SLOVENSKA AKADEMIJA ZNANOSTI IN UMETNOSTI
ACADEMIA SCIENTIARUM ET ARTIUM SLOVENICA
FUNDACIJA DR. BRUNO BRESCHI

Jožef Horvat

ADVENTNE IN BOŽIČNE PRIDIGE

Pobožno vse Kr. okúp zpravleni Kerszeniki!

ZNANSTVENOKRITIČNA IZDAJA

Uredila
Nina Zver

Adventne in božične pridige Jožefa Horvata prinašajo prvič v znanstvenokritični obliki rokopisna besedila prekmurskega duhovnika, ki je s svojo besedo desetletja nagovarjal skupnost med Muro in Rabo. Pridige, zapisane v prekmurici in pozneje v slovenici, so dragocen dokument jezikovnega prehoda, pastoralne prakse in duhovne kulture prve polovice 20. stoletja.

Izdaja ohranja historične posebnosti rokopisa, hkrati pa besedila približa sodobnemu bralcu s kritičnim prepisom in obsežno spremno študijo. Ta osvetljuje jezikovne in slogovne značilnosti, grafološko razsežnost pisave ter Horvatovo mesto v širšem kulturnem in cerkvenem prostoru.

Knjiga ni le dokument nekega časa, temveč tudi pričevanje o vztrajni besedi, ki je želela biti blizu človeku.

Jožef Horvat

ADVENTNE IN BOŽIČNE PRIDIGE

»Pobóžno vu Kristuši vküpspravleni krščeniki!«

Znanstvenokritična izdaja

Knjiga je nastala v okviru Raziskovalnega programa P6-0156 *Slovensko jezikoslovje, književnost in poučevanje slovenščine* (vodja programa akad. prof. dr. Marko Jesenšek), ki ga sofinancira Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije (ARIS) iz državnega proračuna.

SLOVENSKA AKADEMIJA ZNANOSTI IN UMETNOSTI
ACADEMIA SCIENTIARUM ET ARTIUM SLOVENICA
FUNDACIJA DR. BRUNO BRESCHI

Jožef Horvat

Adventne in božične pridige

»Pobóžno vu Kristuši vküpspravleni krščeniki!«

Znanstvenokritična izdaja

Uredila
Nina Zver

LJUBLJANA
2026

Jožef Horvat

ADVENTNE IN BOŽIČNE PRIDIGE
»Pobóžno vu Kristuši vküpspravleni krščeniki!«

Uredila ter kritični prepis rokopisov,
spremno študijo in opombe pripravila
Nina Zver

Recenzenta
izr. prof. dr. Natalija Ulčnik
red. prof. dr. Marko Jesenšek

Fotografije izvirnika
Marko Zaplatil (ZRC SAZU)

Oblikovanje in prelom
Katarina Visočnik

Izdala in založila
Fundacija dr. Bruno Breschi

Ljubljana
2026

Knjiga je izšla s podporo Slovenske akademije znanosti in umetnosti
in Filozofske fakultete Univerze v Mariboru

Prva e-izdaja knjige (pdf) je pod pogoji licence Creative Commons CC-BY-NC-ND
prosto dostopna: https://doi.org/10.3986/9789616412032

Kataložni zapis o publikaciji (CIP)
pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici
COBISS.SI-ID 287796995
ISBN 978-961-6412-03-2 (PDF)

Vsebina

SPREMNA BESEDA 9

I. UVODNI DEL

ŽIVLJENJE IN DELO JOŽEFA HORVATA 14
Uvod 14
Rojstvo, družinsko poreklo in izobrazba 14
Duhovniško posvečenje in prve službe 15
Župnikovanje v Martjancih 17
Pridige, jezik in narodna zavest 18
Bolezen, smrt in zapuščina 19

OPIS ROKOPISOV 21
Pregled rokopisnega gradiva 21
Zunanja zgradba rokopisnih pridig 22
Časovna in prostorska umeščenost pridig 25

JEZIK HORVATOVIH ADVENTNIH IN BOŽIČNIH PRIDIG 28
Glasoslovje 29
Samoglasniki 31
Soglasniki 38
Oblikoslovje 47
Samostalniška beseda 47
Samostalnik 47
Samostalniški zaimek 54
Pridevniška beseda 60
Pridevnik 60

Številnik ... 62
Pridevniški zaimek ... 64
Glagol ... 69
Prislov in prislovna zveza ... 78
Predlog ... 81
Veznik ... 86
Členek ... 89
Medmet ... 90
Povedkovnik ... 91
Besedje ... 92

RETORIČNO-SLOGOVNE ZNAČILNOSTI PRIDIG ... 98
Besedni in stavčni red ... 98
Ponavljanje ... 99
Razvite samostalniške zveze in skladenjsko strnjevanje ... 100
Zapleteno zložene povedi ... 100
Nikalna modifikacija ... 101
Raba rodilnika namesto tožilnika ... 101
Poročani govor ... 101
Retorična vprašanja, apostrofiranje in vzkliki ... 102
Stopnjevanje, klimaks in dramatični sedanjik ... 103
Antiteza ... 103
Čustvena obarvanost in ironija ... 104
Metaforika, simbolika in komparacije ... 106
Veččlenski izrazi in parafraze ... 106
Zamolk, evfemizem in nedoločni izrazi ... 108

VSEBINSKE ZNAČILNOSTI PRIDIG ... 109
Tipologija pridig ... 109
Cikličnost in notranja povezanost ... 112
Moralno-vzgojni poudarki ... 113

BEDERNJAKOVA GRAFOLOŠKA OCENA HORVATOVE PISAVE 116
Osebni in raziskovalni okvir 116
Grafologija v luči Trstenjakove teorije 117
Metodološka razmejitev 118
Značilnosti Horvatove pisave po Bedernjaku 119
Grafološka ocena v luči Horvatovega javnega delovanja 121
Sklep 122

NAČELA KRITIČNEGA PREPISA 124
Ekdotične oznake 124
Prečrkovanje in grafemski sistem 125
Velike in male začetnice 126
Ločila in zapis skupaj/narazen 126
Diakritična znamenja in okrajšave 126
Tujejezični zapisi (madžarščina, latinščina) 127
Datacija in kraj izvedbe 127

II. FAKSIMILE IN KRITIČNI PREPIS PRIDIG

1. adventna nedelja (3. 12. 1905, Črenšovci) 131
1. adventna nedelja (3. 12. 1905, popoldanska kateheza – nauk o sveti spovedi, Črenšovci) 147
1. adventna nedelja (2. 12. 1906, Črenšovci) 161
1. adventna nedelja (1. 12. 1907, Črenšovci) 175
1. adventna nedelja (1. 12. 1907, popoldanska kateheza, Črenšovci) 191
1. adventna nedelja (29. 11. 1908, Črenšovci) 201
1. adventna nedelja (28. 11. 1909, Črenšovci) 217
1. adventna nedelja (3. 12. 1911, Črenšovci) 227
1. adventna nedelja (2. obdobje, verjetno Martjanci) 237
1. adventna nedelja (3. obdobje, verjetno Martjanci) 239
1. adventna nedelja (3. obdobje, verjetno Martjanci) 249
1. adventna nedelja (3. obdobje, verjetno Martjanci) 259
1. adventna nedelja (3. obdobje, verjetno Martjanci) 271

1. adventna nedelja (28. 11. 1920, popoldanska kateheza, verjetno Martjanci) 281
2. adventna nedelja (5. 12. 1909, Črenšovci) 287
2. adventna nedelja (5. 12. 1909, popoldanska kateheza, Črenšovci) 297
2. adventna nedelja (10. 12. 1911, Črenšovci) 305
2. adventna nedelja (2. obdobje, verjetno Martjanci) 315
2. adventna nedelja (3. obdobje, verjetno Martjanci) 325
2. adventna nedelja (3. obdobje, verjetno Martjanci) 337
2. adventna nedelja (3. obdobje, popoldanska kateheza, verjetno Martjanci) 349
3. adventna nedelja (17. 12. 1905, Črenšovci) 357
3. adventna nedelja (15. 12. 1907, Črenšovci) 373
3. adventna nedelja (17. 12. 1911, Črenšovci) 387
3. adventna nedelja (2. obdobje, verjetno Martjanci) 401
4. adventna nedelja (22. 12. 1912, verjetno Martjanci) 411
4. adventna nedelja (2. obdobje, verjetno Martjanci) 423
4. adventna nedelja (3. obdobje, verjetno Martjanci) 435
4. adventna nedelja (3. obdobje, verjetno Martjanci) 443
4. adventna nedelja (3. obdobje, verjetno Martjanci) 451
Božič (25. 12. 1905, Črenšovci) 459
Božič (25. 12. 1907, Črenšovci) 475
Božič (25. 12. 1910, Črenšovci) 491
Božič (2. obdobje, verjetno Martjanci) 503
Božič (3. obdobje, verjetno Martjanci) 511
Božič (3. obdobje, verjetno Martjanci) 519
Božič (25. 12. 1925, verjetno Martjanci) 531

VIRI IN LITERATURA 537

Spremna beseda

Pot do te knjige ni bila kratka. Z rokopisno zapuščino Jožefa Horvata sem se srečala leta 2019, sprva kot jezikoslovka, ki jo je pritegnil poseben prekmurski pisni izraz v začetku 20. stoletja. A že ob prvem resnejšem stiku z njegovimi pridigami je postalo jasno, da ne gre zgolj za zanimiv jezikovni korpus, temveč za obsežno, notranje bogato in presenetljivo celovito duhovno ter kulturno zapuščino. Prepis vseh ohranjenih Horvatovih pridig – skupaj jih je več kot petsto – je zahteval na tisoče ur natančnega, počasnega dela, hkrati pa me je postopno vpeljal tudi v avtorjev miselni svet, njegovo teologijo, pastoralno prakso, odnos do jezika in prostora, v katerem je deloval.

Razumevanje Jožefa Horvata pa se ni oblikovalo le ob pisanju in prepisovanju, temveč tudi ob dolgotrajnem arhivskem raziskovanju, prebiranju starega časopisja, primerjanju sočasnih virov in iskanju drobnih sledi njegovega življenja in dela. V tem procesu je postal avtor z jasno razpoznavnim glasom, duhovnik s trdnim etičnim in pastoralnim profilom ter človek, ki je – čeprav po rodu ni bil Prekmurec – v Prekmurju pustil globok in trajen pečat. Lahko bi rekli, da je bil »nerođeni Prekmurec«, ki je prostor, v katerem je deloval, sprejel za svojega in mu posvetil velik del svoje življenjske energije.

Rezultat večletnega dela z rokopisi je bila doktorska disertacija, zagovarjana leta 2025, v kateri sem analizirala jezikovne značilnosti Horvatovih pridig. Disertacija je prvič sistematično pokazala, da Horvatov pridižni jezik ni le regionalno obarvan, temveč zavestno oblikovan, slogovno raznolik in funkcionalno prilagojen različnim pastoralnim okoliščinam. Še pomembneje pa je razkrila, da je bil Horvat avtor, ki je skozi desetletja dosledno zapisoval, prepisoval in prirejal svoje pridige, kar kaže na izjemno zavzetost za besedo, tako govorjeno kot tudi zapisano.

Kljub temu Jožef Horvat v sodobnem zgodovinopisju spada med redko omenjana imena. V pregledih prekmurskega duhovništva in kulturnega življenja se praviloma pojavljajo druge, bolj izpostavljene osebnosti, kot so Jožef Klekl starejši, Jožef Sakovič ali Ivan Baša. Horvatovo delovanje je potekalo bolj v ozadju, brez izrazite javne samopromocije, a to še ne pomeni, da je bilo manj pomembno. Prav nasprotno: sočasni časopisni zapisi, zlasti posthumni nekrologi v časnikih, kot so *Slovenski gospodar*, *Slovenec*, *Novine* in *Marijin list*, Horvata predstavljajo kot uglednega in vplivnega

duhovnika, ki je v ključnih zgodovinskih trenutkih stal ob strani vidnejšim akterjem. V teh zapisih se pojavlja v isti vrsti kot Sakovič, Klekl in Baša, zlasti v kontekstu narodnopolitičnih vprašanj in združevanja Prekmurja z matičnim narodom. Prav ta razkorak med kasnejšo zgodovinopisno recepcijo in sočasnimi ocenami je eden od razlogov, da se zdi objava njegovega dela toliko bolj potrebna.

Pričujoča knjiga je zasnovana kot znanstvenokritična izdaja vseh ohranjenih adventnih in božičnih pridig Jožefa Horvata. Besedila so nastajala v času njegovega pastoralnega delovanja v Črenšovcih in Martjancih ter predstavljajo pomemben del njegove obsežne rokopisne zapuščine. Vsaka pridiga je objavljena v obliki faksimila in kritičnega prepisa, kar bralcu omogoča neposreden stik z izvirnikom in hkrati zanesljivo berljivo besedilo.

V izdaji so pridige razporejene po liturgičnem koledarju. Takšna razporeditev omogoča liturgično, primerjalno jezikovno in vsebinsko branje ter hkrati odraža dejansko pridigarsko prakso, v kateri besedila niso bila nujno vezana na strogo kronološko zaporedje. Spremna študija pojasnjuje uredniška načela, način datacije in prostorske umestitve pridig, njihovo liturgično razvrstitev ter širši zgodovinski, jezikovni in pastoralni kontekst nastanka.

Kljub večkratnemu preverjanju rokopisov, primerjanju različic in skrbnemu uredniškemu delu ni mogoče povsem izključiti posameznih napak v kritičnem prepisu. Te ne zmanjšujejo vrednosti gradiva, temveč opozarjajo na zahtevnost dela z obsežno in grafično raznoliko rokopisno zapuščino.

Izdaja je namenjena raziskovalcem prekmurskega jezika in kulture, zgodovinarjem, teologom ter širšemu bralstvu, ki ga zanima duhovna, jezikovna in kulturna dediščina Prekmurja. Hkrati predstavlja izhodišče za nadaljnje raziskave Horvatove rokopisne zapuščine in njenega mesta v slovenski jezikovni, kulturni in cerkveni zgodovini.

Ob koncu se iskreno zahvaljujem vsem, ki so na različne načine prispevali k nastanku te knjige. Posebna zahvala pripada dr. Marku Jesenšku, ki me je kot mentor že med doktorskim študijem usmerjal pri raziskovanju prekmurske pisne dediščine ter me tudi pri pripravi te izdaje spremljal z dragocenimi strokovnimi nasveti in recenzentskimi pripombami. Iskrena hvala dr. Nataliji Ulčnik za natančno in poglobljeno recenzijo, v kateri je opozorila na marsikatero pomanjkljivost in tako pomembno prispevala h končni podobi knjige. Hvaležna sem tudi odranskemu župniku Alojziju Kozarju za liturgični pregled in poglobljene pogovore, ki so pomagali osvetliti pastoralni in duhovni kontekst Horvatovega delovanja. Pri razjasnjevanju avtorstva rokopisnih pridig je imel pomembno vlogo pokojni škof dr. Jožef Smej. V pismih iz leta 2020 mi je potrdil, da je avtor pridig martjanski župnik Jožef Horvat, ter me spodbudil k

nadaljnjemu raziskovanju. Zahvaljujem se tudi Slovenski akademiji znanosti in umetnosti ter Filozofski fakulteti Univerze v Mariboru za finančno podporo izdaji.

Največja zahvala pa pripada rokopisom samim – tihi in vztrajni priči nekega časa, jezika in duhovne drže, ki je danes morda manj vidna, a zato nič manj dragocena.

V Odrancih, 19. marca 2026, na Jožefovo

I. Uvodni del

Življenje in delo Jožefa Horvata

Uvod[1]

Jožef Horvat (1880–1932) spada med najpomembnejše cerkvene govornike v Prekmurju v prvi tretjini 20. stoletja. Njegovo življenjsko delo je neločljivo povezano s pastoralnim, kulturnim in narodnobuditeljskim delovanjem, hkrati pa ima poseben pomen za razvoj prekmurskega jezika v obdobju, ko se je ta postopoma približeval enotni slovenski knjižni normi. Horvatovo delovanje presega okvir zgolj cerkvene zgodovine, saj se v njem zrcalijo širši družbeni, kulturni in jezikovni procesi v Prekmurju ob prelomu stoletij.

Horvat je kot duhovnik tujega porekla – gradiščanski Hrvat – zavestno izbral prekmurski jezik za oznanjevanje božje besede ter s tem pomembno prispeval k ohranjanju slovenskega jezika in narodne zavesti med prebivalci »Slovenske krajine«. Njegovo življenje in delo sta tesno prepletena z razvojem prekmurskega knjižnega jezika, s prizadevanji katoliških duhovnikov za rabo materinščine v cerkvi in šoli ter z narodnoprebudnimi tokovi, ki so naposled privedli do združitve Prekmurja z matično domovino.

Rojstvo, družinsko poreklo in izobrazba

Jožef Horvat se je rodil 31. avgusta 1880 v Veliki Nardi na Ogrskem (danes Narda), hrvaškima staršema Istvánu Horváthu (1841–1891) in Erzsébeth (Elizabeti) Verhás (1839–1907). Oče je bil kmet, kakor tudi njegovi predniki. Jožef je bil najmlajši izmed petih otrok; imel je tri brate in sestro. Njegovo primarno jezikovno in kulturno okolje je bilo večjezično in zaznamovano z močnim pritiskom madžarizacije.

Osnovno šolo je obiskoval v domači Veliki Nardi (1888–1892), nato pa se je vpisal na sombotelsko kraljevo katoliško gimnazijo, ki so jo vodili

[1] Pri rekonstrukciji biografskih podatkov so bili uporabljeni arhivski in publicistični viri (gl. seznam virov v disertaciji Nine Zver, 2024). Poglavje je povzeto po članku, objavljenem v reviji *Studia Historica Slovenica* (Zver 2022).

premonstratenci. Gimnazijski program je bil klasično-humanističen: poleg madžarščine in latinščine so dijaki obiskovali pouk nemščine, stare grščine, zgodovine, filozofije in drugih splošnoizobraževalnih predmetov. Horvat je bil vsa leta šolanja tudi član pevskega zbora.

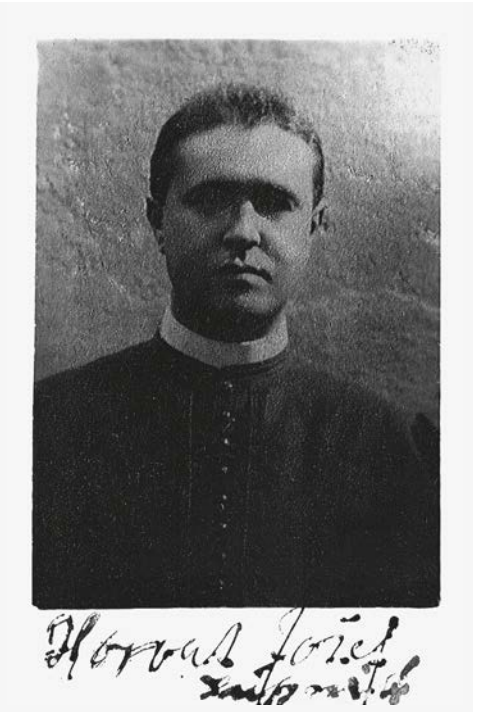

Slika 1: Mladi Jožef Horvat

Leta 1900 je opravil maturo in se, kakor trinajst njegovih sošolcev, odločil za študij teologije. Teološki študij je nadaljeval v Sombotelu, kjer so ga profesorji opisovali kot mirnega, zadržanega, a vestnega in natančnega študenta. Čeprav je bil sprva ocenjen kot manj nadarjen, je z marljivostjo napredoval. V letopisih je večkrat omenjeno tudi njegovo šibko zdravje.

Duhovniško posvečenje in prve službe

Jožef Horvat je bil 2. julija 1904 v Sombotelu posvečen v duhovnika, v času, ko je bilo Prekmurje še del Ogrske in ko je bil položaj slovenskega jezika v javnem in cerkvenem prostoru močno zaznamovan z madžarizacijskimi pritiski. Prvo kaplansko mesto je dobil 4. septembra 1904 v vasi Szepetnek v

zalski županiji, kjer je služboval do 15. marca 1905. Iz tega kratkega obdobja so ohranjene tri pridige v madžarskem jeziku, kar kaže, da se je Horvat v začetni fazi svojega duhovniškega delovanja še naslanjal na jezik okolja, v katerem se je tudi izobraževal.

Prelomnico v njegovem življenju predstavlja prihod v Črenšovce 16. marca 1905, kjer je kot kaplan ostal sedem let. Takratni župnik Boltižar Vugrinčič je bil bolan in skoraj slep, zato je večina pastoralnega dela – vključno z rednim pridiganjem – padla na mladega kaplana. Črenšovsko kaplanovanje je izjemno pomembna faza Horvatovega duhovniškega in pridižnega delovanja.

Horvat je v Črenšovcih deloval v okolju, kjer je bila prekmurščina ne le vsakdanji sporazumevalni jezik, temveč tudi uveljavljen knjižni jezik cerkvenega nagovora. Prav tam je začel intenzivno pisati pridige v prekmurščini, čeprav jezika sprva ni v celoti obvladal. V zgodnjih pridigah se večkrat opravičuje vernikom zaradi svoje jezikovne nespretnosti in jih prosi za potrpežljivost. Ta zavestna odločitev – vztrajanje pri jeziku vernikov kljub osebni jezikovni negotovosti – predstavlja eno temeljnih značilnosti njegovega pastoralnega delovanja.

V tem obdobju je Horvat že prihajal v stik s prekmurskim katoliškim narodnobuditeljskim krogom. Posebej pomembno je njegovo zgodnje srečevanje in sodelovanje z Jožefom Kleklom starejšim, ki je v Črenšovcih deloval že pred njegovim prihodom, po upokojitvi leta 1910 pa se je tam stalno naselil. V zadnjih letih Horvatovega kaplanovanja sta tako vsaj deloma že sodelovala, kar je verjetno vplivalo na njegovo nadaljnje vključevanje v prekmursko katoliško publicistiko in narodno dejavnost.

Iz črenšovskega obdobja je ohranjen obsežen korpus rokopisnih pridig, ki potrjuje intenziven stik z verniki in redno pridigarsko prakso. Prav v tem času nastane večina adventnih in božičnih pridig, ki so vključene v pričujočo znanstvenokritično izdajo. Pridige iz tega obdobja izkazujejo razmeroma stabilen jezikovni sistem in jasno normativno zavest; Horvat se opira na tradicijo prekmurskega cerkvenega knjižnega jezika, hkrati pa kaže izrazito občutljivost za razumljivost in učinkovitost pridižnega govora.

Postopno usvajanje prekmurščine se v besedilih kaže v odpravljanju hrvatizmov in madžarizmov ter v vse bolj ustaljenem glasoslovju, oblikoslovju in skladnji. Jezikovni popravki, zaznavni v rokopisih, pričajo o zavestnem prizadevanju za jezikovno izčiščevanje pridižnega jezika, pri čemer ni vedno mogoče z gotovostjo trditi, ali gre izključno za avtorjeve lastne posege ali tudi za morebitne korekture druge osebe. Ti popravki vendarle kažejo na zavestno oblikovanje jezika kot pomembnega sredstva pastoralnega in narodnopolitičnega delovanja.

Župnikovanje v Martjancih

1. marca 1912 je Jožef Horvat prevzel službo župnika v Martjancih, kjer je ostal vse do svoje smrti. Ta premik pomeni začetek daljšega in vsebinsko raznolikejšega obdobja njegovega delovanja. Martjanci so postali njegovo življenjsko središče in prostor, v katerem se je njegova vloga razširila daleč preko ožjega cerkvenega okvira. Kot župnik ni bil več zgolj pridigar, temveč tudi organizator cerkvenega, kulturnega in deloma družbenega življenja v župniji. Skrbel je za versko vzgojo, izobraževanje vernikov, socialno pomoč ter kulturni razvoj skupnosti. Njegovo delovanje v tem obdobju je izrazito dolgoročno in sistematično, kar se odraža tako v obsegu ohranjene rokopisne zapuščine kot tudi v vplivu, ki ga je imel v širšem prekmurskem prostoru.

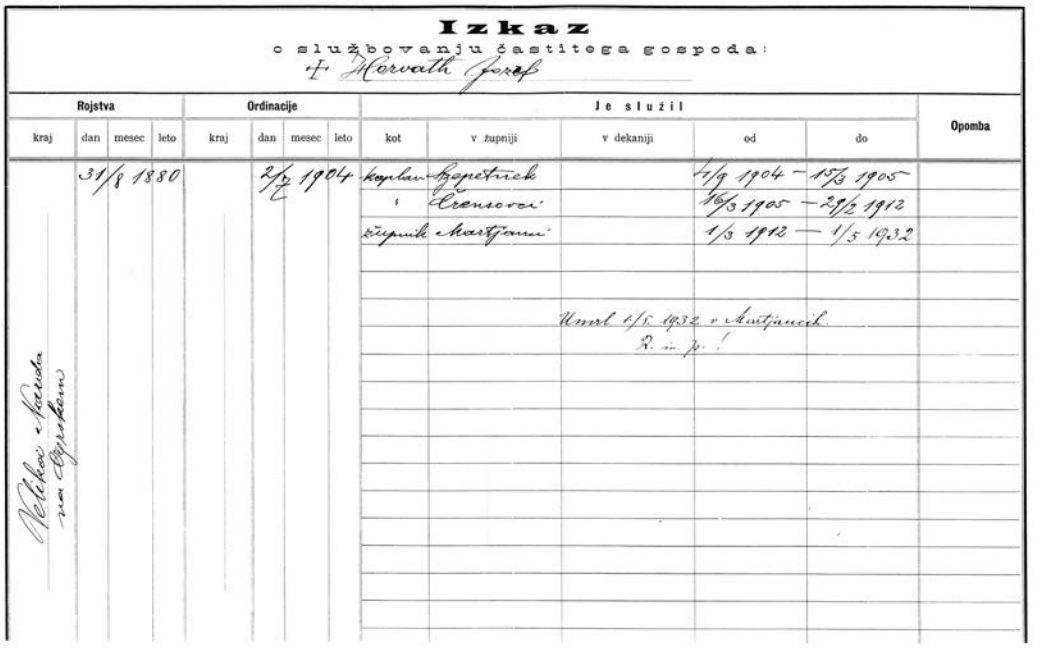

Izkaz

o službovanju častitega gospoda:

Fr. Horvath Jozef

Rojstva				Ordinacije				Je služil					Opomba
kraj	dan	mesec	leto	kraj	dan	mesec	leto	kot	v župniji	v dekaniji	od	do	
Veliki Kamen na Ogrskem	31/8	1880			2/7	1904		kaplan	Bogojina		1/9 1904	— 15/3 1905	
								"	Črenšovci		16/3 1905	— 28/2 1912	
								župnik	Martjanci		1/3 1912	— 1/5 1932	
										Umrl 1/5 1932 v Martjancih. R. i. p.!			

Slika 2: Horvatova službena izkaznica

Svoje sodelovanje s prekmurskim katoliškim narodnobuditeljskim krogom, ki se je začelo že v črenšovskem obdobju, v Martjancih še poglobi. Tesneje se povezuje z Jožefom Kleklom starejšim, Ivanom Bašo in drugimi vidnimi duhovniki. Posebno vlogo ima Horvat pri širjenju katoliškega tiska, zlasti *Marijinega lista*, ter pri uveljavljanju mohorjanskega programa v Prekmurju.

Podatki o naraščajočem številu naročnikov knjig Mohorjeve družbe v martjanski župniji potrjujejo, da se je Horvat zavestno posvečal širjenju knjige kot sredstva verske, kulturne in narodne vzgoje ter kot pomembnega orodja za ohranjanje slovenskega jezika.

Poleg publicistične dejavnosti se Horvat posveča tudi zbiranju, ohranjanju in razširjanju cerkvenega pesništva. Njegovo delovanje na tem področju kaže na širše kulturno poslanstvo, saj si prizadeva posredovati in utrjevati besedila, ki so imela pomembno vlogo v verskem in skupnostnem življenju prekmurskih Slovencev.

Martjansko obdobje tako zaznamuje Horvatovo dozorelo duhovniško in kulturno delovanje, v katerem se povezujejo pastoralna skrb, narodna zavest in kulturna angažiranost. Čeprav v tem času ni bil več dosleden pri natančnem datiranju in krajevnem označevanju svojih pridig, prav to obdobje priča o širini njegovega delovanja in o njegovi trdni vpetosti v prekmurski prostor.

Pridige, jezik in narodna zavest

Jedro Horvatove rokopisne zapuščine predstavlja obsežen korpus 530 pridig, ki so nastajale skoraj tri desetletja. Pridige niso bile pripravljene za tisk, temveč za neposredno pastoralno rabo, kar se odraža v njihovi delovni naravi in v raznoliki stopnji dokončanosti. Prav zato omogočajo vpogled v dejansko rabo jezika v cerkvenem prostoru in v dolgoročni razvoj pridižnega jezika. V zgodnejših besedilih se duhovnik opira na ustaljeno tradicijo prekmurskega knjižnega jezika, pozneje pa se njegov jezik postopoma spreminja: vse izraziteje se približuje živi govorici in hkrati vključuje prvine osrednjeslovenskega knjižnega jezika. Jezikovni razvoj ni enoten niti linearen, temveč odraža prilagajanje različnim pastoralnim okoliščinam in širšemu kulturnemu prostoru.

Horvatove pridige so del širše jezikovne in kulturne prakse. Raba materinščine v pridigah je bila v času njegovega delovanja pomembna že sama po sebi, saj je bilo Prekmurje območje, kjer je bila slovenščina, zlasti v šoli, sistematično omejevana. To stanje se je še zaostrilo po uvedbi Apponyijevih šolskih zakonov leta 1907, ki so predvidevali okrepljeno rabo madžarščine v osnovnem šolstvu in s tem dodatno omejevali položaj slovenskega jezika v učnem procesu. Medtem ko se je prekmurščina iz učnega procesa po prvi svetovni vojni morala umakniti, se je pri verouku še nekaj časa ohranjala predvsem po zaslugi katoliških duhovnikov, ki so zagovarjali načelo, da se vera in temeljno znanje lahko učinkovito posredujeta le v jeziku, ki ga otroci in verniki razumejo.

Kot duhovnik je bil Horvat neposredno vpet v šolsko in veroučno prakso. Deloval je kot učitelj verouka in kot predsednik šolskega odbora ter se zavzemal za rabo slovenskega (prekmurskega) jezika pri pouku vere. Njegova prizadevanja na tem področju so bila pragmatična in pastoralna: raba materinščine je bila zanj sredstvo boljše verske vzgoje, hkrati pa tudi način ohranjanja jezikovne in skupnostne identitete. Takšna drža je zahtevala previdnost, a tudi doslednost, saj je bilo poučevanje v slovenščini pogosto predmet nadzora in kritik.

Narodna razsežnost Horvatovega delovanja se v pridigah kaže posredno. Vernikov ne nagovarja zgolj kot posameznikov, temveč kot skupnost, ki jo povezuje vera, jezik in skupna zgodovinska izkušnja. Že sama odločitev, da kljub začetni jezikovni negotovosti vztraja pri prekmurščini na prižnici, pomeni jasno zavrnitev raznarodovalnih praks. V kasnejših pridigah se to kaže tudi v postopnem približevanju širšemu slovenskemu knjižnemu prostoru, kar je mogoče razumeti kot podporo kulturnemu in jezikovnemu poenotenju slovenskega prostora.

Horvatovo delovanje se je raztezalo tudi na druga področja skupnostnega življenja. Skrb za cerkveni prostor, obnova oltarjev, cerkvenih notranjščin in župnijskih poslopij kažejo na razumevanje cerkve kot središča verskega in kulturnega življenja.

Bolezen, smrt in zapuščina

V zadnjih letih življenja je Jožef Horvat zbolel za tuberkulozo. Bolezen je bila dolgotrajna in huda, vendar ga ni povsem oddaljila od duhovniškega dela. Kolikor mu je zdravstveno stanje dopuščalo, je še naprej opravljal pastoralne dolžnosti in ostajal povezan z verniki svoje župnije. Umrl je 1. maja 1932 v Martjancih, star komaj 51 let.

Njegov pogreb je bil množično obiskan in je prerasel v javni izraz spoštovanja in hvaležnosti. Udeležili so se ga katoličani in evangeličani, številni duhovniki, učitelji ter verniki iz različnih krajev, kar priča o Horvatovi priljubljenosti in ugledu, ki ga je užival daleč preko meja lastne župnije.

Umrl je skromno in brez večjega premoženja. V oporoki je za dedinjo določil nečakinjo Viktorijo Horvat, ki je dolga leta skrbela zanj, hkrati pa izrazil željo, da se mu – če bodo sredstva dopuščala – postavi nagrobni spomenik. To željo je nečakinja tudi uresničila.

Nagrobnik, zasnovan po zamisli Jožeta Plečnika, je svojčas veljal za enega najlepših in najprepoznavnejših nagrobnih spomenikov v Prekmurju. S svojo

preprostostjo, jasnimi linijami in simbolno govorico povzema temeljne poteze Horvatove življenjske drže: skromnost, predanost in globoko povezanost z ljudstvom, ki mu je služil. Kot tak ni le osebni spomenik, temveč tudi trajni znak kulturnega in duhovnega pomena, ki ga je imel Jožef Horvat v prekmurskem prostoru. Na njem je zapisano: »V miru počiva / Horvat Jožef / plebanoš / 20 let / pastir dobri / martjanski / 31. avg. 1880 † 1. maja 1932 / Zbogom.« To podobo dopolnjuje še posmrtna spominska podobica (t. i. mrtvaški listič), ki je bila objavljena ob Horvatovi smrti in dodatno osvetljuje način, kako je bil razumljen, spoštovan in ohranjen v kolektivnem spominu svoje skupnosti.

V pobožno molitev
se priporoča vlč. gospod
JOŽEF HORVATH
župnik v Martjancih
rojen dne 31. aug. 1880. v Veliki Nardi (Ogr.), umrl 1. maja 1932. v Martjancih v 28. letu svojega duhovništva.

Kratki so človekovi dnevi . . . postavil si mu meje, ki se ne morejo prestopiti. (Job. 14, 5.)

***

Sladki Jezus ne bodi mi sodnik, ampak Odrešenik! (100 dni odp.)

Sladko Srce Marijino bodi moje rešenje! (300 dni odp.)

***

Usmilite se me, usmilite se me, vsaj vi prijatelji moji, ker roka Gospodova me je zadela. (Job. 19. 21.)

Slika 3: Spominska podoba Jožefa Horvata z molitvenim priporočilom

Opis rokopisov

Pregled rokopisnega gradiva

Gradivo znanstvenokritične izdaje obsega rokopisne adventne in božične pridige Jožefa Horvata, nastale v času njegovega duhovniškega delovanja v Prekmurju v prvih desetletjih 20. stoletja. Pridige so del širše rokopisne zapuščine, ki je nastajala od začetka Horvatovega kaplanovanja v Črenšovcih leta 1905 do poznih let njegovega župnikovanja v Martjancih, predvidoma do konca dvajsetih oz. začetka tridesetih let 20. stoletja.

V knjižno izdajo je vključenih 37 pridig (30 adventnih in 7 božičnih), razporejenih glede na liturgični koledar po posameznih adventnih nedeljah in prazniku božiča. Izbor zajema besedila iz vseh treh časovnih obdobij Horvatovega zapisovanja pridig, kar omogoča spremljanje razvoja njegovega pridižnega jezika v daljšem časovnem razponu.

Rokopisne pridige so ohranjene v različnih stopnjah dokončanosti ter z različno natančnimi časovnimi in prostorskimi navedbami. Nekatere vsebujejo avtorjevo lastno datacijo in navedbo kraja nastanka, pri drugih je bilo časovno ali prostorsko umeščanje mogoče rekonstruirati le posredno na podlagi notranjih vsebinskih, jezikovnih in grafičnih značilnosti, del pridig pa za zdaj ostaja nedatiran. Zaradi tega so bile pridige že v disertaciji Nine Zver (2024) in so tudi v pričujoči knjižni izdaji opremljene z delovnimi oznakami DPa, NPr in NP. Oznaka DPa označuje avtorsko datirano pridigo, NPr nedatirano pridigo, pri kateri je datum nastanka rekonstruirala urednica, NP pa nedatirano pridigo, pri kateri je bilo mogoče določiti le širše obdobje nastanka. Te oznake označujejo stopnjo zanesljivosti časovne umestitve posamezne pridige, ne pa njene jezikovne ali vsebinske tipologije.

Pridige so v izdaji označene z delovnimi naslovi (npr. DPa95, NP373 ipd.), ki omogočajo pregledno citiranje ter povezljivost z diplomatičnim prepisom in nastajajočim digitaliziranim korpusom rokopisov. Poleg delovnih oznak so pridige naslovljene tudi z opisnimi poimenovanji, ki sledijo liturgičnemu koledarju in vključujejo podatek o priložnosti, za katero je bila pridiga napisana, morebitni dataciji, kraju nastanka ter dodatne uredniške opombe (npr. popoldanska kateheza, verjetna krajevna umestitev).

Vsaka pridiga je v knjigi objavljena v obliki faksimila in znanstvenokritičnega prepisa, kar omogoča sočasno preverjanje izvirnika in interpretiranega besedila.

Zunanja zgradba rokopisnih pridig

Horvatove rokopisne pridige so zapisane na prepognjenih, brezčrtnih polah velikosti približno 21 × 34 cm. Papir je danes večinoma porumenel ali porjavel, posamezni listi pa kažejo tudi znake starostne obrabe, zlasti na robovih, ki so mestoma že delno prepereli. Kljub temu je večina rokopisov razmeroma dobro ohranjena. Besedilo je praviloma jasno berljivo, ponekod pa je berljivost nekoliko otežena zaradi prehajanja črnila skozi papir. Na številnih polah so vidna vodna znamenja v obliki peterokrake zvezde.

Obseg posameznih rokopisnih pridig je različen in se giblje med eno in osmimi stranmi. Najpogosteje pridige obsegajo štiri do šest strani, pri čemer so krajši zapisi praviloma povezani z delovno ali okrnjeno ohranjenostjo besedila. Na splošno je mogoče opaziti, da so pridige iz prvega obdobja Horvatovega pridižnega ustvarjanja obsežnejše in pogosto segajo od šest do osem strani, medtem ko so pridige iz drugega in tretjega obdobja praviloma krajše in najpogosteje obsegajo od tri do šest strani. Razpon v obsegu posameznih pridig dodatno potrjuje njihov delovni značaj ter dejstvo, da besedila niso bila pripravljena za tisk, temveč za neposredno pastoralno rabo.

Dokončanost pridig

Rokopisne pridige niso vse enako dokončane. Med njimi je mogoče razlikovati štiri osnovne tipe glede na stopnjo zaključenosti besedila:

(1) Dokončane pridige, ki se vsebinsko smiselno zaključujejo in vsebujejo jasno zaokrožen sklep, četudi brez eksplicitnega liturgičnega zaključka (npr. *Amen*). Takšne pridige se praviloma končajo z apelativnimi ali povzemalnimi mislimi, namenjenimi neposrednemu nagovoru vernikov (npr. NP199, NPr389).

(2) Prekinjene ali okrnjene pridige, pri katerih se besedilo sicer ustavi na pomensko smiselni točki, vendar je očitno, da zaključni del manjka zaradi izgube lista, fizične poškodbe ali nedokončanega prepisa. Besedilo se v teh primerih pogosto zaključi s primerom, razlago ali citatom, brez zaključne refleksije ali poziva (npr. DPa33, DPa82).

(3) Očitno nedokončane pridige, pri katerih manjkajo zaključni deli jedra ali sklepa in je nedokončanost eksplicitno ali implicitno zaznamovana. Gre

za besedila, pri katerih se pridižno besedilo konča sredi argumentacije ali celo sredi stavka (npr. NP377), ali pa je na rokopisu prisotna dodatna opomba o manjkajočem zaključku (npr. DPa63 z madžarsko opombo *Befejezés hiányzik* 'Manjka zaključek').

(4) Pridige z delovno ali prostorsko omejeno zaključno fazo, pri katerih je sklep vsebinsko prisoten in razviden, vendar zapisan v stisnjeni ali grafično prilagojeni obliki zaradi pomanjkanja prostora. V takih primerih je sklep umeščen na margino pridižne pole ali je izrazito zgoščen (npr. DPa64).

Prepogibi, razporeditev besedila in praktična raba

Na pridižnih polah so praviloma vidni dvojni prepogibi: eden poteka po sredini pole (gledano od zgoraj navzdol), drugi pa približno centimeter ali dva od desnega zunanjega roba. Tak način prepogibanja kaže na izrazito praktično rabo besedil. Sredinski prepogib je omogočal lažje shranjevanje pridig, najverjetneje v talar, obrobni prepogib pa je deloval kot vizualna meja besedila, do katere je pisec segal pri zapisu.

V zgornjem delu prve strani je navadno zapisan svetopisemski citat z navedbo knjige in poglavja. Pri datiranih pridigah sta pod citatom pogosto navedena tudi kraj in datum nastanka, in sicer v madžarščini ali latinščini. Sledi nagovor vernikom: pri starejših, datiranih pridigah najpogosteje v obliki *Pobóžno vu Kristuši vküpspravleni Krščeniki*, pri nedatiranih pa v skrajšani obliki *D. V.* ali *D. K.*, tj. *Dragi verniki* oziroma *Dragi krščeniki* (kristjani). V štirih primerih se pridiga začne zgolj z nagovorom, brez predhodnega citata ali navedbo datuma oz. kraja.

Dodatni zapisi in delovni značaj rokopisov

V okviru rokopisne zapuščine se poleg pridižnih besedil ohranjajo tudi različni dodatni zapisi delovne narave, kot so osnutki administrativnih ali uradnih pisem (npr. DPa63), seznami darovalcev za maše (npr. DPa163), priložnostni računski zaznamki (npr. NPr389)[2] ter drugi nehomiletični zapisi. Ti zapisi potrjujejo, da so bile pridižne pole uporabljene kot večnamensko delovno pisno gradivo, značilno za vsakdanjo prakso duhovnikov v obravnavanem obdobju.

[2] V Horvatovem času je bila na Ogrskem v veljavi krona (od leta 1892 dalje), vendar valuta v tovrstnih zapiskih ni izrecno navedena.

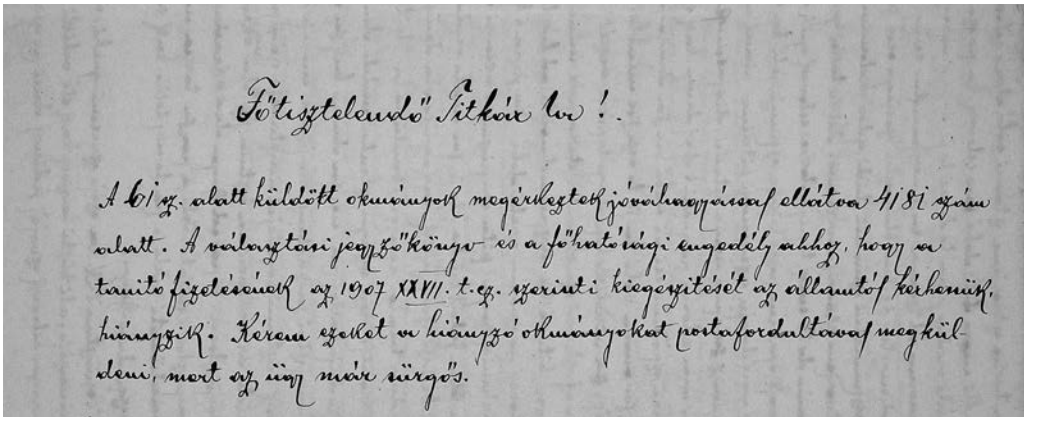

Slika 4: Osnutek administrativnega pisma znotraj pridižne pole DPa63[3]

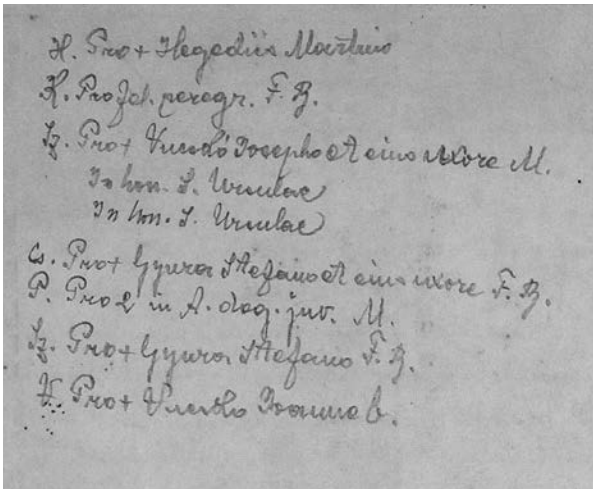

Slika 5: Seznam darovalcev maš na zadnji strani pridižne pole DPa163

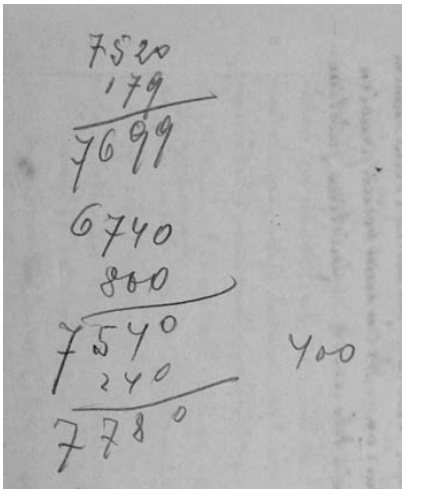

Slika 6: Računski zaznamek na zadnji strani pridižne pole NPr389

V pričujočo znanstvenokritično izdajo samostojni listi oziroma faksimili, na katerih so ohranjeni izključno takšni nehomiletični zapisi, niso bili vključeni, prav tako niso bili prepisani. Uredniška odločitev temelji na dejstvu, da ti zapisi ne spadajo v korpus pridižnih besedil, ki je predmet te izdaje, in da

[3] Osnutek pisma je naslovljen na *Főtisztelendő Titkár Ur* 'Prečastiti gospod tajnik'. Avtor (Horvat) sporoča, da so dokumenti, poslani pod št. 61, prispeli z odobritvijo pod št. 4181, obenem pa opozarja, da manjkata volilni zapisnik in dovoljenje višje oblasti, potrebna za vložitev prošnje za dopolnitev učiteljeve plače po zakonu XXVII/1907. Avtor prosi za čimprejšnje posredovanje manjkajočih listin.

njihova vključitev ne bi bistveno prispevala k razumevanju strukture, jezika ali vsebine Horvatovih pridig. Kadar pa se dodatni zapisi pojavljajo neposredno ob pridižnem besedilu, so vključeni tudi njihovi prepisi. Takšni primeri (npr. DPa13) so pomembni z vidika razumevanja delovnega značaja rokopisov in njihove dejanske rabe, zato so v izdaji dokumentirani skupaj s pridižnim besedilom.

Časovna in prostorska umeščenost pridig

Časovna in prostorska umeščenost rokopisnih pridig sta razvidni iz avtorjevih lastnih navedb datuma in kraja, deloma pa sta bili določeni s pomočjo posrednih meril. Pri nedatiranih ali nepopolno označenih besedilih so bili pri umeščanju upoštevani notranji vsebinski znaki, liturgični okvir, jezikovne značilnosti, raba črkopisa ter primerjava z drugimi časovno zanesljivo umeščenimi pridigami.

V obravnavanem korpusu je skupno 17 pridig časovno in krajevno jasno označenih (14 adventnih in 3 božične). Vse datirane pridige so nastale v Črenšovcih, kar kaže na Horvatovo večjo doslednost pri označevanju besedil v zgodnejšem obdobju njegovega duhovniškega delovanja. Nasprotno pa pri pridigah, ki so nastajale kasneje, zlasti v času službovanja v Martjancih, natančne časovne in krajevne navedbe praviloma manjkajo. Takšnih pridig je 20 (16 adventnih in 4 božične), njihova časovna in prostorska umeščenost pa sta bili rekonstruirani posredno.

Na tej podlagi so bile vse pridige – tako datirane kot nedatirane – razvrščene v tri širša časovna obdobja, ki odražajo posamezne faze Horvatovega duhovniškega delovanja in zapisovanja pridig. Takšna časovna razvrstitev ni pomembna zgolj z vidika kronologije, temveč predstavlja temelj za razvojno jezikovno analizo, saj omogoča spremljanje sprememb v črkopisu, glasoslovju, besedju in drugih jezikovnih ravninah ter osvetljuje Horvatovo postopno prilagajanje spreminjajočim se jezikovnim normam in širšemu slovenskemu prostoru.

Pri liturgični umestitvi posameznih adventnih pridig se je v fazi strokovnega pregleda pokazalo, da zgolj tematski poudarki in splošni svetopisemski citati niso vedno zanesljivo merilo za določitev pripadajoče adventne nedelje. Dodatno metodološko oporo je zato predstavljala primerjava svetopisemskih citatov v pridigah z zaporedjem evangeljskih perikop v prekmurskem prevodu *Szvéti evangeliomi*, izdanem leta 1906, ki je bil v Horvatovem času v dejanski liturgični rabi.

Preglednica 1: Časovna in prostorska umeščenost obravnavanih pridig

Liturgični čas	Datum/Obdobje	Kraj	Oznaka pridige
1. adventna nedelja	3. 12. 1905	Črenšovci	DPa13
	3. 12. 1905 (popoldanska kateheza)	Črenšovci	DPa14
	2. 12. 1906	Črenšovci	DPa33
	1. 12. 1907	Črenšovci	DPa61
	1. 12. 1907 (popoldanska kateheza)	Črenšovci	DPa62
	29. 11. 1908	Črenšovci	DPa82
	28. 11. 1909	Črenšovci	DPa108
	3. 12. 1911	Črenšovci	DPa162
	2. obdobje	verjetno Martjanci	NP194
	3. obdobje	verjetno Martjanci	NP373
	3. obdobje	verjetno Martjanci	NP375
	3. obdobje	verjetno Martjanci	NP376
	3. obdobje	verjetno Martjanci	NP377
	28. 11. 1920 (popoldanska kateheza)	verjetno Martjanci	NPr384
2. adventna nedelja	5. 12. 1909	Črenšovci	DPa109
	5. 12. 1909 (popoldanska kateheza)	Črenšovci	DPa110
	10. 12. 1911	Črenšovci	DPa163
	2. obdobje	verjetno Martjanci	NP195
	3. obdobje	verjetno Martjanci	NP378
	3. obdobje	verjetno Martjanci	NP379
	3. obdobje (popoldanska kateheza)	verjetno Martjanci	NP380
3. adventna nedelja	17. 12. 1911	Črenšovci	DPa15
	15. 12. 1907	Črenšovci	DPa63
	17. 12. 1911	Črenšovci	DPa164
	2. obdobje	verjetno Martjanci	NP197
4. adventna nedelja	22. 12. 1912	verjetno Martjanci	NPr181
	2. obdobje	verjetno Martjanci	NP198
	3. obdobje	verjetno Martjanci	NP385
	3. obdobje	verjetno Martjanci	NP383
	3. obdobje	verjetno Martjanci	NP386
Božič	25. 12. 1905	Črenšovci	DPa16
	25. 12. 1907	Črenšovci	DPa64
	25. 12. 1910	Črenšovci	DPa134
	2. obdobje	verjetno Martjanci	NP199
	3. obdobje	verjetno Martjanci	NP387
	3. obdobje	verjetno Martjanci	NP388
	25. 12. 1925	verjetno Martjanci	NPr389

Preglednica 1 prikazuje časovno in prostorsko razporeditev ohranjenih adventnih in božičnih pridig Jožefa Horvata. Pridige niso razporejene kronološko glede na leto nastanka, temveč po liturgičnem letu, in sicer zaporedno po posameznih adventnih nedeljah (od 1. do 4.) ter božiču. Takšna razporeditev sledi homiletični rabi besedil in omogoča neposredno primerjavo vsebinskih poudarkov znotraj iste liturgične enote, ne glede na čas nastanka.

Iz preglednice 1 je razvidno, da so vse natančno datirane pridige nastale v Črenšovcih in spadajo v obdobje med letoma 1905 in 1912. Nasprotno pa so pridige iz kasnejšega obdobja, nastale verjetno v Martjancih, praviloma brez izrecnih časovnih in krajevnih navedb. Njihova umeščenost temelji na kombinaciji liturgičnega zaporedja, vsebinskih poudarkov ter slogovnih in jezikovnih značilnosti. Razporeditev po liturgičnem zaporedju zato odraža njihovo funkcionalno rabo v cerkvenem letu.

Jezik Horvatovih adventnih in božičnih pridig

Jezikovna analiza v pričujoči monografiji izhaja iz ugotovitev doktorske disertacije Nine Zver (2024), vendar je tu osredinjena na korpus adventnih in božičnih pridig. Takšna zožitev omogoča poglobljeno obravnavo besedil, ki so vsebinsko in funkcijsko homogena ter umeščena v ponavljajoči se liturgični okvir.

Analiza temelji na razvrstitvi pridig v tri časovna obdobja, ki odražajo posamezne faze Horvatovega duhovniškega delovanja in zapisovanja pridig: prvo/zgodnje obdobje kaplanovanja v Črenšovcih (1905–1912), drugo/srednje obdobje po nastopu službe v Martjancih in tretje/pozno obdobje po uvedbi novega črkopisa do začetka tridesetih let 20. stoletja. Delitev se je izkazala za metodološko utemeljeno, saj omogoča spremljanje postopnega prehajanja prekmurskega knjižnega jezika v izrazitejše narečne okvire ter hkratno približevanje enotni slovenski knjižni normi.

V monografiji se jezikovna analiza ne ponavlja v celotni širini disertacije, temveč izpostavlja tiste glasoslovne, oblikoslovne, skladenjske in leksikalne pojave, ki so za adventne in božične pridige posebej značilni. Ti pojavi so osvetljeni razvojno – znotraj posameznega obdobja in v primerjavi med njimi.

Pri interpretaciji jezikovnih značilnosti uporabljam pojme Dolinsko, Ravensko in Goričko, ki označujejo tri večje narečne enote prekmurskega prostora. Dolinsko obsega nižinski del ob Muri (npr. Črenšovci, tri Bistrice, Odranci), Ravensko osrednji ravninski del (npr. Martjanci, okolica Murske Sobote), Goričko pa severni gričevnati del Prekmurja. Med temi območji obstajajo opazne glasoslovne, naglasne in leksikalne razlike, ki jih je Horvat kot tujejezični pridigar izjemno tankočutno zaznaval.

Horvat se je pri svojem delu zgledoval po prekmurski knjižni tradiciji (zlasti po Küzmičevih *Svetih evangyeliomih*), po tisku Jožefa Klekla st. in drugih duhovnikov Ivanocyjevega kroga ter po osrednjeslovenskih pridigah, objavljenih v *Duhovnem pastirju*, Slomškovih *Drobtinicah* in *Slovenskem prijatelju*. Najprej je pisal v prekmurskem knjižnem jeziku, ki se je kot nadnarečna tvorba oblikoval že v 18. stoletju ob sorodni kajkavščini. Kasneje je dodajal vse več narečnih značilnosti, nato pa postopno prevzemal prvine enotnega slovenskega

knjižnega jezika, ki se ga je po združitvi Prekmurja z matičnim ozemljem učil tudi s pomočjo publikacij Mohorjeve družbe.

Analiza je pokazala, da je bila večina pridig tretjega obdobja prirejenih ali prevedenih po že obstoječih besedilih, predvsem iz *Duhovnega pastirja*. Takšen način ustvarjanja ni izjema, temveč značilnost prostora, saj, kot ugotavlja Ditmajer Prando (2025), prekmurska književnost temelji na intenzivni recepciji starejših in tujih besedil, ki jih avtorji prilagajajo lokalnemu jezikovnemu in kulturnemu okolju. Prevajanje pridig iz osrednjeslovenskega jezika v prekmurščino ni bilo preprosto mehansko prepisovanje, temveč zahteven prenos vsebinskih, jezikovnih in slogovnih značilnosti med dvema sistemoma. Horvat je ob tem pogosto prevzemal osrednjeslovenske prvine in jih postopoma vključeval v svoj jezikovni izraz, s čimer je vernike – večinoma kmečkega stanu – pripravljal na rabo državnega jezika. V tem smislu njegove pridige odražajo širši kulturnozgodovinski proces: prehod od regionalne knjižne norme k enotni slovenski knjižni normi. Prekmurski duhovniki so po letu 1919 pomembno prispevali k izenačevanju razlik med obema sistemoma, Horvat pa je s svojo prevajalsko in prirejevalno prakso ta proces uresničeval na ravni vsakotedenskega pastoralnega govora.

Jezik adventnih in božičnih pridig tako razkriva dvojno usmeritev: po eni strani ohranjanje prekmurske knjižne tradicije in regionalne identitete v času madžarizacijskega pritiska, po drugi pa postopno vključevanje elementov enotnega slovenskega knjižnega jezika. Horvatovo delo je zato tudi jezikovno-posredovalno in kulturnozgodovinsko pomembno.

Glasoslovje

Glasoslovje Horvatovih adventnih in božičnih pridig kaže trdno zasidranost v prekmurski knjižni tradiciji s konca 18. in začetka 19. stoletja ter hkrati odprtost do mlajšega publicističnega in pastoralnega pisanja, ki je to tradicijo posodabljalo in ji zagotavljalo nadnarečni značaj. Horvatov jezik je premišljena sinteza več ravni: žive dólinske različice prekmurskega narečja, s katero se je tesno srečeval v Črenšovcih, elementov goričke in ravénske različice, ki jih je verjetno prevzemal posredno in neposredno v svojem poznejšem delovanju, ter ustaljenih pisnih rešitev starejše prekmurske knjižne norme. Na glasoslovni ravni se to kaže v razmeroma stabilnem sistemu, ki v osnovi sledi panonskemu narečnemu razvoju, hkrati pa dopušča zavestno izbiranje in prilagajanje. Horvat ne zapisuje vsega, kar bi narečni izgovor omogočal, nasprotno: glasoslovne dvojnice, kolebanja in postopne spremembe v zapisu pričajo o tem,

da avtor svoj jezik oblikuje z mislijo na razumljivost, pastoralno učinkovitost in širšo sprejemljivost.

Pomemben dejavnik pri oblikovanju Horvatovega glasoslovja je tudi stik z enotnim slovenskim knjižnim jezikom, ki se po združitvi Prekmurja z matico vse bolj uveljavlja kot nujno orodje duhovniškega in kulturnega delovanja. Ta vpliv se kaže v v postopnem približevanju osrednjeslovenskemu zapisu, ki pogosto stoji ob boku starejšim prekmurskim rešitvam. Takšna soobstojnost je posledica zavestnega prehajanja med tradicijo in novo normo.

Za Horvatovo glasoslovje je značilna tudi raba etimološko usmerjenega zapisa, ki pogosto presega neposredno fonetično realizacijo. Ta odločitev, skupna več prekmurskim avtorjem njegovega časa, je del prizadevanja za oblikovanje višje, umetnostne jezikovne ravni, ki je dvignjena nad posamezno narečno realizacijo in vpeta v širši kulturni prostor. Etimološki zapisi so zato del avtorjeve zavestne jezikovne strategije.

Celota glasoslovnih značilnosti tako razkriva Horvata kot pisca, ki se zaveda raznolikosti prekmurskega narečnega prostora in njegove knjižne tradicije ter zna te razlike smiselno vključevati v svoje besedilo. Njegove pridige so pričevanje o prehodnem obdobju, v katerem se prekmurski knjižni jezik postopoma odpira širšemu slovenskemu jezikovnemu prostoru, ne da bi pri tem izgubil svojo identiteto.

Diakritična znamenja[4]

Naglasne razmere v prekmurskem narečju je natančno opisala Mihaela Koletnik (2008: 14), ki poudarja, da prekmurščina nima tonemskih, temveč kolikostna nasprotja: naglašeni samoglasniki so lahko dolgi ali kratki, nenaglašeni pa so vedno kratki. Dolgi in kratki naglašeni zlogi se lahko pojavljajo v vseh zlogih večzložnih besed, v narečju pa sta bila izvedena oba splošnoslovenska naglasna premika (npr. *zlâto* → *zlatô*, *ȍko* → *okô*; *dūšà* → *dúša*). Naglas se pojavlja na *e*, *o* in *ə* pred nekdanjimi kratkimi zadnjimi naglašenimi zlogi (*ˈžena*, *ˈnǫga*, *ˈmegla*) ter na samoglasnikih po umiku naglasa s kratkega odprtega zloga, tudi v predponah in predlogih (*ˈbǫgat*, *ˈǫtpren*, *pˈrinas*). V sedanjiški glagolski spregatvi tipa *nesem* in *berem* je ohranjeno končniško naglaševanje (*neˈsẹ:n*, *beˈrẹ:n* ‘nabiram’), kar po Zorkovi (2003: 74) kaže na povezave z zahodnoslovanskimi jeziki, zlasti s slovaščino.

[4] Besedilo je bilo pripravljeno z vnašalnim sistemom ZRCola (http://zrcola.zrc-sazu.si), ki ga je na Znanstvenoraziskovalnem centru SAZU v Ljubljani (http://www.zrc-sazu.si) razvil Peter Weiss.

V Horvatovih pridigah ima med diakritičnimi znamenji osrednjo vlogo ostrivec, ki se najpogosteje pojavlja pri samoglasnikih *e* in *o*. Njegova funkcija je predvsem označevanje naglasa, pri čemer ne označuje vedno tudi kakovosti samoglasnika, raba pa je pri obeh glasovih razmeroma nedosledna. Ostrivec na *o* najpogosteje zaznamuje prekmurski dvoglasnik *o̯:u̯*, npr. *gledóč*, *pobógšanje*, *drügóč*, *Bóg*, *ednók*, *Gospód*, *pomóč*, vendar je z njim pogosto označeno tudi samo mesto poudarka, npr. *Bóžo*, *svój*, *Ón*. Pri samoglasniku *e* ostrivec označuje dolžino in ožino (npr. *Cérkev*, *dén*, *svéto*, *srcé*), dvoglasnik *e:i̯* (npr. *zvézde*, *se spové* 3. os. ed. sed.), široki kratkopoudarjeni *e* (npr. *pojéjo*, *je méo* 3. os. ed. pret.) pa tudi zgolj naglasno mesto (npr. *ne de mélo*, *vsevéke*). Ostrivec na *i* je v pridigah izpričan le enkrat, in sicer v samostalniku *hči* (DPa134, 4), ostrivec na *a* pa se pojavlja predvsem v madžarskih lastnih imenih (npr. *János*, *Lukács*, *Sándor*) ter v zemljepisnem lastnem imenu *Kanaán*.

Samoglasniki

V Horvatovih adventnih in božičnih pridigah se pojavlja štirinajst različnih grafemov za zapis dolgih in kratkih samoglasnikov: *i*, *í*; *ü*; *u*; *é*, *e*, *ej*; *ó*, *o*, *ou*; *a*, *á*; *r*, *er* (prečrkovan v ⟨*r*⟩). Raznolikost zapisa odraža tako glasoslovne značilnosti prekmurščine kot tudi avtorjevo postopno prilagajanje nadnarečnemu zapisu.

Samoglasnik i

Najpogostejši grafem za dolgi *i* je ⟨*i*⟩, ostrivec se pojavi le enkrat, in sicer v zapisu *hčí*. Kratki naglašeni ali nenaglašeni *i* se prav tako večinoma zapisuje z ⟨*i*⟩, izjemoma z ⟨y⟩, zlasti v lastnih imenih tujega izvora, npr. *Egypta*, *Egyptom*, *Egyptomski*, *Cypriana*. Značilna, vendar redko izpričana posebnost je labializacija *i* v *ü*, ki je nastala po prekozložni asimilaciji na sledeči vokal *u* ali *o* oziroma po asimilaciji na sosednji labialni konzonant (Ramovš 1995: 222); v obravnavanem korpusu je ta pojav izpričan le v prislovu *blüzi* ‘blizu’. V prekmurskem narečju dolgi *ī* pred *r* prehaja v *ę̄* (Ramovš 1995: 211), kar se pri Horvatu, zlasti v prvem obdobju, uresničuje z zapisom *-ér-*, npr. *mér*, *pastér*, *podpéra*.

Kratki nenaglašeni *i* v prekmurščini pogosto nastane iz nenaglašenega *ü*, *u* ali jata, kar se pri Horvatu kaže v oblikah, kot so *človik*, *divica*, *viditi*. V določenih primerih je nenaglašeni *i* odraz sekundarnega polglasnika v soseščini zvenečih konzonantov, npr. *ziznati* (DPa33, 7) ‘izvedeti’, *odiberi*, *odiberémo*,

odiberéš (oblike glagola ‘izbrati’). Gre za posebnost čakavščine, izpričano že v starejših gradiščanskohrvaških besedilih, medtem ko pri drugih prekmurskih piscih na tem mestu navadno nastopa *e* (*zeznati*, *odebrati*). Izglasni nepoudarjeni *-i* lahko v prekmurščini prehaja v *-e*; v obravnavanih pridigah je ta pojav izpričan le enkrat, kar kaže na avtorjevo težnjo po nadnarečnem zapisu: *Pomirite se moremo* (NP199, 4). Nenaglašeni i se v nekaterih besedah zapisuje tudi z ⟨e⟩, npr. *segurnost* (DPa82, 4), *lesica* ‘lisica’ (DPa134, 2; ob tem tudi *lisice* (DPa64, 2)), kar ustreza zapisu pri gradiščanskih Hrvatih.

Vokalna redukcija *i* je razmeroma omejena in se pojavlja predvsem v nenaglašenem položaju: v vzglasju (npr. *shaja* ‘izhaja’, *mejte*, *je méo*, *načі* ‘drugače, sicer’), v medglasju (*doprnesti* (DPa64, 4), *velki* (DPa16, 4)), v velelniku prve in druge osebe množine (npr. *hodmo*, *živmo*, *rédmo*, *trüdmo se*, *napravte*, *Nazajpostavte*, *molte*), v prislovih *kelko* ‘koliko’ in *telko* ‘toliko’ ter njunih besedotvornih izpeljankah.

Samoglasnik ü

V govorih panonske dialektične baze je po ugotovitvah Ramovša (1995: 219–220) »vsak *u*, dolgi kot kratki, prešel v *ü*; /…/ v kratkem nepoudarjenem *ü* pa se je v skladu z osnovnimi razvojnimi težnjami slovenskega kratkega vokalizma izvršila delna redukcija /…/, zaradi česar je *ü* prešel v *i*«. Tako dolgi *ü* (< *û*) kot kratki *ü* (< *ú*) Horvat v svojih pridigah praviloma zapisuje z grafemom ⟨ü⟩. Grafem ⟨u⟩ je pri njem ohranjen le sporadično, predvsem v latinskih ali grških izposojenkah, kot so *natura*, *purgatorium*, *fundamentum* in *katekizmuš*, v kajkavski izposojenki *navuk* (Novak 1978: 35) ter v nedovršnem glagolu *kaštiguje* (NP195, 2). Drugi primeri *u*, zlasti v predlogu *vu* (< *vъ*), so sekundarnega izvora (prav tam: 35).

V pridigah iz leta 1905, ko je Horvat prekmurščino šele usvajal, je opazno kolebanje med prekmurskim *ü* in hrvaškim *u*. Tam, kjer prekmurščina pričakuje *ü*, avtor v tem zgodnjem obdobju še zapiše *u*, npr. *vužgala* (DPa15, 8). V kasnejših obdobjih, zlasti v drugem in še izraziteje v tretjem, se pojavi podoben pojav, a tokrat pod vplivom osrednjeslovenskega knjižnega jezika, npr. *ljudstvo* (NP378, 6), *zaničuješ* (NP375, 3), *zmaguje* (NP377, 4).

Kratki (ne)naglašeni *ü* (< *ú*) se je v prekmurščini razokrožil v *i* (Ramovš 1995: 220), kar se pri Horvatu kaže v primerih, kot so *tihinec* (DPa162, 2), *nemertičlivosti* (NP373, 2), *nevolivamo* (NP386, 3). Ob tem je pogosto opazna težnja po etimološkem zapisu, zlasti v besedah, kjer je v živi rabi izpričan *i*, npr. *tühinski* (NP380, 4), pa tudi dosledno v oblikah glagola *odpüstiti* in samostalniku *lüdjé*. Redkeje se pojavi nasproten primer, ko je

zapisan *i* tam, kjer bi v živem govoru pričakovali *ü*, npr. *bičivani* (DPa16, 5) namesto *bičüvani*.

Posebno glasoslovno značilnost predstavlja tudi konzonantska zveza *ür* (< *ir* oz. *ur*), ki v prekmurščini prehaja v *ör* (Ramovš 1995: 220–221). Pri Horvatu je ta razvoj izpričan v primerih *vöra* 'ura', *šörc* 'predpasnik' (DPa134, 4), *šörka* (DPa162, 4), *šörkoj* (NP377, 1), *tören* (DPa162, 3), *Törskoga* (NP378, 3).

Samoglasnik u

Grafem za dolgi in kratki *u* (< *ȗ*) ter kratki naglašeni ali nenaglašeni *u* (< *u̍*, *u̯*, *o*) je pri Horvatu najpogosteje ⟨u⟩, npr. *dugi*, *nedužnost*, *je mučao*, *je gučao*; *napuni*, *guč*); le izjemoma je izpričan zapis z ⟨*o*⟩, npr. *dog* 'dolg' (DPa134, 4). Vzglasni nenaglašeni *u-* v prekmurščini pred zvenečimi glasovi praviloma preide v *v-*, pred nezvenečimi pa v *f-*; tako najdemo oblike *vdari*, *vdarimo*, *vgasne*, *ftišali* (NP386, 2), *ftišala* (NP199, 4). V pisavi pa je tudi pred nezvenečimi glasovi zaradi težnje po nadnarečnosti pogosteje uresničen *v-*, npr. *včlovečena* (NP387, 1), *se je vtopila* (NP383, 2).

Vzglasni nenaglašeni *u-* se ohranja predvsem v besedju, ki je v prekmursko okolje prišlo iz osrednjeslovenskega prostora, kar je najznačilnejše za tretje obdobje, npr. *umira*, *ugajajo*, *uradno*, *upor*, *užival*, *užívajte*, *užívali*; ob tem pa so hkrati izpričane tudi oblike *vživa*, *vživamo*, *vživaš*, *vživanje*. Vzglasni *u-* se lahko bodisi reducira, npr. *spehom* 'uspehom' (NP198, 3) *niči* 'uniči' (NP199, 4), *morile* (NP377, 2), bodisi preide v *v-*, kot v primerih *vmoriti*, *vmorjen*, *vmorimo*, *vmorjenoga*, *vničiti* (DPa163, 4), *vtrgnoti* (DPa62, 4).

Samoglasniški upad je značilen tudi za medglasni *-u-*, ki mu sledi *m* (prim. Ramovš 1935: 187), in sicer v glagolu *razumeti* in njegovih tvorjenkah: *razmeti*, *razmi*, *razmiš*, *razmijo*, *zarazmi*. Glagola *ubiti* in *umiti* ter njune tvorjenke so v panonski narečni skupini doživeli značilno prestavitev (Ramovš 1995: 141), kar se kaže v oblikah *bujo* 'ubil', *bujejo* 'ubijejo'.

Samoglasnik e

Za samoglasnik *e* različnega izvora Horvat uporablja grafeme ⟨e⟩, ⟨é⟩ in ⟨ej⟩. Kakovosti vokala ne označuje sistematično, vendar jo je mogoče določiti s pomočjo *Slovarja stare knjižne prekmurščine* (v nadaljevanju SSKP), razprav Avgusta Pavla ter na podlagi sodobnih prekmurskih govorov. Z ostrivcem je najpogosteje zaznamoval dolžino in ožino *e*, npr. *példa*, *cérkev*, *nebésa*, dvoglasnik *e̍i*, npr. *poméni*, *se spové*, *je méla*, široki kratkopoudarjeni *e*, npr. *pojéjo*, *je méo* (3. os. ed. pret.), pa tudi kratki ozki *e*, npr. *Jézuš*.

Prekmurščina pozna dva dolga *e*-ja, in sicer *ẹ:* (v nekaterih dólinskih govorih, med drugim v Črenšovcih tudi kot *i:ẹ*) in *e:i̯*. Prekmurski dolgi ozki *ẹ:*, ki lahko izhaja iz *ę̂*, *ê* ali *ə̂*, je pri Horvatu najpogosteje zapisan z ⟨é⟩. Za dvoglasnik *e:i̯* uporablja vse tri grafeme, v najzgodnejših pridigah tudi ⟨i⟩.

V najzgodnejših pridigah se pojavlja ikavski odraz, značilen za štokavsko-čakavske prehodne govore (Šojat 1980: 312), kamor spada tudi Horvatov materni govor Velike Narde. Ta se zapisuje z ⟨i⟩, npr. *vsim* 'vsem' (tot. zaim., daj. mn., DPa13, 3), *z vsimi* (tot. zaim., or. mn., DPa13, 5), *bilon* 'belem' (DPa13, 5), *na livo* (DPa13, 5), *na livoj* (DPa13, 5), *snig* (DPa14, 1), *bila* 'bela' (DPa14, 1), *dvi* 'dve' (DPa14, 3), *na brigi* 'bregu' (mest. ed., DPa15, 4 – naknadno popravljeno v *bregi*), *do nimi* 'nemih' (rod. mn., DPa15, 3); *bi sido* 'sedel' (DPa16, 5), *gnjizda* (DPa64, 2), *na stino* (DPa164, 5). Ikavski zapis je izpričan še v tretjem obdobju: *pisem* 'pesem' (NP388, 2).

V prvem obdobju pridig je za stalno dolgi jat pogost grafem ⟨ej⟩, npr. *dejte*, *tejlo*, *vrejdnost*, *svejt*, *prejk*, *zvejzda*, vendar ga v mlajših pridigah večinoma nadomesti ⟨e⟩. Z ⟨ej⟩ so pogosto zapisani glagolniki, npr. *činejnje*, *želejnje*, *goristanejnje*, medtem ko v nekaterih primerih prevladuje zapis z ⟨é⟩, npr. *živlénje*, *pomirénje*, *mišlénje*. V glagolnikih zasledimo tudi naknadne prestavitve naglasa na končnico, npr. *narodjéenjé* (NP199, 2), *odküpléenjé* (NP199, 3).

Prekmurščina ima dva kratka *e*-ja: prvi je ozek (*ẹ*) in izvira iz staroakutiranega jata (*ẹ́*), drugi pa širok (*ä*) in izvira iz staroakutiranega nosnega *e* (*ę́*), novoakutiranega *e* (*è*), novoakutiranega polglasnika (*ə̀*), sekundarno naglašenega *e* (*ē*) ali sekundarno naglašenega polglasnika (*ə̄*). Novoakutirani *e*-ji se v prekmurščini in še nekaterih drugih narečjih panonske narečne skupine niso podaljšali (Rigler 1963: 38–39; 1977: 84). Vse te kratke *e*-je Horvat zapisuje z ⟨*e*⟩.

Odraz oziroma grafem za polglasnik je v najzgodnejših pridigah *a*, kar je značilna glasoslovna posebnost jezika gradiščanskih Hrvatov (Šojat 1980: 313; Neweklowsky 2008a; Kinda Berlaković 2011: 379), npr. *vas* 'ves' (DPa13, 4, 7; DPa16, 1, 2), *jaram* (DPa64, 8), *najam* (DPa33, 1; DPa82, 5). Nenaglašeni jat se v prekmurščini uresničuje kot *i* (Ramovš 1995: 144), kar se pri Horvatu kaže v oblikah *divica*, *človik*, *viditi*, *zapovid*, *smijanje* idr. Kolebanje med *e* in *i* je razvidno iz primerov *deivica* (DPa16, 1), *spovedalnico* (NP195, 5) – po eni strani torej avtor vztraja pri zapisovanju po živem govoru, po drugi strani pa teži k nadnarečnosti.

Nenaglašeni polglasnik, ki je v knjižnem jeziku neobstojen, ne izpade v primerih *lonecon* (DPa15, 5) in *šopeka* (NP387, 4). Nasprotno pa Horvat ne zapisuje polglasnika, ki je normiran v rodilniku dvojine in množine

samostalnika prve srednje sklanjatve *svestvo* ‘zakrament’, saj piše *svestv* namesto *svestev*.

Samoglasnik ö

Dolgi samoglasnik *ö* je lahko razvit iz stalno dolgega *u* ali iz *ü* pred *r*. Kratki *ö* izvira iz *ę* v položaju za *v* ali iz *ü* pred *r*, dalje iz *ě* ali *u* v položaju za ustničnikom oziroma iz *u* ali *i* pred *r* (Koletnik 2008: 15). V Horvatovih pridigah se pojavlja npr. v besedah *vö* ‘1. ven, 2. saj’,[5] *vöni* ‘zunaj’, *trombönta* ‘zunaj’, *vörjem* ‘verujem’, *vöra* ‘1. vera, 2. ura’(v kasnejših pridigah Horvat za pomen *vera* piše ‘vera’ in tako samostalnik pomensko razlikuje od *vöra* ‘ura’), *vöter*, *dvöri* ‘vrata’.

Avgust Pavel (1916) v madžarski razpravi o jeziku najnovejšega prekmurskega slovstva, v kateri obravnava predvsem publicistiko začetka 20. stoletja pod uredništvom Jožefa Klekla st., na straneh 24–27 komentira samoglasniške odraze t. i. »Kleklovcev«.[6] Za samoglasnik *ö* ugotavlja, da ga pisci dojemajo kot kmečkega in se mu zato izogibajo oziroma ga nadomeščajo z *e* ali *ü*. Takšno izogibanje glasu *ö* je pri Horvatu mogoče delno potrditi. V njegovih pridigah se namreč pojavljajo predvsem oblike *vöra, vö, dvöma*, ne pa *vüra, vü, dvema* (vendar *obedvema*). Samoglasnik *ö* je razmeroma pogost v besedah *vöter*, *trombönta*, *törki*, vendar je postopno nadomeščanje grafema *ö* z *e* opazno v besedah *dveri*, *vernost*, v tvorjenkah iz korena *-ver-* (npr. *brezverec*, *krivoverec*, *neverni*, *nevernik*, *nevernost*) ter v glagolskih oblikah nedoločnikov ‘verjeti’ in ‘verovati’.

V samostalniških zvezah *na veke*, *na vse veke*, *na veki veke* je v prvem obdobju pogostejši zapis samostalnika z *e* oziroma *é* (*veke*, *véke*), medtem ko v drugem in tretjem obdobju prevladuje zapis z *ö* (*vöke*). Grafem za *i* v pridevniku *širok* je pri Horvatu dosledno *ö*, kar se kaže v obliki *šörki*.

Samoglasnik o

Za samoglasnik *o* različnega izvora in kakovosti se v Horvatovih pridigah pojavljajo trije grafemi: ⟨o⟩, ⟨ou⟩ in ⟨ó⟩, za nenaglašeni *o* tudi ⟨u⟩. Grafem ⟨ó⟩ v pridigah zaznamuje bodisi dvoglasnik *o꞉u̯*, npr. *nós, nóč, móč, pomóč*, bodisi ozki *o*, npr. *njój* ‘njej’, *mój, tvój*. Grafem ⟨o⟩ Horvat uporablja za ozek

[5] Prefiks *vö* je nastal iz prislova **vьnъ̀ > vȅn > vȍn + i*; nato *vön- > vö-* (Ramovš 1935: 185).

[6] Na pomen Pavlovih normativnih prizadevanj opozarja tudi Natalija Ulčnik (2017), ki njegovo delo razume kot enega prvih sistematičnih poskusov usmerjanja prekmurske knjižne norme.

kratkonaglašeni *o*, npr. *doli* (prisl.), *apoštol, Oča, dobri*, za nenaglašeni *o*, npr. *Janoš, zakona, pokazao, narodom*, ter tudi za dvoglasnik *o꞉u̯*, npr. *dobrota, mogoče, roka, podoba*. Odraz ⟨ou⟩ za dvoglasnik je izpričan zgolj v prislovu *pol* (*pȍlъ* > *pòu̯*) in njegovih tvorjenkah: *pou* (DPa109, 4), *poudné* (NP387, 3). V tretjem obdobju je avtor zapis *pou* opustil in ga nadomestil s *pol* (NP375, 4; NP388, 2), kar je mogoče razumeti kot zavestno odločitev za nadnarečni zapis, saj grafema ⟨ou⟩ razen v omenjenih besedah ne rabi niti v prvem niti v drugem obdobju.

Ravénska in goričkа različica prekmurskega narečja poznata dva dolga *o*-ja, *o꞉* (položajna različica *o꞉* pred istozložnim *m, n, r, j*) in dvoglasnik *o꞉u̯* (← *ô*, *ǫ̂*), medtem ko se na Dólinskem uresničuje zgolj dvoglasnik *o꞉u̯* (Koletnik 2008: 14–15). Dvoglasnik se v pridigah pojavlja tako v eno- kot v večzložnih besedah, npr. *Bóg, móč, nóč* ter *Gospód, pomóč, mórje*. Prisoten je tudi v končnicah tožilnika in orodnika ženskih samostalnikov ter osebnih zaimkov v ednini, npr. *vodó, rokó, voló, njó*; *z krvjóv, pod zemljóv, z njóv*, ter v deležnikih in deležjih na *-č*, npr. *gledóč, bodóči, premišlavajóči, dopadajóči, pelavajóči, hasnüvajóči*.

Pred istozložnimi *m, n, r* in *j* je *o* v ravénski in goričkі različici prekmurščine dolg. Čeprav je Horvat verjetno izhajal iz dólinske različice, se tudi pri njem v tem položaju pojavlja ostrivec za dolgi *o*, npr. *mój, tvój, svój, na kój, zakój, njój*. V enozložnih glagolskih deležnikih na *-l* (< *-ŕł*; *mró, stró, tró*) je nad *o* prav tako dosledno zapisano diakritično znamenje. Gre lahko bodisi za dolgi *o*, značilen za goričko in ravénsko različico prekmurskega narečja, bodisi za dvoglasniški odraz ali pa zgolj za posnemanje pisnega vzorca, kakršen je navzoč tudi pri Miklošu Küzmiču.

V zgodnjih pridigah Horvat za *o* iz praslovanskega nosnega *ǫ* občasno uporablja grafem ⟨u⟩, kar je značilen odraz štokavcev in gradiščanskih čakavcev (Neweklowsky 2008b: 51). V obravnavanem korpusu adventnih in božičnih pridig je tak primer izpričan le enkrat, in sicer *ružno* (DPa13, 4). Tudi *u* v glagolu *tužiti se* ‘pritoževati se, objokovati’ (*se tuži* (DPa13, 2), *tužite se* (DPa14, 1), *se je tužo* (DPa16, 4)) je odraz nosnega *ǫ* in je v prekmurščini na tem mestu udomačen. Enako velja za v Prekmurju ohranjen samostalnik *moka* ‘muka, trpljenje’ (< *mǫ̑ka).

Prekmurski kratki *o* izvira iz staroakutiranega nosnega *o* (*ǫ́*), novoakutiranega *o* (*o̍*) ali sekundarno naglašenega *o* (*õ*). Vsi ti *o*-ji imajo v Horvatovih pridigah praviloma odraz ⟨o⟩, le izjemoma ⟨ó⟩. Odraz nenaglašenega *o* je lahko *u*, vendar zgolj v dólinski različici prekmurščine (Koletnik 2008: 15). Pri Horvatu se tak zapis pojavlja le sporadično in deloma tudi kot lapsus, saj je *o* v tem položaju bolj kultiviran: *zubé* (DPa162, 3), *gumil* rod. mn. (NPr181, 1).

V smeri proti *u* se na Dólinskem izgovarjajo tudi končni *-l* in *-lj* ter *-o* iz skupin *-ał, -ił, -ěł* in *-əł* (Koletnik 2008: 15), vendar se v pridigah zaradi težnje po nadnarečnem zapisu dosledno piše ⟨o⟩: *miseo, angeo, vučiteo; spoznao, mislo, prišeo*.

Redukcija samoglasnika *o* je izpričana v oblikah zanikanega glagola *moči*, npr. *nemrem, nemreš, nemre, nemremo, nemrete, nemrejo*, kjer je naglas umaknjen za en zlog, na zanikalni členek.

Samoglasnik a

Samoglasnik *a* različnega izvora in kakovosti v Horvatovih pridigah zastopata grafema ⟨a⟩ in le izjemoma ⟨á⟩ (gl. poglavje Diakritična znamenja). Prekmurski dolgi *a* izvira iz stalno dolgega *a* (â), kratki *a*, ki je v prekmurskem narečju zaokrožen, pa iz staroakutiranega *a* (á). Zgolj v porabskem govornem prostoru se nenaglašeni *a* lahko razvije iz *e, ę, ě* in *ə* (Koletnik 2008: 15–16), vendar ta pojav v obravnavanem korpusu ni izpričan.

Na splošno samoglasnik *a* v Horvatovih pridigah ne kaže večjih glasoslovnih posebnosti. Njegova raba je razmeroma stabilna, brez izrazitejših narečnih odstopanj. Posebnosti dolgega *a* so praviloma vezane na posamezne leksikalne enote. Med njimi izstopa vprašalni prislovni zaimek *zakaj*, ki se pojavlja v več pisnih različicah: *zakaj, zakoj* in *zakój*. Različica *zakój* je zlasti pogosta v zgodnejšem obdobju, v poznejših pridigah pa prevladuje zapis *zakaj*, kar kaže na postopno približevanje nadnarečni normi.

Zlogotvorni r̥

Dolgi zlogotvorni *r̥* izvira iz stalno dolgega *r̂*, kratki pa iz staroakutiranega *ŕ*. Nenaglašeni zlogotvorni *r̥* je v prekmurščini nastal tudi po samoglasniškem upadu. Pri Horvatu se vsi ti fonemi grafično uresničujejo nedosledno, in sicer z grafemoma ⟨er⟩ in ⟨r⟩, ne glede na naglašenost.

Po vzoru starejših prekmurskih in kajkavskih piscev ter gradiščanskohrvaškega slovstva Horvat pogosto zapisuje ⟨er⟩ za zlogotvorni *r̥* tako v naglašenem položaju, npr. *smert, kerv, terno*, *terga*, kot tudi v nenaglašenem, npr. *terpi, kerščeniki*. Takšen zapis je posebej značilen za zgodnejše obdobje njegovega pisanja in kaže na zavestno navezavo na starejšo pisno tradicijo. V kasnejših obdobjih se vse izraziteje uveljavlja zapis z ⟨r⟩, zlasti v naglašenih položajih (npr. *-smrt-*, *krv*, *trnje*, *-krst-*, *skrb*).

Poseben primer predstavlja vzglasni nenaglašeni zlogotvorni *r̥*, ki v dólinski prekmurščini prehaja v *är-* (Ramovš 1935: 188). Horvat ta razvoj dosledno

zapisuje z grafemom ⟨er⟩, npr. *erdéči* (DPa134, 4; NP380, 4), *erdéčega* (NP380, 4).

Soglasniki

Fonem l (ł, ĺ)

Trdi *ł* se je v prekmurskem narečju razvil v *l*, v moških edninskih deležnikih pa se je vokaliziral: na območju goričke in ravénske različice v *-o*, na Dólinskem pa v *-u* (Zorko 2009: 272). V črenšovskih pridigah je v deležniških oblikah namesto pričakovanih zapisov ⟨-ao⟩ oziroma ⟨-eo⟩ (iz -ał, -eł v nenaglašenem zlogu) le izjemoma izpričan ravénsko-gorički grafem ⟨-o⟩. V obravnavanem korpusu adventnih in božičnih pridig se pojavlja skoraj izključno pri glagolu *priti* in njegovih zloženkah (*prišo*, *nazajprišo*, *vküpprišo*), skupaj enajstkrat. V vseh drugih glagolih Horvat dosledno uporablja zapisa ⟨-ao⟩ in ⟨-eo⟩ (*prišeo*, *mogeo*, *zapovedao* ipd.). Omejena raba oblike *prišo* je zato verjetno posledica bodisi ustaljene leksikalne oblike bodisi vpliva starejših prekmurskih pisnih vzorcev, ne pa splošnega fonološkega načela. V poznejšem martjanskem obdobju se tudi ta oblika umika, čeprav se še posamično pojavi živa narečna končnica -o (< -ał), npr. *gučo* (NPr181, 6).

Po vzoru starejše gradiščanskohrvaške in kajkavske književnosti[7] je Horvat sprva ohranjal tudi zapis končnega ⟨-l⟩ v moških deležnikih, vendar ga je hitro opustil oziroma nadomestil s prekmurskim odrazom *-o*. Iz tega konteksta v obravnavanem korpusu izstopa osamljen primer *gorodper* 'odprl' (< *gor odprl*; DPa13, 5), kjer končni *-l* ni zapisan, kar kaže na prehodno oziroma negotovo fazo v zapisovanju deležniških oblik. Zaslediti je tudi zapolnitev hiata v poudarjeni skupini *-íł* z *j* (Ramovš 1924: 15): *zatajijo* 'zatajil' (DPa15, 7); *potijo* 'potil' (DPa15, 4), *bi se trüdijo* 'trudil' (NP376, 5), v nepoudarjenem položaju pa npr. *želio* (DPa64, 3; DPa82, 7).

Praslovanski *ĺ* je v prekmurščini v obeh izvorih otrdel. Pri Horvatu se to večinoma kaže z zapisom ⟨l⟩ (*pole*, *kral*, *lübézen*, *premišlavati*), vendar se pod vplivom slovenskega knjižnega jezika vse pogosteje pojavlja tudi zapis ⟨lj⟩ oziroma ⟨ly⟩ (*polje*, *bolje*, *prijatelje*, *na zemlji*), zlasti v poznejših besedilih. Raba

[7] V gradiščanskohrvaški književnosti se je izglasni soglasnik *-l* ohranjal v zapisu vse do leta 1948 (Benčić, Čenar-Schuster idr. 2003: 64). Na širšo razširjenost zapisanega izglasnega *-l* opozarja tudi Ramovš (1924: 22), ki ga ugotavlja pri čakavcih, kajkavcih in v nekaterih govorih po vzhodni in južni Srbiji. Posamični primer zapisa izglasnega *-l* pri Horvatu (*gorodper*) je zato mogoče razumeti kot širši pisni vpliv, ne pa kot ustaljeno značilnost njegovega jezika.

teh dveh grafemov kaže na postopno približevanje osrednjeslovenski normi, pri čemer prekmurski zapisi niso povsem izrinjeni.

Končna *-ĺ* in *-ł* imata v prekmurščini enak fonetični odraz (*-u̯* oziroma *-o̯*), ki se pri Horvatu grafemsko uresničuje različno. V zgodnejših pridigah prevladuje zapis z ⟨-o⟩ oziroma ⟨-l⟩, kar ustreza starejši prekmurski pisni tradiciji (*kral*, *neprijateo*, *angeo*, *pekeo*, *misel*). V drugem obdobju se ob tem zapisu vse pogosteje pojavlja tudi grafem ⟨-lj⟩, zlasti v besedi *kralj*, kar kaže na naraščajoč vpliv slovenskega knjižnega jezika.

Fonem r

V praslovanščini sta obstajala navadni r in mehki ŕ, ki je bil »produkt asimilacije med r in sledečim i̯« (Ramovš 1924: 70). Mehki ŕ je v slovenščini razpadel v prvotna elementa (ri̯, rj), v izglasju in pred soglasniki pa je otrdel v r (Ramovš 1924: 73). V prekmurščini se je ta razvoj uresničil tako, da je v odvisnih sklonih moških samostalnikov na -r po analogiji z imenovalnikom ednine namesto pričakovanega rj (< ŕ) izpričan r, npr. *oltara, čuvara, casara*. V Horvatovih pridigah je ta narečna značilnost prevladujoča, vendar se v 3. obdobju, očitno pod vplivom osrednjeslovenskega jezika, pojavi tudi zapis z rj, npr. *vihérji* (NP377, 2).

Prekmursko narečje spada med tista slovenska narečja, ki so r ohranila v skupinah črě- in žrě- (Ramovš 1924: 70–73). Pri Horvatu je skupina črě- izpričana npr. v samostalnikih *čreda*, *črevo*.

Zanimiva posebnost je vidna v glagolu *(z)mantrati*, v iz njega izpeljanih samostalnikih *mantranje*, *mantrnik* ter pridevnikih *(z)mantrani*, *mantrniški*, kjer je uresničena disimilacija soglasniškega zaporedja r–r v n–r.

Fonem m

Izglasni *-m* v prekmurščini (razen v Porabju) prehaja v *-n*. Pri Horvatu se ta narečna značilnost jasno kaže predvsem v najzgodnejših pridigah iz črenšovskega obdobja (DPa13– DPa16), in sicer v različnih sklonih samostalnikov, pridevnikov in zaimkov ter v glagolskih oblikah. V orodniku ednine moškega spola se izglasni *-m* redno nadomešča z *-n*, npr. *pred šatanon*, *pred Luciferon*, *z Bogon*, *z srditin glason*, *pred tvojim sodnim trónušon*, *pred vsem svejton*, *z grehon*, *z križon*, *z betegon*, *pred bóžin sinekon*. Enak odraz je izpričan tudi v orodniku ednine srednjega spola, npr. *z telon*, *med ogrizavanjen*, *z radüvanjen*, *z trnjen*, *z narodjenjén*, ter v orodniku ednine ženskega spola, npr. *z düšon*, *z palmon*, *pred večernicon*, *z hüdobon*, *z molitvon*, *pod spovidon*, *z velikon*

mukon, *z škrinjon*. V dajalniku množine moškega in srednjega spola se -m prav tako uresničuje kot -n, npr. *narodon, pastiron, apoštolon*, *naslednikon*. Prehod je izpričan tudi v glagolih v 1. osebi ednine sedanjika, npr. *neščen* (DPa13–15), *stojin* (DPa14, 1), *ružin* 'trkam' (DPa14, 1). Pogost je tudi drugod v pregibnih oblikah pridevnikov in zaimkov, zlasti v orodniških zvezah, vendar raba ni povsem dosledna: *med svojón lastivnom, zakonskon detcon*, *z svojin na svejt narodjenjén*, *z-čiston düšnom vejston*, *svojim apoštolon i vu nji njihovin naslednikon*, *vsim narodon*, *pred tebon*. Kolebanje med končnicama *-n* in *-m* kaže na preplet narečne izreke in knjižne norme, ki jo Horvat postopoma uvaja zlasti v poznejših besedilih.

Za soglasniško skupino *mn* je v prekmurščini značilna diferenciacija v *vn* (Ramovš 1924: 95). Pri Horvatu je ta pojav izpričan v oblikah *vnogo* (poleg starejšega *mnogo*, ki ga rabi do leta 1906), *vnogi, vnoge, vnožina*. Nasprotno pa diferenciacija *mn* > *ml*, ki je sicer značilna za prekmurščino (Ramovš 1924: 96), v obravnavanem korpusu ni potrjena. Dosledna raba skupine *mn* v oblikah, kot so *opomni, kamna, kamni*, potrjuje Horvatovo odločitev za nadnarečni zapis.

Poseben razvoj je viden tudi pri glagolu *objeti*, kjer se je v dovršniku (**obimnoti* – *obimnem*) skupina *mn* po asimilaciji poenostavila v *n* (Ramovš 1924: 90). Tudi pri Horvatu so izpričane oblike *obine* 'objame', *obinjava* 'objema' in *obinoto* 'objeto', kar kaže na upoštevanje narečnega razvoja.

Fonem n (ń)

Raba fonema *n* je v Horvatovih adventnih in božičnih pridigah večinoma stabilna in skladna z narečnimi razvojnimi tendencami. Palatalni *ń* je v prekmurščini večinoma ohranjen, kar potrjujejo oblike, kot so *njega, vu njem, poslühšanje, ponavlanje, zveličanje*. V izglasju je palatalni *ń* v narečju otrdel (Ramovš 1924: 114). Ta razvoj se odraža tudi v prislovu *zastonj* (< psl. *tűn'e*), ki ga Horvat – za razliko od starejših prekmurskih piscev, ki so zapisovali končni *-m* – dosledno zapisuje z *-n*: *zaobston*. Tak zapis kaže na fonetično motiviran odraz izvornega palatalnega soglasnika. Za soglasniki *d, k* in *g* je v prekmurščini nastal sekundarni *ń* (Ramovš 1935: 188), kar je pri Horvatu izpričano v primerih *sodnji, dnjes, gnjezda* (NP382, 2), *gnjusno* (NP376, 4), *gnjój* (DPa63, 6), *do piknjice* (NP385, 1; NP387, 1).

Fonema v in f

Fonema *v* in *f* v Horvatovih pridigah večinoma sledita nadnarečni, etimološko bolj stabilni pisavi. Za panonski prostor je sicer značilno, da glas *v* pred

nezvenečimi nezvočniki in pavzo izgubi zven ter se izgovorno premenjuje s *f* (Ramovš 1924: 130; 1935: 168), vendar ta pojav v Horvatovih pridigah skoraj ni izpričan. Namesto pričakovane asimilacije se dosledno ohranja zapis *v*, npr. *vkraj, vpelaj, vtegüje, delavce, gizdavce, pijancov, grehov, z krvjóv*. Izjeme so redke in jih je mogoče razložiti z drugimi glasoslovnimi procesi: v primerih *ftišali* (NP386, 2), *ftišala* (NP199, 4) gre za *f* < *v* < predponski *u*, v besedah *ftice* (DPa108, 3; DPa134, 2; NP199, 2) in *ftička* (NP377, 2) pa za razvoj skupine *pt* > *vt* > *ft*. Tudi prehod *v* iz predponskega *u* v *f-* je v panonskih govorih pogost (Zorko 1998: 77), vendar se v Horvatovi pisavi praviloma ne uresničuje, saj zapisuje *vtrgnoti, vkradnejo, vtišati, navči, navčimo*.

Vzglasni *v-* (ki je lahko tudi izvorno *u-*) lahko pred nezvenečimi nezvočniki onemi, kar se kaže v zapisih, kot so *zrok, sakši, sakšega, sakdanéšnjega, zdihavle, se zdigavajo*. V velelnikih za drugo osebo dvojine in množine po redukciji samoglasnika *i* nastane soglasniški sklop *-ft-*, katerega zapis je nadnarečen, npr. *napravte, postavte*.

Pripornik *v* se pogosto pojavlja tudi kot proteza pred samoglasniki *o, u, ö* in *ü*, npr. *vože, vozka, vujti, vučitele, vöra, vüsta, vüpati, razvüzdanec*.

V prekmurščini je začetni sklop *vl-*, ki se je v knjižni slovenščini večinoma asimiliral v *l-*, ohranjen (Ramovš 1924: 135), kar potrjujejo oblike *vlasovje, vlasi*. Glagol *vladati* pa v 1. obdobju Horvatovih pridig še nastopa brez vzglasnega *v-* (*je ladao*), medtem ko v 2. in 3. obdobju prevlada zapis *vl-*. Poseben razvoj je viden pri prislovu *prvle* 'prej' (< *pьrvl'e*), kjer se v veččlenski soglasniški skupini *-v-* v 2. in 3. obdobju večinoma ohrani, v 1. obdobju pa je pogostejši zapis brez njega (*prle*). To kaže na postopno krepitev etimološkega zapisa v kasnejšem obdobju Horvatovega pisanja.

Izpričana je tudi disimilacija *w-b* > *ł-b* (Ramovš 1924: 150) v samostalniku *sloboda* 'svoboda' in njegovih izpeljankah (*slobodno, odsloboditi*), pa tudi sprememba *v* > *b* v samostalniku *bojna* 'vojna'.

Fonem *f* se v vzglasju pojavlja predvsem v prevzetih besedah, npr. *fertig* 'konec', *faliti* 'manjkati', *frtao* 'četrtina', *farar* 'pastor', *fara* 'župnija', *falat* 'kos'. V prevzetih latinskih lastnih imenih je v najzgodnejšem obdobju izpričan tudi zapis ⟨ph⟩, npr. *Jephte, Aistulph*.

Fonem j

Fonem *j* v Horvatovih adventnih in božičnih pridigah ne kaže izrazite sistemske posebnosti, temveč se večinoma uresničuje v skladu s splošnimi razvojnimi tendencami prekmurskega narečja. Praslovanski *i̯* se v knjižni slovenščini nadaljuje kot *j* zlasti v začetnem položaju pred samoglasnikom in med dvema

samoglasnikoma, v intervokaličnem nenaglašenem položaju, za soglasniki in na koncu zloga pa kot *i̯* (Ramovš 1924: 162). V vzhodni ravénski in dólinski različici prekmurskega narečja se zvočnik *j* izgovarja kot *j*, severneje pa prehaja v prepalatalni zapornik *d'* (Ramovš 1924: 164). V zgodnjih Horvatovih pridigah se pojavi nekaj osamljenih primerov tega razvoja, zapisanih z grafemom ⟨dj⟩, npr. *jedinorodjeni, prvorodjenoga, shadja* (DPa33, 7; DPa39, 2), *pohadjam* (DPa33, 7), *prvorodjenstvo* (DPa63, 7). Ker v črenšovskem govoru, kjer je Horvat sprva deloval, prehod *j* > *d'* ni izpričan, gre te zapise najverjetneje pripisati vplivu starejših prekmurskih tiskov, katerih avtorji so praviloma izhajali z območja goričke in ravénske narečne različice.

V primerih, kjer je v prekmurščini onemela medsamoglasniška jota, se zev zapira z mlajšim *j* ali *h* (Ramovš 1924: 164). Ta razvoj je pri Horvatu razviden v oblikah *tühinec* oziroma *tihinec* 'tujec' (beri *ti'hi:i̯nec* < *tüinec* < *tujinec*) in *tühinski*. V glagolu *bojati se* kontrakcija ni uresničena, kar potrjujejo oblike *boš bojao, ne bi bojali*. Prehod *j-i̯* > *d* (Ramovš 1924: 167) je izpričan v vprašalnem zaimku *čidi*/*-a*/*-o*/*-e* 'čigav', ki pa se pri Horvatu pojavlja redkeje, saj praviloma rabi vprašalnico *od koga*.

Ramovš (1924: 170–175) opozarja tudi na pojav prehodnega oziroma sekundarnega (parazitskega) *i̯*, ki se v prekmurščini najpogosteje pojavlja pred soglasnikoma *d* in *ž*. Pri Horvatu je ta pojav izpričan v primerih *po gojdnaj* 'ob jutrih' (NP373, 4), *bojdi* 'bodi' (velelnik, 3. oseba ednine) in *osnajžiti* (NP387, 4). Ramovš (1924: 50) tak prehodni *i̯* sicer omenja tudi v poljubnostnem zaimku *štoj* 'kdo', vendar gre v tem primeru za pojav morfološke narave.

Prislovi *včeraj* (< *vьčerâ*), *tedaj* (< *tъdá'*), *naprej* (< *nâ perdъ*) ter vprašalni zaimek *kaj* se pri Horvatu večinoma zapisujejo brez poudarjalne členice *-j*, torej kot *čera, teda, napre, ka*, kar ustreza narečnemu izgovoru. V tretjem obdobju se enkrat pojavi zapis *včeraj* (NPr389, 1), kar kaže na vpliv knjižne slovenščine.

Fonema p in b

Fonema *p* in *b* v Horvatovih pridigah ne kažeta večjih odstopanj od pričakovanih razvojnih smeri. Zveneči soglasnik *b* na koncu besede in pred nezvenečimi soglasniki v govoru praviloma izgublja zven in prehaja v nezveneči *p*, vendar se ta proces v Horvatovi pisavi ne odraža, saj dosledno ohranja etimološki zapis, npr. *skrb, grob, Jakob, slab*. Izjema je zapis *žeb* 'žep' (DPa63, 7), ki ga je mogoče razlagati bodisi kot hiperkorekten zapis bodisi kot pisno prilagoditev madžarščini (madž. *zseb* 'žep').

Za prekmurščino je značilen razvoj soglasniške skupine *pt-* (< *pъt-*) v samostalniku *ptica*, ki prehaja v *ft-* (Ramovš 1924: 177–178). V Horvatovih pridigah se ta razvoj zaradi težnje po nadnarečnem zapisu predvsem v 1. obdobju kaže v obliki *vt-* (*vtica*), v 2. in 3. obdobju pa se pod vplivom osrednjeslovenskega jezika pojavlja tudi etimološki zapis *pt-* (*ptica*; NP385, 1). Takšno nihanje ponovno potrjuje Horvatovo postopno približevanje knjižni normi ob hkratnem ohranjanju posameznih narečnih prvin v starejših besedilih.

Fonem *p* je izpričan tudi v prevzetem besedju, npr. *pehar* in *cumpri* 'čarovnija'.

Fonema t in d

Fonema *t* in *d* kažeta razmeroma stabilno rabo, ki združuje narečne značilnosti s težnjo po etimološki in nadnarečni pisavi. Fonem /d/ je dosledno zapisan z grafemom ⟨d⟩, fonem /t/ pa poleg ⟨t⟩ tudi z grafemom ⟨th⟩. Ta se pojavlja predvsem v prevzetih besedah, svetopisemskih imenih ter v domačih imenih in priimkih, zlasti v seznamih darovalcev maš, npr. *katholičan, katholičanski, Esther, Nathan, Balthazar, Athanaz, Horváth.*

Na koncu besede, pred nezvenečimi soglasniki in v predponah fonem *d* v govoru izgublja zvenečnost, vendar Horvat v pisavi dosledno ohranja etimološki zapis, npr. *pred, rad, med, narod, Gospód, Odküpiteo, odpüsto*. Izjeme so redke in večinoma vezane na konzonantne sklope z nezvenečim soglasnikom v medglasju, npr. *britka, britko, britke, glatke* (NP386, 4). Pri besedah *pajtaš, pajtašica* gre za vpliv madžarščine (madž. *pajtás*).

Sekundarno nastala sklopa *dl* in *tl* se v panonskih narečjih poenostavljata v *l* (Ramovš 1924: 202–204), kar je pri Horvatu izpričano v obliki *jeli so* 'jedli'. Skupina *tl* je v prekmurščini prešla v *kl*, pri čemer je *t* prešel v *k* tudi pred *ł* (Ramovš 1924: 207). V 1. obdobju Horvatovih pridig so zapisi s *kl* pogostejši, npr. *klači* 'tlači', čeprav se pojavljajo tudi etimološki zapisi, kot je *z natli* 's tal' (DPa164, 3). V 2. in 3. obdobju zapisi s *tl* povsem prevladajo, sklopa *kl* pa ni več zaslediti.

Za prekmurščino značilen prehod skupin *tn* in *dn* v *kn* in *gn* (Ramovš 1924: 209) v Horvatovih pridigah praviloma ni uresničen; ohranjeni so zapisi, kot so *dnes, slednje, zadnje*. Izjema je oblika *prihognoga* (NP385, 1). Skupina *tm* v prekmurščini prehaja v *km* (Ramovš 1924: 209), kar je pri Horvatu dosledno izpričano v 1. obdobju, npr. *kmica, vu kmici*, medtem ko v 2. in 3. obdobju prevlada nadnarečni zapis s *tm*, npr. *vu tmici, vu tmičnom*.

Dentalni zapornik se v prekmurščini lahko reducira, kar olajša izgovor zahtevnejših soglasniških skupin (Ramovš 1924: 209–210). Pri Horvatu je

izpričan prehod *tc* > *c* oz. *ts (ds)* > *c*, npr. *na kraci, lücko, Kméckoga* (DPa162, 4), *sveckimi*. V prislovu *nojco* 'nocoj' (NP199, 1) je *c* nastal iz *ts* (*not'-so*), naknadno pa je pristopil še *i̯* (Ramovš 1924: 170). Asimilacija *dn* > *n* (Ramovš 1924: 211) je izpričana v prislovu *trno(k)* < *trdno*, medtem ko je v sklanjatvenih oblikah glavnega številnika *eden* in njegovih tvorjenkah (*edno, edna, ednoga, k ednomi, vednakoga, ednók* 'enkrat', *vseedno*, *edenajset* 'enajst') skupina *dn* ohranjena. Izpričana je tudi skupina *-stn-* v besedah, kot so *vüstno, žalostno, jakostno, prišestni namestniki, častniki*.

Prehodni dentalni zapornik se pojavlja v skupini *ndr* < *nr* (Ramovš 1924: 221), kar je izpričano v prekmurskem prislovu *indri* 'drugje'. Praslovanska zveza *tъd'ě dьnь* je dala *tjeden*, pri čemer je ohranjena sekundarna skupina *ti̯* (Ramovš 1924: 225); pri Horvatu se pojavlja tudi knjižnoslovenska različica *tedni* (NP373, 3).

V zapisih *idti, pridti, najdti* je jasno razvidna avtorjeva težnja po etimološki pisavi. Mojca Horvat (2015: 301) takšne zapise povezuje z vplivom sedanjiške pripone (v prekmurščini *iden*). Najpogostejši so v pridigah 1. obdobja, v 2. obdobju pa postopno izginjajo, kar je razvidno tudi v množinskem samostalniku *deca*, ki ga Horvat prvotno pogosto zapisuje kot *detca*.

Fonemi k, g in x

Fonemi *k*, *g* in *x* izkazujejo preplet narečnih posebnosti, etimološke pisne tradicije in avtorjeve težnje po nadnarečnem zapisu. Fonem /k/ je najpogosteje zapisan z grafemom ⟨k⟩, redkeje pa tudi s ⟨ch⟩, zlasti v svetopisemskih imenih in prevzetih besedah (*patriarchi, Zacheuše, Zacharijaši*), s ⟨c⟩ v klasičnih imenih (*lectije, Seneca*) ter izjemoma z ⟨g⟩ (*palig*).

Fonem *g* pred nezvenečimi soglasniki in na koncu besede v govoru izgubi zvenečnost, vendar se ta premena v pisavi praviloma ne odraža. Opazno pa je kolebanje med etimološko in izgovorno pisno podobo v prislovih in prislovnih zaimkih *kde, kda, kakda* ter v njihovih tvorjenkah, kjer prevladujejo izgovorne različice: *gda, gde, nigdar, vsagdir, nigdir, nigda, vsigdar, nikda, nikdar, nigdašnji* itd. V živem govoru sta bili (in sta še) v rabi tudi obliki *da* 'kadar, ko, kdaj' in *ge* 'kjer, kje'. V prislovih se -k večkrat pojavlja tudi kot členica, npr. *okolik, včasik, palig*.

Fonem *x* v panonski narečni skupini pogosto onemi, lahko pa preide tudi v *j*, bodisi sredi besede med vokali bodisi v izglasju v sklonih in morfemih. Vzglasni *x-* je pri Horvatu zaradi težnje po nadnarečnem zapisu praviloma ohranjen. Tudi *x* na koncu zloga je največkrat pisno izpričan, čeprav je v živem govoru omejen le na nekaj dólinskih govorov (Zver 2023), npr. *zdehnemo,*

pühno, navdehno. Kadar vzglasni *x*- ali *-x* v izglasju onemi, ga Horvat pogosto hiperkorektno nadomešča s *h* na drugem mestu v besedi, npr. *rahna* 'hrana', *olahdila*. Pogosto ga zapisuje tudi tam, kjer etimološko ni upravičen: *lehžej, lehžejši, prestrahšila, vsih popi* 'vsi duhovniki' (DPa62, 3), *iz snah* (NP376, 2), ali kjer je nastal zaradi diftongizacije, npr. *grehšnik, poslühšati, poslühne*. Avgustu Pavlu (1916: 24) so se takšni zapisi zdeli »naravnost komični«; Kleklovcem je očital »pomanjkanje čuta za knjižno prekmurščino«, saj po njegovem mnenju *h* uvajajo, »ne da bi sami prav vedeli, kje je ta nesrečni -h- izviren in kje ni« (Ftičar 1995: 153).

Medvokalni in izglasni *x* Horvat najpogosteje zapisuje s ⟨h⟩, čeravno v večini prekmurskih govorov prehaja v *j*: *prah, strah, greh, straha, greha*. V samostalniku *ver* 'vrh' (NP386, 2) se kaže onemitev izglasnega *-x*. Najbolj dosledno končni *-x* prehaja v *-j* v sklonskih morfemih, zlasti v mestniku množine samostalnikov vseh treh spolov, npr. *vu oni škéraj, vu potrebóčaj, vu njegovi miloščaj, vu naročaj, vu naši srcaj, po svoji prorokaj i apoštolaj*. Vendar zaradi vse izrazitejše težnje po nadnarečnem zapisu in približevanju knjižnemu jeziku v poznejših besedilih prevlada končnica *-h*, npr. *pri svétih mešah, vu vüstah, po njénih prošnjah, po pismah, na bojiščah, v grobah, na oblakah, vu svojih grehah*. Zapis izglasnega *-h* v pridevnikih in zaimkih v rodilniku in mestniku množine ni povsem dosleden.

Za prekmurščino je značilna asimilacija skupine *xč* > *šč* (> *č*) (Ramovš 1924: 238–239), kar je vidno npr. v samostalniku *hči* (*čér, či, z čerjóv, čérka*), čeprav se pojavi tudi nadnarečni zapis *hčí* (DPa134, 4), pa tudi v samostalniškem zaimku *nišče* 'nihče' ter v glagolskih oblikah *hoteti* (*xčem* < **x(v)ot'ǫ̑*): *ščémo, ščéte, neščejo* itd. V prekmurskem in prleškem narečju se je skupina *xt* asimilirala v *št* (Ramovš 1924: 239), kar je pri Horvatu dosledno izpričano: *šteo* 'hotel', *šteli* 'hoteli', pa tudi v zvezah *šté(č)* 'koli', npr. *kak šté(č)* 'kakorkoli', *kaj šté(č)* 'karkoli', *kelkoštéč* 'kolikorkoli'.

V samostalniku *skuza* 'solza' gre za pojav prehodnega zapornika *k* v istozložni skupini *sl-* (*sl-* > *skl-*), ki ga Ramovš (1924: 249) razlaga z razvojem *sьlza > *sl̥za > *skl̥za*. Pri Horvatu je enkrat izpričana tudi oblika brez tega prehodnega *k*: *suzna* (DPa162, 3). Analogični *k* (po vplivu oblike 'vẹ:kši') se pojavlja v primernikih in presežnikih pridevnikov *dugi* 'dolg' in *dober*, npr. *dugši, dugše, bógši, najbógši*, pa tudi v glagolih *pobógšati, pobógšali* in glagolnikih *podugšanje, pobógšanje*. Ob obliki *bógše* se pojavlja tudi ***bol(j)e,*** ki pa večinoma nastopa v prislovnem pomenu 'bolj', npr. *Ešče bolje svetlo razložim pomén te reči* (NP373, 1).

Fonemi c, s, z in č, š, ž

Fonemi *c, s, z* ter *č, š, ž* v Horvatovih adventnih in božičnih pridigah izkazujejo veliko mero variabilnosti, ki je posledica sočasnega učinkovanja narečnega izgovora, starejše prekmurske pisne tradicije in avtorjeve zavestne težnje po etimološko motiviranem, nadnarečnem zapisu. Zveneča pripornika *z* in *ž* v izgovoru pred nezvenečimi soglasniki ter na koncu besede praviloma izgubita zven, vendar se ta premena v pisavi večinoma ne odraža. Tako Horvat dosledno zapisuje etimološke oblike, npr. *mož, križ, živež, brez, skoz, penez*, pa tudi v sklopih, kot sta *težko, vozka*. Etimološki zapis ohranja tudi v primerih, kjer je v pisavi načeloma že prišlo do asimilacije (*možke*, *možko*, *možkoga*). Kljub temu so v korpusu izpričane redke izjeme, kjer se pisava približa izgovoru, npr. *jas* 'jaz' in *teškóče* (NP198, 5).

Zveneči *z* pred *š* v izgovoru prehaja v *š*, kar je v zapisu enkrat realizirano kot *ž*: *ražširo* (NP386, 2). Če *z* stoji za *ž*, se v izgovoru soglasnika zlijeta v *ž*, vendar Horvat v zapisu ohranja oba elementa (*razžaljeni*, *razžali*, *razžaljenim*, *razžalostijo*, *razžalejnje*, *razžené*).

Grafem ⟨z⟩ pogosto nadomešča vzglasni ⟨s⟩ pred nezvenečimi soglasniki, zlasti tam, kjer je prišlo do redukcije *i*. Ta pojav, ki ga Novak (1978: 36) razlaga kot učeno etimologizacijo, je v korpusu zelo pogost, npr. *zkopaj*, *zpod*, *zproban*, *zpisani*, *zprosi*, *ztečéjo*, pa tudi v sestavljenkah s predponami (*vözklenoti, prezkrbi*, *ozkrbo*, *dolzklene*).

Za prekmurščino značilna druga praslovanska palatalizacija se v korpusu kaže v prislovih *na kraci* 'na kratko', *natenci* 'natanko'. Razvoj ide. *tį* v *č* je splošno uresničen, čeprav se v zgodnjih pridigah pojavijo posamezni etimološki zapisi, npr. *osramotjeni* (NP198, 4). Skupina *čt* je po disimilaciji v prekmurščini prešla v *št*, vendar je pri glagolu *brati* Horvat sprva nihal med oblikama *šteti* in *čteti*. Ker je obliko *šteo* uporabljal tudi v pomenu 'hotel', *šté* pa je imelo še druge funkcije (npr. kot členica 'koli'), se je odločil za etimološki zapis s *čt-* (*čté, čteti, prečtiti, načteti*), ki ga je nato dosledno uporabljal. Ista pisna različica zastopa tudi pomen 'šteti', npr. *Pa čüje glas, šteri čté njegove stopaje* (NP373, 4), prav tako pa se s *-čt-* zapisujeta pomena 'našteti' in 'prešteti', npr. *Tomi püščavniki so bili prečtiti stopaji* (NP373, 4).

Konzonantni sklop *šč* (< *stį, skį*) je v korpusu v glavnem ohranjen (*miloščа, ešče, krščanski, odpüščati*), pojavljajo pa se tudi etimološki zapisi (*odpüštjenjé*). Skupina *-čki* je na vzhodu še živa in je v adventnih in božičnih pridigah izpričana v oblikah *vu tesačkoj* (DPa109, 1) in *k Mariji bistričkoj* (DPa110, 2).

Oblikoslovje

Oblikoslovna analiza Horvatovih adventnih in božičnih pridig zajema pregibne značilnosti samostalniških, pridevniških in glagolskih besed ter nepregibne besedne vrste. Posebna pozornost je namenjena oblikam, ki odstopajo od sodobnega knjižnega jezika, ohranjajo starejše prekmurske prvine ali kažejo vplive narečnega razvoja, medjezikovnih stikov in postopnega približevanja osrednjeslovenski knjižni normi.

Samostalniška beseda

Samostalnik

Samostalniki moškega spola

Samostalniki 1. moške sklanjatve

V Horvatovih pridigah so samostalniki prve moške sklanjatve zelo pogosti in v oblikoslovnem pogledu razmeroma stabilni. Gre za samostalnike z ničto končnico v imenovalniku ednine in s končnico *-a* v rodilniku ednine, ki večinoma nadaljujejo praslovansko moško o-sklanjatev. Posamezne končnice pa kažejo tudi vplive starih i- in u-sklanjatve ter poznejših nadnarečnih posegov.

V ednini je rodilniška končnica praviloma *-a*, tudi pri samostalnikih, ki so zgodovinsko pripadali u-sklanjatvi, npr. *brezi vsega srama*, *od straha*, *glasa*. Enkrat je izpričana tudi končnica *-ü*, ki kaže na zavestno približevanje starejši prekmurski pisni normi: *sinü* (NP387, 3). Podaljšava z *-j-* pri samostalnikih na *-r* praviloma ni uresničena: *oltara*, *čuvara*, *casara*. Dajalnik in mestnik ednine imata značilno prekmursko končnico *-i*, npr. *Bogi*, *pri Bogi*, kar odraža delabializacijo starega *-u*. V tožilniku se dosledno ločuje živost: pri živih samostalnikih je končnica *-a* (*brata*), pri neživih pa ničta (*svet*). Zvalnik je ohranjen le v nekaj tradicionalnih oblikah, npr. *Gospodne*, *Bože*, njegova raba pa z mlajšimi pridigami postopno upada. V orodniku ednine Horvat praviloma ne upošteva preglasa, zato se pojavljajo oblike tipa *z ognjom*, *z mečom*.

Dvojina je v obravnavanem korpusu redkejša, vendar oblikoslovno razmeroma enotna. Rodilnik dvojine je izenačen z obliko, kakršna je znana tudi iz knjižnega jezika, npr. *po teh dveh vučenikov zglédi* (NP378, 4). V dajalniku in orodniku dvojine prevladuje končnica *-oma*: *vučenikoma*; *pred dvöma tjédnoma*, *med dvöma razbójnikoma*, *z dvöma angeloma*. Tožilnik dvojine ima praviloma končnico *-a*, npr. *dva vučenika*, *dva hüdodelnika*, občasno pa se pojavi tudi raba, ki kaže na vpliv osrednjeslovenskega jezika, npr. *dva izmed svojih vučenikov* (NP379, 1).

V množini je v imenovalniku najpogostejša končnica *-i* (*angeli*, *vučeniki*), ob njej pa se pojavlja tudi končnica *-je*, ki nadaljuje staro i-sklanjatev, npr. *židovje*, *prorocje*, *siromacje*, *vučenicje*, *svedocje*, *bogatušje*, *modrijašje*. Rodilnik množine ima praviloma končnico *-ov*, brez podaljšave z *-j-* pri osnovah na *-r*, npr. *žandarov*, *pastérov*, *oltarov*. Preglas je v rodilniku množine večinoma neuresničen (*hlapcov*, *pastircov*, *svécov*), pojavi se le izjemoma: *(dobri)činjev* (DPa13, 4; DPa15, 8), *starišev* (NPr181, 6). V dajalniku množine se tudi pri mehkih osnovah ohranja končnica *-om*, npr. *svécom*, *pismoznancom*, *k kinčom*. Tožilnik množine ima praviloma končnico *-e*, lahko tudi z razširitvijo *-ov-* (*bogove*), občasno pa se pojavijo narečne oblike, npr. *brigé* 'bregove'. Posamezno je izpričana tudi končnica -i (*morejo obilne sadi prinesti* (DPa61, 5)). Mestnik množine kaže izrazito prekmursko podobo. V mestniku množine se starejša končnica -aj, npr. *po angelaj*, *v dolaj*, *po svetkaj*, v 3. obdobju umika nadnarečni obliki *-ah*, npr. *v grobah*, *po apostolah*, *v starih časah*, pa tudi knjižni *-ih*: *po tedanjih zakonih*, *v oblakih*, *v grehih*. V orodniku množine je najpogostejša prekmurska končnica *-ami*, npr. *z najhüšimi mozolami, z našimi grehami*, *z lepimi navukami*, ob njej pa se pojavljajo tudi starejše oblike na *-mi* (*svojimi činmi*, *z darmi*) ter nadnarečna končnica *-i* (*z grehi*, *med svéci*).

Med posameznimi samostalniki prve moške sklanjatve izstopa *pot*, ki je v najzgodnejših pridigah še moškega spola, npr. *z-pota pravice* (DPa13, 6); *ravnanje pota Gospodnovoga* (DPa15, 2). Samostalnik *guč* 'govor' je sprva ženskega spola (*nečiste guči gučimo* (DPa14, 4)), podobno velja za *hasek* 'korist': *nikšo hasek* (DPa33, 6); *na düševno hasek* (DPa61, 2). Samostalnik *ljudje* ohranja i-jevsko sklanjatev, vendar je zapisan izrazito nadnarečno: *lüdjé*, *lüdi*, *lüdén*/*lüdém*, *pri lüdi*/*lüdih*/*l(j)üdej*, *z-lüdmi*, z začetnimi o-jevskimi oblikami v najzgodnejših pridigah (*ka vse lüdjé* tož. mn. (DPa13, 3)).

Samostalniki 2. moške sklanjatve

V drugo moško sklanjatev sodijo samostalniki z imenovalniško končnico -a in rodilniško -e. Pri Horvatu sta reprezentativna samostalnika *Oča* in *sluga*, ki se sklanjata po tem vzorcu: ednina: *Oča*, *Oče*/*Očé*, *Oči*, *Očo*, *pri Oči*, *z Očon* / *z Očom*; *sluga*, *slugé*, *slugi*, *slugo*, *pri slugi*, *s slugom*; množina: *sluge*/*slugi*, *slugov*, *slugan*/*slugam*/*slugom*, *sluge*, *po slugaj*/*slugah*/*slugi*, *s slugami*. Poleg omenjenih samostalnikov se pojavljajo še *papa, patriarka* in *vojvoda*.

Samostalniki 3. moške sklanjatve

Tretjo moško sklanjatev predstavljajo samostalniki z ničto končnico v vseh sklonih. Pri Horvatu so to predvsem okrajšave (*J. K.* 'Jezuš Kristuš', *D. K.*

'dragi krščeniki', *ap.* 'apoštol') ter ena od sestavin osebnega imena, npr. *Svétoga Atanaz püšpöka* (NP198, 4).

Samostalniki 4. moške sklanjatve

Končnice četrte moške sklanjatve se ujemajo s končnicami prve moške pridevniške sklanjatve. V obravnavanem gradivu nastopajo obrobno in brez izrazitejših posebnosti.

Samostalniki srednjega spola

Tudi samostalniki srednjega spola so v Horvatovih pridigah pogosti in v oblikoslovnem pogledu razmeroma stabilni. Njihova sklanjatev večinoma nadaljuje praslovansko o- in i̯o-sklanjatev, pri čemer se ponekod kažejo tudi starejše s-, n- in nt-osnove ter občasni prehodi v druge sklanjatvene tipe. Posebnosti se kažejo zlasti v množinskih oblikah in pri posameznih leksikalnih enotah, kjer prihaja do feminizacije ali omahovanja med sklanjatvami.

Samostalniki 1. srednje sklanjatve

Samostalniki prve srednje sklanjatve imajo v imenovalniku ednine končnico -o ali -e, v rodilniku ednine pa -a. Gre za nekdanja o- in i̯o-debla (*leto, mesto, polje, morje*), pa tudi za samostalnike, ki so prevzeli njihove končnice (*ime, vreme, breme, telo, nebo, tele*).

V imenovalniku ednine sta uresničeni končnici -o in -e (*mesto, morje*). Posamezni srednjespolski samostalniki se feminizirajo in prevzemajo končnice ženske a-sklanjatve, kar je razvidno zlasti pri abstraktnih samostalnikih. Glagolniki z mešanim naglasnim tipom so pogosto naglašeni na zadnjem zlogu, npr. *včenjé, pogüblenjé, spanjé, zvonenjé*. Rodilnik ednine ima končnico -a (*mesta, mórja*). Podaljševanje osnov s -s- pri Horvatu ni izpričano, ne glede na sklon in število. Tako se npr. samostalnik *telo* sklanja brez razširitve osnove: *telo, tela, te(j)li, telo, na teli, s telom*; v množini: *tela, telov, telom, tela/ te(j)li, vu telah, z tejlami / z teli*. Pri posameznih samostalnikih je izpričano podaljševanje osnove s -t-, npr. pri *dete*: *dejte, diteta, diteti, dejte, vu diteti, pred ditetom*. Pri lastnem imenu *Noe* do omenjenega podaljšanja ne pride: *Noea* rod. ed. in *Noei* daj. ed. (DPa164, 4). Dajalnik in mestnik ednine imata končnico -i (*vu mesti, na mórji*). Orodnik ednine je večinoma na -om, ne glede na deblo (*pred licom, z srcom*). Končnica -em se pojavlja predvsem pri glagolnikih (*med trplénjem, z dičénjem*), vendar tudi tu pogosto prevlada -om (*z veséljom, z tem pitanjom, z takšim živlénjom*).

Imenovalnik in tožilnik dvojine imata končnico -i, vendar v obravnavanem korpusu zgledi niso izpričani. Rodilnik dvojine ima ničto končnico, kot v zgledu *do dve let* (NP380, 4). Mestnik in orodnik dvojine v gradivu nista izpričana; za prekmurščino sta sicer značilni končnici -aj in -oma.

V imenovalniku množine prevladuje končnica -a (*vüsta, srca, dela, tela*), posamezno pa se pojavlja tudi končnica -i iz moške o-jevske sklanjatve (*nébi* (DPa16, 2), *tri deli* (DPa82, 4)). Feminizirani srednjespolski samostalniki imajo končnico -e (*čüde*). Rodilnik množine je lahko brez končnice (*imén, svestv*) ali pa maskuliniziran z -ov (*veséljov, (z)bantüvanjov, poželejnjov, delov*). Pri samomnožinskem samostalniku *nebesa* Horvat v dajalniku koleba med končnicama -am in -om; v obravnavanem korpusu je izpričana oblika *nebésom* (NP197, 3; NP383, 4). Samostalnik *vrata* ima v dajalniku množine dosledno narečno končnico -am: *vratam* (DPa162, 4). Tožilnik množine se, tako kot imenovalnik, glasi na -a ali -i (*leta, srca, dela, tela; najlepše leti* (DPa82, 6)). V mestniku množine je zelo značilna končnica -aj (*vu nebésaj, vu naročaj, vu naši srcaj*), ki izhaja iz prekmurskega prehoda izglasnega -h v -j. Ob njej se pojavljata tudi nadnarečna končnica -ah (*vu nebésah, vu svojih srcah, vu vüstah*) in knjižnoslovenska -ih oziroma -i (*vu svoji srcih, po dugih letih, vu grehšni vesélji*). V orodniku množine se Horvat odloča med narečno končnico -ami (*z delami*) in knjižno -i (*z deli*), pri čemer se v poznejšem obdobju povečuje raba knjižne oblike.

Pri nekaterih srednjespolskih samostalnikih je opazno omahovanje v končnicah imenovalnika ednine, npr. *néba : nebo, drevla : drevo, čüda : čüdo*. Samostalnik *vüho* v rodilniku ednine ne kaže feminizacije (*Ne so poslühšali, niti ne nagnili svojega vüha* (NP388, 4)), se pa ta uresniči v odvisnih sklonih, npr. *vu vühaj* v mestniku množine in *z vühami* v orodniku množine. Oblika tožilnika dvojine je pluralizirana: *obedve vühe* (DPa109, 4). Samostalnik *vüsta* se sklanja kot samomnožinski: *vüsta – vüst/vüstov – vüstam – vüsta – vu vüstah/vüstaj – z vüstami*.

Samostalniki 3. srednje sklanjatve

Samostalniki tretje srednje sklanjatve imajo v vseh sklonih ničto končnico. Pri Horvatu se kot taka primera pojavljata izglagolska samostalnika *jesti* in *piti*, vendar ju v obravnavanem korpusu v takšni obliki ne najdemo.

Samostalniki 4. srednje sklanjatve

Končnice četrte srednje sklanjatve se ujemajo s končnicami srednje pridevniške sklanjatve. V obravnavanem gradivu se pojavljajo redko in brez izrazitejših oblikoslovnih posebnosti.

Samostalniki ženskega spola

V Horvatovih pridigah so samostalniki ženskega spola številni in oblikoslovno razmeroma raznoliki. Jedro tvorijo samostalniki prve ženske sklanjatve, ki nadaljujejo praslovansko a- in ja-sklanjatev, ob njih pa se ohranjajo tudi pomembni ostanki i-, ū- in r-sklanjatev. Njihove končnice se pogosto prepletajo: starejše narečne rešitve sobivajo z nadnarečnimi in knjižnoslovenskimi oblikami, pri čemer je v mlajših pridigah opazna postopna stabilizacija proti enotnejšemu, osrednjeslovenskemu zapisu. Posamezni primeri maskulinizacije razkrivajo dinamičnost sistema ženskospolskih samostalnikov.

Samostalniki 1. ženske sklanjatve

V prvo žensko sklanjatev spadajo samostalniki ženskega spola z rodilniško končnico *-e*. Gre predvsem za nekdanja praslovanska a- in ja-debla, katerih končnice so prevzela tudi r- in ū-debla. Ta sklanjatev je v starocerkvenoslovanskem obdobju predstavljala najproduktivnejši tip za ženske samostalnike (Babič 2008: 97) in je tudi pri Horvatu osrednja.

Imenovalnik ednine pri nekdanjih a- in ja-deblih praviloma izkazuje končnico *-a* (*žena, moka* 'muka, trpljenje', *düša*). Samostalniki nekdanje ū-sklanjatve pa kažejo dvojnično stanje: lahko imajo ničto končnico (*cérkev, molitev*) ali končnico *-a* po vplivu a-sklanjatve (*cérkva, molitva*). V obravnavanem korpusu Horvat pri samostalnikih *cerkev* in *molitev* dosledno rabi le ničto končnico. V rodilniku ednine se pri ū-deblih pojavljata končnici *-i* iz nekdanje i-sklanjatve (*cerkvi, molitvi*) in *-e* iz a-sklanjatve, npr. *od Jeružalemske cérkve* (NP379, 5), *čas molitve* (NP385, 4). Značilna narečna posebnost je raba tožilniške oblike namesto rodilnika zanikanja, npr. *ar tvojo prošnjo nemre Ón zatajiti* (DPa16, 8), *Neje spuno svojo oblübo* (DPa110, 4). V tožilniku ednine se pri samostalnikih nekdanje ū-sklanjatve občasno pojavi a-jevska končnica: *žétvo* (DPa61, 5; NP199, 4). Dajalnik in mestnik ednine imata pri vseh samostalnikih prve ženske sklanjatve končnico *-i*. Orodnik ednine izkazuje izrazito variabilnost. Poleg starejše prekmurske končnice *-om*, ki prevladuje v starejših besedilih (Ramovš 1952: 59), se pri Horvatu pojavljajo tudi oblike na *-on* (zgolj v najzgodnejših pridigah; prim. prehod *-m* > *-n*) in mlajše *-ov* oz. naglašeno *-óv*. Tako so izpričani npr. *ženón* (DPa13, 7), *z düšon* (DPa13, 4), *molitvon* (DPa14, 3), pozneje pa tudi *s cérkvov, z molitvov*. Pri ū-deblih je značilna odsotnost podaljšave z *-ij-* v osnovi. V prvem obdobju se občasno pojavi tudi maskulinizacija, npr. *gda so na priseg šle* (DPa13, 7).

Dvojina pri samostalnikih prve ženske sklanjatve pogosto kaže pluralizacijske težnje, kar je mogoče razlagati kot vpliv jezikov brez dvojine, zlasti madžarščine in hrvaščine. V imenovalniku in tožilniku dvojine se pojavljata končnici *-e* in *-i*, pri čemer je prva pogostejša. Rodilnik dvojine v obravnavanem korpusu ni izpričan, sicer pa sta znani ničta končnica in moška *-ov*. V mestniku dvojine se izmenjujeta narečna končnica *-aj* in nadnarečna *-ah*. Orodnik dvojine je pri Horvatu pluraliziran, kar potrjujeta zgleda, ki sicer nista prisotna v obravnavanem korpusu: *pod dvimi zastavami* (DPa12, 1) in *med dvemi goréčimi svečami* (NP226, 2).

V imenovalniku množine je pogosto opazno končniško naglaševanje (*roké, düšé*). Rodilnik množine izkazuje tri možnosti: ničto končnico (*düš, vör*), moško končnico *-ov* (*sestrov, oblübov*) in pri ū-deblih tudi končnico *-i* (*vseh cerkvi, od molitvi*). Tožilnik množine ima večinoma končnico *-e* (*molitve, cérkve*), redkeje *-i* (*molitvi*). V mestniku množine se izmenjujeta narečna končnica *-aj* (*v grabaj, vu predgaj*) in knjižnoslovenska *-ah* (*vu düšah, vu bolečinah*). Postopno nadomeščanje *-aj* z *-ah* potrjuje Horvatovo približevanje slovenski knjižni normi. V orodniku množine je najpogostejša končnica *-ami* (*z molitvami, z mokami*), redkeje pa se ohranja relikt i-sklanjatve (*z skuzmi*; DPa134, 5; NP197, 4).

Skupno ime *deca* Horvat sklanja po a-sklanjatvi v ednini (*deca, decé, deci, deco*), pri čemer je povedek v ednini (*nevé ona detca*; DPa15). Samostalnik *kri* izkazuje staro tožilniško obliko v imenovalniku (*krv*; DPa64, 4).

Samostalniki 2. ženske sklanjatve

V drugo žensko sklanjatev spadajo samostalniki ženskega spola z rodilniško končnico *-i*, tj. nekdanja i-debla. Ta sklanjatev se je v slovenščini ohranila razmeroma stabilno (Ramovš 1952: 62).

Edninske končnice večinoma sledijo starocerkvenoslovanskemu vzorcu. Poseben je orodnik ednine, kjer se ob stari končnici *-ьjǫ* pojavljajo oblike na *-om*: *z velikom jakostjom*, *z velikom zmožnostjom*, *z radostjom*, *z gizdostjom*. Redko se pojavi končnica *-on*, npr. *z čiston düšnom vejston* (DPa14, 2). Orodniške oblike praviloma ne izkazujejo podaljšave osnove z -j-: *Z-tov pesmov* (NP199, 1); vendar se zlasti v tretjem obdobju pojavljajo tudi oblike s podaljšavo: *z sv. spovedjov* (NP373, 3), *z dobrov spovedjov* (NP375, 3). V enem primeru je zaslediti tudi knjižnoslovensko končnico -(j)o: *z veliko zmožnostjo* (DPa13, 1).

Dvojina v obravnavanem korpusu ni izpričana, sicer pa je za imenovalnik in tožilnik značilna končnica *-i*, vendar je izkazana tudi njena pluralizacija. Pri nekaterih enozložnih samostalnikih (npr. *reč*, *pot*, *noč*, *stran*, *stvar*) se mesto

naglasa spreminja – pri njih je v imenovalniku in tožilniku poleg končnice *-i* možna tudi končnica *-ej* iz jata. Za rodilnik je značilna končnica *-i*, v mestniku pa se izmenjujeta *-aj* in *-ah*.

Imenovalnik in tožilnik množine imata navadno končnico *-i* (*reči*, *pesmi*, *jakosti*), možna pa je tudi *-e* iz *a*-sklanjatve (*jakoste*, *obilnoste*, *vrednoste*). Rodilnik izkazuje poleg *-i* tudi ničto končnico (*njegovi zapovid*, *izmišljenih pripovist*, *nevrejdni spovid*). Vplivi *a*-sklanjatve so vidni tudi v dajalniku, npr. *proti tistin zapovedam* (npr. DPa14, 3), v mestniku in orodniku: *po prsaj, z jakostami*; vendar pri samostalnikih *reč, stvar* in *škér* prevladuje i-jevska končnica *-mi*: *z etimi rečmi*, *med vsemi stvarmi*, *z takšimi škérmi*.

V najzgodnejših pridigah je opaziti tudi občasno maskulinizacijo nekaterih samostalnikov, ki danes spadajo v 2. žensko sklanjatev. To potrjujejo ujemalni pridevniki in zaimki, npr. *ón škér* (DPa33, 1), kjer se samostalnik *škér* 'orodje' obravnava kot moškospolski. Moška o-jevska sklanjatev je vplivala tudi na posamezne sklone samomnožinskega samostalnika *jasli*. V rodilniku ednine je v najzgodnejših pridigah izpričana oblika *jasla* (DPa13, 2; DPa16, 4), ki kaže vpliv edninske o-jevske sklanjatve, v rodilniku množine pa oblika *jaslov* (DPa64, 7). V dajalniku prevladuje a-jevska končnica, npr. *k-jaslam* (DPa64, 5, 7; DPa134, 5; DPa163, 3), prav tako v mestniku množine, kjer se pojavljata obliki *vu jaslaj* (DPa64, 1, 8) in *vu jaslah* (v pridigah 3. obdobja), čeprav sicer prevladuje i-jevska oblika z onemelim končnim -h, *vu jasli*. Podobno prepletanje sklanjatvenih vzorcev izkazuje tudi samostalnik *dveri* 'vrata' (psl. *dvьri*), ki ga Ramovš (1952: 67) označuje kot prvotno pravilno obliko danes starinskega samostalnika *duri*. Medtem ko imenovalnik in tožilnik ohranjata i-jevsko obliko (*dveri*), so v rodilniku, mestniku in orodniku množine prisotni odrazi a-jevske sklanjatve: *skóz vozki dvér* (rod. mn.), *na dvörah* / *na dverah* (mest. mn.), *pred dvörami*/*dverami* (or. mn.). Pri samostalniku *oči* je razviden vpliv hrvaškega jezika. V dajalniku množine in orodniku ednine se pojavlja oblika *okom*: *njegovim okom se ne dopada preveč* (DPa134, 5). Poleg prevladujoče množinske oblike *oči* so izpričani tudi zgledi, ki kažejo, da je Horvat samostalnik začasno obravnaval kot moškega, npr. *njegovi oki so nej sem i tam letali* (DPa134, 4).

Samostalniki 3. ženske sklanjatve

V tretjo žensko sklanjatev spadajo samostalniki z ničto končnico v vseh sklonih. Pri Horvatu so to predvsem okrajšave (*matc.* 'mati cerkev', *B. D. M.* 'Blažena Devica Marija', *K.* 'Kalvarija') in ženska imena z ničto končnico v imenovalniku, ki so hkrati ena od sestavin osebnega lastnega imena, npr. *Od Esther kralice* (DPa109, 2).

Samostalniki 4. ženske sklanjatve

Četrta ženska sklanjatev se v celoti ujema z žensko pridevniško sklanjatvijo in v obravnavanem gradivu ne izkazuje posebnosti.

Samostalniški zaimek

V Horvatovih pridigah se pojavljajo osebni, povratni osebni, vprašalni, oziralni, poljubnostni, nedoločni, nikalni in totalni samostalniški zaimki.

Najobsežnejši in oblikoslovno najzanimivejši je sistem osebnih zaimkov, ki kaže preplet stare knjižne prekmurščine, narečnih značilnosti panonske skupine ter postopnega približevanja osrednjeslovenski normi.

Osebni zaimek

1. oseba ednine

Imenovalnik ima obliko *jas*, redkeje *ja* (slednja v obravnavanem korpusu ni izpričana): *jas sam si samo to edno zamerkao* (DPa13, 8). Rodilnik in tožilnik imata naglasni obliki *mené* in *méne*. Naglas se lahko umika na zadnji zlog (značilneje za dólinsko območje) ali pomakne na prvi zlog (pogosteje na ravénskem in goričkem območju): *Što vas poslühša, mené poslühša* (NP378, 5); *Oča, či je mogoče, naj miné od méne té pehar* (NP380, 3). Dajalnik je *meni*, mestnik *v meni*, orodnik pa *z menom* ali *z menov*: *Jézus Kr. bojdi z menom* (DPa13, 2); *Hodi zato, da vživaš z menov vekivečno blaženstvo* (NP377, 3). Končnici -om in -ov sta ostanek starejšega stanja (Ramovš 1935: 191; 1952: 84). Obe sta nadnarečni, saj v živem govoru končni -v prehaja v -f, -m pa v -n. Podatki za celoten korpus kažejo, da oblika *menov* sčasoma upada, v 3. obdobju se pojavi le še dvakrat.

Naslonske oblike so enake knjižnoslovenskim (*me, mi*, *me*), vendar je v pridigah izrazita težnja k rabi naglasnih oblik tudi tam, kjer bi slovenski knjižni jezik imel naslonske: *I pravo je meni* (DPa15, 1) namesto »I pravo mi je«; *z trplenjén mené poslüšajte* (DPa14, 1) namesto »me poslüšajte«. Naglasne oblike imajo nadnarečni, privzdignjeni učinek, kar je značilno že za staro knjižno prekmurščino.

1. oseba dvojine

Za moški spol je značilna oblika *miva*, ki pa v obravnavanem korpusu ni izpričana. Gre za reducirano obliko, značilno za prekmursko narečno skupino, kjer je upadel glas -d-; v sodobni prekmurščini se pojavlja oblika *müva* z labiovelariziranim i-jem (Ramovš 1952: 85). Ženskospolska oblika (*müve*/*mive*) v pridigah ni evidentirana (prim. Pavel 2013: 141). V rodilniku in tožilniku oblika *naj* (< naju), ki je doživela moderno vokalno redukcijo (Ramovš 1952: 85), ni izpričana, prav tako niso evidentirane dajalniške, mestniške in orodniške oblike (*nama*, *v nama*, *z nama*). Raba *v nama* namesto pravilnega *v naju* kaže mešanje sklonov in je značilna tako za panonsko (Pavel 2013: 141) kakor tudi za druge narečne skupine (Ramovš 1952: 141).

1. oseba množine

Sklanjatev večinoma ustreza knjižnoslovenski: *mi – nas – nam*/*nami – nas – pri nas*/*vu nami – z nami*. Vendar v dajalniku in mestniku pogosto prihaja do prehajanja v orodniško obliko, zlasti po predlogih *proti* in *vu*: *ka tak zasvedoči svojo neizmerno lübézen proti nami* (DPa61, 3); *Vu nami je Düh Svéti* (DPa61, 5).

2. oseba ednine

Imenovalnik je *ti*, rodilnik/tožilnik *tebé*/*tébe* (*tebé smo ne zapüstili*, NP377, 4; *zkopaj je vö i lüči kraj od tébe* – pravilno bi bilo *sébe*, DPa15, 8), dajalnik *tebi*, mestnik *v tebi*, orodnik *z tebom* (oblika *tebov* v obravnavanem korpusu ni izpričana): *goriodprém pred tebom nebesko kraljestvo* (NP195, 4). Oblika *tebom* je značilnejša za starejšo knjižno prekmurščino, *tebov* za narečno rabo (vendar v izgovoru -v > -f).

Naslonske oblike so *te, ti, te*.

2. oseba dvojine

Imenovalnik ima obliko *viva*, reducirano narečno obliko (Ramovš 1952: 85). Rodilnik in tožilnik sta *vaj*, kar odraža moderno vokalno redukcijo. V dajalniku se pojavljata *vam* in *vama*, pri čemer gre pri prvi obliki za pluralizacijo dvojine. Mestnik *pri vaj* kaže mešanje dajalniških in mestniških oblik. Orodnik je *(med) vama*. Nobena od teh oblik v obravnavanem korpusu ni izpričana.

2. oseba množine

Sklanjatev je podobna knjižnoslovenski: *vi – vas – vam/van/vami – vas – (pri) vas – z vami*. Oblika *van*, kjer se odraža prehod -m > -n, je izpričana v najzgodnejših pridigah leta 1905 (v obravnavanem korpusu se ne pojavi). V dajalniku se pojavlja tudi orodniška oblika *vami*: *ki z lübéznosti proti vami /…/ more vas z düšnimi kinči za bogate napraviti* (DPa16, 3); *Z kakšin radüvanjen podigne proti vami svoje roké* (DPa16, 3).

3. oseba ednine

Moški spol ima imenovalniško obliko *ón/on*, rodilnik *njega*, dajalnik *njemi* (prehod -u > -i kakor pri samostalnikih), tožilnik *njega*, mestnik *po njém/po njem*, orodnik *z njim*. Naslonske oblike za moški in srednji spol so *ga, jemi/mu, ga*. Oblika *jemi*, ki kaže otrditev ń in prehod -u > -i, se pojavi le enkrat (in ne v obravnavanem korpusu). V 3. obdobju se okrepi raba knjižne oblike *mu*, ki odraža vpliv osrednjeslovenskega jezika, npr. *kak se mu je godilo v Betlehemi* (NP388, 3).

Srednji spol ima oblike *ono – njega – njemi – ono – v njem – z njim*. Zaimek *ono* je kot osebni zaimek redek; pogosteje nastopa v vlogi kazalnega.

Ženski spol ima imenovalnik *ona*, rodilnik *nje/njé*, dajalnik *njoj, njój*, tožilnik *njo, njó*, mestnik *v njej, njoj*, orodnik *nad njov/njom*. Orodniška končnica -ov je diftongirana, kakor pri končniško naglašenih ženskih samostalnikih. Oblika *njom*, ki v sodobnem prekmurskem narečju ni več živa, se v obravnavanem korpusu ne pojavi. Naslonske oblike so *je* (R), *joj* (D), *jo* (T): *deležna je je pa bila li pastirska štalica* (NPr389, 3); *naj joj da svetlost i toploto* (DPa162, 4); *či vüzmensko spovid vönahamo, ali nevrejdno jo zvršimo* (DPa14, 4).

3. oseba dvojine

Imenovalniške in tožilniške oblike so *njiva/njidva* za moški spol in *njidve* za ženskega. Oblika *njidva* je nastala iz ńi (< njù(jù)) + *dva*; prvi zlog se je najprej nazaliziral, nato raznazaliziral (Ramovš 1952: 91). V obliki *njiva*, ki se v korpusu adventnih in božičnih pridig ne pojavi, je izpričan upad -d-. Rodilnik je *njidva*, dajalnik *njim, njima*, mestnik in orodnik *v njima*, *z njima*. Mestnik ima enako obliko kot dajalnik in orodnik. Naslonske oblike (npr. *jima*) niso izpričane.

3. oseba množine

Naglasne oblike so podobne knjižnoslovenskim: *oni* za moški spol, *ona* za srednji spol, *one* za ženski spol – *njih*/*nji* – *njim* – *njih* (m. in s. sp.)/*nje*/*njé* (ž. sp.) – *pri njih*/*nji* – *z njimi*. V rodilniku in mestniku se kaže onemitev izglasnega -h: *od nji, brezi nji, vu nji*. Srednje- in ženskospolska množinska oblika *ona* oz. *one* sta redki in se pogosteje pojavljata kot kazalni zaimek.

Naslonske oblike so *ji*/*je, jim, ji*/*je*. Oblika *je* za 'jih' je starejša in se je na vzhodu dlje ohranila (Rezar 2019: 89): *zato je je Ivan poslao k Jezuši* (NP379, 1). Oblika *ji* odraža onemitev končnega -h: *kelko samo ji je na sveti* (DPa62, 3).

Navezne oblike osebnih zaimkov

Prekmurščina naveznih oblik osebnih zaimkov ne pozna, kar potrjujejo tudi primeri iz pridig: *nego je tüdi z prstom pokazao na njega* 'nanj' (NP378, 1); *na njega gledóč je to nemogoče delo* (DPa110, 2).

Povratni osebni zaimek

Naglasne oblike so *sebé*/*sébe – sebi – sebé*/*sébe*/*sebe – vu sebi – s sebom*/*sebov*. V zgodnejših pridigah prevladuje orodniška oblika *sebov*, v 3. obdobju jo vse bolj nadomešča *sebom*, ki je značilnejša za staro knjižno prekmurščino. Naslonske oblike so *se, si, se*. V začetnih pridigah je opaziti omahovanje v sklonu: *po zatajanji sami sebov* (DPa61, 8), kjer je orodniška oblika uporabljena namesto ustrezne rodilniške.

Vprašalna zaimka *kdo* in *kaj*

Sklanjatev vprašalnega zaimka za osebo je: *što – koga – komi – koga – vu kom – z kem*. Imenovalniška oblika *što* je tipična prekmurska oblika (< *x'tȍ* < *xtȍ*) (Ramovš 1952: 89). Dajalniška oblika *komi* izkazuje prehod končnega -u v -i. Orodniška oblika je *z kem*, redkeje *z kim*; slednjo (hrvaško različico) je Horvat zapisal zgolj trikrat, vendar ne v obravnavanem korpusu.

Sklanjatev vprašalnega zaimka za stvar je: *ka – ka* / *od kój* / *česa – komi – ka* / *(na) kój – vu čem* / *vu kom – z kem* / *z kim*. Imenovalnik je *ka*, brez deiktične členice -*i̯*. Rodilnik se najpogosteje glasi *ka* ali *od kój*, oblika *česa* se pojavi le enkrat v 3. obdobju (*I denok, česa je menje viditi na sveti kak pokore?*, NP383, 2). Dajalnik je po Pavlu (2013: 153) *čemi* ali *komi*, pri obeh

zabeležimo prehod -u > -i; v obravnavanem korpusu oblika *čemi* ni izpričana. Tožilniška oblika *(na) kój* je po Ramovšu (1952: 89) nastala po mehanični izravnavi z drugimi zaimki srednjega spola. V mestniku se izmenjujeta *vu čem* in *vu kom*, v orodniku pa obliki *z kem* in *z kim*, ki je enaka kot pri vprašalnem zaimku za osebe: *Z kem so pa katoličanski dühovniki zaslüžili to zametavanje, sovražanje?* (NP378, 3).

Oziralna zaimka *kdor* in *kar*

Oblike za samostalniški oziralni zaimek *kdor* so enake oblikam vprašalnega zaimka *kdo*: *ki/što – koga – komi – koga – pri kom – z kim/kem*. Opazna je odsotnost členice -r, ki je v standardni obliki nastala po rotacizmu (*kdor < *kdo-že*) (Ramovš 1952: 98). Primer za mestnik: *Jezuš je pa Sin, vu kom se Oči prav dopada* (NP380, 1); orodnik: *onoga imé praviti, z kim smo zagrehšili* (DPa14, 6).

Tudi oblike za *kar* so večinoma enake vprašalnemu zaimku *kaj* in prav tako izkazujejo odsotnost členice -r (*kar < *ka-že*) (Ramovš 1952: 98). Sklanjatev: *ka/kaj – ka/kój – čemi – kój/kaj/ka – od kój – za kem*. Primer za tožilnik: *vse, ka je svéto* (NP386, 2); mestnik: *ono, od kój so prorocje že zdavno proroküvali* 'o čemer' (DPa64, 1).

Oziralna poljubnostna zaimka *kdorkoli* in *karkoli*

Horvat poljubnost tvori z dodajanjem členic -šté in -koli, v drugem, še pogosteje pa v tretjem obdobju pa -štéč. Zadnjo Pleteršnik (2014) izvaja iz deležnika *hoteč*. Ta členica se pojavlja zgolj pri zaimku za nečloveškost. Členica -koli je v prekmurski literarni tradiciji izpričana že od prve tiskane knjige (Temlin 1715). Členice -godi (npr. *kajgodi, štogodi*), izpričane pri nekaterih starejših piscih, Horvat ne uporablja.

Sklanjatev zaimka *kdorkoli* (nekatere oblike v obravnavanem korpusu niso izpričane): *štokoli/što šté – koga šté – komi šté/komi koli – šterekoli – / – pred kem šté/z kem koli*. Posebno zanimiv je zaimek *šterakoli*, ki ima ženskospolsko obliko (v sodobnem Prekmurju 'katerakoli') in se že v 18. stoletju uporablja v pomenu 'karkoli'. V tem pomenu ga rabi tudi Horvat: *Šterakoli bodete prosili Očo vu iméni mojem…* (DPa33, 6).

Sklanjatev zaimka *karkoli*: *kaj štéč/kakoli* (imenovalnik), *kakoli* (rodilnik), *šterakoli/kakoli/ka štéč* (tožilnik).

Poljubnostna zaimka *kdo* in *kaj*

Poljubnostna zaimka brez dodatnih členic sta navadno *što* (za osebo) in *ka*/*kaj* (za stvar); odvisni skloni poljubnostnih zaimkov so enaki sklonom vprašalnih zaimkov. Primer: *i gda bi mogli od Njega ka čüti* (DPa16, 6).

Nedoločna zaimka *nekdo* in *nekaj*

Pavel (2013: 155) navaja obliko *nekak* (im.) za osebo in *nekaj*/*neka* za stvar; pri Horvatu pa se pojavlja sistem, ki sovpada z nikalnimi oblikami. Oblike za osebo: *nikši*/*nišče*/*nikaki*/*ništerni* (imenovalnik), *nikomi*/*nikakomi* (dajalnik), *nikoga* (tožilnik). Primera za imenovalnik: *Ništerni misli, da pokoro delati je telko, kak iti k spovedi* (NP375, 2); *Nikši, ki vu nečistoči, vu pijanstvi, vu prelomlenji hižnoga zakona, vu svaji, vu tolovajstvi živé, ne dobé kralestvo bóže.* (DPa134, 4)

Oblike za stvar: *nikaj* (imenovalnik), *nikaj* (rodilnik), *nikaj* (tožilnik), *vu nikom* (mestnik). Primer: *zato vam ščém ešče nikaj od toga gučati* (NP383, 3).

Nikalna zaimka *nihče* in *nič*

Sklanjatev za osebo: *nišče – nikoga – nikomi – nikoga – vu nikom – z nikim*. V imenovalniku je hč asimiliran v šč (Ramovš 1924: 238). Dajalnik kaže prehod -u > -i. Primeri: *Nikomi ne delajte sile* (NP373, 2); *i nega nikoga* (NP373, 4).

Sklanjatev za stvar: *nikaj* (imenovalnik), *nikaj*/*nikoj*/*ničesa* (rodilnik), *nikoj* (tožilnik), *z nikim* (orodnik). Orodnik je izenačen z obliko za osebo (*z nikim*).

Mnogostni zaimki

Predponskega obrazila *marsi-* Horvat ne uporablja; obrazilo *redko-* se pojavlja le v prislovnih oblikah (*redkokrat, redko gda*). Mnogostni pomen je izražen opisno: *Dosta je takši* (DPa16, 6).

Totalna zaimka *vsakdo* in *vse*

Totalnega zaimka *vsakdo* Horvat ne uporablja; za stvar posebnega totalnega samostalniškega zaimka ni. Sistem oblik je pretežno pridevniški, vendar v samostalniški rabi: *vsaki*/*sakši*/*vsakši – vsakoga – sakšemi*/*vsakomi – vsakoga – / – z vsakim*. V dajalniku se kaže prehod -u > -i. Primeri: *sodit i vsakomi*

plačat (NP375, 1); *vu vsakoj je mogeo grehšnik* (NP383, 3); *Gospod sodo vsakoga posebi* (NP373, 3).

Kazalni nedoločni zaimek

Samostalniškega kazalnega nedoločnega zaimka tipa *oné, oná* Horvat ne uporablja. Pojavljajo se le posamostaljeni pridevniški kazalni zaimki.

Pridevniška beseda

Pridevnik

Najvidnejša razlika med pridevnikom v prekmurskem knjižnem jeziku ter narečju in pridevnikom v slovenskem knjižnem jeziku je v rabi določne in nedoločne oblike za moški spol, medtem ko se ostale kategorije (spol, število, sklanjatev, stopnjevanje) uresničujejo v vseh sistemih enako ali zelo podobno. Horvatov pridevniški sistem zato po eni strani ohranja značilne prekmurske morfološke posebnosti, po drugi pa kaže postopno približevanje osrednjeslovenski normi.

Vrste pridevnikov

V pridigah so zastopane vse tri osnovne vrste pridevnikov: kakovostni in merni (*stari krščeniki*, *skvarjeni düš*, *velika čüda*, *najvékši prórok*), vrstni (*nebesko plačilo*, *smrtni greh*, *hižni zakón*) in svojilni (*Jézušovo telo*, *Marijino srcé*). Tvorba ustreza splošnoslovenskim vzorcem, posebnosti pa se kažejo zlasti pri sklanjatvi in izražanju določnosti.

Določna in nedoločna oblika

Kot ugotavljata Zorko (2009: 291) in Pavel (2013: 125), v prekmurščini za izražanje določnosti in nedoločnosti prevladujejo določne oblike pridevnikov. To potrjuje tudi Horvatova raba (*grehšni človek*, *modri oča*, *novi žitek*). Nedoločne oblike (*nespameten človek*, *vekivečen žitek*, *pravičen sodnik*) so redkejše in so povezane predvsem z vplivom osrednjeslovenskih tiskov. Vrstni pridevniki na *-ski*, *-ški*, *-čki* imajo samo določno obliko.

Svojilni pridevniki ženskega spola imajo obrazilo *-in* (*Marijino*), moškega in srednjega pa *-ov* (*Kristušovoga*, *Jézušovoga*), ne glede na mehkost osnove.

Zanimiva je raba obrazila *-ev* namesto *-ji* pri *kačjev zleg* (NP383, 1), kjer je svojilno obrazilo prevzelo vlogo vrstnega. Svojina je pogosto izražena z rodilnikom, npr. *naša düša vsigdar Njegova bode i nigdar več nej Lucifera* (DPa14, 7).

Stopnjevanje

Lastnostni pridevniki se stopnjujejo opisno (*bole vrejdni*, *bole trdo*, *najbole prilični*) in priponsko. Pojavljajo se obrazila *-ejši*, *-ši* in *-ji*, npr. *bogatejši*, *najpopolnejše*, *najlepši*, *dugši*, *najvišnji*, *najvišjega*. Prisotno je elativno stopnjevanje s predpono *pre-* (*preveliko*, *premočna*) ali s prislovi (*jako prilično*).

Sklanjatev v ednini

V ednini pridevniki sledijo trdi in mehki zaimenski sklanjatvi. Za trde osnove moškega in srednjega spola je značilna ohranjena trda zaimenska sklanjatev z analogno zamenjavo prvotne rodilniške končnice **-go* z drugotno *-ga* pod vplivom samostalniške o-jevske sklanjatve (Šekli 2012: 221). Izjeme (*nespokornem srci*, NP375, 3) kažejo vpliv slovenske knjižne norme. Mehke osnove praviloma uresničujejo preglas (*lagojega*, *bližnjemi*). Dajalnik moškega in srednjega spola izkazuje prekmursko končnico -i (*dobromi*, *bóžemi*).

V ženskem spolu je za dajalnik in mestnik značilna končnica *-oj* (*smrtnoj*, *Bistričkoj*), ki se je razvila pod vplivom stare trde sklanjatve zaimka **ta (*ta, *toję, *toji, *tǫ, *ta, *toji, *tojǫ). Orodnik ženskega spola ima tipično končnico *-ov* (*bóžov*, *velikov*), redkeje *-om* oziroma *-on* v najzgodnejših pridigah (*z velikom*, *düšnom*, *z velikon*, *čiston*).

Sklanjatev v dvojini

Dvojina pridevnikov kaže večjo raznolikost in narečno zaznamovanost. V moškem spolu je za imenovalnik in tožilnik značilna končnica *-iva* (nastala po analogiji z osebnozaimensko obliko *müva*/*miva*; *vdaniva*, *dvojéčiva*, *višjiva*), vendar se pojavlja tudi knjižnoslovenska končnica *-a* (*pozvana*, NP386, 2). V rodilniku je prav tako končnica *-iva*, v dajalniku, mestniku in orodniku pa *-ima*.

V ženskem spolu je rodilnik posebej raznolik: pojavljajo se končnice *-i*, *-ivi*, *-ive*, pluralizirana *-e* ter redka knjižnoslovenska *-ih* (*dveh resničnih reči*, NP376, 1). Imenovalnik in tožilnik omahujeta med *-ivi*, *-ive*, *-i* in *-e*, kar potrjuje ugotovitev Tjaše Jakop (2008: 141), da so pridevniki ženskega spola v narečjih bolj nagnjeni k pluralizaciji dvojine.

Pridevnikov srednjega spola v dvojini v korpusu ni bilo zaslediti; končnice so rekonstruirane po Pavlu (2013: 131): *-ivi*, *-ivi*, *-i(vi)ma*, *-ivi*, *-i(vi)ma*, *-i(vi)ma*.

Sklanjatev v množini

Množinska sklanjatev je večinoma skladna s sodobno normo. Posebnost sta rodilnik in mestnik, kjer je pogosto izpričan onemeli izglasni *-x* (*od te tri glavni svétkov*).

Posamostaljeni pridevniki in deležniki

Posamostaljeni pridevniki in deležniki so v Horvatovih pridigah pogosti, kar je značilno tudi za druge vzhodnoslovenske tiske (Jesenšek 2021: 48). Pojavljajo se v vseh spolih in številih (*Sodnik živih i mrtvih*, NP376, 1; *med blaženimi na désnoj ali med skvarjenimi na livoj roki Jézuša*, DPa13, 8). Soobstoj oblik *na desni* (NP377, 5) in *na desnoj* ter *na levi* (NP377, 5) in *na levoj* kaže na stik med prekmursko in osrednjeslovensko normo.

Prisotni so tudi posamostaljeni izpridevniški prislovi (*kaj bógšega*, NP375, 5; *nikaj hüšega*, NP376, 3), kar potrjuje živost prehajanja med besednimi vrstami.

Sklepno lahko ugotovimo, da je pridevniški sistem v Horvatovih pridigah stabilen in izrazito prekmurski v morfološkem jedru (zlasti v edninskih končnicah in dvojini), hkrati pa se opazno približuje osrednjeslovenski normi.

Števnik

Številski sistem v Horvatovih pridigah večinoma sledi pridevniški sklanjatvi, z značilnimi prekmurskimi posebnostmi (prehod *-u* > *-i*, onemeli *-h*, končnice *-ov*, *-oj*) ter z opaznimi, a omejenimi vplivi hrvaškega jezikovnega prostora.

Glavni števnik

Za dólinsko različico prekmurskega narečja je značilno, da od 20 dalje izgovarjava enic sledi za deseticami, npr. pri Horvatu *osemdeset šést let* (primer ni iz obravnavanega korpusa). Beseda za ‘tisoč’ je *jezero* (< madž. *ezer*), npr. *jezero let*, *jezero bogóv* (Zorko 1997: 117).

Števnik *en* se pred samostalniki najpogosteje pojavlja v obliki *eden*: *eden zrak*, *eden mali tao*, *eden človek*. Sklanja se po trdi pridevniški sklanjatvi. V moškem spolu ednine so izpričane oblike *ednoga*, *ednomi*, *pri ednom*, *z ednim*;

v ženskem spolu *edna*, *edne*, *ednoj*, *edno*, *pri ednoj*, *z ednov*. Gre za vzorec, ki se prekriva s trdo pridevniško in zaimensko sklanjatvijo.

Pri številnikih *dva* in *tri* ter zlasti *štiri* se kažejo tako narečne kakor tudi hrvaške interference. Hrvaški vpliv je verjeten v zgledih *dvi svestvi* (DPa14, 3), *med temi trimi glavnimi svétkami* (DPa61, 3) in *štiri tjédni* (NP375, 1; prim. Benčić idr. 2003: 163), medtem ko sta obliki *pred štirami letami* (DPa164, 5) in *pred dvöma tjédnoma* (NPr384, 1) tipično narečne.

Številniki od pet naprej se pogosto sklanjajo s pridevniškimi končnicami ali z ničto končnico. V rodilniku so izpričani npr. *devét rajnški* (DPa134, 4), *Sedem glavni grehov* (DPa14, 4), v dajalniku *šestim dnévom*, v mestniku *vu šesti dnévah*, v orodniku *z petimi krüham* in *nad desetimi varoši*. Končniški sistem torej sledi pridevniškemu vzorcu, pri čemer se v mestniku množine pri pridevniku ali samostalniku, ki sledi številniku, pogosto kaže onemel izglasni -h.

Vrstilni številnik

Vrstilni številniki se večinoma ujemajo z odnosnico in se sklanjajo kot pridevniki s trdimi končnicami. V moškem in srednjem spolu ednine so izpričane končnice *-oga*, *-omi*, *-om*; v ženskem spolu ima dajalnik ednine končnico -oj. Številnik *tretji* v odvisnih sklonih za moški spol ednine izkazuje preglas: *trétjega*, *trétjemi*, *vu trétjem*. V dajalniku ednine ženskega spola je končnica *-oj*: *Proti trétjoj* (DPa14, 4), *Proti štrtoj Bóžoj zapovedi* (DPa14, 4), *Proti devétoj* (DPa14, 4), *vu šéstoj, devétoj i edenajsetoj vöri* (DPa82, 8). V dajalniku ednine moškega in srednjega spola prehaja končnica *-u* v *-i*: *drügomi*. V orodniku ednine ženskega spola se pojavlja končnica -ov: *z drügov* (DPa109, 2); v orodniku ednine moškega ali srednjega spola pa *-im*, redkeje *-in*: *z drügim*, *z drügin*, *proti šestim*. V rodilniku in mestniku množine je izpričan onemeli *-h*: *vu prvi časah*, *ober drügi narodov*, *drügi lüdih*, *drügi čüd*; v mlajših pridigah pa je lahko tudi ohranjen: *v drügih hižaj* (NPr389, 2), *drügih lüdih* (NP198, 5), *vu drügih časah* (NP375, 5).

Z združitvijo predloga *ob* in orodniške oblike vrstilnega številnika nastajajo zaporednostni prislovi, zapisani večinoma narazen: *ob prvim*, *ob drügim*, *ob trétjim*, *ob štrtim*. Tak zapis je v skladu s starejšo prekmursko tradicijo (prim. SSKP).

Ločilni številnik

Ločilni številniki izražajo razvrstitev po vrstah ali skupinah. Iz korpusa so razvidni naslednji zgledi: *dvoje féle* (DPa62, 4), *od dvoje sodne stolice* (NP195,

2), *desétere Bóže i petére matere Cérkvi zapovidi* (DPa14, 3), *sedméri* (NP198, 1). Oblikoslovno se ti števniki vedejo podobno kot pridevniki in se ujemajo z odnosnico v spolu, številu in sklonu.

Množilni števnik

Množilni števniki izražajo bodisi količino ('tolikokrat') bodisi razločevanje po vrstah. V obravnavanem korpusu sta izpričani dve obliki: npr. *dvojno kratko premišlavanje* (NP387, 1), *trojni prihod* (NPr384, 1).

Nedoločni števnik

Nedoločni števniki so npr. *malo*, *nekoliko*, *dosta*, *več*, *menje*, *največ*, *vnogo*, *večina*, *nezračunano*. Števnik *(naj)več* se mestoma sklanja: *veči zmed njih* (NPr181, 6), *največim grehom* (DPa164, 2). Nedoločnost izražajo tudi opisne zveze in približne številčne oznake, npr. *100-, 1000-krat* (DPa62, 3), *Ali ne prihaja novorojeni Zveličiteo že vnogo let k nam, k ednomi 20 …* (NP387, 1).

Posamostaljena raba števnikov

Števniki se pogosto pojavljajo v posamostaljeni rabi. Iz korpusa so izpričani npr. *za vse je bila pripravljena večérja, postelja, li za dva ne* (NPr389, 2), *hižni tivaruši eden na désnoj, drügi pa na livoj roki Jézuša bodo stali* (DPa13, 5). V teh primerih števniki prevzamejo samostalniško funkcijo in se sklanjajo po pridevniškem vzorcu, pri čemer se jasno kaže njihova prehodnost med pridevniško in samostalniško paradigmo.

Pridevniški zaimek

Pridevniške zaimke v pridigah obravnavam po razvrstitvi v Toporišičevi *Slovenski slovnici* (2004: 335–344). Sklanjatvene končnice se v osnovi ujemajo s pridevniškimi (trda oz. mehka sklanjatev), posebnosti pa so povezane z značilnostmi prekmurskega knjižnega jezika: dajalniška končnica *-i* v m. in s. sp., *-oj* v daj. in mest. ed. ž. sp., orodniška končnica *-ov* v ž. sp., pogosta onemitev izglasnega *-h* ter nihanje med narečnimi in nadnarečnimi oblikami.

Lastnostni zaimki

V pridigah so izpričane skoraj vse vrste lastnostnih zaimkov.

Med vprašalnimi lastnostnimi zaimki najdemo npr. *z kakšim veséljom*, *Kakši je bio svet*, *kakša je bila zemlja*, *za kakši zrokov voló*. Kazalni lastnostni zaimki so npr. *takše guči*, *vu takšen stališi*, *takše reči*, *takšo pokoro*. Oziralni: *naše goristanejnje na sodnji dén tüdi de moglo tak odičeno, vesélo biti*, *kakše je bilo Jézušovo*; *Ravno takše, kakše je zroküvalo vživanje prepovedanoga dreva sada v paradižomi*. Nedoločni: *ništerne zvelične tanače njemi da* (NP195, 3). Drugostni: *načejšega Kristuša*, *načejše krščenike*. Istostni: *ednaki grünt*, *z ednakim talom*, *ednako plačo*. Poljubnostni: *kakši veliki kvar*, *kakši očanaš*. Oziralni poljubnostni: *kakši šté veliki grehi*, *vu kakšem šté stališi*, *kakše šté stvorénje*. Nikalni: *nikše vrejdnosti*, *nikšega požalüvanja*, *nikšega trošta*, *nikše pokore*, *z nikšom prošnjom*.

Prekmurske oblike na *-ši* (*kakši*, *takši*, *nikši*, *sakši*) ustrezajo knjižnoslovenskim na *-šen* (Ramovš 1935: 192) oz. *-ø*. Ker osnova vsebuje *-š-*, je sklanjatev mehka (*kakši*, *kakšega*, *kakšemi*, *kakšega*/*kakši*, *vu kakšem*, *s kakšim*). V dajalniku ednine moškega in srednjega spola je končnica *-emi* (*sakšemi popi*; prehod *-u* > *-i*), v tožilniku moškega spola je razlikovanje po živosti (*Takšega Očo*/*kakši sprévod*). V dajalniku in mestniku ednine ženskega spola je končnica *-oj* (*po takšoj poti*), v orodniku *-ov* (*z kakšov lübéznostjov*). V imenovalniku dvojine moškega spola je značilna končnica *-iva*: *dva takšiva dvojéčiva vučenika* (NP385, 1).

Vrstni zaimki

Vrstni zaimki so v pridigah zelo pogosti. Vprašalni: *Šteri so pa tisti katoličani* (NPr389, 3), *Štere reči, pa me lehko pitate?* (NP387, 1). Kazalni: *té velike sreče*, *ta ljúbézen*, *to znaménje*, *vu toj noči*, *nad tov velikov ljübéznostjov*, *vu tom aldovi*, *proti tomi cili*, *k tem ričam*, *z temi rečmi*. Oziralni (pogosto namesto današnjega ki): *Nebésa, štera je naméno Bóg za celo človeštvo* (NP387, 2). Nedoločni: *denok znamo iz svétoga pisma nikša znaménja, gda bode sodnji dén* (NP377, 1), *eden oča*, *edne dekle*, *na ednoj strani*. Drugostni: *drügi svet*, *drügo ljübézen, drüga opravila, drügo vesélje, iščejo drügoga boga* (NP388, 3). Istostni: *ón isti Kristuš*, *istoga Jezuša*, *istoga Boga*. Poljubnostni: *Šteri človek samoga sebé lübi i ne Boga* (NP199, 4), *ništernoga krščenika je dnjes dén sram poslühšati reč božo* (NP378, 6). Oziralni poljubnostni: *proti šteroj šté zapovedi je pregrehšo* (NP195, 2). Totalni: *vsaki svecki človek*, *sakšemi popi*, *sakšega človeka*, *Sakše dobro dejte*, *vsako njegovo reč* – oblika

vsak ima trde končnice, oblika *sakši* pa mehke. Nikalni: *niti nikši človek*, *nieden angeo*.

Vprašalni in oziralni vrstni zaimek

Prekmurska oblika *šteri* (< *xteri*; Ramovš 1952: 97) nadomešča knjižnoslovensko *kateri*. V moškem in srednjem spolu so v odvisnih sklonih trde končnice. Moški spol ednine: *šteri*, *šteroga*, *šteromi*, *šteroga*/*šteri* (razlikovanje po živosti), *vu šterom*/*šteron* (prehod *-m* > *-n*), *z šterim*. Moški spol dvojine: *šteriva, šteri, šterima, šteriva, pri šterima, med šterima*. Moški spol množine: *šteri, od šteri, šterim*/*-n, štere, vu šteri, z šterimi*. Srednji spol se od moškega razlikuje le v imenovalniku in tožilniku. Ženski spol ednine: *štera*, *štere*, *šteroj*, *štero*, *po šteroj*, *pod šterov*/*-om*/*-on* – orodniška končnica *-ov* je narečna in najbolj izrabljena, medtem ko je *-om* nadnarečna. Različica slednje je *-on*, ki ima izpričan prehod *-m* v *-n* in se pojavlja zgolj v 1. obdobju. Ženski spol dvojine: *štere*, *šteri, šterima, štere, po šteri, s šterima* – pluralizacija imenovalnika in tožilnika. Ženski spol množine: *štere, šteri, šterim, štere, vu šteri, z šterimi*. Nekaj zgledov: *Zaistino čüdnovita je ona skrb, z šteron se mati Cérkev naše nemrtelne düše na zveličanje pripelati trüdi.* (DPa13, 1); *Dve knjigi ste tak, z šteri Boga poznati moremo* (DPa164, 3); *K šterim izmed teh se pa ščémo mi pridrüžiti?* (NP388, 6); *Bogi ali svécom včinjene oblübe so veliki, dobri čini, z šterimi se Bóg poštüje* (DPa110, 1); *Čüdivanja je vredna ona milosrdnost, šterov zapravlastoga sina oča goriprime* (NP195, 2) – zlitje predloga *s* s sledečo besedo.

Ob *šteri* se pojavlja tudi oziralni zaimek *ki*, npr. *Strahšno je tistoga sodca srditost čütiti, ki je od nas zbantüvani* (NP195, 4), vendar je prva oblika pogostejša kot druga.

Kazalni vrstni zaimki

Horvat uporablja več različic kazalnih zaimkov: *té*/*to*/*ta*, *ete*/*eto*/*eta*, *tisti*/*tisto*/*tista* ter *on*/*ov*. Zaimek *ta* ima dve osnovni paradigmi: 1. *té*, *to*, *ta*; 2. *ete*, *eto*, *eta*. Rodilnik, dajalnik in mestnik moškega ter srednjega spola ednine imajo trde oblike: *(e)toga*, *(e)tomi*, *v (e)tom*. V orodniku množine je posebna oblika *z etmi* (redukcija *i*), vendar njegova raba upada od prvega proti tretjemu obdobju. Dajalnik in mestnik ženskega spola ednine imata obliko *(e)toj* (*vu etoj svétoj vöri*, *po toj poti*) oziroma *tój* (*vu tój siromaškoj štali*). Orodnik ima obliko *-ov* (*Z tov pesmov*). V imenovalniku dvojine sta značilni končnici *-iva* (m.) in *-ivi* (ž.). Pogosta je posamostaljena raba, npr. *Dokeč si od etoga bomo premišlavali* (DPa13, 2); *Svéti Augustin pa eto piše* (DPa33, 2).

Zaimek *tisti* ima prav tako trde končnice v odvisnih sklonih (*-oga*, *-omi*, *-om*), ženski dajalnik *-oj*, orodnik *-ov*. V dvojini sta značilni končnici *-iva* (m.) in *-ivi* (ž.). V rodilniku množine pogosto onemi *-h*: *od tisti ljüdi*, *vu tisti časah*, *na tisti krajaj*.

Zaimek *on* ima trdo sklanjatev v moškem in srednjem spolu ednine (*onoga*, *onomi*, *onoga/ono*, *vu onom*, *z onim*), v tožilniku moškega spola razlikuje živost. Srednji spol je lahko feminiziran (*one čüde*). Pogosta je posamostaljena oblika *ono*: *naj nam da vsa ona, štera so nam na zveličanje potrejbna* (DPa33, 3); *Ka morem Gospodni nazajdati za vsa ona, štera je meni dao* (DPa33, 4); *Kak žalostno je bilo ono, ka so stanovniki Betlehema činili na prvi svéti dén* (DPa64, 2).

Zaimek *ov* je narečen, a v pridigah redek, verjetno zaradi stilne zavestne izbire. Sklanjatvene končnice so enake kot pri drugih kazalnih zaimkih. Posamostaljena raba: *Z silov je za ovim odpro zubé* (DPa162, 3); *Boji se, da toga ali ovoga vernika srcé ne bi bilo pripravljeno* (NP386, 1).

Svojilni zaimki

Osebni svojilni zaimki

Osebni svojilni zaimki se sklanjajo kot pridevniki. Svojina edninskih oseb: V dajalniku ednine moškega in srednjega spola nastopa končnica *-emi* (prehod *-u* > *-i*; *mojemi, tvojemi, njegovomi*); v dajalniku in mestniku ednine ženskega spola je končnica *-oj* (npr. *mojoj, tvojoj, njénoj*), v orodniku *-ov* (*z njegovov*), redkeje *-óm* (*pod mojóm*, *z tvojóm*). Imenovalnik dvojine moškega spola ima končnico *-iva* (*njegoviva vučenika*), ženskega spola pa *-ivi*. Pri 3. osebi v rodilniku in mestniku množine praviloma onemi *-h*: *vu njegovi popólnostaj*, *vu njegovi čini*, *zmed njegovi domači*; redkeje je izpričan: *več njegovih vučenikov*, *po njegovih delih*.

Svojina dvojinskih oseb: Oblike *najno*, *najna*, *vajno* (v obravnavanem korpusu jih sicer ni zaslediti) kažejo redukcijo *i*. Oblike *njun* prekmurščina ne pozna; rabi se opisna zveza, npr. *njidva lagojo példo* (DPa13, 5). Prisotna je pluralizacija: *Adam i Eva sta grehšila v paradižomi i z tem nakopala sebi i vsem njihovim naslednikom vekivečno pogüblénje, skvarjenje*. (NP387, 2)

Svojina množinskih oseb: Zaimka *naš* in *vaš* imata v odvisnih sklonih mehke končnice (*-ega, -emi, -em*), zaimek *njihov* pa trde (*-oga, -omi, -om*). Žensko-spolske oblike imajo končnico *-oj* v dajalniku in mestniku ednine, v orodniku ednine pa končnico *-ov*. Za 'njihovo' je evidentirana tudi redka oblika *njévo*: *njévo jokanje* (DPa13, 8). Horvat jo je rabil samo do leta 1908. V narečju se oblika glasi *ńü:u̯f*.

Povratni svojilni zaimek

Zaimek *svoj* se sklanja kot pridevnik, npr. *svojega Sina*, *pod svojim srcom*, *na svojem trónuši*. V dvojini: *dva svojiva učenika* (NP385, 1; NP378, 1). Zaznati je omahovanje med povratno svojilno in osebno svojilno obliko, npr. *podigne proti vami ~~vaše~~ svoje roké* (DPa16, 3); *daj meni tvoje srcé* (DPa63, 1); *Z-silov je za ovim odpro zubé i té je svoje tüdi vu vodó spadnolo i tak je nikaj ne méo* 'njegovo' (DPa162, 3).

Vprašalni svojilni zaimek

Vprašalnica za svojilnost je v prekmurščini *čidi* ('čigav'), ki kaže prehod *j–i̯ v d* (Ramovš 1924: 167; Zorko 1997: 117). Oblike za moški, ženski in srednji spol pri vprašalnih svojilnih zaimkih so *čidi*, *čida*, *čido*, a so v obravnavanem korpusu slabo izrabljene: *pokažemo vsepovsédi, da čidi smo* (NP376, 6).

Količinski zaimki

Vprašalni količinski zaimek se pojavlja v dveh oblikah: nadnarečni *keliko* (v obravnavanem korpusu se ne pojavi) in pogostejši narečni *kelko* (*kelko vsefelé grehov*, *kelko düš*, *kelko takši krščenikov*). Zaimek se sklanja po pridevniškem vzorcu, npr. *kelke i kak velike milošče*, *kelko nesnage*, *kelki missionarje*, in se uporablja tudi prislovno, npr. *kelko je ljüdi, šteri spijo* (NP375, 1).

Oziralni količinski zaimek ('kolikor') ima enako obliko kot vprašalni. Najpogosteje nastopa v korelativni zvezi *kelko – telko*, ki izraža sorazmerje: *Kelko je njegovo telo i njegova düša grehšnoga vesélja, nasladnosti vživala, telko več moke i trplénja joj zdaj dajte.* (NP383, 2) Redkeje se pojavi tudi oblika *keliko*.

Kazalni količinski zaimek se pojavlja kot narečno *telko* in nadnarečno *teliko* ter ustreza knjižnoslovenskemu *toliko*. Tudi tukaj prevladuje reducirana oblika (npr. *telko let*), medtem ko je *teliko* nekoliko redkejša (npr. *teliko sovražnikov*, *teliko katoličanski dühovnikov*). Zaimek se sklanja, npr. *telke zadeve*, *telko trplénja*.

Posebno razvojno zanimiv je totalni količinski zaimek *ves/vsa/vse*. V najstarejših pridigah se pojavlja z ikavskim refleksom, npr. *z vsimi angelji* (DPa13, 5), kar kaže na južnočakavski vpliv. V poznejših obdobjih Horvat te oblike opusti in preide na nadnarečne variante: *brezi vsega poštüvanja*, *po vsem njegovom kraljestvi*, *vsa leta*, *vse činjene grehe*. V množini se v rodilniku in mestniku pojavljajo tri končnice (*-eh*, *-ej*, *-e* z onemelim *-h* oziroma *-j*), pri

čemer je najpogostejša nadnarečna oblika na *-eh* (npr. *vseh vaši grehov*, *vseh ljüdih*). V isti skupini se pojavlja tudi *oba(dva)*, npr. *obedve vühe* (DPa109, 4).

Med drugimi količinskimi zaimki najdemo nedoločne (*nekoliko vör*, *za nikoliko hip dugo trpéče vesélje*), poljubnostne (*da majo takši ljüdjé kaj vere* (NP376, 4), *ali majo ešče kaj vüpanja* (NP383, 1)), mnogostne (*vnogo i vnogo krščenikov*, *z vnogimi znaménji*) ter nikalne (*nikaj dobroga*, *nikaj istinskoga*). Vsi so oblikoslovno ujemajoči se s pridevniškim sklanjatvenim sistemom.

Količinski zaimki se lahko tudi posamostalijo, npr. *vervati vse, ka so apoštolje ali z rečjóv ali v listih včili* (NPr181, 5), kar potrjuje njihovo funkcionalno samostojnost v besedilu.

Glagol

Glagolski sistem v Horvatovih pridigah razkriva živo, razvojno dinamično podobo prekmurskega knjižnega jezika na začetku 20. stoletja. Osnovo predstavlja stabilna panonska narečna struktura (dvojina, dolgi nedoločnik, skrajšane prihodnjiške oblike), ki pa je prepletena s hrvaškimi in madžarskimi vplivi. V poznejšem obdobju se jasno kaže avtorjeva težnja po normativnem približevanju slovenski knjižni normi, vendar brez popolne odprave narečne identitete.

Glagol v pridigah obravnavam po glagolskih kategorijah v Toporišičevi *Slovnici* (2004: 348–405): glagolski vid, prehodnost, način, naklon, paradigmatika in raba glagolskih oblik.

Glagolski vid

V pridigah se jasno razločujeta dovršni in nedovršni vid, pri čemer je tvorba pogosto izrazito predponska in kaže tako narečno podlago kot vpliv knjižne slovenščine.

Dovršni glagoli nastajajo predvsem s predponjenjem nedovršnih osnov. Zelo pogoste so predpone *do-* (*dokončati, doségnoti*), *na-* (*napuni, navčiti*), *po-* (*pokarati, postavo*), *od-* (*odpüstiti, odnesé*), *pre-* (*premislite, prenesti*), *raz-* (*razdelili, raztrgao*), *za-* (*zatajili, zapovedao*), *pri-* (*prinesé, pripravimo*), *u-/v-* (*umira, užívaj, vdariti*) in *vz-* (*vzdignejo*). Predpona *iz-* je značilnejša za tretje obdobje zapisovanja pridig in odraža okrepljen vpliv slovenske knjižne norme (*izročiti, izpadne, izpremeni*), medtem ko jo v starejših obdobjih pogosto nadomešča reducirana oblika *z-/s-* (*zbriše, zgübi, spadne*).

Opazne so tudi dvojne predpone, ki so v prekmurskem prostoru pogoste, npr. *spokapali, doprnesti, zprestrahšili*, ter stopnjevane oblike z dodatnimi

smernimi prislovi, npr. *vö-z-brišem, vö-s-kopati, doli-z-pokapalo*. Takšne tvorbe Marija Bajzek Lukač (2016: 171) povezuje z madžarskim vplivom, saj madžarski predponski glagoli natančno določajo smer dejanja. Možen je tudi nemški vpliv. Po Majdi Merše (2005: 143) prva predpona pogosto izraža način uresničitve dejanja, dodatna pa absolutno dovršitev, čeprav je v nekaterih primerih njena vloga že oslabljena.

Nedovršni glagoli nastajajo z različnimi besedotvornimi in glasovnimi postopki. Pogosta je priponska tvorba z razširitvami *-ava-* (*zadržavlajmo, povekšavajo, razsvitljava*) ter *-üva-/-iva-* (*potüvati, nasledüvati, imenüvati, obžalüvati, küpivati*), pri čemer se v mlajših pridigah vse pogosteje pojavljajo knjižnoslovenske različice (*očiščevati se, razodeva, premagujejo*). Pomembno vlogo imajo glasovne premene v korenu: jotacija (*blagoslovi – blagoslavlja*), depalatalizacija (*razložijo – razlagajo*), dejotacija (*dokazao – dokažüvati*) ter samoglasniške menjave (*stopili – staplali, pomogeo – pomagao, izgovorijo – izgovarjajo*). Ponekod nastopa tudi nadomestni koren, npr. *vrgeo – metao, napravo – delao, vidiš – glédaš.*

V pridigah se pojavljajo tudi dvovidski glagoli, npr. *se je dopadnola, ne zavüpajte, je rodila, so darüvali, so morili, vidi*, kjer je dovršnost oziroma nedovršnost določena predvsem s sobesedilom.

Prehodnost

Glagol je prehoden, »če glagolsko dejanje koga/kaj prizadeva« (Toporišič 2004: 353), torej ima predmet v katerem izmed odvisnih sklonov. V pridigah se prehodnost pogosto spreminja glede na besedotvorno obliko. Glagol jo lahko izgubi s spremembo pripone ali z dodajanjem prostega morfema *se*, znova pa jo pridobi s predponjenjem ali z razširitvijo z ustreznim predlogom (Toporišič 2004: 353–354).

Sprememba glagolske pripone lahko povzroči prehod iz prehodne v neprehodno rabo ali obratno, npr. *Vesélja sveta so spodobna k kaplici vodé, štera se na ogenj vlijé i štera ogenj ne vgasne, nego ešče bole ga oživi* (DPa163, 2) nasproti *grehšniki so tüdi sühe čonte, düšni mrtvi, šteri na reči Bóžega namestnika oživijo* (DPa15, 1). Podobno prehodnost spremeni dodajanje prostega morfema *se*: *Nego ka se aldüje, to se Gospodnomi Bogi aldüje* (DPa33, 1) nasproti *Jézuš je pa na križnom drejvi zato sebé aldüvao* (DPa33, 5).

Dodajanje predloga lahko zoži ali spremeni vezavo in s tem prehodnost, npr. *izda zdaj hodi za zgüblenimi ovčicami* (DPa14, 7) nasproti neprehodni rabi *Hodi zato, da vživaš z menov vekivečno blaženstvo* (NP377, 3). Obratno pa predponjenje pogosto ponovno vzpostavi predmetno vezavo: *Blaženi je vsaki,*

ki Jezuša najšeo i spoznao (NP197, 4), medtem ko v neprehodni rabi najdemo npr. *drügi je pa šó skóz vozki dvér v nebésa* (NP377, 1).

Glagolski način

V pridigah se pojavljajo tako tvorne kot trpne stavčne zveze. Pogoj za tvornik je osebek kot (iz)vršilec dejanja ali nosilec stanja (Toporišič 2004: 358), npr.: *Gospod Jézuš i apoštolje so svoja nazviščénja od Boga vu zadnjem vremeni včinili* (DPa164, 5); *Marija i sváti Jožef prideta trüdniva v Betlehem i iščeta prenočišče* (NP387, 1). Kadar osebek ni vršilec dejanja, temveč je z dejanjem prizadet, gre za trpnik (prav tam: 358). Trpne konstrukcije so v vzhodnoslovenskem prostoru tradicionalno pogoste (Orožen 1971, 1974; Jesenšek 2013, 2015), njihova raba pa ima po ugotovitvah Martine Orožen (1971: 290) dvojno izhodišče: deloma narečno, deloma vezano na tujejezične predloge (na vzhodu grške, v osrednjem prostoru latinske ali nemške).

Najpogostejši je trpnik z deležnikom na *-n*, navadno v zgradbi *biti + deležnik na -n*. Nosilec dejanja je lahko izražen s predložno zvezo z rodilnikom (najpogosteje *od*, tudi *z*, *zmed*), npr.: *ki je od nas zbantüvani* (NP195, 4); *črni šereg prokléti deré naprej*; *gonjeni, tirani z bóžim bičom* (NP377, 3); *od vötra sem i ta mahanoga* (NP385, 2); *Z bóžov močjov i z nebeskov dikov spremljan od milijonov angelov* (NP387, 2). Pogosta pa je tudi raba brez izraženega vršilca, kadar ta ni pomemben ali ni znan: *jezik nemi bode razvézan* (NP385, 1); *Vö je pa bio prihod Zveličitela naznanjen* (NP388, 3).

Trpne zveze z deležnikom na *-t* so manj pogoste, a sistemsko sorodne. Pojavljajo se bodisi z izraženim vršilcem bodisi brez njega: *zadnjikrat pride vu oblakih nébe, okolikvzéti od nezračunani angelski šeregov* (NP375, 1); *Gde pa najde pravo krščanstvo, pravo ljübézen, z šterov bi bio goriprijéti?* (NP387, 4); *Té je ešče nej bio na križ razpéti* (DPa64, 4).

Trpnik s *se* se po Toporišiču (2004: 359) rabi zlasti takrat, ko je prizadeti predmet neživ ali kadar bi bila dvoumna tvorna razlaga. V Horvatovih pridigah se pojavljata tako oblika z izraženim vršilcem kot oblika brez njega. V prvem primeru je vršilec navadno dodan s predlogom *od*, a pogostejše so konstrukcije brez navedenega vršilca: *vu vsakoj cérkvi se glasi svéta vera* (NPr181, 3); *Što verje i se okrsti, se zveliča* (NP376, 3); *Té se bodo slepim oči odpirale i glühim vüha* (NP385, 1); *Ali nej samo doline se morejo napuniti, tüdi »vsaki breg i gumila naj se ponizi«* (NP386, 4).

Glagolski naklon

Analiza treh naključno izbranih pridig kaže, da je v Horvatovem pridižnem jeziku daleč najpogostejši povedni naklon. V njem se uresničuje temeljna pripovedna in razlagalna plast besedila. Povedni naklon prevladuje tako v pripovednih delih (svetopisemskih prizorih) kot v razlagalnih in argumentativnih odsekih, kjer utrjuje resničnost in veljavnost oznanjenega.

Velelni naklon je po pogostnosti na drugem mestu in je izrazito funkcionalen: z njim pridigar neposredno nagovarja poslušalce, jih opominja in spodbuja k ravnanju. Značilne so oblike 1. in 2. osebe množine, ki ustvarjajo skupnostni ton, npr.: *nasledüjmo*, *obžalüjmo*, *darüjmo*, *pobógšajmo se*; *Verostüjte*, *molte*, *Hodite*, *vörte*, *Čüjte*. Pogoste so tudi oblike 2. osebe ednine, npr. *zdigni*, *glej*, *spoznaj*, *povej*. Velelne oblike tako oblikujejo moralno-spodbudno razsežnost pridige.

Pogojni naklon je najmanj zastopan, vendar slogovno pomemben. Rabi se pri hipotetičnih premislekih, svarilih in moralnih sklepih, npr.: *bi mogeo*, *bi peli*, *bi dičili*, *bi stvoro*. Z njim pridigar oblikuje možnostne in pogojne scenarije ter poudarja posledice ravnanja ali neravnanja.

Paradigmatika glagolskih oblik

Glagolske vrste glede na 1. osebo ednine sedanjika

Glagoli, ki imajo v 1. osebi ednine sedanjika končnico *-am*, so npr. *delam, znam, gledam, imam*. Navajam spregatev glagola *imeti* (v prekmurščini redukcija *i*-ja): ednina: *mam*, *maš*, *ma*; dvojina: *mava*, *mata*, *mata*; množina: *mamo*, *mate*, *majo*; velelniške oblike: *mej*, *mejmo*, *mejte*; deležniki na *-č*: *imajóči*, *nemajóči*; opisni deležniki na *-l*: *je méo*, *méla*, *mélo*; glagolnik: *imanje*. Zanikane oblike se pojavljajo kot *nemam, nemaš, nema, nemamo, nemajo*, ter z narečno členico *nej* (*nej mam, nej maš, nej ma*).

Glagoli na *-im* so npr. *molim, bojim se, stojim, dobim*. Izkazujejo tudi dvojnice v sedanjiku, npr. *živimo – živémo, trpijo – trpéjo, želimo – želemo*. Navajam spregatev glagola *stati*: ednina: *stojim*, *stojiš*, *stoji*; dvojina: *stojiva*, *stojita*, *stojita*; množina: *stojimo*, *stojite*, *stojijo*; velelniške oblike: *stoj*, *stojmo*, *stojte*; deležniki na *-č*: *stojéči*, *stojéča*, *stojéčemi*; opisni deležniki na *-l*: *je stao*, *stala*, *stalo*; deležnik na *-n*: *goristanjeni*; deležje na *-č*: *stojéč*.

Glagoli na *-jem* so npr. *aldüjem, nasledüjem, stanüjem, jemljem*. Pri spreganju glagola *jemati* se naglas prestavi na končnico: ednina: *jemlém*, *jemléš*, *jemlé*; dvojina: *jemléva, jemléta, jemléta*; množina: *jemlémo, jemléte, jemléjo*;

velelniške oblike: *jemlji*; deležnik na *-č*: *jemajóči*; opisni deležnik na *-l*: *bi jemao, jemala*; glagolnik: *jemanje*.

Pri glagolih na *-em* (npr. *vzemem, morem, idem*) so posebej opazne velelniške oblike, ki odstopajo od knjižne norme zaradi depalatalizacije, npr. *vrži, vržimo, odsečte, oblečte se*. Spregatev glagola *iti*: ednina: *idem, ideš, ide*; dvojina: *ideva*, *ideta, ideta*; množina: *idemo, idete, idejo*; velelniške oblike: *idi, idimo, idite, ite, naj ne ideta*; deležniki na *-č*: *idóči, idóča, idóčiva*; opisni deležniki na *-l*: *je šo, šla, šlo*; deležje na *-č*: *idóči*; glagolnik: *idénje*. Zanikane oblike glagola *iti* se le redko pojavljajo v narečni obliki *nejdem*, saj Horvat večinoma zapisuje nadnarečno *ne ide, ne idemo, ne idejo*. Pri glagolu *moči* se v starejših pridigah pojavljajo nadnarečne oblike (*nemorem, nemoreš, nemoremo*), v mlajših pa prevladajo reducirane (*nemrem, nemreš, nemremo*). Glagol *hoteti* ima tipično prekmursko podobo *ščém, ščéš, ščé* …, z zanikanimi oblikami *neščem, neščeš* itd. Pri glagolu *smeti* sta v prvem obdobju skoraj enakovredno zastopani nadnarečna oblika (*nesme, nesmemo*) ter narečna z umikom naglasa na členico in *i* iz jata (*nesmi, nesmimo*), pozneje prevlada prva.

V skupini glagolov na *-m* (*biti, jesti, dati*) je posebej razvidna variantnost. Glagol *biti* ima v 1. osebi ednine narečno obliko *sam*, v 2. osebi ednine *si*, v 3. osebi ednine oblike *je, jé* in daljšo *jeste*, v množini pa poleg *so* tudi starejši obliki *jestejo* in *séjo*. Zanikane oblike glagola *biti* se tvorijo s členico *ne* (v prvem obdobju pogosto zapisano *nej*), pri čemer sta mogoča poudarjeni in nepoudarjeni vrstni red (*ne sem* / *sem ne*). Posebnost je tudi narečna zanikanost polnopomenskega *biti* v obliki *nega*: *I od toga glasa nega slajšega, nega vesélejšega, dragi krščeniki. Zakój pa nega?* (DPa134, 1), ki jo v tretjem obdobju postopoma nadomešča knjižnoslovenska oblika *ni*.

Za prekmursko narečje je značilno končniško naglaševanje glagolov v sedanjiku (Zorko 1998: 222), ki je dobro razvidno tudi v Horvatovih pridigah, npr. *nesém, zovém, pletéš, poderéš, prinesé, pečé, pijémo, prinesémo, paséte, pometéte, neséjo, rastéjo*.

Glagolske vrste glede na nedoločniško pripono

Glagole iz pridig je glede na nedoločniško pripono mogoče razvrstiti v sedem glagolskih vrst, ki so določene v Bajec-Kolarič-Ruplovi *Slovenski slovnici* (1956: 184–202).

V I. vrsto spadajo glagoli, ki nimajo nedoločniške pripone; delimo jih v sedem razredov: v 1. razredu so glagoli, katerih koren se končuje na *s* ali *z* (pri Horvatu npr. *nesti*, *pasti*), v 2. razred spadajo glagoli, katerih koren se končuje na *t* ali *d* (npr. *splesti*, *krasti – kradneš*, *sesti se*, *rasti – rastéjo*,

iti – idem, *biti*), v 3. razred uvrščamo glagole s korenom na *p, b* ali *v* (npr. *de si vösposkübao*, *ne bi zéblo*, *se tepsti*), v 4. razredu so glagoli s korenom na *k* ali *g* (npr. *se spečé, vrčti, tečti, se léže, moremo*), v 5. razred uvrščamo glagole, katerih koren se konča na *m* ali *n* (npr. *je napno, primemo – prijéti, vzemem – vzéti, začéti – začnem*), v 6. razred spadajo glagoli s korenom na *r* ali *l* (npr. *mrejti – merjém, poderéjo, potréti – poterem, požréti, odpréti, zapréti, klati*), v 7. razredu pa so glagoli, katerih koren je enozložen in se konča na samoglasnike *i*, *u*, *e* ali *a* (pri Horvatu npr. *piti – pijém, skriti – skrije, razbije, čüti – čüjemo, znati, nesmem, peti, prečteti – čtémo*).

Glagoli II. glagolske vrste imajo nedoločniško pripono *-ni-* (v prekmurščini *-no-*), npr. *kradnoti, spadnoti, obrnoti, vgasnoti, ségnoti, pokleknoti*. V pridigah iz leta 1905 se pojavlja tudi hrvaško obarvana pripona *-nu-* (*dahnul, podignul, ostanulo*), ki se sporadično ohrani še pozneje, nato pa jo vse bolj nadomešča knjižnoslovenska *-ni-* (*odmakniti, premakniti, süniti*). Pridigar se je zavedal razlikovanja med prekmursko pripono *-no-* in njeno knjižnoslovensko ustreznico *-ni-*, kar se kaže v korekturi: *genoti* (NPr384, 2).

V III. glagolsko vrsto uvrščamo glagole, ki imajo v nedoločniku pripono *-ě-* ali *-a-*, v sedanjiku pa *-i-* (npr. *sedeti – sedijo, viditi – vidim, goreti – gorim, držati – držim*), v IV. pa glagole, ki imajo tako v nedoločniku kot tudi sedanjiku pripono *-i-* (npr. *pomiriti, odkloniti, spremeniti, odločiti*).

Nedoločniška pripona *-a-* je značilna za glagole V. glagolske vrste. Ti so razvrščeni v 3. razrede: v 1. razred spadajo glagoli, ki imajo sedanjiško pripono *-a-* (npr. *sréčati*, *zveličati, obračati, glédati*), v 2. razred glagoli, ki imajo sedanjiško pripono *-je-* (npr. *iskati, jemati – jemléš, poslati – pošlem, lagati – lažem*), v 3. razred pa glagoli s sedanjiško pripono *-e-* (npr. *peljati, sejati, požgati – požgé, oprati – operéjo, zvati – zovém*).

Za VI. glagolsko vrsto je značilna prekmurska pripona *-üva-* oziroma *-ava-* (*mešüvati, požalüvati, zapelava, zasmehavajo*), ob knjižnoslovenskih različicah (*maščevati, nadaljevati, norčevati, premagovati*), ki se pogosteje pojavljajo v mlajših pridigah. Sedanjik teh glagolov pogosto prevzema pripono tipa V/2 (*zdigavle, pridrüžavlemo, se nadüvleš, zametavleš*), kar potrjuje narečno izenačevanje spregatvenih tipov.

V zadnjo, VII. glagolsko vrsto spadajo brezpriponski glagoli, kot so *dati – dam, jesti – jémo, biti – sam* (1. os. ed. sed.).

Tvorba zloženih glagolskih oblik

Zložene glagolske oblike so sestavljene iz pomožnega glagola in deležnika (Toporišič 2004: 387). V Horvatovih pridigah pomožni glagol *biti* in členica

bi, ki tvori pogojnik, pogosto manjkata. Gre za vpliv madžarščine (prim. Jesenšek 2013: 271) oziroma (gradiščanske) hrvaščine (prim. Benčić idr. 2003: 421, §1118, §1119) ter za eno izmed skladenjskih posebnosti severovzhodnih slovenskih narečij, kjer je opuščanje pomožnika v pretekliku pogost pojav (Zorko 1998: 229). V zgodnjih pridigah je opaziti zlasti madžarske interference, ki povzročajo tudi manjkajoči polnopomenski glagol v sedanjiku, npr. *knjigo, vu šteroj* [je][8] *sakši greh i sakši dobričinj notrispisani* (DPa13, 7); *Ka je oblüba? »Oblüba* [je] *z slobodne volé včinjeno obečanje* (DPa110, 1); *Žmetno* [je] *to goriprijéti* (DPa110, 2); in manjkajoči prosti morfem *se*, npr. *odpovedali smo grehi* (DPa15, 5); *prilikov ne bomo ogibali* (DPa15, 5); *Odpovedati moremo vragi, odpovedati moremo grehi* (DPa63, 2).

Preteklik Horvat praviloma tvori s povednim sedanjikom pomožnika *biti* in opisnim deležnikom na *-l* (v pridigah *-o*, npr. *je spunilo, je vido, je povedao, je dao*). Pogosti so tudi primeri brez izrecnega pomožnika, npr. *moremo /…/ premisliti, jeli* [smo] *proti ednom ali drügin zagrehšili* (DPa14, 4); *ar tisti* [so] *svoje pobógšanje nej na kesnije nihavlali* (DPa82, 7). Posebnost predstavlja zveza »nega + opisni deležnik na *-l*« (*nega bilo*), ki je danes značilna za govor prekmurskih Madžarov, npr. *Nega bilo i ne bode ga takšega človeka* (DPa62, 2). Gre za nenormativno, interferenčno tvorbo.

Prihodnjik je tvorjen iz pomožnika za prihodnjik (iz korena *bo(d)-*) in deležnika na *-l* (*bom gučao*; *bodemo spitavali*; *de se vidlo*). Izpričane so: daljše oblike, npr. *bodem, bodeš, bode, bodemo, bodeta*; skrajšane oblike iz korena, npr. *bom, boš, bo, bova, bota, bote*; in naslonske oblike iz končnice, npr. *deš, de, va, demo, mo, te, do*. Raba oblik se skozi obdobja spreminja. Daljša oblika *bode* ostaja najpogostejša, vendar postopno upada, medtem ko knjižnoslovenska *bo* narašča. Narečna oblika *de* postopno izgublja pogostnost. V tretjem obdobju se izrazito krepi raba oblik *bomo* in *bo*, kar potrjuje avtorjevo približevanje slovenski knjižni normi. Skrajšane oblike se pojavljajo tudi v zanikanju (*nede, nemo, nete, nedo*).

Prihodnost se izraža tudi z glagolskimi zvezami: *imeti* + nedoločnik (*ma priti, méla začnoti*); *ščeti* + nedoločnik (*i zato ščéjo se jako žalostno jokati* (DPa13, 5); *ščém vam i to praviti* (DPa14, 3); *Najdti ščé vas té Jézuš* (DPa14, 7); *milošča ščé nas za blažene napraviti* (DPa16, 8)); *morati*/*moči* + nedoločnik (*té brezi straha moremo vu spovedalnico stopiti* (DPa14, 4)).

Predpreteklik je redek in za vzhodnoslovenski prostor netipičen. Tvorjen je iz preteklika pomožnika *biti* in deležnika na *-l*: *kak so to bile kitice na venci kazale* (DPa13, 7).

[8] V oglatem oklepaju zapisujem glagole, ki bi morali stati na tem mestu.

Pogojnik je sestavljen iz členice *bi*, (oblike pomožnega glagola) in opisnega deležnika na *-l*. Lahko je sedanji (*Kakša pa naj bi bila ta priprava*; NP386, 3) ali pretekli, ki je v pridigah zelo pogost: *Gospód zaistino ne bi bio njé gori-vzéo* (DPa82, 8); *I denok, ali ne bi bila najvékša čast i sreča za hižo, štera bi bila goriprijéla Marijo i Jóžefa in bi bio v njoj rojen Kristuš Gospód, Sin bóži?* (NPr389, 2). Zaradi madžarskih interferenc se pojavljajo primeri brez členice *bi*: *ar či bi bole kratili, té zdaj med svéci mesto méli* (DPa13, 6); *Či bi zdaj mogli pred Jézuša idti, dragi krščeniki, na zadnji sod, gde bilo naše mesto* (DPa13, 8).

Raba glagolskih oblik

Glagolsko število – dvojina

V panonski narečni skupini, kamor spada prekmurščina, se dvojina razvija nekoliko drugače kot v osrednjeslovenskem prostoru. Medtem ko slovenski knjižni jezik pozna enotno dvojinsko končnico za 1. osebo (*-va*), panonska narečja na vzhodu (zlasti prekmursko) razlikujejo dvojinske glagolske končnice po spolu: za moški spol je značilna končnica *-va*, za ženski in srednji spol pa *-ve*/*-vi* (Jakop 2008: 113). Druga narečja panonske skupine (slovenskogoriško, prleško, haloško) izkazujejo obliko *-ma*, ki je nastala po križanju končnic *-mo* (1. os. mn.) in/ali *-m* (1. os. ed.) z *-va* (1. os. dv.) (prav tam: 113–114).

V Horvatovih pridigah je dvojina še živa in funkcionalna kategorija, zlasti pri moškospolskih oblikah. Tako pri nezloženih kot pri zloženih glagolskih oblikah (pomožnik + deležnik na *-l*) je raba dvojine razmeroma dosledna: *prekoračita*, *pripeljata*, *se včakata*; *sta méla*, *sta slüžila*, *sta vidila i čüla*. Precej pogostejši pa je pojav pluralizacije dvojine, zlasti v primerih, kjer sta osebi ženskega spola ali kjer je referenca mešana. Namesto pričakovane dvojinske oblike se pojavi množinska (npr. *dve zastave viséjo*, *Marta in Marija so stale*; *oh, lepa vüha, poslühšale bodete angelsko petje*). Pri tem gre nedvomno za vpliv hrvaščine, Horvatovega maternega jezika, ki dvojine kot kategorije ne pozna. Ob tem pa je treba upoštevati tudi notranjo sistemsko težnjo k poenostavljanju: dvojina je v slovanskih jezikih pogosto podvržena redukciji, pri čemer jo najprej nadomesti množina. Zanimivo je, da so za prodiranje množine očitno dovzetnejše ženske oblike, kar lahko povezujemo z že omenjeno spolno diferenciacijo končnic v panonskem prostoru: sistem, ki ločuje *-va* : *-ve*/*-vi*, je strukturno bolj kompleksen in zato ranljivejši. Zanimivi pa so tudi primeri, kjer se v isti povedi prepletajo dvojinske in množinske oblike, npr. *I to bodejo dva tala* (DPa64, 3).

Glagolska oseba – vikanje, onikanje, onkanje

Raba glagolskih oseb razkriva družbeno in stilno zaznamovanost. Vikanje je običajno in ustreza širši slovenski rabi. Onikanje (3. oseba množine namesto ednine) je izraz spoštovanja do cerkvenih in dostojanstvenih oseb ter spada v tradicionalni cerkveni diskurz. Horvat je ta način ogovarjanja uporabil, ko je želel izraziti spoštovanje do odsotnih oseb, predvsem do duhovnih očetov, župnikov, papežev: *ka nas dühovni oča razmijo* (DPa14, 6); *Vse ono moremo zvršiti, ka nam dühovni oča zapovedajo, tak kradnjeno blago nazajdati, ali či nam pravijo,* /…/ (DPa14, 6).

Zanimiva posebnost je onkanje, ki se sporadično pojavi v zgodnjih pridigah, tudi v zvezi z Jezusom. Gre za patriarhalno obliko spoštovanja, ki dodatno kaže na starinsko, tradicionalno plast jezika.

Raba časovnih oblik

V pridigah prevladuje povedni sedanjik, ki ne izraža le dejanske sedanjosti, temveč tudi splošne resnice, preteklost (t. i. dramatični sedanjik), prihodnost, naklonska dejanja, istodobnost, zadobnost ter neaktualnost dejanja. Preteklik izraža preteklost, stanje po izvršenem dejanju ter preddobnost za stavki z glagoli rekanja ali mišljenja. Z oblikami za prihodnjik je Horvat izražal dejanje oziroma stanje za trenutkom govorjenja, zadobnost in naklonska dejanja. S predpreteklikom je izražal davno preteklost.

S pogojnikom so v pridigah izraženi pogoj za uresničitev dejanja, možnost ali nezmožnost za izvršitev dejanja, želja za uresničitev dejanja, omiljenost ugotovitve oz. domneve, poudarjenost trditve ali zanikanja, pripravljenost za izvršitev dejanja, neuresničeno nujno dejanje v preteklosti, namera, umišljena dejanja, primera, negotovost in pogojna resničnost. Velelnik je zelo produktiven, posebej v 1. in 2. osebi množine, tvori pa se lahko tudi z zvezo *naj* + *glagol*, npr. *Naj nišče ne ostane med nami brezi spovedi* (NP195, 5).

Nedoločnik je Horvat tvoril z obrazilom *-ti*/*-čti*, kar potrjuje narečno osnovo jezika (Zorko 1998: 220). Pojavlja se lahko (1) kot prosti nedoločnik, torej namesto samostalnika ali velelnika, za izražanje glagolske vsebine, namesto namenilnika, v vprašalnih povedih, za zanikanje ali čustvenost, ter (2) v vezanih strukturah, tj. z naklonskimi glagoli, faznimi glagoli, glagoli, ki izražajo oceno, glagoli zaznavanja ter v konstrukcijah z dajalniškim nosilcem stanja (*nam je činiti*, *je razmeti*), ki imajo staro slovansko podlago (Jesenšek 1988: 208), npr.: *Si ti, ki ma priti, ali naj drügoga čakamo?* (NP379, 1); *Kelkokrat žele Gospod priti vu srcé človeka* (NP388, 4).

Namenilnik je pogost ob glagolih premikanja, npr. *gda Jézuš palig na svejt pride /…/ sodit vse i žive i mrtve* (DPa82, 1); *Prišli so té brati vu nerodni leti silje küpivat vu Egiptom* (DPa109, 3). Redko se pojavi nedoločnik namesto namenilnika, kar za prekmursko okolje ni značilno: *Pa je té Bóg ne prišeo soditi, nego X. zapovedi oznaniti* (NP195, 3); *tisti, ki pride svet odküpiti* (NP379, 2).

Glagolniki na *-enje*/*-anje*/*-etje* so zelo pogosti in kažejo težnjo po posamostaljanju dejanja (*živlénje, odpüščenjé, narodjenje, očiščejnje, včenjé, obimanje, nazajplačanje*).

Tudi deležja na *-č* in *-ši* so v pridigah izjemno pogosta. Gre za značilno vzhodnoslovensko skladenjsko sredstvo (Jesenšek 1995/96; 179), ki daje jeziku privzdignjen, knjižno-arhaičen ton (npr. *govoréči, ponavlajóči, poznavši, vidévši*). V zgodnjih pridigah se pojavljajo tudi hrvaško zaznamovane oblike na *-uč*, kar ponovno potrjuje interferenčno plast jezika.

Prislov in prislovna zveza

Prislovi in prislovne zveze v Horvatovih pridigah tvorijo bogat del besedja. Po Toporišiču (2004: 406) jih lahko razvrstimo na okoliščinske (prostorske in časovne) ter svojstvenostne (lastnostne in vzročnostne). V Horvatovem jeziku se kaže izrazita navezanost na prekmursko narečno tradicijo, hkrati pa postopno približevanje knjižnoslovenskim oblikam, zlasti v mlajših pridigah. Posebno mesto imajo tudi prislovi kot sestavine kalkov, kjer prevzemajo vlogo predponskih morfemov.

Poleg oblik iz korpusa adventnih in božičnih pridig so upoštevane tudi prislovne oblike in zveze iz širšega Horvatovega korpusa, saj prispevajo k celovitejši predstavitvi sistema.

Prostorski prislovi in prislovne zveze

Prostorski prislovi so v pridigah zelo pogosti in oblikovno raznoliki. Mestovni prislovi (vprašalnica *kje*) zajemajo oblike, kot so *zgoraj*, *tü*, *tam*, *blüzi* ‘blizu’, *okolik*, *indri* ‘drugje’, *eti* ‘tu’, *gori*, *doli*, *doma*, *daleč*. Prislovne zveze so npr. *nigdi indri*, *gde šté*, *na etom i na ovom svejti*, *Bóg zna gde*. Avtor ne razlikuje dosledno med *notri* (kje) in *noter* (kam), saj najdemo rabo, kot je *gda notri iden vu spovedalnico* (DPa15, 1), *pridem notri k njemi* (NP388, 4).

Ciljnostni prislovi (vprašalnica *kam*) vključujejo oblike *ta*, *se*, *esi*, *tam*, *kraj*, *domó*, *kcoj* ‘zraven’, *daleč*, *gori*, *doli*, *vö* ‘ven’, *inam* ‘drugam’, *nikam*, *naprej*, *nazaj*, *ozdaléč* ‘od daleč’. Prislovne zveze: *tam ta*, *sen tam* ‘sem in tja’, *k strani*,

kama štéč, *kamokoli*. Sestavljene zveze, kot so *tü odnet* 'od tu', *od téc* 'od tu', *odzdaleka* 'od daleč', *odket šté* 'od koder koli', kažejo na produktivnost prislovne tvorbe.

Prislovi poti in razmeščenosti (vprašalnica *kod*) so redkejši: *vsepovsédi*, *povséd(i)*, *vsagdir* 'povsod'. Raba kaže na poudarjanje vseprisotnosti, npr. *da bi mogli vsigdar i vsagdir spunjavati svoje dužnosti po bóžoj volji* (NP198, 5).

Časovni prislovi in prislovne zveze

Tudi časovni prislovi so izjemno številni. Med tistimi, ki odgovarjajo na vprašanje *kdaj*, so oblike, kot so *vsigdar* 'vedno', *takrat*, *izda* 'še vedno', *inda* 'nekdaj', *nigda* 'nekdaj', *teda*, *čera* 'včerak', *dnjes* 'danes', *sledkar* 'pozneje', *vütro* 'jutri', *pozütri* 'pojutrišnjem', *vgojdno* 'zjutraj', *zajtraj* 'zjutraj', *zdavno* 'zdavnaj', *vseli* 'vselej', *zdaj*, *nikoli*, *nigdar*. Ob njih se pojavljajo številne prislovne zveze, npr. *vu minolom leti*, *denéšnji dén*, *vu našem časi*, *pred pou dnévom*, *od dnéva do dnéva*, *dén i nóč*, *na vöke*, *k božiči*, *pred 19 stóleti*, *nikoli nigdar*, *vu sprotoletji* 'spomladi', *v zimi*, *v jesén*. Prislovi za časovni izvor (*odklej*) vključujejo zveze, kot so *od séga mao* 'od zdaj', *od nigda mao* 'od nekdaj', medtem ko za trajanje (*doklej*) najdemo *dotle* 'do takrat', *do séga mao* 'do zdaj', *tečas dnjes* 'do danes'. Časovni prislovi v mlajših obdobjih kažejo večjo rabo knjižnoslovenskih oblik, npr. *prej* namesto *prlé*, *vedno* namesto *vsigdar*, *nekoč* namesto *inda*, *lani* namesto *vu minolom leti*. S tem se jezik postopno približuje splošnoslovenski rabi.

Pri prislovih za pomen 'jutri' je razvidno izrazito narečno in časovno plastenje. V 1. obdobju je prevladujoča oblika *zütra*, ki je značilna za dolinsko različico prekmurskega narečja in je bila Horvatu očitno domača; ob njej se redkeje pojavi knjižna prekmurska oblika *vütro*, najverjetneje pod vplivom starejših prekmurskih tiskov. V 2. in 3. obdobju *zütra* popolnoma izgine, ustali pa se *vütro*, ki je širše razširjena v ravenskem in goričkem prostoru. Podobno razvojno pot kaže prislov za pomen 'pojutrišnjem': v zgodnejšem obdobju je izpričan *pozütri*, ki ustreza dolinski govorici, pozneje pa ga nadomesti *po jütri*, kar pomeni prilagoditev ravenskemu okolju in splošnejši prekmurski rabi.

Tudi pri pomenu 'zjutraj' se kaže preplet več leksemov. V 1. obdobju prevladuje *zajtra*, redkeje se pojavi glasovna različica *zajutra* ter posamezno *vgojdno*. V 2. obdobju začne *zajtra* izgubljati prevlado, pogosteje se uveljavlja *vgojdno*, ki je značilnejše za ravenski in goričk prostor, v 3. obdobju pa se pojavljata obe obliki, pri čemer je *(v)gojdno* že izrazito utrjeno. Razvoj kaže postopno opuščanje dolinskih oblik in prilagoditev novemu krajevnemu govoru, hkrati pa vpliv širše prekmurske knjižne tradicije.

Lastnostni prislovi in prislovne zveze

Lastnostni prislovi odgovarjajo na vprašanja *kako*, *koliko*, *kolikokrat*, *kolikanj*, *katerič*. Navajam nekaj primerov iz Horvatovih pridig: *natenci* 'natančno', *na šörki* 'na široko', *na dugo*, *navküper* 'obenem', *po skrivoma*, *istinsko*, *lehko*, *pomali* 'počasi', *goréčo*, *peški* 'peš', *nesmileno* 'neusmiljeno', *globoki* 'globoko', *na hitroma*, *hüdo*, *prijazno*, *curkoma*, *naopak* 'napak, napačno', *zravna* 'naravnost', *zlepa*. Posebnost predstavljajo arhaične končnice na -i, kot v *na kraci* 'na kratko', *natenci*, *peški*, *globoki*, *na šörki*.

Kolikostni prislovi vključujejo oblike, kot so *kelko*, *telko*, *nikaj*, *nikelko*, *zadosta*, *vnogo*, *malo*. Kratnost izražajo *znovoga* 'znova', *zopet*, *znova*, *večkrat*, *vnogokrat*, *pétkrat*, *pogostokrat*, *palig* 'spet', *pa i pa* 'spet in spet', *vsake kvatre* 'zelo poredko'. Med mernimi prislovi najdemo *jako* 'zelo', *trno(k)* 'zelo', *bole* 'bolj', *najbole* 'najbolj', *zčista* 'čisto', *popolnoma*. Zapovrstnost izražajo *obprvim* 'prvič', *prvikrat*, *ob drügim* 'drugič', *ob slednjim* 'slednjič', *zadnjikrat*, *znovič*.

Stopnjevanje je zelo produktivno. Primerniki nastajajo z obrazili *-je*/*-še*/*-ejše* ali *-ije*, npr. *bolje*, *bližje*, *glasnije*, *svetlije*, medtem ko presežnik tvori predpona *naj-*, npr. *najbližje*, *najpobožnejše*, *najplemenitejša*, *najsvetejša*. Pogosta je tudi opisna oblika *najbole* + osnovnik, npr. *najbole istinsko*, *najbole potrebno*. Elativno stopnjevanje izražajo zveze, kot so *jako dobro*, *previsiko*, *ešče bole svetlo*, *vedno bolje i bolje*.

Vzročnostni prislovi in prislovne zveze

Vzročnostni prislovi odgovarjajo na vprašanje *zakaj*: *zato*, *za toga voló*, *sam rad* 'zanalašč', *samohót* 'zanalašč', v mlajših pridigah tudi *vsled*. Namernost izražajo zveze, kot je *z toga namena*. Učinkovitost se kaže v oblikah *zaobston* 'zastonj', *kšenki* 'zastonj', *najuspešnejše*. Dopustnost izražajo *se jedno* 'vseeno', *vseedno*, *nehotéč*, *denok* 'vendar'. Ozirni pomen izražajo zveze *na videž* 'navidezno', *gledóč na*, *na vse to gledóč*.

Prislovi kot sestavina kalkov

Zelo značilna je raba prostorskih prislovov kot predponskih sestavin glagolov, kar kaže na vplive nemščine in madžarščine. Nastajajo tvorjenke, kot so *dolispadnoti* 'pasti', *goriprijéti* 'sprejeti', *naprepriti* '1. napredovati, 2. priti, pojaviti se', *nazajdati* 'vrniti', *notristopiti* 'vstopiti', *preksmeknoti* 'prebosti', *vküpspraviti* 'zbrati', *vöpelati* 'odvesti, odpeljati'. Pisava je nedosledna, saj avtor sestavine zapisuje skupaj ali narazen.

Iz teh glagolov nastajajo tudi samostalniški kalki, npr. *goridržanje* 'vzdrževanje', *notriprikažüvanje* 'darovanje', ter pridevniške oblike, kot *nazajdobita* 'povrnjena', *notrizapisani* 'vpisan', *vküpspravleni* 'zbran', *vözvučeni* 'izobražen'.

Predlog

Raba predlogov v Horvatovih pridigah je predstavljena glede na njihovo sklonsko vezavo, pri čemer je razvidno prepletanje narečne tradicije, hrvaških vplivov in postopnega približevanja knjižni slovenščini. V prikazu so po potrebi upoštevani tudi zgledi iz širšega Horvatovega korpusa, saj je cilj predstaviti sistemske značilnosti predložne rabe, ne le omejene pojavnosti v izbranem delu gradiva.

Predlogi z rodilnikom

Z rodilnikom se vežejo številni predlogi: *iz/z, brez(i), poleg, kre, od, do, (z)med/izmed, ober, (z)pod/izpod, (z)pred/izpred, izza*, med neprave pa spadajo *skoz, blüzi, zvün(a), mimo, (na)mesto, okoli(k), prek, tekom, sredi, za voló, onstran*.

Predlog ***iz/z*** kaže izrazito razvojno dinamiko. V 1. in 2. obdobju prevladuje oblika *z*, tudi kot morfemska varianta za današnji *iz* (*to želem činiti i tebé na ono mesto pelati, z šteroga moja obilnost shadja* (DPa33, 7)), redkeje vokalična *ze*. Knjižnoslovenska oblika *iz* se pogosteje uveljavi šele v 3. obdobju, pod vplivom osrednjeslovenskih tiskov, včasih tudi tam, kjer danes ni ustrezna (*iz Olivske gore*). Predlog je pogosto zlit z naslednjo besedo (*srca* 'iz srca', *sneja* 'iz sna'). Pomensko izraža prostor (izvor), čas, snov ali lastnost (*z kamna, iz zlata*), vzrok (*iz zahvalnosti, z ljubezni*) ter je del stalne zveze *norčevati se iz koga*, ob kateri se pojavlja tudi vezava z *z*: *se morebiti norčarijo, smijéjo iz tébe* (NP376, 5); *se drügi z njé smijéjo* (DPa62, 4). Predlog ***od*** poleg prostorskega pomena (*miloščo od nas kraj sünemo* (DPa13, 1)) izraža čas (*od dnéva do dnéva*; *od leta do leta*), vzrok (*od žalosti*), primerjavo (*lepši od njih*), vsebino govora (*Za onoga bogatoga človeka, od šteroga svéti evangelium guči* (DPa82, 3)) ter vršilca dejanja (*zavrženo biti od Jezuša na vöke* (NPr389, 3)). Predlog ***do*** izraža prostorsko mejo (*se Jeružalem do zemlé porüši*), časovno trajanje (*od sobote večera v nedeljo do velike meše*), mero (*do zadnje piknjice*) in razmerje (*z lübéznosti do Boga*). Posebno mesto ima germanizem ***ober*** 'nad', ki je v 1. in 2. obdobju pogostejši od knjižnoslovenskega *nad*. Označuje prostor (*ober zemlje*), vzrok čustvenega stanja (*žalost ober grehov*), predmet razmišljanja

(*začeo dvojiti ober bóže pravičnosti*) ter nadrejenost (*kraljüvati ober drügi narodov*). V 3. obdobju ga postopno izpodriva *nad*, kar jasno kaže avtorjevo normativno usmeritev. Uvajanje »novega« predloga *nad* v stavčne konstrukcije Horvat celo nakaže s sinonimno zvezo: *Pokora je pa velika, bridka srčna žalost ober grehov, nad grehi zjedinjena z trdnov i istinskov volóv* (NP383, 2). Predložna zveza *ober vsega* pa ima tudi prislovni pomen 'nadvse': *njega ober vsega lübiti* (NP197, 2). Predlog ***brez*** nastopa v dveh različicah, pri čemer je narečna *brezi* pogostejša. Izraža odsotnost lastnosti ali pogoja (*brezi molitvi, prstan brez žüuža*). Predloga ***poleg*** in ***kre*** izražata bližino (*trónuš, poleg šteroga de stao trónuš Blažene Device Marije*), pri čemer *poleg* pogosto pomeni tudi 'po, v skladu z' (*poleg evangeliuma živeti*) ali 'zaradi' (*Jezuš je bio bičüvan poleg modre politike Pilatuša i z trnjom koronan poleg nemarnosti Pilatuša*), medtem ko je *kre* narečna sopomenka za 'ob, zraven'. Slednji v obravnavanem korpusu ni izpričan.

Pri sestavljenih predlogih je opazna razvojna pot od narečnih, z vezajem zapisanih oblik (***z-med, z-pod, z-pred***), h knjižnim (*izmed, izpod, izpred*). V 3. obdobju se pojavijo standardne oblike, včasih celo hiperkorektno zapisane narazen (*iz pod*). Predlogi izražajo predvsem prostorsko izhodišče ali izločanje (*zmed njegovi domači*, *izmed vas*, *zpod oblasti šatana*, *zpred naši oči*). Predlog *izza* je zelo redek in izraža usmerjenost iz položaja za čim.

Nepravi predlog ***skóz*** je značilen za prekmursko tradicijo (redukcija *i*, dvoglasnik *o:u̯*) in se veže z rodilnikom (*skóz vozki dvér*), čeprav današnja norma predvideva tožilnik. Izraža prostor in časovno trajanje (*skóz erdéčega mórja*, *skoz celoga živlénja*). ***Blüzi*** 'blizu', ki izraža majhno razdaljo, se redko veže z rodilnikom. ***Zvün(a)*** ima pomen 'razen' (*štere zvüna glavni svétkov obslüžavamo* (DPa61, 2)) in 'zunaj' (*kak so te zvüna cérkvi delali pokoro* (NP383, 4)) ter v nekaterih primerih tudi 'poleg' (*zvüna zemeljskoga očé mi ešče ednoga očo mamo* (DPa63, 3)) ali 'iz' v zvezi *iz sebe*. Predlog ***mimo*** označuje gibanje ob čem in naprej. Predlog ***namesto*** se pojavlja od 2. obdobja dalje, pred tem je uveljavljen *mesto*, ki izraža zamenjavo: *mesto dobroga nam lagoji tanač dajo* (NP198, 4). ***Okoli(k)***, pogostejša različica z obrazilom *-k*, označuje prostor (*okolik groba*), približen čas (*okolik devéte vöre*) ali središče dogajanja (*živlénje se vrti okolik njega*); oblika *okrog* se pojavi le enkrat. ***Prek*** izraža prehod na drugo stran (*prek morja*) ali preseženo mero (*prek mere*). ***Tekom***, evidentiran le enkrat, kaže vpliv mlajše knjižnoslovenske rabe. Predlog ***za voló*** ustreza knjižnemu *zaradi* in izraža vzrok ali namen (*za voló mojega pošténja*). ***Sredi*** večinoma nastopa v zvezi z drugim predlogom (*na sredi oltara*), redko samostojno. ***Onstran***, zapisan kot *ón stran*, je redek in označuje prostorsko lego (*ón stran groba*).

Predlogi z dajalnikom

Z dajalnikom se v pridigah vežeta predloga *k* in *proti*.

Prekmurščina ne pozna variante *h* pred *k* in *g*, zato Horvat dosledno uporablja le obliko *k*, tudi pred glasovi *k* in *g* (*k kaplici, k kinčom, k grehšnim*). Predlog *k* najpogosteje izraža cilj ali usmerjenost dejanja (*vzemimo ga k sebi*; *k Bogi pela*), pa tudi dodajanje oziroma dopolnjevanje (*k vsakomi dnévi svojega leta edno prigodbo našega odküplenja zvéže*), pripadnost (*oblüba k molbi Boga sliši*), namen ali primernost (*kakda se moremo pripravlati k svétoj spovidi*), vzrok, podobnost (*spodobna k kaplici vodé*) ter bližino časovni meji.

Predlog *proti* je prav tako pomensko razvejan. Izraža prostorsko usmerjenost (*proti obečanoj zemlji*), časovno bližino (*proti večeri*), nasprotovanje ali sovražnost (*proti veri*, *upor proti vsakoj oblasti*), kršitev norme (*proti bóžoj milošči grehšiti*), primerjavo ali sorazmerje (*mali je proti onomi kvari*), čustveno razmerje v pomenu 'do' (*milostivnejši proti grehšniki*), zaščitno funkcijo v pomenu 'pred' (*obraniti njegovo slabo tejlo proti zimi pa proti bodéčoj slami*) ter v ekspresivni rabi tudi pomen 'kljub'. V zgodnejših pridigah se posamezno pojavi tudi hrvaška različica *suproti*, ponekod celo z rodilniško vezavo, kar jasno kaže na interferenčni vpliv.

Predlogi s tožilnikom

S tožilnikom se v Horvatovih pridigah vežejo predlogi *čez*/*krez*, *skozi*, *med*, *na*, *nad*, *po*, *pod*, *pred*, *za*, *v* in *zoper*.

Za pomen **'čez'** se v najzgodnejših pridigah (1905) pojavlja oblika *krez*, enkrat tudi v pomenu 'po' (*krez svoje apoštole*). Pozneje jo nadomestita *skozi* in *za*, redkeje *čez* oziroma *črez* (*čez prag*, *čez leto*). Vse različice izražajo premikanje na drugo stran ali časovni pomen: *Brezi molitvi se nemre düša čez vremenitna, zemeljska gorizdignoti* (NP197, 3); *Gda pa stopamo čez prag z staroga leta vu novo* (NP373, 1). Predlog ***skozi*** je v prvem obdobju redek in ga mestoma nadomešča *nad* (*nad okno* v pomenu 'skozi okno'). Pogostejši postane v drugem obdobju, ko izraža gibanje skozi odprtino ali prehod ter časovno trajanje. Predlog ***med*** označuje usmerjenost v skupino ali prostor (*med neme stvari* 'živali', *Ovo razpošlem vas, kak ovce med vuké*), razdeljevanje ter pripadnost (*med sine Bóže se računajo*). Predlog ***na*** je izjemno pogost in pomensko širok. Označuje prostor in cilj (*poslati z nébe na zemljo*), razdelitev, količino ali mero (*na stotine*), čas (*živeo de na vöke*, *na sodnji dén*), usmerjenost duševne dejavnosti (*so pazili na vsako njegovo reč, na vsaki njegov stopaj*), način (*na slobodno voló nihano*), vzrok (*na čast svécov*) in namen (*je*

bio na smrt sojen). Posebna je raba z glagolom *slišiti* v pomenu 'pripadati' (*da ne bi na nas slišile reči svétoga Pavla*). Predlog ***nad*** izraža položaj nad čim (*ga je Bog postavo za öročnika nad vse*), sovražno usmerjenost, preseženo mero, mestoma pa nadomešča *skozi*. Predlog ***po*** v tožilniški vezavi izraža namen (*poslati po* koga/kaj) ter trajanje ali mero (*po cele noči*, *po cele vöre*). Predlog ***pod*** označuje premik v prostorskem pomenu (*pod zemlo*), prikrivanje ali posredno predstavljanje, znižanje mere ter podreditev (*pod njéno obrambo*, *pod Marijino srcé*). Predlog ***pred*** ima izrazito prostorsko funkcijo: postavljanje ali gibanje v položaj pred kaj (*pred vaše oči postaviti*). Predlog ***za*** je večpomenski. Označuje prostor, čas (*za vnogo let* 'čez mnogo let'), namen ali lastnost (*nas za blažene napravi*), mero (*žao mi je za vse moje grehe*; *Za edno šako ječmena, za eden falat krüha*), vzrok (*koga mo mogli za to kriviti?*), nadomestilo (*To vse, ka sam do zdaj pravo, moremo za istino priznati*) ter predmet ali dejanje, ki se nanj nanaša (*Ón je trpeti i mrejti šteo za nas*). Predlog ***v*** nastopa v dveh oblikah, *v* in vokalizirani *vu*. Označuje prostor (*vu srcé*, *v pekeo*), čas (*v nedeljo*), lastnost ali stanje (*v plenice povitoga*) ter namen (*v znaménje notrešnjega spreobrnenja*).

Predlogi z mestnikom

Z mestnikom se v pridigah vežejo predlogi *na*, *ob*, *po*, *pri* in *v*.

Predlog ***na*** z mestnikom izraža prostor (*na križi*, *na drevi špota*), čas ter lastnost ali stanje (*na smrtnoj postelji*, *čisti na düši i teli*). Predlog ***ob*** označuje prostor (*ob sebi*, *ob samotni shajanjaj*), čas (*ob poudné*) in način (*ob ednim* 'hkrati'). Predlog ***po*** izraža prostor (*po tistoj lestvici*, *po sveti*), čas (*po dobroj spovedi*, *po smrti*), lastnost ali merilo (*po poganskom*, *po svojoj naturi*, *po bóžem*), vzrok (*ka se po njém človek od Boga k-stvorjenoj stvari obrné*) ter ozir oziroma sklicevanje (*po njegovoj példi*, *po Móžešovoj zapovedi*). Predlog ***pri*** izraža prostor (*pri okni*, *pri vsakoj hiži*), čas (*pri vsakoj priliki*), lastnost, dopustnost (*Či zgrešiš jedino pot, štera pela k Bogi, si pri vsem svojem bogatstvi siromak, pri vsoj svojoj vučenosti nespameten, nevučeni*; pri = 'kljub') in sklicevanje (*pri Ozeaš próroki*). Predlog ***v*** nastopa tudi v vokalizirani obliki *vu*. Označuje prostor (*vu nebésah*, *v grobah*), čas (*To vam ščém vu drügom tali predge povedati*, *vu adventi*, *vu drügih časah*), lastnost ali stanje (*v dühi pokore*) ter pogoj (*vu sili*).

Predlogi z orodnikom

Z orodnikom se vežejo predlogi *med*, *nad*, *pod*, *pred*, *s/z* in *za*. Njihova raba je pomensko bogata in stilno izrazita.

Predlog ***med*** izraža prostor (*med rokami méšnika vu cérkvi*), čas oziroma okoliščine (*med trplénjem*, *nedelje med letom*), pripadnost ali izbor (*med nami*, *med katoličani*) ter medsebojni odnos (*teliko prepéranja med krivoverci*). Predlog ***nad*** označuje položaj (*nad njov pa plava oblaček*), nadrejenost, predmet duševne dejavnosti (*smilüvao se je nad človečanskim narodom*) ter vzrok čustvenega odziva (*so ga prijateli včasik ne spoznali, nego nad njim jokali*). Predlog ***pod*** izraža prostor (*pod nébom*, *pod zemljóv*), prikrivanje (*pod krüha i vina kejpom*), nedoseženo mero, podrejenost (*pod svojov oblastjov*, *pod zastavom šatana*), časovne ali zgodovinske razmere (*pod večernicon*), sredstvo ter vzrok (*pod smrtnim grehom*). Predlog ***pred*** označuje prostorski položaj (*pred Jézušom*), prednost ali primerjavo (*šteri so pred drügimi mogli svedočanstvo včiniti*), čas (*pred potopon*, *pred 1907. leti*, *pred štirami letami*), pričakovano prihodnost, vir čustvovanja (*strah pred ljüdmi*) ter varovanje pred negativnim (*nas varuje pred vnogimi skušnjavami*). V pridigah izrazito prevladuje predlog *z*, tudi tam, kjer bi knjižna norma zahtevala *s*. Oblika *s* se pojavi le redko in predvsem v tretjem obdobju (*s tem*). Značilna je grafična nedoslednost in pogosto zlitje s sledečo besedo (*svojimi, srca*). Predlog izraža sredstvo (*z orožjem*, *z bóžim bičom*), način (*Hodite k njim radi i z veséljom*), medsebojni odnos (*vu kakšoj zvézi so z božičnimi svétki*), druženje (*smo bili z njim na svétom bregi*), lastnost ali dodatek ter časovno sovpadanje. Predlog ***za*** z orodnikom izraža položaj (*sedi prvi za kraljom*), časovno sledenje, hrepenenje ali usmerjenost ter cilj oziroma namen (*samo za tistim letijo, ka hip, čas dugo trpi*).

Raba dveh predlogov zapored

V prvem in drugem obdobju se pogosto pojavljata dva predloga zapored, npr. *po z trnjen koronüvanji* (DPa15, 3); *ogibanje od na greh pelavajóči prilikov* (DPa15, 5, 8); *na po smrti bodóče živlénje* (DPa162, 2), *Spodobni smo k od slabosti na poti vküpspadnjenomi človeki* (DPa162, 4); *z na drügi dén držéčov* (NP198, 3); *z k sebi spodobnimi i z Bogom* (NP199, 1). Takšna raba je povezana s posamostaljanjem in večjo izrazno gospodarnostjo. V tretjem obdobju skoraj izgine. Normativno (Bajec idr. 1956: 273) je bila problematizirana; dopuščena je predvsem, kadar ima prvi *za* namenski pomen.

Veznik

Enodelni vezniki

Med enodelnimi enobesednimi vezniki se pojavljajo *i, ino, in, pa, ter, ali, jeli, da, ka, liki, kak, kakda, či, če, gda, gde, ar, naj, nego, toda, li, denok, dokeč, samo, zato, čiglih* idr. Posebno mesto ima veznik *in*, ki nastopa v treh različicah: kajkavski *i*, prehodni *ino* in knjižni *in*. Količinska razporeditev po obdobjih kaže izrazito prevlado oblike *i* v 1. obdobju, medtem ko sta *ino* in *in* redka. V 2. obdobju naraste raba *ino* in nekoliko tudi *in*, v 3. obdobju pa se delež *ino* in zlasti *in* še poveča, medtem ko *i* upada. Gre za jasen pokazatelj avtorjevega postopnega približevanja enotnemu slovenskemu knjižnemu jeziku. Knjižni vpliv potrjuje tudi raba redkejših veznikov, kot so *toda*, *ter* in *dasi*: *Dasi nevémo ne dnéva ne vöre, denok znamo iz sv. pisma nikša znaménja, gda bode sodnji dén* (NP377, 2).

Veznik *pa* je pogost pri vezanju istovrstnih členov, npr. *ka bi samo jeli, pili pa spali* (DPa162, 3), kar ima danes pogovorni prizvok. Veznik *nego* nastopa večinoma protivno (*ne kak ljübeznivo dete, nego kak pravičen, strahšen sodnik* (NP373, 1)), redkeje primerjalno.

Primerjalno razmerje izražajo *liki*, *kak* (*jeli bole lübiš Jézuša, kak svéti Peter?* (DPa15, 7)) in *kakda*: *bo poštüvao njegove reči i poslühšao tak, kakda bi z vüst samoga Boga shajale* (NPr181, 4). Veznik *da* nastopa v več oblikah: kot *da*, narečno *ka*, pa tudi kot *de* (verjetno bolj kot lapsus): *ono trdijo, da je svéto pismo jedina vretina* (NPr181, 5); *mislim, ka celi svet ne bi zadosta bio za knjige* (NPr181, 5).

Enodelni večbesedni vezniki izkazujejo precejšnjo oblikovno raznolikost. Veznik *medtem ko* nastopa v različicah *med tem, kak*; *med tem, ka*; *med tem, gda*; *med tem, dokeč*, npr. *Angeli se tak prikažejo med tem, dokeč ljüdjé spijo* (NP388, 5). V 3. obdobju se pojavi *namesto da*, vendar ne v obravnavanem korpusu. Časovno zaporedje izraža zveza *té gda* ('potem ko') (npr. *samo té, gda te na to nesreče, nevole prisilijo* (DPa82, 6)), pozneje tudi *po tem, kak/gda*. Med drugimi pogostimi zvezami so *z tem, da*, *kak da*, *kak hitro*, *zato da*, *to je*. Zgled: *On niti edne reči ne pravo, da bi odvrno od sébe bogokletstvo i smrtno sodbo z tem, da bi pravo, ka so ga ne razmeli dobro.* (NP379, 5)

Dvodelni vezniki

Dvodelne zveze so v pridigah zelo pogoste. Med njimi so protivne in ločne zveze (*ali – ali*; *ne – ne*; *niti – niti*), npr. *ali živlénje tmice, ali svetlobe* (NP376,

2); *Dober krščenik se od ničesa ne boji, niti od lüdih niti od vraga* (DPa163, 5). Pogoste so tudi stopnjevalne in soodnosne zveze: ***ne samo – nego tüdi*** (*ne samo ženske, nego i možke, ne samo starce, nego tüdi i mladino* (NP373, 3)); ***ne – nego***: *Annas i Kaifaš višjiva dühovnika sta na to čést ne bila pozvana od Boga, nego küpila sta jo od Rimljanov* (NP386, 2); *Ka maš čakati, gda Gospod pride ne kak milo smijajóče Dete, nego kak razžaljeni Bog z mečom pravice* (NP388, 5); ***kak – tak*** (*Kak vucjé besnijo nad psi, šteri čredo čuvajo, kak se tolvaji čemerijo nad pazitelji réda i čuvari vsakoga lastivnosti, tak hüdobniki sovražijo katoličanske dühovnike, ki grajajo njihove hüdobije.* (NP378, 3)); ***z kem – z tem*** 'čim – tem': *Z kem bolje se pa prebéranje v obleki ino v jestvini i pijači širi, z kem bolje ginjava prejšnja prostost, z tem bolje ginjava tüdi lepo, jakostno, krščansko živlénje* (NP385, 3). Te strukture so retorično učinkovite in značilne za homiletični slog.

Kopičenje veznikov

V pridigah se pojavlja kopičenje veznikov, npr. ***da či*** (*da či je Bóg z nami, što je proti nam?* (DPa163, 5)), ***da gda*** (*Od Ester kralice pripovidava svéto pismo, da gda je pred Asveruš krala prišla* (DPa109, 2)), ***da ka*** (*vidi ono, da ka more činiti, naj se Bogi dopadne* (NP195, 1)), ***da jeli*** (*Vojaki so ga pitali, da jeli je daleč Athanaz* (NP198, 4)), ***i či*** (*tistoga oblüba je nikaj, i či jo ne spuni, z tem greha ne včini* (DPa110, 2)), ***ali ar*** (*ar je nej sebé pod smrtnim grehom zavézao, ali ar je ono mislo, ka ne bode njemi smrtni greh, či to ne spuni* (DPa110, 2)), ***da kak*** (*Ali pitate, da kak moremo proti tistin zapovedam zagrehsiti?* (DPa14, 3)). Takšna zaporedja so značilna za govorjeni diskurz in lahko odražajo pridigarjev retorični tempo ali vpliv narečnega govora.

Oziralni in vprašalni zaimki ter prislovi

Vezniško funkcijo prevzemajo tudi oziralni in vprašalni zaimki ter prislovi, npr. *ka* 'kar', *komi* ('komur'; *Za menom pride, ki je bio pred menom, komi sam jas ne vreden odvézati reménje obüteli njegove* (NP379, 1)), *odked* ('od koder'; *I po tedanjih zakonih je vsaki mogeo ta iti, odked je njegova familija shajala* (NPr389, 1)), *kakši* ('kakršni'), ter vprašalni v odvisnih vprašalnih stavkih, npr. *Té dén se pokaže, odloči, kakše je bilo naše živlénje* (NP376, 2).

Raba veznikov

Vezniške zveze so priredne in podredne. Prirednih in podrednih razmerij je več vrst: vezalno (vezniki *in* (*ino*, *i*), *ter*, *pa*), stopnjevalno (*ne samo/li – nego tüdi*, *kak – tak (tüdi)*), ločno (*ne – ne*, *niti – niti*, *ali – ali*, *bodisi – bodisi*, *bodisi – ali*, *či – ali*), protivno (*toda*, *ali*, *denok*, *a*, *pa*, *samo*, *li*, *ali*, *samo ka*), vzročno (*vö* 'saj', *naimre* 'namreč'), pojasnjevalno (*to je* / *t. je*) in sklepalno (*zato*). Podredna razmerja: osebkovo (vezniki *da*, *ka*, *či*), povedkovo (*da*, *ka*), predmetno (*jeli*, *da*, *ka*, *či*, *naj*), krajevno (*gde šté*, *kama koli*, *kama štéč*, *gde*), časovno (*gda koli* / *gda šté*, *dokeč* 'dokler', *prle kak* 'preden', *kak* 'kakor hitro', *komaj*, *medtem kak* 'medtem ko'), načinovno (*ne da*, *da*, *z tem, da*, *tak da*), primerjalno (*kak* 'kot', *kakti* 'kakor, kot', *kelko – telko* 'kolikor – toliko', *z-kem – z-tem* 'čim – tem', *kak da* 'kakor da', *tak – kak*), posledično (*ka/da*, *tak ka/da*), pogojno (*či*, *da*, *gda*), dopustno (*dasi*, *či glih* 'čeprav', *či tüdi* 'četudi', *či ravno* 'čeravno', *naj si bo*), vzročno (*ar*, *da/ka*, *gda*), namerno (*da*, *ka*), prilastkovno (*gda*, oziralni zaimki). Navajam nekaj zgledov za priredne vezniške zveze: *svoje moči niti vervati, niti bóže zapovedi zdržati nemoremo* (DPa162, 4); *Té me bodo zvali, pa jih ne poslühnem* (NP373, 3); *To bi že bilo, samo kak pa opravijo vnogi i vnogi svéto spoved?* (NP375, 2); *Zagotovljen sam, da bi dnjes dén tüdi z lampašom trbelo iskati pravi krščenikov, to je, takši, šteri novorojenoga Zveličitelja z takšov ljübéznostjov, z kakšov ón prihaja k njim* (NP387, 3); *ali je pobožen ali ne* (NP376, 5); *Svéti Ivan je bio zaistino angeo, či ne po svojoj naturi, ali bio je po svojem pozvanji* (NP385, 4); *Kak nigda, tak tüdi zdaj* (NP388, 4). Za podredne vezniške zveze: *Njegov namestnik ne bi znao, jeli smo vrejdni odvézanja ali nej* (DPa14, 2); *Gda je pa to tak, zato vam ščém vu tom adventskom vremeni vu nekoliki predgaj sodnji dén i toga strahšnost pred oči postaviti* (DPa108, 2); *prle kak se svéti evangelium čté, zapové popi, naj na sredi oltara globoko prignjeni moli i prosi Boga* (NPr181, 4); *Nega vékšega bogatstva, kak je katholičanska vera* (NPr181, 3); *tak da što vidi Sina, vidi tüdi i Očo* (NP197, 2); *grešno je, či se svoje vere sramujemo* (NP376, 3); *Kakši so na dale pogovori mladine? Takši, ka se k njim Jézuš nikak ne more pridrüžiti* (DPa146, 4); *naj bode naša priprava takša, da moremo vu vsakoj vöri praviti z rečmi svétoga pisma* (NP373, 5); *Joba je vdaro, pohodo z najhüšimi mozolami od péte do temena tak, da so ga prijateli včasik ne spoznali* (NP380, 3); *svétec bi mogeo biti, či pol leta ti se nikaj nebi nabralo* (NP375, 4).

Členek

Členke v Horvatovih pridigah obravnavam po Toporišičevi naštevalni klasifikaciji (2004: 448–449). Gradivo kaže na bogat in funkcijsko raznolik inventar členkov, pri čemer je v zgodnejših pridigah opaziti več narečnih ter hrvaških in madžarskih vplivov, v poznejših obdobjih pa postopno približevanje osrednjeslovenski knjižni normi.

Med **navezovalnimi členki** se pojavljajo *i* 'tudi', *ali* 'ampak', *a, ja, no, pa, té, vó, tüdi*. Raba členka *vö* v pomenu 'saj' je razvidna iz zgleda: *Pa zakaj se jih bojí? Vó ne bojijo okólik z-orožjem* (NP378, 2). **Členki čustvovanja** so redkejši; pojavita se npr. *dobro*, *hvala Bogi*, ki izražata spontan odziv ali pobožno razpoloženje. **Poudarni členki** so zelo pogosti. Med njimi so *ran* 'ravno', *ži/že, predvsem, posebno, zlasti, celo, ravno, prav, vsakojački* 'vsekakor'. Zgleden je stavek: *Jas sam vaš Odküpiteo, ki sam po vnogom trplénji glada, žéje, zametavanja, bitja, ran za vas med nezrečenimi mokami na križi mró* (DPa109, 4), kjer poudarno funkcijo nosi členek *ran* 'prav'. Izvzemalni členki (*le/li, samo, jedino, bar* 'vsaj', *konči* 'vsaj') izražajo omejevanje ali izločanje. Tako npr.: *Z vsem majo vesélje, samo z Njim, z Jezušom ne* (NPr389, 2). **Presojevalni členki** (*itak* 'tako in tako', *blüzi* 'blizu', *skoro* 'skoraj') označujejo govorčevo oceno. V zgledu *vö je skoro celi svejt zdaj vu svaji vu takšem neprijateljstvi* (NP199, 1) členek *skoro* izraža približnost. **Dodajalni členki** (*tüdi, ravno tak, niti, poleg toga*) širijo poved z dodatno informacijo. Med **členki zadržka** so *pač, pravzaprav, vö* 'saj', *istina* 'resda', *resan* 'res'. **Členki potrjevanja ali soglašanja** (*istina* 'resnično', *resan, se zna, brezdvojnosti* 'gotovo', *ja, gotovo, prosim, vsakojački* 'vsekakor', *amen, da*) izražajo stopnjo gotovosti ali pritrjevanja. V zgledu *Istina, preskrbo je On nam milošče* (DPa64, 5) je *istina* rabljen kot potrditveni členek; podobno *gotovo* v povedi *Krščeniki! Pride sodnji dén, gotovo je, da pride* (NP377, 2). **Členki možnosti in verjetnosti** vključujejo *morebiti, talán* 'mogoče, morda' (madž.), *može biti*. Med **členki mnenja in domneve** se pojavljajo *prej, menda, pravijo, češ*. **Vprašalni členki** (*jeli bar* 'kajneda', *Bog zna*, *ali, a, jeli* '1. ali, 2. kajne', *ka*) uvajajo vprašanja ali dvom: *Jeli je té navuk dnes dén nepotreben?* (NP373, 2). **Spodbujalni členki** (*li/le, kak, res, bar* 'vsaj', *konči* 'vsaj', *naj, zakaj, samo*) izražajo poziv ali spodbudo: *Li čüjte* (NP379, 6); *Res je že čas, da iz sna vstánemo* (NP376, 2); *Naj nam to genjliva példa potrdi* (NP382, 6). **Členki zanikanja in nesoglašanja** (*ne, nikak* 'nikakor'): *Oh, ne, ón je bio tak živo zagotovljen* (NP379, 1); *Ali Gospodin Bóg je nikak nej šteo to činiti* (DPa64, 3).

Posebej je zanimiv razvoj členkov *pač, zlasti, res* in *pravzaprav* (v originalu so vse tri sestavine pisane narazen), ki se pojavijo šele v 2. ali 3. obdobju

zapisovanja pridig. Ker niso del prekmurskega narečnega inventarja in jih ni zaslediti pri starejših prekmurskih piscih (z izjemo enkratne rabe *pač* pri Košiču), je njihovo pojavljanje najverjetneje posledica vpliva osrednjeslovenskih tiskov.

V zgodnjem obdobju so opazne tudi hrvaške interference (nobeden od naštetih primerov ni iz obravnavanega korpusa): poudarni *jur* 'že' (*Ki ne vörje, on je jur že odsodjén*), možnostni *može biti*, spodbujalni *neka*, izvzemalni *neg* 'le, samo' in dodajalni *takaj* 'tudi'. Slednji je bil rabljen tudi pri starejših prekmurskih piscih. Večina naštetih členkov je bila hitro opuščena in nadomeščena s prekmurskimi oziroma slovenskimi ustreznicami (npr. *neka* > *naj*). Madžarski vpliv je omejen in se kaže predvsem v enkratni rabi členka *tálán*: *Marija je prava Ester, dragi krščeniki, od štere ste tálán že čüli*.

V pridigah so prisotne tudi večbesedne členkovne zveze: nikalna zveza *Bog ne daj*, *kak že koli* (izraža popustljivost ali nedoločnost), *pač pa* (v protivnem pomenu), vprašalna zveza *što zna* 'kdo ve': *Morebiti se ednók obrné k Bogi takša düša tüdi, ali što zna, da jeli se pa Bóg k njój obrné, i što zna, da jeli ne de i njój one reči pravo* (DPa82, 6). Zveza *kak že koli* izraža popustljivost ali nedoločnost, zveza *tako rekóč* ima poudarjalno funkcijo.

Medmet

Medmeti imajo v Horvatovih pridigah pretežno funkcijo vzklikanja. Z njimi pridigar krepi ogovorne oblike, ki služijo vzpostavljanju stika z verniki. Značilni so nagovori z uvajalnim medmetom *oh*: *oh, krščenik*; *Oh, nespametna düša* (DPa82, 3); *oh, grehšnik* (DPa82, 7). Medmeti so večinoma razpoloženjski ali velelni.

Razpoloženjski medmeti

Razpoloženjski medmeti izražajo različna čustvena stanja govorca – od gnusa in odpora do žalosti, bolečine ali začudenja. Po pogostnosti izstopa medmet *oh*, ki je tipičen za homiletični slog.

Vzbujanje odpora ali gnusa je razvidno iz zgleda *Oj, grdo, vonjéče, od črvóv pojédeno telo* (NP377, 3). Stopnjevanje čustvene napetosti izražata medmeta *o* in *oh*, npr. *O, po tem slišijo na tébe reči svétoga Gergelj pape* (NP385, 4); *Oh, neizmerna je ljübézen, z šterov Zveličiteo prihaja k nam! Pa, oh, proti tomi, kak mala je ljübézen, štero pri nas najde pri svojem prihodi!* (NP387, 3). Medmeti pogosto izražajo obžalovanje ali bolečino: *Ah, nam je bio križ*

»spaka i nespamet« (NP377, 4); *Oh, kak britko ščéjo se jokati stariši med skvarjenimi, gda svoje dejte med svéci bodejo vidili* (DPa13, 5). Medmet *ha* lahko izraža začudenje ali presenečenje, pa tudi posmehljivo distanco, medmet *e* pa zadovoljstvo ali lahkotno brezbrižnost. Medmet *jaj* izraža telesno ali duševno trpljenje.

Pogost je posamostaljeni medmet *jaj* v pomenu 'gorje': *Jaj vam, bogatuši etoga svejta.* (DPa134, 3); *Jaj tebi, ki mojo miloščo zavržeš, ar i ti zavrženi bodeš.* (DPa82, 5).

Velelni medmeti

Velelni medmeti so v pridigah pogosto povezani s pozdravnimi formulami, večinoma versko obarvanimi. Med pozdravi in nagovori se pojavljajo oblike kot *Zbógon* 'zbogom' (DPa13, 7; *-m > -n*); *Bodi pozdravljeno, svéto dete, ti naše vüpanje, naše sladko vesélje, bodi pozdravljeno.* (NP388, 1); *Dragi verniki!*, *dragi krščeniki*, *Pobóžno vu Kristuši vküpspravljeni krščeniki!*

Povedkovnik

Povedkovniki niso samostojna besedna vrsta, temveč skladenjsko-slovarska kategorija (Žele 2011). Označujejo stanje narave, notranje ali zunanje razpoloženje doživljavca ter vrednotenje (Toporišič 2004: 412), pri čemer se pogosto razvijejo iz drugih besednih vrst – iz prislovov, pridevnikov ali samostalnikov. V Horvatovih pridigah so povedkovniki slogovno izraziti, saj omogočajo neposredno izražanje čustvene drže in vrednotenja. Primeri rabe so: *Žao mi je za vse moje grehe* (DPa15, 2); *Istina, zgledüje se siromak proti hiži bogatca* (NP377, 1); *Ali ni prav, da zdaj pokoro delamo za naše grehe?* (NP375, 3); *Zato se jako vkanijo tisti, štere je sram vu spovedi svoje grehe vadlüvati* (NP195, 4); *Samo toga se ne trebi bojati* (NP195, 4); *Ali žalostno je, ka mnogo lüdih po goriobüdénji od düševne smrti opet mrjéjo* (DPa15, 1); *vu zdvaji gvüšno moremo spoznati, da ka je Bogi prijétno* (NP198, 4); *pripravljajte na prihod Gospodnov, bodite pripravljeni* (NP373, 1); *zato smo ravno tak dužni Bogi hvalo dati, kak je dužen slepi vračiteli, ki je njemi vidénje dao nazaj* (DPa164, 7); *Potrebno je tak čistiti svoje srcé z pravov pokorov.* (NP197, 4)

Posebno pozornost zasluži povedkovnik *rad*, ki je pogosto neujemalen s spolom in številom samostalnika, na katerega se nanaša. Primeri kažejo hrvaško interferenco, saj tudi v hrvaščini povedkovnik ne izraža ujemanja: *Rad bi to tejlo nazaj vu grob šlo* (DPa13, 4); *Mnogo med vami ne želi to, nego na*

svejti bi rad živeli na vsevéke (DPa16, 6); *Dete pa vsaki rad ma i dete da rad vsakomi, ka ma*. (NP375, 4); *či si more biti rada poslühšao takše bóže poslanike* (NP385, 4).

Ker so številni povedkovniki izpeljani iz pridevnikov ali prislovov, ohranjajo možnost stopnjevanja. Primernik povedkovnika *rad* je v prekmurščini reduciran: *raj*, *najraj* (< raje, najraje): *šteri so raj mrli med najvékšimi mokami* (NPr181, 4); *grehšna düša bi raj v pekli ostanola, kak z tejlon vküpdrüžila* (DPa13, 4); *raj ščén mrejti, kak mojega Boga opet z grehi zbantüvati* (DPa15, 2).

Besedje

Horvatova razpetost med gradiščanskohrvaškim, madžarskim, nemškim in slovenskim (prekmurskim) jezikovnim prostorom se izrazito odraža tudi v njegovem besedju. V pridigah se prepletajo panonska domača plast, starejši slavizmi, madžarizmi, germanizmi, romanizmi ter posamezni turcizmi in arabizmi. Ta večplastnost ni naključna, temveč je posledica dolgotrajnih kulturnih in cerkvenih stikov ter dvojezičnega oziroma večjezičnega okolja, v katerem je deloval.

Zaradi obsežnosti gradiva predstavljam zgolj izbrano, reprezentativno besedje, razporejeno po abecednem redu. Seznam ni izčrpen popis celotnega besedja obravnavanega korpusa, temveč prikazuje značilne in jezikovno zanimive primere. Vse besede so prečrkovane v slovenico, ob upoštevanju glasov *ü* in *ö* ter morebitnih diakritičnih znamenj v izvirniku. Navajam jih v nevtralni slovarski obliki: samostalnike v imenovalniku ednine (množinske v imenovalniku množine), pridevnike v moškem spolu ednine, glagole v nedoločniku. Zaradi preglednosti abecedni seznam ne vključuje etimoloških razlag; te so podane v sprotnih opombah, kjer je to potrebno ali posebej zanimivo.

Pri posameznih leksemih je izvor lahko večpomenski ali posredovan prek več jezikov (npr. latinščina–nemščina–madžarščina), zato so v opombah navedene različne etimološke možnosti, kadar jih dopušča strokovna literatura. Namen teh pojasnil ni absolutno določanje izvora, temveč opozoriti na jezikovne poti in kontaktne vplive, ki so soustvarjali Horvatovo besedje.

Značilno panonsko besedje

Jedro Horvatovega besedja predstavlja panonska plast, skupna prekmurskemu in kajkavskemu prostoru. Gre za besedje, ki je bilo v rabi že pri starejših prekmurskih piscih in ga je Horvat prevzel kot del regionalne knjižne tradicije.

A: *ar* ‘ker’; **B:** *bežaj* ‘tek’, *bilice* ‘jajca’, *bojati se* ‘bati se’, *bomblek* ‘mačica’, *božen* ‘slab oz. hudoben’, *bratva* ‘trgatev’; **C:** *cecati* ‘sesati’; **Č:** *čemér* ‘1. strup, 2. jeza’, *činiti* ‘delati’, *čislo* ‘rožni venec’, *črep* ‘strešna opeka’; **D:** *dača* ‘davek’, *deca* ‘otroci’, *domanji* ‘domač’, *drtinje* ‘drobtine’, *dveri* ‘vrata’, *dvojiti* ‘dvomiti’; **G:** *gizdost* ‘bahaštvo, ošabnost’, *glad*, *gorice* ‘vinograd’, *grmlenca* ‘grmenje’, *gučati* ‘govoriti’, *gut* ‘žrelo, grlo’; **H:** *henjati* ‘nehati’; **I:** *istina* ‘resnica’; **J:** *jako* ‘zelo’, *jalič/jelič* ‘smreka, jelka’, *jufkati* ‘vriskati’, *justati* ‘lasati’; **K:** *kalati* ‘cepiti, klati’, *klantüvati se* ‘klatiti, potepati se’, *klonkati* ‘trkati’, *kmica* ‘tema’, *kopanja* ‘svinjsko korito’, *korina* ‘cvetlica’, *kotriga* ‘ud oz. član’, *kovran* ‘krokar’, *kroto* ‘zelo’, *krščenik* ‘kristjan’, *krv*, *kükeo* ‘kot, vogal’, *kvočka* ‘koklja’; **L:** *lagoji* ‘hud, slab’, *log* ‘gozd’, *lübav* ‘ljubezen’; **M:** *mametlivost* ‘omotica, vrtoglavica’, *manjost* ‘lenoba’, *megnjenje* ‘trenutek’, *mela* ‘moka’, *meték* ‘metulj’, *milostiven*, *moka* ‘muka’, *molba*, *mujvati*; **N:** *nači* ‘drugače, sicer’, *nakanénje* ‘namen’, *narodjenje* ‘rojstvo’, *nazvestiti* ‘sporočiti, naznaniti’, *nazveščavati* ‘oznanjati’, *nevola*, *nevolivati se* ‘tožiti, negodovati’, *(v)nóžati se* ‘ne zljubiti se’; **O:** *obečati* ‘obljubiti’, *obed*, *obinoti* ‘objeti’, *obist* ‘ledvica’, *očivestno*, *odavati*, *Odküpiteo*, *odürjavati*, *ograd*, *ovarati* ‘zagledati, opaziti’; **P:** *paščiti se* ‘hiteti’, *pitati* ‘vprašati’, *pitvina* ‘pijača’, *plakati* ‘jokati’, *plantati* ‘šepati’, *platiti* ‘plačati’, *plüska* ‘klofuta’, *pojas* ‘pas’, *polaganje* ‘krmljenje’, *popejvati*, *poprijéten* ‘izvirni’, *poškaliti se* ‘spodrsniti’, *potač* ‘kolo’, *póv* ‘pridelek’, *pozoj* ‘zmaj’, *prečiščavanje* ‘obhajilo’, *prišést* ‘prihod’; **R:** *razpitanje* ‘ločitev, razveza’, *rejč* ‘beseda’, *renda* ‘vrsta, red’, *risali* ‘binkošti’, *rob* ‘suženj, ujetnik’; **S:** *skrovnost*, *smeknoti* ‘zabosti’, *smilüvati se*, *sod* ‘sodba’, *spadnjenje* ‘padec’, *spaka* ‘pohujšanje’, *spejvati*, *spodoben* ‘podoben’, *sprotoletje* ‘pomlad’, *sredbenik* ‘posrednik’, *stališ* ‘stan, poklic’, *sto* ‘miza’, *stolec* ‘stol’, *stopaj* ‘korak, stopinja’, *stüdenec*, *(nema) stvar* ‘žival’, *svaja*, *svedok*, *svedočanstvo*, *svétek* ‘praznik’, *Svéto Trojstvo* ‘Sveta Trojica’; **Š:** *šinjek* ‘vrat’, *šklisko* ‘spolzko’, *šteti* ‘brati’, *šuma* ‘gozd’; **T:** *telovo* ‘praznik svetega rešnjega telesa’, *tepeš* ‘potepuh, postopač’, *tirati* ‘gnati, poditi’, *topanka*, *trošiti*, *trpeti* ‘trajati’, *tühinec* ‘tujec’; **U:** *utroba* ‘maternica, trebuh’; **V:** *vekivečen*, *veleti* ‘reči, govoriti, praviti’, *vgojdno* ‘zjutraj’, *viditi se* ‘ugajati’, *vkaniti*, *vkanlivec* ‘goljuf’, *vlat* ‘lat, storž’, *vonjati* ‘smrdeti’, *voza* ‘ječa’, *vože* ‘vrv’, *vrač*, *vračiti* ‘zdraviti’, *vre(j)me(n)* ‘1. čas, 2. vreme’, *vrli* ‘priden, dober’, *vtoliti* ‘pomiriti, potolažiti’, *vučenik*, *vüzem/-n* ‘Velika noč’; **Z:** *zaobston* ‘zaman, zastonj’, *zasagati se* ‘prestrašiti se’, *zglednoti se* ‘ozreti se’, *zmisliti se* ‘spomniti se’, *znati* ‘vedeti’, *zroküvati* ‘povzročati’, *zütra* ‘jutri’, *zvati* ‘klicati’; **Ž:** *žalec* ‘želo’, *žitek*, *žmeten* ‘težek’, *žméčava* ‘težava, nadloga’, *žuti* ‘rumen’.

Madžarizmi

Madžarščina je na prekmursko besedje vplivala že od 11. stoletja dalje. Horvat uporablja tako stare, že povsem udomačene madžarizme kot tudi mlajše prevzete besede.

A: *aldov* ‘žrtev’; **B:** *bantüvati* ‘žaliti, prizadeti’, *barat*[9] ‘menih’, *batriviti* ‘1. tolažiti, hrabriti; 2. opogumljati, bodriti’, *berek* ‘močvirje, loka’, *béruš* ‘hlapec, volar na veleposestvu’, *beteg* ‘bolezen’, *birka* ‘ovca’, *birov* ‘sodnik’, *bolvan* ‘malik’, *bauta* oz. *bunta* ‘trgovina, prodajalna’; **C:** *cintor*[10] ‘pokopališče’, *cmér* ‘šopek’; **Č:** *čalaren* (< *csalárd* ‘goljufiv, lažen’), *čonta* ‘kost’; **D:** *darda* ‘kopje, sulica’, *dika* ‘slava’; **E:** *engedüvati*[11] ‘odpuščati’; **F:** *faklja* ‘bakla’, *falat* ‘kos’, *féla* ‘vrsta’, *fillér*, *fiškališ* ‘odvetnik’; **G:** *gingavi* ‘šibek, slaboten’, *gomb* ‘gumb’; **H:** *hajóv* ‘ladja’, *hamičija* ‘zavist, zloba’, *hamišen* ‘lažen’, *hasek* ‘korist’; **J:** *jezero* ‘tisoč’; **K:** *kep* ‘podoba, slika’, *kinč* ‘zaklad, dragocenost’, *klajbas*,[12] *kolduš*/*kodiš* ‘berač’, *kopča* ‘sponka’; **L:** *lakat* ‘viseča ključavnica’, *lampaš* ‘laterna, svetilka’, *lanc* ‘veriga’; **M:** *maglja* ‘grmada’, *marha* ‘živina’, *mertičljüvost* ‘zmernost’, *morgüvati* ‘godrnjati’, *muštarski* ‘gorčični’; **O/Ö:** *öročina* ‘dediščina’, *orsag* ‘dežela, država’; **P:** *palinka* ‘žganje’, *paradižom*,[13] *pelda* ‘zgled, vzor’, *plebanoš* ‘župnik’, *püšpök* ‘škof’; **S:** *saga* ‘neprijeten vonj’, *somar* ‘osel’; **Š:** *šajnalüvati*[14] ‘obžalovati’, *šator* ‘šotor’, *šereg* ‘množica, skupina (živali)’, *šetüvati* ‘hiteti’, *šorš* ‘usoda’, *špongja* ‘spužva’, *štruc* ‘noj’, *šütati* ‘oprezovati, okoli se plaziti, krevsati’; **T:** *tanač* ‘nasvet, posvet’, *tanjér* ‘krožnik’, *temjén* ‘kadilo’, *to(l)vaj*, *trnac* ‘hodnik ob hiši ali preddverje’; **V:** *vadlüvati* ‘priznati, izpovedati se’, *valon* ‘1. izhajajoč, po rodu; 2. sodeč k čemu, primeren’, *vankiš*

---

[9] Po Jurančiču (1966: 40) spada *barat* med povratne izposojenke, to so besede, »ki si jih je nekoč madžarščina izposodila iz slovanskega besednega zaklada /…/, nato pa so se iste besede z več ali manj tipičnimi prilagoditvami madžarski fonetiki udomačile v panonskih govorih«. Mednje uvrščamo tudi samostalnike, kot so *gazda*, *kundra*, *mertik*.

[10] Iz staromadž. *cinterem*, kar je iz lat. *coemeterium*, to pa iz gr. (Bezlaj 1977: 65).

[11] Glagol je pogost v pridigah iz časa Horvatovega kaplanovanja, medtem ko ga je v poznem obdobju zapisovanja pridig uporabil samo še enkrat: *li požalüvanje človeki ne engedüje* (NP489, 5). Bolj zastopan je glagol *odpüščati* oz. *odpüstiti*.

[12] »/I/zposojeno delno s posredovanjem madž. *plajbász* iz nvn. *Bleiweiß* ‘svinčevo belilo’ /…/, srvn. *blîwîz*.« (Bezlaj 1995: 46, gl. iztočnico *plajbez*). Po disimilaciji *p-b* > *k-b* je nastala pkm. oblika *klajbas* (Ramovš 1924: 184).

[13] Snoj (2015) piše, da je samostalnik prevzet »prek nem. *Paradies* in lat. *paradīsus* iz gr. *parádeisos* ‘ograjen vrt’«, László Hadrovics (1974: 474) pa sklepa, da je verjetno iz lat. prek madž. *paradicsom*, ta pa iz starejšega **paradizsom*. Potrditev madžarskega posredovanja sicer ni nujna, saj v srlat. poleg *paradisus* obstaja tudi oblika *paradisum*, katere končnica se na kajkavskem območju izgovarja *-om*, tako Hadrovics (1974: 474).

[14] V Mukičevem slovarju (2005: 355) glagol najdemo pod iztočnico *šanjálivati* ‘pomilovati’.

'vzglavnik', *varoš/varaš*[15] 'mesto', *verostüvati* 'bedeti', *vižgaliti* '*preiskovati, raziskovati*'; **Ž:** *žoltar* 'psalm'.

Germanizmi

Nemško posredovanje je bilo močno zlasti na cerkvenem, upravnem in vsakdanjem področju. Pogosta je tudi tvorba novih besed iz nemških podstav.

A: *advent*, *almoštvo* 'miloščina', *angel*, *apát*[16] 'opat'; **B:** *bal* 'ples', *banda* 'tolpa', *bankaš* 'denarnica', *baron*, *blek*[17] 'želodec, vamp', *Birma/férma*, *bogati* 'ubogati', *brütiv* 'pokopališče', *(z)buntati (se)* '1. (z)motiti, 2. upreti se'; **C:** *cagati*, *cajt*, *cedla* 'listek', *cejtunge* 'časopis', *ceremoni(j)a*, *cérkev*, *cigeo* 'opeka', *citare* 'citre', *cona* 'priimek, vzdevek', *cotasti* 'cunjast', *cuker* 'sladkor', *cumper*, *cügle* 'povodec', *cvek*; **D:** *denok* 'vendar', *dupliški* 'dvojni'; **F:** *fajnšček*, *falinga* 'napaka, pomanjkljivost', *familija* (lahko tudi prek it.), *fara*, *farba*, *farof*, *farnik*, *fertao* 'četrt', *féronga* 'zavesa', *fertig*, *flek* 'madež', *forma*, *fret* 'šala', *frišek* 'svež'; **G:** *galér* 'ovratnik', *gatre* 'okenske mreže', *gauge* 'vislice', *glih(ati)*, *gratati*, *grof*, *groš*, *grünt*, *gvant*, *gviniti* 'dobiti (pri igri)', *gvüšno*; **H:** *hamer* 'kladivo', *henjati*, *herbija*, *hiža*, *hižóp*[18] 'ožepek, ižop'; **J:** *jager* 'lovec', *janka* 'krilo', *jesi* 'kis', *juš* 'pravica'; **K:** *kamra* 'shramba, manjša soba', *kapela*, *kassa* 'blagajna', *keli(h)*, *kišta* 'zaboj', *klafter* 'klaftra', *klošter* 'samostan', *komedija*, *komendirati* 'poveljevati, ukazovati', *kopfer/kofer* 'baker', *korona* 'krona', *koštati* '1. stati, veljati; 2. pokusiti', *krajcar*, *krugla*, *künšten* 'spreten, zvit';[19] *küš(č)* 'poljub'; **L:** *lada* 'skrinja', *lampe* 'usta, ustnice', *larma*[20] 'vpitje, hrup', *ledičen* (< *ledig*), *legion* 'krdelo', *lelija/lilija*, *lón* 'plačilo', *lónati* 'plačati', *lüft*; **M:** *malar*, *mantrati*, *marof*, *mašin*, *materija*, *mauta* 'mitnina', *meša* 'maša', *millión*, *ministrant*, *mirha* 'mira, dišava', *mission*, *mort* 'malta, grez', *municija* 'strelivo', *muzika*; **N:** *natura*, *nor*, *numera*, *nücati*; **O:** *ober* 'nad', *officér*, *opat*, *oraubati* 'oropati', *orgule*; **P:** *papér*, *pasati* 'prilegati se', *patriarka*, *patron*, *paver* 'kmet', *pehar*, *pinezi/penezi*[21] 'denar', *plac* 'trg', *planet(a)*, *plezérani* 'ranjen', *pólke* 'polkna,

[15] »Različica *varaš* je starejša in je v madžarščini izpričana od leta 1015 /…/.« (Dudás 2014: 141)

[16] Oblika *apát* (tako tudi v madž.) je iz stvnem. *abbāt*, »kar je prek clat. *abbās* 'opat' in gr. abbã, *ábbas* izposojeno iz aram. *abbā* 'oče, gospod'« (Snoj 2015).

[17] Samostalnik ima v množinski obliki *bleki* tudi pomen 'osepnice, ošpice' (Novak 2009: 21).

[18] Nem. *Ysop* ⟨ it. issòpo < srlat. *hyssōpus* < gr. *hýssōpos* < hebr. *ēzōb* (Snoj 2015).

[19] V SSKJ² s kvalifikatorjem *nižje pog.* 'bister, pameten, učen'.

[20] Po Bezlaju (1982: 125) gre za bav.-avstr. besedo. Tudi Madžari imajo *lárma* za 'hrup, kričanje, vreščanje, dretje' in *lármázik* za 'dreti se, vpiti, vreščati', vendar so to prevzeli iz slov. j. (Bezlaj 1982: 125).

[21] Beseda je bila zelo zgodaj prevzeta iz stvnem., etimologija germ. besede pa ni povsem pojasnjena (Snoj 2015). Glasovna različica *pinezi* je po Meršiću (1972: 27) gradiščanskohrvaška.

naoknice', *pončoli* 'čevlji', *pop*[22] 'duhovnik', *porobiti* 'zasužnjiti, ugrabiti', *post*, *probati*, *proces*, *processia*, *škaf*,[23] *predga*, *preša*, *profesor*, *punkt* 'pika, konec', *pükša* 'puška', *püngrat* 'vrt', *pütra* 'lončen vrč'; **R:** *rajnški* 'goldinar', *reberija* 'upor', *reklin* 'jopica, bluza', *revolucija*, *roža*; **S:** *sekretariuš*, *zhoblati* [s]- 'skobljati', *spucati*; **Š:** *šina* 'tračnica' (možno tudi prek madž. *sín*), *šinfanje*, *škapulér*, *škegenj*, *škér* 'orodje', *škola*, *škorpio*[24] 'škorpijon' (možno tudi prek it.), *škrampli* 'kremplji', *škrinja*, *šoca* 'ljubica', *šörc* 'predpasnik', *špilanje*, *špital* 'bolnišnica', *špot* 'sramota, posmehovanje', *špric(k)ati* 'brizgati, škropiti', *štacija* 'postaja', *šrapnel* 'topovski izstrelek', *štala*, *štimati* 'ceniti', *štola*, *štörk*[25] 'štorklja', *štrioma* 'do roba polno' (< *strich*), *štük* 'top', *štükati se* 'prepirati se', *šuma* 'vsota', *švic* 'pot, znoj'; **T:** *talent*, *tao*, *ténta* 'tinta', *termin*, *tiran*, *trofiti* 'zadeti', *trón(uš)* 'prestol', *troštati* 'tolažiti', *trupa* 'vojaška enota', *trücati* 'siliti, ponujati'; **V:** *vaga*, *vancar* 'viničar', *vandrati*, *vért* 'gospodar', *votum* 'volilni glas', *viper(a)* 'gad', *vtraglivost* 'lenoba'; **Z:** *zagiftati* 'zastrupiti', *zamerkati si* 'zapomniti si', *zgrüntati* 'ugotoviti, spoznati'; **Ž:** *žegnjani* 'blagoslovljen', *žinagoga*, *žmaj* 'okus', *žveglar* 'piskač, kdor igra na piščal', *žveplo*.

Latinske, grške in romanske prevzete besede

Kot teološko izobražen duhovnik je Horvat uporabljal latinske izraze: *collecta*, *examen*, *exercitiae*, *firmamentum*, *gehenna* 'pekel', *historia*, *Hosanna*, *humerale*, *Kolosseum*, *mammon* 'bogastvo, denar', *praefatio* 'predgovor', *purgatorium*, *regula fidei* 'pravilo vere'. V prilagojeni obliki so pogosti: *apoštol*, *evangelium*, *farizeuš*, *firmament*, *fundament*, *kalvarija*, *katehumen*, *katekizmuš*, *kerubini*, *kóruš*, *kvatre*, *limbuš* 'predpekel', *litanija*, *litera* 'črka', *makula* 'napaka, madež', *oltar*, *pater*, *peršona*, *pogan*, *profeta* 'prerok', *publikanuš* 'cestninar', *reverenda* 'talar, duhovniško oblačilo', *sakrament*, *serafini*, *šatan*, *židov*. Iz romanskega prostora so: *briga*, *casar*, *denar*, *kapora* 'ara, naplačilo', *kaštiga*, *kupica*, *križ*, *mešter*, *ormar*, *oštarija*, *palača*, *račun*, *soldak*, *škrlat*, *štampati* 'tiskati, natisniti', *trombönta*.

[22] »Nekateri avtorji menijo, da je splošnoslov. *pòpъ sprejeto iz gr. brez germ. posredovanja.« (Jesenšek 2007: 55, iz slovarja Tatjane Grah).
[23] Iz srvnem. *schaf* < lat. *scaphium* < gr. *skáphē* (Snoj 2015).
[24] V madž. spletnem slovarju *Szotar.net* najdemo obliko *skorpió*, torej brez *-n*, kakor je zapisal tudi Horvat.
[25] Snoj (2015) domneva, da se je beseda v baltoslov. in germ. vzporedno razvijala.

Turcizmi in arabizmi

Večina jih je posredovana prek hrvaščine ali madžarščine: *bar* ‘vsaj’, *baršon* ‘škrlatno rdeč žamet’, *bedak*, *cifra*[26] ‘nakit, okrasek’, *džündž* ‘biser’, *jalni*[27] ‘varljiv, potuhnjen, hinavski’, *korbáč*[28] ‘korobač’, *oroslan* ‘lev’, *pajtaš*/*pajdaš*[29] ‘tovariš, prijatelj’, *sablja*, *tolmač*, *tovariš*, *žep*.

[26] Beseda *cifra* naj bi v madžarščino prišla prek latinščine (*ziphra*), kjer je pomenila ‘znak, številka’ (Dudás 2011: 44). Po Bezlaju (1977: 63) beseda pod iztočnico *cifra* ‘nakit, okrasje’ izhaja iz madž. *cifra* ‘okras, pisan’, kar je iz *ziphra*, *ziffra* ‘ničla’, to pa je po Snoju (2015) iz arabščine prek srlat.

[27] Sln. in kajk. *jâl* »je morda izposojeno iz madž. *ál* ‘varljiv’, medtem ko je štok. in blg. *jalan* (m.) ‘laž’ iz turš. *yalan* ‘lažnivec, goljuf’« (Bezlaj 1977: 218).

[28] Iz turš. *kırbaç* prek hrv. oz. srb. (Snoj 2015).

[29] Miklošič je domneval, da je samostalnik prevzet iz madžarščine, Bezlaj (1995: 3) pa je ugotovil, da gre za balkanski turcizem.

Retorično-slogovne značilnosti pridig

Pridiga je po svoji naravi govorniško besedilo, katerega temeljni namen ni le informirati, temveč nagovoriti, prepričati in preoblikovati poslušalca. Horvatove pridige so zato izrazito retorično strukturirane: jezikovne izbire niso naključne, temveč podrejene pastoralnemu cilju, tj. učinkovanju na vest, čustva in voljo vernika.

Ker sistematična skladenjska analiza ni predmet pričujoče raziskave, so skladenjski pojavi obravnavani predvsem z vidika njihove retorične in stilistične funkcije v pridigi. Zanima nas torej, kako posamezne skladenjske, leksikalne in besedilne prvine soustvarjajo slovesnost, dramatičnost, stopnjevanje ali emocionalni naboj.

Retorično-slogovni ustroj Horvatovih pridig razkriva preplet starejše prekmurske knjižne tradicije, vzhodnoslovenskega skladenjskega izročila in govorniške prakse katoliške homiletike. V ospredju so sredstva poudarka, stopnjevanja in ritmizacije besedila, ki poslušalcu omogočajo lažje sledenje misli ter hkrati poglabljajo njeno čustveno intenzivnost. Pridige so grajene na napetosti med dolgimi, periodično razvitimi povedmi in kratkimi, udarnimi izjavami, med slovesnim tonom in neposrednim nagovorom, med resno moralno držo in mestoma ironičnim odmikom.

V nadaljevanju so predstavljene najznačilnejše retorično-slogovne prvine: zaznamovan besedni in stavčni red, ponavljalne strukture, razvite samostalniške zveze, zapleteno zložene povedi, posebnosti negacije in rodilniške rabe, poročani govor ter izrazita čustvena obarvanost in stopnjevitost. Posebno mesto zavzemajo še retorična vprašanja, vzkliki, apostrofiranje, dramatični sedanjik, klimaks, evfemizmi, zamolk, antiteza ter veččlenske in sinonimne formule.

Besedni in stavčni red

Ena izrazitejših značilnosti Horvatovega jezika je stilno zaznamovani besedni red. Pogosta je inverzija, zlasti zapostavljanje prilastkov (npr. *pot Gospodnovo*, *goristanejnje Jézušovo*, *vojak Kristušov*), kar ustvarja arhaičen in slovesen ton. Takšna stava sledi starejši prekmurski knjižni tradiciji in hkrati učinkuje kot retorično sredstvo poudarka.

Podobno funkcijo ima stava povedka na konec stavka, npr. *Zaistino čüdnovita je ona skrb, z šteron se mati Cérkev naše nemrtelne düše na zveličanje pripelati trüdi.* (DPa13, 1); *Verjemo, ka je Ón naš Bóg, naš Vučiteo i naš Kral, pa denok nas sram je njegovo példo nasledüvati.* (DPa64, 8); *Oh, nesrečni grehšnik, kakši strah pa obide tvoje srcé, gda pred bóžim sodcom, pred vsamogočim kralom nébe i zémle stao bodeš?* (DPa109, 2); *Či je Paveo, té ešče Saul na reči milosrdnoga Boga, z šterimi je njega na preobrnénje zvao, z konja na zemlo spadno, ka bode té, gda grehšnik reč srditoga Boga, z šterov njegovo skvarjenje potrdi, čüo bode?* (DPa109, 4). Zaključna pozicija glagola zgošča pomensko težišče povedi in ustvarja občutek zaokroženosti ter tehtnosti. Takšna stava pogosto prispeva h glasovni orkestraciji besedila in poudari sklepni del misli.

Opazna so tudi odstopanja v zaporedju naslonk, ki lahko izvirajo iz narečne podlage ali iz interferenc drugih jezikovnih sistemov. Čeprav so ta odstopanja z vidika knjižne norme zaznamovana, v pridižnem diskurzu delujejo organsko in ne rušijo razumljivosti. Zgledi: *Na denéšnji dén je včlovečena Reč bóža se od Blažene Device Marije na svet narodila* (NP387, 1); *Té reči vam se lehko za ostre vidijo* (NP383, 4); *pol leta ti se nikaj ne bi nabralo* (NP375, 4). Stava zaimenske dajalniške oblike pred povratno obliko *se*, kot je razvidno iz zadnjih dveh primerov, je sicer značilnost hrvaškega jezika (Benčić idr. 2003: 593; §1792).

Ponavljanje

Ponavljanje je eno temeljnih stilnih sredstev Horvatovih pridig. Pojavlja se na ravni besede, besedne zveze ali celotne stavčne strukture. Anaforično nizanje (npr. *Samo glejte oni zakonsko živlénje, šteri so svoje ledinstvo mesto cérkvi po nedelaj vu cérkvi Lucifera spunili, samo glejte oni zakonsko živlénje, šteri vu zakonskom stališi po oštarijaj letajo, glejte te takši zakonsko živlénje i povejtemi, da jeli je nej njihovo živlénje pekeo že na etom sveti?* (DPa61, 6); *Gorili bodo logi, gorilo bode polje, gorili bodo varaši, občine, gorelo bode zlato i srebro, gorele bodo ftice, neme stvari i lüdjé, vsa zniči ogenj.* (DPa108, 3); *Prokléte oči, prokléti jezik, prokléte nogé, prokléte roké, prokléte nogé, prokléto telo.* (NP377, 3)) ter druge ponavljalne strukture ustvarjajo ritem, ki poslušalca pritegne in mu omogoča lažje sledenje misli. Te strukture so izraz retorične ornamentike, služijo pa tudi poudarjanju osrednjih teoloških vsebin. S ponovitvijo se utrjuje misel in stopnjuje čustveni naboj.

Ponavljanje se kaže tudi v načinu povezovanja stavčnih členov. Pri brezvezju gre za nizanje enakovrednih delov brez veznika, kar povečuje dramatičnost,

npr. *na križi viséče, naranjeno, krvavo, mrtvo sv. telo* (DPa61, 4). Nasprotno pa mnogovezje upočasnjuje tok povedi, pridigar pa z njim gradi občutek postopnosti in celovitosti: *zato brezi molitvi tüdi nega vere, ne vüpanja, ne lübézni.* (NP197, 3). Vezniške istorečne zveze imajo izrazito poudarjalno funkcijo: *či nebi stalno k vsakomi zmed nas pa i pa prihajao* (NPr384, 2).

Razvite samostalniške zveze in skladenjsko strnjevanje

Za Horvatov slog so značilne razvejene samostalniške zveze, pogosto z več prilastki, ki so posledica skladenjskega strnjevanja oziroma jedrenja, ki je tipično za vzhodnoslovenski jezikovni prostor (Zorko 1998: 288; Jesenšek 1998: 266–9). Pogosti so deležniški in deležijški prilastki, ki omogočajo zgoščeno podajanje informacij brez razvezovanja v samostojne stavke: *na greh pelavajóči prilikov*; *po dobro zvršenoj svétoj spovedi*; *brezverni, neverni, cérkve se ogibajóči*; *pod krüha i vina kejpom nazóči*; *Presvéto Srcé Jézušovo vu oltarskom svestvi nazóči bodóče*. Razvite samostalniške fraze povečujejo slovesnost, hkrati pa zahtevajo večjo interpretativno pozornost, saj se pomen razkriva postopoma.

Zapleteno zložene povedi

Horvat pogosto posega po večstavčnih povedih, v katerih se nizajo odvisniki vseh vrst. Naslednja poved je grajena iz uvodnega časovnega odvisnika, ki mu sledita predmetni in oziralni odvisnik, nato prvi del glavnega stavka, znotraj katerega je prav tako predmetni odvisnik; sledi drugi del glavnega stavka, ki je s prvim povezan z vezalnim priredjem (vendar brez veznika), nato sklepalno priredje in še en predmetni odvisnik: *I kda je najobprvim i najbole to potrebno znati, da ka je naš cio, za šteroga voló smo na svet stvorjeni, ar to premišlavanje od našega cila, toga spoznanje, da zakój smo na sveti, je fundamenat celoga krščanskoga živlénja, je fundamenat vsega dobroga činejnja, zato vam dnjes to ščém povedati, da zakój smo na sveti?* (DPa162, 1) Gre za stopnjevalno kompozicijo z vmesnim podrednim razraščanjem in nato retoričnim povratkom k poslušalcu. Zapletena zgradba povedi prispeva k slovesnemu tonu in daje besedilu pridih učenosti.

Kontrast takšnim periodam predstavljajo krajše, odrezave povedi (npr. *Odket pridemo mi napre, dragi krščeniki? Z nébe ali pa z pékla? Pitajmo naše čini, tisti nam povéjo.* (DPa108, 4)), ki delujejo poudarjeno in dramatično.

Izmenjava dolgih in kratkih struktur ustvarja dinamiko ter preprečuje monotonost.

Nikalna modifikacija

Posebno stilno vrednost ima način izražanja zanikanja. Neraba rodilnika zanikanja (npr. *Neje spuno svojo oblübo* (DPa110, 4)) ter obilnostno zanikanje (*nikšo oblübo nekajte prlé včiniti* (DPa110, 3); *ka se ne bodete žalüvali nigdar ober včinjene oblübe* (DPa110, 3)) kažeta na vpliv narečne podlage in na specifično oblikovanje negacije v panonskem prostoru.

Raba rodilnika namesto tožilnika

Raba rodilnika namesto tožilnika deluje kot partitivni ali stilno zaznamovani predmet. Takšna raba lahko poudarja delnost, neomejenost ali trajnost dejanja. V pridižnem diskurzu prispeva k višjemu, nekoliko arhaičnemu slogu: *pričakovati rojstva Jezušovoga* (NP375, 3); *Jezuš išče toploga kotička* (NP375, 4); *moremo iskati navuka* (NP378, 4); *Či si pa bodete iskali verevučiteljeov* (NP378, 5); *či njemo prostora damo vu njih* (NPr384, 3).

Poročani govor

Poročani govor ima v pridigah izrazito stilno funkcijo. Premi govor vnaša dramatizacijo in omogoča neposredno soočenje poslušalca z izrečenimi besedami. Spremni stavki z glagoli rekanja (npr. *pripovedavati*, *praviti*, *veleti*, *odgovoriti*, *pitati*, *zapovedati*) ustvarjajo vtis verodostojnosti in navezanosti na avtoriteto Svetega pisma ali cerkvenih očetov. Zlasti značilna je raba deležij in deležniških oblik v spremnih stavkih, ki nadaljuje tradicijo vzhodnoslovenskega knjižnega jezika (Jesenšek 1998: 290): *To slabo dejte je vaš Odküpiteo, ar od Njega je gučao angel Gospodnov pastiron, govoréči: »Ne bojte se, ar ovo nazveščavam vam veliko radost, ka se je narodo vam dnés Zveličitel, Jézuš vu Davidovom varaši. Tam ga najdete v ednoj štali, v plenice povitoga, v jasli položenoga.«* (DPa16, 4); *K pokori, na pokoro nas zové apoštol narodov, svéti Paveo v denéšnjoj lekciji, gda nam tüdi pravi, ka je pravo Rimljanom, govoréči: »/…/.«* (NP373, 2)

Poleg premega govora se pojavlja tudi odvisni poročani govor, npr. *Augustuš casar je z Rima zapovedao, naj se zračunajo ljüdjé po vsem njegovom kraljestvi.*

(NPr389, 1) Nedovršni glagol *spitavati* 'spraševati' je značilnejši za polpremi govor: *dühovni oči so nej dužni našo düšnovejst zgrüntavlati, nas spitavati, da jeli smo tisti pa tisti greh činili?* (DPa14, 3). Značilne so tudi stavčne fraze, ki napovedujejo citat ali povzetek svetopisemskega mesta: *kak nam to sveti evangelium 1. ino 2. svéte meše pové k jeslicam novorodjenoga Zveličitela* (NP388, 2). Če citat posreduje druga oseba, je to posebej označeno: *štere je pravo po Izajaš próroki židovom, govoréči* (DPa82, 6).

Posebej zanimiv je primer, ko pridigar svoj glas začasno »posodi« Mariji (DPa16). Takšna mesta v pridigah imajo več funkcij: stopnjujejo čustveno intenzivnost, omogočajo identifikacijo poslušalca z likom, dajejo vtis neposrednega nagovora ter zmanjšujejo distanco med zgodbo in aktualnim trenutkom pridige.

Retorična vprašanja, apostrofiranje in vzkliki

Retorična vprašanja (npr. *Zakój se nemre Jézuš vu takši srci najti? Zato* /…/ (DPa134, 4)) so pogost način vzpostavljanja neposrednega stika s poslušalcem. Pogosto so nanizana zaporedno, s čimer avtor doseže učinek preizpraševanja občinstva in stopnjevanja napetosti: *Jeli zdaj poznamo one strahovitne moke, štere je mogeo Jézuš, Sin bóži za naše grehe trpeti, pa denok, ka včinimo, jeli, ka greh na greh nakladamo? Či bi pa nam Bóg brezi vsega zadostačinejnja grehe odpüsto, ka bi té včinili? Jeli, ka bi naše celo živlénje eden greh, edna hüdoba bila?* (DPa64, 4)

Apostrofiranje, zlasti v obliki neposrednega nagovora, ustvarja občutek osebnega dialoga. Pridigar vernike najpogosteje nagovarja z izrazi, kot so *dragi krščeniki*, *dragi verniki*, *moji dragi*, npr.: *Pride dén, dragi krščeniki, na šteron bodejo grehšniki tüdi dičili Boga* (DPa13, 3). Z velelnimi stavki jih poziva k poslušanju pridige (npr. *Dokeč vam od etoga boden gučao, Jézuš bojdi znami, vas prosim, z trplenjén mené poslüšajte.* (DPa14, 1)) in pravilnemu ravnanju (*Slüžimo zato Bogi, delajmo z cele moči na onom, naj naš cio doségnemo* (DPa162, 5)). Raba druge osebe ednine dodatno poglablja osebni ton: *Ón te zové, vabi, Ón, Bog, hrepeni po tebi, svojem stvorénji i ti ne maraš, ti ga ne želeš prijéti?* (NP375, 4)

Vzkliki, pogosto podkrepljeni z medmeti (npr. *Oh, kakši razloček je med svétim Ivanom i med nami!* (NP383, 3)), poudarjajo čustveno obarvane dele besedila ter apelirajo na poslušalčeva čustva.

Stopnjevanje, klimaks in dramatični sedanjik

Besedilno stopnjevanje s klimaksom je pogosto sredstvo poudarjanja teoloških resnic ali moralnih opozoril. Avtor gradi napetost z zaporednim nizanjem vse intenzivnejših elementov. Primer:

> Dragi verniki! Pride dén i mi mo vidli, da je ov prvi mož stopao po šörkoj cesti v pekeo, drügi je pa šó skóz vozki dvér v pekeo nebésa. Istina, zgledüje se siromak proti hiži bogatca, gléda delavec, kmet za gospodskimi kočijami: tüdi ón bi rad méo nebésa na zemlji. Boj pri miri, boj zadovoljen. Pride dén i boš vido, da je bila skuzna dolina za tébe dobra i hasnovita. Pride dén, Gospodov dén, i vsi zveličani do etak gučali: *»Smilen si Bóg i neskončano je tvoje smilénje.«* Pride dén, Gospodov dén, i vsi prekléti do etak gučali: *»Pravičen si Bóg i neskončana je tvoja pravičnost.«* Krščeniki! Pride sodnji dén, gotovo je, da pride i mi mo se vsi palig vidili, ali ali, ali zveličani, ali prokléti, skvarjeni. I té dén, sodnji dén, bode Gospodove dike dén i té dén bode dobrim i hüdim plačilni dén, dén plače za dobre i grehšnike. (NP377, 1–2)

Dramatični sedanjik, zlasti v vložnih zgodbah, stopnjuje napetost in ustvarja vtis neposrednosti. Pripoved tako deluje, kot da se dogaja pred poslušalčevimi očmi:

> More biti vam je poznana legenda od tistoga püščavnika, ki si je mogeo celo daleč hoditi po vodó. Bio je že star i slab i z vsakim dnévom je bila njemi pot žmetnejša. Premišljava i dokonča: *»Bliže k stüdenci se odselim.«* Gda ide drügi dén pa po vodó i tiho moli med potjóv, kak je bio navajen od nigda, čüje za sebom glas, šteri čté njegove stopaje. Zglédne se nazaj i nega nikoga. Ide dalje i moli dalje. Pa čüje glas, šteri čté njegove stopaje. Pa se zglédne nazaj i pa nega nikoga. Ide dalje i pa moli. Pa isti glas čüje. Nazaj se zgledne i pita: *»Što si, ki hodiš za menom?«* I čüje odgovor: *»Tvoj angeo čuvar, ki čté tvoje stopaje, da ti Bóg za njé plačilo da.«* Tomi püščavniki so bili prečtiti stopaji, gda je hodo v bóžem iméni, z Bogom vu vüstah i v srci po vodó. Ali vam ne bodo v računi stopaji, či v bóžem iméni, z Bogom v misli i v srci pridete v zimi i mrazi esi počastiti Gospoda Jezuša i preblaženo njegovo mater? Vsi bodo prečtéti, v računi, i vu svojem časi plačani. (NP373, 4)

Antiteza

Horvatov pridižni slog je neredko antitetičen. Pridigar misel pogosto gradi na kontrastih, s katerimi jasno razmeji dobro in zlo, odrešenje in pogubo, vero in nevero, časnost in večnost. Antiteza se pojavlja na več ravneh. Na medbesedni ravni gre za sopostavljanje nasprotnih pojmov (npr. *Néba i zemla*, *Mladim i starim*, *Bogati i siromaki*), na medstavčni ravni pa se kontrast izrazi v zaporedju dveh vsebinsko nasprotnih trditev (npr. *Kak nigda, tak tüdi zdaj. /…/ Tak kak nigda vu zimskoj noči v Betlehemi, odženéjo zdaj tüdi vnogi i vnogi,*

ar, či Ón trka na dverah, na srce, najde tam že drügoga gosta i toga neščejo ljüdjé odploditi, da se jim je preveč priljübo, i odpravijo raj Gospoda (NP388, 4)). Najobsežnejšo obliko pa predstavlja besedilna antiteza, kjer se skozi daljši odsek besedila vzporedno razvijata dve kontrastni podobi ali zgodbi. Primer:

> Mózeš je mogeo vu tühinski orsag Madian pobegnoti – Jezuš v daljni orsag Egyptom. Mózeš je tam pastir bio pri Jetri ino v samoti, ponižanji i premišljavanji spoznavao Boga i sebe i se tak pripravljao na svoje plemenito pozvanje – Jezuš je 30 let živo pri Józefi v nazaretskoj samoti, ponizan, pokoren je bio ino je raseo vu modrosti. Mózeši se je prikazao Bóg vu goréčem grmi, šteri je pa ne zgoro; v teli se je prikazao Sin Bóg i obdržao človečo naturo nespremenjeno, či glih je zdrüžena bila z bóžim veličanstvom. Svéta mati cérkev ma goréči grm tüdi za predpodóbo svétoga križa, na šterom je gorio Jezuš z ljübézni do nas. Da bi Mózeš spametüvao Faraona, je delao z svojov šibov velike čüde, Jezuš je vnoge i velike čüde delao i sam nevernim eto pravo: *»Či ne verjete mojim ričam, verite za voló moji del.« »Dela naimre, štera jas delam, svedočijo od méne, da me je Oča poslao.«*
>
> Mózeš je zapovedao vüzemskoga agnjeca jesti, Jezuš je to zapoved spuno, pa tüdi sebé, kak pravoga bóžega agnjeca darüvao v odpüščénje grehov celoga sveta, i to na tisti dén, gda so židovje klali agnjeca po Mózešovoj zapovedi. Mózeš je rešo ljüdstvo z robstva ino peljao proti obečanoj zemlji skóz erdéčega mórja; Jezuš reši nas z robstva poprijétnoga greha i pripelja nas na pot, štera pelja v nebésa, v nebesko domovino naše düše v kopelji svétoga krsta, šteri se erdéči od Jezušove krvi; nad njov pa plava oblaček, milošča, delovanje Düha Svétoga. Po kratkom časi, gda so prišli židovje skóz erdéčega mórja, jim je sproso Mózeš mano i zdravo vodó; par let po krsti rahni, nasičuje nas Jezuš z svojim telom, z svojov krvjóv. Ón sam vzeme mano kak predkep, gda eto pravi: Mozeš vam ne davao krüha z nebés, nego moj Oča vam da pravi krüh z nebés. *»To je krüh, ki je z nebés prišeo, ne kak so jeli vaši očaki mano ino so mrli, što jé té krüh, živeo de na vöke.«* (NP380, 4)

Takšno kontrastno strukturiranje ima izrazito retorično funkcijo: pridigar poslušalcu ne dopušča nevtralnosti, temveč vzpostavi moralno izbiro. Antiteza je tako tudi homiletično sredstvo odločanja.

Čustvena obarvanost in ironija

Čustvenost in stopnjevitost imata v pridigah namen pritegniti poslušalca in nanj delovati učinkovito. Avtor ju dosega z uporabo manjšalnih in večalnih sredstev (npr. *Za edno sako ječmena, za eden falat krüha* (DPa63, 7); *tak grmi nebeski sodec* 'razvneto govoriti' (NP195, 4)), presežnikov ter izrazov za izredno stopnjo lastnosti (npr. *se tak špotlivo oponašaš proti Gospodnomi Bogi, ka se špotlivije že ne moreš*; *Gospodin Bóg tak oster bode proti tebi, ka bolje oster že ne more biti* (DPa82, 6)).

Pogosta je raba slabšalnih izrazov za označevanje moralno zavržnih ravnanj. Takšna besedna izbira krepi moralno ostrino pridig:

> Žalostno je, ka se vnogi spozabijo svojega zadnjega cila i samo za tistim letijo, ka hip, čas dugo trpi. Na spomenek te takši, šteri de kazao, kde njihovo mrtvo telo leži, bi se eto moglo gorizapisati: »Eti počivle nespameten človek, šteri je ne znao, da zakój je na sveti živo.« Ón človek, šteri za svój zadnji cio nikaj ne mara, je ne potnik, nego tepeš, i kak tepeša žandarje zgrabijo, kak tepeš vu roké žandarov pride, tak pride takši človek vu roké šatana. (DPa162, 3)

Ironična drža je mestoma prikrita, a izrazita. Z njo pridigar poudari neskladje med idealom in ravnanjem poslušalcev ter v njih vzbudi občutek odgovornosti ali krivde. V pridigi NP378, 3 je ironija posebej izrazita v odlomku, kjer pridigar navidezno sprejme očitek, da so katoliški duhovniki »hüdodelniki«, in nato zapiše, da je njihova »hüdobija« v tem, da učijo pravico, grajajo grešnike in opominjajo na nevarnosti zmote. S tem, ko prevzame besedišče nasprotnikov, ga obenem razgali kot absurdno in vrednostno izpraznjeno. Ironični učinek se stopnjuje v trditvi, da svet sovraži goreče in zgledne duhovnike, medtem ko tiste, ki postanejo nezvesti svojemu poslanstvu, »do zvezd hvali, diči, podigne«. Obratna logika razkriva moralno sprevrženost sveta in deluje kot retorično sredstvo polemične obrambe Cerkve ter utrditve identitete vernega občestva:

> Cerkvena zgodovina nam napredava celo vrsto rimski papov, pušpökov, dühovnikov, ki so svojo krv prelejali v svedočanstvo pravice, istine. Za voló pravice je mogeo po sveti vandrati svéti Atanaz. Za voló pravice je zdihavao vu vozi svéti Martin papa. Za voló pravice je mró VII. Gergelj papa vu pregnanstvi i VII. Piuš, stiran z svojega lastivnoga orsaga. Svéti Stanislav püšpök je bio vmorjen, ar je Boleslav kralji v oči povedao njegove hüdobije. Cerkvena zgodovina nam je svedok, da vsa stoletja po Kristuši kipijo, vrijéjo sovražtva do katoličanski dühovnikov. Törskoga imama nihajo lüdjé vu miri. Židovski rabi i protéštanski farar mirno potüjeta po sveti, nišče njidva ne napada. Jedino katoličanski dühovnik je takši hüdodelnik, da ga ne zametavlajo ne li drüge vöre lüdjé, nego tüdi deca katoličanske cérkvi. Z kem so pa katoličanski dühovniki zaslužili to zametavanje, sovražanje? Ka so pa včinili? Katoličanski dühovniki včijo pravico, grajajo, opominajo grehšnike, karajo njihove hüdobije i opozarjajo pravične na zgrabljive vuke. Ti jedino to je njihova hüdobija, njihov greh. Kak vucjé besnijo nad psi, šteri čredo čuvajo, kak se tolvaji čemerijo nad pazitelji réda i čuvari vsakoga lastivnosti, tak hüdobniki sovražijo katoličanske dühovnike, ki grajajo njihove hüdobije. Da je to zaistino tak, je očivesno z toga, da svet navadno sovraži najbolje zglédne, goréče dühovnike. Či se pa gda zgodi, da postane kakši dühovnik neveren svojemi pozvanji, té je posvetnjakom ne več nevaren. Neje njim več protivnik, nego tivariš. Ne sovražijo ga več, ne zametavlajo ga več, nego bolje do zvezd ga hvalijo, dičijo, podignejo. Ne čüdite te se zato, dragi verniki, či svet sovraži katoličanske dühovnike. (NP378, 3)

Metaforika, simbolika in komparacije

Metafore in prenosi predmetnosti pomembno prispevajo k slikovitosti pridig. Pogosto izhajajo iz svetopisemske simbolike ali vsakdanjih podob, ki so poslušalcem blizu: *Vsaki dén se ponovi božični svétek pri svétoj meši na naši oltarah, pri vsakom svétom prečiščavanji postanemo žive jaslice. Naše cérkve so Betlehem, naši oltari i naša srca so jeslice, podoba krüha i vina so plenice, naše telo je betlehemska štalica, gde prebiva i počiva naš Odküpiteo; dühovnikov jezik ga rodi i z-nébe dolipozové.* (NPr384, 2)

Komparacije konkretizirajo abstraktne pojme in omogočajo lažje razumevanje verskih resnic: *Vse načejši je pa bio svéti Ivan Krstiteo, ón je ne bio omahljiv, kak trst, nego stanoviten i močen, kak hrast.* (NP385, 1) Personifikacije dodatno poživljajo pripoved: *Odket pridemo mi napre, dragi krščeniki? Z nébe ali pa z pékla? Pitajmo naše čini, tisti nam povéjo.* (DPa108, 4)

Veččlenski izrazi in parafraze

Veččlenski izrazi predstavljajo eno najopaznejših in hkrati najznačilnejših retoričnih prvin Horvatovih pridig. Gre za zavestno nizanje dveh ali več pomensko sorodnih, dopolnjujočih ali deloma prekrivajočih se izrazov, ki skupaj tvorijo semantično zgostitev in stilno poudarjeno enoto.

V slovenski knjižni tradiciji imajo veččlenske formule dolgo zgodovino. Zlasti dvojne (in trojne) formule so bile, kakor ugotavlja Merše (2013: 44, op. 79), »osrednje retorično stilno sredstvo v jeziku slovenskih protestantskih piscev 16. stoletja«, njihova raba pa sega še dlje – v antično in srednjeveško latinsko homiletično ter retorično prakso (Ahačič 2007: 301). Prekmurski katoliški pisci 19. in 20. stoletja so to tradicijo prevzemali in jo prilagajali lastnemu jezikovnemu okolju. V tem okviru je treba razumeti tudi Horvatovo rabo veččlenskih izrazov, pri kateri gre za nadaljevanje uveljavljenega retoričnega modela, prilagojenega prekmurski knjižni normi in pastoralnemu cilju pridige.

Veččlenske formule imajo, prvič, razlagalno funkcijo: tujka ali manj znani izraz sta pogosto pojasnjena z domačo sopomenko, kar poslušalcu olajša razumevanje. Drugič, delujejo poudarjalno, saj ponovitev ali razširitev pomena krepi izrazno težo povedanega. Tretjič, ustvarjajo ritmično uravnoteženost in zvočno polnost stavka, kar je v govorni zvrsti pridige posebej pomembno. Predpogoj njihove učinkovitosti je, da so uporabljeni izrazi poslušalstvu vsaj deloma znani in pomensko predstavljivi (Merše 2013: 44, op. 79).

Horvat jih zapisuje v različnem vrstnem redu; najpogosteje jih povezuje z vejico ter veznikom *i/in/ino*, redkeje s pomišljajem ali ločnim veznikom *ali*. Pogosto gre za pomensko dopolnjevanje, ne zgolj za popolno sinonimijo: drugi člen formulo pomensko zoži, razširi ali konkretizira prvega. Naštevam nekaj avtorjevih sopomenskih oz. pomensko-dopolnilnih parov, sestavljenih iz prevzete besede (ali tvorjenke iz le-te) in v domačem okolju bolj uveljavljene, lahko pa tudi osrednjeslovenske sopomenke (zaporedje ni bistveno): *so norili, kanjüvali* 'goljufali' (NP373, 2); *kosti i èonte* (NP377, 2); *fertig, kesno* (DPa109, 3).

S pomočjo veččlenskih formul je Horvat tudi približeval prekmurski jezik slovenskemu knjižnemu. Narečni oz. med ljudstvom ustaljeni besedi sledi ustreznica iz osrednjeslovenskega prostora ali obratno: *na hitroma, lehkomišljeno* (DPa110, 2); *rahni, nasièuje nas* (NP380, 4); *pové, vele* (NP380, 2); *neverniki, pogani* (NP385, 2); *pové, pravi* (NP388, 4). Knjižni izraz je lahko tudi glasoslovno prilagojen narečni podlagi (npr. pomik naglasa ali glasovna premena), nato pa dodatno pojasnjen z bolj znano sopomenko: *pobüdi, pripela* (DPa13, 1); *z èini, z delami* (DPa16, 6); *želem, šèém* (DPa33, 7); *sem tam, okolik* (DPa134, 5); *prepéri, svaje* (NP386, 4); *se z njih smijéjo, norèarijo* (NP388, 2).

Dvojna formula je lahko sestavljena tudi iz dveh domačih poimenovanj, kar si je – po Merše (2013: 46) – mogoče razlagati kot iskanje nadomestnih izraznih možnosti, ki odpira pot izbire in hkrati utrjuje sopomenske povezave v zavesti poslušalca: *Bog i èlovek navküper, ob ednom* (NP379, 2); *v hasek, na pomóè* (NP387, 2). Posamezne sestavine v sinonimnih nizih so si lahko medsebojno razlikovalne zgolj na besedotvorni ravni: *brezverni, neverni* (NP387, 3); *vernih, vervajóèi* (NPr389, 1). Posebno zanimive so glagolske dvojice, ki so lahko vidsko razlikovalne; z njimi pridigar ne poudarja le pomena, temveč tudi procesualni vidik dejanja in njegovo časovno razsežnost: *bode vido, bode glédao* (DPa13, 4).

Parafraze in razlage pojmov so pogosto uvedene z zvezami tipa *to je* ali *z drugimi rečmi*, npr. *Za edno sako ječmena, za eden falat krüha; to je za malovredno delo.* (DPa63, 7); *»Dika Bogi na visini,« to je, naj bi njega dičili, hvalili.* (NP199, 2); *Poslüšaj reèi Jézuša, štere se etak glasijo: »Èi te pravo oko spaèi, zkopaj je vö i lüèi kraj od tébe, ar bole je tebi, ka se edna zgübi zmed tvoji kotrigov, kakti cejlo tejlo v gehenno pride,« z drügimi reèmi: »Èi ka [ali koga] tak lübiš, kak naše oko, ali nas na greh zapela, na greh sküšnjava, nihajmo je, ar bole je nam brezi tistoga dela živeti i se zvelièati, kak po tom deli se na vsevéke skvariti.«* (DPa15, 8). Takšne razlage povečujejo razumljivost in obenem utrjujejo pomen.

Zamolk, evfemizem in nedoločni izrazi

Zamolk, pogosto zaznamovan s tropičjem, poslušalca spodbuja k razmisleku: *Človek grehši celi tjeden, pa v celom tjédni eden dén pokore ne dela … Oh, kak žalostno je viditi telko grehšnikov i niti edne, nikše pokore* (NP383, 2); *Ali ne prihaja novorojeni Zveličiteo že vnogo let k nam, k ednomi 20 … I kak ga goriprimamo mi?* (NP387, 1).

Evfemizmi omogočajo omiljeno ubeseditev tem, ki jih pridigar pred občinstvom ne želi izraziti neposredno. Tako npr. za 'izvenzakonsko spolno razmerje' uporablja evfemistično besednozvezno poimenovanje *grešno znanje*, ko govori o spolnosti, uporablja izrazje, kot so *nečistost*, *greh nečistosti*, *nečisto poželejnje*, *spuniti telovno poželejnje*, *greh telovnosti*.

Nedoločni izrazi lahko služijo poenostavitvi ali splošni moralni tipizaciji poslušalcev: *dühovni oči so nej dužni našo düšno vejst zgrüntavlati, nas spitavati, da jeli smo tisti pa tisti greh činili* (DPa14, 3); *Boji se, da toga ali ovoga vernika srcé ne bi bilo pripravljeno za goriprijanje bóžega gosta Jezuša Kristuša* (NP386, 1).

Vsebinske značilnosti pridig

Horvatove pridige so po svoji vsebini izrazito razplastene in odražajo tako cerkveno leto kakor tudi konkretne pastoralne potrebe časa in prostora, v katerem je deloval. Čeprav so tematsko vezane na nedelje in praznike cerkvenega koledarja, nikoli ne ostajajo zgolj razlaga liturgičnega besedila, temveč prehajajo v moralno-etični nagovor, družbeno kritiko in konkretna življenjska navodila. V tem smislu so njegove pridige hkrati homiletične, katehetične in vzgojne.

Tipologija pridig

Ohranjeno rokopisno gradivo kaže, da se Horvatove pridige delijo na nedeljske, praznične (vključno z adventnimi in postnimi), svetniške, marijanske ter pridige za posebne priložnosti. Poleg teh so ohranjeni tudi njegovi krščanski nauki oziroma kateheze, posvečene posameznim verskim temam (npr. razlagi zapovedi, zakramentov, zakonskega življenja), ki jih je najverjetneje podajal ob nedeljskih popoldnevih.

Nedeljske in praznične pridige

Jedro Horvatovega rokopisnega gradiva predstavljajo nedeljske in praznične pridige, namenjene bogoslužju ob nedeljah in cerkvenih zapovedanih praznikih v liturgičnem letu. Gre za klasične homilije, vezane na evangelijsko ali lekcijsko berilo posameznega dne, kar je razvidno iz navedenih svetopisemskih citatov na začetku besedila ali iz vsebinske zasnove same pridige.

Pridige te vrste so praviloma oblikovane kot celostna liturgična govorica, ki združuje razlago svetopisemskega odlomka, moralni in verski nauk ter praktično aplikacijo za vsakdanje krščansko življenje. V rokopisih se pojavljajo bodisi z izrecno oznako liturgičnega dne (npr. *Dom. II. Adv.*, *In festo Nativitatis*) bodisi brez datacije, pri čemer je njihovo umeščanje mogoče rekonstruirati na podlagi vsebine, rabe svetopisemskih mest in liturgičnega konteksta.

Nedeljske in praznične pridige tvorijo najobsežnejši in najbolj homogen del korpusa. Njihova zasnova kaže na ustaljeno pridigarsko prakso začetka

20. stoletja, v kateri je bila pridiga osrednji del bogoslužja in ključni prostor verskega poučevanja vernikov. Horvat pri tem sledi tradicionalni katoliški homiletični strukturi, hkrati pa jo vsebinsko prilagaja konkretnemu občestvu, zgodovinskemu času in pastoralnim potrebam svojega okolja.

Vsebinski del Horvatovih pridig je praviloma grajen po klasičnih homiletičnih in retoričnih načelih, ki predvidevajo štiridelno zgradbo (Pogačnik 2000: 300): uvod (exordium), napoved teme (propositio), jedro (confirmatio) in sklep (conclusio). Posamezni deli so med seboj večinoma ločeni z odstavki, kar kaže na zavestno strukturiranje pridižnega govora in na pripravo besedila za ustno izvedbo, tudi kadar rokopis ostaja v delovni, nedokončani obliki.

Uvod (exordium) ima nalogo pritegniti pozornost poslušalcev in jih usmeriti k osrednji temi. Lahko je (1) krajši, jedrnat in neposreden, lahko pa je (2) daljši, večdelen in izrazito retorično razgiban:

(1) Vekivečno zveličanje je naš zadnji cio, štero zveličanje vu zjedinjenji z Bogom stoji. Ali k tomi, da se z njim po smrti zjedinimo, je ono potrebno, naj že na etom svejti z njim zjedinjeni bodemo, že zdaj moremo proti tomi cili potüvati. Zjedinjeni smo pa z Bogom té, či Njega poznamo, či Njega lübimo. I zato na onom moremo delati, na onom se moremo trüditi, naj Boga spoznamo po vervanji njegovoga nazviščénja, da zveličanje zadobémo, kak nam to sam Jézuš Kristuš svedoči z etimi rečmi: *»To je pa vekivečen žitek, naj spoznajo tebé, jedino pravoga Boga, i koga si poslao, Jézuša Kristuša.«* (DPa164, 1)

(2) Z etmi rečmi nam prepovidava evangelišta narodjenjé Odküpitela, Sina Bóžega, Jézuša Kristuša. Z etmi rečmi nam prepovedava najvékšo čüdo Bóže lübéznosti, Bóže milosrdnosti proti človeki, koga je nej krajsüno od sébe, nego svojega jedinorodjenoga Sina za njega na svejt poslao. Z etmi kratkimi rečmi nam prepovedava evangelišta tisto veliko i z radüvanjen puno skrovnost, štero viditi, kak svéti Peter apoštol pravi, so angelje tüdi z veséljon dol poglédnoli z nébe na zemlo, štero vidévši so z radüvanjen etak spejvali, gda so po molbi maloga Jézušeka vu nebesko domovino nazajšli, govoréči: *»Dika Bogi na visini i mér dobrin lüdén na zemli.«* Zgodilo se je denašnji dén ono, dragi krščeniki, od šteroga so prop proroki proroküvali že pred jezero i jezero letaj, govoréči: *»Ovo divica proprijé i sina porodi, ki se bode za višéšnjega sina imenüvao, komi imé bode Emmanuel, to je Bóg med nami.«* Na svejt se je narodo denašnji dén ón, dragi krščeniki, od koga je Bóg že vu paradižomi po grehi prviva človeka obečao, ki potere oblast šatana, ki človeka z bantüvanim Bogom pomiri i pred človekon dolzklenoto nebesko blaženstvo gorodpré. Na svejt se je narodo denašnji dén vu ednoj štali ón, koga je vas svejt žmetno čakao, koga je vas svejt na zemlo pridti želo, gda je etak zdihavao: *»Nébi, potite odnet zgoraj, i oblaki, prineste dol pravičnoga. Gor se odpri, zemla, i porodi Odküpitela.«* Vas svejt je želo Odküpitela, ki odslobodi nje od greha, ali gda se je narodo, té so njega nej gori prijali: *»Vu lastivna je prišo; i njegovi so ga gori nej prijali.«* Vu lastivna je prišo, ar Ón je stvoro svejt i vsa, ka jé, Ón drži gori i ravna svejt, zato vrejdno se pravi, ka vu lastivna je prišo. Odküpiteo človečanskoga naroda, nébe i zémle vsamogoči Stvoriteo i Gospód, Gospodna Boga jedinorodjeni Sin, pravi Bóg i človek se vu ednoj siromaškoj štali na svejt narodi, gde zima bantüje njegovo mlahavo tejlo, gde trda slama bodé njegovo svéto tejlo vu jasli, i zato včasi, kak je na svejt prišo, že trpiti more.

> Hodmo vu düši, dragi krščeniki, dnjes vu Betlehem, vu tisto siromaško štalo, glédajmo tam maloga Jézušeka i zato, ka Ón ešče nevé gučati, pitajmo njegovo mater: što je to čüdnovito dejte, šteroga narodjenjé angelje z velikin veséljen glasijo svejti? Poslüšajmo reči Marije, štera na naše pitanje ete reči pravi žalostno: *»To je Jézuš ali Odküpiteo, ki vas jako lübi, koga pa vi ne lübite.«* (DPa16, 1–2)

Napoved teme (propositio) je lahko podana pripovedno, kot razlaga namena pridige (*I to vam ščém dnjes vu svétoj predgi zasvedočiti, vöpokazati, ka bi se ogibali od vsakoga takšega dela, štero Jézuša z našega srca vöspravi i vu njé šatana pripela*. (DPa134, 2)), ali pa razdeljena na več vsebinskih delov, zlasti kadar gre za zahtevnejšo tematiko. V takih primerih pridigar jasno nakaže razčlenitev govora, npr. v obliki dvodelne ali večdelne razdelitve: *Ovo dva tali denašnje predge: Jézuš, ki nas jako lübi, prvi tao; Jézuš, koga mi ne lübimo, drügi tao predge*. (DPa16, 2) Napoved teme je pogosto povezana tudi z neposrednim nagovorom poslušalcev in prošnjo za pozorno poslušanje, kar poudarja ustni, performativni značaj pridige. *Ovo dva tali denasnye predge: Jézus, ki nasz jako lübi prvi tao; Jézus, koga mi ne lübimo drügi tao predge*. (DPa16, 2). Napoved teme običajno zajema tudi prošnjo vernikom, naj poslušajo pridigarja: *I dokeč vam od etoga bom gučao, Düh Svéti naj bode z nami, svojimi miloščami vas pa prosim, lepo mené poslühšajte*. (DPa61, 2)

Osrednji del (confirmatio) vključuje razlago svetopisemskega besedila, moralne poudarke, primerjave, prispodobe in aplikacijo na konkretne življenjske okoliščine. Sklep (conclusio) pa praviloma vsebuje povzetek, poziv k poboljšanju ali molitveno noto, s katero se pridiga vrne v liturgični okvir.

Popoldanske kateheze

Posebno mesto v Horvatovem homiletičnem korpusu zavzemajo t. i. popoldanske kateheze, ki jih je v ohranjenih rokopisih mogoče prepoznati na podlagi avtorjevih lastnih vsebinskih in časovnih označb. V dveh primerih so ti nagovori opremljeni z latinskimi naslovi (npr. *De poenitentia*, *Praecepto decalogi*), v enem primeru pa z madžarsko časovno opombo, ki izrecno navaja, da je bil nagovor izveden v popoldanskem času (*Advent első vasárnapján délután*). Takšne oznake jasno kažejo, da Horvat posamezna besedila zavestno razlikuje glede na njihovo liturgično funkcijo in pastoralni namen.

Na podlagi teh zapisov je mogoče zanesljivo identificirati tri popoldanske kateheze, vse nastale v črenšovskem obdobju (1905–1909), pri katerih avtor dosledno navaja bodisi čas izvedbe bodisi vsebinski okvir kateheze:
– *Elmondtam Cserencsóczon 1905 Advent első vasárnapján délután* (DPa14),
– *De poenitentia III. Adv. I. 1907 Cs.* (DPa62),

– *IV. D. II. decal. praecepto Cs. 1909 II. Dom. Adv.* (DPa110).

Nasprotno pa sta pri dveh besedilih iz martjanskega obdobja (NPr384, NP380) katehetski značaj in popoldanska raba ugotovljena posredno: odsotnost evangeljskega citata, izrazito razlagalna zgradba ter tematska osredinjenost na sistematično obravnavo verskih vsebin nakazujejo, da gre za poučevalna besedila, vendar brez izrecne oznake časa izvedbe ni mogoče z gotovostjo trditi, da so bila podana v popoldanskem terminu.

Vsebinsko se popoldanske kateheze razlikujejo od nedeljskih in prazničnih pridig. Njihov namen je predvsem poučevalen. Horvat v njih razlaga deset božjih zapovedi, zakramente, verske resnice, dolžnosti kristjana in konkretne grehe, pogosto z uporabo definicij, razčlenjenih razlag in praktičnih zgledov. Jezik je praviloma manj retorično razgiban, stavčna zgradba bolj razlagalna, besedilo pa pogosto sledi shemi vprašanje–odgovor ali postopnemu dokazovanju.

Popoldanske kateheze so bile v času nastanka teh besedil ustaljen del nedeljske pastoralne prakse, zlasti v podeželskih župnijah. Praviloma so potekale po popoldanski pobožnosti ali ločeno od dopoldanske svete maše in so bile namenjene širšemu krogu vernikov, pogosto tudi mladini in odraslim, ki so potrebovali poglobljeno versko poučevanje. Medtem ko dopoldanska pridiga nagovarja poslušalce v okviru liturgičnih beril in ima izrazitejšo spodbujevalno funkcijo, popoldanska kateheza sistematično utrjuje znanje vere in moralni nauk.

Cikličnost in notranja povezanost

Za Horvatove pridige je značilna cikličnost. Posamezna pridiga sicer tvori zaokroženo celoto, vendar se tematsko in motivno navezuje na predhodne. Avtor sam pogosto opozarja na vsebinsko kontinuiteto in poslušalce spominja na prej obravnavane teme. S tem ustvarja občutek sistematičnega poučevanja in postopnega poglabljanja istih verskih resnic: *To sam vam zasvedočo, vöpokazao vu slédnjem mojém navuki, dnjes vam pa ščém od onoga navuk držati, da komi i zakój se notriprikažüje aldov svéte meše. Prosim, poslühšajte!* (DPa33, 1); *Vu slédnjem navuki sam vam od onoga gučao, ka je Jézuš svojo oblast grehe odpüščavati prek dao svétoj materi Cérkvi i vu njój svojim apoštolom pa njihovim naslednikom. Gučao sam vam od onoga tüdi, ka vu svétoj spovedi vseh grehe moremo vadlüvati pa pri smrtni grehi ono tüdi moremo povedati bar po priliki, da kelkokrat smo eden ali drügi greh včinili, ar či samo eden greh*

sami rada, znajóč zamučimo, té nigdar grehov odpüščenjé ne zadobémo, niti oni grehov nej, štere vu svétoj spovedi vadlüjemo. /…/ Vu denéšnjem svétom navuki si zato od k odpüščénji grehov najbolje potrebnoga požalüvanja bomo premišlavali. (DPa62, 1–2).

Moralno-vzgojni poudarki

Ob prebiranju pridig – zlasti zgodnejših – postane očitno, da se je Horvat močno naslanjal na teološko-moralne usmeritve Jožefa Klekla st. in na takrat prevladujočo katoliško etično misel (prim. Bedernjak 1995). Vernike spodbuja k pogostejšemu prejemanju zakramentov, zlasti svetega obhajila in svete spovedi. Pri tem se kaže kot zagovornik pogoste spovedi, ki jo razume kot temelj duhovnega očiščenja in utrjevanja vere. Njegove popoldanske kateheze so pri tem imele pomembno vlogo. V ospredju je boj proti grehu, zlasti proti nečistosti, pijančevanju, plesu in obiskovanju gostiln. Takšne prakse razume kot neposredno grožnjo moralni čistosti posameznika in trdnosti družine:

> Šteri nedele vu grehšni vesélji, vu plési obdržavajo, oni, kak svéti Efrem pravi, vragi svétek napravijo, ar plés i pijanstvo dolizvéžejo peroti düšé, štera se zato ne more k Gospodnomi Bogi gori zdignoti, ar plés i pijanstvo pobüdi vu človeki divjačine naturo, štera natura nikaj ne mara za Boga, štera natura nikaj ne mara za vekivečno blaženstvo, za pekeo, šteri se pred düšom vu te veselicaj gori odpré, ka njo na vsevéke doli požerjé. (DPa61, 6)

> Pobóžni krščeniki idejo vu cérkev, pa se najdejo takši katoličani, šteri se z njih smijéjo, norčarijo. Vnogi majo zlatoga časa zadosta za posvetne zabave, za oštarije, za pijančevanje, za vés, ali gda je katoličanska dužnost k bóžoj slüžbi zové po nedeljah, po svétkah, té so trüdni, betežni, nevolni, te bolijo nogé i bi lehko na prste prečtéo nedelje med letom, na štere so odznotra vidili cérkev. (NP388, 2–3)

Posebno mesto zavzema vprašanje zakona in spolne morale. Pridigar poudarja odgovornost zakoncev, opozarja na nevarnosti preuranjenih odločitev mladih ter zagovarja treznost, zvestobo in spoštovanje zakonskega stanu. Njegov ton je pogosto svarilen in strogo normativen, zlasti v zgodnejšem obdobju:

> Oh, kakši sram čüti takši mož pred svojón ženón i detcón, ki so nej niti mislili, ka tisti greh čino njéni mož, njihov oča, koga so za poštenoga tü na svejti držali. Kakši sram čüti ona mati, štera je med svojón lastivnom, zakonskon detcon kukovice rahnila, ne vüpa se poglédnoti med oči svojega tivaruša, med oči svojé detcé, té tüdi nej, či ni nej vu prelomlenji hižnoga zakona dejte zanosila, či pa je, té ščé to dejte njój tüdi na oči metavati, ka nej ma zakonskoga očo, ka nej ma pravi bratov ino sestrov. Oh kakši sram čütijo one dekle, oni mladénci, štere pa šteri so zgübili, šatani odali svojo čistočo že zvüni zakona, štere so si nevrejdno na glavo venec denole, gda so na priseg šle, ar so té že nej dekle, device bilé, kak so to bile kitice na venci kazale. (DPa13, 7)

> Samo glejte oni zakonsko živlénje, šteri so svoje ledinstvo mesto cérkvi po nedelaj vu cérkvi Lucifera spunili, samo glejte oni zakonsko živlénje, šteri vu zakonskom stališi po oštarijaj letajo, glejte te takši zakonsko živlénje i povejte mi, da jeli je nej njihovo živlénje pekeo že na etom sveti? Oh, či bi mogla ta spovedalnica gučati, tista bi vam tüdi svedočila, ka to istina je. (DPa61, 6)

> Naturalsko je požalüvanje edne dekle tüdi, štera se ober onoga žalosti, ka drügi znaménje njénoga greha vidijo, ali štera se zato žalosti, ka se drügi z njé smijéjo, ar jo je Bóža roka vu mlako lüčila, gda je vnoči za dičakami letala. (DPa62, 4)

Podobno strog je tudi v odnosu do starševske vzgoje. V duhu časa, ki ga je zaznamovala janzenistična moralna strogost, zagovarja dosledno in jasno normirano vzgojo otrok. Pri tem ostro zavrača vzgojne prakse, ki temeljijo na preklinjanju, zmerjanju ali psovanju otrok. Nepokorščino razume kot napako, ki jo je treba popraviti, vendar ne z besednim nasiljem, temveč z nadzorovanim kaznovanjem ali odvzemom določenih ugodnosti. Vendar je v kasnejšem obdobju opaziti omilitev tona: staršem vse pogosteje priporoča potrpežljivost, razumevanje in mirno vztrajnost pri vzgoji, kar kaže na postopno pastoralno zorenje ter večjo občutljivost za konkretne življenjske razmere faranov.

Posebej izrazita je Horvatova retorična raba eshatološke tematike, zlasti motivike sodnega dne. Pridiga o sodnem dnevu (DPa13) deluje poučno in izrazito afektivno: prizori kozmičnega razpada, vstajenja mrtvih, ločitve pravičnih in pogubljenih ter javnega razkrivanja skritih grehov so podani z vizualno in čustveno intenzivnostjo, ki poslušalca postavlja v neposredno eksistencialno stisko. Pridigar sistematično stopnjuje napetost: od temne podobe potemnelega sonca in padajočih zvezd prek odpiranja grobov do dramatičnega trenutka, ko se razkrijejo posameznikovi skriti grehi »pred vsem svetom«. Posebej pretresljivi so prizori medsebojnega obtoževanja staršev in otrok, zakoncev ter sorodnikov, s čimer se eshatološki sod preseli v konkretno družinsko okolje poslušalcev. Strah ni sam sebi namen, temveč je jasno umeščen v pastoralno strategijo: če poslušalca ne gane Božja ljubezen, naj ga k pokori privede vsaj bojazen pred večnim pogubljenjem. Takšna retorika razodeva izrazit moralni realizem in strogo pojmovanje odgovornosti, ki je značilno za pridigarsko prakso časa, obenem pa kaže na Horvatovo prepričanje, da je pretres vesti nujen pogoj resničnega poboljšanja življenja.

Iz pridig je razvidno, da je Horvat svoje farane pozorno opazoval. Kritizira pomenkovanje, smejanje, dremanje med mašo, razkazovanje oblačil ter neprimerno vedenje mladine. Posebej oster je do površne molitve in brezbrižnosti do cerkvenega prostora:

> Glejte edno žensko, kak si brüsi svój jezik, kak ogrizavla drügo za onoga voló, ar je njo samo z ednov malov rečjóv zbantüvala. (DPa63, 7)

> Najde zapravljaste sinü, šteri preživéjo svojo mladost vu hüdobijaj, razvüzdanosti, nečistosti; nespametne mladénke, divice, štere nemajo olija zaslüžénj vu svoji lampašah, štere za posvetne veselice mesto za posvetne veselice kinčati več dnévov dugo majo čas, za naj samo tisto lepo bode, ešče i svéto mešo, svéto predgo zamüdijo, gda se za hižo Jezušovo pa edne korine, ednoga šopeka nigdar nemajo, i gda se na to posebi oprosijo, naj hižo bóžo pomorejo malo osnajžiti k velikim svétkom, ka 1–2 vöri trpi, na to že nega časa. Ali najde Jezuš pri svojem prihodi pri takši ljübézni do sébe? Najde odajnike Judaše, šteri odavajo Boga i düšo; lakotne Zakeuše, šteri ljüdsko, krivično blago majo pri sebi, krivične Pilatuše, šteri nedužno, čisto živlénje obsojajo, doligučijo, i hüdobijo hvalijo. Ka najde vu različni stani? Pri bóžoj slüžbi mlačnost i nedostojnost i trda kolena, vu drüžbah nesramne guče, ogovarjanja, ogrizavanje, pri veselicah nedostojnost, pri zakonski nezložnost, pri mladini gizdost, poželjivost, pri deci nepokornost. Gde pa najde pravo krščanstvo, pravo ljübézen, z šterov bi bio goriprijéti? Vu lastivna pride i njegovi ga neščejo goriprijéti, neščejo njemi svoja srca prekdati za prenočišče, za prebivališče. (NP387, 3–4)

Obenem se zaveda tudi lastne odgovornosti: opazi, da dolžina pridige vpliva na zbranost poslušalcev, zato jo včasih prilagodi in to celo samokritično komentira: *to bi vam vu trétjem tali mogeo zasvedočiti, ali té trétji tao na drügi čas niham, ka ne bi denéšnja predga preduga bila* (DPa82, 2).

Toži tudi nad versko mlačnostjo, nad širjenjem posvetnih vplivov ter nad zmanjševanjem spoštovanja do duhovnikov. Pridige so tako tudi dokument družbenih napetosti in kulturnih sprememb v prekmurskem prostoru:

> Žalostno sam čüo, dragi krščeniki, ka se najde takše matere vu našoj fari, štere svojój detci po predgi takše tanače dajo, takše reči pravijo: »*Neje istina, ka popi predgajo, da se more človek na greh pelavajóči prilikov ogibati, zato moreš idti vu pogibeli, po plésanji, ar popi zato proti gučijo, ar načі bi lüstvo jako hüdo nastanolo.*« (DPa15, 6)

> Židovski rabi i proteštanski farar mirno potüjeta po sveti, nišče njidva ne napada. Jedino katoličanski dühovnik je takši hüdodelnik, da ga ne zametavlajo ne li drüge vöre lüdjé, nego tüdi deca katoličanske cérkvi. (NP378, 3)

> Vnogo jih je, ki ne pitajo po Gospodi, kakda od njega nikaj ne bi znali, ali ga ne poznali. Vö so rojeni vu krščanstvi i vu njem zgojeni, poznajo Gospoda i znajo, da pod nébom nega drügoga iména, vu šterom bi se mogli zveličati kak njegovo, pa denok po njem ne spitavajo, za njega se ne brigajo, ne marajo. Oni majo drügo ljübézen, drüga opravila, drügo vesélje, iščejo drügoga boga, zdaj vu krčmaj, zdaj vu igrah, zdaj vu küpčijah, zato ne potrebüjejo Gospoda. Redkogda se vidijo vu cérkvi, ešče bolje redko pri spovedalnici i pri stoli Gospodnovom, minéjo dnévi i tédni, i ne sklenejo svoje roké k molitvi i ne čtéjo nikaj dobroga, pobóžnoga. I žalostno je, da se takši najdejo vu vseh stanah. (NP388, 3)

Bedernjakova grafološka ocena Horvatove pisave

Osebni in raziskovalni okvir

V letih 2019 in 2020 sem se ob prvem sistematičnem raziskovanju rokopisnih pridig Jožefa Horvata obrnila na dr. Karla Bedernjaka (1942–2025), dolgoletnega duhovnika, med drugim župnika v Martjancih in tesnega sodelavca murskosoboške škofije. Ker je kot kaplan deloval tudi v moji domači župniji Črensovci, je bil prav on prvi, h kateremu sem prinesla Horvatove rokopise.

Moje začetno vprašanje je bilo povsem osnovno in intuitivno: kaj pisava sama pove o piscu? Ali deluje enotno, stabilno, ali morda kaže na več rok? Ali je iz potez mogoče sklepati, da je Horvat pridige zapisoval sam? Ko sem omenila ime Jožef Horvat, je dr. Bedernjak takoj pokazal zanimanje, saj je za Horvata kot svojega stanovskega predhodnika v Martjancih že slišal, čeprav rokopisov sam ni poznal.

Čeprav Bedernjak ni objavljal grafoloških prispevkov v strogo znanstvenem smislu in se javno ni predstavljal kot grafolog Trstenjakovega tipa, je grafološko znanje nosil kot del svoje širše psihološke in pastoralne izkušnje. Spominjam se, da mi je ob najinem prvem srečanju, ko sem mu pokazala rokopise, dejal: »Napiši neki stavek in povedal ti bom, kakšna osebnost si.« Takrat sem to razumela kot izraz njegove samozavesti in izurjenosti v branju pisave. Prav iz tega spontanega trenutka je dozorela misel, da ga prosim za oceno Horvatove pisave.

Na mojo pobudo in z veliko pripravljenostjo je pripravil grafološko oceno pisave, ki je nastala izključno na podlagi videnega rokopisnega gradiva. Besedilo ni nastalo z namenom znanstvene objave, temveč kot strokovno mnenje, zasidrano v dolgoletni pastoralni izkušnji in osebnem poznavanju grafološke tradicije, povezane z Antonom Trstenjakom. Žal je Bedernjak umrl, še preden sva se uspela dogovoriti o objavi njegovega zapisa. Zato je vključitev njegove ocene v to knjigo nujno posthumna in delna: nekatere poudarke navajam dobesedno, druge povzemam in interpretiram, pri čemer jasno razmejujem njegove ugotovitve od lastnih filoloških in zgodovinskih sklepov.

Poglavje je hkrati tudi zapis v spomin dr. Karlu Bedernjaku, ki je bil med prvimi strokovnjaki, s katerimi sem delila Horvatove rokopise, in ki je s svojo odprtostjo ter razumevanjem pomembno zaznamoval začetno fazo raziskave.

Grafologija v luči Trstenjakove teorije

Razumevanje Bedernjakove grafološke ocene je smiselno osvetliti v okviru teoretičnih izhodišč Antona Trstenjaka, ki je grafologijo v slovenskem prostoru postavil na psihološko-antropološke temelje. Čeprav je sam večkrat poudarjal, da grafologija ni osrednje področje njegovega znanstvenega dela, temveč nekakšen konjiček, jo je razumel kot legitimno pot do spoznavanja človekove osebnosti (prim. Trstenjak 2006).

Trstenjak izhaja iz temeljne predpostavke, da je pisava oblika človekovega izraza. Tako kot mimika, gestika ali govor tudi pisava predstavlja konkretizacijo notranjih duševnih stanj v vidni obliki. Pisanje je po njegovem razumevanju psihofizični proces, v katerem se notranja dinamika osebe »registrira« na papirju (Trstenjak 2006: 18–19). Pisava zato ni zgolj tehnična veščina, temveč telesni izraz celotnega človeka – njegovih misli, čustev, razpoloženj in značajskih potez (prav tam: 30).

Grafološka razlaga je pri Trstenjaku umeščena v širšo teorijo izražanja. Pisne znake razvršča v tri skupine: gibalne (dinamične), oblikovne (statične) in prostorske (razporeditev po površini) (Trstenjak 2006: 31). Posamezni znak nikoli ne stoji izolirano, temveč ga je treba presojati v okviru celote pisave, njenega ritma in organizacije (prav tam: 32–33). Prav pojem ritma ima pri njem osrednje mesto: ritem pisave razume kot izraz življenjskega toka in notranje urejenosti človeka (prav tam: 64–65). Pisava tako razodeva način, kako se posameznik organizira, disciplinira in odpira svetu.

Posebej pomembno je Trstenjakovo razumevanje grafologije kot metode, ki se nahaja med subjektivnim in objektivnim. Po eni strani je interpretacija vedno vezana na presojajočega, po drugi strani pa izhaja iz konkretnih, ponovljivih znakov (Trstenjak 2006: 17–18). Grafologija zato ni eksaktna znanost v matematičnem smislu, a tudi ni poljubna projekcija. Spada med interpretativne oziroma projektivne metode, pri katerih je odločilna celostna presoja strukture zapisa (prav tam: 20–21). Trstenjak opozarja na omejitve grafološke diagnoze in poudarja, da je treba vsak sklep presojati v povezavi z drugimi podatki. V tem kontekstu grafološka ocena nastopa kot dopolnilna interpretativna perspektiva paleografski ali kodikološki analizi, usmerjena v razumevanje osebnostnih potez pisca. V tem duhu Bedernjak že na začetku svojega zapisa poudari:

> Tudi pisava je posebno prepoznavno sredstvo človeške osebnosti, saj grafična stran pisave ni nič drugega kakor na papir prestrežena kretnja roke in po njej celotnega človeka. Pri pisavi gre za trajno, na papir vtisnjeno podobo pisanih potez, ki se dajo eksaktno meriti in presojati neodvisno od pisca. (Bedernjak 2020, nepag.)

Takšno razumevanje jasno stoji v kontinuiteti s Trstenjakovo mislijo. Pisava je neločljivo povezana s telesno, duševno in duhovno držo posameznika. Posebej zgovorna je tedaj, ko nastaja nepremišljeno, brez zavesti, da bo predmet analize – kar pri Horvatovih pridigah nedvomno velja. Gre za delovna besedila, namenjena pastoralni rabi, ne za reprezentativno ali estetsko oblikovane rokopise. Bedernjakova ocena zato ni normativna in ne tipološka. Ne razvršča pisca v psihološke kategorije, temveč gradi celostni osebnostni portret, v katerem se prepletajo duhovna drža, značajske poteze in delovna disciplina.

Metodološka razmejitev

Za znanstvenokritično izdajo je bistveno jasno razmejiti domet grafološke presoje. Bedernjak se ni ukvarjal s paleografskim razlikovanjem posameznih rok, ni analiziral časovne geneze rokopisov in ni presojal razvoja pisave v filološkem smislu. Prav tako ni razpolagal z natančno kronologijo nastanka pridig: te so anonimne, od določenega obdobja dalje tudi nedatirane. Svojo oceno je oblikoval na podlagi reprezentativnega, a omejenega vpogleda v gradivo in nato posplošil ugotovitve na celoto korpusa. Njegova analiza zato temelji na zaznavi prevladujočih značilnosti pisave.

Natančnejši pregled celotnega rokopisnega korpusa Horvatovih pridig, ki sem ga opravila sama, pokaže, da je razvoj pisave kompleksnejši. V zgodnjem obdobju je pisava izraziteje desno usmerjena, manjše velikosti, ožja in bolj zvezna; v poznejšem obdobju postane večja, širša, manj zvezna oziroma bolj presledna. Ta razvojna dimenzija v Bedernjakovi oceni ni izpostavljena. Kljub tem razlikam pa primerjava rokopisov iz različnih obdobij potrjuje, da se temeljne poteze – osnovni ritem, splošna organizacija prostora, razmerje med pritiskom in naklonom – ohranjajo. Prav to stabilnost je Bedernjak zaznal in jo interpretiral kot znak osebnostne konsistence.

Značilnosti Horvatove pisave po Bedernjaku

Stabilnost in ritem kot izraz notranje urejenosti

Ena temeljnih ugotovitev Bedernjakove ocene je vtis stabilne in dokončno oblikovane osebnosti. Avtor poudarja, da se bistvene poteze pisave skozi gradivo ne spreminjajo: »Horvatova pisava kaže na zrelo in dokončno osebnost. Pri njem se bistvene poteze ne spreminjajo. To kaže na dokončno urejeno osebnost, ki razodeva duhovniško službo in poklic.« (Bedernjak 2020, nepag.)

Ob primerjavi rokopisov iz različnih obdobij je res mogoče zaznati razvojne spremembe (naklon, velikost, stopnjo zveznosti), vendar ostajajo razmerja med elementi, osnovni tok zapisa in splošna organizacija prostora presenetljivo enotni. V tem kontekstu je relevantno Trstenjakovo razumevanje ritma. Ritem je po njegovem izraz življenjskega toka, ki se grafično uresničuje v enotnosti zapisa (Trstenjak 2006: 64–70). Pisava brez notranjega ritma deluje razbito ali zgolj tehnično, usklajen ritem pa kaže na notranjo organiziranost osebnosti.

Če to izhodišče prenesemo na Horvatove rokopise, lahko stabilnost, ki jo opaža Bedernjak, razumemo kot grafični izraz trajne notranje strukture. Tudi tam, kjer se pisava skozi čas razvija, se njen osnovni ritem ne lomi. Podobno velja za vprašanje širine in ozkosti pisave. Trstenjak (2006: 94–95) opozarja, da širina potez odraža način umeščanja osebnosti v prostor – ekspanzivno ali zadržano. Horvatova ozkost učinkuje kot koncentracija in delovna zbranost, kar ustreza dolgotrajni pridigarski praksi.

Močan pritisk in voljna energija

Bedernjak močan pritisk razlaga kot znak voljne moči: »Dalje Horvatova pisava z močnimi pritiski govori za moč njegove volje.« (Bedernjak 2020, nepag.)

Trstenjak v poglavju *Trda in rahla pisava* poudarja, da razlika med »težko« (trdo) in »lahko« pisavo označuje stopnjo napetosti volje in energijskega vložka v potezo (Trstenjak 2006: 89–94). Pri tem izrecno opozarja, da grafologija ne more postati fizikalna meritev pritiska, saj bi pretirana eksaktnost pomenila izgubo pogleda na človeka. Trda pisava po Trstenjaku razodeva notranjo napetost, samopremagovanje, vestnost in vztrajnost; rahla pisava pa sproščenost in čustveno tankočutnost. V Horvatovem primeru močan pritisk ni povezan z razbitim ritmom ali grafično krčevitostjo. Zato ga je smiselno brati predvsem kot znak vztrajnosti in delovne energije, kar potrjuje tudi njegov zgodovinski kontekst: desetletja trajajoče pastoralno delo in sistematično zapisovanje pridig.

Poševnost in odprtost k drugemu

Bedernjak desno usmerjeno pisavo razume kot znak odprtosti: »Desno usmerjena pisava kaže, da pisec ne ostaja ob sebi, da je nesebična, dobrohotna osebnost.« (Bedernjak 2020, nepag.)

Trstenjak (2006: 99–100) smer proti desni razlaga kot gibanje »iz sebe« v svet, k bližnjemu. A hkrati opozarja, da posamezen znak nikoli ne zadostuje za sklepanje; odločilna je celota. Horvatove pridige so izrazito nagovorne, retorično usmerjene k poslušalcu. Grafična usmerjenost pisave tako korespondira z besedilno naravnanostjo; poteza in retorika kažeta isto smer.

Odsotnost okrasja in funkcionalna drža

Bedernjak izrecno opozarja na odsotnost okrasnih elementov: »Pri tem rokopisu ni mogoče opaziti raznih okraskov, kar kaže, da gre za resno, stvarno, premišljeno in duhovniško osebnost.« (Bedernjak 2020, nepag.)

V Trstenjakovi razpravi ornamentalnost ni samostojno sistematizirana kategorija, vendar v poglavju o navadni in nenavadni pisavi opozarja, da pretirano poudarjanje oblikovnih posebnosti lahko pomeni poudarjeno samopredstavitev (Trstenjak 2006: 130–132). Zadržana, funkcionalna pisava pa kaže na usmerjenost k vsebini.

Možno je, da je Bedernjak pri poudarjanju odsotnosti okraskov izhajal tudi iz druge grafološke literature (npr. Battestinove tipologije – Battestin sicer prav tako izhaja iz Trstenjakove grafološke šole), kjer je ornamentalnost posebej obravnavana kot znak poudarjene samopodobe. Tega vpliva ni mogoče neposredno dokazati, vendar terminologija nakazuje širši recepcijski horizont.

V Horvatovem primeru je pisava izrazito delovna. Gre za funkcionalni rokopis, namenjen rabi, ne reprezentaciji, kar ustreza pridigarski vlogi.

Hitrost, majhnost in delovna zbranost

Bedernjak opozarja na hitrost pisave in njeno majhnost: »Horvatova pisava je hitra, zato kaže na delavno, podjetno in spretno osebnost. Njegova majhna pisava izraža čut za stvarnost, temeljitost in resničnost.« (Bedernjak 2020, nepag.)

Trstenjak majhno pisavo povezuje z realističnim čutom, koncentracijo, premišljenostjo in delovno natančnostjo, pa tudi s skromnostjo, zadovoljnostjo, uklonljivostjo, spravljivostjo in potrpežljivostjo (Trstenjak 2006: 76–77, 81). »Če to potrjujejo tudi drugi vidiki iste pisave (morebiti visoko leteče črte pri

črkah h, k, l, visoke pike in strešice, girlande), potem govori drobna pisava o religioznosti ali pobožnosti v najširšem pomenu (če ne konfesionalno, pa vsaj nekako panteistično kot religiozno doživljanje lepote v naravi in umetnosti). Vse to ima pri drobni pisavi pozitivni predznak ob njeni samoniklosti.« (prav tam: 81).

Trstenjak opozarja, da relativna hitrost pisave kaže na notranjo gibkost in sposobnost sprotnega prilagajanja, vendar mora biti presojana v povezavi z ritmom in berljivostjo (Trstenjak 2006: 82–83). Horvatova hitrost ne vodi v razpad strukture ali neberljivost, prav nasprotno: struktura ostaja jasna. To potrjuje vtis dolgoročne discipline.

Grafološka ocena v luči Horvatovega javnega delovanja

Grafološki portret, ki ga zariše Bedernjak, dobi svojo polno razsežnost šele ob primerjavi z zgodovinskimi in recepcijskimi viri iz Horvatovega časa. Interpretacija stabilne, notranje disciplinirane, nesebične in duhovno usmerjene osebnosti se namreč presenetljivo skladno ujema s podobo, ki jo o Jožefu Horvatu izrišejo sodobni časopisni zapisi, nekrologi in pričevanja njegovih duhovniških sodobnikov.

Horvatova priljubljenost med verniki in duhovščino je posebej razvidna ob praznovanju njegove srebrne maše leta 1929. Poročilo v *Novinah* (14. 7. 1929: 1–2) ne izpostavlja zgolj jubileja kot cerkvenega dogodka, temveč poudarja čustveno navezanost skupnosti: verniki so v procesiji sprevodili »svojega preljübljenoga gospoda«, slovesnosti se je udeležilo veliko mladine, prisotni so bili duhovniki obeh »ešperešij«. Takšen opis presega formalno spoštovanje cerkvene avtoritete in kaže na osebno zaupanje ter naklonjenost, ki ju je užival med ljudmi.

Podobno sliko oblikuje tudi ljubljanski dnevnik *Slovenec* (7. 7. 1929: 6), ki Horvata predstavi kot dolgoletnega in zaslužnega delavca v »Slovenski krajini«, ter ob njegovi smrti poroča o množici, ki se je zbrala ob grobu in »ihtel[a] ko otroci za izgubljenim očetom« (*Slovenec*, 7. 5. 1932: 3). Tudi *Jutro* (7. 5. 1932: 9) ga označuje kot uglednega in splošno spoštovanega župnika. To potrjuje, da je šlo za osebnost, ki je bila spoštovana zaradi položaja, še bolj pa zaradi svoje človeške in moralne drže. Zelo zgovoren je tudi nekrolog v *Novinah* (8. 5. 1932: 1), kjer je Horvat opisan kot dober, usmiljen in goreč duhovnik mirne in krotke narave. Ta opis se dobro ujema z grafološko zaznano notranjo stabilnostjo, odsotnostjo agresivnih potez in zmerno, urejeno strukturo pisave, ki jo Bedernjak razume kot izraz zrele in uravnovešene osebnosti.

Posebno pomemben vidik predstavlja Horvatova retorika ponižnosti, razvidna iz pridižnih formulacij, kot so *z moji nevredni vüstov* (DPa13, 2) ali *mój malo vrejdni navuk* (DPa14, 7). Ta retorična skromnost se smiselno sklada z Bedernjakovo ugotovitvijo o odsotnosti ornamentalnosti v pisavi. Pisava ne išče estetskega učinka, ne poudarja individualne posebnosti, temveč ostaja funkcionalna, delovna in podrejena vsebini.

Kleklovi zapisi dodatno osvetljujejo Horvatovo gostoljubnost in odprtost: »tü ne delao razlike med raznimi verevadlüvanji ali med pristaši raznih političnih strank«. V času izrazitih političnih napetosti je takšna drža pomenila jasno etično pozicioniranje. Bedernjak poševno, desno usmerjeno pisavo razume kot znamenje odprtosti za drugega in nesebične naravnanosti – interpretacijo, ki jo konkretno življenje Jožefa Horvata potrjuje tudi na ravni dejanj.

Zgovorno je tudi pričevanje iz *KSJ* (1917: 84), kjer se mu eden izmed vojakov zahvaljuje kot »vrlomi dühovnomi pasteri«, ki skrbi za otroke in tolaži vdove. Horvatovo javno delovanje se tako kaže kot preplet pastoralne zvestobe, socialne občutljivosti in kulturnega angažmaja – lastnosti, ki jih Bedernjak v grafološki oceni prepoznava kot notranjo disciplino, moč volje in družbeno naravnanost.

Sklep

Grafološka razlaga sama po sebi ne dokazuje zgodovinskih dejstev. Njena vrednost je v tem kontekstu interpretativna. Ko se osebnostni profil, izluščen iz rokopisne poteze, ujame z zgodovinskimi opisi, pričevanji sodobnikov in analizo besedil, se oblikuje večplastna, notranje koherentna podoba osebnosti. V Horvatovem primeru ta koherenca ni zgolj naključna. Stabilnost pisave, disciplinirana organizacija zapisa, odsotnost ornamentalne samopredstavitve in izrazita grafična energija se vsebinsko ujemajo z življenjem, usmerjenim v dolgoročno pastoralno delo, vztrajnost in moralno trdno držo tudi v obdobjih družbenih napetosti.

Bedernjakova ocena se zaključi s sintezo, ki je hkrati strokovna in osebno obarvana:

> Rokopis duhovnika Jožefa Horvata kaže na to, da je to bila zdrava, urejena, odgovorna in zrela duhovniška osebnost, ki je ravnala, živela in delovala v skladu s krščanskim moralnim naukom. Ta pisava kaže na pravo duhovniško in kulturno osebnost, ki je živela za Boga in za našega človeka, čeprav ni bila po narodnosti Slovenec. (Bedernjak 2020, nepag.)

V luči Trstenjakovih teoretičnih izhodišč se taka ocena pokaže kot interpretativno utemeljena, čeprav ne kot znanstveno verifikacijska. Če ritem razumemo kot izraz notranje usklajenosti življenjskih sil, potem enovitost Horvatove pisne strukture potrjuje vtis osebnostne konsistence. Močnejši pritisk, kadar ni povezan z razbitim grafičnim tokom, lahko označuje vztrajnost in voljno energijo, desna usmerjenost pa odprtost k drugemu. Vsi ti elementi se ujemajo z zgodovinsko recepcijo njegovega delovanja. Grafološka ocena tako dopolnjuje filološko in zgodovinsko analizo. Njen pomen je v tem, da rokopis obravnava tudi kot sled osebnostne drže.

V prepletu rokopisne stabilnosti, zgodovinskih pričevanj in Bedernjakovega branja se izriše podoba zrele, delovne in notranje uravnotežene duhovniške osebnosti. Horvatovo pisavo lahko zato razumemo kot del širšega kulturnega in osebnostnega konteksta, v katerem je nastajala. Prav ta povezava med grafično potezo, besedilom in življenjskim delovanjem omogoča celostnejše razumevanje njegovega rokopisnega opusa.

Načela kritičnega prepisa

Rokopisne pridige Jožefa Horvata so bile najprej prepisane po diplomatični metodi, ki zvesto reproducira besedilo črko za črko ter evidentira vsak poseg v rokopis (prečrtane, vrinjene, ponovljene dele ipd.). Na podlagi diplomatičnega prepisa – ta bo predvidoma v drugi polovici leta 2026 objavljen v elektronski obliki – je bila oblikovana kritična podoba rokopisa. Ta predstavlja jezikoslovno interpretacijo besedila: ohranja historične posebnosti, vendar jih podaja v skladu s sodobno pisno-jezikovno normo, s čimer postane besedilo berljivo sodobnemu bralcu.

Izdaja temelji na načelih kritičnega prepisa, ki sledijo uveljavljeni filološki praksi pri objavljanju slovenskih rokopisnih besedil (Inštitut za slovensko literaturo in literarne vede ZRC SAZU).

Ekdotične oznake

[...] pomeni vrzel v rokopisu, besedilo manjka (uničeno, izgubljeno);

[ ] pomeni uredniški popravek očitne napake v rokopisu;

⟨ ⟩ pomeni besedilo, ki ga je vstavil urednik, ker ga je pisec pomotoma pozabil zapisati;

< > pomeni besedilo, ki ga je vstavil urednik, ker je bilo v rokopisu fizično uničeno, a ga je bilo moč uganiti;

[?] pomeni nejasno mesto v rokopisu pred tem znamenjem.

Mesta, ki so v rokopisu prečrtana, so v kritičnem prepisu izpuščena. Besede, ki so v rokopisu naknadno vrinjene, so v kritičnem prepisu integrirane v besedilo. Besedilo, ki ga je pisec očitno pomotoma ponovil (bodisi posamezni zlogi, posamezne besede bodisi krajši in daljši deli besedila), je v diplomatičnem prepisu ustrezno označeno, v kritičnem pa izpuščeno. Dvoumni deli so reševani v opombah. Besedne oz. besedilne enote, ki jih je avtor postavil v oklepaj, so ohranjene.

Prelomi vrstic ne sovpadajo z izvirnim besedilom, odstavki in prelomi strani pa so upoštevani.

Prečrkovanje in grafemski sistem

Črkopis, uporabljen v prvem in drugem obdobju Horvatovega zapisovanja pridig, je prekmurski črkopis, ki ga po Jesenšku (2018: 17) po analogiji s terminom *slovenica* ustrezneje poimenujemo *prekmurica*. Izraz je terminološko natančnejši od starejših poimenovanj (npr. madžarski črkopis, ogrica), saj prekmurski grafemski sistem vsebuje tudi posebne znake, ki jih madžarski sistem ne pozna, in se je razvil kot slovenski zgodovinski črkopis na prekmurskem območju.

Grafemi so v kritičnem prepisu dosledno prečrkovani v sodobno slovenico (gl. Preglednico 2). Tako so ⟨cz⟩ zapisani kot ⟨c⟩, ⟨cs⟩ kot ⟨č⟩, ⟨sz⟩ kot ⟨s⟩, ⟨s⟩ kot ⟨š⟩, ⟨zs⟩ kot ⟨ž⟩, ⟨gy⟩ kot ⟨gj⟩, ⟨ly⟩ kot ⟨lj⟩, ⟨ny⟩ kot ⟨nj⟩, ⟨ty⟩ kot ⟨č⟩, grafem ⟨er⟩ za zlogotvorni r pa je prečrkovan v ⟨r⟩ (npr. *smertna* > *smrtna*). V tretjem obdobju je Horvat že uporabljal slovenico.

Preglednica 2: Prečrkovanje grafemov

Izvirni grafem	**cz**	**cs**	**sz**	**s**	**zs**	**gy**	**ly**	**ny**	**ty**	**er**
Prečrkovanje	c	č	s	š	ž	gj	lj	nj	č	r

Ohranjene so tiste jezikovne oz. grafične značilnosti, ki predstavljajo del prekmurske pisne tradicije ali avtorjevega ustaljenega zapisa, med drugim:
– končnice *-uš* (npr. *Jezuš Kristuš*, *Ponciuš Pilatuš*, *Ariuš*, *Tiberiuš*, *Piuš*), *-aš* (npr. *Mešijaš*, *Zakariaš*, *Tobiaš*), *-oš* (*Janoš*, *Jeromoš*), *-eš* (*Mózeš*, *Herodeš*, *Diogeneš*),
– tradicionalne oblike lastnih imen (npr. *Mešijaš*, *Šinaj*, *Egiptom*),
– etimološko vidne oblike (npr. *najdti*, *pridti* z ohranjenim *-dt-*).

Odpravljene so bile grafemske variacije, ki nimajo sistemske ali pomenotvorne vrednosti in predstavljajo zgolj pisno nedoslednost, med drugim:
– podvojeni soglasniki brez fonološke utemeljitve (npr. *opponašati* > *oponašati*, *Cyrill* > *Ciril*),
– črka *i*, ki se bere kot *j* (npr. *naimre* > *najmre*),
– izpuščen *-j-* v položajih, kjer je sistemsko pričakovan (npr. *Maria* > *Marija*, *misionar* > *misijonar*, *nepriateo* > *neprijateo*),

– tujejezični grafemi, prilagojeni slovenskemu pisnemu sistemu (npr. *Egyptom* > *Egiptom*, *Jephte* > *Jefte*, *Athanaz* > *Atanaz*, *patriarchi* > *patriarki*).

Zlasti v tretjem obdobju rokopisa, ko avtor postopno usvaja slovenico, so bile odpravljene posamezne grafemske nedoslednosti (npr. izpusti strešic), kadar ne vplivajo na jezikovno identiteto besedila.

Velike in male začetnice

Velike in male začetnice so prilagojene sodobnemu pravopisu. Religiozna imena (npr. *Jezuš Kristuš*, *Bog*, *Blažena Devica Marija*) so zapisana z veliko začetnico. Liturgični izrazi, ki jih avtor grafično poudari z veliko začetnico (npr. *Oltarsko Svestvo*, *Višéšnji*), so ohranjeni v izvirni obliki, saj velika začetnica deluje kot pobožnostni označevalec in nosi semantično obteženost. Osebni zaimki, ki se navezujejo na Boga, Kristusa ali Svetega Duha (npr. *Njega*, *Njemi*, *Njegov*), so ohranjeni v skladu z izvirnikom, tudi če zapis odstopa od sodobne pravopisne norme.

Ločila in zapis skupaj/narazen

Raba ločil je usklajena s sodobnim pravopisom. Vezave predlogov s sledečo besedo so razvezane (npr. *z-ljüdstvom* > *z ljüdstvom*). Svetopisemski in drugi citati so zaradi preglednosti zapisani v ležečem tisku.

Zapis besed skupaj in narazen je praviloma prilagojen sodobni pravopisni normi, pri čemer se upošteva tudi prekmurska besedotvorna logika. Pri glagolskih kalkih s predponskimi sestavinami (npr. *dolpovedati* ‘odpovedati’, *vküpspraviti* 1. ‘zbrati’, 2. ‘združiti’, 3. ‘pridobiti premoženje’) je zapis praviloma enobesedni, medtem ko so zveze, v katerih prislovni del ohranja prostorski ali smerni pomen (npr. *notri spadnemo*), večinoma zapisane narazen. Zapis glagolskih zvez tipa *Povejtemi*, *nemore*, *nebode* je posodobljen.

Diakritična znamenja in okrajšave

Diakritična znamenja so ohranjena skladno z izvirnikom. Okrajšave so razrešene (npr. *D. K.* > *dragi krščeniki*), razen v datacijah in liturgičnih naslovnih oznakah, kjer ostajajo v izvirni obliki (npr. *In festo Nativ. D. n. J. Chr. Cs.*

1907). Okrajšava *sv.* se razvezuje kot *svéti*, saj se upošteva prekmurski izgovor in ustaljena raba v rokopisih.

Tujejezični zapisi (madžaršČina, latinšČina)

Madžarski in latinski zapisi, ki se pojavljajo kot marginalije, naslovne oznake ali liturgične formule (*Elmondtam Cserencsócon…*, *Pro R. im matr.*, *In hon. S. Antonii* ipd.), so ohranjeni v izvirni grafični obliki, brez jezikovne normalizacije. Njihova prekmurska ortografija (*Cserencsócz* za 'Črenšovci' ipd.) je del rokopisne prakse in se zato ne prilagaja standardnemu madžarskemu zapisu. Razlagalni poseg se opravi le ob prvi pojavitvi v opombi.

Datacija in kraj izvedbe

Če sta kraj in datum navedena, se ohranita v naslovu pridige. Kadar datacije ni, se uporabi označba *2. obdobje* ali *3. obdobje*. Če kraj izvedbe ni izrecno naveden, vendar ga je mogoče z veliko stopnjo verjetnosti rekonstruirati na podlagi zgodovinskih in vsebinskih okoliščin, se v naslovu uporabi označba *verjetno* (npr. *verjetno Martjanci*). Dodatne utemeljitve so podane v opombi.

II. Faksimile in kritični prepis pridig

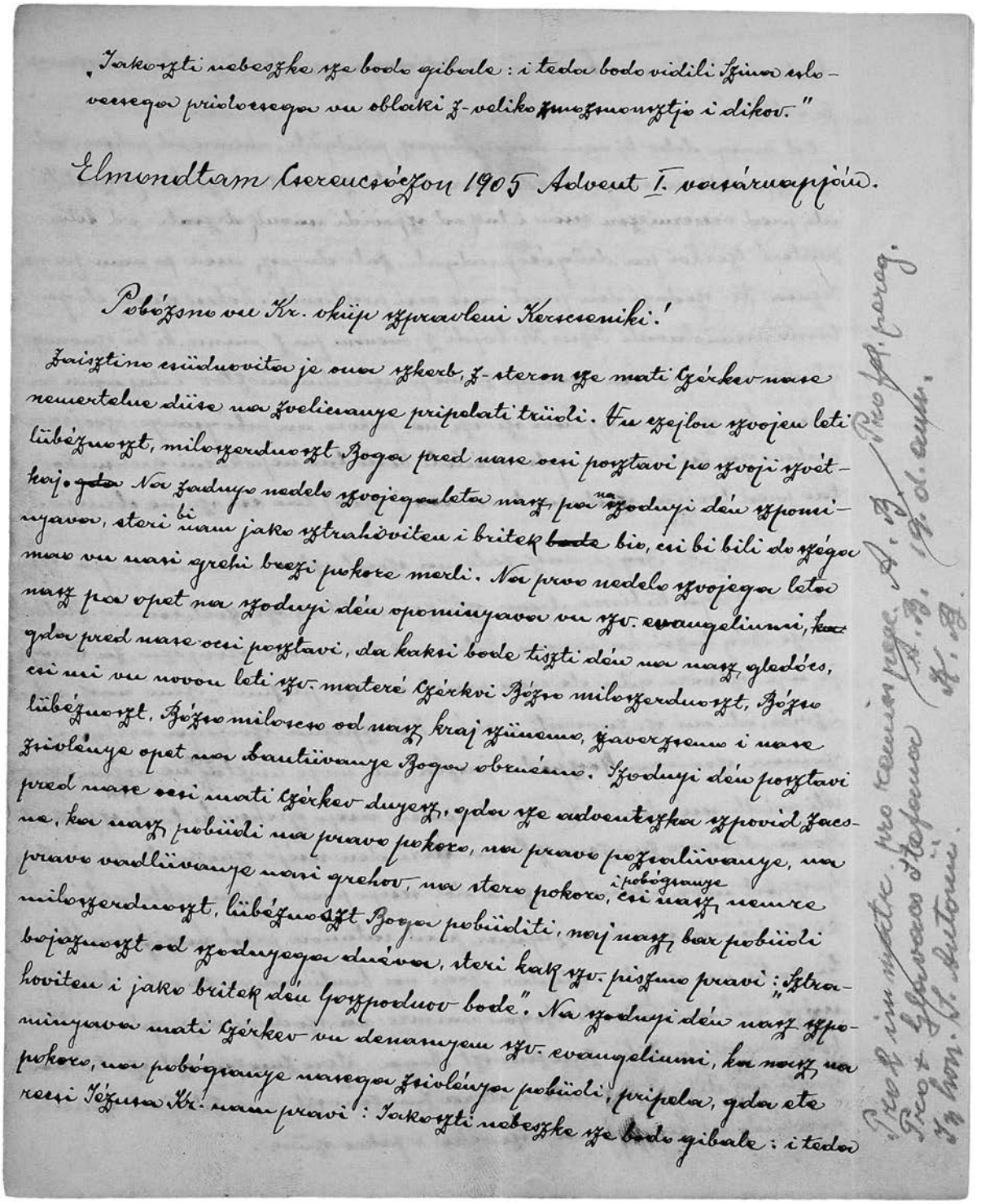

„Takovzti nebeszke vze bodo gibale: i tedaj bodo vidili Vnuva vlovecsega priloszega vu oblaki z-veliko mogucsnovztjo i dikov."

Elmondtam Csereucsóczon 1905 Advent I. vasárnapjáin.

Pobózsno vu Kr. okúpi vzpravleni Kerscseniki!

Zaisztino csúdnovitov je ovaj vzkerb, z-steron vze mati Czérkev nasze nemertelne düse na zvelicsanye pripolati trüdi. Vu czejlom vzvojem leti lübéznovzt, milovzerdnovzt Bogaj pred nase ocsi poztavi po vzvoji vzvétkaj. Na zadnyo nedelo vzvojega leta nasz pa na vzodnyi dén vzpominyavov, steri bi nam jako vztrahóviten i britek bode bio, csi bi bili do vzégaj nase vu nasi grehi brezi pokore merli. Na prvo nedelo vzvojega leta nasz pa opet na vzodnyi dén opominyavov vu vzv. evangeliumi, ka gda pred nase ocsi poztavi, da kaksi bode tiszti dén na nasz gledócs, csi mi vu novom leti vzv. materé Czérkvi Józso milovzerdnovzt, Józso lübéznovzt, Józso miloseso od nasz kraj vzünemo, zaverzsemo i nase zivlenye opet na bantüvanye Bogaj obrnémo. Vzodnyi dén poztavi pred nase ocsi mati Czérkev duvezi, gda vze adventszka vzpovid Zacsne, ka nasz pobüdi na pravo pokoro, na pravo pozsalivanye, na pravo vnalüvanye nasi grehov, na stero pokoro, i pobógnanye csi nasz, nemre milovzerdnovzt, lübéznovzt Bogaj pobüditi, noj nasz, bar pobüdi bojazenovzt od vzodnyega dnéva, steri kak vzv. piszmo pravi: „Vztrahoviten i jako britek dén Gozpodnov bode". Na vzodnyi dén nasz vzpominyava mati Czérkev vu denasnyem vzv. evangeliumi, ka nasz na pokoro, na pobógnanye nasega zivlenya pobüdi, pripela, gda ete recsi Jézusa Kr. nam pravi: Takovzti nebeszke vze bode gibale: i tedaj

Pred 8 dni mislite, kaj recsem jaz. D. 17. Pro kap. praeg. Pred 8 dnevi govorim. Kaplanom. D. 17. 17. ob. sept. 8 dni. D. Sluteno. D. 17.

1. ADVENTNA NEDELJA (3. 12. 1905, ČRENŠOVCI)

DPa13

»Jakosti nebeske se bodo gibale: i teda bodo vidili Sina človečega, pridočega vu oblaki z veliko zmožnostjo i dikov.«

Elmondtam Cserencsóczon 1905 Advent I. vasárnapján.[1]

Pobóžno vu Kristuši vküpspravleni krščeniki!

Zaistino čüdnovita je ona skrb, z šteron se mati Cérkev naše nemrtelne düše na zveličanje pripelati trüdi. Vu cejlon svojen leti lübéznost, milosrdnost Boga pred naše oči postavi po svoji svétkaj. Na zadnjo nedelo svojega leta nas pa na sodnji dén spominjava, šteri bi nam jako strahoviten i britek bio, či bi bili do séga mao vu naši grehi brezi pokore mrli. Na prvo nedelo svojega leta nas pa opet na sodnji dén opominjava vu svéton evangeliumi, gda pred naše oči postavi, da kakši bode tisti dén na nas gledóč, či mi vu novon leti svéte materé Cérkvi Bóžo milosrdnost, Bóžo lübéznost, Bóžo miloščo od nas kraj sünemo, zavržemo i naše živlénje opet na bantüvanje Boga obrnémo. Sodnji dén postavi pred naše oči mati Cérkev dnjes, gda se adventska spovid začne, ka nas pobüdi na pravo pokoro, na pravo požalüvanje, na pravo vadlüvanje naši grehov, na štero pokoro i pobógšanje, či nas nemre milosrdnost, lübéznost Boga pobüditi, naj nas bar pobüdi bojaznost od sodnjega dnéva, šteri, kak svéto pismo pravi: *»Strahoviten i jako britek dén Gospodnov bode.«* Na sodnji dén nas spominjava mati Cérkev vu denašnjem svéton evangeliumi, ka nas na pokoro, na pobógšanje našega živlénja pobüdi, pripela, gda ete reči Jézuša Kristuša nam pravi: *»Jakosti nebeske se bodo gibale: i teda*[2]

---

[1] Madžarski formularni uvod, značilen za duhovniške zaznamke v ogrskem prostoru (*Elmondtam* = Povedal sem / Imel sem govor). *Cserencsócz* je v madžarščini zapisano ime kraja *Črenšovci*. Zapis *Advent I. vasárnapján* pomeni 'na prvo adventno nedeljo'.

[2] Na desnem robu je pravokotno na tekoče besedilo s svinčnikom pripisan marginalni zapis: *Pro 2 im matr. pro remiss. pecc. A. B. Pro fel. pereg. Pro + Glavacs Stefana A. B. 19. d. ann. In hon. S. Antonii. K. B.* Gre za obrazce za darovane maše, ki so tipična praksa duhovniških knjig, kamor si duhovnik zapisuje plačane intencijske maše (*pro remiss. pecc.* = pro remissione peccatorum, 'za odpuščanje grehov'; *pro fel. pereg.* = pro felici peregrinatione, 'za srečno pot', *d. ann.* = die anniversario 'na obletnico', *in hon.* = in honorem 'v čast' ipd.). Kratica *A. B.* pomeni *Alsóbeszterce* 'Dolnja Bistrica', kratica *K. B. Középbeszterce* 'Srednja Bistrica'. Celotno besedilo je avtorsko prečrtano. V znanstvenokritični prepis so vključeni le tisti zapisi o darovalcih maš, ki jih je Horvat umestil neposredno v pridižno besedilo. Zapisi darovalcev, ki so navedeni samostojno na zadnjih straneh pridižnih pol, niso prepisani in niso posebej reproducirani v faksimilu.

bodo vidili Sina človečega priti v oblaki z veliko močjo in
dikov."

Od mnogo del bi vam mogel danes govoriti, najprej od pokore, od
sv. izpovedi, od onega, kakšen moramo biti vsi sv. materé cérkvi pravoverni,
ali pred vsemi rečmi i tak od izpovedi navuk dvzeti, od leta
materé Cérkvi pa drügoč pregovoriti, zato danes rečém pa vam pa reči
Jézusa Kr. vzdigni dén pred vaše oči postaviti. Zakaj vzi od tega
bomo premišlavali Jézus Kr. bojdi z menom pa z onimi, ki tü ozdavanje,
glasbenje tvoje reči čakajo z moji nevredni vüzstov i daj njim mi-
lošen, ka vse gene njihove vzorejé na pokoro, na pobóganje vzvojega
grehnega živlénja, gda gledali bodo tvo nepokörni grehniki tvo
pred tvojim vzadnim trónuom i vzvéj tvo esi vse na obrnéjo.

V. K. Bóg je naš, zato na vzvejt vstvarco, ka mi Njega vzpo-
znamo, Njega lübimo, Njemi vzlüžimo i tak vse dosliženo. Žalost-
no vse Bóg tuži, ka mnogo lüdih na svetaven vzvéj vsi, za stero
je nyé vstvaro, gda ete reči pravi vu sv. piszmi: „Sina naš rahlo
i živo, ali oni vse zaverzli mené. Völ vzpozna vzvojega vértov i
vzsmar vzvojega Gazspodov jaszla, ali moje lüszto ne pozno mené."
Ali pridti vsé dén V. K. na steri dén vsém grehniki tüdi vzpoznati
Boga, Njegovo Gnadlivoszt, na steri dén vsém vzpoznati, ka je Bóg
Gazspód nébe i zémle i zato dol vsém pred Njim poklekniti mi,
ki vse tü na vzvejti vzligdar pred satanom, pred Luciferom klečali
ki vse tü na vzvejti vzligdar Bogi na bantüvanje živeli. Tdnók
vsém grehniki diseti Boga, najmre na vzadnji dén, gda vidili
bodo preveliko diko, Gnadlivoszt Boga, stero Gnadlivoszt vse tü na
vzvejti nej stili vzpoznati i stera Gnadlivoszt je ja zdaj od vzmerti
grozobüdila, ka nyé na vzvekše v pekel vzsine.

bodo vidili Sina človečega, pridóčega vu oblaki z veliko zmožnostjo i dikov.«

Od mnogo delov bi vam mogeo dnjes predgati, najmre od pokore, od svéte spovidi, od onoga, kakda moremo leto svéte materé cérkvi posvetiti, ali pred večernicon ščén i tak od spovidi navuk držati, od leta materé cérkvi pa drügóč predgati, zato dnjes ščén vam po reči Jézuša Kristuša sodnji dén pred vaše oči postaviti. Dokeč si od etoga bomo premišlavali, Jézuš Kristuš bojdi z menom pa z onimi, ki tü ozavanje, glasenje tvoji reči čakajo z moji nevredni vüstov, i daj njim miloščo, ka se gene njihovo srcé na pokoro, na pobógšanje njihovoga grehšnoga živlénja, gda glédali bodo tao nepokórni grehšnikov, tao pred tvojim sodnim trónušon i svój tao, či se ne obrnéjo.

Dragi krščeniki. Bóg je nas zato na svejt stvoro, ka mi Njega spoznamo, Njega lübimo, Njemi slüžimo i tak se zveličamo. Žalostno se Bóg tuži, ka mnogo lüdih ne zvršava svój cio, za šteroga je njé stvoro, gda ete reči pravi vu svéton pismi: *»Siné nas rahno i zvišo, ali oni so zavrgli mené. Vól spozna svojega vérta i somar svojega Gospoda jasla, ali moje lüstvo ne pozna mené.«* Ali pridti ščé dén, dragi krščeniki, na šteri dén ščéjo grehšniki tüdi spoznati Boga, Njegovo zmožnost, na šteri dén ščéjo spoznati, ka je Bóg Gospód nébe i zémle, i zato dol ščéjo pred Njim pokleknoti oni, ki so tü na svejti vsigdar pred šatanon, pred Luciferon kléčali, ki so tü na svejti vsigdar Bogi na bantüvanje živeli. Ednók ščéjo grehšniki dičiti Boga, najmre na sodnji dén, gda vidili bodo preveliko diko, zmožnost Boga, štero zmožnost so tü na svejti nej štili spoznati i štera zmožnost je je zdaj od smrti gorobüdila, ka njé na vsevéke v pekeo süne.

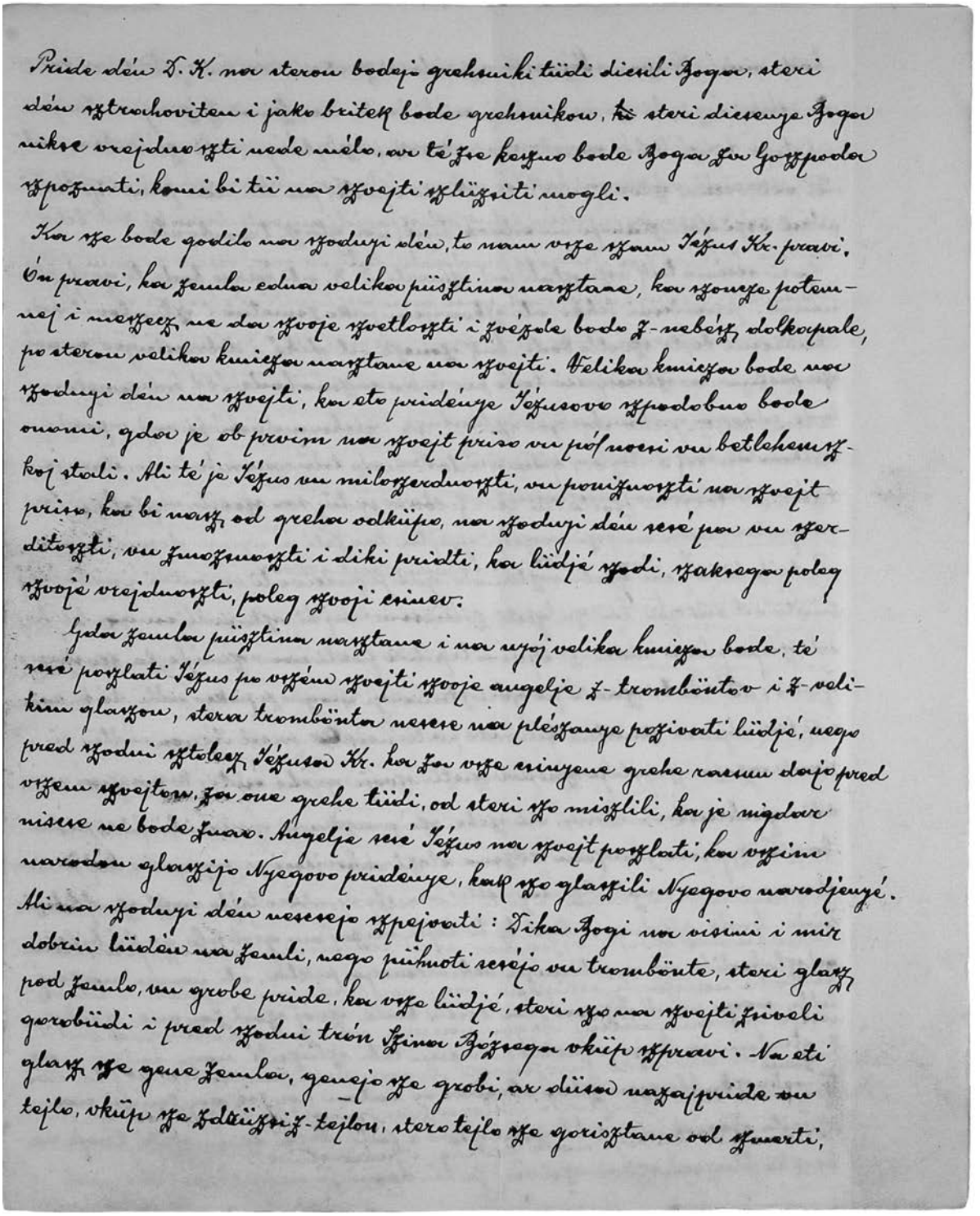

Pride dén Z. K. na sterom bodejo grehniki tüdi dicili Zoga, steri dén sztrahovitem i jako britek bode grehnikov, ~~ki~~ steri diseuje Zoga nikse vrejdno szti nede mélo, ov té sze kazno bode Zoga Zo Gozpodo szpoznati, komi bi tü na szvejti szlüzsiti mogli.

Ka sze bode godilo na szodnyi dén, to nam vsze szam Jézus Kr. pravi. Ón pravi, ka Zemla edna velika püsztina narsztane, ka szonce potemnej i merzlec, ne da szvoje szvetloszti i zvézde bodo z-nebéz, dolkopale, po steroh velikoh kmiczov narsztane na szvejti. Velika kmiczov bode nov szodnyi dén na szvejti, ka eto pridénye Jézusovo szpodobno bode onomi, gdov je ob prvim na szvejt prisso vu pósnoesi vu betlehemszkoj stali. Ali té je Jézus vu miloszerdnosti, vu ponizsnosti na szvejt prisso, ka bi nasz od greha odküpo, na szodnyi dén sesé pa vu szveditoszti, vu szmosznosti i diki pridti, ka lüdjé szodi, szakszega poleg szvojé vrejdnosti, poleg szvojih csinov.

Gdov Zemla püsztina narsztane i na nyoj velika kmiczov bode, té sesé pozlati Jézus po vzéh szvejti szvoje angelje z-trombüntov i z-velikim glasszom, stera trombünta nesese na plészanye pozivati lüdjé, nego pred szodni sztolecz Jézusov Kr. ka Zo vsze csinyene greha raesun dajo pred vzem szvejtom, Zo ove greha tüdi, od steri szo miszlili, ka je nigdar nisse ne bode szuao. Angelje sesé Jézus na szvejt pozlati, ka vszim narodom glasszijo Nyegovo pridénye, kak szo glasszili Nyegovo narodjenyé. Ali na szodnyi dén nesesejo szpejvati: Dika Bogi na visini i mir dobrim lüdém na Zemli, nego püsmoti sesé jo vu trombünte, steri glasz pod Zemlo, vu grobe pride, ka vsze lüdjé, steri szo na szvejti zsivoli gorobüdi i pred szodni trón Szina Bózsega oküp szpravi. Na eti glasz sze gene Zemla, genejo sze grobi, ov düssa nazajpride vu tejlo, vküp sze zdrüzsi z-tejlom, stero tejlo sze gorisztane od szmerti,

Pride dén, dragi krščeniki, na šteron bodejo grehšniki tüdi dičili Boga, šteri dén strahoviten i jako britek bode grehšnikon, šteri dičenje Boga nikše vrejdnosti nede mélo, ar té že kesno bode Boga za Gospoda spoznati, komi bi tü na svejti slüžiti mogli.

Ka se bode godilo na sodnji dén, to nam vse sam Jézuš Kristuš pravi. Ón pravi, ka zemla edna velika püstina nastane, ka sonce potemnej i mesec ne da svoje svetlosti i zvézde bodo z nebés dolkapale, po šteron velika kmica nastane na svejti. Velika kmica bode na sodnji dén na svejti, ka eto pridénje Jézušovo spodobno bode onomi, gda je obprvim na svejt prišo vu pól noči vu betlehemskoj štali. Ali té je Jézuš vu milosrdnosti, vu poniznosti na svejt prišo, ka bi nas od greha odküpo, na sodnji dén ščé pa vu srditosti, vu zmožnosti i diki pridti, ka lüdjé sodi, sakšega poleg svojé vrejdnosti, poleg svoji činev.

Gda zemla püstina nastane i na njój velika kmica bode, té ščé poslati Jézuš po vsém svejti svoje angelje z tromböntov i z velikim glason, štera trombönta nešče na plésanje pozivati lüdjé, nego pred sodni stolec Jézuša Kristuša, ka za vse činjene grehe račun dajo pred vsem svejton, za one grehe tüdi, od šteri so mislili, ka je nigdar nišče ne bode znao. Angelje ščé Jézuš na svejt poslati, ka vsim narodon glasijo Njegovo pridénje, kak so glasili Njegovo narodjenjé. Ali na sodnji dén neščejo spejvati: *»Dika Bogi na višini i mir dobrin lüdén na zemli,«* nego pühnoti ščéjo vu trombönte, šteri glas pod zemlo, vu grobe pride, ka vse lüdjé, šteri so na svejti živeli, gorobüdi i pred sodni trón Sina Bóžega vküpspravi. Na eti glas se gene zemla, genejo se grobi, ar düša nazajpride vu tejlo, vküp se zdrüži z tejlon, štero tejlo se goristane od smrti,

kak nam eto vsem Jézus Kr. vzvedocsi sz-etmi recsmi: „Pride vöra, vu steroj vszi, ki vsze vu groboj, csüli bodo recs Szina Bózsega. Inapre pridejo, ki vsze dobro csinili, na vekivecsno zivlénye, i ki vsze hüdo csinili, na vekivecsno vszkvarjénye." Sz. Pavec apostol pa ete recsi pravi: „Premi nócsi vszi gorisztanejo vu eduom hipi, na glasz trombönte."

Gori vesémo tak vszi vstati od vszmerti D. K. ali kakse bode to gorisztanénye.[2] pravicsni lehko, ali vszkvarjeni jakso zsmetno i vsztrahovitno. Pravicsni tejlo vszetlo bode, kak vszneze od diké i dobricsinyav pravi Sz. piszmo, a vszkvarjeni tejlo pa jakso ruzsno bode. Oh kak zsmetno bode eduvsem grehnikom gorisztanénye, grehna düsa bi raj v pekli osztanola, kak z-tejlom vküpdrüzsila, ar odürjava to tejlo, stero je nyénoj vekivecsnoj nevzcsesti zrok, stero je tü na vszejti nejzatajila od grehov, nego vu vszi vezsélji vszejtov tau zséti je nyemi dopüsztila. To tejlo bi raj vu grobi osztanolo, gde je pocsivalo vu miri i nikaj nej zsmalo od onoga, kar vsze zgodi z-düsom, raj bi osztanulo vu grobi, ar od vszéga nam more z-düsom trpiti v pekli na vszovéke fa vszoje greha, pa csi bi vsem pa gorisztanénji moglo v peksо idti, té bi csesse nej tak nyemi zsmetno bilo, ali perle more pred Jézusom idti i pred vsem vszejtom vsze pokazati, vszoje greha csüti, to zse jakso mautrno grehnika. Szam od vszébe vsze preszterani grehnik, gda vidi kak da vsze gléda, kak dav ruzsno i vsztrahovitno je nyegovo tejlo vu steroj more pred Jézusa idti na vszod, stero tejlo vsem vszejt bode vidlo, bode glédalo. Rad bi to tejlo nazaj vu grob slo, ar té bi vsze odszlobodilo od mautrnyega vekivecsnoga pekla, ali nemre nazaj idti, nego pred Jézusom, kar csülo bode vszoj vszod fa one greha, z-storimi je Bogi pravilo: Nesem tebi vszlüzsiti, nego satanasi, ar ti zsamo nebeszko blazsenvsztvo obecsas vu svetom pa zse na zemli, na vszejti obecsas meni blazsenvsztvo i zato dvszi vsem vszebi tvoje nebeszko blazsenvsztvo vszivaj je ti, nasemi je nej potrejbno.

kak nam eto sam Jézuš Kristuš svedoči z etmi rečmi: *»Pride vöra, vu šteroj vsi, ki so vu grobaj, čüli bodo reč Sina Bóžega. I napreprideјo, ki so dobro činili, na vekivečno živlénje, i ki so hüdo činili, na vekivečno skvarjénje.«* Svéti Paveo apoštol pa ete reči pravi: *»Preminóči vsi goristanejo vu ednom hipi, na glas trombönte.«*

Gori ščémo tak vsi stati od smrti, dragi krščeniki, ali kakše bode to goristanénje? Pravični lehko, ali skvarjeni jako žmetno i strahovitno. Pravični tejlo svetlo bode, kak sonce od diké i dobričinjev, pravi svéto pismo, a skvarjeni tejlo pa jako ružno bode. Oh kak žmetno bode ednoga grehšnika goristanénje, grehšna düša bi raj v pekli ostanola, kak z tejlon vküpdrüžila, ar odürjava to tejlo, štero je njénoj vekivečnoj nesreči zrok, štero je tü na svejti nej zatajila od greha, nego vu vsi vesélji svejta tao zéti je njemi dopüstila. To tejlo bi raj vu grobi ostanolo, gde je počivalo vu miri i nikaj nej znalo od onoga, ka se godi z düšon, raj bi ostanolo vu grobi, ar od séga mao more z düšon trpiti v pekli na vsevéke za svoje grehe, pa či bi samo po goristanénji moglo v pekeo idti, té bi ešče nej tak njemi žmetno bilo, ali prle more pred Jézuša idti i pred vsem svejton se pokazati, svoje grehe čüti, to že jako mantra grehšnika. Sam od sébe se prestraši grehšnik, gda vidi kak da vözgléda, kak da ružno i strahovitno je njegovo tejlo, vu šteron more pred Jézuša idti na sod, štero tejlo vas svejt bode vido, bode glédao. Rad bi to tejlo nazaj vu grob šlo, ar té bi se odslobodilo od mantranja vekivečnoga pekla, ali nemre nazaj idti, nego pred Jézuša, ka čülo bode svój sod za one grehe, z šterimi je Bogi pravilo: *»Neščen tebi slüžiti, nego šatani, ar ti* samo *nebesko blaženstvo obečaš, a šatan pa že na zemli, na svejti obeča meni blaženstvo i zato drži sam sebi tvoje nebesko blaženstvo, uživaj je ti, meni je nej potrejbno.«*

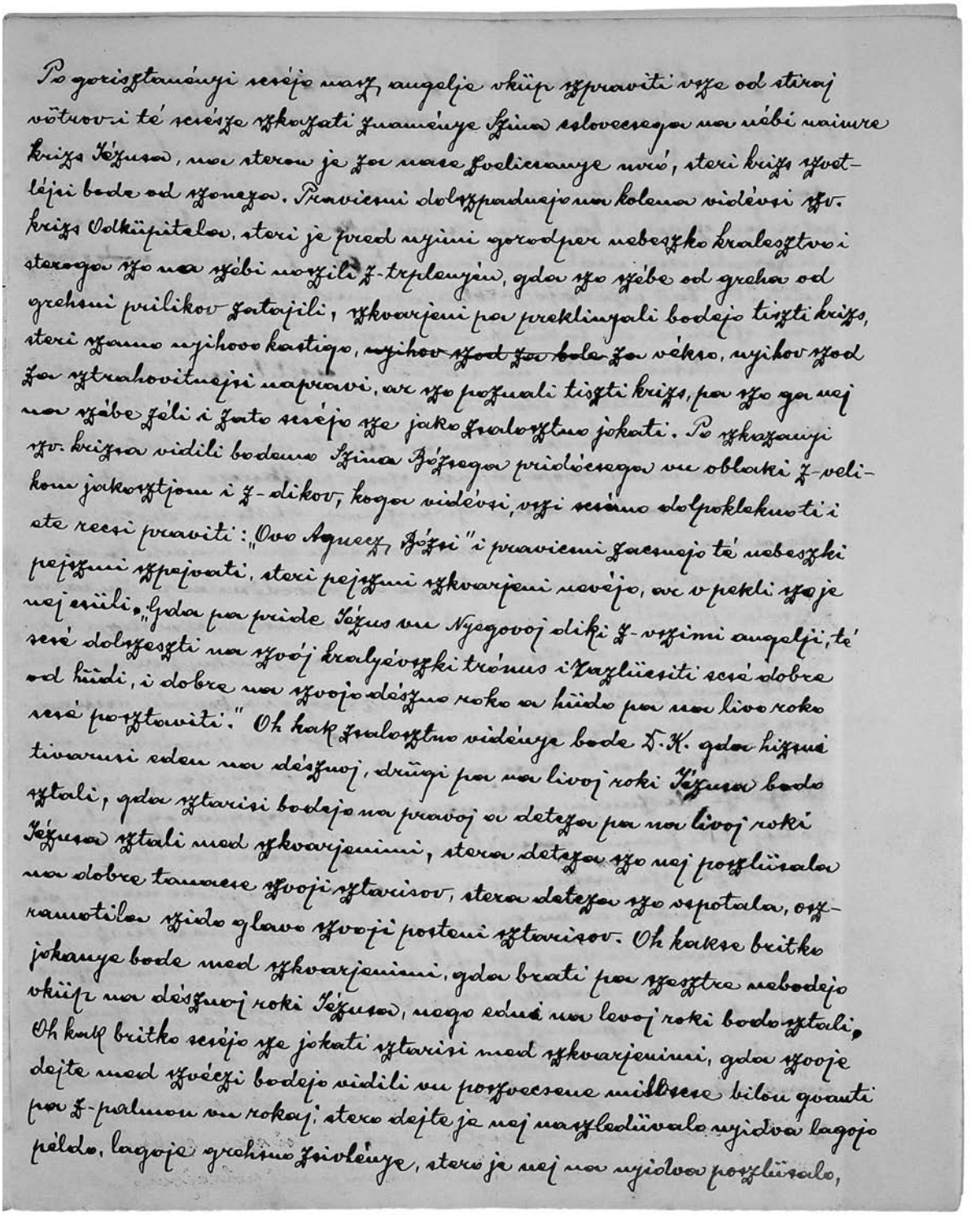

Po gorisztanávji sesédjo mazi, angelje vkúp szpravíti vszé od stíroj
vötrov-i té szesézse vzkrszati znamênuje Szina eslovecsega na vébi naimre
krizs Jézusov, na sterom je zo nase Zvelicsanye nvró, steri krizs szvet-
léjsi bode od szonczo. Pravicsni dolszpadnejo na kolena vidévsi szv.
krizs Odkúpitelov, steri je pred nyimi gorodper nebeszko kraleszstvo i
sterogo szo na szébi morzili Z-trplenjem, gda szo szébe od grehov od
grehsni prilikov zatajili, vzkvarjeni po preklinyali bodejo tiszti krizs,
steri szamo nyihovo kastigo, nyihov szod zo bole zo vékso, nyihov szod
zo sztrahovitnejsi napravi, ar szo prezrali tiszti krizs, po szo ga nej
na szébe zéli i zato sesédjo szé jako Zvalosztno jokati. Po vzkszanyi
szv. krizsa vidili bodemo Szina Bózjega priidócsega vu oblaki Z-veli-
kom jakosztjom i Z-dikov, kogo vidévsi, vszi sesáno dolgoklekneti i
ste recsi pravíti: „Ovo Agnecz Bózji" i pravicsni zacsnejo té nebeszki
pejszmi szpejvati, steri pejszmi vzkvarjeni navéjo, ar v pekli szo je
nej csüli. „Gda po pride Jézus vu Nyegovoj dliki Z-vszimi angelji, té
sesé dolgeszti na szvój kraljévszki trónus i vzaglüesiti sesá dobre
od hüdi, i dobre na szvojo dészno roko na hüdo po na livo roko
sesá postávíti." Oh kak Zvalosztno vidénye bode D.K. gda hizna
tivarnri eden na dészno, drügi po na livo roki Jézusov bodo
vztali, gda vztavisi bodejo na pravoj vu deteza po na livoj roki
Jézusov vztali med vzkvarjenimi, stera deteza szo nej pozglüvala
na dobre tamasne szvoji vztavisov, stera deteza szo vspotala, osz-
ramotila vzidó glavo szvoji postavi vztavisov. Oh kakse britke
jokanye bode med vzkvarjenimi, gda brati po vszextre nebodejo
vkúp na dészno roki Jézusov, nego edna na levoj roki bodo vztali,
Oh kak britko sesédjo szé jokati vztavisi med vzkvarjenimi, gda szvoje
dejte med szvécej bodejo vidili vu porzvecsene nidbsese bilou gvanti
po Z-palmov na rokaj, stera dejte je nej nazgledüvale nyidva lagojo
példe, lagoje grehsne Zivlenye, stera je nej na nyidvo porzglüvale,

Po goristanénji ščéjo nas, angelje, vküpspraviti vse od štiraj vötrov i té ščé se skazati znaménje Sina človečega na nébi, najmre križ Jézuša, na šteron je za naše zveličanje mró, šteri križ svetléjši bode od sonca. Pravični dolspadnejo na kolena, vidévši svéti križ Odküpitela, šteri je pred njimi gorodper[3] nebesko kralestvo i šteroga so na sébi nosili z trplenjén, gda so sébe od greha, od grehšni prilikov zatajili, skvarjeni pa preklinjali bodejo tisti križ, šteri samo njihovo kaštigo za vékšo, njihov sod za strahovitnejši napravi, ar so poznali tisti križ, pa so ga nej na sébe zéli i zato ščéjo se jako žalostno jokati. Po skazanji svétoga križa vidili bodemo Sina Bóžega, pridóčega vu oblaki z velikom jakostjom i z dikov, koga vidévši, vsi ščémo dolpokleknoti i ete reči praviti: »*Ovo Agnec Bóži,*« i pravični začnejo té nebeske pejsmi spejvati, šteri pejsmi skvarjeni nevéjo, ar v pekli so je nej čüli. »*Gda pa pride Jézuš vu Njegovoj diki z vsimi angelji, té ščé dolsesti na svój kraljévski trónuš i razlüčiti ščé dobre od hüdi, i dobre na svojo désno roko, a hüde pa na livo roko ščé postaviti.*« Oh, kak žalostno vidénje bode, dragi krščeniki, gda hižni tivaruši eden na désnoj, drügi pa na livoj roki Jézuša bodo stali, gda stariši bodejo na pravoj, a detca so nej poslüšala na dobre tanače svoji starišov, štera detca so ošpotala, osramotila [sivo] glavo svoji pošteni starišov. Oh, kakše britko jokanje bode med skvarjenimi, gda brati pa sestre ne bodejo vküp na désnoj roki Jézuša, nego edni na levoj roki bodo stali. Oh, kak britko ščéjo se jokati stariši med skvarjenimi, gda svoje dejte med svéci bodejo vidili vu posvečene milošče bilon gvanti pa z palmon vu rokaj, štero dejte je nej nasledüvalo njidva lagojo példo, lagoje grehšno živlénje, štero je nej na njidva poslüšalo,

[3] Oblika kaže na prehodno fazo v zapisovanju moških deležnikov, ko Horvat še ni dosledno uveljavil prekmurskega odraza *-o* in hkrati opušča zapis končnega *-l*, značilen za starejšo gradiščanskohrvaško in kajkavsko knjižno tradicijo.

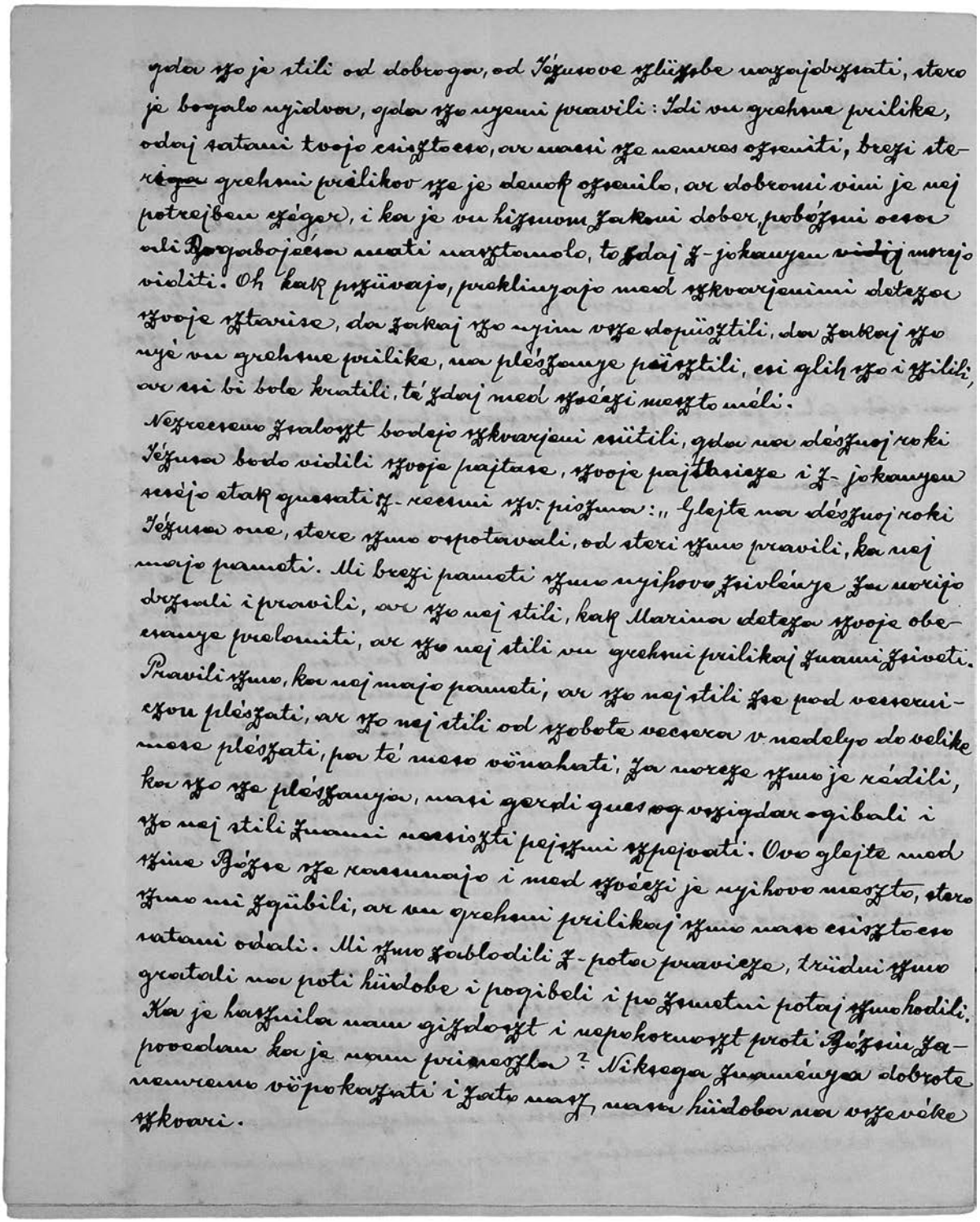

gdov vso je stili od dobrogov, od Jézusove zlužbe nazajobzvati, stero
je bogalo nyidvov, gdov vso nyemi pravili: Idi vu grehsne prilike,
odaj satani tvojo csisztocso, ov maesi vso nemres ozvemiti, brezi ste-
zkega grehsni prilikov vse je denok ozvemilo, ov dobromi vini je naj
potrejben vszgov, i ka je vu hizsnom Zakoni dober, probózsni oesov
ali Bogabojécsov mati nazvtomolo, to zdaj z-jokanyem vidijo morejo
violiti. Oh kak pszüvajo, proklinyajo med szkvarjenimi detezov
szvoje sztarise, da zakaj vso nyim vsze dopüsztili, da zakoj vso
nyé vu grehsne prilike, na plészanye püsztili, esi glih vso i zvili,
ov esi bi bole kvatili, te zdaj med szocézi mazsto méli.
Nezrecseno Zvalozst bodejo szkvarjeni csütili, gdov na dészvoj roki
Jézusa bodo vidili szvoje pajtase, szvoje pajtarisze i z-jokanyem
nesejo stak quesati z-recsmi szv. piszmov: „Glejte na dészvoj roki
Jézusov ove, stere szmo ospotavali, od steri szmo pravili, ka naj
maje pamoti. Mi brezi pamoti szmo nyihovo Zivlenye Za norijo
derzali i pravili, ov vso naj stili, kak Marina detezo szvoje obe-
esanye prelomiti, ov vso naj stili vu grehsni prilikaj Zivami Zivoti.
Pravili szmo, ka naj majo pamoti, ov vso naj stili Zse pod vesserni-
esov plészati, ov vso naj stili od szobote vecsera v nedelyo do velike
mose plészati, pa té moso vönahati. Za noreze szmo je rádili,
ka vso vse plészanye, masi gerdi quesov vszigdar ogibali i
vso naj stili Zivami noesisztti pejszmi vzpejovati. Ovo glejte med
szime Bózse vse razsmajo i med szocézi je nyihovo mazsto, stero
szmo mi Zgübili, ov vu grehsni prilikaj szmo maso csisztocso
satani odali. Mi szmo Zoblodili z-potov pravicze, trüdni szmo
greotali na proti hüdobe i pogibeli i po Zmetni potaj szmo hodili.
Ka je haszvila nam gizdozst i nepokornozst proti Bózsim za-
povedam ka je nam prinesla? Nikszega Zivanénya dobrote
nemremo vöpokazati i Zato mazs, masa hüdobov na vszeváke
szkvari.

gda so je štili od dobroga, od Jézušove slüžbe nazajdržati, štero je bogalo njidva, gda so njemi pravili: *»Idi vu grehšne prilike, odaj šatani tvojo čistočo, ar načі se nemreš oženiti,«* brezi šteri grehšni prilikov se je denok oženilo, ar dobromi vini je nej potrejben céger, i ka je vu hižnom zakoni dober, pobóžni oča ali Bogabojéča mati nastanolo, to zdaj z jokanjen morejo viditi. Oh, kak psüvajo, preklinjajo med skvarjenimi detca svoje stariše, da zakaj so njim vse dopüstili, da zakaj so njé vu grehšne prilike, na plésanje püstili, čiglih so i silili, ar či bi bole kratili, té zdaj med svéci mesto méli.

Nezrečeno žalost bodejo skvarjeni čütili, gda na désnoj roki Jézuša bodo vidili svoje pajtaše, svoje pajtašice i z jokanjen ščéjo etak gučati z rečmi Svétoga pisma: *»Glejte na désnoj roki Jézuša one, štere smo ošpotavali, od šteri smo pravili, ka nejmajo pameti. Ali brezi pameti smo njihovo živlénje za norijo držali i pravili, ar so nej štili kak Marina detca svoje obečanje prelomiti, ar so nej štili vu grehšni prilikaj z nami živeti. Pravili smo, ka nejmajo pameti, ar so nej štili že pod večernicon plésati, ar so nej štili od sobote večera v nedeljo do velike meše plésati, pa té mešo vönahati, za norce smo je rédili, ka so se plésanja, naši grdi [gučov] vsigdar ogibali i so nej štili z nami nečisti pejsmi spejvati. Ovo glejte, med sine Bóže se računajo i med svéci je njihovo mesto, štero smo mi zgübili, ar vu grehšni prilikaj smo našo čistočo šatani odali. Mi smo zablodili z pota pravice, trüdni smo gratali na poti hüdobe i pogibeli i po žmetni potaj smo hodili. Ka je hasnila nam gizdost i nepokornost proti Bóžin zapovedan, ka je nam prinesla? Nikšega znaménja dobrote nemremo vöpokazati i zato nas naša hüdoba na vsevéke skvari.«*

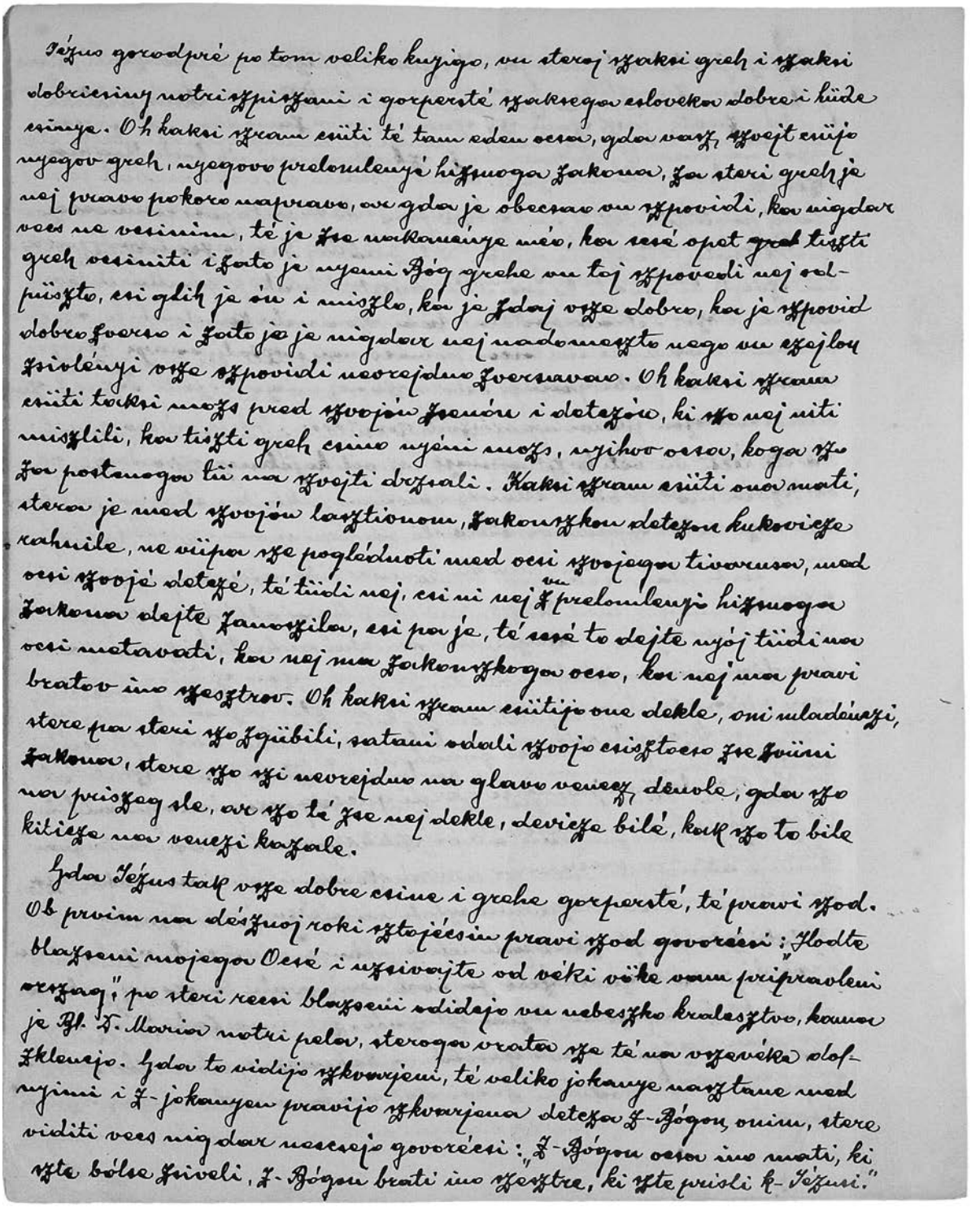

Jézus govodpré po tom veliko knjigo, vu steroj vzakši greh i vzakši dobrciniv notri vzpiszani i gorperstè vzakšega eslovéka dobre i hüde csinje. Oh kakši vzcam csüti tè tam eden ocsa, gda vanj, vzojit csüjo njegov greh, njegovo prelomlenjé hižnoga Zakona, za steri greh je nej pravo pokoro napravo, ove gda je obecsao vu vzpovidi, kaj nigdar vecs na vesinim, tè je zse makanje méo, kaj sesé opet greh tiszti greh ocsinili i zato je njemi Bóg grehe vu toj vzpovedi nej odpüszto, csi oglih je ón i miszlo, kaj je Zdaj vzse dobro, kaj je vzpovid dobro govorso i zato ja je nigdar nej nadomaszto nego vu ezejlov Zsivlenji vzse vzpovidi neocsejdno Zversnavao. Oh kakši vzcam csüti tolkši mozs pred vzvojim Zsmóm i dotezjov, ki vzo nej niti miszlili, kaj tiszti greh csino njémi mozs, njihov ocsov, kogav vzo za postanogav tü na vzvojti drzsali. Kakši vzcam csüti ovo mati, stera je med vzvojim laszticom, Zakonszkom dotezjom kukovicze rahnile, ne vüpa vze pogléduoti med ocsi vzvojega tivorsa, med ocsi vzvojé dotezjé, tè tüdi nej, csi ni nej Z- vu prelomlenji hižnoga Zakona dejte Zamorzilo, csi pa je, tè sesé to dejte njéj tüdi na ocsi metavati, kaj nej na Zakonszkoga ocsa, kaj nej na pravi bratov ino vzesztro. Oh kakši vzcam csütijo ove dekle, oni uladüvazi, stere pa steri vzo zgübili, sataui odali vzvojo csisztoco za Zvüni Zakona, stere vzo vzi nevrejdno na glavo veneczi, denole, gda vzo na prisszoj sle, ove vzo tè zse nej dekle, devicze bilé, kaj vzo to bile kitilicze na veneczi kazale.

Gda Jézus tak vze dobre csine i grehe gorperstè, tè pravi vzod. Ob prvim na dészetnoj roki vztojécsim pravi vzod govorécsi: „Hodte blazseni mojega Ocsé i vzzivajte od véki véke vam pripravleni országaj", po steri recsi blazseni odidejo vu nebeszko kraleszstvo, kamor je Bl. D. Marija notri pelao, steroga vrata vze tè na vzevéka odprte zklenejo. Gda to vidijo vzkvarjeni, tè veliko jokanje nazstane med njimi i Z-jokanjem pravijo vzkvarjena detezja Z-Bógou, onim, stere viditi vecs nigdar nescsejo govorécsi: „Z-Bógou ocsov ino mati, ki vzte bólse živeli, Z-Bógou brati ino vzesztre, ki vzte prisli k- Jézusi."

Jézuš gorodpré po tom veliko knjigo, vu šteroj sakši greh i sakši dobričinj notrispisani, i gorpršté sakšega človeka dobre i hüde činje. Oh, kakši sram čüti té tam eden oča, gda vas svejt čüjo njegov greh, njegovo prelomlenjé hižnoga zakona, za šteri greh je nej pravo pokoro napravo, ar gda je obečao vu spovidi, ka nigdar več ne včinim, té je že nakanénje méo, ka ščé opet tisti greh včiniti, i zato je njemi Bóg grehe vu toj spovedi nej odpüsto, čiglih je ón i mislo, ka je zdaj vse dobro, ka je spovid dobro zvršo i zato jo je nigdar nej nadomesto, nego vu cejlon živlénji vse spovidi nevrejdno zvršavao. Oh, kakši sram čüti takši mož pred svojón ženón i detcón, ki so nej niti mislili, ka tisti greh čino njéni mož, njihov oča, koga so za poštenoga tü na svejti držali. Kakši sram čüti ona mati, štera je med svojón lastivnom, zakonskon detcon kukovice [rahnila], ne vüpa se poglédnoti med oči svojega tivaruša, med oči svojé detcé, té tüdi nej, či ni nej vu prelomlenji hižnoga zakona dejte zanosila, či pa je, té ščé to dejte njój tüdi na oči metavati, ka nej ma zakonskoga očo, ka nej ma pravi bratov ino sestrov. Oh kakši sram čütijo one dekle, oni mladénci, štere pa šteri so zgübili, šatani odali svojo čistočo že zvüni zakona, štere so si nevrejdno na glavo venec denole, gda so na priseg šle, ar so té že nej dekle, device bilé, kak so to bile kitice na venci kazale.

Gda Jézuš tak vse dobre čine i grehe gorpršté, té pravi sod. Obprvim na désnoj roki stojéčin pravi sod, govoréči: *»Hodte blaženi mojega Očé i užívajte od véki vöke vam pripravleni orsag,«* po šteri reči blaženi odidejo vu nebesko kralestvo, kama je Blažena Divica Marija notri pela, šteroga vrata se té na vsevéke dolzklenejo. Gda to vidijo skvarjeni, té veliko jokanje nastane med njimi i z jokanjen pravijo skvarjena detca z Bogón, onim, štere viditi več nigdar neščejo, govoréči: *»Zbógon oča ino mati, ki ste bólše živeli, zbógon brati ino sestre, ki ste prišli k Jézuši.«*

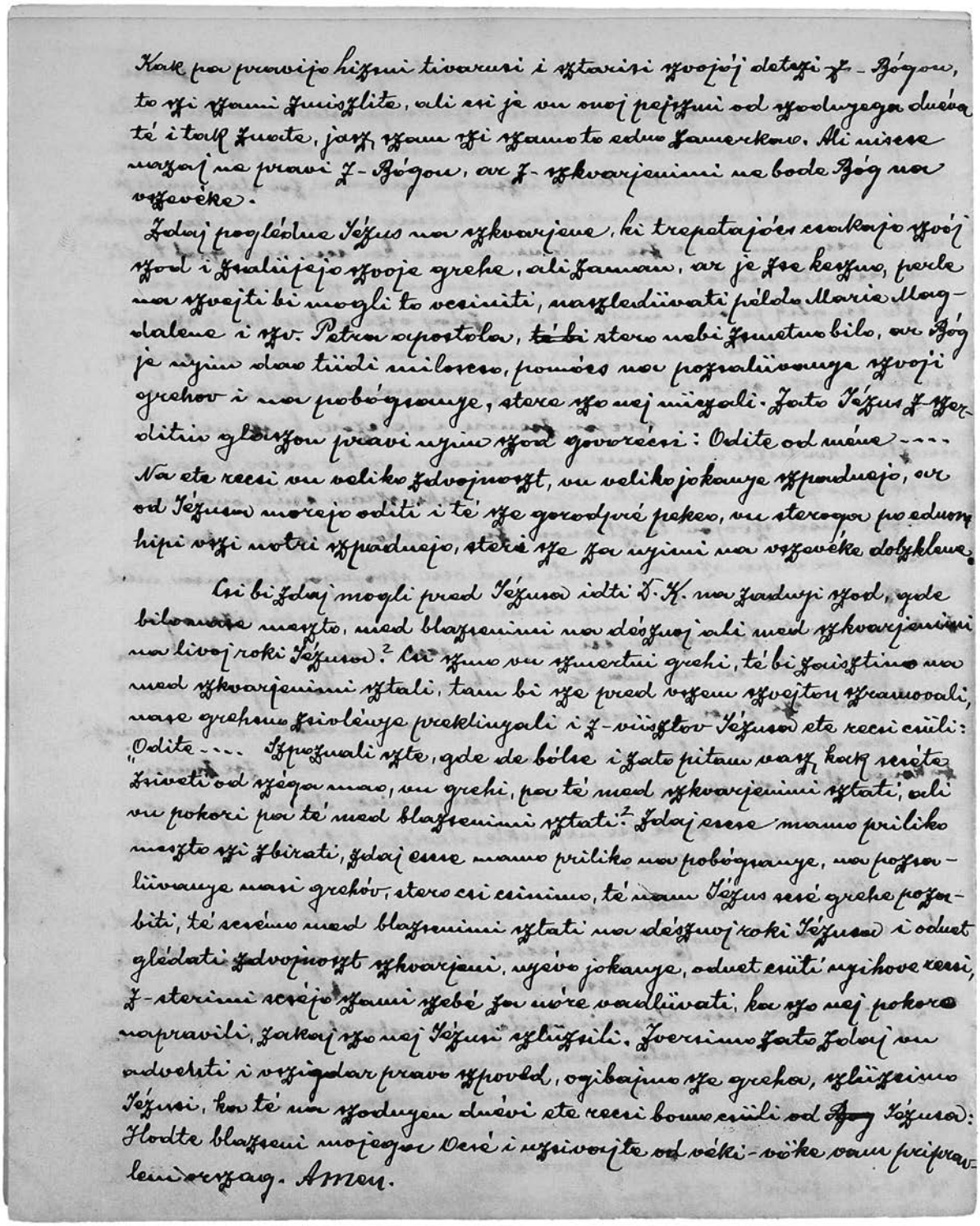

Kak pa pravijo hišni tivarni i vstavivši vsojoj deteti Z- Bógom, to vši vsami Jvišflite, ali esi je vu svoj pejšni od vsodnjega dnéva té i tolk Jvete, jak vsam vši vsamo to edno Jamerkavo. Ali nisse mazaj na pravi Z- Bógov, ar Z- vskvarjenimi ne bode Bóg nar vsjevéke.

Jdaj poglédne Jézus nar vskvarjene, ki trepetajóes esakajo vsoj vsod i Jpaliijejo vsoje grehe, ali Jamaw, ar je Jse kesno, perle na vsejti bi mogli to vesiniti, nazledüvati pólde Marie Magdalene i vsv. Petra apostolov, té bi stero nebi Jmetno bilo, ar Bóg je njim dao tüdi miloseo, pomóes nar poznaliivanje vsoji grehov i nar pobógpanje, stere vso nej miyali. Zato Jézus Z vsveditiv glasjov pravi njim vsod govoréesi: Odite od méne ---- Na ete reesi nu veliko Jdvojnozt, nu veliko jokanje vspadajo, ar od Jézusa morejo oditi i té vse gorodyvé pekeo, nu sterega po ednem hipi vsi notri vspadajo, steri vse Jo njimi na vsjevéke dobykleni.

Esi bi Jdaj mogli pred Jézusa idti Z. K. na Jadnji vsod, gde bilo nase mazto, med blazenimi nar déstnoj ali med vskvarjenimi na livoj roki Jézusov? Esi vsmo nu vsmertni grehi, té bi Jouflino nar med vskvarjenimi vstali, tam bi vse pred vsem vsojstom vsramovali, nase grehno Jivlenje preklinyali i Z- viuflov Jézusov ete reesi cüli: „Odite ---- Izpuznali vste, gde de bólse i Jato pitam vas, kak nesete Jiveti od vsega nas, nu grehi, pa té med vskvarjenimi vstati, ali nu pokori pa té med blazenimi vstati?“ Jdaj esse mamo priliko mazto vsi Jbirati, Jdaj esse mamo priliko nar pobógpanje, nar pozvoliivanje nasi grehov, stere esi esinimo, té nam Jézus nesé grehe pozabiti, té sesémo med blazenimi vstati nar déstnoj roki Jézusov i odnet gléđati Jdvojnozt vskvarjeni, njejvo jokanje, odnet cüti njihove reesi, Z- sterimi sesejo vsami vsebé Jo nóre vsdlüvati, ka vso nej pokoro napravili, Jakaj vso nej Jézusi vsluflili. Jvesimo Jato Jdaj nu odvekti i vsziglar pravo vspovéd, ogibajmo vse grehe, vsluflajmo Jézusi, kar té nar vsadnjem dnévi ete reesi bomo cüli od Jézusa: Hodte blazeni mojega Otca i vszivajte od véki-véke vam pripravleno vsvaq. Amen.

Kak pa pravijo hižni tivaruši i stariši svojój detci »zbógon«, to si sami zmislite, ali či je vu onoj pejsmi od sodnjega dnéva, té i tak znate, jas sam si samo to edno zamerkao. Ali nišče nazaj ne pravi »zbógon«, ar z skvarjenimi ne bode Bóg na vsevéke.

Zdaj poglédne Jézuš na skvarjene, ki trepetajóč čakajo svój sod i žalüjejo svoje grehe, ali zaman, ar je že kesno, prle na svejti bi mogli to včiniti, nasledüvati példo Marije Magdalene i svétoga Petra apostola, štero ne bi žmetno bilo, ar Bóg je njim dao tüdi miloščo, pomóč na požalüvanje svoji grehov i na pobógšanje, štere so nej nücali. Zato Jézuš z srditin glason pravi njim sod, govoréči: *»Odite od méne…«* Na ete reči vu veliko zdvojnost, vu veliko jokanje spadnejo, ar od Jézuša morejo oditi i té se gorodpré pekeo, vu šteroga po ednom hipi vsi notri spadnejo, šteri se za njimi na vsevéke dolzklene.

Či bi zdaj mogli pred Jézuša idti, dragi krščeniki, na zadnji sod, gde bilo naše mesto, med blaženimi na désnoj ali med skvarjenimi na livoj roki Jézuša? Či smo vu smrtni grehi, té bi zaistino med skvarjenimi stali, tam bi se pred vsem svejton sramovali, naše grehšno živlénje preklinjali i z vüstov Jézuša ete reči čüli: *»Odite…«* Spoznali ste, gde de bólše, i zato pitam vas, kak ščéte živeti od séga mao, vu grehi, pa té med skvarjenimi stati, ali vu pokori, pa té med blaženimi stati? Zdaj ešče mamo priliko mesto si zbirati, zdaj ešče mamo priliko na pobógšanje, na požalüvanje naši grehóv, štero či činimo, té nam Jézuš ščé grehe pozabiti, té ščémo med blaženimi stati na désnoj roki Jézuša i odnet glédati zdvojnost skvarjeni, njévo jokanje, odnet čüti njihove reči, z šterimi ščéjo sami sebé za nóre vadlüvati, ka so nej pokoro napravili, zakaj so nej Jézuši slüžili. Zvršimo zato zdaj vu adventi i vsigdar pravo spoved, ogibajmo se greha, slüžimo Jézuši, ka té na sodnjen dnévi ete reči bomo čüli od Jézuša: *»Hodte blaženi mojega Očé i užívajte od véki-vöke vam pripravleni orsag.«* Amen.

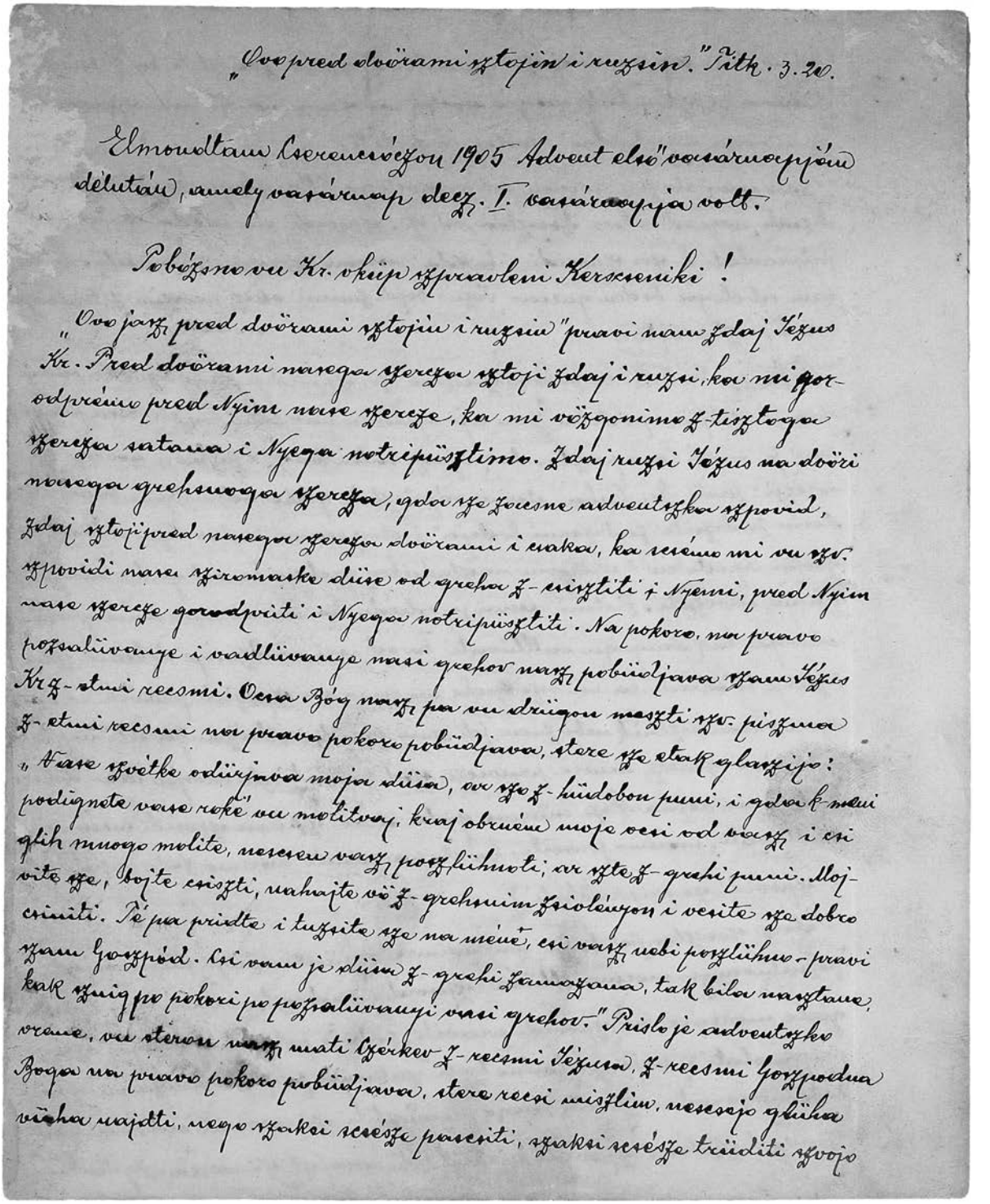

„Ovo pred dvörami sztojim i ruzsim." Jelk. 3. 20.

Elmondtam Cserencsészon 1905 Advent első" vasárnapjánn délutáu, amely vasárnap decz. 1. vasárnapja volt.

Pobőzsno vu Kr. vkúpi zzpravleni Kerszteniki!

„Ovo jaz pred dvőrami sztojim i ruzsim" pravi nam zdaj Jézus Kr. Pred dvőrami naszega szrcza sztoji zdaj i ruzsi, ka mi gor odprémo pred Nyim nase szrcze, ka mi vőzsponimo Z-tisztoga szrcza satana i Nyega notripüsztimo. Zdaj ruzsi Jézus na dvőri naszega grehsnoga szrcza, ogda zse zacsne adventszka zspovid, Zdaj sztojipred naszega szrcza dvőrami i vrata, ka recsémo mi vu szv. zspovidi nase szramotne düse od grehov Z-eiszti i Nyemi, pred Nyim nase szrcze gorodpriti i Nyega notripüsztiti. Na pokoro, na pravo pozsalüvanje i vadlüvanje nasi grehov nasz pobüdjava zsam Jézus Kr Z-stmi recsmi. Ozsa Bóg nasz pa vu drügom maszti szv. piszma Z-stmi recsmi na pravo pokoro pobüdjava, stere zse etak zglasszijo: „Vase szvetke odüjjava moja düsa, ov szo Z-hüdobni puni, i gda k-meni podignete vase roke vu molitvaj, kvaj obrnéne moje oczi od vasz i csi glih mnogo molite, nescsem vasz pozslüsnoti, ov szte Z-grehi puni. Mojvite sze, bojte eiszti, vnahajte vö Z-grehsnim Zsidovjon i vesite sze dobro criniti. Dé pa pridte i tüzsite sze na méne, csi vasi rdbi pozslüsnu - pravi zsam Gozspod. Csi vam je dlüsna Z-grehi Zamazsana, tak bila nasztane, kak zsnig po pokori po pozsalüvanyi vasi grehov." Prislo je adventszko vrame, vu sterom nasz mati Czérkev Z-recsmi Jézusa, Z-recsmi Gozspodna Boga na pravo pokoro pobüdjava, stere recsi misslim, nescsajo glühka vüha najdti, nego vszaksi rcsészo paseniti, vszaksi rcsészo trüdditi zsvojo

1. ADVENTNA NEDELJA (3. 12. 1905, POPOLDANSKA KATEHEZA – NAUK O SVETI SPOVEDI, ČRENŠOVCI)

DPa14

»Ovo pred dvörami stojin i ružin.« Titk. 3,20.[4]

Elmondtam Cserencsóczon 1905 Advent első vasárnapján délután, amely vasárnap decz. I. vasárnapja volt.[5]

Pobóžno vu Kristuši vküpspravleni krščeniki!

»Ovo jas pred dvörami stojin i ružin,« pravi nam zdaj Jézuš Kristuš. Pred dvörami našega serca stoji zdaj i ruži, ka mi gorodprémo pred Njim naše serce, ka mi vözgonimo z tistoga serca šatana i Njega notripüstimo. Zdaj ruži Jézuš na dvöri našega grehšnoga serca, gda se začne adventska spovid, zdaj stoji pred našega serca dvörami i čaka, ka ščémo mi vu svétoj spovidi naše siromaške düše od greha zčistiti i Njemi, pred Njim naše serce gorodpriti i Njega notripüstiti. Na pokoro, na pravo požalüvanje i vadlüvanje naši grehov nas pobüdjava sam Jézuš Kristuš z etmi rečmi. Oča Bóg nas pa vu drügon mesti Svétoga pisma z etmi rečmi na pravo pokoro pobüdjava, štere se etak glasijo: *»Vaše svétke odürjava moja düša, ar so z hüdobon puni, i gda k meni podignete vaše roké vu molitvaj, kraj obrném moje oči od vas, i čiglih mnogo molite, neščen vas poslühnoti, ar ste z grehi puni. Mojvite se, bojte čisti, nahajte vö z grehšnim živlénjon i včite se dobro činiti. Té pa pridte i tužite se na méne,*[6] *či vas ne bi poslühno«* – pravi sam Gospód. *»Či vam je düša z grehi zamazana, tak bila nastane kak snig po pokori, po požalüvanji vaši grehov.«* Prišlo je adventsko vreme, vu šteron nas mati Cérkev z rečmi Jézuša, z rečmi Gospodna Boga na pravo pokoro pobüdjava, štere reči, mislim, neščejo glüha vüha najdti, nego sakši ščé se paščiti, sakši ščé se trüditi svojo

[4] Knjigo Razodetja so imenovali tudi Skrivno razodetje, madžarsko *titkos kinyilatkoztatás* – odtod okrajšava *Titk*.

[5] Madžarski formularni zaznamek pomeni: 'Pridigal sem v Črenšovcih na prvo adventno nedeljo leta 1905, popoldne, ki je bila tudi prva decembrska nedelja.'

[6] Avtor naknadno prečrtal ostrivec na drugem *e*.

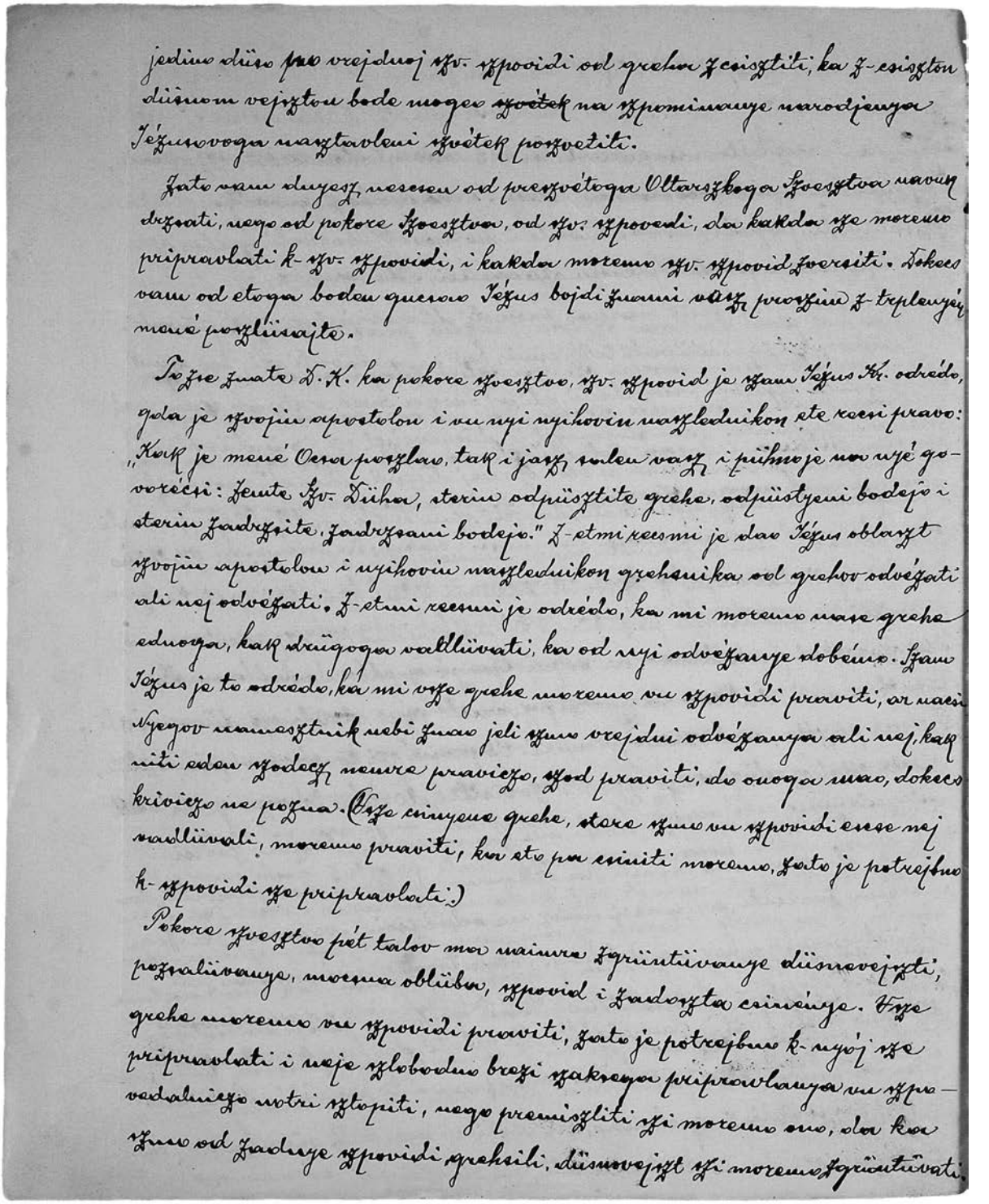

jedino düso pak vrejdnoj szv. szpovidi od grehov zcisztiti, ka z-csiszton düsnom vejsztom bode moger szvétek na szpominanje narodjenja Jézusovoga naszlavleni szvétek porzvetili.

Zato vam dugesz, nesesen od prevzétoga Oltarszkoga Szvesztva navuk dvzsati, nego od pokore Szvesztva, od szv. szpovedi, dav kakda sze moremo pripravlati k-szv. szpovidi, i kakda moremo szv. szpovid zversiti. Dokecs vam od etoga bodem quesao Jézus bojdi znami vasz prosztim z-trplenjem mojim porzlüsajte.

Sze zmate D.K. ka pokore szvesztvo, szv. szpovid je szam Jézus Kr. odrédo, gda je szvojim apostolom i vu nji nyihovim naszlednikom ete rocsi pravo: „Kaksz je mene Otecz poszlao, tak i jasz, valeu vasz i püsmoje vam vjé govorecsi: Jemte Szv. Düha, sterim odpüsztite grehe, odpüsztjeni bodejo i sterim zadrzsite, zadrzsani bodejo." Z-etmi recsmi je dao Jézus oblaszt szvojim apostolom i nyihovim naszlednikom grehanika od grehov odvézati ali nej odvézati. Z-etmi recsmi je odrédo, ka mi moremo nase grehe ednoga, kaksz drügoga vatlüvati, ka od nji odvézanje dobémo. Szam Jézus je to odrédo, ka mi vsze grehe moremo vu szpovidi praviti, ar naesi Vigegov namesztnik nebi znao jeli szmo vrejdni odvézanja ali nej, kaksz niti eden szodecz nemre praviczo, szod praviti, do onoga nesao, dokecs kriviczo na prozna. (Vsze csinyene grehe, stere szmo vu szpovidi esse nej navlüvali, moremo praviti, ka sto pa csiniti moremo, zato je potrejbno k-szpovidi sze pripravlati.)

Pokore szvesztvo pét talov mo mainva Szpüntüvanje düsnovejszti, prezvalüvanje, morsna oblüba, szpovid i zadoszta csinenje. Vsze grehe moremo vu szpovidi praviti, zato je potrejbno k-nyoj sze pripravlati i noje szlobodno brazi szakesnja pripravlanja vu szpovedalnicze notri sztopiti, nego premiszliti szi moremo ono, dav ka vsze od zadnje szpovidi grehsili, düsnovejszt szi moremo Szpüntüvati.

jedino düšo po vrejdnoj svétoj spovidi od greha zčistiti, ka z čiston düšnom vejston bode mogeo na spominanje narodjenja Jézušovoga nastavleni svétek posvetiti.

Zato vam dnjes neščen od presvétoga Oltarskoga Svestva navuk držati, nego od pokore Svestva, od svéte spovedi, da kakda se moremo pripravlati k svétoj spovidi, i kakda moremo svéto spovid zvršiti. Dokeč vam od etoga boden gučao, Jézuš bojdi z nami, vas prosim, z trplenjén mené poslüšajte.

To že znate, dragi krščeniki, ka pokore svestvo, svéto spovid je sam Jézus Kristuš odrédo, gda je svojim apoštolon i vu nji njihovin naslednikon ete reči pravo: *»Kak je mené Oča poslao, tak i jas šalen vas, i pühno je na njé, govoréči: Zemte Svétoga Düha, šterin odpüstite grehe, odpüštjeni bodejo, i šterin zadržite, zadržani bodejo.«* Z etmi rečmi je dao Jézuš oblast svojin apoštolon i njihovin naslednikon grehšnika od grehov odvézati ali nej odvézati. Z etmi rečmi je odrédo, ka mi moremo naše grehe ednoga kak drügoga valdlüvati, ka od nji odvézanje dobémo. Sam Jézuš je to odrédo, ka mi vse grehe moremo vu spovidi praviti, ar nači Njegov namestnik ne bi znao, jeli smo vrejdni odvézanja ali nej, kak niti eden sodec nemre pravico, sod praviti do onoga mao, dokeč krivico ne pozna. (Vse činjene grehe, štere smo vu spovidi ešče nej vadlüvali, moremo praviti, ka eto pa činiti moremo, zato je potrejbno k spovidi se pripravlati.)

Pokore svestvo pét talov ma, najmre zgrüntüvanje düšne vejsti, požalüvanje, močna oblüba, spovid i zadosta činénje. Vse grehe moremo vu spovidi praviti, zato je potrejbno k njoj se pripravlati i neje slobodno brezi sakšega pripravlanja vu spovedalnico notri stopiti, nego premisliti si moremo ono, da ka smo od zadnje spovidi grehšili, düšno vejst si moremo zgrüntüvati.

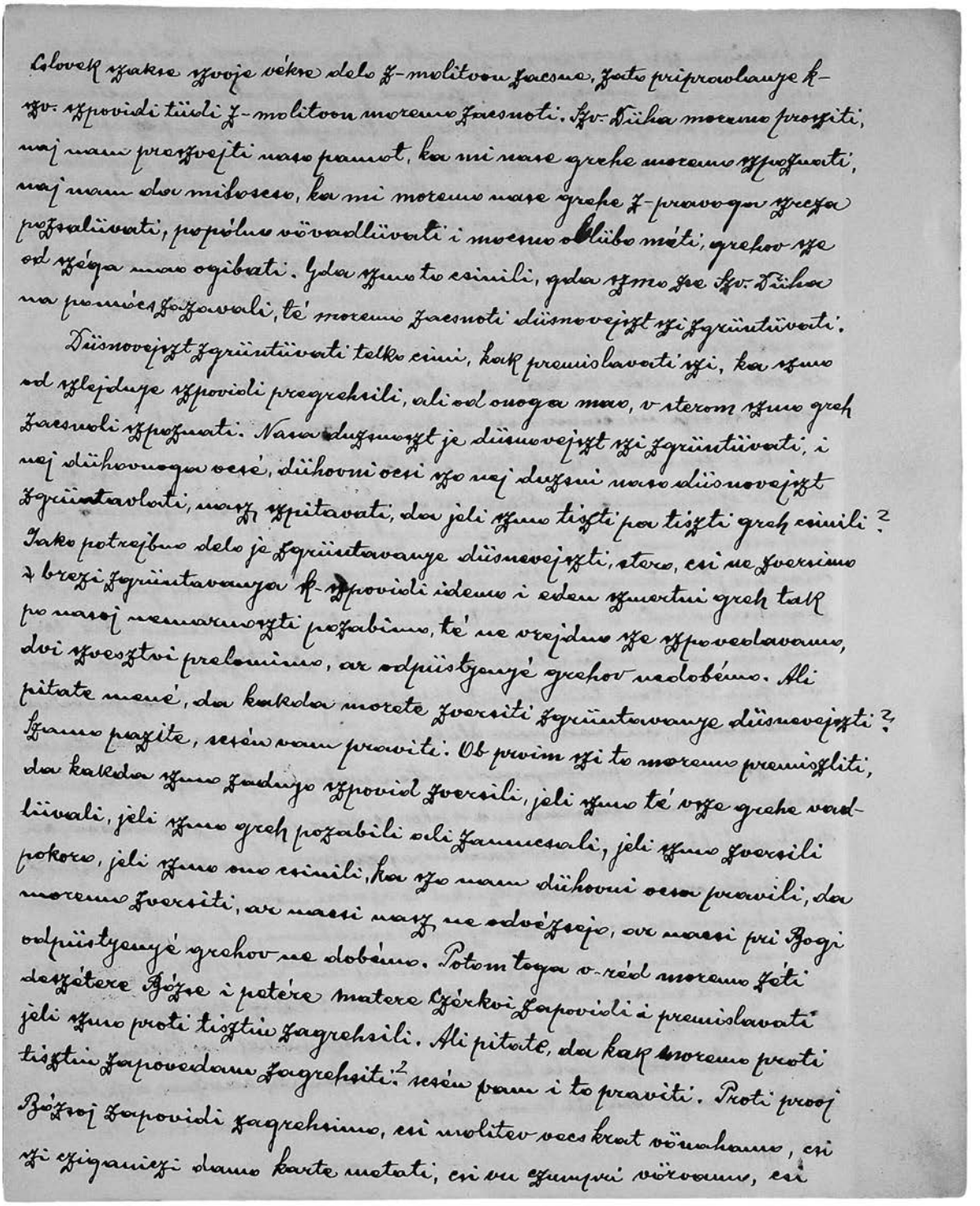

Človek vzakse vzvoje vékse delo z-molitvov zaesnoe, zato priprovlavuje k-
vzv- vzpovidi tüdi z-molitvov moremo zaesnoti. Vzv- Düha moremo prozsiti,
naj nam prozsvejti naso pamet, ka mi nase grehe moremo vzpoznati,
naj nam dov miloseo, ka mi moremo nase grehe z-pravoga vzeza
pozsalüvati, popúsüvo vövzadlüvati i moremo obláb máti, grehov vze
od vzéga nase ogibati. Gda vzmo to csinili, gda vzmo pre Vzv. Düha
na pomóc zovzvali, té moremo zaesnoti düsnovejszt vzi zgrünti vati.

Düsnovejszt zgrüntüvati telko csini, kak premislavati vzi, ka vzmo
od vzlejduje vzpovidi pregrehsili, ali od onoga nase, v sterom vzmo greh
zaesnoli vzpoznati. Nasa duzsnoszt je düsnovejszt vzi zgrüntüvati, i
naj dühovnoga oesé, dühovni oesi vzo naj duzsni naso düsnovejszt
zgrüntavlati, narzi vzpitavati, da jeli vzmo tiszti pa tiszti greh csinili?
Jako potrejbno delo je zgrüntavanje düsnovejszti, stero, csi ne zversimo
z brezi zgrüntavanja k-vzpovidi idemo i eden vzmertni greh talk
po naroj nemarnoszti pozabimo, té ne vrejdno vze vzpovcslavanu,
dvi vzveszt vi prelomimo, ar odpüstenjé grehov nadobémo. Ali
pitate mené, da kakda morete zversiti zgrüntavanje düsnovejszti?
Vzmo prazite, sesém vam praviti. Ob prvim vzi to moremo premiszliti,
da kakda vzmo zadnjo vzpovid zversili, jeli vzmo té vsze grehe vzd-
lüvali, jeli vzmo greh pozabili ali zamucsali, jeli vzmo zversili
pokoro, jeli vzmo nu csinili, ka vze nam dühovni oesa pravili, da
moremo zversiti, ar nassi narzi ne odvézsejo, ar nassi pri Bogi
odpüstenjé grehov ne dobémo. Potom toga o-rédi moremo réti
deszétere Bózse i petére matere Czérkvi zapovidi i premislavati
jeli vzmo proti tiszti zagrehsili. Ali pitate, da kak moremo proti
tiszti zapovedanu zagrehsiti? sesém pam i to praviti. Proti prvoj
Bózsoj zapovidi zagrehsimo, csi molitev vecs krat vönahamo, csi
vzi czigariczi damo karte metati, csi ov czumpri vözvamo, csi

Človek sakše svoje vékše delo z molitvon začne, zato pripravlanje k svétoj spovidi tüdi z molitvon moremo začnoti. Svétoga Düha moremo prositi, naj nam presvejti našo pamet, ka mi naše grehe moremo spoznati, naj nam da miloščo, ka mi moremo naše grehe z pravoga srca požalüvati, popólno vövadlüvati i močno oblübo méti, grehov se od séga mao ogibati. Gda smo to činili, gda smo že Svétoga Düha na pomóč zazavali, té moremo začnoti düšno vejst si zgrüntüvati.

Düšno vejst zgrüntüvati telko čini, kak premišlavati si, ka smo od slejdnje spovidi pregrehšili, ali od onoga mao, v šterom smo greh začnoli spoznati. Naša dužnost je, düšno vejst si zgrüntüvati, i nej dühovnoga očé, dühovni oči so nej dužni našo düšno vejst zgrüntavlati, nas spitavati, da jeli smo tisti pa tisti greh činili. Jako potrejbno delo je zgrüntavanje düšne vejsti, štero, či ne zvršimo, brezi zgrüntavanja k spovidi idemo i eden smrtni greh tak po našoj nemarnosti pozabimo, té ne vrejdno se spovedavamo, dvi svestvi prelomimo, ar odpüštjenjé grehov nedobémo. Ali pitate mené, da kakda morete zvršiti zgrüntavanje düšne vejsti? Samo pazite, ščén vam praviti. Obprvim si to moremo premisliti, da kakda smo zadnjo spovid zvršili, jeli smo té vse grehe vadlüvali, jeli smo greh pozabili ali zamučali, jeli smo zvršili pokoro, jeli smo ono činili, ka so nam dühovni oča pravili, da moremo zvršiti, ar nači nas ne odvéžejo, ar nači pri Bogi odpüštjenjé grehov ne dobémo. Po tom toga v réd moremo zéti desétere Bóže i petére matere Cérkvi zapovidi i premišlavati, jeli smo proti tistin zagrehšili. Ali pitate, da kak moremo proti tistin zapovedam zagrehšiti? Ščén vam i to praviti. Proti prvoj Bóžoj zapovidi zagrehšimo, či molitev več krat vönahamo, či si ciganici damo karte metati, či vu cumpri vörvamo, či

od kakši szenszki szegnyano vodo proti betegi miczamo. Proti drügoj
Zagrehsimo, esi mnogokrat Bózse imé prezi potrebesine i posztenyo
vöpovémo, esi Bogo, Mario, szvécze, Oltariszko Szveszto pszüjemo i
satanso imé szfigdar na viszta mamo. Proti trétjoj Zagrehsimo,
esi po nedele po szvétke sz. messo vönahamo po nemarnoszti. Esi
po nedele po szvétke szmetno delo csinimo, sze pod vecserniczon vragi
szlüzsimo, plésemo i vecserniczo na kercsmi derzsimo. Proti stertoj
Bózsoj Zapovedi te Zagrehsimo, esi ocso mater ne bogamo, nyé
ne posztüjemo, nyé bantüjemo; sztarisi tüdi Zagrehsijo proti 4 Zapovi-
di, esi szvojo detezo ne vcsio na dobro, na moliteu, na Bogabojaz-
noszt, esi nyé ne emvojo od grehov, esi nyim lagojo példo davojo.

Proti 5-Zapovidi Zagrehsimo, esi drügoga ogovarjamo, esi sz. Z-
drüzjin szvojüjemo, szerdimo, esi drügoga na greh Zapelamo, na
greh vesimo, na greh példo damo, kakse gerde, necsiszte gueri gu-
csimo pa ztim drügoga düso vmorimo. Esi takse gueri guesimo, té
Zagrehsimo proti 6-Zapovidi tüdi, proti steroj Zagrehsimo esese, esi
praznüjemo, na necsiszto esi Zivemo, proti steroj Zapovidi sze more
vu hisnom Zakoni tüdi Zagrehsiti, ~~da kak~~ Proti szédmoj Zagrehsimo,
esi krademo, ali kradenyano blago küpimo. Proti ósmoj Zagrehsimo,
esi lozsemo, krivo priszégnemo. Proti devétoj ón Zagrehsi, ki hisni
Zakón prelomi Z-csinényon, ali pozselényon. Proti 10 Zagrehsimo, esi
drügoga blago, polye ali ka drügo pozselémo. Gda Zagrehsimo proti
1. 2. i 3. Zapovidi sz. materé Czérkvi te szakši more szvati, proti 4 pa
Zagrehsimo, esi vüzmenszko szpovid vönahamo, ali ne vszejdno jo
szvecsimo. Szedem glavni grehov tüdi moremo v red zéti i premiszliti
szi, jeli proti eduom ali drügim Zagrehsili? Esi szi tak Zgrüntüvanno
düsnovejszt, tè brezi sztrahov moremo vu szpovedalnicszo sztopiti, brezi
sztrahov, ka sesémo more bit szveszto prelomili, ar szmo vsze csinili,
ka szmo mogli, da sze to ne Zgodi.

od kakši ženski žegnjano vodo proti betegi nücamo. Proti drügoj zagrehšimo, či mnogo krat Bóže imé brezi potrebčine i poštenja vöpovémo, či Boga, Marijo, svéce, Oltarsko Svestvo psüjemo i šatana imé vsigdar na vüstaj mamo. Proti trétjoj zagrehšimo, či po nedele po svétke svéto mešo vönahamo po nemarnosti. Či po nedele po svétke žmetno delo činimo, že pod večernicon vragi slüžimo, plésemo i večernico na krčmi držimo. Proti štrtoj Bóžoj zapovedi té zagrehšimo, či očo, mater ne bogamo, njé ne poštüjemo, njé bantüjemo; stariši tüdi zagrehšijo proti 4. zapovidi, či svojo detco ne včijo na dobro, na molitev, na Bogabojaznost, či njé ne čuvajo od greha, či njim lagojo példo davajo.

Proti 5. zapovidi zagrehšimo, či drügoga ogovarjamo, či [se] z drügin svajüjemo, srdimo, či drügoga na greh zapelamo, na greh včimo, na greh példo damo, kakše grde, nečiste guči gučimo pa z tim drügoga düšo vmorimo. Či takše guči gučimo, té zagrehšimo proti 6. zapovidi tüdi, proti šteroj zagrehšimo ešče, či praznüjemo, vu nečistoči živemo, proti šteroj zapovidi se more vu hižnom zakoni tüdi zagrehšiti. Proti sédmoj zagrehšimo, či kradnemo, ali kradnjeno blago küpimo. Proti ósmoj zagrehšimo, či lažemo, krivo priségnemo. Proti devétoj ón zagrehši, ki [hižni] zakón prelomi z činénjon, ali poželénjon. Proti 10. zagrehšimo, či drügoga blago, polje ali ka drügo poželémo. Gda zagrehšimo proti 1., 2. i 3. zapovidi svéte materé Cérkvi, to sakši more znati, proti 4. pa zagrehšimo, či vüzmensko spovid vönahamo, ali nevrejdno jo zvršimo. Sedem glavni grehov tüdi moremo v réd zéti i premisliti si, jeli proti ednom ali drügon zagrehšili? Či si tak zgrüntüvamo düšno vejst, té brezi straha moremo vu spovedalnico stopiti, brezi straha, ka ščémo morebit svestvo [prelomiti], ar smo vse činili, ka smo mogli, da se to ne zgodi.

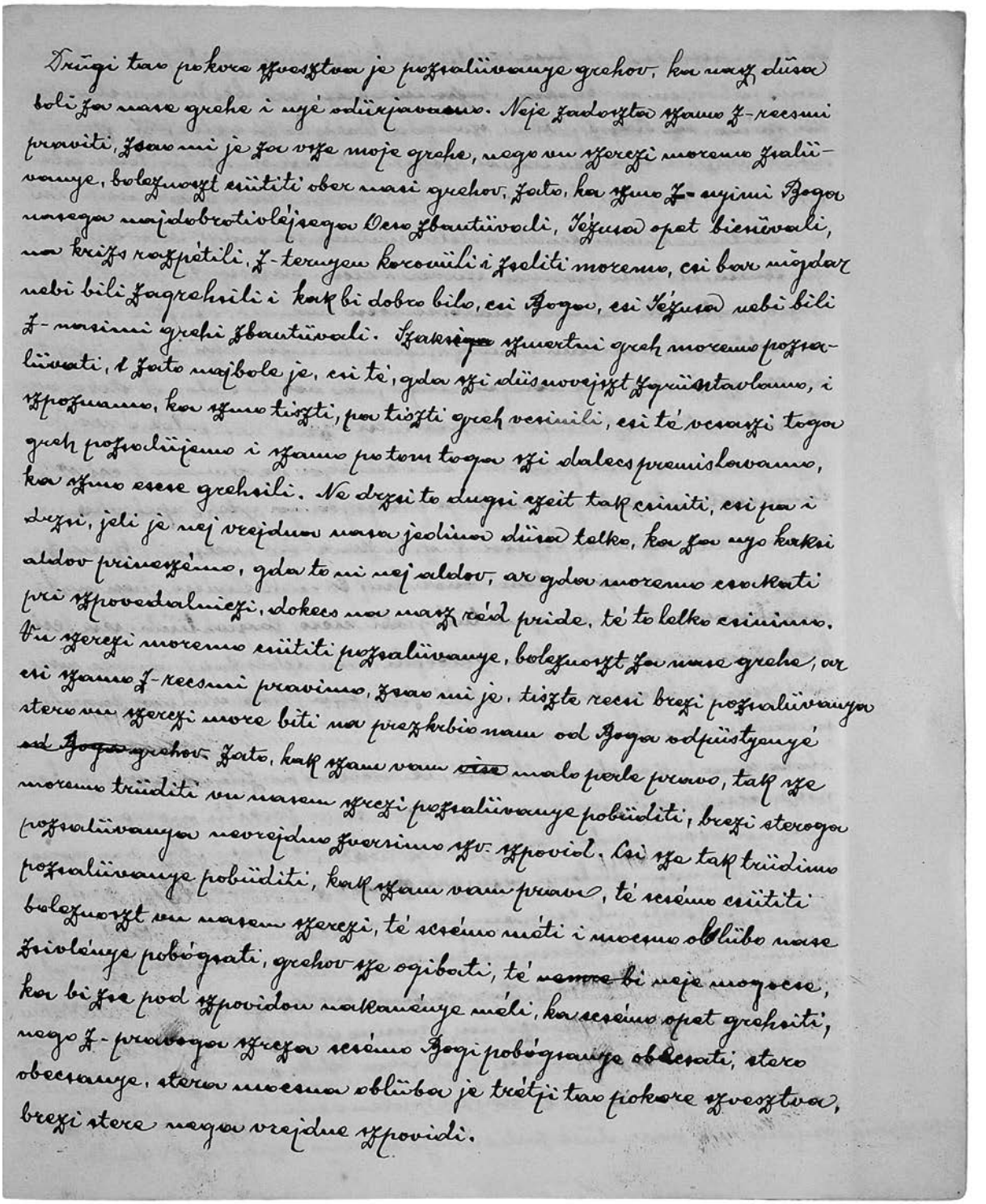

Drügi tau pokore zvoszstva je pozsaliüvanye grehov, ka nasz düsa
boli za nase grehe i nyé odüsjavamo. Neje zadoszto zsamo z-recsmi
praviti, Zsao mi je za vsze moje grehe, nego vu vszeczi moremo zsaliü-
vanye, bolezuvszt csiütiti ober nasi grehov, zato, ka zsmo z- svyimi Bogom
nasega majdobrotivéjsega Ocza zbantüvodli, Jézusa opet bicsüvali,
na krizs razpétili, z-ternyem koronüli i zsaliti moremo, csi bav nigdar
nebi bili zagrehsili i kak bi dobro bilo, csi Bogom, csi Jézusa nebi bili
z-nasimi grehi zbantüvali. Szakszega szvetmi grech moremo pozsa-
liüvati, i zato najbole je, csi té, gda szi düs novejszt Zapüsztavlamo, i
szpozsnamo, ka szmo tiszti, pov tiszti grech vcsinili, csi té vcsaszi togav
grech pozsrdüjemo i szamo pro tom tiszti szi sklenes premislovamo,
ka szmo essse grehsili. Ne drzsi to dugi czeit tak csiniti, csi pav i
drzsi, jeli je nej vrejdno nasa jeclina düsa telko, ka zsav nyo kakssi
aldov prinesszémo, gda to ni nej aldov, ar gda moremo esszkati
pri szpovedalniczi, dokecs nav nasz rád pride, té to telko csinimo.
Vu szeczi moremo csiütiti pozsaliüvanye, bolezuvszt zsa nase grehe, ar
csi szamo z-recsmi pravimo, Zsao mi je, tiszte recsi brezi pozsaliüvanyza
sterne nu szeczi nemre biti nav prezkrbio nam od Bogga odpüsztyenyé
od Bogga grehov. Zato, kak szamo vam csüse malo perle prevno, tak sze
moremo trüditi vu nasem szeczi pozsaliüvanye pobüditi, brezi sterega
pozsaliüvanya nevrejdno zvezsimo szv. Szpoviol. Csi sze tak trüdimo
pozsaliüvanye pobüditi, kak szamo vam pravo, té zesémo csiütiti
bolezuvszt vu nasem szeczi, té zesémo nüti i moremo oblübo nase
Zsivlenye pobógsati, grehov sze ogiboti, té nemre bi neje mogocse,
ka bi sze pod szpovidov nakanenye méli, ka zesémo opet grehsiti,
nego z-pravogav szeczav zesémo Bogi pobógsanye obecsati, sterno
obecsanye, sterno nasemo oblüba je tretji tau fiokare szvesztva,
brezi sterne nagov vrejdne szpovidi.

Drügi tao pokore svestva je požalüvanje grehov, ka nas düša boli za naše grehe i njé odürjavamo. Neje zadosta samo z rečmi praviti, žao mi je za vse moje grehe, nego vu srci moremo žalüvanje, boleznost čütiti ober naši grehov, zato ka smo z njimi Boga, našega najdobrotivléjšega Očo zbantüvali, Jézuša opet bičüvali, na križ razpétili, z ternjen koronüli, i želiti moremo, či bar nigdar ne bi bili zagrehšili, i kak bi dobro bilo, či Boga, či Jézuša ne bi bili z našimi grehi zbantüvali. Sakši smrtni greh moremo požalüvati, i zato najbole je, či té, gda si düšno vejst zgrüntavlamo, i spoznamo, ka smo tisti pa tisti greh včinili, či té včasi toga greh požalüjemo i samo po tom toga si daleč premišlavamo, ka smo ešče grehšili. Ne drži to dugši cajt tak činiti, či pa i drži, jeli je nej vrejdna naša jedina düša telko, ka za njo kakši aldov prinesémo, gda to ni nej aldov, ar gda moremo čakati pri spovedalnici, dokeč na naš réd pride, té to [lehko] činimo. Vu srci moremo čütiti požalüvanje, boleznost za naše grehe, ar či samo z rečmi pravimo, žao mi je, tiste reči brezi požalüvanja, štero vu srci more biti, [ne] prezkrbijo nam od Boga odpüščenjé grehov. Zato, kak sam vam malo prle pravo, tak se moremo trüditi vu našem srci požalüvanje pobüditi, brezi šteroga požalüvanja nevrejdno zvršimo svéto spovid. Či se tak trüdimo požalüvanje pobüditi, kak sam vam pravo, té ščémo čütiti boleznost vu našem srci, té ščémo méti i močno oblübo naše živlénje pobógšati, grehov se ogibati, té neje mogoče, ka bi že pod spovidon nakanénje méli, ka ščémo opet grehšiti, nego z pravoga srca ščémo Bogi pobógšanje obečati, štero obečanje, štera močna oblüba je trétji tao pokore svestva, brezi štere nega vrejdne spovidi.

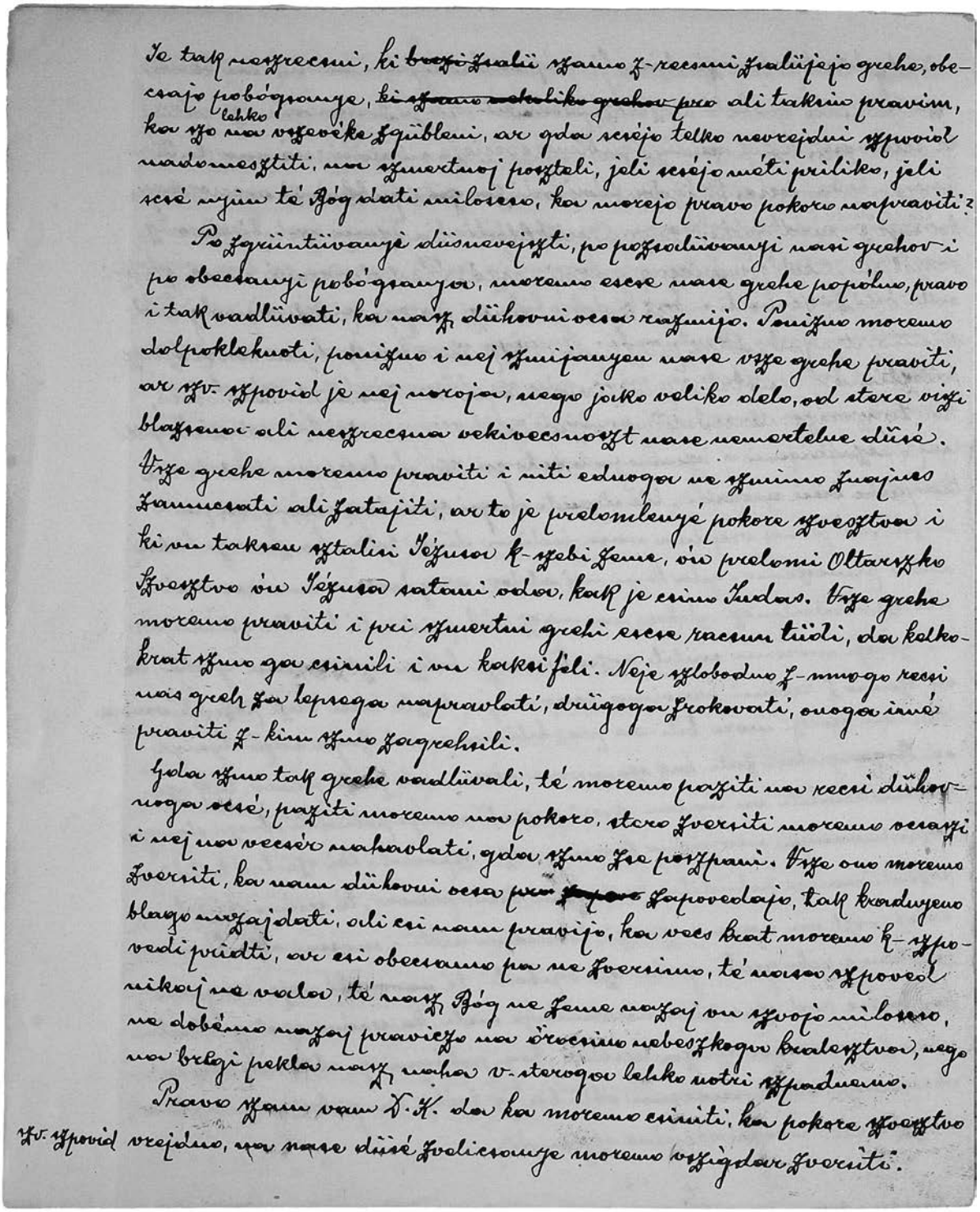

Je talk nezrecnı, ki ~~brezi žrali~~ vzamo z-recsmi žralüjejo greche, obecsajo pobógsanje, ~~ki vzamo velike grehe pro~~ lehko ali takrsno pravim, ka vzo nas vszeczke zgübleni, ar gda sesijo telko nevrejdnı vzpovid nadomesztiti, nas vzmertnoj posztali, jeli sesijo méti prilike, jeli sesé nejm té Bóg dati miloseso, ka morejo pravo pokoro napraviti?

Po zgrüntüvanjé düsnevejszti, po pozvedüvanji nasi grehov i po obecsanji pobógsanja, moremo esese nase greche popólno, pravo i talk vadlüvati, ka nasz dühovni oesa razumijo. Ponizno moremo dolpoklekneti, ponizno i nej vzmijanjen nase vsze greche praviti, ar vsz. vzpovid je nej norcjov, nego jelko veliko delo, od stere vecsi blazsenı ali nezrecsna vekivecsnoszt nase nemortelne düse. Vsze greche moremo praviti i niti ednega ne vzmimo znajnes zamerkati ali zatajiti, ar to je prelomlenjé pokore vzveszto i ki nı taksen vztalisi Jézusov k-vzebi Jeme, ov prelomi Oltarszko Vzveszto ov Jézusa satani odov, kalk je csinо Judas. Vsze greche moremo praviti i pri vzmertni grehi esese racsun tüdi, da kelkokrat vzmo gor csinili i nı kakse jeli. Neje vzlobodno z-mnogo ressi nais greh za lepsega napravlati, drügoga zrokovati, onoga inše praviti z-kim vzmo zagrehsili.

Gda vzmo talk greche vadlüvali, té moremo praziti na recsi dühovnoga esesé, praziti moremo na pokoro, stero zverniti moremo esezzi i nej na vecsér nakvolati, gda vzmo za pozzpani. Vsze ono moremo zverniti, ka nam dühovni oesa pro ~~zapove~~ zapovedajo, talk kradvjeno blago nazajdati, oli esi nam pravijo, ka vecs kvat moremo k-vzpovedi priditi, ov esi obecsamo pa ne zvecsimo, té nasov vzpovesd nikoj ne velov, té nasz Bóg ne seme nazaj ov vzvojo milosso, ne dobémo nazaj pravicszo na öveczino nebeszkoga kralesztvov, nego nov brlogi peklov nasz naha v-stero gov lehko notri vzpademo.

Pravo vzam vam V. H. da ka moremo csiniti, ka pokore vzveszto vsz. vzpovid vrejdno, nov nase düse zvolicsanje moremo vzsigdar zverniti.

Je tak nesreèni, ki samo z reèmi žalüjejo grehe, obeèajo pobógšanje, ali takšin pravim, ka so lehko na vsevéke zgübleni, ar gda šèéjo telko nevrejdni spovid nadomestiti na smrtnoj posteli, jeli šèéjo méti priliko, jeli šèé njim té Bóg dati milošèo, ka morejo pravo pokoro napraviti?

Po zgrüntüvanji düšne vejsti, po požalüvanji naši grehov i po obeèanji pobógšanja, moremo ešèe naše grehe popólno, pravo i tak vadlüvati, ka nas dühovni oèa razmijo. Ponizno moremo dolpokleknoti, ponizno i nej smijanjem naše vse grehe praviti, ar svéta spovid je nej [norija], nego jako veliko delo, od štere visi blažena ali nesreèna vekiveènost naše nemrtelne düšé. Vse grehe moremo praviti i niti ednoga nesmimo znajuè zamuèati ali zatajiti, ar to je prelomlenjé pokore svestva, i ki vu takšen stališi Jézuša k sebi zeme, ón prelomi Oltarsko Svestvo, ón Jézuša šatani oda, kak je èino Judaš. Vse grehe moremo praviti i pri smrtni grehi ešèe raèun tüdi, da kelkokrat smo ga èinili i vu kakši féli. Neje slobodno z mnogo reèi naš greh za lepšega napravlati, drügoga zrokovati, onoga imé praviti, z kim smo zagrehšili.

Gda smo tak grehe vadlüvali, té moremo paziti na reèi dühovnoga oèé, paziti moremo na pokoro, štero zvršiti moremo vèasi i nej na veèér nahavlati, gda smo že pospani. Vse ono moremo zvršiti, ka nam dühovni oča zapovedajo, tak kradnjeno blago nazajdati, ali èi nam pravijo, ka veèkrat moremo k spovedi pridti, ar èi obeèamo, pa ne zvršimo, té naša spoved nikaj ne vala, té nas Bóg ne zeme nazaj vu svojo milošèo, ne dobémo nazaj pravico na öroèino nebeskoga kralestva, nego na bregi pekla nas naha, v šteroga lehko notri spadnemo.

Pravo sam vam, dragi kršèeniki, da ka moremo èiniti, ka pokore svestvo svéto spovid vrejdno, na naše düšé zvelièanje moremo vsigdar zvršiti.

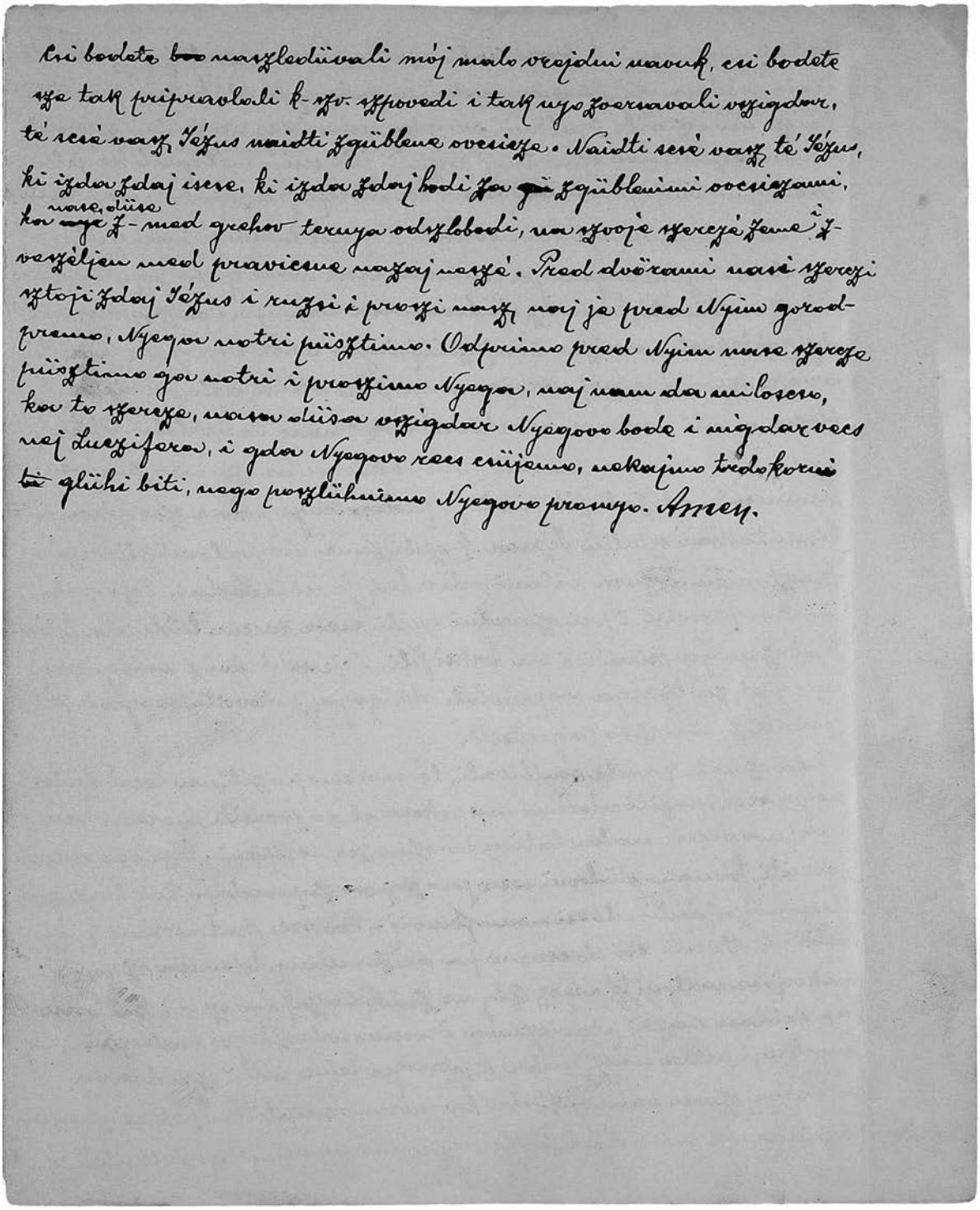

Ki bodete ~~bo~~ marzledüvali mój malo vecsidni navuk, ki bodete
sze tak pripravlali k-szv. szpovedi i tak nyo zoernavali vszigdar,
té scsé varx Jézus naidti zgüblene ovcsicze. Naidti scsé varx té Jézus,
ki izdan zdaj isce, ki izdan zdaj hodi za ~~gi~~ zgüblenimi ovcsizami,
ka nase, düse z-mad grehov terpijo odszlobodi, na szvoje szercsé Jezuse i z-
vszélkim mad pravicsne nazaj nazé. Pred dvörami nasi szercsi
sztoji zdaj Jézus i ruzsi i prosi marx, noj je pred Nyim gorod-
premo, Nyegov notri püsztimo. Odprimo pred Nyim nase szercse
püsztimo gov notri i prosimo Nyegov, naj nam da milosczo,
ka to szercse, nasa düsa vszigdar Nyegovo bode i nigdar vecs
noj Luszifera, i gda Nyegovo racs csüjemo, nekajmo tredokoma
~~ti~~ glüsi biti, nego poszlüsnimo Nyegovo promejo. Amen.

Či bodete nasledüvali mój malovrejdni navuk, či bodete se tak pripravlali k svétoj spovedi i tak njo zvršavali vsigdar, té ščé vas Jézuš najdti, zgüblene ovčice. Najdti ščé vas té Jézuš, ki izda zdaj išče, ki izda zdaj hodi za zgüblenimi ovčicami, ka naše düše zmed grehov trnja odslobodi, na svoje srcé zeme i z veséljen med pravične nazaj nesé. Pred dvörami naši srci stoji zdaj Jézuš i ruži i prosi nas, naj je pred Njim gorodpremo, Njega notri püstimo. Odprimo pred Njim naše srce, püstimo ga notri i prosimo Njega, naj nam da miloščo, ka to srce, naša düša vsigdar Njegovo bode i nigdar več nej Lucifera, i gda Njegovo reč čüjemo, nekajmo trdokorni, glühi biti, nego poslühnimo Njegovo prošnjo. Amen.

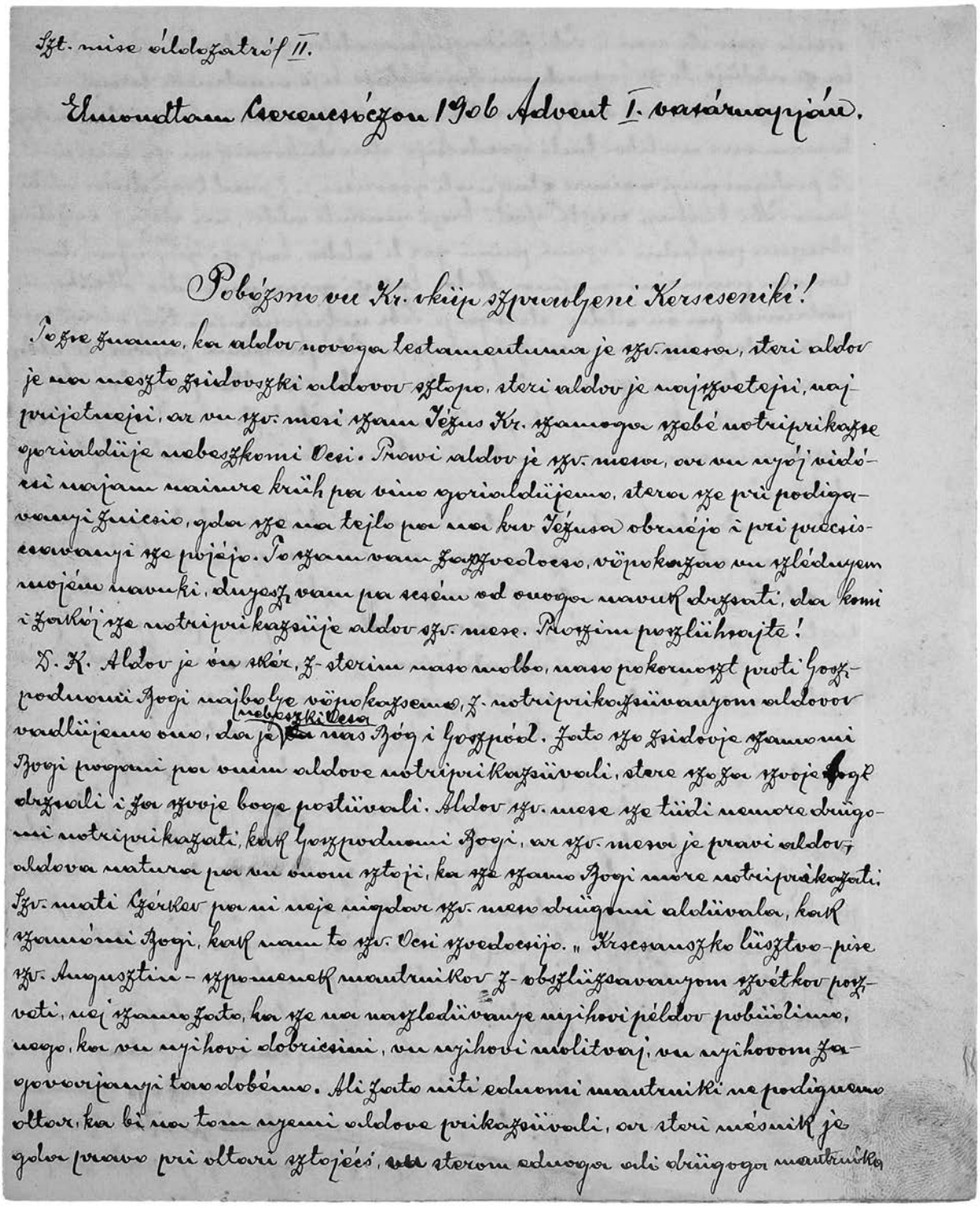

Szt. mise válozatrój II.

Elmondtam Cserencsóczon 1906 Advent 1. vasárnapjáne.

Pobózsne ve Kr. vkúpi szzvrnyeni Kerszeniki!

Sozre znamo, ka valov novoga testamentuma je szv. mesa, steri valov je na meszto Zsidovszki valovov sztopo, steri valov je najszvetejsi, najprijetnejsi, ar ve szv. meri szam Jézus Kr. szamoga szebé notriprikazse oprivalduje nebeszkomi Ocsi. Právi valov je szv. mesa, ov ve njéj vidóvsi majam mainre krúh pa vino oprivaldüjemo, stero sze pri podigavanyi Gnicsio, gda sze na tejlo pa na kev Jézusa obrnéjo i pri precsiszovanyi sze pijéjo. Sozsam vam zagvecsesso, vöpokazsno ve szledüvsem mojém navuki, duvesz vam pa sesém od onoga navuk duvsati, da komi i Zsakéj sze notriprikazsüje valov szv. mese. Prozsim pozslühnajte!

D. K. Valov je óna vlár, z-sterim maso molbo, maso pokornoszt proti Goszpodnnii Bogi najbolye vöpokazsemo, z-notriprikazsüvanyom valovov vadlüjemo ono, da je [nebeszki Ocsa] nas Bóg i Goszpód. Zato sze Zsidovje zsamomi Bogi progami pa ovim valove notriprikazsüvali, stere szo sze szvoje boge dvgali i za szvoje boge postüvali. Valov szv. mese sze tüdi nemore drugomi notriprikazsati, kak Goszpodnomi Bogi, ar szv. mesa je právi valov, valova natura pa ve ovom sztoji, ka sze zsamo Bogi more notriprikazsati. Szv. mati Czérkev pa ni moje nigdar szv. mesa drugomi valdüvala, kak zsamómi Bogi, kak nam to szv. Ocsi szvedocsijo. „Krsecsanszko lüsztvo-pise szv. Augusztin – szpomenatk mantrnikov z-obszlüzsavanyom szvétkov pozvati, nej zsamo zato, ka sze na nazsledüvanye njihovi példov pobüdimo, nego, ka ve njihovi dobricsini, ve njihovi molitvaj, ve njihovom zagovorjanyi tam dobémo. Ali zato niti eduomi mantrniki na podigavsemo oltar, ka bi na tom nyemi valove prikazsüvali, ar steri mésnik je golov pravo pri oltari sztojéé, ka sterom edinoga ali drügoga mantrnika

1. ADVENTNA NEDELJA
(2. 12. 1906, ČRENŠOVCI)

DPa33

Szt. mise áldozatról II.

Elmondtam Cserencsóczon 1906 Advent I. vasárnapján.[7]

Pobóžno vu Kristuši vküpspravljeni krščeniki!

To že znamo, ka aldov novoga teštamentuma je svéta meša, šteri aldov je na mesto židovski aldovov stopo, šteri aldov je najsvetejši, najprijetnejši, ar vu svétoj meši sam Jézuš Kristuš samoga sebé notriprikaže, gorialdüje nebeskomi Oèi. Pravi aldov je svéta meša, ar vu njój vidóèi najam, najmre krüh pa vino, gorialdüjemo, štera se pri podigavanji zničijo, gda se na tejlo pa na krv Jézuša obrnéjo, i pri prečišèavanji se pojéjo. To sam vam zasvedoèo, vöpokazao vu slédnjem mojém navuki, dnjes vam pa šèém od onoga navuk držati, da komi i zakój se notriprikažüje aldov svéte meše. Prosim, poslühšajte!

Dragi krščeniki. Aldov je ón škér, z šterim našo molbo, našo pokornost proti Gospodnomi Bogi najbolje vöpokažemo, z notriprikažüvanjom aldovov vadlüjemo ono, da je nebeski Oča naš Bóg i Gospód. Zato so židovje samomi Bogi, pogani pa onim aldove notriprikažüvali, štere so za svoje boge držali i za svoje boge poštüvali. Aldov svéte meše se tüdi ne more drügomi notriprikazati, kak Gospodnomi Bogi, ar svéta meša je pravi aldov, aldova natura pa vu onom stoji, ka se samo Bogi more notriprikazati. Svéta mati Cérkev pa ni neje nigdar svéto mešo drügomi aldüvala, kak samómi Bogi, kak nam to svéti Oči svedočijo. »*Krščansko lüstvo* – piše svéti Augustin – *spomenek mantrnikov z obslüžavanjom svétkov posveti, nej samo zato, ka se na nasledüvanje njihovi példov pobüdimo, nego ka vu njihovi dobri čini, vu njihovi molitvaj, vu njihovom zagovarjanji tao dobémo.*« Ali zato niti ednomi mantrniki ne podignemo oltar, ka bi na tom njemi aldove prikažüvali, ar šteri méšnik je gda pravo pri oltari stojéč, vu šterom ednoga ali drügoga mantrnika

[7] Madžarski naslov *Szt. mise áldozatról II.* pomeni 'O sveti mašni daritvi, drugi del' in kaže, da gre za nadaljevanje predhodne tematske pridige. Formularni zaznamek *Elmondtam Cserencsóczon 1906 Advent I. vasárnapján* pomeni: 'Pridigal sem v Črenšovcih na prvo adventno nedeljo leta 1906.'

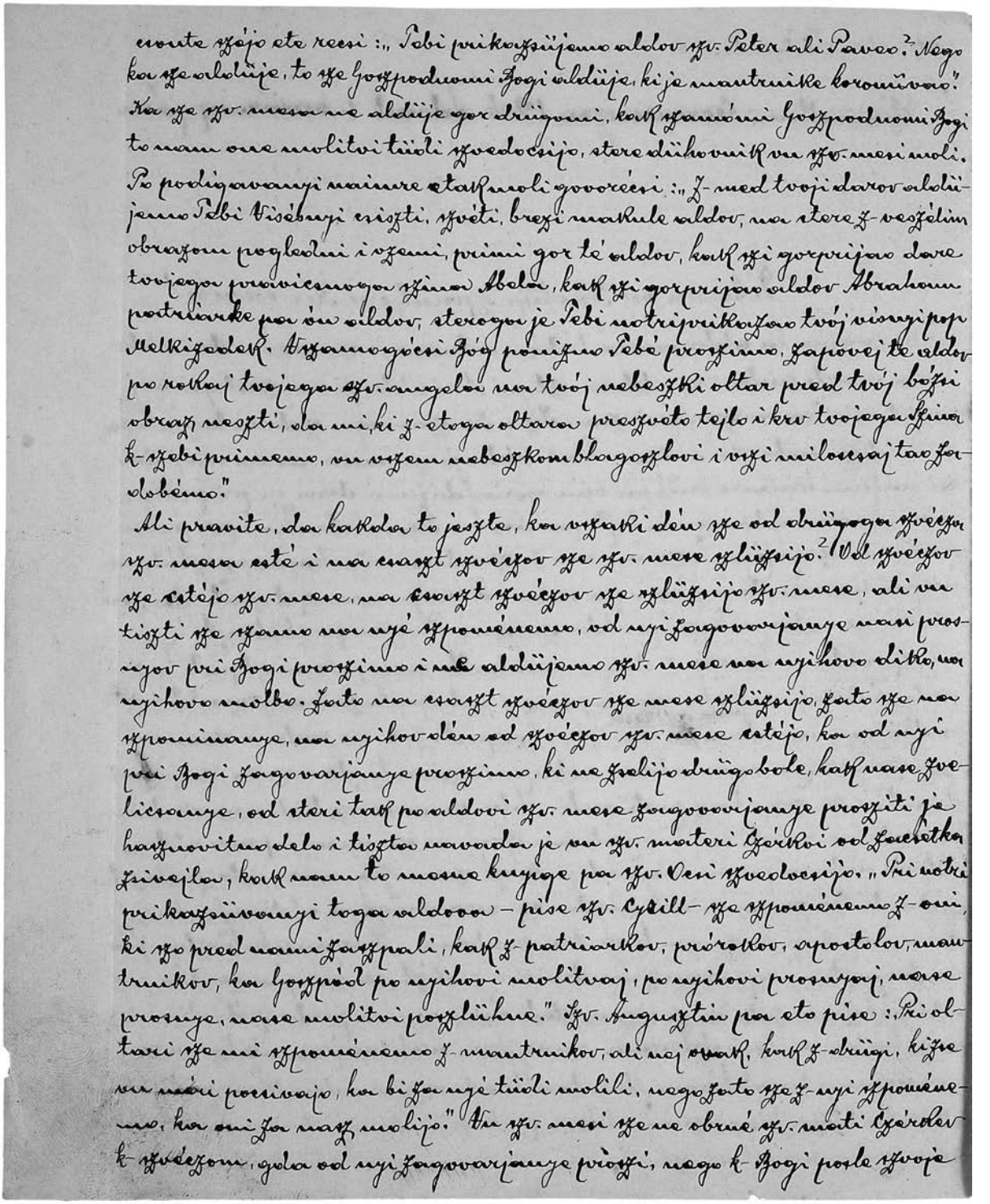

evnate szójo ete recsi: „Tebi prikazsüjemo aldov sz. Peter ali Pavec.[2] Nego ka sze aldüje, to sze Gozpodnomi Bogi aldüje, ki je mantrnike koronüvao." Ka sze sz. mesa ne aldüje gor drügomi, kak szamómi Gozpodnomi Bogi to nam one molitvi tüoli szvedocsijo, stere dühovnik na sz. mesi moli. Po podigavanji mainre stakmoli govoreéesi: „Z-med tvoji daror aldüjemo Tebi Visébnyi crisztus, szveti, brezi madule aldov, na stere z-veszélim obrazom pogledni i vzemi, primi gor té aldov, kak szi gorprijao dare tvojega pravicsnoga szina Abela, kak szi gorprijao aldov Abrahamu patriarke pa ón aldov, stero ga je Tebi notrijprikazao tvój visnyi pop Melkizedek. Vzamogóesi Bóg ponizno Tebé proszimo, zapovej te aldov po rokaj tvojega sz. angela na tvój nebeszki oltar pred tvój bóżi obraz, neszti, da mi, ki z-etoga oltara presztoto tejlo i kri tvojega Szina k-szebi primemo, na vzem nebeszkom blagoszlovi i vszi milosszaj tao zadobémo."

Ali pravite, da kakdav to jeszte, ka vszaki dén sze od drügoga szvécsov sz. mesa esté i na csaszt szvécsov sze sz. mese szlüzsijo.[2] Od szvécsov sze esté sz. mese, na csaszt szvécsov sze szlüzsijo sz. mese, ali na tiszti sze szamo na nyé szpomenemo, od nyi Gozpodnjemuje naszi prosnyov pri Bogi proszimo i na aldüjemo sz. mese na nyihovo dilo, na nyihovo molbo. Zato na csaszt szvécsov sze mese szlüzsijo, zato sze na szpominamuje, na nyihov dén od szvécsov sz. mese esté, ka od nyi pri Bogi Gozpodnjemuje proszimo, ki na zselijo drügo bole, kak nase zvelicsanje, od steri tak po aldovi sz. mese Gozpodnjemuje prosziti je hasznovitno delo i tisztao navado je na sz. materi Czérkvi od zacsetka zivejlo, kak nam to mosne knyige pa sz. Oczi szvedocsijo. „Pri nobi prikazsüvanyi toga aldova – pise sz. Cyrill – sze szpomenemo z-oni, ki sze pred nami Gozpali, kak z-patriarkov, prérokov, apostolov, mantrnikov, ka Gozpód po nyihovi molitvaj, po nyihovi prosnyaj, nasse prosnye, nasse molitvi poszlüsne." Sz. Augusztin pa eto pise: „Pri oltari sze ni szpomenemo z-mantrnikov, ali naj ovak, kak z-drügi, kiszo na nácri pocsivajo, ka bi za nyé tüoli molili, nego zato sze z-nyi szpomenemo, ka oni za nasz molijo." Na sz. mesi sze ne obrné sz. materi Czérkev k-szvécsom, gola od nyi Gozpodnjemuje pricsi, nego k-Bogi porle szvoje

èonte séjo ete reèi: *»Tebi prikažüjemo aldov sveti Peter ali Paveo? Nego ka se aldüje, to se Gospodnomi Bogi aldüje, ki je mantrnike koronüvao.«* Ka se svéta meša ne aldüje gor drügomi, kak samómi Gospodnomi Bogi, to nam one molitvi tüdi svedoèijo, štere dühovnik vu svétoj meši moli. Po podigavanji najmre etak moli, govoréèi: *»Zmed tvoji darov aldüjemo Tebi Višéšnji èisti, sveti, brezi makule aldov, na štere z vesélim obrazom pogledni i vzemi, primi gor té aldov, kak si gorprijao dare tvojega pravičnoga sina Abela, kak si gorprijao aldov Abraham patriarke, pa ón aldov, šteroga je Tebi notriprikazao tvój višnji pop Melkizedek. Vsamogóči Bóg, ponizno Tebé prosimo, zapovej te aldov po rokaj tvojega svétoga angela na tvój nebeski oltar pred tvój bóži obraz nesti, da mi, ki z etoga oltara presvéto tejlo i krv tvojega Sina k sebi primemo, vu vsem nebeskom blagoslovi i vsi milošèaj tao zadobémo.«*

Ali pravite, da kakda to jeste, ka vsaki dén se od drügoga svéca svéta meša èté i na èast svécov se svéte meše slüžijo? Od svécov se ètéjo svéte meše, na èast svécov se slüžijo svéte meše, ali vu tisti se samo na njé spoménemo, od nji zagovarjanje naši prošnjov pri Bogi prosimo i ne aldüjemo svéte meše na njihovo diko, na njihovo molbo. Zato na èast svécov se meše slüžijo, zato se na spominanje, na njihov dén od svecov svéte meše ètéjo, ka od nji pri Bogi zagovarjanje prosimo, ki ne želijo drügo bole, kak naše zvelièanje, od šteri tak po aldovi svéte meše zagovarjanje prositi je hasnovitno delo i tista navada je vu svétoj materi Cérkvi od zaèétka živejla, kak nam to mešne knjige pa sveti Oči svedočijo. *»Pri notriprikažüvanji toga aldova* – piše sveti Ciril – *se spoménemo z oni, ki so pred nami zaspali, kak z patriarkov, prórokov, apoštolov, mantrnikov, ka Gospód po njihovi molitvaj, po njihovi prošnjaj, naše prošnje, naše molitvi poslühne.«* Sveti Augustin pa eto piše: *»Pri oltari se mi spoménemo z mantrnikov, ali nej ovak kak z drügi, ki že vu méri počivajo, ka bi za njé tüdi molili, nego zato se z nji spoménemo, ka oni za nas molijo.«* Vu svétoj meši se ne obrné svéta mati Cérkev k svécom, gda od nji zagovarjanje prosi, nego k Bogi pošle svoje

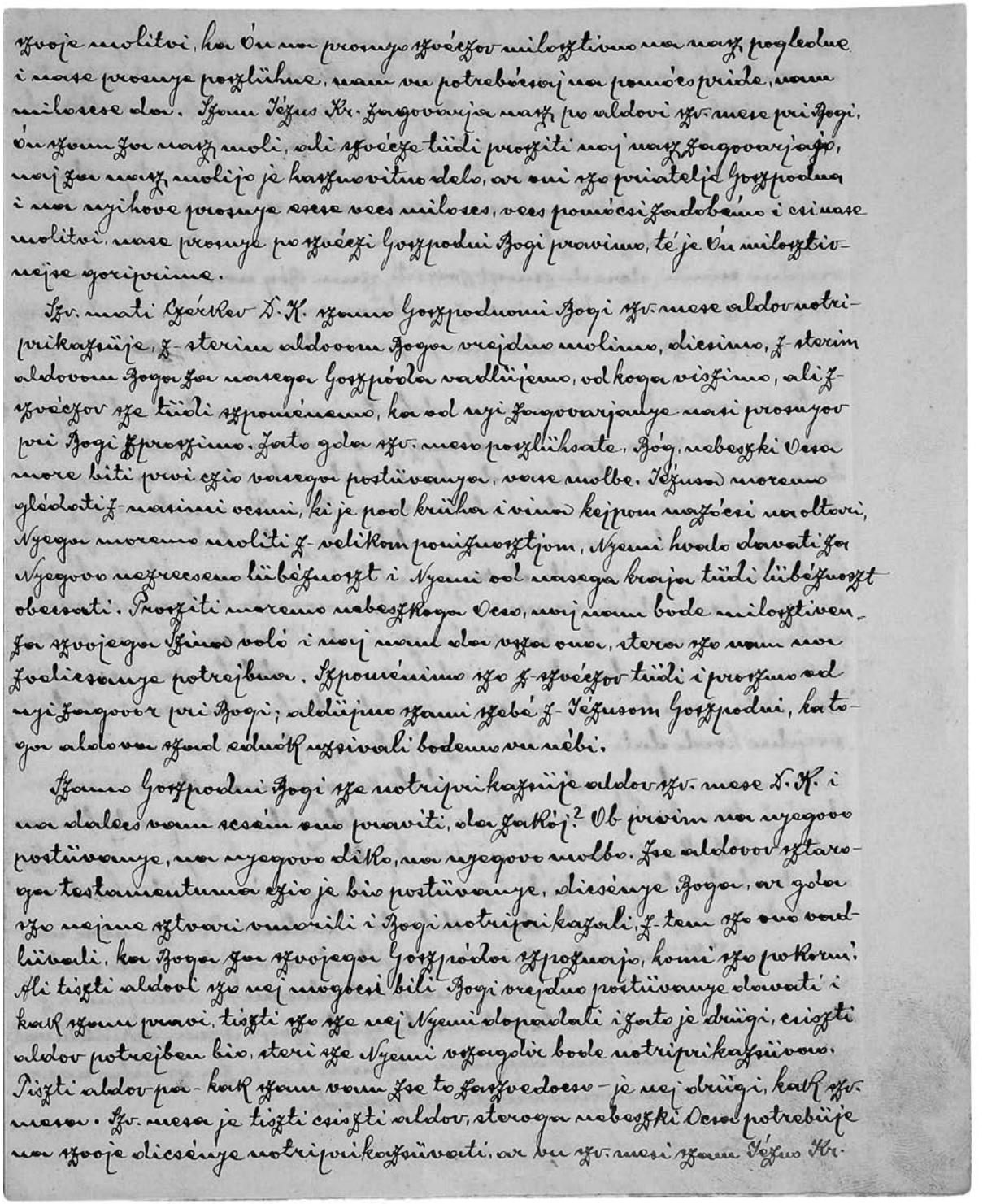

zvoje molitvi, ka On nas pronyo zvéczov miloszlivno na nasz poglednе
i nase prosnye poszlühne, nam vu potrebávnoj na pomóc pride, nam
milosesе dav. Zsom Jézus Kr. govorio nasz po aldovi zv. mese pri Bogi,
On zsom za nasz moli, ali zvéczе tüdi proszіti noj nasz govorijoče,
noj za nasz molijo je hasznovitno delo, ar oni zsо prijatelje Gszpodna
i nas njihove prosnye esesе vesz milosesi, vesz pomóczi zadobéno i csi nase
molitvi, nasе prosnje po zvéczi Gszpodni Bogi provimo, té je On milosztiv-
nejse goriprimo.

Zv. mati Czérkev D. K. zsamo Gszpodnomi Bogi zv. mese aldov notri-
prikazüje, z-sterim aldovom Bogа za nasega Gszpóda vadlüjemo, od kogа viszimo, ali z-
zvéczov sze tüdi szpomenemo, ka od nyi govorijenye nasi prosnjov
pri Bogi zprosimo. Zato gda zv. mesо poszlühsate, Bóg nebeszki Vesa
more biti pri czio vasegа postüvanyа, vasе molbe. Jézusа moremo
gledati z-marnimi ocmi, ki je pod kriihom i vinom kejpom mazóczi na oltári,
Nyegа moremo moliti z-velikom ponizsztjom, Nyemi hvalo davati za
Nyegovo nezreczeno lübézszt i Nyemi od nasega kraja tüdi lübézszt
obecati. Prosziti moremo nebeszkoga Ocsa, noj nam bode milosztiven
za zvojega Zsina volo i noj nam dav vzа ono, stero sze nam nа
zvelicsanye potrejbno. Szpomenimo sze z-zvéczov tüdi i prosimo od
nyi govor pri Bogi; aldüjmo zsami szebé z-Jézusom Gszpodni, ka to-
gа aldov na szod ednók vzsivali bodemo na nébi.

Zsamo Gszpodni Bogi sze notriprikazüje aldov zv. mese D. K. i
na daleesnam sesém ono praviti, dа zakáj.[2] Ob prisim na nyegovo
postüvanye, na nyegovo dikо, na nyegovo molbo. Zse aldovov zstаre-
gа testamenturna dzio je bio postüvanye, dicsénye Bogа, ar golo
zsо nejne sztvari umorili i Bogi notriprikazali, z-tem sze ono vadl-
üvali, ka Bogа za szvojegа Gszpódа szprozsnaje, komi sze pokorni.
Ali tiszti aldov sze nej mogeni bili Bogi vrejdno postüvanye dаvati i
kаk zsamo pravi, tiszti sze sze nej Nyemi dopadali i zato je drügi, csiszti
aldov potrejben bio, steri sze Nyemi vzagolše bode notriprikazüvao.
Tiszti aldov pa – kаk zsamo nam Zse to zazvedeesa – je nej drügi, kаk zv.
mesa. Zv. mesa je tiszti csiszti aldov, steregа nebeszki Ocsa potrebüje
na szvoje dicsénye notriprikazüvati, ar vu zv. mesi zsamo Jézus Kr.

svoje molitvi, ka Ón na prošnjo svécov milostivno na nas pogledne i naše prošnje poslühne, nam vu potrebóèaj na pomóè pride, nam milošèe da. Sam Jézuš Kristuš zagovarja nas po aldovi svéte meše pri Bogi, ón sam za nas moli, ali svéce tüdi prositi, naj nas zagovarjajo, naj za nas molijo, je hasnovitno delo, ar oni so prijatelje Gospodna i na njihove prošnje ešèe veè milošè, veè pomóèi zadobémo, i èi naše molitvi, naše prošnje po svéci Gospodni Bogi pravimo, té je Ón milostivnejše goriprime.

Svéta mati Cérkev, dragi kršèeniki, samo Gospodnomi Bogi svéte meše aldov notriprikažüje, z šterim aldovom Boga vrejdno molimo, dièimo, z šterim aldovom Boga za našega Gospóda vadlüjemo, od koga visimo, ali z svécov se tüdi spoménemo, ka od nji zagovarjanje naši prošnjov pri Bogi zprosimo. Zato gda svéto mešo poslühšate, Bóg, nebeski Oèa more biti prvi cio vašega poštüvanja, vaše molbe. Jézuša moremo glédati z našimi oèmi, ki je pod krüha i vina kejpom nazóèi na oltari, Njega moremo moliti z velikom poniznostjom, Njemi hvalo davati za Njegovo nezreèeno lübéznost i Njemi od našega kraja tüdi lübéznost obeèati. Prositi moremo nebeskoga Oèo, naj nam bode milostiven za svojega Sina voló i naj nam da vsa ona, štera so nam na zvelièanje potrejbna. Spoménimo [se] z svécov tüdi i prosmo od nji zagovor pri Bogi; aldüjmo sami sebé z Jézušom Gospodni, ka toga aldova sad ednók uživali bodemo vu nébi.

Samo Gospodni Bogi se notriprikažüje aldov svéte meše, dragi kršèeniki, i na daleè vam šèém ono praviti, da zakój? Obprvim na njegovo poštüvanje, na njegovo diko, na njegovo molbo. Že aldovov staroga teštamentuma cio je bio poštüvanje, dièénje Boga, ar gda so nejme stvari vmorili i Bogi notriprikazali, z tem so ono vadlüvali, ka Boga za svojega Gospóda spoznajo, komi so pokorni. Ali tisti aldovi so nej mogoèi bili Bogi vrejdno poštüvanje davati, i kak sam pravi, tisti so se nej Njemi dopadali i zato je drügi, èisti aldov potrejben bio, šteri se Njemi vsagdir bode notriprikažüvao. Tisti aldov pa – kak sam vam že to zasvedoèo – je nej drügi, kak svéta meša. Svéta meša je tisti èisti aldov, šteroga nebeski Oèa potrebüje na svoje dičénje notriprikažüvati, ar vu svétoj meši sam Jézuš Kristuš

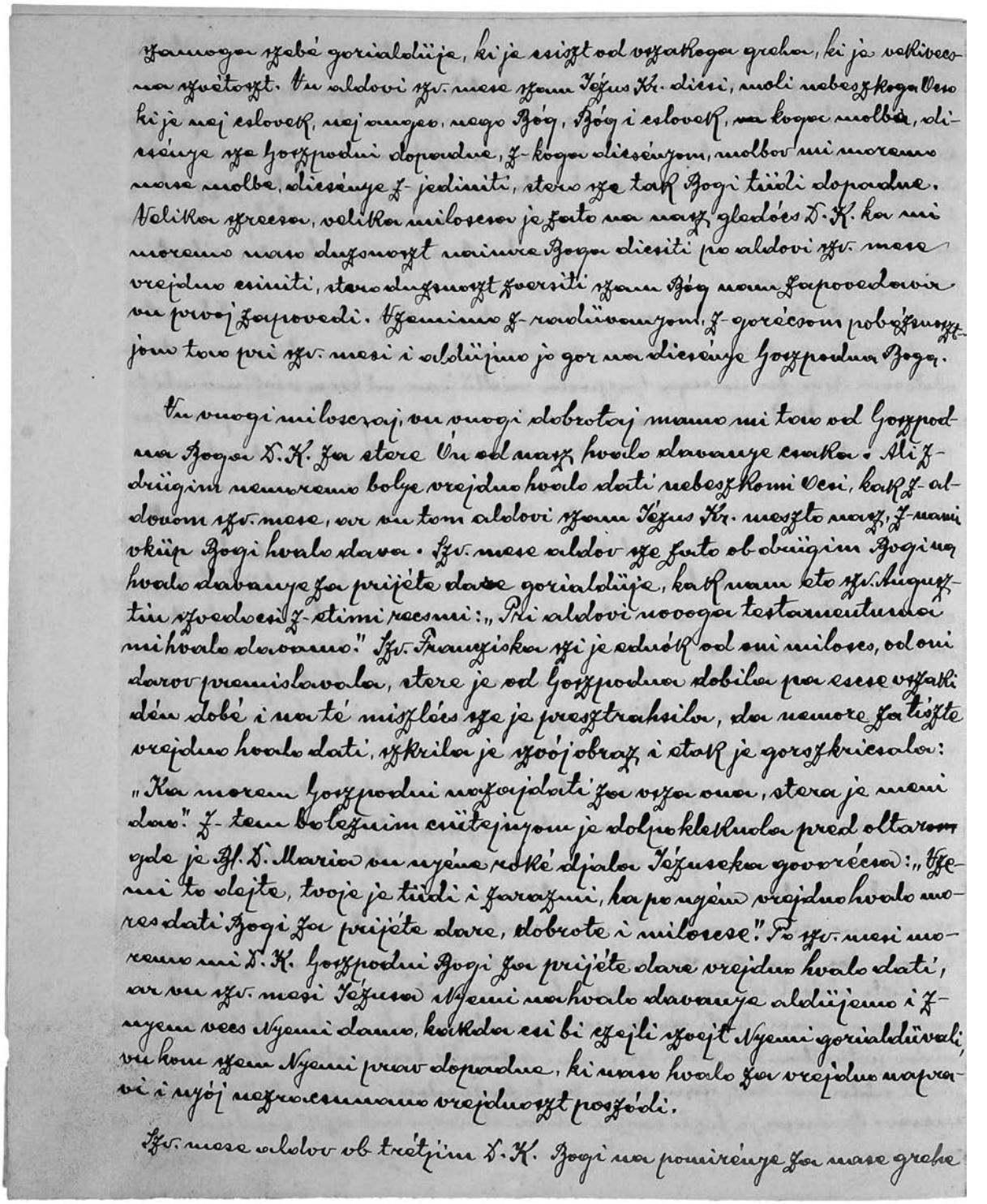

Zgamogen zzabé gorialdüüje, ki je essizt od vzzakega grehau, ki je vekiveczna zzvétoszt. Tu aldovi zzv. mese zzam Jézus Kr. dieni, moli nebeszkoga Ocza ki je naj eslovek, naj ungeo, nego Bóg, Bóg i eslovek, za kogar molbá, oliszánye zze gorzzpodni dopuszti, z-kogar olieszenjom, molbov mi moremo nasse molbe, olieszánye z-jedinyiti, stero zze tak Bogi tüdi dopuszti. Velikau zzreesau, velika miloszesau je zato na nasz gledócs D. K. ka mi moremo nasso dugsnoszt naimvecs Bogu olieszitti pru aldovi zzv. mese vrejdno esmiti, stero dugsnoszt zversiti zzam Bóg nam Zapovedavi vu prvoj Zapovedi. Vzamimo z-navlüvanyom, z-goreczom pobüsnoszt-jom tau pri zzv. mesi i aldüjmo jo gor na olieszánye Gorzzpodna Boga.

Tu vnogi miloszraj, vu vnogi dobrotaj mamo mi tau od Gorzzpodna Boga D. K. za stere Tu od nasz hvalo davanye czaka. Ali z-drügim nemoremo bolye vrejdno hvalo dati nebeszkomi Ocsi, kak z-aldovom zzv. mese, ar vu tom aldovi zzam Jézus Kr. meszto nasz, z-nami vkup Bogi hvalo dava. Zzv. mese aldov zze Zato ob drügim Bogi na hvalo dabanye za prijéte dare gorialdüje, kak nam eto zzv. Augusztin zzvedocsi z-etimi recsmi: „Pri aldovi novoga testamenturdar mi hvalo davamo." Zzv. Franczizka szi je edrük od ovi miloszes, od ovi darov premislavala, stere je od Gorzzpodna dobila pra esesse vzzaki dén dobé i navté miszlécs zze je presztrahsila, dau nemore za tüjzte vrejdno hvalo dati, vzkrila je vzoj obraz i atak je gorszkricsala: „Ka morem Gorzzpodni nazvajdati za vzza ovau, stera je meni dau." Z-tem bolezinim cüétejnyom je dolgo klecsala pred oltarom ogde je Zh. D. Marica ov nyéna redke djalau Jézuseka govorécsa: „Vzemi to olejte, tvoje je tüdi i zarazmi, ka po nyéna vrejdno hvalo moresdati Bogi za prijéte dare, dobrote i miloszesse." Pa zzv. mesi moremo mi D. K. Gorzzpodni Bogi za prijéte dare vrejdno hvalo dati, ar vu zzv. mesi Jézusau Nyemi navhvalo davanye aldüjemo i z-nyem vecs Nyemi damo, kakdau esi bi zzejli zzvejt Nyemi gorialdüvali, vu kom zzam Nyemi prau dopuszti, ki nasso hvalo za vrejdno snapreszi i nyéj nazvecsenanio vrejdnoszt pozzódi.

Zzv. mese aldov ob trétjim D. K. Bogi na pomirénye za nasse grehe

samoga sebé gorialdüje, ki je čist od vsakoga greha, ki je vekivečna svétost. Vu aldovi svéte meše sam Jézuš Kristuš diči, moli nebeskoga Očo, ki je nej človek, nej angeo, nego Bog, Bóg i človek, koga molba, dičénje se Gospodni dopadne, z koga dičénjom, molbov mi moremo naše molbe, dičénje zjediniti, štero se tak Bogi tüdi dopadne. Velika sreča, velika milošča je zato na nas gledóč, dragi krščeniki, ka mi moremo našo dužnost, najmre Boga, dičiti, po aldovi svéte meše vrejdno činiti, štero dužnost zvršiti sam Bóg nam zapovedava vu prvoj zapovedi. Vzemimo z radüvanjom, z goréčom pobóžnostjom tao pri svétoj meši i aldüjmo jo gor na dičénje Gospodna Boga.

Vu vnogi miloščaj, vu vnogi dobrotaj mamo mi tao od Gospodna Boga, dragi krščeniki, za štere Ón od nas hvalodavanje čaka. Ali z drügim ne moremo bolje vrejdno hvalo dati nebeskomi Oči, kak z aldovom svéte meše, ar vu tom aldovi sam Jézuš Kristuš mesto nas, z nami vküp Bogi hvalo dava. Svéte meše aldov se zato ob drügim Bogi na hvalodavanje za prijéte dare gorialdüje, kak nam eto svéti Augustin svedoči z etimi rečmi: *»Pri aldovi novoga tešta-mentuma mi hvalo davamo.«* Svéta Franciška si je ednók od oni milošč, od oni darov premišlavala, štere je od Gospodna dobila, pa ešče vsaki dén dobé, i na té misléč se je prestrahšila, da ne more za tiste vrejdno hvalo dati, skrila je svój obraz i etak je goriskričala: *»Ka morem Gospodni nazajdati za vsa ona, štera je meni dao.«* Z tem boleznim čütejnjom je dolpokleknola pred oltar, gde je Blažena Devica Marija vu njéne roké djala Jézušeka, govoréča: *»Vzemi to dejte, tvoje je tüdi, i zarazmi, ka po njém vrejdno hvalo moreš dati Bogi za prijéte dare, dobrote i milošče.«* Po svétoj meši moremo mi, dragi krščeniki, Gospodni Bogi za prijéte dare vrejdno hvalo dati, ar vu svétoj meši Jézuša Njemi na hvalodavanje aldüjemo i z njem več Njemi damo, kakda či bi cejli svejt Njemi gorialdüvali, vu kom [se] Njemi prav dopadne, ki našo hvalo za vrejdno napravi i njój nezračunano vrejdnost posódi.

Svéte meše aldov ob trétjim, dragi krščeniki, Bogi na pomirénje za naše grehe

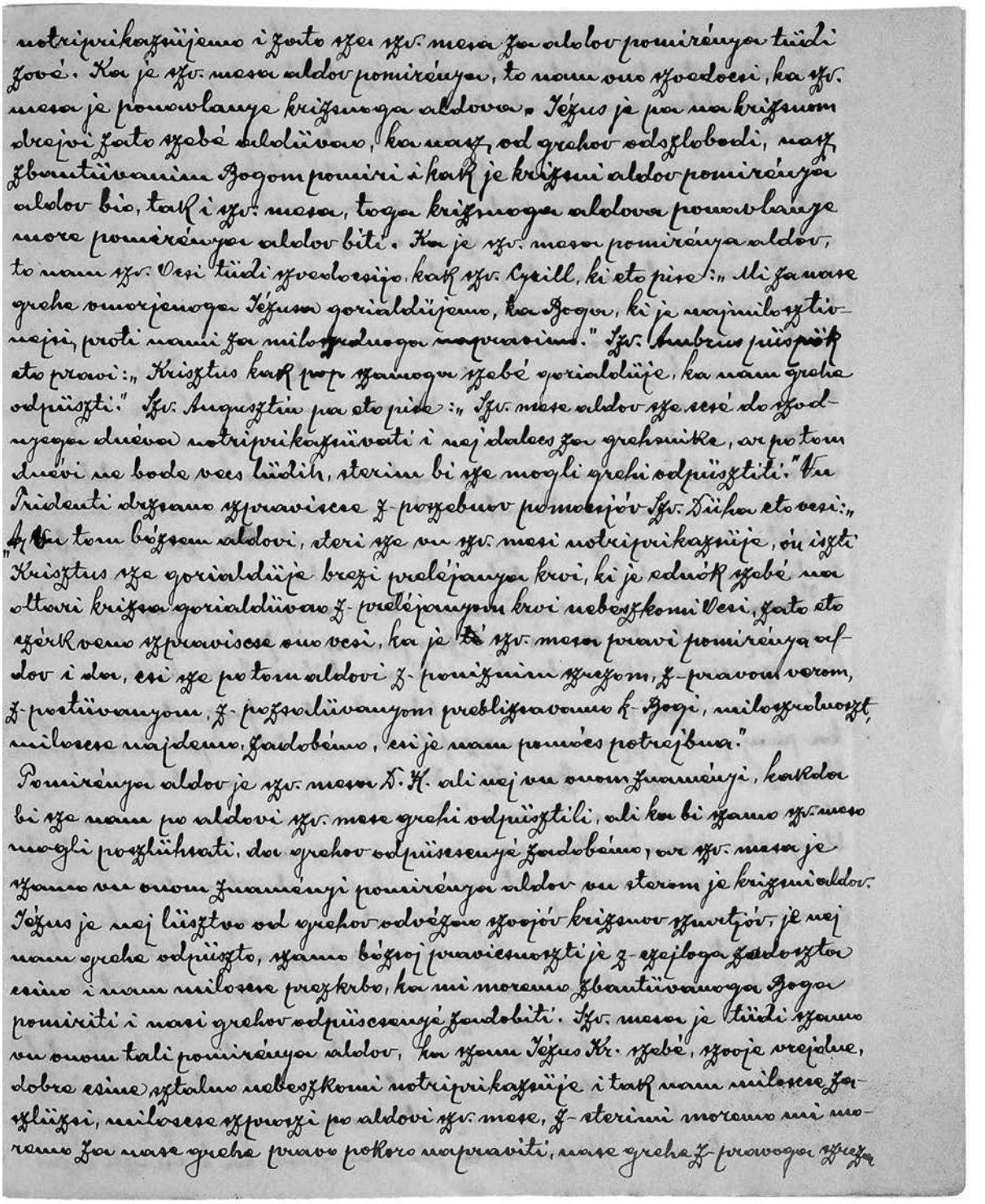

notriprikazüjemo i zato szes szv. mesa za oldov pomirávnya tüdi zové. Ka je szv. mesa oldov pomirávnya, to nam ono szvedoesi, ka szv. mesa je ponovlanye krizsnoga oldova. Jézus je na na krizsnom drevi zato szebé oldüvao, ka nasz, od grehov odszlobodi, nasz zbantüvanim Bogom pomiri i kak je krizsni oldov pomirávnya oldov bio, tak i szv. mesa, toga krizsnoga oldova ponovlanye more pomirávnya oldov biti. Ka je szv. mesa pomirávnya oldov, to nam szv. Vesi tüdi szvedocsijo, kak szv. Cyrill, ki eto pise: „Mi za nase grehe onmrjenoga Jézusa gorialdüjemo, ka Bogu, ki je najmilosztivnejsi, proti nami za milosztivnoga napravimo." Szv. Ambrus püspök eto pravi: „Krisztus kak pop szamoga szebé gorialdüje, ka nam grehe odpüszti." Szv. Auguszt'in pa eto pise: „Szv. mese oldov sze sesé do szodnyega dnéva notriprikazüvati i nej dalecs za grehnike, ar po tom dnevi ne bode vecs tüdih, sterim bi sze mogli grehi odpüsztiti." Na Tridenti sbrano szpraviscse z-pozsebnov pomokjov Szv. Düha eto vesi: „Na tom bózsem oldovi, steri sze na szv. mesi notriprikazüje, ón iszti Krisztus sze gorialdüje brezi prelejanya krvi, ki je ednók szebé na oltari krizsa gorialdüvao z-prelejanyom krvi nebeszkomi Vesi, zato eto szérkvano szpraviscse ono vesi, ka je ta szv. mesa pravi pomirávnya oldov i dar, esi sze po tom oldovi z-ponizsnim szrcom, z-pravov verom, z-postüvanyom, z-pozsvetüvanyom preblizsavomo k-Bogi, milosztivnoszt, milosesa najdemo, zadobémo, esi je nam ponvecs potrejbna."

Pomirávnya oldov je szv. mesa D. H. ali nej na onom znamávnji, kakdor bi sze nam po oldovi szv. mese grehi odpüsztili, ali ka bi szamo szv. meso mogli pozsüvati, dar grehov odpüsszenye zadobémo, ar szv. mesa je szamo na onom znamávnji pomirávnya oldov na sterom je krizsni oldov. Jézus je nej lüsztvo od grehov odvézao szvojov krizsnov szmrtjov, je nej nam grehe odpüszto, szamo bózjoj pravicsnoszti je z-szejlom zadoszto csino i nam milosesa prozkrbo, ka mi moremo zbantüvanoga Boga pomiriti i nasi grehov odpüsszenye zadobiti. Szv. mesa je tüdi szamo na onom tali pomirávnya oldov, ka szam Jézus Kr. szebé, szvoje vrejdne, dobre csine sztalno nebeszkomi notriprikazüje i tak nam milosesa zasliizsi, milosesa szpravzi po oldovi szv. mese, z-sterimi moremo mi moremo Boga nase grehe pravo pokoro napraviti, nase grehe z-pravoga szrca

notriprikažüjemo i zato se svéta meša za aldov pomirénja tüdi zové. Ka je svéta meša aldov pomirénja, to nam ono svedoči, ka svéta meša je ponavlanje križnoga aldova. Jézuš je pa na križnom drejvi zato sebé aldüvao, ka nas od grehov odslobodi, nas zbantüvanim Bogom pomiri, i kak je križni aldov pomirénja aldov bio, tak i svéta meša toga križnoga aldova ponavlanje more pomirénja aldov biti. Ka je svéta meša pomirénja aldov, to nam svéti Oči tüdi svedočijo, kak svéti Ciril, ki eto piše: *»Mi za naše grehe vmorjenoga Jézuša gorialdüjemo, ka Boga, ki je najmilostivnejši proti nami, za milosrdnoga napravimo.«* Svéti Ambruš püšpök eto pravi: *»Kristuš kak pop samoga sebé gorialdüje, ka nam grehe odpüsti.«* Svéti Augustin pa eto piše: *»Svéte meše aldov se ščé do sodnjega dnéva notriprikažüvati i nej daleč za grehšnike, ar po tom dnévi ne bode več lüdih, šterim bi se mogli grehi odpüstiti.«* Vu Tridenti držano spravišče z posebnov pomočjóv Svétoga Düha eto vči: *»Ar vu tom bóžem aldovi, šteri se vu svétoj meši notriprikažüje, ón isti Kristuš se gorialdüje brezi preléjanja krvi, ki je ednók sebé na oltari križa gorialdüvao z preléjanjom krvi nebeskomi Oči,« zato eto cérkveno spravišče ono vči, ka je té svéta meša pravi pomirénja aldov i da, či se po tom aldovi z poniznim srcom, z pravom verom, z poštüvanjom, z požalüvanjom prebližavamo k Bogi, milosrdnost, milošče najdemo, zadobémo, či je nam pomóč potrejbna.«*

Pomirénja aldov je svéta meša, dragi krščeniki, ali nej vu onom znaménji, kakda bi se nam po aldovi svéte meše grehi odpüstili, ali ka bi samo svéto mešo mogli poslühšati, da grehov odpüščenjé zadobémo, ar svéta meša je samo vu onom znaménji pomirénja aldov, vu šterom je križni aldov. Jézuš je nej lüstvo od grehov odvézao svojóv križnov smrtjóv, je nej nam grehe odpüsto, samo bóžoj pravičnosti je zcejloga zadosta čino i nam milošče prezkrbo, ka mi moremo zbantüvanoga Boga pomiriti i naši grehov odpüščenjé zadobiti. Svéta meša je tüdi samo vu onom tali pomirénja aldov, ka sam Jézuš Kristuš sebé, svoje vrejdne, dobre čine stalno nebeskomi ⟨Oči⟩ notriprikažüje, i tak nam milošče zaslüži, milošče sprosi po aldovi svéte meše, z šterimi moremo mi za naše grehe pravo pokoro napraviti, naše grehe z pravoga srca

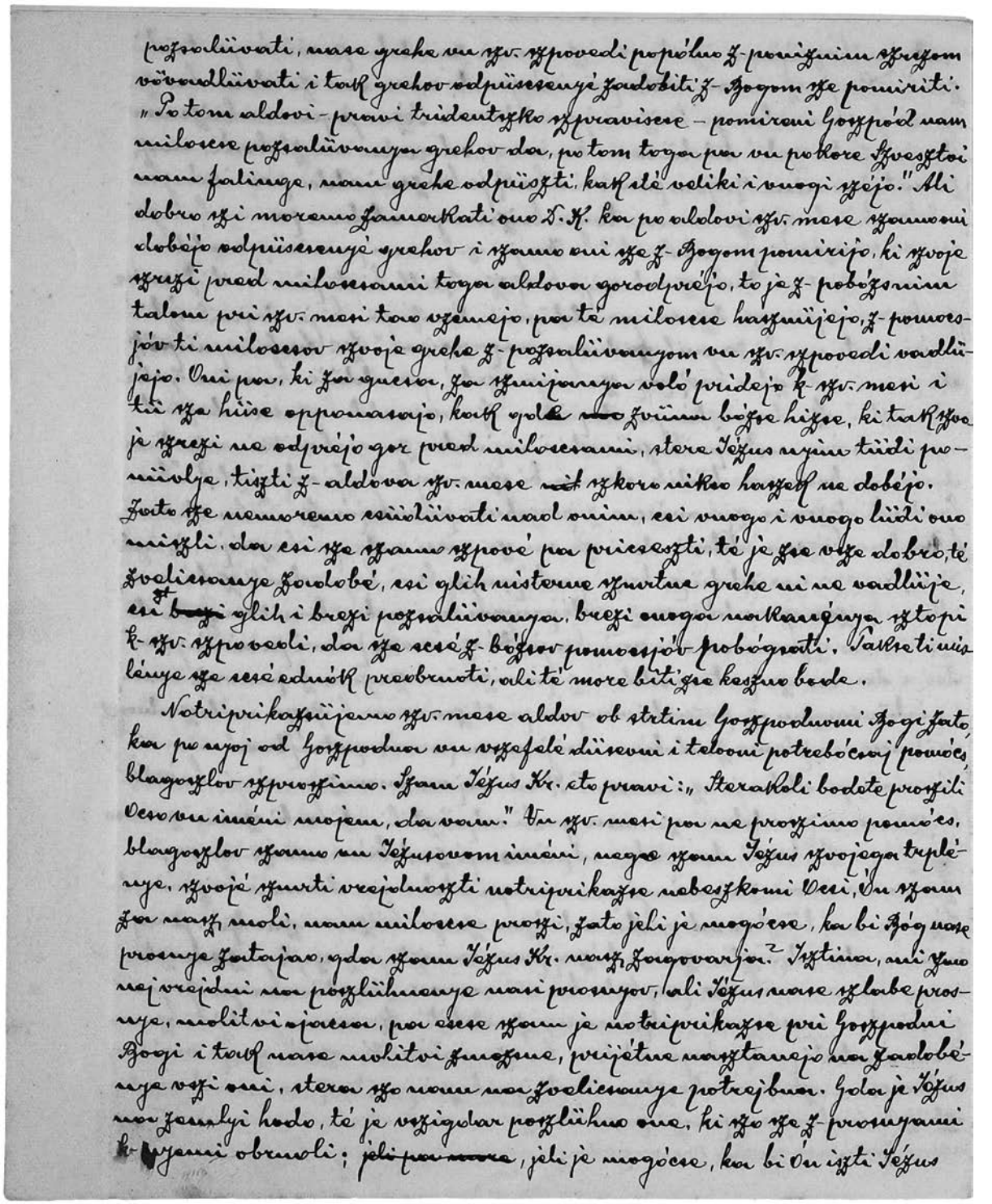

pozsaliüvati, nase greha vu szv. szpovedi popólnoma z-ponizsnim szrcom vözvadliüvati i tak grehov odpüszenyé zadobiti z-Bogom sze pomiriti. „Po tom aldovi – pravi tridentinsko szveticsse – pomirani Gozpód nam miloscse pozsaliüvanyja grehov da, po tom toga pa vu prekore Szveszti nam falinga, nami greha odpüszti, kak sté veliki i vnogi széjo." Ali dobro szi moremo zamorkati ono Z. K. ka po aldovi szv. mase szamomi dobéjo odpüszenyé grehov i szamo oni sze z-Bogom pomirijo, ki szvoje szrczi pred miloscsami toga aldovan gorodvrécjo, to je z-pobóžnim talom pri szv. mari tamo vzemejo, pa té miloscse haszniijejo, z-pomocsjov ti miloscsov szvoje greha z-pozsaliüvanyom vu szv. szpovedi vadlüjejo. Oni pa, ki za gucsov, za szmijanyja voló pridejo k-szv. mari i tü sza hüse oppomasujo, kaik gyé zvünn bóžse hizse, ki tak szvoje szrczi ne odvrécjo gor pred miloscsami, stere Jézus nyim tüdi pomüvlye, tiszti z-aldova szv. mase szkoro nikao haszek ne dobéjo. Zato sze nemoremo esmüliüvati nad onim, csi vnogo i vnogo liüdi ono mizli, da csi sze szamo szpové pa pricsesztí, té je sze vsze dobro, té zvolicsuvanye zadobé, csi glih nisterne szmrtne greha ni ne vadlüje, csi glih i brezi pozsaliüvanya, brezi vnogi malkanéjva sztopi k-szv. szpovedi, da sze sesé z-bóžov pomocsjov pobógnati. Takrati miselénya sze sesé zdnók preobrnoti, ali té more biti sze keszno bode.

Notriprikazsüjemo szv. mase aldov ob strtini Gozpodnovi Jogi zato, ka po nyoj od Gozpodna vu vszefalé düsevni i teloni potrebócsoj pomóc, blagoszlov szprosimo. Szam Jézus Kr. eto pravi: „Sterakoli bodete prosili Oesa vu iméni mojem, da vam." Vu szv. mari pa ne prosimo pomóc, blagoszlov szamo vu Jézusovom iméni, nego szam Jézus szvojega trplénye, szvojé szmrti vecsjolnozti notriprikazse nebeszkomi Ocsi, On szam za nasz moli, nam miloscse prosi, zato jeli je mogócse, ka bi Jógo mase prosnye zatajao, gda szam Jézus Kr. nasz Zagovarjao.[2] Iztina, mi gnogi nej vecsjedni na pozsliüvanye nasi prosnyov, ali Jézus nase szlabe prosnye, molitvi ajacse, pa esse szam je notriprikazse pri Gozpodni Bogi i tak nase molitvi zmozsne, prijétne nasztanejo na zadobénye vszi ovi, stere szo nami na zvolicsanye potrejbne. Gda je Jézus nas zasnlyi hodo, té je vszigdar pozsliühno one, ki szo sze z-prosnyami k-Njemi obrnoli; jeli pa mase, jeli je mogócse, ka bi On izsti Jézus

požalüvati, naše grehe vu svétoj spovedi popólno, z poniznim srcom vövadlüvati i tak grehov odpüščenjé zadobiti, z Bogom se pomiriti. *»Po tom aldovi* – pravi tridentsko spravišče – *pomireni Gospód nam milošče požalüvanja grehov da, po tom toga pa vu pokore Svestvi nam falinge, nam grehe odpüsti, kak šté veliki i vnogi séjo.«* Ali dobro si moremo zamerkati ono, dragi krščeniki, ka po aldovi svéte meše samo oni dobéjo odpüščenje grehov i samo oni se z Bogom pomirijo, ki svoje srci pred miloščami toga aldova gorodpréjo, to je z pobóžnim talom pri svétoj meši tao vzemejo, pa té milošče hasnüjejo, z pomočjóv ti miloščov svoje grehe z požalüvanjom vu svétoj spovedi vadlüjejo. Oni pa, ki za guča, za smijanja voló pridejo k svétoj meši i tü se hüše oponašajo, kak gde zvüna bóže hiže, ki tak svoje srci ne odpréjo gor pred miloščami, štere Jézuš njim tüdi ponüvlje, tisti z aldova svéte meše skoro nikšo hasek ne dobéjo. Zato se ne moremo čüdüvati nad onim, či vnogo i vnogo lüdi ono misli, da či se samo spové pa pričesti, té je že vse dobro, té zveličanje zadobé, čiglih ništerne smrtne grehe ni ne vadlüje, čiglih i brezi požalüvanja, brezi onoga nakanénja stopi k svétoj spovedi, da se ščé z bóžov pomočjóv pobógšati. Takše ti mišlénje se ščé ednók preobrnoti, ali té morebiti že kesno bode.

Notriprikažüjemo svéte meše aldov ob štrtim Gospodnomi Bogi zato, ka po njoj od Gospodna vu vsefelé düševni i telovni potrebóčaj pomóč, blagoslov sprosimo. Sam Jézuš Kristuš eto pravi: *»Šterakoli bodete prosili Očo vu iméni mojem, da vam.«* Vu svétoj meši pa ne prosimo pomóč, blagoslov samo vu Jézušovom iméni, nego sam Jézuš svojega trplénja, svojé smrti vrejdnosti notriprikaže nebeskomi Oči, Ón sam za nas moli, nam milošče prosi, zato jeli je mogóče, ka bi Bóg naše prošnje zatajao, gda sam Jézuš Kristuš nas zagovarja? Istina, mi smo nej vrejdni na poslühnenje naši prošnjov, ali Jézuš naše slabe prošnje, molitvi ojača, pa ešče sam je notriprikaže pri Gospodni Bogi, i tak naše molitvi zmožne, prijétne nastanejo na zadobénje vsi oni, štera so nam na zveličanje potrejbna. Gda je Jézuš na zemlji hodo, té je vsigdar poslühno one, ki so se z prošnjami k njemi obrnoli; jeli je mogóče, ka bi Ón isti Jézuš

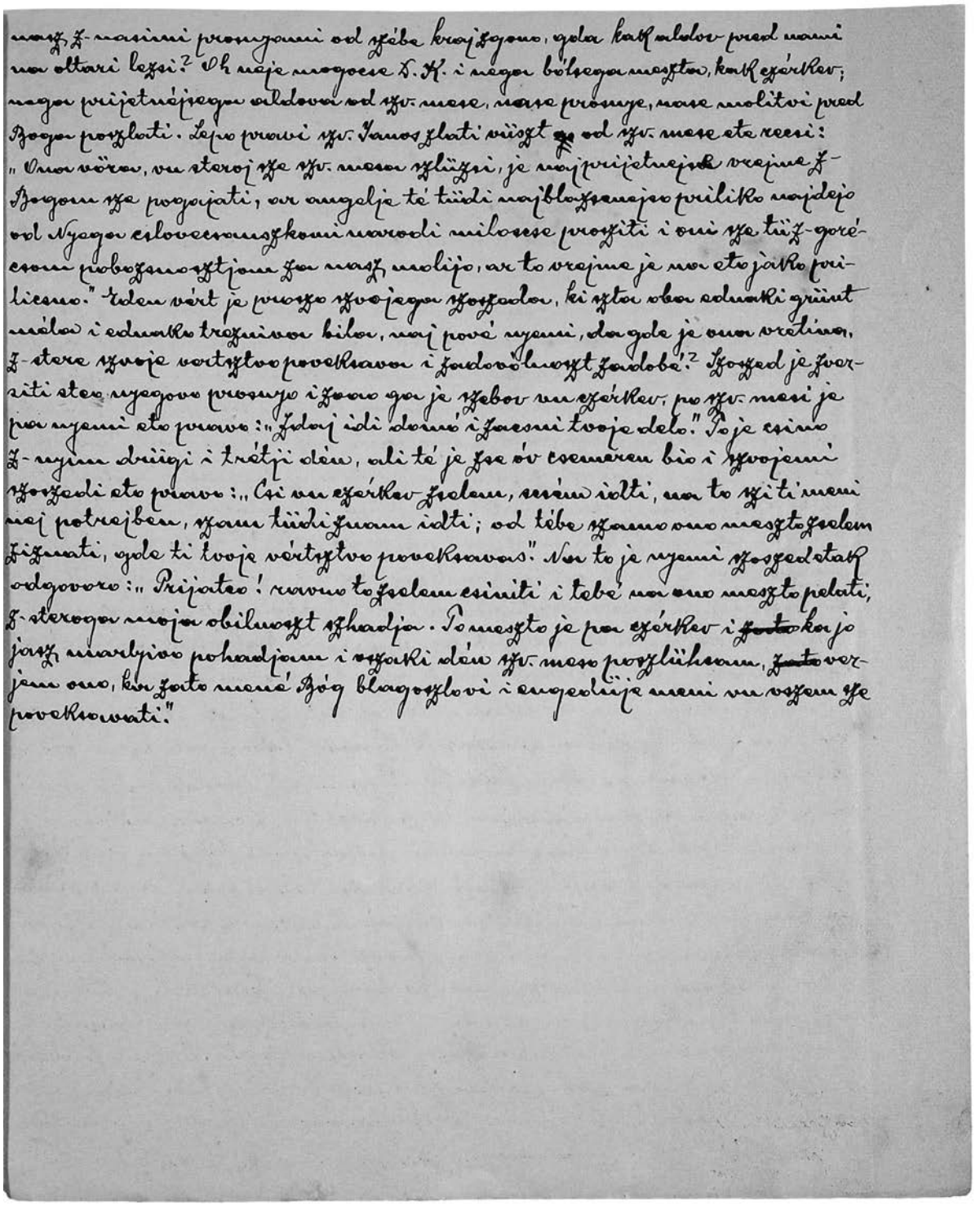

maſz ſ-nasimi prouganmi od zébe krajzgouo, gola kak maloi pred nami na oltari lezi? Ah moje mogoche D. K. i negoui bólsega mesztou, kak ezérkeu; nagoui prijetnéjsega oblekou od szv. mese, nasse prosnye, nasse molitui pred Bogom pozlati. Lepo prouui szv. Ianos zlati vüszt ... od szv. mese eta reesi: „Ona vöra, vu steroj sze szv. masa szlüzsi, je najprijetnejsk vrejme ſ-Bogom sze pogojati, ar angelje té tüdi najblazsanejso prilikо najdejo od Nyegoui csloueczanszkomi naroodi milosese prosziti i oui sze tüſz-goréesom pobozsnoszt jom sse maſz molijo, ar to vrejme je nai eto jakо prilicsno." Eden vért je prosze szvojega szoszeda, ki szta obá edenaki grünt málou i edenake trogninou bilou, naj poué nyemi, da gde je ona vrednа, ſ-stere szvoje vertsztvo povekssavou i sadovolnoszt sadobé? Szoszed je sverssiti stou nyegovo prosnyo i zavou ga je szebou na ezérkeu; po szv. masi je pou nyemi eto prauo: „Idoj idi doma i zaesni tvoje delo." To je csinо ſ-nyim drüigi i tréti edén, ali té je sse óu csemeren bio i szvojemi szoszedi eto prauo: „Csi na ezérkeu szedem, szmém idti, na to szi ti mami naj potrejben, szam tüdi szuam idti; od tébe szamo ouo mesztо szedem fizmati, gda ti tvoje vértsztvo povekssavas." Na to je nyemi szoszed stati odgovoro: „Prijatео! rauno to szedem csiniti i tebé na ouo mesztо pelati, ſ-stérogа moja obilnoszt szhadja. To mesztо je pou ezérkeu i ~~sato~~ kakor je jasz, mislyeo pohadjam i szpraki edén szv. mesо prezlühsam, ~~sato~~ verjem ouo, kа sato mené Bóg blagoszlovi i angeolije meni na vszem sze povekssovati."

nas z našimi prošnjami od sébe kraj zgono, gda kak aldov pred nami na oltari leži? Oh, neje mogoče, dragi krščeniki, i nega bólšega mesta kak cérkev; nega prijetnéjšega aldova od svéte meše, naše prošnje, naše molitvi pred Boga poslati. Lepo pravi svéti Janoš zlati vüst od svéte meše ete reči: *»Ona vöra, vu šteroj se svéta meša slüži, je najprijetnejše vrejme z Bogom se pogajati, ar angelje té tüdi najblaženejšo priliko najdejo od Njega človečanskomi narodi milošče prositi, i oni se tü z goréčom pobožnostjom za nas molijo, ar to vrejme je na eto jako prilično.«* Eden vért je proso svojega soseda, ki sta oba ednaki grünt méla i ednako trezniva bila, naj pové njemi, da gde je ona vretina, z štere svoje vertstvo povekšava i zadovólnost zadobé? Sosed je zvršiti šteo njegovo prošnjo i zvao ga je sebov vu cérkev, po svétoj meši je pa njemi eto pravo: *»Zdaj idi domó i začni tvoje delo.«* To je čino z njim drügi i trétji dén, ali té je že óv čemeren bio i svojemi sosedi eto pravo: *»Či vu cérkev želem, ščém idti, na to si ti meni nej potrejben, sam tüdi znam idti; od tébe samo ono mesto želem ziznati, gde ti tvoje vértstvo povekšavaš.«* Na to je njemi sosed etak odgovoro: *»Prijateo! ravno to želem činiti i tebé na ono mesto pelati, z šteroga moja obilnost shadja. To mesto je pa cérkev i ka jo jas marljivo pohadjam i vsaki dén svéto mešo poslühšam, verjem ono, ka zato mené Bóg blagoslovi i engedüje meni vu vsem se povekšavati.«*

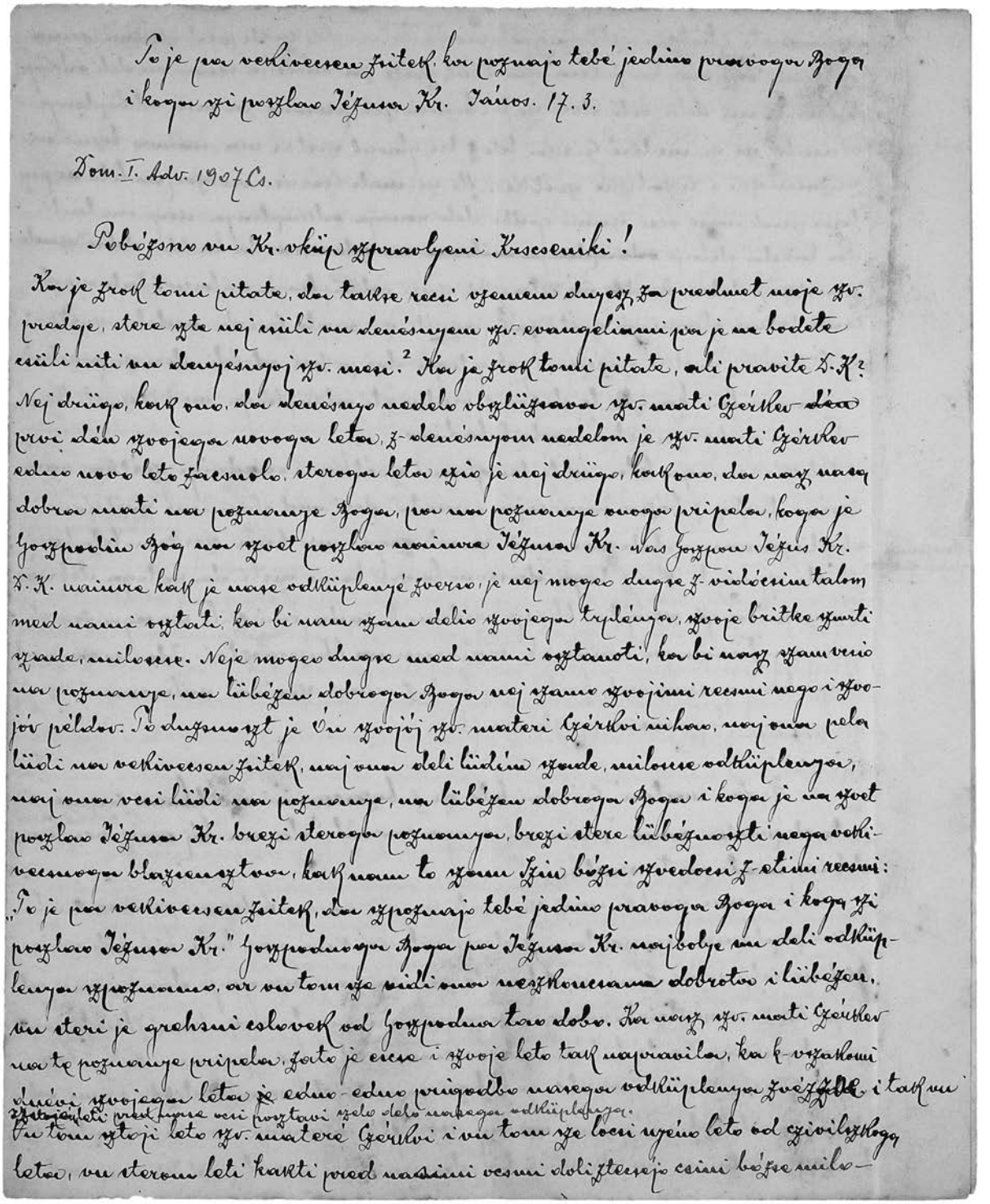

To je pa večiveczen zitek, da spoznajo tebé jedino pravoga Boga i koga si poszlao Jézusa Kr. Janos. 17. 3.

Dom. I. Adv. 1907 Cs.

Pobóżno vu Kr. vkúp zzvravlyeni Krscseniki!

Ka je zrok tomi pitate, da takse recsi vzemem dnyesz za predmet moje zv. predge, stere zte nej csúli vu denésnyem zv. evangeliumi pa je na bodete csúli niti vu denyésnyoj zv. mesi.[2] Ka je zrok tomi pitate, ali pravite V. K.? Nej drügo, kak ono, da denésnyo nedelo obzlüzsava zv. mati Czérkev dva prvi dán szvojega novoga leta, z denésnyom nedelom je zv. mati Czérkev edno novo leto zacsnola, steroga leto szio je nej drügo, kak ono, da naj naša dobra mati na pozname Boga, pa na pozname onoga pripelca, koga je Gozpodin Bóg na szvet poszlao mainva Jézusa Kr. Vas Gozpon Jézus Kr. V. K. mainva kak je nase odküplenyé zversio, je nej mogeo dugse z vidócsim talom med nami oztati, ka bi nam szam delio szvojega tr[illegible]lénya, szvoje britke szmrti szade, milosse. Neje mogeo dugse med nami oztanoti, ka bi naj szam verio na pozname, na lübézen dobrega Boga nej szamo szvojimi recsmi nego i szvojóv példov. Pa dugsnozt je Ón szvojoj zv. materi Czérkvi nihao, naj ona pela lüdi na veliveczen zitek, naj ona deli lüdém szade, milosse odküplenya, naj ona veczi lüdi na pozname, na lübézen dobrega Boga i koga je na szvet poszlao Jézusa Kr. brezi steroga pozmanya, brezi stere lübéznozti nega veliveczniga blazensztva, kak nam to szam Szin bózji szvedoczi z-etimi recsmi: „To je pa veliveczen zitek, da szpoznajo tebé jedino pravoga Boga i koga si poszlao Jézusa Kr." Gozpodnyega Boga pa Jézusa Kr. najbolye na deli odküplenya szpoznamo, ar na tom szpa vidimo nezkoncsana dobrotvo i lübézen, na steri je grehsni esloyek od Gozpodna tuo dobo. Ka naj zv. mati Czérkev na tę pozname pripelca, zato je ecse i szvoje leto tak napravila, ka k vszakomi dnévi szvojega leta je edno-edno prigodbo nasega odküplenya zvé[illegible] i tak na zzlatonaleti pred fajne veri poszlavi szelo delo nasega odküplenya.
Na tom zlatoji leto zv. materé Czérkvi i na tom zze loczi vpéno leto od czivilszkoga leta, na sterom leti kaszti pred nasimi vesmi dolizteresje casmi bózje milo-

1. ADVENTNA NEDELJA (1. 12. 1907, ČRENŠOVCI)

DPa61

»To je pa vekivečen žitek, ka poznajo tebé, jedino pravoga Boga, i koga si poslao, Jézuša Kristuša.« János 17, 3.[8]

Dom. I. Adv. 1907 Cs.[9]

Pobóžno vu Kristuši vküpspravljeni krščeniki!

Ka je zrok tomi, pitate, da takše reči vzemem dnjes za predmet moje svéte predge, štere ste nej čüli vu denéšnjem svétom evangeliumi pa je ne bodete čüli niti vu denjéšnjoj svétoj meši? Ka je zrok tomi, pitate ali pravite, dragi krščeniki? Nej drügo kak ono, da denéšnjo nedelo obslüžava svéta mati Cérkev prvi dén svojega novoga leta, z denéšnjom nedelom je svéta mati Cérkev edno novo leto [začnola], šteroga leta cio je nej drügo kak ono, da nas naša dobra mati na poznanje Boga pa na poznanje onoga pripela, koga je Gospodin Bóg na svet poslao, najmre Jézuša Kristuša. Naš Gospon Jézuš Kristuš, dragi krščeniki, najmre, kak je naše odküplenjé zvršo, je nej mogeo dugše z vidóčim talom med nami ostati, ka bi nam sam delio svojega trplénja, svoje britke smrti sade, milošče. Neje mogeo dugše med nami ostanoti, ka bi nas sam včio na poznanje, na lübézen dobroga Boga, nej samo svojimi rečmi, nego i svojóv példov. To dužnost je Ón svojój svétoj materi Cérkvi nihao, naj ona pela lüdi na vekivečen žitek, naj ona deli lüdém sade, milošče odküplenja, naj ona vči lüdi na poznanje, na lübézen dobroga Boga, i koga je na svet poslao, Jézuša Kristuša, brezi šteroga poznanja, brezi štere lübéznosti nega vekivečnoga blaženstva, kak nam to sam Sin bóži svedoči z etimi rečmi: *»To je pa vekivečen žitek, da spoznajo tebé, jedino pravoga Boga, i koga si poslao, Jézuša Kristuša.«* Gospodnoga Boga pa Jézuša Kristuša najbolje vu deli odküplenja spoznamo, ar vu tom se vidi ona neskončana dobrota i lübézen, vu šteri je grehšni človek od Gospodna tao dobo. Ka nas svéta mati Cérkev na to poznanje pripela, zato je ešče i svoje leto tak napravila, ka k vsakomi dnévi svojega leta edno edno prigodbo našega odküplenja zvéže i tak vu svojem leti pred naše oči postavi celo delo našega odküplenja.

Vu tom stoji leto svéte materé Cérkvi i vu tom se loči njéno leto od civilskoga leta, vu šterom leti kakti pred našimi očmi doli ztečéjo čini bóže milo-

[8] *János* [Janoš] je madžarski zapis imena evangelista Janeza.

[9] Okrajšava *Dom. I. Adv.* pomeni *Dominica prima Adventus* ('prva adventna nedelja'), zapis *Cs.* pa označuje Cserencsócz (Črenšovci).

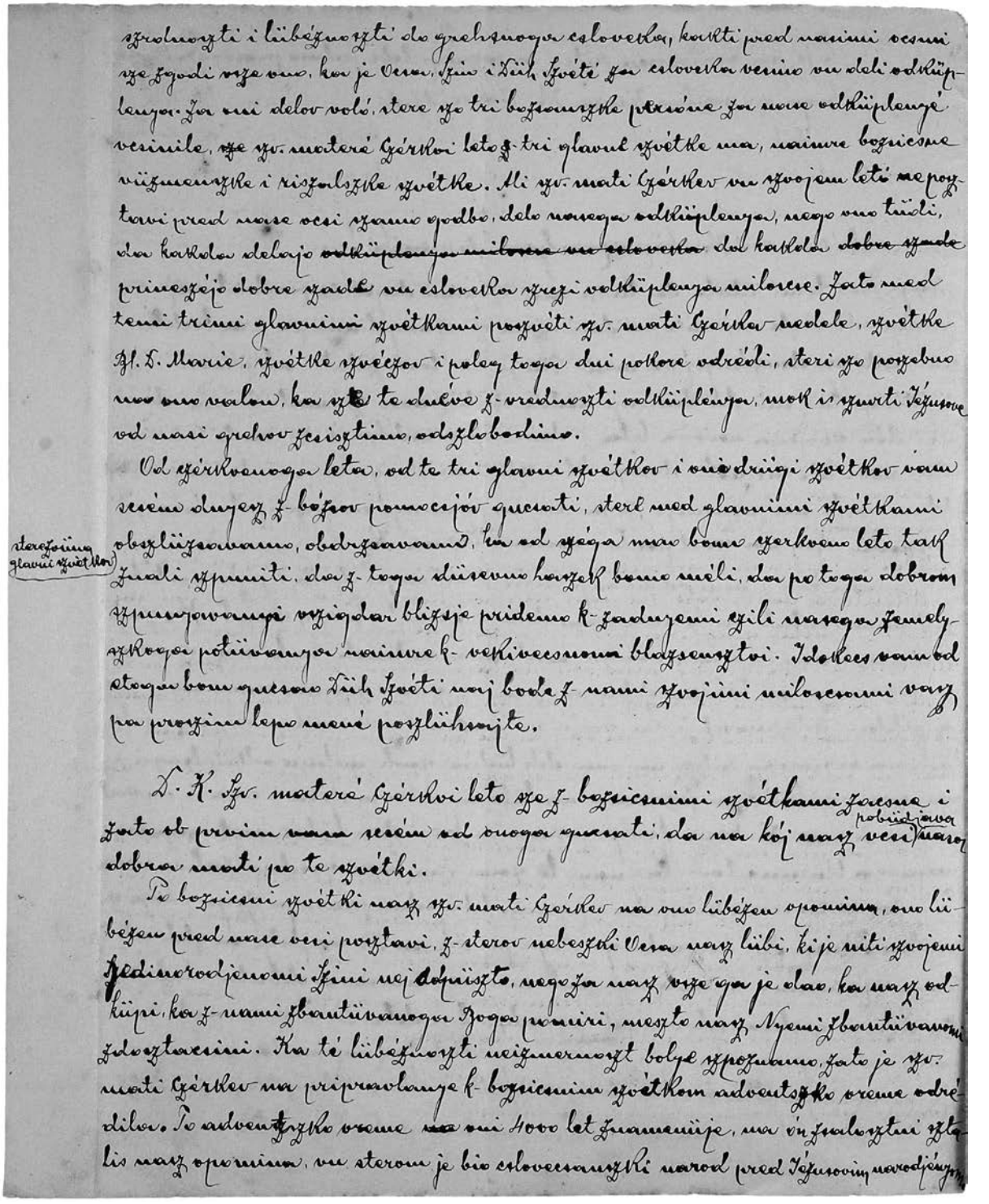

szrolnozti i liübéznozti do grehsnoga esloveka, kaksti pred nasimi ocsmi vze zgodi vsze ono, ker je Vesna, Szin i Duh Szvéti za esloveka vesino vu deli odküplenya. Za ovi delov voló, stere vze tri bozsanszke perszóne za nase odküplenyé vesinile, vze sv. materé Czérkvi leto z tri glavne szvétke ma, nainre bozicsne vüzmenszke i riszalszke szvétke. Ali sv. mati Czérkev vu szvojem letí nepozrávi pred nase ocsi szamo opdbe, dela nasega odküplenya, nego vno tüdi, dva karkolse delanje odküplenya milosne na esloveka dol kapleio dobre szvdde prineszéje dobre szvdde vu esloveka szrczi odküplenya milosne. Zato med temi trimi glavnimi szvétkami poszvéti sv. mati Czérkev nedele, szvétke Sz. D. Marie, szvétke szvécov i poleg tega dni polkore odrédi, steri se pozsebno nasi vno valow, ka vzéte te dnéve z-vrednozti odküpleniya, mok i szmrti Jézusove od nasi grehov zesisztimo, odszlobodimo.

Od czérkvenoga leta, od te tri glavni szvétkov i vnó drüge szvétkov vam zesém dnyegy z-bózov pomocsijov gucsati, stere med glavnimi szvétkami obszlüzsavamo, obdrzsavamo, ka od széga nasi bomo czerkveno leto tak (stare ime glavni szvétkov) znali szpuniti, da z-toga düsevno hasznek bomo méli, da po toga dobrom szpunyovanyi vszigdar blizsje pridemo k-zadnyemi czili nasega zemelszkoga potüvanya nasinre k-vekivecsnomi blazsenszto. Idokecs vam od etoga bom gucsao Duh Szvéti naj bode z-nami zvojimi milosecsnimi vazs pa prozsim lepo mené poszlühnyte.

V. K. Sz. materé Czérkvi leto sze z-bozicsnimi szvétkami zacsne i zato ob prvim nasa zesém od onoga gucsati, da na kój nasz vesi (pobüdjava) narod dobro mati po te szvétki.

Te bozicsni szvétki nasz sv. mati Czérkev na ono lübézen opomina, ono lübézen pred nase ocsi poszlavi, z-sterov nebeszki Vesa nasz lübi, ki je niti szvojemi jedinorodjenomi Szini nej dühüszto, nego za nasz vze ga je dao, ka nasz odküpi, ka z-nami zbantüvanoga Szega pomiri, meszto nasz, Nyemi zbantüvanomi zdosztavesini. Ka té lübéznozti neizmernozt bolye szpoznamo, zato je sv. mati Czérkev na pripravlanye k-bozicsnim szvétkom adventszko vreme odrédila. To adventszko vreme na ovi 4000 let znamenüje, na vn zselenyi szlobodis nasz opomina, vu sterom je bio esloveesanszki narod pred Jézusovim narodjényem

srdnosti i lübéznosti do grehšnoga človeka, kakti pred našimi očmi se zgodi vse ono, ka je Oča, Sin i Düh Svéti za človeka včino vu deli odküplenja. Za oni delov voló, štere so tri božanske peršóne za naše odküplenjé včinile, svéte materé Cérkvi leto tri glavne svétke ma, najmre božične, vüzmenske i risalske svétke. Ali svéta mati Cérkev vu svojem leti ne postavi pred naše oči samo godbo, delo našega odküplenja, nego ono tüdi, da kakda delajo, da kakda prineséjo dobre sade vu človeka srci odküplenja milošče. Zato med temi trimi glavnimi svétkami posvéti svéta mati Cérkev nedele, svétke Blažene Device Marije, svétke svécov, i poleg toga dni pokore odrédi, šteri so posebno na ono valon, ka se te dnéve z vrednosti odküplenja, mok i smrti Jézušove od naši grehov zčistimo, odslobodimo.

Od cérkvenoga leta, od te tri glavni svétkov i oni drügi svétkov vam ščém dnjes z bóžov pomočjóv gučati, štere med glavnimi svétkami štere zvüna glavni svétkov obslüžavamo, obdržavamo, ka od séga mao bomo cerkveno leto tak znali spuniti, da z toga düševno hasek bomo méli, da po toga dobrom spunjavanji vsigdar bližje pridemo k zadnjemi cili našega zemeljskoga potüvanja, najmre k vekivečnomi blaženstvi. I dokeč vam od etoga bom gučao, Düh Svéti naj bode z nami, svojimi miloščami vas pa prosim, lepo mené poslühšajte.

Dragi krščeniki. Svéte materé Cérkvi leto se z božičnimi svétkami začne i zato obprvim vam ščém od onoga gučati, da na kój nas vči pobüdjava naša dobra mati po te svétki.

Po božični svétki nas svéta mati Cérkev na ono lübézen opomina, ono lübézen pred naše oči postavi, z šterov nebeski Oča nas lübi, ki je niti svojemi jedinorodjenomi Sini nej odpüsto, nego za nas vse ga je dao, ka nas odküpi, ka z nami zbantüvanoga Boga pomiri, mesto nas Njemi zbantüvanomi [zadosta] čini. Ka té lübéznosti neizmernost bolje spoznamo, zato je svéta mati Cérkev na pripravlanje k božičnim svétkom adventsko vreme odrédila. To advenstsko vreme oni 4000 let znamenüje, na ón žalostni stališ nas opomina, vu šterom je bio človečanski narod pred Jézušovim narodjénjom.

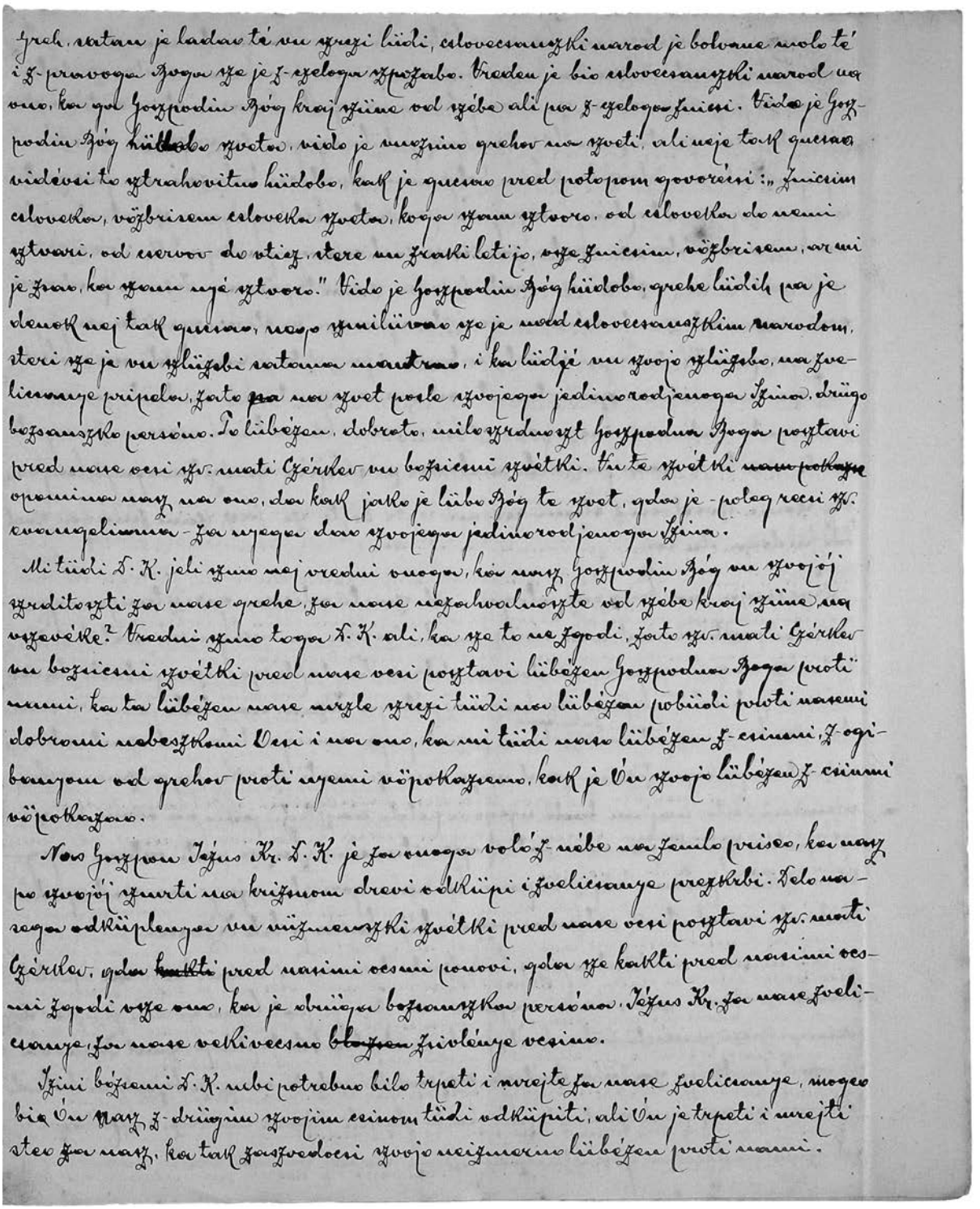

grech, vatam je ladav tá vu szrczi liúdi, csloveczanszki narod je bolvane volo tá i z-pravoga Bzoga sze je z-szelega szpozabo. Vzeden je bio csloveczanszki narod na ono, ka gol Gozpodin Bzóg kraj szüne od szébe ali pa z-szelega Zuicri. Vido je Gozpodin Bzóg hüdobo szvoto, vido je nuzsino grehov na szveti, ali neje tak gucsao vidévsi to sztrahovitno hüdobo, kak je gucsao pred potopom govoreesi: „Zuicsim csloveka, vözbriscm csloveka szveta, kogo szam sztvoro, od csloveka do vsemi sztvari, od cservov do ptic, stere su zraki leti jo, sze Zuicsim, vözbriscm, ar mi je zao, ka szam nyé sztvoro." Vido je Gozpodin Bzóg hüdobo, greho liúdih pa je denok nej tak gucsao, nego szmilüvao sze je nad csloveczanszkim narodom, steri sze je vu sztüzbi satonin mantrao, i ka liúdjé vu szvojo sztüzbo, na zveliczanye pripelao, zato pa na szvet poszle szvojega jedinorodjenoga Szina, drügo bozsanszko perszóno. To lübézen, dobroto, milo szrdnoszt Gozpodna Bzoga pozstavi pred nase oczi szv. mati Czérkev vu bozsicsni szvétki. Ta te szvétki nam pobüdo opomina nasz na ono, da kak jasko je lübo Bzóg te szvet, gdov je - poleg recsi szv. evangelioma - za nyega dao szvojega jedinorodjenoga Szina.

Mi liúdi Z. K. jeli szmo naj vredni ouoga, ka nasz Gozpodin Bzóg vu szvojoj szrditoszti za nase greho, za nase nezahvalnoszte od szébe kraj szüne na vszevéke? Vredni szmo toga Z. K. ali, ka sze to na Zgodi, zato szv. mati Czérkev vu bozsicsni szvétki pred nase oczi pozstavi lübézen Gozpodna Bzoga proti nami, ka ta lübézen nase nazle szrczi liúdi na lübézen pobüdi proti nasemi dobromi nabeszkami Ocsi i nas ono, ka mi liúdi naso lübézen z-csinami, z-ogibanyom od grehov proti nyemi vöpokazemo, kak je Ón szvojo lübézen z-csinami vöpokazao.

Nasz Gozpon Jézus Kr. Z. K. je za nasega volo z-nébe na zemlo prisao, ka nasz po szvojoj szmrti na krizsnom drevi odküpi i zveliczanye prezstrbi. Zelo nasega odküplenyen su nüzsnesztki szvétki pred nase oczi pozstavi szv. mati Czérkev, gdov kaplani pred naszimi ocsmi ponovi, gdov sze kaplani pred naszimi ocsmi zgodi szve ono, ka je obüdjeno bozsanszko perszóno. Jézus Kr. za nase zveliczanye, za nase velikiveczno blazsen zrivlénye vesimo.

Jézni bózsami Z. K. nebi potrebno bilo trpeti i mreijte za nase zveliczanye, mogeo bi Ón nasz z-drügim szvojim csinom liúdi odküpiti, ali Ón je trpeti i mreijti steo za nasz, ka tak zaszvedoczi szvojo neizmerno lübézen proti nami.

Greh, šatan je ladao té vu srci lüdi, človečanski narod je bolvane molo té i z pravoga Boga se je zceloga spozabo. Vreden je bio človečanski narod na ono, ka ga Gospodin Bóg kraj süne od sébe ali pa zceloga zniči. Vido je Gospodin Bóg hüdobo sveta, vido je vnožino grehov na sveti, ali neje tak gučao, vidévši to strahovitno hüdobo, kak je gučao pred potopom, govoréči: *»Zničim človeka, vözbrišem človeka sveta, koga sam stvoro, od človeka do nemi stvari, od črvov do vtic, štere vu zraki letijo, vse zničim, vözbrišem, ar mi je žao, ka sam njé stvoro.«* Vido je Gospodin Bóg hüdobo, grehe lüdih, pa je denok nej tak gučao, nego smilüvao se je nad človečanskim narodom, šteri se je vu slüžbi šatana mantrao, i ka lüdjé vu svojo slüžbo, na zveličanje pripela, zato na svet pošle svojega jedinorodjenoga Sina, drügo božansko peršóno. To lübézen, dobroto, milosrdnost Gospodna Boga postavi pred naše oči svéta mati Cérkev vu božični svétki. Vu te svétki opomina nas na ono, da kak jako je lübo Bóg te svet, gda je – poleg reči svétoga evangeliuma – za njega dao svojega jedinorodjenoga Sina.

Mi tüdi, dragi krščeniki, jeli smo nej vredni onoga, ka nas Gospodin Bóg vu svojój srditosti za naše grehe, za naše nezahvalnoste od sébe kraj süne na vsevéke? Vredni smo toga, dragi krščeniki, ali, ka se to ne zgodi, zato svéta mati Cérkev vu božični svétki pred naše oči postavi lübézen Gospodna Boga proti nami, ka ta lübézen naše mrzle srci tüdi na lübézen pobüdi proti našemi dobromi nebeskomi Oči i na ono, ka mi tüdi našo lübézen z činmi, z ogibanjom od grehov proti njemi vöpokažemo, kak je Ón svojo lübézen z činmi vöpokazao.

Naš Gospon Jézuš Kristuš, dragi krščeniki, je za onoga voló z nébe na zemlo prišeo, ka nas po svojój smrti na križnom drevi odküpi i zveličanje prezkrbi. Delo našega odküplenja vu vüzmenski svétki pred naše oči postavi svéta mati Cérkev, gda pred našimi očmi ponovi, gda se kakti pred našimi očmi zgodi vse ono, ka je drüga božanska peršóna, Jézuš Kristuš, za naše zveličanje, za naše vekivečno živlénje včino.

Sini bóžemi, dragi krščeniki, ne bi potrebno bilo trpeti i mrejti za naše zveličanje, mogeo bi Ón nas z drügim svojim činom tüdi odküpiti, ali Ón je trpeti i mrejti šteo za nas, ka tak zasvedoči svojo neizmerno lübézen proti nami.

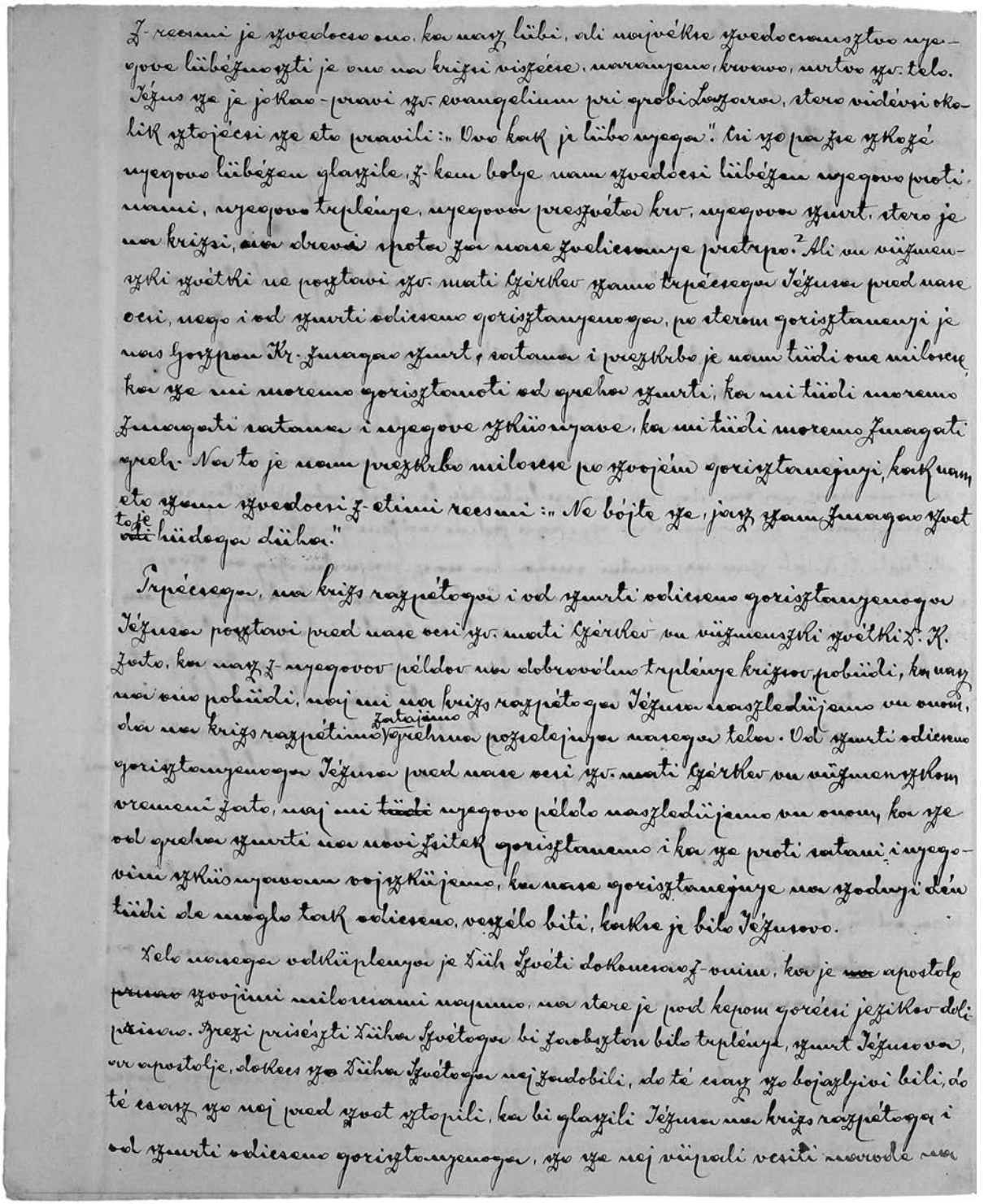

Z- resnmi je zvedocsvo ono, ka nasz lübi, ali najvéčko zvedocsansztvo nyegove lübézenszti je ono na krizi viszéce, narranjeno, krvavo, nrtvo sz. telo. Jézus sze je jo kao - pravi sz. evangelium pri grobi Lazarov, stero vidévsi okolik sztojécsi sze sto pravili: „Ovo kak je lübo nyega". Ki sze pa sze sztkoj nyegove lübézen glazsile, z- kem bolye nam zvedocsi lübézen nyegovo proti nami, nyegovo trplénye, nyegovo preszvéto kr., nyegovo szmrt, stero je na krizi, ova dreva spoto za nase zvelicsanye pretrpo.[2] Ali na vüzmenszki szvétki na poszlavi sz. mati Czérkev szamo trpécsega Jézusa pred nase oczi, nego i od szmrti odicsenoga gorisztanyenoga, po sterom gorisztanenyi je nas Gozpon Kr. Zmagao szmrt, satana i prezkrbo je nam tüdi one miloscsü, ka sze mi moremo gorisztanoti od grehov szmrti, ka mi tüdi moremo zmagati satana i nyegove szkü snyave, ka mi tüdi moremo zmagati grehe. Na to je nam prezkrbo milovesze po szvojém gorisztanenyi, kaj nam sto sz. zvedocsi z- etimi recsmi: „Ne bójte sze, jaz szam zmagao szvet tofe tüdiega Düha."

Trpécsega, na krizs razpétoga i od szmrti odicsenoga gorisztanyenoga Jézusa poszlavi pred nase oczi sz. mati Czérkev na vüzmenszki szvétki z. K. zato, ka nasz z- nyegovo példov na dobrovólno trplénye krizov pobüdi, ka nasz na nü sino pobüdi, naj mi na krizs razpétoga Jézusa nasztledüjemo na onom, dok na krizs razpétimo zatajimo grehe nase pozselenyenye naszega telesa. Od szmrti odicsenoga gorisztanyenoga Jézusa pred nase oczi sz. mati Czérkev na vüzmenszkom vremeni zato, naj mi tüdi nyegovo példo nasztledüjemo na onom, ka sze od grehov szmrti na novi Zsitek gorisztanemo i ka sze proti satani i nyegovim szkü snyavam vojszküjemo, ka nase gorisztanenye na szodnyi dén tüdi ale mogle tak odicseno, veszélo biti, kakse je bilo Jézusovo.

Velo naszega odküplenya je Düh Szveti dokonesz z- onim, ka je na apostole prisao szvojimi milostmi napunio, na stere je pod képom gorécsi jezikov doli püsao. Brezi prisészti Düha Szvétoga bi zadobszton bilo trplénye, szmrt Jézusova, ov apostolje, dokecs sze Düha Szvétoga nej zadobili, do té nasz sze bojazlyivi bili, do té nasz sze nej pred szvet sztopili, ka bi glazsili Jézusa na krizs razpétoga i od szmrti odicsenoga gorisztanyenoga, sze sze nej vüpali vesziti navode na

Z rečmi je svedočo ono, ka nas lübi, ali najvékše svedočanstvo njegove lübéznosti je ono na križi viséče, naranjeno, krvavo, mrtvo svéto telo. Jézuš se je jokao – pravi svéti evangelium – pri grobi Lazara, štero, vidévši okolik stojéči [so] eto pravili: *»Ovo, kak je lübo njega.«* Či so pa že skozé njegovo lübézen glasile, z kem bolje nam svedoči lübézen njegovo proti nami, njegovo trplénje, njegova presvéta krv, njegova smrt, štero je na križi, na drevi špota za naše zveličanje pretrpo? Ali vu vüzmenski svétki ne postavi svéta mati Cérkev samo trpéčega Jézuša pred naše oči, nego i od smrti odičeno goristanjenoga, po šterom goristanenji je naš Gospon Kristuš zmagao smrt, šatana, i prezkrbo je nam tüdi one milošče, ka se mi moremo goristanoti od greha smrti, ka mi tüdi moremo zmagati šatana i njegove skúšnjave, ka mi tüdi moremo zmagati greh. Na to je nam prezkrbo milošče po svojém goristanejnji, kak nam eto sam svedoči z etimi rečmi: *»Ne bójte se, jas sam zmagao svet to je hüdoga düha.«*

Trpéčega, na križ razpétoga i od smrti odičeno goristanjenoga Jézuša postavi pred naše oči svéta mati Cérkev vu vüzmenski svétki, dragi krščeniki, zato, ka nas z njegovov példov na dobrovólno trplénje križov pobüdi, ka nas na ono pobüdi, naj mi na križ razpétoga Jézuša nasledüjemo vu onom, da na križ razpétimo zatajimo grehšna poželejnja našega tela. Od smrti odičeno goristanjenoga Jézuša ⟨postavi⟩ pred naše oči svéta mati Cérkev vu vüzmenskom vremeni zato, naj mi njegovo példo nasledüjemo vu onom, ka se od greha smrti na novi žitek goristanemo i ka se proti šatani i njegovim skúšnjavam vojsküjemo, ka naše goristanejnje na sodnji dén tüdi de moglo tak odičeno, vesélo biti, kakše je bilo Jézušovo.

Delo našega odküplenja je Düh Svéti dokončao z onim, ka je apoštole svojimi miloščami napuno, na štere je pod kepom goréči jezikov dolipríšao. Brezi prišésti Düha Svétoga bi zaobston bilo trplénje, smrt Jézušova, ar apoštolje, dokeč so Düha Svétoga nej zadobili, do té čas so bojazljivi bili, do té čas so nej pred svet stopili, ka bi glasili Jézuša, na križ razpétoga i od smrti odičeno goristanjenoga, so se nej vüpali včiti narode na

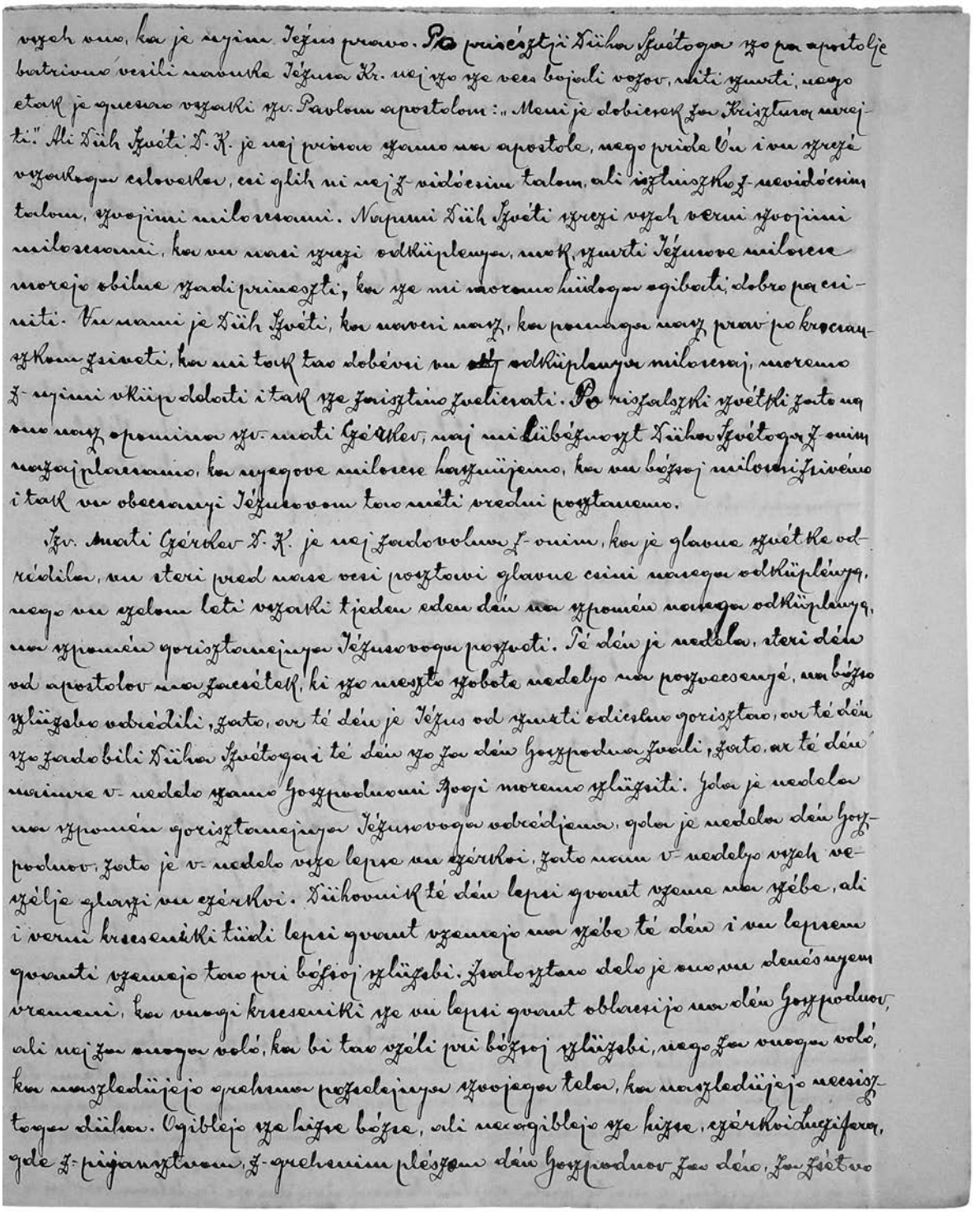

vzeh vuo, ka je vejim Jézus pravo. Po priéźtji Düha Szvétoga vzo pa apostolje batrinuo vesili navuzke Jézusa Kr. nej vzo vze vees bojali vozov, niti vzmrti, nego etak je quesuo vzaki vzv. Pavlom apostolom: „Meni je dobiesek živ Kriszturov nevrejti." Ali Düh Szvéti Z. K. je nej prinov vzamo nas apostole, nego pride Bu i vsu vzrejé vzavsega eslovéka, esi glih ni nej z-vidócsim talom, ali iszkuszko z-nevidócsim talom, vzvojimi milosczmi. Nepmi Düh Szvéti vzrezi vzeh vernì vzvojimi milosczmi, ka vu nasi vzrezi odküplenya, mork vzmrti Jézusove milosce morejo obilne vzadi prinesszti, ka vze mi moremo küdego egibati, dobro pacsiniti. Vu nami je Düh Szvéti, ka naveri nasz, ka ponuuga nasz prav po krscanszkom zsiveti, ka mi tork tuo dobévni na ~~zdr~~ odküplenya milosczaj, moremo z-vejimi vküp dolaziti i tork vze zaisztino zveliczati. Po nisztalszki vzvétli zato na vuo nasz opominuo vzv. mati Czérkev, naj mi lübézneszt Düha Szvétoga z-suim nasztojplaszmuo, ka nyegove milosce hasznüjemo, ka vu bószoj milosczi živéuo i tork vu obczesnyi Jézusovom tuo mäti vredni pozstanemo.

Vzv. mati Czérkev Z. K. je nej zadovolnum z-vuim, ka je glavne vzvétke odrédila, vu steri pred nasse vesi pozstavi glavne csini nasega odküplenya, nego vu vzelom leti vzaki tjeden eden dén na vzpomén nasega odküplenya, vu vzpomén gorisztanejnya Jézusovoga pozvoli. Té dén je nedela, steri dén od apostolov na Zaczétek, ki vzo mesto vzobote nedelo na pozvecsenyé, na bószo vzlüzsbo odrédili, zato, ov té dén je Jézus od vzmrti odiszao gorisztao, ov té dén vzo zadobili Düha Szvétoga i té dén vzo za dén Gozpodnov zvali, zato, ar té dén naimre v-nedelo vzamo Gozpodnovmi Zoogi moremo vzlüzsiti. Zdaj je nedela vu vzpomén gorisztanejnya Jézusovoga odrédjenu, zdaj je nedela dén Gozpodnov, zato je v-nedelo vze lepse vu czérkvi, zato nam v-nedelyo vzeh vevzélje glazi vu czérkvi. Dühovnik té dén lepsi gvant vzame na vzébe, ali i verni kreszenìki tüdi lepsi gvant vzemajo na vzébe té dén i vu lepsem gvanti vzemajo tuo pri bószoj vzlüzsbi. Zato vztuo delo je suo vu denesnyem vremeni, ka mogi kreszenìki vze vu lepsi gvant oblecsijo na dén Gozpodnov, ali nej za mogo volo, ka bi tuo vzéli pri bószoj vzlüzsbi, nego za mogo volo, ka maszledüjejo grehuuo pozvetnyega vzvojega tela, ka maszledüjejo necsisztoga düha. Ogibleio vze lizze bósze, ali necsegibleio vze lizze, czérkvi duczifera, gde z-pijanvsztuom, z-grehuuim plészom dén Gozpodnov za dén, za vsétuo

vseh ono, ka je njim Jézuš pravo. Po prišéstji Düha Svétoga so pa apoštolje batrivno včili navuke Jézuša Kristuša, nej so se več bojali vozov, niti smrti, nego etak je gučao vsaki svétim Pavlom apoštolom: *»Meni je dobiček za Kristuša mrejti.«* Ali Düh Svéti, dragi krščeniki, je nej prišao samo na apoštole, nego pride Ón i vu srcé vsakoga človeka, čiglih ni nej z vidóčim talom, ali istinsko z nevidóčim talom, svojimi miloščami. Napuni Düh Svéti srci vseh verni svojimi miloščami, ka vu naši srci odküplenja, mok, smrti Jézušove milošče morejo obilne sadi prinesti, ka se mi moremo hüdoga ogibati, dobro pa činiti. Vu nami je Düh Svéti, ka navči nas, ka pomaga nas prav po krščanskom živeti, ka mi tak, tao dobévši vu odküplenja miloščaj, moremo z njimi vküp delati i tak se zaistino zveličati. Po risalski svétki zato na ono nas opomina svéta mati Cérkev, naj mi lübéznost Düha Svétoga z onim nazajplačamo, ka njegove milošče hasnüjemo, ka vu bóžoj milošči živémo i tak vu obečanji Jézušovom tao méti vredni postanemo.

Svéta mati Cérkev, dragi krščeniki, je nej zadovolna z onim, ka je glavne svétke odrédila, vu šteri pred naše oči postavi glavne čini našega odküplenja, nego vu celom leti vsaki tjeden eden dén na spomén našega odküplenja, na spomén goristanejnja Jézušovoga posveti. Té dén je nedela, šteri dén od apoštolov ma začétek, ki so mesto sobote nedeljo na posvečenjé, na bóžo slüžbo odrédili zato, ar té dén je Jézuš od smrti odičeno goristao, ar té dén, najmre v nedelo, samo Gospodnomi Bogi moremo slüžiti. Gda je nedela na spomén goristanejnja Jézušovoga odrédjena, gda je nedela dén Gospodnov, zato je v nedelo vse lepše vu cérkvi, zato nam v nedeljo vseh vesélje glasi vu cérkvi. Dühovnik té dén lepši gvant vzeme na sébe, ali i verni krščeniki tüdi lepši gvant vzemejo na sébe té dén i vu lepšem gvanti vzemejo tao pri bóžoj slüžbi. Žalostno delo je ono vu denéšnjem vremeni, ka vnogi krščeniki se vu lepši gvant oblačijo na dén Gospodnov, ali nej za onoga voló, ka bi tao vzéli pri bóžoj slüžbi, nego za onoga voló, ka nasledüjejo grehšna poželejnja svojega tela, ka nasledüjejo nečistoga düha. Ogiblejo se hiže bóže, ali ne ogiblejo se hiže, cérkvi Lucifera, gde z pijanstvom, z grehšnim plésom dén Gospodnov za dén, za žétvo

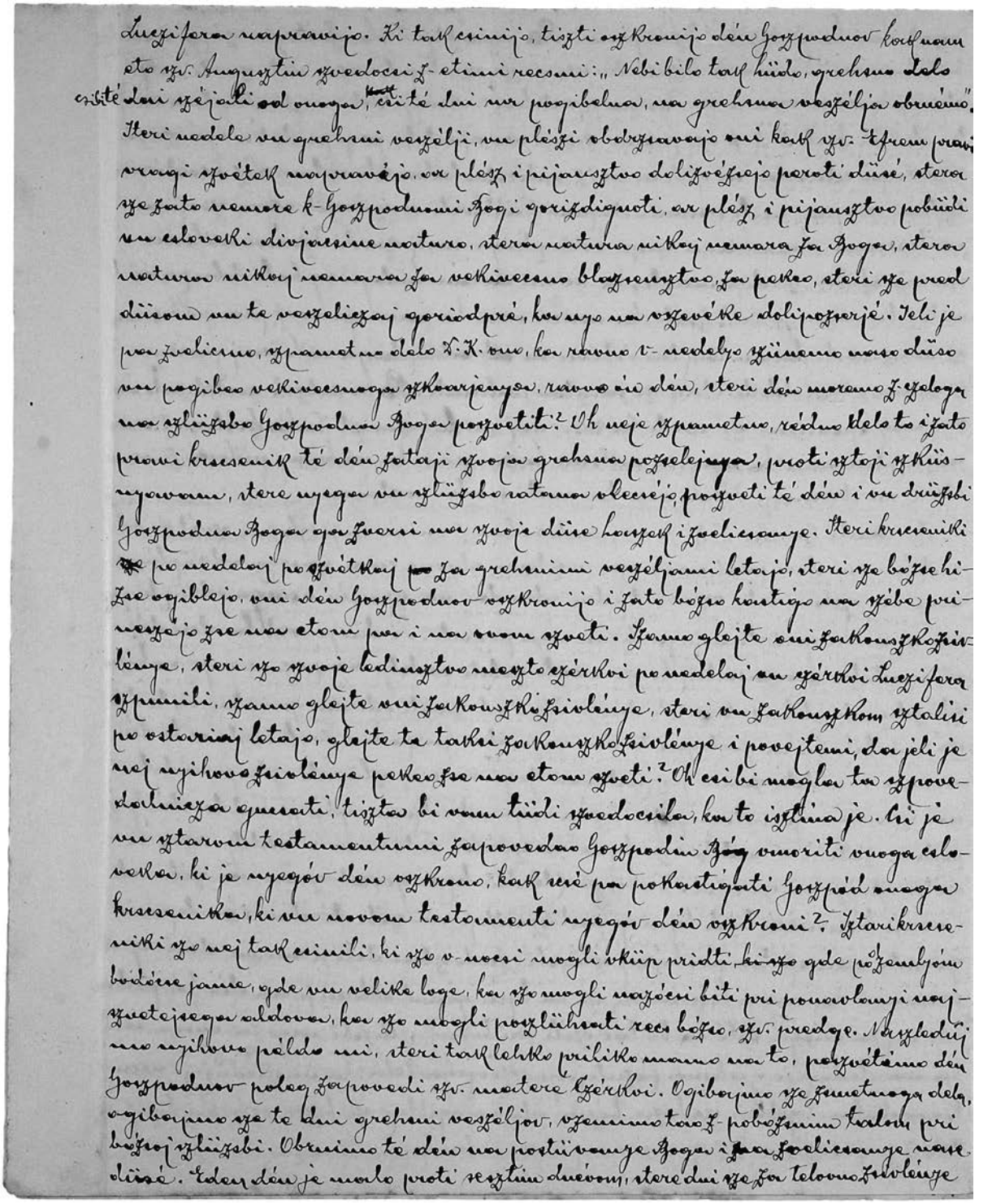

Lucifera napravijo. Ki tak csinijo, tiszti oszkrnijo dén Gozpodnov kotlnam eto szv. Augusztin szvedoczi z- etimi recsmi: „Nebi bilo tak hüdo, grehsno dalo csiste dni széjati od onoga, csiste dni na pogibelnoa, na grehsna veszélja obrnémo". Ideri nedele na grehsni veszélji, na plészi obdrzsavajo ovi kotk szv. Efrem pravi vnogi szvétek napravéjo, ar plész i pijanszto dolizvéczejo proti düsé, stera sze zato nemore k-Gozpodnomi Zogi gorizdignoti, ar plész i pijanszto pobüdi na eslovecki divjasine naturo, stera natura nikoj nemara za Zoga, stera natura nikoj nemara za velikicsno blazsenszto, za pekel, steri sze pred düsov na te veszelicsaj goricdpré, ka nyo na vszevéke dolipozerjé. Teli je pa zvelicsno, szpamet na délo V. K. ovo, ka ravno v- nedelyo szlisimo naso düso na pogibeo velikicsnoga szkoarjenya, ravno ino dén, steri dén moramo Z- zvelega na szlüzsbo Gozpodna Zoga pozvetiti.[2] Oh neje szpametno, rédno délo to i zato pravi kriscsenik té dén zataji szvoje grehsna pozselejnya, proti sztoji szküsnyavam, stere nyega na szlüzsbo ratamo olecséjo pozvoti té dén i na drüzsbi Gozpodnov Zoga ga Zverni nar szvoje düse lonzek i zvelicsanye. Steri kriscseniki pa nedelaj pa szvétkaj pa za grehsnimi veszéljami letajo, steri sze bózse hi-sze ogibleja, ovi dén Gozpodnov oszkrnijo i zato bózso kastijo na szébe pri-nesejo sze nar etom pa i na ovom szveti. Szamo glejte ovi farkouszkoszkrbnivlénye, steri sze szvoje ledinsztvo nesyto czérkvi po nedelaj na czérkvi Lucifera szpunili, szamo glejte ovi farkouszkoszkrbnivlénye, steri na farkouszkom sztalini po ostarinaj letajo, glejte ta tarkai farkouszkoszkrbnivlénye i povejtemi, dai jeli je nej nyihovo szkrbnivlénye pekel sze nar etom szveti? Oh esi bi mogla ta szpovedalnicza quesati, tiszto bi vam tüdi szvedocsila, ka to isztina je. Ki je na sztarom testamentumi zapovedao Gozpodin Zóg vmoriti vnoga eslo-vecka, ki je nyegov dén oszkrno, kak ovi pa potkastigati Gozpód vnoga kriscsenika, ki na novom testamenti nyegov dén oszkrni? Sztarikriscse-niki sze nej tak csinili, ki sze v-noesi mogli vküp pridti, ki sze gde pozemlyom bodéne jame, gde na velike loge, ka sze mogli nazócsi biti pri povavlanyi nej-szvetejsega oltdova, ka sze nebogli pozlühati recs bózso, szv. predge. Nazledüj-mo nyihovo példo mi, steri tak lehko prilikom mamo na to, pozvétano dén Gozpodnov poleg Zapovedi szv. matere Czérkvi. Ogibarjmo sze Zemetnoga dela, ogibarjmo sze te dni grehsni veszéljov, vzemimo tudi Z- pobóznim tralom pri bózsoj szlüzsbi. Obrnimo té dén na postivanye Zoga i za zvelicsanye nase düse. Tedaj dén je malo proti reszt'im dnévom, stere dni sze za telovne zvlénye

Lucifera napravijo. Ki tak činijo, tisti oskronijo dén Gospodnov, kak nam eto svéti Augustin svedoči z etimi rečmi: »*Ne bi bilo tak hüdo, grehšno delo či bi té dni séjali od onoga, či té dni na pogibelna, na grehšna vesélja obrnémo.*« Šteri nedele vu grehšni vesélji, vu plési obdržavajo, oni, kak svéti Efrem pravi, vragi svétek napravijo, ar plés i pijanstvo dolizvéžejo peroti düšé, štera se zato ne more k Gospodnomi Bogi gorizdignoti, ar plés i pijanstvo pobüdi vu človeki divjačine naturo, štera natura nikaj nemara za Boga, štera natura nikaj nemara za vekivečno blaženstvo, za pekeo, šteri se pred düšom vu te veselicaj goriodpré, ka njo na vsevéke dolipožerjé. Jeli je pa zvelično, spametno delo, dragi krščeniki, ono, ka ravno v nedeljo sünemo našo düšo vu pogibeo vekivečnoga skvarjenja, ravno ón dén, šteri dén moremo zceloga na slüžbo Gospodna Boga posvetiti? Oh, neje spametno, rédno delo to, i zato pravi krščenik té dén zataji svoja grehšna poželejnja, proti stoji skünjavam, štere njega vu slüžbo šatana vlečéjo, posveti té dén i vu drüžbi Gospodna Boga ga zvrši na svoje düše hasek i zveličanje. Šteri krščeniki po nedelaj, po svétkaj za grehšnimi veséljami letajo, šteri se bóže hiže ogiblejo, oni dén Gospodnov oskronijo, i zato bóžo kaštigo na sébe prineséjo že na etom pa i na ovom sveti. Samo glejte oni zakonsko živlénje, šteri so svoje ledinstvo mesto cérkvi po nedelaj vu cérkvi Lucifera spunili, samo glejte oni zakonsko živlénje, šteri vu zakonskom stališi po oštarijaj letajo, glejte te takši zakonsko živlénje i povejtemi, da jeli je nej njihovo živlénje pekeo že na etom sveti? Oh, či bi mogla ta spovedalnica gučati, tista bi vam tüdi svedočila, ka to istina je. Či je vu starom teštamentumi zapovedao Gospodin Bóg vmoriti onoga človeka, ki je njegóv dén oskrono, kak ščé pa pokaštigati Gospód onoga krščenika, ki vu novom teštamenti njegóv dén oskroni? Stari krščeniki so nej tak činili, ki so vnoči mogli vküp pridti gde pod zemljóm bodóče jame, gde vu velike loge, ka so mogli nazóči biti pri ponavlanji najsvetejšega aldova, ka so mogli poslühšati reč bóžo, svéte predge. Nasledüjmo njihovo példo mi, šteri tak lehko priliko mamo na to, posvétimo dén Gospodnov poleg zapovedi svéte materé Cérkvi. Ogibajmo se žmetnoga dela, ogibajmo se te dni grehšni veséljov, vzemimo tao z pobóžnim talom pri bóžoj slüžbi. Obrnimo té dén na poštüvanje Boga i na zveličanje naše düšé. Eden dén je malo proti šestim dnévom, štere dni se za telovno živlénje

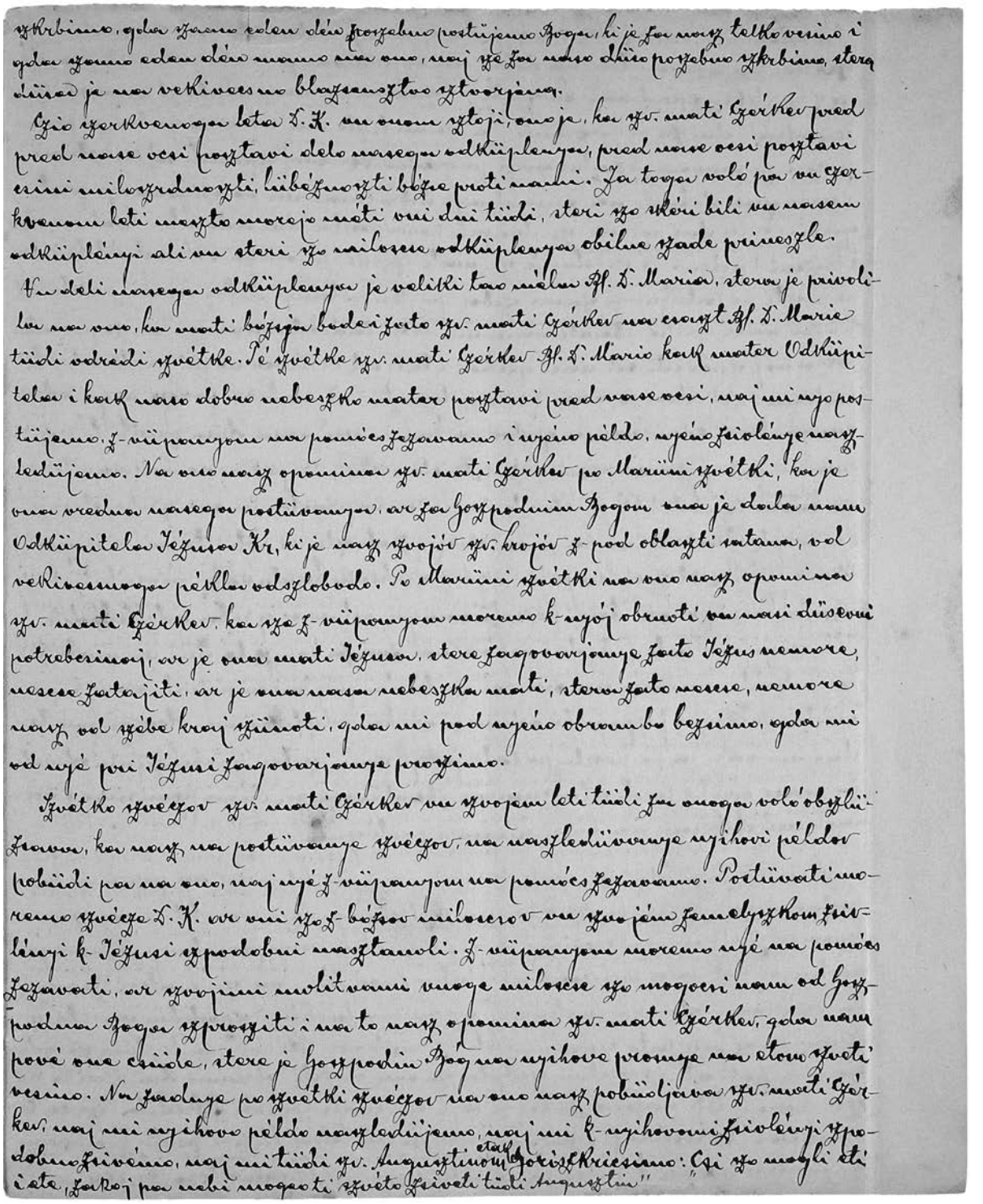

vzkrbimo, oplor zvamo eolen dén prozebno postüjemo Bogen, ki je za nasz tolko vecsno i oplen zgonno eolen dén mamo mi one, naj vse za nasso düso prozebno vzkrbimo, stera düsod je na vekivecsno blazsenstvo vzstvorjena.

Czio vzerkvenoga leta D. K. na onom vzteji, ono je, ka sze. mati Czérkev pred pred nasse ocsi poztavi delo nasega odküplenya, pred nasse ocsi poztavi erimi miloszrdnosti, lübézensti bözse proti nasi. Za tovgo voló pa na Czerkvenom leti naszto moreje mati vni dni tüdi, steri sze vkeri bili na nasem odküplényi ali na steri sze milosce odküplenya obilne szade primeszle.

Vu deli nasega odküplenya je veliki tao málen Szh. D. Marie, stero je privolila na ono, ka mati bözjen bode i zato sze. mati Czérkev na evangt Szh. D. Marie tüdi odrádi szvétke. Té szvétke sze. mati Czérkev Szh. D. Mario kuli mater Odküpitelev i kuli nasso dobro nebeszko mater poztavi pred nasse ocsi, naj mi nyo postüjemo, z-vüpanyom na pomócs zazivamo i nyéno példo, nyéno krsolénye nasz-ledüjemo. Na ono nasz opominav sze. mati Czérkev po Marüni szvétki, ka je ona vredna nasega postüvanya, ar za Jezzpodnim Bogom ona je dala nam Odküpitelav Jézusov Kr, ki je nasz szvojöv sze. krojöv z-pod oblasti satana, vol velikesnoga pékla odszlobodo. Po Marüni szvétki na ono nasz opominav sze. mati Czérkev, ka sze z-vüpanyom moremo k-nyéj obrnoti na nasi düsevni potrebesini, ar je ona mati Jézusova, stera zagovarjanya zato Jézus nemore, nesese zatajiti, ar je ona nasa nebeszka mati, stera zato nesese, nemore nasz od szébe kraj szüsnoti, oplor mi pod nyéno obrambo bezsimo, oplor mi od nyé pri Jézusi zagovarjanya prozsimo.

Szvétko szvécsov sze. mati Czérkev na szvojem leti tüdi za onoga voló obszlüzsena, ka nasz na postüvanye szvécsov, na nasztedüvanye nyihovi példov pobüdi pa na ono, naj nyé z-vüpanyom na pomócs zazivamo. Postüvati moremo szvécse D. K. ar vni sze z-bözjov milosczov na szvo jéno zemelszkom krsolényi k-Jézusi izpodobni nasztanoli. Z-vüpanyom moremo nyé na pomócs zazivati, ar szvojimi molitvami nasega milosce sze mogoci nam od Jezzpodna Bogen izprosziti i na to nasz opomina sze. mati Czérkev, oplor nam pové ona csüdle, stere je Jezzpodin Bog na nyihove prosnye na stem szveti vesino. Na zadnye po szvétki szvécsov na ono nasz pobüdjava sze. mati Czérkev, naj mi nyihovo példo nasztedüjemo, naj mi k-nyihovomi krsolényi izpodobno krsénio, naj mi tüdi sze. Augusztinom (etall) Jezzikrsesimo: „Csi sze mogli sti i ste, zakoj pa mi nebi mogoti szvéto krsivoti tüdi Augusztin"

skrbimo, gda samo eden dén posebno poštüjemo Boga, ki je za nas telko včino, i gda samo eden dén mamo na ono, naj se za našo düšo posebno skrbimo, štera düša je na vekivečno blaženstvo stvorjena.

Cio cerkvenoga leta, dragi krščeniki, vu onom stoji, ono je, ka svéta mati Cérkev pred naše oči postavi delo našega odküplenja, pred naše oči postavi čini milosrdnosti, lübéznosti bóže proti nami. Za toga voló pa vu cerkvenom leti mesto morejo méti oni dni tüdi, šteri so škéri bili vu našem odküplenji ali vu šteri so milošče odküplenja obilne sade prinesle.

Vu deli našega odküplenja je veliki tao méla Blažena Devica Marija, štera je privolila na ono, ka mati bóžja bode, i zato svéta mati Cérkev na čast Blažene Device Marije tüdi odrédi svétke. Té svétke svéta mati Cérkev Blaženo Devico Marijo kak mater Odküpitela i kak našo dobro nebesko mater postavi pred naše oči, naj mi njo poštüjemo, z vüpanjom na pomóč zezavamo i njéno példo, njéno živlénje nasledüjemo. Na ono nas opomina svéta mati Cérkev po Marijini svétki, ka je ona vredna našega poštüvanja, ar za Gospodnim Bogom ona je dala nam Odküpitela Jézuša Kristuša, ki je nas svojóv svetov krvjóv zpod oblasti šatana, od vekivečnoga pékla odslobodo. Po Marijini svétki na ono nas opomina svéta mati Cérkev, ka se z vüpanjom moremo k njój obrnoti vu naši düševni potrebčinaj, ar je ona mati Jézuša, štere zagovarjanje zato Jézuš ne more, nešče zatajiti, ar je ona naša nebeska mati, štera zato nešče, ne more nas od sébe kraj sünoti, gda mi pod njéno obrambo bežimo, gda mi od njé pri Jézuši zagovarjanje prosimo.

[Svétke] svécov svéta mati Cérkev vu svojem leti tüdi za onoga voló obslüžava, ka nas na poštüvanje svécov, na nasledüvanje njihovi példov pobüdi, pa na ono, naj njé z vüpanjom na pomóč zezavamo. Poštüvati moremo svéce, dragi krščeniki, ar oni so z bóžov miloščov vu svojém zemeljskom živlénji k Jézuši spodobni nastanoli. Z vüpanjom moremo njé na pomóč zezavati, ar svojimi molitvami vnoge milošče so mogoči nam od Gospodna Boga sprositi i na to nas opomina svéta mati Cérkev, gda nam pové one čüde, štere je Gospodin Bóg na njihove prošnje na etom sveti včino. Na zadnje po svétki svécov na ono nas pobüdjava svéta mati Cérkev, naj mi njihovo példo nasledüjemo, naj mi k njihovomi živlénji spodobno živémo, naj mi tüdi svétim Augustinom etak goriskričimo: *»Či so mogli eti i ete, zakoj pa ne bi mogeo ti svéto živeti tüdi Augustin.«*

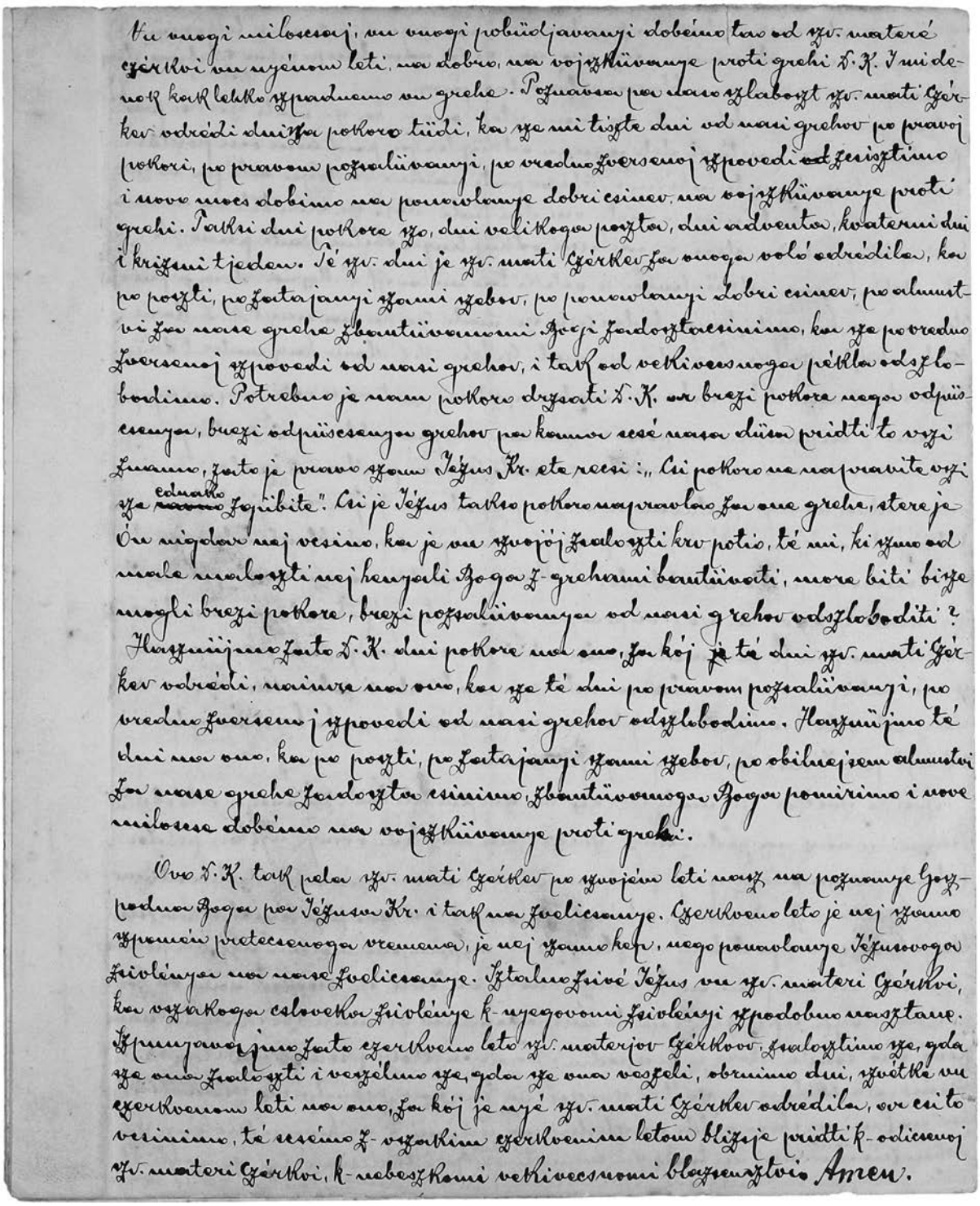

Vu mogi miloszovj, vu mogi pobüdjavanyi dobémo tau od zv. materé
Czérkvi vu vszémow leti, na dobro, na vojszküvanye proti grehi Sz. K. I mi de-
nok kaj lehko vszpadnemo vu grehe. Pozuavsa pa dano zvlaboszt zv. mati Czér-
kev odrédi dnyi za pokoro tüdi, ka vsze mi tiszte dnyi od nasi grehov po pravoj
pokori, po pravom pozsalüvanyi, po vrednoj Szpovedi odzenisztimo
i nove mocs dobimo na ponovlenye dobri csinov na vojszküvanye proti
grehi. Patkri dnyi pokore szo, dnyi velikoga poszta, dnyi adventa, kvaterni dnyi
i krizmi tjeden. Té zv. dnyi je zv. mati Czérkev za onoga volo odrédila, ka
po poszti, po postajanyi szami szebov, po ponovlanyi dobri csinov, po almust-
vi za nase grehe zbantüvanomi Szrczi Zadoszta csinimo, ka vsze po vrednoj
Szpovedi od nasi grehov, i tak od vekivecsnoga pékla odszlo-
bodimo. Potrebno je nam pokore drzsati Sz. K. ar brezi pokore nega odpüs-
csenya, brezi odpüscsanya grehov na kamor csisé nasa düsa pridti to vszi
znamo, zato je pravo vszem Jézus Kr. ete recsi: „Csi pokore na na pravite vszi
vsze edinako zgibite". Csi je Jézus takso pokoro napravlao za one grehe, stere je
Ov nigdar nej vcsino, ka je na szvojoj Zadoszti kr-potis, té mi, ki szmo od
male nadoszti nej kenjoli Bogu Sz-grehami bantüvati, more biti bizse
mogli brezi pokore, brezi pozsalüvanya od nasi grehov odszlobodit?
Hasznüjmo zato Sz. K. dnyi pokore na ono, za koj je té dnyi zv. mati Czér-
kev odrédi, naimre na ono, ka vsze té dnyi po pravom pozsalüvanyi, po
vrednoj Szpovedi od nasi grehov odszlobodimo. Hasznüjmo té
dnyi na ono, ka po poszti, po postajanyi szami szebov, po obilnejsem almustvi
za nase grehe Zadoszta csinimo, zbantüvanoga Boga ponirimo i nove
milosse dobémo na vojszküvanye proti grehi.

Ovo Sz. K. tak pela zv. mati Czérkev po szvojem leti nasz, na pozsnanye Gos-
poduva Boga po Jézusi Kr. i tak na Zveliczanye. Czerkveno leto je nej szamo
szpomén pretecsenoga vremena, je nej szamo kip, nego ponovlenye Jézusovoga
Zivlenya na nasse Zveliczanye. Sztalno Zivé Jézus vu zv. materi Czérkvi,
ka vszakoga csloveka Zivlenye k-nyegovomi Zivlenyi szpodobno nasztane.
Szprmyavajmo zato czerkveno leto zv. materjov Czérkvov, zsaloszt mo vsze, gda
vsze ono Zsaloszti i vszelkmo vsze, gda vsze ono vosseli, obrnimo dnyi, vszétke vu
czerkvenom leti na ono, za koj je nyé zv. mati Czérkev odrédila, ov csi to
verinimo, té sesémo Sz-vszakim czerkvenim letom blizsje pridti k-odicsenoj
zv. materi Czérkvi, k-nebeszkomi vekivecsnomi blazenszt vo. Amen.

Vu vnogi miloščaj, vu vnogi pobüdjavanji dobémo tao od svéte materé cérkvi vu njénom leti na dobro, na vojsküvanje proti grehi, dragi krščeniki. I mi, denok kak lehko spadnemo vu grehe. Poznavša pa našo slabost, svéta mati Cérkev odrédi dni na pokoro tüdi, ka se mi tiste dni od naši grehov po pravoj pokori, po pravom požalüvanji, po vredno zvršenoj spovedi zčistimo i novo moč dobimo na ponavlanje dobri činev, na vojsküvanje proti grehi. Takši dni pokore so dni velikoga posta, dni adventa, kvatrni dni i križni tjeden. Té svéte dni je svéta mati Cérkev za onoga voló odrédila, ka po posti, po zatajanji sami sebov, po ponavlanji dobri činev, po almuštvi za naše grehe zbantüvanomi Bogi zadosta činimo, ka se po vredno zvršenoj spovedi od naši grehov i tak od vekivečnoga pékla odslobodimo. Potrebno je nam pokoro držati, dragi krščeniki, ar brezi pokore nega odpüščenja, brezi odpüščenja grehov pa, kama ščé naša düša pridti, to vsi znamo, zato je pravo sam Jézuš Kristuš ete reči: »*Či pokoro ne napravite, vsi se ednako zgübite.*« Či je Jézuš takšo pokoro napravlao za one grehe, štere je Ón nigdar nej včino, ka je vu svojój žalosti krv potio, té mi, ki smo od male malosti nej henjali Boga z grehami bantüvati, morebiti bi se mogli brezi pokore, brezi požalüvanja od naši grehov odsloboditi?

Hasnüjmo zato, dragi krščeniki, dni pokore na ono, za kój té dni svéta mati Cérkev odrédi, najmre na ono, ka se té dni po pravom požalüvanji, po vredno zvršenoj spovedi od naši grehov odslobodimo. Hasnüjmo té dni na ono, ka po posti, po zatajanji sami sebov, po obilnejšem almuštvi za naše grehe zadosta činimo, zbantüvanoga Boga pomirimo i nove milošče dobémo na vojsküvanje proti grehi.

Ovo, dragi krščeniki, tak pela svéta mati Cérkev po svojém leti nas na poznanje Gospodna Boga, po Jézuša Kristuša, i tak na zveličanje. Cerkveno leto je nej samo spomén pretečenoga vremena, je nej samo kep, nego ponavlanje Jézušovoga živlénja na naše zveličanje. Stalno živé Jézuš vu svétoj materi Cérkvi, ka vsakoga človeka živlénje k njegovomi živlénji spodobno nastane. Spunjavajmo zato cerkveno leto svetov materjov Cérkvov, žalostimo se, gda se ona žalosti i vesélmo se, gda se ona veseli, obrnimo dni, svétke vu cerkvenom leti na ono, za kój je njé svéta mati Cérkev odrédila, ar či to včinimo, té ščémo z vsakim cerkvenim letom bližje pridti k odičenoj svétoj materi Cérkvi, k nebeskomi vekivečnomi blaženstvi. Amen.

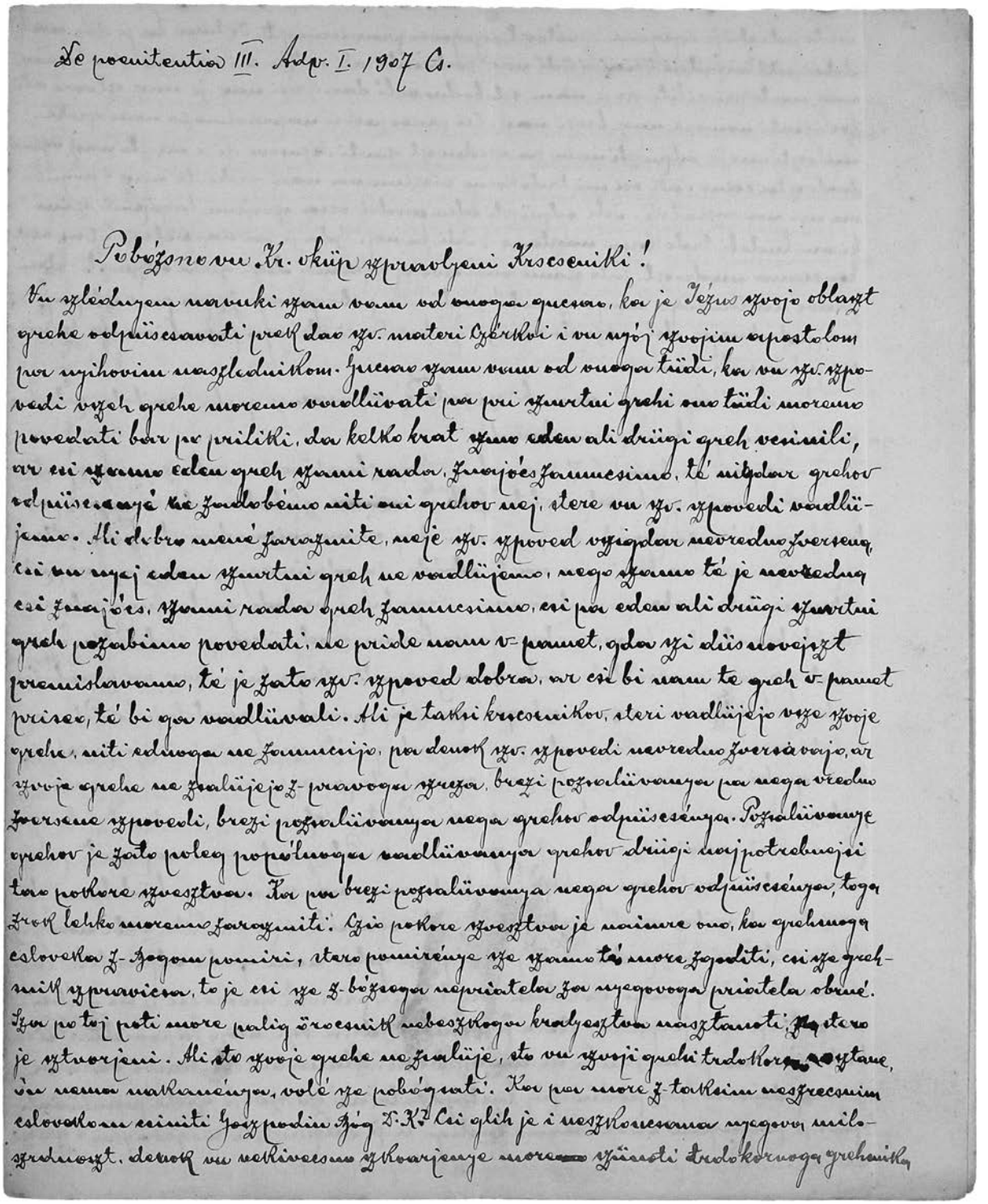

Dé pœnitentiæ III. Adv. I. 1907 Cs.

Pobožno vu Kr. okúp zprávlyeni Krscsenikí!

Vu zglédnyem navuki szam vam od vnoga govorao, ka je Jézus szvojo oblaszt grehe odpüscsávati prek dao sz. materi Czérkvi i vu nyéj szvojim apostolom pa nyihovim naszledníkom. Govorao szam vam od vnoga tüdi, ka vu sz. szpovedi vszeh grehe moremo vszdüvati pa pri szmrtnih grehi ono tüdi moremo povedati bár pa prilíki, da kelko krat szmo edne ali drügi greh vzeli, ar esi szmo edne greh szami rada, Zvnjóes zamuesimo, té nikdar grehov odpüscsanyé ne zadobémo niti ene grehov nej, stere vu sz. szpovedi vszdüjemo. Ali dobro mené zaraznite, neje sz. szpoved vzigdar navredno Szvetnga, esi vu nyej edne szmrtne greh ne vszdüjemo, nego szmo té je navredna esi znajóes, szami rada greh zamuesimo, esi pa edne ali drügi szmrtni greh pozabimo povedati, ne pride nam v-pamet, gda szi düsnovnyzt premislavamo, té je zato sz. szpoved dobra, ar esi bi nam te greh v-pamet prisao, té bi ga vszdüvali. Ali je takvi kriscsenikov, steri vszdüjejo vse szvoje grehe, niti edvnoga ne zamuesijo, pa denok sz. szpovedi navredno Szvetnga vnjo, ar szvoje grehe ne zsalüjejo z-pravoga szrca, brezi pozsalüvanya pa nega vredno Szvetnga szpovesti, brezi pozsalüvanya nega grehov odpüscsanya. Pozsalüvanye grehov je zato poleg popólnoga vszdüvanya grehov drügi najpotrebnyejši tero pokore szvesztvo. Ka pa brezi pozsalüvanya nega grehov odpüscsanya, toga znamo lehko marsikaj zaraznyiti. Czilj pokore szvesztva je nainsze ono, ka grehnoga esloveka z-Bogom pomiri, stero pomirávanye szo szamo té more zgoditi, esi szo grehnik szprávicza, to je esi szo z-bózsega nepriatela za nyegovoga priatela obnové. Szva pa toj poti more poliig Szvetnih nebeszkoga kralyesztva nasztanoti, ka stero je sztvorjeni. Ali sto szvoje grehe ne zsalüje, sto vu szvoji grehi tvrdoglavo ostane, ón nemre marlkanyega, volé szo pobógnati. Ka pa more z-tolikszim nesztrecsnim esloveklom csiniti Gozpodin Jézus K.? Csi glih je i neszkoncsana nyegova milosztivnozt, denok vu nekiv cesnoj szkvarjenye more vszáneti tvrdokornega grehnika

1. ADVENTNA NEDELJA
(1. 12. 1907, POPOLDANSKA KATEHEZA, ČRENŠOVCI)

DPa62

De poenitentia III. Adv. I. 1907 Cs.[10]

Pobóžno vu Kristuši vküpspravljeni krščeniki!

Vu slédnjem navuki sam vam od onoga gučao, ka je Jézuš svojo oblast grehe odpüščavati prek dao svétoj materi Cérkvi i vu njój svojim apoštolom pa njihovim naslednikom. Gučao sam vam od onoga tüdi, ka vu svétoj spovedi vseh grehe moremo vadlüvati pa pri smrtni grehi ono tüdi moremo povedati bar po priliki, da kelkokrat smo eden ali drügi greh včinili, ar či samo eden greh sami rada, znajóč zamučimo, té nigdar grehov odpüščenjé ne zadobémo, niti oni grehov nej, štere vu svétoj spovedi vadlüjemo. Ali dobro mené zarazmite, neje svéta spoved vsigdar nevredno zvršena, či vu njej eden smrtni greh zamučimo, či pa eden ali drügi smrtni greh pozabimo povedati, ne pride nam v pamet, gda si düšno vejst premišlavamo, té je zato svéta spoved dobra, ar či bi nam te greh v pamet prišeo, té bi ga vadlüvali. Ali je takši krščenikov, šteri vadlüjejo vse svoje grehe, niti ednoga ne zamučijo, pa denok svéte spovedi nevredno zvršavajo, ar svoje grehe ne žalüjejo z pravoga srca, brezi požalüvanja pa nega vredno zvršene spovedi, brezi požalüvanja nega grehov odpüščénja. Požalüvanje grehov je zato poleg popólnoga vadlüvanja grehov drügi najpotrebnejši tao pokore svestva. Ka pa brezi požalüvanja nega grehov odpüščénja, toga zrok lehko moremo zarazmiti. Cio pokore svestva je najmre ono, ka grehšnoga človeka z Bogom pomiri, štero pomirénje se samo té more zgoditi, či se grehšnik spraviča, to je, či se z bóžega neprijatela za njegovoga prijatela obrné. [Samo] po toj poti more palig öročnik nebeskoga kraljestva nastanoti, na štero je stvorjeni. Ali što svoje grehe ne žalüje, što vu svoji grehi trdokoren nastane, ón nema nakanénja, volé se pobógšati. Ka pa more z takšim nesrečnim človekom činiti Gospodin Bóg, dragi krščeniki? Čiglih je i neskončana njegova milosrdnost, denok vu vekivečno skvarjenje more sünoti trdokornoga grehšnika,

[10] Latinski naslov *De poenitentia* pomeni 'O pokori' oziroma 'O spovedi'. Oznaka *III.* kaže, da gre za tretjo pridigo v tematskem nizu o zakramentu pokore, zapis *Adv. I.* pa označuje prvo adventno nedeljo. Pridiga je bila govorjena v Črenšovcih leta 1907, v okviru popoldanske kateheze.

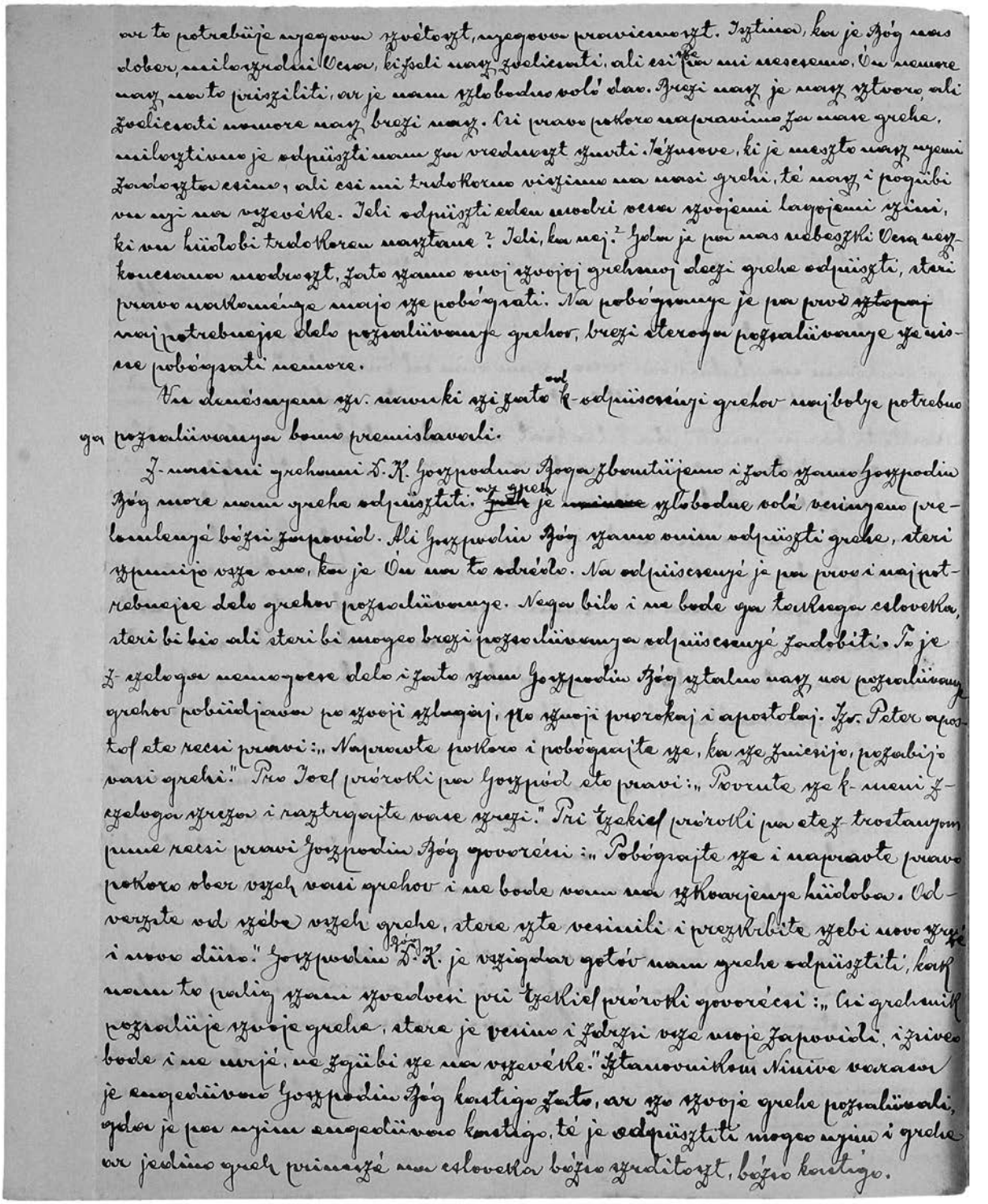

ve te potrebüje nyegovve zvétoszt, nyegovve praviczoszt. Iszti[n]o, ka je Jézs nasz dober, milosztivi Bésa, kiszoli nasz zvelicsati, ali esi[t]e ga ni nesesesmo. Ov nemore nasz nato prisziliti, ar je nam vzlobodno volo dav. Brezi nasz je nasz vztvoro, ali zvelicsati nemore nasz brezi nasz. Ci pravo pokoro napravimo za nase greha, miloszti[n]o je odpüszti nam za vredszoszt szmrti Jézusove, ki je meszto nasz nyemi zadoszto[n]esimo, ali esi mi trdokorno viszimo na nasi grehi, té nasz i pogübi va nyi na vszevéke. Teli odpüszti eden modri otesa szvojemi lagojemi szini, ki nu hüdobi trdokoran nasztane? Teli, ka nej? Jezus je pa nas nebeszki Otesa nasz konesnovo modroszt, zato szamo onoj szvojoj grehsnoj dezeli greha odpüszti, steri pravo navkenénge mojo vze pobógrati. Na pobógranje je pa prvo sztopnj naj potrebnejse delo pozsalüvanje grehov, brezi sterogo pozsalüvanje za nisse pobógrati nemore.

Va denásnyem szv. navuki szi zato od k-odpüszenji grehov najbolje potrebno za pozsalüvanje bomo premislavali.

Z-nasimi grehami d. K. Jezzpodna Jézsa zbantüjemo i zato szamo Jezzpodin Jézs more nami greha odpüszti[t]i. Zato je ~~nimanje~~ vzlobodne volé verinyano prelomlenjé bézsi zapovidi. Ali Jezzpodin Jézs szamo onim odpüszti greha, steri szpunijo vze ono, ka je Ov na to zadrélo. Na odpüszenjé je pa prvo i naj potrebnejse delo grehov pozsalüvanje. Negov bilo i na bode za tolkszega cslovcka, steri bi bio ali steri bi mogeo brezi pozsalüvanja odpüszenjé zadobiti. To je z-szelega nemogoce delo i zato szamo Jezzpodin Jézs vztalno nasz na pozsalüvanje grehov pobüdjavo po szvoji vzlagaji, po szvoji prorokaj i apostolaj. Szv. Peter apostol ete recsi pravi: „Napravte pokoro i pobógajte vze, ka vze Gnesijo, pozabijo vasi grehi." Pro Joel prérokli pa Jezzpód ete pravi: „Povrnte vze k-menj z-szelega szrczov i raztrgajte vase szrczi." Pri Ezekiel prérokli pa etej trostavnyi pnnd recsi pravi Jezzpodin Jézs govoréesi: „Pobógajte vze i napravte pravo pokoro ober vszeh vasi grehov i ne bode vam na vzkvarjenje hüdoba. Odverzite od vzébe vszeh greha, stere vzte vesinili i prezkrbite zebi novo szrcé i novo düso." Jezzpodin D. K. je vzigdar gotov nam greha odpüszti[t]i, kaj nam to godi szam szvedoesi pri Ezekiel prérokli govoréesi: „Ci grehnik pozsalüje szvoje greha, stere je vesino i zdrzi vze moje zapovidi, i zrivco bode i ne umrjé, ne zgübi vze na vzevéke." Ztanovnikom Ninive vszakor je engedüvano Jezzpodin Jézs kastigo zato, ar so szvoje greha pozsalüvali, ogdor je pa nyim engedüvano kastigo, té je odpüszti[t]i mogeo nyim i greha ar jeslino greh prinasza na cslovcka bézso zrediteszt, bézso kastigo.

ar to potrebüje njegova svétost, njegova pravičnost. Istina, ka je Bóg naš dober, milosrdni Oča, ki želi nas zveličati, ali či se pa mi neščemo, Ón ne more nas na to prisiliti, ar je nam slobodno voló dao. Brezi nas je nas stvoro, ali zveličati ne more nas brez nas. Či pravo pokoro napravimo za naše grehe, milostivno je odpüsti nam za vrednost smrti Jézušove, ki je mesto nas njemi zadosta čino, ali či mi trdokorno visimo na naši grehi, té nas i pogübi vu nji na vsevéke. Jeli odpüsti eden modri oča svojemi lagojemi sini, ki vu hüdobi trdokoren nastane? Jeli, ka nej? Gda je pa naš nebeski Oča neskončana modrost, zato samo onoj svojoj grehšnoj deci grehe odpüsti, šteri pravo nakanénje majo se pobógšati. Na pobógšanje je pa prvo najpotrebnejše delo požalüvanje grehov, brezi šteroga požalüvanja se nišče pobógšati ne more.

Vu denéšnjem svétom navuki si zato od k odpüščénji grehov najbolje potrebnoga požalüvanja bomo premišlavali.

Z našimi grehami, dragi krščeniki, Gospodna Boga zbantüjemo i zato samo Gospodin Bóg more nam grehe odpüstiti, ar greh je slobodne volé včinjeno prelomlenjé bóži zapovid. Ali Gospodin Bóg samo onim odpüsti grehe, šteri spunijo vse ono, ka je Ón na to odrédo. Na odpüščenjé je pa prvo i najpotrebnejše delo grehov požalüvanje. Nega bilo i ne bode ga takšega človeka, šteri bi bio ali šteri bi mogeo brezi požalüvanja odpüščenjé zadobiti. To je zceloga nemogoče delo i zato sam Gospodin Bóg stalno nas na požalüvanje grehov pobüdjava po svoji slugaj, po svoji prorokaj i apoštolaj. Svéti Peter apoštol ete reči pravi: *»Napravte pokoro i pobógšajte se, ka se zničijo, pozabijo vaši grehi.«* [Pri] Joel próroki pa Gospód eto pravi: *»Povrnte se k meni z celoga srca i raztrgajte vaše srci.«* Pri Ezekiel próroki pa ete, z troštanjom pune reči, pravi Gospodin Bóg, govoréči: *»Pobógšajte se i napravte pravo pokoro ober vseh vaši grehov, i ne bode vam na skvarjenje hüdoba. Odvržte od sébe vseh grehe, štere ste včinili, i prezkrbite sebi novo srcé i novo düšo.«* Gospodin Bóg, dragi krščeniki, je vsigdar gotóv nam grehe odpüstiti, kak nam to palig sam svedoči pri Ezekiel próroki, govoréči: *»Či grehšnik požalüje svoje grehe, štere je včino, i zdrži vse moje zapovidi, i živeo bode i ne mrjé, ne zgübi se na vsevéke.«* Stanovnikom Ninive varaša je engedüvao Gospodin Bóg kaštigo zato, ar so svoje grehe požalüvali, gda je pa njim engedüvao kaštigo, té je odpüstiti mogeo njim i grehe, ar jedino greh prinesé na človeka bóžo srditost, bóžo kaštigo.

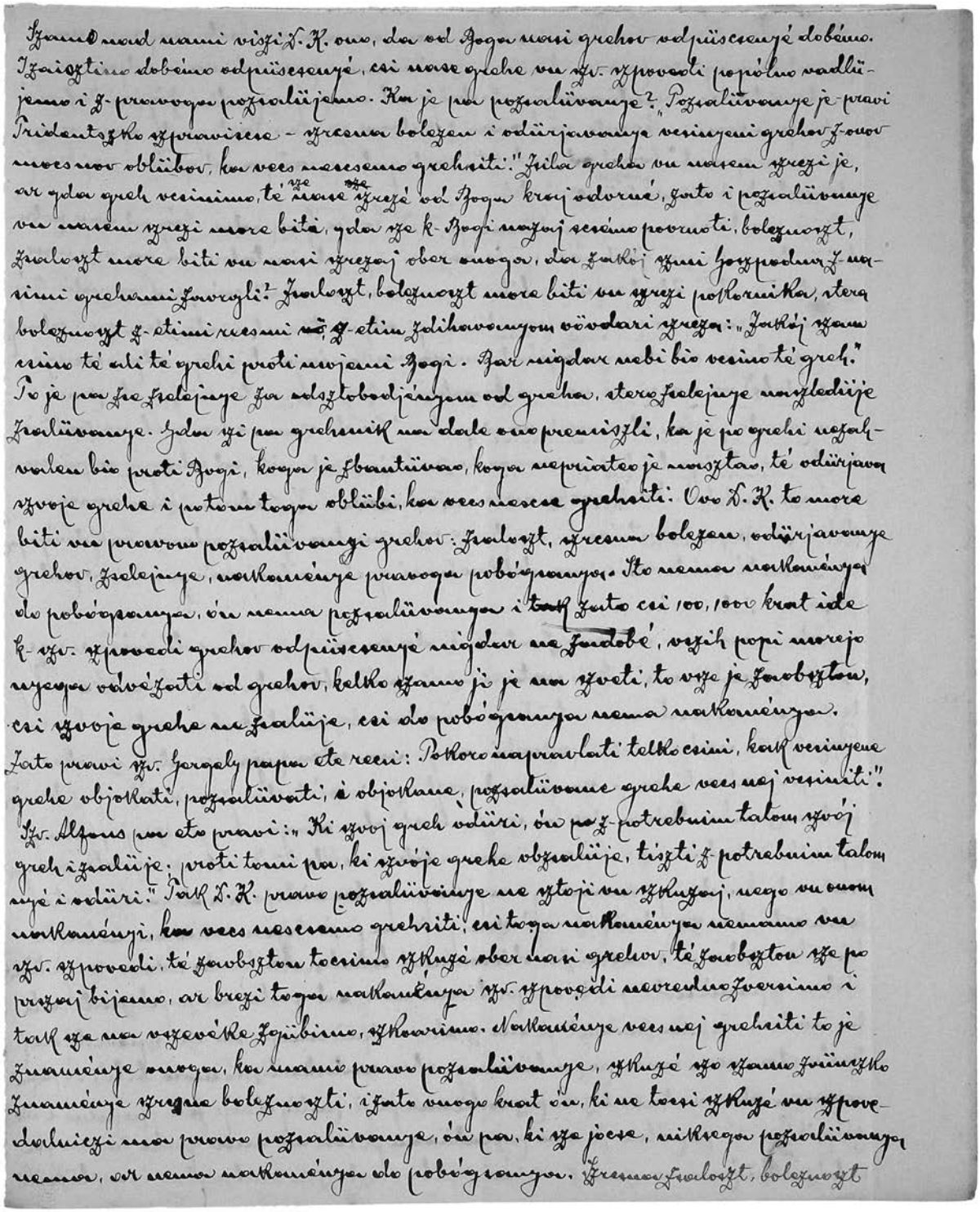

Szamo med nami visi Z. K. ovo, da od Boga nami grehov odpüscenyé dobémo. Izaiszti mo dobémo odpüsecenyé, csi nasse greihe vu szv. szpovedi popólnoma vadlüjemo i z-pravoga pozsalüjemo. Ka je pak pozsalüvanye? „Pozsalüvanye je pravi Tridentszkoga szpravicsenye – szrcsna bolezen i odürjavanye vecsnyemi grehov z-ovim vecsnov oblübov, ka vecs nescsemo grehsziti." Zrihla grehov vu narsem szrczi je, ar gda greh vcsinimo, té vre nasse szrczé od Boga kraj odorné, zato i pozsalüvanye vu narsem szrczi more biti, gda sze k-Bogi nazaj sesémo povrnoti, bolezno zt, zsalo zt more biti vu nasi szrczaj ober onoga, da zsalo j szmi Gospodnya z-narsimi grehami zsavrgli? Zsalo zt, bolezno zt more biti vu szrczi pokorniha, stera bolezno zt z-etimi recsmi sze z-etim zdihavanyom vödvdari szrcza: „Zsalo j szam vcsino té ali té grehi proti nevjami Bogi. Bar nigdar nebi bio vcsino té greh." To je pak sze zsalejnye za odsztobadjenyom od grehov, stero zsalejnye nazsledüje zsalüvanye. Gda zse pa grehnik na dale ovo premiszli, ka je po grehi nezahvalen bio proti Bogi, kogo je zsbantüvao, kogo nepriatelo je nazsztao, té odürjavo szvoje greihe i potom togo oblübi, ka vecs nescsé grehsziti. Ovo Z. K. to more biti vu pravom pozsalüvanyi grehov: zsalo zt, szrcsna bolezen, odürjavanye grehov, zsalejnye, naklonénye pravoga pobóganya. Sto nemo naklonénye do pobóganya, ov nema pozsalüvanyen i tak zato csi 100, 1000 krat ide k-szv. szpovedi greihov odpüscenyé nigdar ne zadobé, vszih popi morejo nyega odvézati od grehov, kelko szamo ji je na szveti, to vsze je zavbzton, csi szvoje greihe ne zsalüje, csi do pobóganya nema naklonénya. Zato pravi szv. Jergely papa ete recsi: Potkoro nagvarlati telko csimi, kaik vecsnyene greihe objokati, pozsalüvati, i objokane, pozsalüvane greihe vecs naj vecsniti". Szv. Alfons pa ete pravi: „Ki szvoj greih odüri, ov pa z-potrebnim talom szvoj greih izsalüje; proti tomi pa, ki szvoje greihe obzsalüje, tiszti z-potrebnim talom nyé i odüri." Tak Z. K. pravo pozsalüvanye ne sztoji vu szkrivanyi, nego vu onom naklonényi, ka vecs nescsemo grehsziti, csi tega naklonénya nemamo vu szv. szpovedi, té zavbzton tocsimo szkrivé ober narsi greihov, té zavbzton sze po prazni bijemo, ar brezi tega naklonénya szv. szpovedi nevredno zpovsimo i tak sze na vszevecske pogübimo, szkvarimo. Naklonénye vecs naj grehsziti to je znamenye onoga, ka imamo pravo pozsalüvanye, szkrivé szo szamo zvünyszko znamenye szrcsne bolezno zti, i zato onoga krat ov, ki ne tozi szkrivé vu szpovedanyi pravo pozsalüvanye, ov pa, ki sze jocse, nikrcsno pozsalüvanye nema, ar nema naklonénya do pobóganya. Szrcsna zsalo zt, bolezno zt

Samo med nami visi, dragi krščeniki, ono, da od Boga naši grehov odpüščenjé dobémo. I zaistino dobémo odpüščenjé, či naše grehe vu svétoj spovedi popólno vadlüjemo i z pravoga požalüjemo. Ka je pa požalüvanje? *»Požalüvanje je* – pravi Tridentsko spravišče – *srčna bolezen i odürjavanje včinjeni grehov z onov močnov oblübov, ka več neščemo grehšiti.«* Žila greha vu našem srci je, ar gda greh včinimo, té se naše srcé od Boga kraj odvrné, zato i požalüvanje vu našem srci more biti, gda se k Bogi nazaj ščémo povrnoti, boleznost, žalost more biti vu naši srcaj ober onoga, da zakój smo Gospodna z našimi grehami zavrgli. Žalost, boleznost more biti vu srci pokornika, štera boleznost z etimi rečmi, z etim zdihavanjom vövdari srca: *»Zakój sam čino té ali té grehe proti mojemi Bogi? Bar nigdar ne bi bio včino té greh.«* To je pa že želejnje za odslobodjénjom od greha, štero želejnje nasledüje žalüvanje. Gda si pa grehšnik na dale ono premisli, ka je po grehi nezahvalen bio proti Bogi, koga je zbantüvao, koga neprijateo je nastao, té odürjava svoje grehe i po tom toga oblübi, ka več nešče grehšiti. Ovo dragi krščeniki, to more biti vu pravom požalüvanji grehov: žalost, srčna bolezen, odürjavanje grehov, želejnje, nakanénje pravoga pobógšanja. Što nema nakanénja do pobógšanja, ón nema požalüvanja i zato, či 100-, 1000-krat ide k svétoj spovedi, grehov odpüščenjé nigdar ne zadobé, vsih popi morejo njega odvézati od grehov, kelko samo ji je na sveti, to vse je zaobston, či svoje grehe ne žalüje, či do pobógšanja nema nakanénja. Zato pravi svéti Gergelj papa ete reči: *»Pokoro napravlati telko čini, kak včinjene grehe objokati, požalüvati, i objokane, požalüvane grehe več nej včiniti.«* Svéti Alfons pa eto pravi: *»Ki svoj greh odüri, ón z potrebnim talom svój greh i žalüje; proti tomi pa, ki svóje grehe obžalüje, tisti z potrebnim talom njé i odüri.«* Tak, dragi krščeniki, pravo požalüvanje ne stoji vu skuzaj, nego vu onom nakanénji, ka več neščemo grehšiti, či toga nakanénja nemamo vu svétoj spovedi, té zaobston točimo skuzé ober naši grehov, té zaobston se po prsaj bijemo, ar brezi toga nakanénja svéte spovedi nevredno zvršimo i tak se na vsevéke zgübimo, skvarimo. Nakanénje več nej grehšiti, to je znaménje onoga, ka mamo pravo požalüvanje, skuzé so samo zvünsko znaménje srčne boleznosti, i zato vnogokrat ón, ki ne toči skuzé vu spovedalnici, ma pravo požalüvanje, ón pa, ki se joče, nikšega požalüvanja nema, ar nema nakanénja do pobógšanja. Srčna žalost, boleznost

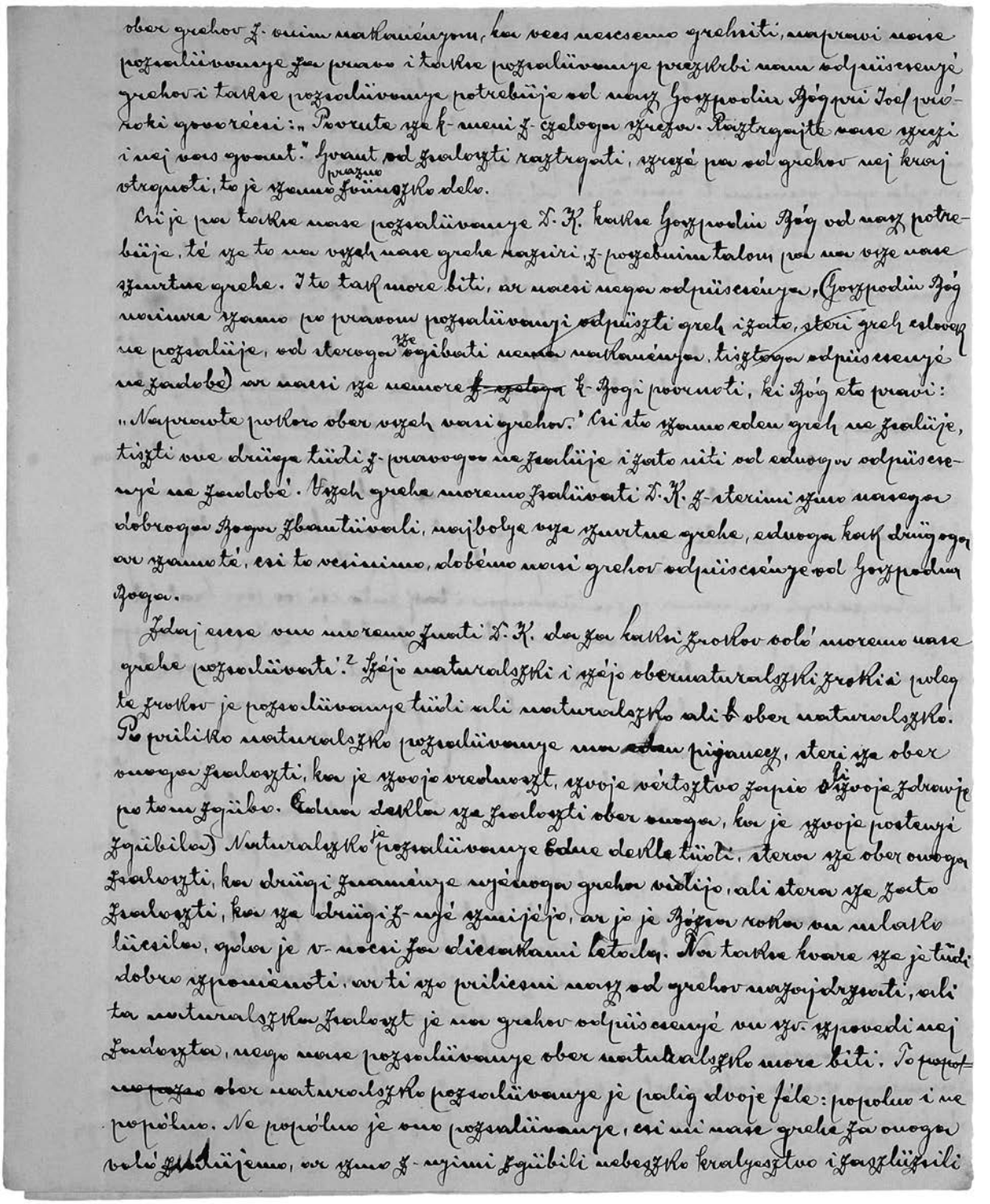

ober grehov Z. ovim mathanéwom, ka vees neczesno grehniti, napravi nasse pozvalüvanye za pravo i tolike pozvalüvanye prezikrbi nam odpüsczenyé grehov i tolike pozvalüvanye potrebüje od nasz Gozpodin Bóg pri Joel priróki govoréczi: „Povrnite sze k-meni z-czelovga szrcza. Raztrgajte nasse szrczi i nej vasz gvant." Gvant od zvalozti raztrgati, szrczá pa od grehov nej kvaj otrgnoti, to je zvanyé (prazno) Božánszko delo.

Czi je pa tolike nasse pozvalüvanye D. Z. kolike Gozpodin Bóg od nasz potrebüje, té sze to ma vzeti nasse grehe nazaiti, z-pozabunim talom pa ma vze nasse szmrtne grehe. I to tak more biti, ar nacsi nega odpüsczényo, Gozpodin Bóg nemre zvanyo pa pravom pozvalüvanyi odpüszti greh i zato, steri greh zdavga ne pozvalüje, od sterega ze vgibati nemre mathanéwa, tisztega odpüsczenyé ne zadobé ar nacsi sze nemore z-gotega k-Bogi povrnoti, ki Bóg eto pravi: „Naprevzéte pustite ober vzeh vasi grehov." Czi eto zvanyo zdaven greh ne zvalüje, tiszti vse drüge tüdi z-pravoga ne zvalüje i zato niti od zdavnyi odpüsczenyé ne zvalobé. Vzeh greha moremo zvalüvati D. Z. z-sterimi szmo nasega dobrega Zvanya zbantüvali, najbolye vze szmrtne grehe, zdavga kak drügoga ar szmoté, czi to vczinimo, dobémo nasi grehov odpüsczényo od Gozpodina Zvanya.

Zdaj czera vnu moremo znati D. Z. da za kolike zvrstov sobé moremo nase grehe pozvalüvati.[2] Zéjo naturalszki i zéjo obernaturalszki zvrstki: pulég te zvrstov je pozvalüvanye tüdi ali naturalszko ali ober naturalszko. Po prilüki naturalszko pozvalüvanye ma zdaven pijanczy, steri sze ober ovoga zvalozti, ka je szvoje vredivzt, szvoje vértsztvo zapio, szvoje zdravje pa to ma zgübo. Edna devka sze zvalozti ober ovoga, ka je szvoje postenyi zgübila. Naturalszko pozvalüvanye edne devke tüdi, stera sze ober ovoga zvalozti, ka drügi zmanüje nyéne ovoga grehov vüdijo, ali stera sze zato zvalozti, ka sze drügi z-nyé szmijéjo, ar je je Bózen rotko ne mlatko liczilov, ogdov je v-nacsi za diczenkami letocsy. Na tolike kvare sze je tüdi dobro izpomenoti, ar ti sze prilicsni nasz od grehov nazvjdrzvati, ali ta naturalszka zvalozt je ne grehov odpüsczenyé ne szv. izpovedi nej zvalozta, nego nasse pozvalüvanye ober naturalszko more biti. To pozvanye ober naturalszko pozvalüvanye je (palig dvoje fele: popolno i ne popólno. Ne popólno je ono pozvalüvanye, czi ali nasse grehe za ovoga volé zgübüjemo, ar szmo z-nyimi zgübili nebeszko kralyesztvo i zaszlüzili

ober grehov z onim nakanénjom, ka več neščemo grehšiti, napravi naše požalüvanje za pravo, i takše požalüvanje prezkrbi nam odpüščenjé grehov i takše požalüvanje potrebüje od nas Gospodin Bóg pri Joel próroki, govoréči: *»Povrnte se k meni z celoga srca. Raztrgajte vaše srci i nej vaš gvant.«* Gvant od žalosti raztrgati, srcé pa od grehov nej kraj vtrgnoti, to je samo prazno zvünsko delo.

Či je pa takše naše požalüvanje, dragi krščeniki, kakše Gospodin Bóg od nas potrebüje, té se to na vseh naše grehe razširi, z posebnim talom pa na vse naše smrtne grehe. I to tak more biti, ar nači nega odpüščénja, (Gospodin Bóg najmre samo po pravom požalüvanje odpüsti greh i zato, šteri greh človek ne požalüje, od šteroga se ogibati nema nakanénja, tistoga odpüščenjé ne zadobé) ar nači se ne more k Bogi povrnoti, ki Bóg eto pravi: *»Napravte pokoro ober vseh vaši grehov.«* Či što samo eden greh ne žalüje, tisti one drüge tüdi z pravoga ne žalüje i zato niti od ednoga odpüščenjé ne zadobé. Vseh grehe moremo žalüvati, dragi krščeniki, z šterimi smo našega dobroga Boga zbantüvali, najbolje vse smrtne grehe, ednoga kak drügoga, ar samo té, či to včinimo, dobémo naši grehov odpüščénje od Gospodna Boga.

Zdaj ešče ono moremo znati, dragi krščeniki, da za kakši zrokov voló moremo naše grehe požalüvati. Séjo naturalski i séjo obernaturalski zroki, i poleg te zrokov je požalüvanje tüdi ali naturalsko ali obernaturalsko. Po [priliki] naturalsko požalüvanje ma eden pijanec, šteri se ober onoga žalosti, ka je svojo vrednost, svoje vértstvo zapio ali svoje zdravje po tom zgübo. (Edna dekla se žalosti ober onoga, ka je svoje poštenjé zgübila) Naturalsko je požalüvanje edne dekle tüdi, štera se ober onoga žalosti, ka drügi znaménje njénoga greha vidijo, ali štera se zato žalosti, ka se drügi z njé smijéjo, ar jo je Bóža roka vu mlako lüčila, gda je vnoči za dičakami letala. Na takše kvare se je tüdi dobro spoménoti, ar ti so prilični nas od grehov nazajdržati, ali ta naturalska žalost je na grehov odpüščenjé vu svétoj spovedi nej zadosta, nego naše požalüvanje obernaturalsko more biti. To obernaturalsko požalüvanje je palig dvoje féle: popolno i nepopólno. Nepopólno je ono požalüvanje, či mi naše grehe za onoga voló žalüjemo, ar smo z njimi zgübili nebesko kraljestvo i zaslüžili

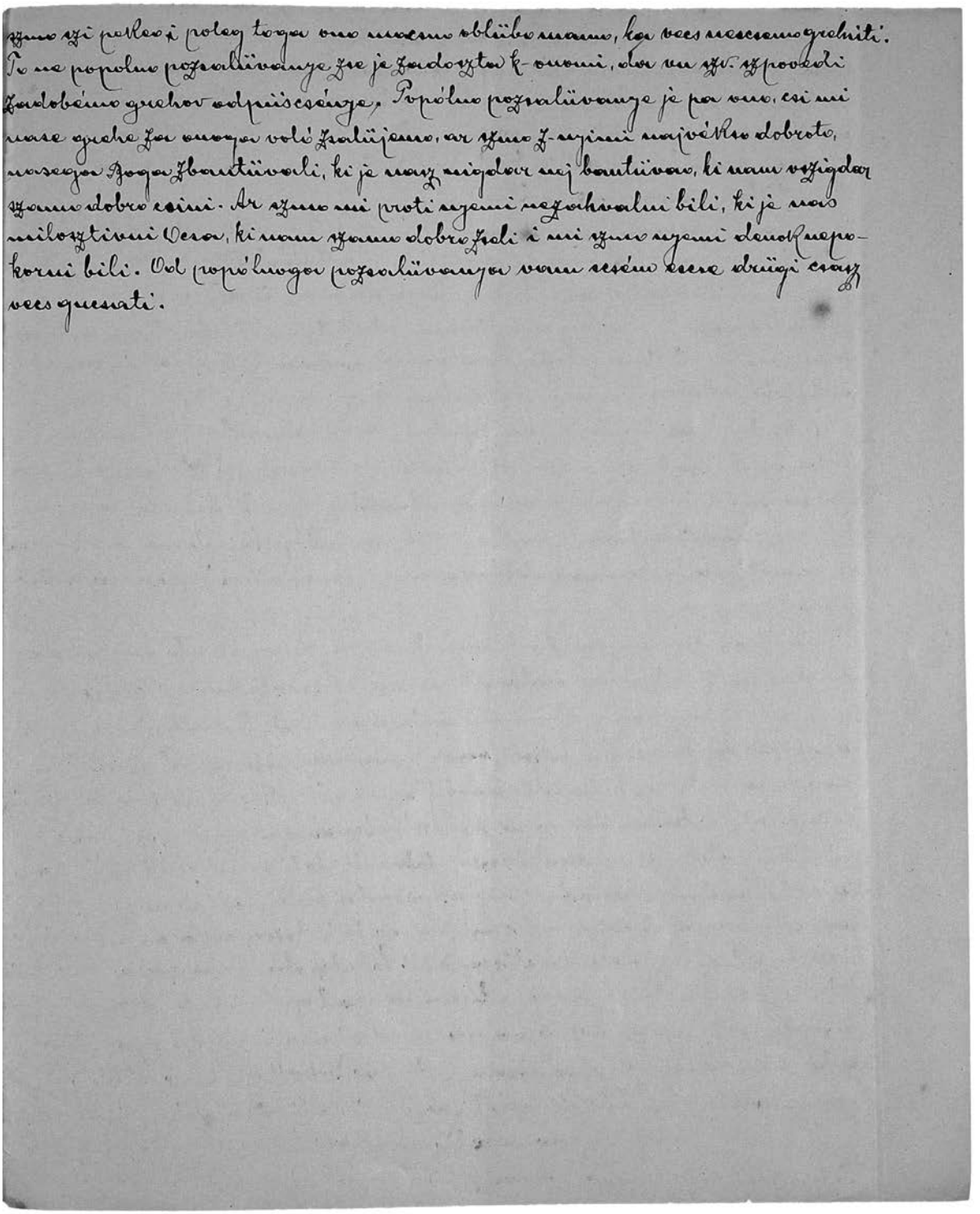

zemo szi perles i polesz tega ono mocsno oblübo nasso, ka vecs nescsemo grehniti. Te ne popolno pozsalüvanje zse je zadosztno k-onomi, dsa na szv. szpovedi zadobémo grehov odpüscsanje. Popólno pozsalüvanje je pa ono, esi mi nase grehe zato zsalüjemo, ar szmo z-szimi najvékso dobroto, nasegon Bogon zbantüvali, ki je nasz nigdar nej bantüvao, ki nam vszigdar szamo dobro csini. Ar szmo mi proti nyemi nezahvalni bili, ki je nas miloszti vesi Otec, ki nam szamo dobro zsili i mi szmo nyemi dendenapokorni bili. Osi popólnoga pozsalüvanja vam vsém csém esere drügi csasz vecs gucsati.

smo si pekeo i poleg toga ono močno oblübo mamo, ka več neščemo grehšiti. To nepopolno požalüvanje že je zadosta k onomi, da vu svétoj spovedi zadobémo grehov odpüščénje. Popólno požalüvanje je pa ono, či mi naše grehe za onoga voló žalüjemo, ar smo z njimi najvékšo dobroto, našega Boga zbantüvali, ki je nas nigdar nej bantüvao, ki nam vsigdar samo dobro čini. Ar smo mi proti njemi nezahvalni bili, ki je naš milostivni Oča, ki nam samo dobro želi, i mi smo njemi denok nepokorni bili. Od popólnoga požalüvanja vam ščém ešče drügi čas več gučati.

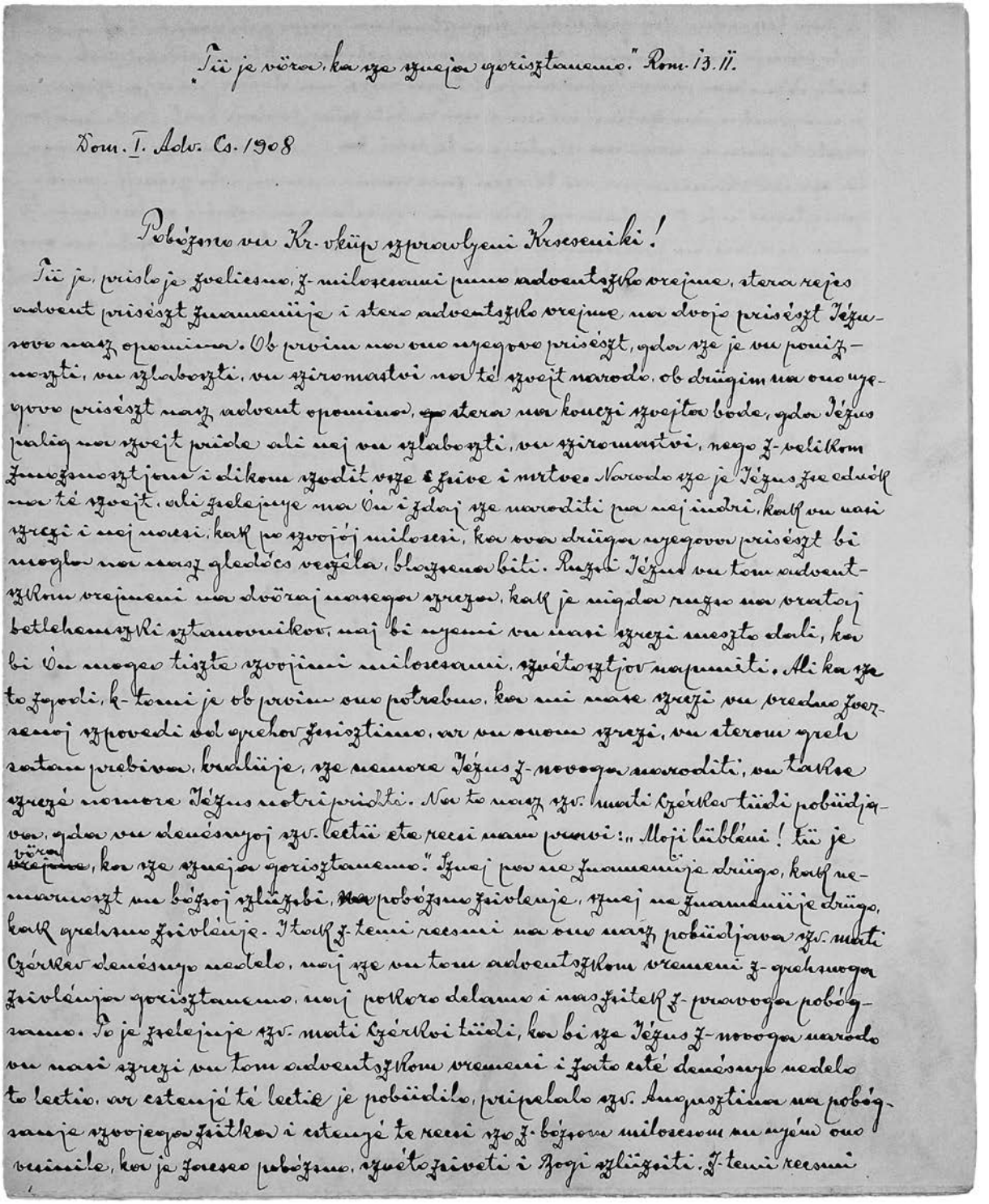

„Tü je vöra, ka vze vzmejo gorisztanemo." Rom. 13. 11.

Dom. I. Adv. Cs. 1908

Pobožno vu Kr. vküp vzprowlyeni Krsceniki!

Tü je, prisło je zvelicsno, z-miloscsami puno adventszko vrejme, stera rejes advent prisészt znamenüje i stero adventszko vrejme na dvoje prisészt Jézusovo nasz opomina. Ob prvim na ono njegovo prisészt, gda vze je vu ponizsnoszti, vu zlahkoszti, vu sziromastvi na tê vzejt narode. ob drügim na ono njegovo prisészt nasz advent opomina, ste stera na konczi vzejtov bode, gda Jézus pálig na vzejt pride ali naj vu zlahkoszti, vu sziromastvi, nego z-velikom zmozsnoszti jouo i dikom vzodit vze ž zsive i mrtve. Narode vze je Jézus zse ednôk na tê vzejt, ali zselejnje na Ov i zdaj vze roditi pa naj indri, kak vu nasi vrezi i naj nassi, kak po vzojoj milosczi, ka ova drügda njegovo prisészt bi mogla na nasz gledôcs vezéla, blazsena biti. Ruzsit Jézus vu tom adventszkom vrejmeni na dvôraj naszega vrezsa, kak je nigda rugo na vratoj betlehemszki sztanovnikov, naj bi njemi vu nasi vrezi meszto dali, ka bi Ov mogao tiszte vzojimi miloszcami, vzéto vzijov napuniti. Ali ka vze to zapodi, k-temi je ob prvim ono potrebno, ka mi nase vrezi vu predno zvezsenoj vzpovedi od grehov zenisztimo, ar vu onom vrezi, vu steromu greh zatam prebiva, bradüje, vze nemore Jézus z-novoga roditi, vu takse vrezé nemore Jézus nutri priditi. Nov te nasz szv. mati Czérkev tüdi pobüdjava, gda vu denésnyoj szv. lectii ete recsi nam pravi: „Moji lübléni! tü je vöra vrejme, ka vze vzmejo gorisztanemo." Vzaj pa ne znamenüje drügo, kak nemarnoszt na bóžnoj vzlüzsbi, na pobóżsno zsivlenje, vzaj ne znamenüje drügo, kak grehsno zsivlenje. I touk z-temi recsmi na ono nasz pobüdjava szv. mati Czérkev denésnyo nedelo, naj vze vu tom adventszkom vremeni z-grehsnoga zsivlénja gorisztanemo, naj pouoro delamo i nasz farnik z-pravoga pobóżsnoga. To je zselejnje szv. mati Czérkvi tüdi, ka bi vze Jézus z-novoga narodo vu nasi vrezi vu tom adventszkom vremeni i zato esté denésnyo nedelo te lectio, ar esten je tê lectie je pobüdilo, pripelalo szv. Augusztina na pobóżsnje vzojega zsitka i esten je te recsi vzo z-bóżsnov miloszcsom na njé ono vesznile, ka je zacsao pobóżsno, vzéto zsiveti i Bogi vzlüzsiti. Z-temi recsmi

1. ADVENTNA NEDELJA (29. 11. 1908, ČRENŠOVCI)

DPa82

»Tü je vöra, ka se sneja goristanemo.« Rom. 13,11.[11]

Dom. I. Adv. Cs. 1908

Pobóžno vu Kristuši vküpspravljeni krščeniki!

Tü je, prišlo je zvelično, z miloščami puno adventsko vrejme, štera rejč advent prišést znamenüje i štero adventsko vrejme na dvojo prišést Jézušovo nas opomina. Obprvim na ono njegovo prišést, gda se je vu poniznosti, vu slabosti, vu siromaštvi na té svejt narodo, ob drügim na ono njegovo prišést nas advent opomina, štera na konci svejta bode, gda Jézuš palig na svejt pride, ali nej vu slabosti, vu siromaštvi, nego z velikom zmožnostjom i dikom sodit vse žive i mrtve. Narodo se je Jézuš že ednók na té svejt, ali želejnje ma Ón i zdaj se naroditi, pa nej indri, kak vu naši srci, i nej načí, kak po svojój milošči, ka ova drüga njegova prišést bi mogla na nas gledóč veséla, blažena biti. Ruži Jézuš vu tom adventskom vrejmeni na dvöraj našega srca, kak je nigda ružo na vrataj betlehemski stanovnikov, naj bi njemi vu naši srci mesto dali, ka bi Ón mogeo tiste svojimi miloščami, svétostjov napuniti. Ali ka se to zgodi, k tomi je obprvim ono potrebno, ka mi naše srci vu vredno zvršenoj spovedi od grehov zčistimo, ar vu onom srci, vu šterom greh, šatan prebiva, kralüje, se ne more Jézuš z novoga naroditi, vu takše srcé ne more Jézuš notripridti. Na to nas svéta mati Cérkev tüdi pobüdjava, gda vu denéšnjoj svétoj lekciji ete reči nam pravi: *»Moji lübléni! tü je vöra, ka se sneja goristanemo.«* Snej pa ne znamenüje drügo, kak nemarnost vu bóžoj slüžbi, na pobóžno živlenje, snej ne znamenüje drügo, kak grehšno živlénje. I tak z temi rečmi na ono nas pobüdjava svéta mati Cérkev denéšnjo nedelo, naj se vu tom adventskom vremeni z grehšnoga živlénja goristanemo, naj pokoro delamo i naš žitek z pravoga pobógšamo. To je želejnje svéte mati Cérkvi tüdi, ka bi se Jézuš z novoga narodo vu naši srci vu tom adventskom vremeni, i zato čté denéšnjo nedelo to lekcijo, ar čtenjé té lekcije je pobüdilo, pripelalo svétoga Augustina na pobógšanje svojega žitka i čtenjé te reči so z bóžom miloščom vu njém ono včinile, ka je začeo pobóžno, svéto živeti i Bogi slüžiti. Z temi rečmi

[11] Okrajšava *Rom.* pomeni *Pismo Rimljanom*.

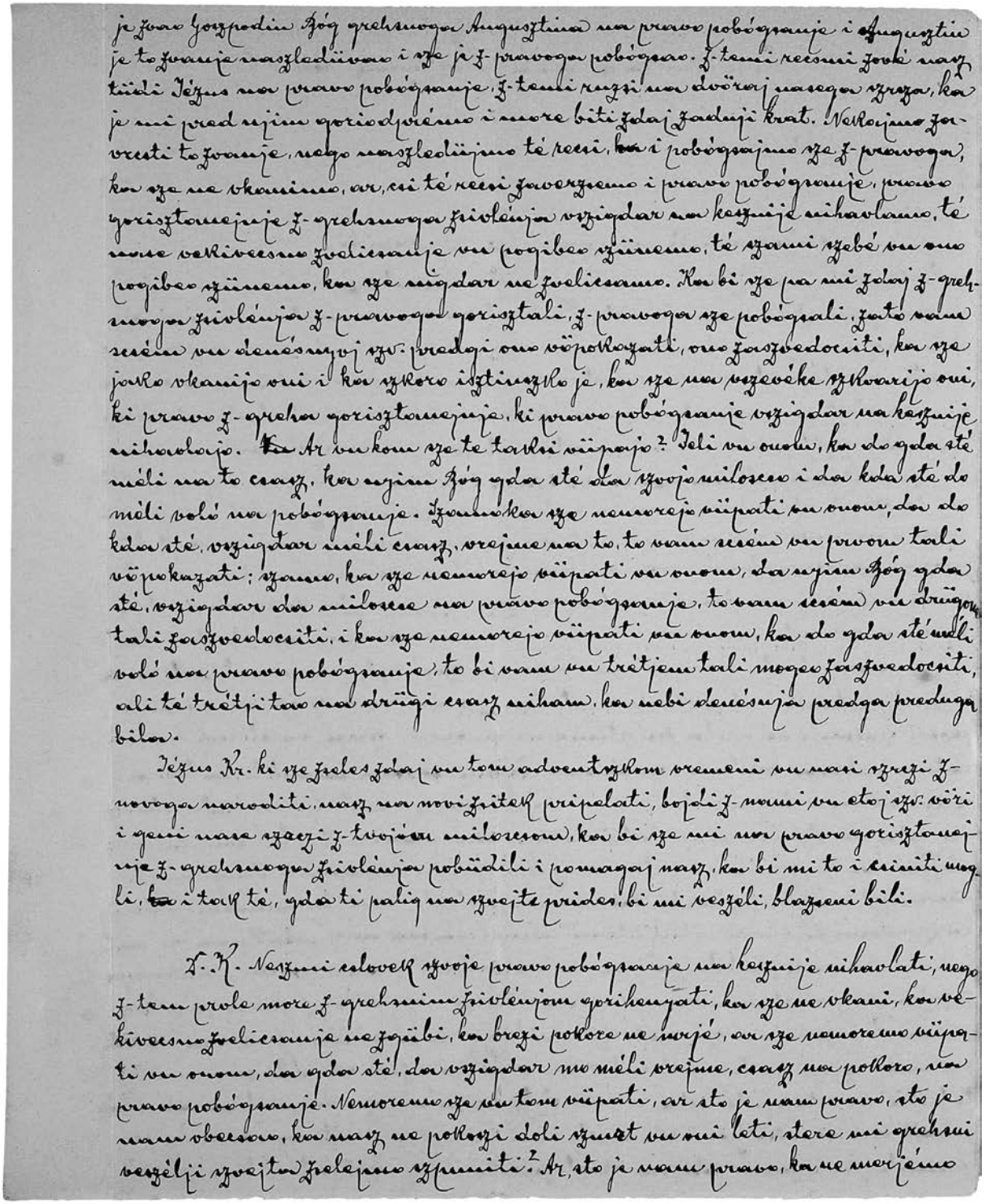

je zvao Gospodin Bóg grehsnoga Augusztina na pravo pobógranje i ~~A~~ugusztin je to zvanje nazgledüvano i zse je z- pravoga pobógano. Z- temi recsmi zovi nasz tüdi Jézus na pravo pobógranje. Z- temi ruzsi na dvőrej nasega szrca, ka je mi pred nyim gorivdprémo i more biti zdaj zadnji krat. Nekojimo zavrzsti to zvanje, nego nazgledüjmo té recsi, ka i pobógajmo zse z- pravoga, ka zse ne vkanimo, ar, ni té recsi zaverzsemo i pravo pobógranje, pravo gorisztovanje z- grehsnoga zivlénja vzigdar na keszuje nihavlamo, té nase velikivecsno zvelicsanje vu pogibel vzűnemo, té szami szebé vu one pogibel vzűnemo, ka zse nigdar ne zvelicsamo. Ka bi zse pa mi zdaj z- grehsnoga zivlénja z- pravoga gorisztali, z- pravoga zse pobógali, zato nam recsém vu denésnyoj szv: predigi ono vőpokazati, ono zaszvedocsiti, ka zse jako vkanijo oni i ka vzkoro isztinszko je, ka zse na vszevéke vzkvarijo oni, ki pravo z- grehov gorisztovanje, ki pravo pobógranje vzigdar na keszuje nihavlajo. ~~Ka~~ Ar vu kom zse te tarsi vűpajo? Zeli vu onom, ka do gda sté méli na to czasz, ka nyim Bóg gda sté da szvoje milosczo i da kda sté do méli volo na pobógranje. Zsenikda zse nemoreje vűpati vu onom, da do kda sté, vzigdar méli czasz, vrejme na to, te nam recsém vu prvom tali vőpokazati: zsamo, ka zse nemoreje vűpati vu onom, da nyim Bóg gda sté, vzigdar da milosczo na pravo pobógranje, to nam recsém vu drügom tali zaszvedocsiti, i ka zse nemoreje vűpati vu onom, ka do gda sté méli volo na pravo pobógranje, to bi nam vu trétjem tali moge zaszvedocsiti, zali té trétji tak ma drügi czasz nikam, ka nebi denésnja predga predniga bila.

Jézus Kr. ki zse zeles zdaj vu tom adventszkom vremeni vu nasi szrczi z- novoga narodili, nasz na novi zsitek pripelati, bojdi z- nami vu eto jezv: vőri i geni nasa szrcza z- tvojom milosczov, ka bi zse mi na pravo gorisztovanje z- grehsnoga zivlénja pobüdili i pomagaj nasz, ka bi mi to i csinili mogli, ~~ka~~ i tak té, gda ti palig na szvejte prides, bi mi veszéli, blazseni bili.

V. K. Nazsmi cslovek szvoje pravo pobógranje na keszuje nihavlati, nego z- tem prvle more z- grehsnim zivlénjom gorihavati, ka zse ne vkani, ka velikivecsno zvelicsanje na zgübi, ka brezi pokore ne mrjé, ar zse nemoremo vűpati vu onom, da gda sté, da vzigdar mo méli vrejme, czasz na pokoro, na pravo pobógranje. Nemoremo zse na tom vűpati, ar sto je nasa pravo, sto je nasa obecsano, ka nasz ne pokozi doli vzmet vu mi leti, stera mi grehsni vezélji zvejtov zvelejnoo vzmuti? Ar, sto je nasa pravo, ka ne merjémo

je zvao Gospodin Bóg grehšnoga Augustina na pravo pobógšanje i Augustin je to zvanje nasledüvao i se je z pravoga pobógšao. Z temi rečmi zové nas tüdi Jézuš na pravo pobógšanje, z temi ruži na dvöraj našega srca, ka je mi pred njim goriodprémo i morebiti zdaj zadnjikrat. Nekajmo zavrčti to zvanje, nego nasledüjmo té reči, i pobógšajmo se z pravoga, ka se ne vkanimo, ar či té reči zaveržemo i pravo pobógšanje, pravo goristanejnje z grehšnoga živlénja vsigdar na kesnije nihavlamo, té naše vekivečno zveličanje vu pogibeo sünemo, té sami sebé vu ono pogibeo sünemo, ka se nigdar ne zveličamo. Ka bi se pa mi zdaj z grehšnoga živlénja z pravoga goristali, z pravoga se pobógšali, zato vam ščém vu denéšnjoj svétoj predgi ono vöpokazati, ono zasvedočiti, ka se jako vkanijo oni, i ka skoro istinsko je, ka se na vsevéke skvarijo oni, ki pravo z greha goristanejnje, ki pravo pobógšanje vsigdar na kesnije nihavlajo. Ar vu kom se te takši vüpajo? Jeli vu onom, ka do gda sté méli na to čas, ka njim Bóg gda šté da svojo miloščo i da kda šté do méli voló na pobógšanje. Samo ka se ne morejo vüpati vu onom, da do kda šté, vsigdar méli čas, vrejme na to, to vam ščém vu prvom tali vöpokazati; samo, ka se ne morejo vüpati vu onom, da njim Bóg gda šté, vsigdar da milošče na pravo pobógšanje, to vam ščém vu drügom tali zasvedočiti, i ka se ne morejo vüpati vu onom, ka do gda šté méli voló na pravo pobógšanje, to bi vam vu trétjem tali mogeo zasvedočiti, ali té trétji tao na drügi čas niham, ka ne bi denéšnja predga preduga bila.

Jézuš Kristuš, ki se želeš zdaj vu tom adventskom vremeni vu naši srci z novoga naroditi, nas na novi žitek pripelati, bojdi z nami vu etoj svétoj vöri i geni naše srci z tvojóm miloščom, ka bi se mi na pravo goristanejnje z grehšnoga živlénja pobüdili, i pomagaj nas, ka bi mi to i činiti mogli, i tak té, gda ti palig na svejt prideš, bi mi veséli, blaženi bili.

Dragi krščeniki. Nesmi človek svoje pravo pobógšanje na kesnije nihavlati, nego z tem prvle more z grehšnim živlénjom gorihenjati, ka se ne vkani, ka vekivečno zveličanje ne zgübi, ka brezi pokore ne mrjé, ar se ne moremo vüpati vu onom, da gda šté, da vsigdar mo méli vrejme, čas na pokoro, na pravo pobógšanje. Ne moremo se vu tom vüpati, ar što je nam pravo, što je nam obečao, ka nas ne pokosi doli smrt vu oni leti, štere mi grehšni vesélji svejta želejmo spuniti? Ar, što je nam pravo, ka ne merjémo

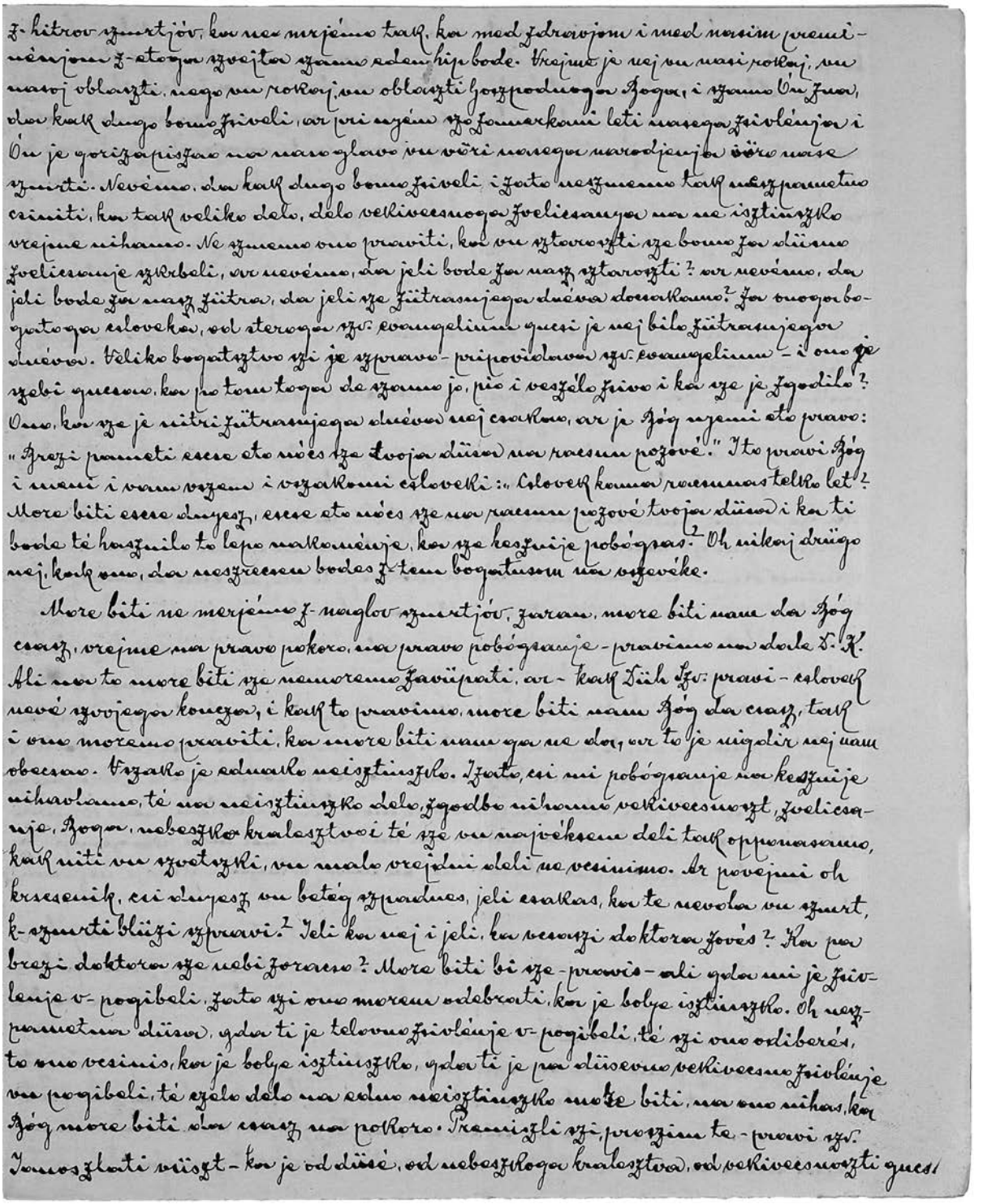

z-hitrov vzmrtjov, ku nes merjémo tak, ku med zdravjom i med nasim premiénjom z-etoga szvejtov szamo edenhip bode. Vrejmé je nej vu nasi rokaj, nu nasoj oblaszti, nego vu rokaj, vu oblaszti Gszpodnoga Bogca, i szamo On zna, dav kak dugo bomo živeli, ar pri nyém sze fomarkami leti nasega živlénja i On je gorizaprisztav na naso glavo vu vöri nasega narodjenja vöro nase vzmrti. Nevémo, dav kak dugo bomo živeli i zato neszmemo tak nikzpametno csiniti, ku tak veliko delo, delo velikveecsnoga Zveliczanja na ne isztinszko vrejme nihamo. Ne szmemo ono praviti, kaj vu vztorszti sze bomo za düsno zveliczanje szkrbeli, ar nevémo, da jeli bode za nasz vztorszti? ar nevémo, da jeli bode za nasz zütra, da jeli sze zütrasnjega dnéva dozivkamo? Za onoga bogatoga csloveka, od steroga sze szv. evangelium gucsi je nej bilo zütrasnjega dnéva. Veliko bogatsztvo szi je szpravo - pripovidavao szv. evangelium - i ono je szebi gucsao, ku za tomi togoj de szamo jo, pio i veszélo živo i ku sze je zgodilo? Ono, ku sze je nitri zütrasnjega dnéva nej csulo, ar je Bog nyemi eto pravo: „Zrezi pametni esesz eto nócs sze tvoja düsa na raesnu pozové." I to pravi Bog i nami i vamo vszem i vszakomi csloveki: „Csloveki komaj raesnumas telko let? More biti esesz dnyesz, esesz eto nócs sze na raesnu pozové tvoja düsa i ka ti bode té haszunilo to lepo makonénje, ku sze keszuje pobógnas? Oh nikaj drügo nej, kak ono, dav noszreecsen bodes z-tem bogatusom na vszeveke.

More biti ne merjémo z-naglov vzmrtjov, zarana, more biti nam da Bog csasz, vrejme na pravo pokoro, na pravo pobógnanje - pravimo na dole V. K. Ali nes to more biti sze nemoremo zavüpati, ar - kak Jüsh Szv. pravi - csloveck nevé szvojega konczov, i kak to pravimo, more biti nam Bog dav csasz, tak i ono moremo praviti, ku more biti nam gda ne dan, ar to je nigolir nej nam obecsano. Vszako je edinako neisztinszko. Zato, ezi mi pobógnanje nes keszuje nihavlamo, té nes neisztinszko delo, zgodbo nihamo velikveecsnoszt, zveliczanje, Bogca, nebeszko kralesztvo i té sze vu najvékseem deli tak oppunavamo, kak niti vu szvetszki, vu malo vrejdni deli ne vesimmo. Ar povejmi oh krsczenik, ezi dnyesz vu betég szpadnes, jeli esakas, ku te nevola vu vzmrt, k-vzmrti blizi szpravi? Jeli ku nej i jeli, ku vezmi doktora Jovés? Ku pa brezi doktora sze nebi zoracsao? More biti bi sze - pravis - ali gda mi je živlenje v-pogibeli, zato szi ono moremo odebrati, ku je bolye isztinszko. Oh nezpametna düsa, gda ti je telovno živlénje v-pogibeli, té szi ono odiberés, to ono vesimis, ku je bolye isztinszko, gda ti je pa düsevno velikveecsno živlénje vu pogibeli, té szelo delo na edno neisztinszko moxe biti, na ono nihas, ku Bog more biti dav csasz na pokoro. Premiszli szi, proszim te - pravi szv. Janos Zlati vüszt - ku je od düse, od nebeszkoga kralesztva, od velikveecsnoszti gucsi

z hitrov smrtjóv, ka ne mrjémo tak, ka med zdravjom i med našim preminénjom z etoga svejta samo eden hip bode. Vrejme je nej vu naši rokaj, vu našoj oblasti, nego vu rokaj, vu oblasti Gospodnoga Boga, i samo Ón zna, da kak dugo bomo živeli, ar pri njém so zamerkani leti našega živlénja i Ón je gori-zapisao na našo glavo vu vöri našega narodjenja vöro naše smrti. Ne vémo, da kak dugo bomo živeli, i zato ne smemo tak nespametno činiti, ka tak veliko delo, delo vekivečnoga zveličanja na neistinsko vrejme nihamo. Ne smemo ono praviti, ka vu starosti se bomo za düšno zveličanje skrbeli, ar ne vémo, da jeli bode za nas starosti? Ar ne vémo, da jeli bode za nas zütra, da jeli se zütrašnjega dnéva dočakamo? Za onoga bogatoga človeka, od šteroga svéti evangelium guči, je nej bilo zütrašnjega dnéva. Veliko bogatstvo si je spravo – pripovidava svéti evangelium – i ono je sebi gučao, ka po tom toga de samo jo, pio i vesélo živo, i ka se je zgodilo? Ono, ka se je [niti] zütrašnjega dnéva nej čakao, ar je Bóg njemi eto pravo: *»Brezi pameti ešče eto nóč se tvoja düša na račun pozové.«* I to pravi Bóg i meni i vam vsem i vsakomi človeki: *»Človek kama računaš telko let? Morebiti ešče dnjes, ešče eto nóč se na račun pozové tvoja düša, i ka ti bode té hasnilo to lepo nakanénje, ka se kesnije pobógšaš? Oh nikaj drügo nej, kak ono, da nesrečen bodeš z tem bogatušom na vsevéke.«*

Morebiti ne merjémo z naglov smrtjóv, zaran, morebiti nam da Bóg čas, vrejme na pravo pokoro, na pravo pobógšanje – pravimo na dale, dragi krščeniki. Ali na to morebiti se ne moremo zavüpati, ar – kak Düh Svéti pravi – človek ne vé svojega konca, i kak to pravimo, morebiti nam Bóg da čas, tak i ono moremo praviti, ka morebiti nam ga ne da, ar to je nigdir nej nam obečao. Vsako je ednako neistinsko. I zato, či mi pobógšanje na kesnije nihavlamo, té na neistinsko delo, zgodbo nihamo vekivečnost, zveličanje, Boga, nebesko kralestvo i té se vu najvékšem deli tak oponašamo, kak niti vu svetski, vu malovrejdni deli ne včinimo. Ar, povej mi, oh, krščenik, či dnjes vu betég spadneš, jeli čakaš, ka te nevola vu smrt, k smrti blüzi spravi? Jeli, ka nej, i jeli, ka včasi doktora zovéš? Ka pa brezi doktora se ne bi zvračo? Morebiti bi se – praviš – ali gda mi je živlenje v pogibeli, zato si ono morem odebrati, ka je bolje istinsko. Oh, nespametna düša, gda ti je telovno živlénje v pogibeli, té si ono odiberéš, [te] ono včiniš, ka je bolje istinsko, gda ti je pa düševno vekivečno živlénje vu pogibeli, té celo delo na edno neistinsko morebiti na ono nihaš, ka Bóg morebiti da čas na pokoro. *»Premisli si, prosim te«* – pravi svéti Janoš zlati vüst – *»ka je od düše, od nebeskoga kralestva, od vekivečnosti guč.«*

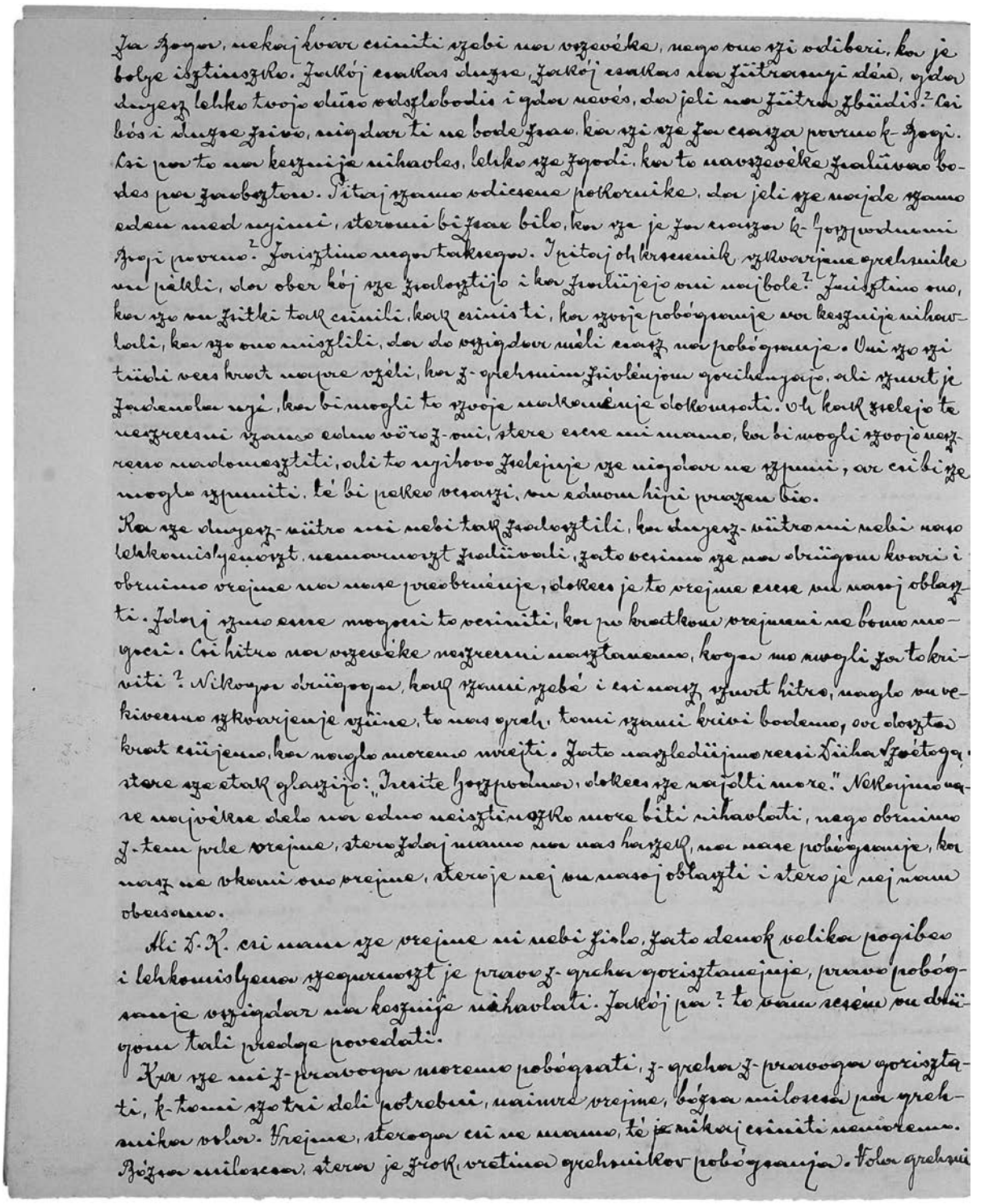

Za zhoyo, nekaj kvar csiniti zebi nas vzevéka, nego ono zi odiberi, ka je bolye izztinszko. Zatkój csakas duzse, zatkój csakas na Zütrasnyi dén, ojdo duzesz lehko tvojo düso odzslobodis i ojdo navés, da jeli na Zütrá zbüdis?[2] Csi bós i duzse zivo, nigdar ti ne bode znao, ka zi vze za csasza povrno k-zhogi. Csi pa to na keszuje nihavles, lehko vze zapodi, ka to navzevéke zgalüvao bodes pra zadnyem. Pitaj vzamo odiszene potkornike, da jeli vze nojde vzamo eden med nyimi, steromi bi znao bilo, ka vze je za csasza k-Jezzvodnomi zhoji povrno?[2] Zaisztino negovtakszega. Pitaj ob krsenik, vzkvarjene grehnike na pekli, da ober kój vze zadosztijo i ka zadüsijejo ovi nejbole?[2] Zaisztino ono, ka vze na Zitki tak csinili, kak csinis ti, ka vzoje pobógsanije na keszuje nihavlali, ka vze ono miszlili, da do vzigdar máli csasz na pobógsanije. Ovi vze zi tüdi vecs kvot nazaj vzéli, ka z-grehsnim Zivlenjom gorichenyajo, ali vzunt je zadenolan nyé, ka bi mogli to vzoje nadkonánje dokonsati. Oh kak zelejo te nezrecsni vzanio eduo vöro z-ovi, stere esce ni nasno, ka bi mogli vzoje nazrecsno nadkonesztiti, ali to nyihovo zelenje vze nigdar ne vzpuni, ar csi bi vze mogao vzpuniti, té bi pakeo vecsazi, na edvom hipi prazen bio.

Ka vze da zaesz-nitro ni nebi tak zadosztili, ka da zaesz-nitro ni nebi nasa lehkomislyenoszt, nemarnoszt zadüvadi, zato vecsino vze na obüsgano kvarí i obnemo vrejme na nase preobrnenje, dokecs je to vrejme esce vu nasoj oblasti. Zdaj vzaki esce mogoci to verjiti, ka pa kratkom vrejmeni ne bomo mogli. Csi hitro nas vzevéke nezrecsni nasztanemo, koga mo mogli za to kriviti? Nikoga obüsgavan, kak vzaki zebé i csi nasz vzunt hitro, nagla na vekivecsno vzkvarjenje vzüne, to nas greh, temi vzaki kriv bodemo, ovc dosztakrat csüjemo, ka nagla moremo mreti. Zato nazgledüjmo reesi Duha Szvétoga, stere vze tak glasziio: „Zesite Jezzvodnovo, dokecs vze nazdlti more." Nekajmo nase nejvékse dela na edno neisztinszko more biti nihavlali, nego obrnimo z-tem pole vrejme, stero zdaj mamo na nas hazek, na nase pobógsanije, ka nasz ne vkoni ono vrejme, stero je nej na nasoj oblasti i stero je nej nam obecsano.

Ali V. K. csi mam vze vrejme ni nebi zisto, zato denok velika pogibes i lehkomislyeno szegavnoszt je pravo z-grehom gorisztananje, pravo pobógsanije vzigdar na keszuje nahavlati. Zakój pa? to vam recsem na dbüsgavni tali predige povedati.

Ka vze ni z-pravoga moremo pobógsati, z-grehom z-pravoga gorisztati, k-temi szo tri deli potrebni, naimre vrejme, bógza milosesa pa grehnikov volo. Vrejme, sterega csi ne mamo, té je nikaj csiniti nemoremo. Bózza milosesa, stera je Zrok, vrétina grehnikov pobógsanja. Volo grehni

Za Boga, nekaj kvar činiti sebi na vsevéke, nego ono si odiberi, ka je bolje istinsko. Zakój čakaš duže, zakój čakaš na zütrašnji dén, gda dnjes lehko tvojo düšo odslobodiš i gda ne véš, da jeli na zütra zbüdiš? Či bóš i duže živo, nigdar ti ne bode žao, ka si se za časa povrno k Bogi. Či pa to na kesnije nihavleš, lehko se zgodi, ka to na vse véke žalüvao bodeš, pa zaobston. Pitaj samo odičene pokornike, da jeli se najde samo eden med njimi, šteromi bi žao bilo, ka se je za časa k Gospodnomi Bogi povrno? Zaistino, nega takšega. I pitaj, oh, krščenik, skvarjene grehšnike vu pékli, da ober kój se žalostijo i ka žalüjejo oni najbole? Zaistino, ono, ka so vu žitki tak činili, kak činiš ti, ka svoje pobógšanje na kesnije nihavlali, ka so ono mislili, da do vsigdar méli čas na pobógšanje. Oni so si tüdi večkrat naprevzéli, ka z grehšnim živlénjom gorihenjajo, ali smrt je zadenola njé, ka bi mogli to svoje nakanénje dokončati. Oh, kak želejo te nesrečni samo edno vöro z oni, štere ešče mi mamo, ka bi mogli svojo nesrečo nadomestiti, ali to njihovo želejnje se nigdar ne spuni, ar či bi se moglo spuniti, té bi pekeo včasi, vu ednom hipi prazen bio.

Ka se dnjes, vütro mi ne bi tak žalostili, ka dnjes, vütro mi ne bi našo lehkomišljenost, nemarnost žalüvali, zato včimo se na drügom kvari i obrnimo vrejme na naše preobrnénje, dokeč je to vrejme ešče vu našoj oblasti. Zdaj smo ešče mogoči to včiniti, ka po kratkom vrejmeni ne bomo mogoči. Či hitro na vsevéke nesrečni nastanemo, koga mo mogli za to kriviti? Nikoga drügoga, kak sami sebé, i či nas smrt hitro, naglo vu vekivečno skvarjenje süne, to naš greh, tomi sami krivi bodemo, ar dostakrat čüjemo, ka naglo moremo mrejti. Zato nasledüjmo reči Düha Svétoga, štere se etak glasijo: *»Iščite Gospodna, dokeč se najdti more.«* Nekajmo naše najvékše delo na edno neistinsko morebiti nihavlati, nego obrnimo z tem prle vrejme, štero zdaj mamo, na naš hasek, na naše pobógšanje, ka nas ne vkani ono vrejme, štero je nej vu našoj oblasti i štero je nej nam obečano.

Ali dragi krščeniki, či nam se vrejme ni ne bi zišlo, zato denok velika pogibeo i lehkomišljena segurnost je pravo z greha goristanejnje, pravo pobógšanje vsigdar na kesnije nihavlati. Zakój pa? To vam ščém vu drügom tali predge povedati.

Ka se mi z pravoga moremo pobógšati, z greha z pravoga goristati, k tomi so tri deli potrebni, najmre vrejme, bóža milošča pa grehšnika vola. Vrejme, šteroga či nemamo, té nikaj činiti ne moremo. Bóža milošča, štera je zrok, vretina grehšnikov pobógšanja. Vola grehšni-

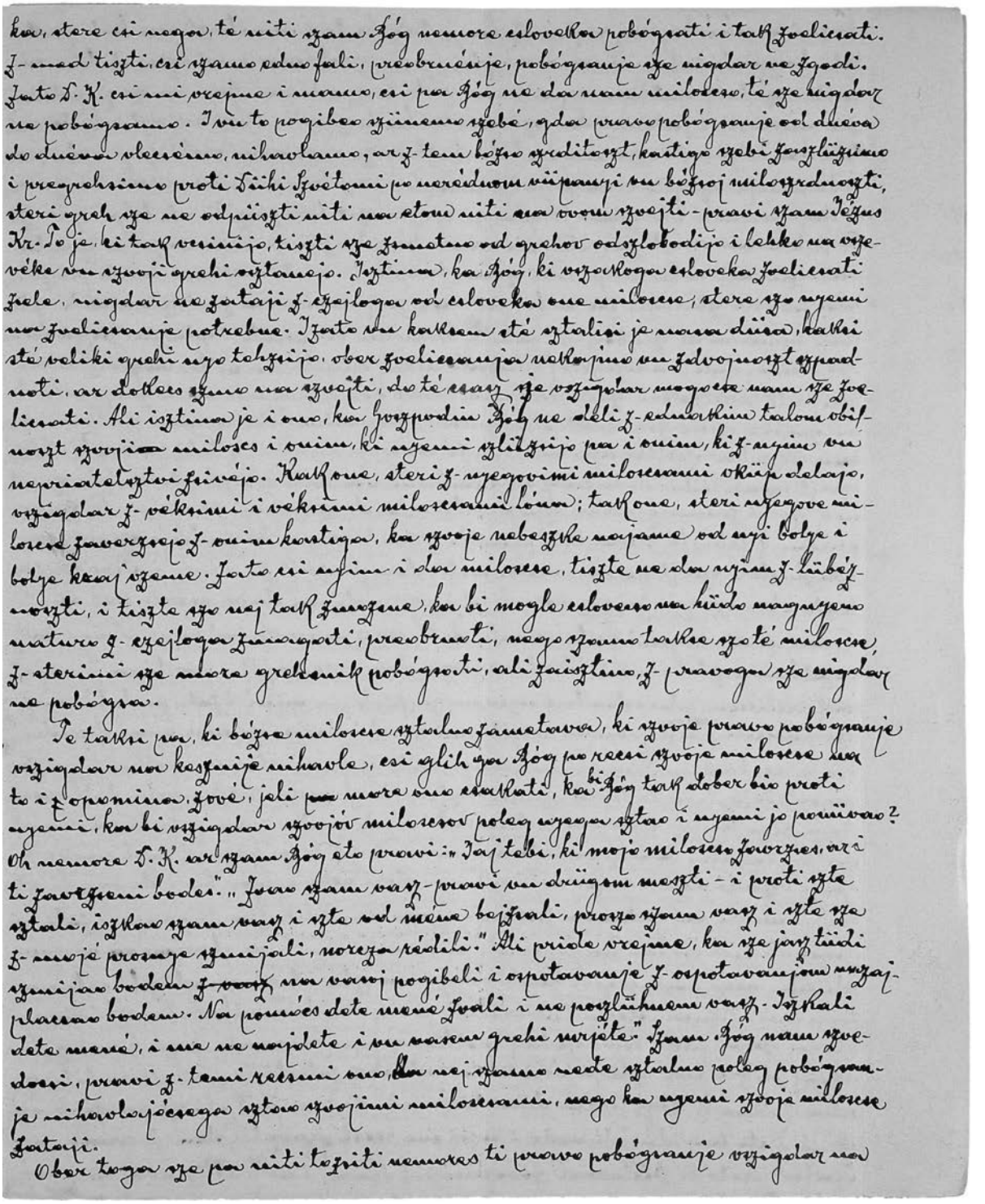

ka, stere esi nagon, té niti szam Bóg nemore eslovekov pobógnati i tak zvelicsati. Z-mad tiszti, esi szamo edno fali, preobrnénje, pobógnanje sze nigdar ne zgodi. Zato D. K. esi mi vrejme i mamo, esi pa Bóg ne da nam miloszno, té sze nigdar ne pobógnamo. Tu to pogibeo szmemo szebé, gdov pravo pobógnanje od dnéva do dnéva vlecsémo, nihovamo, ar z-tem bózno zvrditovzt, kastigo szebi zaszlüzimo i pregrehsimo proti Szihi Szvétomi po neréduom viipanyi ov bóznoj milozrdnozti, steri greh sze ne odpüszti niti na stoti niti na ovom szvejti - pravi szam Jézus Kr. To je, ki tak vesnijo, tiszti sze zmatrao od grehov odszlobodijo i lehko na vejvéke na szvoji grehi oztanejo. Iztim, ka Bóg, ki vszokoga eslovéka zvelicsati zele, nigdar ne zataji z-szvejlogov od eslovéka one miloszne, stere sze nyemi na zvelicsanje potrebne. Izato na kakszem sté sztalisi je mamo düso, kakti sté veliki grehi nyo tahzijo, ober zvelicsanja nehajmo na zdvojnozt zpadnoti, ar dobres szmo na szvejti, do té esasz sze vszigdar mogocse nam sze zvelicsati. Ali iszti mo je i ono, ka Jezzpodin Bóg ne dêli z-ednakim tralom obilnozt szvojih miloszes i onim, ki nyemi szlilzijo pa i onim, ki z-nyim na nepriatelztvi zsivéjo. Kak one, steri z-nyegovimi miloszenami oküpa delajo, vszigdar z-péknimi i véknimi miloszenami lóna; tak one, steri nyegove miloszne zavergejo z-ovim kastigov, ka szvoje nebeszke nagrade od nyi bolye i bolye kaj vzame. Zato esi nyim i dav miloszne, tiszte na dav nyim z-lübéznozti, i tiszte sze naj tak zmazgane, ka bi mogle eslovesko na küdo magnyeno natüro z-szvejlogov zmagati, preobrnoti, nagov szamo tak na szoté miloszne, z-sterimi sze mora greleznik pobógnoti, ali zaiszti mo, z-pravogov sze nigdar ne pobógno.

Je tak ti pa, ki bózne miloszne sztalno zamatavo, ki szvoje pravo pobógnanje vszigdar nov kazsnijo nihovle, esi glih pa Bóg po vszi szvoje miloszne na to i z-opominov. Zové, jali pa more ono etakati, ka bi Bóg tak dober bio proti nyemi, ka bi vszigdar szvojov miloszov poleg nyegovga sztano i nyemi jo ponüvao? Oh nemore D. K. ar szam Bóg eto pravi: „Jaj tebi, ki moje miloszne zavrzes, ar i ti zavrzjeni bodes." „Jaz szam vasz - pravi on drügom meszti - i proti szte sztali, iszkao szam vasz i szte od mene bejzali, prozo szam vasz i szte sze z-moje prosnje szmijali, noreza rádili." Ali pride vrejme, ka sze jaz tüdi szmijao bodem z-vasz na vasoj pogibeli i ospotavanje z-ospotavanjom nasz-plasao bodem. Na ponüdes dete mené zvali i ne poszlüsnete vasz - Iszkali dete mené, i ne ne najdete i na nasem grehi merjete." Szam Bóg nam szvedocsi, pravi z-temi rejcami ono, da naj szamo nede sztalno poleg pobógnanje nihovlejocsega sztano szvojimi miloszenami, nagov ka nyemi szvoje miloszne zataji.

Ober togav sze pa niti tajiti nemores ti pravo pobógnanje vszigdar nov

ka, štere, či nega, té niti sam Bóg ne more človeka pobógšati i tak zveličati. Zmed tisti, či samo edno fali, preobrnénje, pobógšanje se nigdar ne zgodi. Zato, dragi krščeniki, či mi vrejme i mamo, či pa Bóg ne da nam miloščo, té se nigdar ne pobógšamo. I vu to pogibeo sünemo sebé, gda pravo pobógšanje od dnéva do dnéva vlečémo, nihavlamo, ar z tem bóžo srditost, kaštigo sebi zaslüžimo i pregrehšimo proti Dühi Svétomi po nerédnom vüpanji vu bóžoj milosrdnosti, šteri greh se ne odpüsti niti na etom niti na ovom svejti – pravi sam Jézuš Kristuš. To je, ki tak včinijo, tisti se žmetno od grehov odslobodijo i lehko na vse véke vu svoji grehi ostanejo. Istina, ka Bóg, ki vsakoga človeka zveličati žele, nigdar ne zataji zcejloga od človeka one milošče, štere so njemi na zveličanje potrebne. I zato vu kakšem šté stališi je naša düša, kakši šté veliki grehi njo tehžijo, ober zveličanja nekajmo vu zdvojnost spadnoti, ar dokeč smo na svejti, do té čas je vsigdar mogoče nam se zveličati. Ali istina je i ono, ka Gospodin Bóg ne deli z ednakim talom obilnost svoji milošč i onim, ki njemi slüžijo, pa i onim, ki z njim vu neprijatelstvi živéjo. Kak one, šteri z njegovimi miloščami vküp delajo, vsigdar z vékšimi i vékšimi miloščami lóna; tak one, šteri njegove milošče zavržejo, z onim kaštiga, ka svoje nebeske najame od nji bolje i bolje kraj vzeme. Zato či njim i da milošče, tiste ne da njim z lübéznosti i tiste so nej tak zmožne, ka bi mogle človečo na hüdo nagnjeno naturo zcejloga zmagati, preobrnoti, nego samo takše so té milošče, z šterimi se more grehšnik pobógšati, ali zaistino, z pravoga se nigdar ne pobógša.

Te takši pa, ki bóže milošče stalno zametava, ki svoje pravo pobógšanje vsigdar na kesnije nihavle, čiglih ga Bóg po reči svoje milošče na to i opomina, zové, jeli more ono čakati, ka bi Bóg tak dober bio proti njemi, ka bi vsigdar svojóv miloščov poleg njega stao i njemi jo ponüvao? Oh, ne more, dragi krščeniki, ar sam Bóg eto pravi: *»Jaj tebi, ki mojo miloščo zavržeš, ar i ti zavrženi bodeš.« »Zvao sam vas* – pravi vu drügom mesti – *i proti ste stali, iskao sam vas i ste od méne bejžali, proso sam vas i ste se z mojé prošnje smijali, norca rédili. Ali pride vrejme, ka se jas tüdi smijao bodem na vašoj pogibeli i ošpotavanje z ošpotavanjom nazajplačao bodem. Na pomóč dete mené zvali i ne poslühnem vas. Iskali dete mené, i me ne najdete i vu vašem grehi mrjéte.«* Sam Bóg nam svedoči, pravi z temi rečmi ono, da nej samo nede stalno poleg pobógšanje nihavlajóčega stao svojimi miloščami, nego ka njemi svoje milošče zataji.

Ober toga se pa niti tožiti ne moreš ti, pravo pobógšanje vsigdar na

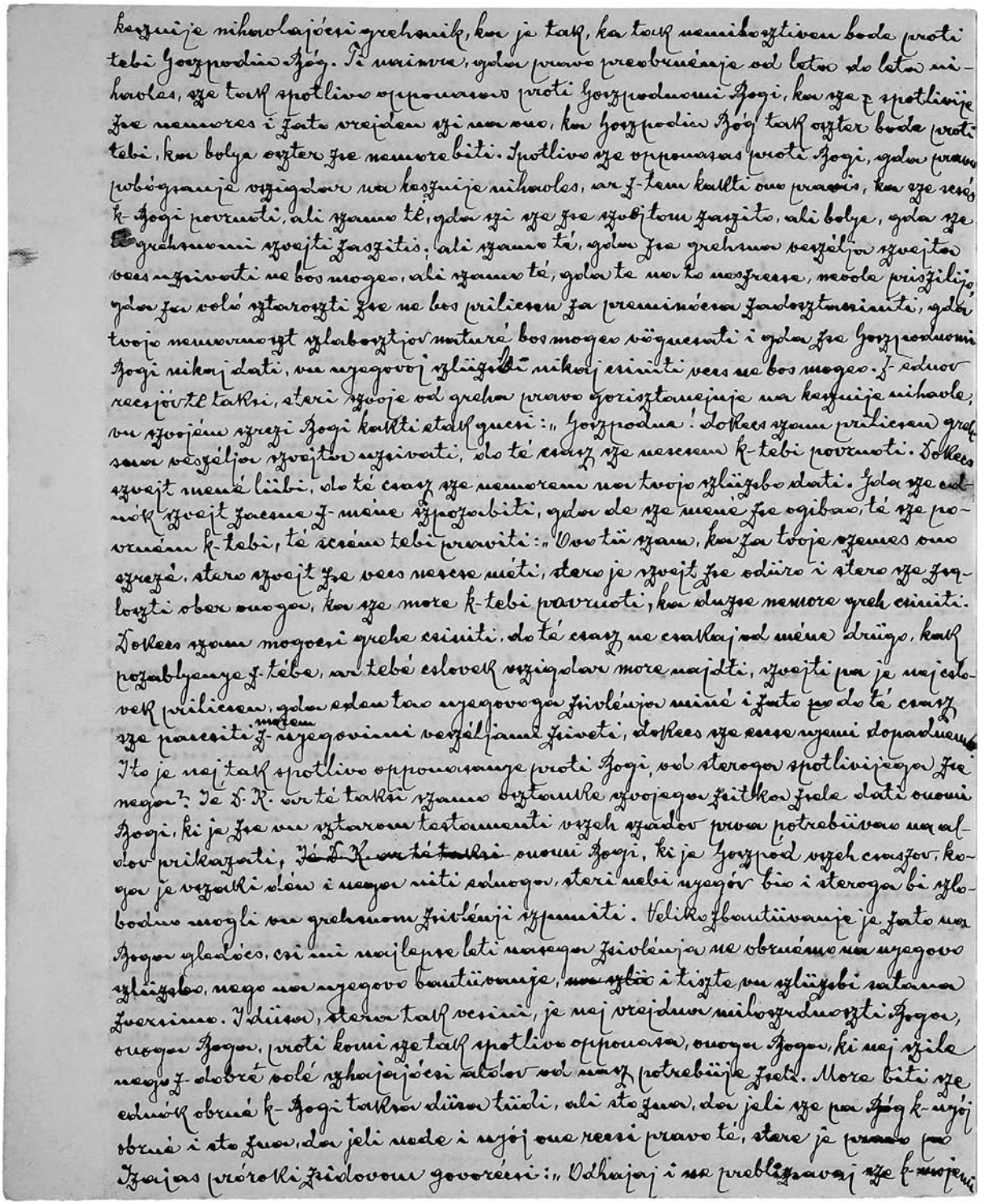

kazuje nihovolajóczi grehnik, ker je tak, ka touk nemiroztiven bode proti
tebi Gozpodin Bóg. Ár marsva, gdor pravo preobrnéuje od leto do leto ni-
hovoles, sze tak spotlivo opponuvano proti Gozpodnomi Bogi, ker sze z spotlivije
sze nemore i zato vrejden vzi nan ono, ker Gozpodin Bóg tak oztar bode proti
tebi, ker bolya oztro sze nemore biti. Spotlivo sze opponuvas proti Bogi, gdor pravo
pobóganje vzigdavo na kazuje nihoves, ar z-tem kaksi ono pravis, ker sze rezá
k-Bogi povrnoti, ali szamo té, gdor vzi sze sze szbijtom zagrizto, ali bolya, gdor sze
grehnomi vzvejti zaszitis, ali szamo té, gdor sze grehnov vezáljo vzvejtov
vecs vgeivati ne bos mogeo, ali szamo té, gdor te nov ko nezsreesa, neoole prisziliju
gdor sze volé vztarozti sze ne bos prilicsen za preminóena zadoztuvenimti, gdor
tvojo nemuvnozt vzlaborztijo natura bos mogeo vöguevati i gdor sze Gozpodnomi
Bogi nikaj dati, na vzegovoj vzlüzebi nikoj criniti vecs ne bos mogeo. Z-edno
recsjóvte taksi, steri vzvoje od greha pravo vporisztuvajuje na kazuje nihovle,
na vzvojém vzreji Bogi kaksi etak guesi: „Gozpodna! dokecs szam prilicsen graf
sam vezáljo vzvojtov vgeivati, do té czasz sze nevecsem k-tebi povrnoti. Dokecs
vzvejt mené lübi, do té czasz sze nemorem nov tvojo vzlüzebo dati. Gda sze ed-
nók vzvejt zacsne z-méne vzpozabiti, gdor de sze mené sze ogiba, té sze po-
vrnéam k-tebi, té scrém tebi praviti: „Vov tü szam, ker za tvoje vzmes ono
vzrezá, stero vzvejt sze vecs nevesse méti, stero je vzvejt sze odüro i stero sze zg-
lovzti ober onoga, ker sze more k-tebi povrnoti, ker duzse nemore grek criniti.
Dokecs szam mogeei greha csiniti, do té czasz ne czakaj od méne drüzga, kaik
pozabljenje z-tébe, ar tebé cslovek vzigdavo more najdti, vzvejti pa je naj csl-
vek prilicsen, gdor edem tano vzegovoga zivlénjov minné i zato po do té czasz
sze povecsiti z-vzegovimi vezáljami zivleti, dokecs sze esse vzemi dopadnem.
Kto je naj tak spotlivo opponuvanje proti Bogi, od steroga spotlivijega je
negov? Je S. K. ov té taksi szamo vsztanke vzvojega zeitka zrele dati onomi
Bogi, ki je sze na vztarom testamenti vzeh vzadov prava potrebüvano na al-
dov prikazati, ki je S. K. ov té taksi onomi Bogi, ki je Gozpod vzeh czasov, ko-
ga je vzzaki sdén i vzega vzti sdnoga, steri nebi vzegov bio i steroga bi vzlo-
bodno mogli na grehnom zivlénji vzpustiti. Veliko zbantüvanje je zato na
Bogo gledécs, csi ni najlepse leti nasega zivlénja se obrnémo na vzegovo
vzlüzebo, nego na vzegovo bantüvanje, na vzbe i tizte na vzlüzebi satana
zvecsimo. Ydüno, stera tak vesini, je naj vrejdno milosztnozti Bogov,
onoga Bogov, proti komi sze tak spotlivo opponuva, onoga Bogov, ki naj vzile
nasega z-dobrét solé vzhajajócsi zdolov od nasz potrebüje zeli. More biti sze
ednók obrné k-Bogi taksno düno tüdi, ali sto zuva, dov jeli sze na Bog k-vzój
obrné i sto zuva, dov jeli nede i vzój ona recsi pravo té, stere je pravo na
Izaias prérokli Zidovom govorécsi: „Odhajaj i na prebliznavaj sze k-mojemi

kesnije nihavlajóči grehšnik, ka je tak, ka tak nemilostiven bode proti tebi Gospodin Bóg. Ti najmre, gda pravo preobrnénje od leta do leta nihavleš, se tak špotlivo oponašaš proti Gospodnomi Bogi, ka se špotlivije že ne moreš, i zato vrejden si na ono, ka Gospodin Bóg tak oster bode proti tebi, ka bolje oster že ne more biti. Špotlivo se oponašaš proti Bogi, gda pravo pobógšanje vsigdar na kesnije nihavleš, ar z tem kakti ono praviš, ka se ščéš k Bogi povrnoti, ali samo te, gda si se že svejtom zasito, ali bolje, gda se grehšnomi svejti zasitiš; ali samo té, gda že grehšna vesélja svejta več uživati ne boš mogeo, ali samo té, gda te na to nesreče, nevole prisilijo, gda za voló starosti že ne boš priličen za preminóča zadosta činiti, gda tvojo nemarnost slabostjov naturé boš mogeo vögučati i gda že Gospodnomi Bogi nikaj dati, vu njegovoj slüžbi nikaj činiti več ne boš mogeo. Z ednov rečjóv, te takši, šteri svoje od greha pravo goristanejnje na kesnije nihavle, vu svojém srci Bogi kakti etak guči: *»Gospodne! Dokeč sam priličen grehšna vesélja svejta uživati, do té čas se neščem k tebi povrnoti. Dokeč svejt mené lübi, do té čas se ne morem na tvojo slüžbo dati. Gda se ednók svejt začne z méne spozabiti, gda de se mené že ogibao, té se povrném k tebi, té ščém tebi praviti: „Ovo tü sam, ka za tvoje vzemeš ono srcé, štero svejt že več nešče méti, štero je svejt že odüro i štero se žalosti ober onoga, ka se more k tebi povrnoti, ka duže ne more greh činiti.“ Dokeč sam mogoči grehe činiti, do té čas ne čakaj od méne drügo, kak pozabljenje z tébe, ar tebé človek vsigdar more najdti, svejti pa je nej človek priličen, gda eden tao njegovoga živlénja miné, i zato do té čas se paščiti morem z njegovimi veséljami živeti, dokeč se ešče njemi dopadnem.«* I to je nej tak špotlivo oponašanje proti Bogi, od šteroga špotlivijega že nega? Je, dragi krščeniki, ar té takši samo ostanke svojega žitka žele dati onomi Bogi, ki je že vu starom teštamenti vseh sadov prva potrebüvao na aldov prikazati onomi Bogi, ki je Gospód vseh časov, koga je vsaki dén, i nega niti ednoga, šteri ne bi njegóv bio i šteroga bi slobodno mogli vu grehšnom živlénji spuniti. Veliko zbantüvanje je zato na Boga gledóč, či mi najlepše leti našega živlénja ne obrnémo na njegovo slüžbo, nego na njegovo bantüvanje, i tiste vu slüžbi šatana zvršimo. I düša, štera tak včini, je nej vrejdna milosrdnosti Boga, onoga Boga, proti komi se tak špotlivo oponaša, onoga Boga, ki nej sile, nego z dobre[12] volé shajajóči aldov od nas potrebüje, želi. Morebiti se ednók obrné k Bogi takša düša tüdi, ali što zna, da jeli se pa Bóg k njój obrné, i što zna, da jeli nede i njój one reči pravo té, štere je pravo po Izajaš próroki židovom, govoréči: *»Odhajaj i ne približavaj se k mojemi*

[12] Avtor naknadno prečrtal ostrivec na *e*.

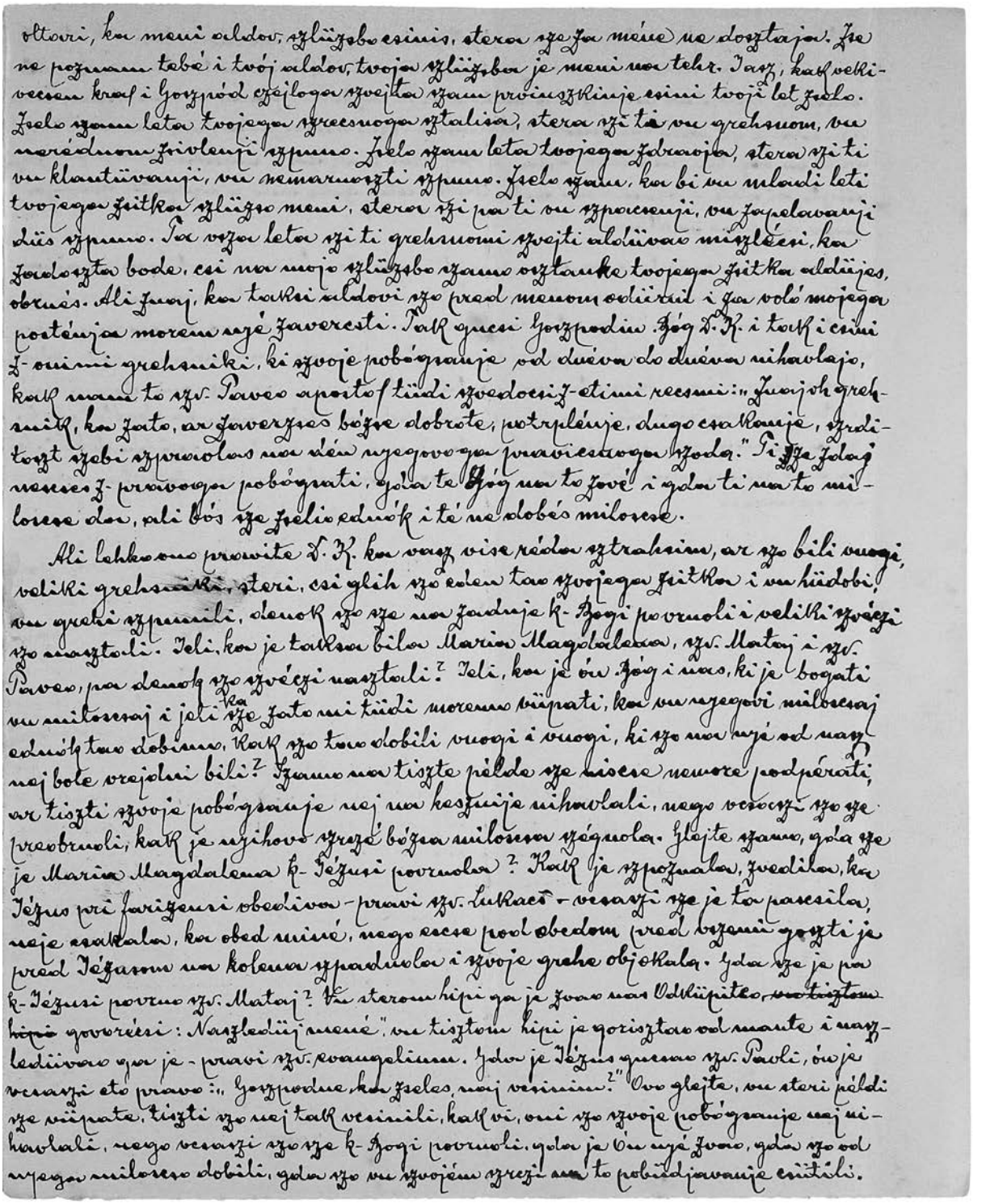

oltari, ka meni oldov, szlüzbo csinis, sterca szo za méne ne dosztajao. Za ne poznam tebé i tvój oldov, tvoja szlüzba je meni nic telr. Jaz, kak velki- vecsen kraj i gorszpód czéloga szvejta szam prvicsztkinje csini tvojé let zselo. Zselo szam leta tvojega szrecsnoga sztalisa, sterca szi ti ve grehsnom, ve nerédnom zivlenji szpmo. Zselo szam leta tvojega zdravja, sterca szi ti ve klastüvanji, ve nemarnoszti szpmo. Zselo szam, ka bi ve mladi leti tvojega zitka szlüzo meni, sterca szi pa ti ve szpovedi, ve zapelavanji düs szpmo. Za vszo leta szi ti grehsnomi szvejti oldüvao mizléci, ka zadoszta bode, csi na moje szlüzbe szamo osztanke tvojega zitka oldüjes, obmés. Ali zmoj, ka takse oldovi szo pred menom odlicsni i za volo mojega postenja morem nyé zaveresti. Tak gucsi gorszpodin Bog V. Z. i tak i csini z- onimi grehsniki, ki szvoje pobógsanje od dnéva do dnéva nihavlajo, kak mam to szv. Pavec apostol tüdi szvedocsi z- etimi recsmi: „Zmojsk grehsnik, ka zato, ar zaverzes bózje dobrote, potrpléuje, dugo csakanje, szrdi- tozt szebi szprmolas na dén nyegovega pravicsnega szodca." Ti zato zelaj nemes z- pravoga pobógnati, gola te Bog na to zové i gda ti na to mi- loscse dan, ali bós zato zelio edno'k i té ne dobés milosce.

Ali lehko mo prowite V. Z. ka vasz vise réda sztrahsim, ar szo bili vnogi velki grehsniki, steri, csi glih szo eden tao szvojega zitka i vu hüdobi vu grehi szpmili, dienok szo sze na zadnje k- Bogi povrnoli i velki szvéczi szo nasztali. Teli, ka je takse bilo Marina Magdalaena, szv. Matej i szv. Pavec, pa dienok szo szvéczi nasztali? Teli, ka je ón Bog i nasc, ki je bogati ve milosczaj i jali ka sze zato mi tüdi moremo büpati, ka ve nyegovi milosczaj edno'k tao dobimo. Kak szo tao dobili vnogi i vnogi, ki szo na nyé od nay- naj bole vrejdni bili? Szamo na tiszte példe sze liscse nemore podpérati, ar tiszti szvoje pobógsanje naj na kesznije nihavlali, nego vecsczi szo sze preobrnoli, kak je nyihove szrcé bózja milosca vzgnola. Glejte szamo, gda sze je Marina Magdalena k- Jézusi povrnola? Kak ja szpoznala, zvedila, ka Jézus pri farizeuri obedivao - pravi szv. Lukacs - vesazi sze je tao pasesila, naje csakala, ka obed mine, nego escse prod obedom (pred bezanim gorszti ja pred Jézusom na kolena szpadnola i szvoje grehe objokala. Gda sze je na k- Jézusi povrno szv. Matej? Ve sterom hipi ga je zvao nas Odküpitelc, ve tisztom hipi govoréesi: Nazledüj mené", ve tisztom hipi je gorisztao od mante i nazledüvao ga je - pravi szv. evangelium. Gda je Jézus gucsao szv. Pavli, ón je vesazi eto pravo: „Gorszpodne, ka zeles, naj vesinim?" Ovo glejte, ve steri példi sze büpate, tiszti szo naj tak vesinili, kak vi, ovi szo szvoje pobógsanje naj ni- havlali, nego vesazi szo sze k- Bogi povrnoli, gda je ón nyé zvao, gda szo od nyega milosco dobili, gda szo ve szvojem szrczi ma to pobüdjavanje csütili.

oltari, ka meni aldov, službo činiš, štera se za méne ne dostaja. Že ne poznam tebé i tvój aldov, tvoja služba je meni na tehr. Jas, kak vekivečen kral i Gospód cejloga svejta, sam prvinskinje čini tvoji let želo. Želo sam leta tvojega srečnoga stališa, štera si ti vu grehšnom, vu nerédnom živlenji spuno. Želo sam leta tvojega zdravja, štera si ti vu klantüvanji, vu nemarnosti spuno. Želo sam, ka bi vu mladi leti tvojega žitka slüžo meni, štera si pa ti vu spačenji, vu zapelavanji düš spuno. Ta vsa leta si ti grehšnomi svejti aldüvao, misléči, ka zadosta bode, či na mojo službo samo ostanke tvojega žitka aldüješ, obrnéš. Ali znaj, ka takši aldovi so pred menom odürni i za voló mojega pošténja morem njé zavrčti.« Tak guči Gospodin Bóg, dragi krščeniki, i tak i čini z onimi grehšniki, ki svoje pobógšanje od dnéva do dnéva nihavlajo, kak nam to svéti Paveo apoštol tüdi svedoči z etimi rečmi: *»Znaj, oh, grehšnik, ka zato, ar zaveržeš bóže dobrote, potrplénje, dugo čakanje, srditost sebi spravlaš na dén njegovoga pravičnoga soda.«* Ti se zdaj neščeš z pravoga pobógšati, gda te Bóg na to zové i gda ti na to milošče da, ali bóš se želio ednók i té ne dobéš milošče.

Ali lehko ono pravite, dragi krščeniki, ka vas više réda strahšim, ar so bili vnogi, veliki grehšniki, šteri, čiglih so eden tao svojega žitka i vu hüdobi, vu grehi spunili, denok so se na zadnje k Bogi povrnoli i veliki svéci so nastali. Jeli, ka je takša bila Marija Magdalena, svéti Mataj i svéti Paveo, pa denok so svéci nastali? Jeli, ka je ón Bóg i naš, ki je bogati vu miloščaj, i jeli ka se zato mi tüdi moremo vüpati, ka vu njegovi miloščaj ednók tao dobimo, kak so tao dobili vnogi i vnogi, ki so na njé od nas nej bole vrejdni bili? Samo na tiste példe se nišče ne more podpérati, ar tisti svoje pobógšanje nej na kesnije nihavlali, nego včasi so se preobrnoli, kak je njihovo srcé bóža milošča ségnola. Glejte samo, gda se je Marija Magdalena k Jézuši povrnola? Kak je spoznala, zvedila, ka Jézuš pri farizeuši obediva – pravi svéti Lukač – včasi se je ta paščila, neje čakala, ka obed miné, nego ešče pod obedom pred vsemi gosti je pred Jézušom na kolena spadnola i svoje grehe objokala. Gda se je pa k Jézuši povrno svéti Mataj? Vu šterom hipi ga je zvao naš Odküpiteo, govoréči: *»Nasledüj mené,«* vu tistom hipi je goristao od maute i nasledüvao ga je – pravi svéti evangelium. Gda je Jézuš gučao svétomi Pavli, ón je včasi eto pravo: *»Gospodne, ka želeš, naj včinim?«* Ovo glejte, vu šteri példi se vüpate, tisti so nej tak včinili, kak vi, oni so svoje pobógšanje nej nihavlali, nego včasi so se k Bogi povrnoli, gda je Ón njé zvao, gda so od njega miloščo dobili, gda so vu svojém srci na to pobüdjavanje čütili.

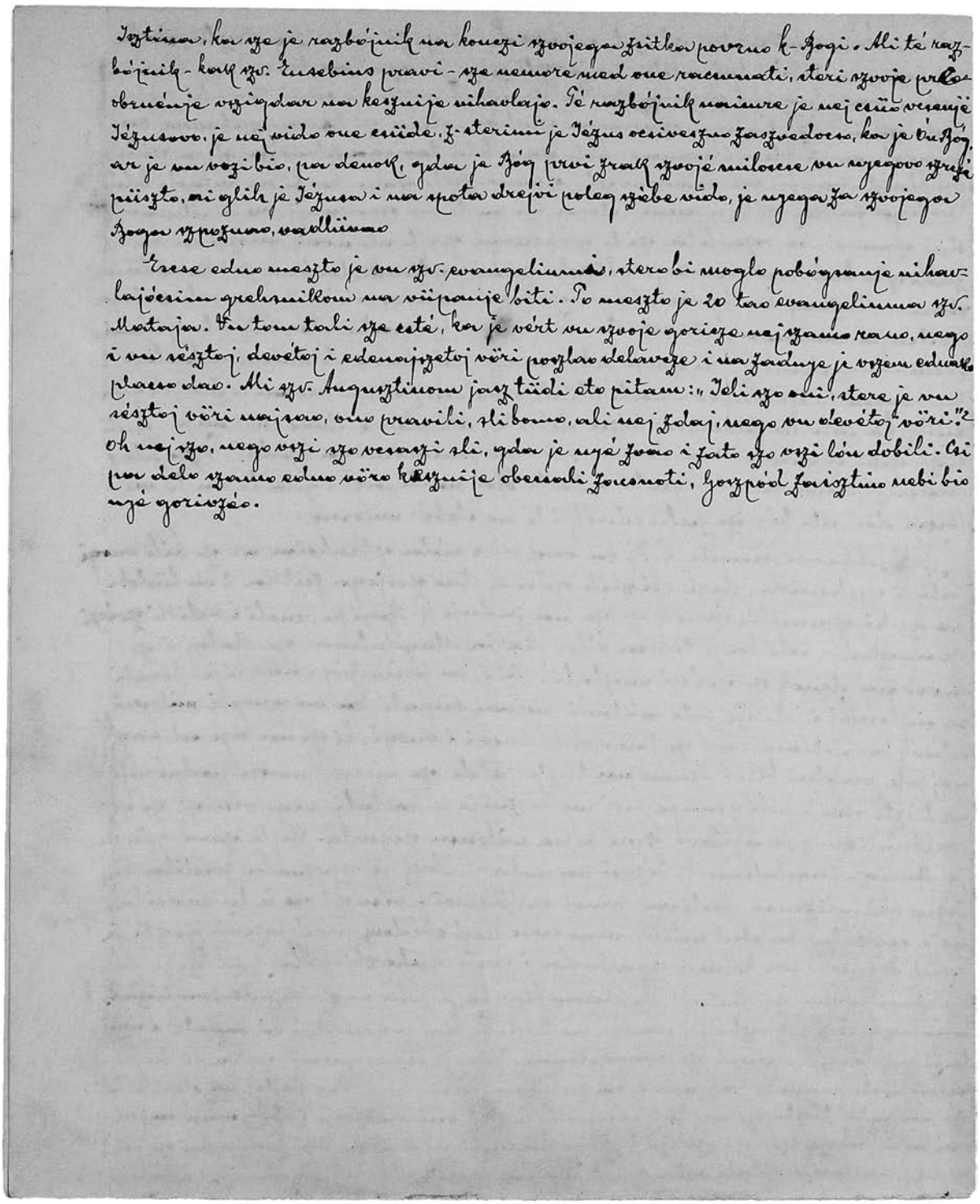

Jezusom, kar sze je razbójnik na kriżi szvojega zsitka povrno k-Jezsi. Ali té razbójnik - kak szv. Euzebius pravi - sze nemore med one racsunati, steri szvoje prelo obrnenje vszigdar na keszneje nihavlajo. Té razbójnik nemore je nej cesno verenje Jézusovo, je nej vido one csude, z-steriimi je Jézus ocsivesztno zaszvedocso, kar je bio Jezsus, ar je na vozi bio, na drnoki, gdaj je Jézus prvi zvrnk szvojé milosce na nyegovo szrcé püszto, ar glih je Jézusa i na szpoto drejvi poleg szébe vido, je nyega za szvojega Zsega szpozno, vszdüsno

Trese edno meszto je na szv. evangelimnih, stero bi moglo pobóžnmje nihavlajócsim grehnikom na vüpanje biti. To meszto je 20 tao evangelimna szv. Matajov. Na tom tali sze esté, kar je vért na szvoje gorieze najszamo rano, nego i na részto, devétoj i edenajszetoj vöri povzlao delavcze i na zadnje je vszem ednak plaesso dao. Ali szv. Augusztinom jasz tüdi eto pitam: „Teli sze ali, stere je na részto vöri najsao, one pravili, ali bomo, ali nej zdaj, nego na devétoj vöri."[2] oh najsze, nego vszi sze vesazi ali, gdaj je nyé zsao i zsato sze vszi lón dobili. Csi pa delo szamo edno vöro kazsnije obesenoli Zsenoti, kaj pród Zsidisztno nebi bio nyé gorivzéo.

Istina, ka se je razbójnik na konci svojega žitka povrno k Bogi. Ali té razbójnik – kak svéti Evzebiuš pravi – se ne more med one računati, šteri svoje preobrnénje vsigdar na kesnije nihavlajo. Té razbójnik najmre je nej čüo včenjé Jézušovo, je nej vido one čüde, z šterimi je Jézuš očivesno zasvedočo, ka je Ón Bóg, ar je vu vozi bio, pa denok, gda je Bóg prvi zrak svojé milošče vu njegovo srcé püsto, čiglih je Jézuša i na špota drejvi poleg sébe vido, je njega za svojega Boga spoznao, vadlüvao.

Ešče edno mesto je vu svétom evangeliumi, štero bi moglo pobógšanje nihavlajóčim grehšnikom na vüpanje biti. To mesto je 20. tao evangeliuma svétoga Mataja. Vu tom tali se čté, ka je vért vu svoje gorice nej samo rano, nego i vu šéstoj, devétoj i edenajsetoj vöri poslao delavce, i na zadnje je vsem ednako plačo dao. Ali svétim Augustinom jas tüdi eto pitam: *»Jeli so oni, štere je vu šéstoj vöri najšao, ono pravili, šli bomo, ali nej zdaj, nego vu devétoj vöri?«* Oh, nej so, nego vsi so včasi šli, gda je njé zvao, i zato so vsi lón dobili. Či pa delo samo edno vöro kesnije obečali začnoti, Gospód zaistino ne bi bio njé gorivzéo.

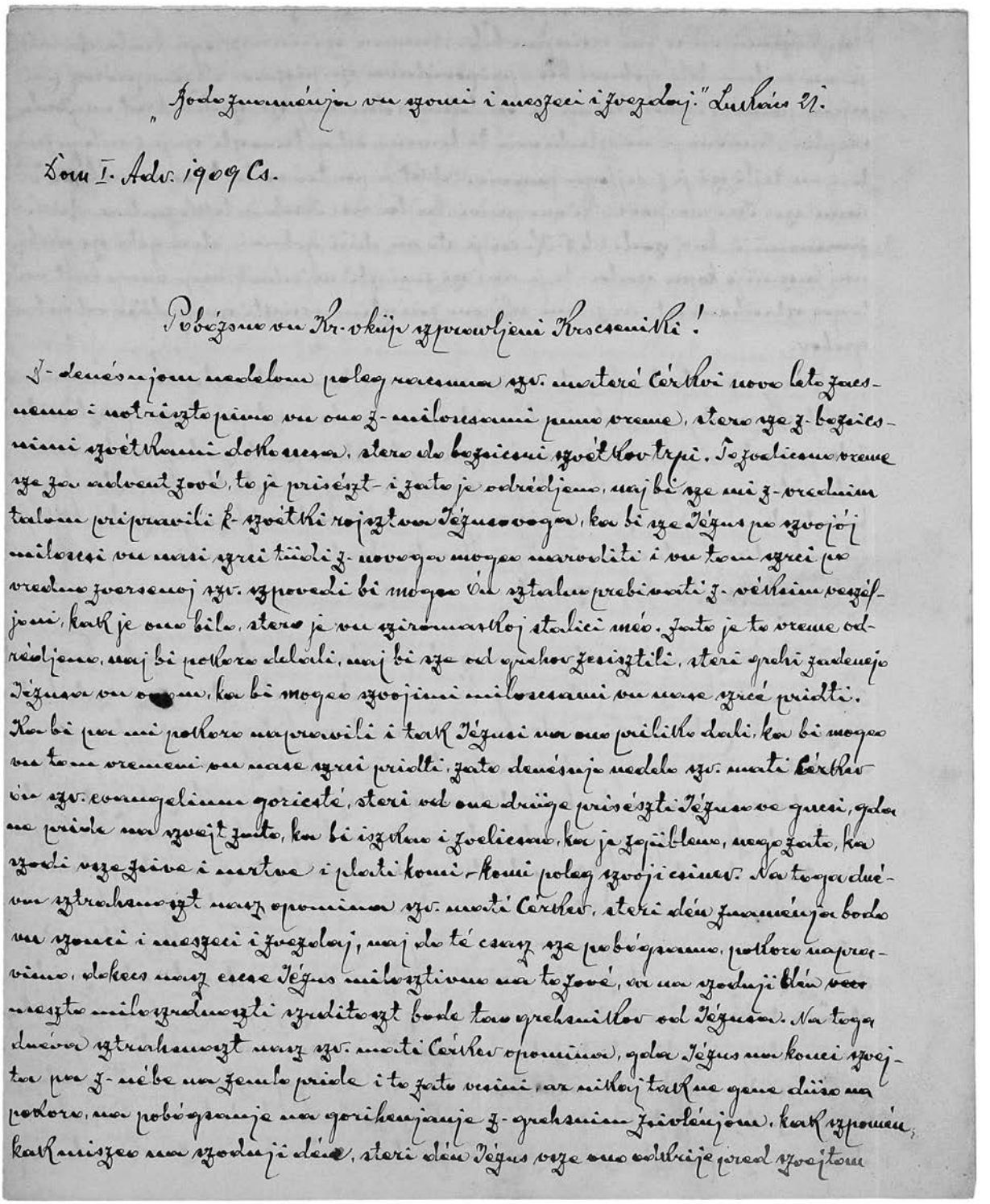

„Bodo znamênija vu szonci i meszeci i zvezdaj." Lukács 21.

Dom I. Adv. 1909 Cs.

Pobózsne vu Kr. vkúp szprovoljeni Krsceniki!

J- denésnjom nedelom poleg navuma szv. matere Cérkvi novo leto zacsnemo i notrizsto pismo vu ono z- miloscsami puno vreme, stero sze z- bozicsnimi szvétkami dotikuva, stero ide bozicsni szvétkov trpi. To zvelicsno vreme sze zovi advent zové, to je prisészt- i zato je odrédjeno, naj bi sze mi z- vrednim tralom pripravili k- szvétkih rojsztvom Jézusovoga, ka bi sze Jézus po szvojoj milosczi vu nasi szrci tüdi z- novoga mogao narodili i vu tom szrci po vredno zversenoj szv. szpovedi bi mogao ár sztalno prebivati z- vékim veszéljom, kak je ono bilo, stero je vu szirómaskoj stalici méo. Zato je to vreme odrédjeno, naj bi pollepe delali, naj bi sze od grehov zesisztili, steri grehi zadenejo Jézusa vu ognu, ka bi mogao szvojimi miloscsami vu nase szrcá priditi. Ka bi pa mi pollepe napravili i tak Jézusi na ono prilikli dali, ka bi mogao vu to vreme vu nase szrci priditi, zato denésnja nedela szv. mati Cérkev vu szv. evangelioma gorieszté, steri od ene drüge prisészti Jézusove govori, gda ne pride na szvejt zato, ka bi iszkao i zvelicsao, kaj je zgübleno, nego zato, ka szodi vsze zsive i mertve i plasti komi-komi poleg szvoji csinov. Na toga dnévni sztrahuvanyt nasz opominava szv. mati Cérkev, steri déla znamênjov bode vu szonci i meszeci i zvezdaj, naj sto té csasz sze pobógsamo, pollepe napravimo, dokecs nasz esesse Jézus miloszti vu to zové, vu ura szodnji blés vsze meszte milosztivno na to zové, da nam szodnji szodbi tao grehsnikov od Jézusa. Na toga dnévno sztrahuvanyt nasz szv. mati Cérkev opominava, gda Jézus na konci szvejta na z- nébe na zemlo pride i to zato vesini, ar nikoj tak ne gene düso na pollepe, na pobógsanje na gorihenjanje z- grehsnim zsivlenjom, kak vzpomén, kak nisze na szodnji dén, steri dén Jézus vsze ono odlocsi pred szvejtom

1. ADVENTNA NEDELJA (28. 11. 1909, ČRENŠOVCI)

DPa108

»Bodo znaménja vu sonci i meseci i zvezdaj.« Lukács 21.[13]

Dom. I. Adv. 1909 Cs.[14]

Pobóžno vu Kristuši vküpspravljeni krščeniki!

Z denéšnjom nedelom poleg računa svéte materé Cérkvi novo leto začnemo i notristopimo vu ono, z miloščami puno vreme, štero se z božičnimi svétkami dokonča, štero do božični svétkov trpi. To zvelično vreme se za advent zové, to je prišést – i zato je odrédjeno, naj bi se mi z vrednim talom pripravili k svétki rojstva Jézušovoga, ka bi se Jézuš po svojój milošči vu naši srci tüdi z novoga mogeo naroditi i vu tom srci po vredno zvršenoj svétoj spovedi bi mogeo Ón stalno prebivati z vékšim veséljom, kak je ono bilo, štero je vu siromaškoj štalici méo. Zato je to vreme odrédjeno, naj bi pokoro delali, naj bi se od grehov zčistili, šteri grehi zadenejo Jézuša vu onom, ka bi mogeo svojimi miloščami vu naše srcé pridti. Ka bi pa mi pokoro napravili i tak Jézuši na ono priliko dali, ka bi mogeo vu tom vremeni vu naše srci pridti, zato denéšnjo nedelo svéta mati Cérkev ón svéti evangelium goričté, šteri od one drüge prišésti Jézušove guči, gda ne pride na svejt zato, ka bi iskao i zveličao, ka je zgübleno, nego zato, ka sodi vse žive i mrtve i plati komi-komi poleg svoji činev. Na toga dnéva strahšnost nas opomina svéta mati Cérkev, šteri dén znaménja bodo vu sonci i meseci i zvezdaj, naj do té čas se pobógšamo, pokoro napravimo, dokeč nas ešče Jézuš milostivno na to zové, ar na sodnji dén mesto milosrdnosti srditost bode tao grehšnika od Jézuša. Na toga dnéva strahšnost nas svéta mati Cérkev opomina, gda Jézuš na konci svejta pa z nébe na zemlo pride, i to zato včini, ar nikaj tak ne gene düšo na pokoro, na pobógšanje, na gorihenjanje z grehšnim živlénjom, kak spomén, kak miseo na sodnji dén, šteri dén Jézuš vse ono odkrije pred svejtom,

---

[13] *Lukács* [Lukač] je madžarski zapis imena evangelista Luka.

[14] Okrajšava *Dom. I. Adv.* pomeni *Dominica prima Adventus* ('prva adventna nedelja'), zapis *Cs.* pa označuje *Cserencsócz* (Črenšovci). Svetopisemski moto se nanaša na evangelij Lk 21,25–33, ki se bere na 1. adventno nedeljo.

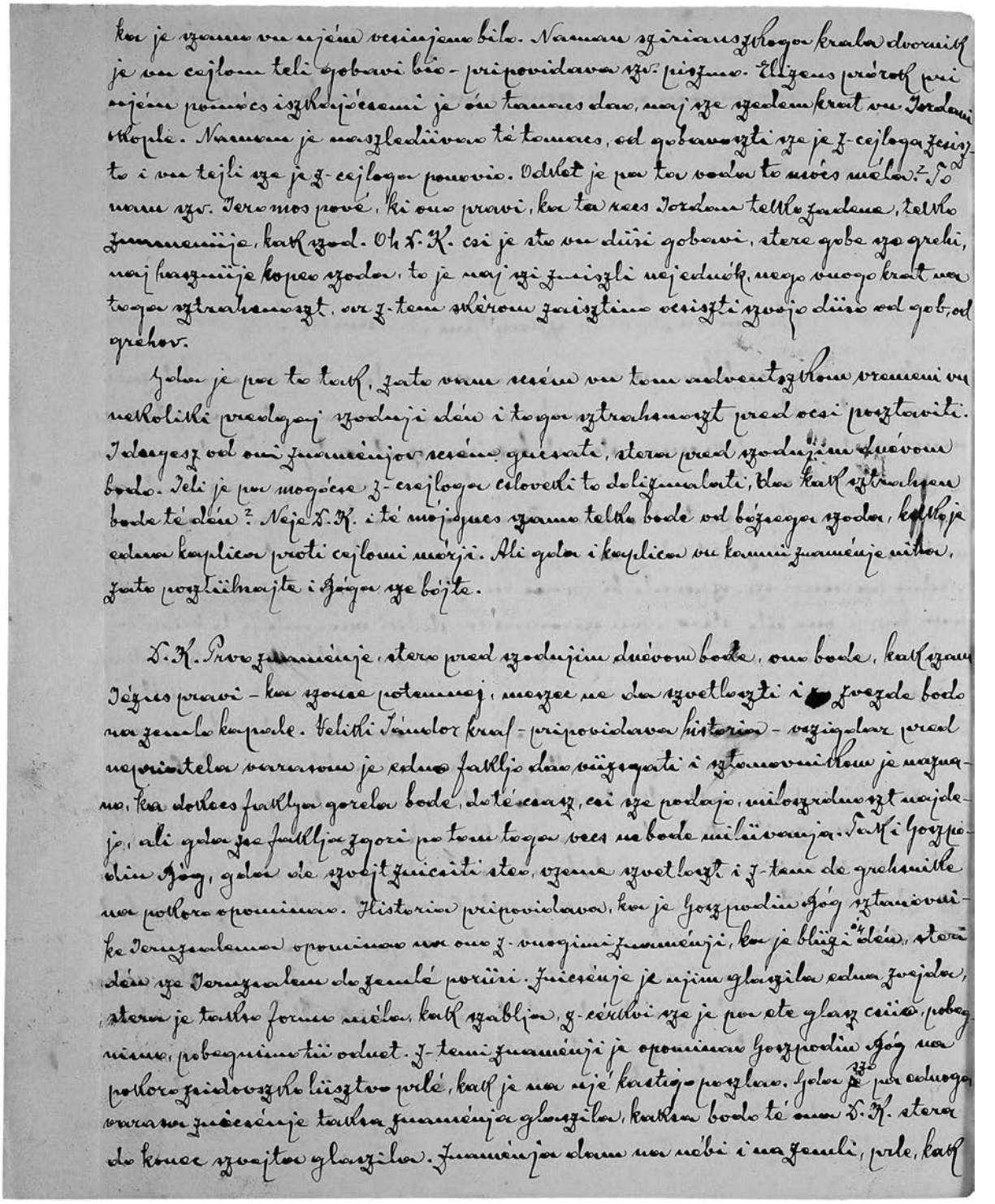

ker je szamo ve nyém vesznyeno bilo. Namaw szirinaszvbogov kralov dvornik je ve celom teli zgobavi bio - pripovidava szv. pisztmo. Illyens prérok pri nyém pomócs iszkajócsemi je ów tamnes dao, naj sze szedem krat ve Jordani vmoje. Namaw je maszledüvano tè tamnes, od gobavoszti sze je z-cejlega zcisztio i ve teli sze je z-cejlega ponovio. Odkot je pa tov vodov te mócs mélo? Só naw szv. Jero nos pové, ki ons pravi, ker ta rees Jordan tellko zadene, tellko zmanemüje, kakszod. Oh X. K. csi je sto ve düsi gobavi, stere gobe szo greki, naj haszmüje kopeo szodov, to je naj szi zmiszli nejeduk, nego vnogo krat ve tvojo sztrahovanyt, ov z-tem sklépom zaisztimo vcisyti szvojo düso od gob, od grehov.

Golov je pa to tak, zato vam resém ve tom adventszkom vremeni ve nekolikih predgovaj szodnji dén i tvojo sztrahovanyt pred ocsi poztaviti. Idenyesz od ovih znamenjov resém quesati, stero pred szodnjim dnévom bodo. Veli je pa mogócse z-cejlega czlovekti to dolizmalati, dav kak sztrahgen bode tè dén? Neje X. K. i tè moji ques szamo telko bode od bóxjega szodov, kakti je edna kaplica proti cejlomi morji. Ali golov i kaplica ve kamni znamenje nitov, zato poszlüsnajte i zdjgva sze bójte.

X. K. Prvo znamenje, stero pred szodnjim dnévom bode, ono bode, kak szam Jézus pravi - kov szonce potemnuj, mozsec ne da szvetlosztì i ✱ zvezde bodo na zemlo kapnole. Velikì Tamlor kraj - pripovidava historia - vzigalaz pred nepriatelov varrovov je edno faklyo dao vüzgati i sztanovnikov je nazaj-no, kaj dolges faklya gorela bode, do tè czasz, csi sze podajo, milosztivnesztnajsi-je, ali golov gda faklya zgori pa tam tovga vecs na bode milüvanja. Tak i Gozpodin Jézus, golov de szvojt zmicsati stes, vzema szvetlosztì i z-tam de grehovske noc pollovo opomina. Historia pripovidava, kov je Gozpodin Jézus vzteniovnike Jeruzalemov opominao na ono z-vnogimi znamenji, kov je bliza dén, stera dén sze Jeruzalem do zemlé porüni. Znicsenje je njim glaszila edna zvejda, stera je tavko formo mélo, kak szablja, z-cérkvi sze je pa ete glasz csüo, pobegnime, pobegnimo tii odnet. Z-temi znamenji je opominao Gozpodin Jézus na polloro zidovszko lüsztvo prlé, kak je nas nje kastigo pozlao. Golov je pa edno vnogo vecs znicsenje tavka znamenja glaszila, kakvo bodo tè ons X. K. stero do konec szvejtov glaszilov. Znamenja dnov na nébi i na zemli, prle, kak

ka je samo vu njém včinjeno bilo. Naman, sirijanskoga krala dvornik, je vu cejlom teli gobavi bio – pripovidava svéto pismo. Elizeuš prórok, pri njém pomóč iskajóčemi, je ón tanač dao, naj se sedemkrat vu Jordani okople. Naman je nasledüvao té tanač, od gobavosti se je zcejloga zčisto i vu tejli se je zcejloga ponovio. Odket je pa ta voda to móč méla? To nam svéti Jeromoš pové, ki ono pravi, ka ta reč Jordan telko zadene, telko znamenüje, kak sod. Oh, dragi krščeniki, či je što vu düši gobavi, štere gobe so grehi, naj hasnüje kopeo soda, to je, naj si zmisli nej ednók, nego vnogokrat na toga strahšnost, ar z tem škérom zaistino očisti svojo düšo od gob, od grehov.

Gda je pa to tak, zato vam ščém vu tom adventskom vremeni vu nekoliki predgaj sodnji dén i toga strahšnost pred oči postaviti. I dnjes od oni znaménjov ščém gučati, štera pred sodnjim dnévom bodo. Jeli je pa mogóče [zcejloga] človeki to dolizmalati, da kak strahšen bode té dén? Neje, dragi krščeniki, i té mój guč samo telko bode od bóžega soda, kelko je edna kaplica proti cejlomi mórji. Ali gda i kaplica vu kamni znaménje niha, zato poslühšajte i Bóga se bojte.

Dragi krščeniki. Prvo znaménje, štero pred sodnjim dnévom bode, ono bode, kak sam Jézuš pravi – ka sonce potemnej, mesec ne da svetlosti i zvezde bodo na zemlo kapale. Veliki Šándor kral – pripovidava hištorija – vsigdar pred neprijatela varašom je edno fakljo dao vüžgati i stanovnikom je naznano, ka dokeč faklja gorela bode, do té čas, či se podajo, milosrdnost najdejo, ali gda že faklja zgori, po tom toga več ne bode milüvanja. Tak i Gospodin Bóg, gda de svejt zničiti šteo, vzeme svetlost i z tem de grehšnike na pokoro opominao. Hištorija pripovidava, ka je Gospodin Bóg stanovnike Jeružalema opominao na ono z vnogimi znaménji, ka je blüzi ón dén, šteri dén se Jeružalem do zemlé porüši. Zničénje je njim glasila edna [zvejzda], štera je takšo formo méla, kak sablja, z cérkvi se je pa ete glas čüo, *pobegnimo, pobegnimo tü odnet*. Z temi znaménji je opominao Gospodin Bóg na pokoro židovsko lüstvo prlé, kak je na njé kaštigo poslao. Gda so pa ednoga varaša zničénje takša znaménja glasila, kakša bodo té ona, dragi krščeniki, štera do konec svejta glasila. *»Znaménja dam na nébi i na zemli, prle, kak*

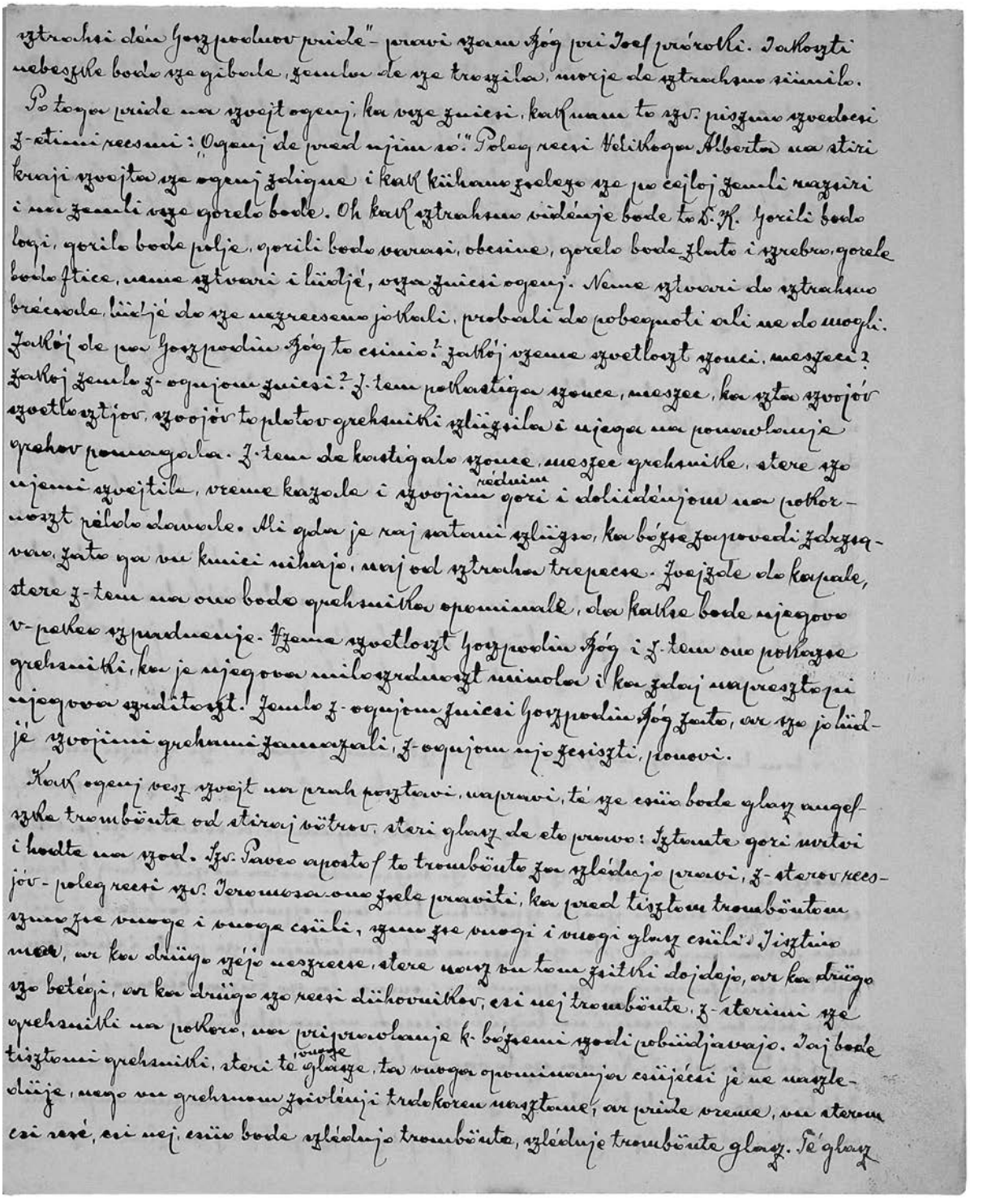

[strahšni] dén Gospodnov pride« – pravi sam Bóg pri Joel próroki. Jakosti nebeske bodo se gibale, zemla de se trosila, morje de strahšno šümilo.

Po toga pride na svejt ogenj, ka vse zniči, kak nam to svéto pismo svedoči z etimi rečmi: *»Ogenj de pred njim šó.«* Poleg reči Velikoga Alberta na štiri kraji svejta se ogenj zdigne i kak kühano železo se po cejloj zemli razširi i na zemli vse gorelo bode. Oh, kak strahšno vidénje bode to, dragi krščeniki. Gorili bodo logi, gorilo bode polje, gorili bodo varaši, občine, gorelo bode zlato i srebro, gorele bodo ftice, neme stvari i lüdjé, vsa zniči ogenj. Neme stvari do strahšno bréčale, lüdjé do se nezrečeno jokali, probali do pobegnoti, ali ne do mogli. Zakój de pa Gospodin Bóg to činio? Zakój vzeme svetlost sonci, meseci? Zakoj zemlo z ognjom zniči? Z tem pokaštiga sonce, mesec, ka sta svojóv svetlostjov, svojóv toplotov grehšniki slüžila i njega na ponavlanje grehov pomagala. Z tem de kaštigalo sonce, mesec grehšnike, štere so njemi svejtile, vreme kazale i svojim rédnim gori- i doliidénjom na pokornost példo davale. Ali gda je raj šatani slüžo, [kak] bóže zapovedi zdržavao, zato ga vu kmici nihajo, naj od straha trepeče. Zvejzde do kapale, štere z tem na ono bodo grehšnika opominale, da kakše bode njegovo v pekeo spadnenje. Vzeme svetlost Gospodin Bóg i z tem ono pokaže grehšniki, ka je njegova milosrdnost minola i ka zdaj naprestopi njegova srditost. Zemlo z ognjom zniči Gospodin Bóg zato, ar so jo lüdjé svojimi grehami zamazali, z ognjom njo zčisti, ponovi.

Kak ogenj ves svejt na prah postavi, napravi, té se čüo bode glas angelske trombönte od štiraj vötrov, šteri glas de eto pravo: *»Stante gori mrtvi i hodte na sod.«* Svéti Paveo apoštol to trombönto za slédnjo pravi, z šterov rečjóv – poleg reči svétoga Jeromoša – ono žele praviti, ka pred tistom tromböntom smo že vnoge i vnoge čüli, smo že vnogi i vnogi glas čüli. I istino ma, ar ka drügo so reči dühovnikov, či nej trombönte, z šterimi se grehšniki na pokoro, na pripravlanje k bóžemi sodi pobüdjavajo. Jaj bode tistomi grehšniki, šteri té vnoge glase, ta vnoga opominanja čüjéči, je ne nasledüje, nego vu grehšnom živlénji trdokoren nastane, ar pride vreme, vu šterom, či ščé, či nej, čüo bode slédnjo trombönto, slédnje trombönte glas. Té glas,

hodte de vse csüio vu nébi tuch, kuh i vu zolnjom koti pèklov i na tožvanje i vu nébi i vu pèkli odgovor eto bode: ita. Ite. do pravili angelje vu nébi, ite blazsene zvelicsane düše, z- jedinite vse, vzemte gori vase tejli, naj z- vami vkup velikvecsno korono dobéjo. Ite, - do pravili vu pèkli hüdi duhovje, ite vzkvarjene düše, z- jedinite vse z- varimi tajlami, naj trpijo z- vami vkup velikvecsne morke. Oh Z. K. kuh neglihno bode csüténje düs, gdov te trombönte glasz csüle bodo. Zvelicsane düše do vse vezelile, radüvale, z- veszéljom do k- svojim tejlom letile, ar znajo, kuh dober vzodez nje z- velikvecsnim blazsenztvom bóna. Izkvarjene düše pa do z- velikim eremérom, preklinjanjom sle i naj bi vse zvelaja v- pèkli vztrale, želejo vse v- pekel zahopati, ku nebi mogle csuo svoj neszrecsni vzod csuse zdrüžt zverditega vzodca csüti. Odkat pridemo mi napre Z. K.? z- nébe ali pa z- pèkla? Pitajmo nase csimi, tiszti nam povéjo. Sé trombönte glasz de csüdnovito mócs méo, csi želmo ne mo mocsi, ku bi mogao oprehnivle od vszega opelan gorizbüdili i na pokoro pobüdili, ali pride preme, gdov oprehnivle z- grobov od vzmrti na zsitek zbüdi. Mi vezi vse z- grobov gorisztanemo; oglejte ete roke, ete noge, ete csrute, ete zsile z- temi vzemi vse na vzodnji dén pred vzodca postavimo; ete oci do vidile zsicsemi vzvejt, ete oci do vidile trónus vzodca. Eto vüha do csüla glasz trombönte, do csüla blazsemi povdüvanje i vzkvarjeni jokanje. Eto müszto do veszéli glasz davalcov ali pa preklinjanja, pszüvanja grecsnikov.

Po tom togav Z. K. ku vse vse vzi gorisztanemo z- grobov, vse vzkazse na nébi znamenanje Szina csloveczega, naimre szv. kriza, steri kriz od vzonca vzvetlejsi bode. Gdov zvelicsani szv. kriz na nébi zagledavajo, té velitko veszélje, velitka radovzt napuni nyihove vzrci, ar vze kriza dobrovólno nosili i tuch k- trpé-csemi Jézusi eti na vzejti vzpodobni bili, komi vzpodobni bodo zato i vu nébi. Izkvarjeni pa, gdov szv. kriz na nébi zagledavajo, té vze jokati i vu cejlom tejli trepetati zacsnejo, ar vze vzpomenejo z- svoga, ku vze kriza Jézusovoga nepriatelje bili, ku vze vecsnjé na kriszi viszécsega naj nazgledüvali.

Csi bi té zaiveli Z. K. gdov vze te vze zgodilo bode, ku bi té vesimili, ku miszlite? Teli bi zgoke povedali, gdov vze vzonca, mesecz potemnej, gdov znamenja bodo na vzonci, messzeci i zvezdaj, gdov ogenj vze pogrè? Tavz miszlim i isztinszko

»hodte,« de se čüo vu nébi tak, kak i vu [zadnjom] koti pékla, i na to zvanje i vu nébi i vu pékli odgovor eto bode: *»Ite.«* Ite, do pravili angelje vu nébi, ite, blažene, zveličane düše, zjedinite se, vzemte gori vaše tejli, naj z vami vküp vekivečno korono dobéjo. *»Ite,«* – do pravili vu pékli hüdi dühovje, ite, skvarjene düše, zjedinite se z vašimi tejlami, naj trpijo z vami vküp vekivečne moke. Oh, dragi krščeniki, kak neglihno bode čütênje düš, gda te trombönte glas čüle bodo. Zveličane düše do se veselile, radüvale, z veséljom do k svojim tejlom letile, ar znajo, ka dober sodec njé z vekivečnim blaženstvom lóna. Skvarjene düše pa do z velikim čemérom, preklinjanjom šle, i raj bi v pékli ostale, želejo se v pekeo zakopati, ka ne bi mogle svój nesrečni sod ešče ednók z vüst srditoga sodca čüti. Odket pridemo mi napre, dragi krščeniki? Z nébe ali pa z pékla? Pitajmo naše čini, tisti nam povéjo. Té trombönte glas de čüdnovito móč méo, či zdaj nema moči, ka bi mogeo grehšnike od sneja greha gorizbüditi i na pokoro pobüditi, ali pride vreme, gda grehšnike z groba od smrti na žitek zbüdi. Mi vsi se z grobov goristanemo; glejte ete roké, ete nogé, ete čonte, ete žile, z temi vsemi se na sodnji dén pred sodca postavimo; ete oči do vidile zničeni svejt, ete oči do vidile trónuš sodca. Eta vüha do čüla glas tromböntov, do čüla blaženi radüvanje i skvarjeni jokanje. Eta vüsta do veséli glas davala ali pa preklinjanja, psüvanja gučala.

Po tom toga, dragi krščeniki, ka se že vsi goristanemo z grobov, se skaže na nébi znaménje Sina človečega, najmre svéti križ, šteri križ od sonca svetlejši bode. Gda zveličani svéti križ na nébi zaglednejo, té veliko vesélje, velika radost napuni njihove srci, ar so križe dobrovólno nosili i tak k trpéčemi Jézuši eti na svejti spodobni bili, komi spodobni bodo zato i vu nébi. Skvarjeni pa, gda svéti križ na nébi zaglednejo, té se jokati i vu cejlom tejli trepetati začnejo, ar se spoménejo z onoga, ka so križa Jézušovoga neprijatelje bili, ka so včenjé na križi viséčega nej nasledüvali.

Či bi té živeli, dragi krščeniki, gda se to vse godilo bode, ka bi té včinili, ka mislite? Jeli bi grehe ponavlali, gda se sonce, mesec potemnej, gda znaménja bodo vu sonci, meseci i zvejzdaj, gda ogenj vse požgé? Jas mislim i istinsko

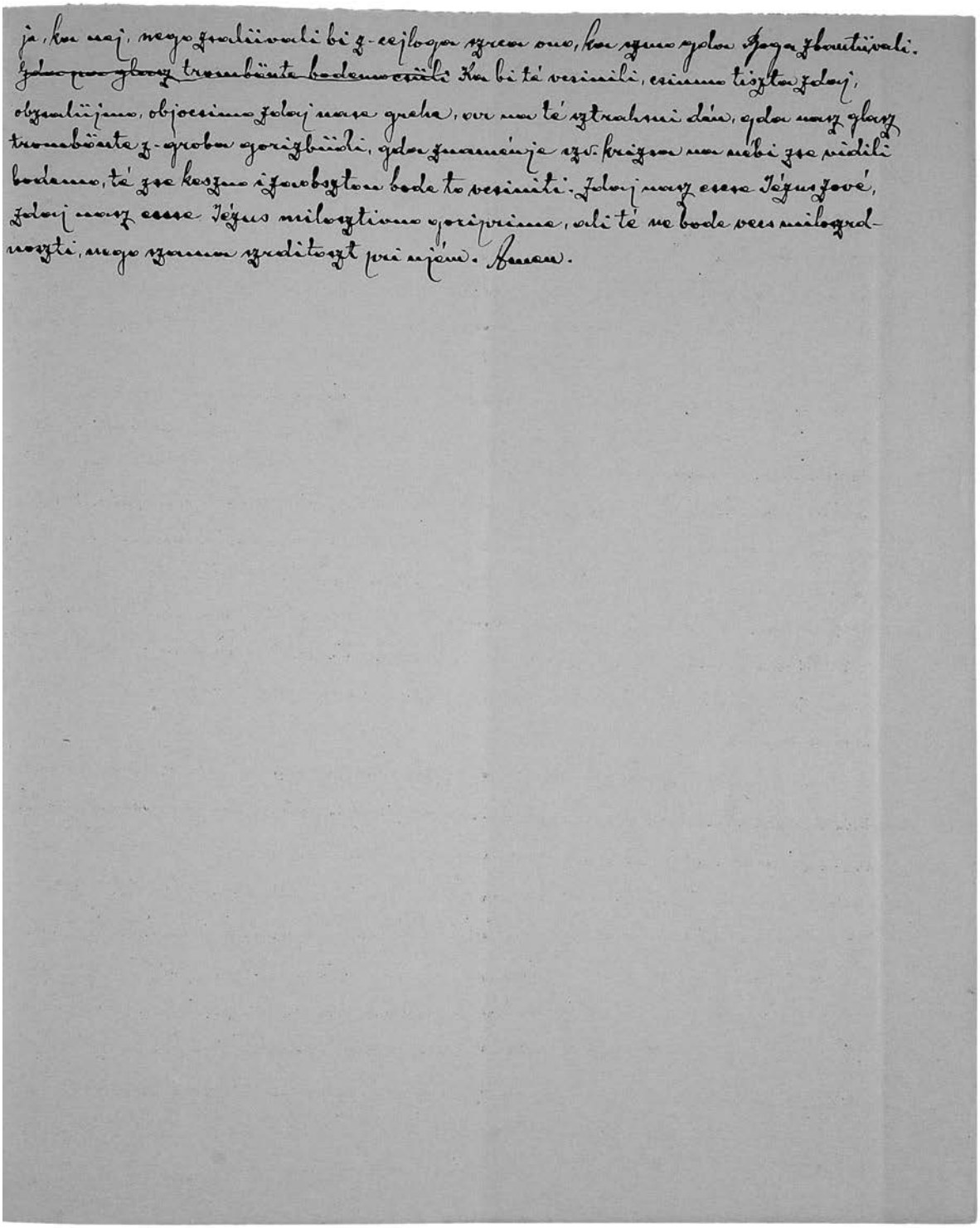

ja, ku naj, nego zvelicüvali bi z-cejlogа szveta ono, ka szmo zgubo Adama zgoutüvali. ~~Zdaj pak glasz trombëte bodemo czüli~~ Ka bi té verimili, csinmo tiszto zdaj, obzaliijmo, objocsimo zdaj nasze greha, ovo nas té sztrahsni dán, zdaj nasz glasz trombëte z-grobа zgorizbüdi, zdaj znaménje szv. krizsa nas nébi zse pridili bodemo, té zse kaszno izsvobgtom bode to verimiti. Zdaj nasz esesa Jézus zové, zdaj nasz esesa Jézus miloszti mo gorivzima, ali té ne bode vecs milosztivnosztі, nego szamim szreditogt pri nyéw. Amen.

je, ka nej, nego žalüvali bi zcejloga srca ono, ka smo gda Boga zbantüvali. Ka bi te včinili, činmo tista zdaj, obžalüjmo, objočimo zdaj naše grehe, ar na té strahšni dén, gda nas glas trombönte z groba gorizbüdi, gda znaménje svétoga križa na nébi že vidili bodemo, té že kesno i zaobston bode to včiniti. Zdaj nas ešče Jézuš zové, zdaj nas ešče Jézuš milostivno goriprime, ali té ne bode več milosrdnosti, nego sama srditost pri njém. Amen.

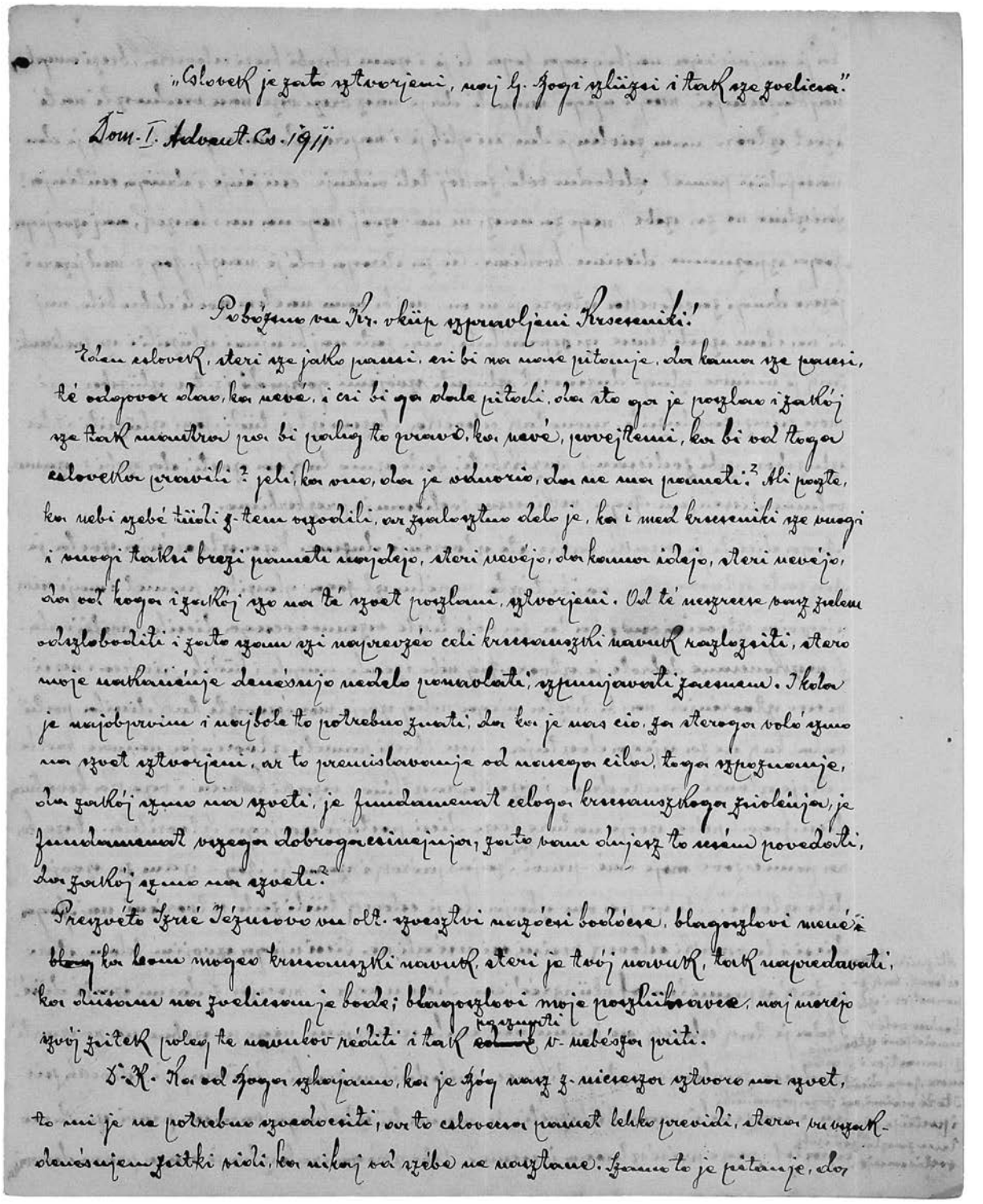

„Človek je zato ustvorjeni, moj Bog, Bogi služiti i tak use dopelati."

Dom. I. Advent. Co. 1911.

Pobožno vu Kr. vküp vzprovljeni Kreszeniki!

Zdaun človek, steri use jakso pamti, ari bi na nose pitanje, dai kamun use pomeni, té odgovor dao, ka neve, i ari bi ga dale pitali, dai sto ga je pozlau i zakoj use tak mantrov pa bi pralij to povedo, ka neve, povejtemi, ka bi od tiga človeka povedali? Jeli, ka nis, dao je odmorio, dai ne nis pomeli.[2] Ali pozte, ka nebi szebé tüdi z-tem vszodili, ar žalosztno delo je, ka i med kreszeniki use mogi i mogi takši brezi pameti najdejo, steri nevejo, dai kamun idejo, steri nevejo, dai od kogo i zakoj use na té szvet prislani, ustvorjeni. Od té nezreese nasz želeo odszlobodili i zato szmo szi najprvézo celi kreszanszki nauk razlozili, stero moje navadnüje denesnjo nedelo pomanjkavati, vzpunjavati zaesnam. I kolo je najobprvim i najbole to potrebno znati, dai ka je nas cilj, za steroga volo szmo na szvet ustvorjeni, ar to premislavanje od nasega cilja, tiga vzpoznanje, dai zakoj szmo na szveti, je fundamenat celoga kreszanszkoga živlenja, je fundamenat vszega dobrogacsinanja; zato vam dnesz to nesem povedoti, dai zakoj szmo na szveti.[2]

Prezvéto Szrce Jézusovo vu olt. vszesztvi nazóčni bodócse, blagoszlovi mené, ka bom mogeo kreszanszki nauk, steri je tvój nauk, tak naprédavati, ka dühovne na zveliczanje bode; blagoszlovi moje poszlüsavce, naj morejo izvój zsitek poleg te nauke réditi i tak [razumeti] v nebésza priti.

V. K. Ka od Boga vzhojamo, ka je Bóg nasz z-nicsesza ustvoro na szvet, to mi je na potrebno szpoznati; ar to človeczi pamet lehko previdi, stero pa vszakdenésnjem zsitki vidi, ka nikaj od szébe ne morszkane. Zdaun to je pitanje, dai

1. ADVENTNA NEDELJA (3. 12. 1911, ČRENŠOVCI)

DPa162

»*Človek je zato stvorjeni, naj Gospodni Bogi slüži i tak se zveliča*.«

Dom. I. Advent. Cs. 1911

Pobóžno vu Kristuši vküpspravljeni krščeniki!

Eden človek, šteri se jako pašči, či bi na naše pitanje, da kama se pašči, té odgovor dao, ka nevé, i či bi ga dale pitali, da što ga je poslao i zakój se tak mantra, pa bi palig to pravo, ka nevé, povejte mi, ka bi od toga človeka pravili? Jeli, ka ono, da je odnorio, da nema pameti? Ali pazte, ka ne bi sebé tüdi z tem osodili, ar žalostno delo je, ka i med krščeniki se vnogi i vnogi takši brezi pameti najdejo, šteri nevéjo, da kama idejo, šteri nevéjo, da od koga i zakój so na té svet poslani, stvorjeni. Od té nesreče vas želem odsloboditi i zato sam si naprevzéo celi krščanski navuk razložiti, štero moje nakanénje denéšnjo nedelo ponavlati, spunjavati začnem. I kda je najobprvim i najbole to potrebno znati, da ka je naš cio, za šteroga voló smo na svet stvorjeni, ar to premišlavanje od našega cila, toga spoznanje, da zakój smo na sveti, je fundamenat celoga krščanskoga živlénja, je fundamenat vsega dobroga činejnja, zato vam dnjes to ščém povedati, da zakój smo na sveti?

Presvéto Srcé Jézušovo vu oltarskom svestvi nazóči bodóče, blagoslovi mené, ka bom mogeo krščanski navuk, šteri je tvój navuk, tak napredavati, ka düšam na zveličanje bode; blagoslovi moje poslühšavce, naj morejo svój žitek poleg te navukov réditi i tak po smrti v nebésa priti.

Dragi krščeniki. Ka od Boga shajamo, ka je Bóg nas z ničesa stvoro na svet, to mi je ne potrebno svedočiti, ar to človeča pamet lehko previdi, štera vu vsakdenéšnjem žitki vidi, ka nikaj od sébe ne nastane. Samo to je pitanje, da

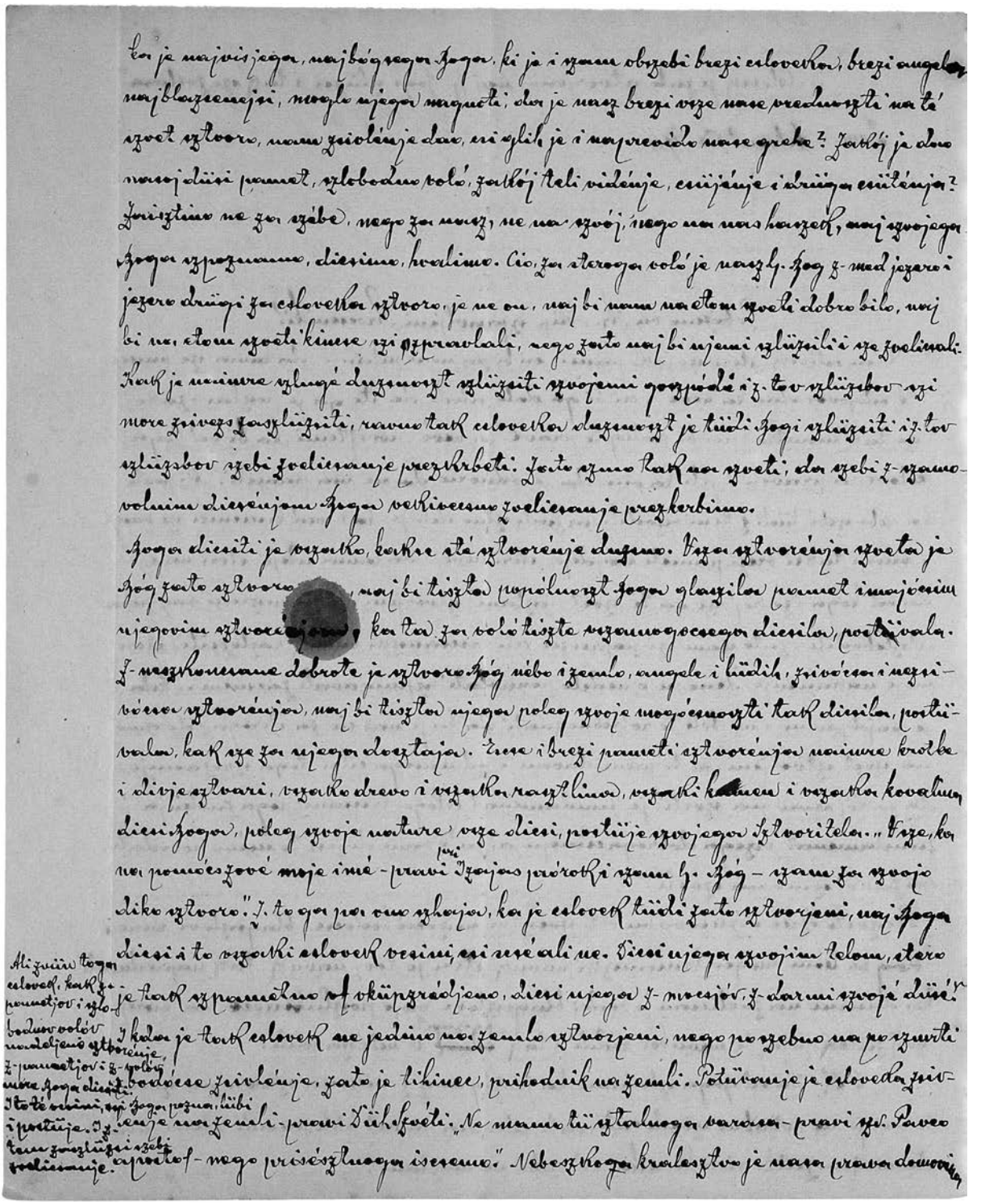

228

ka je najvišjega, najbógšega Boga, ki je i sam ob sebi brezi človeka, brezi angela najblaženejši, moglo njega nagnoti, da je nas brezi vse naše vrednosti na té svet stvoro, nam živlénje dao, čiglih je i naprevido naše grehe? Zakój je dao našoj düši pamet, slobodno voló, zakój teli vidénje, čüjénje i drüga čüténja? Zaistino ne za sébe, nego za nas, ne na svój, nego na naš hasek, naj svojega Boga spoznamo, dičimo, hvalimo. Cio, za šteroga voló je naš Gospod Bog zmed jezero i jezero drügi za človeka stvoro, je ne on, naj bi nam na etom sveti dobro bilo, naj bi na etom sveti kinče si spravlali, nego zato, naj bi njemi slüžili i se zveličali. Kak je najmre slugé dužnost slüžiti svojemi gospódi i z tov slüžbov si more živež zaslüžiti, ravno tak človeka dužnost je tüdi Bogi slüžiti i z tov slüžbov sebi zveličanje prezkrbeti. Zato smo tak na sveti, da sebi z samovolnim dičénjem Boga vekivečno zveličanje prezkrbimo.

Boga dičiti je vsako, kakše šté stvorénje dužno. Vsa stvorénja sveta je Bóg zato stvoro, naj bi tista popólnost Boga glasila pamet imajóčim njegovim stvorénjom, ka ta za voló tiste vsamogočega dičila, poštüvala. Z neskončane dobrote je stvoro Bóg nébo i zemlo, angele i lüdih, živóča i neživóča stvorénja, naj bi tista njega poleg svoje mogóčnosti tak dičila, poštüvala, kak se za njega dostaja. Ešče i brezi pameti stvorénja, najmre krotke i divje stvari, vsako drevo i vsaka rastlina, vsaki kamen i vsaka kovalina diči Boga, poleg svoje nature vse diči, poštüje svojega Stvoritela. *»Vse, ka na pomóč zové moje imé* – pravi pri Izajaš próroki sam Gospodin Bóg – *sam za svojo diko stvoro.«* Z toga pa ono shaja, ka je človek tüdi zato stvorjeni, naj Boga diči, i to vsaki človek včini, či šče ali ne. Diči njega svojim telom, štero je tak spametno vküpzrédjeno, diči njega z močjóv, z darmi svojé düšé. I kda je tak človek ne jedino na zemlo stvorjeni, nego posebno na po smrti bodóče živlénje, zato je tihinec, prihodnik na zemli. *»Potüvanje je človeka živlénje na zemli«* – pravi Düh Svéti. *»Ne mamo tü stalnoga varaša* – pravi svéti Paveo apoštol – *nego prišéstnoga iščemo.«* Nebesko kralestvo je naša prava domovina,

Ali zvün toga človek, kak z pametjov i slobodnov volóv nadeljeno stvorénje, z pametjov i z volóv more Boga dičiti. I to té včini, či Boga pozna, lübi i poštüje. I z tem zaslüži sebi zveličanje.[15]

[15] Zapisano na margini.

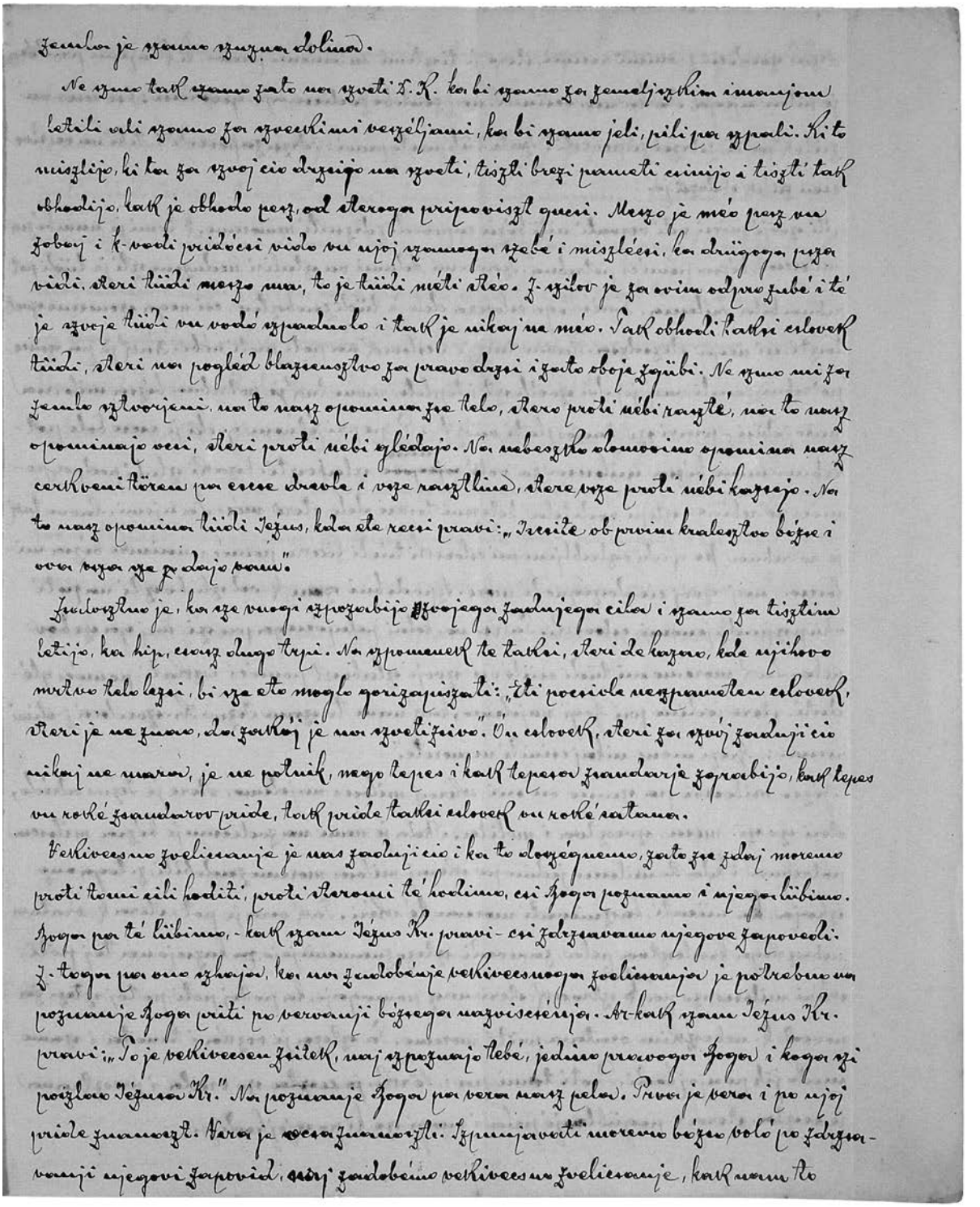

zemlov je szamo szuzna dolinov.

Ne szmo tak szamo zato mi szveti Š. K. ka bi szamo za zemaljszkim imanjom letili ali szamo za szvecskimi veszéljami, ka bi szamo jeli, pili pa szpali. Ki to miszlijo, ki ka za szvoj cio dnesnji na szveti, tiszti brezi pameti csinijo i tiszti tak obhodijo, kak je obhodo perv, od kterogo pripovisszt gucsi. Merzo je méo perv na zobej i k-vodi pridócsi vidlo vu nyoj szramoga szebé i miszléesi, ka drüjoga nyega vidli, kteri tüdi merzo ma, to je tüdi méti kéo. Z-szilov je za ovim odpro zebé i té je szvoje tüdi vu vodé szpadnolo i tak je nikaj na méo. Tak obhodi tudi vszaki cslovek tüdi, kteri ma pogléd blazenoszti za pravo dnesi i zato oboje zgübi. Ne szmo mi za zemlo sztvorjeni, ma to nasz opominajo za telo, ktero proti nébi raszté, nego to nasz opominajo veczi, kteri proti nébi glédajo. Na nebeszko slonovino opominajo nasz cerkvena türeen pa esese drevle i veje raszt'line, kere veje proti nébi kazejo. Na to nasz opomina tüdi Jézus, kda ete recsi pravi: „Isrite ob prvim kralesztvo bózje i ovo vsza vze pridajo vam".

Jednoszt'no je, ka vsze vnogi szprozabijo zgoreszega zadnjega cilov i szamo za tiszt'im letijo, ka hip, esesz dugo trpi. Na szpomenek te tatki, kteri de kazano, kda njihovo mrtvo telo lezi, bi vsze ete moglo porizagiszati: „Eti poesivla nezpametan csloveh, kteri je na zemi, da zatkraj je ma szvet'enivo". Un csloveh, kteri za szvój zadnji cio nikaj ne mara, je ne potnik, nego tepes i kak tepesov grandarje zaprabijo, kak tepes vu roké zgandarov pride, tak pride tatki csloveh vu roké zatana.

Velikocsno zselenanje je nas zadnji cio i ka to dosztégnemo, zato ze zdaj moremo proti temi cili hoditi, proti kteromi té hodimo, esi Gospa pozname i njega lübimo. Gospa pa té lübimo, - kak szam Jézus Kr. pravi - esi zdrzimamo njegove zapovedi. Z-tega pa vsze szkajo, ka nas zadobánje velikocsnoga zselenanja je potrabno na pozname Gospa priti po verovanji bózjega nazvicsenja. Ar kak szam Jézus Kr. pravi: „To je velikocsen zsivlenj, naj szpoznajo tebé, jedino pravoga Gospa i koga zi poszlao Jézusa Kr." Na pozname Gospa pa vera nasz pelá. Prva je vera i po njej pride zmanagt. Vera je vecsa zmanagtsi. Szpunjavati moremo bózjo volo po zdrzavanji njegovi zapovid, nasj zadobémo velikocsna zselenanje, kak nam to

zemla je samo suzna dolina.

Ne smo tak samo zato na sveti, dragi krščeniki, ka bi samo za zemeljskim imanjom letili ali samo za sveckimi veséljami, ka bi samo jeli, pili pa spali. Ki to mislijo, ki ta za svoj cio držijo na sveti, tisti brezi pameti činijo i tisti tak obhodijo, kak je obhodo pes, od šteroga pripovist guči. Meso je méo pes vu zobaj, i k vodi pridóči, vido vu njoj samoga sebé, i misléči, ka drügoga psa vidi, šteri tüdi meso ma, to je tüdi méti štéo. Z silov je za ovim odpro zubé i té je svoje tüdi vu vodó spadnolo i tak je nikaj ne méo. Tak obhodi takši človek tüdi, šteri na pogléd blaženstvo za pravo drži i zato oboje zgübi. Ne smo mi za zemlo stvorjeni, na to nas opomina že telo, štero proti nébi rasté, na to nas opominajo oči, šteri proti nébi glédajo. Na nebesko domovino opomina nas cerkveni tören pa ešče drevle i vse rastline, štere vse proti nébi kažejo. Na to nas opomina tüdi Jézuš, kda ete reči pravi: *»Iščite obprvim kralestvo bóže i ova vsa se dajo vam.«*

Žalostno je, ka se vnogi spozabijo svojega zadnjega cila i samo za tistim letijo, ka hip, čas dugo trpi. Na spomenek te takši, šteri de kazao, kde njihovo mrtvo telo leži, bi se eto moglo gorizapisati: *»Eti počivle nespameten človek, šteri je ne znao, da zakój je na sveti živo.«* Ón človek, šteri za svój zadnji cio nikaj ne mara, je ne potnik, nego tepeš, i kak tepeša žandarje zgrabijo, kak tepeš vu roké žandarov pride, tak pride takši človek vu roké šatana.

Vekivečno zveličanje je naš zadnji cio, i ka to doségnemo, zato že zdaj moremo proti tomi cili hoditi, proti šteromi té hodimo, či Boga poznamo i njega lübimo. *»Boga pa té lübimo,«* – kak sam Jézuš Kristuš pravi – *»či zdržavamo njegove zapovedi.«* Z toga pa ono shaja, ka na zadobénje vekivečnoga zveličanja je potrebno na poznanje Boga priti po vervanji bóžega nazviščénja. Ar – kak sam Jézuš Kristuš pravi: *»To je vekivečen žitek, naj spoznajo tebé, jedino pravoga Boga, i koga si poslao, Jézuša Kristuša.«* Na poznanje Boga pa vera nas pela. Prva je vera i po njoj pride znanost. Vera je oča znanosti. Spunjavati moremo bóžo voló po zdržavanji njegovi zapovid, naj zadobémo vekivečno zveličanje, kak nam to

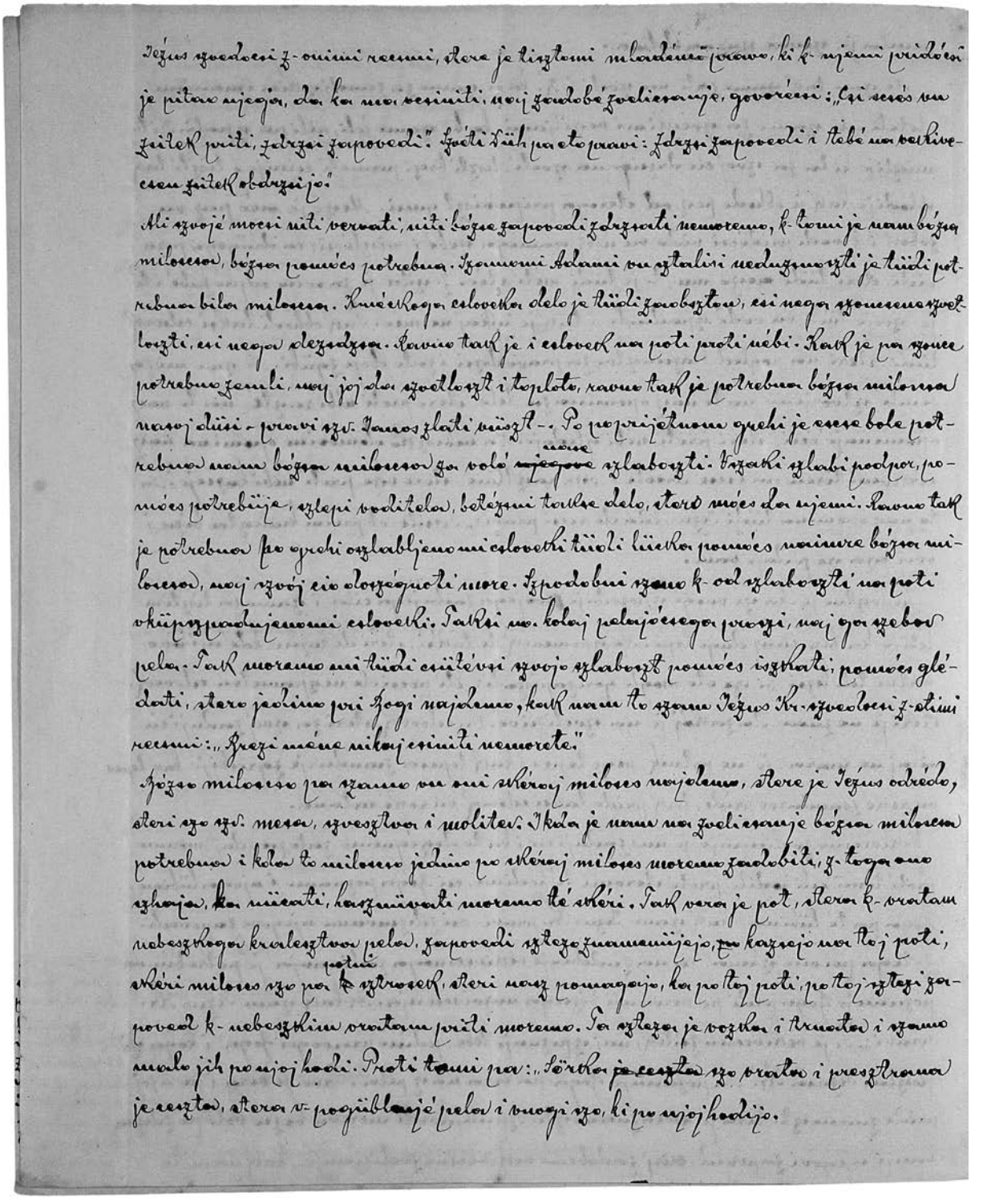

Jézus szvedoci z-ovimi recmi, stere je tiszteni mladenič govoro, ki k- njemi priideči je pitao njegja, da ka mo vcsiniti, moj zadobé zveliczanje, govoréci: „Ci scés mo žitek piti, zdrzi zapovedi." Zséli Jüh mo sto pravi: Zdrzi zapovedi i tebé mo večtivecsen žitek obdrzi jo."

Ali szvoje mocsi niti vervati, niti bógse zapovedi zdrzvati nemoremo, k- temi je nam bógja milocsa, bógja pomócs potrebna. Izamomi Adami vu ztalisi nedugmozti je tüdi potrebna bila milocsa. Kmécskoga csloveka delo je tüdi zadobzto, esi nega szpomenazvetlozti, esi nega vlezadzsa. Ravno tak je i cslovek na proti proti nébi. Kak je pa szmcs potrebno zamli, moj jo da szvetlozt i toplote, ravno tak je potrebna bógja milocsa nasoj düsi - pravi szv. Janos zlati müszt -. Po nepriátelnom grehi je csese bole potrebna mo bógja milocsa za volé mójcsove zvlaboztí. Vzakoi zvlabi podpor, pomócs potrebüje, vzlepi vodítelov, beléznivi tanke delo, stero mócs da njemi. Ravno tak je potrebna po grehi ozlabljeno mi csloveki tüdi lüstka pomócs mainre bógja milocsa, moj szvoj cis dozvégnoti more. Izpodobni szmo k- od zvlabozti na proti oküpszpaduljenomi csloveki. Takši mo kolaj polnjécsega proszi, moj ojn szebov pelca. Tak moramo mi tüdi csüvévsi szvoje zvlabozt pomócs izgbati, pomócs gledati, stero jeclino pri Zogi najdemo, kak mam to szmo Jézus Kr. szvedoci z-otimi recmi: „Brezi méne nikaj csiniti nemorete."

Bjógja milocsa pa szmo vu oni stéroj milocsi najdemo, stere je Jézus odrédo, steri szo szv. mesa, szveszlvo i molitev. Ikda je mam na zveliczanje bógja milocsa potrebna i kda to milocso jeclino po stéroj milocsi moremo zadobiti, z- toga mo zvlaja, da mócsati, kaszmüvati moremo té stéri. Tak vera je pot, stera k- vratam nebeszkoga kraleszlvo pelaa, zapovedi szlezo zmamüjejo, za kazsejo mo tej proti, stéri milocso szo pa k- (proti) szlvroseh, steri nasz pomagajo, ka po tej proti, po tej szlezi zapoved k- nebeszkim vratam priti moremo. Za szlezo je vozlka i krmatev i szmo mralo jih po njoj hodli. Proti temi pa: „Sörtka je cesztka szo vratca i presztrama je cesztaa, stera v- pogübljenje pelaa i mnogi szo, ki po njoj hodijo.

Jézuš svedoči z onimi rečmi, štere je tistomi mladénci pravo, ki, k njemi pridóči, je pitao njega, da ka ma včiniti, naj zadobé zveličanje, govoréči: *»Či ščéš vu žitek priti, zdrži zapovedi.«* Svéti Düh pa eto pravi: *»Zdrži zapovedi i tebé na vekivečen žitek obdržijo.«*

Ali svoje moči niti vervati niti bóže zapovedi zdržati ne moremo, k tomi je nam bóža milošča, bóža pomóč potrebna. Samomi Adami vu stališi nedužnosti je tüdi potrebna bila milošča. Kméckoga človeka delo je tüdi zaobston, či nega sončene svetlosti, či nega deždža.[16] Ravno tak je i človek na poti proti nébi. *»Kak je pa sonce potrebno zemli, naj joj da svetlost i toploto, ravno tak je potrebna bóža milošča našoj düši«* – pravi svéti Janoš zlati vüst. Po poprijétnom grehi je ešče bole potrebna nam bóža milošča za voló naše slabosti. Vsaki slabi podpor, pomóč potrebüje, slepi voditela, betéžni takše delo, štero móč da njemi. Ravno tak je potrebna po grehi oslabljenomi človeki tüdi lücka pomóč, najmre bóža milošča, naj svój cio doségnoti more. Spodobni smo k od slabosti na poti vküpspadnjenomi človeki. Takši na kolaj pelajóčega prosi, naj ga sebov pela. Tak moremo mi tüdi, čütévši svojo slabost, pomóč iskati, pomóč glédati, štero jedino pri Bogi najdemo, kak nam to sam Jézuš Kristuš svedoči z etimi rečmi: *»Brezi méne nikaj činiti ne morete.«*

Bóžo miloščo pa samo vu oni škéraj milošč najdemo, štere je Jézuš odrédo, šteri so svéta meša, svestva i molitev. I kda je nam na zveličanje bóža milošča potrebna i kda to miloščo jedino po škéraj milošč moremo zadobiti, z toga ono shaja, ka nücati, hasnüvati moremo té škéri. Tak vera je pot, štera k vratam nebeskoga kralestva pela, zapovedi stezo znamenüjejo, kažejo na toj poti, škéri milošč so pa potni strošek, šteri nas pomagajo, ka po toj poti, po toj stezi zapoved k nebeskim vratam priti moremo. Ta steza je vozka i trnata i samo malo jih po njoj hodi. Proti tomi pa: *»Šörka so vrata i prestrana je cesta, štera v pogüblenjé pela, i vnogi so, ki po njoj hodijo.«*

[16] Pisna realizacija samostalnika *dež* je v Horvatovih pridigah raznolika. V zgodnjih besedilih se pojavljajo različni zapisi (*deždža, dešč*), medtem ko se v poznejšem obdobju avtor ustali pri knjižnoslovenski obliki *dež*.

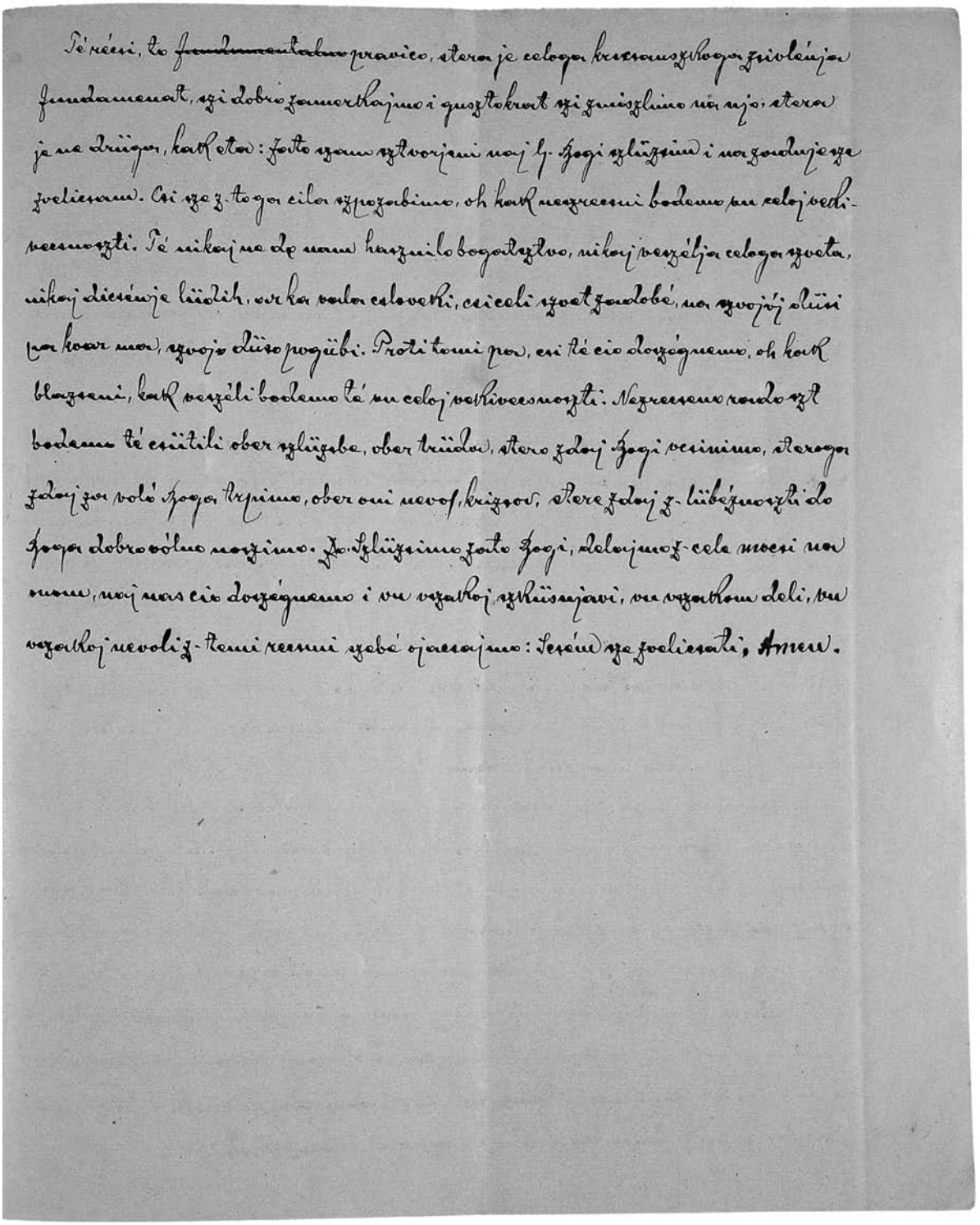

Té réesi, to ~~fundamentalno~~ pravico, stera je celoga krescanszkoga zivlenjav fundamenat, szi dobro zamerkajmo i gusztokrat szi gniszlimo na nyo, stera je ne drügoga, kakr ete: Zato szmo sztvorjeni mi ly. zhogi szlüzsimo i nazsoudujeze zveliczamo. Ci sze z. togo cila szprazsabimo, oh kakr nezrecseni bodemo pa celoj vecsnoszti. Té nikoj na dr nasa haszni lo bogasztvo, nikoj pozémlja celoga szveta, nikoj dicsénje liüdih, ovka vsaka csloveski, csi celi szvet zsnabé, na szvojéj slüzi pa koar mo, szvoje düso pogübi. Proti temi pra, csi té cio dozségnemo, oh kakr blazseni, kakr pozéli bodemo té pa celoj vekivecsnoszti. Nezrecseno rando szé bodemo té csütili ober szlüzsabe, ober trüdov, stere zdoj zhogi vcsinimo, stero zdoj za volo zhoga trpimo, ober oni nevoj, krizov, stere zdoj z. lübéznoszti do zhoga dobrovólno noszimo. Zakaj szlüzsimo zato zhogi, delajmoz cela moczi na nasa, naj nas cio dozségnemo i va vszakoj szküsnjavi, va vszakom deli, va vszakoj nevoli z. temi recsmi szebé ojnesajmo: Jezsüs sze zsoliczati, Amen.

Té reči, to pravico, štera je krščanskoga živlénja fundamenat, si dobro zamerkajmo i gustokrat si zmislimo na njo, štera je ne drüga, kak eta: *»Zato sam stvorjeni, naj Gospodnomi Bogi služim i na zadnje se zveličam.«* Či se z toga cila spozabimo, oh, kak nesrečni bodemo vu celoj vekivečnosti. Té nikaj nede nam hasnilo bogatstvo, nikaj vesélja celoga sveta, nikaj dičénje lüdih, ar ka vala človeki, či celi svet zadobé, na svojój düši pa kvar ma, svojo düšo pogübi. Proti tomi pa, či té cio doségnemo, oh, kak blaženi, kak veséli bodemo té vu celoj vekivečnosti. Nezrečeno radost bodemo té čütili ober slüžbe, ober trüda, štero zdaj Bogi včinimo, šteroga zdaj za voló Boga trpimo, ober oni nevol, križov, štere zdaj z lübéznosti do Boga dobrovólno nosimo. Slüžimo zato Bogi, delajmo z cele moči na onom, naj naš cio doségnemo, i vu vsakoj skušnjavi, vu vsakom deli, vu vsakoj nevoli z temi rečmi sebé ojačajmo: *»Ščém se zveličati.«* Amen.

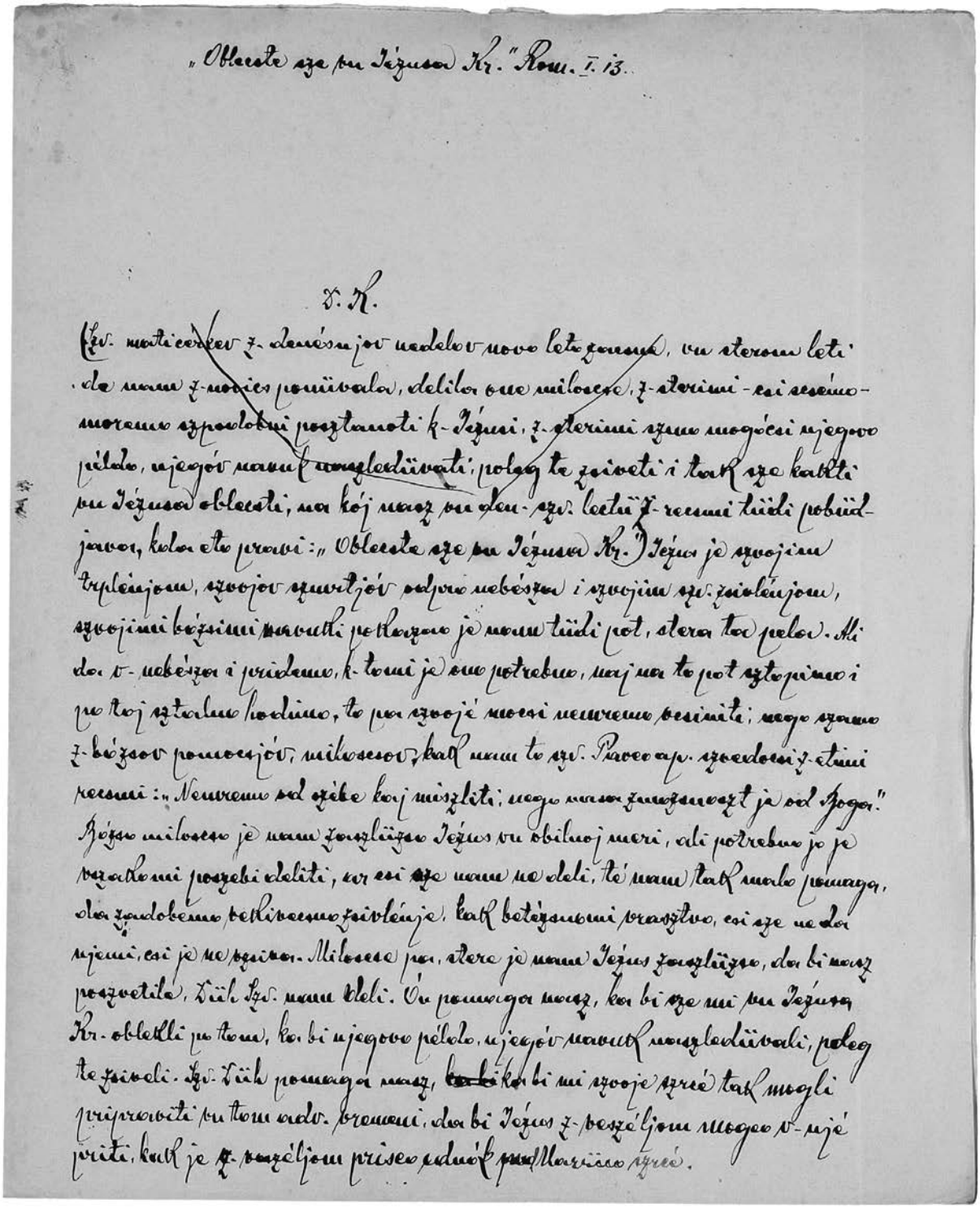

„Oblecite se pa Jézusa Kr." Rom. 7. 13.

V. K.

Szv. mati cerkev z. denésnjov nedelov novo leto zacsne, vu sterom leti de nam z. novics pomüvala, delilo one milosce, z. steremi - esi sesémo-morejmo szpodobni pozstanoti k - Jézusi; z. steremi szmo mogócsi njegovo példo, njegóv nauk razgledüvati, poleg te zsiveti i tak se kakti pa Jézusa oblecsti, na kój nasz pa den - szv. leetü z. recsmi küdi probüdjavon, kolor ete pravi: „Oblecite se pa Jézusa Kr." Jézus je szvojim trplenjom, szvojov szmrtjóv pedvo nebészo i szvojim szv. zsivlenjom, szvojimi bózsimi navuki poltrzsno je nam küdi pot, stera tec pelav. Mi dac v - nebészo i pridemo, k - temi je one potrebno, naj mi to pot sztopimo i po toj sztezsi hodimo, te pa szvoje moczi nemremo besziti; nego szamo z - bózsov pomocjov, milosczov, kak nam to szv. Pavec ap. szvedoci z - etimi recsmi: „Nemremo od szébe kaj miszliti, nego nasa zmozsnoszt je od Bogá." Jézsus milosczo je nam zaszlüzsio Jézus vu obilnoj meri, ali potrebno jo je pazadobni proszebi deliti, ar esi se nam ne deli, te nam tak malo pomaga, dar zadobeno pelikoszno zsivlenje, kak betézsnomi prazsztvo, esi se ne dar njemi, esi je ne szpitan. Milosczo pa, stero je nam Jézus zaszlüzsio, dar bi nasz proszvetila, Duh Szv. nam deli. Ov pomenja nasz, kak bi se mi pa Jézusa Kr. oblekli po tom, kak bi njegovo példo, njegóv nauk razgledüvali, poleg te zsiveli. Szv. Duh pomenja nasz, kak bi mi szvoje szrcé tak mogli pripraviti pa tom vadr. premeni, dar bi Jézus z - peszéljom svogo v - nje prisli, kak je z. peszéljom prisao zsidov pa Marijino szrcé.

1. adventna nedelja (2. obdobje, verjetno Martjanci)[17]

NP194

»Oblečte se vu Jézuša Kristuša.« Rom. I. 13.[18]

Dragi krščeniki.

(Svéta mati cérkev z denéšnjov nedelov novo leto začne, vu šterom leti de nam znovič ponüvala, delila one milošče, z šterimi – či ščémo – moremo spodobni postanoti k Jézuši, z šterimi smo mogóči njegovo példo, njegóv navuk nasledüvati, poleg te živeti i tak se kakti vu Jézuša oblečti, na kój nas vu denéšnjoj svétoj lekciji z rečmi tüdi pobüdjava, kda eto pravi: *»Oblečte se vu Jézuša Kristuša.«*)[19] Jézuš je svojim trplénjom, svojov smrtjóv odpro nebésa i svojim svétim živlénjom, svojimi bóžimi navuki pokazao je nam tüdi pot, štera ta pela. Ali da v nebésa i pridemo, k tomi je ono potrebno, naj na to pot stopimo i po toj stalno hodimo, to pa svojé moči nemremo včiniti, nego samo z bóžov pomočjóv, miloščov, kak nam to svéti Paveo apoštol svedoči z etimi rečmi: *»Nemremo od sébe kaj misliti, nego naša zmožnost je od Boga.«* Bóžo miloščo je nam zaslüžo Jézuš vu obilnoj meri, ali potrebno jo je vsakomi posebi deliti, ar či se nam ne deli, té nam tak malo pomaga, da zadobemo vekivečno živlénje, kak betéžnomi vrastvo, či se ne da njemi, či je ne vživa. Milošče pa, štere je nam Jézuš zaslüžo, da bi nas posvetile, Düh Svéti nam deli. Ón pomaga nas, ka bi se mi vu Jézuša Kristuša oblekli po tom, ka bi njegovo példo, njegóv navuk nasledüvali, poleg te živeli. Svéti Düh pomaga nas, ka bi mi svoje srcé tak mogli pripraviti vu tom adventskom vremeni, da bi Jézuš z veséljom mogeo v njé priti, kak je z veséljom prišeo ednók pod Marijino srcé.

---

[17] Kraj in datum nista navedena. Glede na vsebino pridige in Horvatovo službovanje po letu 1912 je verjetno, da je besedilo nastalo v Martjancih. Ohranjena je le prva stran rokopisa.

[18] Svetopisemska navedba *Rom. I. 13* se nanaša na Pismo Rimljanom 13,13–14, ki je tradicionalno berilo 1. adventne nedelje.

[19] Besedilo znotraj oklepajev je avtorsko prečrtano.

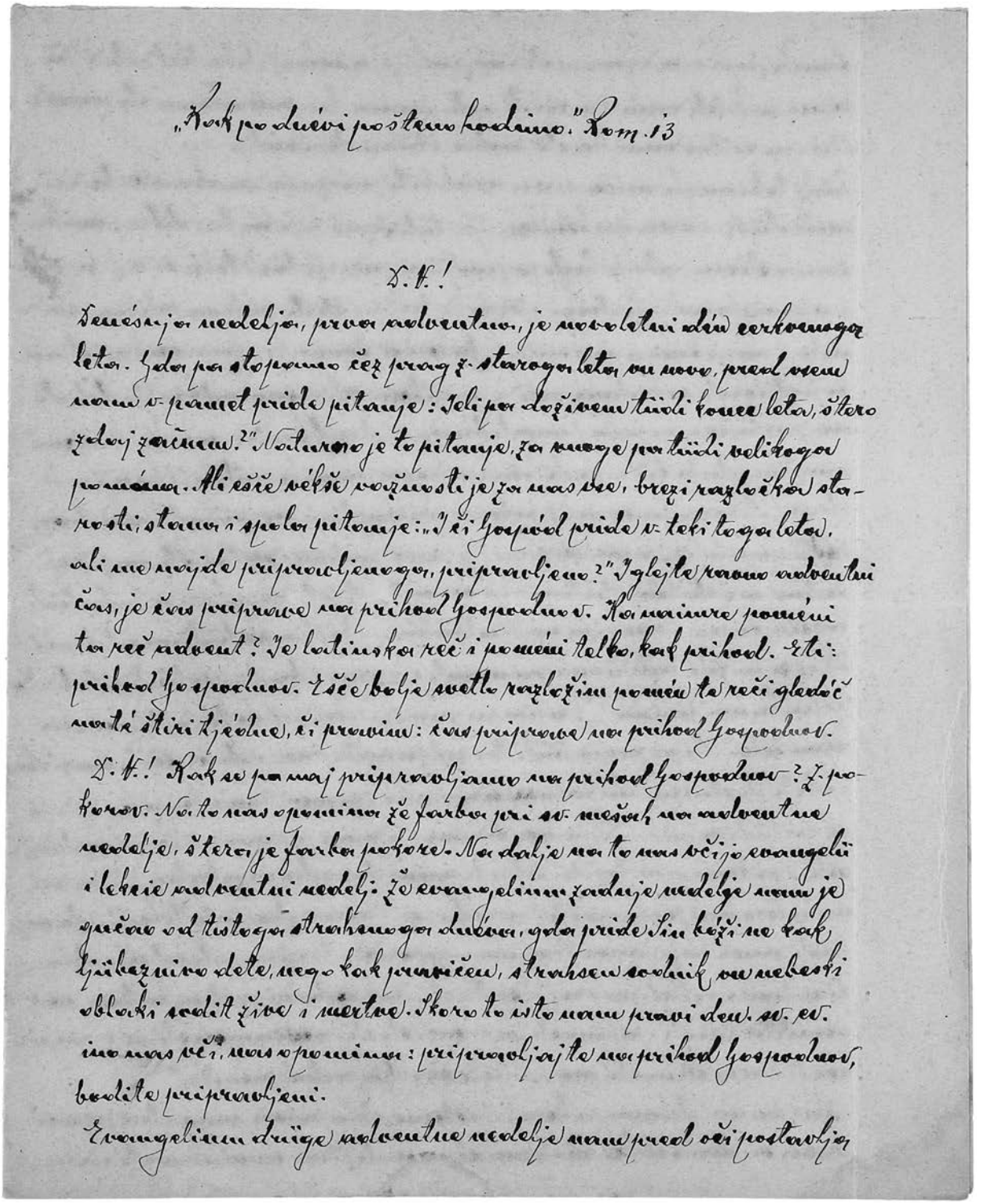

„Kak po dnévi pošténo hodimo." Rom. 13

V. H.!

Denésnja nedelja, prva adventna, je novoletni dén cerkvenega leta. Gdor pa stopamo čez prag z. starega leta na novo, pred vsem nam v. pamet pride pitanje: Jeli per dožívenu tudi konec leta, štero zdaj začnemo?" Naturno je to pitanje, za nasje per tudi velikega pomésna. Ali ešče večše važnosti je za nas vse, brezi razločka sta-rosti, stanu i spola pitanje: „Ali Gospód pride v. teki tega leta, ali ne najde pripravljenega, pripravljeno?" Iglejte zatorej adventni čas, je čas priprave na prihod Gospodnov. Kaj mainre pomeni ta reč advent? Je latinska reč i pomeni tolko, kak prihod. Zlati: prihod Gospodnov. Zdaj bolje svetlo razložim pomén te reči gledoč na štiri tjédne, ki pravim: čas priprave na prihod Gospodnov.

V. H.! Kak se pa naj pripravljamo na prihod Gospodnov? Z. z. po-kore. No, to nas opomina že farbar pri sv. mešah na adventne nedelje, štero je farbar pokore. Nadalje na to nas včijo evangeliji i lekcije adventni nedelj. Že evangelium zadanje nedelge nam je zapisano od Kristusa strahovanega dnéva, gda pride Sin božji ne kak ljubezniво dete, nego kak pravičen, strahoven sodnik na nebeski oblaki soodit žive i merle. Skoro to isto nam pravi dan. sv. ev. ino nas vči, nas opomina: pripravljajte na prihod Gospodnov, bodite pripravljeni.

Evangelium druge adventne nedelje nam pred oči postavlja,

1. adventna nedelja (3. obdobje, verjetno Martjanci)

NP373

»Kak podnévi pošteno hodimo.« Rom. 13.[20]

Dragi verniki!

Denéšnja nedelja, prva adventna, je novoletni dén cerkvenoga leta. Gda pa stopamo čez prag z staroga leta vu novo, pred vsem nam v pamet pride pitanje: *»Jeli pa dožívem tüdi konec leta, štero zdaj začnem?«* Naturno je to pitanje, za vnoge pa tüdi velikoga poména. Ali ešče vékše važnosti je za nas vse, brezi razločka starosti, stana i spola pitanje: *»I či Gospód pride v teki toga leta, ali me najde pripravljenoga, pripravljeno?«* I glejte, ravno adventni čas je čas priprave na prihod Gospodnov. Ka najmre poméni ta reč advent? Je latinska reč i poméni telko kak prihod. Eti: prihod Gospodnov. Ešče bolje svetlo razložim pomén te reči, gledóč na té štiri tjédne, či pravim: čas priprave na prihod Gospodnov.

Dragi verniki! Kak se pa naj pripravljamo na prihod Gospodnov? Z pokorov. Na to nas opomina že farba pri svétih mešah na adventne nedelje, štera je farba pokore. Na dalje na to nas včijo evangeliji i lekcije adventni nedelj. Že evangelium zadnje nedelje nam je gučao od tistoga strahšnoga dnéva, gda pride Sin bóži, ne kak ljübeznivo dete, nego kak pravičen, strahšen sodnik vu nebeski oblaki sodit žive i mrtve. Skoro to isto nam pravi denešnji svéti evangelij ino nas vči, nas opomina: pripravljajte na prihod Gospodnov, bodite pripravljeni.

Evangelium drüge adventne nedelje nam pred oči postavlja

[20] Okrajšava *Rom.* pomeni *Pismo Rimljanom*; navedba se nanaša na Rim 13,11–14.

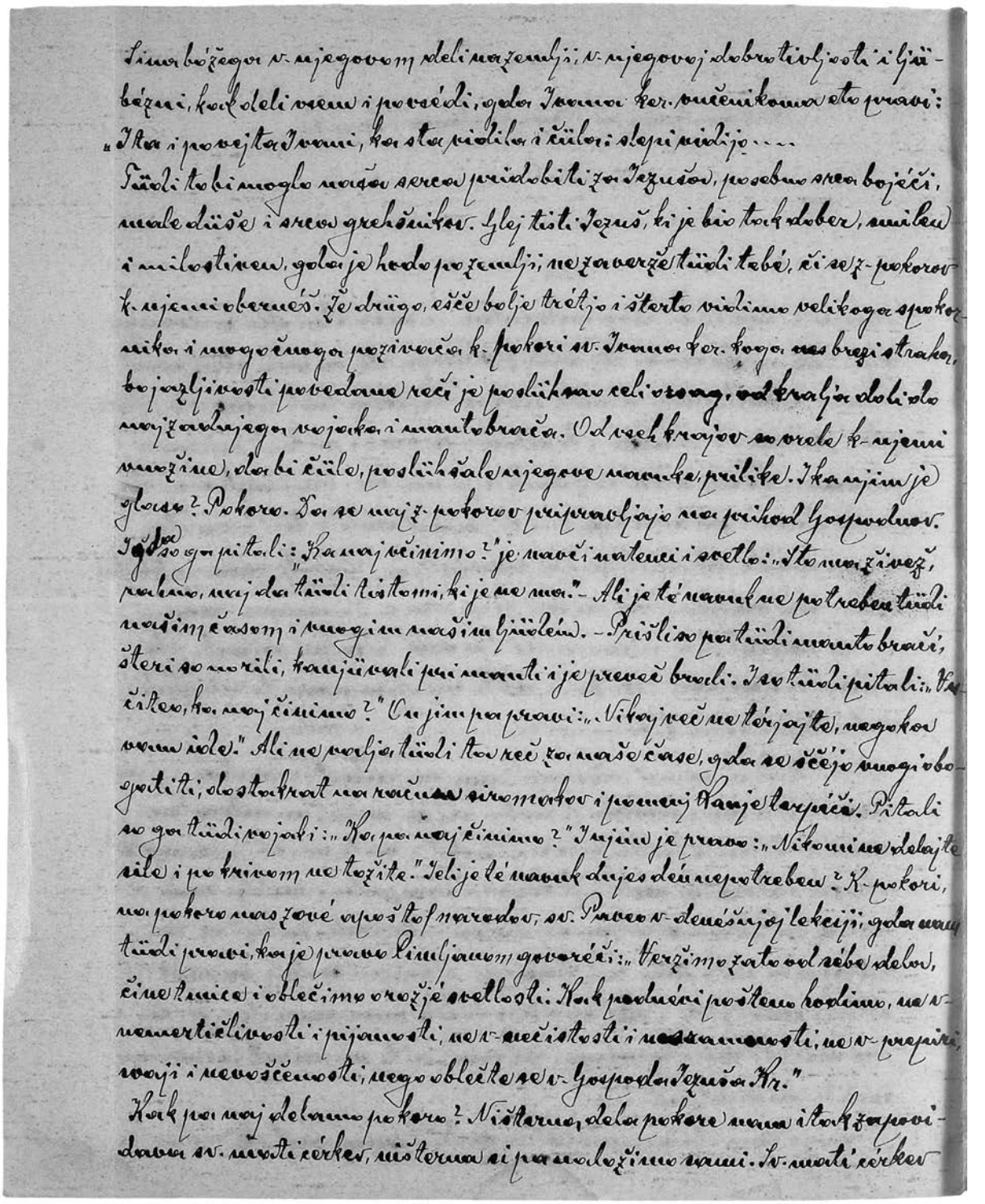

Sina božjega v njegovem deli naženalji, v njegovej dobrotivljosti i ljübézni, kak deli vsem i povsédi, gda Janez kr. pučnikom ete pravi: „Ite i povejte Janezi, kaj ste vidili i čüli: slepi vidijo ....

Tüdi tebi mogle nazaj srce pridobiti za Jezušov, posebno srce bojéči, male düše i srce grehünikov. Glej tisti Jezuš, ki je bio tak dober, mileu i milostiven, gda je hodo po zemlji, ne zavrže tüdi tebé, či se z pokorov k njemi obrneš. Že drügo, ešče bolje trétjo i šterto vidimo velikoga spokornika i mogočnoga prizivnika k pokori sv. Janeza kr. kogo nas brigi straker, bojazljivosti povedane réči je poslühnao celi svet, od kralja do dekla množanskega vojska i mautobrnca. Od vseh krajov so prele k njemi množine, da bi čüle, poslühšale njegove nauke, prilike. Ka nam je glavno? Pokora. Za se naj z pokorov pripravljajo na prihod Gospodnov. Ljüdje so ga pitali: „Ka naj činimo?" je naveči naleni i svetlo: „Ste mogli živeč, rekao, naj dam tüdi ristom, ki je ne mao." – Ali je té nauk ne potreben tüdi nažim časom i mogim nesrečnim ljüdém. – Prišli so po tüdi navadni brači, šteri so navadili, kaj činili pri mauti i je prevečj brali. Ja so tüdi pitali: „Va čirkev, ka naj činimo?" On jim po pravi: „Vikoj več ne térjajte, nego kaj vam je dale." Ali ne valja, tüdi ka vse réč za naše čase, gda se vsečjo mogi obogatiti, da stokrat na ročnino siromakov i povsedi kaj je terjáča. Pitali so ga tüdi vojaki: „Ka pa naj činimo?" I njim je pravo: „Nikomi ne delajte sile i po krivom ne tožite." Vsi je té nauk danes dén ne potreben? K pokori, na pokoro nas zové celi svet narodov, sv. Pavec v denešnjoj lekciji, gda nam tüdi pravi, ka je pravo Cimljanom govoréč: „Veržimo zato od sébe delov, čine temice i obečimo orožje svetlosti. Kak podnéni prošteno hodimo, ne v nemerticlivosti i pijanosti, ne v nečistosti i nesramnosti, ne v prepiri, vnji i nevoščenosti, nego oblečete se v Gospoda Jezuša Kr."

Kak pa naj delamo pokoro? Ništerna, dela pokore nam i tak zapovi-dana sv. mauti cérkev, ništerna si pa naložimo sami. Sv. mati cérkev

Sina bóžega v njegovom deli na zemlji, v njegovoj dobrotivljosti i ljübézni, kak deli vsem i povsédi, gda Ivana Krstitela vučenikoma eto pravi: *»Ita i povejta Ivani, ka sta vidila i čüla: slepi vidijo …«*

Tüdi to bi moglo naša srca pridobiti za Jezuša, posebno srca bojéči, male düše i srca grehšnikov. Glej, tisti Jezuš, ki je bio tak dober, smilen i milostiven, gda je hodo po zemlji, ne zavrže tüdi tebé, či se z pokorov k njemi obrnéš. Že drügo, ešče bolje trétjo i štrto vidimo velikoga spokornika i mogočnoga pozivača k pokori, svétoga Ivana Krstitela, koga brezi straha, bojazljivosti povedane reči je poslühšao celi orsag, od kralja doli do najzadnjega vojaka i mautobrača. Od vseh krajov so vrele k njemi vnožine, da bi čüle, poslühšale njegove navuke, prilike. I ka njim je glaso? Pokoro. Da se naj z pokorov pripravljajo na prihod Gospodnov. I gda so ga pitali: *»Ka naj včinimo?,«* je navči natenci i svetlo: *»Što ma živež, rahno, naj da tüdi tistomi, ki je nema.«* Ali je té navuk ne potreben tüdi našim časom i vnogim našim ljüdém. – Prišli so pa tüdi mautobrači, šteri so norili, kanjüvali pri mauti i je preveč brali. I so tüdi pitali: *»Vučiteo, ka naj činimo?«* On jim pa pravi: *»Nikaj več ne térjajte, nego ka vam ide.«* Ali ne valja tüdi ta reč za naše čase, gda se ščéjo vnogi obogatiti, dostakrat na račun siromakov i pomenjkanje trpéči? Pitali so ga tüdi vojaki*: »Ka pa naj činimo?«* I njim je pravo: *»Nikomi ne delajte sile i po krivom ne tožite.«* Jeli je té navuk dnjesdén nepotreben? K pokori, na pokoro nas zové apoštol narodov, svéti Paveo v denéšnjoj lekciji, gda nam tüdi pravi, ka je pravo Rimljanom, govoréči: *»Vržimo zato od sébe dela, čine tmice i oblečimo orožjé svetlosti. Kak podnévi pošteno hodimo, ne v nemertičlivosti i pijanosti, ne v nečistosti i nesramnosti, ne v prepiri, svaji i nevoščenosti, nego oblečte se v Gospoda Jezuša Kristuša.«*

Kak pa naj delamo pokoro? Ništerna dela pokore nam i tak zapovidava svéta mati cérkev, ništerna si pa naložimo sami. Svéta mati cérkev

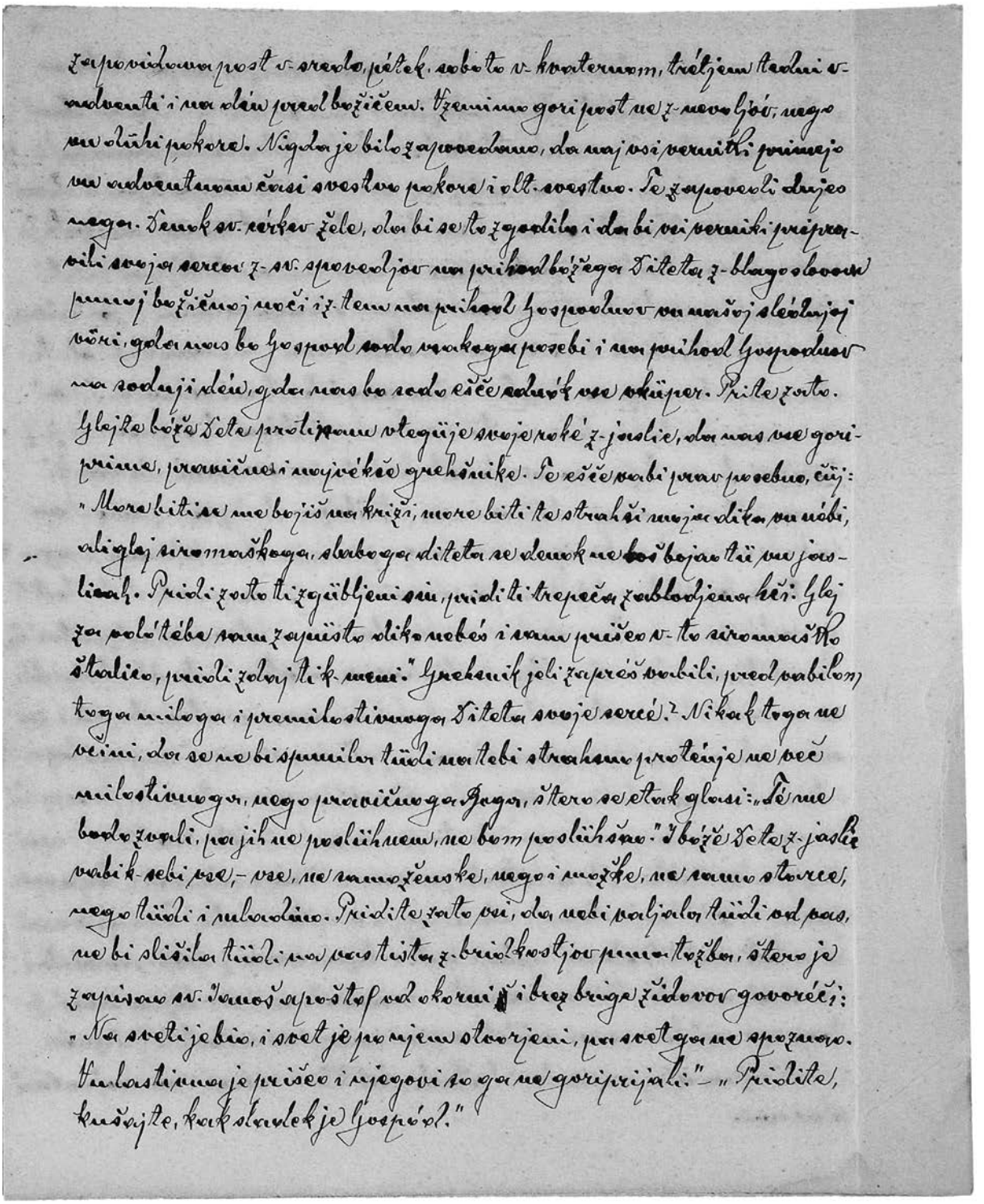

Zapovidano post v sredo, pétek, soboto v kvatrnom, tréjem tedni v adventi i nov oláv pred božičem. Tzemimo gori post ne z nevoljó, nego ne vláki pokore. Nigdar je bilo zapovedano, da naj vsi verniki primejo ne adventnem čvsi svestvo pokore i oll. svestvo. Še zapovedali drejo nego. Denok sv. cérkev žele, da bi se to zgodilo i da bi vsi verniki prijpravili svoja serca z sv. spovedjov na prihod božjega diteta z blagoslovom pnevj božičnoj noči iz tem na prihod Gospodnov na mášoj slédnjej vöri, gda nas bo Gospod sodo vzakoga posebi i na prihod Gospodnov na sodnji dén, gda nas bo sodo réče sodnék vse vküper. Pride zato. Glejte božje dete protijpanu vtegüje svoje roké z jaslic, da nas ne gori prime, premičnoi i nojvékše grehšnike. Še réče nabi prav posebno, čüj: „Morate biti se me bojiš na križi, more biti te strahši nojzvolika na nábi, vleglaj siromaškoga, slabovga diteta se denok ne bojte bojate tüi na jaslicah. Pridi zato ti zgübljeni sin, pridi ti trepéča zgrbljena hči. Glej za polótéba nam zapüšto vliko nebéš i nam prišeo v to siromaško štalico, pridi zdaj tik meni." Grehnik joli zapréš nabili, pred nabilom tvogm milovgm i premilostivnogm dítetom svoje serce.[2] Nikaj tvogm ne veini, da se ne bi spomnilo tüdi na tebi strahnam protéinje ne peč milostivnogm, nego pravičnogm Sodjom, štero se stark glasi: „Še me bodo zvali, nejih ne poslüšnem, ne bom poslüšano." I božje dete z jaslic vabi k sebi vse, – vse, ne samo ženske, nego i možke, ne samo stvrce, nego tüdi i mlade. Pridite zato vsi, da nabi nobjeden tüdi od pas, ne bi slišilo tüdi nov pas tistem z britkostjov pomislilo, štero je zapisano sv. Janoš apoštop pod okom i brez brige židovov govoréči: „Na svetji je bio, i svet je po njem stvorjeni, pa svet ga ne spozno. Vlastnim je prišeo i njegovi so ga ne sprejeli." – „Pridite, kušajte, kak sladek je Gospód."

zapovidava post v sredo, pétek, soboto v kvatrnom, trétjem tedni v adventi i na dén pred božičem. Vzemimo gori post, ne z nevoljóv, nego vu dühi pokore. Nigda je bilo zapovedano, da naj vsi verniki primejo vu adventnom časi svestvo pokore i oltarsko svestvo. Te zapovedi dnjes nega. Denok svéta cérkev žele, da bi se to zgodilo i da bi vsi verniki pripravili svoja srca z svetov spovedjov na prihod bóžega Diteta z blagoslovom punoj božičnoj noči i z tem na prihod Gospodnov vu našoj slédnjoj vöri, gda nas bo Gospod sodo vsakoga posebi i na prihod Gospodnov na sodnji dén, gda nas bo sodo ešče ednók vse vküper. Prite zato. Glejte, bóže Dete proti nam vtegüje svoje roké z jaslic, da nas vse goriprime, pravične i najvékše grehšnike. Te ešče vabi prav posebno, čüj: *»Morebiti se me bojiš na križi, morebiti te strahši moja dika vu nébi, ali glej siromaškoga, slaboga diteta se denok ne boš bojao tü vu jaslicah. Pridi zato, ti, zgübljeni sin, pridi, ti, trepeča zablodjena hči. Glej, za voló tébe sam zapüsto diko nebés i sam prišeo v to siromaško štalico, pridi zdaj ti k meni.«* Grehšnik, jeli zapréš vabili, pred vabilom toga miloga i premilostivnoga Diteta svoje srcé? Nikak toga ne včini, da se ne bi [spunilo] tüdi na tebi strahšno proténje ne več milostivnoga, nego pravičnoga Boga, štero se etak glasi: *»Té me bodo zvali, pa jih ne poslühnem, ne bom poslühšao.«* I bóže Dete z jaslic vabi k sebi vse – vse, ne samo ženske, nego i možke, ne samo starce, nego tüdi i mladino. Pridite zato vsi, da ne bi valjala tüdi od vas, ne bi slišila tüdi na vas tista z bridkostjov puna tožba, štero je zapisao svéti Janoš apoštol od okorni i brez brige židovov, govoréči: *»Na sveti je bio, i svet je po njem stvorjeni, pa svet ga ne spoznao. Vu lastivna je prišeo i njegovi so ga ne goriprijali.« – »Pridite, kušajte, kak sladek je Gospód.«*

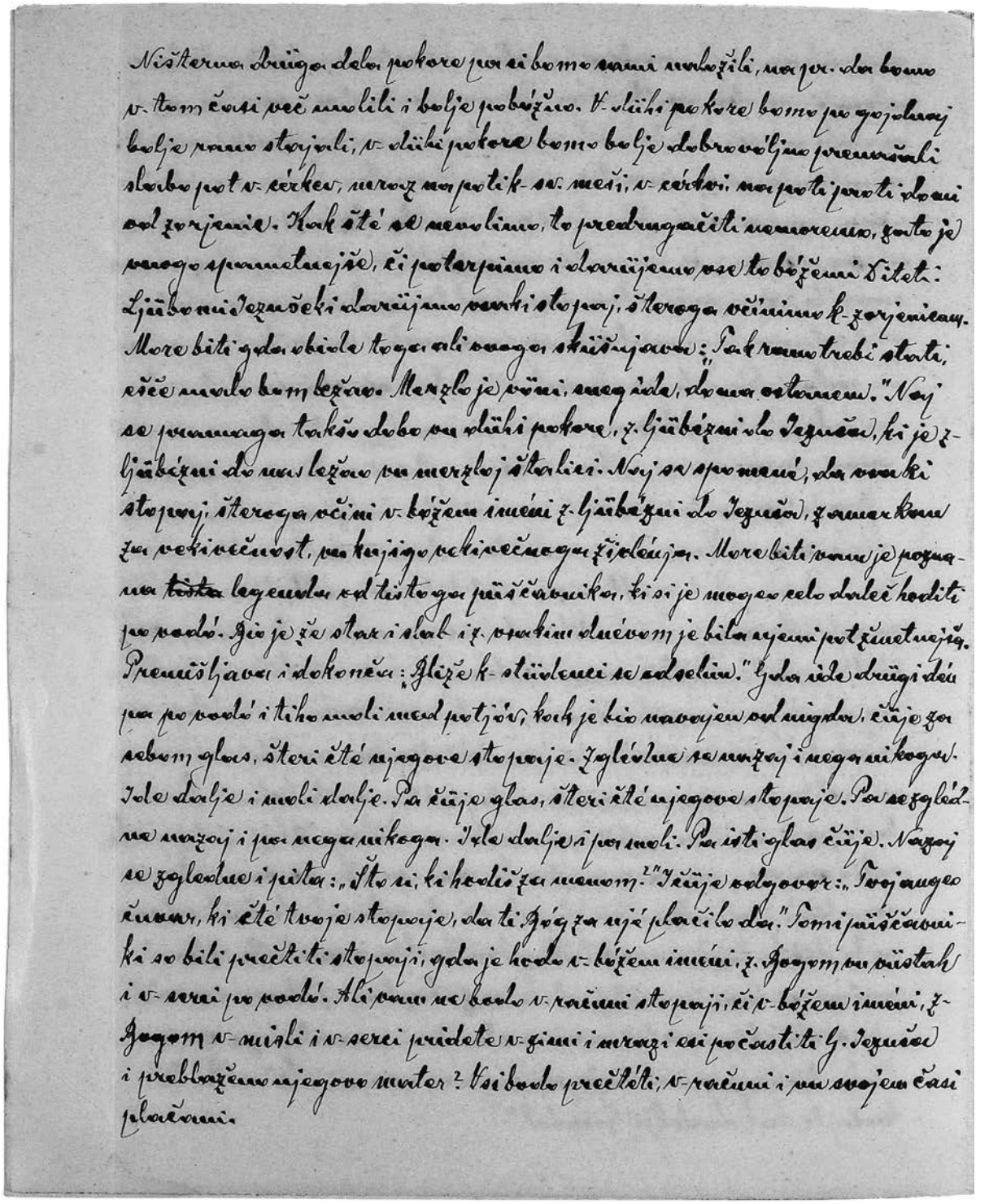

Ništerno drügo delo pokore pa si bomo mami nalożili, na pr. da bomo
v-tom časi več molili i bolje pobožno. V-slühi pokore bomo pa zgjolnoj
bolje pravo stopjali, v-slühi pokore bomo bolje dobrovoljno premišljali
slavbo pest v-cérkvi, nevuž na pet ik-sv. meši, v-cérkvi. Na pet ja pet ti slovi
od zgrjenje. Kak šté se menilimo, to predrugačiti nemoremo, zato je
nuogo spametnejše, či potrpimo i sdvarüjemo pa to božjemi diteti:
Ljübo mi Jezušeki sdvarüjmo vsaki stopnoj, šteroga včinimo k-zgrjenjeau.
More biti gda obiede kogavali svagi skušnjave: Pak nemo trebi stati,
ešče mislo bomo ležav. Merzlo je pöni, mogjüda, da nam ostanem." Noj
se premislimo tak šo dobo pa slühi pokore, z. Ljübéznivlo Jezušo, ki je z-
Ljübéznivi do nas ležav pa merzloj štalici. Noj se spomnimi, da vsaki
stopnoj, šteroga včini v-božjem imeni z-Ljübéznivi do Jezuša, z nami ka
za večivečnost, pa kejšnjo večivečnoga žitka. More biti pamet je pozna-
na tista legenda od tistoga pušečavnika, ki si je mogav celo dalež hoditi
pa poklo. Kak je že stav i slak i z-vsakim dnévom je bila nejemi potžmetnejša.
Premišljavav i dokonéav: „Gliže k-stávlenji se zadenem." Gda vide drügi dén
pa po poklo i tiho mali med potjov, kak je bio navajen od nigdar, čüje za
sebom glas, šteri ešté nejgove stopnje. Zglédne se nazoj i nikogav.
Jole dalje i mali dalje. Pa čüje glas, šteri ešté nejgove stopnje. Pa se zglé-
dne nazoj i pa nikogav nikogav. Jole dalje i pa mali. Pa isti glas čüje. Nazoj
se zglednè i pita: „Što si, ki hodiš za mano?" Čüje odgovor: „Tvojnuga
Gnamr, ki ešté tvoje stopnje, da te Gvig za nje plačilo da." Tomi pušečavni-
ki so bili pričetki stopnji, gda je hodo v-božjem imeni, z-Jogom pa pušta
i v-serci pa poklo. Ali pano se bodo v-pričnji stopnji, či v-božjem imeni, z-
Jogom v-misli i v-serci pridete v-gimi i nazaj, ali pa častiti G. Jezuša
i preblažjeno nejgovo mater? Vsi bodo pričetki, v-pričnji i pa svojem časi
plačani.

Ništerna drüga dela pokore pa si bomo sami naložili, na primer, da bomo v tom časi več molili i bolje pobóžno. V dühi pokore bomo po gojdnaj bolje rano stajali, v dühi pokore bomo bolje dobrovóljno prenašali slabo pot v cérkev, mraz na poti k svétoj meši, v cérkvi, na poti proti domi od zorjenic. Kak šté se nevolimo, to predrugačiti ne moremo, zato je vnogo spametnejše, či poterjamo i darüjemo vse to bóžemi Diteti. Ljübomi Jezušeki darüjmo vsaki stopaj, šteroga včinimo k zorjenicam. Morebiti gda obide toga ali onoga skúšnjava: *»Tak rano trebi stati, ešče malo bom ležao. Mrzlo je vöni, sneg ide, doma ostanem.«* Naj se [premaga] takšo dobo vu dühi pokore, z ljübézni do Jezuša, ki je z ljübézni do nas ležao vu mrzloj štalici. Naj se spomené, da vsaki stopaj, šteroga včini v bóžem iméni z ljübézni do Jezuša, zamerkan za vekivečnost, vu knjigo vekivečnoga živlénja. Morebiti vam je poznana legenda od tistoga püščavnika, ki si je mogeo celo daleč hoditi po vodó. Bio je že star i slab i z vsakim dnévom je bila njemi pot žmetnejša. Premišljava i dokonča: *»Bliže k stüdenci se odselim.«* Gda ide drügi dén pa po vodó i tiho moli med potjóv, kak je bio navajen od nigda, čüje za sebom glas, šteri čté njegove stopaje. Zglédne se nazaj i nega nikoga. Ide dalje i moli dalje. Pa čüje glas, šteri čté njegove stopaje. Pa se zglédne nazaj i pa nega nikoga. Ide dalje i pa moli. Pa isti glas čüje. Nazaj se zgledne i pita: *»Što si, ki hodiš za menom?«* I čüje odgovor: *»Tvoj angeo čuvar, ki čté tvoje stopaje, da ti Bóg za njé plačilo da.«* Tomi püščavniki so bili prečtiti stopaji, gda je hodo v bóžem iméni, z Bogom vu vüstah i v srci po vodó. Ali vam ne bodo v računi stopaji, či v bóžem iméni, z Bogom v misli i v srci pridete v zimi i mrazi esi počastiti Gospoda Jezuša i preblaženo njegovo mater? Vsi bodo prečtéti, v računi, i vu svojem časi plačani.

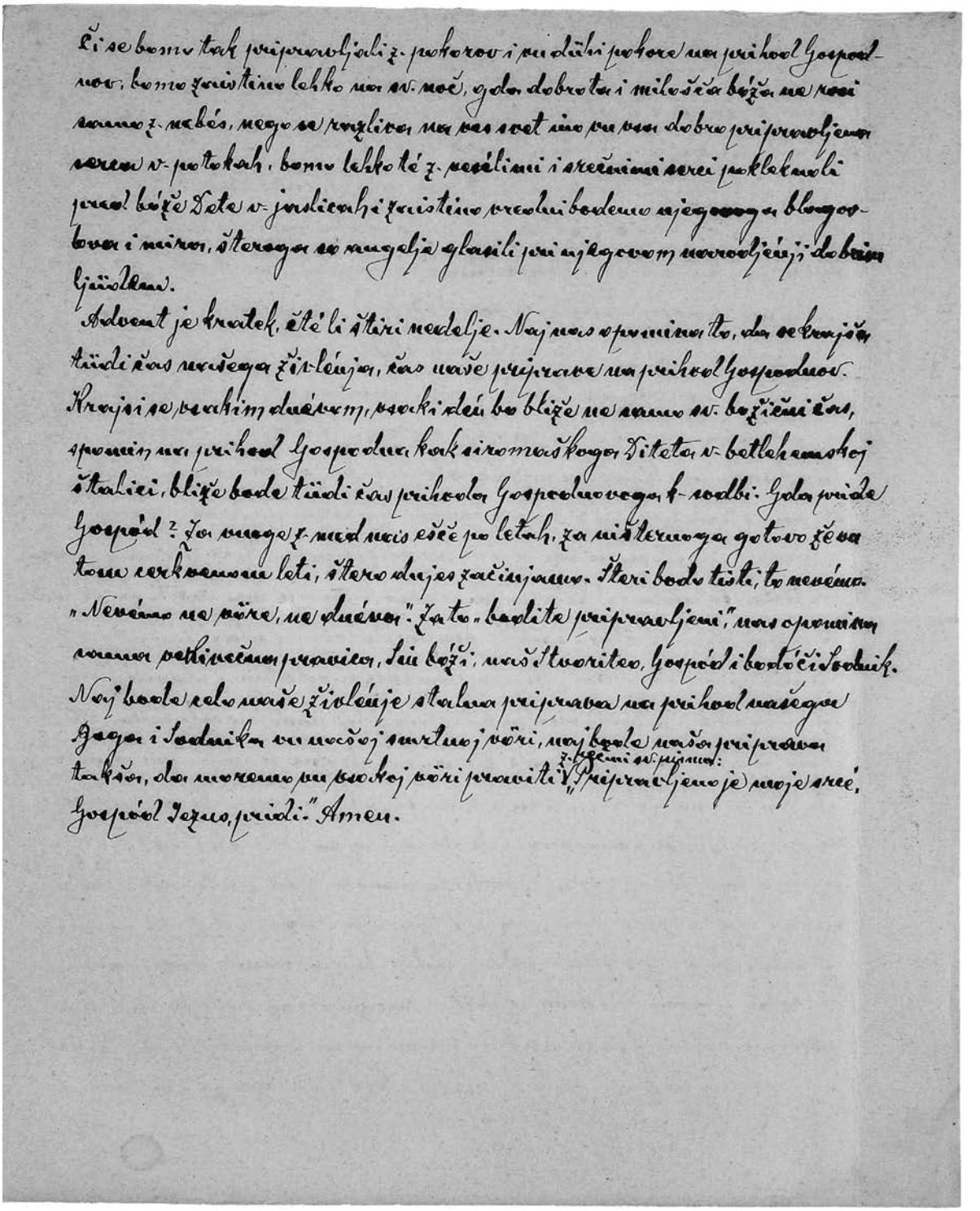

Či se bomo tak pripravljali z. postorov i na dühi postore na prihod Gospodnov, bomo zvisténo lehko nas sv. mše, ojdov dobroto i milošče božje na naši zemlji z. nebés, nego se razlijevo na nas svet nas pa nas do bro pripravljene serce v. postokah, bomo lehko té z. nesélimi i srečnimi serci poklekavli pred božje Dete v. jaslicah i zvisténo vredni bodemo njegovega blagoslovon i mirov, šteroga so angelji glasili pri njegovem novorojénji, dobrim ljüdém.

Advent je kratek, ětě li štiri nedelje. Nej nas opominilo, da se krajšajo tiidi časi naše zémeljske žívlénje, čas nave pripravé na prihod Gospodnov. Krojijo se pervim dnévom, pervi idéi bo bliže na našo sv. božično čas, spomin na prihod Gospodnov kak siromaškoga Dítéta v. betlehemskoj štalici, bliže bode tiidi čas prihodov Gospodnovega k. sodbi. Gdov pride Gospód z. žvo mogo z. med nas ešče po létah, za nikterega gotovo žé na tom zemeljskom leti, šteroga dnéjes začinjamo. Šteri bodo tisti, to nevémo. „Nevémo ne púre, ne dnéva". Zato „bodite pripravljeni", nas opominio naši pethinčetni pravici, Sin božji, naši Stvoritej, Gospód i bodoči sodnik. Nej bode celo naše žívlénje stalna pripravа na prihod našega Gospoda i Sodnika na vsčoj smrtnoj púti, nej bode naša pripravа takša, da moremo na pravoj púti pravíti z. tékemi sv. pijanci: „Pripravljeno je moje srce, Gospód Jezus, pridi." Amen.

Či se bomo tak pripravljali z pokorov i vu dühi pokore na prihod Gospodnov, bomo zaistino lehko na svéto noč, gda dobrota i milošča bóža ne rosi samo z nebés, nego se razliva na ves svet ino vu vsa dobro pripravljena srca v potokah, bomo lehko té z vesélimi i srečnimi srci pokleknoli pred bóže Dete v jaslicah, i zaistino vredni bodemo njegovoga blagoslova i mira, šteroga so angelje glasili pri njegovom narodjénji dobrim ljüdem.

Advent je kratek, čté li štiri nedelje. Naj nas opomina to, da se krajša tüdi čas našega živlénja, čas naše priprave na prihod Gospodnov. Krajši se vsakim dnévom, vsaki dén bo bliže ne samo svéti božični čas, spomin na prihod Gospodna kak siromaškoga Diteta v betlehemskoj štalici, bliže bode tüdi čas prihoda Gospodnovoga k sodbi. Gda pride Gospód? Za vnogo zmed nas ešče po letah, za ništernoga gotovo že vu tom cerkvenom leti, štero dnjes začinjamo. Šteri bodo tisti, to nevémo. *»Nevémo ne vöre, ne dnéva.«* Zato *»bodite pripravljeni,«* nas opomina sama vekivečna pravica, Sin bóži, naš Stvoriteo, Gospód i bodóči Sodnik. Naj bode celo naše živlénje stalna priprava na prihod našega Boga i Sodnika vu našoj smrtnoj vöri, naj bode naša priprava takša, da moremo vu vsakoj vöri praviti z rečmi svétoga pisma: *»Pripravljeno je moje srcé, Gospód Jezus, pridi.«* Amen.

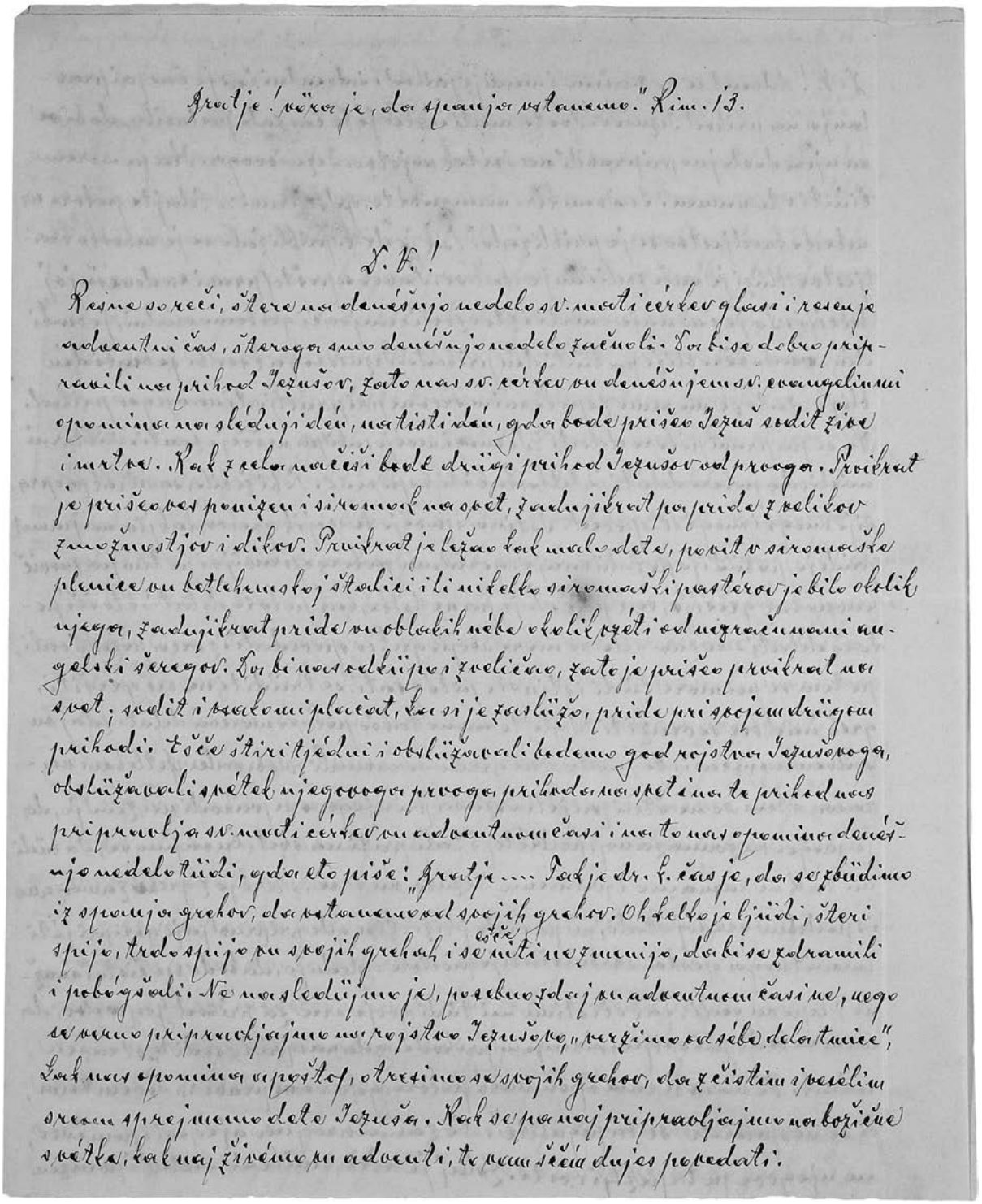

Gratje! pózor je, da spanja vstanemo." Rim. 13.

V. V.!

Resne so reči, štere na današnjo nedelo sv. mati cérkev glasi i resenje
adventni čas, šterega smo današnjo nedelo začnoli. Da bi se dobro pripra-
vili na prihod Jezušov, zato nas sv. cérkev na današnjem sv. evangelimi
opomine na slednji dén, na tisti dán, gda bode prišeo Jezuš sodit žive
i mrtve. Kak zelo naučeši bode drügi prihod Jezušov od prvoga. Prvikrat
je prišeo ves ponižen i siromek na spet, zadnjikrat pa pride z velikov
zmožnostjov i dikov. Prvikrat je ležao kak malo dete, povit v siromaške
plenice na betlehemskoj štalici i ali nikelko siromaški pastérov je bilo okolik
njegov, zadnjikrat pride na oblakih nébe okoliš vzéti od nigrančnami na-
galski šeregov. Da bi nas odküpo i zvelično, zato je prišeo prvikrat na
spet, sodit i vsakomi plačat, kak si je zaslüžo, pride pri spojem drügom
prihodi. Zato štiri tjédne i obslužavali bodemo god rojstva Jezušovoga,
obslužavali spétek njegovoga prvoga prihoda na spet i na ta prihod nas
pripravlja sv. mati cérkev na adventnom časi i na to nas opomine denéš-
njo nedelo tüdi, gda eto piše: „Gratje .... Tak je dr. V. čas je, da se zbüdimo
iz spanja grehov, da vstanemo od spojih grehov. Oh velko je ljüdi, šteri
spijo, trdo spijo na spojih grehah i se ščé nikaj nezmanijo, da bi se zdramili
i pobógšali. Na nas sledüjmo je, prez dvoja na adventnom časi me, nego
se vsemo pripravlajmo na rojstvo Jezušovo, „veržimo od sébe dela tmice",
tak nas opomine vsprošlost, obrnimo se svojih grehov, da zčistim i veselim
srcom sprejmemo dete Jezuša. Kak se pa naj pripravlajmo na božične
svétke, kak naj živémo na adventi, te nam ščéla dnjes povedati.

1. adventna nedelja (3. obdobje, verjetno Martjanci)

NP375

»Bratje! Vöra je, da spanja vstanemo.« Rim. 13.

Dragi verniki!

Resne so reči, štere na denéšnjo nedelo svéta mati cérkev glasi, i resen je adventni čas, šteroga smo denéšnjo nedelo začnoli. Da bi se dobro pripravili na prihod Jezušov, zato nas svéta cérkev vu denéšnjem svétom evangeliumi opomina na slédnji dén, na tisti dén, gda bode prišeo Jezuš sodit žive i mrtve. Kak zcela načiši bode drügi prihod Jezušov od prvoga. Prvikrat je prišeo ves ponizen i siromak na svet, zadnjikrat pa pride z velikov zmožnostjov i dikov. Prvikrat je ležao kak malo dete, povit v siromaške plenice vu betlehemskoj štalici, i li nikelko siromaški pastérov je bilo okolik njega, zadnjikrat pride vu oblakih nébe, okolikvzéti od nezračunani angelski šeregov. Da bi nas odküpo i zveličao, zato je prišeo prvikrat na svet; sodit i vsakomi plačat, ka si je zaslüžo, pride pri svojem drügom prihodi. Ešče štiri tjédni i obslüžavali bodemo god rojstva Jezušovoga, obslüžavali svétek njegovoga prvoga prihoda na svet, i na te prihod nas pripravlja svéta mati cérkev vu adventnom časi, i na to nas opomina denéšnjo nedelo tüdi, gda eto piše: *»Bratje … Tak je, dragi krščeniki, čas je, da se zbüdimo iz spanja grehov, da vstanemo od svojih grehov.«* Oh, kelko je ljüdi, šteri spijo, trdo spijo vu svojih grehah i se ešče niti ne zmenijo, da bi se zdramili i pobógšali. Ne nasledüjmo je, posebno zdaj vu adventnom časi ne, nego se verno pripravljajmo na rojstvo Jezušovo, *»vržimo od sébe dela tmice,«* kak nas opomina apoštol, otresimo se svojih grehov, da z čistim i vesélim srcom sprejmemo dete Jezuša. Kak se pa naj pripravljajmo na božične svétke, kak naj živémo vu adventi, to vam ščém dnjes povedati.

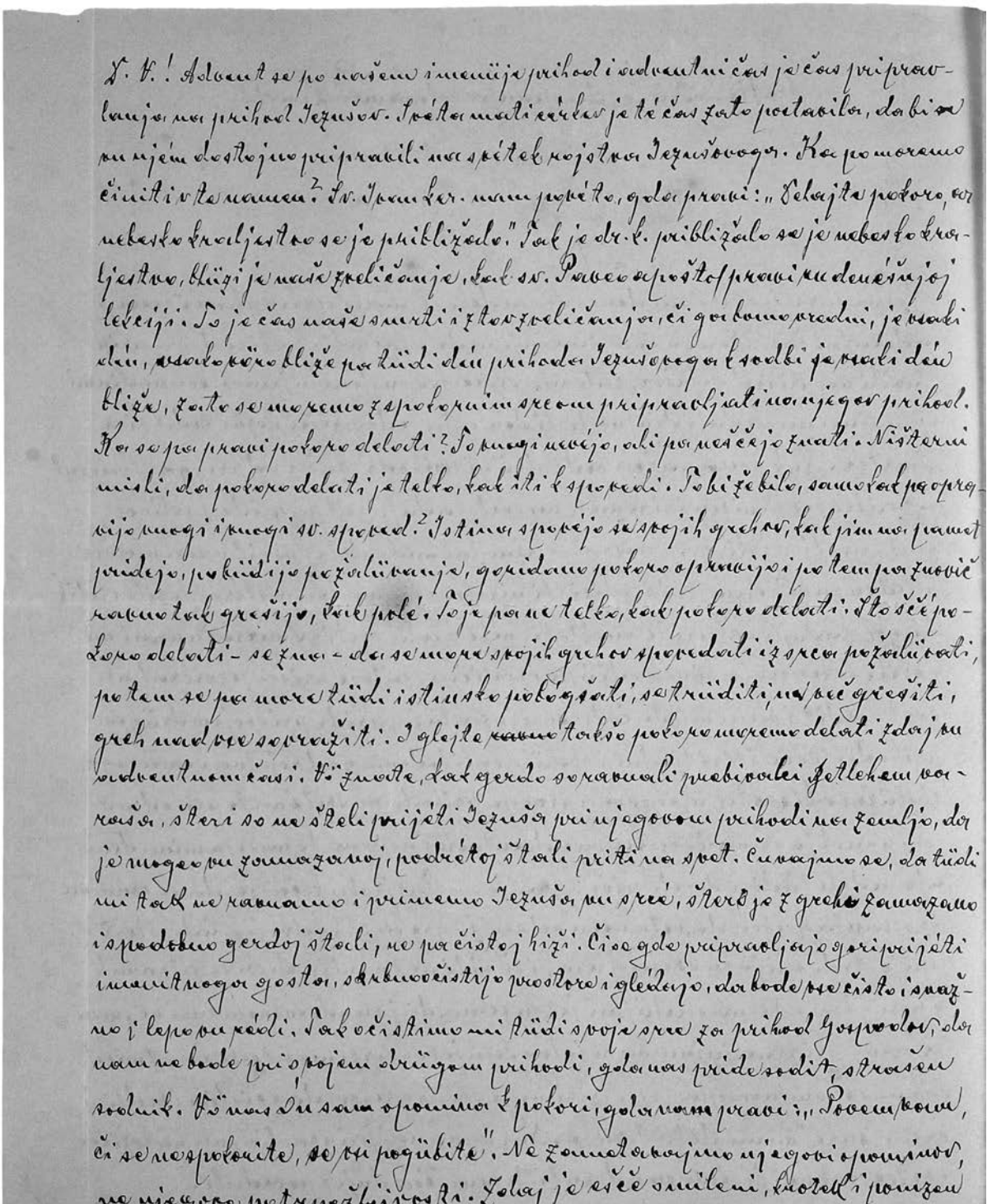

V. V.! Adovent se po našem imenuje prihod i advantni čas je čas pripravljanja na prihod Jezušov. Prátor mali zvárbar je tê čas zato postavilo, da bi se na njém dostojno pripravili na spétek nojstvo Jezušovoga. Kaj po moramo činiti v tê naméni? Sv. Ivan Kr. nam piše to, gda pravi: „Delajte pokoro, ar nebeško kraljestvo se je približalo." Tak je dr. k. približalo se je nebesko kraljestvo, bližji je naše zveličanje, kak sv. Pavec se prošt spravi na dnešnjoj lekciji. To je čas naše smrti i zkončanja, či go kamo pravdni, je vsaki dán, vsako pôro bliže na küdi dán prihoda Jezušovoga k sodbi ja vsaki dán bliže, zato se moremo z spokojnim srcem pripravljati na njegov prihod. Kak se pa pravi pokoro delati? To mogi mnôgi, ali po nečêjo znati. Ništerni misli, da pokoro delati je tolko, kak iti k spovedi. To bi žebilo, samovkat pa opravijo mogi i mnogi sv. spoved.[2] To tüdi spovéjo se svojih grehov, kak jim na pamet pridejo, pa küdijo pozabljivanje, govidano pokoro opravijo i potem na znovič navado tak grêšijo, kak pole. To je pa ne tolko, kak pokoro delati. Kto hčê pokoro delati – se zna – da se more svojih grehov spovedati iz srca požalüvati, potem se pa more küdi i stinsko pobožgšati, se küditi, na prê grêšiti, grêh nad vse sovražiti. Oglejte kamo tákšo pokoro moremo delati zdaj na advantnom časi. Vé znate, kak gerdo so ravnali pastirci betlehemski vo-rovši, šteri so na štali prijéli Jezuša pri njegovom prihodi na zemlji, da je mogao po zemaganoj, podrtoj štali priti na spet. Čuvajmo se, da tüdi mi tak ne ravnamo i primemo Jezuša na srcé, štero je z grehi zamazano i spodobno gerdoj štali, ne pa čistoj hiži. Čisto gde pripravljajo gori prijéti imenitnoga gosta, skrbno očistijo prostore i gledijo, da bode pa čisto i snažno i lepo po sobi. Tak očistimo mi tüdi svoje srce za prihod Gospodov, da nam ne bode pri pojem obrüganom prihodi, gda nas pride sodit, strašen sodnik. Vé nas du sam opomino k pokori, gda nam pravi: „Pokorite se, či se nepokorite, se pri pogübite". Ne zamatrajmo njegovi opominov, ne njegove potrpežljivosti. Zdaj je eščê smilen, knotrê i ponizen

Dragi verniki! Advent se po našem imenüje prihod i adventni čas je čas pripravlanja na prihod Jezušov. Svéta mati cérkev je té čas zato postavila, da bi vu njém dostojno pripravili na svétek rojstva Jezušovoga. Ka [pa] moremo činiti v te namen? Svéti Ivan Krstiteo nam pové to, gda pravi: *»Delajte pokoro, ar nebesko kraljestvo se je približalo.«* Tak je, dragi krščeniki, približalo se je nebesko kraljestvo, blüzi je naše zveličanje, kak svéti Paveo apoštol pravi vu denéšnjoj lekciji. To je čas naše smrti i z tov zveličanja, či ga bomo vredni, je vsaki dén, vsako vöro bliže pa tüdi dén prihoda Jezušovoga k sodbi je vsaki dén bliže, zato se moremo z spokornim srcom pripravljati na njegov prihod. Ka se pa pravi pokoro delati? To vnogi nevéjo, ali pa neščejo znati. Ništerni misli, da pokoro delati je telko, kak iti k spovedi. To bi že bilo, samo kak pa opravijo vnogi i vnogi svéto spoved? Istina, spovéjo se svojih grehov, kak jim na pamet pridejo, pobüdijo požalüvanje, goridano pokoro opravijo i po tem pa znovič ravno tak grešijo, kak prlé. To je pa ne telko, kak pokoro delati. Što ščé pokoro delati – se zna – da se more svojih grehov spovedati, iz srca požalüvati, po tem se pa more tüdi istinsko pobógšati, se trüditi, ne več grešiti, greh nadvse sovražiti. I glejte, takšo pokoro moremo delati zdaj vu adventnom časi. Vö znate, kak grdo so ravnali prebivalci Betlehem varaša, šteri so ne šteli prijéti Jezuša pri njegovom prihodi na zemljo, da je mogeo vu zamazanoj, podrétoj štali priti na svet. Čuvajmo se, da tüdi mi tak ne ravnamo i primemo Jezuša vu srcé, štero je z grehi zamazano i spodobno grdoj štali, ne pa čistoj hiži. Či se gde pripravljajo goriprijéti imenitnoga gosta, skrbno očistijo prostore i glédajo, da bode vse čisto i snažno i lepo vu rédi. Tak očistimo mi tüdi svoje srce za prihod Gospodov, da nam ne bode pri svojem drügom prihodi, gda nas pride sodit, strašen sodnik. Vö nas Ón sam opomina k pokori, gda nam pravi: *»Povem vam, či se ne spokorite, se vsi pogübite.«* Ne zametavajmo njegovi opominov, ne njegove potrpežljivosti. Zdaj je ešče smileni, krotek i ponizen,

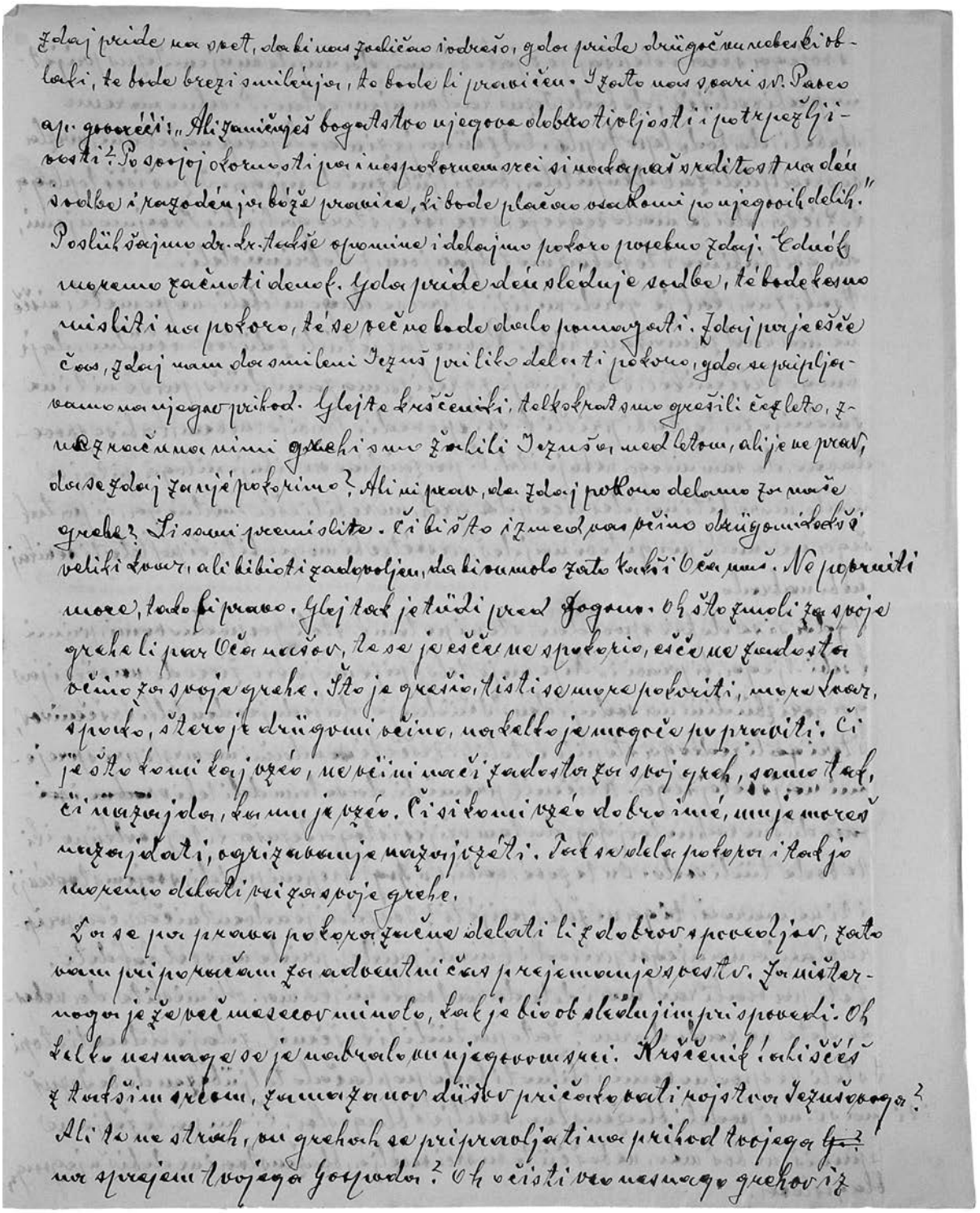

Zdaj pride na svet, da ki nas zaliči no i odreši, gdor pride drugač na nebeski oblaki, te bode brezi smilenjja, te bode li pravičen. Zato nas opozarja sv. Pavel ap. govoreči: „Ali zaničuješ bogastvo njegove dobrotljivosti i potrpežljivosti? Po svoji okornosti pa i nespokorjenem srci si nakopaš srditost na dan srdbe i razodenja pravične božje sodbe, ki bode plačao vsakomi po njegovih delih." Poslušajmo dr. kr. Pavlje opomine i delajmo pokoro pravično zdaj. Edino moramo začeti danes, gdor pride, den sledujoč sodbe, te bode lasno misliti na pokoro, te se pač ne bode dalo pomagati. Zdaj pa je ešče čas, zdaj nam da smileni Jezuš prilike delati pokoro, gdor se pripravjamo na njegov prihod. Glejte kršćeniki, dostakrat smo grešili čez leto, z nekterimi smo grehi se nam žalili Jezuša med letom, ali je ne prav, da se zdaj za nje pokorimo? Ali ni prav, da zdaj pokoro delamo za naše grehe? Li sami premislite. Či bi što izmed nas pešao v dežgonik dol v veliki žoar, ali bi bio ti zadovoljen, da bi samo zato tacih čez mes. No poprviti more, tudi bi prav. Glej tak je tudi pred Bogom. Oh što gnoli za svoje grehe li prav čez nečov, ka se je ešče ne spokorio, ešče ne zadostar čino za svoje grehe. Što je grešio, tisti se more pokoriti, more žnar, spovedi, šteroje drugomi čino, nekaj je mogoče popraviti. Či je što komi koj vzeo, ne čini mu ne zadostar za svoj greh, samo tak, či nazaj da, kar mu je vzeo. Či si komi vzeo dobro imé, mu je moreš nazaj dati, ogrizavanje nazaj vzeti. Tak se dela pokora i tak je nam treba delati pri za svoje grehe.

Zato se pa prava pokora zvečine dela li z dobrov spovedjov, zato vam pripovedam za adventni čas prejemanje sv. Zakramenta. Za mašternogo je že več mescov minolo, kak je bio ob sledujim pri spovedi. Oh kelko nesnage se je nabralo na njegovom srci. Kršćenik! ali bi šeš z takšim srcem, z nesnago na svoj dušev pričakovati pojstvo Jezušovoga? Ali te ne strah, na grehah se pripravljati na prihod tvojega G[ospo]d[a] na sprejem tvojega Gospodar? Oh očisti vse nesnage grehov iz

zdaj pride na svet, da bi nas zveličao i odrešo, gda pride drügoč vu nebeski oblaki, te bode brezi smilénja, te bode li pravičen. I zato nas svari svéti Paveo apoštol, govoréči: *»Ali zaničuješ bogatstvo njegove dobrotivljosti i potrpežljivosti? Po svojoj okornosti pa i nespokornem srci si nakapaš srditost na dén sodbe i razodénja bóže pravice, ki bode plačao vsakomi po njegovih delih.«* Poslühšajmo, dragi krščeniki, takše opomine i delajmo pokoro posebno zdaj. Ednók moremo začnoti denok. Gda pride dén slédnje sodbe, té bode kesno misliti na pokoro, té se več ne bode dalo pomagati. Zdaj pa je ešče čas, zdaj nam da smileni Jezuš priliko, delati pokoro, gda se [pripravljamo] na njegov prihod. Glejte, krščeniki, telkokrat smo grešili čez leto, z nezračunanimi grehi smo žalili Jezuša med letom, ali je ne prav, da se zdaj za njé pokorimo? Ali ni prav, da zdaj pokoro delamo za naše grehe? Li sami premislite. Či bi što izmed vas včino drügomi kakši veliki kvar, ali bi bio ti zadovoljen, da bi on molo zato kakši očanaš. Ne, povrniti more, tako bi pravo. Glej, tak je tüdi pred Bogom. Oh, što zmoli za svoje grehe li par očanašov, te se je ešče ne spokorio, ešče ne zadosta včino za svoje grehe. Što je grešio, tisti se more pokoriti, more kvar, spako, štero je drügomi včino, na kelko je mogoče popraviti. Či je što komi kaj vzéo, ne včini nači zadosta za svoj greh, samo tak, či nazajda, ka mu je vzéo. Či si komi vzéo dobro imé, mu je moreš nazajdati, ogrizavanje nazajvzéti. Tak se dela pokora i tak jo moremo delati vsi za svoje grehe.

Da se pa prava pokora začne delati li z dobrov spovedjov, zato vam priporačam za adventni čas prejemanje svestv. Za ništernoga je že več mesecov minolo, kak je bio ob slednjim pri spovedi. Oh, kelko nesnage se je nabralo vu njegovom srci. Krščenik! Ali ščéš z takšim srcom, zamazanov düšov pričakovati rojstva Jezušovoga? Ali te ne strah, vu grehah se pripravljati na prihod tvojega, na sprejem tvojega Gospoda? Oh očisti vso nesnago grehov iz

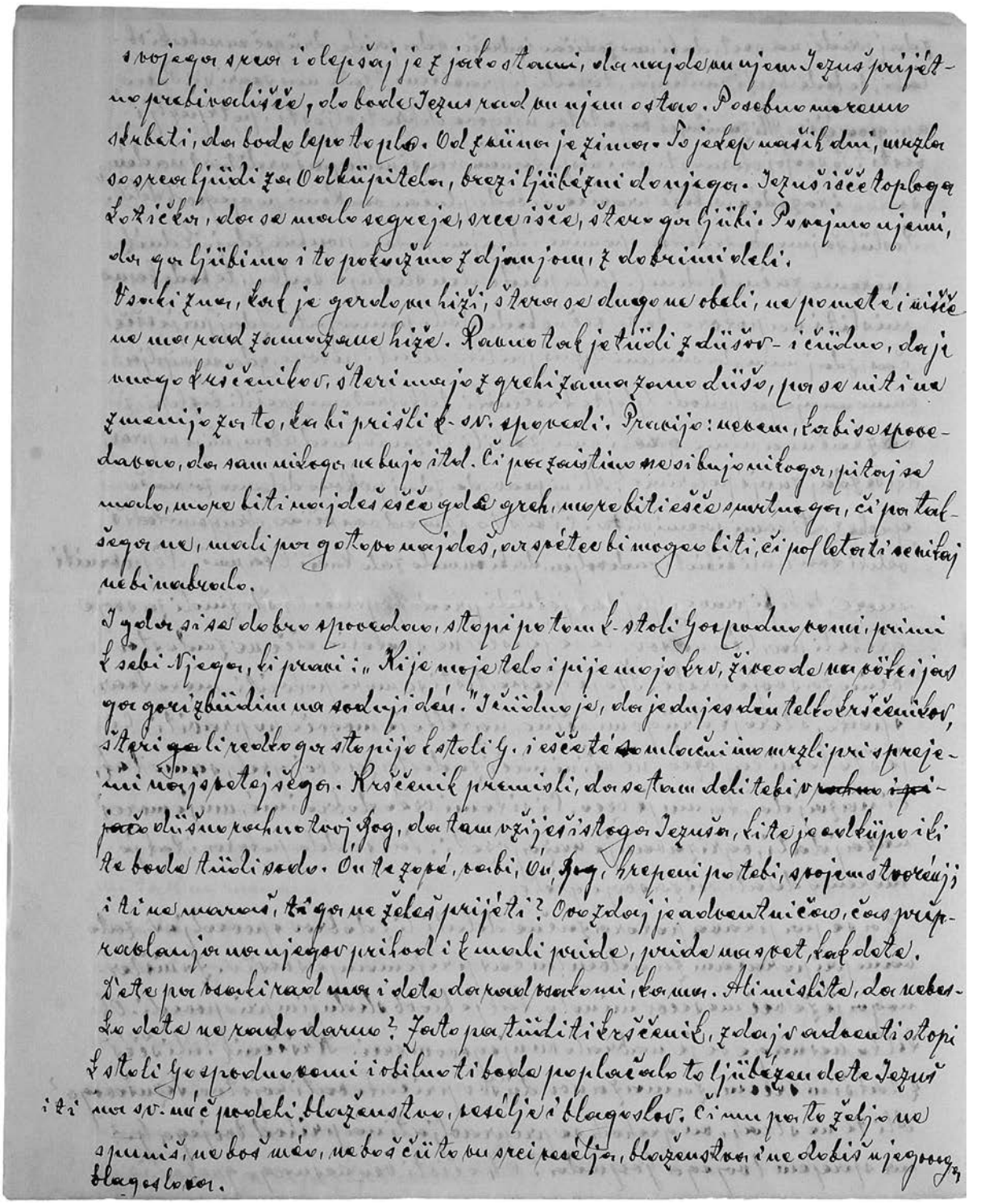

svojega srca i olepšaj je z jako stanu, da najde na njem Jezuš prijétno prebivališče, da bode Jezus rad pri njem ostal. Posebno moramo skrbeti, da bode lepo toplo. Od zuna je zima. To je kakor naših dni, mrzlo so srca ljudi za Boškupitelov, brez ljubézni do njega. Jezuš išče toplega ložiča, da se malo segreje, srca išče, ktero gori ljubi. Povajmo njemu, da ga ljubimo i to prekrižano z djanjom, z dobrimi deli.

Vsaki znamo, kak je gerdo na hiži, ktera se drugo ne obeli, na prometé i ulice ne more rad zamrzgane hiže. Ravno tak je tudi z dušov- i čudno, da je mnogo kršćenikov, šteri nemajo z grehi zamazano dušo, pa se niti na zmenijo za to, kaki pridejo k- sv. spovedi. Premijo: nemam, kaj bi se spovedavao, da sam nikoga ne bujo itd. Či pa zaistino ne sibujo nikoga, pitaj se malo, more biti najdeš ešče gdo grih, more biti ešče smrtnoga, či pa tak šega ne, mali pa gotovo najdeš, ar spétec bi mogao biti, či pa leta ti se nitaj ne bi nabralo.

I gdor si se dobro spovedao, stopi potom k- stoli Gospodnovoj, primi k sebi Njega, ki pravi: „Kaj je moje telo i pije moju kr, živeo do na pôšo i jaz gor gori z budnim na sodnji dén." Čudno je, da je dujes dén telo kršćenikov, šteri gda li redko gor stopijo k katoliš. i ešče te sam ločeni no mrzli pri spreje mi moj spetej šega. Kršćenik premisli, da se tam deli tebi v rocno i spijačo dušno rocno tvoj Bog, da tam vzijes živoga Jezuša, kitje ovlkupio i ki te bode tudi sodo. On te zové, pravi, On, Bog, hrepeni po tebi, spojen stvoréuj i ti ne maraš, tá gor ne želeš prijéti? Ovo zdaj je adventni čas, čas pripravlanja na njegov prihod i k mali pride, pride na spet, kak dete. Dete pa vsaki rad ma i dete da rad vsakomi, kamer. Ali mislite, da nekaj to dete ne rado dara? Jako pa tudi ti kršćenik, zdaj v adventi stopi k stoli Gospodnovoj i obilno ti bode poplačalo to ljubézen dete Jezuš i ti na sv. mé z podeli blaženstvo, veselje i blagoslov. Či mu pa to željo ne spuniš, ne boš mél, nabož čiu to bu srci veselje, blaženstvo i ne dobiš njegovoga blagoslova.

svojega srca i olepšaj je z jakostami, da najde vu njem Jezuš prijétno prebivališče, [da] bode Jezuš rad vu njem ostao. Posebno moremo skrbeti, da bode lepo toplo. Odzvüna je zima. To je kep naših dni, mrzla so srca ljüdi za Odküpitela, brezi ljübézni do njega. Jezuš išče toploga kotička, da se malo segreje, srce išče, štero ga ljübi. Povejmo njemi, da ga ljübimo, i to pokažmo z djanjom, z dobrimi deli.

Vsaki zna, kak je gedo vu hiži, štera se dugo ne obeli, ne pometé, i nišče nema rad zamazane hiže. Ravno tak je tüdi z düšov – i čüdno, da je vnogo krščenikov, šteri majo z grehi zamazano düšo, pa se niti ne zmenijo za to, ka bi prišli k svétoj spovedi. Pravijo: ne vem, ka bi se spovedavao, da sam nikoga ne bujo itd. Či pa zaistino nesi bujo nikoga, pitaj se malo, morebiti najdeš ešče gde greh, morebiti ešče smrtnoga, či pa takšega ne, mali pa gotovo najdeš, ar svétec bi mogeo biti, či pol leta ti se nikaj ne bi nabralo.

I gda si se dobro spovedao, stopi po tom k stoli Gospodnovomi, primi k sebi Njega, ki pravi: »Ki je moje telo i pije mojo krv, živeo de na vöke i jas ga gori zbüdim na sodnji dén.« I čüdno je, da je dnjesdén telko krščenikov, šteri li redko [gda] stopijo k stoli Gospodnovomi, i ešče té so mlačni ino mrzli pri sprejemi najsvetejšega. Krščenik, premisli, da se tam deli tebi v düšno rahno tvoj Bog, da tam vžiješ istoga Jezuša, ki te je odküpo i ki te bode tüdi sodo. Ón te zové, vabi, Ón, Bog, hrepeni po tebi, svojem stvorénji i ti ne maraš, ti ga ne želeš prijéti? Ovo zdaj je adventni čas, čas pripravlanja na njegov prihod, i kmali pride, pride na svet, kak dete. Dete pa vsaki rad ma i dete da rad vsakomi, ka ma. Ali mislite, da nebesko dete ne radodarno? Zato pa tüdi ti, krščenik, zdaj v adventi stopi k stoli Gospodnovomi i obilno ti bode poplačalo to ljübézen dete Jezuš i ti na svéto nóč podeli blaženstvo, vesélje i blagoslov. Či mu pa to željo ne spuniš, ne boš méo, ne boš čüto vu srci vesélja, blaženstva i ne dobiš njegovoga blagoslova.

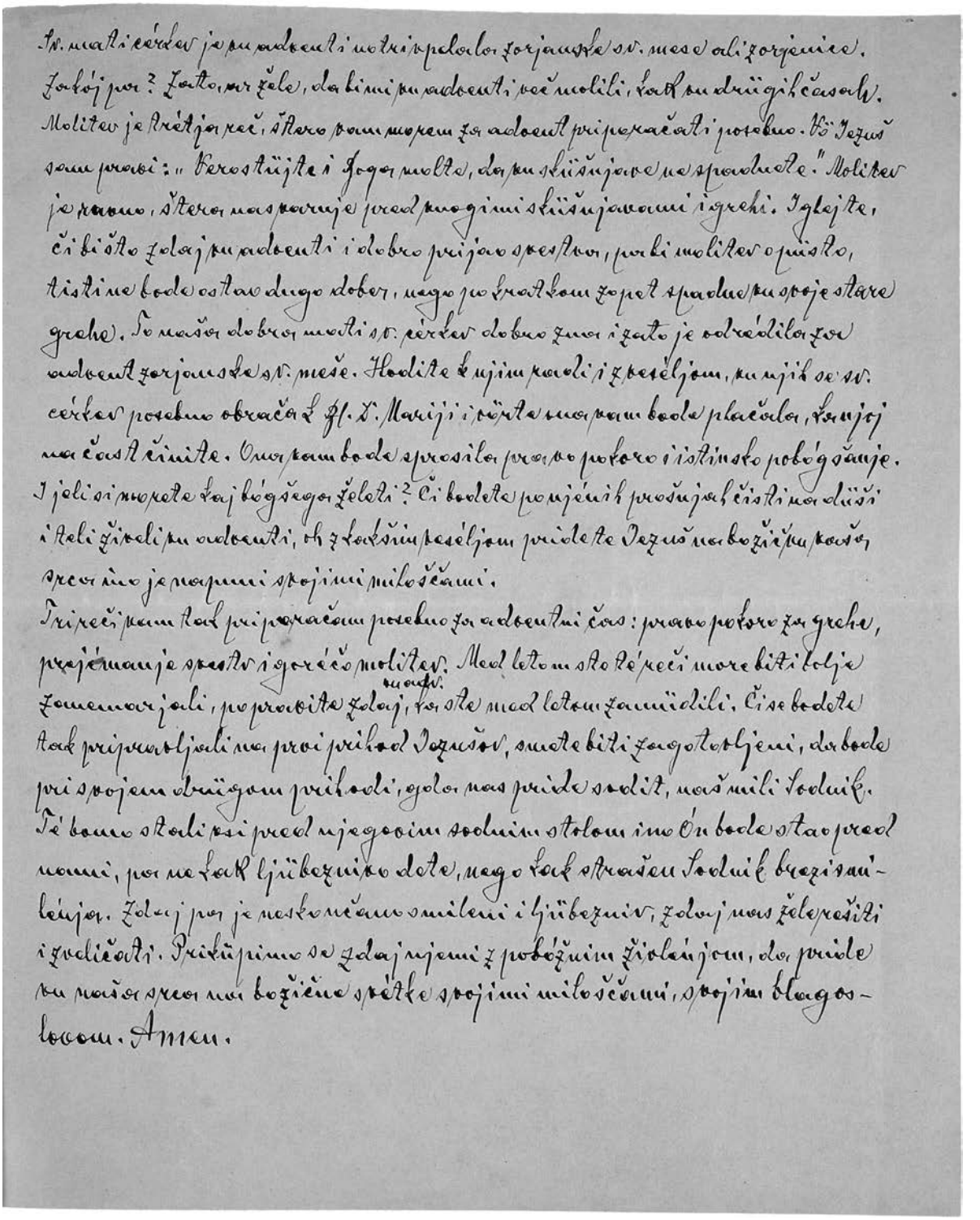

Sv. mati cérker je pa adventi nekaj apelov za janske sv. mese oli zorjenice. Zakoj pa? Zato, ar žele, da bi mi pa adventi več molili, kak pa druzih časah. Molitev je štiri reči, štero pam more za adventi pripravčati pravo. Vö Jezuš sam pravi: „Verostüjte i Jogar molte, da pa skušnjave ne spadnete." Molitev je znamo, štera nas varuje pred pogibnimi skušnjavami i grehi. Iglajte, či bi šteo zdaj pa adventi i dobro prijavo spovedan, pa bi molitev o miro, tisti ne bode ostav dugo dober, nego pa kratkom zopet spadne pa spoje stare grehe. Še našo dobro mati sv. cérker dobro znao i zato je odrédila za adventi zorjanske sv. meše. Hodite k njim radi i z veseljom, pa njih se sv. cérker posebno obračа k Dj. D. Mariji i pejte na pam bode plačala, da jo na čast činite. Ona pam bode sprosila pravo pokoro i istinsko pobóg šanje. I jeli si morate kaj bóg šega želeti? Či bodete po njenih prošnjah čisti na düši i steli živeli pa adventi, oh z lekšim veseljom pridete Jezuša na božično pasо, sprevino je napuni spojimi miloščami.

Tri reči pam kak pripravčam posebno za adventni čas: pravo pokoro za grehe, prejémanje spovedi i goréčo molitev. Med letom sto reči more biti bolje zamenovani, po prosebite zdaj, da sto med letom zamüdili. Či se bodete kak pripravljali na proi prihod Jezušov, morete biti zagotovljeni, da bode pri spojem obiskom prišeli, ogolo nas pride srečit, naš mili Sodnik. Te bomo stali pa sodi pred njegovim sodnim stolom ino On bode stao pred nami, pa ne kak ljübezniво dete, nego kak strašen Sodnik brezi sa milenja. Zdaj pa je nasko nečamo smileni i ljübezniv, zdaj nas želepošti i zveličati. Pričnimo se zdaj njemi z pobožnim živlenjom, da pride na naš sprevino božične svétke spojimi miloščami, spojim blagoslovom. Amen.

Svéta mati cérkev je vu adventi notri vpelala zorjanske svéte meše ali zorjenice. Zakój pa? Zato, ar žele, da bi mi vu adventi več molili, kak vu drügih časah. Molitev je trétja reč, štero vam morem za advent priporačati posebno. Vö Jezuš sam pravi: *»Verostüjte i Boga molte, da vu skušnjave ne spadnete.«* Molitev je ravno, štera nas varuje pred vnogimi skušnjavami i grehi. I glejte, či bi što zdaj vu adventi i dobro prijao svestva, pa bi molitev opüsto, tisti ne bode ostao dugo dober, nego po kratkom zopet spadne vu svoje stare grehe. To naša dobra mati svéta cérkev dobro zna i zato je odrédila za advent zorjanske svéte meše. Hodite k njim radi i z veséljom, vu njih se svéta cérkev posebno obrača k Blaženoj Devici Mariji i vörte, ona vam bode plačala, ka njoj na čast činite. Ona vam bode sprosila pravo pokoro i istinsko pobógšanje. I jeli si morete kaj bógšega želeti? Či bodete po njénih prošnjah čisti na düši i teli živeli vu adventi, oh, z kakšim veséljom pride te Jezuš na božič vu vaša srca ino je napuni svojimi miloščami.

Tri reči vam tak priporačam posebno za adventni čas: pravo pokoro za grehe, prejémanje svestv i goréčo molitev. Med letom ste té reči morebiti bolje zanemarjali, popravite zdaj vu adventi, ka ste med letom zamüdili. Či se bodete tak pripravljali na prvi prihod Jezušov, smete biti zagotovljeni, da bode pri svojem drügom prihodi, gda nas pride sodit, naš mili Sodnik. Té bomo stali vsi pred njegovim sodnim stolom ino Ón bode stao pred nami, pa ne kak ljübeznivo dete, nego kak strašen Sodnik brezi smilénja. Zdaj pa je neskončano smileni i ljübezniv, zdaj nas žele rešiti i zveličati. Priküpimo se zdaj njemi z pobóžnim živlénjom, da pride vu naša srca na božične svétke svojimi miloščami, svojim blagoslovom. Amen.

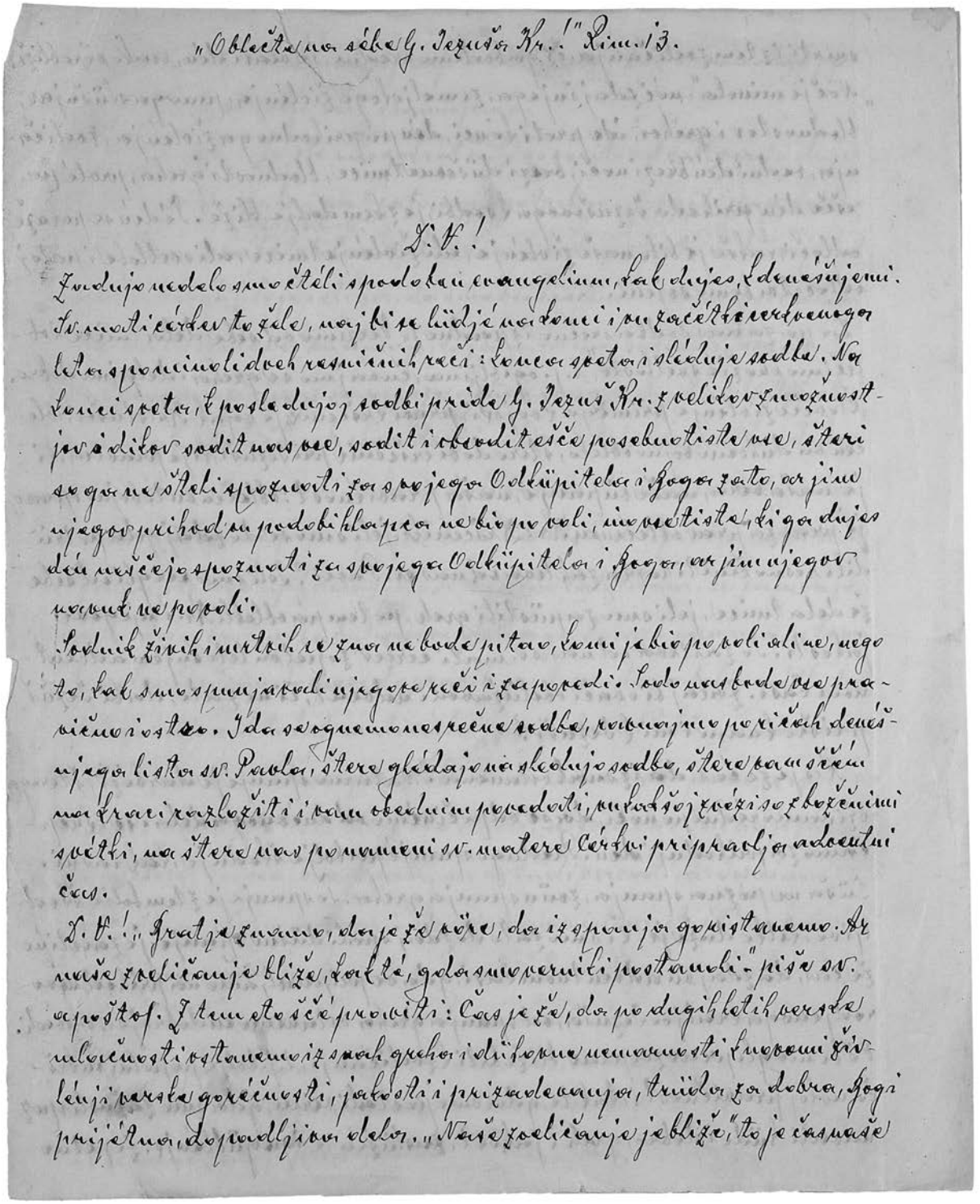

„Oblecite na sebe g. Jezuša Kr.!" Rim. 13.

V. V.!

Zadnjo nedeljo smo čteli sporočilo evangelium, kak dujes, k denešnjemi. Sv. mati cérkev to želé, naj bi se ljudjé nadonmi i na začek hitrega leta spomnili dveh resničnih rečí: konca sveta i sledujoje sodbe. Na konci sveta, k poslednjoj sodbi pride g. Jezuš Kr. z velikov zmožnostjov i dikov sodit nas vse, sodit i obsodit ešče posebnoti sta vse, šteri so gori ne šteli spoznati za svojega Odküpitela i Boga zato, ar jim njegov prihod na podobi hlapca ne bio po volji, in vse tisti, ki go dujes dén neščejo spoznati za svojega Odküpitela i Boga, ar jim njegov nauk ne po volji.

Sodnik živih i mrtvih se zna ne bode pitao, komi je bio po voli ali ne, nego to, kak smo spunjavali njegove zapovedi i zapopedi. Sodo nas bode na pra-vičnoi ostro. Ida se oglasi nesrečna sodba, vu kojoj nas po vših denéš-njegov listov sv. Paola, štere gledajo na sledujo sodbo, štere pa nas želé na kraci razložiti i nam obsežnim popadoti, pak kaj jo zvézi so zbožanimi spétki, na štere nas po naumeni sv. matere Cérkvi pripravljo advenšni čas.

V. V.! „Kratje zmanjo, da je že nóre, da iz spanja go pristanemo. Ar naše zveličanje je bliže, kak tá, gda smo pervič postanoli" – piše sv. apoštof. Z tem sto se ščé prouviti: Čas je že, da po dugih letih pervih mlačnosti i ostanemo iz spanja grehov i dühovne nemarnosti i napovni živ-lenji pravoga goréčnosti, jakosti i prizadevanja, trüdov za dobra, Bogi prijétna, dopadljiva dela. „Naše zveličanje je bliže," to je čas naše

1. ADVENTNA NEDELJA
(3. OBDOBJE, VERJETNO MARTJANCI)

NP376

»Oblečte na sébe Gospoda Jezuša Kristuša!« Rim. 13.

Dragi verniki!

Zadnjo nedelo smo čtéli spodoben evangelium, kak dnjes, k denéšnjemi. Svéta mati cérkev to žele, naj bi se lüdjé na konci i vu začétki cerkvenoga leta spominoli dveh resničnih reči: konca sveta i slédnje sodbe. Na konci sveta, k poslednjoj sodbi pride Gospod Jezuš Kristuš z velikov zmožnostjov i dikov sodit nas vse, sodit i obsodit ešče posebno tiste vse, šteri so ga ne šteli spoznati za svojega Odküpitela i Boga zato, ar jim njegov prihod vu podobi hlapca ne bio po voli, ino vse tiste, ki ga dnjesdén neščejo spoznati za svojega Odküpitela i Boga, ar jim njegov navuk ne po voli.

Sodnik živih i mrtvih, se zna, ne bode pitao, komi je bio po voli ali ne, nego to, kak smo spunjavali njegove reči i zapovedi. Sodo nas bode vse pravično i ostro. I da se ognemo nesrečne sodbe, ravnajmo po ričah denéšnjega lista svétoga Pavla, štere glédajo na slédnjo sodbo, štere vam ščém na kraci razložiti i vam obednim povedati, vu kakšoj zvézi so z [božičnimi] svétki, na štere nas po nameni svéte matere Cérkvi pripravlja adventni čas.

Dragi verniki! *»Bratje, znamo, da je že vöra, da iz spanja goristanemo. Ar naše zveličanje bliže, kak té, gda smo verniki postanoli«* – piše svéti apoštol. Z tem eto ščé praviti: Čas je že, da po dugih letih verske mlačnosti vstanemo iz snah greha i dühovne nemarnosti k novomi živlénji verske goréčnosti, jakosti i prizadevanja, trüda za dobra, Bogi prijétna, dopadljiva dela. *»Naše zveličanje je bliže,«* to je čas naše

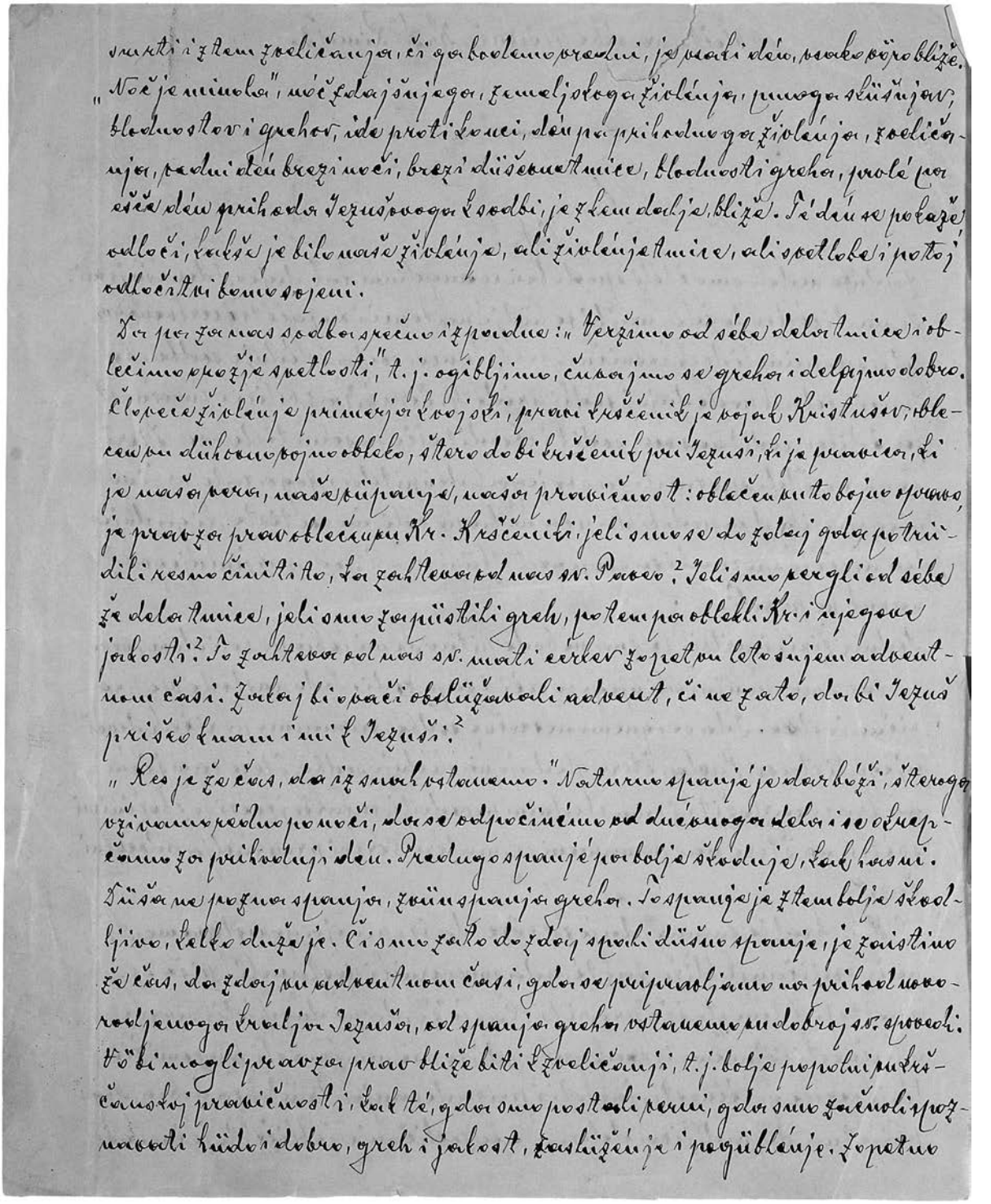

smrti i z tem zveličanja, či za boleno prosi, je mali dén, mako pòro bliže. „Noč je minola", móč zlaj šnjega, zamaljskega žiolénja, pmnogo sčušnjav, blodnostov i grehov, ide proti koncu, dén pa prihodnega žiolénja, zveličanja, padni dén brezi noči, brezi düšenemtnice, blodnosti i greha, prolé pa ešče dén prihoda Jezušovega k sodbi, je z tem dalja, bliže. Ke dén se pokaže odloči, kakšen je bilo naše žiolénja, ali žiolénja tmine, ali spetlobe i potoj odločitvi bomo sojeni.

Za pa za nas sodbo sprčno izpravne: „Vekžimo od sébe delortmice i oblečimo prožjé spetlosti", t. j. ogibljimo, čuvajmo se greha i delajmo dobro. Človeča žiolénja primérjo z ladjo, pravi krščenik je pojal Kristušov, obleczen pa düšnemu pojnemu oblaki, štero dobi krščenik pri Jezuši, ki je pravica, ki je naša pera, naše spčanja, naša pravičnost: oblačen pa to bojno opravo, je pravza pravoblečen pa Kr. Krščeniki, jeli smo se do zdaj gola potrüdili resno činiti to, za zahtevano od nas sv. Pavo.[2] Jeli smo pergli od sébe že delortmice, jeli smo zapüstili greh, potem pa oblekli Kr. i njegove jakosti.[2] To zahtevo od nas sv. mati cerkev zopetpa letošnjem adventnom časi. Zakaj bi opači obslüžavali advent, či ne zato, da bi Jezuš prišeo k nam i mi k Jezuši.[2]

„Res je že čas, da iz snah vstanemo." Naturno spanjé je dar božji, štero vžimamo pédno po noči, da se odpočinémo od düšnega dela i se odnavečamo za prihodnji dén. Pravdno spanjé pa bolje škoduje, kak kasni. Düša ne prezna spanjo, zvün spanja greha. To spanjé je z tem bolje škodljivo, kakšo duža je. Či smo zakaj do zdaj spoki düšno spanje, je zaistino že čas, da zdaj na adventnom časi, gda se pripravljamo na prihod novorodjenega kralja Jezuša, od spanja greha vstanemo pa dobroj ss. spovedi. To bi mogli pravza prav bliže biti k zveličanji, t. j. bolje popolni pokrščanskoj pravičnosti, kak té, gda smo prostali pemi, gda smo začeli prezmanosti hüdo i dobro, greh i jakost, zaslüženje i pogüblenje. Zopetno

smrti i z tem zveličanja, či ga bodemo vredni, je vsaki dén, vsako vöro bliže. *»Noč je minola,«* nóč zdajšnjega, zemeljskoga živlénja, punoga skúšnjav, blodnostov i grehov, ide proti konci, dén pa prihodnoga živlénja, zveličanja, vedni dén brezi noči, brezi düševne tmice, blodnosti greha, prvlé pa ešče dén prihoda Jezušovoga k sodbi, je z kem dalje, bliže. Té dén se pokaže, odloči, kakše je bilo naše živlénje, ali živlénje tmice ali svetlobe, i po toj odločitvi bomo sojeni.

Da pa za nas sodba srečno izpadne: *»Vržimo od sébe dela tmice i oblečimo orožjé svetlosti,«* tj. ogibljimo, čuvajmo se greha i delajmo dobro. Človeče živlénje primérja k vojski, pravi krščenik je vojak Kristušov, oblečen vu dühovno vojno obleko, štero dobi krščenik pri Jezuši, ki je pravica, ki je naša vera, naše vüpanje, naša pravičnost: oblečen vu to bojno opravo, je pravzaprav oblečen vu Kristuša. Krščeniki, jeli smo se do zdaj gda potrüdili resno činiti to, ka zahteva od nas svéti Paveo? Jeli smo vrgli od sébe že dela tmice, jeli smo zapüstili greh, po tem pa oblekli Kristuša i njegove jakosti? To zahteva od nas svéta mati cérkev zopet vu letošnjem adventnom časi. Zakaj bi ovači obslüžavali advent, či ne zato, da bi Jezuš prišeo k nam i mi k Jezuši?

»Res je že čas, da iz snah vstanemo.« Naturno spanjé je dar bóži, šteroga vživamo rédno ponoči, da se odpočinémo od dnévnoga dela i se okrepčamo za prihodnji dén. Predugo spanjé pa bolje škoduje, kak hasni. Düša ne pozna spanja, zvün spanja greha. To spanje je z tem bolje škodljivo, kelko duže je. Či smo zato do zdaj spali düšno spanje, je zaistino že čas, da zdaj vu adventnom časi, gda se pripravljamo na prihod novorodjenoga kralja Jezuša, od spanja greha vstanemo vu dobroj svétoj spovedi. Vö bi mogli pravzaprav bliže biti k zveličanji, tj. bolje popolni vu krščanskoj pravičnosti, kak té, gda smo postali verni, gda smo začnoli spoznavati hüdo i dobro, greh i jakost, zaslüžénje i pogüblénje. Zopetno

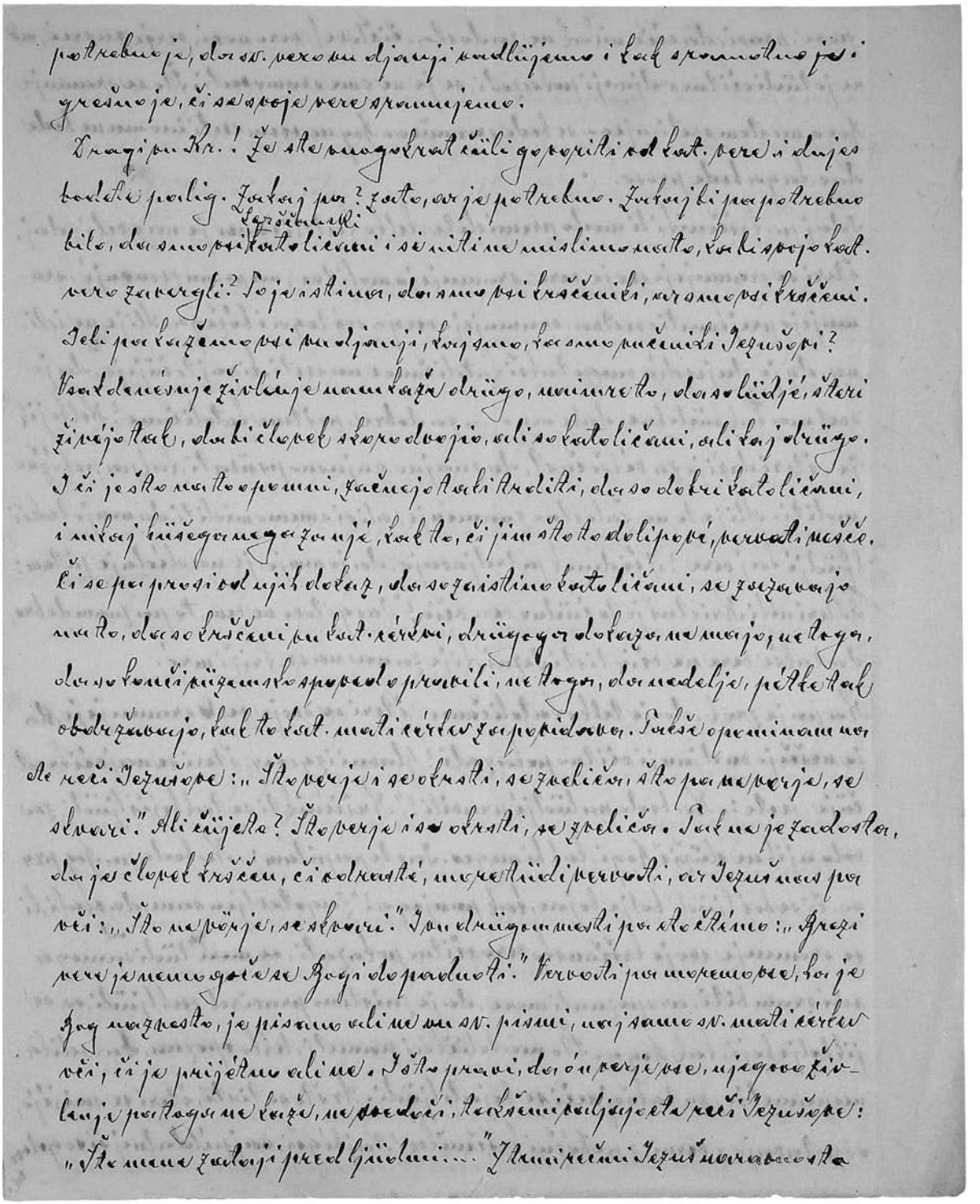

potrebno je, da se sv. pero na dejanji vadbijemo i kak spametno je: grešno je, či se spoje pero spraznjeno.

Draga ju Kr.! Že ste mnogokrat čuli govoriti od kat. pere i dujes kadeše prelig. Zakaj pa? zato, ar je potrebno. Zakaj bi pa potrebno bilo, da smo pri katoličani i si nikdar nismo mislili, kak bi spojo kat. pero zaveregli? To je istina, da smo pri krščeniki, ne smo pri krščeni. Deli pa kažemo pri nedjanji, kaj smo, kaj smo pučenidi Jezušopi? Vsak dan vidimo živlenje naših kaža drugo, namreč to, da so ljudje, šteri živijo kak, da bi človek skoro dvojio, ali so katoličani, ali kaj drugo. I či je što nato opomni, začnejo kadi kadili, da so dobri katoličani, i nikaj hüšega nagovorijé, kak to, či jim što to dolipové, pervadi mešé. Či se pa pregrišnik njih dokaz, da so zares katoličani, se zazivajo nato, da so krščani pa kat. cérkvi, drügoga dokaza ne majo, ne tega, da so koneč pégama spovedo prevzeli, ne tega, da nedelje, péte kak obdržavajo, kak to kat. mati cérkev zapoveduje. Rad opominam na te reči Jezušove: „Što verje i se okrsti, se zveliča, što pa ne verje, se skvari." Ali čujete? Što verje i se okrsti, se zveliča. Tak na je zadosta, da je človek krščan, či dobrikate, more hüdi pervadi, ar Jezuš nam pra vi: „Što ne verje, se skvari." Pa drügam mesti pravi očitno: „Kdor ne verje ne more goriti se Bogi dopadnoti." Vervati pa more, kdor je Bog nazrasto, je pisano vé ne na sv. pismi, nej samo sv. mati cérkev vé, či je prijétno vé ne. Što pravi, da on verje pa, njegovo živlanje pa tega ne kaže, ne poduči, tak čemi poslüšajo eta reči Jezušove: „Što mene zataji pred ljüdmi ..." Zato reči Jezuš nam tak

potrebno je, da svéto vero vu djanji vadlüjemo i kak sramotno i grešno je, či se svoje vere sramujemo.

Dragi vu Kristuši! Že ste vnogokrat čüli govoriti od katoliške vere i dnjes bodete palig. Zakaj pa? Zato, ar je potrebno. Zakaj bi pa potrebno bilo, da smo vsi kerščanski katoličani i si niti ne mislimo na to, ka bi svojo katoliško vero zavergli? To je istina, da smo vsi krščeniki, ar smo vsi krščeni. Jeli pa kažemo vsi vu djanji, kaj smo, ka smo vučeniki Jezušovi? Vsakdenéšnje živlénje nam kaže drügo, najmre to, da so lüdjé, šteri živéjo tak, da bi človek skoro dvojio, ali so katoličani, ali kaj drügo. I či je što na to opomni, začnejo taki trditi, da so dobri katoličani, i nikaj hüšega nega za njé, kak to, či jim što to dolipové, vervati nešče. Či se pa prosi od njih dokaz, da so zaistino katoličani, se zazavajo na to, da so krščeni vu katoliškoj cérkvi, drügoga dokaza nemajo, ne toga, da so konči vüzemsko spoved opravili, ne toga, da nedelje, pétke tak obdržavajo, kak to katoliška mati cérkev zapovidava. Takše opominam na ete reči Jezušove: »*Što verje i se okrsti, se zveliča, što pa ne verje, se skvari.*« Ali čüjete? Što verje i se okrsti, se zveliča. Tak neje zadosta, da je človek krščen, či odrasté, more tüdi vervati, ar Jezuš nas pa vči: »*Što ne vörje, se skvari.*« I vu drügom mesti pa eto čtémo: »*Brezi vere je nemogoče se Bogi dopadnoti.*« Vervati pa moremo vse, ka je Bog nazvesto, je pisano ali ne vu svétom pismi, naj samo svéta mati cérkev vči, či je prijétno ali ne. I što pravi, da ón verje vse, njegovo živlénje pa toga ne kaže, ne svedoči, takšemi valjajo ete reči Jezušove: »*Što mene zataji pred ljüdmi …*« Z temi rečmi Jezuš naravnost

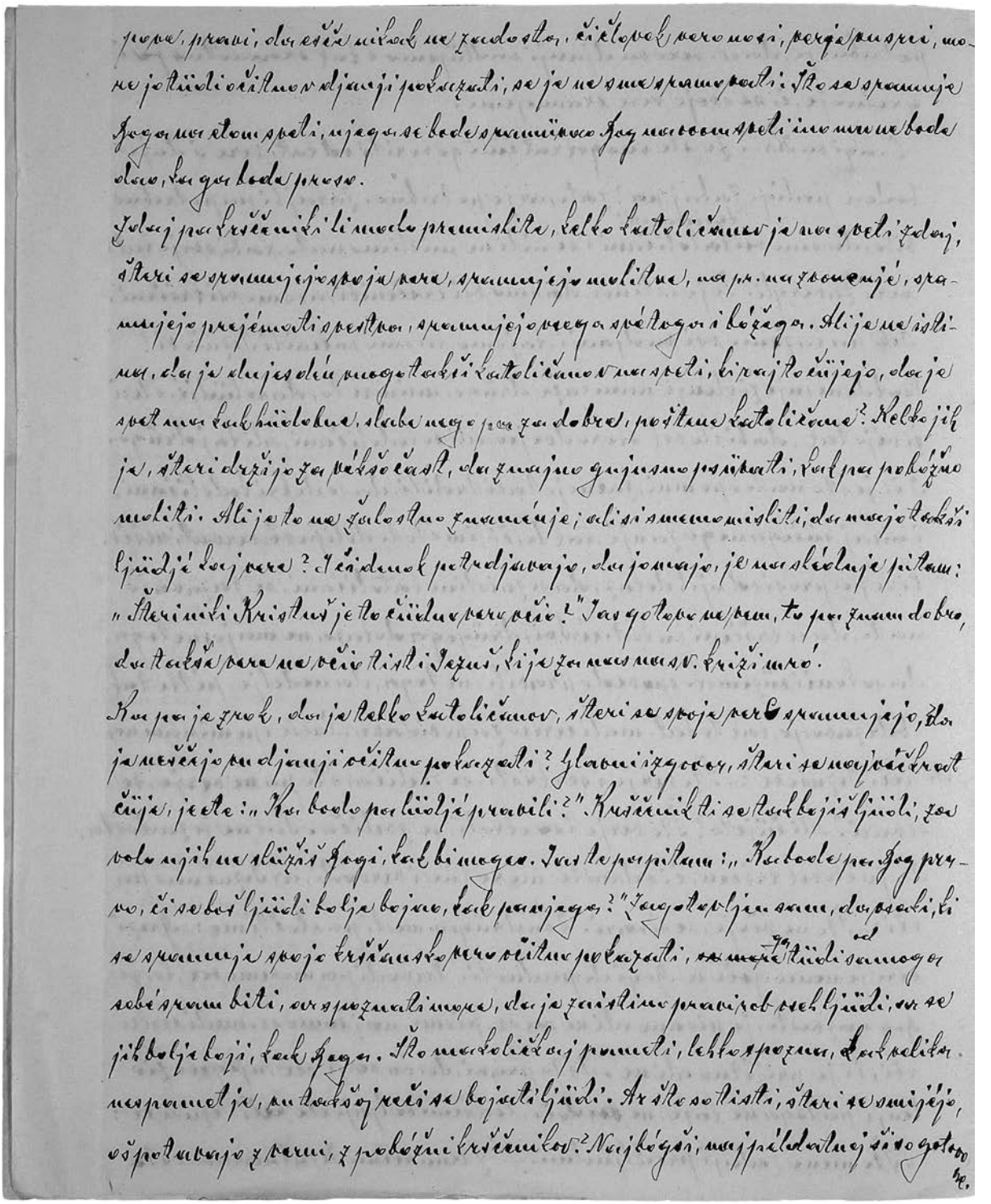

pove, pravi, da ešče nikak ne zadosta, či človek vero nosi, verje vu srci, more jo tüdi očitno v djanji pokazati, se je ne sme sramovati. Što se sramuje Boga na etom sveti, njega se bode sramüvao Bog na ovom sveti ino mu ne bode dao, ka ga bode proso.

Zdaj pa, krščeniki, li malo premislite, kelko katoličanov je na sveti zdaj, šteri se sramujejo svoje vere, sramujejo molitve, na primer na zvonenjé, sramujejo prejémati svestva, sramujejo vsega svétoga i bóžega. Ali je ne istina, da je dnjesdén vnogo takši katoličanov na sveti, ki raj to čüjejo, da je svet ma kak hüdobne, slabe, nego pa za dobre, poštene katoličane? Kelko jih je, šteri držijo za vékšo čast, da [znajo] gnjusno psüvati, kak pa pobóžno moliti. Ali je to ne žalostno znaménje; ali si smemo misliti, da majo takši ljüdjé kaj vere? I či denok potrdjavajo, da jo majo, je na slédnje pitam: *»Šteri niki Kristuš je to čüdno vero včio?«* Jas gotovo ne vem, to pa znam dobro, da takše vere ne včio tisti Jezuš, ki je za nas na svétom križi mró.

Ka pa je zrok, da je telko katoličanov, šteri se svoje vere sramujejo, da je neščejo vu djanji očitno pokazati? Glavni izgovor, šteri se največkrat[21] čüje, je ete: *»Ka bodo pa lüdjé pravili?«* Krščenik, ti se tak bojiš ljüdi, zavolo njih ne slüžiš Bogi, kak bi mogeo. Jas te pa pitam: *»Ka bode pa Bog pravo, či se boš ljüdi bolje bojao, kak pa njega?«* Zagotovljen sam, da vsaki, ki se sramuje svojo krščansko vero očitno pokazati, ga tüdi od samoga sebé sram biti, ar spoznati more, da je zaistino pravi rob vseh ljüdi, ar se jih bolje boji, kak Boga. Što ma količkaj pameti, lehko spozna, kak velika nespamet je, vu takšoj reči se bojati ljüdi. Ar što so tisti, šteri se smijéjo, ošpotavajo z verni, z pobóžni krščenikov? Najbógši, najpéldatnejši so gotovo ne.

[21] Prečrtan ostrivec na *e*.

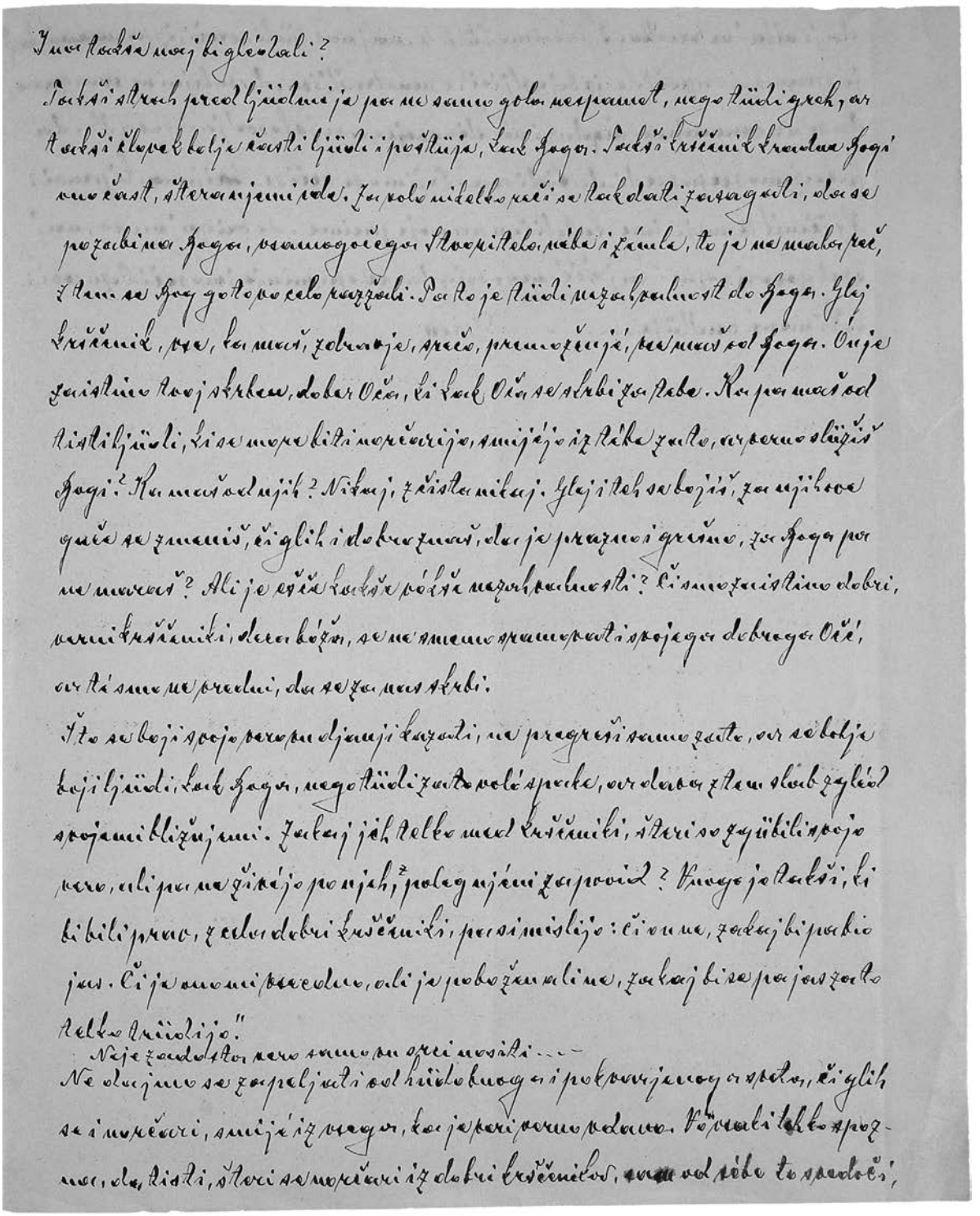

Jmo kakšn moj bi glédali?

Kakši strah pred ljüdmi je pri me samo gola nesramnost, nego düdi greh, ar kakši človek bolje časti ljüdi i poštüje, kak Jaga. Kakši krščenik krasna Jagi sno čast, šteri nejemi jéde. Za kolo nikelko naši se kak dekleti zanagali, dasi se prezabi na Jago, premnogočega Stvarnika, nába i zémla, to je na mahoma, z kem se Jag gotovo celo razzveli. Pa ka je düdi nazahvalnost do Jage. Glej krščenik, pse, ka mesi, zobuje, srečo, premožüje, pa mesi od Jage. Ovo je zaistino kaj skrbeu, dober Oča, či kak Oča se skrbi za dabe. Ka pa mesi od düdi ljüdi, či se more kakši nepréveri je, smijéjo iz náka zavolo, ar verno služiš Jagi? Ka mesi od njih? Nikaj, zaista nikaj. Glej i teh se bojiš, za njihove guče se zmeniš, či glih i dobro znaš, dasi je prazno i grešno, za Jago pa ne maresi? Ali je véča kakša pózna nazahvalnosti? Či smo zaistino dobri, pravi krščeniki, deca kóga, se ne smemo spametovati s pojago dobrega Oča, ar tá smo se prvdni, da se za nas skrbi.

Što se boji spoja pa ne djanji kazati, ne pregreši samo zavolo, ar se bolja boji ljüdi, kak Jaga, nego düdi zavolo volé sprotne, ar dosta z tem dosh zgléd spojam bližnjim. Zakaj jih velko med krščeniki, šteri so zgübili spoja pero, ali pa ne ginájo po njih, z poleg njémi za prvoid? Kmago je kakši, ki bi bili prvno, z eden dobri krščeniki, persi misliјo: či on ne, zakaj bi pa bio jas. Či je on nepravdno, ali je pa bo žandaleno, zakaj bi se pa jas zavolo velko kriviјo."

Nája zadolžitov pero samo pa opreti nosáki ...

Ne dajmo se zapeljati od hüdobnoga i pokvarjenoga sprotnoga, či glih se i nepréveri, smijéjo iz nega, kaj je pari pérno pedano. Vöpreti lehko spoznemo, da düdi, šteri se nepréveri iz dobri krščenikov, sami od sébe to spadeči,

I na takše naj bi glédali?

Takši strah pred ljüdmi je pa ne samo gola nespamet, nego tüdi greh, ar takši človek bolje časti ljüdi i poštüje kak Boga. Takši krščenik kradne Bogi ono čast, štera njemi ide. Za voló nikelko reči se tak dati zasagati, da se pozabi na Boga, vsamogočega Stvoritela nébe i zémle, to je ne mala reč, z tem se Bog gotovo celo razžali. Pa to je tüdi nezahvalnost do Boga. Glej, krščenik, vse, ka maš, zdravje, srečo, premoženjé, vse maš od Boga. Ón je zaistino tvoj skrben, dober Oča, ki kak Oča se skrbi za tebe. Ka pa maš od tisti ljüdi, ki se morebiti norčarijo, smijéjo iz tébe zato, ar verno slüžiš Bogi? Ka maš od njih? Nikaj, zčista nikaj. Glej, i teh se bojiš, za njihove guče se zmeniš, čiglih i dobro znaš, da je prazno i grešno, za Boga pa ne maraš? Ali je ešče kakše vékše nezahvalnosti? Či smo zaistino dobri, verni krščeniki, deca bóža, se ne smemo sramovati svojega dobroga Očé, ar té smo ne vredni, da se za nas skrbi.

Što se boji svojo vero vu djanji kazati, ne pregreši samo zato, ar se bolje boji ljüdi, kak Boga, nego tüdi za voló spake, ar dava z tem slab zgléd svojemi bližnjemi. Zakaj jih telko med krščeniki, šteri so zgübili svojo vero, ali pa ne živéjo po njeh, z poleg njéni zapovid? Vnogo je takši, ki bi bili prav, zcela dobri krščeniki, pa si mislijo: *»Či on ne, zakaj bi pa bio jas. Či je onomi vseedno, ali je pobožen ali ne, zakaj bi se pa jas za to telko trüdijo.«*

Neje zadosta vero samo vu srci nositi …

Ne dajmo se zapeljati od hüdobnoga i pokvarjenoga sveta, čiglih se i norčari, smijé iz vsega, ka je veri verno vdano. Vö vsaki lehko spozna, da tisti, šteri se norčari iz dobri krščenikov, sam od sébe to svedoči,

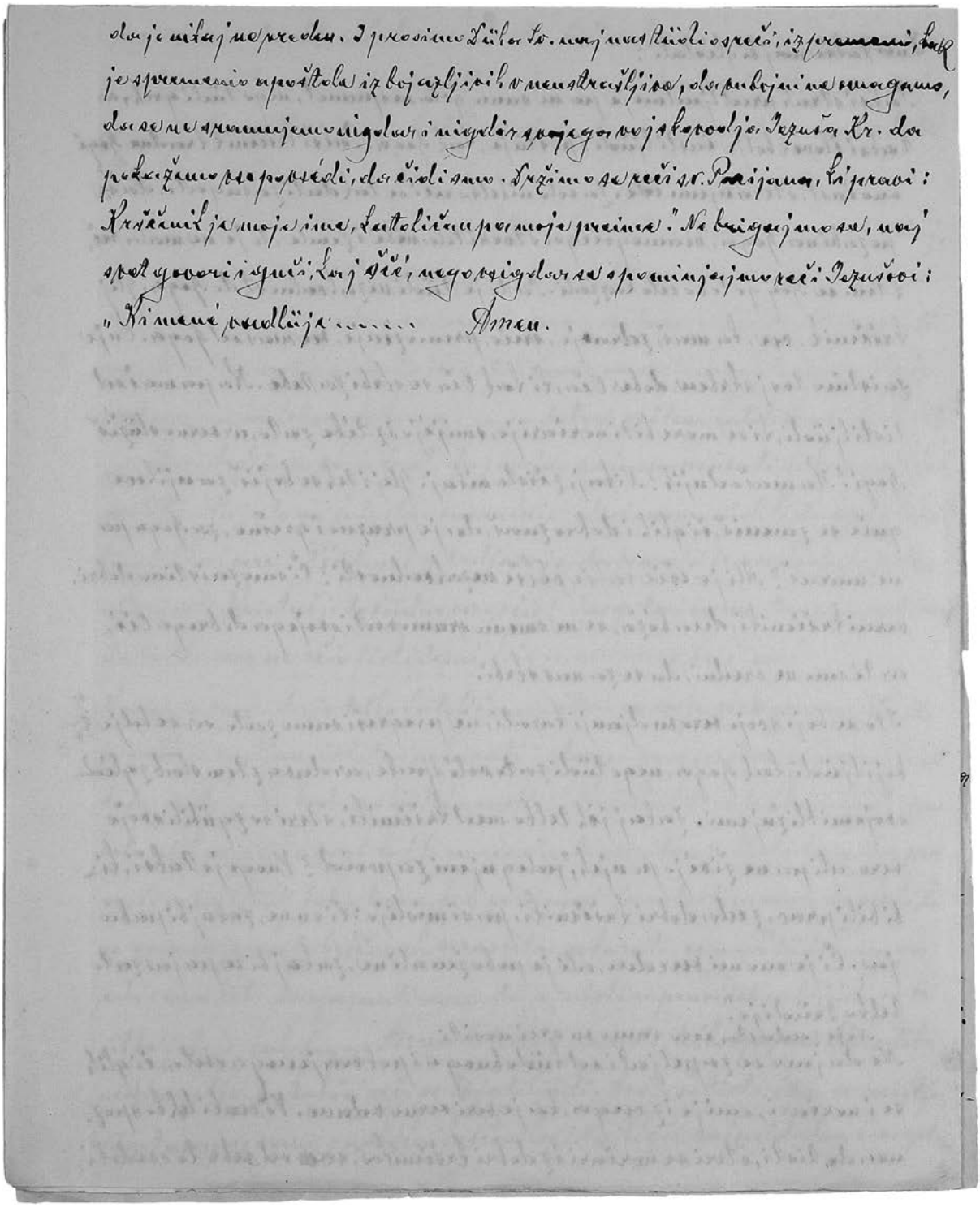

da je nikaj ne vreden. I prosimo Düha Svétoga, naj nas tüdi osreči, izpremeni, kak je spremenio apoštole iz bojazljivih v neustrašljive, da vu bojni ne omagamo, da se ne sramujemo nigdar i nigdir svojega vojskovodja Jezuša Kristuša, da pokažemo vsepovsédi, da čidi smo. Držimo se reči svétoga Pacijana, ki pravi: *»Krščenik je moje ime, katoličan pa moje preime.«* Ne brigajmo se, naj svet govori i guči, kaj ščé, nego vsigdar se spominjajmo reči Jezušovi: *»Ki mené vadlüje …«* Amen.

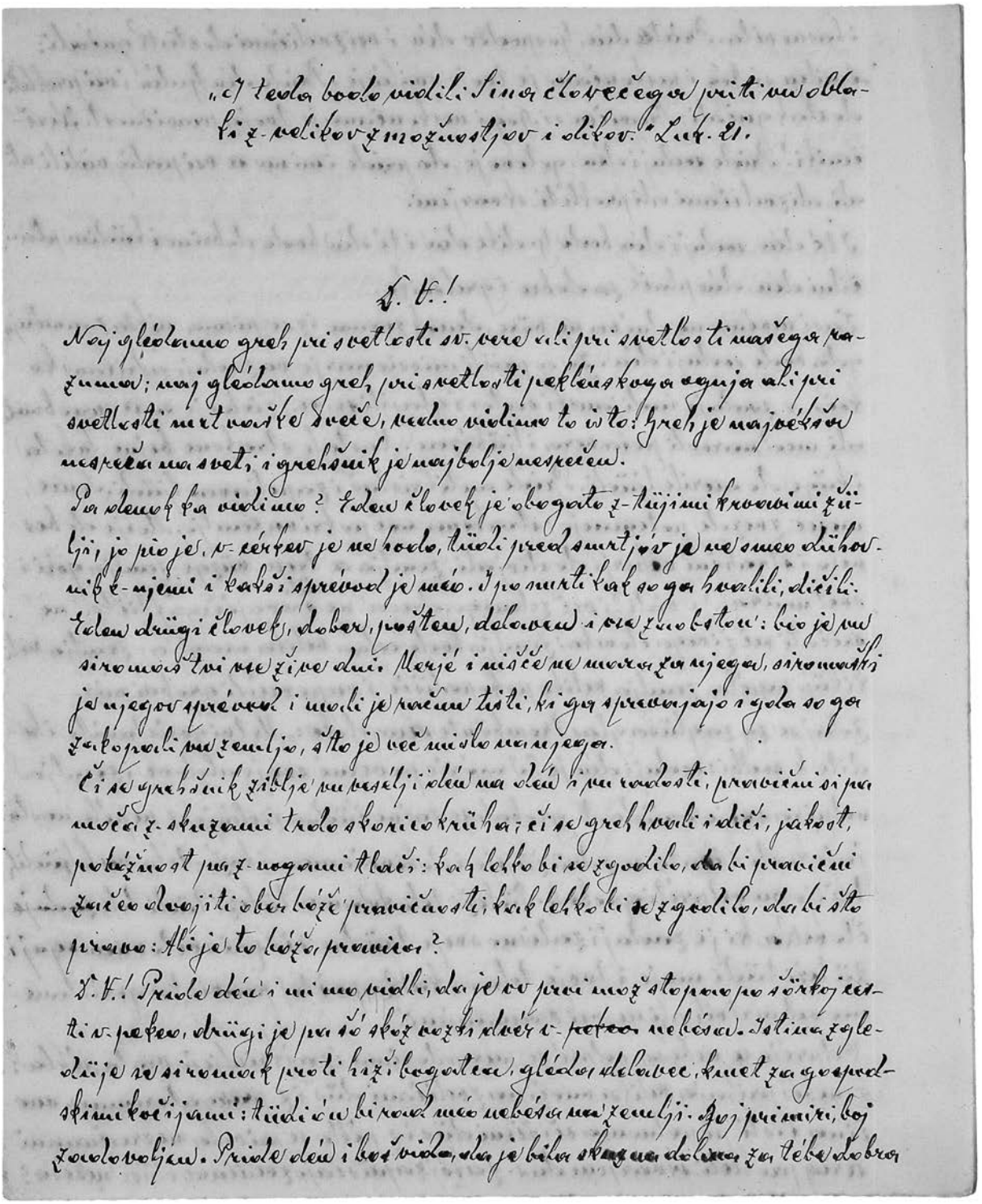

„Ej tedaj bodo videli Sina človečega priti v oblaki z velikov z močjov i slavov." Luk. 21.

V. V.!

Naj gledamo greh pri svetlosti sv. vere ali pri svetlosti našega razuma; naj gledamo greh pri svetlosti peklenskoga ognja ali pri svetlosti mrtvaške sveče, nemo vidimo to i to: Greh je največov nespečan na sveti, i grešnik je najbolje nespečen.

Da vidimo ka? Eden človek je obogato z-lužnimi krovnimi žilji, jo pio je, v-kérčmi je na hodo, tüdi pred smrtjov je na smeo duhovnika k-njemi i kaplan spovod je méo. I po smrti tak so ga hvalili, dičili. Eden drügi človek, dober, pošten, delaven i na zadnje bolen: bio je na siromaški mi na živo dni. Merjé i miše ne morejo za njega, siromaški je njegov spovod i mogli je prečim tisti, ki ga spovedajo i gola so ga zakopali na zemljo, što je več mislo na njega.

Či se grešnik zbilja na pekelj i oden na oden i pa vandrati, pravičani si pa mečejo z-skuženi trdo skorico kruha z-ti se greh hvali i dići, jakost, prekšnost pa z-nagnani tlačeni: kak lehko bi se zgodilo, da bi pravični začek odvajti ober hože pravičnosti, kak lehko bi se zgodilo, da bi što pravno: Ali je to hože, pravica?

V. V.! Pride den i mi mo vidli, da je vse prav možtopano po sörkoj cesti v-pekel, drügi je pa vö skoz vrata vlez v-peter nebéšav. Zdaj mi zgledüje se siromaški proti hüži bogatcu, gledo, delavec, kmet za gospodskimi koči jami: tüdi oni bi rad méo nebéško na zemlji. Ajd pa mir, boj z-voljov. Pride den i bo vido, da je bila skuga na delavca za tébe za dobro

1. ADVENTNA NEDELJA
(3. OBDOBJE, VERJETNO MARTJANCI)

NP377

»I teda bodo vidili Sina človečega priti vu oblaki z velikov zmožnostjov i dikov.« Luk. 21.

Dragi verniki!

Naj glédamo greh pri svetlosti svéte vere ali pri svetlosti našega razuma; naj glédamo greh pri svetlosti peklénskoga ognja ali pri svetlosti mrtvaške sveče, vedno vidimo to isto: Greh je najvékša nesreča na sveti i grehšnik je najbolje nesrečen.

Pa denok, ka vidimo? Eden človek je obogato z tüjimi krvavimi žülji, jo, pio je, v cérkev je ne hodo, tüdi pred smrtjóv je ne smeo dühovnik k njemi, i kakši sprévod je méo. I po smrti, kak so ga hvalili, dičili. Eden drügi človek, dober, pošten, delaven, i vse zaobston: bio je vu siromaštvi vse žive dni. Merjé i nišče ne mara za njega, siromaški je njegov sprévod i mali je račun tisti, ki ga sprevajajo, i gda so ga zakopali vu zemljo, što je več mislo na njega.

Či se grehšnik ziblje vu vesélji dén na dén i vu radosti, pravični si pa moča z skuzami trdo skorico krüha; či se greh hvali i diči, jakost, pobóžnost pa z nogami tlači: kak lehko bi se zgodilo, da bi pravični začeo dvojiti ober bóže pravičnosti, kak lehko bi se zgodilo, da bi što pravo: Ali je to bóža pravica?

Dragi verniki! Pride dén i mi mo vidli, da je ov prvi mož stopao po šörkoj cesti v pekeo, drügi je pa šó skóz vozki dvér v nebésa. Istina, zgledüje se siromak proti hiži bogatca, gléda delavec, kmet za gospodskimi kočijami: tüdi ón bi rad méo nebésa na zemlji. Boj pri miri, boj zadovoljen. Pride dén i boš vido, da je bila skuzna dolina za tébe dobra

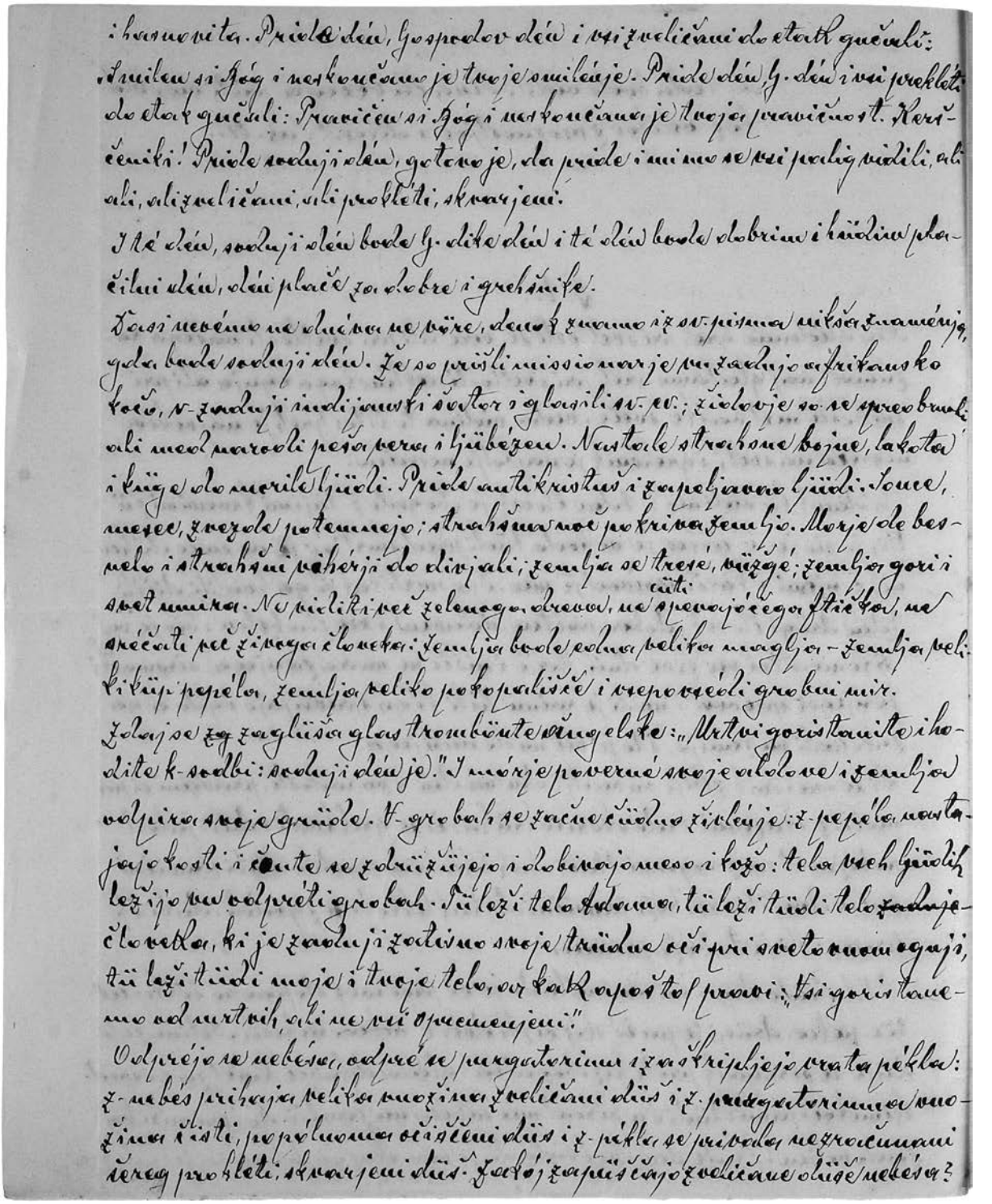

i hvaležita. Pride dén, gospodov dén i vsi zveličani do etarh gučali:
»Smilen si Góg i nestkončano je tvoje smilenje. Pride dén, g. dén i vsi prokléti
do etarh gučali: Pravičen si Góg i nestkončana je tvoja pravičnost. Kerš-
čeniki! Pride sodnji dén, gotovo je, da pride i mi nemo se vsi pred Gvidili, ali
ali, ali zveličani, ali prokléti, skvarjeni.

I tá dén, sodnji dén bode g. dika dén i tá dén bode dobrim i hüdim pla-
čilni dén, dáti plačo za dobre i grehníke.

Zato nebémo na dnigo ne góre, dano k znamo iz sv. pisma nikšo znamenj,
gda bode sodnji dén. Že so prišli misijonarje na zadnjo afrikansko
kočo, v-zadnji indijanski šestor i glasili sv. ev.; živolje so se spreobrnili
ali med narodi peša, pera i ljubézen. Nastale strahotne bojne, lakota
i kuge so morile ljudi. Pride antikristuš i zapelja vsemo ljudi. Sonce,
mesec, zvezde potemnejo; strahotna noč pokrije zemljo. Morje se ber-
nelo i strahotni vihérji do dnigal; zemlja se trese, müge; zemlja gori i
spet smika. Nó, pri kiri pre želenago drevo, na spevajóčega ptičico, na
sréčati pre živoga človeka: zemlja bode polna pelikoga mraglja - zemlja pe-
likiga pepéla, zemlja pelikoga pokopališčé i vsepovsédi grobni mir.
Zdaj se zaglüša glas trombüte angelske: „Mrtvi gorivstanite i ho-
dite k-sodbi: sodnji dén je)." I morje poverné svoje oblove i zemljo
volpiva svoje grüde. V-grobah se začne čudno živlenje: z-pepéla nasta-
jajo kosti i séšite se združüjejo i obdevajo meso i kožo: tela mrtvih ljüdih
ležijo pa vsi odprti grobah. Tü leži telo kakšnoga, tü leži tüdi telo zadnje-
človeka, ki je zavolnji zadnjino svoje trüdne oči pri svetlobi odprl,
tü leži tüdi moje i tvoje telo, ov kak apoštol pravi: „Vsi gorivstanemo
nad mrtvih, ali ne vsi opremenjeni."

Odprejo se nebésa, odpre se purgatorium i zaostrepljejo vrata pékla:
z-nebés prihaja pelikoga množina zveličani düš i z-purgatorium mno-
žina čistih, popólnoma očiščeni düš i z-pékla se privabi nezmočnimi
žerjavi prokléti, skvarjeni düš. Zakoj zapüščajo zveličane dühe nebés?

i hasnovita. Pride dén, Gospodov dén, i vsi zveličani do etak gučali: *»Smilen si Bóg i neskončano je tvoje smilénje.«* Pride dén, Gospodov dén, i vsi prekléti do etak gučali: *»Pravičen si Bóg i neskončana je tvoja pravičnost.«* Krščeniki! Pride sodnji dén, gotovo je, da pride i mi mo se vsi palig vidili, ali ali, ali zveličani, ali prokléti, skvarjeni.

I té dén, sodnji dén, bode Gospodove dike dén i té dén bode dobrim i hüdim plačilni dén, dén plače za dobre i grehšnike.

Dasi ne vémo ne dnéva ne vöre, denok znamo iz svétoga pisma nikša znaménja, gda bode sodnji dén. Že so prišli misijonarje vu zadnjo afrikansko kočo, v zadnji indijanski šator, i glasili svéti evangelium; židovje so se spreobrnoli, ali med narodi peša vera i ljübézen. Nastale strahšne bojne, lakota i küge do morile ljüdi. Pride antikristuš i zapeljavao ljüdi. Sonce, mesec, zvezde potemnejo; strahšna noč pokriva zemljo. Morje de besnelo i strahšni vihérji do divjali; zemlja se tresé, vüžgé; zemlja gori i svet umira. Ne viditi več zelenoga dreva, ne čüti spevajóčega ftička, ne sréčati več živoga človeka: Zemlja bode edna velika maglja – zemlja veliki küp pepéla, zemlja veliko pokopališče i vsepovsédi grobni mir.

Zdaj se zaglüša glas trombönte angelske: *»Mrtvi, goristanite i hodite k sodbi: sodnji dén je.«* I mórje povrné svoje aldove i zemlja odpira svoje grüde. V grobah se začne čüdno živlénje: z pepéla nastajajo kosti i čonte se zdrüžüjejo i dobivajo meso i kožo: tela vseh ljüdih ležijo vu odpréti grobah. Tü leži telo Adama, tü leži tüdi telo človeka, ki je zadnji zatisno svoje trüdne oči pri svetovnom ognji, tü leži tüdi moje i tvoje telo, ar kak apoštol pravi: *»Vsi goristanemo od mrtvih, ali ne vsi spremenjeni.«*

Odpréjo se nebésa, odpré se purgatorium i zaškripljejo vrata pékla: z nebés prihaja velika vnožina zveličani düš i z purgatoriuma vnožina čisti, popólnoma očiščeni düš i z pékla se privala nezračunani šereg prokléti, skvarjeni düš. Zakój zapüščajo zveličane düše nebésa?

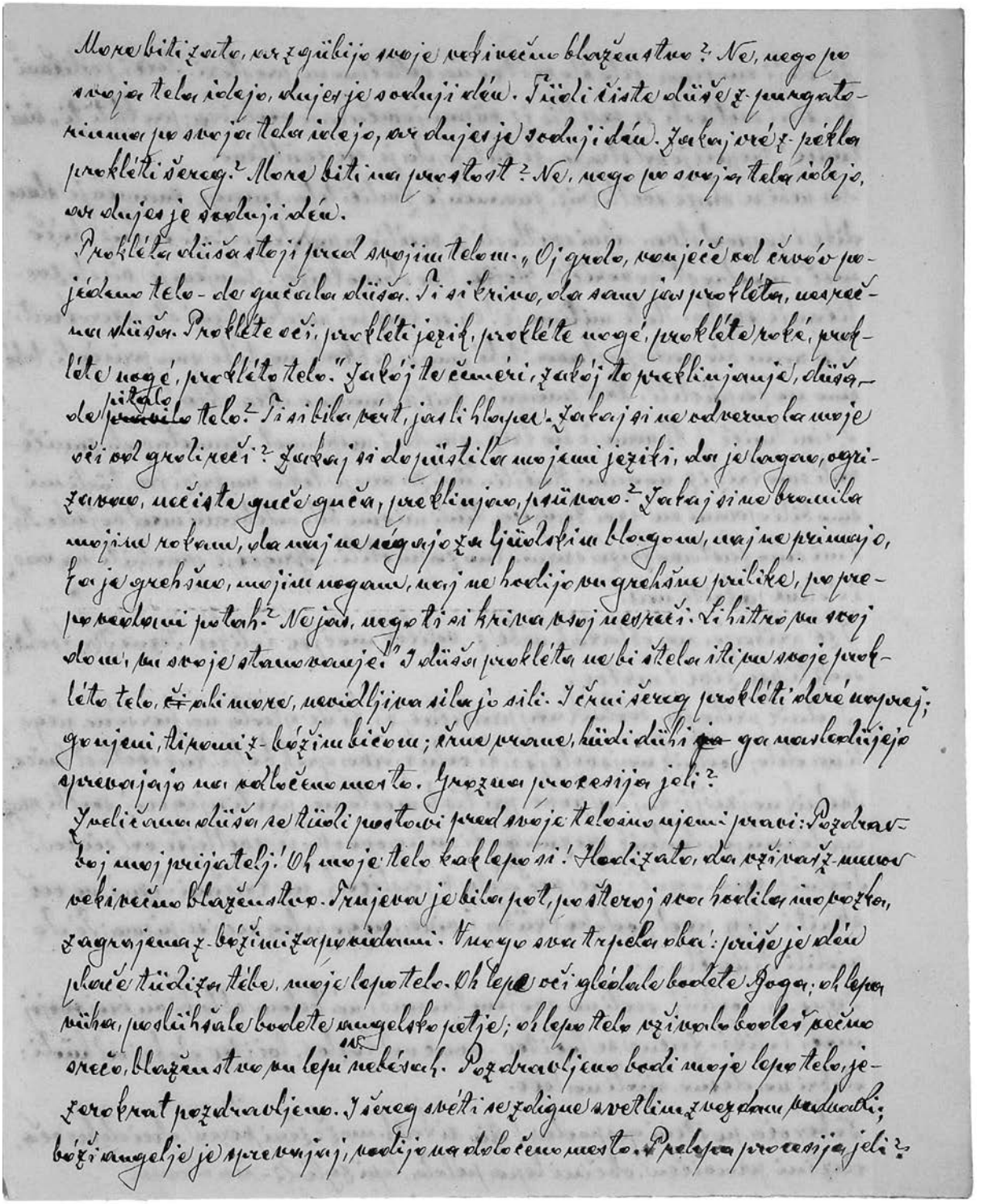

Mora biti zveličana, ker zgubijo svoje nebeško blaženstvo? Ne, nego po svojem telesu izdajo, ako jim je sodnji dèn. Tudi čista duša z vmesnega prostora po svojem telesu izdajo, ako jim je sodnji dèn. Zakaj vré z pekla prokleti šereg? Mora biti na pravdost? Ne, nego po svojem telesu izdajo, ako jim je sodnji dèn.

Prokleta duša stoji pred svojim telesom: „Oj grdo, nesnažno od črvov pojedeno telo – ako gnusobo duša. Si si krivo, da sem jaz prokleta, nesrečna duša. Proklete oči, prokleti jezik, prokleta noge, prokleta roka, prokleta noga, prokleto telo." Zakaj te čemeri, zakaj te preklinjajo, duša, ako pekalo telo? Si si bila pést, ker si hlepela zakaj si ne odvernola moje oči od grdih rečí? Zakaj si dopustila mojemu jeziku, da je hudobno, ogrizavno, nečisto gnečo gnečo, preklinjavo, pregrdno? Zakaj si ne branila mojim rokam, da mi ne segajo za tujim blagom, mi ne primajo, kar je grešno, mojim nogam, mi ne hodijo po grešnih pótih, po prepovedanih potih? Nejaš, nego ti si krivna svoj nesrečí. Si hitrno po svoj obom, po svoje stanovanje! A duša prokleta ne bi telesa iti pustila na svoje prokleto telo, ako more, nevidljiva silo jo sili. Černi šereg prokleti okoli nju gonjeni, šibani z bičem; črne pesmi, hudi duhi ga nadlegujejo spremljajo na odločeno mesto. Grozna procesija, ker?

Zveličana duša se tudi postavi pred svoje telesno nasmi pravi: Pozdravljen moj prijatelj! Oh moje telo kak lepo si! Hvaležata, da vživa z menoj večni nebeško blaženstvo. Tvojega je bila pot, po kterej sva hodila na pokoj, zagrajena z božimi zapovedmi. Tvoja sva trpela oba: prišel je dèn plačé tudi za tebe, moje lepo telo. Oh lepe oči gledale bodete Boga, oh lepa ušesa, poslušale bodete angelsko petje; oh lepo telo vživalo bodeš večno srečo, blaženstvo na lepi nebéski. Pozdravljeno bodi moje lepo telo, jezero krat pozdravljeno. Tvoj sveti se zdigne svetlim zvezdam podobni, božji angelje je spremljajo, nesejo na odločeno mesto. Prelepa procesija, ker?

Morebiti zato, ar zgübijo svoje vekivečno blaženstvo? Ne, nego po svoja tela idejo, dnjes je sodnji dén. Tüdi čiste düše z purgatoriuma po svoja tela idejo, ar dnjes je sodnji dén. Zakaj vré z pékla prokléti šereg? Morebiti na prostost? Ne, nego po svoja tela idejo, ar dnjes je sodnji dén.

Prokléta düša stoji pred svojim telom. *»Oj grdo, vonjéče, od črvóv pojédeno telo«* – de gučala düša. *»Ti si krivo, da sam jas prokléta, nesrečna düša. Prokléte oči, prokléti jezik, prokléte nogé, prokléte roké, prokléte nogé, prokléto telo. Zakój te čeméri, zakój to preklinjanje, düša?«* – de pitalo telo. *»Ti si bila vért, jas li hlapec. Zakaj si ne odvrnola moje oči od grdi reči? Zakaj si dopüstila mojemi jeziki, da je lagao, ogrizavao, nečiste guče [gučao], preklinjao, psüvao? Zakaj si ne branila mojim rokam, da naj ne ségajo za ljüdskim blagom, naj ne primajo, ka je grehšno, mojim nogam, naj ne hodijo vu grehšne prilike, po prepovedani potah? Ne jas, nego ti si kriva vsoj nesreči. Li hitro vu svoj dom, vu svoje stanovanje!«* I düša prokléta ne bi štela iti vu svoje prokléto telo, ali more, nevidljiva sila jo sili. I črni šereg prokléti deré naprej; gonjeni, tirani z bóžim bičom; črne vrane, hüdi dühi ga nasledüjejo, sprevajajo na odločeno mesto. Grozna procesija, jeli?

Zveličana düša se tüdi postavi pred svoje telo ino njemi pravi: *»Pozdrav⟨ljeni⟩ boj, moj prijatelj! Oh, moje telo, kak lepo si! Hodi zato, da vživaš z menov vekivečno blaženstvo. Trnjeva je bila pot, po šteroj sva hodila, ino vozka, zagrnjena z bóžimi zapovidami. Vnogo sva trpela oba: [prišeo] je dén plače tüdi za tébe, moje lepo telo. Oh, lepe oči, glédale bodete Boga; oh, lepa vüha, poslühšale bodete angelsko petje; oh, lepo telo, vživalo bodeš večno srečo, blaženstvo vu lepi svéti nebésah. Pozdravljeno bodi, moje lepo telo, jezerokrat pozdravljeno.«* I šereg svéti se zdigne, svetlim zvezdam vednaki; bóži angelje je [sprevajajo], vodijo na določeno mesto. Prelepa procesija, jeli?

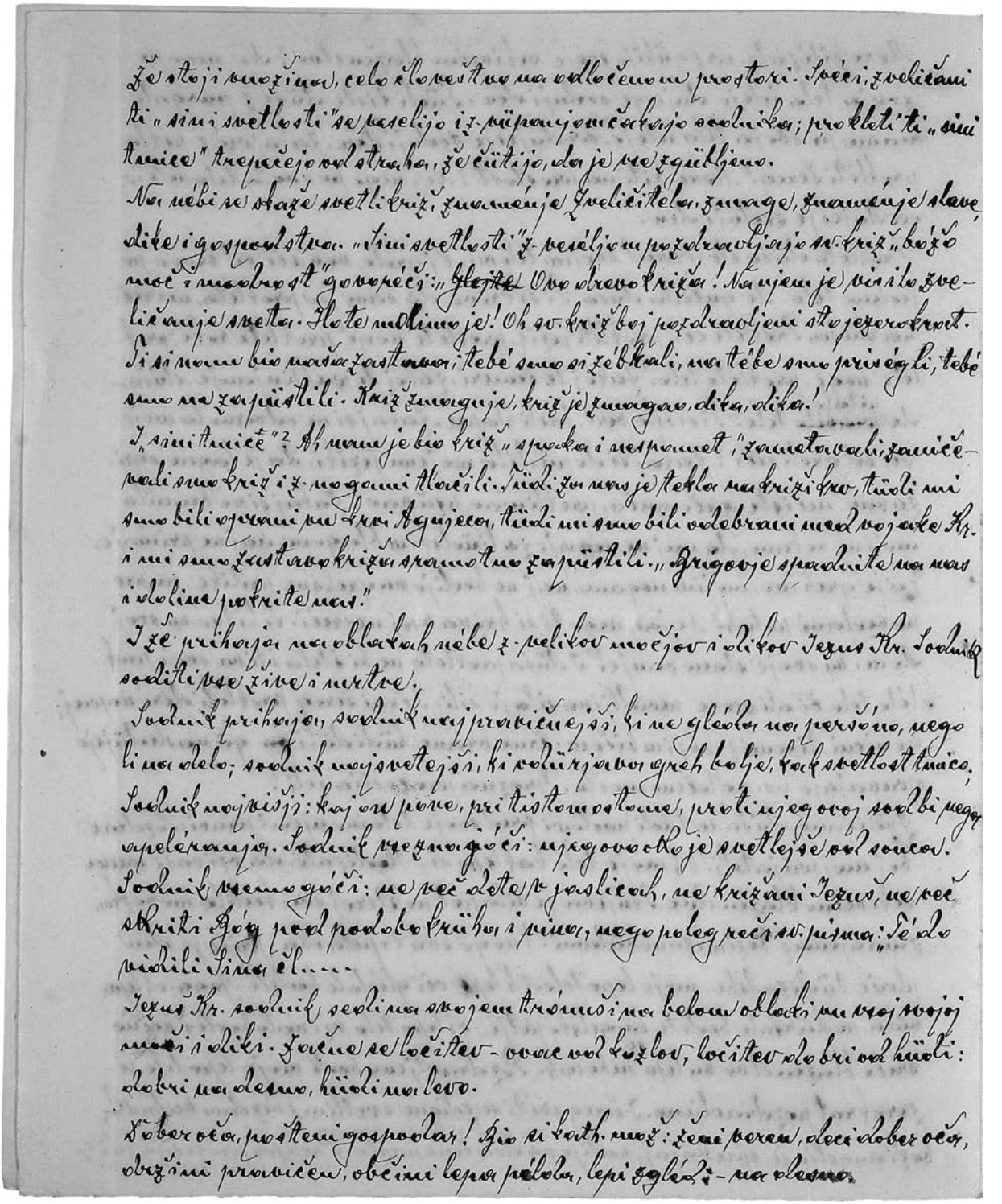

že stoji množina, celo človeštvo na odločenom prostori. Spéci, zveličani
ti „sini svetlosti" se pasejo iz-púpanjon čakajo sodnika; prokleti ti „sini
tmice" trepečejo od strahan, že čutijo, da je pozgúbljeno.
Na nébi se skaže svetli križ, znamenje Zveličitelov, znamge, znamenje slave,
dike i gospodstva. „Sini svetlosti" z-pesálju na prozdravljajo sv. križ „božjo
moč i modrost" govoréči: „Glejte Ovo drevo križa! Na njem je pisilo zve-
ličanje sveta. Hote molimo je! Oh sv. križ boj pozdravljeni sto jezerokrat.
Ti si nam bio naša zaštitnica; tebé smo si zébkali, na tébe smo priségli, tebé
smo na zapüstili. Križ znamenje, križ je znamenje, dika, dika."
I „sini tmice"? Ah nam je bio križ „spačka i nesprumet", zato tovali zamiče-
vali smo križ i z-nogami tlačili. Tüdi zato nas je tekla na križi kre, tüdi mi
smo bili oprani na krvi Agnjecov, tüdi mi smo bili odobrani med vojske Kr.
i mi smo zaštitno križa spamoštno zapüstili. „Gorjé je spadnite na nas
i dolina pokrite nas."
Že prihaja na oblacih nébe z-pelikov množjov i dikov Jezus Kr. Sodnik
soditi pse žive i mrtve.
Sodnik prihaja, sodnik naj pravičnejši, ki ne gléda na persono, nego
li na delo; sodnik najsvetejši, ki razlikuje vsak greh bolje, kak svetlost tmico.
Sodnik najvišji: kaj on pove, pri tistom ostane, proti njegovoj sodbi nega
apelérenja. Sodnik vseznajoči: njegovo oko je svetlejše od sonca.
Sodnik vsemogoči: na pec zdela s jaslicah, na križami Jezus, na pec
skriti Bóg pod podobo kruha i pina, nego poleg pečin. pisma: „Je dao
pisdili Sina el....
Jezus Kr. sodnik sedi na svojem trónuši na belom oblaki na svoj svojej
muči i dikí. Jačne se kočišter - ovce od kozlov, kočišter dobri od hüdi:
dobri na desno, hüdi na levo.
Kakov oča, prošteni gospodar! Kak ni kath. mož: žemi poreu, deci dober oča,
obržini pravičen, občini lepa pálola, lepi zgléd - na desno.

Že stoji vnožina, celo človeštvo na odločenom prostori. Svéci, zveličani ti »sini svetlosti«, se veselijo i z vüpanjom čakajo sodnika; prokleti ti »sini tmice« trepečejo od straha, že čütijo, da je vse zgübljeno.

Na nébi se skaže svetli križ, znaménje Zveličitela, zmage, znaménje slave, dike i gospodstva. »Sini svetlosti« z veséljom pozdravljajo svéti križ, »bóžo moč i modrost«, govoréči: *»Ovo drevo križa! Na njem je visilo zveličanje sveta. Hote, molimo je! Oh, svéti križ, boj pozdravljeni sto jezerokrat. Ti si nam bio naša zastava; tebé smo si zébrali, na tébe smo priségli, tebé smo ne zapüstili. Križ zmaguje, križ je zmagao, dika, dika!«*

I »sini tmicé[22]«? Ah, nam je bio križ »spaka i nespamet«, zametavali, zaničevali smo križ i z nogami tlačili. Tüdi za nas je tekla na križi krv, tüdi mi smo bili oprani vu krvi Agnjeca, tüdi mi smo bili odebrani med vojake Kristušove i mi smo zastavo križa sramotno zapüstili. *»Brigovje, spadnite na nas, i doline, pokrite nas.«*

I že prihaja na oblakah nébe z velikov močjov i dikov Jezus Kristuša Sodnik soditi vse žive i mrtve.

Sodnik prihaja, sodnik najpravičnejši, ki ne gléda na peršóno, nego li na delo; sodnik najsvetejši, ki odürjava greh bolje, kak svetlost tmico; Sodnik najvišji: kaj on pove, pri tistom ostane, proti njegovoj sodbi nega apeléranja. Sodnik vseznajóči: njegovo oko je svetlejše od sonca. Sodnik vsemogóči: ne več dete v jaslicah, ne križani Jezuš, ne več skriti Bóg pod podobo krüha i vina, nego poleg reči svétoga pisma: *»Té do vidili Sina čl…….«*

Jezuš Kristuš, sodnik, sedi na svojem trónuši na belom oblaki vu vsoj svojoj moči i diki. Začne se ločitev – ovac od kozlov, ločitev dobri od hüdi: dobri na desno, hüdi na levo.

Dober oča, pošteni gospodar! Bio si katoliški mož: ženi veren, deci dober oča, držini pravičen, občini lepa példa, lepi zgléd: – na desno.

[22] Naknadno prečrtan ostrivec na *e*.

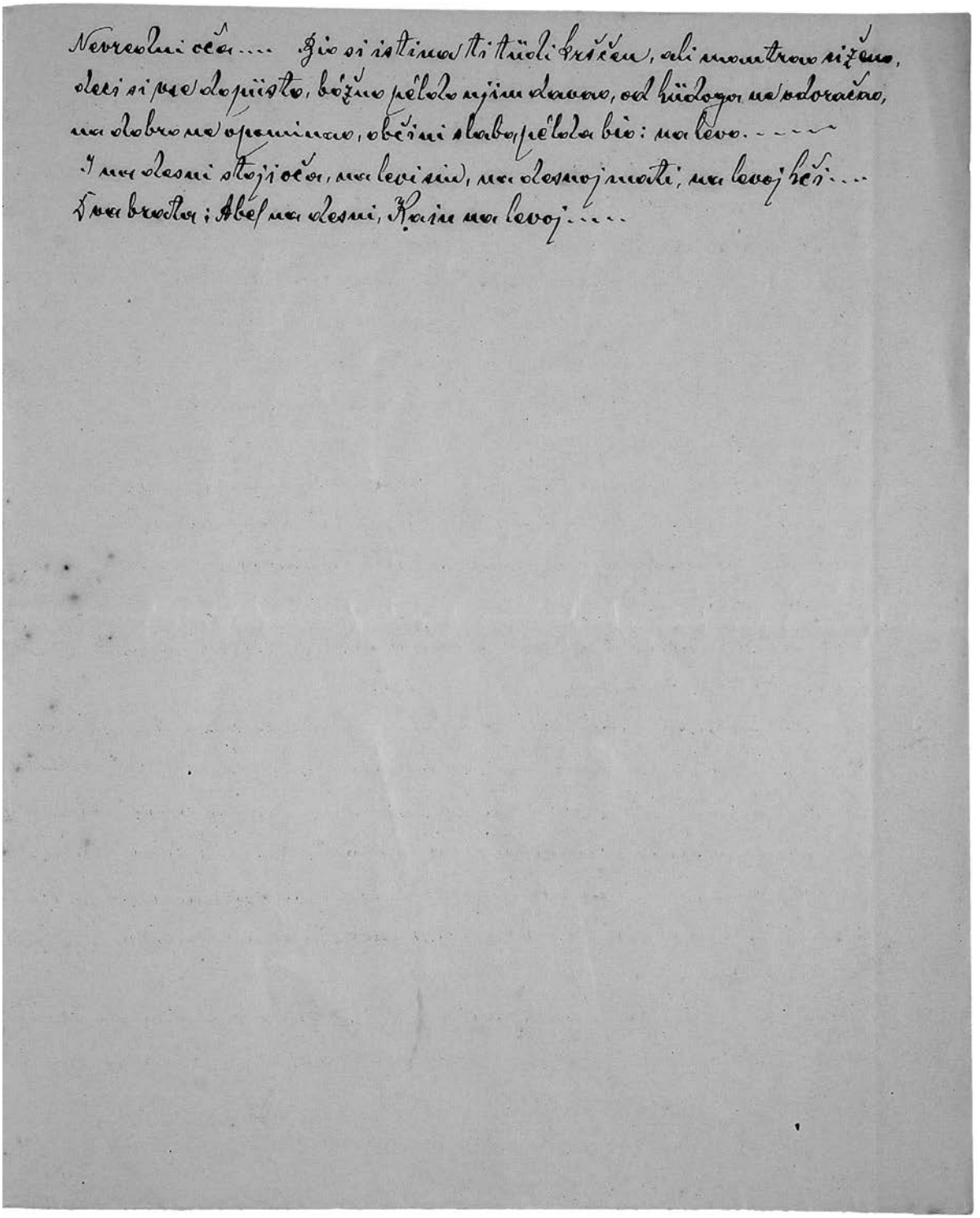

Nevredni očá.... Gio si istinovsti stuoli krščen, ali mornitrov sižno, oleci si pre dopušto, božno pélolo njim dano, od hudoga na odoračno, na dobro na opamino, občini slaba pélola bio: na levo.....
I na desni stoji očá, na levi sin, na desnoj mati, na levoj hči....
Na brodar; Abel na desni, Kain na levoj.....

Nevredni oča … Bio si, istina, ti tüdi krščen, ali mantrao si ženo, deci si vse dopüsto, bóžno példo njim davao, od hüdoga ne odvračao, na dobro ne opominao, občini slaba példa bio: na levo … I na desni stoji oča, na levi sin, na desnoj mati, na levoj hči … Dva brata: Abel na desni, Kain na levoj …

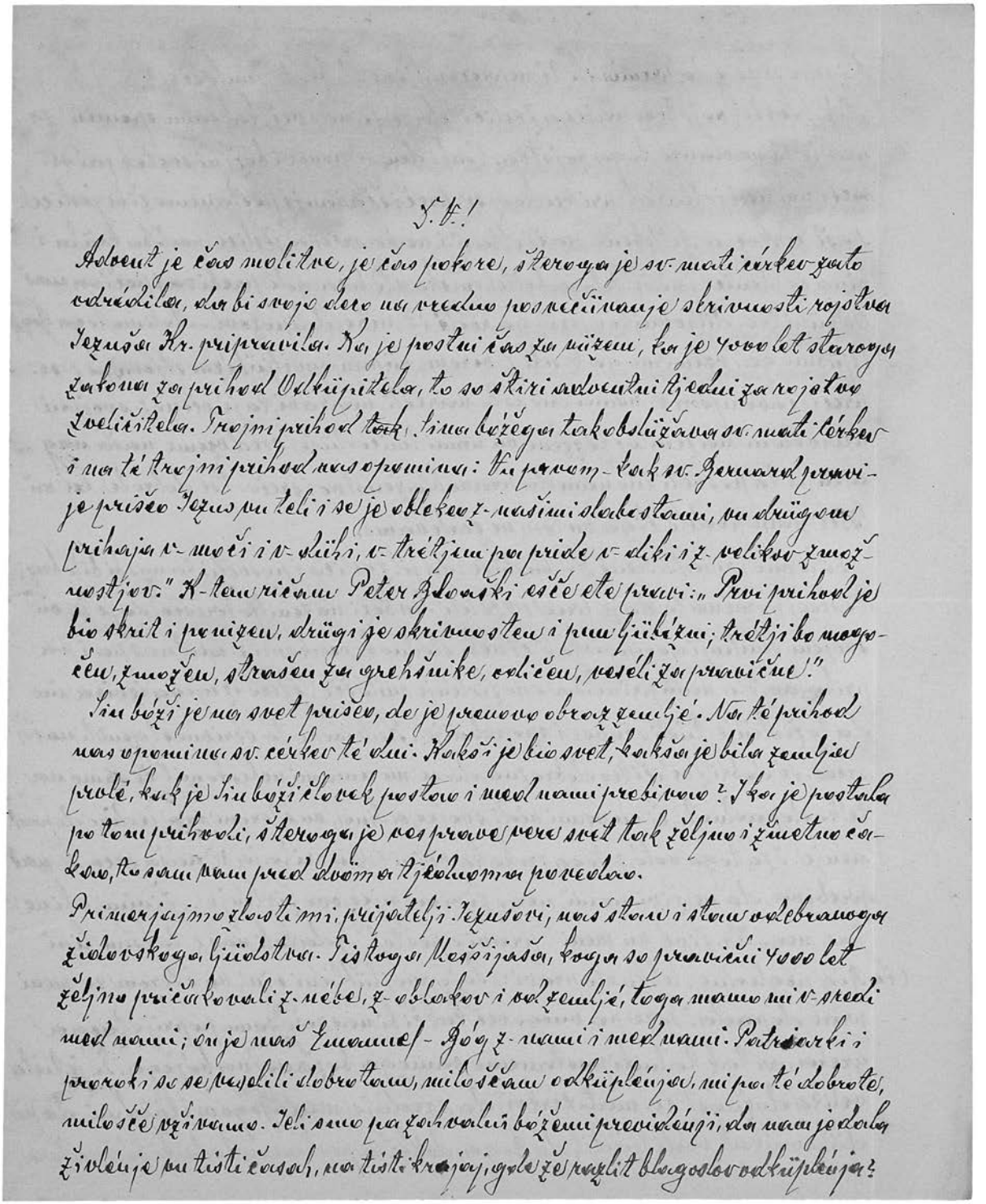

J. V. J.

Adovent je čas molitve, je čas pokore, v kteroga je sv. mati cérkev zato odrédila, da bi svoje dete na vredno prasnovanje skrivnosti rojstva Jezušca Kr. pripravila. Ker je postni čas za mužem, ker je 4000 let starozaveznega za prihod Odkupitela, to so štiri adventni tjedni za rojstvo Zveličitela. Trojni prihod tak. Sina božjega tak obslužava sv. mati cérkev i na té trojni prihod nas opominja: Vu pravom tak sv. Bernard pravi: je prišeo Jezuš pu teli i se je oblekeo z našimi slabostami, na drügom prihaja v moči i v slavi, v tréljem pa pride v diki i z velikov zmožnostjov." K temu ričemo Peter Zlovarski ešče ete pravi: „Prvi prihod je bio skrit i ponižen, drügi je skrivnosten i pun ljubézni; tretji bo mogočen, zmožen, strašen za grehšnike, sodičen, veseli za pravične."

Sin božji je na svet prišeo, de je pravico obrnoz zemlje. Na té prihod nas opomina sv. cérkev té dni. Kakši je bio svet, kakšo je bila zemlja prole, kak je Sin božji človek postano i med nami prebivao? Ker je postalo po tom prihodi, kteroga je nas pravo pero svet tak željno i žmetno čakalo, to sam nam pred dvöma Rjéčnikoma povedao.

Primerjajmo zlosti mi, prijatelji Jezušovi, naš stan i stan odebranoga židovskoga ljudstva. Pistuga Mesšijaša, kteroga so pravičari 4000 let željno pričakovali z nébe, z oblakov i od zemlje, tiga mamo mi v sredi med nami; ón je naš Emanuel — Bóg z nami i med nami. Patrjarhi i preroki so se nasolili dobrotam, milošćam odküpléjoč, mi pa té dobrote, milošće vživamo. Želi smo pa zahvaliti božjemi previdénji, da nam je dana živlénje pu tisti časah, na tisti kraji, gde že razlit blagoslov odküpléjoč?

1. ADVENTNA NEDELJA (28. 11. 1920, POPOLDANSKA KATEHEZA, VERJETNO MARTJANCI)[23]

NPr384

Dragi verniki!

Advent je čas molitve, je čas pokore, šteroga je svéta mati cérkev zato odrédila, da bi svojo deco na vredno posvečüvanje skrivnosti rojstva Jezuša Kristuša pripravila. Ka je postni čas za vüzem, ka je 4000 let staroga zakona za prihod Odküpitela, to so štiri adventni tjedni za rojstvo Zveličitela. Trojni prihod Sina bóžega tak obslüžava svéta mati Cérkev i na té trojni prihod nas opomina: *»Vu prvom«* – kak svéti Bernard pravi – *»je prišeo Jezuš vu teli i se je oblekeo z našimi slabostami, vu drügom prihaja v moči i v dühi, v trétjem pa pride v diki i z velikov zmožnostjov.«* K tem ričam Peter Bloaški ešče ete pravi: *»Prvi prihod je bio skrit i ponizen, drügi je skrivnosten i pun ljübézni; trétji bo mogočen, zmožen, strašen za grehšnike, odičen, veséli za pravične.«*

Sin bóži je na svet prišeo, [da] je prenovo obraz zemljé. Na té prihod nas opomina svéta cérkev té dni. Kakši je bio svet, kakša je bila zemlja prvlé, kak je Sin bóži človek postao i med nami prebivao? I ka je postala po tom prihodi, šteroga je ves prave vere svet tak željno i žmetno čakao, to sam vam pred dvöma tjédnoma povedao.

Primerjajmo zlasti mi, prijatelji Jezušovi, naš stan i stan odebranoga žido-vskoga ljüdstva. Tistoga Mešijaša, koga so pravični 4000 let željno pričakovali z nébe, z oblakov i od zemljé, toga mamo mi v sredi med nami; ón je naš Emanuel – Bóg z nami i med nami. Patriarki i proroki so se veselili dobrotam, miloščam odküplénja, mi pa té dobrote, milošče vživamo. Jeli smo pa zahvalni bóžemi previdénji, da nam je dala živlénje vu tisti časah, na tisti krajaj, gde že razlit blagoslov odküplénja?

---

[23] Besedilo ni izrecno datirano. Iz navedbe, da je »Sin bóži pred 1920 leti na zemljo prišeo«, je mogoče sklepati, da je nastalo leta 1920. Vsebina in zgradba uvodnih odstavkov se po zaporedju misli in formulacijah očitno ujemata z osrednjeslovensko adventno pridigo, objavljeno v reviji *Duhovni pastir* (okt.–nov. 1919, Prva adventna nedelja, Adventne misli, avtor Fr. K.), kar kaže, da gre za priredbo oziroma prevod navedenega besedila v prekmurski jezik. Ker gre za uvodno adventno tematiko in ker je prva adventna nedelja leta 1920 padla na 28. november, je mogoče besedilo z veliko verjetnostjo umestiti na prvo adventno nedeljo, 28. 11. 1920. Odsotnost svetopisemskega citata ter izrazito razlagalni in katehetski značaj besedila hkrati kažeta, da je bil nagovor najverjetneje namenjen popoldanski katehezi oziroma tematskemu adventnemu nagovoru, ne glavni nedeljski homiliji.

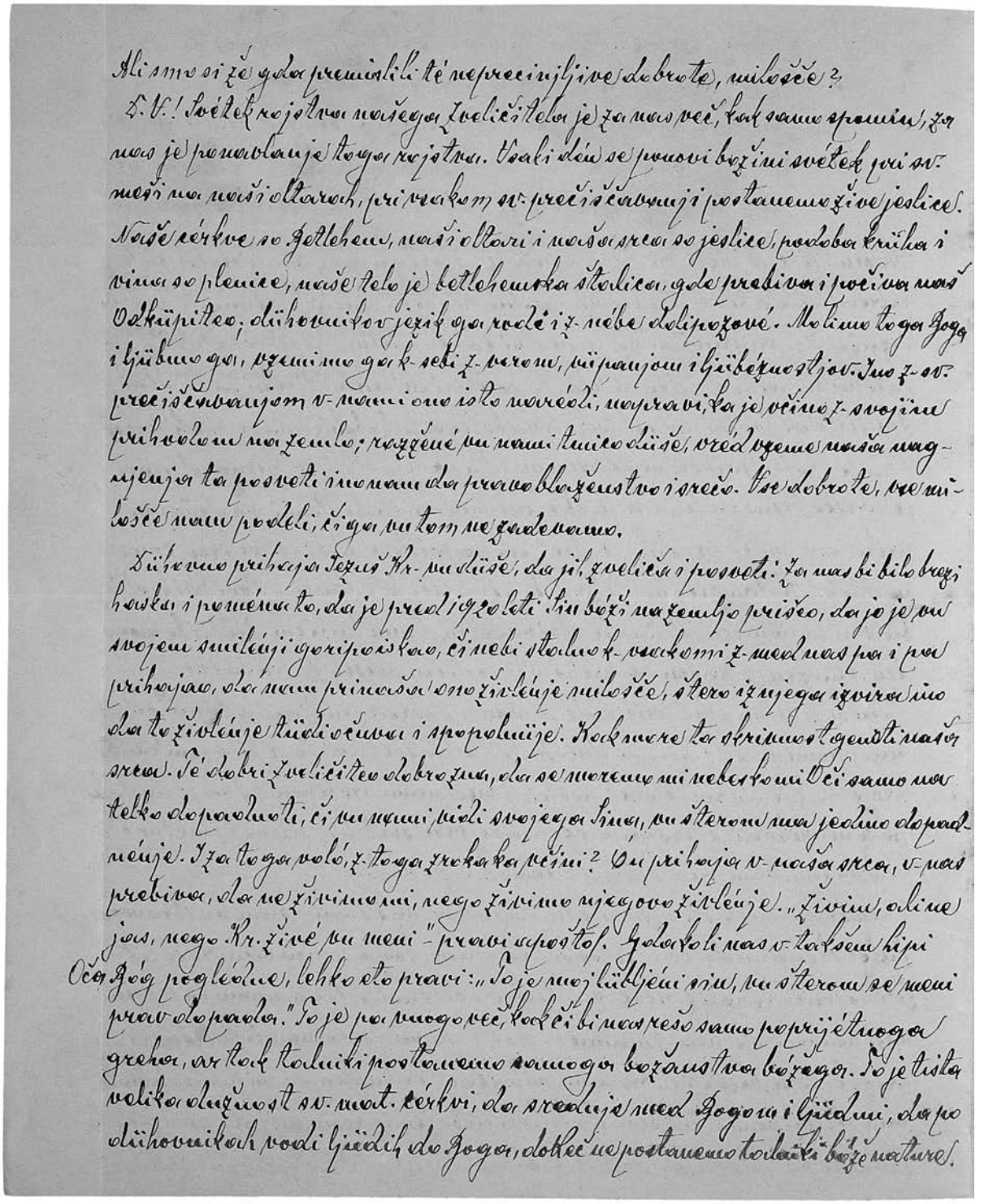

Ali smo si že gdaj premislili te neprecinjljive dobrote, milosče?

Z. V.! Svétek rojstva našega Zveličitelja je za nas več, kak samo spomin, za nas je ponovlanje tiga rojstva. Vsaki dén se ponovi božični svétek pri sv. maši na naših oltarjoh, pri vsakom sv. prečiščavanji postanemo žive jeslice. Naše cérkve so Betlehem, naši oltari i naša srca so jeslice, podoba kruha i vina so plenice, naše telo je betlehemska štalica, gde prebiva i počiva naš Odkupitelj, duhovnikov jezik gda zvoné iz nébe dolipozové. Molimo tiga Boga i ljubimo ga, vzemimo ga k sebi z vsemi, spoznajmo i ljubéznost jov. Jno z sv. prečiščavanjom v nami ono isto navéčoli, naprávi, ka je včino z svojim prihodom na zemlo; razgéné pa nami štalico duše, vred vzeme naša nagnjenja ka prosveti i nam da pravo blaženstvo i srečo. Vse dobrote, vse miloščе nam podeli, čiga, na tom, ne zgodenemo.

Duhovno prihaja Jezuš Kr. na duše, da jih zveliča i prosveti: za nas bi bilo brezhasbna i pogúbna to, da je pred izgoleti čin božji na zemlji prišeo, da je je on svojem smilenji i gorinavzéto, či nebi stalno k vsakomi z medna spa i pa prihajao, da nam prinašao onoživlenje miloščе, štero iz njega izvirajuno da to življenje tudi očuva i spopolnuje. Kak more to obzirnost tegenti naših srcev. Je dobri Zveličitelov dobrozna, da se moremo mi nebeškomi Oči samo na telko dopadnoti, či pa nami nikoli svojega Sina, na šterom naša jedino dopadnenje. Iz tiga pak, poleg tiga zroka ka pečini? On prihaja v naša srca, v naše prebivna, da nas živimo mi, nego živimo njegovo življenje. „Živim, ali ne jaz, nego Kr. živé pa mene" – pravi sv. apostol. Gdakoli nas v takšem hipi Oča Boga pogléda, lehko eto pravi: „To je moj ljubljeni sin, na šterom se meni prav dopadam." To je za nas več, kak če bi nas rešo samo poprijétnoga greha, ar tak katolički postanemo sinovi božjega božanstva božjega. To je tista velika dužnost sv. mat. cérkvi, da sprejaja med Bogom i ljudmi, da po duhovnikoh podi ljudi do Boga, dokeč ne postanemo katolički božje nature.

Ali smo si že gda premislili té neprecinjljive dobrote, milošče?

Dragi verniki! Svétek rojstva našega Zveličitela je za nas več, kak samo spomin, za nas je ponavlanje toga rojstva. Vsaki dén se ponovi [božični] svétek pri svétoj meši na naši oltarah, pri vsakom svétom prečiščavanji postanemo žive jaslice. Naše cérkve so Betlehem, naši oltari i naša srca so jeslice, podoba krüha i vina so plenice, naše telo je betlehemska štalica, gde prebiva i počiva naš Odküpiteo; dühovnikov jezik ga rodi i z nébe dolipozové. Molimo toga Boga i ljübmo ga, vzemimo ga k sebi z verom, vüpanjom i ljübéznostjov. Ino z svétim prečiščavanjom v nami ono isto narédi, napravi, ka je včino z svojim prihodom na zemlo; razžené vu nami tmico düše, vréd vzeme naša nagnjenja, ta posveti ino nam da pravo blaženstvo i srečo. Vse dobrote, vse milošče nam podeli, či ga vu tom ne zadevamo.

Dühovno prihaja Jezuš Kristuš vu düše, da jih zveliča i posveti. Za nas bi bilo brezi haska i poména to, da je pred 1920 leti Sin bóži na zemljo prišeo, da jo je vu svojem smilénji goripoiskao, či ne bi stalno k vsakomi zmed nas pa i pa prihajao, da nam prinaša ono živlénje milošče, štero iz njega izvira, ino da to živlénje tüdi očuva i spopolnüje. Kak more ta skrivnost genoti naša srca. Té dobri Zveličiteo dobro zna, da se moremo mi nebeskomi Oči samo na telko dopadnoti, či vu nami vidi svojega Sina, vu šterom ma jedino dopadnénje. I za toga voló, z toga zroka ka včini? Ón prihaja v naša srca, v nas prebiva, da ne živimo mi, nego živimo njegovo živlénje. *»Živim, ali ne jas, nego Kristuš živé vu meni«* – pravi apoštol. Gdakoli nas v takšem hipi Oča Bóg poglédne, lehko eto pravi: *»To je moj lubljéni sin, vu šterom se meni prav dopada.«* To je pa vnogo več, kak či bi nas rešo samo poprijétnoga greha, ar tak talniki postanemo samoga božanstva bóžega. To je tista velika dužnost svéte matere cérkvi, da sreduje med Bogom i ljüdmi, da po dühovnikah vodi ljüdih do Boga, dokeč ne postanemo talniki bóže nature.

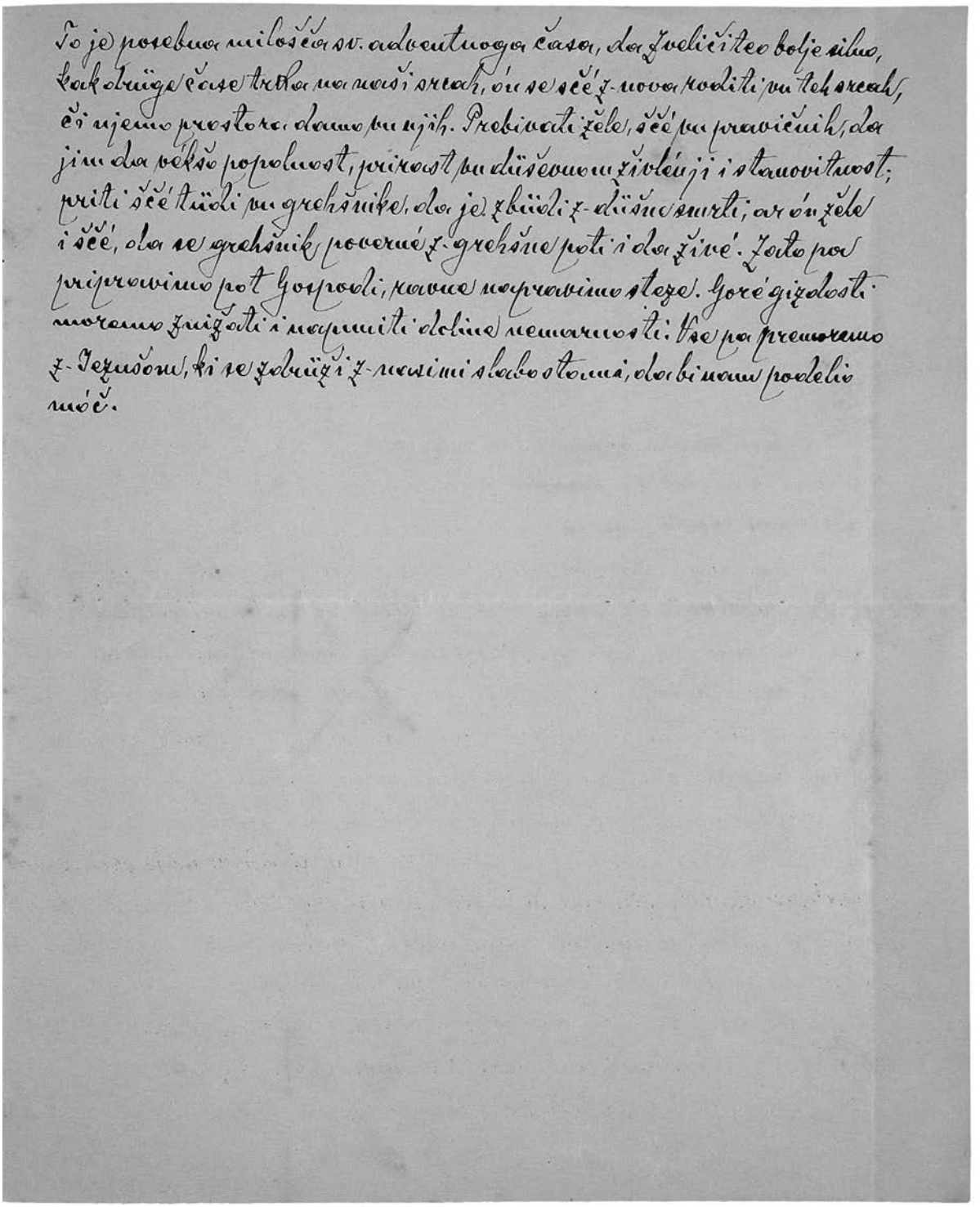

Što je posebno milošča sv. adventnoga časa, da želiči tec bolje sihno, kak drugje čase tretha na novi srcah, ón se ščé z-nova roditi pa teh srcah, či njemo prostora damo pa njih. Prebivati žele, ščé pa pravičnih, da jim da pekšo popolnost, prirast pa duševnom življenji i stanovitnost; priti ščé tudi pa grešnike, da je zbudi z-dušne smrti, ar ón žele i ščé, da se grešnik povernè z-grešne poti i da živé. Zato pa pripravimo pot Gospodi, ravne napravimo steze. Gorè gizdosti moramo znižati i napuniti doline nemarnosti. Vse pa premoremo z-Jezušom, ki se združuje z-našimi slabo stromi, da bi nam podelio móč.

To je posebna milošča svétoga adventnoga časa, da Zveličiteo bolje silno kak drüge čase trka na naši srcah, ón se ščé z nova roditi vu teh srcah, či njemo prostora damo vu njih. Prebivati žele, ščé vu pravičnih, da jim da vékšo popolnost, prirast vu düševnom živlénji i stanovitnost; priti ščé tüdi vu grehšnike, da je zbüdi z düšne smrti, ar ón žele i ščé, da se grehšnik povrné z grehšne poti i da živé. Zato pa pripravimo pot Gospodi, ravne napravimo steze. Goré gizdosti moremo znižati i napuniti doline nemarnosti. Vse pa premoremo z Jezušom, ki se zdrüži z našimi slabostami, da bi nam podelio móč.

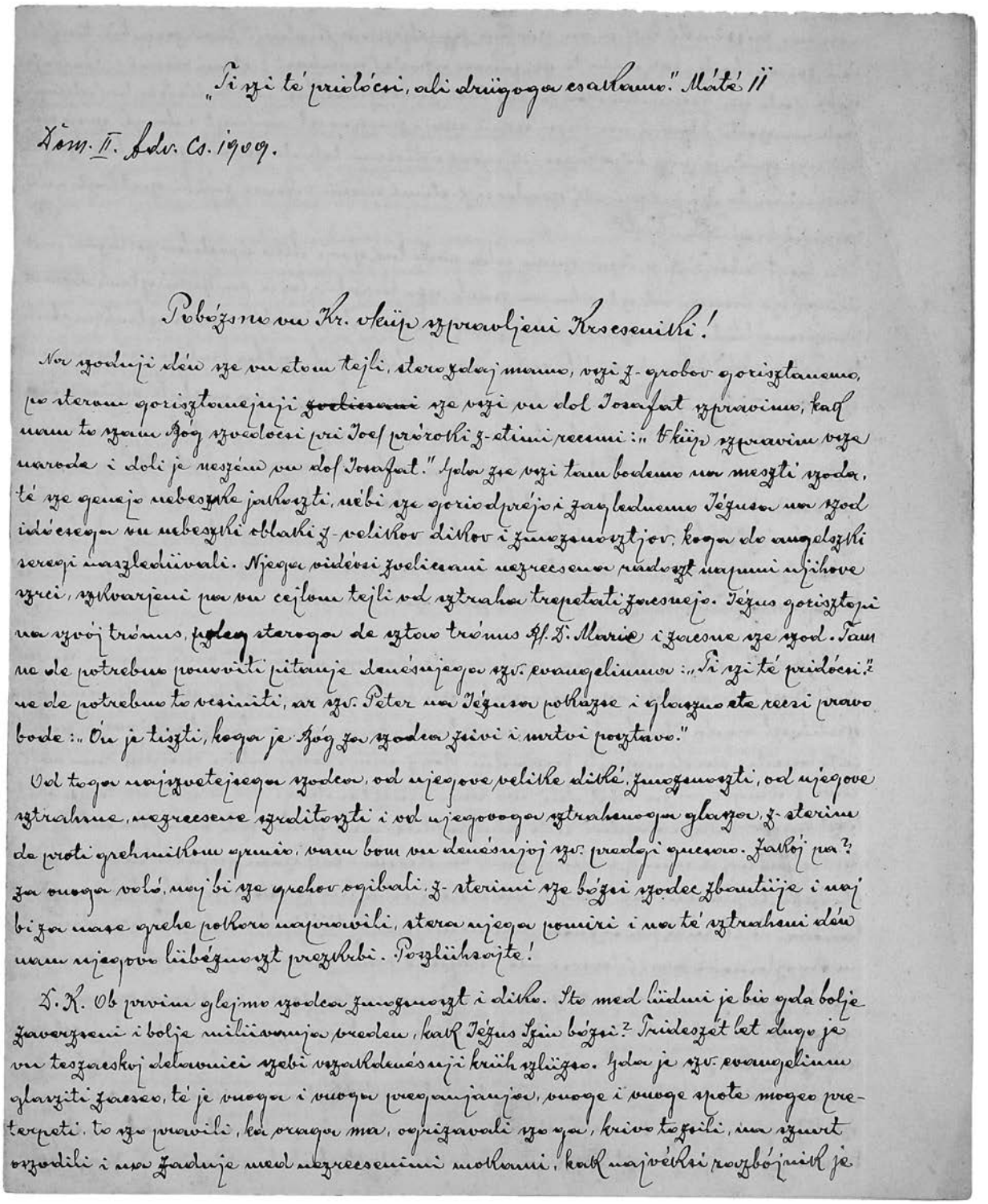

„Ti szi té prihódesi, ali drügoga csakamo." Máté 11

Dom. II. Adv. Cs. 1909.

Pobózno vu Kr. vkúpj szpravlyeni Kreseniki!

Na szodnji dén sze vu etom tejli, stero zdaj mamo, vszi z-grobov gorisztanemo, po sterom gorisztanejnji ~~grehi~~ szodnicami sze vszi vu dol Josafat szpravimo, kak nam to szam Kój szvecloszi pri Joel prórohi z-etimi recmi: „Vkúpj szpravim vsze naroda i doli je neszém vu dol Josafat." Gda sze vszi tam bodemo na mesztu szodnom, té sze odprejo nebeszke jasnoszti, nébi sze gorio dprejo i zagledamo Jézusa na szodnji idócsega vu nebeszkih oblaki z-velikov dikov i zmozsnoszti, koga do angelszki szerogi maszledüvali. Njega vidóvsi zvelicani nezrecsenov rádoszt napunii njihove szrcei, szkvarjeni pa vu cejlom tejli od sztrahov trepetati zacsnejo. Jézus gorisztopi na szvój trónus, ~~gde~~ gdeg sztarogo de sztoo trónus Kr. D. Marie i zacsne sze szodit. Tam ne de potrebno povmiti pitanje denésnjega szv. evangelinma: „Ti szi té prihódesi?" ne de potrebno to vesiniti, ar szv. Péter na Jézusa pokázse i glaszno ete recsi pravo bode: „On je tiszti, koga je Kój za szodca zsivi i mrtvi poszlao."

Od tega najszvetejsega szodca, od njegove velike dike, zmozsnoszti, od njegove sztrahne, negrecsene szreditoszti i od njegovoga sztrahenoga glasza, z-steriin de proti grehnikom govrio, vam bom vu denésnjoj szv. predigi govuo. Zakoj pa? za onoga volo, noj bi sze grehov ogibali, z-steriini sze bózji szodec zbantüje i noj bi za nase grehe pohoro napravili, stera njega ponüri i na té sztrahani dén nam njegovo lübézsnoszt prezkrbi. Pozlühnite!

D. K. Ob prvim glejmo szodca zmozsnoszt i dike. Sto med lüdmi je bio gda bolje zavezseni i bolje miliivanje predeu, kak Jézus Szin bózji? Trideszet let dugo je vu teszneskoj delavnici szebi vzsakdenésnji krüh zsluzso. Gda je szv. evangelinm glaszili zacsno, té je vnogo i vnogo pregovanjanje, vnoge i vnoge szpote mogeo preterpeti. to sze pravili, ka orange ma, ogpizavali sze ga, krivo tozsili, na szmrt oszodili i nov Zsadnje med nezrecsenimi mokami, kak najvékssi rozbójnik je

2. ADVENTNA NEDELJA (5. 12. 1909, ČRENŠOVCI)

DPa109

»Ti si té pridóči, ali drügoga čakamo.« Máté 11[24]

Dom. II. Adv. Cs. 1909.

Pobóžno vu Kristuši vküpspravljeni krščeniki!

Na sodnji dén se vu etom tejli, štero zdaj mamo, vsi z grobov goristanemo, po šterom goristanejnji se vsi vu dol Jozafat spravimo, kak nam to sam Bóg svedoči pri Joel próroki z etimi rečmi: *»Vküpspravim vse narode i doli je neném vu dol Jozafat.«*[25] Gda že vsi tam bodemo na mesti soda, té se genejo nebeske jakosti, nébi se goriodpréjo i zaglednemo Jézuša, na sod idóčega, vu nebeski oblaki, z velikov dikov i zmožnostjov, koga do angelski šeregi nasledüvali. Njega vidévši zveličani, nezrečena radost napuni njihove srci, skvarjeni pa vu cejlom tejli od straha trepetati začnejo. Jézuš goristopi na svój trónuš, poleg šteroga de stao trónuš Blažene Device Marije, i začne se sod. Tam nede potrebno ponoviti pitanje denéšnjega svétoga evangeliuma: *»Ti si té pridóči?«* Nede potrebno to včiniti, ar svéti Peter na Jézuša pokaže i glasno ete reči pravo bode: *»Ón je tisti, koga je Bóg za sodca živi i mrtvi postavo.«*

Od toga najsvetejšega sodca, od njegove velike diké, zmožnosti, od njegove strahšne, nezrečene srditosti i od njegovoga strahšnoga glasa, z šterim de proti grehšnikom grmio, vam bom vu denéšnjoj svétoj predgi gučao. Zakój pa? Za onoga voló, naj bi se grehov ogibali, z šterimi se bóži sodec zbantüje, i naj bi za naše grehe pokoro napravili, štera njega pomiri i na té strahšni dén nam njegovo lübéznost prezkrbi. Poslühšajte!

Dragi krščeniki. Obprvim glejmo sodca zmožnost i diko. Što med lüdmi je bio gda bolje zavrženi i bolje milüvanja vreden kak Jézuš, Sin bóži? Tridesét let dugo je vu tesačkoj delavnici sebi vsakdenéšnji krüh slüžo. Gda je svéti evangelium glasiti začeo, té je vnoga i vnoga preganjanja, vnoge i vnoge špote mogeo pretrpeti, to so pravili, ka vraga ma, ogrizavali so ga, krivo tožili, na smrt osodili, i nazadnje med nezrečenimi mokami, kak najvékši razbójnik je

---

[24] *Máté* je madžarski zapis imena evangelista Mateja; okrajšava se nanaša na Evangelij po Mateju (Mt 11). Gre za evangelij druge adventne nedelje, v katerem Janez Krstnik pošlje učence z vprašanjem: *»Ali si Ti tisti, ki mora priti, ali naj čakamo drugega?«* (Mt 11,3).

[25] Joel 4,2 (po Vulgati 3,2) – omemba »doline Jozafat« izhaja iz preroške tradicije, po kateri naj bi se ob koncu časov zgodila poslednja sodba.

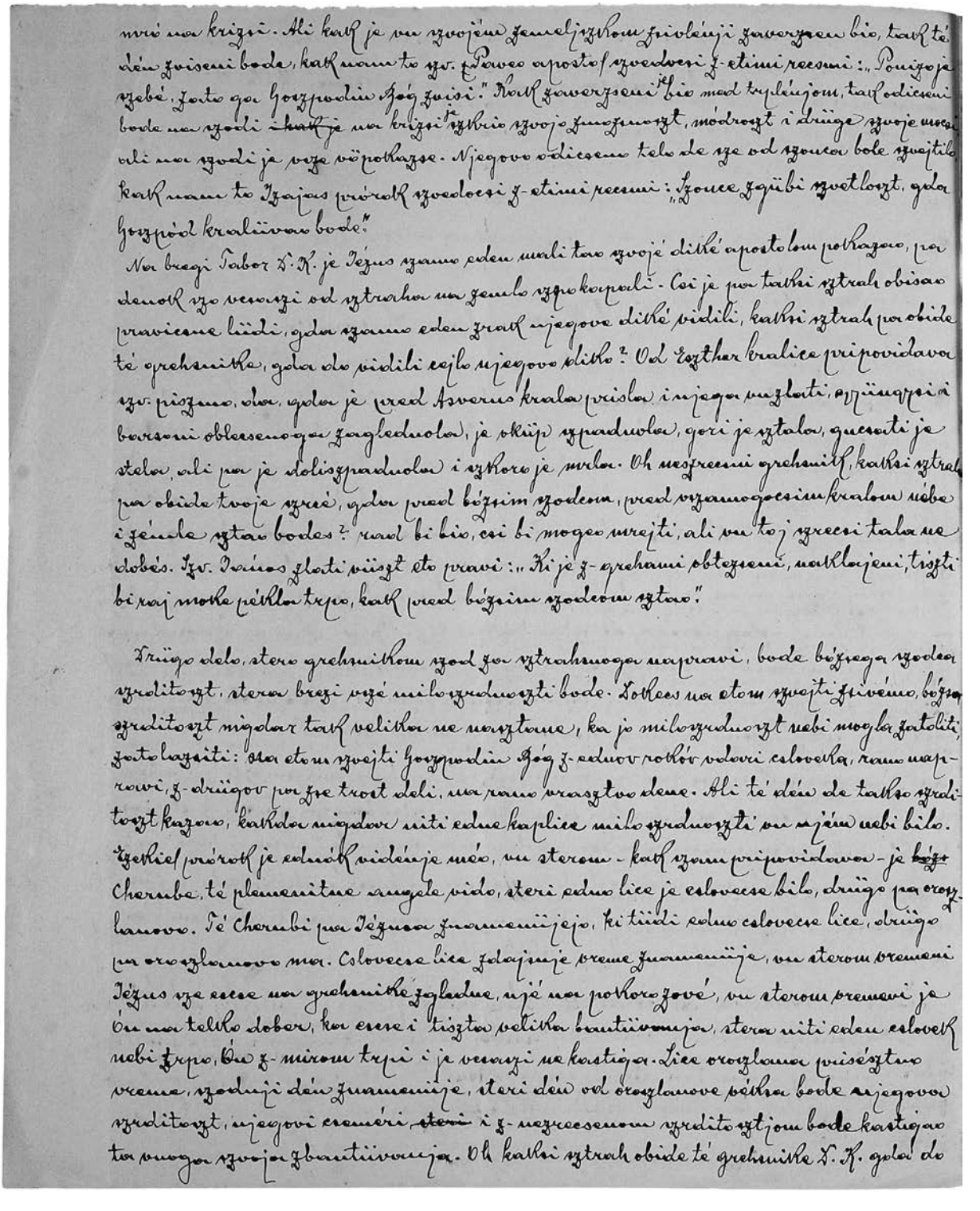

nvrió na krizi. Ali kak je nv szvojem zemeljszkom zivlenji zaverzseen bio, tak té dén zvisem bode, kak nam to szv. Pavec apostol szvedoci z-etimi reczmi: „Ponizo je szebé, zato ga Gozzpodin vzdéj zvisi." Kak zaverzseni bio med tyélnjom, tak odicseni bode na szodi – kak je na krizi vzbvio szvoje zmozsnozt, modrozt i druge szvoje mocsi, ali na szodi je vzze vö pokazse. Njegovo odicseno telo de vze od szonca bole szvejtilo, kak nam to Izajas prérok vzvedocsi z-etimi reczmi: „Szonce zgübi vzvetlozt, gda Gozpod kralivao bode."

Na bregi Tabor v. K. je Jézus vzamo eden mali tao vzvoje dilké apostolom pokazao, pa denok vzo vecsarzi od vztracha na zemlo vzpo kopali. Csi je pa tathi vztrah obisao pravicsne lüdi, gda vzamo eden zrak njegove dilké vidili, kakvi vztrah pa obide té grehsnike, gda do vidili cejlo njegovo plikó? Od Eszther kralice pripovidavo vzv. piszmo, da, gda je pred Azverus krala prisla i njega, mzlosti, ajüngpri i bogsasti obleseno ga zagledsala, je oküp vzpadsala, gori je vztala, quesoti je stela, ali pa je doliszpadsala i vzhoro je mrla. Oh negvecsni grehsniki, kakvi vztrah pa obide tvoje vzvecsé, gda pred bóznim vzodcom, pred vzamogocsim kralom nébe i zémle vztao bodes? rasel bi bio, csi bi mogeo mrejti, ali vu toj vzvecsi tala ne dobés. Izv. Janos zlozti püszt eto pravi: „Ki je z-grehami obtezseni, naklajeni, tiszti bi raj mogle pétkla trpeo, kak pred bóznim vzodcom vztao."

Drügo delo, stero grehsnikom vzod gor vztrahsnogo napravi, bode bóznega vzodca vzrediozzt, stera brezi vzé milozrdnozzti bode. Zobeen na etom vzvejti Zitvénio, bóznega vzrediozzt nigdar tak velikoga ne nazztane, ka je milozrdnozzt nebi mogla zatoliti, zatolazsiti: ona etomu vzvejti Gozzpodini Bóg z-ednov roblov vdovi csloveka, ramo napravi, z-drügov pa gre troat deli, na ramo prasztvo dene. Ali té dén de tatho vzrediozzt kazao, kakoga nigdar niti edne kaplice milozrdnozzti on nájen nebi bilo. Ezekiel prérok je edniik vidénje méo, vu sterom – kak vzam pripovidavao – je bóg Cherube, té plemenitne angele vido, steri edno lice je esloveese bilo, drügo pa orozlanovo. Té Cherubi pa Jézusa znamenüjejo, ki tüdi edno esloveese lice, drügo pa orozglanovo ma. Esloveese lice zdajnje preme znamenüje, vu sterom premeni Jézus vze esese na grehsnike zgledne, njé na pokoro zové, vu sterom premeni je ón na telko dober, ka esere i tiszto petika bautüvanja, stera niti eden esloveik nebi zmpo, ón z-mirom trpi: je vecsarzi na kostiga. Lice orozglanovo pa isészto vreme, vzodnji dén znamenüje, steri dén od orozglanove pétka bode njegovo vzrediozzt, njegovi esmeri, steri i z-negvecsenom vzrediozztjom bode kastigao ta svoga vzvoja zbantüvanja. Oh kakvi vztrah obide té grehsnike v. K. gda do

mró na križi. Ali kak je vu svojém zemeljskom živlénji zavržen bio, tak té dén zvišeni bode, kak nam to svéti Paveo apoštol svedoči z etimi rečmi: *»Ponizo je sebé, zato ga Gospodin Bóg zvisi.«* Kak zavrženi je bio med trplénjom, tak odičeni bode na sodi, na križi je skrio svojo zmožnost, módrost i drüge svoje moči, ali na sodi je vse vöpokaže. Njegovo odičeno telo de se od sonca bole svejtilo, kak nam to Izajaš prórok svedoči z etimi rečmi: *»Sonce zgübi svetlost, gda Gospód kralüvao bode.«*

Na bregi Tabor, dragi krščeniki, je Jézuš samo eden mali tao svojé diké apoštolom pokazao, pa denok so včasi od straha na zemlo spokapali. Či je pa takši strah obišao pravične lüdi, gda samo eden zrak njegove diké vidili, kakši strah pa obide té grehšnike, gda do vidili cejlo njegovo diko? Od Ester kralice pripovidava svéto pismo, da gda je pred Asveruš krala prišla i njega vu zlati, džündži i baršoni oblečenoga zaglednola, je vküpspadnola, gori je stala, gučati je štela, ali pa je dolispadnola i skoro je mrla. Oh, nesrečni grehšnik, kakši strah pa obide tvoje srcé, gda pred bóžim sodcom, pred vsamogočim kralom nébe i zémle stao bodeš? Rad bi bio, či bi mogeo mrejti, ali vu toj sreči tala ne dobéš. Svéti Jánoš zlati vüst eto pravi: *»Ki je z grehami obteženi, naklajeni, tisti bi raj moke pékla trpo, kak pred bóžim sodcom stao.«*

Drügo delo, štero grehšnikom sod za strahšnoga napravi, bode bóžega sodca srditost, štera brezi vsé milosrdnosti bode. Dokeč na etom svejti živémo, bóža srditost nigdar tak velika ne nastane, ka jo milosrdnost ne bi mogla zatoliti, zatolažiti: na etom svejti Gospodin Bóg z ednov rokóv vdari človeka, rano napravi, z drügov pa že trošt deli, na rano vrastvo dene. Ali té dén de takšo srditost kazao, kakda nigdar niti edne kaplice milosrdnosti vu njém ne bi bilo. Ezekiel prórok je ednók vidénje méo, vu šterom – kak sam pripovidava – je Kerube, té plemenitne angele vido, šteri edno lice je človeče bilo, drügo pa oroslanovo. Té Kerubi pa Jézuša znamenüjejo, ki tüdi edno človeče lice, drügo pa oroslanovo ma. Človeče lice zdajšnje vreme znamenüje, vu šterom vremeni Jézuš se ešče na grehšnike zgledne, njé na pokoro zové, vu šterom vremeni je Ón na telko dober, ka ešče i tista velika bantüvanja, štera niti eden človek ne bi trpo, Ón z mirom trpi i je včasi ne kaštiga. Lice oroslana prišéstno vreme, sodnji dén znamenüje, šteri dén od oroslanove vékša bode njegova srditost, njegovi čeméri i z nezrečenom srditostjom bode kaštigao ta vnoga svoja zbantüvanja. Oh, kakši strah obide té grehšnike, dragi krščeniki, gda do

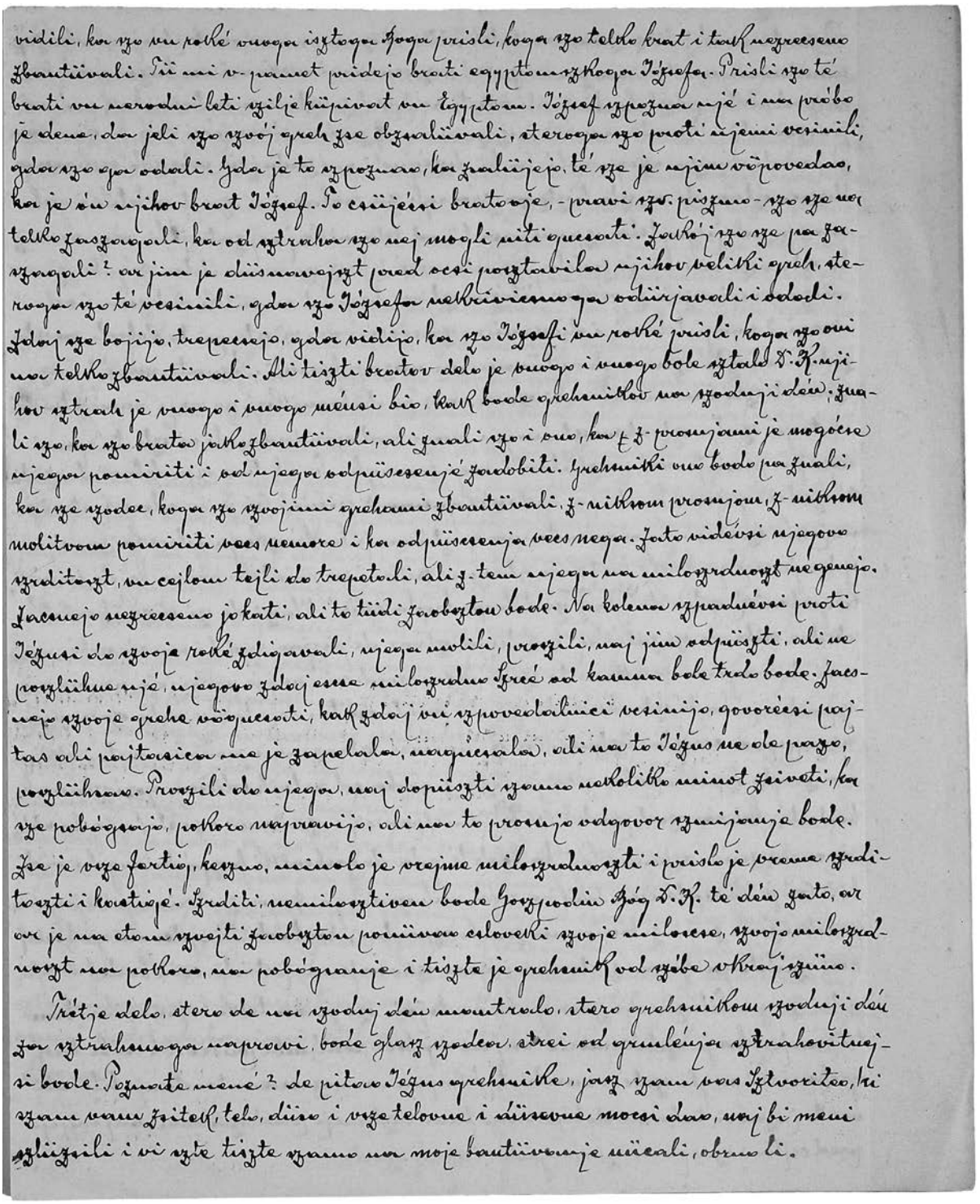

vidili, ka sze vu rokê vnogo isztoga Jogpa prisli, koga sze telko krat i tak nezreesenо zbantüvali. Sü mi v-pamet pridejo brati egyptomszkoga Józefa. Prisli sze té brati vu nerodni leti szilje küpivat vu Egyptom. Józef szpozna nyé i na próbo je dene, dav jeli sze szvój greh zse obszpatüvali, sterogа sze proti nyemi vesimili, gdav sze ga odali. Gda je to szpoznao, ka znalijejo, té sze je nyim vöpovedao, ka je ón nyihov brat Józef. Po csüjési brato je, - pravi szv. piszmo - sze sze nê telko zaszramovali, ka od sztrahov sze nej mogli niti govoriti. Zatoj sze sze za-szramovali? ov jim je dühsnavejszt pred ocsi postavilo nyihov velikí greh, sterogа sze té vesimili, gdav sze Józefa nekrivicsnoga ga odtürjavali i odali. Zdaj sze bojijo, trepecsejo, gdav vidijo, ka sze Józefi vu rokê prisli, koga sze ovi nê telko zbantüvali. Ali tiszti bratov delo je vnogo i vnogo bole sztalo B. Z. nyihov sztrah je vnogo i vnogo mêsi bio, kak bode grehnikov na szodnji dén, znali sze, ka sze bratov jih zbantüvali, ali znali sze i ono, ka z-prosnjami je mogócse nyegov pomiriti i od nyegov odpüsesenjé zadobiti. Grehniki ono bodo na znali, ka sze szodce, koga sze szvojimi grehami zbantüvali, z-nikim prosnjov, z-nikim molitvov pomiriti nes nemore i ka odpüsesenja nes nega. Zato videvsi nyegovo szrditoszt, na cajlom tejli do trepetali, ali z-tem nyega na milozrdnoszt ne genejo. Zacsnejo nezreesenо jokati, ali to tüdi zadobszto bode. Na kolena szpadnévsi proti Jézusi do szvoja rokê zdigavali, nyega molili, prosili, naj jim odpüszti, ali ne prosliüsne nyé, nyegovo zdaj esze milozrdno Srcé od kamna bole trdo bode. Zacsnejo szvoje grehe vöpovedati, kak zdaj vni szpovedalnici vesinijo, govoréesi rajtas ali rajtasicov me je zapelala, nagnevala, ali na to Jézus ne ole prazo, prosliüsnao. Prosili do nyega, naj dopüszti szamo nekolikо minut zsiveti, ka sze pobógnejo, potkoro napravijo, ali na to prosnja odgovor szmijenje bode. Zse je veze fertig, kezno, minolo je vrejme milozrdnoszti i prislo je vreme szrditoszti i kastijé. Szrditi, nemiloszrtiven bode Gospodin Jézus B. Z. té dén zato, ar ov je na etom szvejti zadobszton ponüsnao celoveki szvoje milosese, szvojo milozrdnoszt na potkano, na pobógnenje i tiszta je grehnik od szébe otkinj szamo.

Trétje delo, stero de na szodnj dén mantrado, stero grehnikom szodnji dén za sztrahnovega napravi, bode glasz szodcov, strei od gruléenja sztrahovitnejsi bode. Poznate mené? de pitao Jézus grehnike, jasz szem vas Szlvoritao, ki szem vam zsitek, telo, düso i vsze telovne i düsevne mocsi dao, naj bi meni szlüzili i vi szte tiszte szamo na moje bantüvanje nücali, obrnili.

vidili, ka so vu roké onoga istoga Boga prišli, koga so telkokrat i tak nezrečeno zbantüvali. Tü mi v pamet pridejo brati egiptomskoga Józefa. Prišli so té brati vu nerodni leti silje küpivat vu Egiptom. Józef spozna njé i na próbo je dene, da jeli so svój greh že obžalüvali, šteroga so proti njemi včinili, gda so ga odali. Gda je to spoznao, ka žalüjejo, té se je njim vöpovedao, ka je ón njihov brat Józef. To čüjéči, bratovje – pravi svéto pismo – so se na telko zasagali, ka od straha so nej mogli niti gučati. Zakój so se pa zasagali? Ar jim je düšna vejst pred oči postavila njihov veliki greh, šteroga so té včinili, gda so Józefa nekrivičnoga odürjavali i odali. Zdaj se bojijo, trepečejo, gda vidijo, ka so Józefi vu roké prišli, koga so oni na telko zbantüvali. Ali tisti bratov delo je vnogo i vnogo bole stalo, dragi krščeniki, njihov strah je vnogo i vnogo ménši bio, kak bode grehšnikov na sodnji dén; znali so, ka so brata jako zbantüvali, ali znali so i ono, ka z prošnjami je mogóče njega pomiriti i od njega odpüščenjé zadobiti. Grehšniki ono bodo pa znali, ka se sodec, koga so svojimi grehami zbantüvali, z nikšom prošnjom, z nikšom molitvom pomiriti več ne more i ka odpüščenja več nega. Zato, vidévši njegovo srditost, vu cejlom tejli do trepetali, ali z tem njega na milosrdnost ne genejo. Začnejo nezrečeno jokati, ali to tüdi zaobston bode. Na kolena spadnévši, proti Jézuši do svoje roké zdigavali, njega molili, prosili, naj jim odpüsti, ali ne poslühne njé, njegovo zdaj ešče milosrdno Srcé od kamna bole trdo bode. Začnejo svoje grehe vögučati, kak zdaj vu spovedalnici včinijo, govoréči, pajtaš ali pajtašica me je zapelala, nagučala, ali na to Jézuš nede pazo, poslühšao. Prosili do njega, naj dopüsti samo nekoliko minot živeti, ka se pobógšajo, pokoro napravijo, ali na to prošnjo odgovor smijanje bode. Že je vse fertig, kesno, minolo je vrejme milosrdnosti i prišlo je vreme srditosti i kaštigé. Srditi, nemilostiven bode Gospodin Bóg, dragi krščeniki, té dén zato, ar je na etom svejti zaobston ponüvao človeki svoje milošče, svojo milosrdnost na pokoro, na pobógšanje, i tiste je grehšnik od sébe vkraj süno.

Trétje delo, štero de na [sodnji] dén mantralo, štero grehšnikom sodnji dén za strahšnoga napravi, bode glas sodca, [šteri] od grmlénja strahovitnejši bode. »*Poznate mené?*« de pitao Jézuš grehšnike. »*Jas sam vaš Stvoriteo, ki sam vam žitek, telo, düšo i vse telovne i düševne moči dao, naj bi meni slüžili, i vi ste tiste samo na moje bantüvanje nücali, obrnoli.*

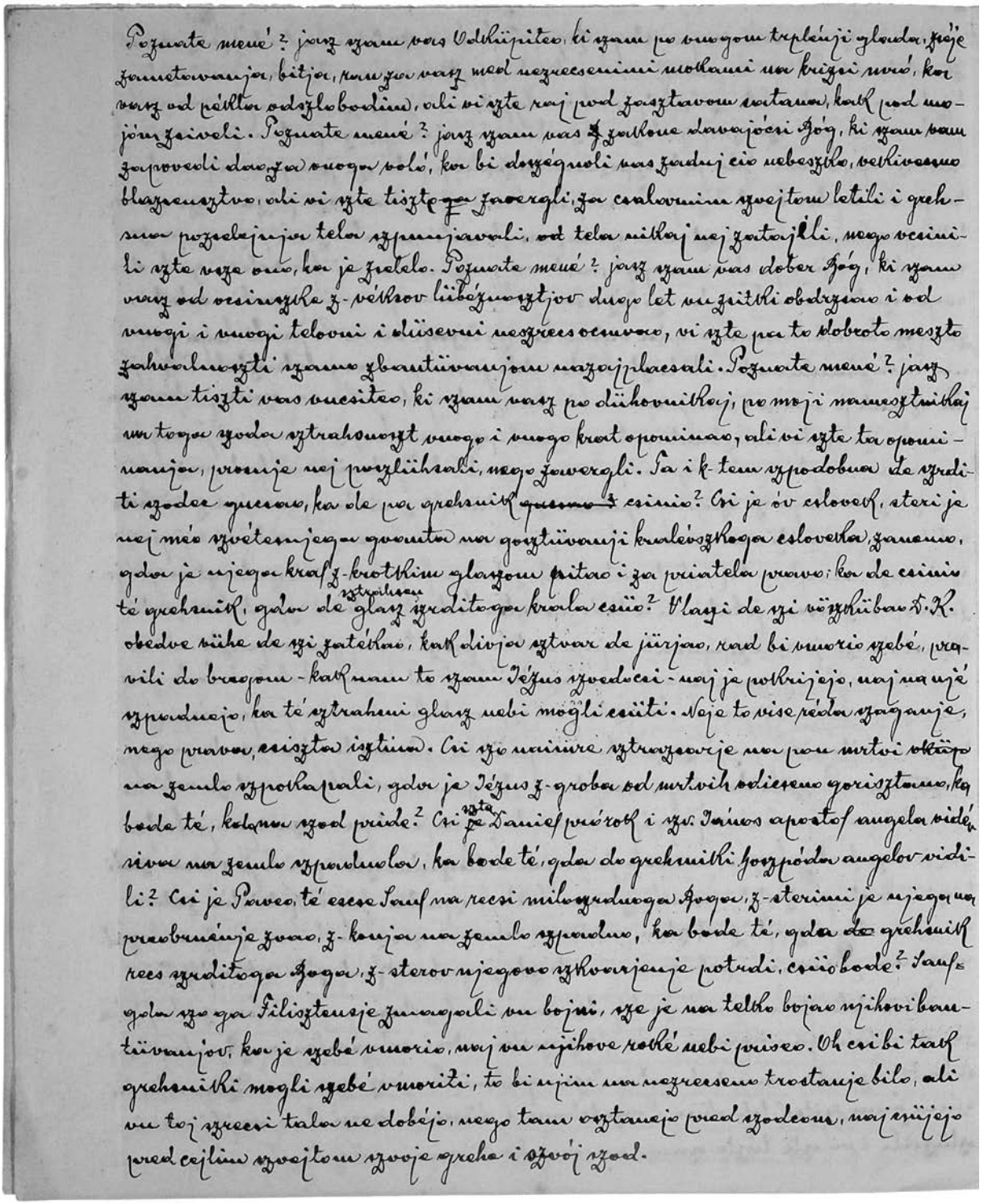

Pozuate mené? jasz szam vas Odküpitel, ki szam po vnogom trplénji glouda, ječe
zamotovanja, bitjov, rano zov vasz med nezreesenimi molkami na krizi mrié, kar
vasz od péklov odszlobodim, oli vi szte raj pred zaszlavov sedaua, kaik pod mo-
jim zsivoli. Pozuate mené? jasz szam vas Zsalbine davajóci Góg, ki szam vam
zaprovedi daszvod onoga svéta, kar bi dozségnoli nas zadnji cio nebeszko, velikesno
blazenesztvo, oli vi szte tisztega zaveregli, za cesalovnima szvejtom letali i greh-
snov pozselenjov telo szpunjavali, od tela nikaj nej zatajili, nego vesinili
li szte veze ono, kar je zselelo. Pozuate mené? jasz szam vas dober Góg, ki szam
vasz od vesinszke z-pékov liubézneszt jov dugo let vu zsitki obdrzano i od
vnogi i vnogi telovni i düsevni nezreesenov, vi szte pa to dobroto meszto
zahvalnoszti szamo zbantüvanjom mazoj plaesali. Pozuate mené? jasz
szam tiszti vas vucsitec, ki szam vasz po düchovnikaj, po moji namesztnikaj
vam tolko szodov sztrahovnoszt vnogo i vnogo krat opominao, oli vi szte ta opomi-
nanjov, prosnje nej pozlühsali, nego zaveregli. Sa i k-tem szpodobna de szrdi-
ti szodca gucsno, ka ole po grehnikih gucsno z esinio? Ci je ov eslovek, steri je
nej méo szvétenjega govorita na goszpüvanji kralévszkoga esloveka zamano,
gdov je njega kraj z-krotkim glaszom pitao i za priatela pravo; ka de esinio
té grehnik, gdov de sztrahnov glasz izreditoga krala esüo? Vlagi de szi vözzkübao V. K.
obedve rüke de szi zatéklao, kaik divjov sztvar de jürjao, rad bi vmorio szebé, pra-
vili do bregov - kaik nam to szam Jézus szvedocsi - naj je pobrijejo, naj na njé
szpadnejo, ka té sztrahovi glasz nebi mogli esüti. Noja to vise péda szaganja,
nego pravov, esiszto izgiino. Ci szo mürüve sztrazsorje nov grov mrtvi oktapo
na zemlo szprotkapali, gdov je Jézus z-groba od mrtvih odiesseno gorisztano, ka
bode té, kelanov szpod pride? Ci je sztá Daniel prérok i szv. János apostol angela vidé-
sivov na zemlo szpadnolov, ka bode té, gdov do grehnikih Jezspódov angelov vidi-
li? Ci je Pavec té esese Saul na recsi milozsednoga Jezsov, z-sterimi je njega na
prasbunénje zsano, z-kunja na zemlo szpadno, ka bode té, gdov do grehnikov
rees szreditoga Jezsov, z-sterov njegovo szkvorjenje potrdi, esüo bode? Saulo
gdov szo ga Filisztenszje zmagali vu bojni, szte je na telko bojao njihovi bau-
tüvanjov, ka je szebé vmorio, naj vu njihove roké nebi prisao. Oh ci bi taik
grehnikih mogli szebé vmoriti, to bi njim na nezreesenu trostanje bilo, oli
vu toj szreesi tialo ne dobéjo, nego tam oztanejo pred szodcom, naj zvijejo
pred cejlim szvejtom szvoje greha i ozvoj szod.

Poznate mené? Jas sam vaš Odküpiteo, ki sam po vnogom trplénji glada, žéje, zametavanja, bitja, ran za vas med nezrečenimi mokami na križi mró, ka vas od pékla odslobodim, ali vi ste raj pod zastavom šatana kak pod mojóm živeli. Poznate mené? Jas sam vaš zakone davajóči Bóg, ki sam vam zapovedi dao za onoga voló, ka bi doségnoli vaš [zadnji] cio, nebesko, vekivečno blaženstvo, ali vi ste tiste zavrgli, za čalarnim svejtom letili i grehšna poželejnja tela spunjavali, tela nikaj nej zatajili, nego včinili ste vse ono, ka je želelo. Poznate mené? Jas sam vaš dober Bóg, ki sam vas od očinske z vékšov lübéznostjov dugo let vu žitki obdržao i od vnogi i vnogi telovni i düševni nesreč očuvao, vi ste pa to dobroto mesto zahvalnosti samo zbantüvanjom nazajplačali. Poznate mené? Jas sam tisti vaš vučiteo, ki sam vas po dühovnikaj, po moji namestnikaj na toga soda strahšnost vnogo- i vnogokrat opominao, ali vi ste ta opominanja, prošnje nej poslühšali, nego zavrgli.« Ta i k tem spodobna de srditi sodec gučao, ka de pa grehšnik činio? Či je óv človek, šteri je nej méo svétešnjega gvanta na gostüvanji kralévskoga človeka, zanemo, gda je njega kral z krotkim glasom pitao i za prijatela pravo; ka de činio té grehšnik, gda de strahšen glas srditoga krala čüo? Vlasi de si vöskübao, dragi krščeniki, obedve vühe de si zatékao, kak divja stvar de jürjao, rad bi vmorio sebé, pravili do bregom – kak nam to sam Jézuš svedoči – naj je pokrijejo, naj na njé spadnejo, ka té strahšni glas ne bi mogli čüti. Neje to više réda saganje, nego prava, čista istina. Či so najmre stražarje na pou mrtvi na zemlo spokapali, gda je Jézuš z groba od mrtvih odičeno goristano, ka bode té, kda na sod pride? Či sta Danijel prórok i svéti Jánoš apoštol, angela vidévšiva, na zemlo spadnola, ka bode té, gda do grehšniki Gospóda angelov vidili? Či je Paveo, té ešče Šaul na reči milosrdnoga Boga, z šterimi je njega na preobrnénje zvao, z konja na zemlo spadno, ka bode té, gda grehšnik reč srditoga Boga, z šterov njegovo skvarjenje potrdi, čüo bode? Šaul, gda so ga Filisteušje zmagali vu bojni, se je na telko bojao njihovi bantüvanjov, ka je sebé vmorio, naj vu njihove roké ne bi prišeo. Oh, či bi tak grehšniki mogli sebé vmoriti, to bi njim na nezrečeno troštanje bilo, ali vu toj sreči tala ne dobéjo, nego tam ostanejo pred sodcom, naj čüjejo pred cejlim svejtom svoje grehe i svój sod.

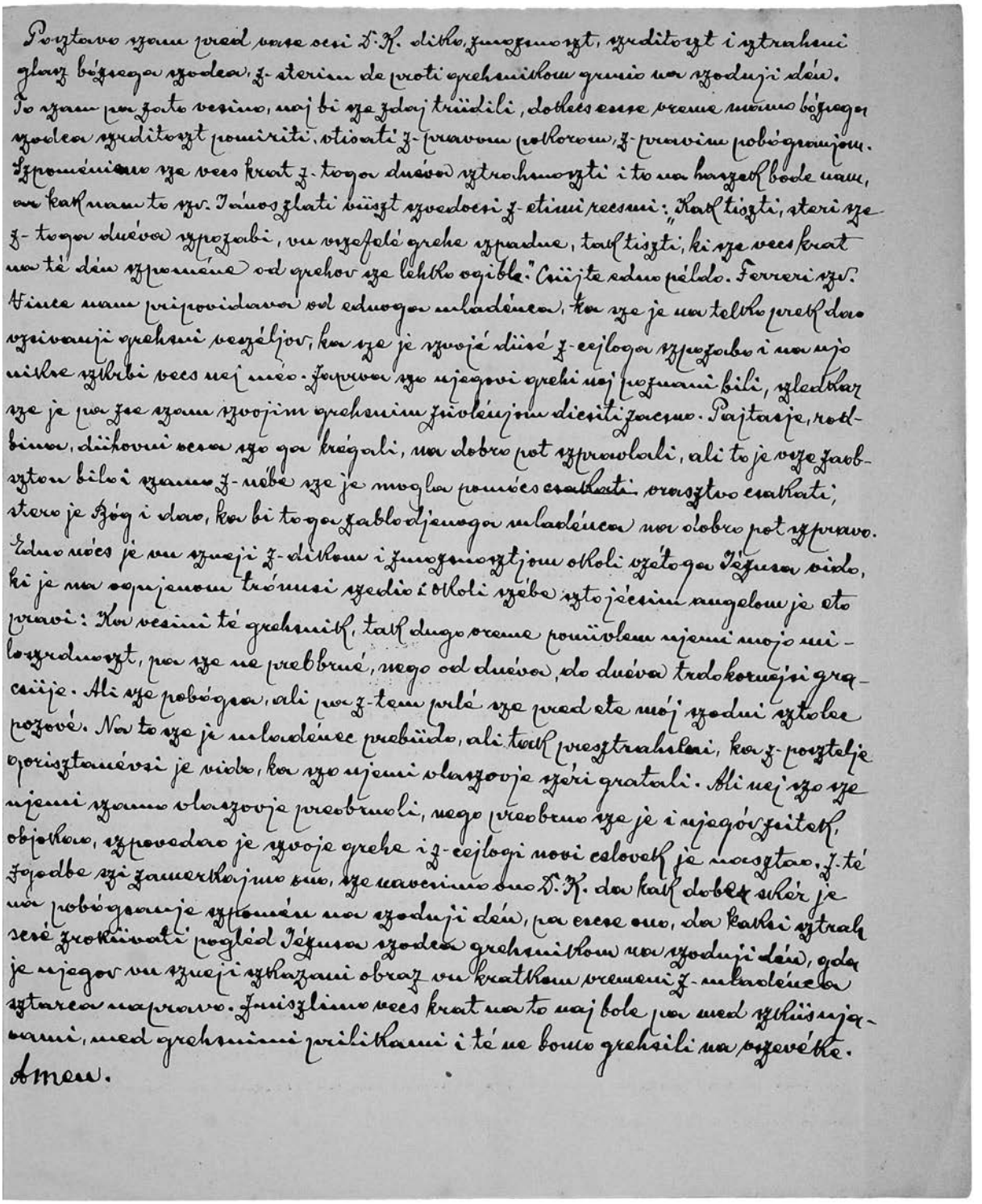

Poztavo vzem pred vse ozi J. K. dühe, zmožnozt, zveditozt i ztrahni
glaz bóžjega vzodca, z-terim de proti grehnikom gnio na vzodnji dén.
To vzem pa zato vesimo, naj bi vze zdaj trüdili, dohtes esse preme mómo bóžjega
vzodca zveditozt pomiriti, otiskati z-pravom pokorom, z-pravim pobóganjom.
Vzpomenimo vze vecs krat z-tiga dnévov ztrahnozti i to na haszek bode nam,
ov kak nam to vzv. Támoszlati büszt vzpodoesi z-etimi recsmi: „Kak tiszti, steri vze
z-tiga dnévov vzpozabi, ne vzefelé greha vzpadne, tak tiszti, ki vze vecs krat
na tá dén vzpomené od grehov vze lehko ogible." Csüjte eden példo. Ferreri vzv.
Vince nam pripovidava od eduga mladénca, ka vze je na tolko prek dao
vzsivanji grehom vezéljov, ka vze je vzvojé düse z-cejloga vzpozabo i na nje
nikre vzbrbi vecs nej méo. Zavrno vzo njegovi greki naj rozmani bili, zledkar
vze je na zse vzem vzvojim grehnim zsivlenjom dicsiti zacno. Pajtasje, rodbina, diihovi sesa vzo ga krégali, na dobro pot vzpravlali, ali to je vze zavbzton bilo i vzem z-nébe vze je mogla pomóes crahati, oranzstvo crahati,
stero je Bóg i dao, ka bi to ga zablodjenoga mladénca na dobro pot vzpravo.
Eden nócs je on vznji z-dühom i zmožnozt jom okoli vzétoga Jézusa vido,
ki je na oapnjenom trónusi vzedio i okoli vzéba vzto jécsim angelom je eto
pravi: Ka vesimi té grehnikh, tak dugo vreme pomüvolen njemi moje mi-
lozrdnozt, pa vze ne prebrné, nego od dnévov, do dnévov trdokorneji gra-
csüje. Ali vze pobóga, ali pa z-tem pelé vze pred ete mój vzodni vztolce
pozové. Na to vze je mladénec prebüdo, ali tak presztrahlani, ka z-pozteje
oprisztanévsi je vido, ka vzo njemi vlaszovje vzéri gratali. Ali nej vzo vze
njemi vzamo vlaszovje preobrnoli, nego preobrno vze je i njegov zsitek,
objekov, vzpovedano je vzvoje greke i z-cejlogi novi csolovek je nasztao. Z-té
zsodbe szi zamerkajmo mi, vze navecsimo mo J. K. da kak dobek sikér je
na pobóganje vztopném na vzodnji dén, pa esse mo, da kakti vztrah
sesé zrokünati pogled Jézusa vzodca grehnikom na vzodnji dén, oda
je njegov pa vzuji vzhazani obraz pa kratkom vremeni z-mladénca
vztarca napravo. Zmiszlimo vecs krat na to naj bole pa med vzhüsnja-
vami, med grehnimi prilikami i té ne bomo grehsili na pozevéke.
Amen.

Postavo sam pred vaše oči, dragi krščeniki, diko, zmožnost, srditost i strahšni glas bóžega sodca, z šterim de proti grehšnikom grmio na sodnji dén. To sam pa zato včino, naj bi se zdaj trüdili, dokeč ešče vreme mamo, bóžega sodca srditost pomiriti, vtišati z pravom pokorom, z pravim pobógšanjom. Spoménimo se večkrat z toga dnéva strahšnosti i to na hasek bode nam, kak nam to svéti Jánoš zlati vüst svedoči z etimi rečmi: *»Kak tisti, šteri se z toga dnéva spozabi, vu vsefelé grehe spadne, tak tisti, ki se večkrat na té dén spoméne, od grehov se lehko ogible.«* Čüjte edno példo. Ferreri svéti Vince nam pripovidava od ednoga mladénca, ka se je na telko prekdao vživanji grehšni veséljov, ka se je svojé düše zcejloga spozabo i na njo nikše skrbi več nej méo. Zaprva so njegovi grehi nej poznani bili, sledkar se je pa že sam svojim grehšnim živlénjom dičiti začno. Pajtašje, rodbina, dühovni oča so ga krégali, na dobro pot spravlali, ali to je vse zaobston bilo i samo z nébe se je mogla pomóč, vrastvo čakati, štero je Bóg i dao, ka bi toga zablodjenoga mladénca na dobro pot spravo. Edno nóč je vu sneji z dikom i zmožnostjom okolivzétoga Jézuša vido, ki je na ognjenom trónuši sedio i okoli sébe stojéčim angelom je eto pravo: »Ka včini té grehšnik, tak dugo vreme ponüvlem njemi mojo milosrdnost, pa se ne preobrné, nego od dnéva do dnéva trdokornejši gračüje. Ali se pobógša, ali pa z tem prlé se pred ete mój sodni stolec pozové.« Nato se je mladénec prebüdo, ali tak prestrahšeni, ka z postelje goristanévši, je vido, ka so njemi vlasovje séri gratali. Ali nej so se njemi samo vlasovje preobrnoli, nego preobrno se je i njegóv žitek, objokao, spovedao je svoje grehe i [zcejloga] novi človek je nastao. Z té zgodbe si zamerkajmo ono, se navčimo ono, dragi krščeniki, da kak dober škér je na pobógšanje spomén na sodnji dén, pa ešče ono, da kakši strah ščé zroküvati pogléd Jézuša sodca grehšnikom na sodnji dén, gda je njegov, vu sneji skazani obraz, vu kratkom vremeni z mladénca starca napravo. Zmislimo večkrat na to, najbole pa med skühšnjavami, med grehšnimi prilikami, i té ne bomo grehšili na vsevéke. Amen.

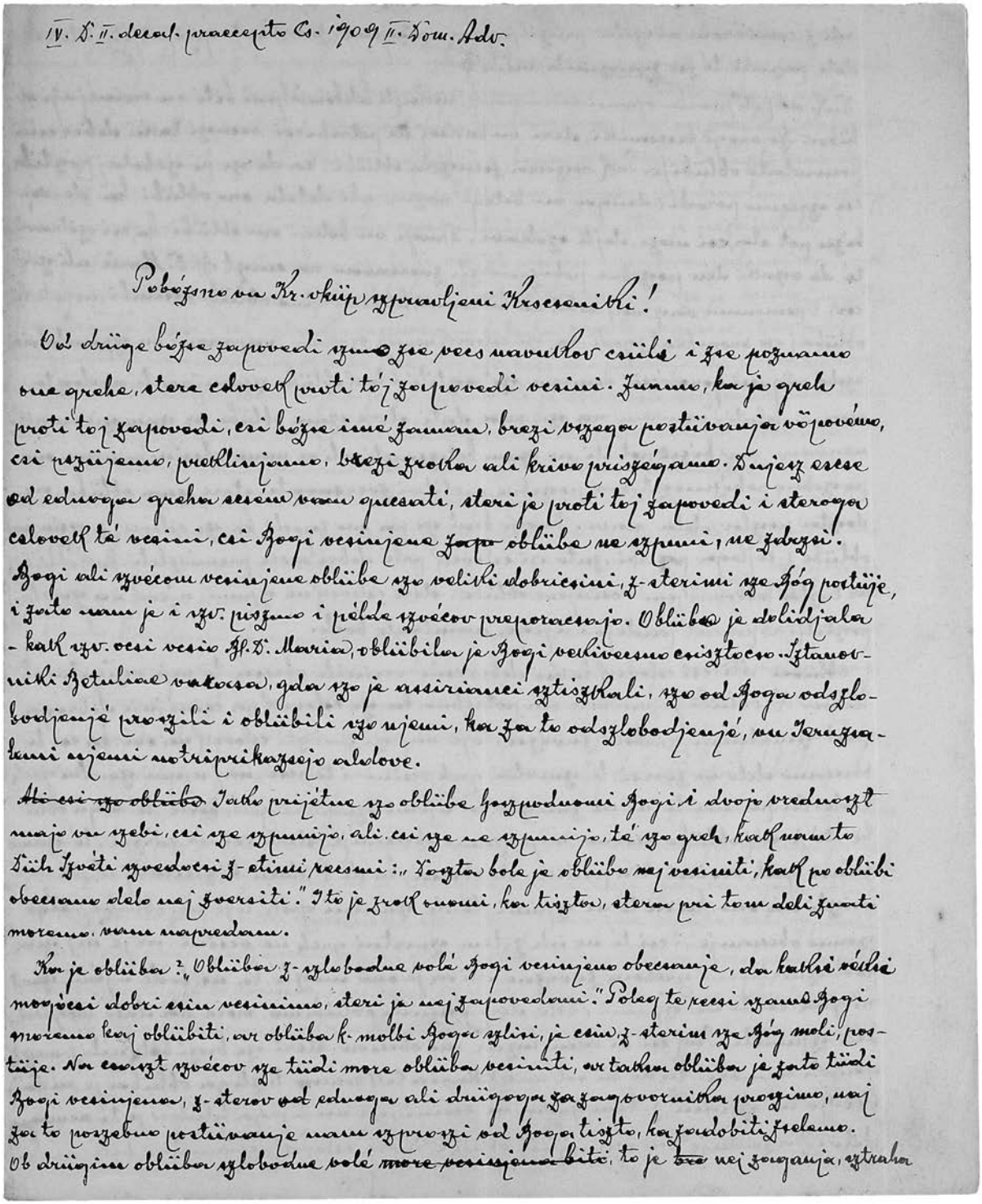

IV. S. II. decal. praeceptor Cs. 1909 II. Dom. Adv.

Pobóżno vu Kr. okúp vzprávljeni Krscsenikbi!

Od drúge bóżje zapovedi vzmo zse, vecs navukov csüli i zse pozuamo one greha, stera csloveh proti tój zapovedi vesini. Zumno, ka je greh proti toj zapovedi, csi bóżje imé zamano, brezi vrzega poštüvanja vöjovémo, csi rezüjemo, pselinjemo, brezi zroka ali krivo prisézgamo. Dujesz csese od edvoga grehа sesém vam quesati, steri je proti tój zapovedi i sterogа csloveh tá vesini, csi Bogi vesinjena zapo obliibe ne vzpuni, ne zdrzi. Bogi ali vzvécom vesinjene obliibe vzo veliki dobricsini, z-sterimi vze Bóg portüje, i zato nam je i vzv. piszmo i példe vzvécov prepovacsajo. Obliibo je dolidjala - kak vzv. ocsi vesio Bl. D. Marian, obliibila je Bogi pelivecsno csisztocso. Iztanovniki Betulie vakocsa, gda vzo je assirianci vztiszkali, vzo od Boga odszlobodjenjé prosili i obliibili vzo njemi, ka za to odszlobodjenjé, vu Jeruzalemi njemi notriprikazsejo olotove.

~~Ali csi vzo obliibo~~ Jako prijétne vzo obliibe Jezvedenomi Bogi i dvoje vrednoszt maje vu szebi, csi vze vzpunijo, ali csi vze ne vzpunijo, tá vzo greh, kak nam to Duh Szvéti vzvedoci z-stimi recsmi: „Koszten bole je obliibo naj vesiniti, kak po obliibi obecsano olelo naj zversiti." I to je zrok enomi, ka tiszto, steroga pri tom deli zvati moremo, nam napredamo.

Ka je obliiba? „Obliiba z-szlobodna volé Bogi vesinjeno obecsanje, da kakisi véckši mogócsi dobri csin vesinimo, steri je nej zapovedani." Poleg te recsi vzamo Bogi morémo kaj obliibiti, ar obliiba k-molbi Boga szlisi, je csin z-sterim vze Bóg moli, prosztüje. Na csasztt vzvécov vze tüdi more obliiba vesinti, ar tatken obliiba je zato tüdi Bogi vesinjena, z-sterov od edvoga ali drügoga za zapovrnitbo prosimo, naj za to koszebno poštüvanje nam vzproszi od Boga tiszto, ka zadobiti želamo. Ob drügim obliiba szlobodna volé ~~more vesinjena biti~~, to je ~~ka~~ nej zaganja, ztrahov

2. ADVENTNA NEDELJA
(5. 12. 1909, POPOLDANSKA KATEHEZA, ČRENŠOVCI)

DPa110

IV. D. II. decal. praecepto Cs. 1909 II. Dom. Adv.[26]

Pobóžno vu Kristuši vküpspravljeni krščeniki!

Od drüge bóže zapovedi smo že več navukov čüli i že poznamo one grehe, štere človek proti tój zapovedi včini. Znamo, ka je greh proti toj zapovedi, či bóže imé zaman, brezi vsega poštüvanja vöpovémo, či psüjemo, preklinjamo, brezi zroka ali krivo priségamo. Dnjes ešče od ednoga greha ščém vam gučati, šteri je proti toj zapovedi i šteroga človek té včini, či Bogi včinjene oblübe ne spuni, ne zdrži. Bogi ali svécom včinjene oblübe so veliki, dobri čini, z šterimi se Bóg poštüje, i zato nam je i svéto pismo i példe svécov preporačajo. Oblübo je dolidjala – kak svéti oči včijo – Blažena Devica Marija, oblübila je Bogi vekivečno čistočo. Stanovniki Betulije varaša, gda so je Asirijanci stiskali, so od Boga odslobodjenjé prosili i oblübili so njemi, ka za to odslobodjenjé, vu Jeružalemi njemi notriprikažejo aldove.

Jako prijétne so oblübe Gospodnomi Bogi i dvojo vrednost majo vu sebi, či se spunijo, ali či se ne spunijo, té so greh, kak nam to Düh Svéti svedoči z etimi rečmi: *»Dosta bole je oblübo nej včiniti, kak po oblübi obečano delo nej zvršiti.«* I to je zrok onomi, ka tista, štera pri tom deli znati moremo, vam napredam.

Ka je oblüba? *»Oblüba z slobodne volé Bogi včinjeno obečanje, da kakši vékši mogóči dobri čin včinimo, šteri je nej zapovedani.«* Poleg te reči samo Bogi moremo kaj oblübiti, ar oblüba k molbi Boga sliši, je čin, z šterim se Bóg moli, poštüje. Na čast svécov se tüdi more oblüba včiniti, ar takša oblüba je zato tüdi Bogi včinjena, z šterov ednoga ali drügoga za zagovornika prosimo, naj za to posebno poštüvanje nam sprosi od Boga tisto, ka zadobiti želemo. Ob drügim oblüba slobodne volé, to je nej [saganja], straha

[26] Četrta pridiga iz sklopa pridig o desetih Božjih zapovedih. Pridiga o drugi zapovedi, Črenšovci, 1909, druga adventna nedelja.

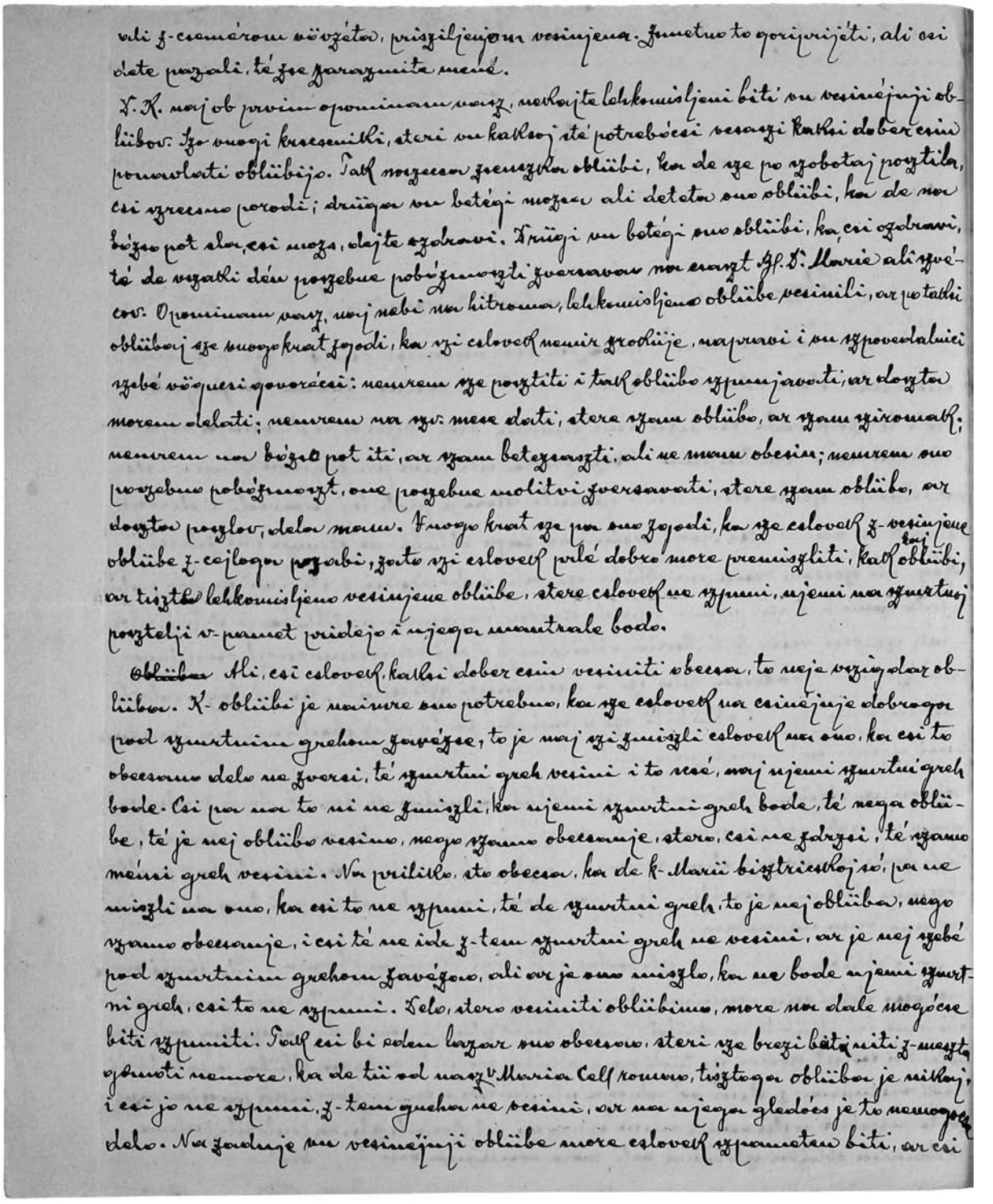

vdi z-csamérom vözétov, prisziljenjom vesinjena. Jmetno to oprijéti, ali osi date prazdi, té sze zaraszmite mené.

V. K. moj ob prvim opominanu mozs, nekoljte lehkomisljeni biti on vesinéjnji obliibov. Izo vnogi kriscsenikh, steri on kakssoj sté potrebócsi vesnzi Katksi dober csin ponavlati obliibijo. Tak morecsan zmenzka obliibi, ka de sze po szobotaj poszti la, csi szreesno porodi; drüga on betégi mozes ali detetov ono obliibi, ka de nov bózso pot slo, csi moza, dojte ozdravi. Trüdji on betégi ono obliibi, ka, csi ozdravi, té de vszaki dén poszebne pobóznoszti dversavov na czaszt Gp. D. Marie ali szvécov. O ponimam mozs, moj nebi na hitrouna, lehkomisljeno obliibe vesinili, ar po takssi obliibaj sze mnogokrat zgodi, ka vsi csloveik nemir grodiije, marpravi i on szpovedalnici szebé vözqueri govoréesi: nemrem sze poszliti i tak obliibo szpunjavati, ar dosztov morem delati; nemrem na szv. mesa dati, stera szam obliibo, ar szam szirouak; nemrem nov bózso pot iti, ar szam betezmogti, ali se mam obesiti; nemrem ono poszebno pobóznoszt, ono poszebne molitvi dversavati, stere szam obliibo, ar dosztov poszlov, delo mam. Vnogo krat sze pa ono zgodi, ka sze csloveik z-vesinjene obliibe z-cejlogov pozabi, zato vsi csloveik prlé dobro more premiszliti, kaksoj obliibi, ar tiszte lehkomisljeno vesinjene obliibe, stere csloveik ne szpuni, njemi na szmrtnoj poszteli v-pamet pridejo i njegov mantrale bodo.

~~Obliibov~~ Ali, csi csloveik kaksi dober csin vesiniti obecsa, to neje vszigdar obliibov. K- obliibi je nainvre ono potrebno, ka sze csloveik na csinéjnje dobrogov pod szmrtnim grehom zavézse, to je moj vsi zmiszli csloveik na ono, ka csi to obecsano delo ne dvorsi, té szmrtni grek vesini i to resé, moj njemi szmrtni grek bode. Csi pa na to ni ne zmiszli, ka njemi szmrtni grek bode, té nega obliibe, té je nej obliibo vesino, nego szamo obecsanje, stero, csi ne zdrzsi, té szamo méni grek vesini. Na prilikho, sto obecsa, ka de k- Marii biszterieskojsó, pa ne miszli na ono, ka csi to ne szpuni, té de szmrtni grek, to je moj obliibov, nego szamo obecsanje, i csi té ne ide z-tem szmrtni grek ne vesini, ar je moj szebé pod szmrtnim grehom zavézano, ali ar je ono miszlo, ka ne bode njemi szmrtni grek, csi to ne szpuni. Delo, stero vesiniti obliibimo, more nov dale mogócse biti szpuniti. Tak csi bi eden lazar ono obecsano, steri sze brezi bátja niti z-mesztа ognoti nemore, ka de tii od marzv. Maria Cell romano, tisztega obliibov je nikoj, i csi jo ne szpuni, z-tem grehom ne vesini, ar na njegov gledócs je to nemogoce delo. Na zadnje pa vesinéjnji obliibe more csloveik szpametov biti, ar csi

ali z čemérom vövzéta, prisiljenjom včinjena. Žmetno to goriprijéti, ali či dete [pazili], té že zarazmite mené.

Dragi krščeniki. Najobprvim opominam vas, nekajte lehkomišljeni biti vu včinéjnji oblübov. So vnogi krščeniki, šteri vu kakšoj šté potrebóči včasi kakši dober čin ponavlati oblübijo. Tak noseča ženska oblübi, ka de se po sobotaj postila, či srečno porodi, drüga vu betégi moža ali deteta ono oblübi, ka de na bóžo pot šla, či mož, dejte ozdravi. Drügi vu betégi ono oblübi, ka či ozdravi, té de vsaki dén posebne pobóžnosti zvršavao na čast Blažene Device Marije ali svécov. Opominam vas, naj ne bi na hitroma, lehkomišljeno oblübe včinili, ar po takši oblübaj se vnogo krat zgodi, ka si človek nemir zroküje, napravi i vu spovedalnici sebé vöguči, govoréči: *»Nemrem se postiti i tak oblübo spunjavati, ar dosta morem delati; nemrem na svéte meše dati, štere sam oblübo, ar sam siromak; nemrem na bóžo pot iti, ar sam betežasti, ali ne mam občin; nemrem ono posebno pobóžnost, one posebne molitvi zvršavati, štere sam oblübo, ar dosta poslov, dela mam.«* Vnogokrat se pa ono zgodi, ka se človek z včinjene oblübe zcejloga pozabi, zato si človek prlé dobro more premisliti, kak kaj oblübi, ar tiste lehkomišljeno včinjene oblübe, štere človek ne spuni, njemi na smrtnoj postelji v pamet pridejo i njega mantrale bodo.

Ali, či človek kakši dober čin včiniti obeča, to neje vsigdar oblüba. K oblübi je najmre ono potrebno, ka se človek na činéjnje dobroga pod smrtnim grehom zavéže, to je, naj si zmisli človek na ono, ka či to obečano delo ne zvrši, té smrtni greh včini i to ščé, naj njemi smrtni greh bode. Či pa na to ni ne zmisli, ka njemi smrtni greh bode, té nega oblübe, té je nej oblübo včino, nego samo obečanje, štero, či ne zdrži, té samo ménši greh včini. Na priliko, što obeča, ka de k Mariji Bistričkoj[27] šó, pa ne misli na ono, ka či to ne spuni, té de smrtni greh, to je nej oblüba, nego samo obečanje, i či té ne ide, z tem smrtni greh ne včini, ar je nej sebé pod smrtnim grehom zavézao, ali ar je ono mislo, ka ne bode njemi smrtni greh, či to ne spuni. Delo, štero včiniti oblübimo, more na dale mogóče biti spuniti. Tak či bi eden lazar ono obečao, šteri se brezi bata niti z mesta genoti ne more, ka de tü od nas v Mariazell[28] romao, tistoga oblüba je nikaj, i či jo ne spuni, z tem greha ne včini, ar na njega gledóč je to nemogoče delo. Nazadnje, vu včinejnji oblübe more človek spameten biti, ar či

[27] Marija Bistrica je kraj v hrvaškem Zagorju, največje hrvaško romarsko svetišče in najbolj znano Marijino svetišče na Hrvaškem (cerkev Majke Božje Bistričke).

[28] V izvirnem rokopisu *Maria Cell*, gre za avstrijsko krajevno ime *Mariazell* 'Marijino Celje', osrednje Marijino svetišče v Avstriji, ki spada v graško nadškofijo.

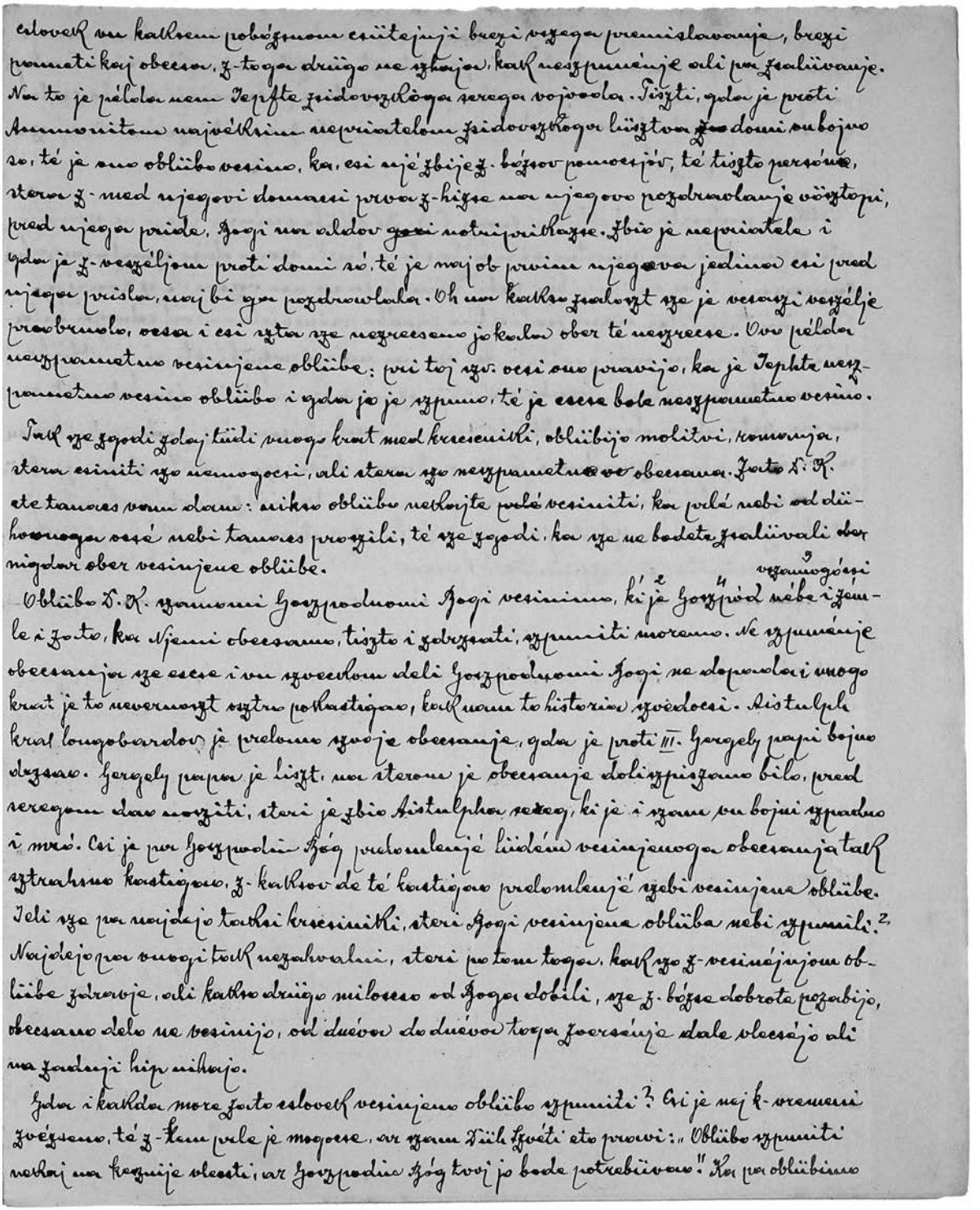

esloveſk ne kakſem probóżnom esitejnji brez i vszega premiſlavanja, brezi pomiſli kaj obecsa, z-tooga drüżo ne szhaja, kaſ neszpunénje ali pa żaliüvanje. Na to je pálola nasa Jeſifte żidovszkóga serega vojvoda. Jüżti, gda je proti Ammonitom najvékſim nepriatelom żidovszkoga lüżtva żo domi subojno so, té je sno obliübo vesino, ka, esi nje żbije z. bóżov pomocnjov, té tiszto persóno, stero z. med njegovi domasi prvo z-higne na njegovo pozdravlanje vöżtopi, pred njega pride, żnoji na oldov gori notri pelkaże. Żbio je nepriatela i gda je z-veszéljom proti domi só, té je moj ob prvim njegova jedino esi pred njega prisla, moji bi ga pozdravlala. Oh na kakso żaloszt sze je vesnji vszélje prevbrnolo, vessa i esi sztra sze nezreesano jokalo ober té nezreese. Ovo pálola nezpametno vesinjeno obliübe: pri toj szv. vesi sno pravijo, ka je Jeſifte nezpametno vesino obliübo i gda je je szpuno, té je esese bola nezpametno vesino.

Saſ sze zgodi gdaj tüdi puogo krat med krescenitki, obliübijo molitvi, konvnja, stera esiniti szo namenjeni, ali stera szo nezpametno ov obecsano. Zato Ż. K. ete tamoas vam dam: nikso obliübe nebojte polé vesiniti, ka polé nebi od dühovnoga ossé nebi tamoas proszili, té sze zgodi, ka sze ne bodete żaliüvali ober nigdar ober vesinjene obliübe.

Obliübo Ż. K. szamomi Gospodnomi Bogi vesinimo, ki je Gospód nébe i zemle i zato, ka Njemi obecsamo, tiszto i gotovszati, szpuniti moramo. Ne szpuníje obecsanja sze esese i vu szvecskom deli Gospodnomi Bogi ne dopovdoci puogo krat je to nevernoszt sztro pokastigano, kaſ nam to historia szvedocsi. Ariſtulph kral longobardov je prelomo szvoje obecsanje, gda je proti III. Gorgely papi bojno dvgsao. Gorgely papa je lüszt, na sterom je obecsanje doliszpiszano bilo, pred seregom dao nosziti, steri je zbio Ariſtulpha, setaj, ki je i szam pri bojni szpadno i mrti. Esi je pa Gospodin Bóg prelomlenje lüdéov vesinjenoga obecsanja taſ sztrahsno kastigano, z-kakssov de té kastigano prelomlenje szebi vesinjene obliübe. Jeli sze pa najdejo takssi krescenitki, steri Bogi vesinjena obliüba nebi szpunili? Najdejo pa puogi taſ nezahvalni, steri pa tomu tiszto, kaſ sze z-vesinájnjom obliübe zdrávje, ali kakso drüżo miloszo od Bogi dobili, sze z. bóżse dobrote pozabijo, obecsano delo ne vesinijo, od duévov do duévov tiszta żoerszánje dale vlecsejo ali na żadnji hip nihajo.

Gda i kakda more żato esloveſk vesinjeno obliübo szpuniti? Esi je naj k-vremeni zvézseno, té z-Ném pole je mogoese, ar szam Düh Szvéti eto pravi: „Obliübo szpuniti nehaj na kazuje vlecsti; ar Gospodin Bóg tvoj jo bode potrebüvao." Ka pa obliübimo

človek vu kakšem pobóžnom čütejnji brezi vsega premišlavanja, brezi pameti kaj obeča, z toga drügo ne shaja, kak nespunénje ali pa žalüvanje. Na to je példa nam Jefte, židovskoga šerega vojvoda. Tisti, gda je proti Amonitom, najvékšim neprijatelom židovskoga lüstva, z domi vu bojno šó, té je ono oblübo včino, ka, či njé zbije z bóžov pomočjóv, té tisto peršóno, štera zmed njegovi domači prva z hiže na njegovo pozdravlanje vöstopi, pred njega pride, Bogi na aldov notriprikaže. Zbio je neprijatele i gda je z veséljom proti domi šó, té je naj obprvim njegova jedina či pred njega prišla, naj bi ga pozdravlala. Oh, na kakšo žalost se je včasi vesélje preobrnolo, oča i či sta se nezrečeno jokala ober té nesreče. Ovo példa nespametno včinjene oblübe: pri toj svéti oči ono pravijo, ka je Jefte nespametno včino oblübo, i gda jo je spuno, té je ešče bole nespametno včino.

Tak se zgodi zdaj tüdi vnogokrat med krščeniki, oblübijo molitvi, romanja, štera činiti so ne mogoči, ali štera so nespametno obečana. Zato, dragi krščeniki, ete tanač vam dam: nikšo oblübo nekajte včiniti, ka prlé od dühovnoga očé ne bi tanač prosili, té se zgodi, ka se ne bodete žalüvali nigdar ober včinjene oblübe.

Oblübo, dragi krščeniki, samomi Gospodnomi Bogi včinimo, ki[1] je[2] Gospód[4] vsamogóči[3] nébe i zémle, i zato, ka Njemi obečamo, tisto i zdržati, spuniti moremo. Nespunénje obečanja se ešče i vu sveckom deli Gospodnomi Bogi ne dopada i vnogokrat je to nevernost ostro pokaštigao, kak nam to hištorija svedoči. Aistulf, kral Longobardov, je prelomo svoje obečanje, gda je proti III. Gergelj papi bojno držao. Gergelj papa je list, na šterom je obečanje dolispisano bilo, pred šeregom dao nositi, šteri je zbio Aistulfa šereg, ki je i sam vu bojni spadno i mró. Či je pa Gospodin Bóg prelomlenjé lüdém včinjenoga obečanja tak strahšno kaštigao, z kakšov de té kaštigao prelomlenjé sebi včinjene oblübe. Jeli se pa najdejo takši krščeniki, šteri Bogi včinjene oblübe ne bi spunili? Najdejo, pa vnogi tak nezahvalni, šteri po tom toga, kak so z včinéjnjom oblübe zdravje ali kakšo drügo miloščo od Boga dobili, se z bóže dobrote pozabijo, obečano delo ne včinijo, od dnéva do dnéva toga zvršénje dale vlečéjo ali na zadnji hip nihajo.

Gda i kakda more zato človek včinjeno oblübo spuniti? Či je nej k vremeni zvéženo, té z kem prle je mogoče, ar sam Düh Svéti eto pravi: »*Oblübo spuniti nekaj na kesnije vlečti, ar Gospodin Bóg tvoj jo bode potrebüvao.*« Ka pa oblübimo

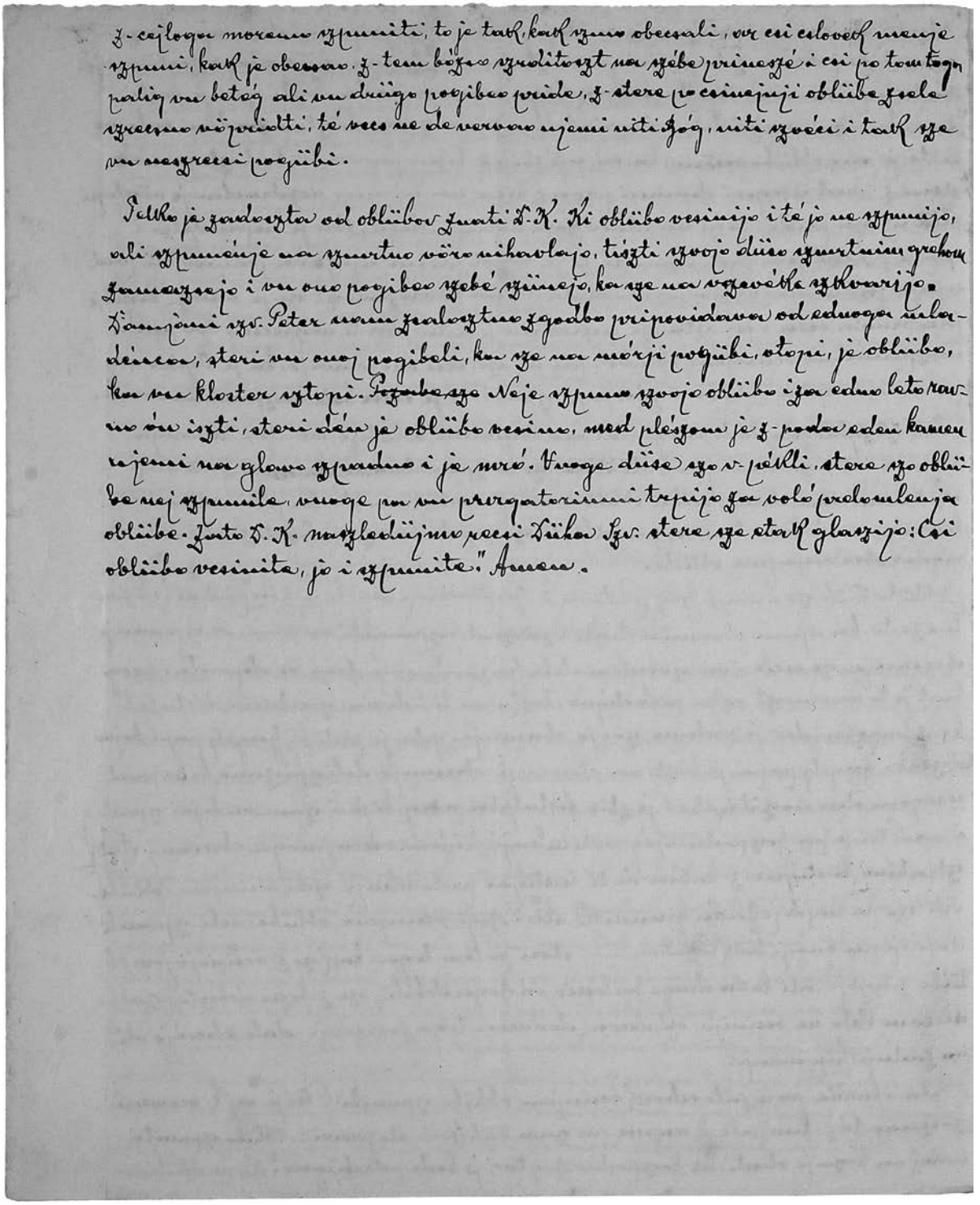

z-celogo moremo vzpuniti, to je tak, kak vsmo obecali, ov esi esloveck mene vzpuni, kak je obecano. z-tem božem vzdihtvzt na zébe primesé i esi po tom tega palicy vu betég ali vu drügo progibno pride, z-stere vo esimejoji oblübe zsele vzeemo nepriselti, té vecs ne de vervao vjemi niti djéj, niti vzočei i tak vze vu nazgreesi progübi.

Selko je zadovzto od oblübov Zsuti D.K. Ki oblübe vesinijo i té je ne vzpunijo, ali vzpunéuje na vzsuno vöro nihavlajo, tiszti vzvoje düso vzsuntsim grehom zsmazsajo i vu ono progibno vzebé vzünejo, ka vze na vogavéke vzhvarijo. Vamjeni vzv. Peter nam zsalovztno zgodbo pripovidavao od ednoga mladéneca, steri vu onoj progibeli, ka vze na mörji progübi, otopi, je oblübo, ka nej klozter vzto pi. Pogube vze Noje vzpuno vzvoje oblübo i zsa edno leto ravno ów iszti, steri dén je oblübo vesino, med plészom je z-podao eden kamen vjemi na glavo vzpadno i je mrö. Vnoge düse vze v-pékli, stere vzo oblübe nej vzpunile, vnoge vu vu prirgatorijumi trpijo zsa volo prelomlenja oblübe. Zsuto D.K. mislediimo vecsi Dühov Vzv. stere vze stalk oglasijo: Csi oblübo vesinite, jo i vzpunite." Amen.

zcejloga moremo spuniti, to je tak, kak smo obečali, ar či človek menje spuni, kak je obečao, z tem bóžo srditost na sébe prinesé, i či po tom toga palig vu betég ali vu drügo pogibeo pride, z štere po činejnji oblübe žele srečno vöpridti, té več nede vervao njemi niti Bóg niti svéci i tak se vu nesreči pogübi.

Telko je zadosta od oblübov znati, dragi krščeniki. Ki oblübo včinijo i té jo ne spunijo ali spunénje na smrtno vöro nihavlajo, tisti svojo düšo smrtnim grehom zamažejo i vu ono pogibeo sebé sünejo, ka se na vsevéke skvarijo. Damjani svéti Peter nam žalostno zgodbo pripovidava od ednoga mladénca, šteri vu onoj pogibeli, ka se na mórji pogübi, vtopi, je oblübo, ka vu klošter stopi. Neje spuno svojo oblübo i za edno leto ravno ón isti, šteri dén je oblübo včino, med plésom je z poda eden kamen njemi na glavo spadno i je mró. Vnoge düše so v pékli, štere so oblübe nej spunile, vnoge pa vu purgatoriumi trpijo za voló prelomlenja oblübe. Zato, dragi krščeniki, nasledüjmo reči Düha Svétoga, štere se etak glasijo: »*Či oblübo včinite, jo i spunite*.« Amen.

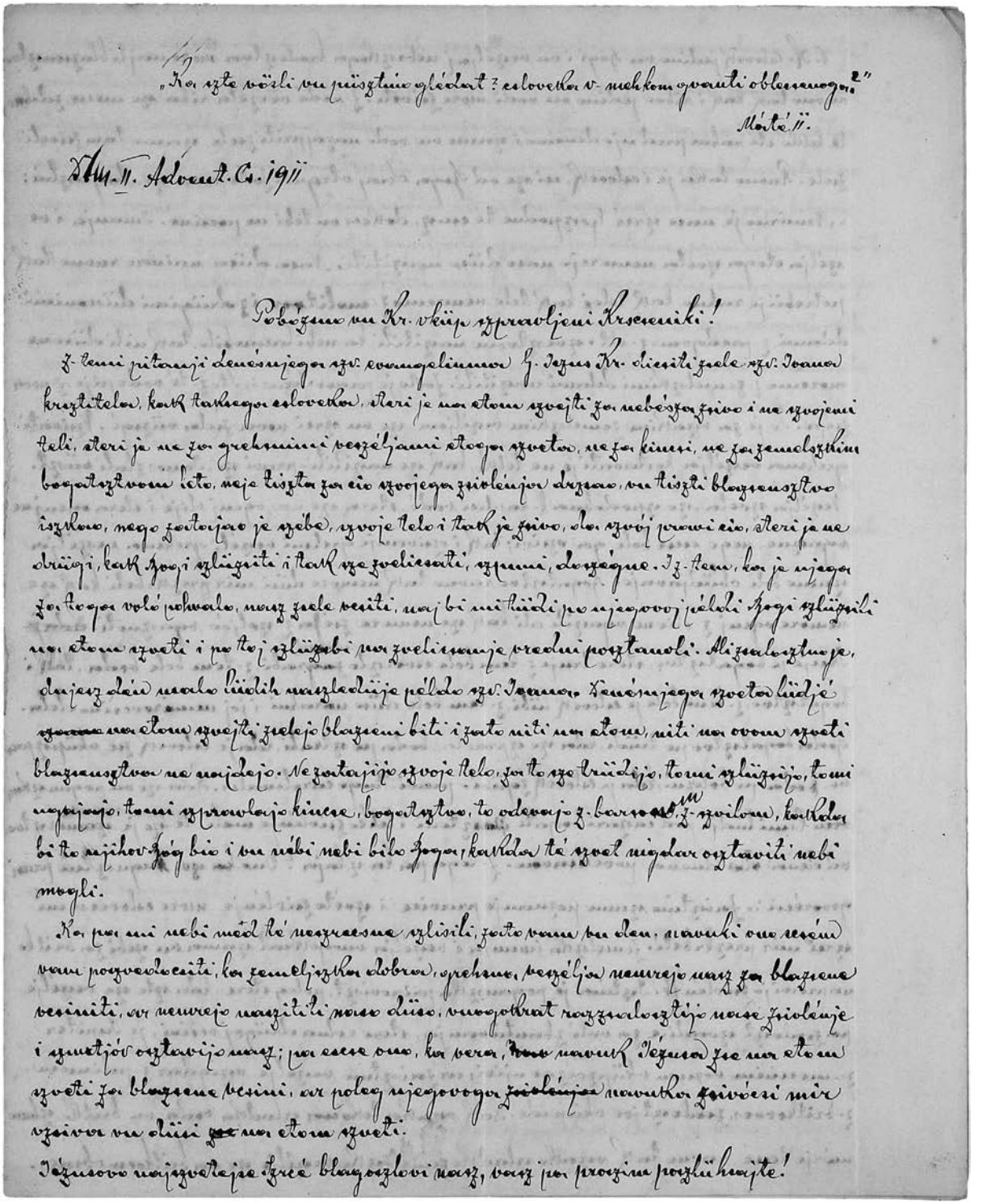

„Ka ste vöšli vu püsztinio gledat? eslovekа v mehkom gvanti oblecsenoga?"
Máté 11.

Vlm. 11. Advent. Cs. 1911

Pobožno vu Kr. vkúp szpravljeni Krsczeniki!

Z temi pitanji denésnjega szv. evangelioma Gj. Jezus Kr. diczili zsele szv. Ivana krsztitelov, kak takszega eslovekа, kteri je vu etom szvejti za nebészen zsivo i na szvojem teli, kteri ja na zsa grehmini vezsélјani etoga szveta, ne za kimi, ne za zemelszkim bogatszkvom leto, neje tiszta za cio szvojega zsiolénjov drzsao, vu tiszti blazenoszti iszklon, nego zsertvjavec je szébe, szvoje telo i kak je zsivo, da szvój krvavi cio, kteri ja na drüvoji, kak zsrtvi szlüzsiti i kak sze zveliczati, vzemni, dovzéque. Iz tem, ka je nyega za tecsen volé pohvalo, masz zsele vesiti, naj bi mi küdi pa njegovoj pélahi zsrtvi szlüzsili na etom szveti i po tej szlüzsbi vu zveliczanje predni pozstanoli. Mi zsalosztno je, da jesz dén mnogo lüdih nazsaloszti'je példo szv. Ivana. Denésnjega szveta lüdjé szmo na etom szvejti zselejo blazseni biti i zato niti na etom, niti na ovom szveti blazenoszt'vo ne najdejo. Ne zsertvajijo szvoje telo, za to sze trüdijo, tomi szlüzsijo, tomi nyejajo, tomi szpravlajo kincse, bogaszt'vo, to odevajo z bársonom i z svilom, kaksda bi to nyihov zsrtv bio i na nébi nebi bilo zsrtve, kaksda té szvet nigdar oztavili nebi mogli.

Ka pa mi nebi méd té nezsrtvene vzlisili, zsato vamo vu dan. navuki one resém vam pozvedoceni, ka zemelјszkom dobrom, grehom, vezsélјom nemre masz za blazene vesiniti, ar nemre nasziti nasze düse, nego obrat nazsaloszt'ijo nasze zsiolénje i szmetjov oztavijo nasz; pa esce ono, ka vera, kom navuk Jézusov zse na etom szveti za blazene vesini, ar poleg njegovoga zsiolénjen nasztka zsivéesi mir vzsivre na dnii za na etom szveti.

Jézusovo nejzvelicsje izrecé blagoszlovi nasz, vasz pa prozim pozsüh hvajte!

2. ADVENTNA NEDELJA
(10. 12. 1911, ČRENŠOVCI)

DPa163

»Ka ste vöšli vu püstino glédat? Človeka v-mehkom gvanti oblečenoga?«
Máté 11.

Dom. II. Advent. Cs. 1911

Pobóžno vu Kristuši vküpspravljeni krščeniki!

Z temi pitanji denéšnjega svétoga evangeliuma Gospod Jezuš Kristuš dičiti žele svétoga Ivana Krstitela kak takšega človeka, šteri je na etom svejti za nebésa živo i ne svojemi teli, šteri je ne za grehšnimi veséljami etoga sveta, ne za kinči, ne za zemelskim bogatstvom leto, neje tista za cio svojega živlénja držao, vu tisti blaženstvo iskao, nego zatajao je sébe, svoje telo, i tak je živo, da svój pravi cio, šteri je ne drügi, kak Bogi slüžiti i tak se zveličati, spuni, doségne. I z tem, ka je njega za toga voló pohvalo, nas žele včiti, naj bi mi tüdi po njegovoj példi Bogi slüžili na etom sveti i po toj slüžbi na zveličanje vredni postanoli. Ali žalostno je, dnjesdén malo lüdih nasledüje példo svétoga Ivana. Denéšnjega sveta lüdjé na etom svejti želejo blaženi biti i zato niti na etom niti na ovom sveti blaženstva ne najdejo. Ne zatajijo svoje telo, za to se trüdijo, tomi slüžijo, tomi ugajajo, tomi spravlajo kinče, bogatstvo, to odevajo z baršonom, z svilom, kakda bi to njihov Bóg bio i vu nébi ne bi bilo Boga, kakda té svet nigdar ostaviti ne bi mogli.

Ka pa mi ne bi med[29] té nesrečne slišili, zato vu denešnjem navuki ono ščém vam posvedočiti, ka zemeljska dobra, grehšna veséljа nemrejo nas za blažene včiniti, ar nemrejo nasititi našo düšo, vnogokrat razžalostijo naše živlénje i smrtjóv ostavijo nas; pa ešče ono, ka vera, navuk Jézuša že na etom sveti za blažene včini, ar poleg njegovoga navuka živóči mir vživa vu düši na etom sveti.

Jézušovo najsvetejše Srcé, blagoslovi nas, vas pa prosim, poslühšajte!

[29] Prečrtan ostrivec na *e*.

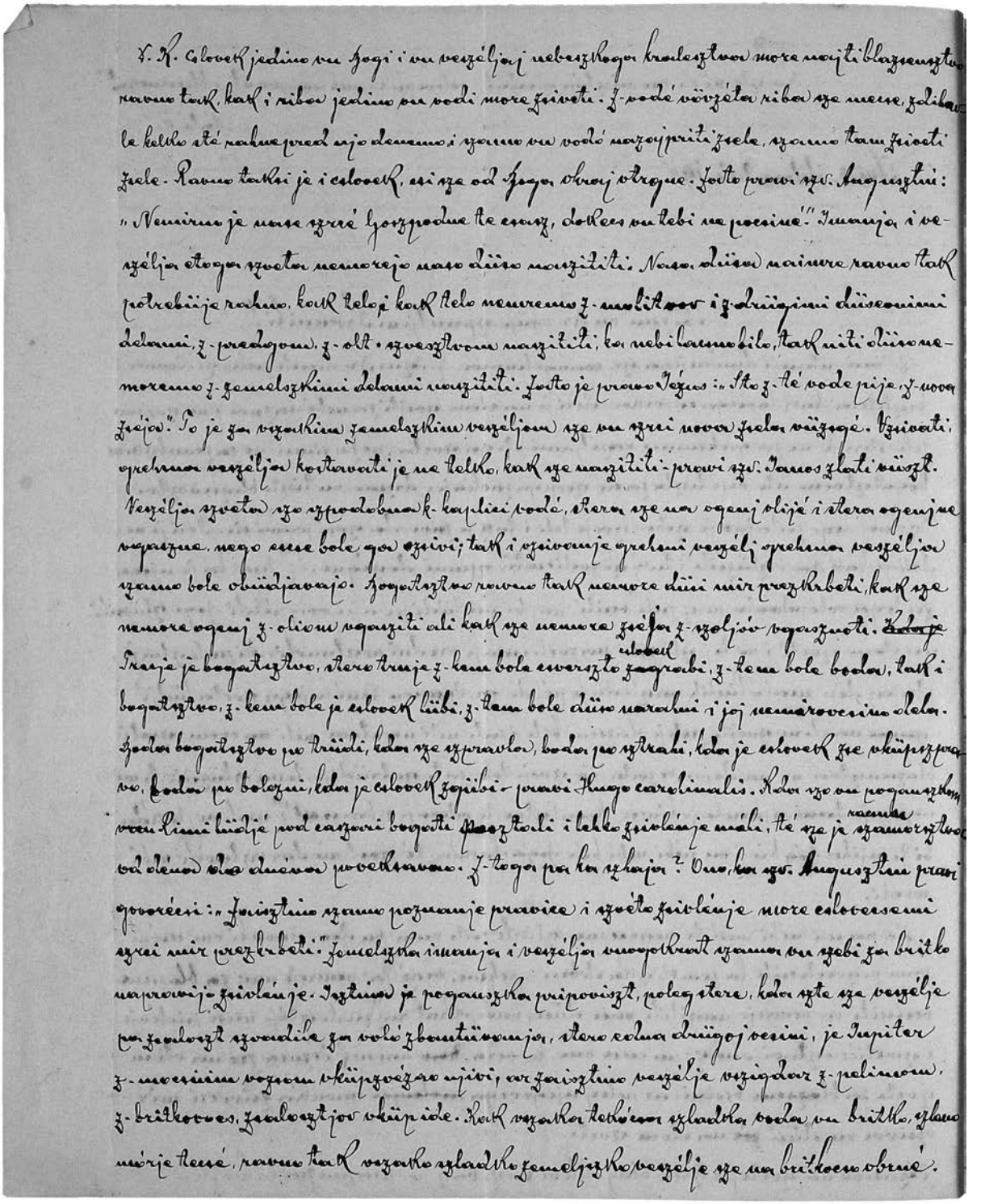

V. N. Človek jedino vu Jogi i vu veszélji nebeszkoga kralesztva more najti blazenszto ravno tak, kak i ribov jedino vu vodi more zsiveti. Z-vodé vörzéta ribov sze mene, zdiha le kelko sté rahne pred nyo denemo, i szamo vu vodi nazoj pritis zsele, szamo tam zsiveti zsele. Ravno takši je i človek, ni sze od Jezsa obroj otroque. Zato pravi szv. Augusztin: „Nemirna je nasa szrcé Gorzpodne te esmy, dokecs vu tebi ne pocsine!" Zsumnja, i veszélja etoga szveta nemorejo naso düso muzitili. Naso düso mainre ravno tak potrebüje rahno, kak telo; kak telo nemremo z-mulikov i z-drüzsinimi düsevnimi delami, z-predigov, z-olt. szveszkvov nazsiteli; ka nebi lacsno bilo, tak niti düso ne-moremo z-zemelszkimi delami nazsiteli. Zato je pravo Jezus: „Kto z-té vode pije z-novo zséjo". To je za vszakim zemelszkim veszéljom sze vu szrci nova zselja vüzgé. Vzivati, grehom veszélje kostivati je na tolko, kak sze nazsiteli - pravi szv. Janos zlati vüszt. Veszélja szveta sze szpodobnavk kaplici vodé, szkera sze na ogenj olijé i szkera ogenjne vugaszne, nego esse bole, gov ozsivi; tak i vzsivanje grehami veszélj grehom veszéljov szamo bole obüdjavanje. Zogetsztvo ravno tak nemore düsi mir preszkrbeti, kak sze nemore ogenj z-olionv vugaszili ali kak sze nemore zselja z-szoljov vugaszoti. Zdaje Szrnja je bogatsztvo, szkero trnje z-kem bole enverszto zagrabi, z-tem bole bodla, tak i bogatsztvo, z-kem bole je človek lübi, z-tem bole düso narahni i joj nemirovesino dela. Zsoden bogatsztvo pa trüdi, kda sze szpravla, boda pa sztrahi, kda je človek sze vküpszpra-vo, boda pa bolezni, kda je človek zgubi - pravi Hugo cardinalis. Kda sze na pogansztvo vrau lüdje pod cazari bogosti poszsztali i lehko zivlenje mali, té sze je szamo szramovsztvo od oleno dela denesnov povehsavno. Z-tega pa ka szhajo? Ono, ka szv. Augusztin pravi govoréesi: „Jezsztino szamo pozname pravice i szvéta zivlenje more človecsesemi szrci mir preszkrbeti." Zemelszka imenja i veszélja vnogoktreat szamo na szebi za britko na prevrsi zivlenje. Isztino je pogansztka pripovizst, poleg stere, kda szte sze veszélje pa zsenszt szvondile za volo zbenetüvanja, szkero zelena drügoj vecsini, je Jupiter z-meszecsnim vozom vküpvözsze vijoi, vu zsivtino veszélje vzigdeat z-pelinom, z-britkovcs, zsenszt jov vküpide. Kak vszakoi tekócsem szladkoi vodi vu britko, zlano mórje tecsé, ravno tak vszakoi szladkoi zemelszkoi veszélje sze na britkocs obrné.

Dragi krščeniki. Človek jedino vu Bogi i vu veséljaj nebeskoga kralestva more najti blaženstvo ravno tak, kak i riba jedino vu vodi more živeti. Z vodé vövzéta riba se meče, zdihavle, kelko šté rahne pred njo denemo i samo vu vodó nazajpriti žele, samo tam živeti žele. Ravno takši je i človek, či se od Boga vkrajvtrgne. Zato pravi svéti Augustin: *»Nemirno je naše srcé, Gospodne, tečas, dokeč vu tebi ne počine.«* Imanja i vesélja etoga sveta ne morejo našo düšo nasititi. Naša düša najmre ravno tak potrebüje rahno, kak telo, i kak telo nemremo z molitvov i z drügimi düševnimi delami, z predgom, z oltarskim svestvom nasititi, ka ne bi lačno bilo, tak niti düšo ne moremo z zemelskimi delami nasititi. Zato je pravo Jézuš: *»Što z té vode pije, znova žéja.«* To je, za vsakim zemelskim veséljom se vu srci nova žela vüžgé. *»Vživati, grehšna vesélja koštavati je ne telko, kak se nasititi«* – pravi svéti Janoš zlati vüst. Vesélja sveta so spodobna k kaplici vodé, štera se na ogenj vlijé i štera ogenj ne vgasne, nego ešče bole ga oživi; tak i vživanje grehšni vesélj grehšna vesélja samo bole obüdjavajo. Bogatstvo ravno tak ne more düši mir prezkrbeti, kak se ne more ogenj z oljom vgasiti ali kak se ne more žéja z soljóv vgasnoti. Trnje je bogatstvo, štero trnje, z kem bole čvrsto človek zgrabi, z tem bole boda, tak i bogatstvo, z kem bole je človek lübi, z tem bole düšo narahni i joj nemirovčino dela. Boda bogatstvo po trüdi, kda se spravla, boda po strahi, kda je človek že vküpspravo, boda po bolezni, kda je človek zgübi – pravi Hugo cardinalis. Kda so vu poganskom Rimi lüdjé pod casari bogati postali i lehko živlénje méli, té se je račun samorstva od déna do dnéva povekšavao. Z toga pa ka shaja? Ono, ka svéti Augustin pravi, govoréči: *»Zaistino, samo poznanje pravice i svéto živlénje more človečemi srci mir prezkrbeti.«* Zemelska imanja i vesélja vnogokrat sama vu sebi za britko napravijo živlénje. Istina je poganska pripovist, poleg štere, kda šte se vesélje pa žalost svadile za voló zbantüvanja, štero edna drügoj včini, je Jupiter z močnim vožom vküpzvézao njivi, ar zaistino vesélje vsigdar z pelinom, z [britkočov], žalostjov vküp ide. *»Kak vsaka tekóča sladka voda vu britko, slano mórje tečé, ravno tak vsako sladko zemeljsko vesélje se na britkočo obrné«*

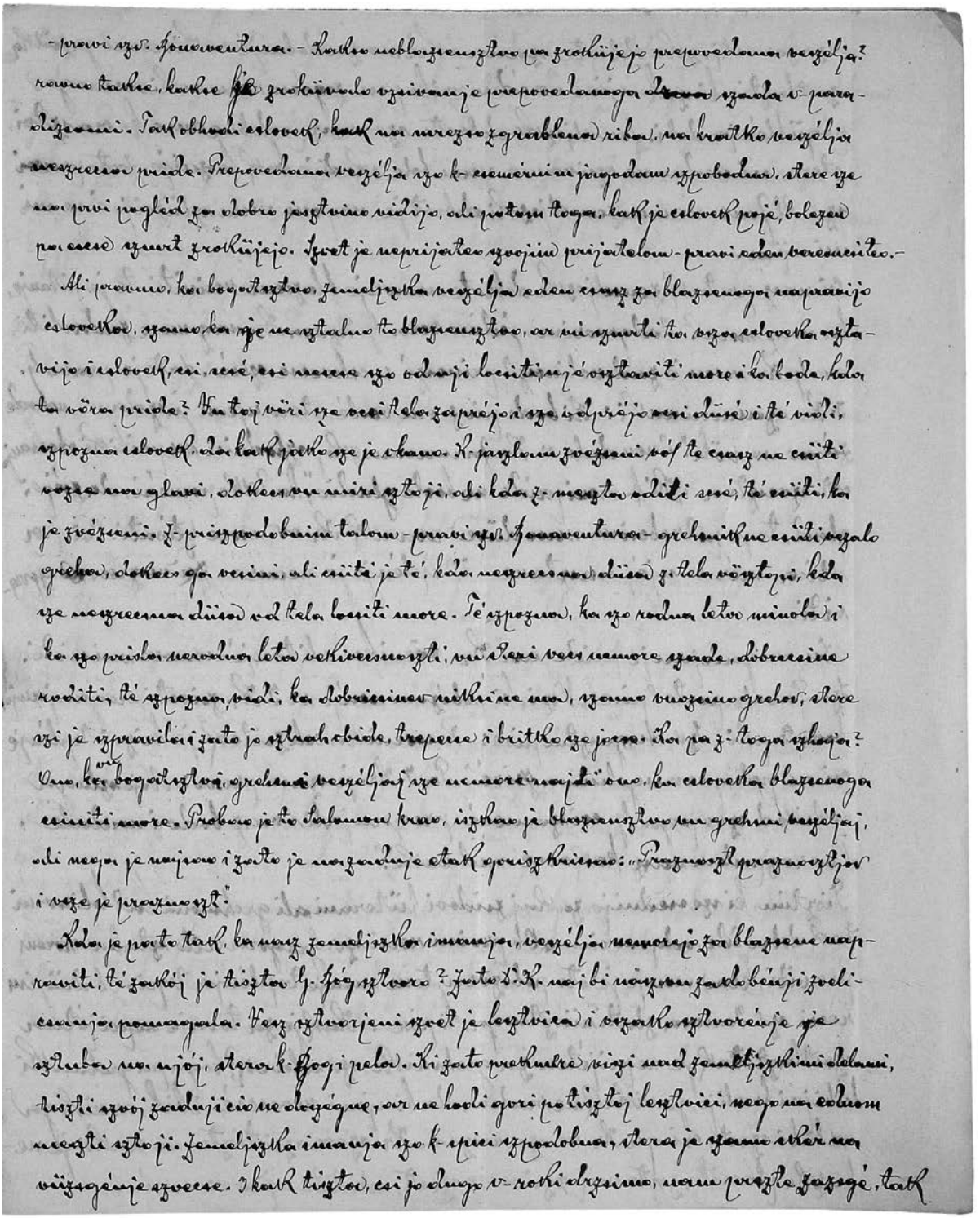

- pravi szv. Bonaventura. - Kakso nebloženszthvo (za grothüjejo prepovedanoj vezélja?
ravno tákse, kakse fájn zrokávanlo vzivanje prepovedanoga drevesa vzroka v-paradizsanszki. Tak obhodi eslovek, kak na mrezso zgrablenoj ribov, na kratko vezélja
nevzrecsen pride. Prepovedanoj vezélja szo k- nemérnim jugodam vzpodbnoj, stere vze
na prvi pogléd za dobro jasztvino vidijo, ali potem tiszto, kak je eslovek poje, bolezen
po esesd vzmrt zrothüjejo. Zivot je neprijatelov szvojim prijatelom - pravi eden verecsnikov. -

Ali pravimo, ke bogoszthvo, zemeljszka vezélja eden cmaj za blazenoga napravijo
eslovekov, szamo ka nje ne vzrokuje to blazenszthvo, ar ni vzmrli ke, vzeo eslovekа vzta-
vijo i eslovek, esi sené, esi nevesa szo od vejí locsitelnoj é vzstaviti more i ke, kada, kakoj
tá vöra pride? Ka toj vöri sze vesi dela za prájo á sze i odpüsztijo vesi düsé i té vidi,
vzprozno eslovek, da kak pjetko sze je zkazano. K- jazikom zvézani vó ste cmaj ne csüti
vezla na glavi, dokecs ne mirí vzto ji, ali kda z- mertvih vzdigli sené, té csüti, ka
je zvézani. Z- prizsnodobnim tolom - pravi szv. Bonaventura - grehmi ne csüti vezala
grehov, dokecs ga verini, ali csüti je té, kda nezrecsena düsa z- tela vözlozi, kda
sze nezrecsena düsa od tela locsiti more. Té vzprozno, ka sze rodom letov minole i
ka sze pridov nerodnov letov vekivecsnoszti, nej vsaki vesz nemore szpade, dobrecsine
roditi, té vzprozno, vidi, ka dobrisinov nikdi ne nov, szamo nuzecsno grehov, stere
vsi je vzpravleni zsato je vzthah obide, trepesa i britka sze jema. Ka pa z- tega vzhaja?
Ono, ke bogoszthvi, grehmi vezélja sze nemore najdé ono, ke eslovekа blazenoga
csiniti more. Probano je to Salamon kraa, izthao je blazenszthvo na grehmi vezélja,
ali nega je najsze i zsato je nazadnje otak opovisztkrisao: „Praznoszt praznoszthov
i vsze je praznoszt."

Kda je pa to tak, ke nasz zemeljszka imanja, vezélja nemorejo za blazene nap-
raviti, té zatáj je tiszto Ij. Jézj vzlvoro? Zsato d. K. naj bi nasz za to bénji zseli-
csanja pomagala. Vesz vzstvorjeni vzvet je lepstvica i vszaka vzstvorénja je
vzstuba na nji, stera k- Bogi pelá. Ki zsato prehitre vizi med zemeljszkimi delami,
tiszti vzoj zaduji cso ne dozsége, ar ne hodi gori po tiszti lepstvici, nego na eolusu
nevzsti vzto ji. Zemeljszka imanja szo k- spici vzpodobna, stera ja vszaki vsáki na
vüzsgénje vzvecse. I kak tiszto, esi jo dugo v- roki drzsimo, nemre prazne gazsége, tak

– pravi svéti Bonaventura. – Kakšo neblaženstvo pa zroküjejo prepovedana vesélja? Ravno takše, kakše je zroküvalo vživanje prepovedanoga sada v paradižomi. Tak obhodi človek kak na mrežo zgrablena riba, na kratko, vesélja nesreča pride. Prepovedana vesélja so k čemérnim jagodam spodobna, štere se na prvi pogléd za dobro jestvino vidijo, ali po tom toga, kak je človek pojé, bolezen pa ešče smrt zroküjejo. *»Svet je neprijateo svojim prijatelom«* – pravi eden verevučiteo. – Ali pravmo, ka bogatstvo, zemeljska vesélja eden čas za blaženoga napravijo človeka, samo, ka je ne stalno to blaženstvo, ar vu smrti ta vsa človeka ostavijo, i človek, či ščé, či nešče [se] od nji ločiti, njé ostaviti more, i ka bode, kda ta vöra pride? Vu toj vöri se oči tela zapréjo i se odpréjo oči düšé i té vidi, spozna človek, da kak jako se je vkano. K jaslam zvéženi vól tečas ne čüti vože na glavi, dokeč vu miri stoji, ali kda z mesta oditi ščé, té čüti, ka je zvéženi. *»Z prispodobnim talom«* – pravi svéti Bonaventura – *»grehšnik ne čüti vezalo greha, dokeč ga včini, ali čüti je té, kda nesrečna düša z tela vöstopi, kda se nesrečna düša od tela ločiti more. Té spozna, ka so rodna leta minola i ka so prišla nerodna leta vekivečnosti, vu šteri več ne more sade, dobre čine roditi, té spozna, vidi, ka dobri činev nikši ne ma, samo vnožino grehov, štere si je spravila, i zato jo strah obide, trepeče i britko se joče.«* Ka pa z toga shaja? Ono, ka vu bogatstvi, grehšni veséljaj se ne more najti ono, ka človeka blaženoga činiti more. Probao je to Šalomon krao, iskao je blaženstvo vu grehšni veséljaj, ali ne ga je najšao i zato je nazadnje etak goriskričao: *»Praznost praznostjov i vse je praznost.«*

Kda je pa to tak, ka nas zemeljska imanja, vesélja ne morejo za blažene napraviti, té zakój je tista Gospodin Bóg stvoro? Zato, dragi krščeniki, naj bi nas vu zadobénji zveličanja pomagala. Ves stvorjeni svet je lestvica i vsako stvorénje je stuba na njój, štera k Bogi pela. Ki zato prek mere visi nad zemeljskimi delami, tisti svój zadnji cio ne doségne, ar ne hodi gori po tistoj lestvici, nego na ednom mesti stoji. Zemeljska imanja so k špici spodobna, štera je samo škér na vüžgénje sveče. I kak tista, či jo dugo v roki držimo, nam prste zažgé, tak

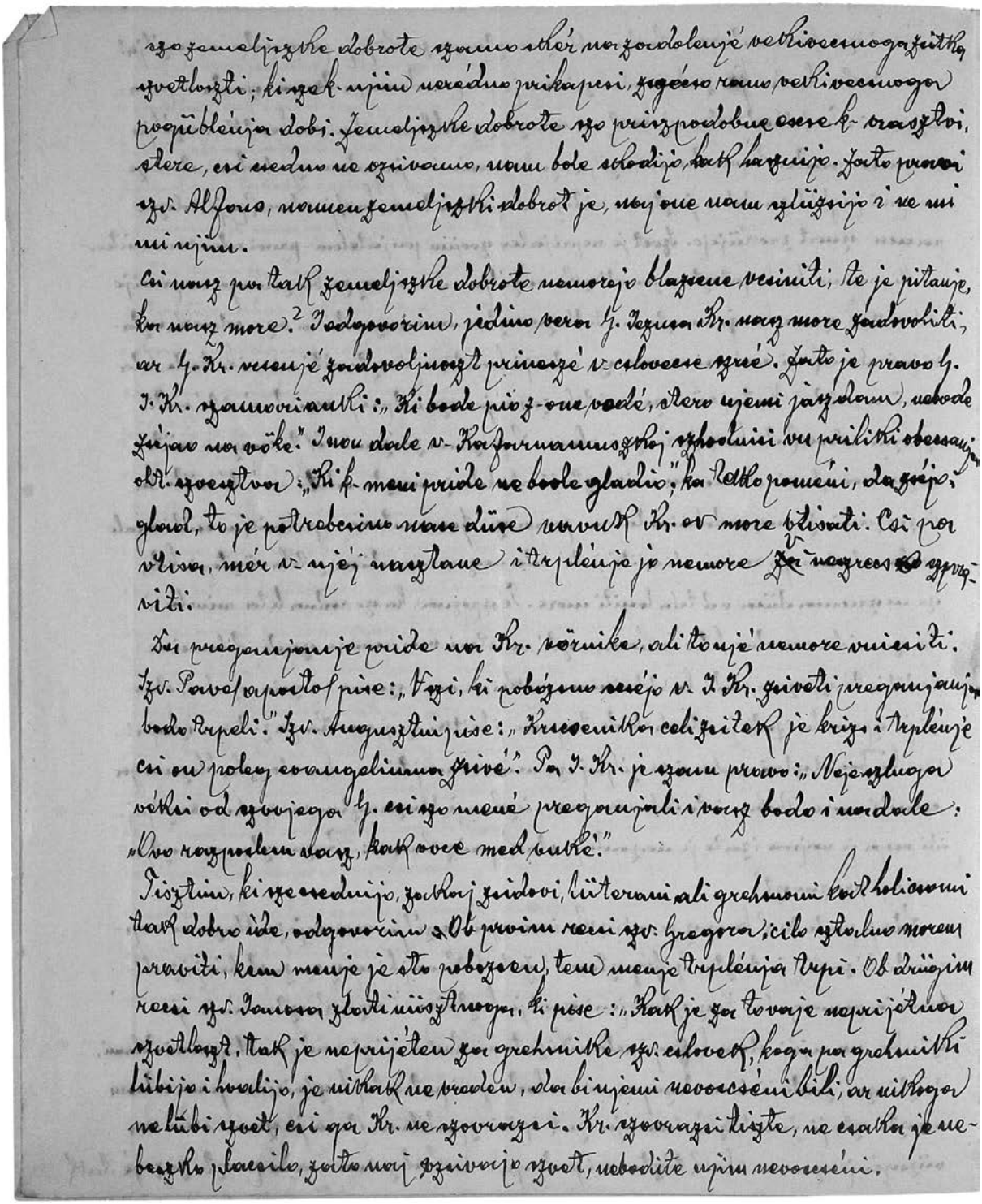

rzo zemaljszke dobrote rzamo sther na zvodolenje vekivecsnoga zsitka zvetlosti; ki zsek nijim nereda prikapesi, zsgesero ranu vekivecsnoga pogibelenja dobi. Zemaljszke dobrote rzo prirzrodobne esere k oraszti, stere, esi esedno ne ozivamo, nam bole skodijo kak hasnijo. Zato pravi rzv. Alfonz, namen zemaljszki dobrot je, noj one nam szlüzsijo i ne mi nji nijim.

Esi nasz pa tak zemaljszke dobrote nemorejo blazsene vesiniti, ke je pitanje, ka nasz more.[2] Odgovorimo, jedino vera v Jezusa Kr. nasz more zadovoliti, ar Kr. verenje zadovoljnoszt prinesze v cslovecse szrce. Zato je pravo Jezuss Kr. szamoviauki: „Ki bode pio z one vode, stero njemi jaz dam, nebode zsejao nikoke." I nam dale v Kraforumamnoszkoj szpodnisi vu prilikti obesanja Kr. szocsztvo: „Ki k meni pride ne bode gladio, ka Petko pomeni, da zsejo, glavd, to je potrobesino nase düse navuek Kr. ov more vdsvati. Esi pa vdsva, mer v njej nazsetane i trplenje je nemore ze nagreszt szpra-viti.

Ze preganjanje pride nad Kr. vörnike, ali to nje nemore vnicsiti. Szv. Pavel apostol pise: „Vszi, ki pobozno resejo v J. Kr. zsivoti preganjanje bodo terpeli." Szv. Augusztin pise: „Krscsenikov celizsitek je kriz i trplenje esi ov poleg evangelioma zsivé". Pa J. Kr. je szam pravo: „Nej szluge vekssi od szvojega G. esi szo mené pregonjali i vasz bodo i nardale: „Ovo razposlem vasz, kak ovce med vuke."

Szigtim, ki sze esednijo, zatoraj zsidovi, lüterani ali grehsnoni kak katolicsani tak dobro ide, odgovorimo. Ob prvom rezi szv. Grogora, esilo sztarine moremo praviti, kem manje je sto pobozen, tem manje trplenja terpi. Ob drügim rezi szv. Janosa zlatoustnoga, ki pise: „Kak je za to vaje naprijetno szvetlogt, tak je naprijeten za grehnike szv. esilovek, koga pa grehniki lübijo i hvalijo, je nikak ne prodan, da bi njemi nevoleseni bili, ar nikoga ne lübi szvet, esi ga Kr. ne szovrazi. Kr. szovrazi kriszte, ne esatka je nebeszko plaesilo, zatoraj nas zsivoje szvet, nebodite njim nevoleseni.

so zemeljske dobrote samo škér na zadobenjé vekivečnoga žitka svetlosti; ki se k njim nerédno prikapči, žgéčo rano vekivečnoga pogüblénja dobi. Zemeljske dobrote so prispodobne ešče k vrastvi, štere, či čedno ne vživamo, nam bole škodijo, kak hasnijo. Zato pravi svéti Alfons, namen zemeljski dobrot je, naj one nam slüžijo i ne mi njim.

Či nas pa tak zemeljske dobrote ne morejo blažene včiniti, te je pitanje, ka nas more? I odgovorim, jedino vera Gospoda Jezuša Kristuša nas more zadovoliti, ar Gospod Kristuš včenjé zadovoljnost prinesé v človeče srcé. Zato je pravo Gospod Jezuš Kristuš samarijanki: *»Ki bode pio z one vodé, štero njemi jas dam, ne bode žéjao na vöke.«* I nadale v kafarnaumskoj shodnici vu priliki obečanja oltarskoga svestva: *»Ki k meni pride, ne bode gladio«*; ka telko poméni, da žéjo, glad, to je potrebčino naše düše navuk Kristušov more vtišati. Či pa vtiša, mér v njej nastane i trplénje je ne more v-nesrečo spraviti.

Da preganjanje pride na Kristušove vörnike, ali to njé ne more vničiti. Svéti Pavel apoštol piše: *»Vsi, ki pobóžno ščéjo v Jezuši Kristuši živeti, preganjanja bodo trpeli.«* Svéti Augustin piše: *»Krščenika celi žitek je križ i trplénje, či on poleg evangeliuma živé.«* Pa Jezuš Kristuš je sam pravo: *»Neje sluga vékši od svojega Gospoda, či so mené preganjali, i vas bodo i nadale: Ovo razpošlem vas, kak ovce med vuké.«*

Tistim, ki se čednijo, zakaj židovi, lüterani ali grehšnomi katoličani tak dobro ide, odgovorim: Obprvim reči svétoga Gregora; cilo stalno morem praviti, kem menje je što pobožen, tem menje trplénja trpi. Ob drügim reči svétoga Janoša zlativüstnoga, ki piše: *»Kak je za tovaje neprijétna svetlost, tak je neprijéten za grehšnike svéti človek, koga pa grehšniki lübijo i hvalijo, je nikak ne vreden, da bi njemi nevoščéni bili, ar nikoga ne lübi svet, či ga Kristuš ne sovraži. Kristuš sovraži tiste, ne čaka je nebesko plačilo, zato naj vživajo svet, ne bodite njim nevoščéni.«*

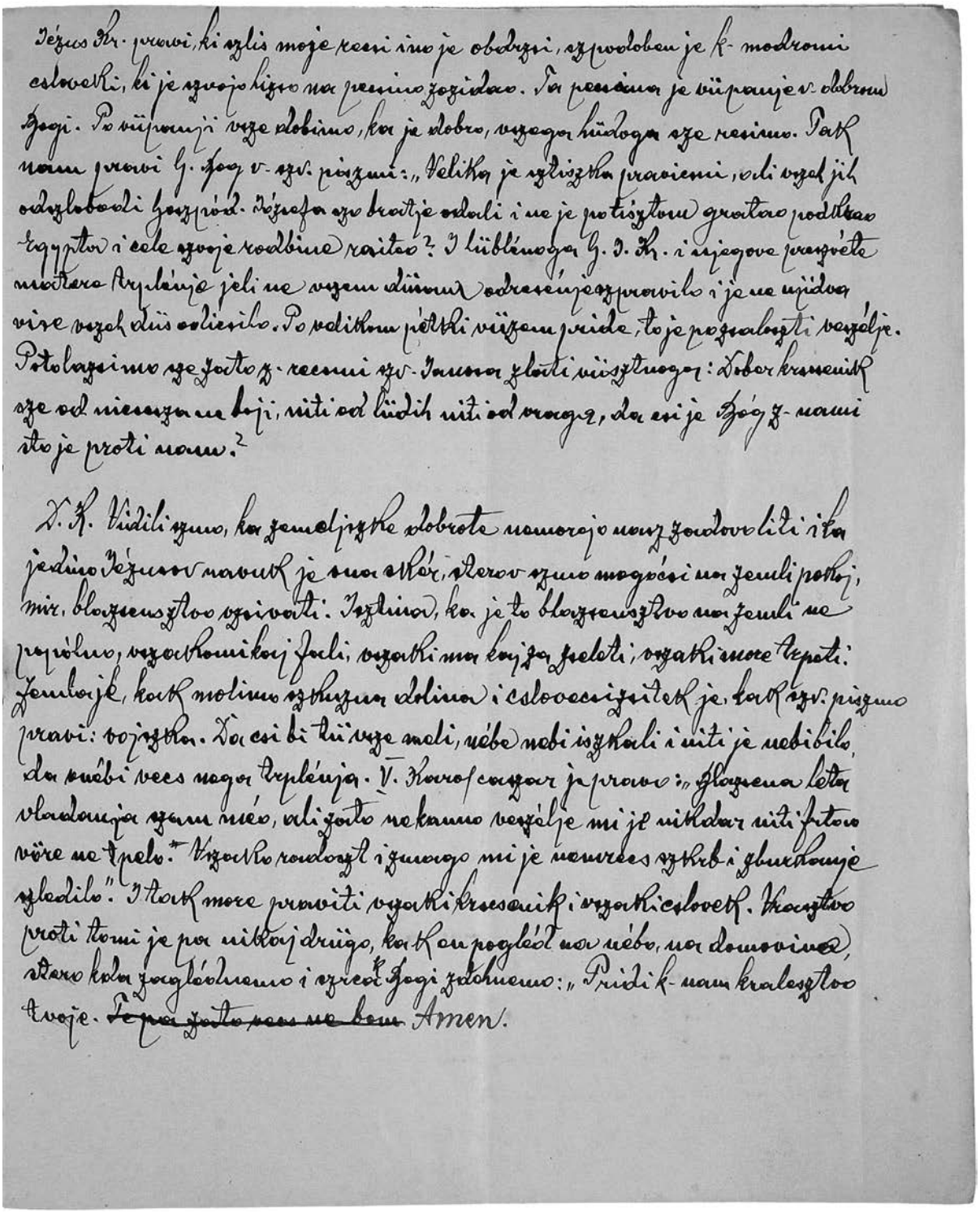

Jézus Kr. pravi, ki vzlis moje reči ino je obdrzi, vzpodoben je k- modromi
cslovekи, ki je vzvojo hizo na pecino zozidao. Ta pecina je vúpanje v- obbrou
Zogi. Po vúpanji vze zdobimo, kar je dobro, vzcgar hüdoga vze nesimo. Tak
nam pravi Lj. Zog v- szv. piszmi: „Velika je vzlüzba pravicni, ali vzak jih
odzlobodi Gospód. Józefa vze bratje odali i ne je po tiszlom gratao podlitao
Egyptov i cele vzoje rodbine raitao? I lüblénoga Lj. J. Kr. i nijegove pregvete
mattere Arpléuje jeli ne vzem dünom odresenje zgpravilo i je ne ujdba
vise vszek düs oslobilo. Po poditkom pótbi vüzem pride, to je pozsalosti vszélje.
Potolazimo vze zato z- recmi szv. Janosa zlatoustoga: Dober kraneuik
vze od nicsazga ne boji, niti od lüdih niti od vraga, da csi je Zóg z- nami
kto je proti nam.[2]

V. K. Vidili szmo, kar zemeljszke dobrote nemorejo nasz zadovoliti i ka
jedino Jézusov navuk je nas csák, kterov szmo mogóci na zemli pokoj,
mir, blazensztvo vzivati. Szlisimo, ka je to blazensztvo na zemli ne
popólno, vszelikomi koj želi, vszaki na kojga želeti, vszaki more čepeti.
Zemlo je, kak molimo szlüzimo dolina i csloveczi zitek je, kak szv. piszmo
pravi: vojszkov. Da csi bi ki vze meli, nébe nebi iszkali i niti je nebi bilo,
da nébi vecs nagon Arpléuja. V. Kaj cesar je pravo: „Glazena leta
vladouja szam néo, ali zato ne kamno vszélje mi je nikdar niti fitov
vére ne čpelo." Vszako zadovolsztvo i zmago mi je nemirecs szrcb i zbudouje
zgledilo". I kak more praviti vszaki kreszcnik i vszaki cslovek. Kazsztvo
proti tomi je par nikoj drügo, kak en pogléd na nébo, na domovino,
stero kda zaglédnemo i vzrecsi Zogi zdihnemo: „Pridi k- nam kralesztvo
tvoje. ~~Ce pa zato, pecs ne bem~~ Amen.

Jézuš Kristuš pravi, ki [sliši] moje reči ino je obdrži, spodoben je k modromi človeki, ki je svojo hižo na pečino zozidao. Ta pečina je vüpanje v dobrom Bogi. Po vüpanji vse dobimo, ka je dobro, vsega hüdoga se rešimo. Tak nam pravi Gospod Bog v svétom pismi: *»Velika je stiska pravični, ali vseh jih odslobodi Gospód.«* Jóžefa so bratje odali i neje po tistom gratao podkrao Egipta i cele svoje rodbine rešiteo? I lüblénoga Gospoda Jezuša Kristuša i njegove presvéte matere trplénje, jeli ne vsem düšam odrešénje spravilo i je ne njidva više vseh düš odičilo? Po velikom pétki vüzem pride, to je po žalosti vesélje. Potolažimo se zato z rečmi svétoga Janoša zlativüstnoga: *»Dober krščenik se od ničesa ne boji, niti od lüdih niti od vraga, da či je Bóg z nami, što je proti nam?«*

Dragi krščeniki. Vidili smo, ka zemeljske dobrote ne morejo nas zadovoliti i ka jedino Jézušov navuk je ona škér, šterov smo mogóči na zemli pokoj, mir, blaženstvo vživati. Istina, ka je to blaženstvo na zemli ne popólno, vsakomi kaj fali, vsaki ma kaj za želeti, vsaki more trpeti. Zemla je, kak molimo, skuzna dolina i človeči žitek je, kak svéto pismo pravi: vojska. Da či bi tü vse meli, nébe ne bi iskali i niti je ne bi bilo, da v nébi več nega trplénja. V. Karol casar je pravo: *»Blažena leta vladanja sam méo, ali zato nekano*[30] *vesélje mi je nikdar niti frtao vöre ne [trpelo]. Vsako radost i zmago mi je nemreč skrb i zburkanje sledilo.«* I tak more praviti vsaki krščenik i vsaki človek. Vrastvo proti tomi je pa nikaj drügo, kak en pogléd na nébo, na domovino, štero kda zaglédnemo i srca k Bogi zdehnemo: *»Pridi k nam kralestvo tvoje.«* Amen.

[30] Pomen te besede ni povsem jasen. Glede na kontekst domnevam, da gre za pridevnik v pomenu ‘nepretrgano, trajno, brez prestanka’.

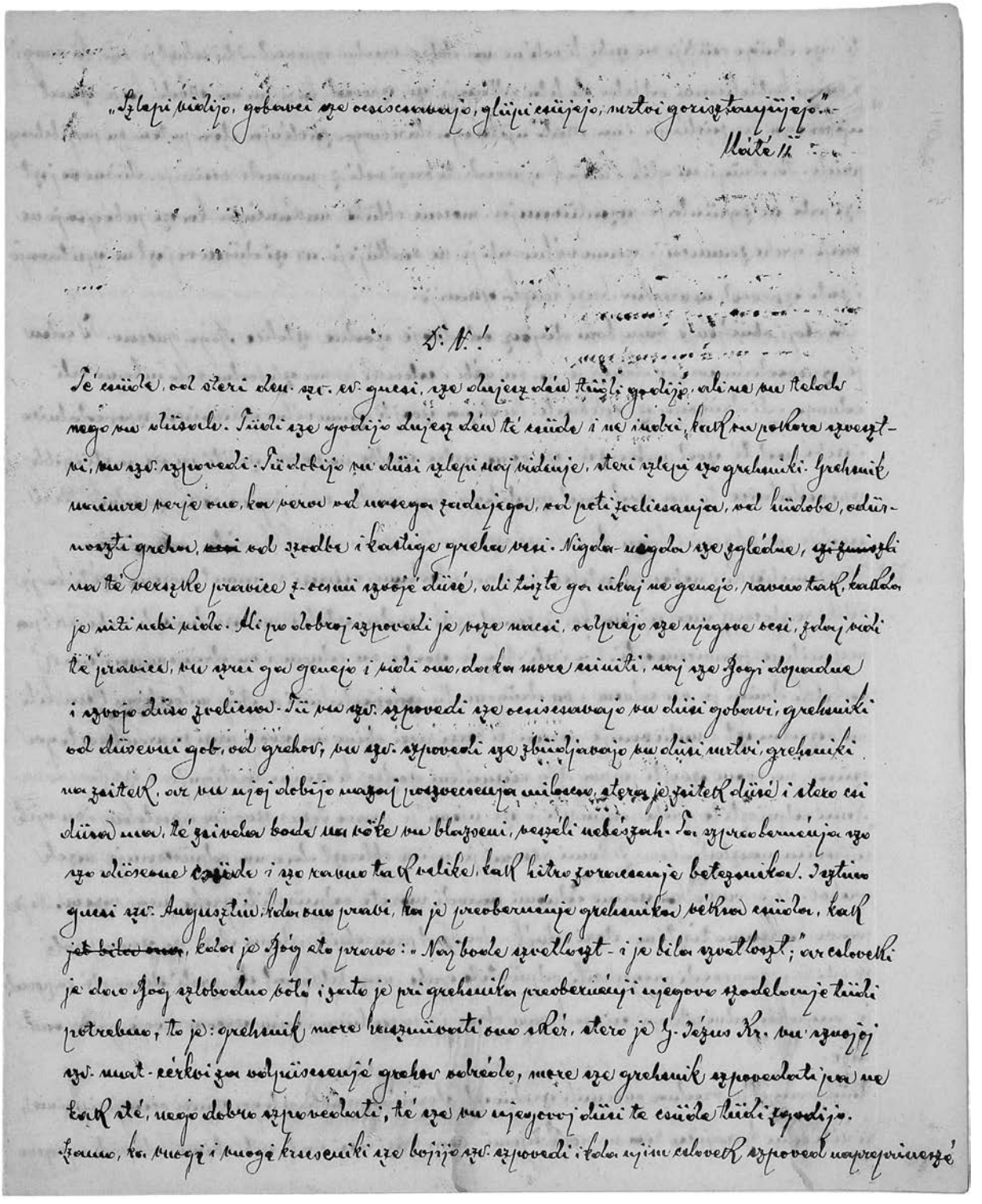

„Slepi vidijo, gobavci se očiščevajo, gluhi čujejo, mrtvi oživljajo se.“ –
Matej 11

V. N. !

Te svéte, od sterih dnes sze. ev. govi, sze dnejesz dén štiri godijo, vsi na pet kak
nagovi na slüsnike. Štiri sze godijo dnjesz dén te svéte i ne imobri, kak na pothora szvezt-
ni, na szv. szpovedi. Te dobijo na düši szlepi noj vidénje, steri szlepi sze grehniki. Grehnik
imenüvre perje ono, ka perov od navesega zadnjega, od peti zveliczanja, od hüdobe, odür-
nosti grehov, szeh od szrdbe i kastige grehov vesi. Nigdar-nigdar sze zgledne, ozi fünszti
na te verszte pravice z-ocsmi szvoje düse, oli liszte go nikaj ne genejo, ravno tak, kakti
je niti nebi pisalo. Ali po dobroj szpovedi je pize znesi, odprejo sze njegove vesi, zdaj vidi
te pravice, ne szrci go genejo i pisali ono, dasa more szimiti, noj sze Bogi dopadne
i szvojo düso zveliczuje. Te po szv. szpovedi sze ocsiscsavajo na düsi gobavi, grehniki
od düsevni gob, od grehov, na szv. szpovedi sze zbüdjavajo na düsi mrtvi, grehniki
na zajetek, ov na njoj dobijo nazaj posvecsenja miloscsu, stera je zajetek düse i sterə esi
düsnoga nasa, te zaivelen bode na vöke na blazseni, peszeli nebeszah. Sa szpreoberneńja sze
sze düscsene czujde i sze ravno tak velike, kak hitro zvonescsanje betezmikov. Szvéti
guesi szv. Augusztin, kdo ono pravi, ka je preoberneńje grehnikov pétkrat czvédo, kak
jet bilo ono, kdor je Bogi sto pravo: „Naj bode szvetloszt – i je bila szvetloszt;“ ov celoveki
je dosao Bogi szlobodno polé i zato je pri grehnikah preoberneńji njegovo szrdelenje küdi
potrebano, to je: grehnik more razmünovati ono szkér, stero je G. Jézus Kr. na szvojoj
szv. mat-cerkvi za odpüscsenje grehov zadrdlo, more sze grehnik szpovedati jen na
tak szté, nego dobro szpovedati, té sze na njegovoj düsi te czvéde küdi zgodijo.
Znano, ka mnogi i mnogi krscseniki sze bojijo szv. szpovedi i kdo njim celoveh szpoved napreprinesze

2. ADVENTNA NEDELJA
(2. OBDOBJE, VERJETNO MARTJANCI)

NP195

»Slepi vidijo, gobavci se očiščavajo, glüpi čüjejo, mrtvi goristanjüjejo.«
Máté 11.

Dragi verniki!

Té čüde, od šteri denešnji svéti evangelium guči, se dnjesdén tüdi godijo, ali ne vu telah, nego vu düšah. Tüdi se godijo dnjesdén té čüde i ne indri, kak vu pokore svestvi, vu svétoj spovedi. Tü dobijo vu düši slepi naj vidénje, šteri slepi so grehšniki. Grehšnik najmre verje ono, ka vera od našega zadnjega, od poti zveličanja, od hüdobe, odürnosti greha, od sodbe i kaštige greha vči. Nigda nigda se zglédne, na té verske pravice z očmi svojé düšé, ali tiste ga nikaj ne genejo, ravno tak, kakda je niti ne bi vido. Ali po dobroj spovedi je vse načі, odpréjo se njegove oči, zdaj vidi té pravice, vu srci ga genejo i vidi ono, da ka more činiti, naj se Bogi dopadne i svojo düšo zveliča. Tü vu svétoj spovedi se zbüdjavajo vu düši mrtvi, grehšniki na žitek, ar vu njoj dobijo nazaj posvečenja miloščo, štera je žitek düšé i štero, či düša ma, té živela bode na vöke vu blaženi, veséli nebésah. Ta spreobrnénja so düševne čüde i so ravno tak velike, kak hitro zvračenje betežnika. Istino guči svéti Augustin, kda ono pravi, ka je preobrnénje grehšnika vékša čüda, kak, kda je Bóg eto pravo: *»Naj bode svetlost – i je bila svetlost;«* ar človeki je dao Bóg slobodno voló[31] i zato je pri grehšnika preobrnénji njegovo sodelanje tüdi potrebno, to je: grehšnik more hasnüvati ono škér, štero je Gospod Jézuš Kristuš vu svojoj svétoj materi cérkvi za odpüščenjé grehov odrédo, more se grehšnik spovedati, pa ne kak šté, nego dobro spovedati, té se vu njegovoj düši te čüde tüdi zgodijo. Samo, ka vnogi i vnogi krščeniki se bojijo svéte spovedi i kda njim človek spoved napreprinesé,

[31] Prečrtan ostrivec na prvem *o*.

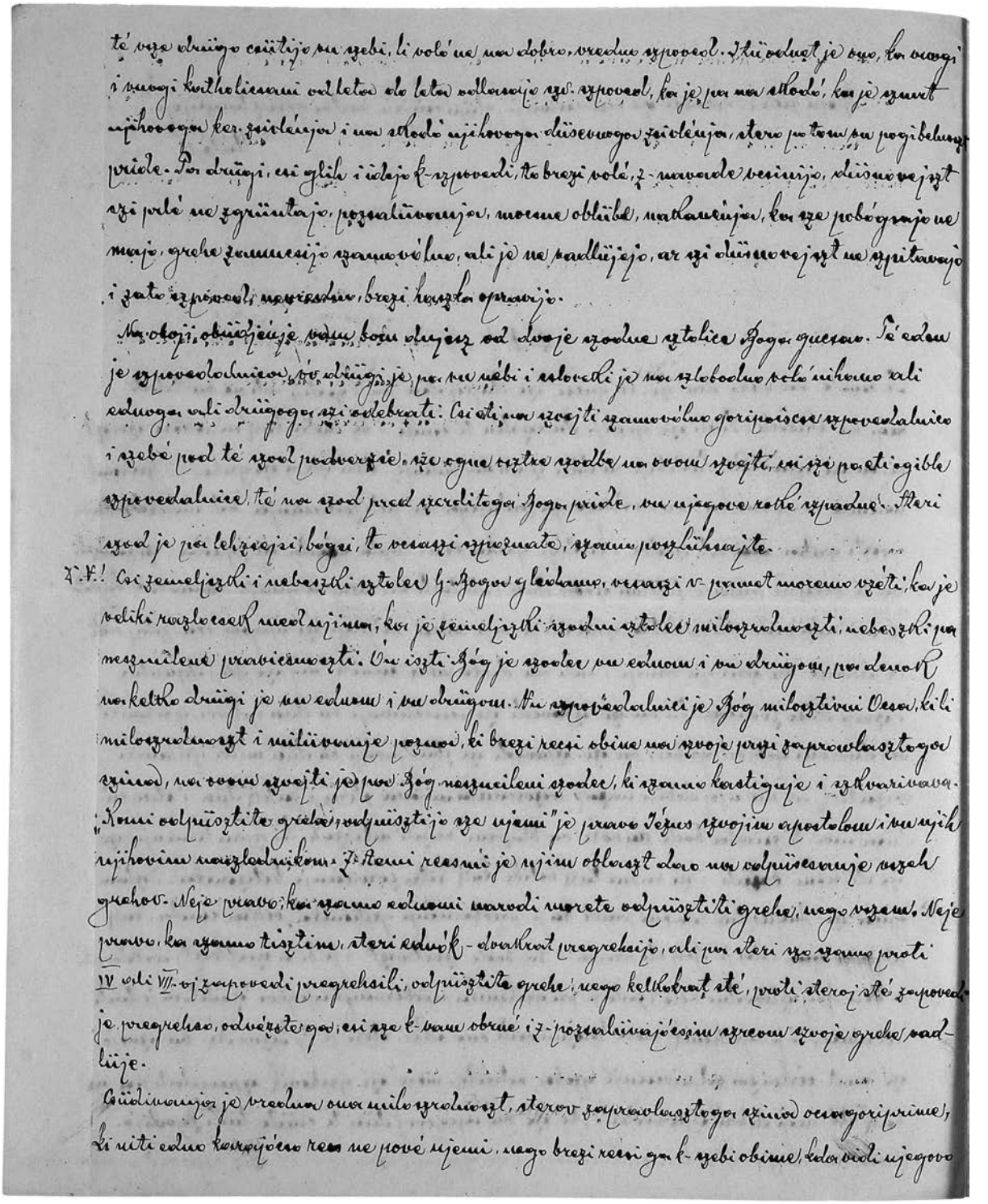

té vse drügo čütijo vu sebi, li voló ne na dobro, vredno spoved. I tü odnet je ono, ka vnogi i vnogi katoličani od leta do leta odlašajo svéto spoved, ka je pa na škodó, ka je smrt njihovoga krščanskoga živlénja i na škodó njihovoga düševnoga živlénja, štero po tom vu pogibelnost pride. Pa drügi, čiglih i idejo k spovedi, to brezi volé, z navade včinijo, düšnovejst si prlé ne zgrüntajo, požalüvanja, močne oblübe, nakanénja, ka se pobógšajo, nemajo, grehe zamučijo samovólno, ali je ne vadlüjejo, ar si düšnovejst ne spitavajo i zato spoved nevredno, brezi haska opravijo.

Na oboji obüdjénje vam bom dnjes od dvoje sodne stolice Boga gučao. Té eden je spovedalnica, óv drügi je pa vu nébi i človeki, je na slobodno voló nihano ali ednoga ali drügoga si odebrati. Či eti na svejti samovólno goripoišče spovedalnico i sebé pod té sod podvrže, se ogne ostre sodbe na ovom svejti, či se pa eti ogible spovedalnice, té na sod pred srditoga Boga pride, vu njegove roké spadne. Šteri sod je pa lehžejši, bógši, to včasi spoznate, samo poslühšajte.

Dragi verniki! Či zemeljski i nebeski stolec Gospodna Boga glédamo, včasi v pamet moremo vzéti, ka je veliki razloček med njima, ka je zemeljski sodni stolec milosrdnosti, nebeski pa nesmilene pravičnosti. Ón isti Bóg je sodec vu ednom i vu drügom, pa denok na kelko drügi je vu ednom i vu drügom. Vu spovedalnici je Bóg milostivni Oča, ki li milosrdnost i milüvanje pozna, ki brezi reči obine na svoje prsi zapravlastoga sina, na ovom svejti je pa Bóg nesmileni sodec, ki samo kaštiguje i skvarivava. *»Komi odpüstite grehe, odpüstijo se njemi,«* je pravo Jézuš svojim apoštolom i vu njih njihovim naslednikom. Z temi rečmi je njim oblast dao na odpüščanje vseh grehov. Neje pravo, ka samo ednomi narodi morete odpüstiti grehe, nego vsem. Neje pravo, ka samo tistim, šteri ednók, dvakrat pregrehšijo, ali pa šteri so samo proti IV. ali VII.-oj zapovedi pregrehšili, odpüstite grehe, nego kelkokrat šté, proti šteroj šté zapovedi je pregrehšo, odvéžte ga, či se k vam obrné, i z požalüvajóčim srcom svoje grehe vadlüje.

Čüdivanja je vredna ona milosrdnost, šterov zapravlastoga sina oča goriprime, ki niti edno karajóčo reč ne pové njemi, nego brezi reči ga k sebi obime, kda vidi njegovo

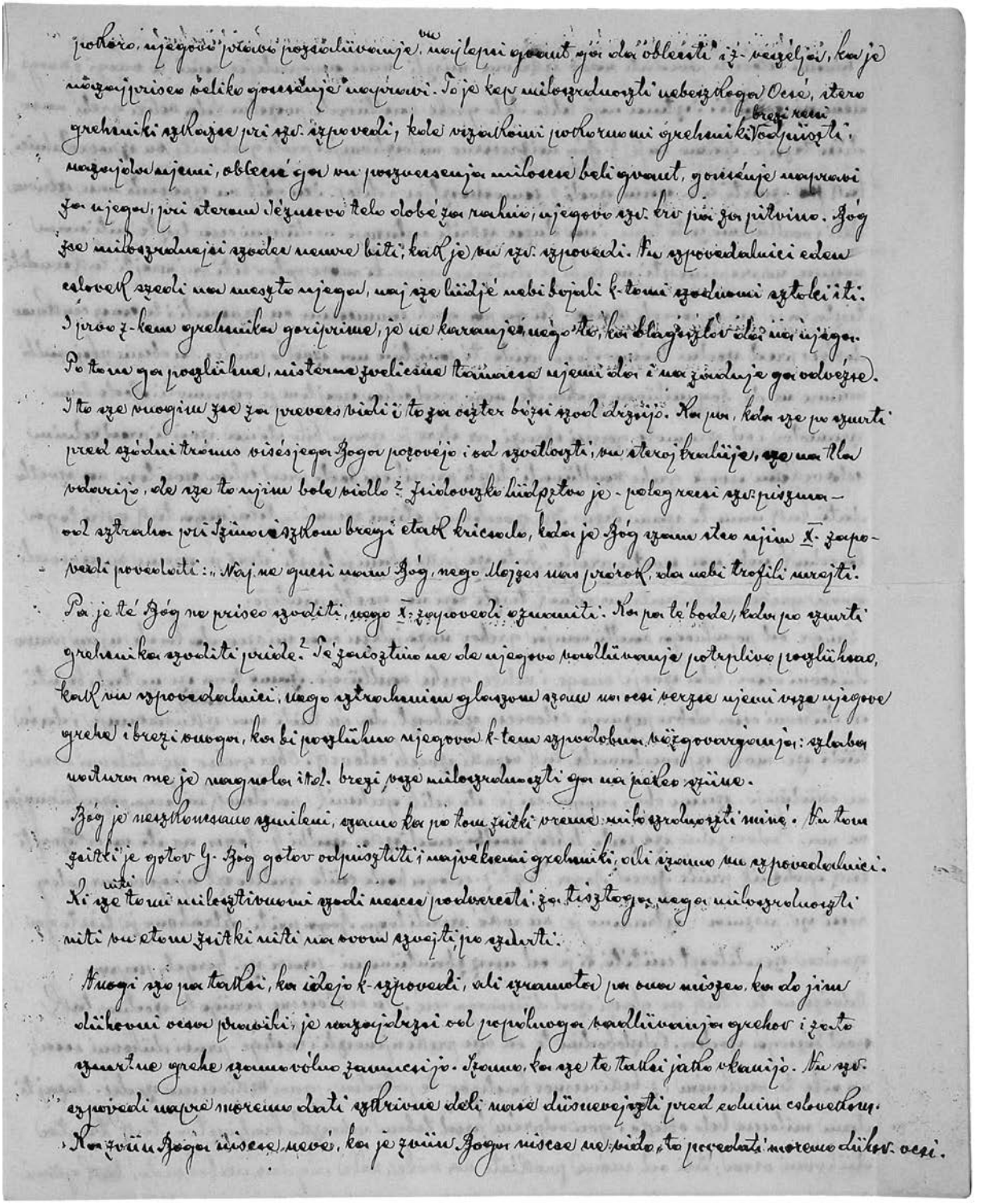

pokoro, njegovo pravo požalüvanje, vu najlepši gvant ga da oblečti i z vesélja, ka je nazajprišeo, veliko goščénje napravi. To je kep milosrdnosti nebeskoga Očé, štero grehšniki skaže pri svétoj spovedi, kde vsakomi pokornomi grehšniki brezi reči odpüsti, nazajda njemi, obleče ga vu posvečenja milošče beli gvant, goščénje napravi za njega, pri šterom Jézušovo telo dobé za rahno, njegovo svéto krv pa za pitvino. Bóg že milosrdnejsi sodec nemre biti, kak je vu svétoj spovedi. Vu spovedalnici eden človek sedi namesto njega, naj se lüdjé ne bi bojali k tomi sodnomi stolci iti. I prvo, z kem grehšnika goriprime, je ne karanje, nego to, ka blagoslov da na njega. Po tom ga poslühne, ništerne zvelične tanače njemi da i nazadnje ga odvéže. I to se vnogim že za preveč vidi i to za ošter bóži sod držijo. Ka pa, kda se po smrti pred sódni trónuš višéšjega Boga pozovéjo i od svetlosti, vu šteroj kralüje, se na tla vdarijo, de se to njim bole vidlo? Židovsko lüdstvo je – poleg reči svétoga pisma – od straha pri Sinajskom bregi etak kričalo, kda je Bóg sam šteo njim X zapovedi povedati: »*Naj ne guči nam Bóg, nego Mojzeš, naš prórok, da ne bi trofili mrejti.*« Pa je té Bóg ne prišeo soditi, nego X zapovedi oznaniti. Ka pa té bode, kda po smrti grehšnika soditi pride? Té zaistino nede njegovo vadlüvanje potrplivo poslühšao, kak vu spovedalnici, nego strahšnim glasom sam na oči vrže njemi vse njegove grehe, i brezi onoga, ka bi poslühno njegova k tem spodobna vözgovarjanja: slaba natura me je nagnola i tak dale, brezi vse milosrdnosti ga na pekeo süne.

Bóg je neskončano smileni, samo ka po tom žitki vreme milosrdnosti miné. Vu tom žitki je Gospod Bóg gotov odpüstiti i najvékšemi grehšniki, ali samo vu spovedalnici. Ki se niti tomi milostivnomi sodi nešče podvrčti, za tistoga nega milosrdnosti niti vu etom žitki niti na ovom svejti, po smrti.

Vnogi so pa takši, ka idejo k spovedi, ali sramota pa ona miseo, ka do jim dühovni oča pravili, je nazajdrži od popólnoga vadlüvanja grehov i zato smrtne grehe samovólno zamučijo. Samo, ka se te takši jako vkanijo. Vu svétoj spovedi napre moremo dati skrivne deli naše düšnevejsti pred ednim človekom. Ka zvün Boga nišče nevé, ka je zvün Boga nišče ne vido, to povedati moremo dühovnomi oči.

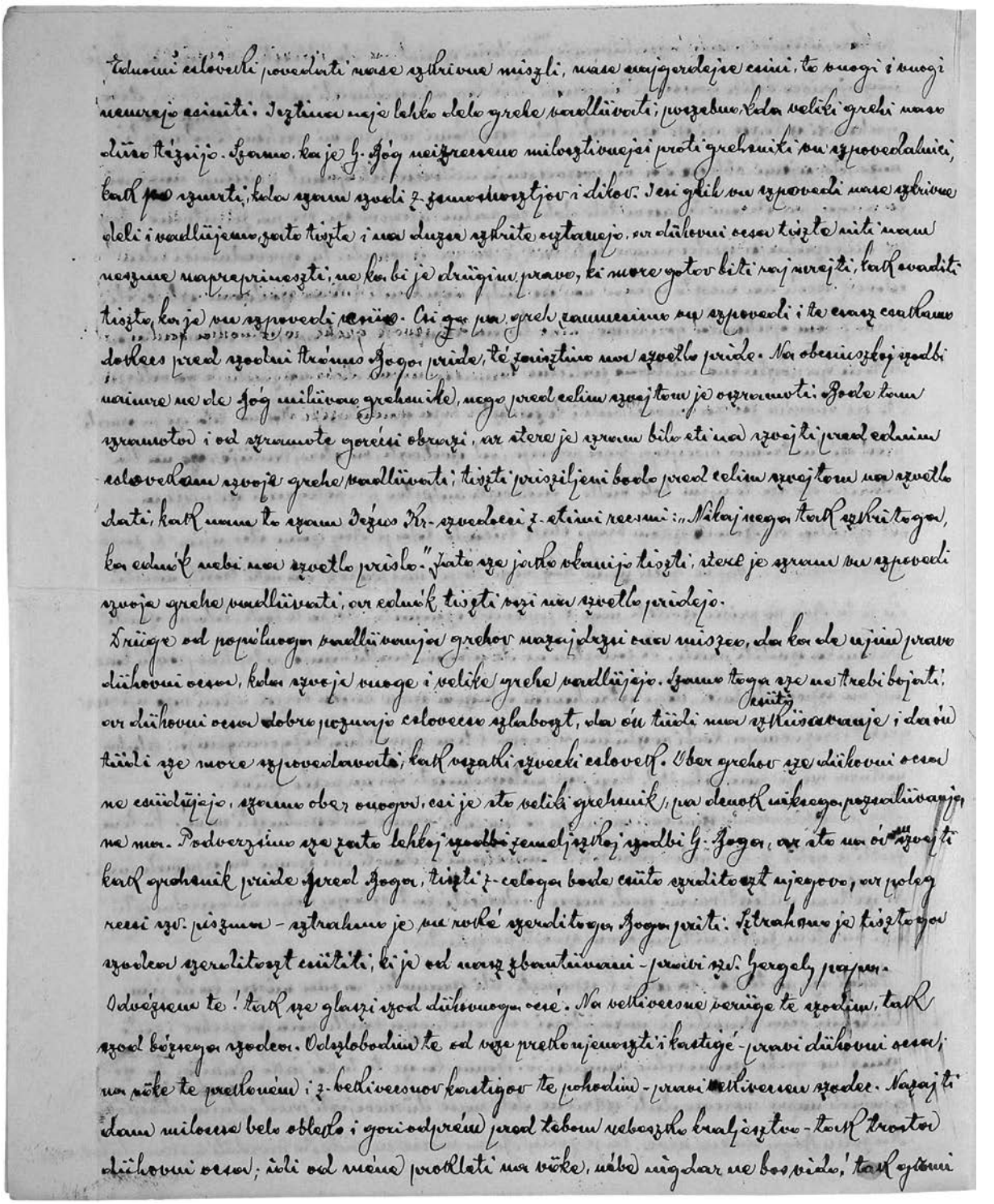

Tehnimi človeki povedati nase sztrisne miszli, nase najgerdejse csini, te mnogi i mnogi nemrejo csinitti. Jeztimi naj je lehko delo grehe pardüvati, pozebno kda veliki greh nasa düso tézsijo. Szamo, ka je G. Bóg neizrecseno milosztivnejsi proti grehnikti pri szpovedalnici, kak pa szmrti, kda szamo szpodi z-zamozlnoszti jov i dikov. Jesi gibil na szpovedi nase sztrisne dleli i pardüjenje, zato tiszte i nasa duse sztrite ostanejo, ar dühovni otec tiszte niti nam nezmre napreprinoszti, ne ka bi je drügim pravo, ki more gotov biti raj nrejti, kak svadbi tiszte, ka je na szpovedi csüo. Ci ga pa, greh zamolcsimo na szpovedi i te cinaz cistamo dobres pred szodbi Bránmo Bogov pride, te zamiszlimo nas szvetle pride. Na obcsinszkoj szodbi marsinre ne ole Bóg milüvane grehnike, nego pred celim szvejtom je oszramotti. Bode tam szramotov i od szramote gorécsi obrazi, ar stere je szramo bilo eti nas szvejti pred celim csloveksam szvoje grehe pardüvati; tiszte prisziljeni bodo pred celim szvejtom nas szvetlo dati, kak nam to szamo Jézus Kr. szvedocsi z-etimi recsmi: „Nikaj nega tak szkritoga, ka ednük nebi nas szvetlo prislo." Zato sze jorke sklanjajo tiszti, stere je szramo na szpovedi szvoje grehe pardüvati, ar ednük tiszti szi nas szvetlo pridejo.

Drügo od popülnoga pardüvanja grehov mazaj dszi nasa miszel, da ka ole nejmi pravo dühovni otec, kda szvoje mnoge i velike greh pardüjejo. Szamo toga sze na trebi bojati; ar dühovni otec dobro pozna celoveczo szlaboszt, zlo ón tüdi nas sztüsavanje i da ón tüdi sze more szpovedavati, kak vszaki szvoeki csloveik. Ober grehov sze dühovni otec ne csüdüje, szamo ober onoga, csi je sto veliki grehnik, na denoth nikoga pozabüvanje na nas. Podverzimo sze zato lehkoj szodbi zemeljszkoj szodbi G. Boga, ar sto na ón szvejti kak grehnik pride pred Boga, tiszti z-celoga bode csüto szreditoszt njegovo, ar poleg recsi szv. piszma - sztrahsno je na roke szreditoga Boga priti. Sztrahsno je tiszto Gospodov szredo szreditoszt csüstiti, ki je od nasz zbantüvanni - pravi szv. Jeremely prorok.

Odvrzimo te! kak sze glazi szod düsnoga otca. Na vekivecsno perstüga te szodim, kak szod bóznega szodca. Odzlobodim te od vsze pretkonjenoszti i kastige - pravi dühovni otec; na szke te pretlocsim i z-vekivecsnov kastigov te pohodim - pravi vekivecsni szodec. Nazaj ti dam milosno belo obleko i gori odprem pred tebov nebeszko kraljeszto - tak Gospod dühovni otec; ideli od mene protklati na vüke, nébe nigdar ne bos vido, kak ozdaj

Ednomi človeki povedati naše skrivne misli, naše najgrdejše čini, to vnogi i vnogi nemrejo činiti. Istina, neje lehko delo grehe vadlüvati, posebno kda veliki grehi našo düšo téžijo. Samo, ka je Gospod Bóg neizrečeno milostivnejši proti grehšniki vu spovedalnici kak po smrti, kda sam sodi z [zmožnostjov] i dikov. I čiglih vu spovedi naše skrivne deli i vadlüjemo, zato tiste i na duže skrite ostanejo, ar dühovni oča tiste niti nam ne sme napreprinesti, ne ka bi je drügim pravo, ki more gotov biti raj mrejti, kak ovaditi tisto, ka je vu spovedi čüo. Či pa greh zamučimo vu spovedi i tečas čakamo, dokeč pred sodni trónuš Boga pride, té zaistino na svetlo pride. Na občinskoj sodbi najmre nede Bóg milüvao grehšnike, nego pred celim svejtom je osramoti. Bode tam sramota i od sramote goréči obrazi, ar štere je sram bilo eti na svejti pred ednim človekom svoje grehe vadlüvati, tisti prisiljeni bodo pred celim svejtom na svetlo dati, kak nam to sam Jézuš Kristuš svedoči z etimi rečmi: *»Nikaj nega tak skritoga, ka ednók ne bi na svetlo prišlo.«* Zato se jako vkanijo tisti, štere je sram vu spovedi svoje grehe vadlüvati, ar ednók tisti vsi na svetlo pridejo.

Drüge od popólnoga vadlüvanja grehov nazajdrži ona miseo, da ka de njim pravo dühovni oča, kda svoje vnoge i velike grehe vadlüjejo. Samo toga se ne trebi bojati, ar dühovni oča dobro poznajo človečo slabost, da ón tüdi ma, čüti skušavanje i da ón tüdi se more spovedavati, kak vsaki svecki človek. Ober grehov se dühovni oča ne čüdüjejo, samo ober onoga, či je što veliki grehšnik, pa denok nikšega požalüvanja ne ma. Podvržimo se zato lehkoj zemeljskoj sodbi Gospodna Boga, ar što na óvom svejti kak grehšnik pride pred Boga, tisti zceloga bode čüto srditost njegovo, ar poleg reči svétoga pisma – strahšno je vu roké srditoga Boga priti. Strahšno je tistoga sodca srditost čütiti, ki je od nas zbantüvani – pravi svéti Gergelj papa.

»Odvéžem te!« Tak se glasi sod dühovnoga očé. *»Na vekivečne verüge te sodim,«* tak sod bóžega sodca. *»Odslobodim te od vse prekonjenosti i kaštigé«* – pravi dühovni oča. *»Na vöke te prekoném i z vekivečnov kaštigov te pohodim«* – pravi vekivečen sodec. *»Nazaj ti dam milošče belo obleko i goriodprém pred tebom nebesko kraljestvo«* – tak trošta dühovni oča. *»Idi od méne, prokleti na vöke, nébe nigdar ne boš vido!«* tak grmi

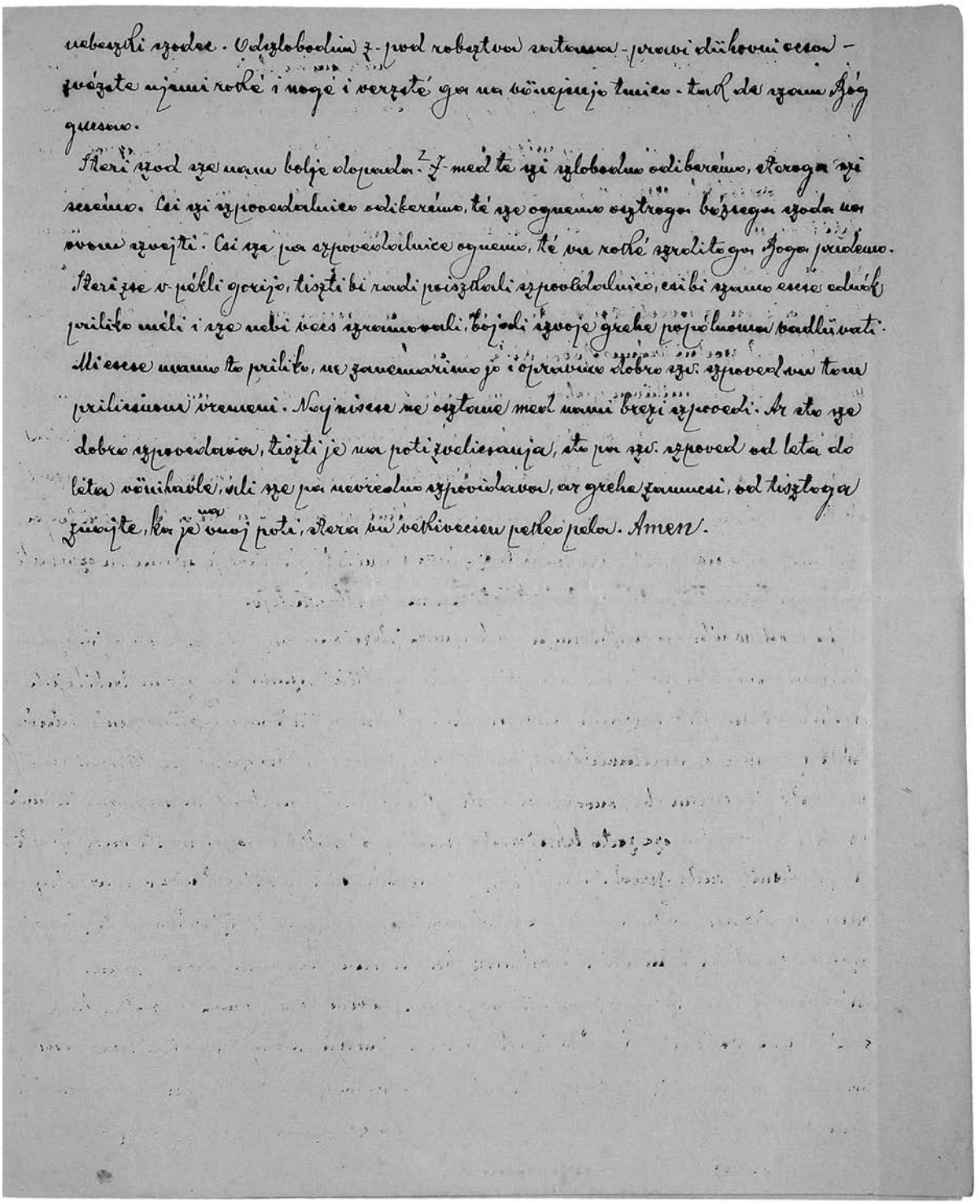

nebeszki szodne. Odzlobodim z-pod robstvov svetovna-pervvi duhovni oczov-
zvézate njemi roke i noge i verzite ga na vönejnejo temino-tamk dasz zjam Jóg
guesno.

Keri szod sze nam bolje dopada. Z-Z- med te szi szlobodno odiberémo, sterogá szi
sesémo. Csi szi szpovedalnico odiberémo, té sze ognemo osztrogo bósjega szoda na
vövne szvejti. Csi sze pa szpovedalnice ognemo, té na roke szrdito ga Jogo pridemo.
Keri sze v-pékli gorijo, tiszti bi radi poiszkali szpovedalnico, csi bi szamo esse edinok
prilike méli i sze nebi veces izrovnovali, bójodi szvoje grehe pojdlnoma badkivati.
Mi esse mamo to prilike, ne zamémarimo je i opravimo dobro szv. szpoved vu tom
prilicsnom vremeni. Nejnisesa ne ogtanie med nami brezi szpovedi. Ar ste sze
dobro szpovedavov, tiszti je na poti zveliczanja, ste pa szv. szpoved od leta do
leta vönihavle, ali sze pa nevredno szpovidavov, ar greha zamnemi, od tisztega
zdvojte, ka je vnoj poti, skera ini vekivecsen pekla pelov. Amen.

nebeski sodec. »*Odslobodim zpod robstva šatana*« – pravi dühovni oča – »*zvézte njemi roké i nogé i vržte ga na vönejšnjo tmico*« – tak de sam Bóg gučao.

Šteri sod se nam bolje dopada? Zmed te si slobodno odiberémo, šteroga si ščémo. Či si spovedalnico odiberémo, té se ognemo ostroga bóžega soda na ovom svejti. Či se pa spovedalnice ognemo, té vu roké srditoga Boga pridemo. Šteri že v pékli gorijo, tisti bi radi poiskali spovedalnico, či bi samo ešče ednók priliko méli i se ne bi več sramovali, bojali svoje grehe popólnoma vadlüvati. Mi ešče mamo to priliko, ne zanemarimo jo i opravmo dobro svéto spoved vu tom priličnom vremeni. Naj nišče ne ostane med nami brezi spovedi. Ar što se dobro spovedava, tisti je na poti zveličanja, što pa svéto spoved od leta do leta vönihavle, ali se pa nevredno spovidava, ar grehe zamuči, od tistoga znajte, ka je na onoj poti, štera vu vekivečen pekeo pela. Amen.

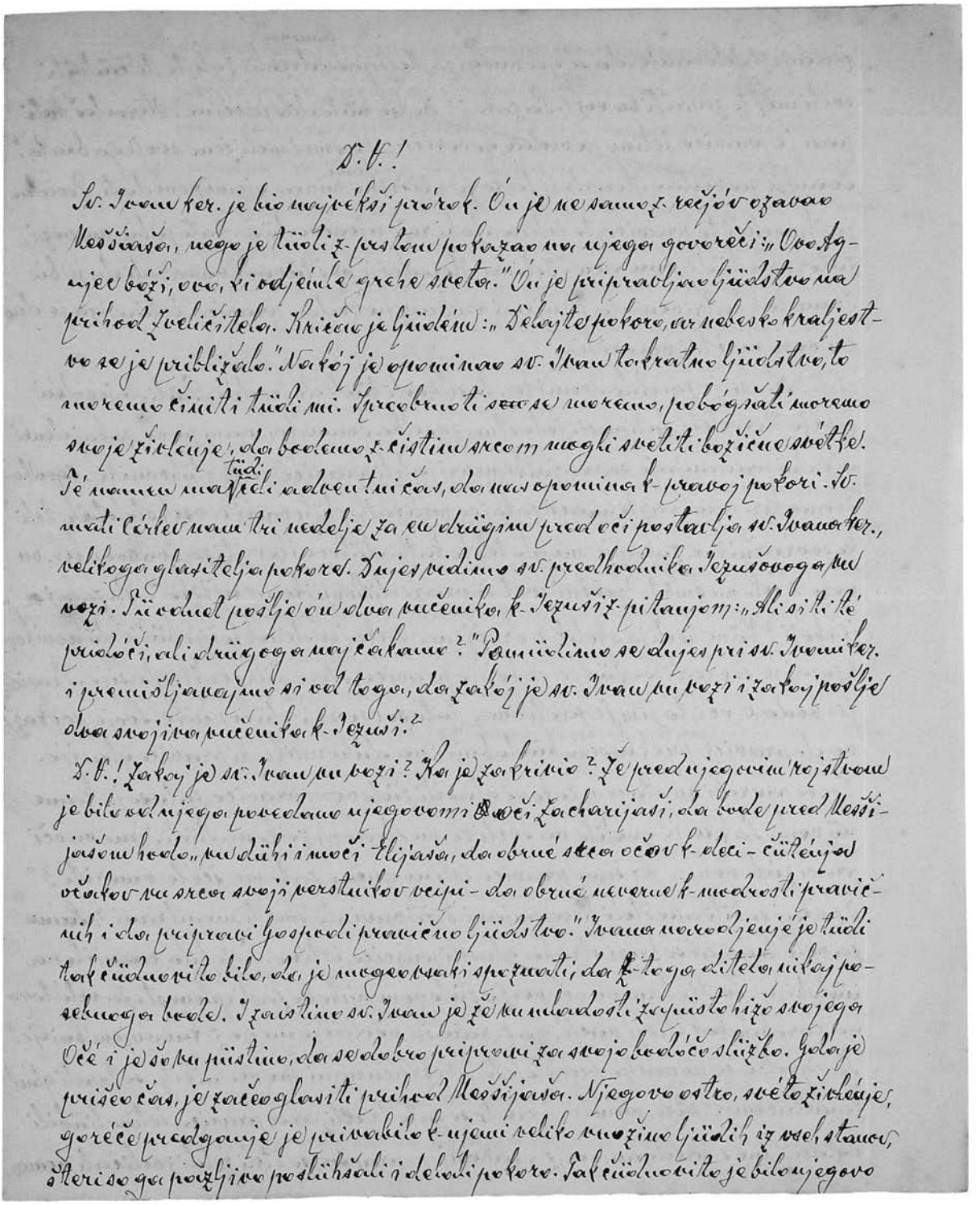

V. H.!

Sv. Ivan ker. je bio največši prorok. On je ne samo z. rečjó v ozavao Mešijašov, nego je tüdi z. prstom pokazao na njega govoreči: „Ovo Agnjec božji, ovo, ki odjémle grehe sveta." On je pripravljao ljüdstvo na prihod Zveličitelov. Kričeč je ljüdem: „Delajte pokoro, ar nebesko kraljestvo se je približálo." Na koj je opominao sv. Ivan tolikratno ljüdstvo, to moremo činiti tüdi mi. Vsecolmo ti svet se moremo, pobógnati moremo svoje živlenje, da bodemo z. čistim srcom mogli svetiti božične svétle. Je nam nam(tüdi) vsaki adventni čas, da nas opominak k. pravoj pokori. Sv. mati Cérkev nam tri nedelje za ev drügim pred oči postavlja sv. Ivanoka., velikoga glasitelja pokore. Ž njim vidimo sv. predhodnika Jezušovoga na vozi. Šic odmah pošlje on dva učenika k. Jezuši z. pitanjom: „Ali si ti ke prideči, ali drügoga moj čekamo?" Pamtimo se danjes pri sv. Ivanoki. i premišljavajmo si od toga, da zakoj je sv. Ivan na vozi i zakoj pošlje dva svojima učenika k. Jezuši.

V. H.! Zakoj je sv. Ivan na vozi? Kaj je zakrivio? Že pred njegovim rojstvom je bilo od njega povedano njegovomi Oči Zacharijaši, da bode pred Mešijašom hodo „u duhi i moći Elijaša, da obrne srca očev k. deci – čüdéćih očakov na srca svoji persténikov veiki – da obrne neverne k. modrosti pravičnih i da pripravi Gospodi pravično ljüdstvo." Ivanov novorojenje je tüdi tak čüdnovito bilo, da je mogao vsaki spoznati, da z. toga ditela nikoj jo sekmoga bode. I zaista sv. Ivan je že na mladosti zvanjsto hižo svojega Oča i je šo na püstine, da se dobro pripravi za svojo bodüćo službo. Gda je prišeo čas, je začeo oglasiti prihod Mešijašov. Njegovo ostro, svetoživlenje, goréče predgovanje je privabilo k. njemi veliko množino ljüdi iz vseh stanov, šteri so ga pozljivo poslüšali i delali pokoro. Sad čüdnovito je bilo njegovo

2. ADVENTNA NEDELJA
(3. OBDOBJE, VERJETNO MARTJANCI)[32]

NP378

Dragi verniki!

Svéti Ivan Krstiteo je bio najvékši prórok. Ón je ne samo z rečjóv ozavao Mešijaša, nego je tüdi z prstom pokazao na njega, govoréči: *»Ovo Agnjec bóži, ovo, ki odjémle grehe sveta.«* Ón je pripravljao ljüdstvo na prihod Zveličitela. Kričao je ljüdém: *»Delajte pokoro, ar nebesko kraljestvo se je približalo.«* Na kój je opominao svéti Ivan takratno ljüdstvo, to moremo činiti tüdi mi. Spreobrnoti se moremo, pobógšati moremo svoje živlénje, da bodemo z čistim srcom mogli svetiti božične svétke. Té namen ma tüdi celi adventni čas, da nas opomina k pravoj pokori. Svéta mati Cérkev nam tri nedelje za en drügim pred oči postavlja svétoga Ivana Krstitela, velikoga glasitelja pokore. Dnjes vidimo svétoga predhodnika Jezušovoga vu vozi. Tü odnet pošlje ón dva vučenika k Jezuši z pitanjom: *»Ali si ti té pridóči, ali drügoga naj čakamo?«* Pomüdimo se dnjes pri svétom Ivani Krstiteli i premišljavajmo si od toga, da zakój je svéti Ivan vu vozi i zakaj pošlje dva svojiva vučenika k Jezuši?

Dragi verniki! Zakaj je svéti Ivan vu vozi? Ka je zakrivio? Že pred njegovim rojstvom je bilo od njega povedano njegovomi oči Zakariaši, da bode pred Mešijašom hodo *»vu dühi i moči Elijaša, da obrné srca očov k deci – čüténja očakov vu srca svoji vrstnikov vcipi – da obrné neverne k modrosti pravičnih i da pripravi Gospodi pravično ljüdstvo«*. Ivana narodjenjé je tüdi tak čüdnovito bilo, da je mogeo vsaki spoznati, da z toga diteta nikaj posebnoga bode. I zaistino svéti Ivan je že vu mladosti zapüsto hižo svojega Očé i je šo vu püstino, da se dobro pripravi za svojo bodóčo slüžbo. Gda je prišeo čas, je začeo glasiti prihod Mešijaša. Njegovo ostro, svéto živlénje, goréče predganje je privabilo k njemi veliko vnožino ljüdih iz vseh stanov, šteri so ga pazljivo poslühšali i delali pokoro. Tak čüdnovito je bilo njegovo

[32] Pridiga kaže na naslonitev na osrednjeslovenski tiskani vir, in sicer na homilijo za drugo adventno nedeljo, objavljeno v reviji *Duhovni pastir* (november–december 1920), Kaj nas uči sv. Janez Krstnik v današnjem sv. evangeliju, avtor p. Dionizij Dušej.

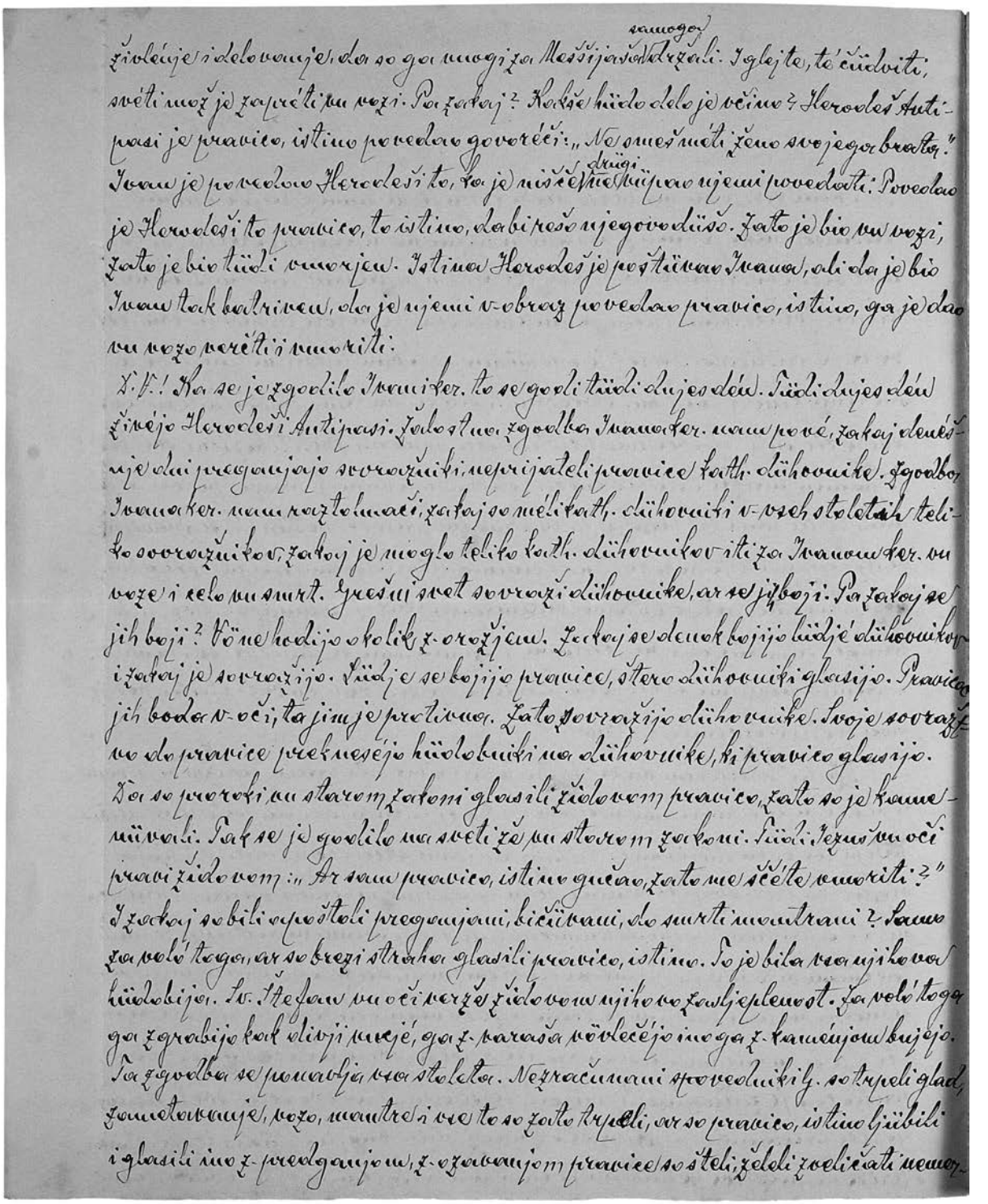

živlenje i delovanje, da so go mogli za Messijaša (samoga) držati. Iglejte, ta čudviti, sveti mož je zaprt tim vozi. Za zakaj? Kakše hüdo delo je včino? Herodeš Antipasi je pravico, istino povedao govoreči: „Ne smeš meti ženo svojega brata." Ivan je povedao Herodeši to, za je (drügi) nišče smeo tüjo njemi povedati. Povedao je Herodeši to pravico, to istino, da bi rešo njegovo dušo. Zato je bio tu vozi, zato je bio tüdi umorjen. Istino Herodeš je poštüvao Ivana, ali da je bio Ivan tak kratkin, da je njemi v obraz povedao pravico, istino, ga je dao tu vozo perčti i umoriti.

V. f.! Ka se je zgodilo Ivanicker. to se godi tüdi danes dén. Tüdi danes dén živejo Herodeši Antipasi. Zato stno zgodba Ivanicker. nam pové, zakaj denéš nje dni pregonjajo sovražniki, nepriatelji pravice kath. dühovnike. Zgodba Ivanicker. nam razlomači, zakaj so méli kath. dühovniki v vseh stoletah telike sovražnike, zakaj je moglo telike kath. dühovnike v ječo Ivanicker. tu vozo i celo tu smrt. Greši svet sovraži dühovnike, ar se jih boji. Za zakaj se jih boji? Vöne hodijo okolik z orožjem. Zakaj se denok bojijo lüdjé dühovnikov i zakaj je sovražijo. Tüdi je se bojijo pravice, štero dühovniki glasijo. Pravica jih bode v oči, ta jim je protivna. Zato sovražijo dühovnike. Svoje sovraštvo do pravice prekenesejo hüdobneži na dühovnike, ki pravico glasijo.

Za so preroki tu starom zakoni glasili židovom pravico, zato so je kamenüvali. Tak se je godilo na sveti že tu starom zakoni. Tüdi Jezuš tu oči pravi židovom: „Ar sam pravico, istino gučao, zato me ščete umoriti?"

Zakaj so bili apoštoli pregonjani, bičüvani, do smrti mantrani? Samo za volo toga, ar so brezi strahov glasili pravico, istino. To je bila vsa njihova hüdobija. Sv. Štefan tu oči verže židovom njihovo zaslepljenost. Za volo toga ga zgrabijo kak divji zveje, ga z kamenjom bijejo. Ta zgodba se ponavlja vsa stoletja. Nezračünani spovedniki, so trpeli glad, ponižavanje, vozo, mantre i vse to so zato trpeli, ar so pravico, istino ljübili i glasili ino z predganjom, z ozvanjom pravice so šteli želeli zveličati nemor-

živlénje i delovanje, da so ga vnogi za Mešijaša samoga držali. I glejte, té [čüdnoviti], svéti mož je zapréti vu vozi. Pa zakaj? Kakše hüdo delo je včino? Herodeš Antipaši je pravico, istino povedao, govoréči: *»Ne smeš méti ženo svojega brata.«* Ivan je povedao Herodeši to, ka je nišče drügi ne vüpao njemi povedati. Povedao je Herodeši to pravico, to istino, da bi rešo njegovo düšo. Zato je bio vu vozi, zato je bio tüdi vmorjen. Istina, Herodeš je poštüvao Ivana, ali da je bio Ivan tak batriven, da je njemi v obraz povedao pravico, istino, ga je dao vu vozo vrčti i vmoriti.

Dragi verniki! Ka se je zgodilo Ivani Krstiteli, to se godi tüdi dnjesdén. Tüdi dnjesdén živéjo Herodeši Antipaši. Žalostna zgodba Ivana Krstitela nam pové, zakaj denéšnje dni preganjajo sovražniki, neprijateli pravice katoličanske dühovnike. Zgodba Ivana Krstitela nam raztolmači, zakaj so méli katoličanski dühovniki v vseh stoletih teliko sovražnikov, zakaj je moglo teliko katoličanski dühovnikov iti za Ivanom Krstitelom vu voze i celo vu smrt. Grešni svet sovraži dühovnike, ar se jih boji. Pa zakaj se jih boji? Vö ne hodijo okolik z orožjem. Zakaj se denok bojijo lüdjé dühovnikov i zakaj je sovražijo? Lüdjé se bojijo pravice, štero dühovniki glasijo. Pravica jih boda v oči, ta jim je protivna. Zato sovražijo dühovnike. Svoje sovraštvo do pravice prekneséjo hüdobniki na dühovnike, ki pravico glasijo. Da so proroki vu starom zakoni glasili židovom pravico, zato so je kamenüvali. Tak se je godilo na sveti že vu starom zakoni. Tüdi Jezuš vu oči pravi židovom: *»Ar sam pravico, istino gučao, zato me ščéte vmoriti?«* I zakaj so bili apoštoli preganjani, bičüvani, do smrti mantrani? Samo za voló toga, ar so brezi straha glasili pravico, istino. To je bila vsa njihova hüdobija. Svéti Štefan vu oči vrže židovom njihovo zasljeplenost. Za voló toga ga zgrabijo kak divji vucjé, ga z varaša vövlečéjo ino ga z kaménjom bujejo. Ta zgodba se ponavlja vsa stoleta. Nezračunani spovedniki Gospodnovi so trpeli glad, zametavanje, vozo, mantre i vse to so zato trpeli, ar so pravico, istino ljübili i glasili ino z predganjom, z ozavanjom pravice so šteli, želeli zveličati nemr-

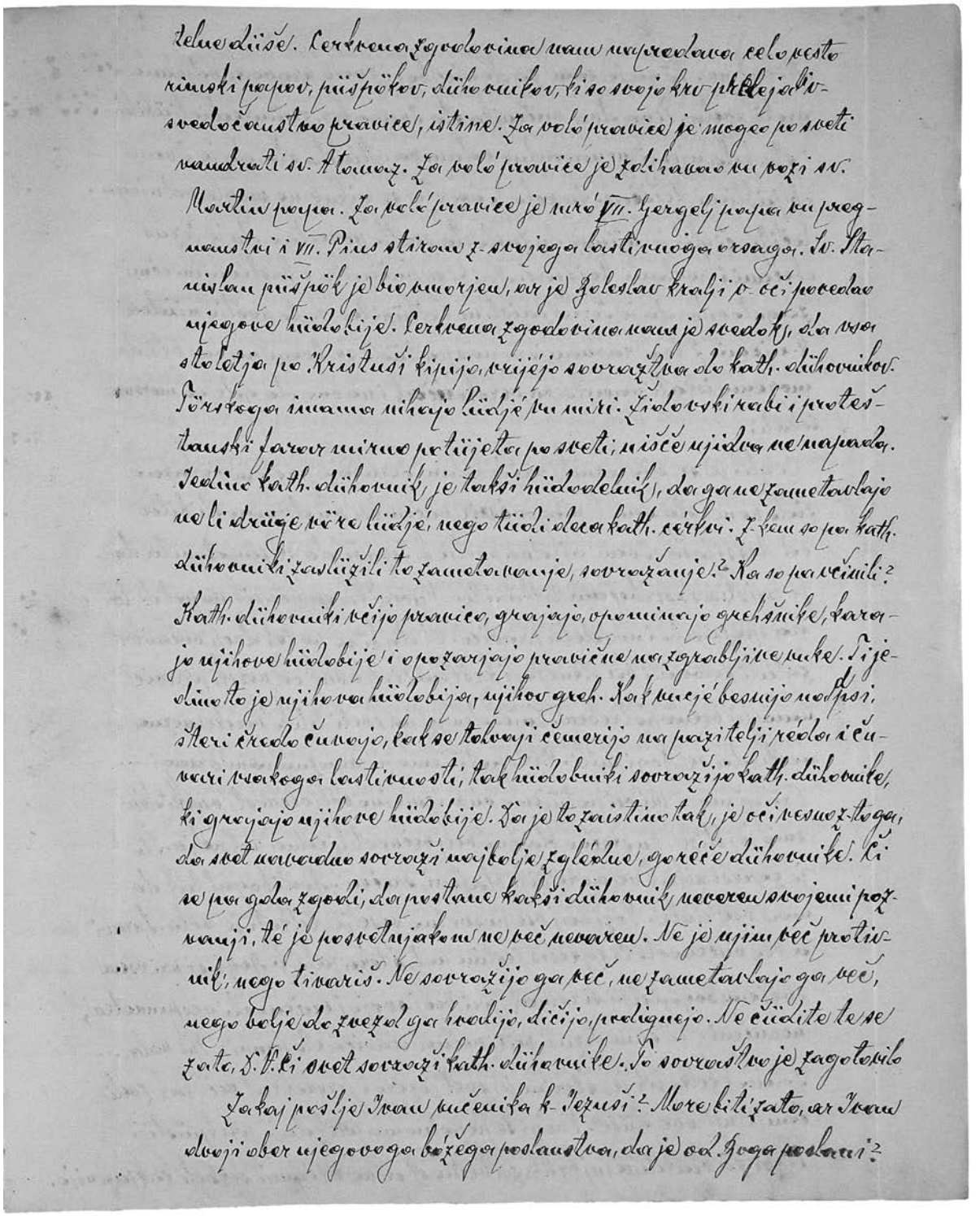

Želuc dišé. Cerkvena zgodovina nam navsreduac celo pesto rimski papov, püšpükov, düho vnikov, ki so svoje kri prelejali zvedoč ustno pravico, istine. Za volo pravice je mogeo po sveti vandrati sv. Atanaz. Za volo pravice je zdihavao na pozi sv. Martin papa. Za volo pravice je mro VII. Gergelj papa na pregnanstvi i VII. Pius stirom z svojega lastinnoga oraaga. Sv. Stanislav püšpük je bio umorjen, ar je Goleslav kralji po céj poredao njegove hüdobije. Cerkvena zgodovina nam je svedok, da vsa stoletja po Kristusi kipijo, zrijéjo sovraštvo do kath. dühovnikov. Sèrstoga imamo mihajo lüdjé na miri. Židovski rabi i protestantski farar mirno potüjeta po sveti, nišče njidva ne napada. Jedine kath. dühovnik je takši hüdodelnik, da ga ne zametavlajo ne li druge pèrve lüdjé, nego tüdi dece kath. cérkvi. Z kem so pa kath. dühovniki zaslužili to zametavanje, sovraštvo? Ka so pa učinili? Kath. dühovniki véjo pravico, grajajo, opominajo grehašnike, karajo njihove hüdobije i opozarjajo pravične na zgrablivne ruke. Ti je düšno to je njihova hüdobija, njihov greh. Kak mnogé besnijo nad pisci, šteri zvedo čunoje, kak se tolovaji čemerijo na pazitelji réda i čuvari varnoga lastinnosti, tak hüdobniki sovražijo kath. dühovnike, ki grajajo njihove hüdobije. Za je to zaistino tak, je očitno iz tega, da svet navadno sovraži najbolje zglédne, gorečé dühovnike. Ki se pa gda zgodi, da postane kakši dühovnik nevoren svojemi poklicanji, tè je posvetnjakom nè preč nevoren. Nè je njim preč protivnik, nego tivariš. Ne sovražijo ga preč, ne zametavlajo ga preč, nego bolje da zvezda ga hvalijo, dičijo, predigujejo. Ne čüdite te se zato, V. P. Ki svet sovraži kath. dühovnike. Ja sovraštvo je zagotovilo

Jakaj pošlje Ivan učenika k Jezusi? More biti zato, ar Ivan dvoji ober njegovoga božjega poslanstva, da je od Zveličara poslani?

telne düše. Cerkvena zgodovina nam napredava celo [vrsto] rimski papov, pušpökov, dühovnikov, ki so svojo krv prelejali v svedočanstvo pravice, istine. Za voló pravice je mogeo po sveti vandrati svéti Atanaz. Za voló pravice je zdihavao vu vozi svéti Martin papa. Za voló pravice je mró VII. Gergelj papa vu pregnanstvi i VII. Piuš, stiran z svojega lastivnoga orsaga. Svéti [Stanislav] püšpök je bio vmorjen, ar je Boleslav kralji v oči povedao njegove hüdobije. Cerkvena zgodovina nam je svedok, da vsa stoletja po Kristuši kipijo, vrijéjo sovražtva do katoličanski dühovnikov. Törskoga imama nihajo lüdjé vu miri. Židovski rabi i proteštanski farar mirno potüjeta po sveti, nišče njidva ne napada. Jedino katoličanski dühovnik je takši hüdodelnik, da ga ne zametavlajo ne li drüge vöre lüdjé, nego tüdi deca katoličanske cérkvi. Z kem so pa katoličanski dühovniki zaslužili to zametavanje, sovražanje? Ka so pa včinili? Katoličanski dühovniki včijo pravico, grajajo, opominajo grehšnike, karajo njihove hüdobije i opozarjajo pravične na zgrabljive vuke. Ti jedino to je njihova hüdobija, njihov greh. Kak vucjé besnijo nad psi, šteri čredo čuvajo, kak se tolvaji čemerijo [nad] pazitelji réda i čuvari vsakoga lastivnosti, tak hüdobniki sovražijo katoličanske dühovnike, ki grajajo njihove hüdobije. Da je to zaistino tak, je očivesno z toga, da svet navadno sovraži najbolje zglédne, goréče dühovnike. Či se pa gda zgodi, da postane kakši dühovnik neveren svojemi pozvanji, té je posvetnjakom ne več nevaren. Neje njim več protivnik, nego tivariš. Ne sovražijo ga več, ne zametavlajo ga več, nego bolje do zvezd ga hvalijo, dičijo, podignejo. Ne čüdite te se zato, dragi verniki, či svet sovraži katoličanske dühovnike. To sovraštvo je zagotovilo

Zakaj pošlje Ivan vučenika k Jezuši? Morebiti zato, ar Ivan dvoji ober njegovoga bóžega poslanstva, da je od Boga poslani?

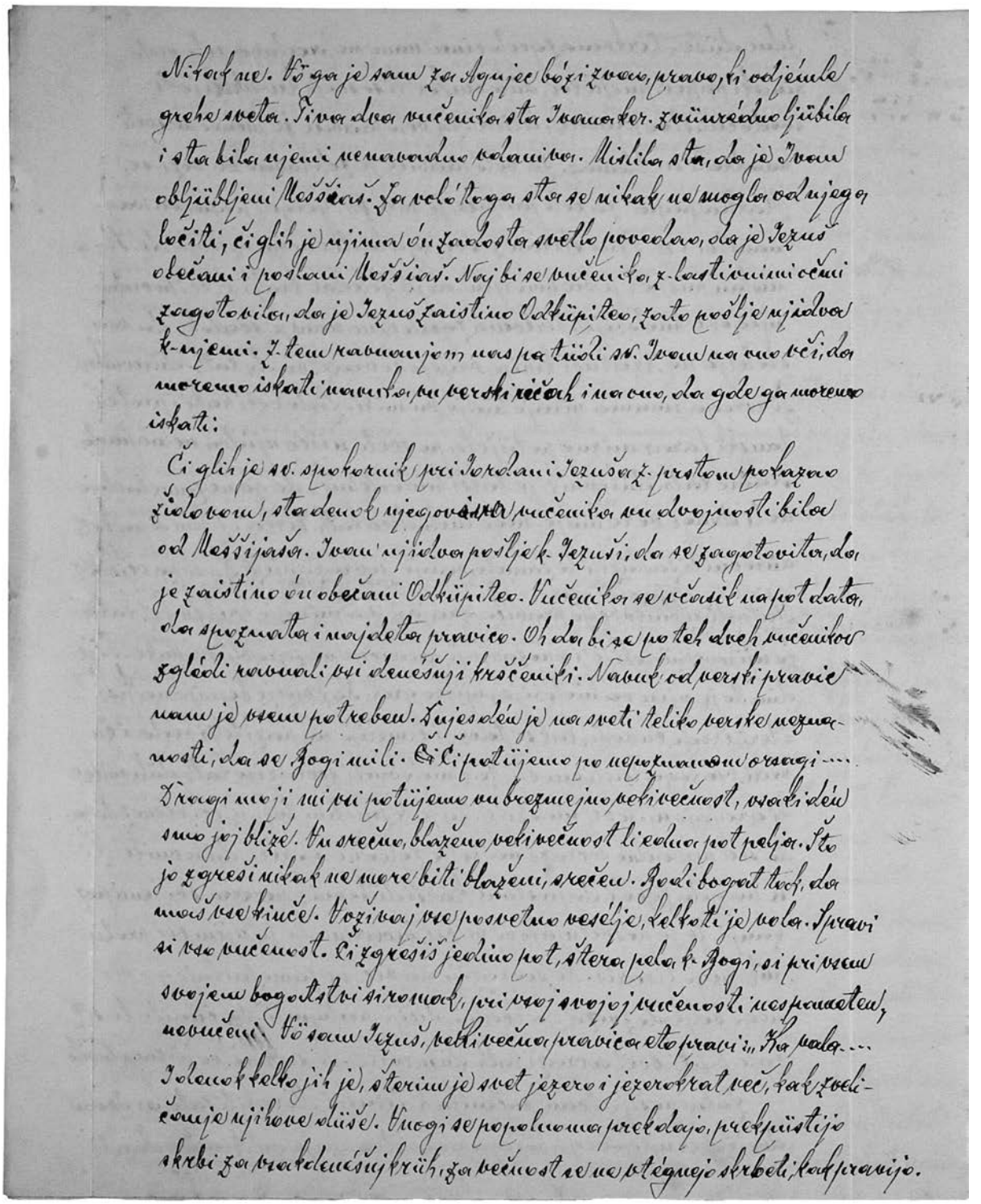

Nihaf ne. Vö ga je sam za Agnjee bózi zvano, pravo, ki odjémle grehe sveta. Tiva dva učenika sta Jezusaher. zvünredno ljübila i sta bila njemi nenavadno vdanima. Mislila sta, da je Jezus obljübljeni Meššiaš. Za volo toga sta se nikak ne mogla od njega ločiti, čiglih je njima ón zadosta svetla povedao, da je Jezus obečani i poslani Meššiaš. Naj bi se učenika z-lastnimi očmi zagotovila, da je Jezus zaistino Odküpitelj, zato pošlje njidva k-njemi. Z-tem nahanjem nas pa tüdi sv. Ivan na to vči, da moremo iskati nauka, pa pravi rečah i na ono, da gde ga moremo iskati:

Čiglih je sv. spotovnik pri Jordani Jezusa z. prstom pokazao žídovom, sta deset njegova učenika na dvojnosti bila od Meššijaša. Ivan njidva pošlje k-Jezusi, da se zagotovita, da je zaistino ón obečani Odküpitelj. Učenika se učnik na pot data, da spoznata i najdeta pravico. Oh da bi se po teh dveh učenikov zglédi navadali vsi denešnji kršćeniki. Nauk od pravice nam je vsem potreben. Zujes dén je na sveti toliko pravice neznanosti, da se Jogi mili. Či pa tüjemo po nepoznanom oraugi.... Draugi mo ji mi pa tüjemo na brezmejno poštivečnost, vsaki dén smo jej bliže. Ta srečno, blaženo poštivečnost li edino pot pelja. Kto jo zgreši nikak ne more biti blaženi, srečen. Zadi bogat tuck, da mori vse tiče. Vozimo je vse posvetno veselje, dokoli je pola. Spravi si vso učenost. Či zgrešiš jedino pot, štera pela k-Jogi, si pri vsem svojem bogatstvi siromak, pri vsoj svojoj učenosti nespametev, neučeni. Vö sam Jezus, poštivečno pravico eto pravi: „Ka pela.... Koliko koko jih je, šterim je svet jezero i jezero krat več, kak zveličanje njihove düše. Tuogi se popolnoma prekolajo, prekpüstijo skrbi za prekoleničnji kruh, za večnost se na pétnajo skrbeti, kak pravijo.

Nikak ne. Vö ga je sam za Agnjec bóži zvao, pravo, ki odjémle grehe sveta. Tiva dva vučenika sta Ivana Krstitela zvünrédno ljübila i sta bila njemi nenavadno vdaniva. Mislila sta, da je Ivan obljübljeni Mešijaš. Za voló toga sta se nikak ne mogla od njega ločiti, čiglih je njima ón zadosta svetlo povedao, da je Jezuš obečani i poslani Mešijaš. Naj bi se vučenika z lastivnimi očmi zagotovila, da je Jezuš zaistino Odküpiteo, zato pošlje njidva k njemi. Z tem ravnanjom nas pa tüdi svéti Ivan na ono vči, da moremo iskati navuka vu verski ričah i na ono, da gde ga moremo iskati.

Čiglih je svéti spokornik pri Jordani Jezuša z prstom pokazao židovom, sta denok njegoviva vučenika vu dvojnosti bila od Mešijaša. Ivan njidva pošlje k Jezuši, da se zagotovita, da je zaistino ón obečani Odküpiteo. Vučenika se včasik na pot data, da spoznata i najdeta pravico. Oh, da bi se po teh dveh vučenikov zglédi ravnali vsi denéšnji krščeniki. Navuk od verski pravic nam je vsem potreben. Dnjesdén je na sveti teliko verske neznanosti, da se Bogi mili. Či potüjemo po nepoznanom orsagi … Dragi moji, mi vsi potüjemo vu brezmejno vekivečnost, vsaki dén smo joj bliže. Vu srečno, blaženo vekivečnost li edna pot pelja. Što jo zgreši, nikak ne more biti blaženi, srečen. Bodi bogat tak, da maš vse kinče. Vživaj vse posvetno vesélje, kelko ti je vola. Spravi si vso vučenost. Či zgrešiš jedino pot, štera pela k Bogi, si pri vsem svojem bogatstvi siromak, pri vsoj svojoj vučenosti nespameten, nevučeni. Vö sam Jezuš, vekivečna pravica eto pravi: *»Ka vala …«* I denok, kelko jih je, šterim je svet jezero i jezerokrat več kak zveličanje njihove düše. Vnogi se popolnoma prekdajo, prekpüstijo skrbi za [vsakdenéšnji] krüh, za večnost se ne vtégnejo skrbeti, kak pravijo.

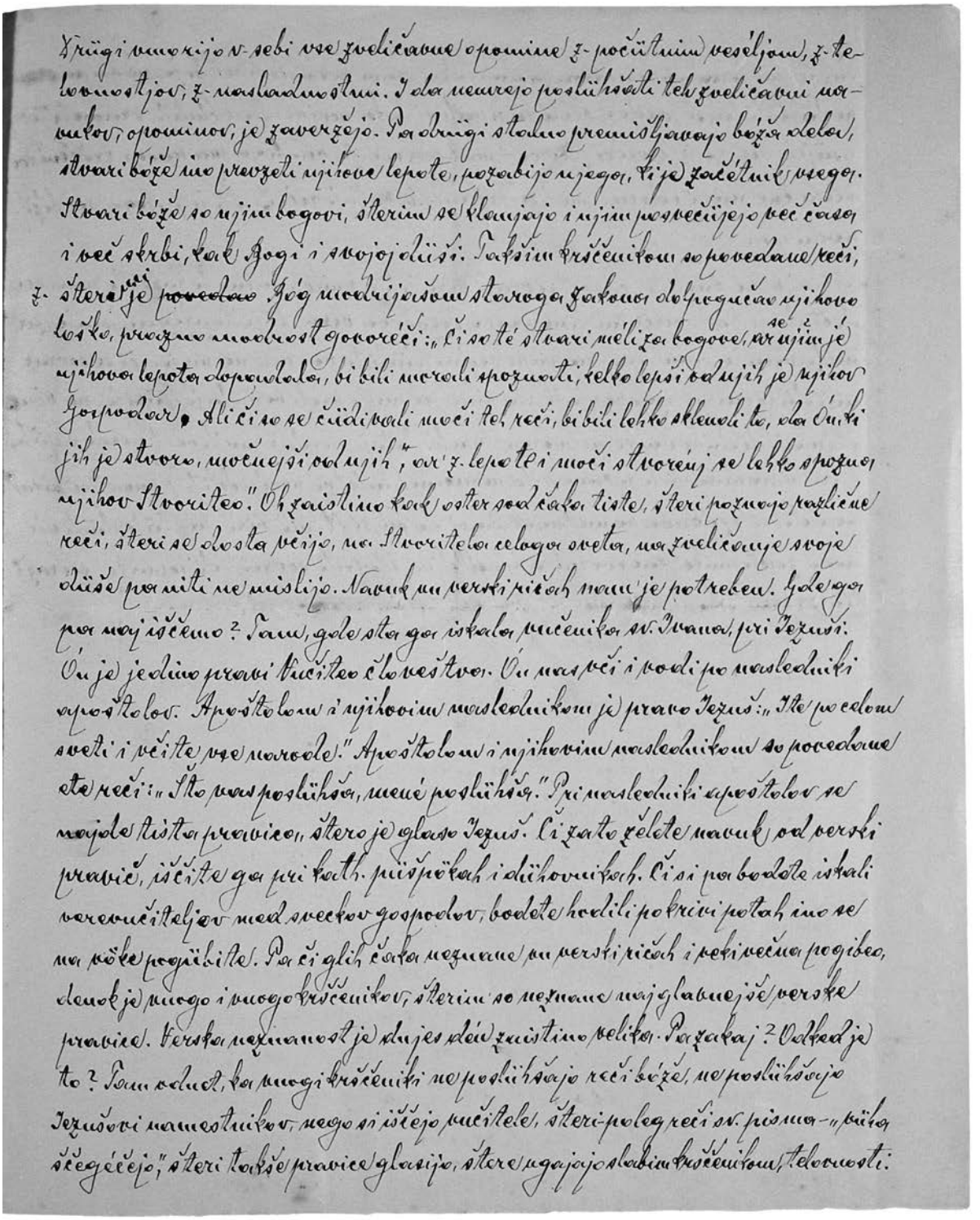

Drügi vnoxijo v sebi vse zveličavne opomine z počütnim veséljom, z telovnostjov, z naslajdnostmi. Tolka nemrejo poslühšati teh zveličavni navukov, opominov, je zaverzejo. Po drügi stolno premišljavajo bóžja dela, stvari bóžje ino prevzeli njihove lepote, pozabijo njegov, ki je začétnik vsega. Stvari bóžje so njim bogovi, šterim se klanjajo i njim posvečüjejo več časa i več skrbi, kak Bogi i svojo düšo. Takšim krščenikom so povedane reči, z. šteri nej je povedao. Góg modrijanom stvarnoga zakona dolpregučav njihovo lastno, prazno modrost govoréči: „Či so té stvari méli za bogove, ar se njim je njihova lepota dopadala, bi bili morali spozvati, kelko lepši od njih je njihov Gospodar. Ali či so se čüdivali moči teh reči, bi bili lehko sklenoli to, da Ónki jih je stvoro, močnejši od njih", var z lepote i moči stvorenj se lehko spozno njihov Stvoritel." Oh zaistino kak oster sod čaka tiste, šteri pozvejo različne reči, šteri se dosta pétjo, na Stvoritelov celoga sveta, na zveličanje svoje düše pomiti ne mislijo. Navuk nam perski pričah nam je potreben. Gde ga pa mój iščemo? Sam, gde sta ga iskala mučenika sv. Ivana, pri Jezüši. Ón je jedino pravi Učitel človeštvo. Ón nas péči i vodi po naslednikih apoštolov. Apoštolom i njihovim naslednikom je pravo Jezüš: „Ite po celom sveti i učite vse narode." Apoštolom i njihovim naslednikom so povedane ete reči: „Kto vas poslühša, mene poslühša." Pri naslednikih apoštolov se najde čisto pravico, štero je glaso Jezüš. Či zato želete navuk od perski pravič, iščite ga pri teh, püšpekah i dühovnikah. Či si pa bodete iskali nevučiteljov med svetov gospodov, bodete hodili po krivi potah ino se na péke pogübite. Po či gli čaka nezmerne pa perski pričah i pekinečna pogibel, denok je mnogo i mnogo krščenikov, šterim so nezmane naj glavne jše perske pravice. Verska nezmanost je düjes dén zaistino velika. Pozabaj? Odkod je to? Sam odnek, ka mnogi krščeniki ne poslühšajo reči bóžje, ne poslühšajo Jezüšovi namestnikov, nego si išejo mučitele, šteri poleg reči sv. pisma — „püšta sčegéčejo", šteri take pravice glasijo, štere nagajajo slabim krščenikom, telovnosti.

Drügi vmorijo v sebi vse zveličavne opomine z počütnim veséljom, z telovnostjov, z nasladnostmi. I da nemrejo poslühšati teh zveličavni navukov, opominov, je zavržejo. Pa drügi stalno premišljavajo bóža dela, stvari bóže ino prevzeti ⟨od⟩ njihove lepote, pozabijo njega, ki je začétnik vsega. Stvari bóže so njim bogovi, šterim se klanjajo i njim posvečüjejo več časa i več skrbi, kak Bogi i svojoj düši. Takšim krščenikom so povedane reči, z šterimi je Bóg modrijašom staroga zakona dolpogučao njihovo loško, prazno modrost, govoréči: *»Či so té stvari méli za bogove, ar se njim*[2] *je*[1] *njihova lepota dopadala, bi bili morali spoznati, kelko lepši od njih je njihov Gospodar.*[33] *Ali či so se čüdivali moči teh reči, bi bili lehko sklenoli to, da Ón, ki jih je stvoro, močnejši od njih, ar z lepote i moči stvorénj se lehko spozna njihov Stvoriteo.«* Oh, zaistino, kak oster sod čaka tiste, šteri poznajo različne reči, šteri se dosta včijo, na Stvoritela celoga sveta, na zveličanje svoje düše pa niti ne mislijo. Navuk vu verski ričah nam je potreben. Gde ga pa naj iščemo? Tam, gde sta ga iskala vučenika svétoga Ivana, pri Jezuši. Ón je jedino pravi Vučiteo človeštva. Ón nas vči i vodi po nasledniki apoštolov. Apoštolom i njihovim naslednikom je pravo Jezuš: *»Ite po celom sveti i včite vse narode.«* Apoštolom i njihovim naslednikom so povedane ete reči: *»Što vas poslühša, mené poslühša.«* Pri nasledniki apoštolov se najde tista pravica, štero je glaso Jezuš. Či za to želete navuk od verski [pravic], iščite ga pri katoličanski püšpökah i dühovnikah. Či si pa bodete iskali verevučiteljov med sveckov gospodov, bodete hodili po krivi potah ino se na vöke pogübite. Pa čiglih čaka neznane vu verski ričah i vekivečna pogibeo, denok je vnogo i vnogo krščenikov, šterim so neznane najglavnejše verske pravice. Verska neznanost je dnjesdén zaistino velika. Pa zakaj? Odked je to? Tam odnet, ka vnogi krščeniki ne poslühšajo reči bóže, ne poslühšajo Jezušovi namestnikov, nego si iščejo vučitele, šteri – poleg reči svétoga pisma – *»vüha ščegéčejo«*, šteri takše pravice glasijo, štere ugajajo slabim krščenikom, telovnosti.

[33] Z nadpisanima številkama *1* in *2* je avtor označil nameravano spremembo besednega reda v stavku.

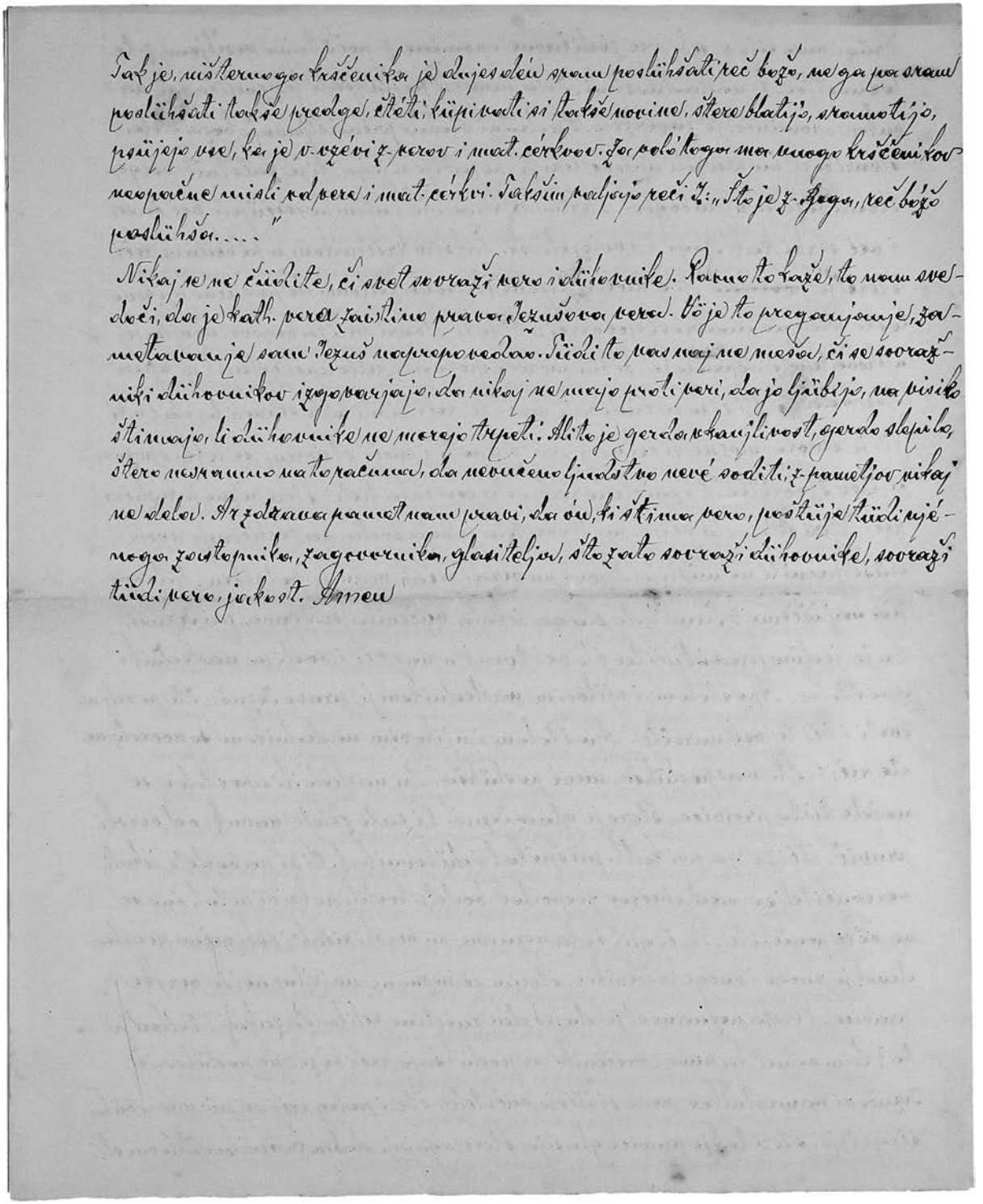

Tak je, ništerneg. kršcenika je dujes oleu sprau poslühsati reč božo, ne gor pa sraw poslühsati kakše predge, čteti küpivatti si kakše knjine, štero blatijo, sramotijo, prüjejo vse, ka je v vzévi z perov i mat. cérkvov. Zato, poleg tega ma mnogo kršcenikov naprotne misli na pera i mat. cérkvi. Takšim pa ljejo reči Z.: „Kdo je z Bogu, reč božo poslühša.....“

Nikaj se ne čüdite, či svet sovraži pero i dühovnike. Pa mo to kaže, ka nam sveduči, da je kath. pera zaistino prava Jezušova pera. Vö ja to preganjanje, zavmetavanje sam Jezuš napreprovedao. Čüdi to pa naj ne meše, či se sovražniki dühovnikov izgovarjajo, da nikaj ne mejo proti pari, da jo ljübijo, na pisiko štimajo, li dühovnike ne morejo štrpeti. Ali to je gerda, nekanjivost, gerda slepila, štero nesramno na to pačimo, da nevučeno ljudstvo neré soditi z pametjov nikaj ne dalov. Ar zdaleka ne pamet nam pravi, da ov, ki štimo pero, poštüje tüdi njé-nego zastopnika, zagovornika, glasitelja, što zato sovraži dühovnike, sovraži tüdi pero, jackost. Amen

Tak je, ništernoga krščenika je dnjesdén sram poslühšati reč božo, ne ga pa sram poslühšati takše predge, čtéti, küpivati si takše novine, štere blatijo, sramotijo, psüjejo vse, ka je v [zvézi] z verov i materjov cérkvov. Za voló toga ma vnogo krščenikov neopačne misli od vere i matere cérkvi. Takšim valjajo reči Jezuša: *»Što je z Boga, reč bóžo poslühša …«*

Nikaj se ne čüdite, či svet sovraži vero i dühovnike. Ravno to kaže, to nam svedoči, da je katoličanska vera zaistino prava Jezušova vera. Vö je to preganjanje, zametavanje sam Jezuš naprepovedao. Tüdi to vas naj ne meša, či se sovražniki dühovnikov izgovarjajo, da nikaj nemajo proti veri, da jo ljübijo, na visiko štimajo, li dühovnike ne morejo trpeti. Ali to je grda vkanjlivost, grdo slepilo, štero nesramno na to računa, da nevučeno ljudstvo ne vé soditi, z pametjov nikaj ne dela. Ar zdrava pamet nam pravi, da ón, ki štima vero, poštüje tüdi njénoga zastopnika, zagovornika, glasitelja, što zato sovraži dühovnike, sovraži tüdi vero, jakost. Amen.

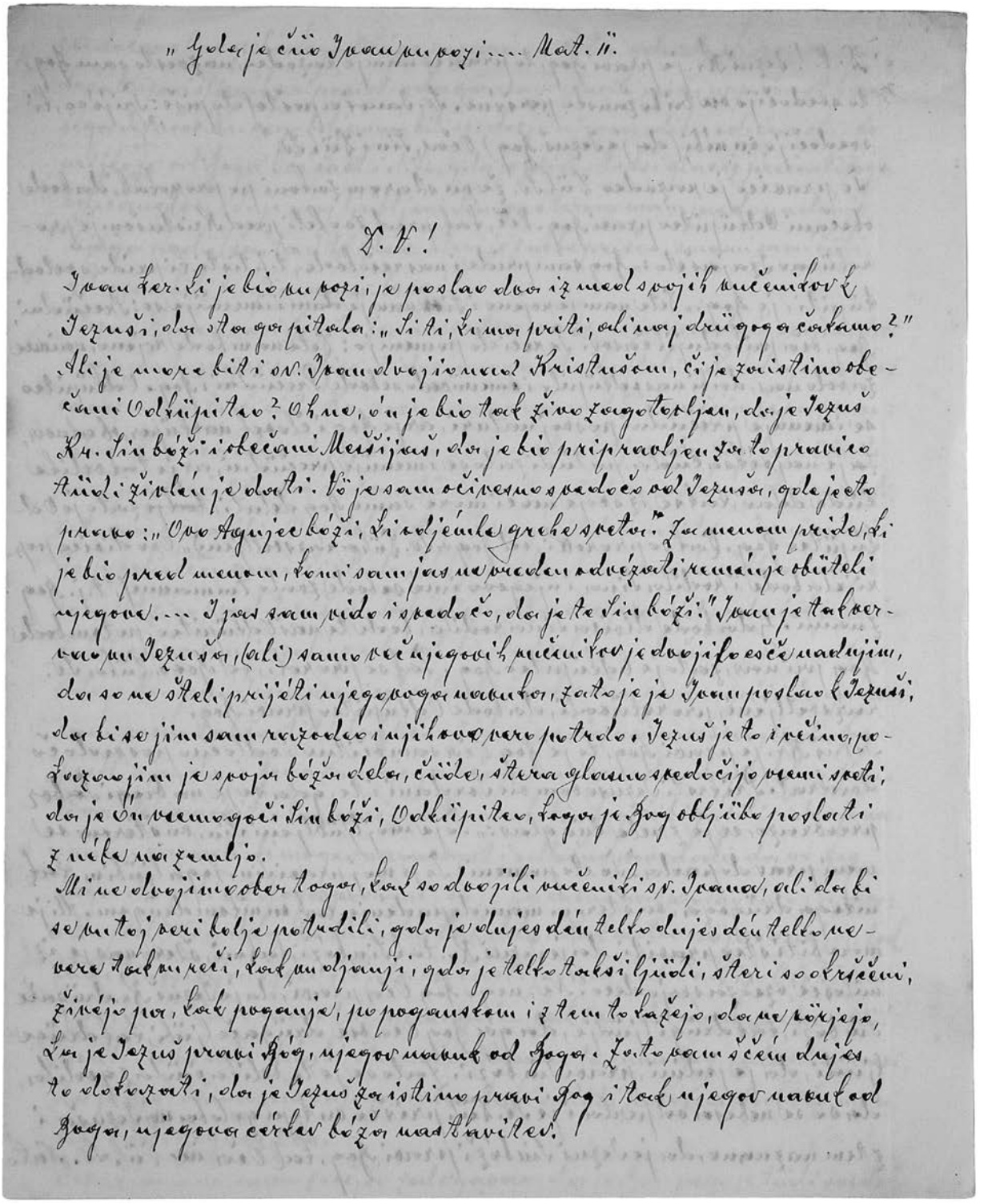

„Gole je čuo Ivan u pozi .... Mat. 11.

Z. V.!

Ivan ker. ki je bio u pozi, je poslao dva iz med svojih učenikov k Jezuši, da ova govi pitala: „Si ti, ki moj priti, ali moj dru[gog]a čakamo?" Ali je more biti sv. Ivan dvojio med Kristušom, či je zaistino obečani Odkupitelj? Ohne, on je bio tak živo zagotovljan, da je Jezuš K. Sin božji i obečani Mešijaš, da je bio pripravljen za to pravico Angeli živlenje dati. Vö je sam očitesno spadoč od Jezuša, gda je to pravio: „Ovo Agnjec božji, ki odjémle greh sveta." Za menom pride, ki je bio pred menom, ki mi sam jas ne vreden odvézati remenje obuteli njegove. ... I jas sam vido i spadoč, da je to Sin božji." Ivan je takbar vuo za Jezuša, (ali) samo vre njegovih učenikov je dvojilo ešče nadalje, da so me šteli prijéti njegovoga naukov, zato je je Ivan poslao k Jezuši, da bi se jim sam razodeo i njihovo vero potrdio. Jezuš je to i včino, pokazavajim je svoja božja dela, čude, štera glasno spadočijo vsemi sveti, da je On vsemogoči Sin božji, Odkupitel, kagor je Bog obljube poslao z néba na zemljo.

Mi ne dvojimo ober kogor, kak so dvojili učeniki sv. Ivana, ali da bi se mi toj peri bolje probudili, gda je dnes dén tak dnes dén tak ne-vera tak na peči, tak na oljanji, gda je tak tak veliki ljudi, šteri so okrščeni, živéjo vse, kak pogani, po pogansko i z tem to kažejo, da ne verjejo, da je Jezuš pravi Bog, njegov nauk od Boga. Zato pam všem dnes to dokazati, da je Jezuš za istino pravi Bog i tak njegov nauk od Boga, njegova cérkev božja nastavlena.

2. ADVENTNA NEDELJA
(3. OBDOBJE, VERJETNO MARTJANCI)[34]

NP379

»Gda je čüo Ivan vu vozi …« Mat. 11.

Dragi verniki!

Ivan Krstiteo, ki je bio vu vozi, je poslao dva izmed svojih vučenikov k Jezuši, da sta ga pitala: *»Si ti, ki ma priti, ali naj drügoga čakamo?«* Ali je morebiti svéti Ivan dvojio nad Kristušom, či je zaistino obečani Odküpiteo? Oh, ne, ón je bio tak živo zagotovljen, da je Jezuš Kristuš Sin bóži i obečani Mešijaš, da je bio pripravljen za to pravico tüdi živlénje dati. Vö je sam očivesno svedočo od Jezuša, gde je eto pravo: *»Ovo Agnjec bóži, ki odjémle grehe sveta. Za menom pride, ki je bio pred menom, komi sam jas ne vreden odvézati reménje obüteli njegove … I jas sam vido i svedočo, da je te Sin bóži.«* Ivan je tak vervao vu Jezuša, (ali) samo več njegovih vučenikov je dvojilo ešče nad njim, da so ne šteli prijéti njegovoga navuka, zato je je Ivan poslao k Jezuši, da bi se jim sam razodeo i njihovo vero potrdo. Jezuš je to i včino, pokazao jim je svoja bóža dela, čüde, štera glasno svedočijo vsemi sveti, da je Ón vsemogoči Sin bóži, Odküpiteo, koga je Bog obljübo poslati z nébe na zemljo.

Mi ne dvojimo ober toga, kak so dvojili vučeniki svétoga Ivana, ali da bi se vu toj veri bolje potrdili, gda je dnjesdén telko nevere tak vu reči kak vu djanji, gda je telko takši ljüdi, šteri so okrščeni, živéjo pa kak poganje, po poganskom, i z tem to kažejo, da ne vörjejo, ka je Jezuš pravi Bóg, njegov navuk od Boga. Zato vam ščém dnjes to dokazati, da je Jezuš zaistino pravi Bog i tak njegov navuk od Boga, njegova cérkev bóža nastavitev.

[34] Pridiga kaže na naslonitev na osrednjeslovenski tiskani vir, objavljen v reviji *Duhovni pastir* (december 1900), Druga adventna nedelja. Jezus Kristus je pravi Bog, avtor L. Škufca.

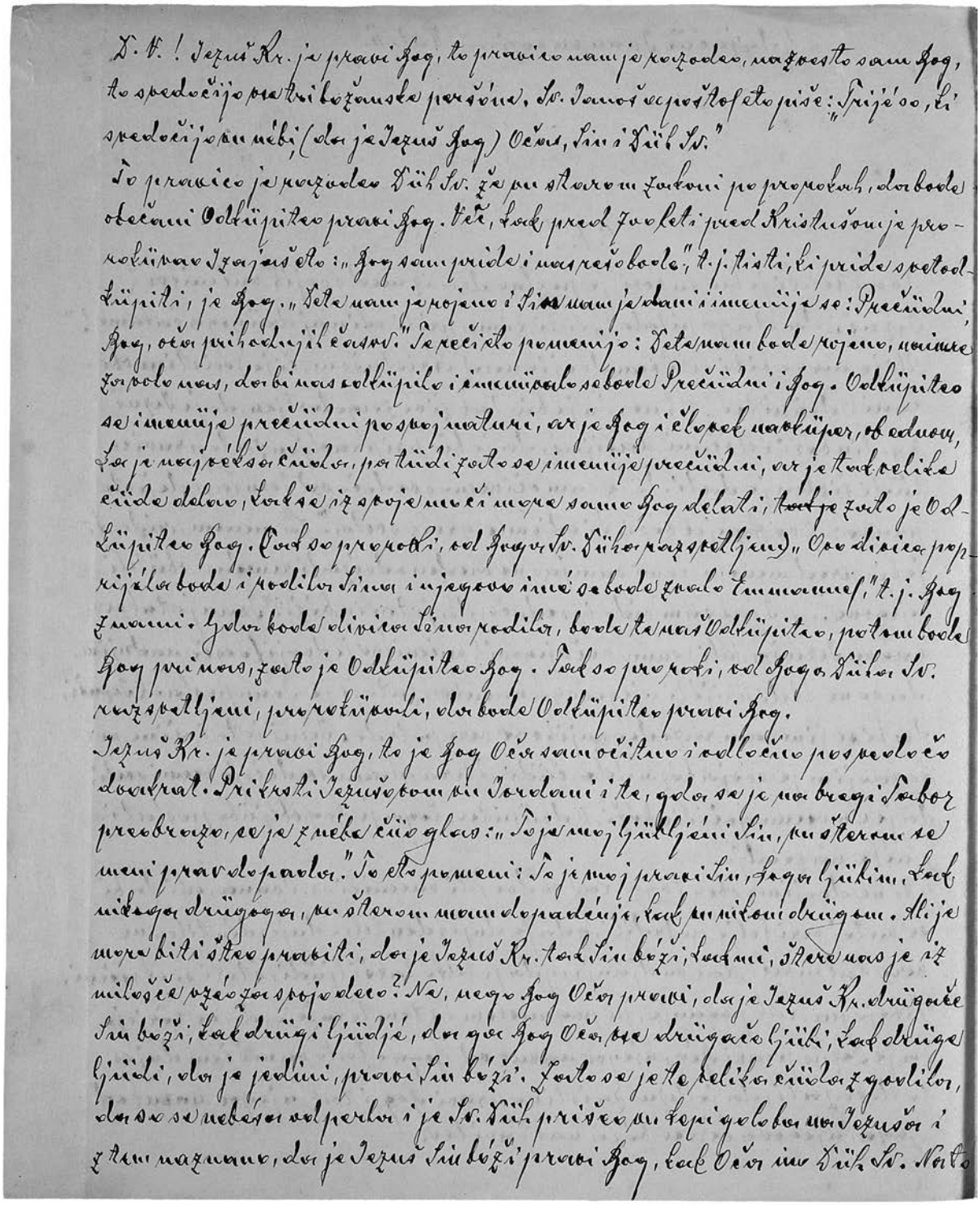

V. V.! Jezuš Kr. je pravi Bog, to pravico nam je razodelo, nazvestio sam Bog, to spredočijo pet knjig božanske perstve. Sv. Janez evangelist piše: „Trije so, ki spredočijo na nébi, (da je Jezuš Bog) Oča, Sin i Duh Sv."

To pravico je razodelo Duh Sv. že po starem zakoni po prerokih, da bode obečani Odkupitelj pravi Bog. Več, kak pred zgodi pred Kristušom je prerokovao Izajaš eto: „Bog sam pride i nas rešiboode", t. j. Kristi, ki pride spetodkupiti, je Bog. „Dete nam je rojeno i Sin nam je dani i ime mu je se: Prečudni, Bog, oča prihodnjih časov." Te rečenice tomačijo: Dete nam bode rojeno, naime za nas, da bi nas odkupilo i ime mu bode se bode Prečudni i Bog. Odkupitelj se ime mu je preč udni po svoj naturi, ar je Bog i človek naobkuper, ob edinom, ka je najpred sam čudo, potlej zato se ime mu je preč udni, ar je tak velike čude delao, kakše iz svoje moči more samo Bog delati, tak je zato je Odkupitelj Bog. Tak se prerokli, od Boga v Sv. Duhu razsvetljeni, prerokovali, da bode Odkupitelj pravi Bog.

Jezuš Kr. je pravi Bog, ki je Bog Oča sam očitno i odločno prospelo če dokazat. Pri krsti Jezušovom pa Janezu i tle, gda se je na brigi Jabor preobrazo, se je zmeka čuo glas: „To je moj ljubljeni Sin, na kterem se meni prav dopade." To eto pomeni: To je moj pravi Sin, Bog ravni, tak nikaga drugoga, na kterem mam dopadenja, tak na nikom drugom. Ali je more biti štero prepričati, da je Jezuš Kr. tak Sin božji, tak mi, štere nas je iz milošče vzeo za spojedeco? Na, nego Bog Oča pravi, da je Jezuš Kr. drugače Sin božji, tak drugi ljudje, da gda Bog Oča, ne drugače ljubi, tak drugi ljudi, da je jedini, pravi Sin božji. Zato se je tle velike čude zgodile, da se se nebesa odperle i je Sv. Duh prišeo na tepi golobi na Jezuša i z tem naznanio, da je Jezuš Sin božji pravi Bog, tak Oča ino Duh Sv. Nato

Dragi verniki! Jezuš Kristuš je pravi Bog, to pravico nam je razodeo, nazvesto sam Bog, to svedočijo vse tri božanske peršóne. Svéti Janoš apoštol eto piše: *»Trijé so, ki svedočijo vu nébi, (da je Jezuš Bog) Oča, Sin i Düh Svéti.«*

To pravico je razodeo Düh Svéti že vu starom zakoni po prorokah, da bode obečani Odküpiteo pravi Bog. Več kak pred 700 leti pred Kristušom je proroküvao Izajaš eto: *»Bog sam pride i nas rešo bode,«* to je, tisti, ki pride svet odküpiti, je Bog. *»Dete nam je rojeno i Sin nam je dani i imenüje se: Prečüdni, Bog, oča prihodnjih časov.«* Te reči eto pomenijo: Dete nam bode rojeno, najmre zavolo nas, da bi nas odküpilo, i imenüvalo se bode Prečüdni i Bog. Odküpiteo se imenüje prečüdni po svojoj naturi, ar je Bog i človek navküper, obednom, ka je najvékša čüda, pa tüdi zato se imenüje prečüdni, ar je tak velike čüde delao, kakše iz svoje moči more samo Bog delati, zato je Odküpiteo Bog. (Tak so proroki, od Boga Svétoga Düha razsvetljeni) *»Ovo divica poprijéla bode i rodila Sina i njegovo imé se bode zvalo Emanuel,«* to je Bog z nami. Gda bode divica Sina rodila, bode te naš Odküpiteo, po tom bode Bog pri nas, zato je Odküpiteo Bog. Tak so proroki, od Boga Düha Svétoga razsvetljeni, proroküvali, da bode Odküpiteo pravi Bog.

Jezuš Kristuš je pravi Bog, to je Bog Oča sam očitno i odločno posvedočo dvakrat. Pri krsti Jezušovom vu Jordani i te, gda se je na bregi Tabor preobrazo, se je z nébe čüo glas: *»To je moj ljübljéni Sin, vu šterom se meni prav dopada.«* To eto pomeni: To je moj pravi Sin, koga ljübim, kak nikoga drügoga, vu šterom mam dopadénje, kak vu nikom drügom. Ali je morebiti šteo praviti, da je Jezuš Kristuš tak Sin bóži, kak mi, štere nas je iz milošče vzéo za svojo deco? Ne, nego Bog Oča pravi, da je Jezuš Kristuš drügače Sin bóži kak drügi ljüdjé, da ga Bog Oča vse drügače ljübi kak drüge ljüdi, da je jedini, pravi Sin bóži. Zato se je te velika čüda zgodila, da so se nebésa odprla i je Svéti Düh prišeo vu kepi goloba na Jezuša i z tem naznano, da je Jezuš Sin bóži pravi Bog, kak Oča ino Düh Svéti. Na to

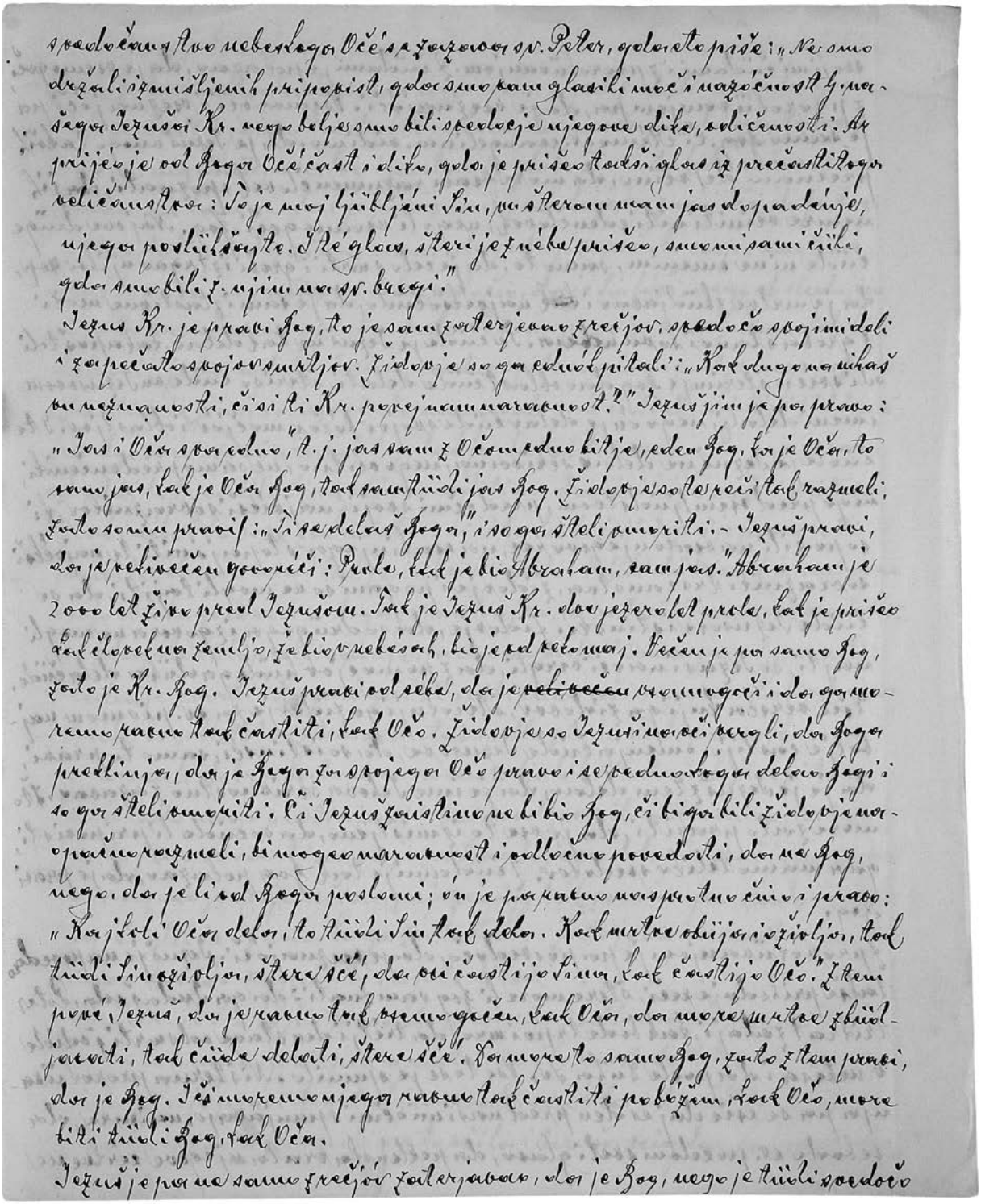

spodobčano slovo nebeškega Očeta zapazovano sv. Peter, govoreto piše: „Ne smo
drzali izmišljenih pripovedi, gdor smo vam glasili moč i mazočnost G. mo-
šega Jezuša Kr. nego bolje smo bili spredoje njegove dike, veličanosti. Ar
prijeo je od Boga Očeta čast i diko, gdor je prišeo takši glas iz prečastitiga
veličanstva: To je moj ljubljani Sin, na šterem mam jas dopadanje,
njega poslušajte. I te glas, šteri je z neba prišeo, smo mi sami čuli,
gdor smo bili z njim na sv. brigi."
Jezus Kr. je pravi Bog, to je sam zveličanje zrečjov, spodobčo spojimi deli
i zaprečasto spojov smiljov. Židovje so ga eduč pitali: „Kak dugo nas imaš
v negotovosti, či si ti Kr. pravi mesija?" Jezus jim je pa pravo:
„Jas i Oča sva eno", t. j. jas sam z Očetom eno bitje, eden Bog, ker je Oča, to
sam jas, kak je Oča Bog, tak sam tudi jas Bog. Židovje so to pači tak razumeli,
zato so mu pravili: „Ti se delaš Boga", i so ga šteli umoriti. – Jezus pravi,
da je pretiveča govoreči: Prole, tak je bio Abraham, sam jas." Abraham je
2000 let živ pred Jezušom. Tak je Jezus Kr. dar jezero let prole, kak je prišeo
kak človečna zemlji, že bio v nebésah, bio je pod peto maj. Večan je pa samo Bog,
zato je Kr. Bog. Jezus pravi od séba, da je pretiveča pravi govoreči i da govo-
reno pravo tak častiti, kak Očo. Židovje so Jezuši noveči bergli, da Boga
preklinjen, da je Bog za spojega Očo pravo i sedanjega dečo Boga i
so ga šteli umoriti. Či Jezus zaistino ne bi bio Bog, či bi ga bili židovje pra-
vo prav razmeli, bi mogeo marnost i odločno povedati, da ne Bog,
nego, da je li od Boga poslani; on je pa pravo nasprotno čino i pravo:
„Kar je tudi Očev delo, to tudi Sin tak delo. Kak mrtve obuja i oživlja, tak
tudi Sin oživlja, štere šče, da oni čast ja Sina, kak čast ja Očo." Z tem
pové Jezus, da je pravo tak pravo gočan, kak Očo, da more mrtve zbudi-
jevati, tak čuda delati, štere šče. Da more to samo Bog, zato z tem pravi,
da je Bog. Ješ moremo njega pravo tak častiti pobožen, kak Očo, more
biti tudi Bog, tak Očo.
Jezus je pravo samo zrečjov zveličanje, da je Bog, nego je tudi spodobo

svedočanstvo nebeskoga Očé se zazava svéti Peter, gda eto piše: *»Nesmo držali izmišljenih pripovist, gda smo vam glasili moč i nazóčnost Gospodna, našega Jezuša Kristuša, nego bolje smo bili svedocje njegove dike, odičenosti. Ar prijéo je od Boga Očé čast i diko, gda je prišeo takši glas iz prečastitoga veličanstva: „To je moj ljúbljéni Sin, vu šterom mam jas dopadénje, njega poslühšajte.“ I té glas, šteri je z nébe prišeo, smo mi sami čüli, gda smo bili z njim na svétom bregi.«*

Jezuš Kristuš je pravi Bog, to je sam zatrjevao z rečjov, svedočo svojimi deli i zapečato svojov smrtjov. Židovje so ga ednók pitali: *»Kak dugo [nas] nihaš vu neznanosti? Či si ti Kristuš, povej nam naravnost.«* Jezuš jim je pa pravo: *»Jas i Oča sva edno,«* to je, jas sam z Očom edno bitje, eden Bog, ka je Oča, to sam jas, kak je Oča Bog, tak sam tüdi jas Bog. Židovje so te reči tak razmeli, zato so mu [pravili]: *»Ti se delaš Boga,«* i so ga šteli vmoriti. – Jezuš pravi, da je vekivečen, govoréči: *»Prvle, kak je bio Abraham, sam jas.«* Abraham je 2000 let živo pred Jezušom. Tak je Jezuš Kristuš dve jezero let prvle, kak je prišeo kak človek na zemljo, že bio v nebésah, bio je od vekomaj. Večen je pa samo Bog, zato je Kristuš Bog. Jezuš pravi od sébe, da je vsamogoči i da ga moremo ravno tak častiti kak Očo. Židovje so Jezuši na oči vrgli, da Boga preklinja, da je Boga za svojega Očo pravo i se vednakoga delao Bogi, i so ga šteli vmoriti. Či Jezuš zaistino ne bi bio Bog, či bi ga bili židovje naopačno razmeli, bi mogeo naravnost i odločno povedati, da ne Bog, nego da je li od Boga poslani; ón je pa ravno nasprotno čino i pravo: *»Kajkoli Oča dela, to tüdi Sin tak dela. Kak mrtve obüja i oživlja, tak tüdi Sin oživlja, štere ščé, da vsi častijo Sina, kak častijo Očo.«* Z tem pové Jezuš, da je ravno tak vsemogočen kak Oča, da more mrtve zbüdjavati, tak čüde delati, štere ščé. Da more to samo Bog, zato z tem pravi, da je Bog. I či moremo njega ravno tak častiti po bóžem kak Očo, more biti tüdi Bog kak Oča.

Jezuš je pa ne samo z rečjóv zatrjavao, da je Bog, nego je tüdi svedočo

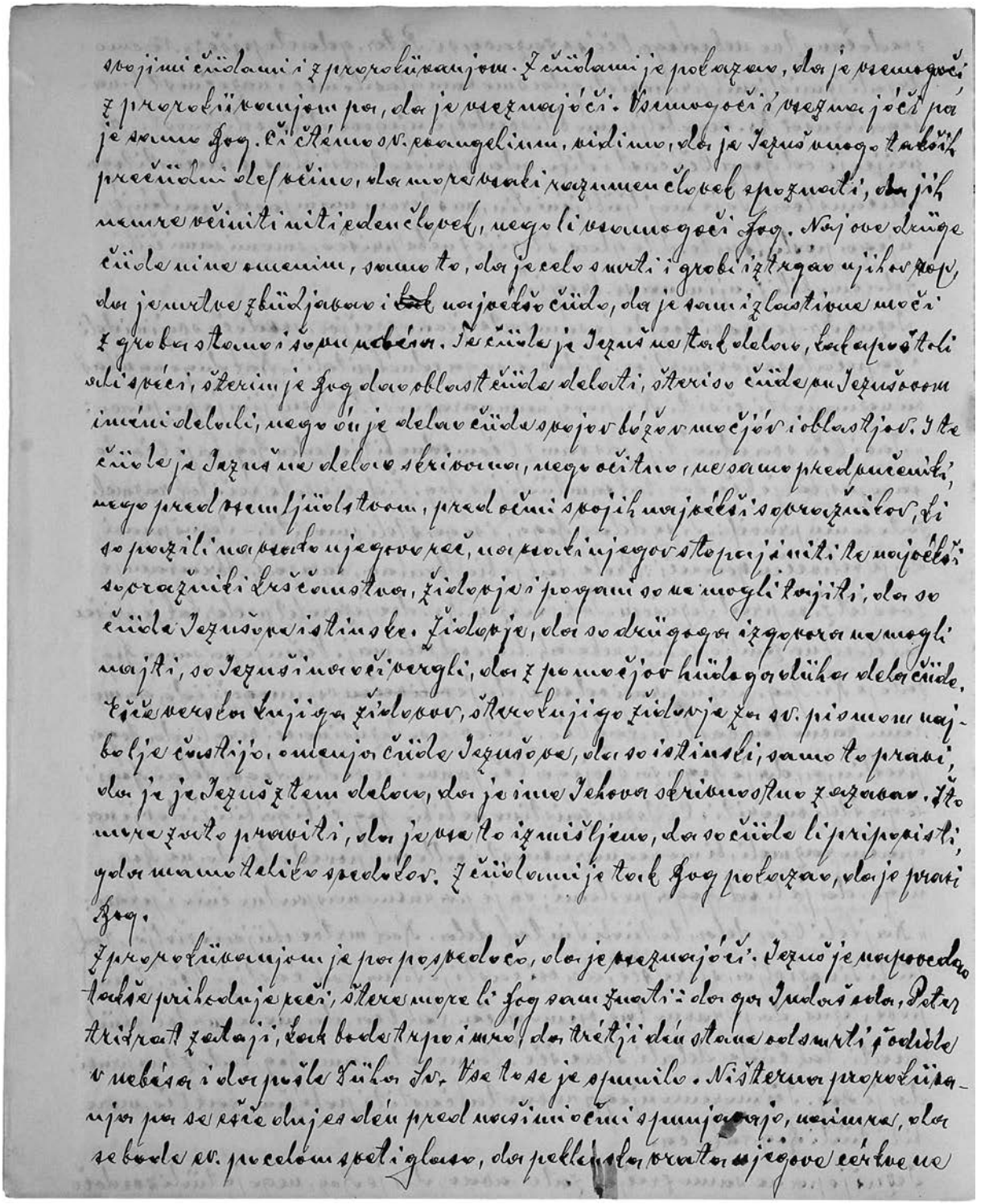

spojimi čudami i z prerokovanjom. Z čudami je prekazano, da je vsemogoči. Z prerokovanjom pa, da je vseznajoči. Vsemogoči i vseznajoči pa je samo Bog. Ki čtemo sv. evangelium, vidimo, da je Jezuš mnogo takših prečudnih del storil, da more vsaki razumen človek spoznati, da jih nemre učiniti niti eden človek, nego li vsemogoči Bog. Najove druge čudne nine omenim, samo to, da je celo smrti i grobi iztrgao njihov kop, da je mrtve zbudjavao i kar najčudnejše čudo, da je sam iz lastne moči z grobe stano i sopet nebésa. Te čudna je Jezuš na tak dalek, kakor prošteli ske spéci, šterim je Bog dao oblast čudne delosti, šteri so čudeše po Jezušovom imeni delali, nego ón je delao čudne spojov božov moči i oblasti. Te čudne je Jezuš na dalek skribovno, nego očitno, ne samo predpučanšk, nego pred stem ljudstvom, pred očmi spojih najvéših sovražnikov, ki so prosili na persto njegovo moč, na persti njegov stopaj i niti te najvéše sovražniki Jezušovi čudnosti, žitopja i progam so ne mogli kajti, da so čudne Jezušova pristinske. Žitopja, da so ske Bogov izgovor na mogli najti, so Jezuši nar več pergli, da z pomočjov hudega duha delo čudne, čeče nasprot kraljiga žitopov, škrocku jih žitopja za sv. pismom najbolje častijo, omenjov čudne Jezušove, da so istinski, samo to prave, da je je Jezuš z tem dalek, da je ime Jehovo skribnostno zazvao. Te more zato praviti, da je prav to izmišljeno, da so čudne li pripovedi, gda ne mamo dalekov spodnov. Z čudami je tak Bog prekazao, da je pravi Bog.

Z prerokovanjom je pa prospodo čo, da je vseznajoči. Jezuš je napovedao tudi že prihodnje reči, šteri ne more li Bog sam znati? Da ga Judaš zda, Petar tridrat zataji, tak bode trpo i mro, da tretji dén stane od smrti i odide v nebésa i da pošle Duha Sv. Vse to se je spunilo. Ništerna proročanja pa se reče, da jes dén pred nesrečni očmi spunjavajo, nemirna, da se bode sv. pecelom spet iglasno, da pekelna vrata njegove cerkve ne

svojimi čüdami i z proroküvanjom. Z čüdami je pokazao, da je vsemogoči, z proroküvanjom pa, da je vseznajóči. Vsemogoči i vseznajóči pa je samo Bog. Či čtémo svéti evangelium, vidimo, da je Jezuš vnogo takših prečüdni del včino, da more vsaki razumen človek spoznati, da jih nemre včiniti niti eden človek, nego li vsamogoči Bog. Naj ove drüge čüde ni ne omenim, samo to, da je celo smrti i grobi iztrgao njihov rop, da je mrtve zbüdjavao i najvékšo čüdo, da je sam iz lastivne moči z groba stano i šo vu nebésa. Te čüde je Jezuš ne tak delao kak apoštoli ali svéci, šterim je Bog dao oblast čüde delati, šteri so čüde vu Jezušovom iméni delali, nego ón je delao čüde svojov bóžov močjóv i oblastjov. I te čüde je Jezuš ne delao skrivoma, nego očitno, ne samo pred vučeniki, nego pred vsem ljüdstvom, pred očmi svojih najvékši sovražnikov, ki so pazili na vsako njegovo reč, na vsaki njegov stopaj i niti te najvékši sovražniki krščanstva, židovje i pogani so ne mogli tajiti, da so čüde Jezušove istinske. Židovje, da so drügoga izgovora ne mogli najti, so Jezuši na oči vrgli, da z pomočjov hüdoga düha dela čüde. Ešče verska knjiga židovov, štero knjigo židovje za svétim pismom najbolje častijo, omenja čüde Jezušove, da so [istinske], samo to pravi, da je je Jezuš z tem delao, da je ime Jehova skrivnostno zazavao. Što more zato praviti, da je vse to izmišljeno, da so čüde li pripovisti, gda mamo teliko svedokov. Z čüdami je tak Bog pokazao, da je pravi Bog.

Z proroküvanjom je pa posvedočo, da je vseznajóči. Jezuš je napovedao takše prihodnje reči, štere more li Bog sam znati: da ga Judaš oda. Peter trikrat zataji, kak bode trpo i mró, da trétji dén stane od smrti i odide v nebésa i da pošle Düha Svétoga. Vse to se je spunilo. Ništerna proroküvanja pa se ešče dnjesdén pred našimi očmi spunjavajo, najmre, da se bode evangelium po celom sveti glaso, da peklénska vrata njegove cérkve ne

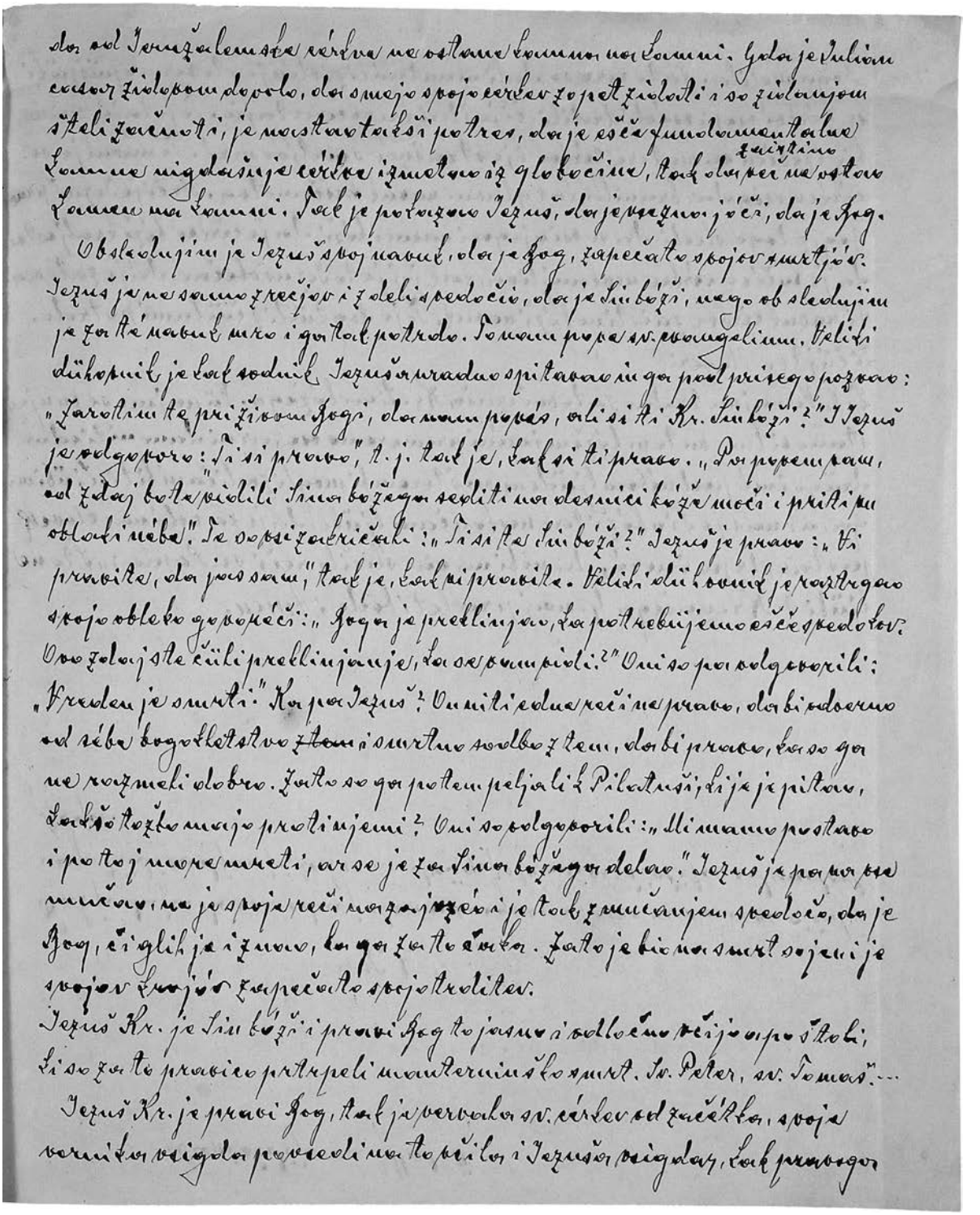

da od Jeružalemske cérkve ne ostane kamna na kamni. Gda je Julijan casar židovom dovolo, da smejo svojo cérkev zopet zidati i so zidanjom šteli začnoti, je nastao takši potres, da je ešče fundamentalne kamne nigdašnje cérkve izmetao iz globočine, tak da zaistino več ne ostao kamen na kamni. Tak je pokazao Jezuš, da je vseznajóči, da je Bog.

Ob slednjim je Jezuš svoj navuk, da je Bog, zapečato svojov smrtjóv. Jezuš je ne samo z rečjóv i z deli svedočio, da je Sin bóži, nego ob slednjim je za té navuk mro i ga tak potrdo. To nam pove svéti evangelium. Veliki dühovnik je kak sodnik Jezuša uradno spitavao in ga pod prisego pozvao: *»Zarotim te pri živom Bogi, da nam povéš, ali si ti Kristuš, Sin bóži?«* I Jezuš je odgovoro: *»Ti si pravo,«* to je, tak je, kak si ti pravo. *»Pa povem vam, od zdaj bote vidili Sina bóžega seditи na desnici bóže moči i priti vu oblaki nébe.«* Te so vsi zakričali: *»Ti si te Sin bóži?«* Jezuš je pravo: *»Vi pravite, da jas sam,«* tak je, kak vi pravite. Veliki dühovnik je raztrgao svojo obleko, govoréči: *»Boga je preklinjao, ka potrebüjemo ešče svedokov. Ovo zdaj ste čüli preklinjanje, ka se vam vidi?«* Oni so pa odgovorili: *»Vreden je smrti.«* Ka pa Jezuš? On niti edne reči ne pravo, da bi odvrno od sébe bogokletstvo i smrtno sodbo z tem, da bi pravo, ka so ga ne razmeli dobro. Zato so ga potem peljali k Pilatuši, ki je je pitao, kakšo tožbo majo proti njemi. Oni so odgovorili: *»Mi mamo postavo i po toj more mreti, ar se je za Sina bóžega delao.«* Jezuš je pa na vse mučao, neje svoje reči nazajvzéo i je tak z mučanjem svedočo, da je Bog, čiglih je i znao, ka ga za to čaka. Zato je bio na smrt sojen i je svojov krvjóv zapečato svojo trditev.

Jezuš Kristuš je Sin bóži i pravi Bog, to jasno i odločno včijo apoštoli, ki so za to pravico prtrpeli manterninško smrt. Svéti Peter, svéti Tomaš …

Jezuš Kristuš je pravi Bog, tak je vervala svéta cérkev od začétka, svoje vernike vsigdar, povsedi na to včila i Jezuša vsigdar kak pravoga

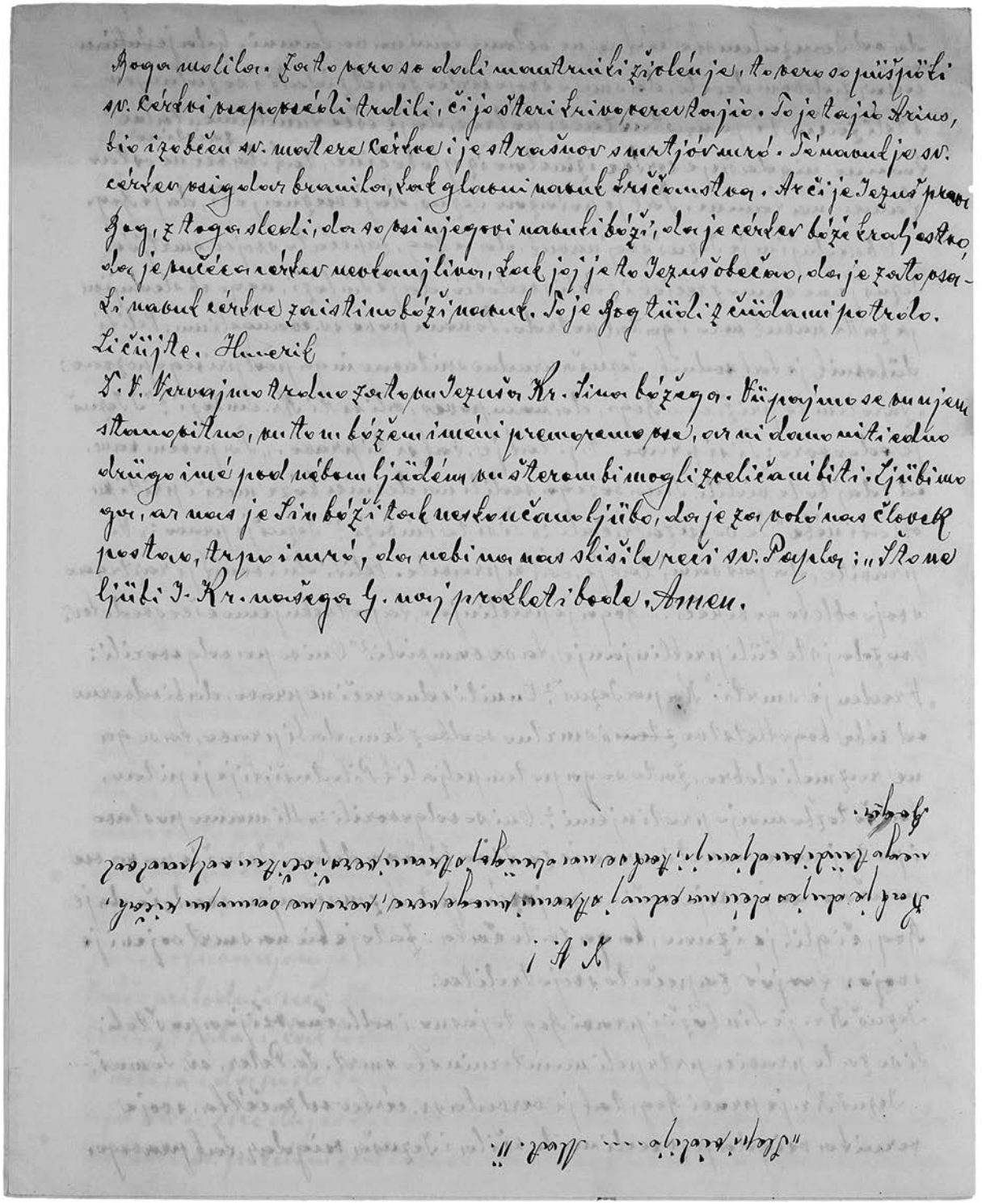

Bogu molilov. Zato pero so obrali monarhi zvolenje je, kopero so pišpôki
sv. Cérkvi napovédali Arolili, či je šteri krivopero kojio. To je kajio Arius,
bio izobečen sv. mostere Cérkve i je skrasnov smrtjóv mrò. Té nauk je sv.
cérkev vsigdar branila, kak glavni nauk krščanstva. Ar či je Jezuš pravi
Bog, z Boga sledi, da so pisi njegovi nauki bòži, da je cérkev bòže kraljestvo,
da je pučéca cérkev neobmejlina, kak jo je Jezuš obečao, da je zato pos-
li nauk cérkve zaistino bòži nauk. To je Bog tüdi z čüdami potrdo.
Ličüjte. Amerik
S. V. Verujmo trdno zato vu Jezuša Kr. Sina božega. Küpujmo se vu njem
stanovitno, pustom bòžem imeni premogemo vse, ar ni dano niti eden
drügo imé pod nébom küdém vu šterom bi mogli zveličani biti. Ljübimo
gvi, ar nas je Sin bòži tak neskončano ljübo, da je za pokò nas človek
postao, trpio i mrò, da nebi mi nas slišili reči sv. Pavla: „Štone
ljübi J. Kr. mojega G. naj prevelki bode. Amen.

„Sloga zveliči ... Mezd."

Hvali te duša moja Gospodina, hvalim Gospoda v življenju svojem, prepevam Bogu svojemu, dokler bom kaj bil.

Ps. 145.

Boga molila. Za to vero so dali mantrniki življénje, to vero so püšpöki svétoj Cérkvi vsepovsédi trdili, či jo šteri krivoverec tajio. To je tajio Ariuš, bio izobčen svéte matere Cérkve i je strašnov smrtjóv mró. Té navuk je svéta cérkev vsigdar branila kak glavni navuk krščanstva. Ar či je Jezuš pravi Bog, z toga sledi, da so vsi njegovi navuki bóži, da je cérkev bóže kraljestvo, da je vučéča cérkev nevkanjliva, kak joj je to Jezuš obečao, da je zato vsaki navuk cérkve zaistino bóži navuk. To je Bog tüdi z čüdami potrdo. Li čujte. Hunerik.[35]

Dragi verniki. Vervajmo trdno zato vu Jezuša Kristuša, Sina bóžega. Vüpajmo se vu njem stanovitno, vu tom bóžem iméni premoremo vse, ar ni dano niti edno drügo imé pod nébom ljüdem, vu šterom bi mogli zveličani biti. Ljübimo ga, ar nas je Sin bóži tak neskončano ljübo, da je za voló nas človek postao, trpo i mró, da ne bi na nas slišile reči svétoga [Pavla]: *»Što ne ljübi Jezuša Kristuša, našega Gospodna, naj prokleti bode.«* Amen.

»Slepi vidijo …« Mat. 11.[36]

Dragi verniki!

Kak je dnjesdén na ednoj strani vnoge vere, vere ne samo vu ričah, nego tüdi vu djanji, tak se na drügoj strani vrši očiten odpad od Boga.

[35] Hunerik – vandalski kralj v severni Afriki (477–484), zagovornik arijanstva, znan po preganjanju katoliških škofov. Ker je v rokopisu navedeno zgolj ime, gre verjetno za homiletični opomnik, ob katerem je pridigar ustno razvil zgodovinski zgled božje kazni nad krivoverstvom.

[36] Avtor je na tej strani začel pisati pridigo za 3. adventno nedeljo s citatom *»Slepi vidijo …«*, vendar jo je prekinil. Na obrnjeni strani je znova začel pisati pridigo iste nedelje, tokrat z drugim svetopisemskim citatom (*»Gda je čüo Ivan vu vozi …«*).

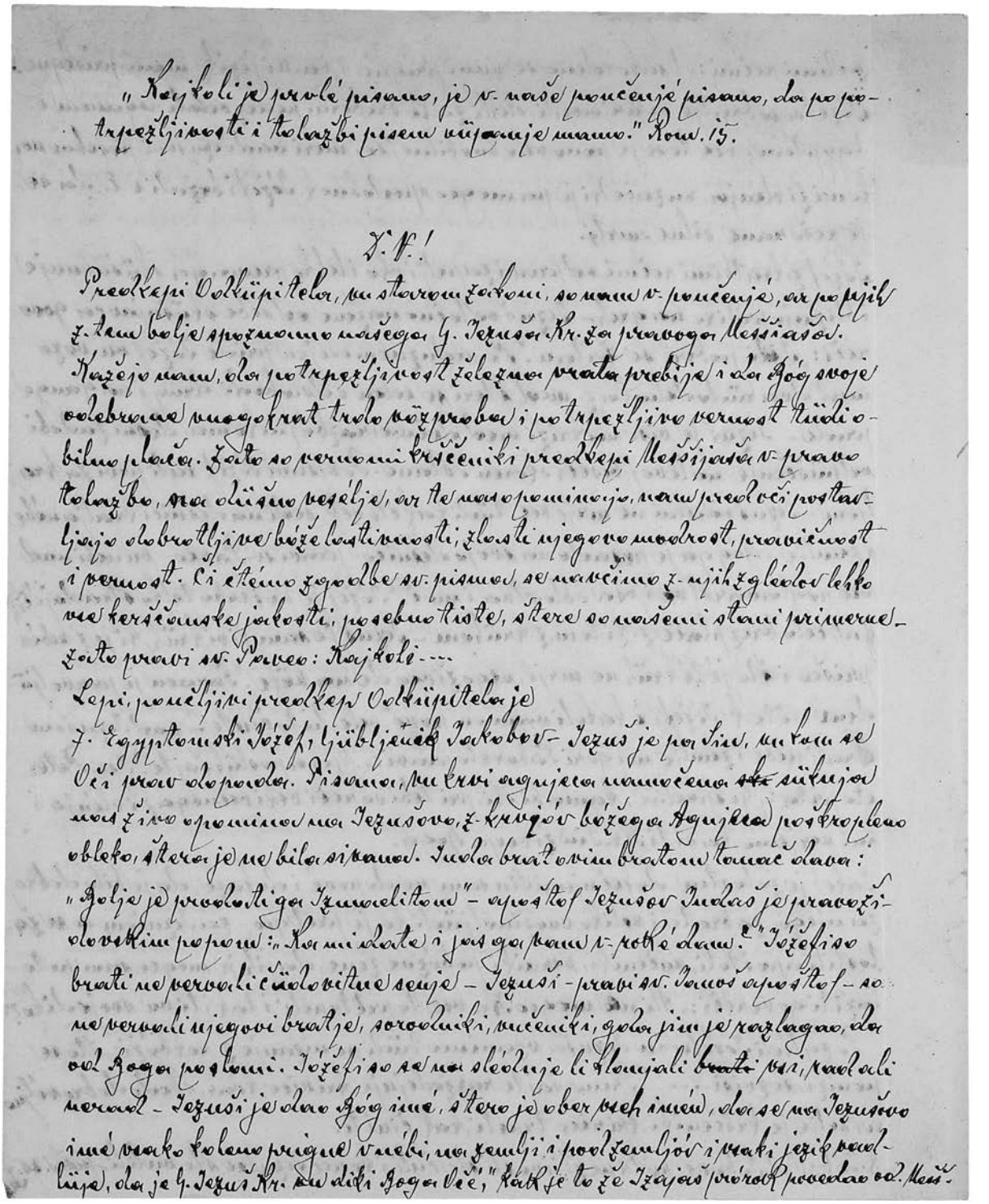

„Kajkoli je prvolé pisano, je v našo poučenjé pisano, da po potrpežljivosti i tolazbi pisem upanje imamo." Rom. 15.

V. N.!

Preoblapi Odkupitelov, na stotovom zakoni, so nam v poučenjé, ar po njih z. tem bolje spoznamo našega g. Jezuša Kr. za pravoga Messijaša. Kažejo nam, ako potrpežljivost železna vrata prebije i da Bog svoje odlebrane mnogokrat trdo požrobov i potrpežljivo vernost kruti obilno plačo. Zato so vernomi kršćeniki preoblapi Messijaša v pravo tolazbo, na olišano pogléje, ar te nam opominajo, nam preoblači postavljajo oblubvatljivne bože lastivnosti, zlasti njegovo modrost, pravičnost i pernost. Či étémo zgodbe sv. pisanov, se naučimo z njih zgledov lehko vse krščanske jakosti, posebno tiste, štere so nasveti stanu primerne, zato pravi sv. Pavao: Kajkoli ---

Lepi, poučljivi preoblap Odkupitelov je

1. Egyptanski Jožef, ljubljenčik Jakobov – Jezuš je pa Sin, na kom se Oči pravi oblopovdo. Pisano, na kvi ozirjanja naučenja sučejo naš žitek opomino na Jezušovo, z krvjov božjega Jagnjeta poškropleno obleko, štera je ne bila sirkano. Judov brat ovim bratom tuzne dava: „Golje je prodobti ga Izmaelitom" – ogovšto Jezušov Judov je pravoži-ovlovskim popram: „Kaj mi dobte i jaz ga jam v potko dam." Jožefovo bratti ne pervoli človeštne serje – Jezuši – pravi sv. Janoš ogovšto – so ne pervoli njegovi bratje, sorodniki, učenici, gda jim je razlagao, da od Boga poslani. Jožefi so se na sledenje li klonjali bratti vsi, razlali nevnad – Jezuši je dano Gog ime, štero je ober vseh imen, da se na Jezušovo ime vsako koleno prigne v nebi, na zemlji i pod zemljov i vsaki jezik povdliva, da je g. Jezuš Kr. na dikti Boga Oče," kak je to že Izajaš prorok povedao od Mes-

2. ADVENTNA NEDELJA (3. OBDOBJE, POPOLDANSKA KATEHEZA, VERJETNO MARTJANCI)[37]

NP380

»Kajkoli je prvlé pisano, je v naše poučenjé pisano, da po potrpežljivosti i tolažbi pisem vüpanje mamo.« Rom. 15.[38]

Dragi verniki!

Predkepi Odküpitela vu starom zakoni so nam v poučenjé, ar po njih z tem bolje spoznamo našega Gospodna Jezuša Kristuša za pravoga Mešijaša. Kažejo nam, da potrpežljivost železna vrata prebije i da Bóg svoje odebrane vnogokrat trdo vözproba i potrpežljivo vernost tüdi obilno plača. Zato so vernomi krščeniki predkepi Mešijaša v pravo tolažbo, na düšno vesélje, ar te nas opominajo, nam pred oči postavljajo dobrotljive bóže lastivnosti, zlasti njegovo modrost, pravičnost i vernost. Či čtémo zgodbe svétoga pisma, se navčimo z njih zglédov lehko vse kerščanske jakosti, posebno tiste, štere so našemi stani primerne – zato pravi svéti Paveo: Kajkoli …

Lepi, poučljivi predkep Odküpitela je:

7. Egiptomski Jožef, ljübljenik[39] Jakobov – Jezuš je pa Sin, vu kom se Oči prav dopada. Pisana, vu krvi agnjeca namočena süknja nas živo opomina na Jezušovo, z krvjóv bóžega Agnjeca poškropleno obleko, štera je ne bila šivana. Juda, brat ovim bratom, tanač dava: *»Bolje je prodati ga Izmaelitom.«* Apoštol Jezušov, Judaš, je pravo židovskim popom: *»Ka mi date i jas ga vam v roké dam?«* Jožefi so brati ne vervali čüdovitne senje – Jezuši – pravi svéti Janoš apoštol – so ne vervali njegovi bratje, sorodniki, vučeniki, gda jim je razlagao, da od Boga poslani. Jožefi so se na slédnje li klanjali vsi, rad ali nerad – Jezuši je dao Bóg imé, štero je ober vseh imén, da se na Jezušovo imé vsako koleno prigne v nébi, na zemlji i pod zemljóv i vsaki jezik vadlüje, *»da je Gospod Jezuš Kristuš vu diki Boga Očé,«* kak je to že Izajaš prórok povedao od Mešijaša.

---

[37] Pridiga NP380 se po vsebinski zgradbi in zaporedju starozaveznih oseb očitno naslanja na osrednjeslovenski homiletični vzorec Mesija v predpodobah, kakor je bil objavljen leta 1919 v reviji *Duhovni pastir* (II. cikel adventnih pridig). V tem ciklu so kot predpodobe Odrešenika obravnavani egiptovski Jožef, Job in Mojzes, kar natančno ustreza strukturi Horvatove pridige (točke 7–9). Prvi cikel vključuje Adama, Abela, Noeta, Melkizedeka, Izaka in Jakoba, tretji Arona, Jozueta in Gedeona, četrti pa Samuela, Davida, Salomona, Elijo in Elizeja. Na tej podlagi je mogoče pridigo z veliko verjetnostjo umestiti v kontekst druge adventne nedelje in hkrati sklepati, da je nastala leta 1919 ali pozneje, po objavi navedenega osrednjeslovenskega vzorca. Obenem razčlenjena, sistematična obravnava več starozaveznih predpodob brez neposredne navezave na konkretni evangeljski odlomek kaže, da pridiga po svoji funkciji verjetno ni bila namenjena osrednji nedeljski homiliji, temveč popoldanski katehezi ali dodatnemu poučnemu nagovoru, kakršni so bili v adventnem času pogosti in tematsko zasnovani.

[38] Rom. = *Pismo Rimljanom*; prim. Rim 15,4.

[39] Prečrtan ostrivec na *e*.

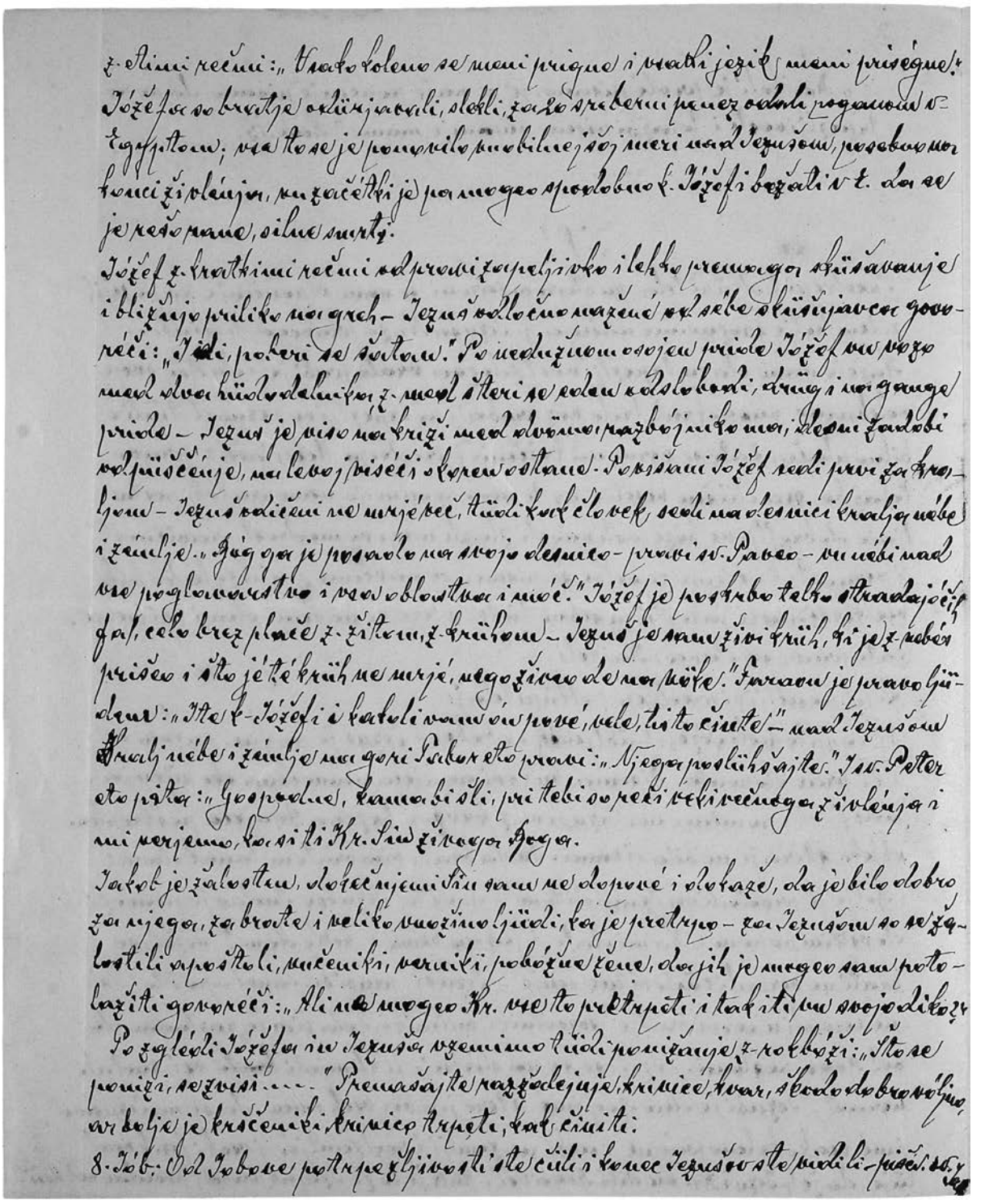

z. slimi rečmi: „Vsacko koleno se meni prigne i vsaki jezik meni prisegne!“ Jožefove so bratje oslüšivali, sledki, zakaj so sreberni panez odali pogancom v Egipt. Tou; vsa ta se je pomnilo pravilne jáj meri nad Jezušom, posebnomo tomci žitelejov, na začetki je pa mogeo spozabno k. Jožefi bežati v E. dan se je reč prama, silne smrti.

Jožef z kratkimi rečmi nad prvimi zapetjivko i lehko premagov skušávanje i bližnjo priliko mogrech – Jezuš vsdelčno mažnó od sébe slušnjavec govoréči: „Idi, poberi se šatan.“ Po medužnom svojem prizde Jožef na vrzo mand dvoma hüdodelnikoma, z. mend eden se poleg na desno, drug i na gauge prizde – Jezuš je piso na križi mend dvema razbójnikoma, zdesni žandobi odpüščenje, na levoj pisséči s kopjem v strani. Poslüšani Jožef nedi prvi za kraljüvo – Jezuš odločni ne mrjé reč, tüdi kak človek, nedi na desnici kraljüvanébe i zemlje. „Gdg gor je postavlo na svojo desnico – prvoi sv. Pavao – pri nébi mand vse poglavarstvo i vso oblastmo i moč.“ Jožef je postavo telko otkradajočih gat, celo brez plače z. žitom, z. krüšom – Jezuš je sam živi krüh, ki je z. nebes prišeo i sto je téle krüh ne mrjé, nego živno do nar noče. Faraon je pravo ljüdem: „Idte k. Jožefi i karkoli vam on pové, nele, kisto činite!“ – mand Jezušom Kraljnébe i zemlje ne mori Petrov eto prvoi: „Njega poslüšajte.“ Jan. Peter eto pišo: „Gospodne, kamo bi šli, pri tebi so reči večnoga živlenja i mi verjemo, ka si ti Kr. Siu živoga Boga.

Jakob je žalostno, da bo ne njemi šin sam ne dopové i dokaže, da je bilo dobro za njega, za brate i celo množino ljüdi, ka je pretrpeo – za Jezušom so se zgubili apoštoli, mučeniki, verniki, pobožne žene, da jih je mogeo sam potolažiti govoréči: „Ali ne mogeo Kr. ne to pretrpeti i tak iti nu svojo dikoz.“

Po zgledi Jožefov in Jezuša vzemimo tüdi ponižanje z. potrpežl: „Ito se ponigri, nezvisi.....“ Premagajte nazgledenje, krivice, kvar, škodo dobrovoljno, ar bolje je krščenski krivico trpeti, kak činiti.

8. Jób. Od Jobove potrpežljivosti ste čüli i konec Jezušov ste pridli – piše sv. J.

z etimi rečmi: *»Vsako koleno se meni prigne i vsaki jezik meni priségne.«* Józefa so bratje odürjavali, slekli, za 20 srebrni penez odali poganom v Egiptom; vse to se je ponovilo vu obilnejšoj meri nad Jezušom, posebno na konci živlénja, vu začétki je pa mogeo, spodobno k Józefi, bežati v Egiptom, da se je rešo rane, silne smrti.

Józef z kratkimi rečmi odpravi zapeljivko i lehko premaga skúšavanje i bližnjo priliko na greh – Jezuš odločno nažené od sébe skúšnjavca, govoréči: *»Idi, poberi se šatan.«* Po nedužnom osojen pride Józef vu vozo med dva hüdodelnika, zmed šteri se eden odslobodi, drügi na gauge pride – Jezuš je viso na križi med dvöma razbójnikoma; desni zadobi odpüščénje, na levoj viséči okoren ostane. Povišani Józef sedi prvi za kraljom – Jezuš odičeni ne mrjé več, tüdi kak človek sedi na desnici kralja nébe i zémlje. *»Bóg ga je posado na svojo desnico«* – pravi svéti Paveo – *»vu nébi nad vse poglavarstvo i vsa oblastva i móč.«* Józef je poskrbo telko stradajóčih fal, celo brez plače z žitom, z krühom – *»Jezuš je sam živi krüh, ki je z nebés prišeo, i što jé té krüh, ne mrjé, nego živeo de na vöke.«* Faraon je pravo ljüdem: *»Ite k Józefi i kakoli vam ón pové, vele, tisto činte«* – nad Jezušom Kralj nébe i zémlje na gori Tabor eto pravi: *»Njega poslühšajte.«* I svéti Peter eto pita: *»Gospodne, kama bi šli, pri tebi so reči vekivečnoga živlénja i mi verjemo, ka si ti Kristuš, Sin živoga Boga.«*

Jakob je žalosten, dokeč njemi Sin sam ne dopové i dokaže, da je bilo dobro za njega, za brate i veliko vnožino ljüdi, ka je pretrpo – za Jezušom so se žalostili apoštoli, vučeniki, verniki, pobóžne žene, da jih je mogeo sam potolažiti, govoréči: *»Ali ne mogeo Kristuš vse to pretrpeti i tak iti vu svojo diko?«*

Po zglédi Józefa in Jezuša vzemimo tüdi ponižanje z rok bóži: *»Što se ponizi, se zvisi …«* Prenašajte razžalejnje, krivice, kvar, škodo dobrovóljno, ar bolje je krščeniki krivico trpeti, kak činiti.

8. Jób: Od Jobove potrpežljivosti ste čüli i konec Jezušov ste vidili – piše svéti <Jakob.>

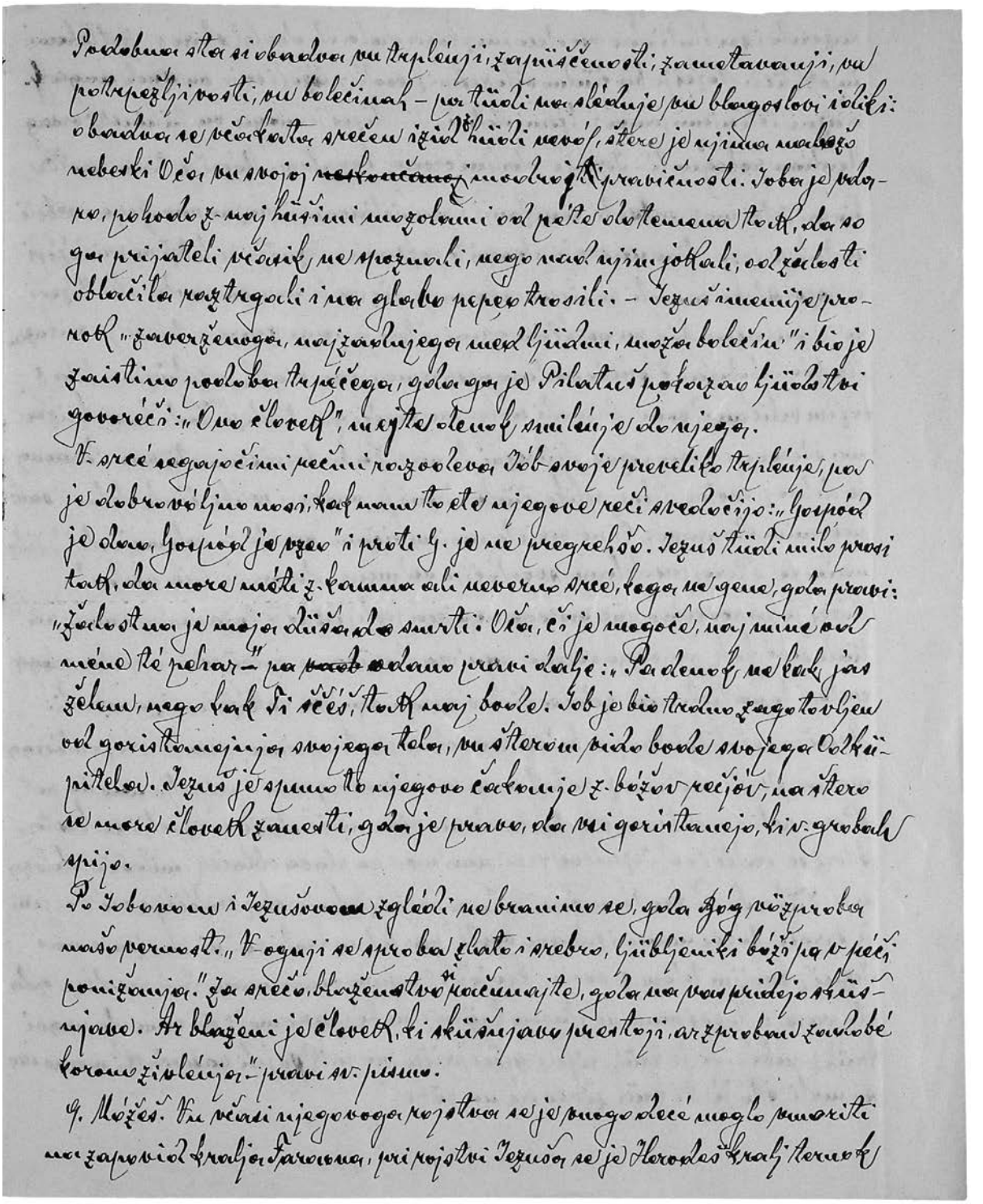

Podobno sta si obadva po trpljenji, zapuščenosti, zaničevanji, po potrpežljivosti, po bolečinah – po tuoli na sledujejo po blagoslovi i oliki: obadva se počaščata srečen izid tuoli nevoj, štere je njima naklonjo nebeški Oča po svojej neskončnoj modrosti i pravičnosti. Jobo je pokoro, pohodo z-moj hudimi mozolami od pete do temena tuoj, da so ga prijateli pršnik ne spoznali, nego navdijmi jokali, od žalosti oblačila raztrgali i na glavo pepeo trosili. – Jezuš imenuje prorok „zaverženoga, najzadnjega med ljudmi, možo bolečin" i bio je zaistino podoba trpečega, gdo ga je Pilatuš pokazao ljudstvi govoreči: „Ono človek", najpa človek smilenje do njega.

V-sreč segajočimi pečmi rozsodeva Job svoje preveliko trpljenje, po je dobrovoljno mogi, kak nam to ete njegove reči svedočijo: „Gospod je dao, Gospod je vzeo" i proti G. je ne pregrehô. Jezuš tuoli milo prosi tak, da more mimo z-kelma eli nevernu sreč, kogo na gene, gda pravi: „žalostna je moja duša do smrti. Oča, či je mogoče, naj mine od mene te pehar – pa vsako vdano pravi dalje: „Pa dene ne kak jas želem, nego kak ti hočeš, tak naj bode. Jobo je bio trdno zagotovljen od gorisklonjenja svojega tela, po štirom pido bode svojega dolkih prijatelov. Jezus je spunio to njegovo čakanje z-božov rečjov, na štero se more človek zanesti, gda je pravo, da vi gorisklanjajo, ki v-grobah spijo.

Po Jobovom i Jezušovom zgledi se branimo se, gda Bóg pözgrova našo pernost. „V ognji se spreva zlato i srebro, ljubljenici božji pa v peči ponižanja." Za sreč, blaženstvo se počnimajte, gda na vas pridejo skušnjave. Ar blaženi je človek, ki skušnjavo prestoji, ar zprevam zavolo be koruno življenja" – pravi sv. pismo.

G. Mózes. Vu vsaki njegovoga rojstva se je mogo dece moglo pomoriti na zapovid kralja Faraona, pri rojstvi Jezuša se je Herodes kralj Zidovsk

Podobna sta si obadva vu trplénji, zapüščenosti, zametavanji, vu potrpežljivosti, vu bolečinah – pa tüdi na slédnje vu blagoslovi i diki: obadva se včakata srečen izid z hüdi nevól, štere je njima naložo nebeski Oča vu svojoj modroj pravičnosti. Joba je vdaro, pohodo z najhüšimi mozolami od péte do temena tak, da so ga prijateli včasik ne spoznali, nego nad njim jokali, od žalosti oblačila raztrgali i na glavo pepéo trosili. – Jezuš imenüje [proroka] *»zaverženoga, najzadnjega med ljüdmi, moža bolečin«* i bio je zaistino podoba trpéčega, gda ga je Pilatuš pokazao ljüdstvi, govoréči: *»Ono človek,«* mejte denok smilénje do njega.

V srcé segajočimi rečmi razodeva Jób svoje preveliko trplénje, pa je dobrovóljno nosi, kak nam to ete njegove reči svedočijo: *»Gospód je dao, Gospód je vzeo,«* i proti Gospodi je ne pregrehšo. Jezuš tüdi milo prosi tak, da more méti z kamna ali neverno srcé, koga ne gene, gda pravi: *»Žalostna je moja düša do smrti. Oča, či je mogoče, naj miné od méne té pehar«* – pa vdano pravi dalje: *»Pa denok ne kak jas želem, nego kak Ti ščéš, tak naj bode.«* Job je bio trdno zagotovljen od goristanejnja svojega tela, vu šterom vido bode svojega Odküpitela. Jezuš je spuno to njegovo čakanje z bóžov rečjóv, na štero se more človek zanesti, gda je pravo, da vsi goristanejo, ki v grobah spijo.

Po Jobovom i Jezušovom zglédi ne branimo se, gda Bóg vözproba našo vernost. *»V ognji se sproba zlato i srebro, ljübljeniki bóži pa v péči ponižanja.« »Za srečo, blaženstvo si računajte, gda na vas pridejo skušnjave. Ar blaženi je človek, ki skušnjavo prestoji, ar zproban zadobé korono živlénja«* – pravi svéto pismo.

9. Móžeš. Vu časi njegovoga rojstva se je vnogo decé moglo vmoriti na zapovid kralja Faraona, pri rojstvi Jezuša se je Herodeš kralj trnok

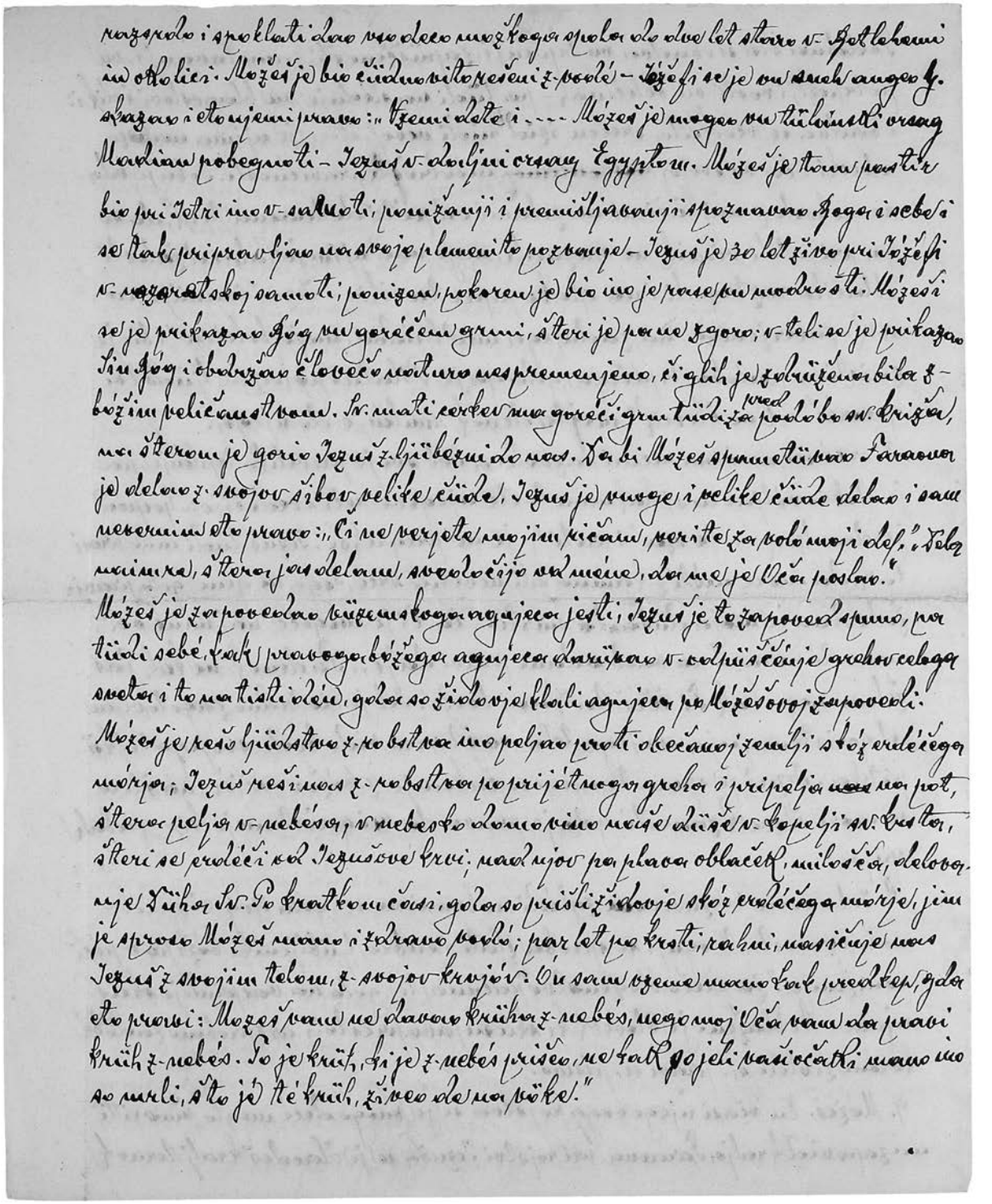

razzpelo i spoklati dano vse oleco množkoga spola ole olve let staro v Betlehemi
in otholici. Mózeš je bio čudnovito rešeni z-pole - Jožefi se je ov sanah angeo g.
skazao i eto njemi pravo: „Vzemi dete i ---- Mózeš je mogao vu Tálmuthi orsag
Madiam pobegnoti - Jezuš v-dalnji orsag Egyptom. Mózeš je tomu pastir
bio pri Jetri inov-samoti, ponižanji i premišljavanji spoznavao Boga i sebe, a
se tak pripravljao na svoje plemenito pozvanje - Jezuš je 30 let živo pri Józefi
v-nazaretskoj samoti, ponizen, pokoren je bio ino je rasel pu modro sti. Mózeš
se je prikazao Bóg na goréčem grmi, šteri je pun se zgoro; v-teli se je prikazao
Sin Boj i obodrjao človeško naturo nespremenjeno, ki glih je zdrúženo bila z-
božjim peličam stvom. Sv. mati cérkev na goréči grm tuliža pred polóbo sv. križa,
na šterom je gorio Jezuš z-ljubézni do nas. Da bi Mózeš spunetil nas Faraonov
je delao z-svojov šibov pelike čude. Jezuš je puno pelike čude delao i sam
nebeskim stvom pravo: „Či ne verjete mojim ričam, verite za polóm moji delo." Delo
nebeskima, šteri jes delam, svedoči jo me, da me je Oča poslao.
Mózeš je zapovedao húdemskoga agnjeca jesti; Jezuš je to zapoved spuno, pun
tiudi sebé, tak pravoga božjega agnjeca daruje v-svéti maši je grehov celoga
sveta i to na tisti oltár, gdar so židovje klali agnjeca po Mózešovoj zapoveli.
Mózeš je rešo ljudstvo z-nevolstva ino poljano proti obečanoj zemlji skoz rudečega
mórja; Jezuš rešiva nas z-nevolstva pogrijéha i pripelja nas na port,
šteroga poljna v-nebésa, v nebesko domovino naše düše v-kapelji sv. Krstov,
šteri se prodéči od Jezušove krvi, nad njov pa plava oblaček, milošča, delovanje
Duha sv. Po kratkom časi, gdar so prišli židovje skoz rudečega mórje, jim
je spravo Mózeš manno i zdravo vodo; par let po krsti, rahmi, masiči je nas
Jezuš z svojim telom, z-svojov krvjov. Da sam vzeme manoh pred tep, gdar
eto pravi: Mozeš vam ne dava kruha z-nebés, nego moj Oča vam da pravi
kruh z-nebés. Do je kruh, ki je z-nebés prišeo, ne tak go jeli vaši očathi manno ino
so merli, ašto jd ke kruh, živeo ole na pőke."

razsrdo i spoklati dao vso deco možkoga spola, do dve let staro, v Betlehemi in okolici. Móžeš je bio čüdnovito rešeni z vodé – Jóžefi se je vu sneh angeo Gospodnov skazao i eto njemi pravo: *»Vzemi dete i …«* Mózeš je mogeo vu tühinski orsag Madian pobegnoti – Jezuš v daljni orsag Egiptom. Mózeš je tam pastir bio pri Jetri ino v samoti, ponižanji i premišljavanji spoznavao Boga i sebe i se tak pripravljao na svoje plemenito pozvanje – Jezuš je 30 let živo pri Jóžefi v nazaretskoj samoti, ponizan, pokoren je bio ino je [raseo] vu modrosti. Mózeši se je prikazao Bóg vu goréčem grmi, šteri je pa ne zgoro; v teli se je prikazao Sin Bóg i obdržao človečo naturo nespremenjeno, čiglih je zdrüžena bila z bóžim veličanstvom. Svéta mati cérkev ma goréči grm tüdi za predpodóbo svétoga križa, na šterom je gorio Jezuš z ljübézni do nas. Da bi Mózeš spametüvao Faraona, je delao z svojov šibov velike čüde, Jezuš je vnoge i velike čüde delao i sam nevernim eto pravo: *»Či ne verjete mojim ričam, verite za voló moji del.« »Dela najmre, štera jas delam, svedočijo od méne, da me je Oča poslao.«*

Mózeš je zapovedao vüzemskoga agnjeca jesti, Jezuš je to zapoved spuno, pa tüdi sebé, kak pravoga bóžega agnjeca darüvao v odpüščénje grehov celoga sveta, i to na tisti dén, gda so židovje klali agnjeca po Móžešovoj zapovedi. Mózeš je rešo ljüdstvo z robstva ino peljao proti obečanoj zemlji skóz Erdéčega mórja; Jezuš reši nas z robstva poprijétnoga greha i pripelja na pot, štera pelja v nebésa, v nebesko domovino naše düše v kopelji svétoga krsta, šteri se erdéči od Jezušove krvi; nad njov pa plava oblaček, milošča, delovanje Düha Svétoga. Po kratkom časi, gda so prišli židovje skóz Erdéčega mórja, jim je sproso Mózeš mano i zdravo vodó; par let po krsti rahni, nasičuje nas Jezuš z svojim telom, z svojov krvjóv. Ón sam vzeme mano kak predkep, gda eto pravi: Mozeš vam ne davao krüha z nebés, nego moj Oča vam da pravi krüh z nebés. *»To je krüh, ki je z nebés prišeo, ne kak so jeli vaši očaki mano ino so mrli, što jé té krüh, živeo de na vöke.«*

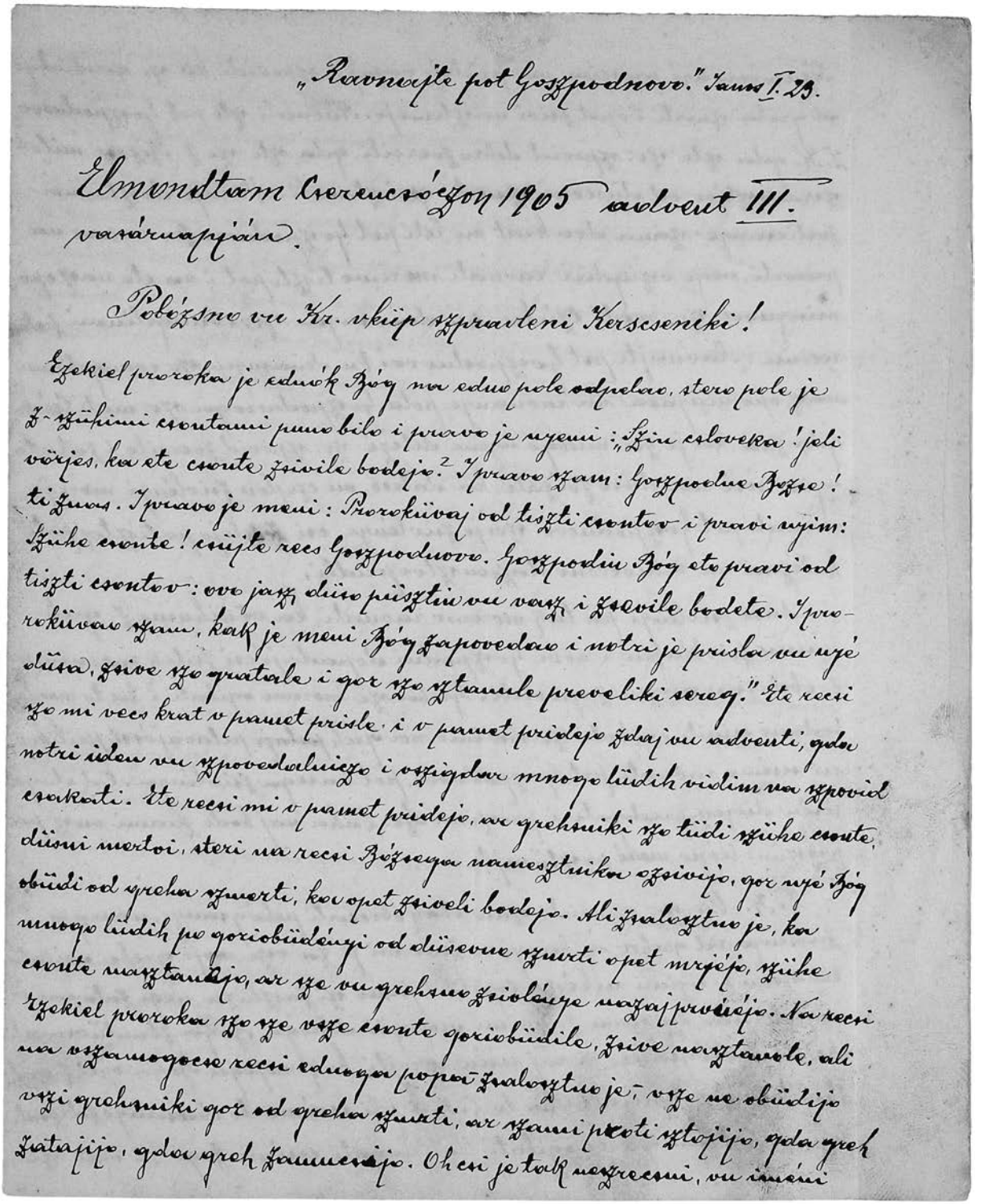

„Ravnojte pot Gozpodnove." Jans I. 23.

Elmondtam Cvercuczéczon 1905 vadvent III. varárnapjáro.

Pobézsno ve Kr. vkúp vzprávleni Kerscseniki!

Ezekiel proroka je ednók Bóg na edno polé odpelao, stero polé je z-küpinmi csontami puno bilo i pravo je nyemi: „Szin cslovéka! jeli vörjes, ka ete csonte zsivile bodejo? I pravo vzam: Gozpodne Bozse! ti znas. I pravo je meni: Prorokúvaj od tiszti csontov i pravi nyim: Szühe csonte! csújte recs Gozpodnove. Gozpodin Bóg ete pravi od tiszti csontov: ovo jaz dúso püsztim ve vasz i zsivile bodete. I prorokúvao vzam, kak je meni Bóg zapovedao i notri je prisla ve nyé dúsa, zsive vzo gvatale i gor vzo vztanule preveliki sereg." Ete recsi vzo mi vecs krat v pamet prisle i v pamet pridejo zdaj ve adventi, gdov notri iden ve vzpovedalniczo i vzigdar mnogo lüdih vidim na vzpovid csakati. Ete recsi mi v pamet pridejo, ar grehniki vzo lüdi vüsze csonte dühovni mertvi, steri na recsi Bózsega namesztnika vzsivijo, gor nyé Bóg obüdi od grehov vzmerti, kak opet zsiveli bodejo. Ali znalo vztno je, ka mnogo lüdih po goriobüdenji od dúsevne vzmerti opet mrjéjo, vüsze csonte nazvtanejo, ar vze ve grehsno zsiolénye nazaj prvrácajo. Na recsi Ezekiel proroka vzo vze vsze csonte goriobüdile, zsive nazvtanole, ali na vszamogocse recsi edenoga popa znalo vztno je; vsze ne obüdijo vszi grehniki gor od grehov vzmerti, ar vzami pecoti vztojijo, gda grek zsrtajijo, gdov grek zamuvajo. Oh csi je tak nazrecsni, ve imáni

3. ADVENTNA NEDELJA
(17. 12. 1905, ČRENŠOVCI)

DPa15

»Ravnajte pot Goszpodnovo.« Janos I. 23.

Elmondtam Cserencsóczon 1905 advent III. vasárnapján.[40]

Pobóžno vu Kristuši vküpspravleni krščeniki!

Ezekiel proroka je ednók Bóg na edno pole odpelao, štero pole je z sühimi čontami puno bilo i pravo je njemi: *»Sin človeka! Jeli vörješ, ka ete čonte živile bodejo?«* I pravo sam: *»Gospodne Bože! Ti znaš.«* I pravo je meni: *»Proroküvaj od tisti čontov i pravi njim: „Sühe čonte! čüjte reč Gospodnovo.“«* Gospodin Bóg eto pravi od tisti čontov: *»Ovo jas düšo püstin vu vas i [živeli] bodete.«* I proroküvao sam, kak je meni Bóg zapovedao i *»notri je prišla vu njé düša, žive so gratale i gor so stanule preveliki šereg«*. Ete reči so mi večkrat v pamet prišle i v pamet pridejo zdaj vu adventi, gda notri iden vu spovedalnico i vsigdar mnogo lüdih vidim na spovid čakati. Ete reči mi v pamet pridejo, ar grehšniki so tüdi sühe čonte, düšni mrtvi, šteri na reči Bóžega namestnika oživijo, gor njé Bóg obüdi od greha smrti, ka opet živeli bodejo. Ali žalostno je, ka mnogo lüdih po goriobüdénji od düševne smrti opet mrjéjo, sühe čonte nastanejo, ar se vu grehšno živlénje [nazajpovrnéjo]. Na reči Ezekiel proroka so se vse čonte goriobüdile, žive nastanole, ali na vsamogoče reči ednoga popa – žalostno je –, vse ne obüdijo vsi grehšniki gor od greha smrti, ar sami protistojijo, gda greh zatajijo, gda greh zamučijo. Oh či je tak nesrečni, vu iméni

[40] ‘Pridigal sem v Črenšovcih leta 1905 na tretjo adventno nedeljo’.

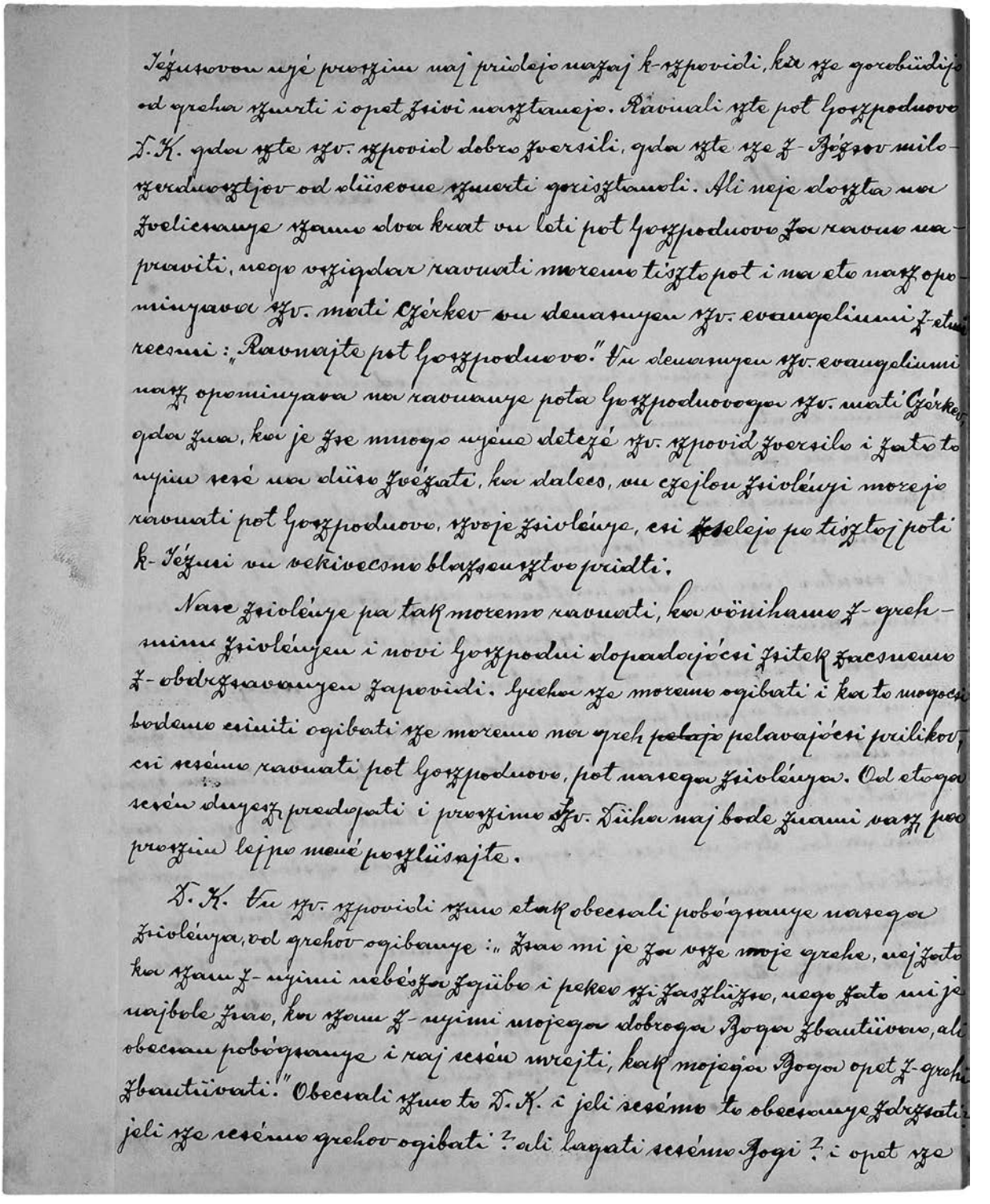

Jézusovon vejé prozzim naj priolejo nazaj k-zzpovidi, kaa zze grobüdijo od grehaa zzmrti i opet zzivi nazztanejo. Ravnali zzte pot Gozzpodnove D.K. gda zzte zzv. zzpoved dobro zversili, gda zzte zze z-Jézzov milozzerdnozztjov od slüsbone zzmerti gorisztanoli. Ali neje dozzta nas Zvelicsanje zzamo dva krat vu leti pot Gozzpodnove za ravno napraviti, nego vzzigdar ravnati moremo tiszto pot i na ete nazz opominjava zzv. mati Czérkev vu denasnyen zzv. evangeliumi z-etimi recsmi: „Ravnajte pot Gozzpodnove." Vu denasnyen zzv. evangeliumi nazz opominjava na ravnanje pota Gozzpodnovoga zzv. mati Czérkev gda zma, kaa je zze mnogo vnjne deteze zzv. zzpoved zversilo i zato to vnjim vesé na düso Jvézzati, ka dalecs, vu czejlou zivlényi morejo ravnati pot Gozzpodnove, zzvoje zivlénje, esi ~~ze~~selejo po tiszto pti k-Jézzui vu vekivecsno blazzenzztvo priti.

Nase zivlénje pa tak moremo ravnati, kaa vönihamo z-grehnimi zivlénjen i novi Gozzpodni dopadajócsi zitek zacsnemo z-obdrzzavanjen Zapovidi. Grehov zze moremo ogibati i ka to mogocs bodemo esmiti ogibati zze moremo na greh ~~pelajo~~ pelavajócsi prilikov, esi nesémo ravnati pot Gozzpodnove, pot nasega zivlénja. Od etoga nesém dnyesz predgovati i prozzimo zzv. Duha naj bode znami vazz pot prozzim lejpo mené pozzlüsajte.

D.K. Vu zzv. zzpovidi zzmo etak obecsali pobógsanje nasega zivlénja, od grehov ogibanje: „Zzao mi je za vze moje greske, nejzato ka zzam z-nyimi nebészko Zgübo i pekov zzi zaszlüzzo, nego zato mi je najbole zzao, ka zzam z-nyimi mojega dobroga Boga Zbantüvao, ali obecsam pobógsanje i raj nesém nrejti, kak mojega Boga opet z-grehi Zbantüvati." Obecsali zzmo to D.K. i jeli nesémo to obecsanje zdrzzati, jeli zze nesémo grehov ogibati? ali lagati nesémo Bogi? i opet zze

Jézušovon njé prosim, naj pridejo nazaj k spovidi, ka se gorobüdijo od greha smrti i opet živi nastanejo. Ravnali ste pot Gospodnovo, dragi krščeniki, gda ste svéto spovid dobro zvršili, gda ste se z Bóžov milosrdnostjov od düševne smrti goristanoli. Ali neje dosta na zveličanje samo dvakrat vu leti pot Gospodnovo za ravno napraviti, nego vsigdar ravnati moremo tisto pot, i na eto nas opominjava svéta mati Cérkev vu denašnjen svétom evangeliumi z etmi rečmi: *»Ravnajte pot Gospodnovo.«* Vu denašnjen svétom evangeliumi nas opominjava na ravnanje pota Gospodnovoga svéta mati Cérkev, gda zna, ka je že mnogo njéne detcé svéto spovid zvršilo, i zato to njim ščé na düšo zvézati, ka daleč, vu cejlon živlénji morejo ravnati pot Gospodnovo, svoje živlénje, či želejo po tistoj poti k Jézuši vu vekivečno blaženstvo pridti.

Naše živlénje pa tak moremo ravnati, ka vönihamo z grehšnim živlénjen i novi, Gospodni dopadajóči žitek začnemo z obdržavanjen zapovidi. Greha se moremo ogibati i ka to mogoči bodemo činiti, ogibati se moremo na greh pelavajóči prilikov, či ščémo ravnati pot Gospodnovo, pot našega živlénja. Od etoga ščén dnjes predgati i prosimo Svétoga Düha, naj bode z nami, vas pa prosim, lejpo mené poslüšajte.

Dragi krščeniki. Vu svétoj spovidi smo etak obečali pobógšanje našega živlénja, od grehov ogibanje: *»Žao mi je za vse moje grehe, nej zato, ka sam z njimi nebésa zgübo i pekeo si zaslüžo, nego zato mi je najbole žao, ka sam z njimi mojega dobroga Boga zbantüvao, ali obečan pobógšanje i raj ščén mrejti, kak mojega Boga opet z grehi zbantüvati.«* Obečali smo to, dragi krščeniki, i jeli ščémo to obečanje zdržati? Jeli se ščémo grehov ogibati? Ali lagati ščémo Bogi? I opet se

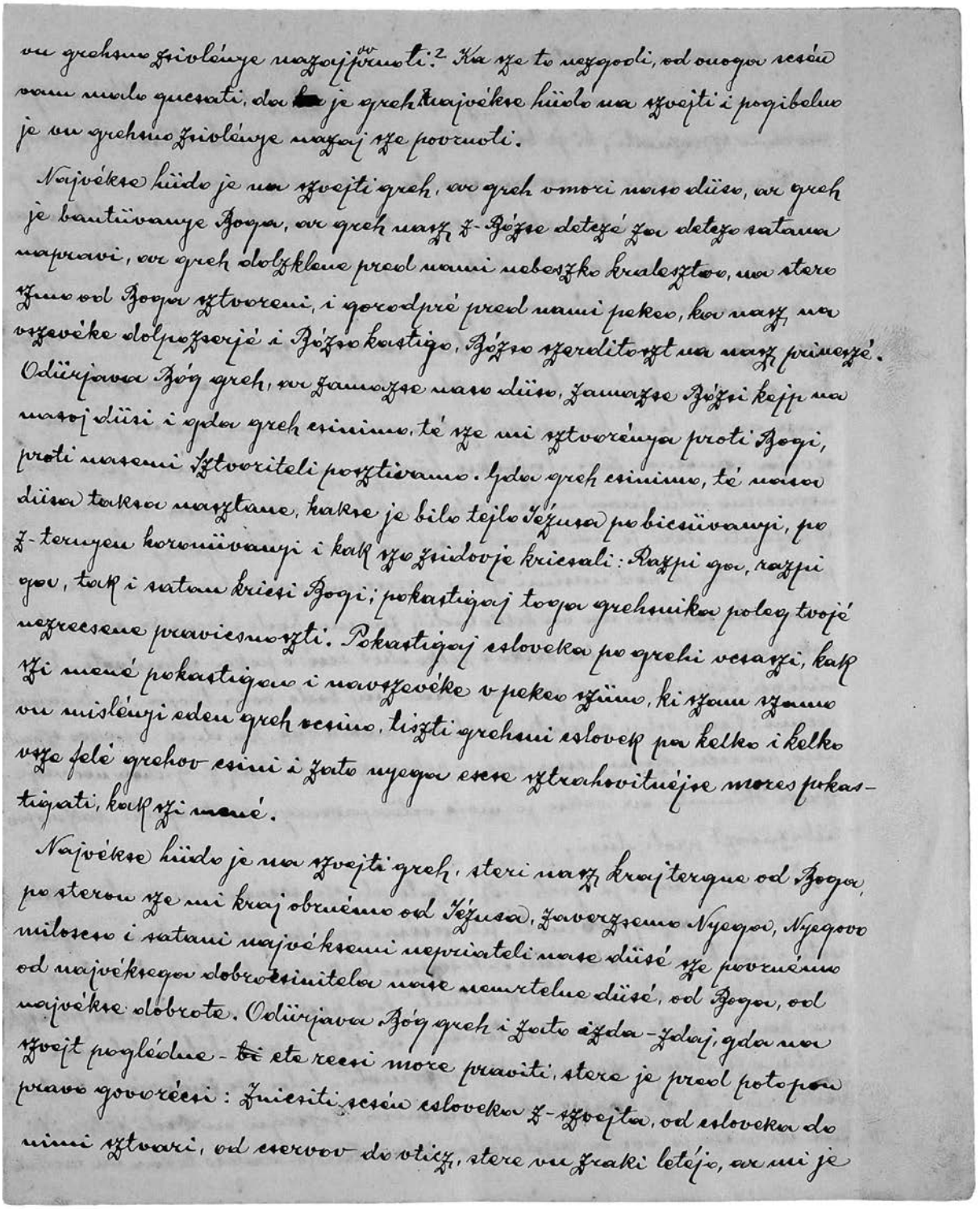

ve grehsno Sivlénye nazaj vrnoti.[2] Ka sze to nezgodi, od onoga vesém vamo mnolo quesati, da je greh največse hüdo na szvejti i pogibelno je ve grehsno Sivlénye nazaj sze povrnoti.

Največse hüdo je na szvejti greh, ve greh vmori naso düso, ve greh je bantüvanye Boga, ve greh nazh Z-Bózse deteyé zve deteyo satana napravi, ve greh zdolzkleno pred nami nebeszko kralesztvo, na stero szmo od Boga sztvoreni, i gorodyré pred nami peklo, ka nazh, na vszevéke dolgoszrjé i Bózso kastigo, Bózso szrediton zt na nazh prinesé. Odüvjava Zóg greh, ve zamozse naso düso, Zamozse Bózji kejp na nasoj düsi i gda greh csinimo, té sze mi sztvoréuya proti Bogi, proti nasemi Sztvoriteli poszt ívamo. Gda greh csinimo, té naso düso taksno nazt lane, kakse je bilo tejlo Jézusa po bicsüvanyi, po Z-ternyen koronüvanyi i kak sze Zidovje kricsali: Razpni ga, razpni ga, tak i satan kricsi Bogi; pokastigaj tvoga grehsnika poleg twojé nezrecsene pravicsnozti. Pokastigaj esloveka po grehi vecsazi, kak zi mené pokastigao i navszevéke v peklo szüno, ki szmo szamo ve misléuyi eden greh csinio, tiszti grehsni esslovek pa kelko i kelko vsze dele grehov csini i zato nyega csese sztrahovitnéjse mores pokastigati, kak zi mené.

Največse hüdo je na szvejti greh, steri nazh krajterque od Boga, po steroi sze mi kraj obrnémo od Jézusa, Zaverzsemo Nyega, Nyegovo miloseso i satani najvéksemi nepriateli nase düsé sze povrnémo od najvéksega dobrotnika nase nemrtelne düsé, od Boga, od najvékse dobrote. Odüvjava Zóg greh i zato izda-zdaj, gda na szvejt pogléolne - bi ete recsi more praviti, stere je pred potopom pravo govorécsi: Znicsiti zcsém esloveka z-szvejta, od esloveka do vinii sztvari, od cservov do vtic, stere ve zraki leteje, ar mi je

vu grehšno živlénje nazajpovrnoti? Ka se to ne zgodi, od onoga ščén vam malo gučati, da je greh najvékše hüdo na svejti i pogibelno je vu grehšno živlénje nazaj se povrnoti.

Najvékše hüdo je na svejti greh, ar greh vmori našo düšo, ar greh je bantüvanje Boga, ar greh nas z Bóže detcé za detco šatana napravi, ar greh dolzklene pred nami nebesko kralestvo, na štero smo od Boga stvoreni, i gorodpré pred nami pekeo, ka nas na vsevéke dolpožrjé, i Bóžo kaštigo, Bóžo srditost na nas prinesé. Odürjava Bóg greh, ar zamaže našo düšo, zamaže Bóži kejp na našoj düši, i gda greh činimo, té se mi, stvorénja, proti Bogi, proti našemi Stvoriteli postavimo. Gda greh činimo, té naša düša takša nastane, kakše je bilo tejlo Jézuša po bičüvanji, po z trnjen koronüvanji, i kak so židovje kričali *»Razpi ga, razpi ga,«* tak i šatan kriči Bogi: *»Pokaštigaj toga grehšnika poleg tvojé nezrečene pravičnosti. Pokaštigaj človeka po grehi včasi, kak si mené pokaštigao i navsevéke v pekeo süno, ki sam samo vu mišlénji eden greh včino, tisti grehšni človek pa kelko i kelko vsefelé grehov čini i zato njega ešče strahovitnéjše moreš pokaštigati, kak si mené.«*

Najvékše hüdo je na svejti greh, šteri nas krajtrgne od Boga, po šteron se mi krajobrnémo od Jézuša, zavržemo Njega, Njegovo miloščo, i šatani, najvékšemi neprijateli naše düšé, se povrnémo od najvékšega dobročinitela naše nemrtelne düšé, od Boga, od najvékše dobrote. Odürjava Bóg greh i zato izda zdaj, gda na svejt poglédne – ete reči more praviti, štere je pred potopon pravo, govoréči: *»Zničiti ščén človeka z svejta, od človeka do nimi stvari, od črvov do vtic, štere vu zraki letéjo, ar mi je*

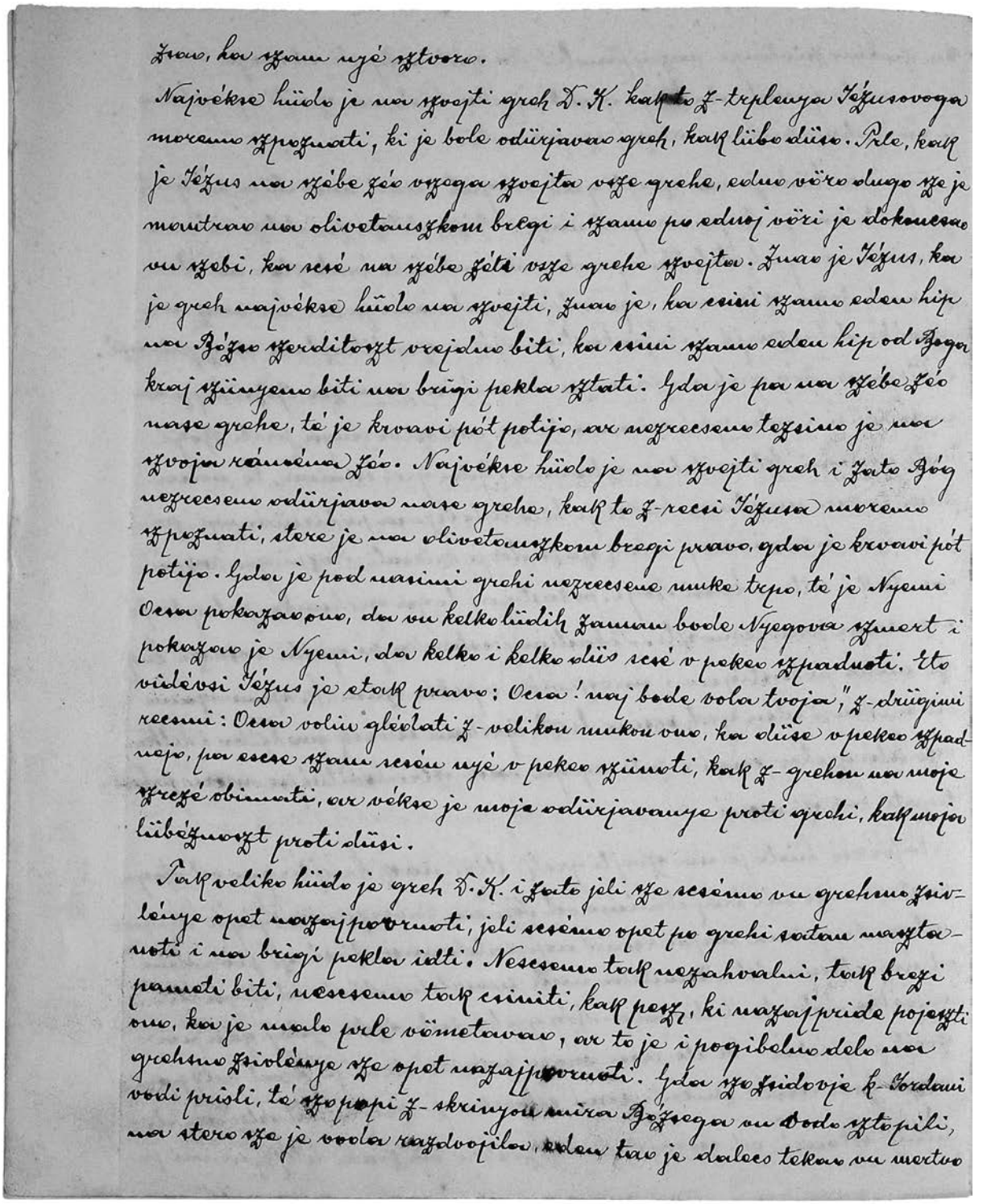

Znano, ka vzame nyé vztvoro.

Najvékse hüdo je na vzvejti greh D. K. kakti z-trplenya Jézusovoga morémo vzpoznati, ki je bole odürjavao greh, kak lübo düso. Pole, kak je Jézus na vzébe zéo vzega vzvejta vsze grehe, edno vöro dugo vze je moutrao na olivetanszkom brégi i vzamo po ednoj vöri je dokoncao na vzebi, ka resé na vzébe zéti vsze grehe vzvejtov. Znano je Jézus, ka je greh najvékse hüdo na vzvejti, znano je, ka csini vzamo eden hip na Bóga vzerditovzt vrejdno biti, ka csini vzamo eden hip od Boga kraj vzünyeno biti na brügi pekla vztati. Gda je pa na vzébe zéo nase grehe, té je krvavi pót potijo, ar nezrecseno tezsino je na vzvoja rámena zéo. Najvékse hüdo je na vzvejti greh i zato Bóg nezrecseno odürjava nase greha, kak to z-recsi Jézusa morémo vzpoznati, stere je na olivetanszkom brégi pravo, gda je krvavi pót potijo. Gda je pod nasimi grehi nezrecseno muke trpo, té je Nyemi Oesa pokazavano, da su kelko lüdih zamao bode Nyegova vzmert i pokazano je Nyemi, da kelko i kelko düs resé v peklo vzpaduti. Eto vidévsi Jézus je etak pravo: Oesa! naj bode vola tvoja," z-drüzsimi recsmi: Oesa voliu glédati z-velikov muko ovo, ka düse v peklo vzpadnejo, pa esesse vzamo resénu nyé v peklo vzünoti, kak z-grehom na moje vrezé obimati, ar vékse je moja odürjavanya proti grehi, kak moja lübéznovzt proti düsi.

Tak veliko hüdo je greh D. K. i zato jeli vze resénu na grehno zsivlénye opet nazaj povrnoti, jeli resénu opet po grehi svetam nazvestovati i na brégi pekla idti. Nesesseno tak nezahvalni, tak brezi pamoti biti, nesesseno tak csiniti, kak pesz, ki nazaj pride pojeszti ono, ka je malo prle vömetavao, ar to je i pogibelno delo na grehno zsivlénye vze opet nazaj povrnoti. Gda vze Zsidovje k-Jordani vodi prisli, té vzpopri z-skrinyov mira Bózsega na vodo vztopili, na stero vze je voda razdvojila, eden tiav je dalecs tekao na mertvo

žao, ka sam njé stvoro.«

Najvékše hüdo je na svejti greh, dragi krščeniki, kak to z trplenja Jézušovoga moremo spoznati, ki je bole odürjavao greh, kak lübo düšo. Prle, kak je Jézuš na sébe zéo vsega svejta vse grehe, edno vöro dugo se je mantrao na Olivetanskom bregi[41] i samo po ednoj vöri je dokončao vu sebi, ka ščé na sébe zéti vse grehe svejta. Znao je Jézuš, ka je greh najvékše hüdo na svejti, znao je, ka čini samo eden hip na Bóžo srditost vrejdno biti, ka čini samo eden hip od Boga krajsünjeno biti, na brigi pekla stati. Gda je pa na sébe zéo naše grehe, té je krvavi pót potijo, ar nezrečeno težino je na svoja raména zéo. Najvékše hüdo je na svejti greh i zato Bóg nezrečeno odürjava naše grehe, kak to z reči Jézuša moremo spoznati, štere je na Olivetanskom bregi pravo, gda je krvavi pót potijo. Gda je pod našimi grehi nezrečene muke trpo, té je Njemi Oča pokazao ono, da vu kelko lüdih zaman bode Njegova smrt, i pokazao je Njemi, da kelko i kelko düš ščé v pekeo spadnoti. Eto vidévši, Jézuš je etak pravo: *»Oča! Naj bode vola tvoja,«* z drügimi rečmi: *»Oča, volin glédati z velikon mukon ono, ka düše v pekeo spadnejo, pa ešče sam ščén njé v pekeo sünoti, kak z grehon na moje srcé obimati, ar vékše je moje odürjavanje proti grehi, kak moja lübéznost proti düši.«*

Tak veliko hüdo je greh, dragi krščeniki, i zato, jeli se ščémo vu grehšno živlénje opet nazajpovrnoti, jeli ščémo opet po grehi šatan nastanoti i na brigi pekla idti. Neščemo tak nezahvalni, tak brezi pameti biti, neščemo tak činiti kak pes, ki nazajpride pojesti ono, ka je malo prle vömetavao, ar to je i pogibelno delo, na grehšno živlénje se opet nazajpovrnoti. Gda so židovje k Jordani vodi prišli, té so popi z škrinjon mira Bóžega vu vodo stopili, na štero se je voda razdvojila, eden tao je daleč tekao vu Mrtvo

[41] Zapis zemljepisnega lastnega imena *Olivetanski brig*/*breg* ‘Oljska gora’ izvira iz gradiščansko-hrvaške tradicije. Poimenovanje je madžarski kalk (< *Olajfák hegye*; prim. Horvat 2021: 189).

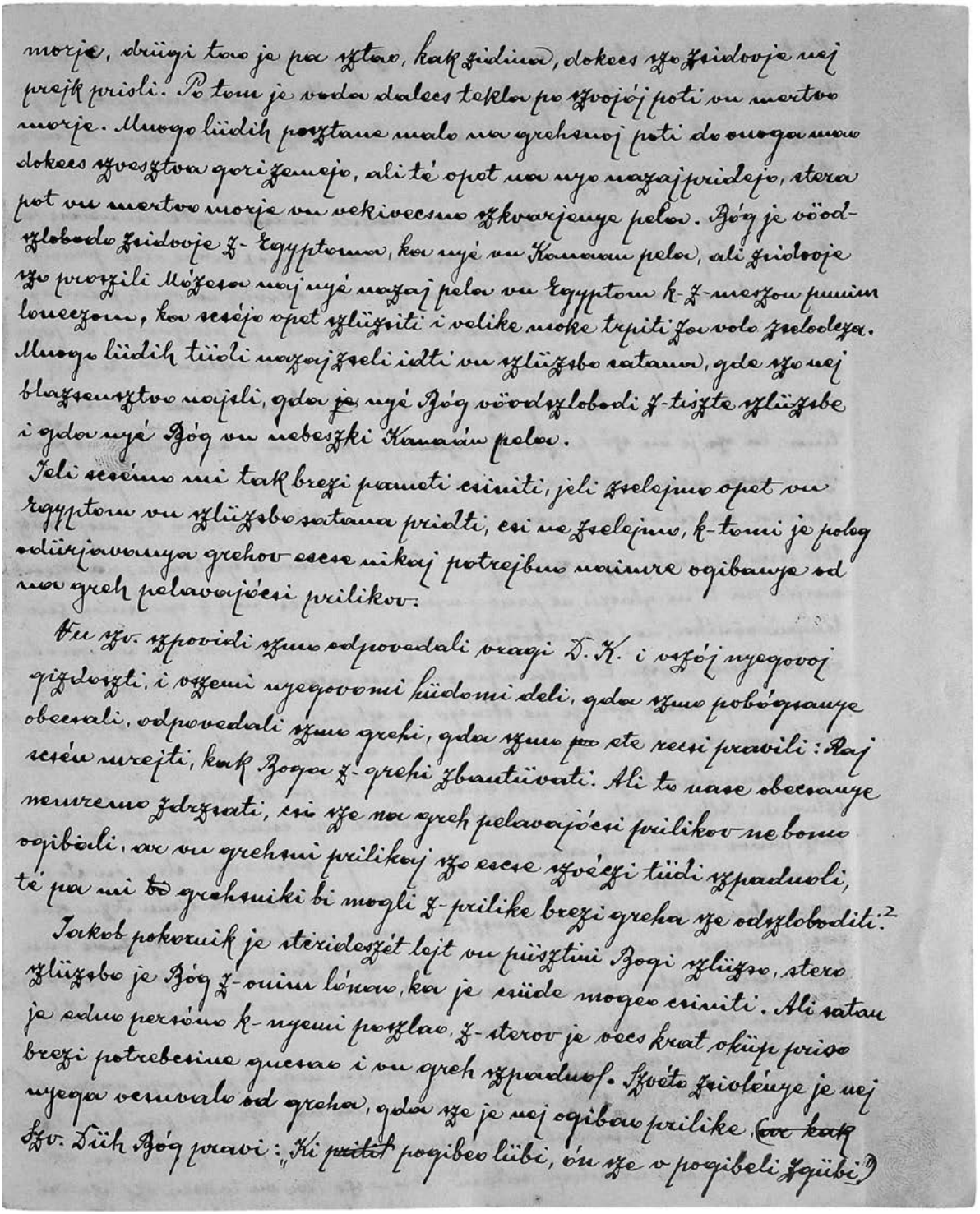

morje, drügi tou je pa sztou, kak Zidinva, dokecs szo Zidovje nej prejk prisli. Po tom je voda dalecs tekla po szvojoj poti vu mertvo morje. Mnogo lüdih poszlane malo na grehsnoj poti do onoga mesa dokecs szvesztva gorizemejo, ali te opet na nyo nazaj pridejo, stera pot vu mertvo morje vu vekivecsno szkvarjenye pelav. Bóg je vöodszlobodo Zidovje z- Egyptoma, kou nyé vu Kanaan pelav, ali Zidovje szo prosili Mózesa noj nyé nazaj pelav vu Egyptom k-z-mezov pumim loneczom, kou sesćjo opet szlüzsiti i velike moke trpiti za volo Zeleolcza. Mnogo lüdih tüdi nazaj Zseli idti vu szlüzsbo satana, gda szo nej blazsensztvo najsli, gda ja nyé Bóg vöodszlobodi z-tiszte szlüzsbe i gda nyé Bóg vu nebeszki Kanaán pelav.

Jeli sesémo mi tak brezi pameti csiniti, jeli Zselejmo opet vu Egyptom vu szlüzsbo satana priti, csi ne Zselejmo, k-tomi je polog odürjavanya grehov esese nikaj potrejbno naimre ogibanye od nas greh pelavajóesi prilikov.

Vu sz. szpovidi szmo odpovedali vnogi D. K. i vszoj nyegovoj gizdosti, i vszemi nyegovimi lüdmi deli, gda szmo pobógsanye obecsali, odpovedali szmo grehi, gda szmo pa ste recsi pravili: Raj sesém mrejti, kak Bogpa z-grehi zbantüvati. Ali to nase obecsanye nemremo zdrzsati, csi sze na greh pelavajóesi prilikov ne bomo ogibali, ar vu grehsni prilikaj sze esese szvécsi tüdi szpadnoli, te pa ni tö grehsniki bi mogli z-prilike brezi greha sze odszlobediti.[2]

Jakob pokornik je stirideszét lejt vu püsztini Bogi szlüzso, stero szlüzsbo je Bóg z-ovim lónom, ka je szüde moges csiniti. Ali satan je edno persóno k-nyemi poszlao, z-sterov je vecs krat oküp prisao brezi potrebesine quesao i vu greh szpadnoo. Szveto Zsiveinye je nej nyega vszmvalo od greha, gda sze je noj ogibao prilike, (ar kak szv. Düh Bóg pravi: „Ki pridne pogibeo lübi, ón sze v pogibeli Zgübi.)

morje, drügi tao je pa stao kak zidina, dokeč so židovje nej prejk prišli. Po tom je voda daleč tekla po svojój poti vu Mrtvo morje. Mnogo lüdih postane malo na grehšnoj poti do onoga mao, dokeč svestva gorizemejo, ali té opet na njo nazajpridejo, štera pot vu Mrtvo morje, vu vekivečno skvarjenje pela. Bóg je vöodslobodo židovje z Egiptoma, ka njé vu Kanaan pela, ali židovje so prosili Mózeša, naj njé nazaj pela vu Egiptom k z meson punim lonecom, ka ščéjo opet slüžiti i velike moke trpiti za volo želodca. Mnogo lüdih tüdi nazaj želi idti vu slüžbo šatana, gde so nej blaženstvo najšli, gda njé Bóg vöodslobodi z tiste slüžbe i gda njé Bóg vu nebeski Kanaán pela.

Jeli ščémo mi tak brezi pameti činiti, jeli želejmo opet vu Egiptom, vu slüžbo šatana pridti, či ne želejmo, k tomi je poleg odürjavanja grehov ešče nikaj potrejbno, najmre ogibanje od na greh pelavajóči prilikov.

Vu svétoj spovidi smo odpovedali vragi, dragi krščeniki, i vsój njegovoj gizdosti, i vsemi njegovomi hüdomi deli, gda smo pobógšanje obečali, odpovedali smo grehi, gda smo ete reči pravili: *»Raj ščén mrejti, kak Boga z grehi zbantüvati.«* Ali to naše obečanje nemremo zdržati, či se na greh pelavajóči prilikov ne bomo ogibali, ar vu grehšni prilikaj so ešče svéci tüdi spadnoli, té pa mi grehšniki bi mogli z prilike brezi greha se odsloboditi?

Jakob pokornik je štiridesét lejt vu püstini Bogi slüžo, štero slüžbo je Bóg z onim lónao, ka je čüde mogeo činiti. Ali šatan je edno peršóno k njemi poslao, z šterov je večkrat vküpprišo, brezi potrebčine gučao i vu greh spadnol. Svéto živlénje je nej njega očuvalo od greha, gda se je nej ogibao prilike, (Svéti Düh Bóg pravi: *»Ki pogibeo lübi, ón se v pogibeli zgübi.«*)

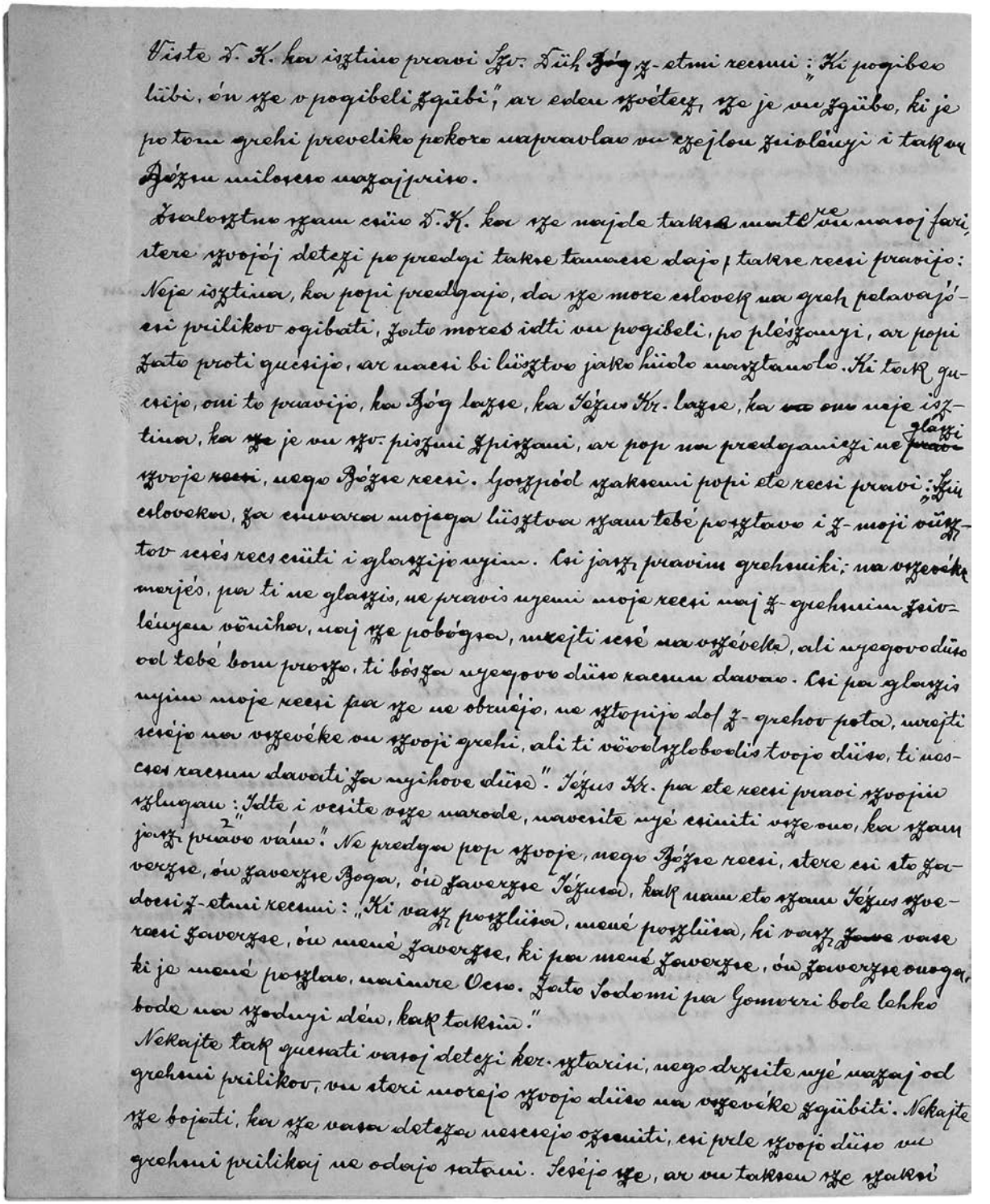

Viste v. K. ka isztino pravi Szv. Duh Jób z-etmi recsmi: „Ki pogibeo lübi, ón vze v pogibeli zgübi", ar eden vzétecz, vze je vu zgübo, ki je po tom grehi preveliko pokoro napravlao vu vzejlou zivlényi i takpa Bózjo milosczo nazajprisao.

Zvalovztno vzam csüo v. K. ka vze najde takssa mattre vu narodi, stere vzojéj detczi po predigi takse tamaese dajo, i takse recsi pravijo: Neja isztina, ka popi predgajo, da vze more esloveka na grehe pelavajóesi prilikov ogibati, zato moreo idti vu pogibeli, po plészanyi, ar popi zato proti gucsijo, ar naesi bi lüsztvo jako hüdo navzetnolo. Ki tak gucsijo, oni to pravijo, ka Jób lazse, ka Jézus Kr. lazse, ka na ono neje isztina, ka vze je vu sz. piszmi zpiszani, ar pop na predganiczi ne govori vzoje recsi, nego Bózje recsi. Gorzpód vzaksemi popi ete recsi pravi: „Ki eloveka, za csuvara mojega lüsztva vzam tebé poszlano i z-moji üsztov csesz recs csüti i glaszijo nyim. Csi jaz pravim grehsniki: na vzeveke morjes, pa ti ne glaszis, ne pravis nyemi moje recsi naj z-grehsnim zivlényan vönihov, naj vze pobógsza, mrejti csesz na vzeveka, ali nyegovo düso od tebé bom prosza, ti bósza nyegovo düso racsun davao. Csi pa glaszis nyim moje recsi pa vze ne obrnéjo, ne sztopijo dol z-grehov pota, mrejti csesz na vzeveke on vzoji grehi, ali ti vövol zgloboolis tvojo düso, ti nescses racsun davati za nyihove düse". Jézus Kr. pa ete recsi pravi vzvojim vzlugam: „Idte i vcsite vze narode, naverite nyé csiniti vze ono, ka vzam jaz pravo vám". Ne predga pop vzoje, nego Bózje recsi, stere csi sto zaverzse, ón zaverzse Boga, ón zaverzse Jézusa, kak nam ete vzam Jézus vzveodoesi z-etmi recsmi: „Ki vasz poszlüsa, mené poszlüsa, ki vasz zaverze, mené zaverze, ki pa mené zaverze, ón zaverze onoga, ki je mené poszlao, nainsze Otca. Zato Sodomi pa Gomori bole lehko bode na vzodnyi dén, kak takssin."

Nekajte tak quenati vasoj detczi ker. vztarini, nego drzsite nyé nazaj od grehsnih prilikov, vu steri morejo vzojo düso na vzeveke zgübiti. Nekajte vze bojoti, ka vze vasa detcza nesecsejo ozsmiti, csi prle vzojo düso vu grehsni prilikaj ne odajo satani. Secsejo vze, ar vu taksem vze vzaksi

Vište, dragi krščeniki, ka istino pravi Svéti Düh Bóg z etmi rečmi: *»Ki pogibeo lübi, ón se v pogibeli zgübi,«* ar eden svétec se je zgübo, ki je po tom grehi preveliko pokoro napravlao vu cejlon živlénji i tak vu Bóžu miloščo nazajprišo.

Žalostno sam čüo, dragi krščeniki, ka se najde takše matere vu našoj fari, štere svojój detci po predgi takše tanače dajo, takše reči pravijo: *»Neje istina, ka popi predgajo, da se more človek na greh pelavajóči prilikov ogibati, zato moreš idti vu pogibeli, po plésanji, ar popi zato proti gučijo, ar nači bi lüstvo jako hüdo nastanolo.«* Ki tak gučijo, oni to pravijo, ka Bóg laže, ka Jézuš Kristuš laže, ka ono neje istina, ka je vu svétom pismi zpisani, ar pop na predganici ne glasi svoje, nego Bóže reči. Gospód sakšemi popi ete reči pravi: *»Sin človeka, za čuvara mojega lüstva sam tebé postavo i z moji vüstov ščéš reč čüti i [glasiti] njim. Či jas pravim grehšniki: „Na vsevéke mrjéš“, pa ti ne glasiš, ne praviš njemi moje reči, naj z grehšnim živlénjen vöniha, naj se pobógša, mrejti ščé na vséveke, ali njegovo düšo od tebé bom proso, ti bóš za njegovo düšo račun davao. Či pa glasiš njim moje reči, pa se ne obrnéjo, ne stopijo dol z grehov pota, mrejti ščéjo na vsevéke vu svoji grehi, ali ti vöodslobodiš tvojo düšo, ti neščeš račun davati za njihove düše.«* Jézuš Kristuš pa ete reči pravi svojin slugan: *»Idte i včite vse narode, navčite njé činiti vse ono, ka sam jas pravo vam.«* Ne predga pop svoje, nego Bóže reči, štere, či sto zavrže, ón zavrže Boga, ón zavrže Jézuša, kak nam eto sam Jézuš svedoči z etmi rečmi: *»Ki vas poslüša, mené poslüša, ki vas, vaše reči zavrže, ón mené zavrže, ki pa mené zavrže, ón zavrže onoga, ki je mené poslao, najmre Očo. Zato Sodomi pa Gomori bole lehko bode na sodnji dén, kak takšin.«*

Nekajte tak gučati vašoj detci krščanski stariši, nego držite njé nazaj od grehšni prilikov, vu šteri morejo svojo düšo na vsevéke zgübiti. Nekajte se bojati, ka se vaša detca neščejo oženiti, či prle svojo düšo vu grehšni prilikaj ne odajo šatani. Ščéjo se, ar vu takšen se sakši

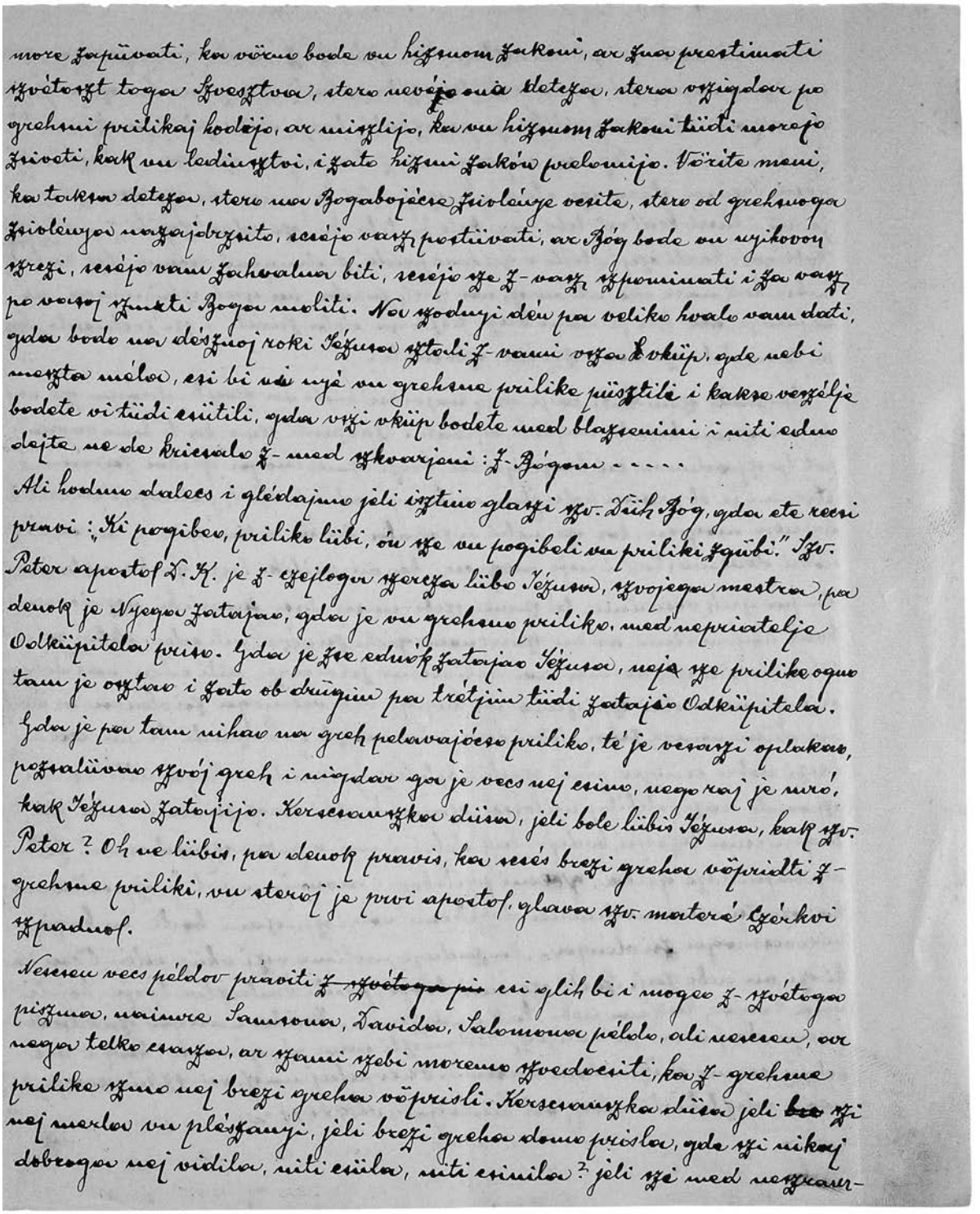

more zapüvati, ka vörno bode vu hižnom Zakoni, ar Zna prestimati
vzétovzt togo Svesztva, stero nevéjo ona tletezo, stera vzigdar po
grehmi prilikaj hodijo, ar mislijo, ka vu hižnom Zakoni tüdi morejo
životi, kak vu ledinszkoi, i zato hižni Zakóv prelomijo. Vörite mani,
ka tolkva detezo, stero nav Bogabojécse živoüye verite, stero od grehnoga
živoüenya nazajobrnite, neséjo vasz postüvati, ar Bóg bode vu njihovom
vrezi, neséjo vam Zahvalna biti, neséjo vse Z- vasz vzpominati i Zha vasz
po vsoj vzneti Bogov moliti. Nav vzodnyi dén pa veliko hvalo vam dati,
gda bodo nav dészetoj roki Jézusov vztoli Z- vami vzeli Sküp, gde nebi
mezta méloi, esi bi vsi nyé vu grehsne prilike püsztili i kakse vezéljo
bodete vi tüdi esütili, gda vszi vkiip bodete med blazsenimi i niti edno
dejte ne de kriesalo Z- med vzkvarjeni : Z- Bógom - - - - -

Ali hodmo dalecs i glédajmo jeli vztino glazi vzv. Düh Vzóg, gda ete recsi
pravi : „Ki pogibeo, priliko lübi, ón vze vu pogibeli nu priliki Zgübi." Vzv.
Péter apostof D. K. je Z- vszejlogov vzorcza lübo Jézusa, vzvojega mestra, pa
denok je Njegov Zatajao, gda je vu grehsno priliko, med nepriatelje
Odkiipitela prisao. Gda je zse ednok Zatajao Jézusa, neja vze priliko ogno
tam je ostao i Zato ob drügim pa trétjim tüdi Zatajio Odkiipitela.
Gda je pa tam nihao na greh pelavajéeso priliko, té je vesazi oplakao,
pozsaliivao vzvój greh i nigdar ga je vecs nej esimo, nego raj je mró,
kak Jézusa Zatojijo. Kerszcanszka düsa, jeli bole lübis Jézusa, kak vzv.
Péter ? Oh ne lübis, pa denok pravis, ka sesés brezi grehov vöpriidti Z-
grehsne priliki, vu stervoj je pervi apostof, glava vzv. matere Czérkvi
vzpadnof.

Veszem vecs példov praviti Z- vzvétoga pisma esi oglih bi i mogeo Z- vzvétoga
pisma, naimre Samsona, Davida, Salomona példo, ali nevszem, ar
nega telko esam, ar vzami vzebi moremo vzvedocsiti, ka Z- grehsne
prilike vzmo nej brezi grehov vöprisli. Kerszcanszka düsa jeli bos vzi
nej merlov vu plészanyi, jeli brezi grehov domo prisloo, gda vzi nikaj
dobrega nej vidilo, niti esüla, niti esimilo ? jeli vzé med nezszcasz-

more [zavüpati], ka vörno bode vu hižnom zakoni, ar zna preštimati svétost toga Svestva, štero nevé ona detca, štera vsigdar po grehšni prilikaj hodijo, ar mislijo, ka vu hižnom zakoni tüdi morejo živeti, kak vu ledinstvi, i zato hižni zakón prelomijo. Vörite meni, ka takša detca, štero na bogabojéče živlénje včite, štero od grehšnoga živlénja [nazajdržite], ščéjo vas poštüvati, ar Bóg bode vu njihovon srci, ščéjo vam zahvalna biti, ščéjo se z vas spominati i za vas po vašoj smrti Boga moliti. Na sodnji dén pa veliko hvalo vam dati, gda bodo na désnoj roki Jézuša stali z vami vsa vküp, gde ne bi mesta méla, či bi vi njé vu grehšne prilike püstili, i kakše vesélje bodete vi tüdi čütili, gda vsi vküp bodete med blaženimi, i niti edno dejte nede kričalo zmed skvarjeni: *»Zbógom …«*

Ali hodmo daleč i glédajmo, jeli istino glasi svéti Düh Bóg, gda ete reči pravi: *»Ki pogibeo, priliko lübi, ón se vu pogibeli vu priliki zgübi.«* Svéti Peter apoštol, dragi krščeniki, je z cejloga srca lübo Jézuša, svojega meštra, pa denok je Njega zatajao, gda je vu grehšno priliko, med neprijatelje Odküpitela prišo. Gda je že ednók zatajao Jézuša, nej se prilike ogno, tam je ostao i zato ob drügim pa trétjim tüdi zatajio Odküpitela. Gda je pa tam nihao na greh pelavajóčo priliko, té je včasi oplakao, požalüvao svój greh i nigdar ga je več nej čino, nego raj je mró, kak Jézuša zatajijo. Krščanska düša, jeli bole lübiš Jézuša, kak svéti Peter? Oh ne lübiš, pa denok praviš, ka ščéš brezi greha vöpridti z grehšne priliki, vu šteroj je prvi apoštol, glava svéte materé Cérkvi spadnol.

Neščen več példov praviti, čiglih bi i mogeo z svétoga pisma, najmre Šamšona, Davida, Šalomona példo, ali neščen, ar nega telko časa, ar sami sebi moremo svedočiti, ka z grehšne prilike smo nej brezi greha vöprišli. Krščanska düša, jeli si nej mrla vu plésanji, jeli brezi greha domo prišla, gde si nikaj dobroga nej vidila niti čüla niti činila? Jeli si med nesram-

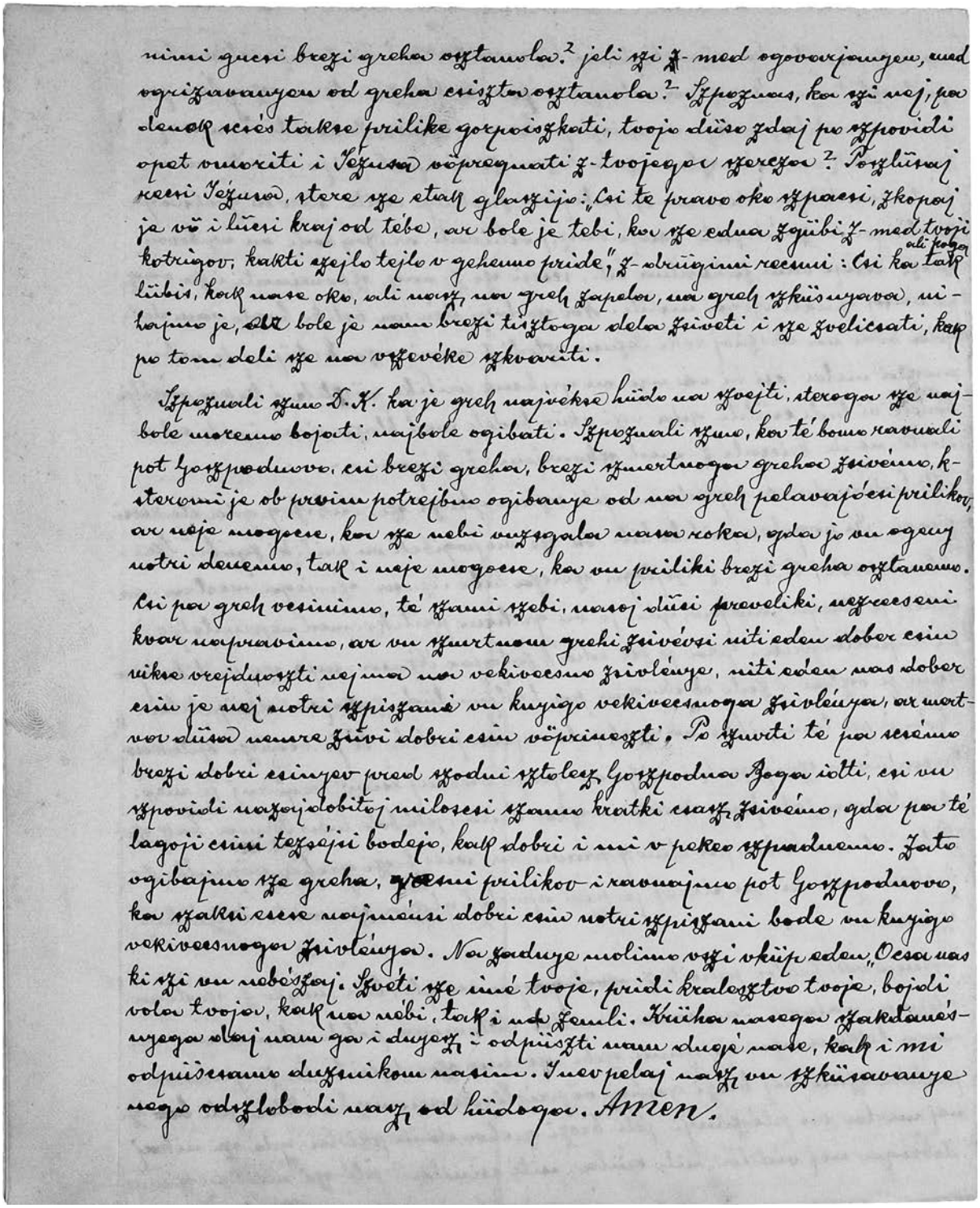

nimi gucsi brezi grehov oztanola.[2] jeli szi z- med ogovorjanyov, med ogrizavanyov od grehov csiszto oztanola.[2] Szpozuas, ka szi vej, po denok scsés takse prilike gorpoiszkati, tvojo dühso zdaj po szpovidi opet omoriti i Jézusa vöprejmati z- tvojega szrcza.[2] Poszlühaj recsi Jézusove, sztere sze stalk glaszijo: „Csi te pravo oko szpaesi, zkopaj je vö i lüesi kraj od tébe, ar bole je tebi, ka sze edna zgübi z- med tvoji kotrigov, kakti szejlo tejlo v gehenno pride", z- obrüginimi recsmi: Csi ka (ali koga) talk lübis, kalk nase oko, ali nozt, na grehe zapelas, na grehe szküsnyava, nihajno je, ár bole je nam brezi tüztega dela züveti i sze zvelicsati, kaj po tom deli sze na vszevéke szkovati.

Szpozuali szmo D. K. ka je greh najvékse hüdo na szvejti, sterega sze najbole moremo bojati, najbole ogibati. Szpozuali szmo, ka té bomo ravnali pot Gozpodnovo, csi brezi grehov, brezi szmertnoga grehov züvémo, k- sterömi je ob previm potrejbno ogibanye od nas greh pelavajóesi prilikov, ar noje mogoete, ka sze nebi vuzsgalao nasa zoka, ogda jo vu ogenj notri denemo, talk i noje mogoete, ka vu priliki brezi grehov oztanemo. Csi pa greh vesimmo, té zgubi szebi, nasoj dühi praveliki, nezreesenikvar napravimo, ar vu szmertnom grehi züvévsi niti eden dober csin vikse vrejdnoszti nejma nov vekivecsno züvlénye, niti eden nas dober csin je nej notri szpiszanü vu knyigo vekivecsnoga züvlénya, ar mrtvov dühov nemre züvi dobri csin vöprinoszti. Po szmrti té pa nemo brezi dobri csinov pred szodni sztolez Gozpodna Boga iotti, csi vu szpovidi nazojdobitoj milosesi szmo kratki czasz züvémo, ogda pa té lagoji csini tezsöji bodejo, kalk dobri i mi v pekel szpadnemo. Zato ogibajmo sze grehov, zbesnii prilikov i ravnajmo pot Gozpodnovo, ka szakši esse najmánsi dobri csin notri zpiszani bode vu knyigo vekivecsnoga züvlénya. Na zadnye molimo vszi vkup eden „Ocsa nas ki szi vu nebésaj. Szveti sze imé tvoje, pridi kraleszto tvoje, bojdi volja tvoja, kalk na nebi, talk i na Zemli. Krüha nasega vszakdanésnyega daj nam ga danyesz i odpüszti nam dugé nase, kalk i mi odpüszamo dugnikom nasim. I ne pelaj nasz vu szküsavanye nego odzvlobodi nasz od hüdoga. Amen.

nimi guči brezi greha ostanola? Jeli si med ogovarjanjen, med ogrizavanjen od greha čista ostanola? Spoznaš, ka si nej, pa denok ščéš takše prilike gorpoiskati, tvojo düšo zdaj po spovidi opet vmoriti i Jezuša vöpregnati z tvojega srca? Poslüšaj reči Jézuša, štere se etak glasijo: *»Či te pravo oko spači, zkopaj je vö i lüči kraj od tébe, ar bole je tebi, ka se edna zgübi zmed tvoji kotrigov, kakti cejlo tejlo v geheno pride,«* z drügimi rečmi: *»Či ka ali koga tak lübiš, kak naše oko, ali nas na greh zapela, na greh skušnjava, nihajmo je, ar bole je nam brezi tistoga dela živeti i se zveličati, kak po tom deli se na vsevéke skvariti.«*

Spoznali smo, dragi krščeniki, ka je greh najvékše hüdo na svejti, šteroga se najbole moremo bojati, najbole ogibati. Spoznali smo, ka té bomo ravnali pot Gospodnovo, či brezi greha, brezi smrtnoga greha živémo, k šteromi je obprvim potrejbno ogibanje od na greh pelavajóči prilikov, ar neje mogoče, ka se ne bi vužgala naša roka, gda jo vu ogenj notri denemo, tak i neje mogoče, ka vu priliki brezi greha ostanemo. Či pa greh včinimo, té sami sebi, našoj düši preveliki, nezrečeni kvar napravimo, ar vu smrtnom grehi živévši, niti eden dober čin nikše vrejdnosti nejma na vekivečno živlénje, niti eden naš dober čin je nej notrispisani vu knjigo vekivečnoga živlénja, ar mrtva düša nemre živi dobri čin vöprinesti. Po smrti, té pa ščémo brezi dobri činjev pred sodni stolec Gospodna Boga idti, či vu spovidi nazajdobitoj milošči samo kratki čas živémo, gda pa té lagoji čini težéjši bodejo kak dobri, i mi v pekeo spadnemo. Zato ogibajmo se greha, grešni prilikov i ravnajmo pot Gospodnovo, ka sakši ešče najménši dobri čin notrispisani bode vu knjigo vekivečnoga živlénja. Nazadnje molimo vsi vküp eden *»Očanaš, ki si vu nebésaj. Svéti se imé tvoje, pridi kralestvo tvoje, bojdi vola tvoja, kak na nébi, tak i na zemli. Krüha našega sakdanéšnjega daj nam ga i dnjes i odpüsti nam dugé naše, kak i mi odpüščamo dužnikom našim. I ne vpelaj nas vu skušavanje, nego odslobodi nas od hüdoga. Amen.«*

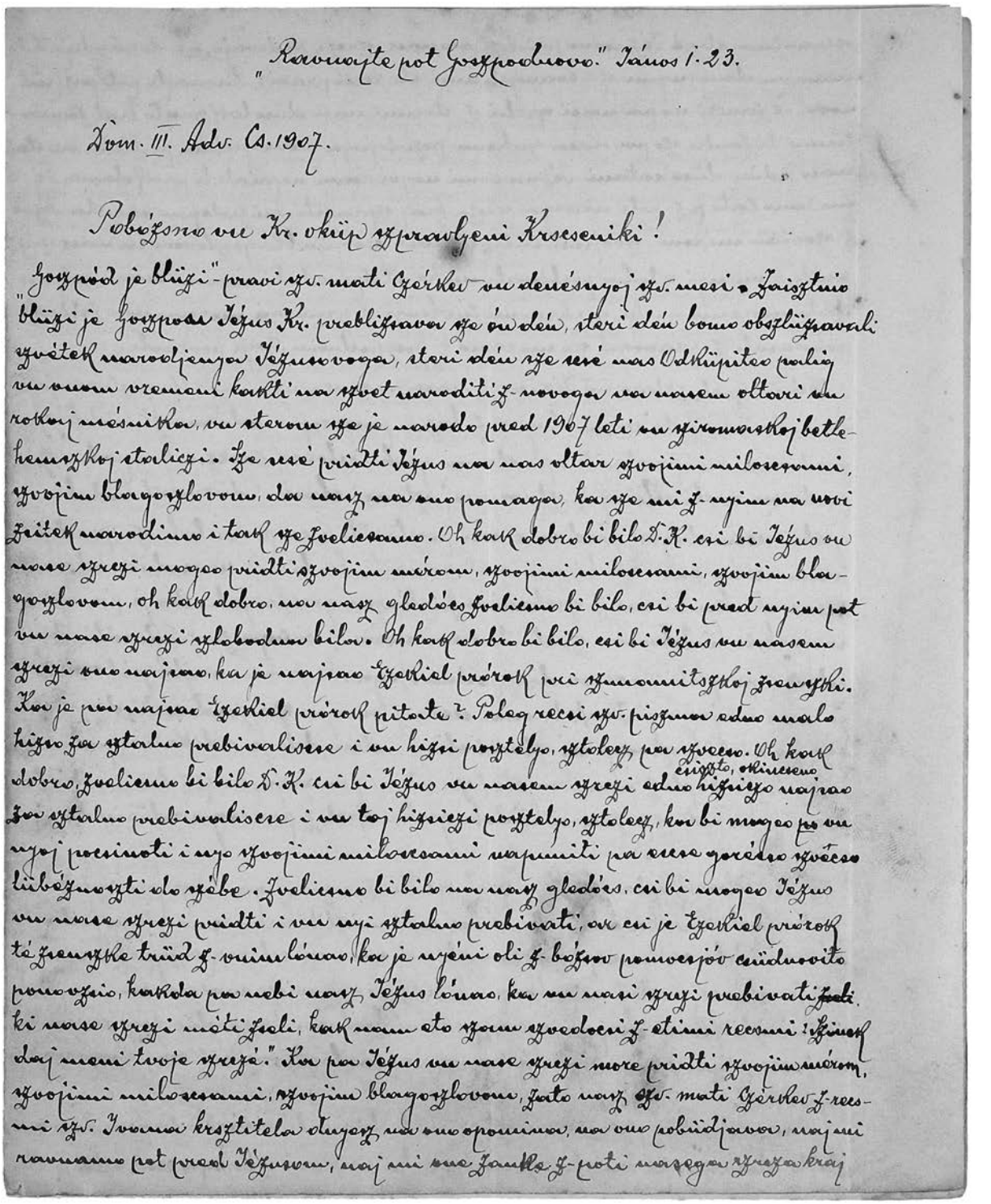

„Ravnajte pot Gospodovo." Janos I. 23.

Dom. III. Adv. Cs. 1907.

Pobožno vse Kr. okúp szpravlyeni Kreseniki!

„Gospód je blizi" - pravi szv. mati Czérkev vu denésnyoj szv. mesi. „Jaiszt nio „bliži je Gospon Jézus Kr. prebliznava sze ov dén, steri dén bomo obszlüzavali szvétek narodjenya Jézusovoga, steri dén sze szé nas Odküpitel rodi vu onom vremeni kakti na szvet narodíti z-novoga na nasem oltari du rokaj mésnika, vu sterom sze je narodo pred 1967 leti vu zidovszkoj betlehemszkoj stoliczi. Sze szé pridti Jézus na nas oltar szvojimi miloszrami, szvojim blagoszlovom, da nasz na smo romanya, ka sze mi z-njim na novi szvétek narodenya i tak sze zveliczamo. Oh kak dobro bi bilo D. K. csi bi Jézus vu nase szreczi mogao pridti szvojim mirom, szvojimi miloszrami, szvojim blagoszlovom, oh kak dobro, na nasz gledécs zveliczo bi bilo, csi bi pred njim pot vu nase szreczi szlobodno bilo. Oh kak dobro bi bilo, csi bi Jézus vu nasem szreczi smo najsao, ka je najsao Ezekiel prórok pri szmonitszkoj szenyti. Ka je pa vu najsao Ezekiel prórok pitate?: Poleg recsi szv. piszmov edno malo hizo za sztalno prebivalisce i vu hizi poszteljo, sztolecz, pa szvecza. Oh kak dobro, zveliczno bi bilo D. K. csi bi Jézus vu nasem szreczi edno čiszto, okinczano hizico najsao za sztalno prebivalisce i vu toj hizeczi poszteljo, sztolecz, ka bi mogao pa vu nyoj pocsivati i nyo szvojimi miloszrami napuniti za szesz gorácso szvécso liubéznoszti do szébe. Zveliczno bi bilo na nasz gledécs, csi bi mogao Jézus vu nasze szreczi pridti i vu nyi sztalno prebivati, ov csi je Ezekiel prórok té zenszthe trüd z-vuim lónao, ka je nyémi oli z-bóžov ponvezjóo csüdnovito ponovzaio, kakda pa nebi nasz Jézus lónao, ka na nasi szreczi prebivati zeli. ki nasse szreczi máti zeli, kak nam eto szamo szvedoczi z-etimi recsmi: „Sinek daj meni tvoje szrezé." Ka pa Jézus vu nasse szreczi more pridti szvojim mirom, szvojimi miloszrami, szvojim blagoszlovom, zato nasz Szv. mati Czérkev z-recsmi szv. Ivanov krsztitela olnyoz na ono opominao, na ono pobüdjavao, naj mi ravnamo pot pred Jézusom, naj mi sze Zanka z-poti naszega szreczakraj

3. ADVENTNA NEDELJA (15. 12. 1907, ČRENŠOVCI)

DPa63

»Ravnajte pot Gospodnovo.« János 1. 23.
Dom. III. Adv. Cs. 1907[42]

Pobóžno vu Kristuši vküpspravljeni krščeniki!

»Gospód je blüzi« – pravi svéta mati Cérkev vu denéšnjoj svétoj meši. Zaistino blüzi je Gospon Jézuš Kristuš, prebližava se ón dén, šteri dén bomo obslüžavali svétek narodjenja Jézušovoga, šteri dén se ščé naš Odküpiteo palig vu onom vremeni kakti na svet naroditi znovoga na našem oltari vu rokaj méšnika, vu šterom se je narodo pred 1907. leti vu siromaškoj betlehemskoj štalici. Se ščé pridti Jézuš, na naš oltar, svojimi miloščami, svojim blagoslovom, da nas na ono pomaga, ka se mi z njim na novi žitek narodimo i tak se zveličamo. Oh, kak dobro bi bilo, dragi krščeniki, či bi Jézuš vu naše srci mogeo pridti svojim mérom, svojimi miloščami, svojim blagoslovom, oh kak dobro na nas gledóč zvelično bi bilo, či bi pred njim pot vu naše srci slobodna bila. Oh, kak dobro bi bilo, či bi Jézuš vu našem srci ono najšao, ka je najšao Ezekiel[43] prórok pri sunamitskoj ženski. Ka je pa najšao Ezekiel prórok, pitate? Poleg reči svétoga pisma edno malo hižo za stalno prebivališče i vu hiži posteljo, stolec pa svečo. Oh, kak dobro, zvelično bi bilo, dragi krščeniki, či bi Jézuš vu našem srci edno čisto, okinčeno hižico najšao za stalno prebivališče i vu toj hižici posteljo, stolec, ka bi mogeo vu njoj počinoti i njo svojimi miloščami napuniti, pa ešče goréčo svečo[44] lübéznosti do sébe. Zvelično bi bilo na nas gledóč, či bi mogeo Jézuš vu naše srci pridti i vu nji stalno prebivati, ar či je Ezekiel prórok té ženske trüd z onim lónao, ka je njéni oli z bóžov pomočjóv čüdnovito ponovžio, kakda pa ne bi nas Jézuš lónao, ka vu naši srci prebivati, ki naše srci méti želi, kak nam eto sam svedoči z etimi rečmi: *»Sinek, daj meni tvoje srcé.«* Ka pa Jézuš vu naše srci more pridti svojim mérom, svojimi miloščami, svojim blagoslovom, zato nas svéta mati Cérkev z rečmi svétoga Ivana Krstitela dnjes na ono opomina, na ono pobüdjava, naj mi ravnamo pot pred Jézušom, naj mi one zanke z poti našega srca kraj

---

[42] Dom. III. Adv. = Dominica tertia Adventus ('tretja adventna nedelja'); Cs. = Cserencsócz (Črenšovci).

[43] Pridigar omenja preroka Ezekiela, vendar gre vsebinsko za svetopisemsko pripoved o preroku Elizeju in Šunemki (2 Kr 4,8–37).

[44] Prečrtan ostrivec na *e*.

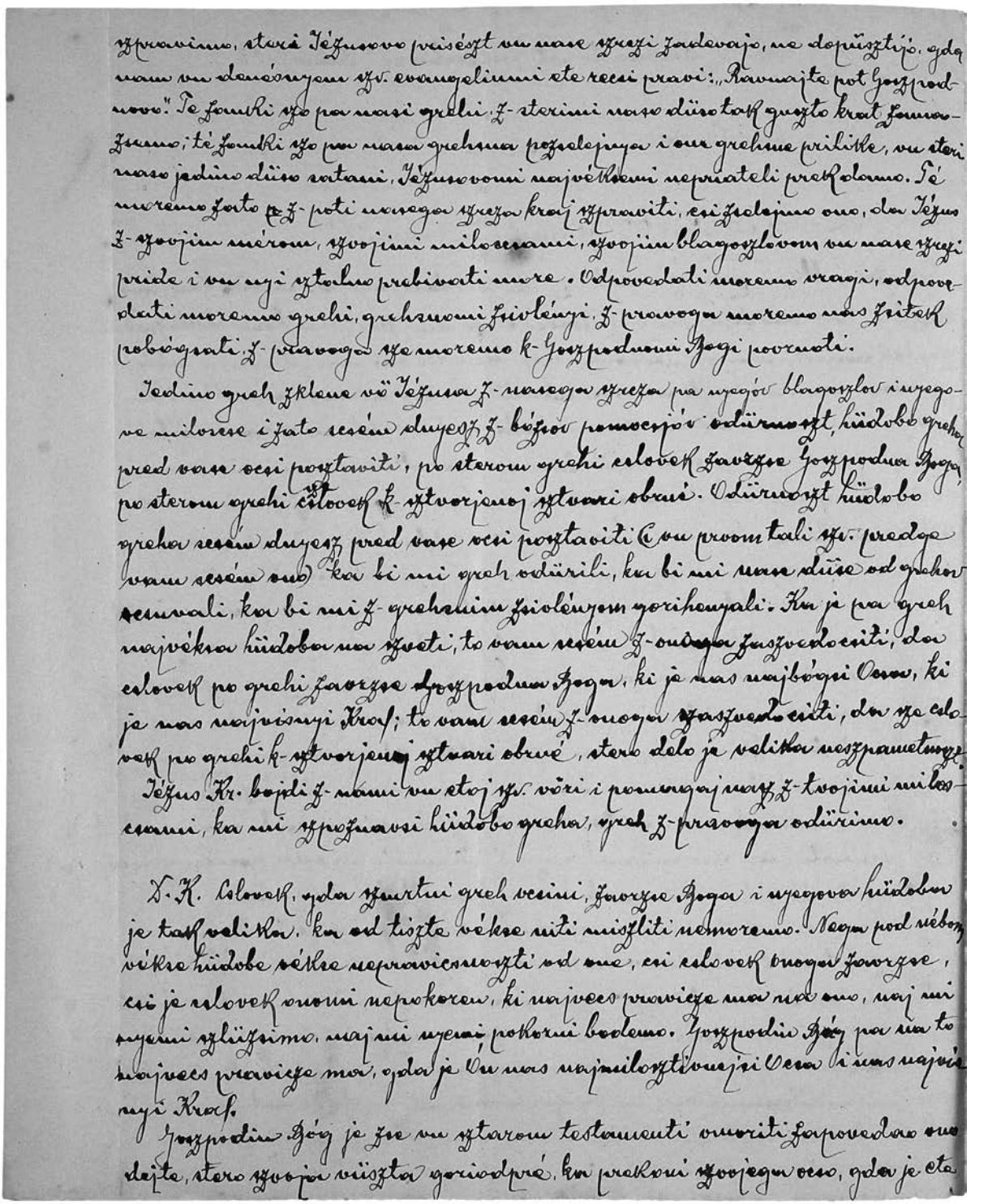

zpravimo, stera Jézusove prisézte vu nase szreci zadevajo, ne dopüsztijo, gda nam vu denésnyom szv. evangelimi ete recsi pravi: „Ravnajte pot Gszpodnovo." Se zatoli szo pa nasi grehi, z-sterimi naso düso tak gvüsto krat zmozemo; te zatoli szo pa nasa grehnna pozselejnya i our grehne prilike, vu steri naso jadno düso zatami, Jézusovomi najvékseimi nepriateli prekolamo. Se moremo zato pa z-poti nasega szreza kraj izpraviti, esi zselejmo ono, dav Jézus z-szvojim mérom, szvojimi miloszrami, szvojim blagoszlovom vu nase szreci pride i vu nyi sztalno prebivati more. Odpovedati moremo vragi, odpovedati moremo grehi, grehnovni fiolényi, z-pravoga moremo nas Zitek robógnati, z-pravoga sze moremo k-Gszpodnovi Szogi povrnoti.

Jedino greh zaklene vö Jézusa z-nasega szreza pa nyegov blagoszlov i nyegove milosze i zato szesém dnyesz z-bóžov pomocsjov odürnoszt, hüdobo greha pred vase oczi poszt avitti, po sterom grehi esloveк zavrzse Gszpodna Szoga, po sterom grehi človeк k-sztvorjenoj sztvari obrne. Odürnoszt hüdobo greha szesém dnyesz pred vase oczi poszt aviti (e vu proom tali sze. predga vam szesém vu) ka bi mi greh odürili, ka bi mi nase düse od grehov szemvali, ka bi mi z-grehnnim fiolényom gorihnyali. Ka je pa greh najvékssa hüdoba na zveti, to vam szesém z-onoga gaszvedocsiti, dav esloveк po grehi zavrzse Gszpodna Szoga, ki je nas najbógsi Ocsa, ki je nas najvisnyi Kralj; to vam szesém z-onoga szvedocsiti, dav sze esloveк po grehi k-sztvorjenoj sztvari obrne, sterо delo je velikssa neszpametnoszt.

Jézus Kr. bojdi z-nami vu etoj szv. vöri i pomnozaj nasz z-tvojimi miloszcami, ka mi szpoznavsi hüdobo greha, greh z-pravoga odürnemo.

V. K. Esloveк, gda zmerti greh vesini, zavrzse Szoga i nyegovo hüdobno je tak velikssa, ka od tiszte vékse niti misliti nemoremo. Nega pod nébom vékse hüdobe sétke nepravicsnoszti od one, esi esloveк onoga zavrzse, esi je esloveк onomi neprokorcn, ki najvecs pravicze ma nad ono, naj mi nyemi szlüzsimo, naj mi nyemi pothomi bodemo. Gszpodin Szóg pa ma to najvecs pravicze ma, gda je Ov nas najmilosztivnyi Ocsa i nas najvisnyi Kralj.

Gszpodin Szóg je zse vu sztarom testamenti omoriti zapovedao one dejte, stero szvojo vüszto gorizdré, ka prekosi szvojega ocsa, gda je eta

spravimo, šteri Jézušovo prišést vu naše srci zadevajo, ne dopüstijo, gda nam vu denéšnjem svétom evangeliumi ete reči pravi: »*Ravnajte pot Gospodnovo.*« Te zanki so pa naši grehi, z šterimi našo düšo tak gustokrat zamažemo; té zanki so pa naša grehšna poželejnja i one grehšne prilike, vu šteri našo jedino düšo šatani, Jézušovomi najvékđemi neprijateli, prekdamo. Té moremo zato z poti našega srca krajspraviti, či želejmo ono, da Jézuš z svojim mérom, svojimi miloščami, svojim blagoslovom vu naše srci pride i vu nji stalno prebivati more. Odpovedati moremo vragi, odpovedati moremo grehi, grehšnomi živlénji, z pravoga moremo naš žitek pobógšati, z pravoga se moremo k Gospodnomi Bogi povrnoti.

Jedino greh zklene vö Jézuša z našega srca pa njegóv blagoslov i njegove milošče, i zato ščém dnjes z bóžov pomočjóv odürnost, hüdobo greha pred vaše oči postaviti, po šterom grehi človek zavrže Gospodna Boga, po šterom grehi se človek k stvorjenoj stvari obrné. Odürnost, hüdobo greha ščém dnjes pred vaše oči postaviti (i vu prvom tali svéte predge vam ščém ono) ka bi mi greh odürili, ka bi mi naše düše od grehov očuvali, ka bi mi z grehšnim živlénjom gorihenjali. Ka je pa greh najvékša hüdoba na sveti, to vam ščém z onoga zasvedočiti, da človek po grehi zavrže Gospodna Boga, ki je naš najbógši Oča, ki je naš najvišnji Kral; to vam ščém z onoga zasvedočiti, da se človek po grehi k stvorjenoj stvari obrné, štero delo je velika nespametnost.

Jézuš Kristuš, bojdi z nami vu etoj svétoj vöri i pomagaj nas z tvojimi miloščami, ka mi, spoznavši hüdobo greha, greh z pravoga odürimo.

Dragi krščeniki. Človek, gda smrtni greh včini, zavrže Boga i njegova hüdoba je tak velika, ka od tiste vékše niti misliti ne moremo. Nega pod nébom vékše hüdobe, vékše nepravičnosti od one, či človek onoga zavrže, či je človek onomi nepokoren, ki največ pravice ma na ono, naj mi njemi slüžimo, naj mi njemi pokorni bodemo. Gospodin Bóg pa na to največ pravice ma, gda je Ón naš najmilostivnejši Oča i naš najvišnji Kral.

Gospodin Bóg je že vu starom teštamenti vmoriti zapovedao ono dejte, štero svoja vüsta goriodpré, ka prekoni svojega očo, gda je ete

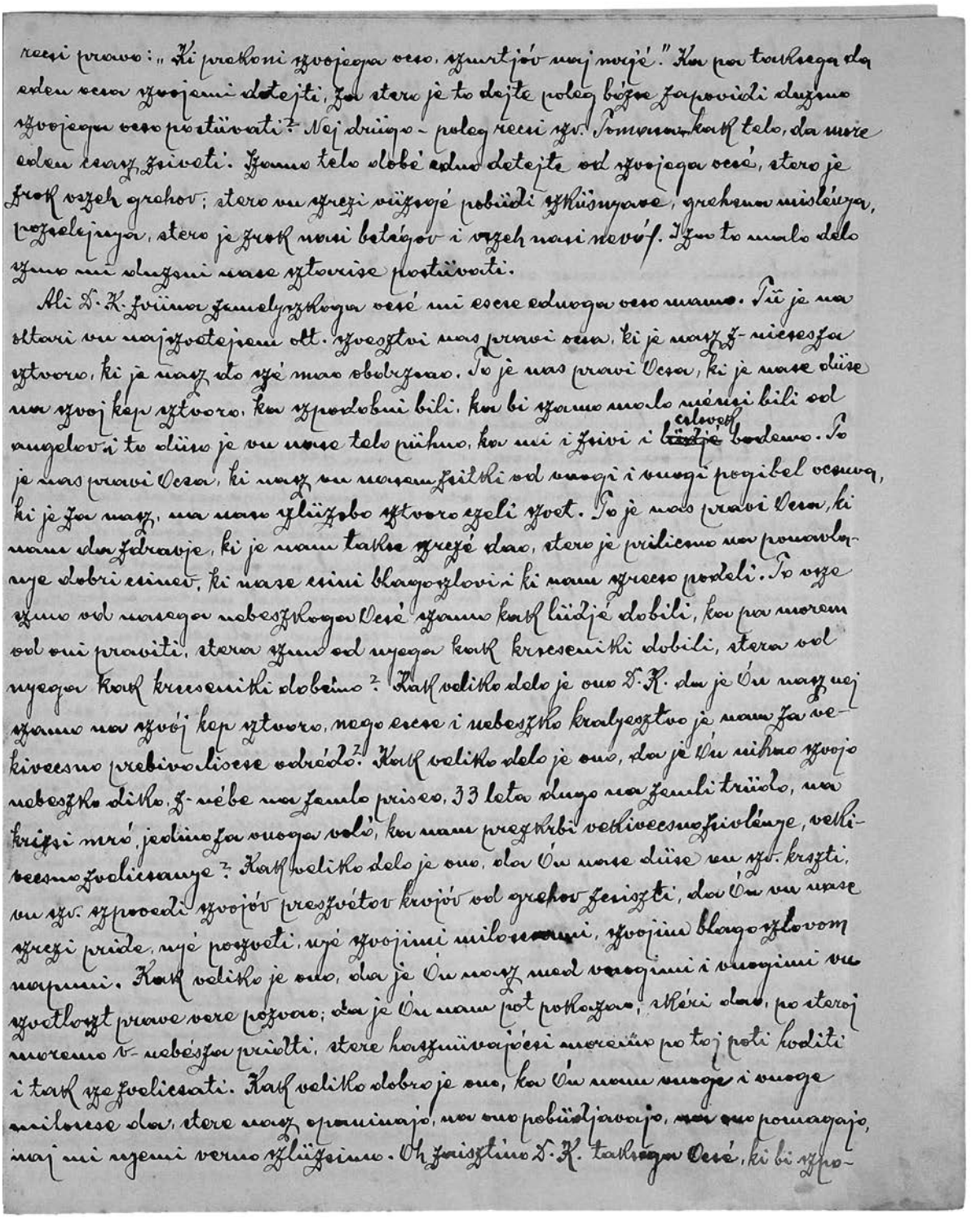

reesi pravo: „Ki prekoni szvojega occa, szmrt jov nej nojé." Kaj pa tauksega da eden occa szvojemi detejti, za stero je to dejte poleg bożye zapovidi dużno szvojega occa po stüvati? Nej drügo – poleg reesi szv. Pavla kaj tělo, da mre eden cesz żiveti. Żemo tělo slobé edno detejte od szvojega occá, stero je żrok vszeh grehov; stero na szrczi vüzrejé pobüdi szkűsnyave, grehom mislénya, rozsoljenya, stero je żrok nasi betégov i vszeh nasi nevól. Żna to malo delo szmo mi dolżni nasze sztvorise postüvati.

Ali D. K. żvüna żamelyszkoga occá ni escze ednoga occa nemo. Tü je na sztari na najzvolejsem alt. szveszti nas pravi occa, ki je nasz Z- nieszega sztvora, ki je nasz do zgé nasz obdrzsao. To je nas pravi Occa, ki je nasze düse na szvoj kip sztvoro, ka szpodobni bili, ka bi szmo mogli méjti bili od angelov i to düso je vu nasze telo püsno, ka mi i żivi i človeški bodemo. To je nas pravi Occa, ki nasz na nasem żitki od mogi i mogi pogibel ocsuva, ki je za nasz, na naso zdüzbo sztvoro czeli zvot. To je nas pravi Occa, ki nam da żdravje, ki je nam takse grezé dao, stero je prilicno na ponavlanye dobri csinei, ki nasze csini blagoszlovi i ki nam szrecso podeli. To vze szmo od nasega nebeszkoga Occá szamo kaj lüdje dobili, ka pa morem od oni praviti, stera szmo od nyega kaj krsesenikí dobili, stera od nyega kaj krsesenikí dobemo? Kaj velikó delo je ono D. K. da je Ón nasz nej szamo na szvój kip sztvoro, nego escze i nebeszko kralyeszto je nam za vekivecsno prebivolisce odrádo. Kaj velikó delo je ono, da je Ón nihao szvojo nebeszko dilko, Z- nébe na zemlo prisao, 33 leta długo na zemli trüdo, na krizi mrő, jeolino za nasega volé, ka nam prezkrbi vekivecsno żivlenye, vekivecsno żveliczanye? Kaj velikó delo je ono, da Ón nasze düse na szv. krszti, na szv. szpovedi szvojó presztétov krvjó od grehov żenszti, da Ón na nasze szrczi pride, nyé pozvoli, nyé szvojimi milosczami, szvojim blagoszlovom napuni. Kaj velikó je ono, da je Ón nasz med vszemi i vszemi na szvetloszt prave vere pozvao; da je Ón nam pot pokazao, skéri dao, po stereji moremo v- nebészo priti, stere koszmüvajóci moremo po toj proti hoditi i tak zveliczati. Kaj velikó dobro je ono, ka Ón nam vszega i vszega milosce da, stere nasz opominajo, na ono pobüdjavajo, na ono ponavajo, naj mi vzemi verno szlüżimo. Oh żeiszlimo D. K. takszega Occá, ki bi szpo-

reči pravo: *»Ki prekoni svojega očo, smrtjóv naj mrjé.«* Ka pa takšega da eden oča svojemi detejti, za štero je to dejte poleg bóže zapovidi dužno svojega očo poštüvati? Nej drügo – poleg reči svétoga Tomaša, kak telo, da more eden čas živeti. Samo telo dobé edno detejte od svojega očé, štero je zrok vseh grehov; štero vu srci vüžgé, pobüdi sküšnjave, grehšna mišlénja, poželejnja, štero je zrok naši betégov i vseh naši nevól. I za to malo delo smo mi dužni naše stariše poštüvati.

Ali, dragi krščeniki, zvüna zemeljskoga očé mi ešče ednoga očo mamo. Tü je, na oltari, vu najsvetejšem oltarskom svestvi naš pravi oča, ki je nas z ničesa stvoro, ki je nas do sé mao obdržao. To je naš pravi Oča, ki je naše düše na svoj kep stvoro, ka spodobni bili, ka bi samo malo ménši bili od angelov, i to düšo je vu naše telo pühno, ka mi i živi i človek bodemo. To je naš pravi Oča, ki nas vu našem žitki od vnogi i vnogi pogibel očuva, ki je za nas, na našo slüžbo stvoro celi svet. To je naš pravi Oča, ki nam da zdravje, ki je nam takše srcé dao, štero je prilično na ponavlanje dobri činev, ki naše čini blagoslovi i ki nam srečo podeli. To vse smo od našega nebeskoga Očé samo kak lüdjé dobili, ka pa morem od oni praviti, štera smo od njega kak krščeniki dobili, štera od njega kak krščeniki dobémo? Kak veliko delo je ono, dragi krščeniki, da je Ón nas nej samo na svój kep stvoro, nego ešče i nebesko kraljestvo je nam za vekivečno prebivališče odrédo? Kak veliko delo je ono, da je Ón nihao svojo nebesko diko, z nébe na zemlo prišeo, 33 leta dugo na zemli trüdo, na križi mró, jedino za onoga voló, ka nam prezkrbi vekivečno živlénje, vekivečno zveličanje? Kak veliko delo je ono, da Ón naše düše vu svétom krsti, vu svétoj spovedi svojóv presvétov krvjóv od grehov zčisti, da Ón vu naše srci pride, njé posveti, njé svojimi miloščami, svojim blagoslovom napuni. Kak veliko je ono, da je Ón nam pot pokazao, škéri dao, po šteroj moremo v nebésa pridti, štere hasnüvajóči moremo po toj poti hoditi i tak se zveličati. Kak veliko dobro je ono, ka Ón nam vnoge i vnoge milošče da, štere nas opominajo, na ono pobüdjavajo, na ono pomagajo, naj mi njemi verno slüžimo. Oh zaistino, dragi krščeniki, takšega Očé, ki bi spo-

dobeu bio k-naseemi nebeszkomi Ocsi, nigdar gov nej bilo i ne bodego na szveti; „Patkszega Ocsé nemoremo najdti - pravi Tertullian.

I tiogo najdobrotivnejsega i tiogo najmilosztivnejsega Ocso zaloszttimo, zbantüjemo mi D. K. zdaj i kelko krat grsh vesimmo. Vszako nase ne grsh vzprodanje je novi zdorecz naseemi nebeszkomi Ocsi, z-sterim mi Njega bijemo. Vszako nase ne grsh vzpraslanje je nava rana, stero mi na naseem Ocsi zdarimo. Vszako nase ne grsh vzpradanje je novo krizsno zdrevo, na stero mi naszega najdobrotivnejsega Ocso poliv neszmilseno razpétimo, kaj nam to szv. Pavec apostol szvedoczi z-etimi recsmi: „Z-novega na krizo razpétija Szina bozsega." Zeli je to nej sztrahovitna hüdoba, jeli je nej ta hüdoba sztrahovitna kastige vredna? Oh D. K. esi bi mi szamo z-ednim malom tolmi mi zbantüvanjov, z-sterimi nebeszkoga Ocso zbantüjemo, zbantüvali naszega zemelszkoga szeca, ki szo nam drüigo nej dali, kak telo, te grsh vszeh nevóf, jeli, ka bi nasz vszi lüdjé za hüdo, za nezahvalno dejte pravili, jeli ka bi i szami szebé za nevredne dvszali na ono, ka nasz nebo trpi, ka nasz zemla nosi? Zdaj pa ta bantüvanja proti naseemi nebeszkomi Ocsi tak lehko, telko krat i szami nasloo vesimmo, proti nebeszkomi Ocsi, ki je nam nej szamo telovno, nego i düsevno zivlenje dao; proti nebeszkomi Ocsi, ki je nasz na veliksesno blazensztvo sztvoro; proti nebeszkomi Ocsi, ki je nam szvojov krojov, szvojov krizsnov szmrtjov örocsino pripravo, za tolko örocsino, stero nasz na vszevéke za blazene napravi; proti nebeszkomi Ocsi, ki nasz goridrzi, ki na nasz vszakoga szthb nosi; zdaj pa proti tomi nebeszkomi Ocsi bantüvanja vesimmo z-nasimi grehami, té na dvszimo szebé za hüdo, za nevredne na ono, ka nasz nebo trpi, ka nasz zemla nosi? Zdaj pa - poleg recsi szv. Auguszttina - : „Patkszega Ocso zbantüvati, kak nasz milseno delo je." Zdaj je Nathan prirok pred Davida krala poszlano one dobre czine, ne stere je od Boga tao dobo, te je vze je kral gorigbüdo od grsha vzeti; vzprozmo je hüdobo szvojega grsha, z-sterim je Boga zbantüvao, vzkuzé pozabüvanja je Gaesco tocsiti i od vzesne bolezno vzti je nej mogeo drüigo pravitz, kak ato: „Pregrsho vzam proti mojemi blobromi Bogi." Nathan prirok je vzamno one dobrote pred ocsi Davidov poszlano, stere je Gospodin Bog nyemi jedino kak csloveki dao i zse z-te je vzprozmo David hüdobo szvojega grsha

doben bio k našemi nebeskomi Oči, nigdar ga nej bilo i ne bode ga na sveti – *»Takšega Očé ne moremo najdti«* – pravi Tertulijan.

I toga najdobrotivnejšega i toga najmilostivnejšega Očo žalostimo, zbantüjemo mi, dragi krščeniki, gda i kelkokrat greh včinimo. Vsako naše vu greh spadanje je novi vdarec našemi nebeskomi Oči, z šterim mi Njega bijemo. Vsako naše vu greh spadanje je nova rana, štero mi na našem Oči vdarimo. Vsako naše vu greh spadanje je novo križno drevo, na štero mi našega najdobrotivnejšega Očo palig nesmileno razpétimo, kak nam to svéti Paveo apoštol svedoči z etimi rečmi: *»Znovoga na križ razpétijo Sina bóžega.«* Jeli je to nej strahovitna hüdoba, jeli je nej ta hüdoba strahovitne kaštige vredna? Oh, dragi krščeniki, či bi mi samo z ednim malim talom oni zbantüvanjov, z šterimi nebeskoga Očo zbantüjemo, zbantüvali našega zemeljskoga očo, ki so nam drügo nej dali kak telo, te zrok vseh nevól, jeli ka bi nas vsi lüdjé za hüdo, za nezahvalno dejte pravili, jeli ka bi i sami sebé za nevredne držali na ono, ka nas nébo trpi, ka nas zemla nosi? Gda pa ta bantüvanja proti našemi nebeskomi Oči tak lehko, telkokrat i sami rada včinimo proti nebeskomi Oči, ki je nam nej samo telovno, nego i düševno živlénje dao; proti nebeskomi Oči, ki je nas na vekivečno blaženstvo stvoro; proti nebeskomi Oči, ki je nam svojóv krvjóv, svojóv križnov smrtjóv öročino pripravo, pa takšo öročino, štera nas na vsevéke za blažene napravi; proti nebeskomi Oči, ki nas goridrži, ki na nas vsakoga skrb nosi; gda pa proti tomi nebeskomi Oči bantüvanja včinimo z našimi grehami, té ne držimo sebé za hüde, za nevredne na ono, ka nas nébo trpi, ka nas zemla nosi? Gda pa – poleg reči svétoga Augustina – *»Takšega Očo zbantüvati, kak nesmileno delo je.«* Gda je Natan prórok pred David krala postavo one dobre čine, vu šteri je od Boga tao dobo, té se je kral gorizbüdo od greha smrti; spoznao je hüdobo svojega greha, z šterim je Boga zbantüvao, skuzé požalüvanja je začeo točiti i od srčne boleznosti je nej mogeo drügo praviti kak eto: *»Pregrehšo sam proti mojemi dobromi Bogi.«* Natan prórok je samo one dobrote pred oči Davida postavo, štere je Gospodin Bóg njemi jedino kak človeki dao, i že z te je spoznao David hüdobo svojega greha,

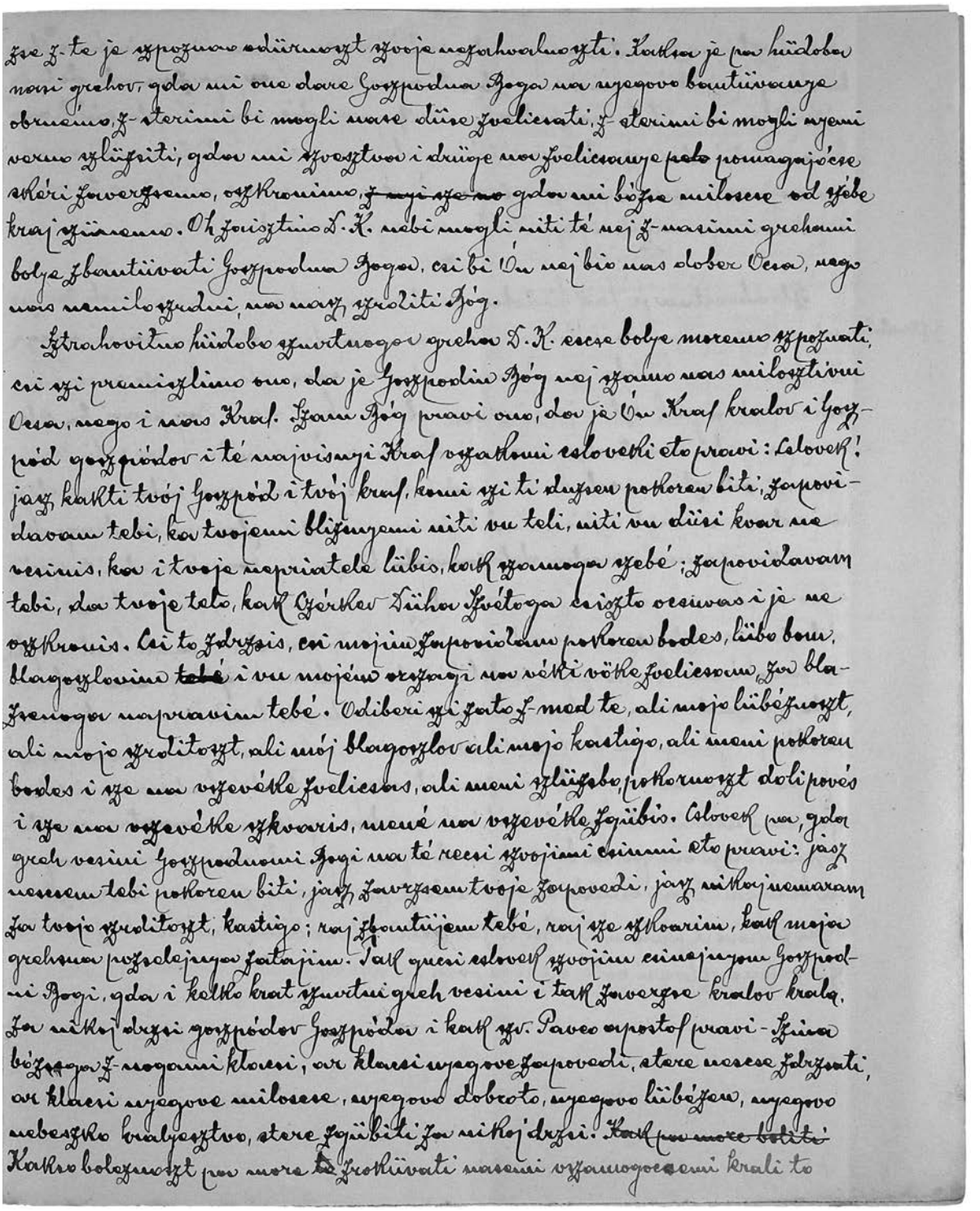

zse z-te je szpozuvo odüvnoszt szvoje nezahvalnoszti. Kakssa je pa hüdobo nasi grehov, gda mi one dare Gozpodina Boga na vszegovo bantüvanje obrnemo, z-terimi bi mogli nase düse zvelicsati, z-terimi bi mogli vszemi vekmo vzlüzsiti, gda mi szvoszttvo i drüge nase zvelicsanje pak pomagajócse skéri zavergemo, ozkronimo, z nyi sze mo gda mi bózse milosce od zébe kraj gyémemo. Oh zoiszlmo D. K. nebi mogli niti té naj z-nasimi grehami bolye zbantüvati Gozpodina Boga, csi bi Ón naj bio nas dober Ocsa, nego nas namilo szrdni, na nasz szrditi Bóg.

Sztrahovitno hüdobo szmrtnoga grehov D. K. esesse bolye moremo szpozuati, csi szi premiszlimo ono, dka je Gozpodin Bóg naj szamo nas miloszlivi Ocsa, nego i nas Kral. Szam Bóg pravi ono, dka je Ón Kraj kralov i Gozpód gozpódov i té najvisnyi Kraj vszakomi csloveki eto pravi: Csloveik! jaz kakti tvój Gozpód i tvój kraj, komi szi ti dužen pohoran biti, zapovidavam tebi, kak tvojemi bližnyemi niti na teli, niti na düsi kvar ne csinis, kak i tvoje napriatele lübis, kak szamoga szebé; zapovidavam tebi, dka tvoje telo, kak Czérkev Szihov Szvétoga csiszto ocsivas i je ne oszkrunis. Csi to zdrzsis, csi mojim zapovidam pohoran bodes, lübo bom, blagoszlovim tebé i na mojém orszagi na véki véhe zvelicsano, kak blazsenoga napriatim tebé. Odibere szi zato z-med te, ali mojo lübéznoszt, ali mojo szrditoszt, ali mój blagoszlov ali mojo kastigo, ali mani pohoran bodes i sze na vszevéke zvelicsan, ali mani szlüzsabo, pohornoszt dolipovés i sze na vszevéke szkvaris, mené na vszevéke zgübis. Csloveik (na, gda greh csinis Gozpodinomi Bogi na té recsi szvojimi csinmi eto pravi: jaz nemem tebi pohoran biti, jaz zavergem tvoje zapovedi, jaz nikoj nemaram za tvoje szrditoszt, kastigo; raj zbantüjem tebé, raj sze szkvarim, kak moje grehsna pozselenyna zatajim. Tak queri csloveik szvojim csinjenyem Gozpodni Bogi, gda i kelko krat szmrtni greh csinis i tak zavergse kralov krala, za nikoj dnzsi gozpódov Gozpóda i kak sze. Paveo apostol pravi - Szina bózsega z-nogami klonsi, ar klansi njegove zapovedi, stere nocsese zdrzsati, ar klaneti njegove milosce, njegovo dobroto, njegovo lübézen, njegovo nebeszko kralyoszto, stere zgübiti za nikoj dnzsi. Kak pa more biti Kakso bolezmoszt pa more ta Szrditi nasemi vszamogocsemi krali to

že z te je spoznao odürnost svoje nezahvalnosti. Kakša je pa hüdoba naši grehov, gda mi one dare Gospodna Boga na njegovo bantüvanje obrnémo, z šterimi bi mogli naše düše zveličati, z šterimi bi mogli njemi verno slüžiti, gda mi svestva i drüge, na zveličanje pomagajóče škéri zavržemo, oskronimo, gda mi bóže milošče od sébe kraj sünemo. Oh, zaistino, dragi krščeniki, ne bi mogli niti té nej z našimi grehami bolje zbantüvati Gospodna Boga, či bi Ón nej bio naš dober Oča, nego naš nemilosrdni, na nas srditi Bóg.

Strahovitno hüdobo smrtnoga greha, dragi krščeniki, ešče bolje moremo spoznati, či si premislimo ono, da je Gospodin Bóg nej samo naš milostivni Oča, nego i naš Kral. Sam Bóg pravi ono, da je Ón Kral kralov i Gospód gospódov i té najvišnji Kral vsakomi človeki eto pravi: *»Človek! Jas kakti tvój Gospód i tvój kral, komi si ti dužen pokoren biti, zapovidavam tebi, ka tvojemi bližnjemi niti vu teli, niti vu düši kvar ne včiniš, ka i tvoje neprijatele lübiš kak samoga sebé; zapovidavam tebi, da tvoje telo kak Cérkev Düha Svétoga čisto očuvaš i je ne oskroniš. Či to zdržiš, či mojim zapovidam pokoren bodeš, lübo bom, blagoslovim i vu mojém orsagi na véki vöke zveličam, za blaženoga napravim tebé. Odiberi si zato zmed te ali mojo lübéznost ali mojo srditost, ali mój blagoslov ali mojo kaštigo, ali meni pokoren bodeš i se na vse véke zveličaš, ali meni slüžbo, pokornost doli povéš i se na vse véke skvariš, mené na vse véke zgübiš.«* Človek pa, gda greh včini Gospodnomi Bogi, na té reči svojimi činmi eto pravi: *»Jas neščem tebi pokoren biti, jas zavržem tvoje zapovedi, jas nikaj ne maram za tvojo srditost, kaštigo; raj zbantüjem tebé, raj se skvarim, kak moja grehšna poželejnja zatajim.«* Tak guči človek svojim činejnjom Gospodni Bogi, gda i kelkokrat smrtni greh včini, i tak zavrže kralov krala, za nikoj drži gospódov Gospóda i kak svéti Paveo apoštol pravi – *»Sina bóžega z nogami klači, ar klači njegove zapovedi, štere nešče zdržati, ar klači njegove milošče, njegovo dobroto, njegovo lübézen, njegovo nebesko kraljestvo, štere zgübiti za nikoj drži.«* Kakšo boleznost pa more zroküvati našemi vsamogočemi krali to

nemilosztivno Zamstavanje, gdov viditi more; ka mi, ki i najmánse zbantüvanje pozabiti nemorémo, zbantüvanje najvisnyega Za malo delo, za nikoj drzsimo. Oh kakssen Zaloszt je nov Bogov gledées ono D. K. gda viditi more, ka mi liüdjé, steri sze drügim liüdém priliZavajo, steri liüdi Zapovidi verno sZpunyavajo, sZamo nyegove Zapovedi sZpuniti nesszejo. Teli pa to nej ospotavanje najvisnyega Krala, nasega Gozpodna Boga?

Sztrahovitno je tak hüdoba szmrtnoga grehov D. K. ov po grehi Zavrzse i zbantüje eslovek szvojega najbólsega Vero i Za nikoj drzsi szvojega najvisnyega Krala. Drügo hüdoba szmrtnoga grehov nu snom ztoji, ka sze po nyem eslovek od Boga k- sztvorjenoj sztvari obrné i kak szam Bóg pravi, ka eslovek po grehi mezsto nyega gnyój obinyava. Tak csiniti je pa velikoa norozt od sztrani eslovéka i od tigzte bétke nega pred nébom, ov jeli je nej velikoa nórozt isztinszko delo Za ne isztinszko, plemenitno, drago delo Za nikoj, Za malo vrejno delo ~~Zavrzsti~~, kaszak Za kvar Zavrzsti i tak csini eslovek, gdov pregrehsi. Zavrzse eslovek po csinyenyi grehov isztinszko delo Za ne isztinszko. Kakssen pa? Tak D. K. ka eslovek malo krat, nigdar ne Zadobé ono, ka po grehi Zadobiti Zeli. Grehmitki, gde szo ~~[illegible]~~ dobrov, gde szo szadi vasi grehov? jeli, ka szte sze dosztar trüdili na grehsnom Zivlényi, gde szo pa kaszthi? Oh kakssen krat privoli eslovek na grehsnom pozselenyen, brezi onoga, ka bi ga sZpuniti mogeo. Oh kakssen krat naskoni eslovek szvojemi nepriateli kvar csiniti, oh kak dugo gor esenéri mantrajo proti nyemi, brezi onoga, ka bi szi je nad nyim sZpuniti mogeo, brezi onoga, ka bi nyemi kvar csiniti mogeo. Teli je pa to nej nezrecsenum nórozst, bózso Zapoved prelomiti, Boga Zavrzsti, Sztvoritela zbantüvati Za takssne sztvorjene sztvari voló, steroo eslovek té dönok Zadobiti nemore.

nemilostivno zametavanje, gda viditi more, ka mi, ki i najménše zbantüvanje pozabiti ne moremo, zbantüvanje najvišnjega za malo delo, za nikoj držimo. Oh, kakša žalost je na Boga gledóč ono, dragi krščeniki, gda viditi more, ka oni lüdjé, šteri se drügim lüdém prilizavajo, šteri lüdi zapovidi verno spunjavajo, samo njegove zapovedi spuniti neščejo. Jeli pa to nej ošpotavanje najvišnjega Krala, našega Gospodna Boga?

Strahovitna je tak hüdoba smrtnoga greha, dragi krščeniki, ar po grehi zavrže i zbantüje človek svojega najbólšega Očo i za nikoj drži svojega najvišnjega Krala. Drüga hüdoba smrtnoga greha vu onom stoji, ka se po njém človek od Boga k-stvorjenoj stvari obrné, i kak sam Bóg pravi, ka človek po grehi mesto njega gnjój obinjava. Tak činiti je pa velika norost od strani človeka i od tiste vékše nega pod nébom, ar jeli je nej velika nórost istinsko delo za neistinsko, plemenitno, drago delo za nikaj, za malovredno delo, hasek za kvar zavržti, i tak čini človek, gda pregrehši. Zavrže človek po činejnji greha istinsko delo za neistinsko. Kakda pa? Tak, dragi krščeniki, ka človek malokrat, nigdar ne zadobé ono, ka po grehi zadobiti želi. Grehšniki, gde so dobra, gde so sadi vaši grehov? Jeli, ka ste se dosta trüdili vu grehšnom živlénji, gde so pa haski? Oh, kelkokrat privoli človek vu grehšna poželejnja, brezi onoga, ka bi je spuniti mogeo. Oh, kelkokrat nakani človek svojemi neprijateli kvar činiti, oh, kak dugo ga čeméri mantrajo proti njemi, brezi onoga, ka bi si je nad njim spuniti mogeo, brezi onoga, ka bi njemi kvar činiti mogeo. Jeli je pa to nej nezrečena nórost, bóžo zapoved prelomiti, Boga zavržti, Stvoritela zbantüvati za takše stvorjene stvari voló, štero človek té denok zadobiti ne more.

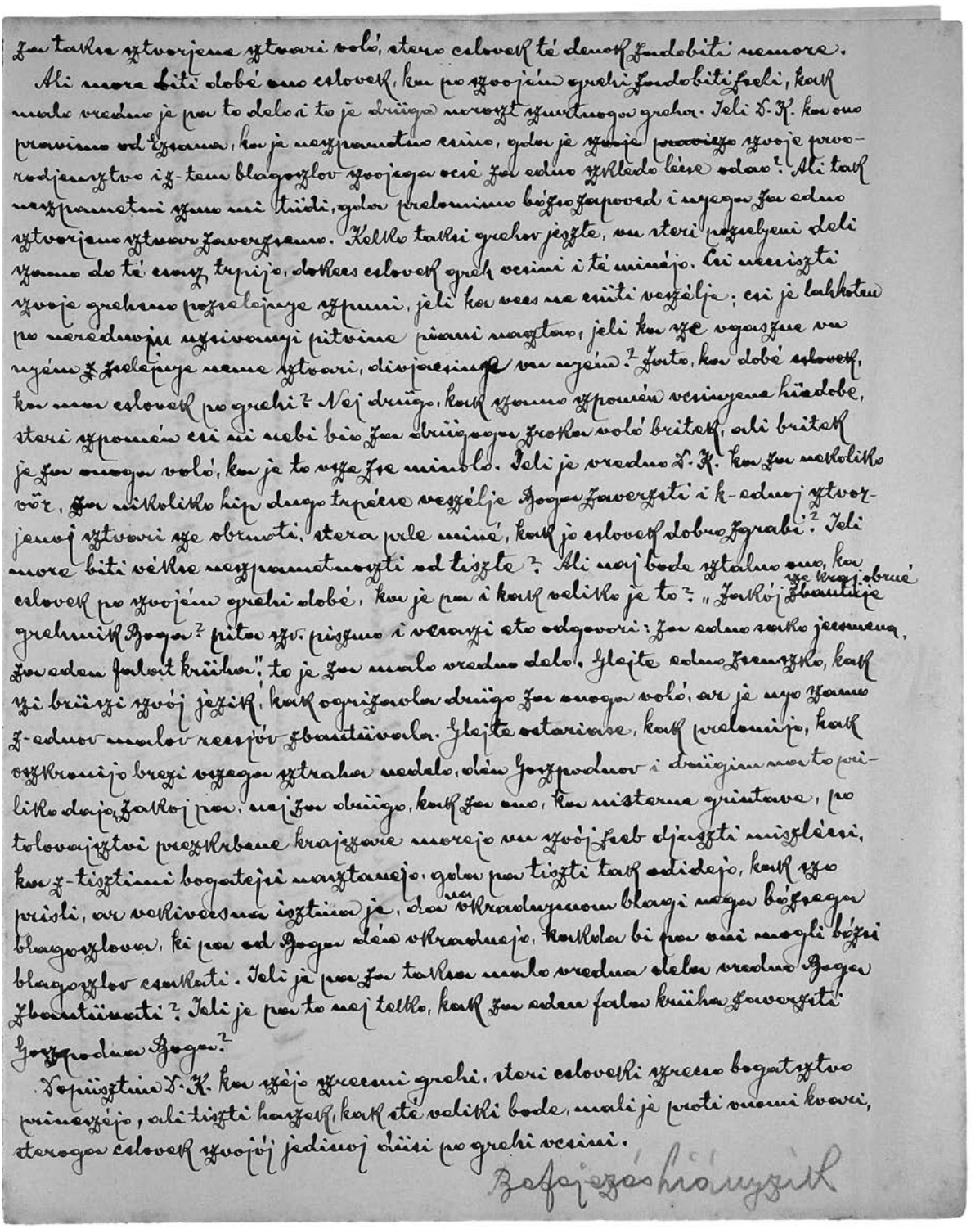

za takše stvorjene stvari voló, štero človek té denok zadobiti ne more.[45]

Ali morebiti dobé ono človek, ka po svojém grehi zadobiti želi, kak malovredno je pa to delo, i to je drüga norost smrtnoga greha. Jeli, dragi krščeniki, ka ono pravimo od Ežaua, ka je nespametno čino, gda je svoje prvorodjenstvo i z tem blagoslov svojega očé za edno skledo léče odao? Ali tak nespametni smo mi tüdi, gda prelomimo bóžo zapoved i njega za edno stvorjeno stvar zavržemo. Kelko takši grehov jeste, vu šteri poželjeni deli samo do té čas trpijo, dokeč človek greh včini, i té minéjo. Či nečisti svoje grehšno poželejnje spuni, jeli, ka več ne čüti vesélje; či je lahkoten po nerédnom uživanji pitvine pijani nastao, jeli, ka se vgasne vu njém želejnje neme stvari, divjačine vu njém? Zato, ka dobé, ka ma človek po grehi? Nej drügo, kak samo spomén včinjene hüdobe, šteri spomén, či ni ne bi bio za drügoga zroka voló britek, ali britek je za onoga voló, ka je to vse že minolo. Jeli je vredno, dragi krščeniki, ka za nekoliko vör, za nikoliko hip dugo trpéče vesélje Boga zavržti i k ednoj stvorjenoj stvari se obrnoti, štera prle miné, kak jo človek dobro zgrabi? Jeli more biti vékše nespametnosti od tiste? Ali naj bode stalno ono, ka človek po svojém grehi dobé, ka je pa i kak veliko je to? *»Zakój se kraj obrné grehšnik ⟨od⟩ Boga?«* Pita svéto pismo i včasi eto odgovori: *»Za edno šako ječmena, za eden falat krüha;«* to je za malovredno delo. Glejte edno žensko, kak si brüsi svój jezik, kak ogrizavla drügo za onoga voló, ar je njo samo z ednov malov rečjóv zbantüvala. Glejte oštarijaše, kak prelomijo, kak oskronijo brezi vsega straha nedelo, dén Gospodnov, i drügim na to priliko dajo, zakoj pa, nej za drügo, kak za ono, ka ništerne grintave, po tolovajstvi prezkrbene krajcare morejo vu svój žeb djasti, misléči, ka z tistimi bogatejši nastanejo, gda pa tisti tak odidejo, kak so prišli, ar vekivečna istina je, da na vkradnjenom blagi nega bóžega blagoslova, ki pa od Boga dén vkradnejo, kakda bi pa oni mogli bóži blagoslov čakati. Jeli je pa za takša malovredna dela vredno Boga zbantüvati? Jeli je pa to nej telko, kak za eden [falat] krüha zavržti Gospodna Boga?

Dopüstim, dragi krščeniki, ka séjo srečni grehi, šteri človeki srečo, bogatstvo prineséjo, ali tisti hasek, kak šté veliki bode, mali je proti onomi kvari, šteroga človek svojój jedinoj düši po grehi včini.

Befejezés hiányzik[46]

[45] Nadaljevanje na priloženem listu, kar je avtor nakazal s ponovitvijo zadnjega stavka na pridižni poli (»za takše stvorjene stvari voló, štero človek té denok zadobiti ne more«).

[46] Z vijolično barvico je pripisana madžarska opomba *Befejezés hiányzik* ‘Manjka zaključek’. Ni mogoče zanesljivo ugotoviti, ali jo je zapisal Horvat sam ali kasnejša roka.

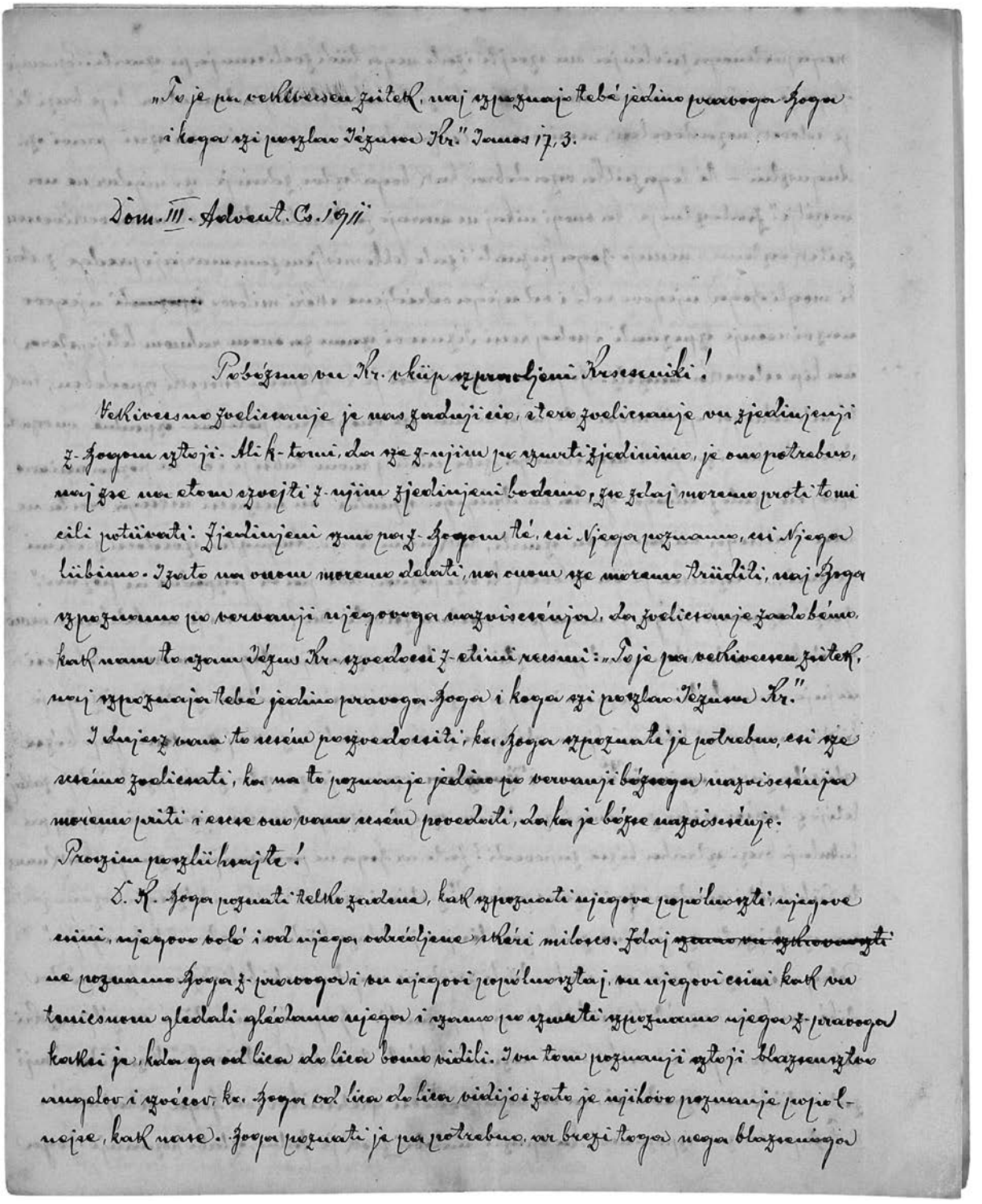

„To je pa vekivečen žitek, naj vzpoznajo tebé jedino pravoga Boga i koga si poslao Jézusa Kr." Ioann 17, 3.

Dom. III. Adventi. Ca. 1811

Pobožno vu Kr. sküp szpravljeni Kreszcanski!

Vekivecsno zveliczanje je nas zvanjicsko, stero zveliczanje vu zjedinjenji z Bogom szztoji. Ali k tomi, da szo z nyim pa vszaki zjedinimo, je ono potrebno, naj szo na etom szvejti z nyim zjedinjeni bodemo, szo zdaj moremo proti tomi cili potüvati. Zjedinjeni szmo pa z Bogom tá, esi Nyega pozznamo, esi Nyega lübimo. Izvato na onom moremo delati, na onom szo moramo trüdili, naj Boga vzpoznamo pa verovanji nyegovega mazvisenjá, da zveliczanje zadobémo, kak nam to szam Jézus Kr. szvedocsi z etimi recsmi: „To je pa vekivecsno zitek, naj vzpoznajo tebé jedino pravoga Boga i koga si poslao Jézusa Kr."

I dajsz nam to recsém povszednesiti, ka Boga vzpoznati je potrebno, esi szo recsémo zveliczati, ka na to pozznanje jedino pa verovanji bözega mazvisenjá moremo priti i recsé ono vam recsém povszedni, da ka je bözse mazvisenje.

Proszim pozzlühnite!

V. K. Boga pozznati retko znadena, kak vzpoznati nyegove popólnoszti, nyegove csini, nyegovo volo i od nyega odrédjene vekivecsne miloscs. Zdaj szmo na zvikovnoszti ne pozznano Boga z pravoga, i na nyegovi popólnoszti, na nyegovi csini kak na tanicsnom gledali gledamo nyega i szmo pa vszaki vzpoznano nyega z pravoga kakti je, kelko ga od lica do lica bomo vidili. Ivan tomu pozznanji szztoji blazenszt vnogih i szvetov, ka Boga od lica do lica vidijo i zato je nyihovo pozznanje popolnejse, kak nase. Boga pozznati je pa potrebno, ar brezi tega nega blazenoga

3. ADVENTNA NEDELJA (17. 12. 1911, ČRENŠOVCI)

DPa164

»To je pa vekivečen žitek, naj spoznajo tebé, jedino pravoga Boga, i koga si poslao, Jézuša Kristuša.« Janos 17,3.

Dom. III. Advent. Cs. 1911

Pobóžno vu Kristuši vküpspravljeni Krščeniki!

Vekivečno zveličanje je naš zadnji cio, štero zveličanje vu zjedinjenji z Bogom stoji. Ali k tomi, da se z njim po smrti zjedinimo, je ono potrebno, naj že na etom svejti z njim zjedinjeni bodemo, že zdaj moremo proti tomi cili potüvati. Zjedinjeni smo pa z Bogom té, či Njega poznamo, či Njega lübimo. I zato na onom moremo delati, na onom se moremo trüditi, naj Boga spoznamo po vervanji njegovoga nazviščénja, da zveličanje zadobémo, kak nam to sam Jézuš Kristuš svedoči z etimi rečmi: *»To je pa vekivečen žitek, naj spoznajo tebé, jedino pravoga Boga, i koga si poslao, Jézuša Kristuša.«*

I dnjes vam to ščém posvedočiti, ka Boga spoznati je potrebno, či se ščémo zveličati, ka na to poznanje jedino po vervanji bóžega nazviščénja moremo priti, i ešče ono vam ščém povedati, da ka je bóže nazviščénje. Prosim, poslühšajte!

Dragi krščeniki. Boga poznati telko zadene, kak spoznati njegove popólnosti, njegove čini, njegovo voló i od njega odrédjene škéri milošč. Zdaj ne poznamo Boga z pravoga i vu njegovi popólnostaj, vu njegovi čini kak vu tmičnom gledali glédamo njega i samo po smrti spoznamo njega z pravoga, kakši je, kda ga od lica do lica bomo vidili. I vu tom poznanji stoji blaženstvo angelov i svécov, ka Boga od lica do lica vidijo, i zato je njihovo poznanje popolnejše kak naše. Boga poznati je pa potrebno, ar brezi toga nega blaženoga

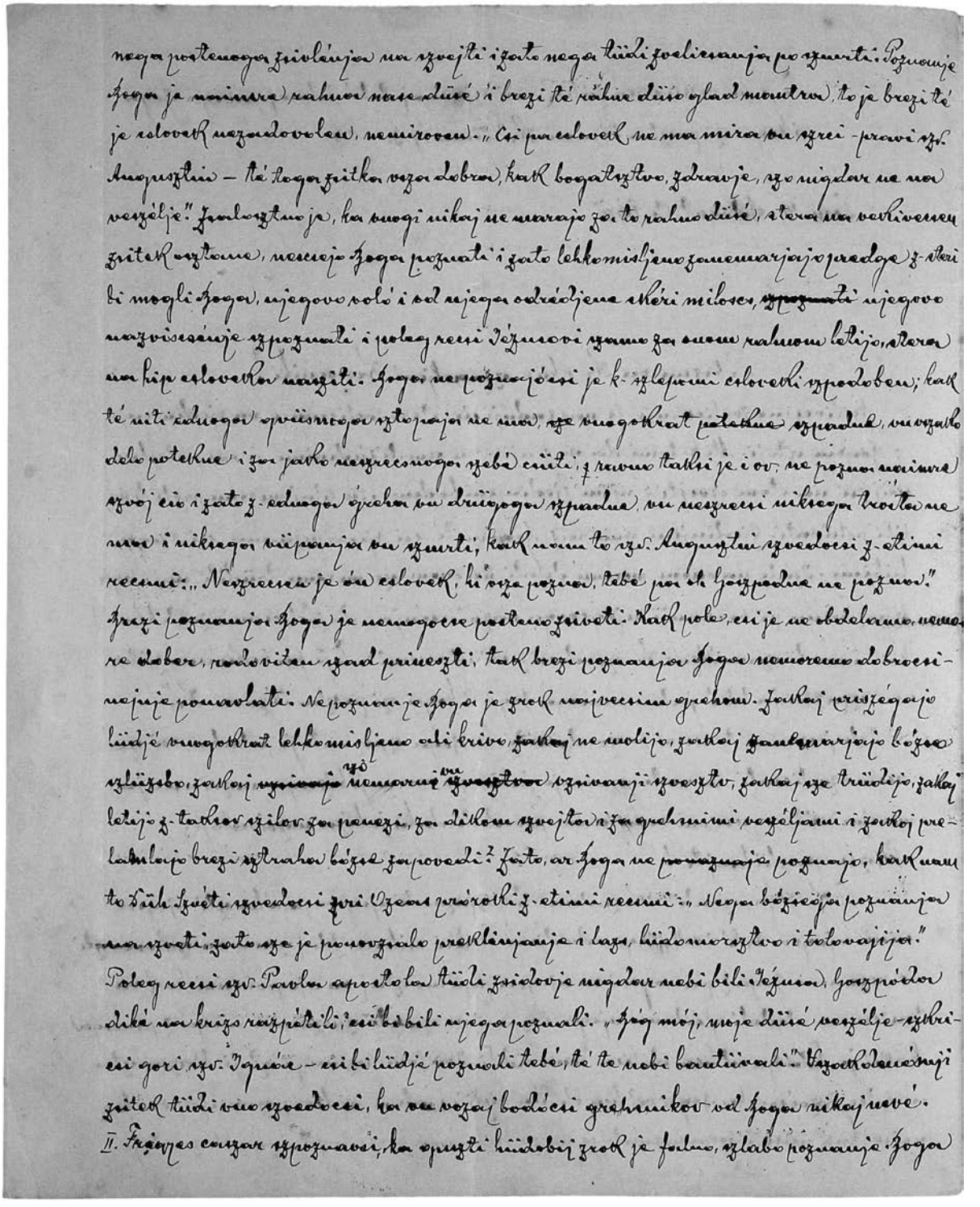

nega postenoga zivlénjen na szvejti i zato nega tüdi zveliczanja po szmrti. Poznuje zato ja nemirna rahmo nase düse i brezi tè rähne düse glad mantrov, to ja brezi tè je csloverk nezadovolen, nemiroven. „Ci pa csloverk ne ma mira na szrci – pravi szv. Augusztin – tè nega zitka vszo dobro, kak bogatsztvo, zdravje, szo nigdar ne nov veszélje." Znamenito ja, ka mogi nikaj ne marajo za to rahno düse, stera na verhivecsen zitek vsztone, nescejo Zoga pozmati i zato lehko mislijeno zanemarjajo predge z-kteri bi mogli Zoga, nyegovo volo i od nyega odrédjene kteri miloscs, spoznati nyegovo nazvicsanje szpoznali i poleg recsi Jézusovi szmo za onomu rahnom lelijo, stera na kip csloverkov mazsiti. Zoga ne pozmajócsi je k-szlepemi csloverki szpodobeni, kak té niti edmogoi opricsnoga sztopaja ne mre, sze mogotkrat potetkne szpredmk, na vszako delo potehne i zato jako nesrecsnoga szebé csüti, z ravno tákti je i ov, ne pozmavsi naimre szvoj csi i zato z-edmogoi ógehen na drügoga szpadne, na nesrecsi nikoga kvotla ne mre i nikoga nápomnja na szmrti, kak nam to szv. Augusztin szvedoesi z-stimi recsmi: „Nesrecsen ja ov csloverk, ki sza pozmo, tebé pon ch Gozpodna ne pozmo." Zato pozmanjen Zoga je nemogoce postenо zivleti. Kak pole, csi je ne obdelamo, nemo re dobre, ravnovitan szad primeszti, tak brezi pozmanjen Zoga nemoremo dobrocsinstvo ponavlati. Ne pozmanje Zoga je zrok najvecsim ogehom. Zatkaj vrisczégajo lüdjé vnogotkrat lehko mislijeno ali krivo, zatkaj ne molijo, zatkaj zanemarjajo bózse vzlüzbe, zatkaj vszimajo nemarnó vu szvetstvo vzivanji szvesztо, zatkaj sze trüdijo, zatkaj lelijo z-tadnov vzilov za penezi, za dühom vszejtov i za grehnimi veszéljami i zatkaj prelahkmlejo brezi vzträhov bózse zapovedi? Zato, ar Zoga ne pomnajo pozmanjo, kak nam to düh Szveti izvedoesi pri Ozeasi prirotli z-etimi recsmi: „Nega bózjecsja pozmanjen na vzeti, zato sze je pomnozsalo preklinjanje i laza, lüdomorsztvo i tolovajsija." Poleg recsi szv. Pavlon apostolov tüdi zidovje nigdar nebi bili Jézusa, Gozpodna dika na krizo razpátili, csi bi bili nyega pozmali. „Ojcs mój, moje düse veszélje vzbrisesi gori szv. Ignáce – csi bi lüdjé pozmali tebé, té te nebi bantüvali." Vzrokolenesnji zitek tüdi vnogo vzvedoesi, ka ov vozaj bodócsi grehnikov od Zoga nikaj nevé.

II. Frajnes cuzav vzpozmavsi, ka opuszti hüdobni zrok je fsalno, vzlabo pozmanje Zoga

nega poštenoga živlénja na svejti i zato nega tüdi zveličanja po smrti. Poznanje Boga je najmre rahna naše düšé i brezi té rahne düšo glad mantra, to je, brezi té je človek nezadovolen, nemiroven. *»Či pa človek ne ma mira vu srci* – pravi svéti Augustin – *té toga žitka vsa dobra, kak bogatstvo, zdravje, so nigdar ne na vesélje.«* Žalostno je, ka vnogi nikaj ne marajo za to rahno düšé, štera na vekivečen žitek ostane, neščejo Boga poznati i zato lehkomišljeno zanemarjajo predge, z šteri bi mogli Boga, njegovo voló i od njega odrédjene škéri milošč, njegovo nazviščénje spoznati, i poleg reči Jézušovi, samo za onom rahnom letijo, štera na hip človeka nasiti. Boga ne poznajóči je k slepomi človeki spodoben; kak té niti ednoga gvüšnoga stopaja ne ma, vnogokrat spadne, vu vsako delo potekne i za jako nesrečnoga sebé čüti, ravno takši je i ov, ne pozna najmre svój cio i zato z ednoga greha vu drügoga spadne, vu nesreči nikšega trošta nema i nikšega vüpanja vu smrti, kak nam to svéti Augustin svedoči z etimi rečmi: *»Nesrečen je ón človek, ki vse pozna, tebé pa, oh, Gospodne, ne pozna.«* Brezi poznanja Boga je nemogoče pošteno živeti. Kak pole, či je ne obdelano, ne more dober, rodoviten sad prinesti, tak brezi poznanja Boga ne moremo dobro činejnje ponavlati. Nepoznanje Boga je zrok največim grehom. Zakaj priségajo lüdjé vnogokrat lehkomišljeno ali krivo, zakaj ne molijo, zakaj zanemarjajo bóžo slüžbo, zakaj so nemarni vu vživanji svestv, zakaj se trüdijo, zakaj letijo z takšov silov za penezi, za dikom svejta i za grehšnimi veséljami i zakoj prelamlajo brezi straha bóže zapovedi? Zato, ar Boga ne poznajo, kak nam to Düh Svéti svedoči pri Ozeaš próroki z etimi rečmi: *»Nega bóžega poznanja na sveti, zato se je ponovžalo preklinjanje i laž, lüdomorstvo i tolovajija.«* Poleg reči svétoga Pavla apoštola tüdi židovje nigdar ne bi bili Jézuša, Gospóda diké na križ razpétili, či bi bili njega poznali. *»Bóg mój, moje düše vesélje* – skriči gori svéti Ignác – *či bi lüdjé poznali tebé, té te ne bi bantüvali.«* Vsakdenéšnji žitek tüdi ono svedoči, ka vu vozaj bodóči grehšnikov od Boga nikaj ne vé. II. Frigyes casar[47] spoznavši, ka gusti hüdobij zrok je falno, slabo poznanje Boga

[47] Verjetno mišljen pruski kralj Friderik II. Veliki (madž. *II. Frigyes*; vladal 1740–1786). Horvat uporablja madžarsko obliko imena in mu napačno pripisuje cesarski naslov.

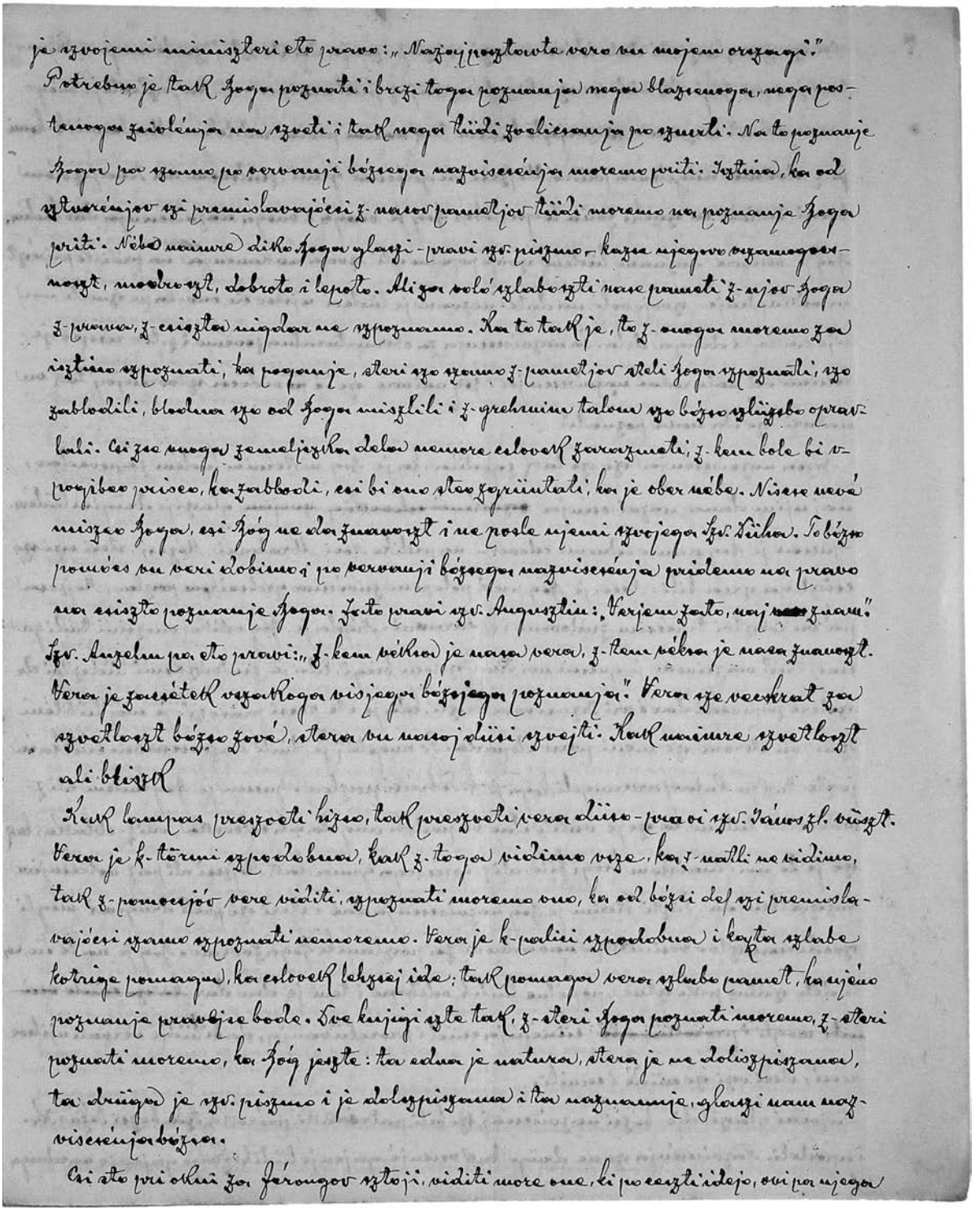

je szvojemi miniszteri ete pravo: „Nazoj prejtowte vero na mojem orazmoji."
Potrebun je tauk Zoga poznati i brezi toga poznanja nega blazenoga, nega po-
tenoga zivlenja nan szveti i tauk nega thudi zveliczanja po szmerti. Na to poznanje
Zoga pon szmo po pervanji bózjega nazvisenénja moremo priti. Isztino, ka od
sztvarénjov szi premislavajóczi z-narov pameljov thudi moremo na poznanje Zoga
priti. Nebo mainre dike Zoga glasi - pravi szv. piszmo - kaza njegovo szramnogost-
nozst, modrozst, dobroto i lepoto. Aliga sole szlabo szlti nase pameti z-njov Zoga
z-pravov, z-csiszton nigdar ne szpoznamo. Ka to tauk je, ete z-enogov moremo zve
isztino szpozuati, ka poganje, steri szo szamo z-pameljov steli Zoga szpoznali, szo
zabludili, bludnov szo od Zoga miszlili i z-grehmine talom szo bózjo szlüzbo opra-
vali. Csi zse enoga zemeljszkoga dela nemore eslovek zaraznati, z-kem bole bi v-
rogjbeo priseo, kazabbodi, esi bi ono stao zgrüntali, ka je ober nébe. Nisete nevá
miszeo Zoga, esi Zóg ne da znanozst i ne posle njemi szvojega Szv. Diha. To bózjo
pomóes pa veri dobimo i po pervanji bózjega nazvisenénja prideno na pravo
pot esiszte poznanje Zoga. Zato pravi szv. Augusztin: „Verjem zato, noj znam."
Szv. Anzelm pa sto provi: „Z-kem pétkov je nasa vera, z-tem pétkov je nasa znanozst.
Vera je zacsétek vszakoga visjega bózjega poznanja." Vera sze veekrat zve
szvetlozst bózjo zové, stera na nasoj dusi szvejti. Tauk mainre szvetlozst
ali blazsk
Kauk lampas preszveti hizo, tauk presveti vera dusno - pravi szv. János zl. vüszt.
Vera je k-tomi szpodobna, kauk z-tega vidimo vse, ka z-mathi ne vidimo,
tauk z-pomocsjov vere viditi, szpoznati moremo vse, ka od bózjei del szi premisla-
vajóczi szamo szpoznati nemoremo. Vera je k-paliti szpodobna i kakti szlabe
kotrige ponagne, ka esloveek lehkoj ide: tauk ponagne vera szlabe pameti, ka njéno
poznanje pravicsne bode. Dve kuijigi szte tauk, z-steri Zoga poznati moremo, z-steri
poznati moremo, ka Zóg jeszte: ka edna je natura, stera je na dolisz piszana,
ta druga je szv. piszmo i je dolisz piszana i ta nazuanuje, glasi nam nazv-
visenénje bózjo.
Csi ste pri oltári za Jérongov szteji, viditi more one, ki po eeszti ideje, ovi po njegov

je svojemi ministeri eto pravo: »*Nazajpostavte vero vu mojem orsagi.*« Potrebno je tak Boga poznati i brezi toga poznanja nega blaženoga, nega poštenoga živlénja na sveti i tak nega tüdi zveličanja po smrti. Na to poznanje Boga pa samo po vervanji bóžega nazviščénja moremo priti. Istina, ka od stvorénjov si premišlavajóči z našov pametjov tüdi moremo na poznanje Boga priti. Nébo najmre diko Boga glasi – pravi svéto pismo – kaže njegovo vsamogočnost, modrost, dobroto i lepoto. Ali za voló slabosti naše pameti z njov Boga zprava, zčista nigdar ne spoznamo. Ka to tak je, to z onoga moremo zaistino spoznati, ka poganje, šteri so samo z pametjov šteli Boga spoznati, so zablodili, blodna so od Boga mislili i z grehšnim talom so bóžo slüžbo opravlali. Či že vnoga zemeljska dela ne more človek zarazmeti, z kem bole bi v pogibeo prišeo, ka zablodi, či bi ono šteo zgrüntati, ka je ober nébe. Nišče ne vé miseo Boga, či Bóg ne da znanost i ne pošle njemi svojega Svétoga Düha. To bóžo pomóč vu veri dobimo i po vervanji bóžega nazviščénja pridemo na pravo, na čisto poznanje Boga. Zato pravi svéti Augustin: »*Verjem zato, naj znam.*« Svéti Anzelm pa eto pravi: »*Z kem vékša je naša vera, z tem vékša je naša znanost. Vera je začétek vsakoga višjega bóžjega poznanja.*« Vera se večkrat za svetlost bóžo zové, štera vu našoj düši svejti. Kak najmre svetlost ali blisk

Kak lampaš presveti hižo, tak presveti vera düšo – pravi svéti Jánoš zlati vüst. Vera je k törmi spodobna, kak z toga vidimo vse, ka z natli ne vidimo, tak z pomočjóv vere viditi, spoznati moremo ono, ka od bóži del si premišlavajóči samo spoznati ne moremo. Vera je k palici spodobna, i kak ta slabe kotrige pomaga, ka človek lehžej ide; tak pomaga vera slabo pamet, ka njéno poznanje pravejše bode. Dve knjigi ste tak, z šteri Boga poznati moremo, z šteri poznati moremo, ka Bóg jeste: ta edna je natura, štera je ne dolispisana, ta drüga je svéto pismo i je dolispisana i ta naznanuje, glasi nam nazviščénja bóža.

Či što pri okni za férongov stoji, viditi more one, ki po cesti idejo, ovi pa njega.

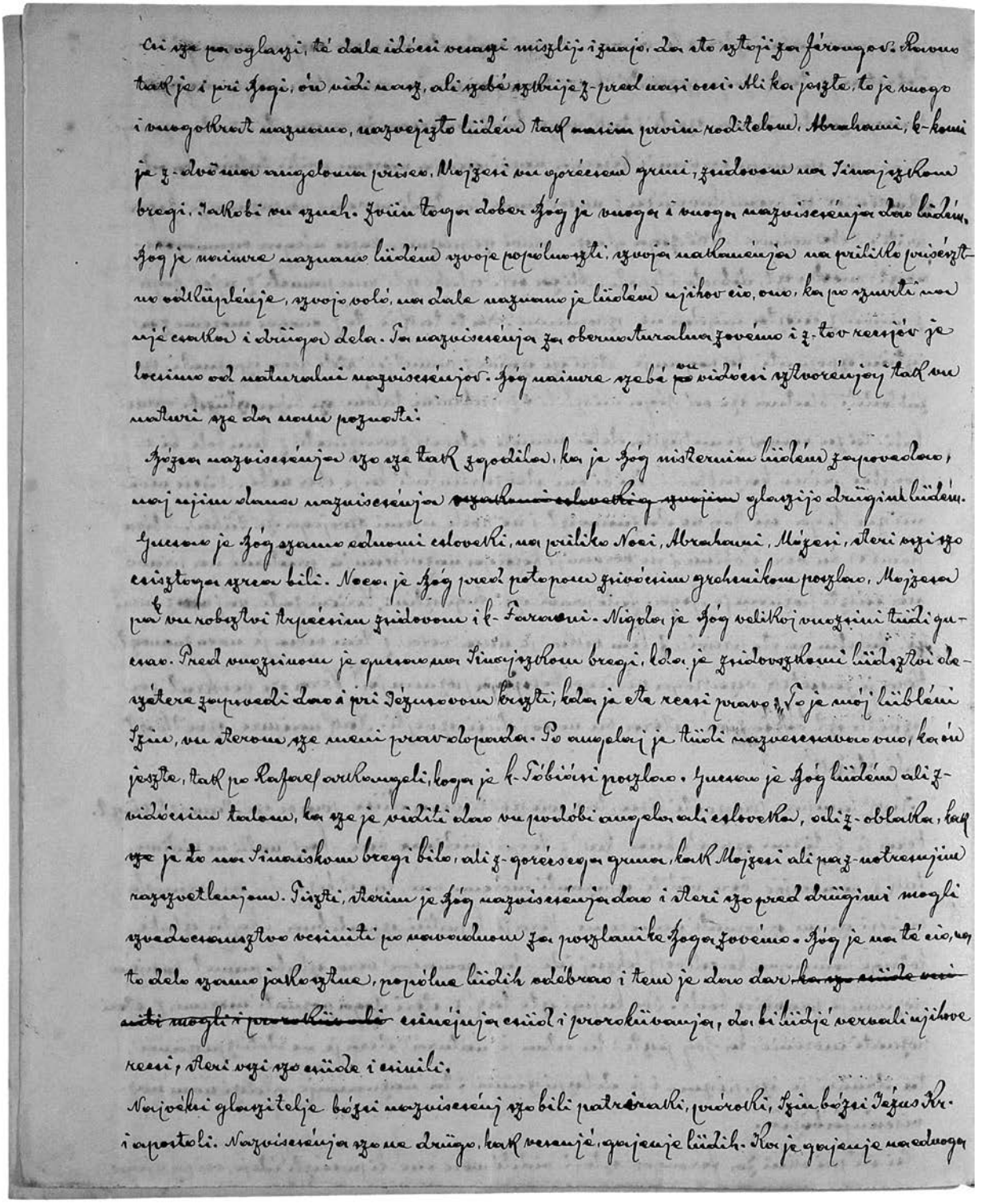

Cri vse po oglazi, tè dale idéeri vemagi miszlij izmaje. Za sto vstoji za Jéromov. Pismo tak je i pri Zsogi, ón vidi nasz, ali szebé vzbije z-pred nasi oczi. Mi ka jeszte, to je vnogo i vnogokrat nazvano, nazvejszto lüdém tak nasim zvnim rodítelom, Abrahami, k-komi je z-dvõma vnogolonima prisao, Mojzeri vu gorécsom grmi, zidovom na Sinajszkom bregi, Jakobi vu szneh. zvün togva dober Zsog je vnoga i vnoga nazvisesénja dao lüdém, Zsog je nainvre nazvano lüdém szvoje popólnoszti, szvoja nathanénja na prilika prisézsztnv odkrüplénje, szvojo volo, na dale nazvano je lüdém njihov cio, ono, ka po szmrti nov nyé czarstvo i drügo delo. Za nazvisesénja za obernaturalna govémo i z-tov razlejor je locsino od naturalni nazvisesénjov. Zsog nainvre szebé po vidöesi sztvorénjoj tak vu naturi sze da nami poznati.

Zsozan nazvisesénjov sze sze tak zapodilov, ka je Zsog nisterim lüdém zapovedano, naj njim slano nazvisesénja szpraham esloveszkim szvojim glazijo drügim lüdém. Gucsno je Zsog szamo odnami esloveszki, na prilika Noei, Abrahami, Mójzeri, steri szi szo existenja szrecsni bili. Noe. je Zsog pred potopom grivécsim grehenikom pozlao, Mojzesa pa vu robszki Kpécsim zidovom i k-Faraoni. Nigdar je Zsog velikoj vnozini tüdi gucsno. Pred vnozinom je gucsno na Sinajszkom bregi, kda je zidovszkomi lüdszki dezsétera zapovedi dao i pri Józuovom brizki, kda je eta recsi pravo: Jo je mój lüblénji Szin, vu sterom sze meni pravoloszada. Po angelaj je tüdi nazvecsavano vuo, ka ón jeszte, tak po Rafaelj arhangeli, kogar je k-Tóbiási pozlao. Gucsno je Zsog lüdém ali z-vidöesim talom, ka sze je vidili dao vu podobi angela ali esloveka, ali z-oblaka, kaj sze je do na Sinajskom bregi bilo, ali z-gorécsega grma, kak Mojzesi ali praz-natresnjim razsvetlenjom. Pizsti, sterim je Zsog nazvisesénja dao i steri sze pred drügimi mogli szvedocsanszkvo vecsiniti po navodnuom za pozlanike Zsogazovémo. Zsog je na tè cio, na to delo szamo jakszte, popólna lüdih odébrao i tem je dao dar ka sze cüde vecs nidi mogli z pomocsjov cinénjov cüdi i preroküvanjov, da bi lüdjé vervali njihove recsi, steri vezi sze cüde i cinili.

Nojszki glazitelje bözi nazvisesénj sze bili patrijarhi, preroki, Szin bözi Jézus Kr. i apostoli. Nazvisesénja sze na drügo, kak verenjé, gojenje lüdih. Kaj je gojenje na drugo

Či se pa oglasi, té dale idóči včasi mislijo i znajo, da što stoji za férongov. Ravno tak je i pri Bogi, ón vidi nas, ali sebé skrije zpred naši oči. Ali ka jeste, to je vnogo- i vnogokrat naznano, nazvejsto lüdém, tak našim prvim roditelom, Abrahami, k komi je z dvöma angeloma prišeo, Mojzeši vu goréčem grmi, židovom na Sinajskom bregi, Jakobi vu sneh. Zvün toga dober Bóg je vnoga i vnoga nazviščénja dao lüdém. Bóg je najmre naznano lüdém svoje popólnosti, svoja nakanénja, na priliko prišéstno odküplénje, svojo voló, nadale naznano je lüdém njihov cio, ono, ka po smrti na njé čaka, i drüga dela. Ta nazviščénja za obernaturalna zovémo i z tov rečjóv je ločimo od naturalni nazviščénjov. Bóg najmre sebé vu vidóči stvorénjaj, tak vu naturi se da nam poznati.

Bóža nazviščénja so se tak zgodila, ka je Bóg ništernim lüdém zapovedao, naj njim dana nazviščénja glasijo drügim lüdém. Gučao je Bóg samo ednomi človeki, na priliko Noei, Abrahami, Mózeši, šteri vsi so čistoga srca bili. Noea je Bóg pred potopom živóčim grehšnikom poslao, Mojzeša pa k vu robstvi trpéčim židovom i k Faraoni. Nigda je Bóg velikoj vnožini tüdi gučao. Pred vnožinom je gučao na Šinajskom bregi, kda je židovskomi lüdstvi desétere zapovedi dao, i pri Jézušovom krsti, kda je ete reči pravo: *»To je mój lübléni Sin, vu šterom se meni prav dopada.«* Po angelaj je tüdi nazveščavao ono, ka ón jeste, tak po Rafael arkangeli, koga je k Tóbiáši poslao. Gučao je Bóg lüdém, ali z vidóčim talom, ka se je viditi dao vu podóbi angela ali človeka, ali z oblaka, kak je to na Šinajskom bregi bilo, ali z goréčega grma, kak Mojzeši, ali pa z notrešnjim razsvetlenjom. Tisti, šterim je Bóg nazviščénja dao i šteri so pred drügimi mogli svedočanstvo včiniti, po navadnom za poslanike Boga zovémo. Bóg je na té cio, na to delo samo jakostne, popólne lüdih odébrao i tem je dao dar činéjnja čüd i proroküvanja, da bi lüdjé vervali njihove reči, šteri vsi so čüde i činili.

Najvékši glasitelje bóži nazviščénj so bili patriraki, próroki, Sin bóži Jézuš Kristuš i apoštoli. Nazviščénja so ne drügo, kak včenjé, gajenje lüdih. Ka je gajenje na ednoga,

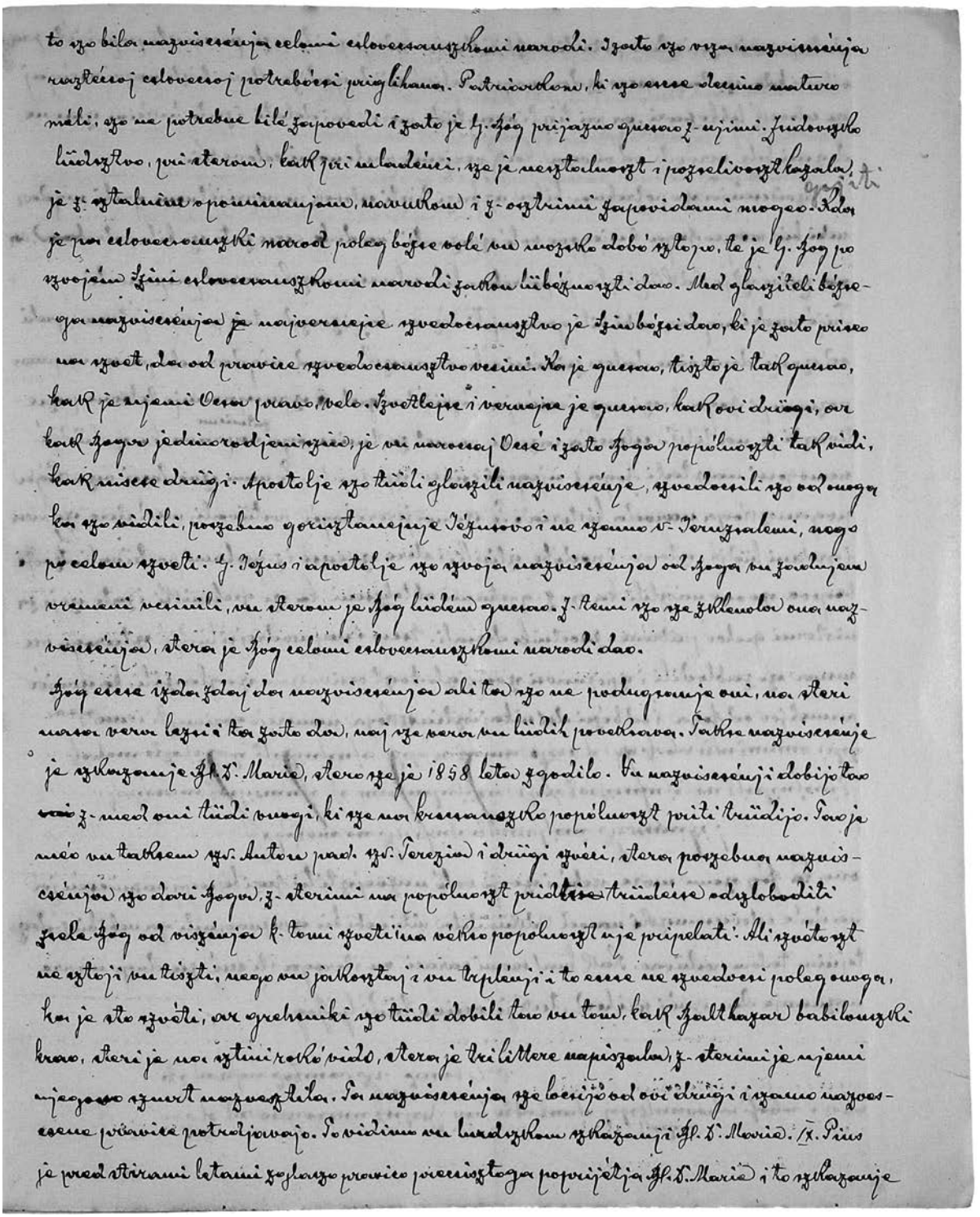

to szo bila mazvisesénja celomi eslovesanszkomi narodi. Izoto szo vsza mazvisénja nazsésnoj eslovesnoj potrabéesi priglihana. Patriarchom, ki szo esse sledmo maluvo méli, szo na potrabne bilé zapovedi i zato je Sg. Zsog prijazno govorio z-njimi. Judovszko liudsztvo, pri sterom, kak pri mladenci, sze je nesztalnoszt i prozselivoszt kazala, je z-sztalnim opominanjom, navuthom i z-osztrimi zapovidami mogeo. Kda je pa eslovesanszki narod polag bożse volé vu mozsko dobó sztopo, tè je Sg. Zsog po szvojém Szini eslovesanszkomi narodi zadnom lübéznoszti dao. Med glaziteli bożsega mazvisesénja je najversnejse szvedocsansztvo je Szin bożsi dao, ki je zato prisao na szvet, da od provice szvedocsansztvo vesimi. Ka je govano, tiszto je tak govano, kak je njemi Otec pravo, velo. Szvetlejse i vernejse je govano, kak ovi drügi, ar kak Zsog je jedinorodjeni szin, je vi narocsaj Otecé i zato Zsog popólnoszti tak vidi, kak nisce drügi. Apostolje szo tüdi glouzili mazvisesénje, szvedocsili szo od nega ka szo vidili, posebno goristanejnje Jézusovo i na szamo v-Jeruzsalemi, nego po celom szveti. Sg. Jézus i apostolje szo szvoje mazvisesénjo od Zsoga na zsivlenjsem vremeni verili, na sterom je Zsog liudém govano. Z-temi szo sze zklenolo ono mazvisesénjo, stero je Zsog celomi eslovesanszkomi narodi dao.

Zsog esse izdan zdaj dosz mazvisesénjo ali tou szo ne podnegnuje ovi, na steri naso verno lezsi i ka zato dao, naj sze nevo na liudih povetsava. Takse mazvisesénje je szklenenje Gl. D. Marie, stero sze je 1858 leto zgodilo. Vu mazvisesénji dobijo tou vsi z-med ovi tüdi ovoji, ki sze na krsesanszko popólnoszt priti trüdijo. Tou je méo na tatkasem szv. Autor pred szv. Terezio i drügi szvéti, stera posebno mazvisesénjo szo dari Zsogov, z-sterimi na popólnoszt pridejo trüdnike odzlobodili zsele Zsog od visenjsa k-temi szvetiina vékso popólnoszt nje pripelati. Ali szvetoszt ne sztoji vu tiszti, nego vu jaltoszti i vu trplenji i to esse ne szvedoesi polag ouega, ka je sto szvéti, ar grehsniki szo tüdi dobili tou vu tom, kak Zsalthazar babilonszki krao, steri je na sztini rokó vidlo, stera je tri littere napiszala, z-sterimi je njemi njegovo szmert nazvesztila. Sa mazvisesénja sze loesijo od ovi drügi i szamo mazvisesene pévavice potrdijavajo. To vidimo vu luredszkom szkazanji Gl. D. Marie. IX. Pius je pred stirami letami zsgansso provico presvisztoga popriétja Gl. D. Marie i to szklazanje

to so bila nazviščénja celomi človečanskomi narodi. I zato so vsa nazviščénja raztéčoj človečoj potrebóči priglihana. Patriarkom, ki so ešče dečino naturo méli, so ne potrebne bilé zapovedi i zato je Gospod Bóg prijazno gučao z njimi. Židovsko lüdstvo, pri šterom, kak pri mladénci, se je nestalnost i poželivost kazala, je z stalnim opominanjom, navukom i z ostrimi zapovidami mogeo gajiti. Kda je pa človečanski narod poleg bóže volé vu možko dobó stopo, té je Gospod Bóg po svojem Sini človečanskomi narodi zakon lübéznosti dao. Med glasiteli bóžega nazviščénja najvernejše svedočanstvo je Sin bóži dao, ki je zato prišeo na svet, da od pravice svedočanstvo včini. Ka je gučao, tisto je tak gučao, kak je njemi Oča pravo, velo. Svetlejše i vernejše je gučao, kak ovi drügi, ar kak Boga jedinorodjeni sin je vu naročaj Očé i zato Boga popólnosti tak vidi, kak nišče drügi. Apoštolje so tüdi glasili nazviščénje, svedočili so od onoga, ka so vidili, posebno goristanejnje Jézušovo, i ne samo v Jeružalemi, nego po celom sveti. Gospod Jézuš i apoštolje so svoja nazviščénja od Boga vu zadnjem vremeni včinili, vu šterom je Bóg lüdém gučao. Z temi so se zklenola ona nazviščénja, štera je Bóg celomi človečanskomi narodi dao.

Bóg ešče izda zdaj da nazviščénja, ali ta so ne podugšanje oni, na šteri naša vera leži, i ta zato da, naj se vera vu lüdih povekšava. Takše nazviščénje je skazanje Blažene Device Marije, štero se je 1858. leta zgodilo. Vu nazviščénji dobijo tao zmed oni tüdi vnogi, ki se na krščansko popólnost priti trüdijo. Tao je méo vu takšem svéti Anton Padovanski, svéta Terezija i drügi svéci, štera posebna nazviščénja so dari Boga, z šterimi na popólnost pridti trüdéče odsloboditi žele Bóg od visénja k tomi sveti i na vékšo popolnost njé pripelati. Ali svétost ne stoji vu tisti, nego vu jakostaj i vu trplénji, i to ešče ne svedoči poleg onoga, ka je što svéti, ar grehšniki so tüdi dobili tao vu tom, kak Baltazar, babilonski krao, šteri je na stini rokó vido, štera je tri litere napisala, z šterimi je njemi njegovo smrt nazvestila. Ta nazviščénja se ločijo od ovi drügi i samo nazveščene pravice potrdjavajo. To vidimo vu lurdskom skazanji Blažene Device Marije. IX. Piuš je pred štirami letami zglaso pravico prečistoga poprijétja Blažene Device Marije i to skazanje

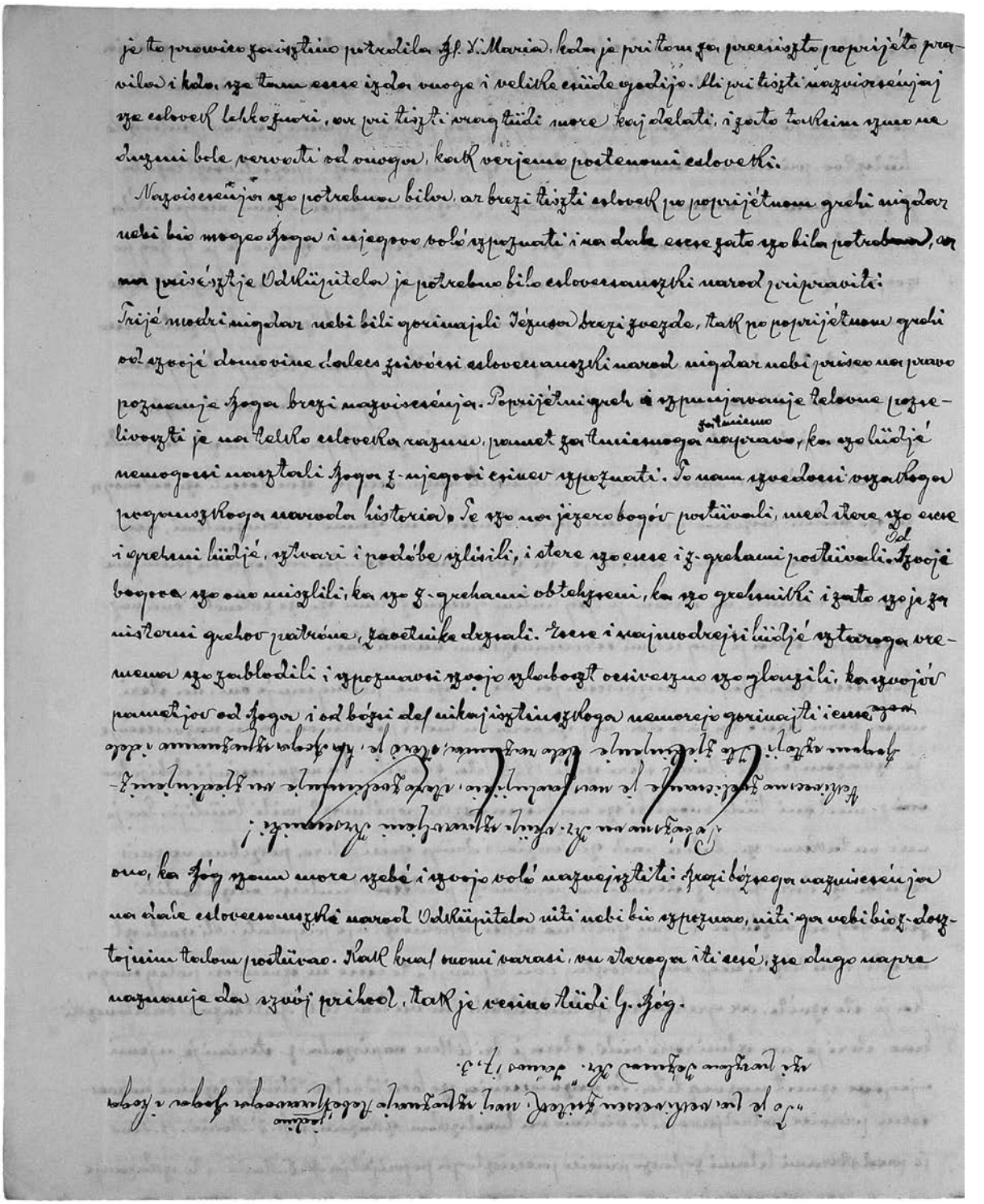

je to pravico zaistino potrdila Blažena Devica Marija, kda je pri tom za prečisto poprijéto pravila i kda se tam ešče izda vnoge i velike čüde godijo. Ali pri tisti nazviščénjaj se človek lehko znori, ar pri tisti vrag tüdi more kaj delati, i zato takšim smo ne dužni bole vervati od onoga, kak verjemo poštenomi človeki.

Nazviščénja so potrebna bila, ar brezi tisti človek po poprijétnom grehi nigdar ne bi bio mogeo Boga i njegovo voló spoznati i na dale ešče zato so bila potrebna, ar na prišéstje Odküpitela je potrebno bilo človečanski narod pripraviti.

Trijé modri nigdar ne bi bili gorinajšli Jézuša brezi zvezde, tak po prijétnom grehi od svojé domovine daleč živóči človečanski narod nigdar ne bi prišeo na pravo poznanje Boga brezi nazviščénja. Poprijétni greh i spunjavanje telovne poželivosti je na telko človeka razum, pamet za tmičnoga za tmično napravo, ka so lüdjé nemogoči nastali Boga z njegovi činev spoznati. To nam svedoči vsakoga poganskoga naroda hištorija. Te so na jezero bogóv poštüvali, med štere so ešče i grehšni lüdjé, stvari i podóbe slišili, i štere so ešče i z grehami poštüvali. Od svoji bogov so ono mislili, ka so z grehami obtehženi, ka so grehšniki, i zato so je za ništerni grehov patróne, zavetnike držali. Ešče i najmodrejši lüdjé staroga vremena so zablodili i, spoznavši svojo slabost, očivesno so glasili, ka svojóv pametjov od Boga i od bóži del nikaj istinskoga ne morejo gorinajti, i ešče[48] ono, ka Bóg sam more sebé i svojo voló nazvejstiti: brezi bóžega nazviščénja nadale človečanski narod Odküpitela niti ne bi bio spoznao, niti ga ne bi bio z dostojnim talom poštüvao. Kak kral onomi varaši, vu šteroga iti ščé, že dugo napre na znanje da svój prihod, tak je včino tüdi Gospod Bóg.

[48] Na tej strani je ohranjen prvotni uvod pridige, ki ga je Horvat v celoti prečrtal: *»To je pa vekivečen žitek, naj spoznajo tebé, jedino pravoga Boga, i koga si poslao, Jézuša Kristuša« Jánoš 17,3. Pobóžno vu Kristuši vküpspravljeni krščeniki! Vekivečno zveličanje je naš zadnji cio, štero zveličanje vu zjedinjenji z Bogom stoji. I to zjedinjenje delo razuma, štero je, ka Boga spoznamo i delo vole«*. Pridigo je nato začel znova pisati na nasprotni strani iste pole, kjer je zapisal preoblikovan uvod.

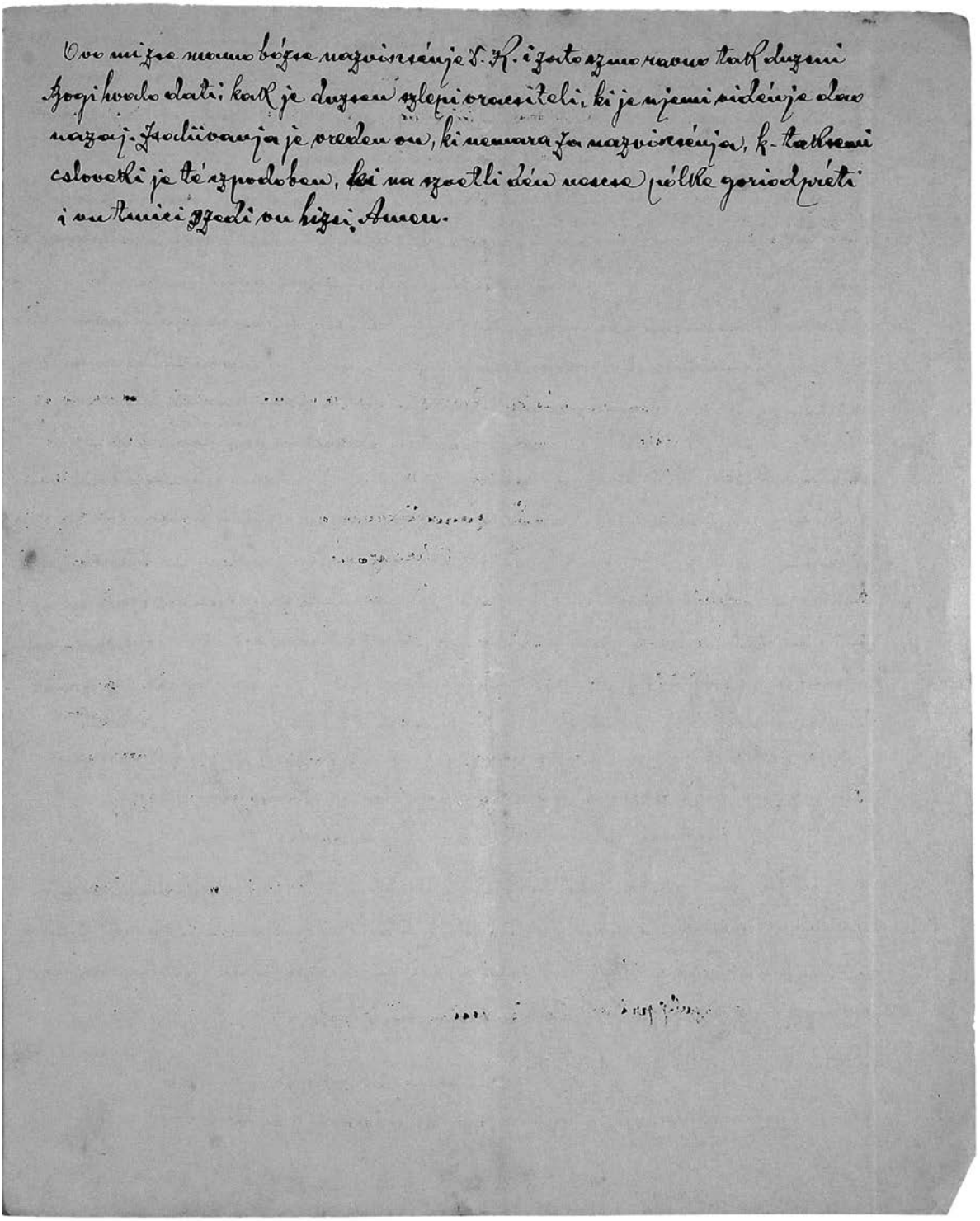

Ovo mi je novo božje razvitenje V. Z. i zato szmo novo tak dužni
Zoga hvalo dati: kak je dužen szlepi oranesiteli, ki je njemi videnje dao
nazaj. Zadüvanja je vreden ov, ki nemara za razvitenja, k. tak hvali
csloveki je tè szpodoben, ki na szvetli dén nesse pólbe goriodpréti
i ov tmini szedi ov kizi. Amen.

Ovo mi že mamo bóže nazviščénje, dragi krščeniki, i zato smo ravno tak dužni Bogi hvalo dati, kak je dužen slepi vračiteli, ki je njemi vidénje dao nazaj. Žalüvanja je vreden on, ki ne mara za nazviščénja, k takšemi človeki je té spodoben, ki na svetli dén nešče pólke goriodpréti i vu tmici sedi vu hiži. Amen.

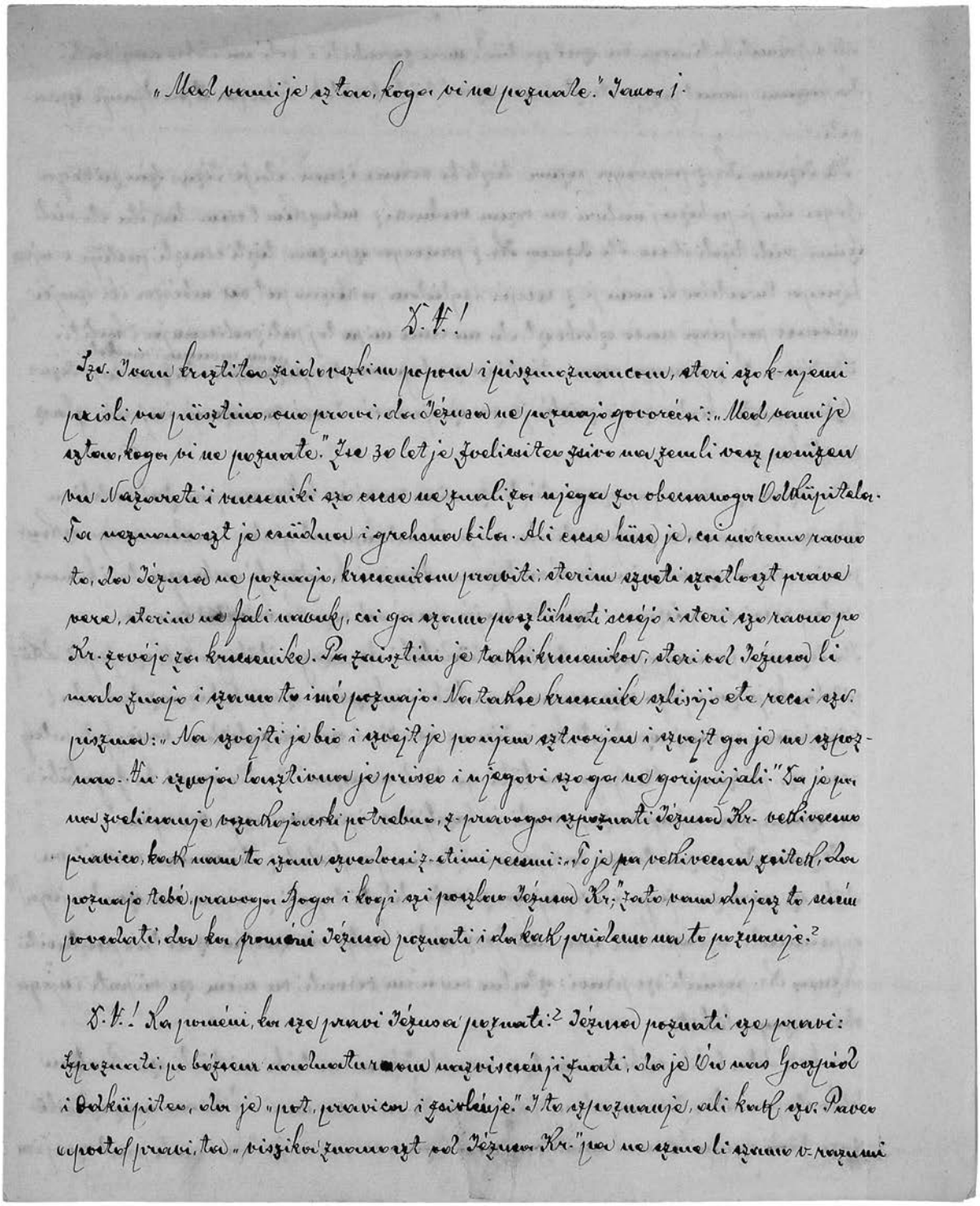

„Med vami je stal, kogar vi ne poznate." Janez 1.

V. H.!

Sv. Janez krstitelj govori farizejskim popom i pismoznancom, steri szo k njemi prisli na prisstino, ono pravi, da Jézusa ne poznajo govoréci: „Med vami je stal, kogar vi ne poznate." Sze 30 let je Zveliteo zsivo na zemli vesz proizsen na Nazareti i vszemiki szo esse ne znali za njega za obecanoga Veikiga pitalca. Ta neznanoszt je szrdnou i grehou bila. Ali esse hüse je, ca moremo rano to, da Jézusa ne poznajo, krszcenikom prositi, steri szveti szvetloszt prave vere, steri na fali mrtvih, ca ga szamo poszlühati scejo i steri szo rano po Kr. zsivéjo za krszcenike. Pa zsivsztim je tak i krszcenikov, steri od Jézusa li malo znajo i szamo to imé poznajo. Na take krszcenike szliisijo ete recsi szv. piszma: „Na szvejti je bio i szvejt je po njem sztvorjen i szvejt ga je ne szpoznao. Na szvoje lasztnine je prisao i njegovi szo ga ne sprejmali." Da je pa vsze zveliczanje vszakojeszki potrebno, z pravega szpoznati Jézusa Kr. veliivecsno pravico, kak nam to szam szvedoci z etimi recsmi: „So je pa veliivecsen zsitek, da poznajo tebé, pravoga Boga i kogi si poszlao Jézusa Kr." zato vam zdaj to recsém povedati, da ka pomeni Jézusa poznati i da kak prideleno nas to poznanje.[2]

V. H.! Ka pomeni, ka sze pravi Jézusa poznati:[2] Jézusa poznati sze pravi: szprejmeti je bozjem naukuvanom nazvisecsenji znati, da je On nas Goszpod i Dolküpitelj, da je „pot, pravica i zsivlenje." I to szprejmanje, ali kak sze pravo »poznati« pravi, ta »visszoko znanoszt od Jézusa Kr.« jas ne szmem li szamo razumi

3. ADVENTNA NEDELJA
(2. OBDOBJE, VERJETNO MARTJANCI)

NP197

»Med vami je stao, koga vi ne poznate.« Janos 1.

Dragi verniki!

Svéti Ivan Krstiteo židovskim popom i pismoznancom, šteri so k njemi prišli vu püstino, ono pravi, da Jézuša ne poznajo, govoréči: *»Med vami je stao, koga vi ne poznate.«* Že 30 let je Zveličiteo živo na zemli ves ponizen vu Nazareti i vučeniki so ešče ne znali za njega, za obečanoga Odküpitela. Ta neznanost je čüdna i grehšna bila. Ali ešče hüše je, či moremo ravno to, da Jézuša ne poznajo, krščenikom praviti, šterim sveti svetlost prave vere, šterim ne fali navuk, či ga samo poslühšati ščéjo, i šteri se ravno po Kristuši zovéjo za krščenike. Pa zaistino je takši krščenikov, šteri od Jézuša li malo znajo i samo to imé poznajo. Na takše krščenike slišijo ete reči svétoga pisma: *»Na svejti je bio i svejt je po njem stvorjen i svejt ga je ne spoznao. Vu svoja lastivna je prišeo i njegovi so ga ne goriprijali.«* Da je pa na zveličanje vsakojački potrebno z pravoga spoznati Jézuša Kristuša, vekivečno pravico, kak nam to sam svedoči z etimi rečmi: *»To je pa vekivečen žitek, da poznajo tebé, pravoga Boga i [koga] si poslao, Jézuša Kristuša;«* zato vam dnjes to ščém povedati, da ka poméni Jézuša poznati i da kak pridemo na to poznanje.

Dragi verniki! Ka poméni, ka se pravi Jézuša poznati? Jézuša poznati se pravi: Spoznati, po bóžem nadnaturnom nazviščénji znati, da je Ón naš Gospód i Odküpiteo, da je *»pot, pravica i živlénje«*. I to spoznanje, ali kak sveti Paveo apoštol pravi, ta *»visika znanost od Jézuša Kristuša«* pa ne sme li samo v razumi

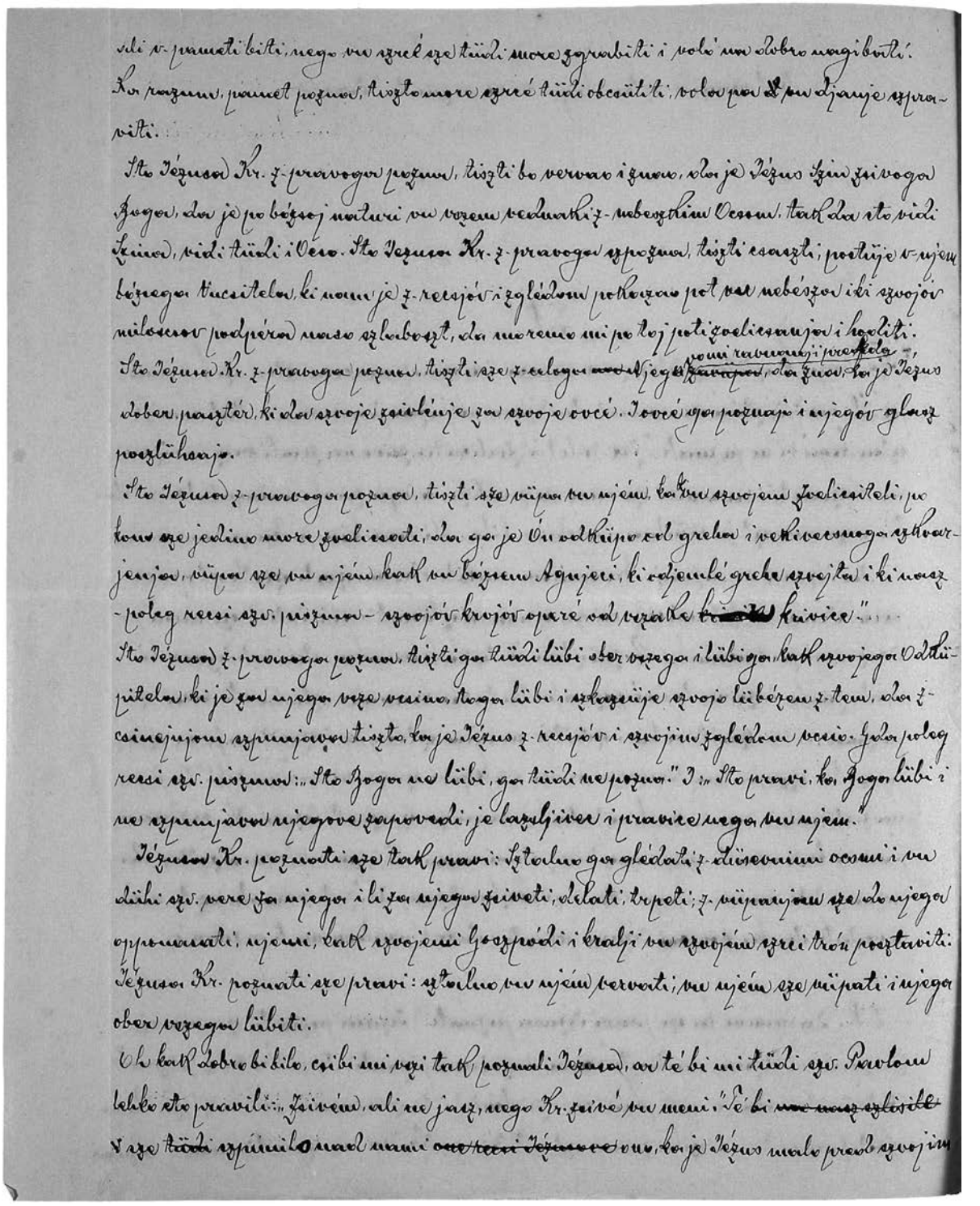

vdi v-pameti biti, nego vse szrcé szvé tüdi more zgrabiti i polé sze dobro nagibati.
Ka razumi, pamet pozna, tiszto more szrcé tüdi obcsüti, volo pa dopadanje szprovzvati.

Sto Jézusa Kr. z-pravoga pozna, tiszti ho verva i zna, da je Jézus Szin zsivoga Zoga, da je po bézsoj naturi sze rozen vekivekoma z-nebeszkim Ocsom, tak da sto vidi Jezusa, vidi tüdi i Ocsa. Sto Jézusa Kr. z-pravoga szpozna, tiszti csuszti, poszlüje v-njem bézsega Vucsitelsa, ki nam je z-recsjov i zglédom potrouzo pot vu nebészov iki szvojov milosczov podpéra nasze szlabosztt, da nereno mi po toj potiszocsesnujov i hodili.
Sto Jézusa Kr. z-pravoga pozna, tiszti sze z-celoga ~~vu~~ njega ~~szkazuje~~ vami ravnanji prazkala, da Jezus, ka je Jézus dober pasztér, ki da szvoje zsivlenje za szvoje ovcé. I ovcé ga poznajo i njegov glasz poszlühajo.
Sto Jézusa z-pravoga pozna, tiszti sze vüpa vu njém, kakvu szvojemu zvelicsitelji, je tomu sze jedino more zvelicsati, da ga je Ov odküpo od grehov i vekivecsnoga szthouvenjov, vüpa sze vu njém, kak vu bézsem Agnjeci, ki odjemle greha szvejta i ki nasz-poleg reesi szv. piszmov- szvojov krujov opere od vszake ~~tamnine~~ kuvice."
Sto Jézusa z-pravoga pozna, tiszti ga tüdi lübi ober vszega i lübi ga, kak szvojega Odküpitelsa, ki je za njega vsze vszino, kaga lübi i szkazüje szvojo lübézen z-tem, da z-csinejnjem szpunjavo tiszto, ka je Jézus z-recsjov i szvojim zglédom vcsio. Jeda poleg reesi szv. piszmov: „Sto Zoga ne lübi, ga tüdi ne pozna." I: „Sto pravi, ka Zoga lübi i ne szpunjava njegove zapovedi, je lazsljiver i pravice nega ne njem."
Jézusa Kr. pozvati sze tak pravi: sztalno ga gledati z-dühovnimi ocsmi i vu dühi szv. vere za njega i liza njegov zsiveti, delati, trpeti; z-pünanjem sze da njega oppomnuati, njemi, kak szvojemi Gospodi i Krallji vu szvojem szreci i trón poszvetiti.
Jézusa Kr. pozvati sze pravi: sztalno vu njém verovati, vu njém sze müpati i njega ober vszega lübiti.
Oh kak dobro bi bilo, csibi mi vszi tak pozvali Jézusa, ar té bi mi tüdi szv. Pavlom lehko sto pravili: „Zsivém, ali ne jaz, nego Kr. zsivé vu meni." Té bi ~~ne mogli zdihvati~~ i sze tüdi szpünili nad nami ~~one reesi Jézusove~~ ono, ka je Jézus malo pred szvojim

ali v pameti biti, nego vu srcé more zgrabiti i voló na dobro nagibati. Ka razum, pamet pozna, tisto more srcé tüdi občütiti, vola pa vu djanje spraviti.

Što Jézuša Kristuša z pravoga pozna, tisti bo vervao i znao, da je Jézuš Sin živoga Boga, da je po bóžoj naturi vu vsem vednaki z nebeskim Očom, tak da što vidi Sina, vidi tüdi i Očo. Što Jezuša Kristuša z pravoga spozna, tisti časti, poštüje v njem bóžega Vučitela, ki nam je z rečjóv i zglédom pokazao pot vu nebésa i ki svojóv miloščov podpéra našo slabost, da moremo mi po toj poti zveličanja i hoditi. Što Jézuša Kristuša z pravoga pozna, tisti se zceloga Njegovomi ravnanji prekda, da zna, ka je Jézuš dober pastér, ki da svoje živlénje za svoje ovcé. I ovcé ga poznajo i njegóv glas poslühšajo.

Što Jézuša z pravoga pozna, tisti se vüpa vu njém, kak vu svojem Zveličiteli, po kom se jedino more zveličati, da ga je Ón odküpo od greha i vekivečnoga skvarjenja, vüpa se vu njém, kak vu bóžem Agnjeci, ki odjemlé grehe svejta i ki nas – poleg reči svétoga pisma – *»svojóv krvjóv operé od vsake krivice«*.

Što Jézuša z pravoga pozna, tisti ga tüdi lübi ober vsega i lübi ga, kak svojega Odküpitela, ki je za njega vse včino, toga lübi i skažüje svojo lübézen z tem, da z činejnjom spunjava tisto, ka je Jézuš z rečjóv i svojim zglédom včio. Gda poleg reči svétoga pisma: *»Što Boga ne lübi, ga tüdi ne pozna.«* I: *»Što pravi, ka Boga lübi i ne spunjava njegove zapovedi, je lažljivec i pravice nega vu njem.«*

Jézuša Kristuša poznati se tak pravi: Stalno ga glédati z düševnimi očmi i vu dühi svéte vere za njega i li za njega živeti, delati, trpeti; z vüpanjom se do njega oponašati, njemi, kak svojemi Gospódi i kralji vu svojém srci trón postaviti. Jézuša Kristuša poznati se pravi: stalno vu njém vervati, vu njém se vüpati i njega ober vsega lübiti.

Oh, kak dobro bi bilo, či bi mi vsi tak poznali Jézuša, ar té bi mi tüdi svétim Pavlom lehko eto pravili: *»Živém, ali ne jas, nego Kristuš živé vu meni.«* Té bi se spunilo nad nami ono, ka je Jézuš malo pred svojim ⟨trplenjem⟩

od szvojega nebeszkoga Ocá proszo govoréesi: „Ocsa! ke szcsém, da bodo tiszti, stere szi meni dao, tüdi z-menom bilí, gde szem jaesz, da vidijo moje dike, stero szi meni dao, ar szi me ljübo pred zaecétkom szvejta." Sé bi mirnozaiveli, vszathi bi szvój krizs dobrovóljno gorivzéo i dobrovóljno biga nazo za Jézusom proti nebészkom.

Zmeno te, da ka szo pravi Jézusovi pozmoti; zdaj szi esesmo premiszlimo, da po sterej poti do tiszega pozmanja pridemo, Jézusa szpozmati zamoremo.[2]

Da szo z-Jézusom szpozmamo i szpozmamo njegovo zlelo, njegovo zavolénje, k-temi je ono potrebno, naj z-vesáljom poszlühamo recs bózso i z-vesáljom celémo szvéte kujige, szv. piszmo, szv. evangelium, biblio ino katehizmus. Da szmo dazsni poszlühavati recs bózso, stero szo nam napredavali na szv. predigah, to szo z-tiszega szhajali, ka je Jézus poszebne vucsitele odrédo na szvojo szv. cérkvi, apostole i njihove prave nazlednike püspéke i pope. Zvün tiszega nam je esesse potrebno obracsati, szo-e catéti szv. evangelium, biblijo, katehizmus, stere kujige, kaj szam Jézus pravi - od njegovi szvedocsijo. Ci bi szo ke vzeimlo pri vszathi hizi, kelko greha bi szo té zebranilo i kelko dobrega bi na szveti zacsnilo.

Da mem pa poszlühavanje i estenje bózse recsi hasznovito bode, moremo z-njimi vküpszathopresili molitev ljübézen do molitvi, csisztoszt szerca i ponizen dikesi düh.

Brezi molitvi szo i osztanejo vsze nase zmanvszti od Boga i od Jézusa Kr. tatha, stere szreé szüke i merzlo mikajo i polá mlacsno ala premolanejo dobri del. Brezi molitvi sze nemre dühov esez premenitnov zemeljszkha gorizdignoti do Boga i zato brezi molitvi tüdi nega vere, ne vüpanja, ne ljübézni. Molitev je vezalo, stero nasso dühov k-Bogi zvézse, molitev je zsleb ali szüdlence, po stero vu nasse szreé nasse nesesjo bózsi dari, tüdi najvékssi bózsi dar, zvanje poti, stero pelov nas zveliesanje, pozmanje Jézusa Kr.

Da nam poszlühavanje i estenje bózse recsi nas kazsi, na zveliesanje bode, moremo biti tüdi csisztega szreca. Dokecs je nasse szreé esesse vu greha zatopljeno i tiszti vu njem kralüje, je pa hüdi düh, dokecs esesse zaprav lasztnim szinom

od svojega nebeskoga Očé proso, govoréči: »*Oča! To ščém, da bodo tisti, štere si meni dao, tüdi z menom tam, gde sam jas, da vidijo mojo diko, štero si meni dao, ar si me ljübo pred začétkom svejta.*« Té bi mirno živeli, vsaki bi svój križ dobrovóljno gorivzéo i dobrovóljno bi ga noso za Jézušom proti nebésom.

Znamo to, da ka se pravi Jézuša poznati, zdaj si ešče ono premislimo, da po šteroj poti do toga poznanja pridemo, Jézuša spoznati zamoremo.

Da se z Jézušom spoznamo i spoznamo njegova dela, njegovo živlénje, k tomi je ono potrebno, naj z veséljom poslühšamo reč bóžo i z veséljom čtémo svéte knjige, svéto pismo, svéti evangelium, biblijo ino katekizmuš. Da smo dužni poslühšati reč bóžo, štera se nam napredava vu svéti predgah, to že z toga shaja, da je Jézuš posebne vučitele odrédo vu svojoj svétoj cérkvi, apoštole i njihove prave naslednike, püšpöke i pope. Zvün toga nam je ešče potrebno obračati, čtéti svéte evangeliume, biblijo, katekizmuš, štere knjige, kak sam Jézuš pravi – od njega svedočijo. Či bi se to včinilo pri vsakoj hiži, kelko greha bi se té zabranilo i kelko dobroga vu srca zacipilo.

Da nam pa poslühšanje i čtenjé bóže reči hasnovito bode, moremo z njima vküpzakapčiti ljübézen do molitvi, čistost srca i ponizen diteči düh.

Brezi molitvi so i ostanejo vse naše znanosti od Boga i od Jézuša Kristuša takše, štere srcé süho i mrzlo nihajo i voló mlačno do ponavlanja dobri del. Brezi molitvi se nemre düša čez vremenitna, zemeljska gorizdignoti do Boga i zato brezi molitvi tüdi nega vere, ne vüpanja, ne lübézni. Molitev je vezalo, štera našo düšo k Bogi zvéže, molitev je žleb ali stüdenec, po šterom vu naše srci tečéjo bóži dari, tüdi najvékši bóži dar, znanje poti, štera pela na zveličanje, poznanje Jézuša Kristuša.

Da nam poslühšanje i čtenjé bóže reči na hasek, na zveličanje bode, moremo biti tüdi čistoga srca. Dokeč je naše srcé ešče vu grehe zatopljeno i tisti vu njem kralüjejo pa hüdi düh, dokeč ešče zapravlastim sinom

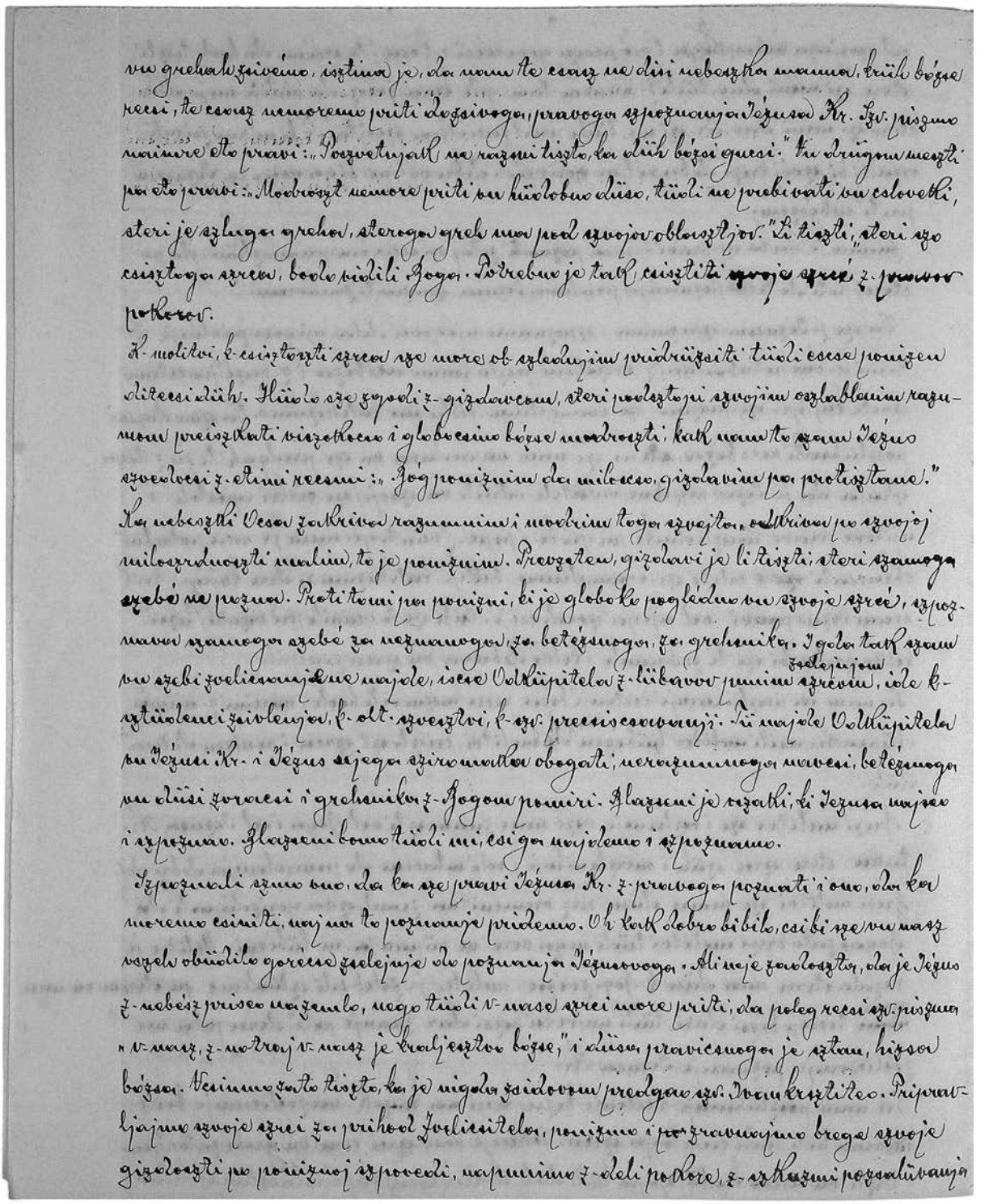

vnu grehal živéimo, isztinsa je, da nemre te esasz ne dlii nebeszka mamna, küh bózse recsi, de esasz nemoremo priti do zsivoga, pravoga szpoznanja Jézusa Kr. Szv. piszmo naimre eto pravi: „Pozvetujak ne razumi tiszto, ka dlüh bózsi gucsi." Ta drügom meszti pa eto pravi: „Modroszt nemore priti vu hüdobno düso, tüdi ne prebivati vu eslovetki, steri je szlugan grehov, sterega grek nuv pod szvojov oblaszt jov." Li tiszti, steri szo csisztega szrcsa, boode vidili Boga. Potrebno je tak csiszliti svoje szrcé z. pomoov pokesov.

K. molitvi, k. csiszlenji szrcsa szo more ob szledujim pridrüzseiti tüdi esesa ponizen diteesi dlüh. Hüdo sze zgodi z. gizdavcom, steri poleszlogi szvojim oszlablenim razumom preiszkati visziszkoesa i globocsino bózse modroszti; kak nam te szam Jézus szvedocsi z. elimi recsmi: „Hvalim te Oche, ka si to zakrivo razumnim i modrim tiga szvejta, odkrivao pa szvoji miloszrdnosti malim, to je ponizsnim. Prevzetni, gizdavi je li tiszti, steri szamoga szebé ne pozna. Proti tomi pa ponizni, ki je globoke pogledno vu szvoje szrcé, szpozna vsze szamoga szebé za nevrednoga, za bedsnoga, za grehnika. Igola tak szam pa szebi zvelicsenje ne majde, isesse Odküpitelov z. lübavov punim szrcsom, ide k. szpüvanji zsivlenjov, k. olt. szvecsti, k. szv. precsiscsavanji. Ti majde Odküpitelov pa Jézusi Kr. i Jézus szejega szirovastvo obogati, nevrednoga navesi, bedsnoga vu dlüsi zvesesi i grehnika z. Bogom pomiri. Blazseni je rezati, ki Jézusa majde i szpozna. Blazseni bomo tüdi mi, esi ga majdemo i szpoznamo.

Szpoznali szmo vsze, da ka sze pravi Jézusa Kr. z. pravoga poznanji i ono, da ka moremo csiniti, nam ne pozsnanja pridemo. Oh kak dobro bi bilo, esi bi sze vu nasz vszeh obüdilo gorécse zselejnje do pozsnanja Jézusovoga. Ali nej zadosztno, da je Jézus z. nebész prisao nasemlo, nego tüdi v. nasse szrcsi more priti, da poleg recsi szv. piszma „v. nasz, z. nasztroj v. nasz je kralj eszt bózse," i dlüsa pravicsnoga je sztan, hisza bózsa. Vesinmo zato tiszto, ka je nigdar zsidovom predgao szv. Ivan kriszitelec. Pripravljajmo szvoje szrcsi za prihod Zvelicsitelov, ponizno i pozrevnujmo brege szvoje gizdosztji pa ponizsnoj szpovedi, napunimo z. dobri podlore, z. szlzami pozsalüvanja

vu grehah živémo, istina je, da nam tečas ne diši nebeska mana, krüh bóže reči, tečas ne moremo priti do živoga, pravoga spoznanja Jézuša Kristuša. Svéto pismo najmre eto pravi: *»Postvetnjak ne razmi tisto, ka düh bóži guči.«* Vu drügom mesti pa eto pravi: *»Modrost ne more priti vu hüdobno düšo, tüdi ne prebivati vu človeki, šteri je sluga greha, šteroga greh ma pod svojov oblastjov.«* Li tisti, *»šteri so čistoga srca, bodo vidili Boga«*. Potrebno je tak čistiti svoje srcé z pravov pokorov.

K molitvi, k čistosti srca se more ob slednjim pridrüžiti tüdi ešče ponizen diteči düh. Hüdo se zgodi z gizdavcom, šteri podstopi svojim oslablenim razumom preiskati visokočo i globočino bóže modrosti, kak nam to sam Jézuš svedoči z etimi rečmi: *»Bóg poniznim da miloščo, gizdavim pa protistane.«* Ka nebeski Oča zakriva razumnim i modrim toga svejta, odkriva po svojoj milosrdnosti malim, to je poniznim. Prevzeten, gizdavi je li tisti, šteri samoga sebé ne pozna. Proti tomi pa ponizni, ki je globoko poglédno vu svoje srcé, spoznava samoga sebé za neznanoga, za betéžnoga, za grehšnika. I gda tak sam vu sebi zveličanje ne najde, išče Odküpitela z lübavov punim srcom želejnjom, ide k stüdenci živlénja, k oltarskomi svestvi, k svétomi prečiščavanji. Tü najde Odküpitela vu Jézuši Kristuši i Jézuš njega siromaka obogati, nerazumnoga navči, betéžnoga vu düši zvrači i grehšnika z Bogom pomiri. Blaženi je vsaki, ki Jezuša najšeo i spoznao. Blaženi bomo tüdi mi, či ga najdemo i spoznamo.

Spoznali smo ono, da ka se pravi Jézuša Kristuša z pravoga poznati i ono, da ka moremo činiti, naj na to poznanje pridemo. Oh, kak dobro bi bilo, či bi se vu nas vseh obüdilo goréče želejnje do poznanja Jézušovoga. Ali neje zadosta, da je Jézuš z nebés prišeo na zemlo, nego tüdi v naše srci more priti, da poleg reči svétoga pisma *»v nas, znotraj v nas je kraljestvo bóže,«* i düša pravičnoga je stan, hiža bóža. Včinmo zato tisto, ka je nigda židovom predgao svéti Ivan Krstiteo. Pripravljajmo svoje srci za prihod Zveličitela, ponizmo i zravnajmo brege svoje gizdosti po poniznoj spovedi, napunimo z deli pokore, z skuzmi požalüvanja

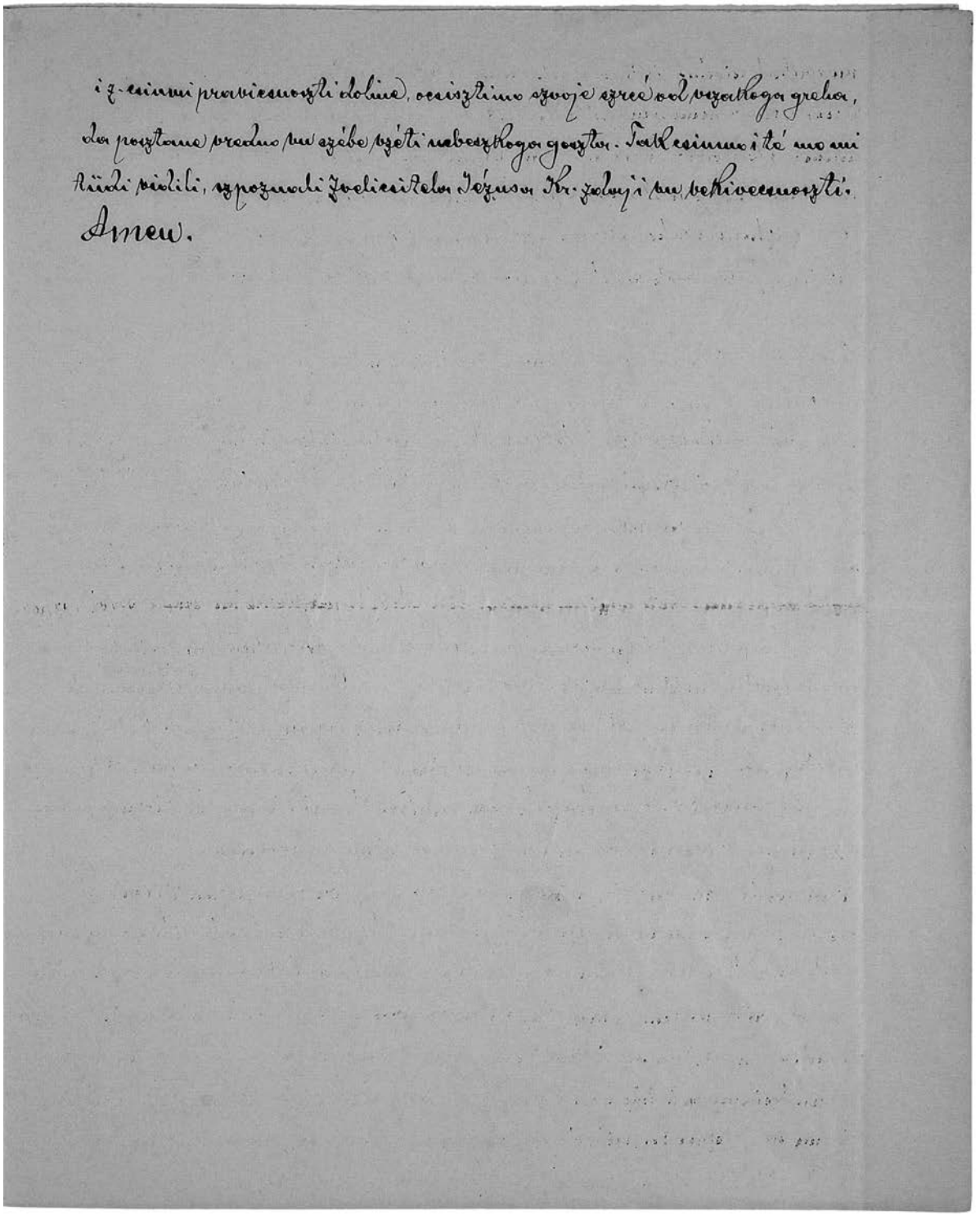

i z-enimi premišenostmi dolino, ozrisztimo szvoje szrcé od vszakoga greha, da prosztomo predno nas szébo vzéti nebeszkoga gosztov. Tak csinmo i té mo mi Ravni pridili, szpoznoti Zveliczitelov Jézusov Kr. zvelicsanje v pokorsenosti. Amen.

i z činmi pravičnosti doline, očistimo svoje srcé od vsakoga greha, da postane vredno vu sébe vzéti nebeskoga gosta. Tak činmo i té mo mi tüdi vidili, spoznali Zveličitela Jézuša Kristuša zdaj i vu vekivečnosti. Amen.

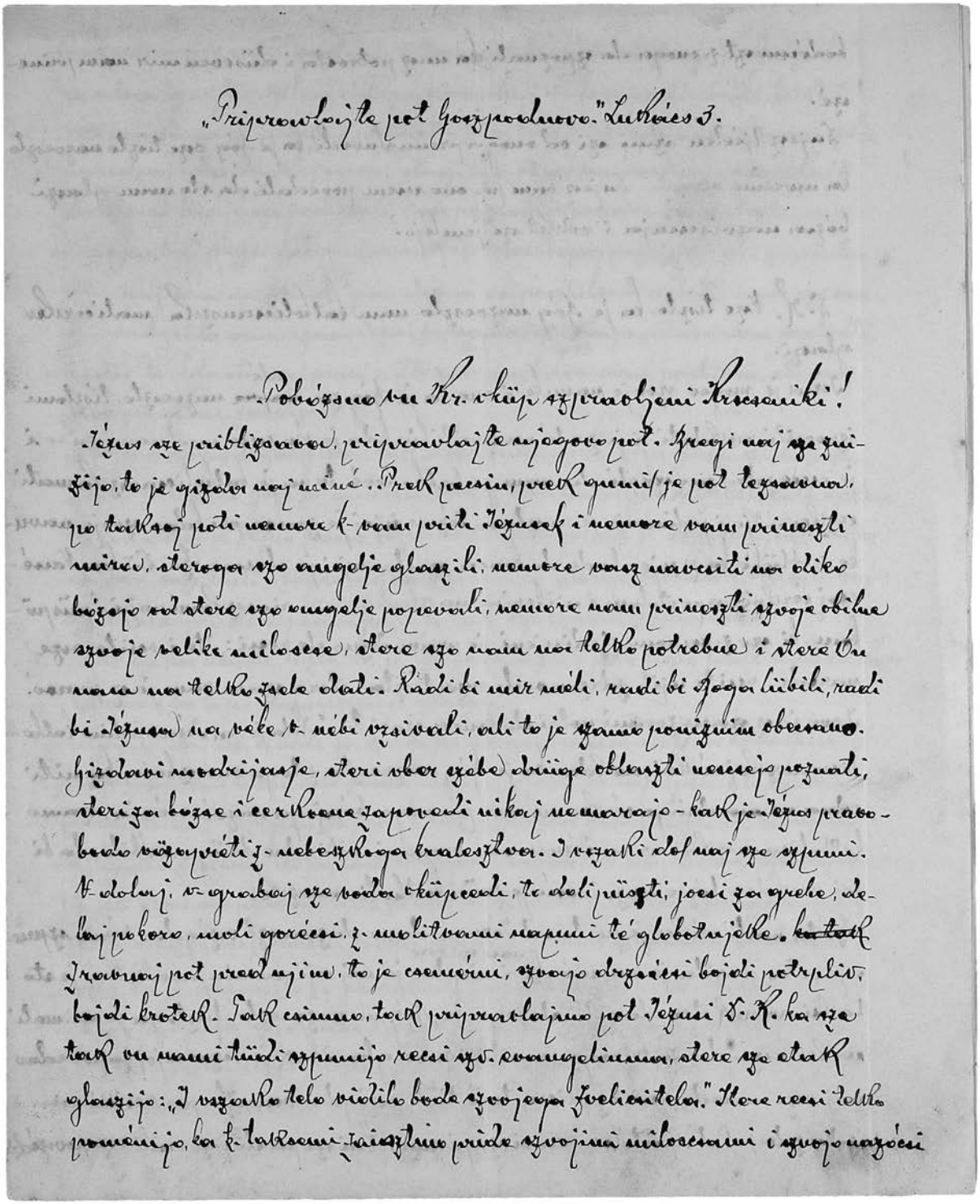

„Pripravljajte pot Gospodovo." Lukeš 3.

Pobožno vu Kr. vküp szpravoljeni Krszcanski!

Jézus sze približavao, pripravljajte nyegovo pot. Szrcza naj sze ponizijo, to je gizdavi naj máné. Prek rascsin, prek gmaj je pot Tezsavna, po kaksoj poti nemore k-vam priti Jézusek i nemore vam prinesztli miru, sterogo sze angelje glaszili, nemore vasz navcsiti na oliko bozjo od stere sze evangelje popevali, nemore nam prinesztli szvoje obilne szvoje velike milosesze, stere sze nam na telko potrebne i stere On nama na telko zacle dati. Radi bi mir meli, radi bi szvoga lübili, radi bi Jézusa na véke k-nébi vzsivali, ali to je szamo ponizním obecsano. Gizdavi modrijanje, steri vbeg ezábe obüega obleczti nesesze pozvati, steri za bozjae i cerkvene zapovedi nikoj ne mareajo - tak je Jézus pravo - bodo vözpvréti z- nebeszkoga kralesztva. I rozaki dosz naj sze szpunii. V-dolonji, v-grabaj sze vodo vküpczeli, te dolinüszti, joesi za greske, debloj pokoro, mali gorécesi, z- molitvami napuni té globotnjelke. ~~tak~~ tak Jravnaj pot pred njim, to je csemérni, szvojo obrazaesi bojdi potrpliv, bojdi krotek. Tak csinmo, tak pripravlajmo pot Jézusi D. K. ka sze tak vu nami tüdi szpunijo recsi szv. evangelioma, stere sze tak glaszijo: „I vszaka telo vidilo bode szvojega Zvelicsitelca." Stere recsi telko pomémijo, ka k-tatkraeni zaszlüsa pride szvojima milosczami i szvojo nazocsi

4. ADVENTNA NEDELJA
(22. 12. 1912,[49] VERJETNO MARTJANCI)

NPr181

»Pripravlajte pot Gospodnovo.« Lukács 3.

Pobóžno vu Kristuši vküpspravljeni krščeniki!

Jézuš se približava, pripravlajte njegovo pot. Bregi naj se znizijo, to je, gizda naj miné. Prek pečin, prek gumil je pot težavna, po takšoj poti ne more k vam priti Jézušek i ne more vam prinesti mira, šteroga so angelje glasili, ne more vas navčiti na diko bóžjo, od štere so angelje popevali, ne more nam prinesti svoje obilne, svoje velike milošče, štere so nam na telko potrebne i štere Ón nam na telko žele dati. Radi bi mir méli, radi bi Boga lübili, radi bi Jézuša na véke v nébi vživali, ali to je samo poniznim obečano. Gizdavi modrijašje, šteri ober sébe drüge oblasti neščejo poznati, šteri za bóže i cerkvene zapovedi nikaj ne marajo – kak je Jézuš pravo – bodo vözapréti z nebeskoga kralestva. I vsaki dol naj se spuni. V dolaj, v grabaj se voda vküpcedi, to dolipüsti, joči za grehe, delaj pokoro, moli goréči, z molitvami napuni té globotnjeke. Zravnaj pot pred njim, to je čemérni, svajo držéči bojdi potrpliv, bojdi krotek. Tak činmo, tak pripravlajmo pot Jézuši, dragi krščeniki, ka se tak vu nami tüdi spunijo reči svétoga evangeliuma, štere se etak glasijo: *»I vsako telo vidilo bode svojega Zveličitela.«* Štere reči telko poménijo, ka k takšemi zaistino pride svojimi miloščami i svojo nazóči

[49] Pridiga ni datirana. Na podlagi pozdravne formule (»Pobóžno vu Kristuši vküpspravljeni krščeniki!«), ki jo Horvat uporablja v starejšem obdobju, ter primerjave pisave z drugimi datiranimi pridigami in korespondenco je mogoče sklepati, da je besedilo nastalo leta 1912. Ker gre po vsebini za pridigo četrte adventne nedelje, jo je mogoče natančneje umestiti na 22. december 1912.

bodóčnoszt z-onoga dan szpoznati. Ka nasz potrosztor i düsevnem mir nam prinesze.

Dajesz Ajézuse szmo szi od onoga premislavali, ka je Jézej veze tiszto nazvesztо ka moremo vervati. Dajesz nam pri ono vszém povedati, dа sto nam zglasi bózjon nazvisesénjon i volkét veze jemlé̋jo.[2]

V. K. Veze tiszto, ka je Jézej nazvesztо, nam katholicsanszka matercérkev zglasi.

Jézus je mogao szvoje navuke i ono, ka je Jézej zse prvé nazvesztо, tisztomi izrocsiti, prekolati, ki je zse té na szvejti bio, kda je On esse med nami zsivo i je esse zdaj na szveti, dа nam je katho pové, to pa je katholicsanszka matercérkev. Njo i jedino njo je postavo Jézus, ejoj je grocso, prekdao szvoje navuke i oblübo, ka z-njon bode do konca szveta, njoj je obecsao Szv. Düha. Vasécsej cérkvi – apostolom i njihovim nasledníkom, nimszkomi papi i püspükom, ki szo z-precsom zjedinjeni, je pravo Jézus ete recsi: „Ite i vcsite veze narode, vcsite nji̋h zdrzsavati veze tiszto, sztera szem vam jasz prao. I ovo jasz szem vami vszami vszikdar do konca szvejta." Kda je pa Jézus jedino katholicsanszkoj cérkvi prekdao, ka je Jézej nazvesztо, z-tiszega ono szledi, ka niti edna ne more drüga cérkev ne mati pravoga bózjega nazvisesénja, szamo katholicsanszka; ar pa Jézusovom vremeni niti edne drüge ne bilo, da bi jej prekdao bózje nazvisesénje zvün katholicsanszke.

Szvéta mati cérkev je pa to od Jézusa dano dugnosztl vszigdar perno szpunjavala, nazila je na navuke i nigdar je naj nyé premin javala i esi je sto katkaj navuk steo glasziti, sterega je Jézej ne nazvesztо, tisztega je szv. mati cérkev vszigdar za krivoga proszila i javergla. Kaj je Jézus njoj zapovedao naj veze narode uczi i zvelicsa, to je tüdi vszigdar pesznila pa vesnii esse zdaj. Od apostolov pravi szv. piszmo: „Vnizo pa ali i vzo vszili vszepovzéd[i]

bodóčnost z onoga da spoznati, ka nas potrošta i düševen mir nam prinesé. Dnjes tjéden smo si od onoga premišlavali, ka je Bóg vse tisto nazvesto, ka moremo vervati. Dnjes vam pa ono ščém povedati, da što nam glasi bóža nazviščénja i odket se jemlějo?

Dragi krščeniki. Vse tisto, ka je Bóg nazvesto, nam katoličanska mati cérkev glasi.

Jézuš je mogeo svoje navuke i ono, ka je Bóg že prlé nazvesto, tistomi izročiti, prekdati, ki je že té na svejti bio, kda je Ón ešče med nami živo i je ešče zdaj na sveti, da nam je lahko pové, to pa je katoličanska mati cérkev. Njo i jedino njo je postavo Jézuš, njoj je zročo, prekdao svoje navuke i oblübo, ka z njov bode do konca sveta, njoj je obečao Svétoga Düha. Vučéčoj cérkvi – apoštolom i njihovim naslednikom, rimskomi papi i püšpökom, ki so z papom zjedinjeni –, je pravo Jézuš ete reči: *»Ite i včite vse narode, včite njih zdržavati vsa tista, štera sam vam jas pravo. I ovo jas sam z vami notri do konca svejta.«* Kda je pa Jézuš jedino katoličanskoj cérkvi prekdao, ka je Bóg nazvesto, z toga ono shaja, ka niti edna drüga cérkev ne ma pravoga bóžjega nazviščénja, samo katoličanska, ar vu Jézušovom vremeni niti edne drüge ne bilo, da bi joj prekdao bóže nazviščénje, zvün katoličanske.

Svéta mati cérkev je pa to od Jézuša dano dužnost vsigdar verno spunjavala, pazila je na navuke naše svéte vere i nigdar je nej njé preminjavala i či je što takši navuk šteo glasiti, šteroga je Bóg ne nazvesto, tistoga je svéta mati cérkev vsigdar za krivoga pravila i zavrgla. I kak je Jézuš njoj zapovedao, naj vse narode vči i zveliča, to je tüdi vsigdar včinila pa včini ešče izda zdaj. Od apoštolov pravi svéto pismo: *»Oni so pa šli i so včili vsepovsédi.«*

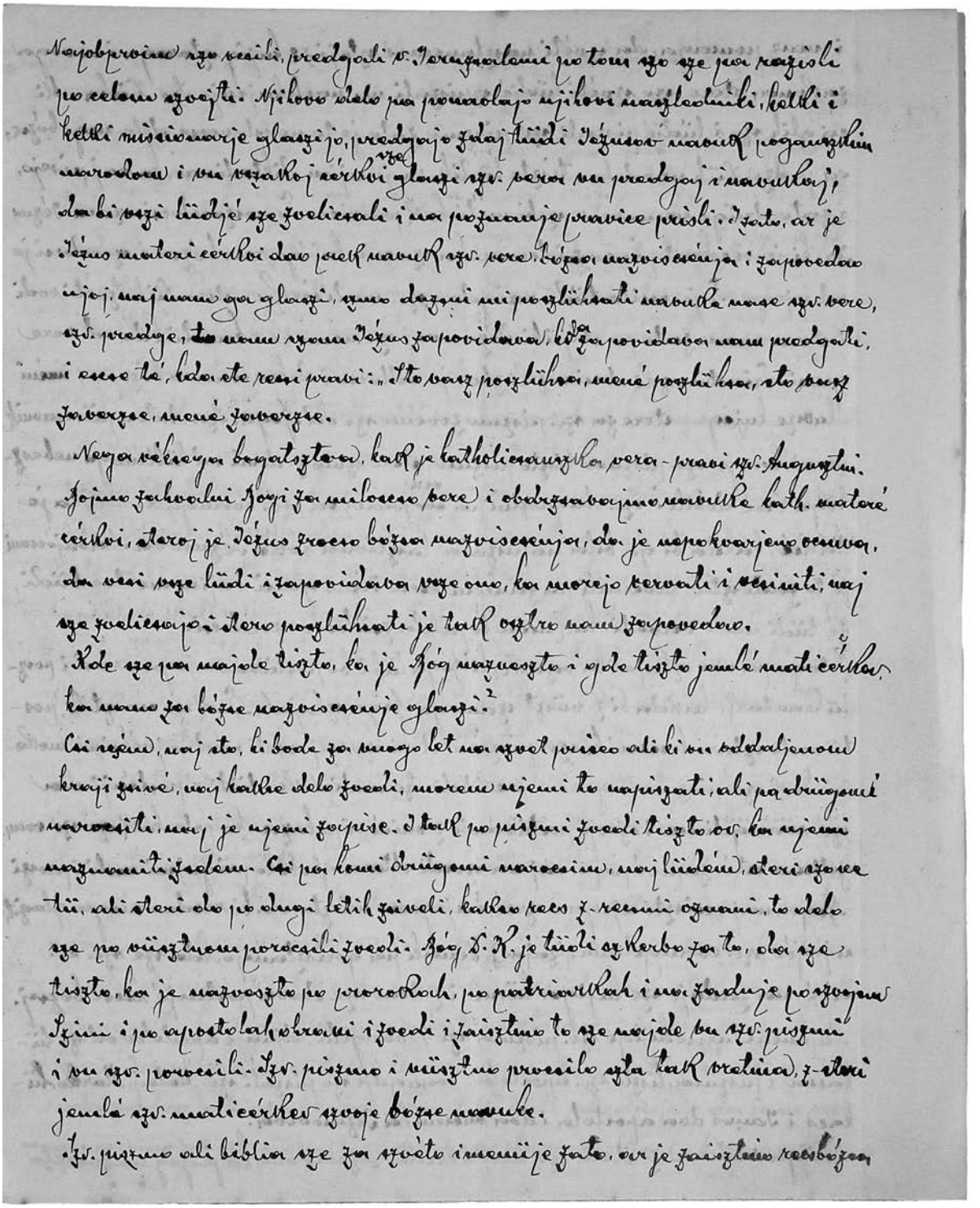

Najobprvim sze vesili predgoli v. Jerusalemi po tom sze sze po vsi razsli
po celom szvejti. Njihovo delo pa pomnolajo njihovi naszledniki, kelti i
kelthi missionarje glasziju, predgovajo zdaj ljudi Jézusov nauk pogansztim
narodom i na vszakoj cérkvi szv. vszé glaszi szv. pervo na predgovaj i navuthoj,
da bi vszi ljudjé sze zveliczali i na pozznanje pravice prisli. Zato, ar je
Jézus materi cérkvi dao zveli nauk szv. vere, bózso mazovicsénjo i zapovedao
nyoj, naj nasz vse gre glasziti, szmo dezsni mi poszlühnati nauthe nase szv. vere,
szv. predige, ke nasz szam Jézus zapovidavo, kéga povidavo nasi predgoli,
ni esesse té, kdor ste vesi pravi: „Ste vasz poszlühno, mené poszlühno, sto vasz
zaverzse, mené zaverzse.

Nezo vékesnyo bogatsztvo, kaik je katholicsanszka vera - pravi szv. Augusztin.
Hojmo zachovati Kogi za miloszno vero i obdrzsavajmo nauthe kath. matere
cérkvi, sterej je Jézus zrocso bózso mazovicsénjo, da je napokvarjeno vesnvo,
da vesi vsze ljudi izapovidavo vsze ono, ka morejo vervati i vesimati, naj
sze zveliczajo i sterno poszlühnati je kaik ozstro nasu zapovedano.

Kde sze pa najsle tiszto, ka je Kóg mazovszto i szele tiszto jemlé mati cérkev,
ka nasu za bózse mazovicsénje glaszi?[2]

Csi rejcsem, naj sto, ki bode za mnogo let na szvet prisso ali ki na oddaljenoni
kraji zivé, moj kratke delo zvedli, morem nyemi to napiszati; ali pa drügoni
navocsiti, naj je nyemi zapisse. I kaik po piszmi zvedli tiszto on, ka nyemi
nazmanuti jeszem. Csi pa koni drügoni navocsim, moj ljudjé, sterej szo sze
tü, ali sterí sto po dugi letih zsiveli, kakso reesz z-rocsnii oznami, to delo
sze po müsztnom porocsili zvedli. Kóg v. K. je tüdi oszkerbo za to, da sze
tiszto, ka je nazvoszto po prerokoh, po patriarkah i na zadnje po szvojem
Szini i po apostolah obrami i zvedi i zaisztino to sze najde na szv. piszmi
i na szv. porocsili. Szv. piszmo i müsztno porocsilo szta kaik vrelina, z-sterih
jemlé szv. mati cérkev szvoje bózse navuke.

Szv. piszmo ali biblia sze za szvéto imenüje zato, ar je zaisztino reesbózsa

Najobprvim so včili, predgali v Jeružalemi, po tom so se pa razišli po celom svejti. Njihovo delo pa ponavlajo njihovi nasledniki, kelki i kelki misijonarje glasijo, predgajo zdaj tüdi Jézušov navuk poganskim narodom i vu vsakoj cérkvi se glasi svéta vera vu predgaj i navukaj, da bi vsi lüdjé se zveličali i na poznanje pravice prišli. I zato, ar je Jézuš materi cérkvi dao prek navuk svéte vere, bóža nazviščénja i zapovedao njoj, naj nam ga glasi, smo dužni mi poslühšati navuke naše svéte vere, svéte predge, to nam sam Jézuš zapovidava, kda zapovidava nam predgati, i ešče té, kda ete reči pravi: *»Što vas poslühša, mené poslühša, što vas zavrže, mené zavrže.«*

»Nega vékšega bogatstva, kak je katoličanska vera« – pravi svéti Augustin. Bojmo zahvalni Bogi za miloščo vere i obdržavajmo navuke katoličanske materé cérkvi, šteroj je Jézuš zročo bóža nazviščénja, da je nepokvarjeno očuva, da vči vse lüdi i zapovidava vse ono, ka morejo vervati i včiniti, naj se zveličajo, i štero poslühšati je tak ostro nam zapovedao.

Kde se pa najde tisto, ka je Bóg nazvesto, i gde tisto jemlé mati cérkev, ka nam za bóže nazviščénje glasi?

Či ščém, naj što, ki bode za vnogo let na svet prišeo ali ki vu oddaljenom kraji živé, naj kakše delo zvedi, morem njemi to napisati, ali pa drügomi naročiti, naj je njemi zapiše. I tak po pismi zvedi tisto ov, ka njemi naznaniti želem. Či pa komi drügomi naročim, naj lüdém, šteri so ne tü, ali šteri do po dugi letih živeli, kakšo reč z rečmi oznani, to delo se po vüstnom poročili zvedi. Bóg, dragi krščeniki, je tüdi ozkrbo za to, da se tisto, ka je nazvesto po prorokah, po patriarkah i na zadnje po svojem Sini i po apoštolah, ohrani i zvedi, i zaistino, to se najde vu svétom pismi i vu svétom poročili. Svéto pismo i vüstno poročilo sta tak vretina, z šteri jemlé svéta mati cérkev svoje bóže navuke.

Svéto pismo ali biblija se za svéto imenüje zato, ar je zaistino reč bóža

i nauz pomenoga, den szvéti maszlanemo i szlaji ze knjéj sztaroga i novoga
zaklona, stere szo szvéti lüdjé szpiszali na navdehnenje Szv. Düha. Mi
ensi glih szo i lüdjé piszali szv. piszmo, zato je to ne calovecse delo, nego bożse,
ker je Szv. Düh navdehno tiszte lüdi. On je nejim diktalirao, ka naj piszejo,
i zato drügo nemore v szebi meti, kak pravico. To pozsvedocsi szam Jézus
Kr. ki je veszkrsal pravo zsidovom, ka szo one knjige resz bożsa i szvedocsijo
od njega. To je szilo tüdi vszigdar szv. mati cérkev, stera Düh Szvéti vodi
i stera nemre zato po obljübi Jézusovoj sze nemore vkaniti, koda od vere
odszeszi. Trinaitinszki obecsinszki zbor je vdlocsi i dokoncsao vu bożjem imeni
kanize knjige, stere zo szv. piszmo zovémo szo od Boga. Szv. Avtor piszemnik
pravi, ka „je szv. piszmo tiszto piszmo, stero szmo z-domi od lüblenoga nebeszkoga
Ocsé dobili." Szv. Avgusztin pa ono pravi od szv. evangelinmov, ka je
tatké, kakoda bi ga bilo napiszalo lasztivna rotka Jézusova. Verovajocsemi
je to zsmehsztvo, nevernikom pa zsmenom esesze Jézus gnesi i njim mertvo büdi,
té lüdi nesmo vervali, kak nam to pàlola zsidovov szvedocsi.
Z-tovo pa ono szhajo, ka vszaki, ki Boga lübi, bo postüvao njegove resi i povzdühno tak, kakoda bi z-vüszt szvojega Boga szhajale. Tak szo szamszebi, postüvali sztari kreszcsanski szv. piszmo, steri szo raj merli med najvékivecsimi muczami, kak szv. piszmo progaszom pretolmali. Szv. mati cérkev tüdi v-postávlanji nov
szv. evangelinmov i szvoje postüvanje z-onim vöpotrdzse, ka pole kak sze szv. evangelinmi esté, zapové popi, naj na szpredi oltara globoko prignejeni moli i proszi
Boga, naj ocsisztti njegovo szrcé i njegovo büszto, da bi vredno mogao glaszit
njegov szv. evangelinm. (Zoejsus) Vernüki pa gorisztoinajo, koda sze szv. ev:
esté, na zadnje sze knjigov küsne i z-tem sze dovrsi postenje resi bożjej.
Navadnemi nejse knjige szv. piszmo sze 4 evangelii, dijanje apostolov od szv. Lükasesa i piszmo, liszti szv. apostolov. Evangelje sze piszali szv. Matevj, Marko Lükases i Janez dva apostola i dva szesenika Jézusoviva.
Drügo predlino, z-stere szv. mati cérkev vzeme ono, ka je Boj nazvesztio

i nas pomaga, da svéti nastanemo, i stoji 72 knjig staroga i novoga zakona, štere so svéti lüdjé spisali na nadehnjenje Svétoga Düha. Ali čiglih so i lüdjé pisali svéto pismo, zato je to ne človeče delo, nego bóže, ar je Svéti Düh navdehno tiste lüdih, Ón je njim diktalivao, ka naj pišejo, i zato drügo ne more v sebi meti, kak pravico. To posvedoči sam Jézuš Kristuš, ki je večkrat pravo židovom, ka so one knjige reč bóža i svedočijo od njega. To je včila tüdi vsigdar svéta mati cérkev, štero Düh Svéti vodi i štera ravno zato po obljübi Jézušovoj se ne more vkaniti, kda od vere guči. [Tridentinski] občinski zbor je odločo i dokončao vu bóžjem iméni ka vse knjige, štere za svéto pismo zovémo, so od Boga. Svéti Anton püščavnik pravi, ka *»je svéto pismo tisto pismo, štero smo z domi od lüblénoga nebeskoga Očé dobili«*. Svéti Augustin pa ono pravi od svétoga evangeliuma, ka je takši, kakda bi ga bila napisala lastivna roka Jézušova. Vervajóčemi je to zadosta, neverniki pa zaman ešče Jézuš guči i njim mrtve büdi, té tüdi nedo vervali, kak nam to példa židovov svedoči.

Z toga pa ono shaja, ka vsaki, ki Boga lübi, bo poštüvao njegove reči i poslühšao tak, kakda bi z vüst samoga Boga shajale. Tak so častili, poštüvali stari krščeniki svéto pismo, šteri so raj mrli med najvékšimi mokami, kak svéto pismo poganom prekdali. Svéta mati cérkev tüdi v pošténji ma svéti evangelium i svoje poštüvanje z onim vöpokaže, ka prle kak se svéti evangelium čté, zapové popi, naj na sredi oltara globoko prignjeni moli i prosi Boga, naj očisti njegovo srcé i njegova vüsta, da bi vredno mogeo glasiti njegóv svéti evangelium. (Izajaš.) Verniki pa goristanejo, kda se svéti evangelium čté, na zadnje se knjiga küšne i z tem se dava poštenjé reči bóžoj. Najimenitnejše knjige svétoga pisma so 4 evangeliji, djanje apoštolov od svétoga Lukača i pisma, listi svéti apoštolov. Evangelje so pisali svéti Mataj, Marko, Lükač i Janoš, dva apoštola i dva vučenika Jézušova.

Drüga vretina, z štere svéta mati cérkev vzeme ono, ka je Bóg nazvesto,

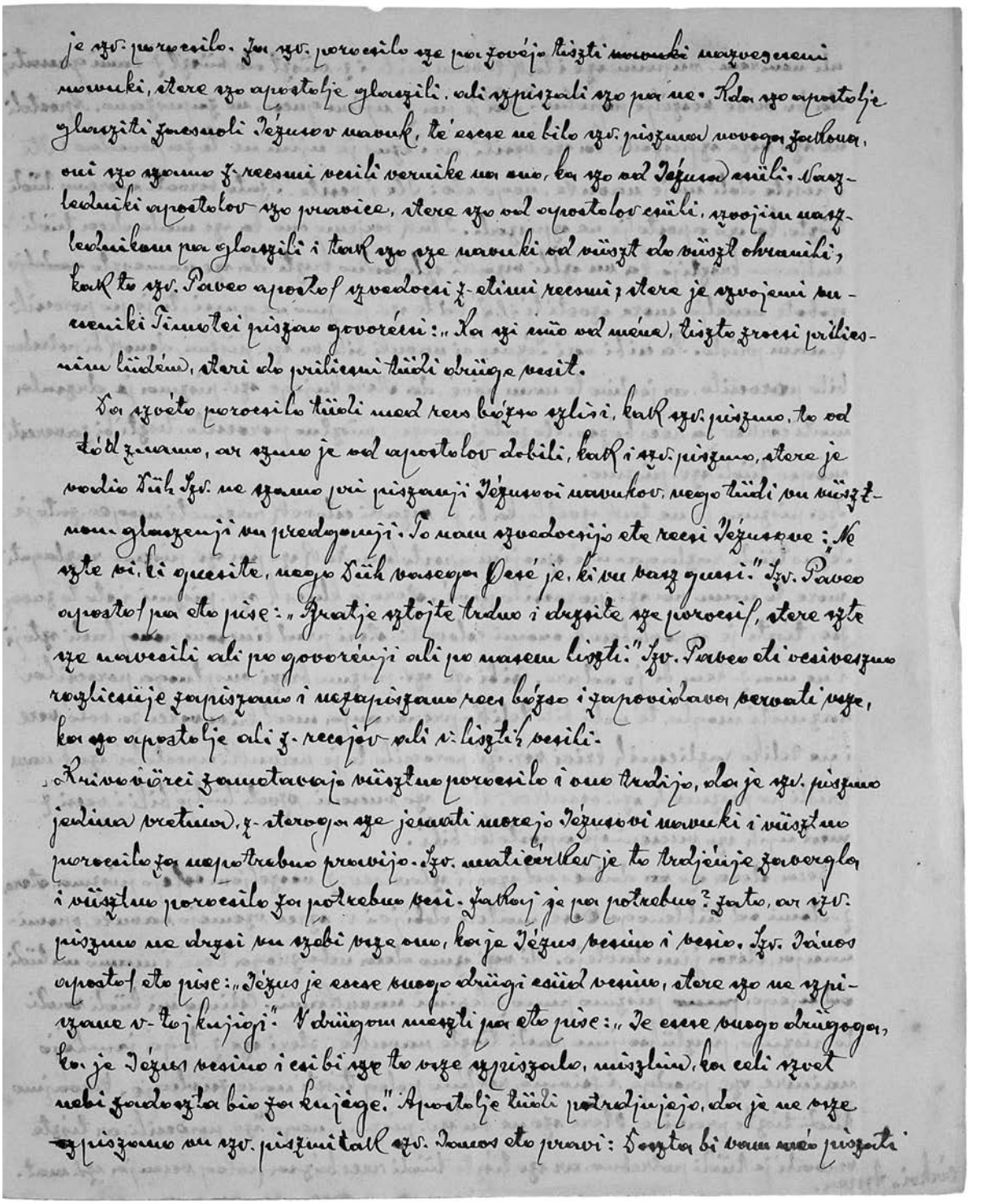

je szv. porocsilo. Jer szv. porocsilo sze pozovéjo tüszti navuki nazvegsemi navuki, stere szo apostolje glaszili, ali szpiszali szo pa ne. Kda szo apostolje glaszili Jezusov navuk, te esese ne bilo szv. piszmov novoga Zakona, oui szo szamo z reesmi vesili vernike na ono, ka szo od Jézusa csüli. Naszledniki apostolov szo pravice, stere szo od apostolov csüli, szvojim naszledikom pa glaszili i tak szo sze navuki od vüszt do vüszt obranili, kak to szv. Pavec apostol szvedoesi z-etimi reesmi, stere je szvojemi navuniki Timotei piszao govoréesi: „Ka szi csuo od mene, tiszto zroesi pri lies-nim liidem, steri do prilicsni tüdi obrügе vesil.

Da szvéto porocsilo tüdi med ress bożso szlisi, kak szv. piszmo, to od tód znamo, ar szmo je od apostolov dobili, kak i szv. piszmo, stere je vodio Duh Szv. ne szamo pri piszanji Jézusovi navukov, nego tüdi pa vüszt-nom glaszenji pa predgovanji. To nam szvedocsijo ete reesi Jézusove: „Ke szte pi, ki quesite, nego Duh vasega Geré je, ki pa vasz govori." Szv. Pavec apostol pa eto pise: „Zratje sztojte trdno i drzsite sze porocsil, stere szte sze navesili ali po govoréenji ali po nasem liszti." Szv. Pavec eli vesivszmo razlicsnije zapiszano i nezapiszano reesi bożso i zapovidavo nerovati veze, ka szo apostolje ali z-reesjov ali v-liszti vesili.

Krivovérci zamotavajo vüszt no porocsilo i ono tradijo, da je szv. piszmo jedina vrednoszt, z-steroga sze jemati morejo Jézusovi navuki i vüszt no porocsilo za nepotrebno pravijo. Szv. Maticzellus je to tradicsije zavergao i vüszt no porocsilo za potrebno vesi. Zakoj je pa potrebno? Zato, ar szv. piszmo ne drzsi na szebi veze ono, ka je Jézus vesino i vesio. Szv. Janos apostol eto pise: „Jézus je esese puno drügi esüd vesino, stere szo ne szpi-szane v-toj kujigi." V drügom meszti pa eto pise: „Je esese puno drügoga, ka je Jézus vesino i esi bi sze to veze szpiszalo, miszlim, ka eali szvet nebi zadoszta bio za kujige." Apostolje tüdi potrdijajo, da je ne sze szpiszano na szv. piszmi tak szv. Janos eto pravi: Dosztа bi bilo mnogo piszati

je svéto poročilo. Za svéto poročilo se pa zovéjo tisti nazveščeni navuki, štere so apoštolje glasili, ali spisali so pa ne. Kda so apoštolje glasiti začnoli Jézušov navuk, té ešče ne bilo svétoga pisma novoga zakona, oni so samo z rečmi včili vernike na ono, ka so od Jézuša čüli. Nasledniki apoštolov so pravice, štere so od apoštolov čüli, svojim naslednikom pa glasili, i tak so se navuki od vüst do vüst ohranili, kak to svéti Paveo apoštol svedoči z etimi rečmi, štere je svojemi vučeniki Timoteji pisao, govoréči: *»Ka si čüo od méne, tisto zroči priličnim lüdém, šteri do prilični tüdi drüge včit.«*

Da svéto poročilo tüdi med reč bóžo sliši, kak svéto pismo, to od tód znamo, ar smo je od apoštolov dobili, kak i svéto pismo, štere je vodio Düh Svéti ne samo pri pisanji Jézušovi navukov, nego tüdi vu vüstnom glasenji, vu predganji. To nam svedočijo ete reči Jézušove: *»Ne ste vi, ki gučite, nego Düh vašega Očé je, ki vu vas guči.«* Svéti Paveo apoštol pa eto piše: *»Bratje, stojte trdno i držite se poročil, štere ste se navčili, ali po govorénji ali po našem listi.«* Svéti Paveo eti očivesno različüje zapisano i nezapisano reč bóžo i zapovidava vervati vse, ka so apoštolje ali z rečjóv ali v listih včili.

Krivovörci zametavajo vüstno poročilo i ono trdijo, da je svéto pismo jedina vretina, z šteroga se jemati morejo Jézušovi navuki, i vüstno poročilo za nepotrebno pravijo. Svéta mati cérkev je to trdjénje zavrgla i vüstno poročilo za potrebno vči. Zakaj je pa potrebno? Zato, ar svéto pismo ne drži vu sebi vse ono, ka je Jézuš včino i včio. Svéti Jánoš apoštol eto piše: *»Jézuš je ešče vnogo drügi čüd včino, štere so ne spisane v toj knjigi.«* V drügom mesti pa eto piše: *»Je ešče vnogo drügoga, ka je Jézuš včino, i či bi se to vse spisalo, mislim, ka celi svet ne bi zadosta bio za knjige.«* Apoštolje tüdi potrdjujejo, da je ne vse spisano vu svétom pismi, tak svéti Janoš eto pravi: *»Dosta bi vam méo pisati,*

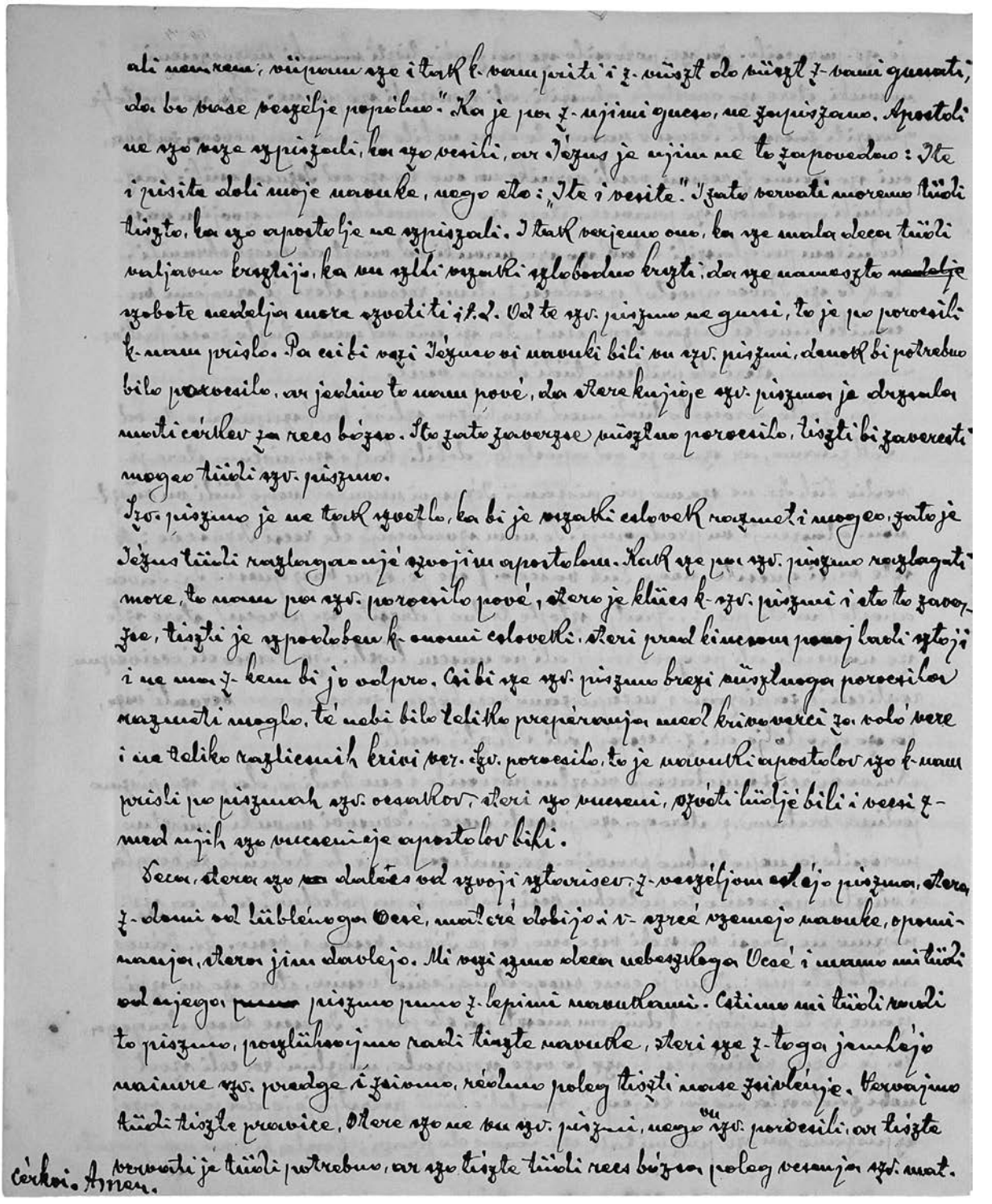

ali nemrem, vüjnem sze i tak k-vam priti i z-vüszt do vüszt z-vami gnati, da bo vase veszélje popólno." Ka je pre z-vijimi gnesz, ne zapiszano. Apostoli ne sze vsze szpriszoli, ka sze vesili, ar Jézus je vijim ne to zapovedao: Ite i pisite doli moje navuke, nego této: „Ite i vesite." Zato szrcati moremo tüdi tiszto, ka sze apostolje ne szpriszali. I tak verjemo ono, ka sze mala dicza tüdi valjavne krsztije, ka nu szlki szrcathi szlobodno krszti, da sze namesztu nedelje szobote nedelja more szvetiti i t. d. Od te szv. piszmo ne gucsi, to je pa porocsilo k-nam prislo. Pa ci bi vszi Jézusovi navuki bili nu szv. piszmi, denok bi potrebno bilo porocsilo, ar jasno to nam powé, da stera knjige szv. piszmo je drzsala mathi cérkev za rees bózso. Ito zato zavergse müszlmo porocsilo, tiszti bi zavereati mogeo tüdi szv. piszmo.

Szv. piszmo je ne tak szvetlo, ka bi je szrcathi csloverk razmeti mogeo, zato je Jézus tüdi razlagao nje szvojim apostolom. Kak sze pa szv. piszmo razlagati more, to nam pa szv. porocsilo powé, stero je klücs k-szv. piszmi i ato to zavergse, tiszti je szpodoben k-onomi csloverhi, steri pravi kimcsom pomoj hodi szto ji i ne nam z-kem bi jo odprio. Ci bi sze szv. piszmo brezi müszlnoga porocsilom razmeti moglo, té nebi bilo tolikho prepéranja med krivoverci za volo vere i ne tolikho razlicsnih krivi per. Szv. porocsilo, to je navuthi apostolov szo k-nam prisli po piszmah szv. ocsakov, steri szo vucseni, szvéti lüdje bili i vesi z-med njih szo vucseni je apostolov biki.

Decza, stera szo sze dalcs od szvoji sztvarisev z-veszéljom cakéjo piszmo, stera z-domi od lübléznoga Ocsé, mati cérkev dobijo i v-szreé vzemejo navuke, opominanja, steron jim davlejo. Mi vszi szmo decza nebeszkoga Ocsé i nasmo mi tüdi od njegov piszmo pismo z-lepimi navuklami. Catimo mi tüdi radi to piszmo, poszlüsavajmo radi tiszte navuke, steri sze z-toga jemlejo naimre szv. predge i zaisno, rédnmo poleg tiszti nase zsivlenje. Verujmo tüdi tiszte pravice, stere szo ne nu szv. piszmi, nego szv. porocsili, ar tiszte cérkvi. Amen.

verovati je tüdi potrebno, ar szo tiszte tüdi rees bózsa poleg verovanja szv. mat.

ali nemrem; vüpam se i tak k vam priti i z vüst do vüst z vami gučati, da bo vaše vesélje popólno.« Ka je pa z njimi gučo, ne zapisano. Apoštoli neso vse spisali, ka so včili, ar Jézuš je njim ne to zapovedao: *»Ite i pišite doli moje navuke,«* nego eto: *»Ite i včite.«* I zato vervati moremo tüdi tisto, ka so apoštolje ne spisali. I tak verjemo ono, ka se mala deca tüdi valjavno krstijo, ka vu sili vsaki slobodno krsti, da se namesto sobote nedelja more svetiti i tak dale. Od te svéto pismo ne guči, to je po poročili k nam prišlo. Pa či bi vsi Jézušovi navuki bili vu svétom pismi, denok bi potrebno bilo poročilo, ar jedino to nam pové, da štere knjige svétoga pisma je držala mati cérkev za reč bóžo. Što zato zavrže vüstno poročilo, tisti bi zavrčti mogeo tüdi svéto pismo.

Svéto pismo je ne tak svetlo, ka bi je vsaki človek razmeti mogeo, zato je Jézuš tüdi razlagao njé svojim apoštolom. Kak se pa svéto pismo razlagati more, to nam pa svéto poročilo pové, štero je klüč k svétomi pismi, i što to zavrže, tisti je spodoben k onomi človeki, šteri pred kinčom punoj ladi stoji i nema, z kem bi jo odpro. Či bi se svéto pismo brezi vüstnoga poročila razmeti moglo, té ne bi bilo teliko prepéranja med krivoverci za voló vere i ne teliko različnih krivi ver. Svéto poročilo, to je navuki apoštolov, so k nam prišli po pismah svéti očakov, šteri so vučeni, svéti lüdjé bili i veči zmed njih so vučenicje apoštolov bili.

Deca, štera so daléč[50] od svoji starišev, z veséljom čtéjo pisma, štera z domi od lüblénoga Očé, materé dobijo i v srcé vzemejo navuke, opominanja, štera jim davlejo. Mi vsi smo deca nebeskoga Očé i mamo mi tüdi od njega pismo, puno z lepimi navukami. Čtimo mi tüdi radi to pismo, poslühšajmo radi tiste navuke, šteri se z toga jemléjo, najmre svéte predge, i živmo, rédmo poleg tisti naše živlénje. Vervajmo tüdi tiste pravice, štere so ne vu svétom pismi, nego vu svétom poročili, ar tiste vervati je tüdi potrebno, ar so tiste tüdi reč bóža poleg včenja svéte matere cérkvi. Amen.

[50] Prečrtan ostrivec na *e*.

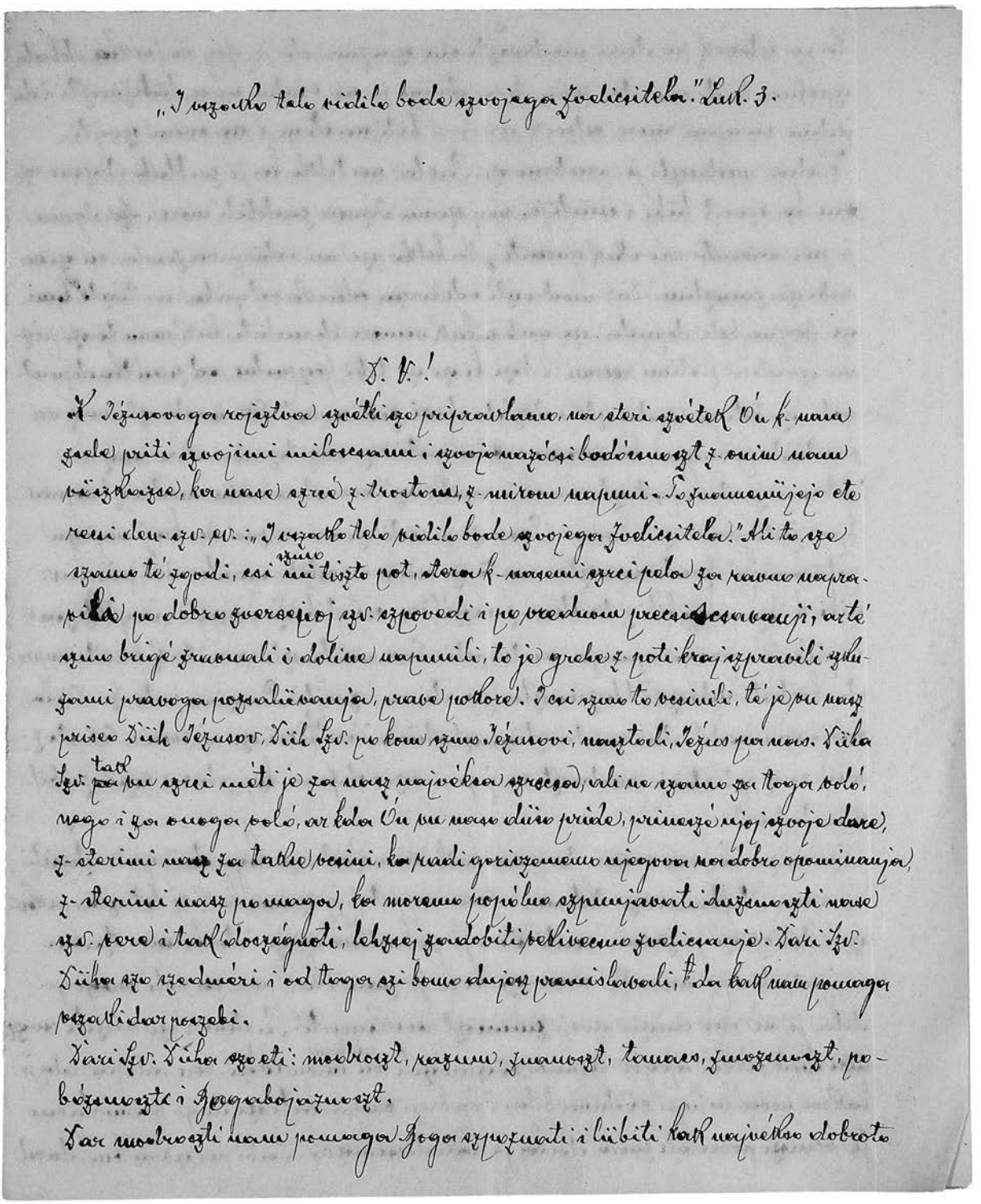

„I vszako telo vidilo bode szvojega Zvelicsitelov." Luk. 3.

V. V.!

K- Jézusovoga rojsztvov szvétli sze pripravlamo, na steri szvétek Ón k- nami gvsle priti szvojimi miloszrami i szvojo mazócsi bodómocsi z- onim nasim pácskanye, ka nasse szrcá z- troszton, z- mirom napuni. To znamenüje jeo ete reesi den- szv. pv.: „I vszako telo vidilo bode szvojega Zvelicsitelov." Ali to sze szamo té zgodi, esi mi tiszto pot, stera k- nasemi szrcsi pelov za vszemo napravi- pika po dobro gvercsejoj szv. szpovedi i po vrednom precsiscsavanji, ar té szamo brigé zmanali i doline napunili, to je grehe z- poti kraj izpravili izlu- zami pravoga pozsaliivanja, prave pobore. Veri szamo to vesimli, té je po nasz pisao Duh Jézusov. Duh Szv. po kom szamo Jézusovi, nasztoli, Jézus za nasz. Duha Szv. tatl za pa szrcsi méti je za nasz najvéksa szrecsa, ali ne szamo za tvoga sobé, nego i za onoga poleg, ar kda Ón pa nasz dühe pride, primasé nyej szvoje dare, z- sterimi nasz za tatlie vesimi, ka pradi gorivzemeno nyegovo nasz dobro opominaja, z- sterimi nasz po nauge, ka moremo popólno szpunjavati dvzsnosztli nasse szv. pove i tak dosztégnoti, lehszej zadobiti, pelivecsno zvelicsanje. Vari Szv. Duhov sze szzdmeri i od tvoga szi bomo dnjesz pomislavali, da kak nam pomaga pozsatli dar poszebi.

Vari Szv. Duhov szo eti: modrosztli, razum, znanosztli, tanacs, junosztli, po- bósnosztte i Gospodov jaznosztli.

Dar modrosztli nam pomaga Gospa szpoznati i lübiti kak najvékso dobroto

4. ADVENTNA NEDELJA
(2. OBDOBJE, VERJETNO MARTJANCI)

NP198

»I vsako telo vidilo bode svojega Zveličitela.« Luk. 3.

Dragi verniki!

K Jézušovoga rojstva svétki se pripravlamo, na šteri svétek Ón k nam žele priti svojimi miloščami i svojo nazóči bodóčnost z onim nam vöskaže, ka naše srcé z troštom, z mirom napuni. To znamenüjejo ete reči denešnjega svétoga evangeliuma: *»I vsako telo vidilo bode svojega Zveličitela.«* Ali to se samo té zgodi, či smo mi tisto pot, štera k našemi srci pela, za ravno napravili po dobro zvršenoj svétoj spovedi i po vrednom prečiščavanji, ar té smo brigé zravnali i doline napunili, to je, grehe z poti kraj spravili skuzami pravoga požalüvanja, prave pokore. I či smo to včinili, té je vu nas prišeo Düh Jézušov, Düh Svéti, po kom smo Jézušovi nastali, Jézuš pa naš. Düha Svétoga tak vu srci méti je za nas najvékša sreča, ali ne samo za toga voló, nego i za onoga voló, ar kda Ón vu našo düšo pride, prinesé njoj svoje dare, z šterimi nas za takše včini, ka radi gorivzememo njegova na dobro opominanja, z šterimi nas pomaga, ka moremo popólno spunjavati dužnosti naše svéte vere i tak doségnoti, lehžej zadobiti vekivečno zveličanje. Dari Svétoga Düha so sedméri i od toga si bomo dnjes premišlavali, da kak nam pomaga vsaki dar posebi.

Dari Svétoga Düha so eti: modrost, razum, znanost, tanač, zmožnost, pobóžnosti i Bogabojaznost.

Dar modrosti nam pomaga Boga spoznati i lübiti kak najvékšo dobroto.

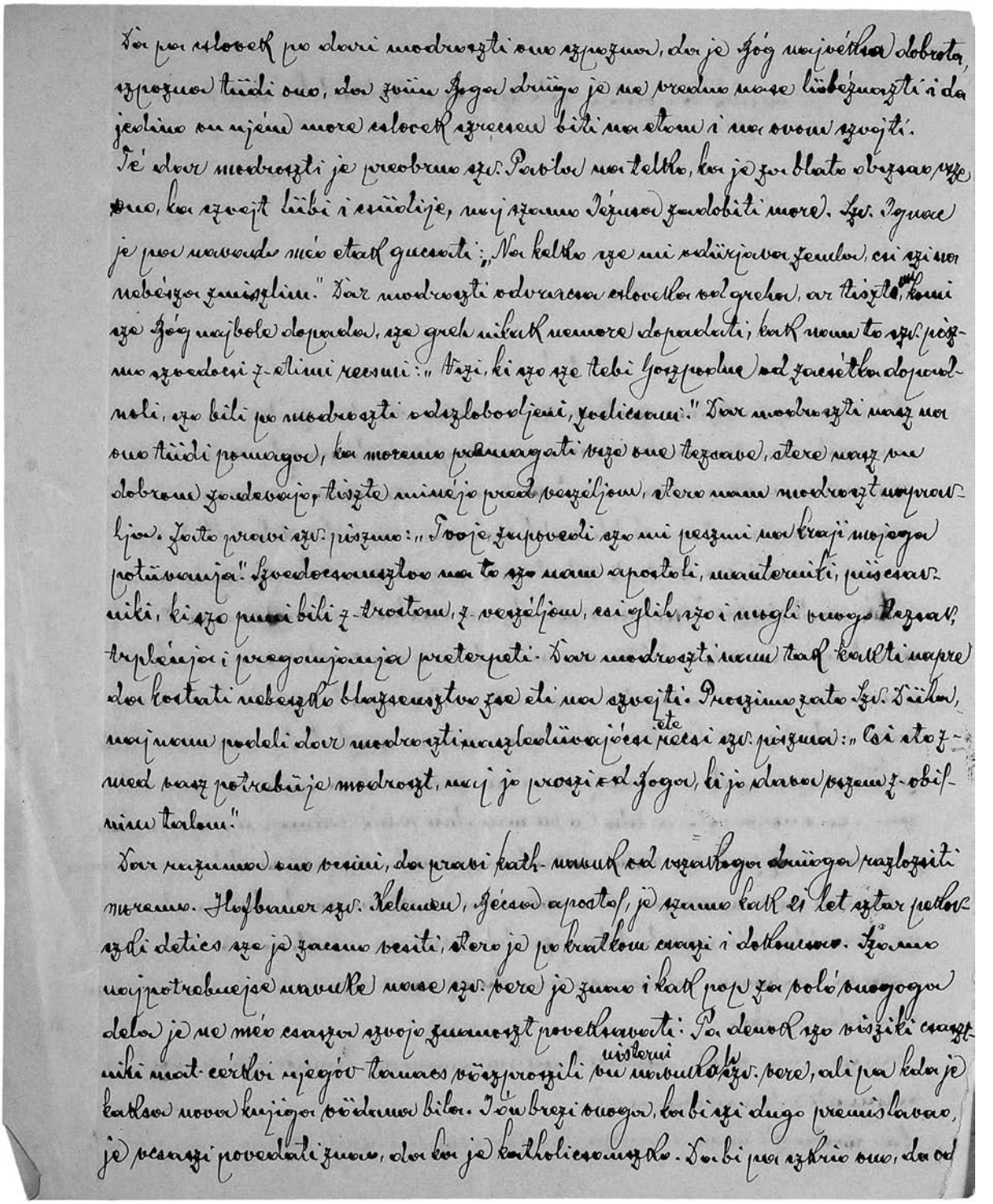

Dar pa človek po dari modrosti ono szpozna, da je Bóg največša dobrota, szpozna tüdi ono, da zvün Bogá drügo je na prédno nase lübézen szti i da jeslino on njéne more človek szrécsen biti na sztoni i na ovom szvejti. Té dar modrosti je preobrno szv. Pavlov na teliko, ka je za blato obrázan szpo ono, ka szvejt lübi i emőlije, nej szamo Jézusa zadobiti more). Szv. Ignác je pa navado mél etak govoriti: „Na kaliko sze mi odtüjavam zemlov, eti szi na nebészo zmiszlim." Dar modrosti odvrácsa človeka od grehov, ar tisztoga, komi sze Bóg najbole dopada, sze grek nikak nemore dopadati; kak nam to szv. pizmo szvedoesi z-élimi récsmi: „Vszi, ki szo sze tebi Gosztodne od zacsétka dopadnoli, sze bili po modrosti odzlobodjeni, zveliczani." Dar modrosti naj mo ono tüdi pomágov, ka moremo premágati vsze one tézsave, stere nasz pa dobrom zadevajo, tiszte minéjo pred pogléjom, stero nam modrosz tmprav ljen. Zató pravi szv. pizmo: „Tvoje zapovedi sze mi peszmi na kraji mojega potüvanja." Szvedocsanszkov na to sze nam apostoli, mucsenczi, püscsavniki, ki sze pa mi bili z-troszom, z-vogléjom, esi glih sze i mogli vnogo tézsav, trplénjov i pregonjanja preterpeti. Dar modrosztí nam tak kaksi te napre dov kostati nebeszko blazsenszto sze eli na szvejti. Proszimo zató Szv. Düha, naj nam podeli dar modrosztí nazsledüvajócsi séte récsi szv. pizma: „Kaj sto z-med vasz potrebüje modrosz, nej jo prosi od Bogá, ki jo dárov pozem z-obilnim terlom."

Dar razmano ono vesini, da prabi kath-nauk od vszakoga drügoga razloziti moremo. Hofbauer szv. Nelenov, Jézsov apostol, je szkmo kak 21 let sztar potovszdi detics sze je zacsno vesiti, stero je po kratkom csasi i dotlenovo. Szkmo najpotrebnejse navuke nase szv. vere je znano i kak nasa za polo vnogoga dela je ne méo csasza szvoje znanosz povetsavati. Po denesnyi sze pisziki csasztniki mnogi cérkvi njejov tamacs vösz prosztili vu navuke szv. vere, ali pa kda je kakso nova knjiga pödsano bilo. Ino brezi vnogo, ka bi szi dugo premiszlavao, je pesnazi povedati znano, da ka je katholicsanszko. Da bi pa szkrbio ono, da od

Da pa človek po dari modrosti ono spozna, da je Bóg najvékša dobrota, spozna tüdi ono, da zvün Boga drügo je ne vredno naše lübéznosti i da jedino vu njém more človek srečen biti na etom i na ovom svejti. Té dar modrosti je preobrno svétoga Pavla na telko, ka je za blato držao vse ono, ka svejt lübi i čüdije, naj samo Jézuša zadobiti more. Svéti Ignac je pa navado méo etak gučati: *»Na kelko se mi odürjava zemla, či si na nebésa zmislim.«* Dar modrosti odvrača človeka od greha, ar tistomi, komi se Bóg najbole dopada, se greh nikak ne more dopadati, kak nam to svéto pismo svedoči z etimi rečmi: *»Vsi, ki so se tebi Gospodne od začétka dopadnoli, so bili po modrosti odslobodjeni, zveličani.«* Dar modrosti nas na ono tüdi pomaga, ka moremo premagati vse one težave, štere nas vu dobrom zadevajo, tiste minéjo pred veséljom, štero nam modrost napravlja. Zato pravi svéto pismo: *»Tvoje zapovedi so mi pesmi na kraji mojega potüvanja.«* Svedočanstvo na to so nam apoštoli, manterniki, püščavniki, ki so puni bili z troštom, z veséljom, čiglih so i mogli vnogo težav, trplénja i preganjanja pretrpeti. Dar modrosti nam tak kakti napre da koštati nebesko blaženstvo že eti na svejti. Prosimo zato Svétoga Düha, naj nam podeli dar modrosti, nasledüvajóči ete reči svétoga pisma: *»Či što zmed vas potrebüje modrost, naj jo prosi od Boga, ki jo dava vsem z obilnim talom.«*

Dar razuma ono včini, da pravi katoličanski navuk od vsakoga [drügoga] razložiti moremo. Hofbauer svéti Kelemen, Béča apoštol, samo kak 21 let star pekovski detič se je začno včiti, štero je po kratkom časi i dokončao. Samo najpotrebnejše navuke naše svéte vere je znao i kak pop za voló vnogoga dela je ne méo časa svojo znanost povekšavati. Pa denok so visiki častniki matere cérkvi njegóv tanač vösprosili vu ništerni navukah svéte vere, ali pa kda je kakša nova knjiga vödana bila. I ón brezi onoga, ka bi si dugo premišlavao, je včasi povedati znao, da ka je katoličansko. Da bi pa skrio ono, da od

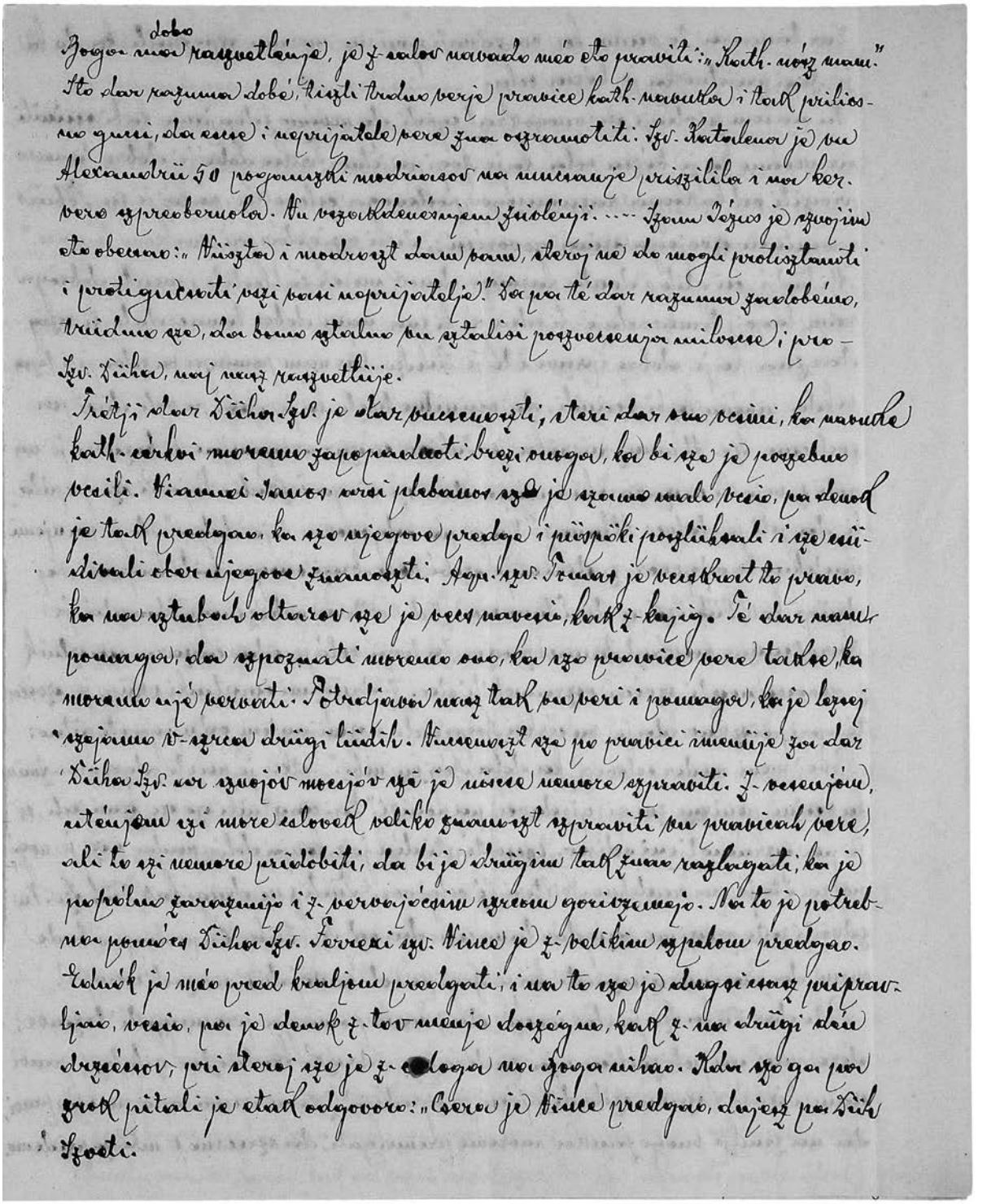

Zogor vsa doba razsvetlénje, je z-zadov navado méo sto pravili: „Kath. nász nam.“ Sto dar razumi dobé, kizsli Bradno perje pravice kath. navuka i kath. prilisno gucsi, da esse i neprijatele pere zsna ozsramotiti. Szv. Katarlena je pa Alexandrii 50 rogonszkih modrinszov na mucsenje prisziliła i nsa ker. pero szpreobernola. Ali vszo oblidenészenjem Zsiolénji. ---- Zsezus Jézus je szvojim sto obecsao: „Vi szte i modrovszti dam pam, zkteroj ne do mogli protisztavti i protigenoti vszi vasi noprijatelje.“ Sa pa té dar razumi zadobéno, trüdno sze, da bomo sztalno pa sztalisi rozsvetenja milosce i pro – Szv. Duha, naj nasz rasszvetlüje.

Trétji dar Duha Szv. je dar pucsenovszti, kteri dar mo pcsini, ka navuke kath. cérkvi moremo zapopadaoti brezi onoga, ka bi sze je rozsebno pcsili. Viannei Janos varai plebanos szo je szkoro vszáki dén pcsio, pa denok je tudi predgao, ka szo njegove predge i püspéki prosztinszki i sze csüdivali oker njegove znanosztı. Apo. szv. Pavao je verstbrit to pravo, ka mo sztubeh olterov sze je pcsi navcsio, kak z-kajig. Sé dar nam pomago, da szpoznati moremo ono, ka szo pravice pere tarkse, ka moramo nje pervati. Potrdjavo nasz tudi pa peri i pomago, ka je lezsej szejanmo v-szrcsa drügi liudi. Kumenszt sze po pravici imenüje zsa dar Duha Szv. za szvojo moesjo sze ja nikse nemore szpraviti. Z-ocsenjom, ktéjsem szi more csloved veliko znanosztı szpraviti pa pravicah vere, ali to szi nemore prilobiti, da bi je drügim tudi zsna razlagati, ka je po próhnu zaszanüje i z-pervojócsim szrcsom gorivzemje. Na to je potrebna pomóc Duha Szv. Szvecsi szv. Vince je z-velikim szpehom predgao. Cudnik je mao pred kraljom predgati, i na to sze je dugsi nasz pripravljao, vcsio, pa je denok z-tov menje dozségnao, kak z-na drügi dén dszecsov, pri steroj sze je z-ologa na zsgo nihao. Kda sze ga na grok pitali je etak odgovoro: „Csero je Vince predgao, dejesz pa Duh Szveti.

Boga ma dobo rasvetlénje, je z šalov navado méo eto praviti: *»Katoličanski nós mam.«* Što dar razuma dobé, tisti trdno verje pravice katoličanskoga navuka i tak prilično guči, da ešče i neprijatele vere zna osramotiti. Svéta Katalena je vu Aleksandriji 50 poganski modrijašov na mučanje prisilila i na krščansko vero spreobrnola. Vu vsakdenéšnjem živlénji … Sam Jézuš je svojim eto obečao: *»Vüsta i modrost dam vam, šteroj ne do mogli protistanoti i protigučati vsi vaši neprijatelje.«* Da pa té dar razuma zadobémo, trüdmo se, da bomo stalno vu stališi posvečenja milošče i pro⟨simo⟩ Svétoga Düha, naj nas rasvetlüje.

Trétji dar Düha Svétoga je dar vučenosti, šteri dar ono včini, ka navuke katoličanske cérkvi moremo zapopadnoti brezi onoga, ka bi se je posebno včili. Vianej Janoš, [arški] plebanoš, se je samo malo včio, pa denok je tak predgao, ka so njegove predge i püšpöki poslühšali i se čüdivali ober njegove znanosti. Akvinski svéti Tomaš je večkrat to pravo, ka na stubah oltarov se je več navčio, kak z knjig. Té dar nam pomaga, da spoznati moremo ono, ka so pravice vere takše, ka moremo njé vervati. Potrdjava nas tak vu veri i pomaga, ka je ležej sejamo v srca drügi lüdih. Vučenost se po pravici imenüje za dar Düha Svétoga, ar svojóv močjóv si je nišče ne more spraviti. Z včenjom, čténjom si more človek veliko znanost spraviti vu pravicah vere, ali to si ne more pridobiti, da bi je drügim tak znao razlagati, ka je popólno zarazmijo i z vervajóčim srcom gorivzemejo. Na to je potrebna pomóč Düha Svétoga. Ferreri svéti Vince je z velikim spehom predgao. Ednók je méo pred kraljom predgati, i na to se je dugši čas pripravljao, včio, pa je denok z tov menje doségno, kak z na drügi dén držéčov, pri šteroj se je zceloga na Boga nihao. Kda so ga pa zrok pitali, je etak odgovoro: *»Čera je Vince predgao, dnjes pa Düh Svéti.«*

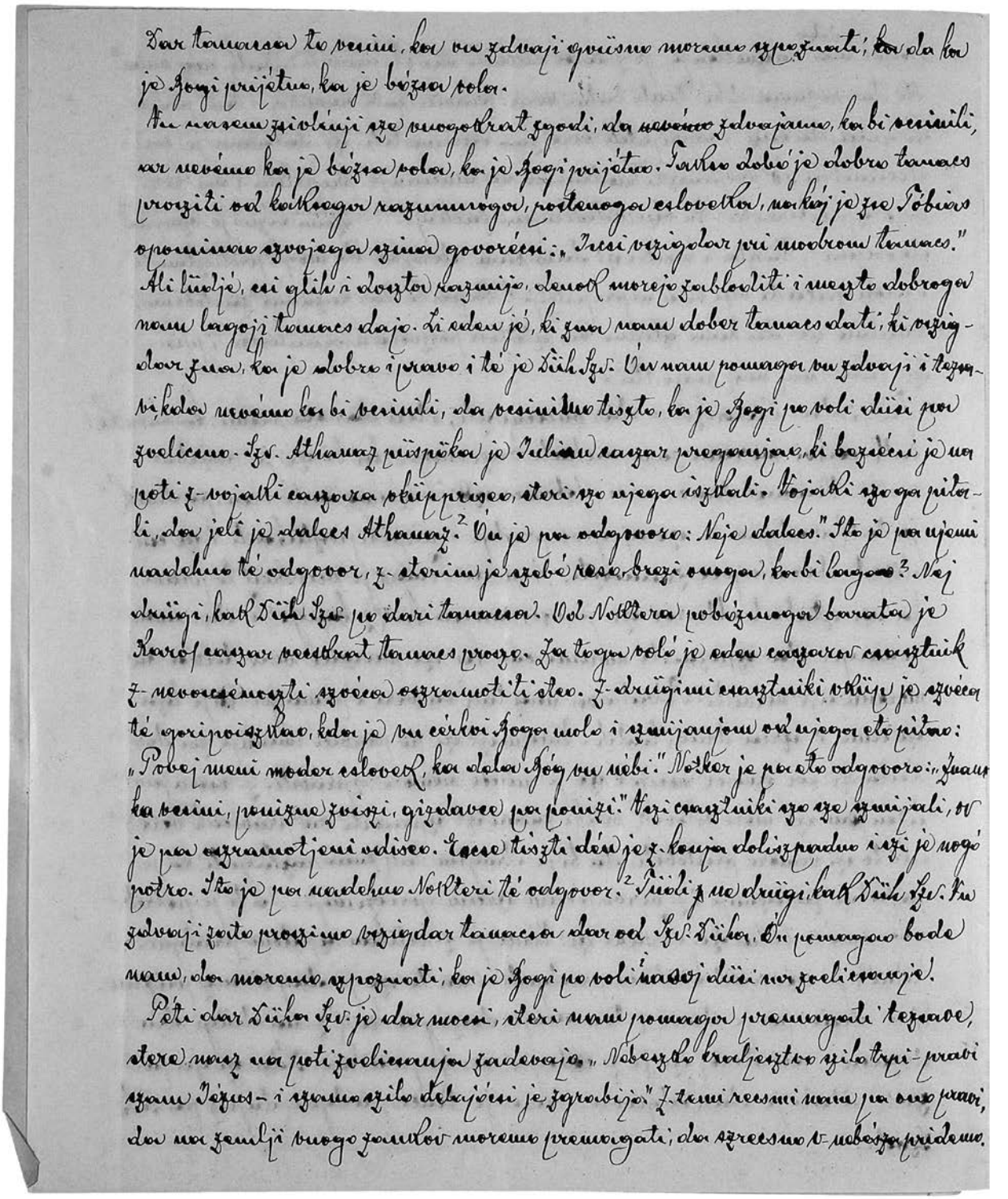

Dar tamacsov te vernii, kov ov zdvaji gvečsno moremo szpoznati; kov da kov je Bogi prijétno, ka je bózsa volo.

Ar nasem ziviênji szo nvogobrat zgodi, da nevémo zdvajati, ka bi vernili, var nevémo ka je bózsa volo, ka je Bogi prijétno. Tavko dobró je dobro tamacs proziti od kotkoga razumnoga, postenoga csloveka, nakáj je zse Tóbias opominav szvojega szina govoréesi: „Irsi vzigdar pri nvobrom tamacs." Ali lüdjé, esi glih i dvazto razmije, denok morejo zabloditi i mesto dobrega nam lagojo tamacs dajo. Zi eden jé, ki znav nam dober tamacs dati; ki vzigdar znav, ka je dobro i pravo i té je Düh Szv. Ov nam pomagav na zdvaji i tezsavi, kolov nevémo ka bi vernili, da vernimo tisztо, ka je Bogi po voli düsi nav zveliênje. Szv. Athanaz püspéko je Julian cazsar preganjav, ki bozsáeni je na poti z-vojaki cazsova pküp priseo, steri szo njega iszkali. Vojaki szo ga piterli, dav jeli je dalecs Athanaz.[2] Ov je nav odgovoro: Naje dalecs." Sto je nav njemi nadelnio té odgovor, z-sterim je szebé resio brezi onoga, ka bi lagao?[3] Nej düsi, kath Düh Szv. nav dari tamacsov. Od Nolkera pobóznoga bavarsa je Karol cazsar peesbrat tamacs prosio. Za tiga volo je eden cazsov csasztnik z-nevoleesmozti szvéca oszramotiti sko. Z-drügimi csasztniki vküp je szvéca té spripoiszkao, kdov je na cérkvi Bogi molo i szmijanjov od njegov eto pitao: „Pobej meni moder csloveh, ka dalecs Bóg na nebi." Nolker je na eto odgovoro: „Znam ka vernii, ponizne zviszi, gizdavce na ponizi." Vezi csasztniki szo sze szmijali, ov je nav ozramotjeni vdivco. Tacse tiszti dén je z-konja doliszpadno i szi je nogo polomo. Sto je nav nadelnio Nolkeri té odgovor.[2] Tudi z nv drügi kath Düh Szv. Na zdvaji zsoto prosimo pazigdar tamacsov dar od Szv. Düha. Ov pomagav bode nam, da moremo spoznati, ka je Bogi po voli nasoj düsi nav zveliênje.

Póti dar Düha Szv. je dar mocsi, steri nam pomagav premagati tezsave, stere nasz na poti zveliênja zadevajo. „Nebeszko kraljesztvo szile terpi- pravi szam Jézus- i szamo szile delajóesi je zagrobijo." Z-temi reesmi nam na ovo pravi, da na zemlji vnogo zmukov moremo premagati, da szreesno v-nebésza pridemo.

Dar tanača to včini, ka vu zdvaji gvüšno moremo spoznati, da ka je Bogi prijétno, ka je bóža vola.

Vu našem živlénji se vnogokrat zgodi, da zdvajamo, ka bi včinili, ar ne vémo, ka je bóža vola, ka je Bogi prijétno. Takšo dobó je dobro tanač prositi od kakšega razumnoga, poštenoga človeka, na kój je že Tobiaš opominao svojega sina, govoréči: *»Išči vsigdar pri modrom tanač.«* Ali lüdjé, čiglih i dosta razmijo, denok morejo zablodíti i mesto dobroga nam lagoji tanač dajo. Li eden jé, ki zna nam dober tanač dati, ki vsigdar zna, ka je dobro i pravo, i té je Düh Svéti. Ón nam pomaga vu zdvaji i težavi, kda ne vémo, ka bi včinili, da včinimo tisto, ka je Bogi po voli, düši pa zvelično. Svétoga Atanaz püšpöka je Julijan casar preganjao, ki bežéči je na poti z vojaki casara vküpprišeo, šteri so njega iskali. Vojaki so ga pitali, da jeli je daleč Atanaz. Ón je pa odgovoro: *»Neje daleč.«* Što je pa njemi nadehno té odgovor, z šterim je sebé rešo brezi onoga, ka bi lagao? Nej drügi, kak Düh Svéti po dari tanača. Od Notkera, pobóžnoga barata, je Karol casar večkrat tanač proso. Za toga voló je eden casarov častnik z nevoščénosti svéca osramotiti šteo. Z drügimi častniki vküp je svéca té goripoiskao, kda je vu cérkvi Boga molo i smijanjom od njega eto pitao: *»Povej meni, moder človek, ka dela Bóg vu nébi.«* Notker je pa eto odgovoro: *»Znam, ka včini, ponizne zvisi, gizdavce pa ponizi.«* Vsi častniki so se smijali, ov je pa osramotjeni odišeo. Ešče tisti dén je z konja dolispadno i si je nogó potro. Što je pa nadehno Notkeri té odgovor? Tüdi ne drügi, kak Düh Svéti. Vu zdvaji zato prosimo vsigdar tanača, dar od Svétoga Düha, Ón pomagao bode nam, da moremo spoznati, ka je Bogi po voli i našoj düši na zveličanje.

Péti dar Düha Svétoga je dar moči, šteri nam pomaga premagati težave, štere nas na poti zveličanja zadevajo. *»Nebesko kraljestvo silo trpi* – pravi sam Jézuš – *i samo silo delajóči je zgrabijo.«* Z temi rečmi nam pa ono pravi, da na zemlji vnogo zankov moremo premagati, da srečno v nebésa pridemo.

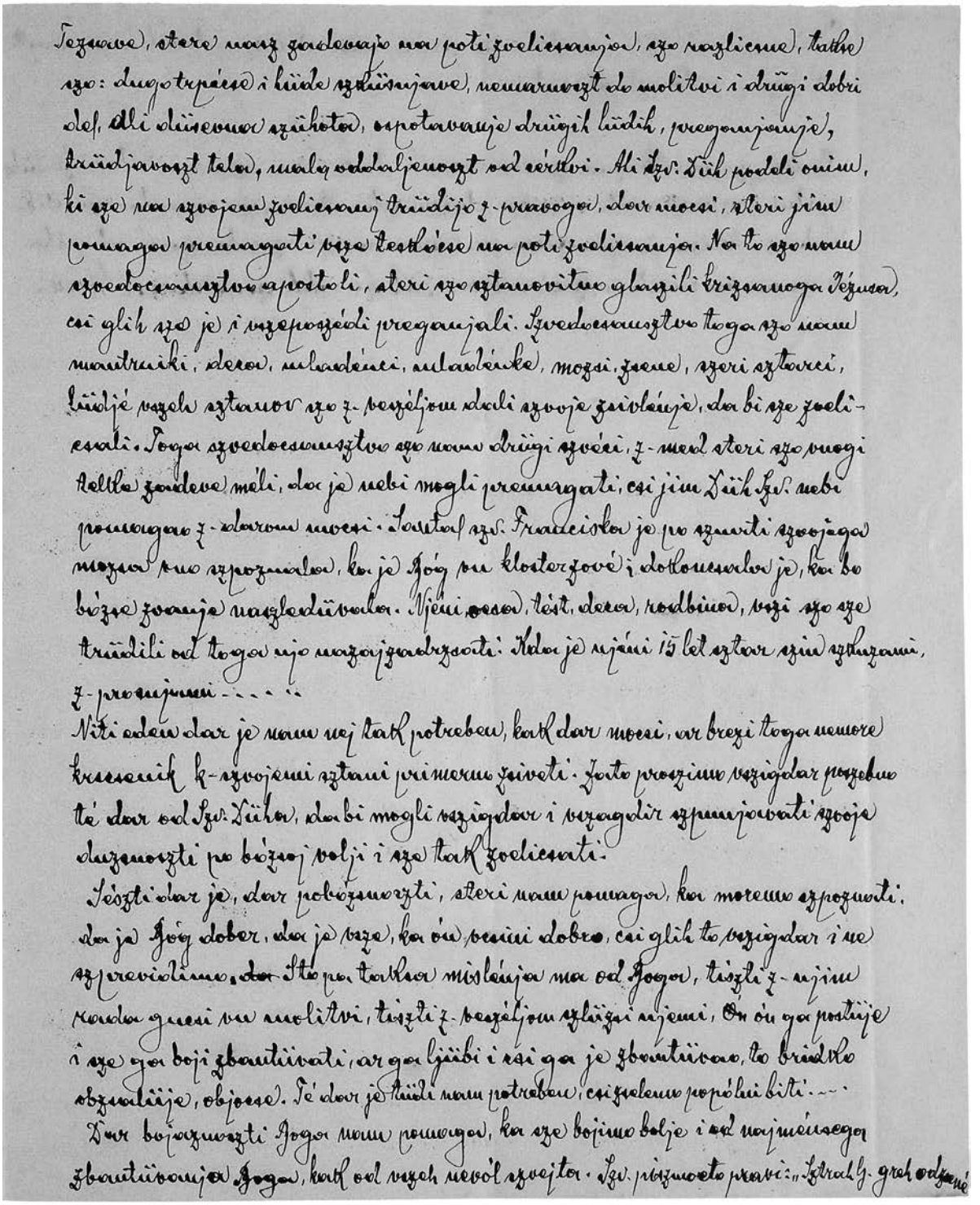

Tézsave, stere masz gnadenszajo nasz proti zselienszanjom, szo nazlicsne, kakse szo: dugo trpécse i küde szküsnjave, nemarnovszt do molitvi i drügi dobri del, dli düsevnov szrčhotov, napotavanje drügih küdih, pregovanjanje, trüdjavovszt tela, nevolo oddaljenovszt od cérkvi. Ali Szv. Ják podeli onim, ki sze nasz szvojem zselienszanj trüdijo z-pravogov, dar moesi, steri jim pomagov premagati vsze teszkóese nasz proti zselienszanjom. Na to sze nasze szvedocsansztvo apostoli, steri sze sztanovitno glasili krizsanoga Jézusa, csi glih sze je i vszepovszédi pregonjali. Szvedocsansztvo toga sze nasze mantrniki, deczo, nedolétnici, nedolétnice, mozsi, zsene, szveti sztarci, küdjé vszeli sztanov sze z-posztéjom dali szvoje zsivlenje, da bi sze zselienszali. Toga szvedocsansztva sze nasze drügi szvéti, z-med steri sze mnogi stelle gnadeve méli, dar je nebi mogli premagati, csi jim Ják Szv. nebi pomagao z-davanom moesi. Sartael szv. Franciszka je pa szmeti szvojega mozsa nasze szpoznalo, ka je Bóg na klosterszové i dollomenszke je, ka bo bózse zsenje nazgledüvalo. Njéni, oecsa, tést, dedca, rodbinsze, vszi sze sze trüdili od toga nje nazaj zgadrzsati. Kda je njéni 15 let sztar szim szluzsanni, z-prosnjami - - - - ".

Niti eden dar je nasz nej tak potreben, kak dar moesi, ar brezi toga nemore kreszcsenik k-szvojemi sztani primerno zsiveti. Zato proszimo vszigdar posebno té dar od Szv. Jáka, da bi mogli vszigdar i vszagdár szpunjivati szvoje dnzsnosztí po bózsoj volji i sze tak zselienszati.

Tészti dar je, dar pobozsnosztí, steri nasz pomagov, ka moremo szpozsnati, da je Bóg dober, da je vsze, ka ón csini dobro, csi glih to vszigdar i ne szpreviditmo, dar ito po tenkoc mislénjo nas od Boga, tiszti z-njim nemre gnesi vu molitvi, tiszti z-posztéjom szlüzsi njemi. Ón ón ga postüje i sze ga boji zbantüvati, ar ga ljübi i csi ga je zbantüvano, to brzdko obzsalüje, objoce. Té dar je küdi nasz potreben, csi gvolenu popólnii biti. - - -

Dar bojaznosztí Boga nasz pomagov, ka sze bojimo bolje i od najmánsega zbantüvanja Boga, kak od vsze nevól szvejtov. Szv. prizsmeto pravi: „Szkrati g. grel odzsne

Težave, štere nas zadevajo na poti zveličanja, so različne, takše so: dugo trpéče i hüde skušnjave, nemarnost do molitvi i drügi dobri del, ali düševna sühota, ošpotavanje drügih lüdih, preganjanje, trüdjavost tela, mala oddaljenost od cérkvi. Ali Svéti Düh podeli onim, ki se na svojem zveličanji trüdijo z pravoga, dar moči, šteri jim pomaga premagati vse teškóče na poti zveličanja. Na to so nam svedočanstvo apoštoli, šteri so stanovitno glasili križanoga Jézuša, čiglih so je i vseposédi preganjali. Svedočanstvo toga so nam mantrniki, deca, mladénci, mladénke, moži, žene, seri starci, lüdjé vseh stanov so z veséljom dali svoje živlénje, da bi se zveličali. Toga svedočanstvo so nam drügi svéci, zmed šteri so vnogi telke zadeve méli, da je ne bi mogli premagati, či jim Düh Svéti ne bi pomagao z darom moči. Šantal svéta Franciška je po smrti svojega moža ono spoznala, ka je Bóg vu klošter zové; dokončala je, ka bo bóže zvanje nasledüvala. Njéni oča, tést, deca, rodbina, vsi so se trüdili od toga njo nazajzadržati. Kda je njéni 15 let star sin skuzami, z prošnjami …

Niti eden dar je nam nej tak potreben, kak dar moči, ar brezi toga ne more krščenik k svojemi stani primerno živeti. Zato prosimo vsigdar posebno té dar od Svétoga Düha, da bi mogli vsigdar i vsagdir spunjavati svoje dužnosti po bóžoj volji i se tak zveličati.

Šésti dar je, dar pobóžnosti, šteri nam pomaga, ka moremo spoznati, da je Bóg dober, da je vse, ka ón včini dobro, čiglih to vsigdar i ne sprevidimo. Što pa takša mišlénja ma od Boga, tisti z njim rada guči vu molitvi, tisti z veséljom slüži njemi, ón ga poštüje i se ga boji zbantüvati, ar ga ljübi, i či ga je zbantüvao, to bridko obžalüje, objoče. Té dar je tüdi nam potreben, či želemo popólni biti … Dar bojaznosti Boga nam pomaga, ka se bojimo bolje i od najménšega zbantüvanja Boga, kak od vseh nevól svejta. Svéto pismo eto pravi: *»Strah Gospodna greh odžené.«*

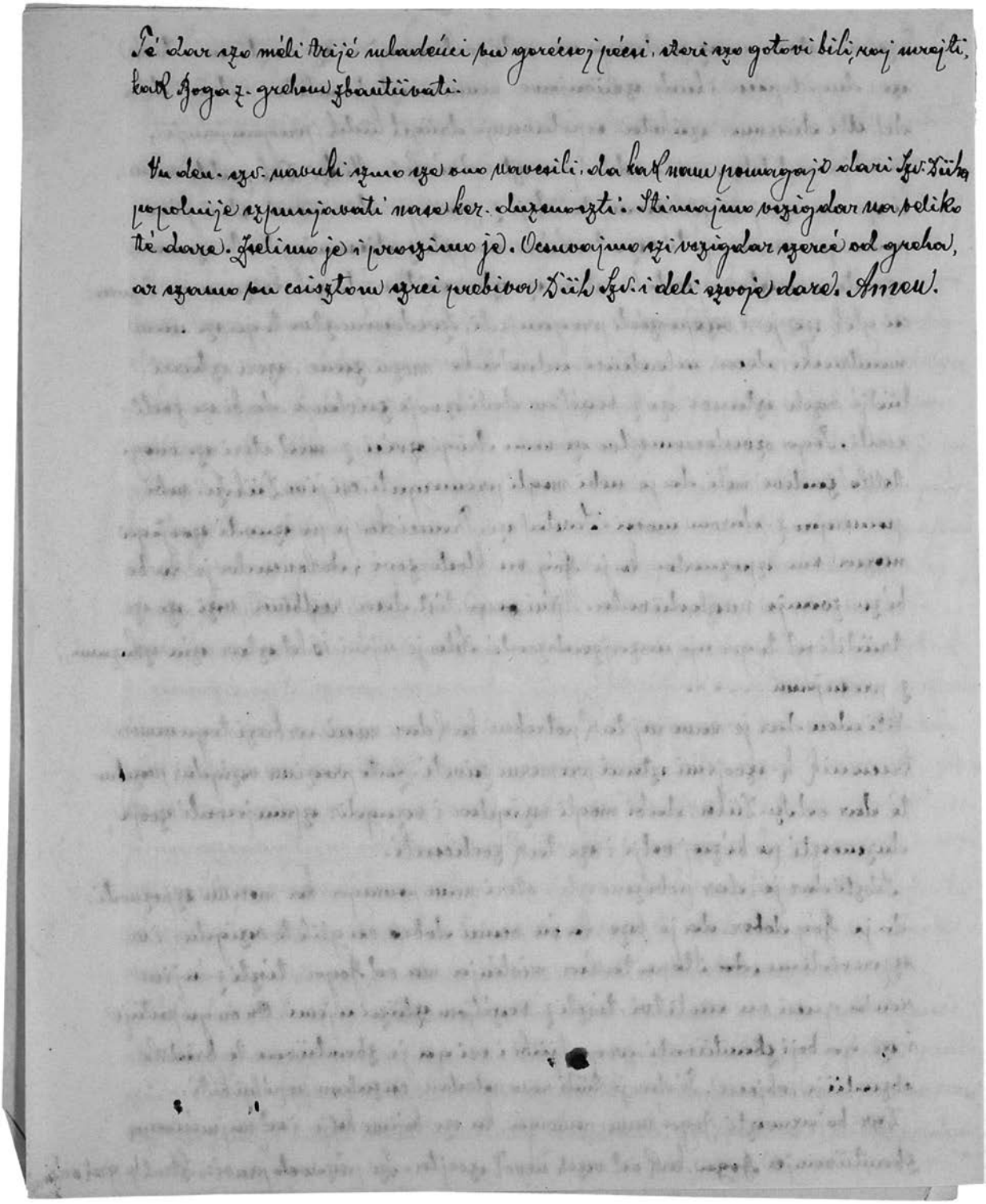

Še dvor szo méli Krijé nikadénci pa goréčnoj péčni, zdaj szo gotovi bili szvoj szrajtt, kak Jezuz z grehom zbantüvati.

Vu dén szv. navuki szmo szo ono navesili, da kak nam pomagajo zdaj Szv: Düh popolnije szpunjavati naszse ker. dészemvszti. Stimamjmo vszigdar na velike té dare. Želimo je i proszimo je. Ocsuvajmo szi vszigdar szercé od grehov, ar szamo pa czisztom szrci prebivov Düh Szv. i deli szvoje dare. Amen.

Té dar so méli trijé mladénci vu goréčoj péči, šteri so gotovi bili raj mrejti, kak Boga z grehom zbantüvati.

Vu denešnjem svétom navuki smo se ono navčili, da kak nam pomagajo dari Svétoga Düha popolnije spunjavati naše krščanske dužnosti. Štimajmo vsigdar na veliko té dare. Želimo je i prosimo je. Očuvajmo si vsigdar srcé od greha, ar samo vu čistom srci prebiva Düh Svéti i deli svoje dare. Amen.

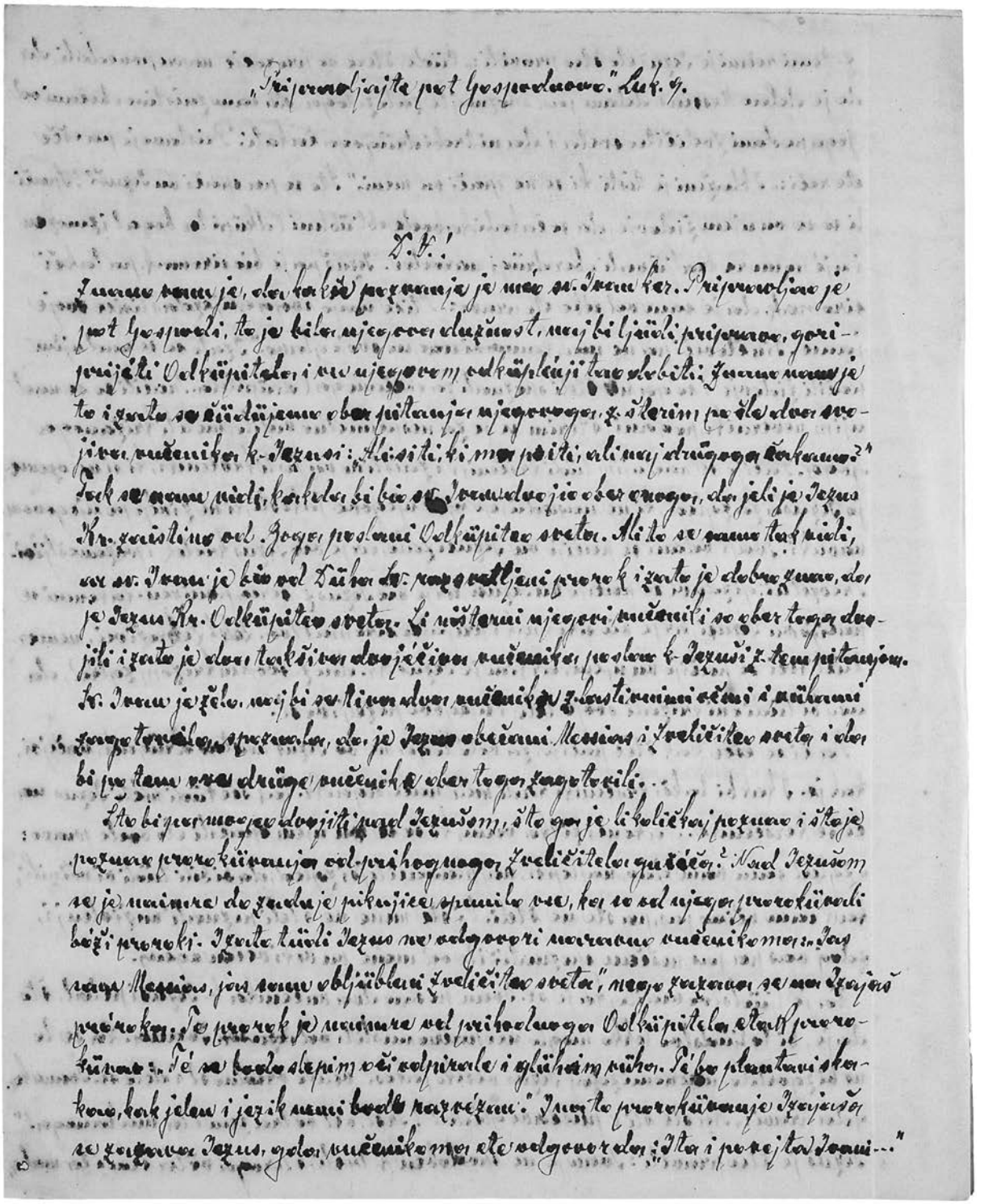

„Pripravljajte pot Gospodovo." Luk. 3.

V. K.!

Danes nam je, dan takih premišljanja je naš sv. Janez. Pripravljanje je pot Gospodu, to je bilo njegovo dolžnost, naj bi ljudi pripravno, gorijprijeli Odkupitelja, i vse njegove odkupljaji tare delati: Janez nam je to i zato se čudujemo, da pitanje njegovega, z čerimi je dva svojih učenikov k Jezusi: „Ali si ti, ki moreš priti, ali mi drugega čakamo?" Tak se nam zdi, kakor bi bio sv. Janez dvojen oder onega, da jeli je Jezus Kr. zares ino od Boga poslani Odkupitel sveta. Ali to se nam tak zdi, ker sv. Janez je bio pod Duhom sv. prerokovalji prerok i zato je dobro znano, da je Jezus Kr. Odkupitel sveta. Ži ostalimi njegovi učenci i se oder tega, da jeli i zato je dal tak čudnim dvoječim učenika, poslal k Jezusi z tem pitanjem. Sv. Janez je želel, naj bi se ti dva učenika z lastnimi očmi i ušmi prepričala, spoznala, da je Jezus obečani Messias i Zveličitel sveta i da bi po tem vse druge učenike oder tega zagotovili...

Što bi pa nas moglo dvojiti nad Jezušom, što on je Zveličitel, pozna i što je pozna prerokovanja od prihodnjega Zveličitela ljudstva? Nad Jezušom se je namreč do zadnja pikajoča spunila vse, kar so od njega prerokovali božji preroki. Zato tudi Jezus ne odgovori naravnost učenikom: „Jaz sem Messias, jaz sem obljubleni Zveličitel sveta", nego zaveže, se na Izajaša prerokovanje: „Te prerok je namreč od prihodnjega Odkupitela stalj prerokovano: „Te se bodo slepim oči odprle i oglušanim ušesa. Te bo plenteni skakal kakor jelen i jezik nemih bode razvezan." Ino te prerokovanje Izajaševo se zgovori Jezus, gda so učenika mogli ete odgovoriti: „Ite i povejte Janezu..."

4. ADVENTNA NEDELJA (3. OBDOBJE, VERJETNO MARTJANCI)[51]

NP385

»Pripravljajte pot Gospodnovo.« Luk. *9.*[52]

Dragi verniki!

Znano vam je, da kakše pozvanje je méo svéti Ivan Krstiteo. Pripravljao je pot Gospodi, to je bila njegova dužnost, naj bi ljüdi pripravo goriprijéti Odküpitela i vu njegovom odküplénji tao dobiti. Znano nam je to i zato se čüdüjemo ober pitanja njegovoga, z šterim pošle dva svojiva vučenika k Jezuši: *»Ali si ti, ki ma priti, ali naj drügoga čakamo?«* Tak se nam vidi, kakda bi bio svéti Ivan dvojio ober onoga, da jeli je Jezuš Kristuš zaistino od Boga poslani Odküpiteo sveta. Ali to se samo tak vidi, ar svéti Ivan je bio od Düha Svétoga razsvetljeni prorok i zato je dobro znao, da je Jezuš Kristuš Odküpiteo sveta. Li ništerni njegovi vučeniki so ober toga dvojili i zato je dva takšiva dvojéčiva vučenika poslao k Jezuši z tem pitanjom. Svéti Ivan je želo, naj bi se tiva dva vučenika z lastivnimi očmi i vühami zagotovila, spoznala, da je Jezuš obečani Mešijaš i Zveličiteo sveta i da bi po tem ove drüge vučenike ober toga zagotovili.

Što bi pa mogeo dvojiti nad Jezušom, što ga je li količkaj poznao i što je poznao proroküvanja od prihognoga Zveličitela gučéča? Nad Jezušom se je najmre do zadnje piknjice spunilo vse, ka so od njega proroküvali bóži proroki. I zato tüdi Jezuš ne odgovori naravno vučenikoma: *»Jas sam Mešijaš, jas sam obljübleni Zveličiteo sveta,«* nego zazava se na Izajaš próroka. Te prorok je najmre od prihodnoga Odküpitela etak proroküvao: *»Té se bodo slepim oči odpirale i glühim vüha. Té bo plantavi skakao kak jelen i jezik nemi bode razvézan.«* I na to proroküvanje Izajaša se zazava Jezuš, gda vučenikoma ete odgovor da: *»Ita i povejta Ivani …«*

---

[51] Pridiga kaže na naslonitev na osrednjeslovenski tiskani vir, in sicer na homilijo za drugo adventno nedeljo, objavljeno v reviji *Duhovni pastir* (december 1917), avtor dekan Josip Plantarič. Svetopisemski citat, zapisan v rokopisu, pa sledi razporeditvi beril v prekmurskem prevodu *Szvéti evangyeliomi* (1906), kjer je navedeni odlomek predviden za četrto adventno nedeljo. V tej izdaji je bila pridiga zaradi avtorjeve lastne navedbe svetopisemskega mesta uvrščena k četrti adventni nedelji; vsebinska navezava na osrednjeslovenski vir je dokumentirana kot pokazatelj geneze besedila.

[52] Svetopisemska navedba *Luk. 9* je napačna. Citat *»Pripravljajte pot Gospodnovo«* izhaja iz Iz 40,3 in je v evangelijih zapisan v Lk 3,4, Mt 3,3 in Jn 1,23. V obravnavani pridigi se vsebinsko navezuje na pričevanje Janeza Krstnika (prim. Jn 1,23).

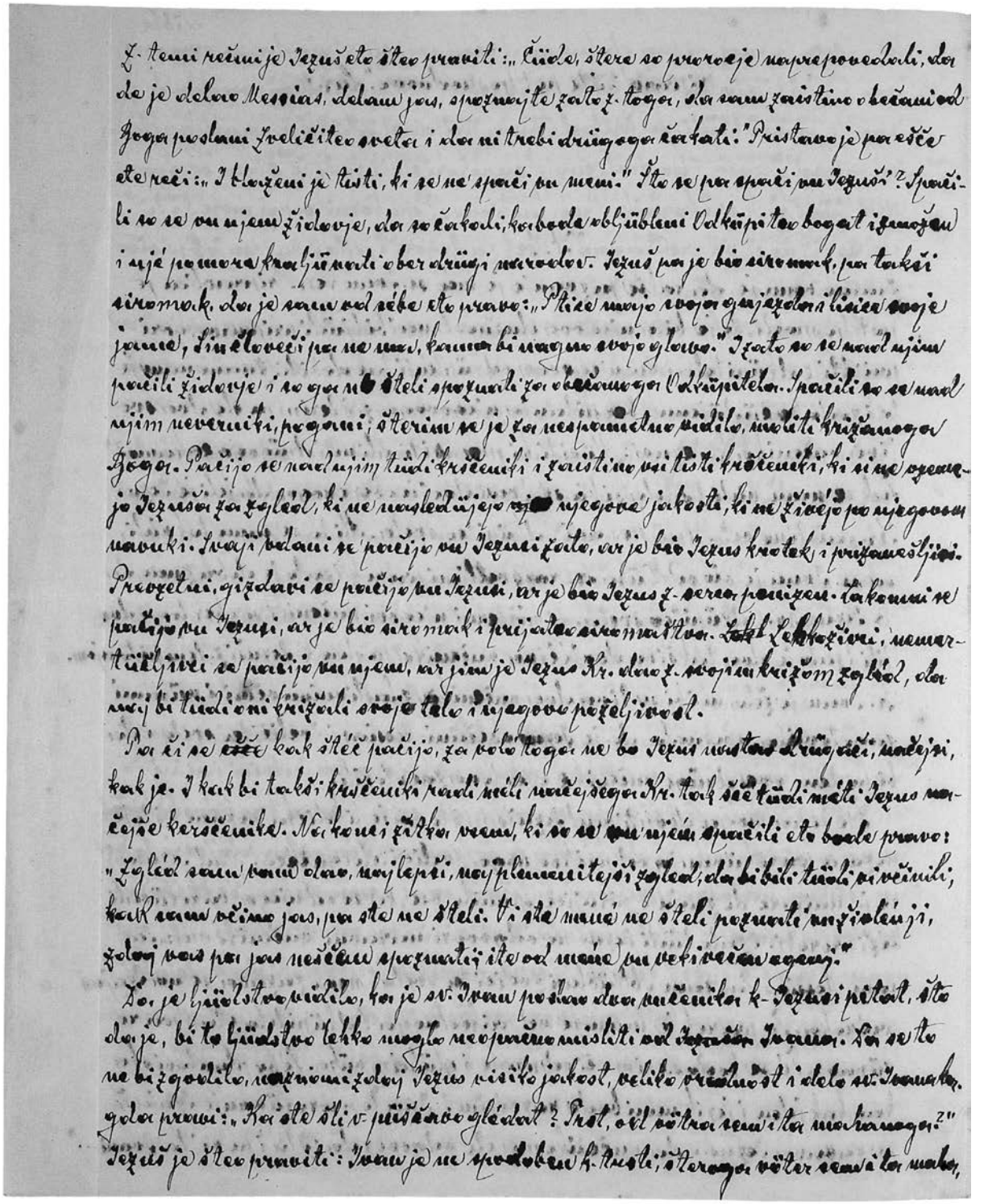

Z temi rečmi je Jezuš eto šteo praviti: *»Čüde, štere so prorocje naprepovedali, da de je delao Mešijaš, delam jas, spoznajte zato z toga, da sam zaistino obečani, od Boga poslani Zveličiteo sveta, i da ni trebi drügoga čakati.«* Pristavo je pa ešče ete reči: *»I blaženi je tisti, ki se ne spači vu meni.«* Što se pa spači vu Jezuši? Spačili so se vu njem židovje, da so čakali, ka bode obljübleni Odküpiteo bogat i zmožen i njé pomore kraljüvati ober drügi narodov. Jezuš pa je bio siromak, pa takši siromak, da je sam od sébe eto pravo: *»Ptice majo svoja gnjezda i lisice svoje jame, Sin človeči pa nema, kama bi nagno svojo glavo.«* I zato so se nad njim pačili židovje i so ga ne šteli spoznati za obečanoga Odküpitela. Spačili so se nad njim neverniki, pogani, šterim se je za nespametno vidilo, moliti križanoga Boga. Pačijo se nad njim tüdi krščeniki i zaistino vsi tisti krščeniki, ki si ne vzemejo Jezuša za zgléd, ki ne nasledüjejo njegove jakosti, ki ne živéjo po njegovom navuki. Svaji vdani se pačijo vu Jezuši zato, ar je bio Jezuš krotek i prizanešljivi. Prevzetni, gizdavi se pačijo vu Jezuši, ar je bio Jezuš z srca ponizen. Lakomni se pačijo vu Jezuši, ar je bio siromak i prijateo siromaštva. Lehkoživci, nemertüčljivci se pačijo vu njem, ar jim je Jezuš Kristuš dao z svojim križom zgléd, da naj bi tüdi oni križali svoje telo i njegovo poželjivost.

Pa či se kak štéč pačijo, za voló toga ne bo Jezuš nastao drügači, načejši, kak je. I kak bi takši krščeniki radi méli načejšega Kristuša, tak ščé tüdi méti Jezuš načejše krščenike. Na konci žitka vsem, ki so se vu njém spačili, eto bode pravo: *»Zgléd sam vam dao, najlepši, najplemenitejši zgled, da bi bili tüdi vi včinili, kak sam včino jas, pa ste ne šteli. Vi ste mené ne šteli poznati vu živlénji, zdaj vas pa jas neščem spoznati; ite od méne vu vekivečen ogenj.«*

Da je ljüdstvo vidilo, ka je svéti Ivan poslao dva vučenika k Jezuši pitat, što da je, bi to ljüdstvo lehko moglo neopačno misliti od Ivana. Da se to ne bi zgodilo, naznani zdaj Jezuš visiko jakost, veliko vrednost i delo svétoga Ivana Krstitela, gda pravi: *»Ka ste šli v püščavo glédat? Trst, od vötra sem i ta mahanoga?«* Jezuš je šteo praviti: »Ivan je ne spodoben k trsti, šteroga vöter sem i ta maha,

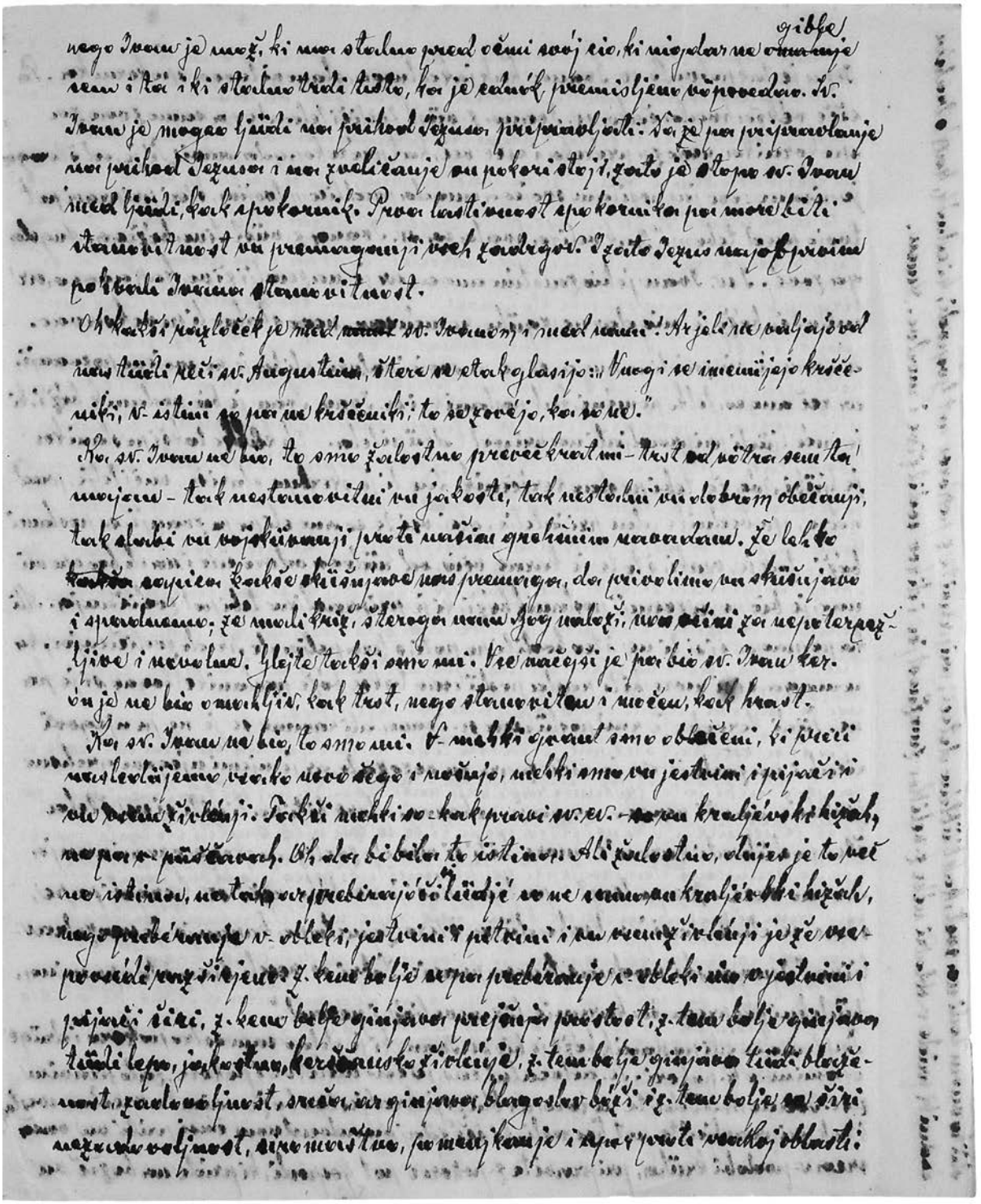

nego Ivan je mož, ki ma stalno pred očmi svój cio, ki nigdar ne gible sem i ta i ki stalno trdi tisto, ka je ednók premišljeno vöpovedao. Svéti Ivan je mogeo ljüdi na prihod Jezuša pripravljati. Da pa pripravlanje na prihod Jezuša i na zveličanje vu pokori stoji, zato je stopo svéti Ivan med ljüdi kak spokornik. Prva lastivnost spokornika pa more biti stanovitnost vu premaganji vseh zadrgov. I zato Jezuš najobprvim pohvali Ivana stanovitnost.

Oh, kakši razloček je med svétim Ivanom i med nami! Ar jeli ne valjajo od nas tüdi reči svétoga Augustina, štere se etak glasijo: *»Vnogi se imenüjejo krščeniki, v istini so pa ne krščeniki; to se zovéjo, ka so ne.«*

Ka svéti Ivan ne bio, to smo žalostno prevečkrat mi – trst, od vötra sem ta majan –, tak nestanovitni vu jakosti, tak nestalni vu dobrom obečanji, tak slabi vu vojsküvanji proti našim grehšnim navadam. Že lehko sapica kakše skušnjave nas premaga, da privolimo vu skušnjavo i spadnemo; že mali križ, šteroga nam Bóg naloži, nas včini za nepotrpežljive i nevolne. Glejte, takši smo mi. V mehki gvant smo oblečeni, ki preci nasledüjemo vsako novo šego i nošnjo, mehki smo vu jestvini i pijači i vu vsem živlénji. Takši mehki so – kak pravi svéti evangelium – vu kraljévski hižah, ne pa v püščavah. Oh, da bi bila to istina. Ali žalostno, dnjes je to več ne istina, ne tak, ar prebirajóči si lüdjé so ne samo vu kraljévski hižah, nego prebéranje v obleki, jestvini i pitvini i vu vsem živlénji je že vsepovsédi razširjeno. Z kem bolje se pa prebéranje v obleki ino v jestvini i pijači širi, z kem bolje ginjava prejšnja prostost, z tem bolje ginjava tüdi lepo, jakostno, krščansko živlénje, z tem bolje ginjava tüdi blaženost, zadovoljnost, sreča, ar ginjava blagoslov bóži i z tem bolje se širi nezadovoljnost, siromaštvo, pomenjkanje i upor proti vsakoj oblasti.

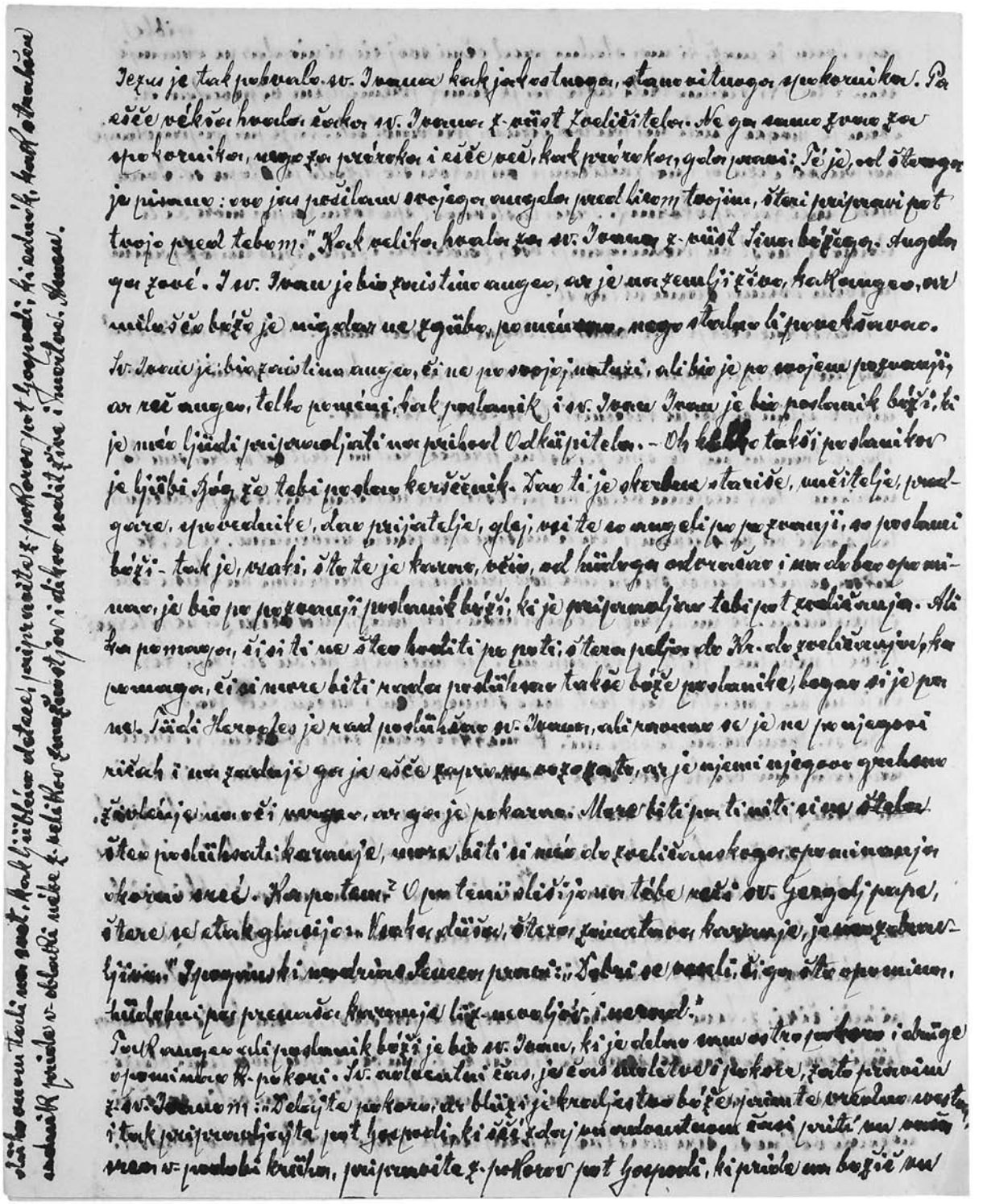

Jezuš je tak pohvalo svétoga Ivana kak jakostnoga, stanovitnoga spokornika. Pa ešče vékša hvala čaka svétoga Ivana z vüst Zveličitela. Ne ga samo zvao za spokornika, nego za próroka i ešče več, kak próroka, gda pravi: *»Té je, od šteroga je pisano: ovo jas pošilam svojega angela pred licom tvojim, šteri pripravi pot tvojo pred tebom.«* Kak velika hvala za svétoga Ivana z vüst Sina bóžega. Angela ga zové. I svéti Ivan je bio zaistino angeo, ar je na zemlji živo kak angeo, ar miloščo bóžo je nigdar ne zgübo, poménšao, nego stalno li povekšavao. Svéti Ivan je bio zaistino angeo, či ne po svojoj naturi, ali bio je po svojem pozvanji, ar reč angeo telko poméni kak poslanik, i svéti Ivan je bio poslanik bóži, ki je méo ljüdi pripravljati na prihod Odküpitela. – Oh, kelko takši poslanikov je ljübi Bóg že tebi poslao, krščenik. Dao ti je skrbne stariše, vučitelje, predgare, spovednike, dao prijatelje, glej, vsi te so angeli po pozvanji, so poslanci bóži – tak je, vsaki, što te je karao, včio, od hüdoga odvračao i na dobro opominao, je bio po pozvanji poslanik bóži, ki je pripravljao tebi pot zveličanja. Ali ka pomaga, či si ti ne šteo hoditi po poti, štera pelja do Kristuša, do zveličanja, ka pomaga, či si morebiti rada poslühšao takše bóže poslanike, bogao si je pa ne. Tüdi Herodeš je rad poslühšao svétoga Ivana, ali ravnao se je ne po njegovi ričah i nazadnje ga je ešče zapro vu vozo zato, ar je njemi njegovo grehšno živlénje na oči vrgeo, ar ga je pokarao. Morebiti pa ti niti si ne šteo poslühšati karanje, morebiti si méo do zveličanskoga opominanja okorno srcé. Ka po tem? O, po tem slišijo na tébe reči svétoga Gergelj pape, štere se etak glasijo: *»Vsaka düša, štera zametava karanje, je neozdravljiva.«* I poganski modrijaš Seneka pravi: *»Dobri se veseli, či ga što opomina, hüdobni pa prenaša karanje li z nevoljóv i nerad.«*

Tak angeo ali poslanik bóži je bio svéti Ivan, ki je delao sam ostro pokoro i drüge opominao k pokori. Svéti adventni čas je čas molitve i pokore, zato pravim z svétim Ivanom: »Delajte pokoro, ar blüzi je kraljestvo bóže, primte vredno svestva i tak pripravljajte pot Gospodi, ki ščé zdaj vu adventnom časi priti vu vaša srca v podobi krüha, pripravite z pokorov pot Gospodi, ki pride na božič vu[53] dühovnom tali na svet, kak ljübléno detece, pripravite z pokorov pot Gospodi, ki ednók kak strahšen sodnik pride v oblaki nébe z velikov zmožnostjov i dikov sodit žive i mertve. Amen.

[53] Od tu naprej napisano na robu strani.

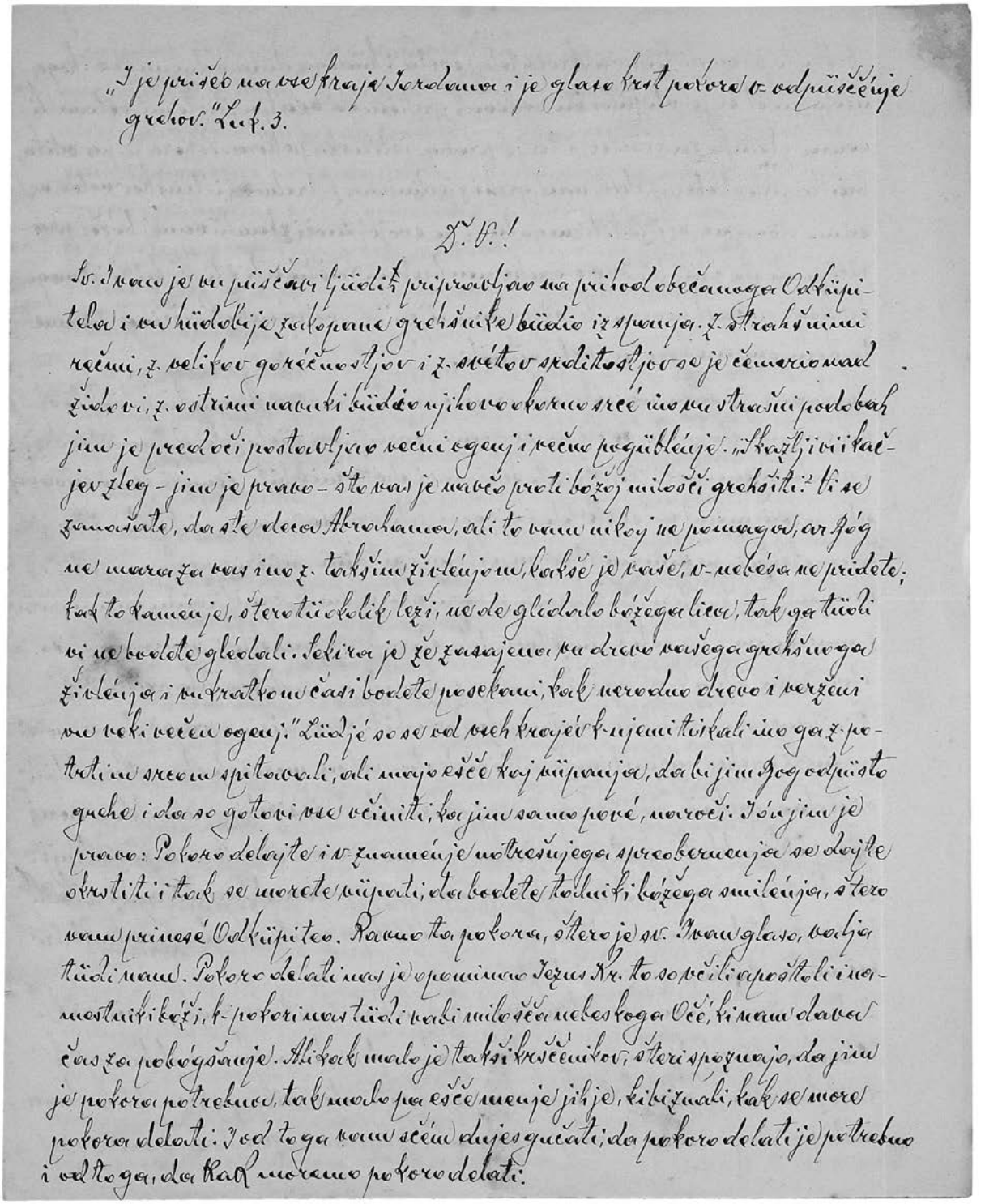

„I je prišeb na vse kraje Jordanov i je glaso krst pokore v odpušćenje grehov." Luk. 3.

V. H.!

Sv. Ivan je na púšćavi ljudi k pripravljanu na prihod obečanoga Odkúpitelov i na hüdobije zakopane grešnike bűdio iz spanja. Z strahovitimi rečmi, z velikov gorčinostjov i z svétov spodikostjov se je čemerio nad židovi, z ostrimi nauki bűdio njihovo okorno srce ino na strašni podobah jim je pred oči postavljao večni ogenj i večno pogűbljenje. „Skužlji ivi kačje zleg – jim je pravo – što vas je navčo proti božoj miloščí grehóvki? Ti se zamišlate, da ste dece Abrahamova, ali to vam nikoj ne pomaga, ar Bóg ne mara za vas ino z takšim življenjom, kakše je vaše, v nebésa ne pridete; tak to kamenje, šteroga tüdoliki leži, ne vé gledalo božega lica, tak ga tüdi vi ne bodete gledali. Sekira je že zastavjena na drevo vsega grešnoga življenja i pokratkom časi bodete posekani, kak nerodno drevo i verženi vu veki večen ogenj." Küd je so se od vseh krajev k njemi tikali ino ga z pokrhtinov srcov spitovali, ali majo ešče koj küpovanja, da bi jim Bog odpüsto grehe i da so gotovi vse včiniti, ka jim samo pové, morečí. Tó jim je pravo: Pokoro delajte i v znamenje notrešnjega spreoberenja se dajte okrstiti i tak se morete küpati, da bodete tolniki božega smilenja, šteroga vam prinese Odkúpitelo. Kamo ta pokora, šteroga je sv. Ivan glaso, vabja tüdi nam. Pokoro delati nas je opominao Jezus Kr. ko so pričli apoštoli inemestniki božji, k pokori nas tüdi vabi milošče nebeskoga Očé, ki nam dava čas za pobógšanje. Ali kak malo je takših krščenikov, šteri spoznajo, da jim je pokore potrebno, tak malo pa ešče manje jih je, ki bi znali, kak se more pokoro delati. Pod toga nam sčem dnes gučati, da pokoro delati je potrebno i od toga, da kak moramo pokoro delati.

4. ADVENTNA NEDELJA
(3. OBDOBJE, VERJETNO MARTJANCI)[54]

NP383

»I je prišeo na vse kraje Jordana i je glaso
krst pokore v odpüščénje grehov.« Luk. 3.

Dragi verniki!

Svéti Ivan je vu püščavi ljüdi pripravljao na prihod obečanoga Odküpitela i vu hüdobije zakopane grehšnike büdio iz spanja. Z strahšnimi rečmi, z velikov goréčnostjov i z svétov srditostjov se je čemerio nad židovi, z ostrimi navuki büdio njihovo okorno srcé ino vu strašni podobah jim je pred oči postavljao večni ogenj i večno pogüblénje. *»Skažljivi kačjev zleg* – jim je pravo – *što vas je navčo proti bóžoj milošči grehšiti? Vi se zanašate, da ste deca Abrahama, ali to vam nikaj ne pomaga, ar Bóg ne mara za vas ino z takšim živlénjom, kakše je vaše, v nebésa ne pridete; kak to kaménje, štero tü okolik leži, nede glédalo bóžega lica, tak ga tüdi vi ne bodete glédali. Sekira je že zasajena vu drevo vašega grehšnoga živlénja i vu kratkom časi bodete posekani kak nerodno drevo i vrženi vu vekivečen ogenj.«* Lüdjé so se od vseh krajév k njemi tiskali ino ga z potrtim srcom spitavali, ali majo ešče kaj vüpanja, da bi jim Bog odpüsto grehe i da so gotovi vse včiniti, ka jim samo pové, naroči. I ón jim je pravo: *»Pokoro delajte i v znaménje notrešnjega spreobrnenja se dajte okrstiti i tak se morete vüpati, da bodete talniki bóžega smilénja, štero vam prinesé Odküpiteo.«* Ravno ta pokora, štero je svéti Ivan glaso, valja tüdi nam. Pokoro delati, nas je opominao Jezuš Kristuš, to so včili apoštoli i namestniki bóži, k pokori nas tüdi vabi milošča nebeskoga Očé, ki nam dava čas za pobógšanje. Ali kak malo je takši krščenikov, šteri spoznajo, da jim je pokora potrebna, tak malo pa ešče menje jih je, ki bi znali, kak se more pokora delati. I od toga vam ščém dnjes gučati, da pokoro delati je potrebno, i od toga, da kak moremo pokoro delati.

[54] Pridiga kaže na naslonitev na osrednjeslovenski tiskani vir, objavljen v reviji *Duhovni pastir* (november–december 1920), Četrta adventna nedelja. O pokori, avtor kanonik Jožef Rožman.

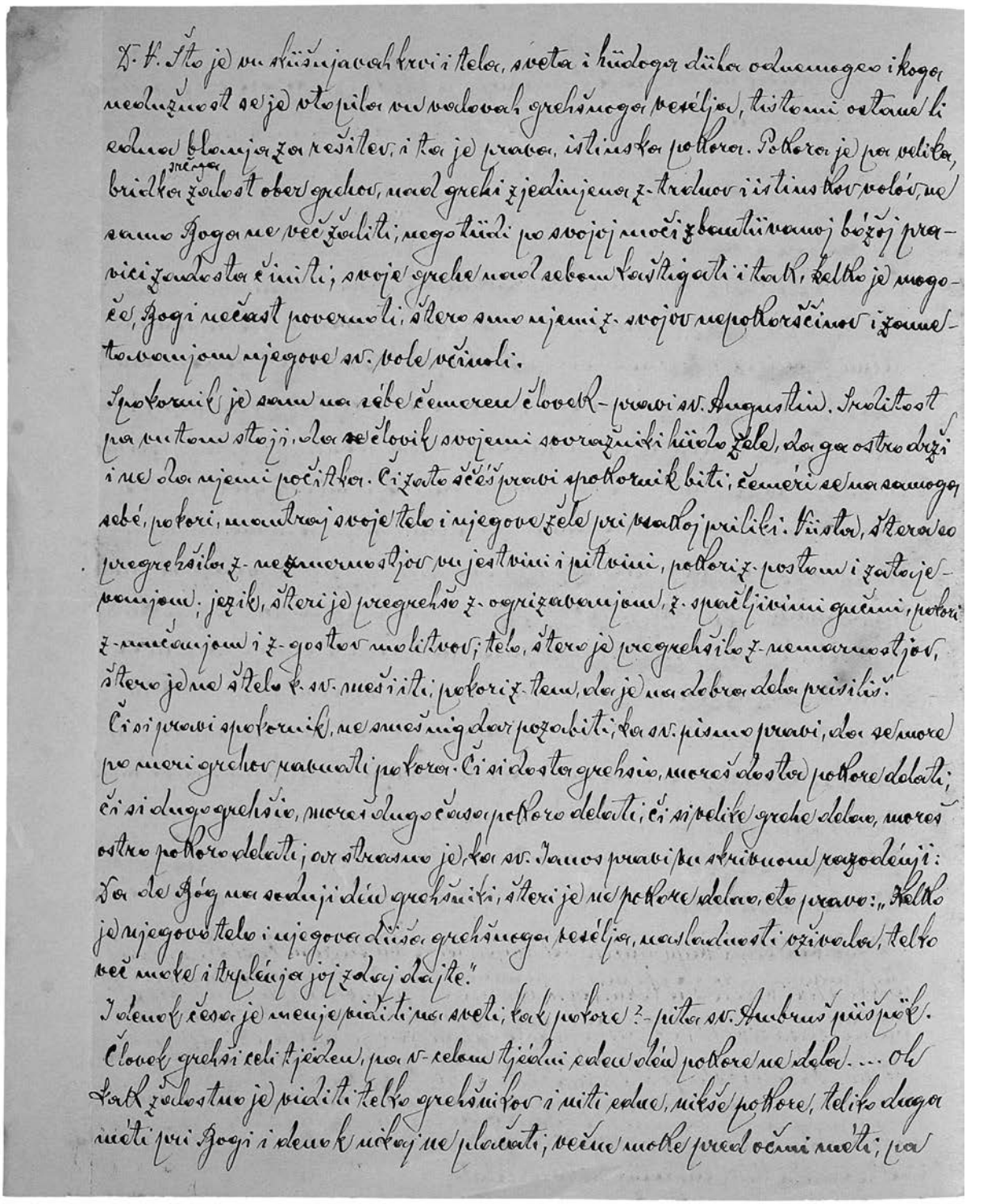

V. t. Što je na križnjavah krvi i telo, sveta i hudoga duha odmenoga i kogo, nedužnost se je vtopila na podovah grešnoga veseljа, tistomi ostane li edino blanjo za rešiter, i ta je prava, istinska pokora. Pokora je pa velika, brídka žalost ober grehov, nad grehi zjedinjena z-trdnov i istinstvov volov, ne samo Bogа ne več žaliti; nego tudi po svoji moči zbantüvanoj božoj pravici zadosta činiti; svoje grehe nad sebom kaštigati i tak, kelko je mogoče, Bogi nečast povernoti, što smo njemi z-svojov nepokoršćinov i zonemtovanjom njegove sv. volе včinoli.

Spokornik je sam na sebe človek – pravi sv. Augustin. Svolitost pa pustom stoji, da se človik svojemi sovražniki hüdo žele, da ga ostro drži i ne da njemi počitka. Či zato hočeš pravi spokornik biti, čemeri se na samoga sebé, pokori, mantraj svoje telo i njegove želе pri vsakoj priliki. Küsto, što ravno je pregrešilo z-nezmernostjov pijestvini i pitvini, pokori z-postom i zatajenjem; jezik, šteri je pregrešo z-ogrizavanjem, z-spačljivimi gučmi, pokori z-mučanjem i z-gostov molitvov; telo, šteroje pregrešilo z-nemarnostjov, šteroje ne štelo k sv. meši iti, pokori z-tem, da je na dobro delo prisili.

Či si pravi spokornik, ne smeš nigdar pozabiti, da sv. pismo pravi, da se more po meri grehov pravično pokoro. Či si dosta grehšio, moreš dosta pokore delati; či si dugo grehšio, moreš dugo časa pokoro delati, či si poliše grehe delao, moreš ostro pokoro delati; ov žalostno je, kaj sv. Janos pravi pa skribnom razodétji: Da de Bóg na sodnji dén grešniki, šteri je ne pokore delao, eto pravo: „Kelko je njegovo telo i njegova düšа grešnoga veseljа, naslajdnosti oživlao, telko več muke i trplénja joj zdaj dajte."

Idenok česa je meni pridti na svet, kak pokore ⅔ pišta sv. Ambruš püšpük. Človek grehši celi tjeden, pa v-celom tjédni edenoden pokore ne dela. ... Oh kak žalostno je pridti telko grešnikov i niti edne, nikše pokore, telko dugo mati pri Bogi i idenok nikoj ne plakati, večne muke pred očmi mati; pa

Dragi verniki. Što je vu sküšnjavah krvi i tela, sveta i hüdoga düha odnemogeo, i koga nedužnost se je vtopila vu valovah grehšnoga vesélja, tistomi ostane li edna blanja za rešitev i ta je prava, istinska pokora. Pokora je pa velika, bridka srčna žalost ober grehov, nad grehi zjedinjena z trdnov i istinskov volóv, ne samo Boga ne več žaliti, nego tüdi po svojoj moči zbantüvanoj bóžoj pravici zadosta činiti, svoje grehe nad sebom kaštigati i tak, kelko je mogoče, Bogi nečast povrnoti, štero smo njemi z svojov nepokorščinov i zametavanjom njegove svéte vole včinoli.

»Spokornik je sam na sébe čemeren človek« – pravi svéti Augustin. Srditost pa vu tom stoji, da človik svojemi sovražniki hüdo žele, da ga ostro drži i ne da njemi počitka. Či zato ščéš pravi spokornik biti, čeméri se na samoga sebé, pokori, mantraj svoje telo i njegove žele pri vsakoj priliki. Vüsta, štera so pregrehšila z nezmernostjov vu jestvini i pitvini, pokori z postom i zatajevanjom; jezik, šteri je pregrehšo z ogrizavanjom, z spačljivimi gučmi, pokori z mučanjom i z gostov molitvov; telo, štero je pregrehšilo z nemarnostjov, štero je ne štelo k svétoj meši iti, pokori z tem, da je na dobra dela prisiliš.

Či si pravi spokornik, ne smeš nigdar pozabiti, ka svéto pismo pravi, da se more po meri grehov ravnati pokora. Či si dosta grehšio, moreš dosta pokore delati, či si dugo grehšio, moreš dugo časa pokoro delati, či si velike grehe delao, moreš ostro pokoro delati, ar strašno je, ka svéti Janoš pravi vu skrivnom razodénji: Da de Bóg na sodnji dén grehšniki, šteri je ne pokore delao, eto pravo: *»Kelko je njegovo telo i njegova düša grehšnoga vesélja, nasladnosti vživala, telko več moke i trplénja joj zdaj dajte.«*

»I denok, česa je menje viditi na sveti kak pokore?« – pita svéti Ambruš püšpök. Človek grehši celi tjeden, pa v celom tjédni eden dén pokore ne dela … Oh, kak žalostno je viditi telko grehšnikov i niti edne, nikše pokore, teliko duga méti pri Bogi i denok nikaj ne plačati, večne moke pred očmi méti, pa

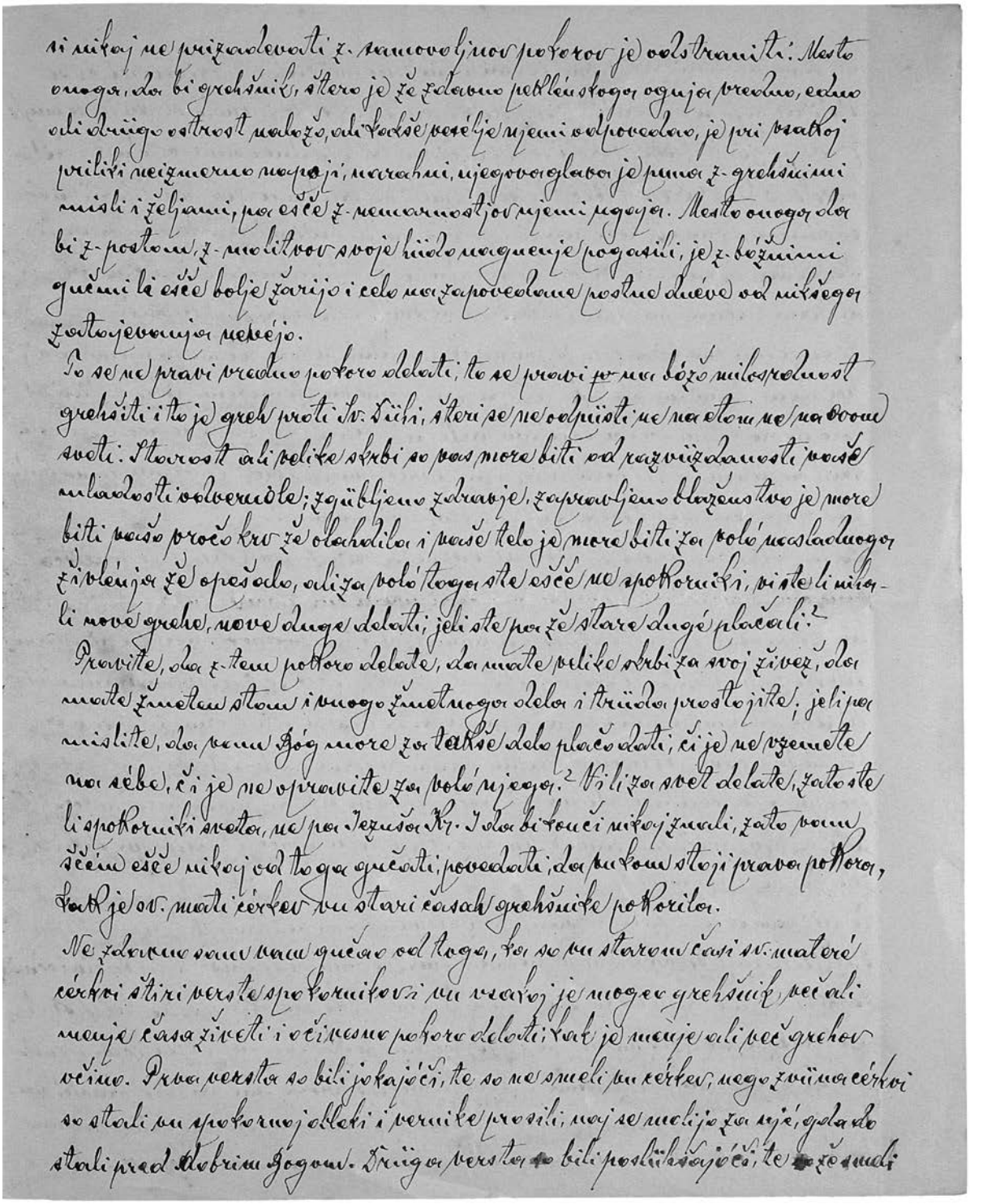

si nikoj ne prizadevati z. zmanovljnov pokoro je odstraniti. Mesto onoga, da bi grehšnik, štero je že zdavno pekleńskoga ognja vredno, edno oli drnigo ostrost nadloži, oli kakše pesélje njemi odpovedano, je pri pravoj priliki neizmerno mogoji, nevarhni, njegovo oglavo je puno z. grehšnimi misli i željami, pa ešče z. nemarnostjov njemi mogoje. Mesto onoga, da bi z. postom, z. molitvov svoje hüdo nagnenje pogasili, je z. božnimi gučmi lé ešče bolje žarijo i celo na zapovedane postne dneve od nikšegov zadüstjenja nepejo.

To se ne pravi pravo pokoro delati; to se pravi po nar bózo milospolnost grehšiti i to je greh proti Sv. Duhi, šteri se ne odpüsti ne na stom ne na boom svedi. Storosti oli polike skrbi so pas more biti od razvüzdanosti pasše mladosti odvernéle; zgübljeno zdravje, zapravljeno blaženstvo je more biti pasšo pročo kro že olachdilo i pasše telo je more biti za polo nasladnogo živlenja že opešadno, oli za polo stoga ste ešče ne spokorniki, pa ste li nikali nove greho, nove dnge delati; jeli ste pa že stare dnge plačali.[2]

Provite, da z. tem pokoro delate, da nate polike skrbi za svoj živež, da nate žmetne stone i nnogo žmetnogov dela i trüdov prosto jitek; jeli pa mislite, da pam Bóg more za take dela plačo dati, či je ne vzemete na sébe, či je ne opravite za polo njegov.[2] Vili za svet delate, zato ste li spokorniki svetov, ne pa Jezušov Kr. I da bi koneči nikoj znali, zato pam ščém ešče nikoj od tog ga gučanti, povedati, da nekom stoji prava pokora, kak je sv. mati cérkev nu stari časah grehšnike pokorila.

Ne zdavno sam vam gučao od toga, kak so nu starom časi sv. matere cérkvi štiri perste spokornikov: nu vsacoj je mogeo grehšnik več oli manje časa živeti i očinsko pokoro delati; tak je manje oli več grehov včino. Prva perstna so bili jokajoči, te so ne smeli nu cérkev, nego zvünaa cérkvi so stali nu spokornoj obleki i pernike prosili, naj se molijo za njé, gda so stali pred slovrim Bogom. Drnga perstna so bili poslüšavajoči, te so nazoči

si nikaj ne prizadevati, z samovoljnov pokorov je odstraniti. Mesto onoga da bi grehšnik, šteri je že zdavno peklénskoga ognja vredno edno ali drügo ostrost naložo ali kakše vesélje njemi odpovedao, je pri vsakoj priliki neizmerno napoji, narahni, njegova glava je puna z grehšnimi misli i željami, pa ešče z nemarnostjov njemi ugaja. Mesto onoga da bi z postom, z molitvov svoje hüdo nagnenje pogasili, je z bóžnimi gučmi li ešče bolje žarijo i celo na zapovedane postne dnéve od nikšega zatajevanja ne véjo.

To se ne pravi vredno pokoro delati, to se pravi na bóžo milosrdnost grehšiti i to je greh proti Svétomi Dühi, šteri se ne odpüsti ne na etom ne na ovom sveti. Starost ali velike skrbi so vas morebiti od razvüzdanosti vaše mladosti odvrnole; zgübljeno zdravje, zapravljeno blaženstvo je morebiti vašo vročo krv že olahdila i vaše telo je morebiti za voló nasladnoga živlénja že opešalo, ali za voló toga ste ešče ne spokorniki, vi ste li nihali nove grehe, nove duge delati, jeli ste pa že stare dugé plačali?

Pravite, da z tem pokoro delate, da mate velike skrbi za svoj živež, da mate žmeten stan i vnogo žmetnoga dela i trüda prestojite; jeli pa mislite, da vam Bóg more za takše delo plačo dati, či je ne vzemete na sébe, či je ne opravite za voló njega? Vi li za svet delate, zato ste li spokorniki sveta, ne pa Jezuša Kristuša. I da bi konči nikaj znali, zato vam ščém ešče nikaj od toga gučati, povedati, da vu kom stoji prava pokora, kak je svéta mati cérkev vu stari časah grehšnike pokorila.

Ne zdavno sam vam gučao od toga, ka so vu starom časi svéte materé cérkvi štiri vrste spokornikov i vu vsakoj je mogeo grehšnik več ali menje časa živeti i očivesno pokoro delati, kak je menje ali več grehov včino. Prva vrsta so bili jokajóči, te so ne smeli vu cérkev, nego zvüna cérkvi so stali vu spokornoj obleki i vernike prosili, naj se molijo za njé, gda do stali pred dobrim Bogom. Drüga vrsta so bili poslühšajóči, te so že smeli

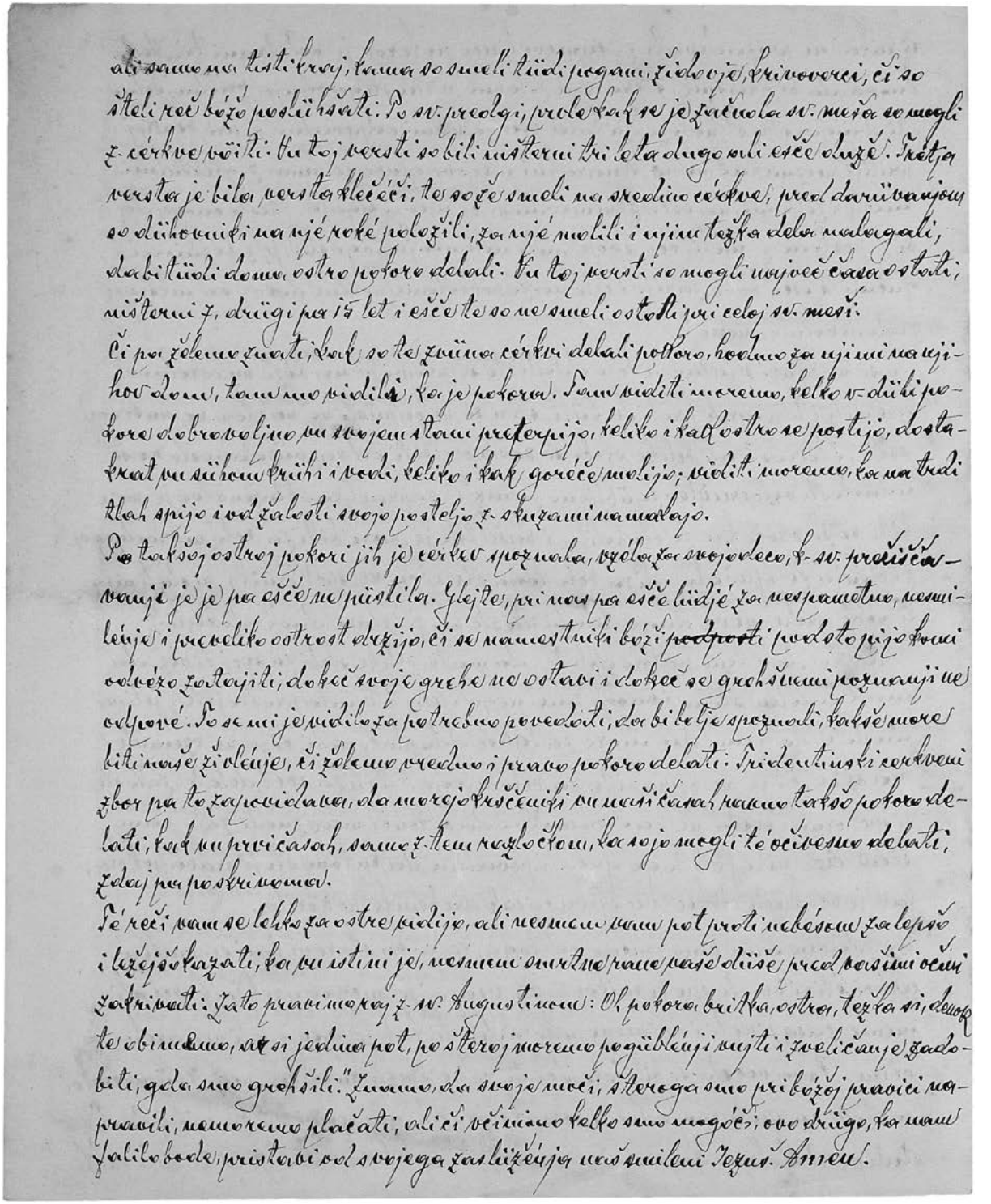

ali samo na tisti kraj, kama so smeli tüdi pogani, židovje, krivoverci, či so šteli reč božjo poslüšavati. Po sv. precogi, prole kak se je zvučnola sv. meša so mogli z cérkve pöjti. Na toj persti so bili ništerni tri leta dugo ali ešče dalše. Tretja persta je bila persta klečečih, ke so že smeli na sredino cérkve, pred daruvanjom so dühovniki na nje roke položili, za nje molili i njim težka dela nalogali, da bi tüdi doma ostro pokoro delali. Na toj persti so mogli najvec časa ostati, ništerni 7, drügi pa 15 let i ešče ke so ne smeli ostati pri celoj sv. meši.

Či pa želemo znati, kak so ke zvünja cérkvi delali pokoro, hodimo za njimi na njihov dom, kama nas pelida, ka je pokora. Tam videti moremo, kelko v dühi pokore dobrovoljno na svojem stanu preterpijo, kelko i kak ostro se postijo, dostakrat na süchom krühi i vodi, kelko i kak goreče molijo; videti moremo, ka na tvrdi klak spijo i od žalosti svoje postelje z skužami namakajo.

Po takšoj ostroj pokori jih je cérkev spoznala, vzdolžne svojo dete, k sv. prejetji-vanji je je pa ešče ne püstila. Glejte, pri nas pa ešče lüdjé za nespametno, nemilenje i prevelike ostrost držijo, či se namestniki božji podpori i vodstvo pijo tomi odvézo zostajiti, dokec svoje greha ne ostavi i dokec se grehšnemi pozunanji ne odpové. Po se mi je videlo za potrebno povedati, da bi bolje spoznali, kakše more biti naše živlenje, či želemo vredno i pravo pokoro delati: Tridentinski cerkveni zbor pa to zapovidava, da morejo kerščeniki na naši časak nazaj takšo pokoro delati, kak na prvi časah, samo z tem razlokom, ka so jo mogli te očivesno delati, zdaj pa poskrivnoma.

Te reči nam se lehko za ostre vidijo, ali nesmemo nam pot proti nebésom zaleprše i ležejše kazati, ka je istina je, nemremo smrtne rane naše düše pred našimi očmi zakrivati. Zato pravimo z sv. Augustinom: O pokora britka, ostra, težka si, delomo te obinemo, ar si jedina pot, po šterej moremo pogüblenji nujti i zveličanje zadobiti, gda smo grehšili." Znamo, da svoje moči, šterega smo pri božjoj pravici napravili, namoremo plačati, ali či učinimo kelko smo mogöči, ovo drügo, ka nam falilo bode, pristavi od svojega zaslüženja naš smileni Jezuš. Amen.

ali samo na tisti kraj, kama so smeli tüdi pogani, židovje, krivoverci, či so šteli reč bóžo poslühšati. Po svétoj predgi, prvle kak se je začnola svéta meša, so mogli z cérkve vöiti. Vu toj vrsti so bili ništerni tri leta dugo ali ešče duže. Trétja vrsta je bila vrsta klečéči, te so že smeli na sredino cérkve, pred darüvanjom so dühovniki na njé roké položili, za njé molili i njim težka dela nalagali, da bi tüdi doma ostro pokoro delali. Vu toj vrsti so mogli največ časa ostati, ništerni 7, drügi pa 15 let, i ešče te so ne smeli ostati pri celoj svétoj meši.

Či pa želemo znati, kak so te zvüna cérkvi delali pokoro, hodmo za njimi na njihov dom, tam mo vidili, ka je pokora. Tam viditi moremo, kelko v dühi pokore dobrovoljno vu svojem stani preterpijo, keliko i kak ostro se postijo, dostakrat vu sühom krühi i vodi, keliko i kak goréče molijo; viditi moremo, ka na trdi tlah spijo i od žalosti svojo posteljo z skuzami namakajo.

Po takšoj ostroj pokori jih je cérkev spoznala, vzéla za svojo deco, k svétomi prečiščavanji je je pa ešče ne püstila. Glejte, pri nas pa ešče lüdjé za nespametno, nesmilénje i preveliko ostrost držijo, či se namestniki bóži podstopijo komi odvézo zatajiti, dokeč svoje grehe ne ostavi i dokeč se grehšnomi poznanji ne odpové. To se mi je vidilo za potrebno povedati, da bi bolje spoznali, kakše more biti naše živlénje, či želemo vredno i pravo delati. Tridentinski cerkveni zbor pa to zapovidava, da morejo krščeniki vu naši časah ravno takšo pokoro delati, kak vu prvi časah, samo z tem razločkom, ka so jo mogli té očivesno delati, zdaj pa po skrivoma.

Té reči vam se lehko za ostre vidijo, ali nesmem vam pot proti nebésom za lepšo i ležejšo kazati, ka vu istini je, nesmem smrtne rane vaše düše pred vašimi očmi zakrivati. Zato pravimo raj z svétim Augustinom: »*Oh pokora britka, ostra, težka si, denok te obimemo, ar si jedina pot, po šteroj moremo pogüblénji vujti i zveličanje zadobiti, gda smo grehšili.*« Znamo, da svoje moči, šteroga smo pri bóžoj pravici napravili, ne moremo plačati, ali či včinimo kelko smo mogóči, ovo drügo, ka nam falilo bode, pristavi od svojega zaslüžénja naš smileni Jezuš. Amen.

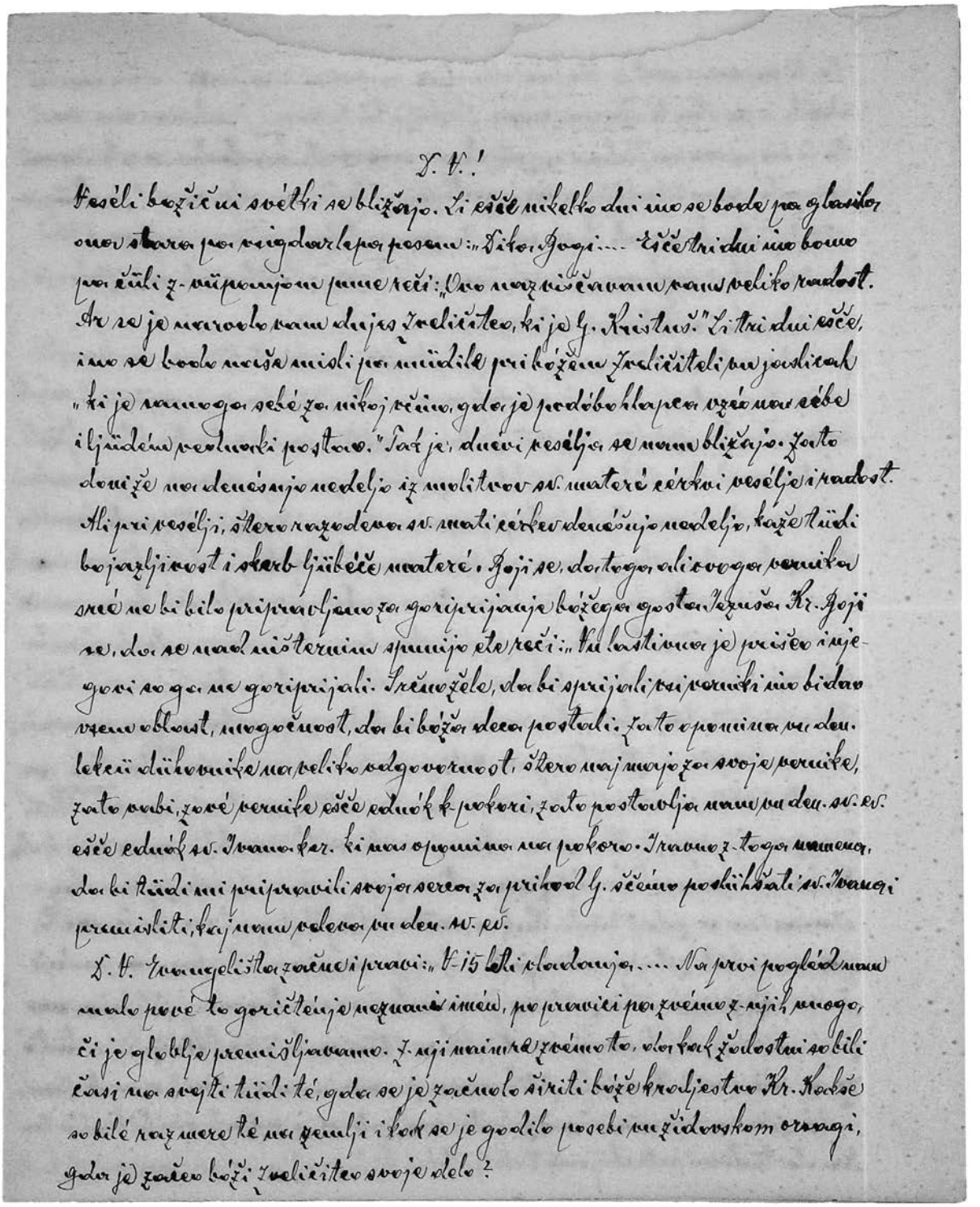

V. V.!

Veseli božični svétki se bližajo. Še nikdo dni ino se bode po glasilu
ono staro pri vsigdarlepa pesem: „Vito, Gospi.... Še štiri dni ino bomo
pri cúli z-mašnimi pume reči: „Ono nas vsé veselimo nam veliko radost.
Ar se je nam rodilo nam dnjes Zveličitelo, ki je G. Kristus." Še štiri dni ešče,
ino se bode naša misli pri mislile pri kóženu Zveličiteli na jaslicah
„ki je namesto sebé za nikoj rečino, gde je podobo hlapca vzéo nase sébe
i ljudém podoben postano." Šak je, duvni veselja se nam bližajo. Zato
doniže na denášnjo nedeljo iz molitvov sv. matere cérkvi veselje i radost.
Ali pri veselji, ščero razodeva sv. mati cérkev denášnjo nedeljo, kaže Nadi
bojazljivost i skerb ljubéče matere. Gospi se, da tega, ali ovega pernika
sreé ne bi bilo pripravljano za gorijerjanje božjega apostelzvezna Kr. Gospi
se, da se nad ništernim spunijo ete reči: „Vu lastivnoje je prišeo i nje-
govi so ga ne gorisprijali. Želmožele, da bi sprijali vsi pernki ino bidno
vsem oblost, mogočnost, da bi božji dece postali. Zato opomina nas deu.
lekcii duhovnike na veliko odgovornost, ščero naj majo za svoje pernike,
zato pubi, zové pernike ešče eduók k-pokori, zato postavlja nam pu deu. sv. ev.
ešče eduók sv. Ivana kr. ki nas opomina na pokoro. Ivano z-toga namena,
da bi Nadi mi pripravili svoja sereca za prihod G. ščémo poslušati sv. Ivanaga
premisliti, kaj nam poleva pu deu. sv. ev.

V. V. Evangelišta začne i pravi: „V-15 leti vladanja.... Na prvi pogled nam
malo pove to gorečtenje nezname imén, po pravici pa zvémo z-nji vnogo,
či je globlje premišljavamo. Z-nji naime zvémo to, da tak žalostni so bili
časi na svejti Nadi té, gda se je začelo širiti božje kraljestvo Kr. Kadše
so bilé raz mere té na zemlji i kak se je godilo posebi na židovskom oranzi,
gder je začeo božji Zveličitelo svoje delo.

4. ADVENTNA NEDELJA
(3. OBDOBJE,[55] VERJETNO MARTJANCI)

NP386

Dragi verniki!

Veséli božični svétki se bližajo. Li ešče nikelko dni ino se bode pa glasila ona stara pa vsigdar lepa pesem: *»Dika Bogi …«* Ešče tri dni ino bomo pa čüli z vüpanjom pune reči: *»Ovo nazviščavam vam veliko radost. Ar se je narodo vam dnjes Zveličiteo, ki je Gospod Kristuš.«* Li tri dni ešče, ino se bodo naše misli pa müdile pri bóžem Zveličiteli vu jaslicah, *»ki je samoga sebé za nikoj včino, gda je podóbo hlapca vzéo na sébe i ljüdém vednaki postao«*. Tak je, dnévi vesélja se nam bližajo. Zato doni že na denéšnjo nedeljo iz molitvov svéte materé cérkvi vesélje i radost. Ali pri vesélji, štero razodeva svéta mati cérkev denéšnjo nedeljo, kaže tüdi bojazljivost i skrb ljübéče materé. Boji se, da toga ali ovoga vernika srcé ne bi bilo pripravljeno za goriprijanje bóžega gosta Jezuša Kristuša. Boji se, da se nad ništernim spunijo ete reči: *»Vu lastivna je prišeo i njegovi so ga ne goriprijali.«* Srčno žele, da bi sprijali vsi verniki ino bi dao vsem oblast, mogočnost, da bi bóža deca postali. Zato opomina vu denešnjoj lekciji dühovnike na veliko odgovornost, štero naj majo za svoje vernike, zato vabi, zové vernike ešče ednók k pokori, zato postavlja nam vu denešnjom svétom evangeliumi ešče ednók svétoga Ivana Krstitela, ki nas opomina na pokoro. I ravno z toga namena, da bi tüdi mi pripravili svoja srca za prihod Gospodnov, ščémo poslühšati svétoga Ivana i premisliti, kaj nam veleva vu denešnjem svétom evangeliumi.

Dragi verniki. Evangelišta začne i pravi: *»V 15 leti vladanja …«* Na prvi pogléd nam malo pové to goričténje neznani imén, po pravici pa zvémo z njih vnogo, či je globlje premišljavamo. Z nji najmre zvémo to, da kak žalostni so bili časi na svejti tüdi té, gda se je začnolo širiti bóže kraljestvo Kristušovo. Kakše so bilé razmere té na zemlji i kak se je godilo posebi vu židovskom orsagi, gda je začeo bóži Zveličiteo svoje delo?

---

[55] Iz besedila izhaja, da je bila pridiga izrečena na četrto adventno nedeljo, tri dni pred božičem. Po koledarju bi takšen položaj ustrezal npr. letu 1918 (22. 12. 1918); vendar takšno datiranje ostaja hipotetično in ga ni mogoče zanesljivo potrditi. Pridiga kaže na naslonitev na osrednjeslovenski tiskani vir, objavljen v reviji *Duhovni pastir* (december 1915), Četrta adventna nedelja. Homilija, avtor Ivan Filipič.

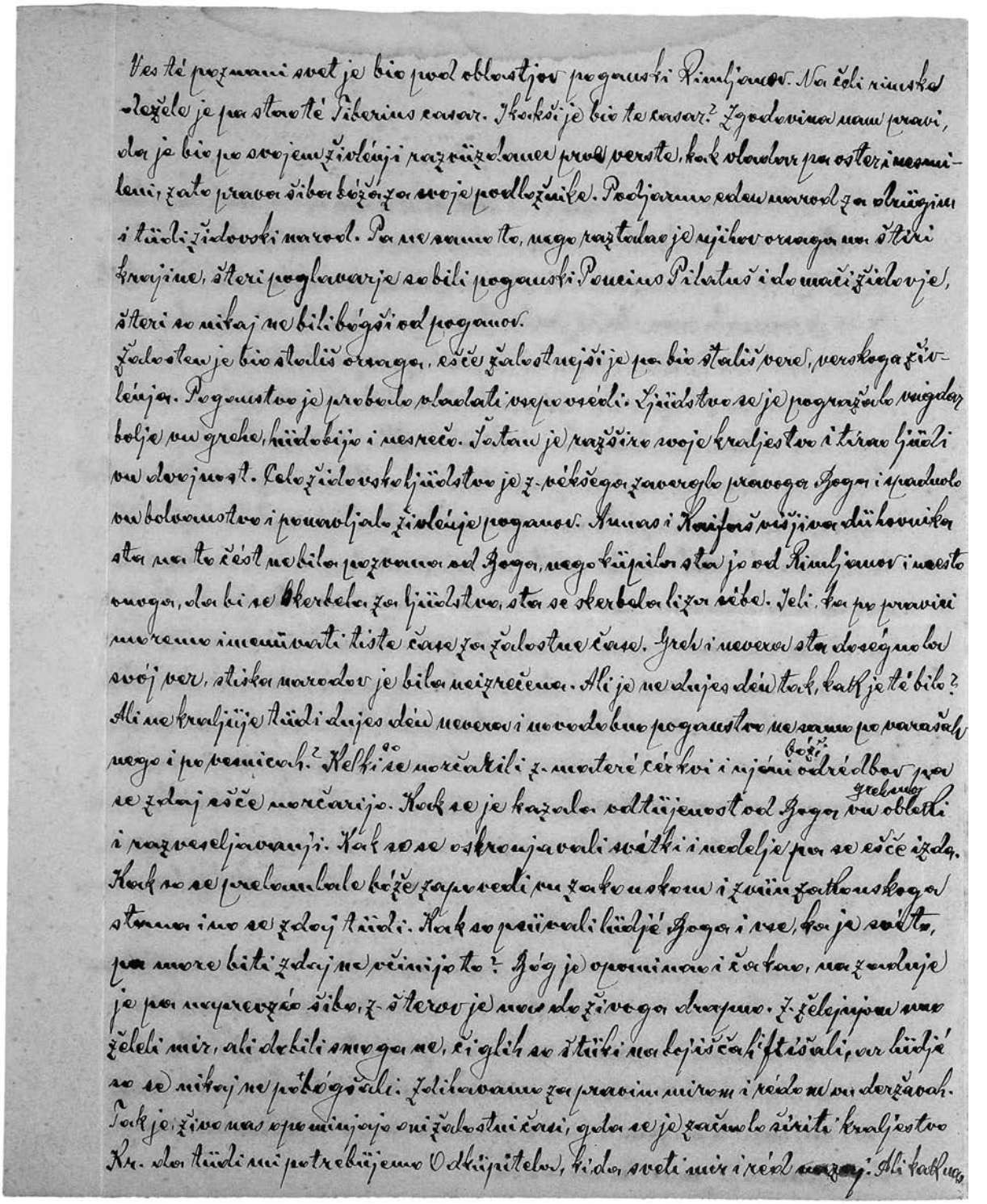

Ves tê poznani svet je bio pod oblastjov poganszki Rimljanov. Na čeli rimske
-ležele je pa stanovtê Tiberius cesar. Kaksi je bio te cesar? Zgodovina nam pravi,
da je bio po svojem življenji razvužedanem prod vsemi, kak vladavec pa oster i nesmi-
leni, zato pravec šibe božjega na svoje podložnike. Podjarmo edan narod za drugim
i tüdi židovski narod. Pa ne samo to, nego razstalan je njihov orsag na štiri
krajine, šteri poglavarje so bili poganszki Ponczius Pilatuš i domači židovje,
šteri so nikaj ne bili bogši od poganov.
Žalostna je bio slovša orsaga, ešče žalostnejši je pa bio stališ vere, verskoga živ-
lenja. Poganstvo je probalo vladati vsepovsodi. Ljüdstvo se je pogrnžalo vsigdar
bolje vu greh, hüdobijo i nesrečo. Šotan je razšüro svoje kraljestvo i tirao ljüdi
vu dvojnost. Celo židovsko ljüdstvo je z-pêksega zaverglo pravoga Boga i spadnolo
vu bolvanstvo i povzvoljalo življenje poganov. Anna i Kajfaš višji svečenika
sta na to čëst nebila pozvana od Boga, nego kupila sta jo od Rimljanov i mesto
ovega, da bi se skerbela za ljüdstvo, sta se skerbela le za sebe. Jeli, ka po pravici
moremo imenüvati tiste čase za žalostne čase. Greh i nevera sta dosegnola vsoj
svoj per, stiska narodov je bila neizrečena. Ali je ne dnjes dén tak, kak je tê bilo?
Ali ne kraljüje tüdi dnjes dén nevere i novodobno poganstvo ne samo po varaši
nego i po pesnicah? Kelki se nemčakili z-materé cêrkvi i njéni božji odredbe pov
se zdaj ešče nemčarijo. Kak se je kazala odtüjenost od Boga pri vsi obleki
i razveseljavanji. Kak so se oskrunjavali svátki i nedelje pov se ešče izda.
Kak so se prelomlale božje zapovedi na zakonskom i zvün zakonskoga
stanüvanji vse se zdaj tüdi. Kak so pozívali ljüdje Boga i vse, ka je svetô,
pov more biti zdaj ne pêlijo to? Bog je opomínavo i čakavo, na zadnje
je pov nyarevzao šibo, z-šterov je vsse do živoga dregnuo. Z-želejnjov smo
želeli mir, ali dobili smo ga ne, ki glih so štiri na lejšo čakiftišali, ar ljüdje
so se nikaj ne pobógšali. Zdihavamo za pravim mirom i rédom vu deržavah.
Tak je živo nas opomínjajo ovi žalostni časi, gda se je začnulo širiti kraljestvo
Kr. ako tüdi mi potrebüjemo Odküpitelov, kida sveti mir i rêd nastanj. Ali kak

Ves té poznani svet je bio pod oblastjov poganski Rimljanov. Na čeli rimske dežele je pa stao té Tiberiuš casar. I kakši je bio te casar? Zgodovina nam pravi, da je bio po svojem živlénji razvüzdanec prve vrste, kak vladar pa oster i nesmileni, zato prava šiba bóža za svoje podložnike. Podjarmo eden narod za drügim i tüdi židovski narod. Pa ne samo to, nego raztalao je njihov [orsag] na štiri krajine, šteri poglavarje so bili poganski Ponciuš Pilatuš i domači židovje, šteri so nikaj ne bili bógši od poganov.

Žalosten je bio stališ orsaga, ešče žalostnejši je pa bio stališ vere, verskoga živlénja. Poganstvo je probalo vladati vsepovsédi. Ljüdstvo se je pogražalo vsigdar bolje vu grehe, hüdobijo i nesrečo. Šatan je ražširo svoje kraljestvo i tirao ljüdi vu dvojnost. Celo židovsko ljüdstvo je z vékšega zavrglo pravoga Boga i spadnolo vu bolvanstvo i ponavljalo živlénje poganov. Anaš i Kaifaš, višjiva dühovnika, sta na to čést ne bila pozvana od Boga, nego küpila sta jo od Rimljanov i mesto onoga, da bi se skrbela za ljüdstvo, sta se skrbela li za sébe. Jeli, ka po pravici moremo imenüvati tiste čase za žalostne čase. Greh i nevera sta doségnola svój ver, stiska narodov je bila neizrečena. Ali je ne dnjesdén tak, kak je té bilo? Ali ne kraljüje tüdi dnjesdén nevera i novodobno poganstvo ne samo po varašah, nego i po vesnicah? Kelki so se norčarili z materé cérkvi i njéni bóži odrédbov pa se zdaj ešče norčarijo. Kak se je kazala odtüjenost od Boga vu grehšnoj obleki i razveseljavanji. Kak so se oskronjavali svétki i nedelje pa se ešče izda. Kak so se prelamlale bóže zapovedi vu zakonskom i zvün zakonskoga stana ino se zdaj tüdi. Kak so psüvali lüdjé Boga i vse, ka je svéto, pa morebiti zdaj ne včinijo to? Bóg je opominao i čakao, nazadnje je pa naprevzéo šibo, z šterov je nas do živoga drapno. Z želejnjom smo želeli mir, ali dobili smo ga ne, čiglih so štüki na bojiščah i ftišali, ar lüdjé so se nikaj ne pobógšali.[56] Zdihavamo za pravim mirom i rédom vu državah. Tak je, živo nas opominajo oni žalostni časi, gda se je začnolo širiti kraljestvo Kristušovo, da tüdi mi potrebüjemo Odküpitela, ki da svéti mir i réd nazaj. Ali kak nas

[56] Naknadno prečrtan ostrivec na prvem *o*.

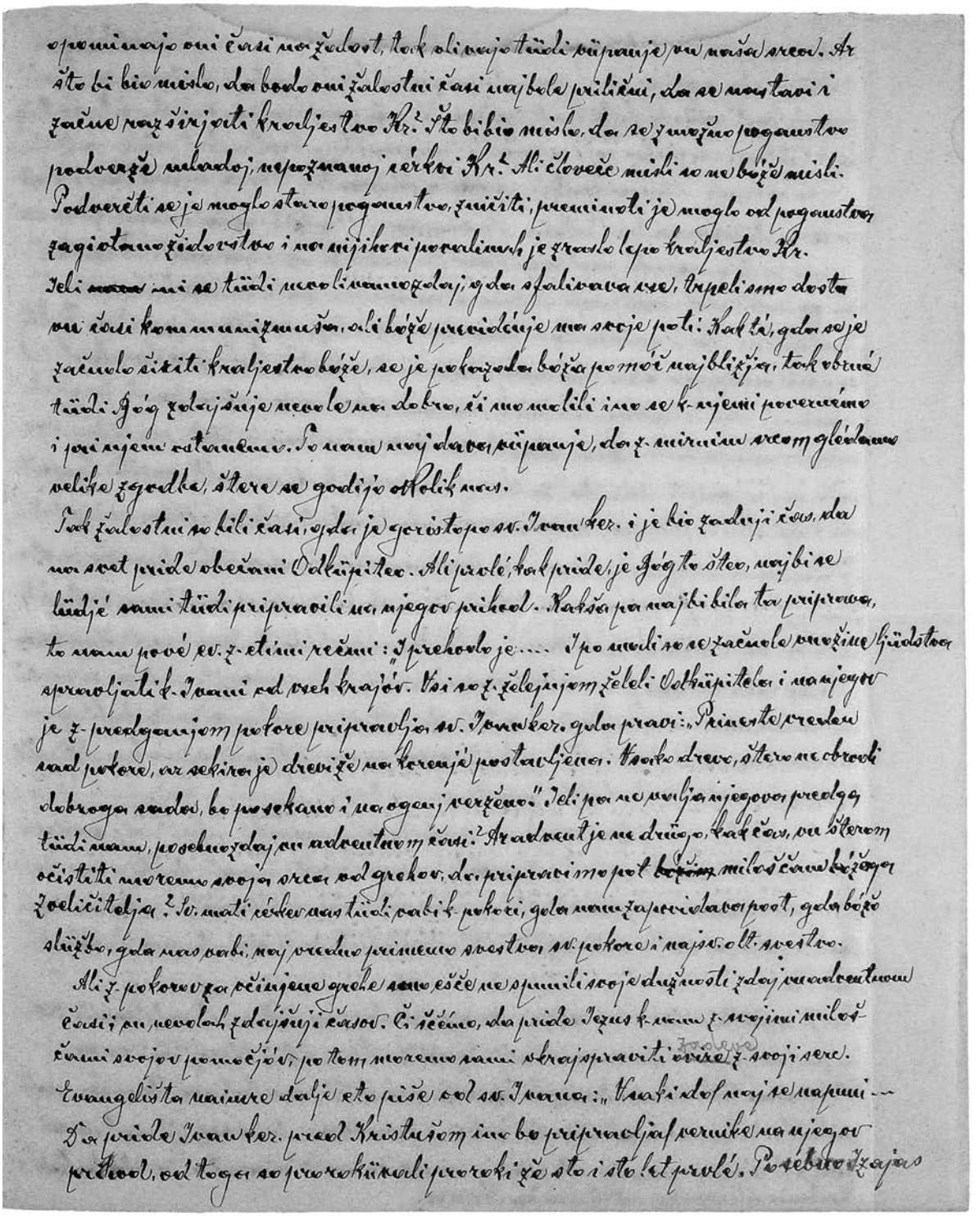

spominjajo oni časi na žalost, tak oli nejo tüdi pripravljali na naš sveti. Ar što bi bilo misliti, da bodo oni žalostni časi najbole prilični, da se nastavi i začne razširjati kraljestvo Kr.? Što bi bilo misliti, da se z množino poganstvo podvrže mladoj, nepoznanoj cérkvi Kr.? Ali človeče misli so ne božji misli. Podvreči se je moglo staro poganstvo, zmiriti, premineti je moglo od pogan-stvo zagiotano židovstvo i na mijihovi poroštinah je zrasto lepo kraljestvo Kr. Želi mamo mi se tüdi na oltarnoj gozdaj, gda spominjamo sve, trpeli smo dosta na časi komunizmuša, ali božje previdenje na svoje poti: Kak tá, gda se je začnulo širiti kraljestvo božje, se je pokazala božja pomoč najbližja, tak obnú tüdi. Gdo gda je nevole na dobro, či na molili ino se k-njemi poverneno i pri njem ostanemo. To nam nyj davar pripoveduje, da z-mirnim sercom gledamo velike zgodbe, štere se godijo okolik nas.

Tak žalostni so bili časi, gda je govoristo sv. Ivanker. i je bio gadanji čas, da na svet pride obečani Odkupitel. Ali prvle, kak pride, je gdgo što, najbi se ljudje sami tüdi pripravili na njegov prihod. Kakša pa najbi bila ta priprava, to nam pové sv. z-etimi rečmi: „Prekopalo je.... i po mali so se začnole množine čudotvor spravljati k-Jezusi od vseh krajov. Vsi so z-želejnjom želeli Odkupitelov i na njegov je z-predgovanjom potrte pripravlja sv. Ivanker. gda pravi: „Primete vredov nad pokore, ar sekira je drevižje na korenje postavljena. Vsako drevo, štere ne obrodi dobroga sadov, bo posekano i na ogenj verženo." Želi pa ne vnelja njegov predgo tüdi nam, posebnozdaj an adventnom časi. Ar advent je ne druzo, kak čas, na šterom očistiti moremo svoja srca od grehov, da pripravimo pot božjim milostim na božjega Zveličitelja. Sv. mati cérkev nas tüdi pobik-pokori, gda nam za previdavo post, gda božjo službo, gda nas pobi, naj vredno primemo svestvo sv. pokore i najsv. Olt. svestvo.

Ali z-pokorov za počinjene grehe samo ešče ne spunili smo je dužnosti zdaj na adventnom času pa nevolah zdajšnji časov. Či rečemo, da pride Jezus k-nam z-svojimi milostmi svojov pomočjov, potom moremo sami skraj spraviti cérkev z-svoji sercl. Evangelišta naimre dalje eto piše od sv. Ivana: „Vsaki dol naj se napuni — Da se pride Ivanker. pred Kristušom ino bo pripravljal perike na njegov prihod, od togda so prerokúvali preroki že sto i sto let prvle. Potrebno je, da

opominajo oni časi na žalost, tak vlivajo tüdi vüpanje vu naša srca. Ar što bi bio mislo, da bodo oni žalostni časi najbole prilični, da se nastavi i začne razširjavati kraljestvo Kristušovo? Što bi bio mislo, da se zmožno poganstvo podvrže mladoj, nepoznanoj cérkvi Kristušovoj? Ali človeče misli so ne bóže misli. Podvrčti se je moglo staro poganstvo, zničiti, preminoti je moglo od poganstva zagivtano židovstvo i na njihovi povalinah je zraslo lepo kraljestvo Kristušovo. Jeli mi se tüdi nevolivamo zdaj, gda sfalivava vse, trpeli smo dosta vu časi komunizmuša, ali bóže previdénje ma svoje poti. Kak té, gda se je začnolo širiti kraljestvo bóže, se je pokazala bóža pomóč najbližja, tak obrné tüdi Bóg zdajšnje nevole na dobro, či mo molili ino se k njemi povrnémo i pri njem ostanemo. To nam naj dava vüpanje, da z mirnim srcom glédamo velike zgodbe, štere se godijo okolik nas.

Tak žalostni so bili časi, gda je goristopo svéti Ivan Krstiteo i je bio zadnji čas, da na svet pride obečani Odküpiteo. Ali prvlé, kak pride, je Bóg to šteo, naj bi se lüdjé sami tüdi pripravili na njegov prihod. Kakša pa naj bi bila ta priprava, to nam pové evangelium z etimi rečmi: *»I prehodo je …«* I pomali so se začnole vnožine ljüdstva spravljati k Ivani od vseh krajóv. Vsi so z želejnjom želeli Odküpitela i na njega je z predganjom pokore pripravlja svéti Ivan Krstiteo, gda pravi: *»Prineste vreden sad pokore, ar sekira je drevi že na korenjé postavljena. Vsako drevo, štero ne obrodi dobroga sada, bo posekano i na ogenj vrženo.«* Jeli pa ne valja njegova predga tüdi nam, posebno zdaj vu adventnom časi? Ar advent je ne drügo kak čas, vu šterom očistiti moremo svoja srca od grehov, da pripravimo pot miloščam bóžega Zveličitelja. Svéta mati cérkev nas tüdi vabi k pokori, gda nam zapovidava post, gda bóžo slüžbo, gda nas vabi, naj vredno primemo svestva svéte pokore i najsvetejše oltarsko svestvo.

Ali z pokorov za včinjene grehe smo ešče ne spunili svoje dužnosti, zdaj vu adventnom časi i vu nevolah zdajšnji časov. Či ščémo, da pride Jezuš k nam z svojimi miloščami, svojov pomočjóv, po tom moremo sami vkrajspraviti zadeve[57] z svoji src. Evangelišta najmre dalje eto piše od svétoga Ivana: *»Vsaki dol naj se napuni …«* Da pride Ivan Krstiteo pred Kristušom ino bo pripravljal vernike na njegov prihod, od toga so proroküvali proroki že sto i sto let prvlé. Posebno Izajaš

[57] V rokopisu je beseda *ovire* prečrtana in nadpisana z *zadeve* (z vijoličnim pisalom); popravek je verjetno avtorjev, vendar ni izrecno potrjen.

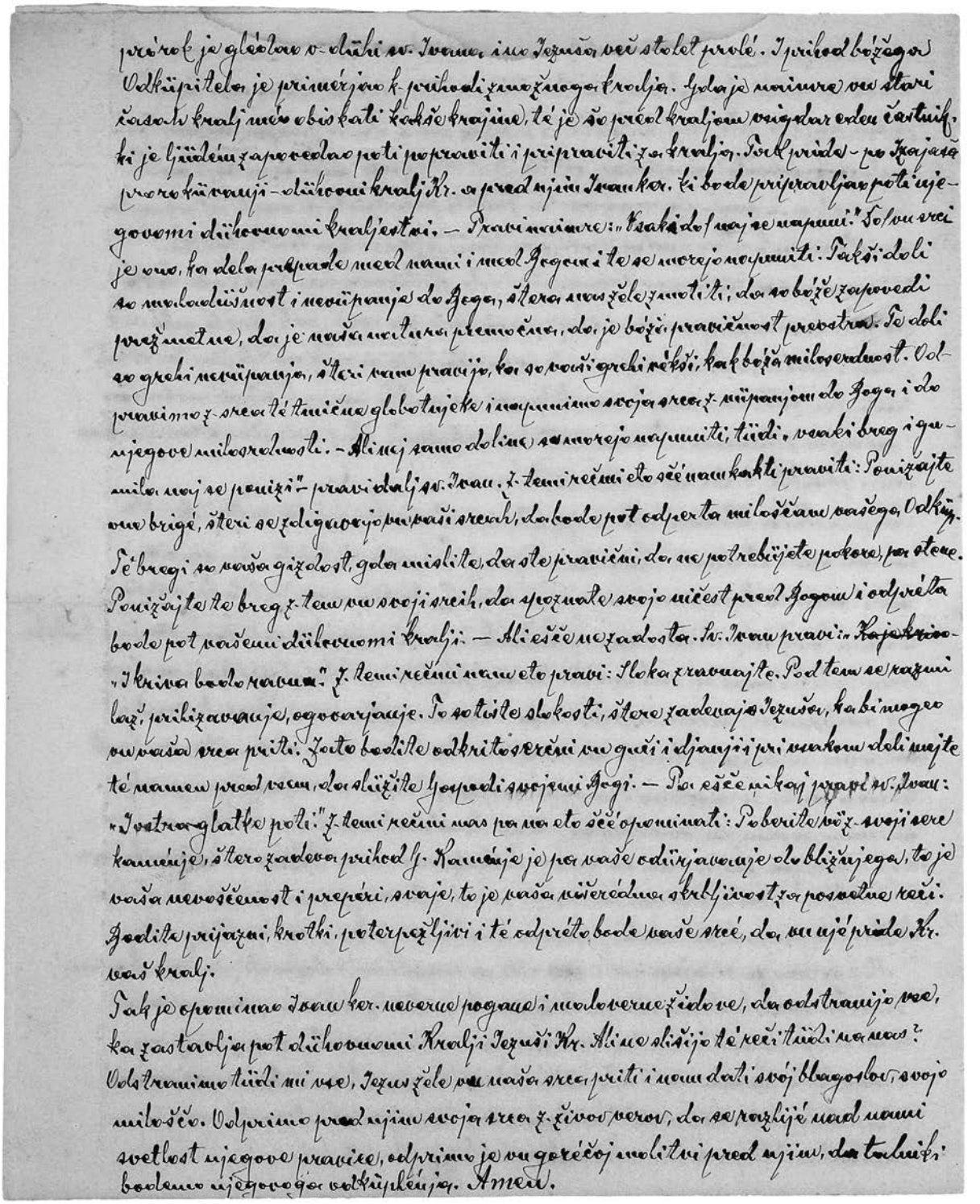

prérok je glédao v-dühi sv. Ivana, ino Jezuša več stolet prvlé. Prihod božjega Odküpitelov je primérjano k-prihodi zmožnoga kralja. Gda je moinre ova stári žensaki kralj néče obiskati kakše krajine, té je šo pred kraljom ovigdar eden častnik, ki je küdelm zapovedao poti popraviti i pripraviti z. kralja. Tak pride - po Jezajaši preroküvanji - dühovni kralj Kr. za pred njim Ivanker. ki bode pripravljao poti njegovomi dühovnomi kraljestvi. — Pravi moinre: „Kaka dol naj se napuni." To ova vrei je ona, ka dela prepade med nami i med Bogom i te se morejo napuniti. Taki doli so malodüšnost i nevüpanje do Boga, štera nam želi zmoliti, da so božje zapovedi prežmetne, da je naša natura premočna, da je božja pravičnost prevstra. Te doli so grehi nevüpanja, šteri nam pravijo, ka so naši grehi nékši, kak božja milosrdnost. Odpravimo z-srca té tmične globotnjeke i napunimo svoja srca z-müpanjom do Boga i do njegove milosrdnosti. — Ali nej samo doline se morejo napuniti, tüdi „vsaki breg i gmila naj se ponizi" - pravi dalje sv. Ivan. Z-temi rečmi ete néče nam kakti pravili: Ponižajte one brige, šteri se zdelujejo pa pravi srcah, da bode pot odperta milošéanu našega Odküpitela. Té brigi so naša gizdost, gda mislite, da ste praviéni, da ne potrebüjete pokore, pa store. Ponižajte te breg z-tem na svoji srcih, da spoznate svojo ničest pred Bogom i odpréta bode pot našemi dühovnomi kralji. — Ali ešče nezadosta. Sv. Ivan pravi in Kajakrivo- „I kriva bode ravnana." Z-temi rečmi nam ete pravi: Sloka zravnajte. Pod tem se razumi laži, prikazovanje, ogovarjanje. To so tiste sloksti, štere zadenejo Jezuša, ka bi mogao na naša srca priti. Zato bodite odkrito srčni na guči i djanji i pri vsakom deli majte té nam pred vsem, da služite Gospodi svojemi Bogi. — Pa ešče nikaj pravi sv. Ivan: „I ostra glatka poti." Z-temi rečmi nas pa na ete néče opominati: Poberite vöz svoji srca kamünje, štero zadeva prihod G. Kamünje je pa naše odürjavanje do bližnjega, to je naša nevoščenost i prepéri, svoje, to je naša nikrcádna skrbljivost za posvetne reči. Bodite prijazni, krotki, potrpežljivi i té odpréte bode naše srce, da nam pride Kr. naš kralj.

Tak je opominao Ivan ker. neverne pogane i nedoverne Židove, da odstranijo vse, ka zastavlja pot dühovnomi Kralji Jezuši Kr. Ali ne slišijo té reči tüdi na nas? Odstranimo tüdi mi vse, Jezus želi na naša srca priti i nam dati svoj blagoslov, svojo milošéo. Odprimo pred njim svoja srca z-živov verov, da se razlije med nami svetlost njegove pravice, odprimo je na goréčoj molitvi pred njim, da tak bodemo njegovega odküpljenja. Amen.

prórok je glédao v dühi svétoga Ivana ino Jezuša več stolet prvlé. I prihod bóžega Odküpitela je primérjao k prihodi zmožnoga kralja. Gda je najmre vu stari časah kralj méo obiskati kakše krajine, té je šo pred kraljom vsigdar eden častnik, ki je ljüdém zapovedao poti popraviti i pripraviti za kralja. Tak pride – po Izajaša proroküvanji – dühovni kralj Kristušov, a pred njim Ivan Krstiteo, ki bode pripravljao poti njegovomi dühovnomi kraljestvi. – Pravi najmre: *»Vsaki dol naj se napuni.«* Dol vu srci je ono, ka dela prepade med nami i med Bogom i te se morejo napuniti. Takši doli so maladüšnost i nevüpanje do Boga, štera nas žele zmotiti, da so bóže zapovedi prežmetne, da je naša natura premočna, da je bóža pravičnost preostra. Te doli so grehi nevüpanja, šteri vam pravijo, ka so vaši grehi vékši, kak bóža milosrdnost. Odpravimo z srca té tmične globotnjeke i napunimo svoja srca z vüpanjom do Boga i do njegove milosrdnosti. – Ali nej samo doline se morejo napuniti, tüdi *»vsaki breg i gumila naj se ponizi«* – pravi dalje svéti Ivan. Z temi rečmi eto ščé nam kakti praviti: Ponižajte one brigé, šteri se zdigavajo vu vaši srcah, da bode pot odprta miloščam vašega Odküpitela. Te[58] bregi so vaša gizdost, gda mislite, da ste pravični, da ne potrebüjete pokore, pa ste ne. Ponižajte te breg z tem vu svoji srcih, da spoznate svojo ničest pred Bogom, i odpréta bode pot vašemi dühovnomi kralji. – Ali ešče ne zadosta. Svéti Ivan pravi: *»I kriva bodo ravna.«* Z temi rečmi nam eto pravi: Sloka zravnajte. Pod tem se razmi laž, prilizavanje, ogovarjanje. To so tiste slokosti, štere zadevajo Jezuša, ka bi mogeo vu vaša srca priti. Zato bodite odkritosrčni vu guči i djanji i pri vsakom deli mejte té namen predvsem, da slüžite Gospodi, svojemi Bogi. – Pa ešče nikaj pravi svéti Ivan: *»I ostra – glatke poti.«* Z temi rečmi nas pa na eto ščé opominati: Poberite vö z svoji src kaménje, štero zadeva prihod Gospodnov. Kaménje je pa vaše odürjavanje do bližnjega, to je vaša nevoščenost i prepéri, svaje, to je vaša višerédna skrbljivost za posvetne reči. Bodite prijazni, krotki, potrpežljivi, i té odpréto bode vaše srcé, da vu njé pride Kristuš, vaš kralj.

Tak je opominao Ivan Krstiteo neverne pogane i maloverne židove, da odstranijo vse, ka zastavlja pot dühovnomi Kralji, Jezuši Kristuši. Ali ne slišijo té reči tüdi na nas? Odstranimo tüdi mi vse, Jezuš žele vu naša srca priti i nam dati svój blagoslov, svojo miloščo. Odprimo pred njim svoja srca z živov verov, da se razlijé nad nami svetlost njegove pravice, odprimo je vu goréčoj molitvi pred njim, da talniki bodemo njegovoga odküplénja. Amen.

[58] Prečrtan ostrivec na *e*.

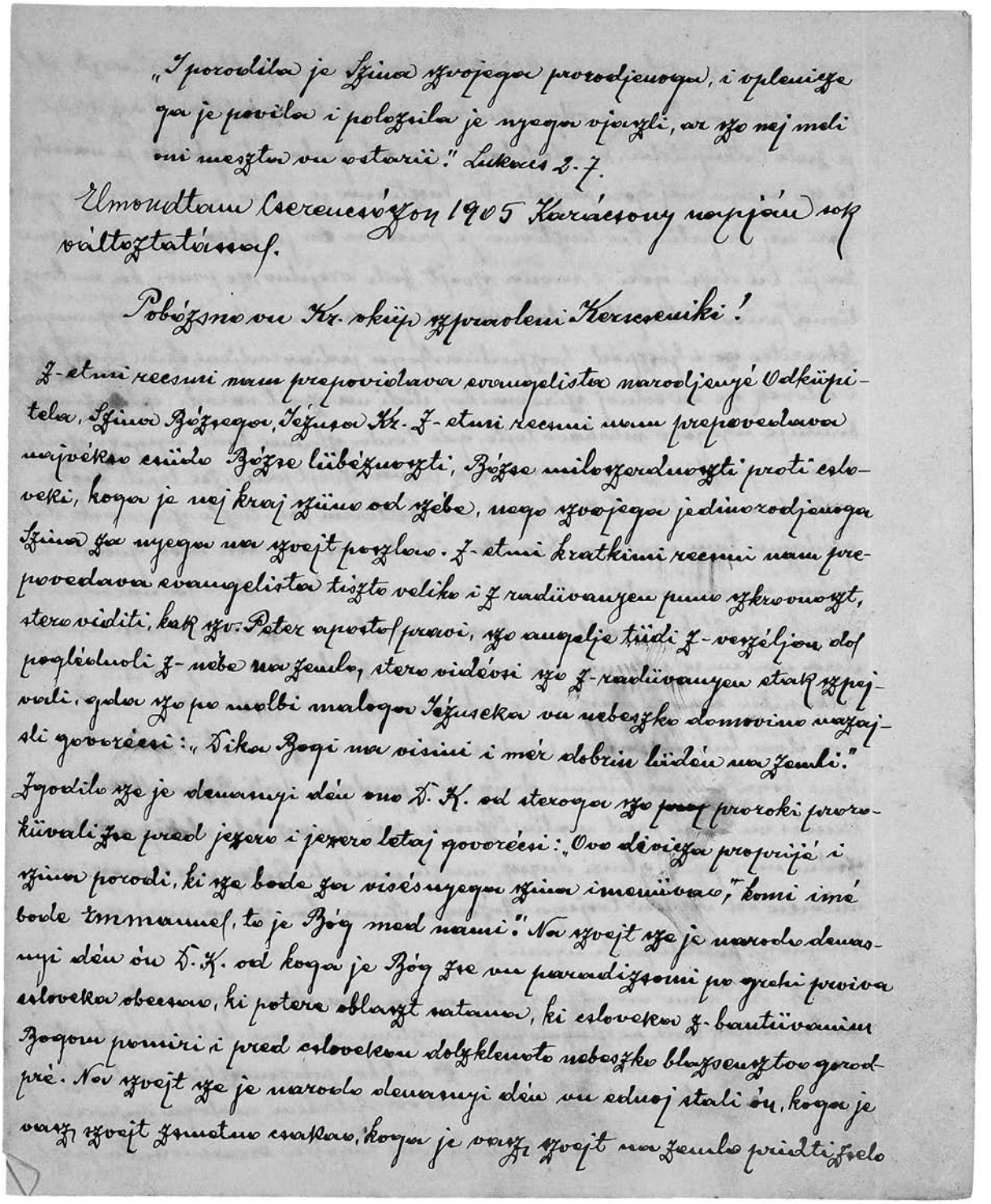

„I porodila je Szina szvojega prvorodjenoga, i oplenivsa ga je povila i položila je nyega vjeszli, ar szo nej meli ni meszta vu ostarii." Lukacs 2-7.

Elmondtam Cserencsóczon 1905 Karácsony napjáon sok változtatással.

Pobożsno vu Kr. okuji szpravoleni Kerszenike!

Z-etmi recsmi nam prepovidlava evangelistov narodjenjé Odküpitelov, Szinov Bożjega, Jézusov Kr. Z-etmi recsmi nam prepovedavov najvékso csüdo Bożje lübéznovzti, Bożje miloszrdnovzti proti csloveki, kogov je nej kraj vzüno od vzébe, nego szvojega jedinorodjenoga Szinov za nyega na szvejt pozlano. Z-etmi kratkimi recsmi nam prepovedavov evangelistov tiszto veliko i Z radüvanyem puno vzkrovnovzt, stero viditi, kak szv. Peter apostol pravi, vzo angelje tüdi Z-verzéljom dol poglédavali Z-nébe na zemlo, stero vidévsi vzo Z-radüvanyem stali vzpejvali, gdov vzo po molbi malogov Jézuszka vu nebeszko domovino vrazajsli govorécsi: „Dika Bogi na visini i mér dobrim lüdém na zemli." Zgodilo vze je denesnyi dén ono D. K. od stereoga vze poszt proroki prorokűvali Zse pred jezero i jezero letaj govorécsi: „Ovo dévicza prepriji i Szina porodi, ki vze bode Zse visésnyega Szina imenüvao, komi imé bode Emmanuel, to je Bóg med nami." Na szvejt vze je narodo denesnyi dén ono D. K. od koga je Bóg Zse vu paradizsomi po grehi prviva csloveka obecsao, ki potera oblaszt satana, ki csloveka Z-bantüvanyem Bogom pomiri i pred csloveka dolzskenoto nebeszko blazsenztvo gorodpré. Na szvejt vze je narodo denesnyi dén vu ednoj stali ón, koga je vecs szvejt zmotno csakao, koga je vecs szvejt na zemlo prisztiszlo

BOŽIČ (25. 12. 1905, ČRENŠOVCI)

DPa16

»I porodila je Sina svojega prorodjenoga i v plenice ga je povila i položila je njega v jasli, ar so nej meli oni mesta vu oštariji.« Lukacs 2. 7.

Elmondtam Cserencsóczon 1905 Karácsony napján sok változtatással.[59]

Pobóžno vu Kristuši vküpspravleni krščeniki!

Z etmi rečmi nam prepovidava evangelišta narodjenjé Odküpitela, Sina Bóžega, Jézuša Kristuša. Z etmi rečmi nam prepovedava najvékšo čüdo Bóže lübéznosti, Bóže milosrdnosti proti človeki, koga je nej krajsüno od sébe, nego svojega jedinorodjenoga Sina za njega na svejt poslao. Z etmi kratkimi rečmi nam prepovedava evangelišta tisto veliko i z radüvanjen puno skrovnost, štero viditi, kak svéti Peter apoštol pravi, so angelje tüdi z veséljon dol poglédnoli z nébe na zemlo, štero vidévši so z radüvanjen etak spejvali, gda so po molbi maloga Jézušeka vu nebesko domovino nazajšli, govoréči: *»Dika Bogi na visini i mér dobrin lüdén na zemli.«* Zgodilo se je denašnji dén ono, dragi krščeniki, od šteroga so proroki proroküvali že pred jezero i jezero letaj, govoréči: *»Ovo divica proprijé i sina porodi, ki se bode za višéšnjega sina imenüvao, komi imé bode Emanuel, to je Bóg med nami.«* Na svejt se je narodo denašnji dén ón, dragi krščeniki, od koga je Bóg že vu paradižomi po grehi prviva človeka obečao, ki potere oblast šatana, ki človeka z bantüvanim Bogom pomiri i pred človekon dolzklenoto nebesko blaženstvo gorodpré. Na svejt se je narodo denašnji dén vu ednoj štali ón, koga je vas svejt žmetno čakao, koga je vas svejt na zemlo pridti želo,

[59] 'Pridigal sem v Črenšovcih na božični dan leta 1905, z mnogimi spremembami.' Zapis *sok változtatással* lahko kaže, da je avtor besedilo pri kasnejšem prepisu ali redakciji vsebinsko in slogovno predelal; natančen obseg in narava teh sprememb iz zapisa nista razvidna.

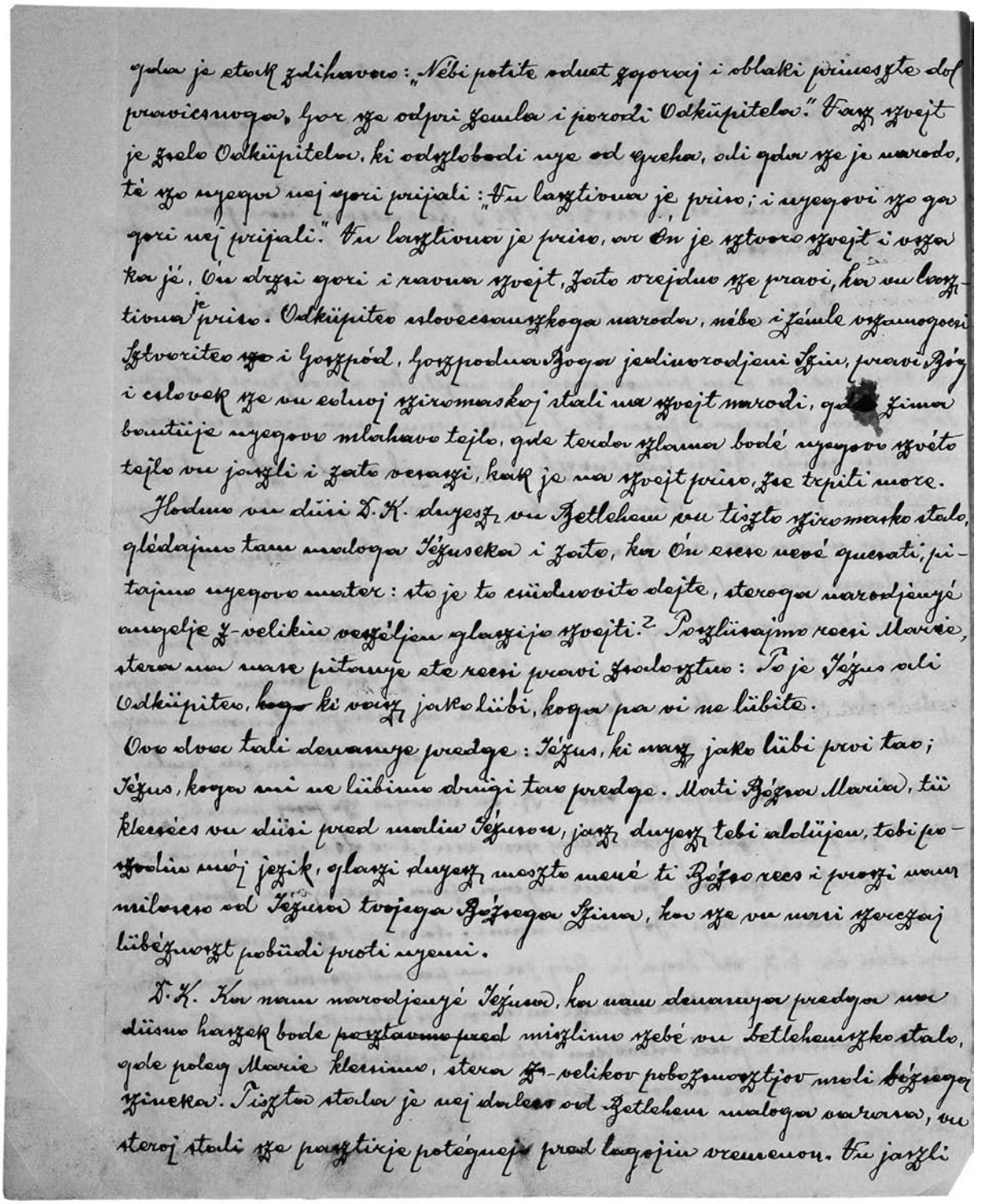

ojdva je stoik zdihavao: „Nébi potite odnet zgorvaj i oblaki prinesite dof pravicsnoga, gor sze odpri Zemla i porodi Odküpitela." Vsaz szvejt je zselo Odküpitelov, ki odzlobodi nyé od greha, odi ojdva sze je narodo, té sze nyegov naj gori prijali: „Vu laxtinaa je priso; i nyegovi sze ga gori nej prijali." Vu laxtinaa je priso, ar On je sztvoro szvejt i vszo ka jé. Ón drzsi gori i ravna szvejt, zato vrejdno sze pravi, ka vu laxtinaa je priso. Odküpitea zslovecsanszkoga naroda, nébe i zémle vzamogoczi Sztvoritea sze i Gozpód, Gozpodna Boga jedinorodjeni Szin, pravi Bóg i esloek sze vu eslnoj sziromaskoj stali na szvejt narodi, ga Zina bouczije nyegovo mlahavo tejlo, gda terdo zslama bodé nyegovo szvéto tejlo vu jaszli i zato veraszi, kaik je na szvejt priso, zse trpiti more.

Hodmo vu düsi D. K. duvesz vu Betlehem vu tiszto sziromasko stalo, glédajmo tam mnogoga Jézuseka i zato, ka Ón esere neké quesati, pitajmo nyegovo mater: sto je to csüdnovito dejte, steroga narodjenyé angelje z-velikim veszéljom glasziijo szvejti.[2] Poszlüsajmo recsi Marie, stera nan nare pitanye ete recsi pravi Szveto-sztno: To je Jézus ali Odküpitea, koga ki vasz jako liibi, koga pa vi ne lübite.

Ovo slovo tali devanye predge: Jézus, ki vasz jako liibi prvi tao; Jézus, koga vi ne liibimo drugi tao predge. Mati Bózsa Marina, tü kleesécs vu düsi pred malim Jézusom, jasz duvesz tebi zaklonjem, tobi pozdolim muj jezik, oglaszi duvesz moszto mené ti Bózso recs i proszi nasz miloszesz od Jézusa tvojega Bózsega Szina, ka sze vu nasi szercaj liibézsnoszt probüdi proti nyemi.

D. K. Ka nam narodjenyé Jézusa, ka nam devanya predga nasz düsno haszek bode pazitavno pred miszlimo szebé vu Betlehemszko stalo, ojde polaj Marie klesimo, stera z-velikov pobozsnoszt[i]ov moli Bózsega Zineka. Tiszto stalo je naj dalesz od Betlehema malogo varasa, vu steroj stali sze pasztirje potégnejo pred lagojim vremenom. Vu jaszli

gda je etak zdihavao: *»Nébi, potite odnet zgoraj, i oblaki, prineste dol pravičnoga. Gor se odpri, zemla, i porodi Odküpitela.«* Vas svejt je želo Odküpitela, ki odslobodi nje od greha, ali gda se je narodo, té so njega nej gori prijali: *»Vu lastivna je prišo; i njegovi so ga gori nej prijali.«* Vu lastivna je prišo, ar Ón je stvoro svejt i vsa, ka jé, Ón drži gori i ravna svejt, zato vrejdno se pravi, ka vu lastivna je prišo. Odküpiteo človečanskoga naroda, nébe i zémle vsamogoči Stvoriteo i Gospód, Gospodna Boga jedinorodjeni Sin, pravi Bóg i človek se vu ednoj siromaškoj štali na svejt narodi, gde zima bantüje njegovo mlahavo tejlo, gde trda slama bodé njegovo svéto tejlo vu jasli, i zato včasi, kak je na svejt prišo, že trpiti more.

Hodmo vu düši, dragi krščeniki, dnjes vu Betlehem, vu tisto siromaško štalo, glédajmo tam maloga Jézušeka i zato, ka Ón ešče nevé gučati, pitajmo njegovo mater: što je to čüdnovito dejte, šteroga narodjenjé angelje z velikin veséljen glasijo svejti? Poslüšajmo reči Marije, štera na naše pitanje ete reči pravi žalostno: *»To je Jézuš ali Odküpiteo, ki vas jako lübi, koga pa vi ne lübite.«*

Ovo dva tali denašnje predge: Jézuš, ki nas jako lübi, prvi tao; Jézuš, koga mi ne lübimo, drügi tao predge. Mati Bóža Marija, tü klečéč vu düši pred malin Jézušon jas dnjes tebi aldüjen, tebi posodin mój jezik, glasi dnjes mesto mené ti Bóžo reč i prosi nam miloščo od Jézuša tvojega Bóžega Sina, ka se vu naši srcaj lübéznost pobüdi proti njemi.

Dragi krščeniki. Ka nam narodjenjé Jézuša, ka nam denašnja predga na düšno hasek bode, mislimo sebé vu betlehemsko štalo, gde poleg Marije klečimo, štera z velikov pobožnostjov moli bóžega sineka. Tista štala je nej daleč od Betlehem maloga varaša, vu šteroj štali se pastirje potégnejo pred lagojin vremenon. Vu jasli

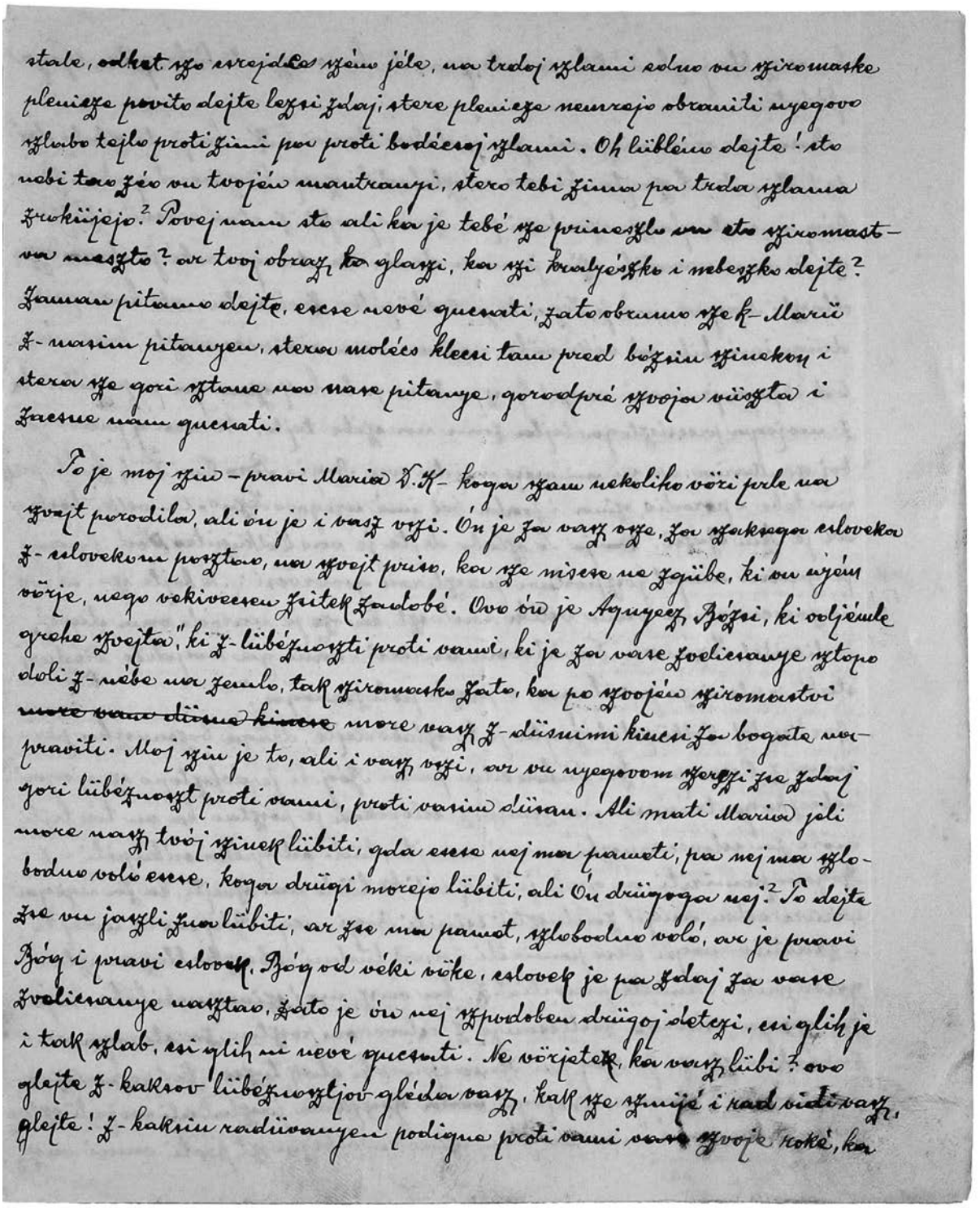

stale, odkat sze sveojdeka sźéno jéle, na tvoj sźlami zolno na sźiromaske pleniesze povito dejte lezsi źdaj; stere pleniesze nemrejo obraniti nyegovo sźlabo tajlo proti źimi pa proti bodécesoj sźlami. Oh lübléno dejte! sto nebi tao źéo na tvojém mantranyi, stero tebi źima pa trda sźlama źrokiijejo? Povej nam sto ali ka je tebé sze primeszlo na sto sźiromastvo maszto? ar tvoj obraz ka glazsi, ka szi kraljészko i nebeszko dejte? Zaman pitamo dejte, esese nevé quesati, zato obrnimo sze k-Marii z-nasim pitanyem, stera molécs kleczi tam pred bożim źinekom i stera sze gori sztava na nase pitanye, gorodpré szvojo viiszto i zaesne nam quesati.

To je moj źiu – pravi Marina V.K. – koga szam nekoliko vöri jerle na svajt porodila, ali ón je i vasz vzi. Ón je za vasz ozse, za szakszega esloveka z-esloveksem poszto, na svojt priso, ka sze misese na zgübe, ki na njém vöre, nego vekivecsen źitek źadobé. Ovo ón je Agnyecz Bożsi, ki odjémle greehe szvejta", ki z-lübéznoszti proti vami, ki je za vase zvelicsanye sztopo doli z-nébe na zemlo, tak sźiromasko źato, ka po svojéj sźiromastvi more vasz z-düsnimi kincsi za bogata na-praviti. Moj źiu je to, ali i vasz vzi, ar na nyegovom szergji sze źdaj gori lübéznoszt proti vami, proti vasim düsam. Ali mati Marina jeli more vasz tvój źinek lübiti, gda esese nej mar pameti, pa nej mar szlobodno volé esese, koga drügi morejo lübiti, ali Ón drügoga nej? To dejte sze na jaszli źnam lübiti, ar sze na pamet, szlobodno volé, ar je pravi Bóg i pravi esslovek. Bóg od véki véke, esslovek je pa źdaj za vase zvelicsanye nasztao, źato je ón nej szpodoben drügoj sletezi, esi glih je i tak szlab, esi glih ni nevé quesati. Ne vörjetek, ka vasz lübi? ovo glejte z-kakssov lübéznoszt jov gléda vasz, kak sze szmijé i rad vidi vasz. glejte! z-kakssim radüvanyem podigne proti vami vase szvoje roké, ka

štale, odket so črejde sém jéle, na trdoj slami edno vu siromaške plenice povito dejte leži zdaj, štere plenice nemrejo obraniti njegovo slabo tejlo proti zimi pa proti bodéčoj slami. Oh, lübléno dejte! Što ne bi tao zéo vu tvojén mantranji, štero tebi zima pa trda slama zroküjejo? Povej nam, što ali ka je tebé se prineslo vu eto siromaštva mesto? Ar tvoj obraz glasi, ka si kraljésko i nebesko dejte? Zaman pitamo dejte, ešče nevé gučati, zato obrnmo se k Mariji z našim pitanjen, štera moléč kleči tam pred bóžin sinekon i štera se gori stane na naše pitanje, gorodpré svoja vüsta i začne nam gučati.

»To je nej moj sin« – pravi Marija, dragi krščeniki –, *»koga sam nekoliko vöri prle na svejt porodila, ali ón je i vas vsi. Ón je za vas vse, za sakšega človeka z človekom postao, na svejt prišo, ka se nišče ne zgübe, ki vu njém vörje, nego vekivečen žitek zadobé. „Ovo ón je Agnjec Bóži, ki odjémle grehe svejta,“ ki z lübéznosti proti vami, ki je za vaše zveličanje stopo doli z nébe na zemlo, tak siromaško zato, ka po svojén siromaštvi more vas z düšnimi kinči za bogate napraviti. Moj sin je to, ali i vas vsi, ar vu njegovom srci že zdaj gori lübéznost proti vami, proti vašim düšan.«* Ali mati Marija, jeli more nas tvój sinek lübiti, gda ešče nejma pameti, pa nejma slobodno voló ešče, koga drügi morejo lübiti, ali Ón drügoga nej? *»To dejte že vu jasli zna lübiti, ar že ma pamet, slobodno voló, ar je pravi Bóg i pravi človek, Bóg od véki vöke, človek je pa zdaj za vaše zveličanje nastao, zato je ón nej spodoben drügoj detci, čiglih je i tak slab, čiglih ni ne vé gučati. Ne vörjete, ka vas lübi? Ovo glejte, z kakšov lübéznostjov gléda vas, kak se smijé i rad vidi vas, glejte! Z kakšin radüvanjen podigne proti vami svoje roké, ka*

ka vasz blagoszlovi.[2] Oh nevrate pravili, ka vasz nebi lübo, gda Nyega
gledate.

Vasa szv. vöra vasz veri – pravi dalecs Maria D. K. – ka je to szlabo dej-
te Odkupitea Szvejta, ki vesé odszlobodili szvoje lüsztvo od greha. Szam
Bóg vam eto glasi, szvedoesi pri Izaias profeti z-etimi recmi: Dejte
sze je nam narodilo, szin je nam dani, ov sterega roké je dana vsza
oblaszt. Nyegovo imé je Jézus to je Odkupitea, Zvelicsitea, ali komi prele
drügo imé bilo od véki vöke, nainure vesa vokivecsnoszti, krav nével.
Od Nyega je meni angel Gszpodnov pole, kalk szam ga poprijéla, ka
z-mojega precsisztega tejla Zsena nov szébo tejlo, ete recsi g pravo: „Ne
boj sze Maria, ar szi milosen nojsla pri Bogi. Bos Ov' Duh Szveti pride
na tébe i porodis szina i zvalo bos imé nyegovo Jézus. Ov velki bode,
ar je Szin Bózji." Ov je To szlabo dejte je vas Odkupitea Od Nyega
je quesao angel Gszpodnov pasztirov govoréesi: „Ne bojte sze, arovo
nazvoescsavam vam veliko veselnoszt, ka sze je narodo vam dnesz
Zvelicsitel, Jézus ov Davidovom varasi. Tam ga najdete v eduoj
stali, v plenicze povitoga, v jaszli polozsenoga."
Zvelicsitel, Odkupitel szvejta je to szlabo dejte, drügo bozsanszko per-
sónav, z-Ocsom pa Szv. Duhom eden pravi Bóg, ki je dolsztno szvojega
nebeszkoga trónusa na zemlo, z-esloveken je posztao, ka ov ten tejli
more za esloveesanszki narod mrejti, lüdi od greha odkupiti i z-
Bogom pomiriti, ar greh je talk veliko hüdo nav szvejti, ka za nyega
nemre eden angel Zadosztno esiniti Bogi, nego Bóg more mrejti
i zbantüvanoga Ocsa pomiriti i pred lüdmi nebeszko blazsenszstvo
gorodpriti. Nevrate pravili D. K. ka vasz mój szinek nebilübo, ki je
za ovoga esloveka Zvelicsanje z-esloveken posztao, za sterega za-
Zahvalnoszt sze je Bóg pri Izaias proroki etak tuzo: „Vol pozna szvo-
jega vértna i szlamar szvojega vácta Gszpoda jaszla, ali moja lüsztvo
ne pozna mené". Nov mojega szinecka lübéznoszt proti vami vasz

ka vas blagoslovi? Oh nemrete praviti, ka vas ne bi lübo, gda Njega glédate.«

»Vaša svéta vöra vas vči« – pravi daleč Marija, dragi krščeniki –, *»ka je to slabo dejte Odküpiteo svejta, ki ščé odsloboditi svoje lüstvo od greha. Sam Bóg vam eto glasi, svedoči pri Izajaš profeti z etmi rečmi: „Dejte se je nam narodilo, sin je nam dani, vu šteroga roké je dana vsa oblast.“ Njegovo imé je Jézuš, to je Odküpiteo, Zveličiteo, ali komi prle drügo imé bilo od véki vöke, najmre oča vekivečnosti, krao méra. Od Njega je meni angel Gospodnov prle, kak sam ga poprijéla, ka z mojega prečistoga tejla zeme na sébe tejlo, ete reči pravo: „Ne boj se, Marija, ar si miloščo najšla pri Bogi. Ovó Düh Sváti pride na tébe i porodiš sina i zvala boš imé njegovo Jézuš. On velki bode, ar je Sin Bóži.“ To slabo dejte je vaš Odküpiteo, ar od Njega je gučao angel Gospodnov pastiron, govoréči: „Ne bojte se, ar ovo nazveščavam vam veliko radost, ka se je narodo vam dnés Zveličitel, Jézuš vu Davidovom varaši. Tam ga najdete v ednoj štali, v plenice povitoga, v jasli položenoga.“*

Zveličitel, Odküpitel svejta je to slabo dejte, drüga božanska peršóna, z Očon pa Svétin Dühon eden pravi Bóg, ki je dolstopo svojega nebeskoga trónuša na zemlo, z človekom je postao, ka vu ton tejli more za človečanski narod mrejti, lüdi od greha odküpiti i z Bogom pomiriti, ar greh je tak veliko hüdo na svejti, ka za njega nemre eden angel zadosta činiti Bogi, nego Bóg more mrejti i zbantüvanoga Očo pomiriti i pred lüdmi nebesko blaženstvo gorodpriti. Nemrete praviti, dragi krščeniki, ka vas mój sinek ne bi lübo, ki je za onoga človeka zveličanje z človekom postao, za šteroga nezahvalnost se je Bóg pri Izajaš proroki etak tužo: „Vol pozna svojega vérta i somar svojega vérta, gospoda jasla, ali moje lüstvo ne pozna mené.“ Na mojega sineka lübéznost proti vami vas

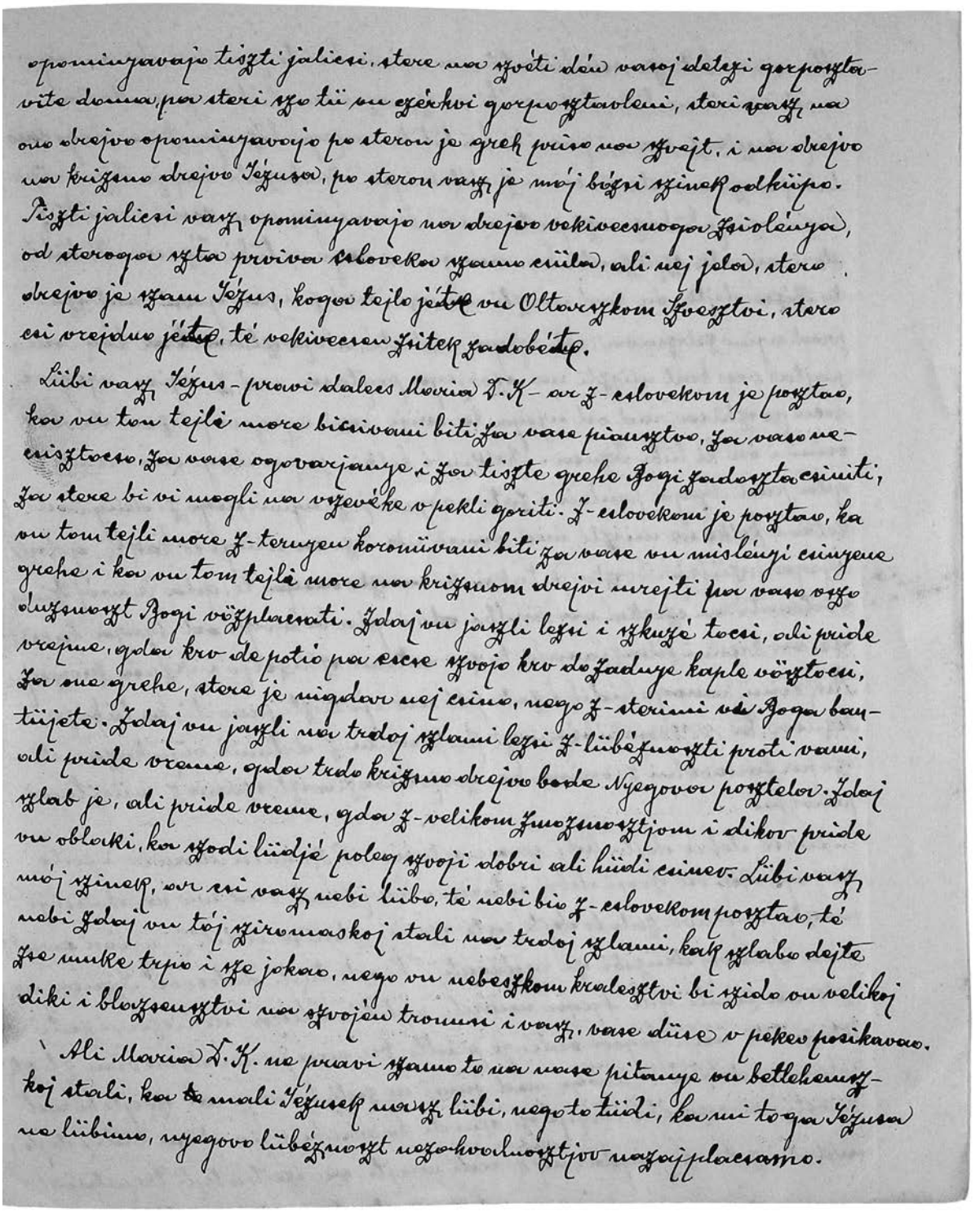

opominyavajo tiszti jalicsi, stere nas vzóti dán vasoj delezi gorpovzta-
vite doma, pa steri vzo tü na czérkvi gorpovztavleni, steri vasz na
ono sbrejvo opominyavajo po sterom je grek priso nas vzvejt, i na sbrejvo
na krizsno sbrejvo Jézusovo, po sterom vasz je mój bógi vzinek odkúpo.
Tiszti jalicsi vasz opominyavajo na sbrejvo vekivecsnoga Jzsoleniya,
od sterogar vzta priva csloveka vzamo csüla, ali nej jolod, stero
sbrejvo je vzam Jézus, kogov tejlo jétsa na Oltarszkom Szvesztvi, stero
csi vrejdno jétsa, té vekivecsen Zsitek zadobéta.

Lübi vasz Jézus - pravi dalecs Maria D. K - ar z-csloveken je povztao,
kar na tom tejli more bicsivani biti za vase piansztvo, za vaso ne-
csisztoco, za vase ogovarjanye i za tiszte greche zsogi zadosztuczsiniti,
za stere bi vi mogli na vzvecske v pekli goriti. Z-csloveken je povztao, ka
na tom tejli more z-ternyen koronüvani biti za vase na mislenyi csinyene
greche i kar na tom tejli more na krizsnom sbrejvi nrejti pa vaso vzo
dluzsnoszt Bogi vözplacsati. Zdaj na jazli lezi i szkuzé tocsi, ali pride
vrejme, gdar kri de potio pa escse vzvojo kri do zadnye kaple vözstocsi,
za ona greche, stere je nigdar nej csino, nego z-sterimi vé Boga bau-
tüjete. Zdaj na jazli na tvoj vzlami lezi Z-lübéznoszti proti vami,
ali pride vrame, gdar tvo krizsno sbrejvo bode Nyegovor povztelov. Zdaj
vzlab je, ali pride vreme, gdar z-velikom zsnozsnoszt jom i dikor pride
na oblaki, ka vzodi lüdjé poleg vzvoji dobri ali hüdi csinev. Lübi vasz
mój vzinek, ar csi vasz nebi lübo, té nebi bio z-csloveken povztao, té
nebi zdaj na toj zsivotnaskoj stali na tvoj vzlami, kak vzlabo dejte
zse munke trpio i vze jokao, nego na nebeszkom kralesztvi bi vzido na velikoj
diki i blozsenoszti na vzvojem tromni i vasz, vase düse v peklen posikavao.

Ali Maria D. K. na pravi vzamo to na nase pitanye na betlehemsz-
koj stali, kar ta mali Jézusek nasz lübi, nego to tüdi, ka mi tega Jézusa
na lübimo, nyegovo lübéznoszt nezahvalnoszt jov nazaj placsamo.

opominjavajo tisti jaliči, štere na svéti dén vašoj detci gorpostavite doma, pa šteri so tü vu cérkvi gorpostavleni, šteri vas na ono drejvo opominjavajo, po šteron je greh prišo na svejt, i na drejvo, na križno drejvo Jézuša, po šteron vas je mój bóži sinek odküpo. Tisti jaliči vas opominjavajo na drejvo vekivečnoga živlénja, od šteroga sta prviva človeka samo čüla, ali nej jela, štero drejvo je sam Jézuš, koga tejlo jéte vu Oltarskom Svestvi, štero, či vrejdno jéte, té vekivečen žitek zadobéte.«

»Lübi vas Jézuš« – pravi daleč Marija, dragi krščeniki –, *»ar z človekom je postao, ka vu ton tejli more bičivani biti za vaše pijanstvo, za vašo nečistočo, za vaše ogovarjanje, i za tiste grehe Bogi zadosta činiti, za štere bi vi mogli na vsevéke v pekli goriti. Z človekom je postao, ka vu tom tejli more z trnjen koronüvani biti za vaše vu mišlénji činjene grehe i ka vu tom tejli more na križnom drejvi mrejti pa vašo vso dužnost Bogi vözplačati. Zdaj vu jasli leži i skuzé toči, ali pride vrejme, gda krv de potio pa ešče svojo krv do zadnje kaple vöstoči, za one grehe, štere je nigdar nej čino, nego z šterimi vi Boga bantüjete. Zdaj vu jasli na trdoj slami leži z lübéznosti proti vami, ali pride vreme, gda trdo križno drejvo bode Njegova postela. Zdaj slab je, ali pride vreme, gda z velikom zmožnostjom i dikov pride vu oblaki, ka sodi lüdjé poleg svoji dobri ali hüdi činev. Lübi vas mój sinek, ar či vas ne bi lübo, té ne bi bio z človekom postao, té ne bi zdaj vu tój siromaškoj štali na trdoj slami kak slabo dejte že muke trpo i se jokao, nego vu nebeskom kralestvi bi sido on velikoj diki i blaženstvi na svojén tronuši, i vas, vaše düše v pekeo pošikavao.«*

Ali Marija, dragi krščeniki, ne pravi samo to na naše pitanje vu betlehemskoj štali, ka mali Jézušek nas lübi, nego to tüdi, ka mi toga Jézuša ne lübimo, njegovo lübéznost nezahvalnostjov nazajplačamo.

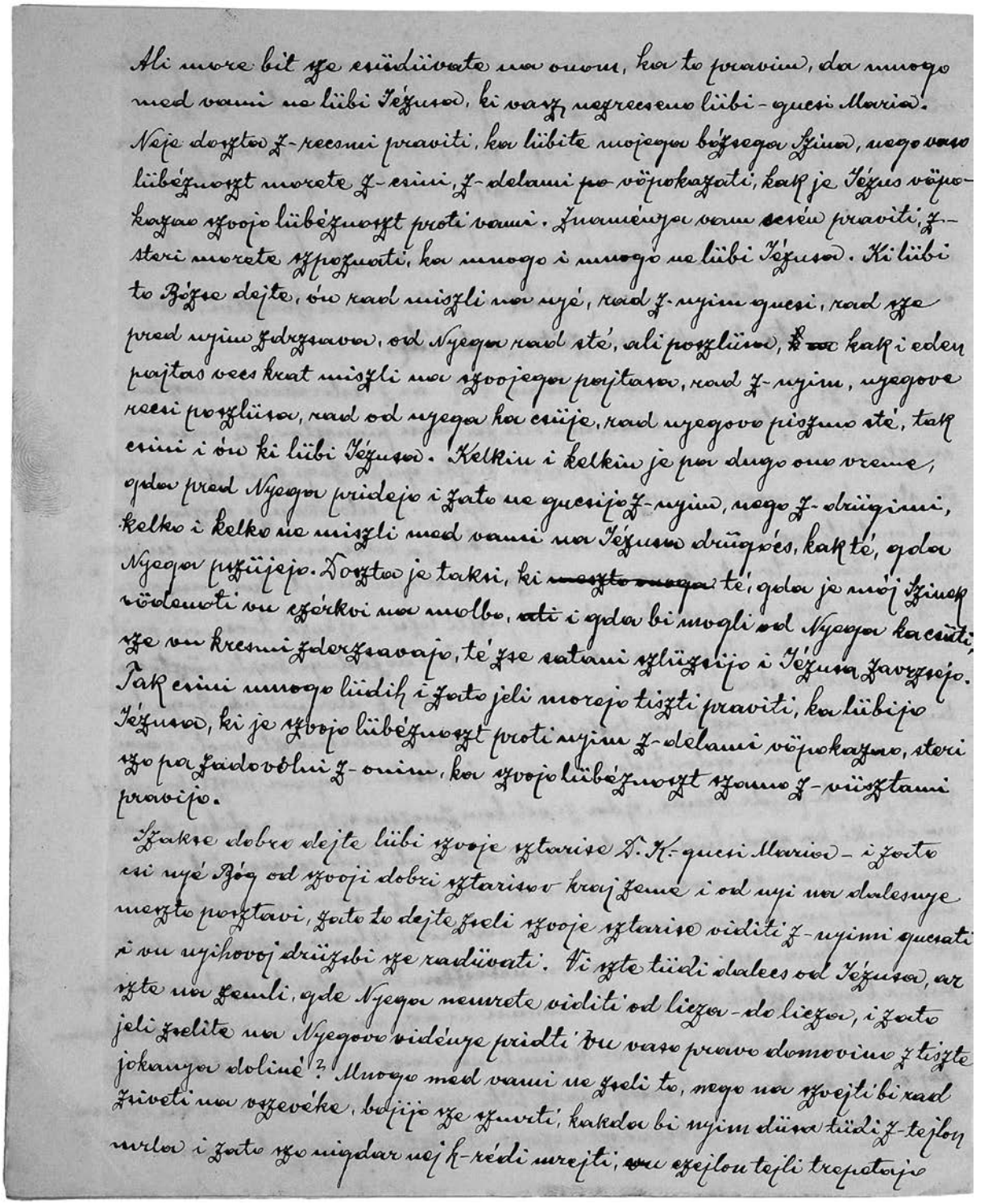

Ali more bit zse esüdüvate na onom, ka to pravim, da mnogo med vami ne lübi Jézusa, ki vasz negrecseno lübi - quesi Maria. Neje dosztao z-recsmi praviti, ka lübite mojega bózsega Zsina, nego vaso lübéznozst morete z-crini, z-delami po vönkazati, kak je Jézus vönkazao zvojo lübéznozst proti vami. Znaménuje vam sercém praviti, z-steri morete zzpozuati, ka mnogo i mnogo ne lübi Jézusa. Ki lübi to Bózse dejte, ón rad miszli na nyé, rad z-nyim quesi, rad zse pred nyim zdrzsavao, od Nyega rad sté, ali poszlüsa, kak i eden pajtas vecs krat miszli na zvojega pajtasa, rad z-nyim, nyegove recsi poszlüsa, rad od nyega ka csüje, rad nyegovo piszmo sté, tak crini i ón ki lübi Jézusa. Kelkin i kelkin je pa dugo ono vreme, oplav pred Nyega pridejo i zato ne quesijo z-nyim, nego z-drügimi, kelko i kelko ne miszli med vami na Jézusa drügdés, kak té, oplav Nyega puscsijejo. Dosztao je taksi, ki ~~mezto mega~~ té, oplav je mój Zsinek vödelavati na czérkvi na molbo, ali i oplav bi mogli od Nyega ka csüti, zse na kresni zdrzsavajo, té zse satani szlüsijo i Jézusa zavrzsejo. Tak crini mnogo lüdih i zato jeli morejo tiszti praviti, ka lübijo Jézusa, ki je zvojo lübéznozst proti nyim z-delami vönkazao, steri zse pa zadovolni z-onim, ka zvojo lübéznozst zsamo z-püsztami pravijo.

Zsakse dobro dejte lübi zvoje ztarise D. K. - quesi Maria - i zato csi nyé Bóg od zvoji dobri ztarisov kraj zemle i od nyi na dalesnye mezto porztavi, zato to dejte zseli zvoje ztarise viditi z-nyimi quesati i na nyihovoj drüzbi zse radüvati. Vi zste tüdi dalecs od Jézusa, ar zste na zemli, oplav Nyega nemrete viditi od liczo-do liczo, i zato jeli zselite na Nyegovo videnye pridti na vaso pravo domovino z tiszte jokanyo doliné? Mnogo med vami ne zseli to, nego na zvejti bi rad živeti na vzsevéke, bojijo zse zmrti, kakdov bi nyim düsa tüdi z-tejlom mrlov i zato zse nigdar noj k-rédi nrejti, ~~na~~ ezejlou tejli trepetajo

»Ali morebit se čüdüvate na onom, ka to pravim, da mnogo med vami ne lübi Jézuša, ki vas nezrečeno lübi« – guči Marija. *»Neje dosta z rečmi praviti, ka lübite mojega bóžega Sina, nego vašo lübéznost morete z čini, z delami vöpokazati, kak je Jézuš vöpokazao svojo lübéznost proti vami. Znaménja vam ščén praviti, z šteri morete spoznati, ka mnogo i mnogo ne lübi Jézuša. Ki lübi to Bóže dejte, ón rad misli na njé, rad z njim guči, rad se pred njim zdržava, od Njega rad šté ali poslüša, kak i eden pajtaš večkrat misli na svojega pajtaša, rad z njim, njegove reči poslüša, rad od njega ka čüje, rad njegovo pismo šté, tak čini i ón, ki lübi Jézuša. Kelkin i kelkin je pa dugo ono vreme, gda pred Njega pridejo i zato ne gučijo z njim, nego z drügimi, kelko i kelko ne misli med vami na Jézuša drügóč kak té, gda Njega psüjejo. Dosta je takši, ki té, gda je mój Sinek vödenoti vu cérkvi na molbo, i gda bi mogli od Njega ka čüti, se vu krčmi zdržavajo, té že šatani slüžijo i Jézuša zavržejo. Tak čini mnogo lüdih i zato, jeli morejo tisti praviti, ka lübijo Jézuša, ki je svojo lübéznost proti njim z delami vöpokazao, šteri so pa zadovolni z onim, ka svojo lübéznost samo z vüstami pravijo.*

Sakše dobro dejte lübi svoje stariše, dragi krščeniki« – guči Marija –, *»i zato, či njé Bóg od svoji dobri starišov krajzeme i od nji na dalešnje mesto postavi, zato to dejte želi svoje stariše viditi, z njimi gučati i vu njihovoj drüžbi se radüvati. Vi ste tüdi daleč od Jézuša, ar ste na zemli, gde Njega nemrete viditi od lica do lica, i zato, jeli želite na Njegovo vidénje pridti vu vašo pravo domovino z tiste jokanja doliné? Mnogo med vami ne želi to, nego na svejti bi rad živeli na vsevéke, bojijo se smrti, kakda bi njim düša tüdi z tejlon mrla, i zato so nigdar nej krédi mrejti, vu cejlon tejli trepetajo,*

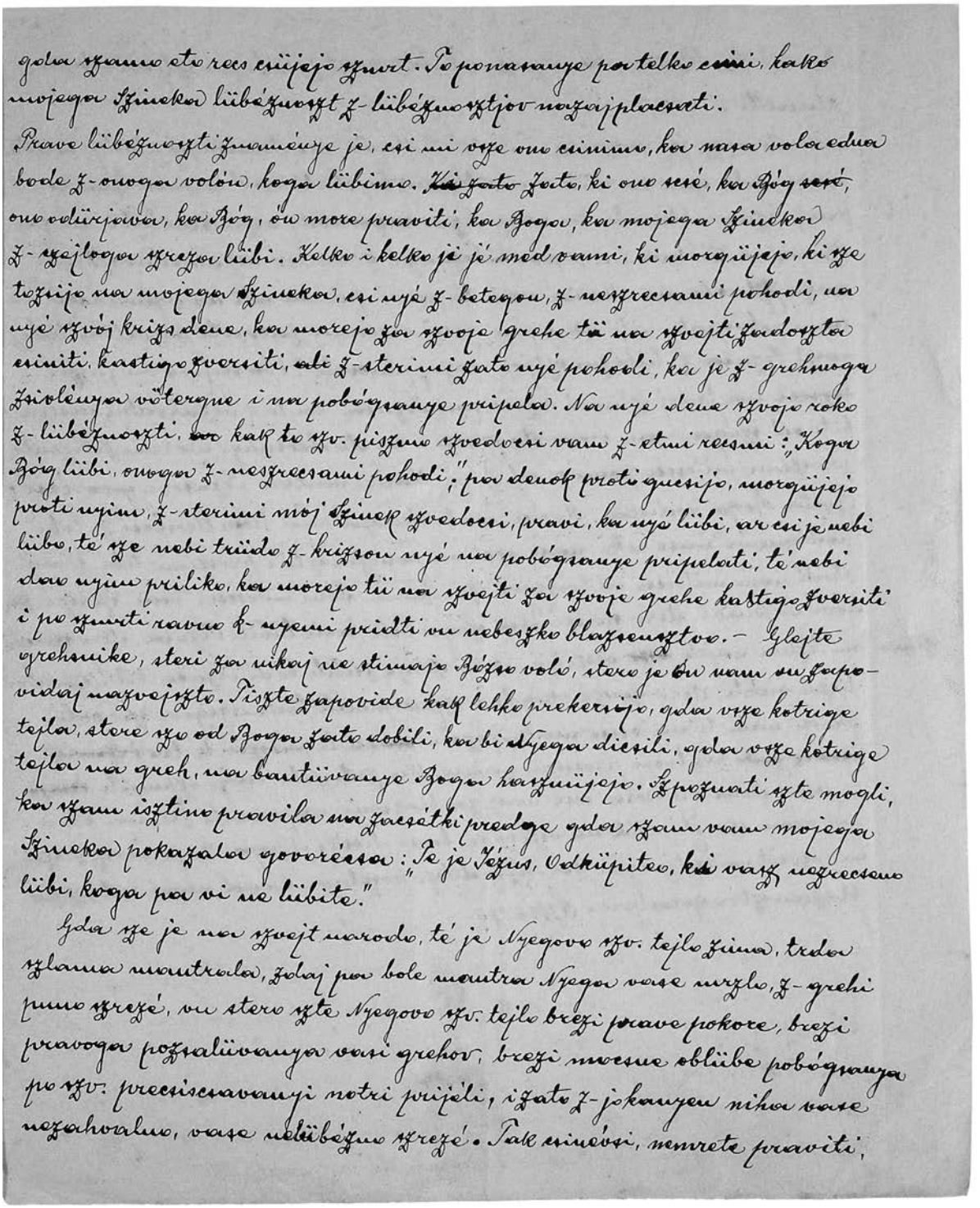

gda vzame sto ress enüjejo vzmrt. To ponavanje potelko esmi, kakó
mojega Zinecka lübézmozzt z- lübézmozztjov nazaj placavati.
Prave lübézmozzti znamènuje je, esi mi vzé ono esimimo, ka nasa volo edno
bode z- onoga volom, koga lübimo. Kiz zato zato, ki ono resé, ka Bóg sozt,
ono odlüčjovo, ka Bóg, ów more praviti, ka Boga, ka mojega Zinecka
z- vzejlega vzrezo lübi. Kelko i kelko je jé modroami, ki morejüjejo, ki vze
tozijo na mojega Zinecka, esi njé z- betega, z- nezrecsanü pohodi, na
njé vzáj kriz dene, ka morejo zi vzoje grehe tü na vzojti zadovzto
esimiti, kastigo zvecsiti, ali z- sterimi zato njé pohodi, ka je z- grehmoga
zivlenja vöterque i na pobógsanje pripelao. Na njé dene vzoje roko
z- lübézmozzti, ne kak te vzv. piszmo vzvedoesi vam z- etmi recsmi: „Koga
Bóg lübi, onoga z- nezrecsanmi pohodi;" pa denok proti quesijo, morejüjejo
proti njim, z- sterimi mój Zinek vzvedoesi, pravi, ka njé lübi, ar esi je nebi
lübo, te vze nebi trüdo z- krizom njé na pobógsanje pripelati, te nebi
dao njim priliko, ka morejo tü na vzojti za vzoje grehe kastigo zvecsiti
i po vzmrti ravno k- njemi pridti na nebeszko blazenozto. – Glejte
grehsnike, steri za nikaj nie stimajo Bózso volí, stero je ów nam zapo-
vidaj nazvecjszto. Tiszte zapovide kak lehko prekersijo, gda vze kotrige
tejlo, stere vze od Boga zato dobili, ka bi Njega diesili, gda vze kotrige
tejlo na greh, na bantüvanje Boga harzsüjejo. Izpoznati zte mogli,
ka vzam isztino pravila na zaesátki predge gda vzam vam mojega
Zinecka pokazalo govoréesa: „Te je Jézus, Odküpitel, ki vasz nezrecseno
lübi, koga pa vi ne lübite."

Gda vze je na vzojt naroda, té je Njegovo vzv. tejlo Zima, trdo
vzlamo mantrodo, zolaj pa bole mantra Njega vase nezle, z- grehi
pumo vzrezé, ov stero vzte Njegovo vzv. tejlo brezi prave pokore, brezi
pravoga pozsalüvanja vasi grehov, brezi nvesne oblübe pobógsanja
po vzv. precsiscsavanji notri prijáli, i zato z- jokanjem nihov vase
nezahvalno, vase nelübézno vzrezé. Tak esinévsi, nemrete praviti,

gda samo eto reč čüjejo: smrt. To ponašanje pa telko čini, kako mojega Sineka lübéznost z lübéznostjov nazajplačati.

Prave lübéznosti znaménje je, či mi vse ono činimo, ka naša vola edna bode z onoga volón, koga lübimo. Zato, ki ono ščé, ka Bóg, ono odürjava, ka Bóg, ón more praviti, ka Boga, ka mojega Sineka z cejloga srca lübi. Kelko i kelko ji jé med vami, ki morgüjejo, ki se tožijo na mojega Sineka, či njé z betegon, z nesrečami pohodi, na njé svój križ dene, ka morejo za svoje grehe tü na svejti zadosta činiti, kaštigo zvršiti, z šterimi zato njé pohodi, ka je z grehšnoga živlénja vötrgne i na pobógšanje pripela. Na njé dene svojo roko z lübéznosti, kak to svéto pismo svedoči vam z etmi rečmi: „Koga Bóg lübi, onoga z nesrečami pohodi;“ pa denok proti gučijo, morgüjejo proti njim, z šterimi mój Sinek svedoči, pravi, ka njé lübi, ar či je ne bi lübo, té se ne bi trüdo z križon njé na pobógšanje pripelati, té ne bi dao njim priliko, ka morejo tü na svejti za svoje grehe kaštigo zvršiti i po smrti ravno k njemi pridti vu nebesko blaženstvo. – Glejte grehšnike, šteri za nikaj ne štimajo Bóžo voló, štero je Ón nam vu zapovidaj nazvejsto. Tiste zapovide kak lehko prekršijo, gda vse kotrige tejla, štere so od Boga zato dobili, ka bi Njega dičili, gda vse kotrige tejla na greh, na bantüvanje Boga hasnüjejo. Spoznati ste mogli, ka sam istino pravila na začétki predge, gda sam vam mojega Sineka pokazala, govoréča: „Te je Jézuš, Odküpiteo, ki vas nezrečeno lübi, koga pa vi ne lübite.“

Gda se je na svejt narodo, té je Njegovo svéto tejlo zima, trda slama mantrala, zdaj pa bole mantra Njega vaše mrzlo, z grehi puno srcé, vu štero ste Njegovo svéto tejlo brezi prave pokore, brezi pravoga požalüvanja vaši grehov, brezi močne oblübe pobógšanja po svétom prečiščavanji notriprijéli, i zato z jokanjen niha vaše nezahvalno, vaše nelübézno srcé. Tak činévši, nemrete praviti,

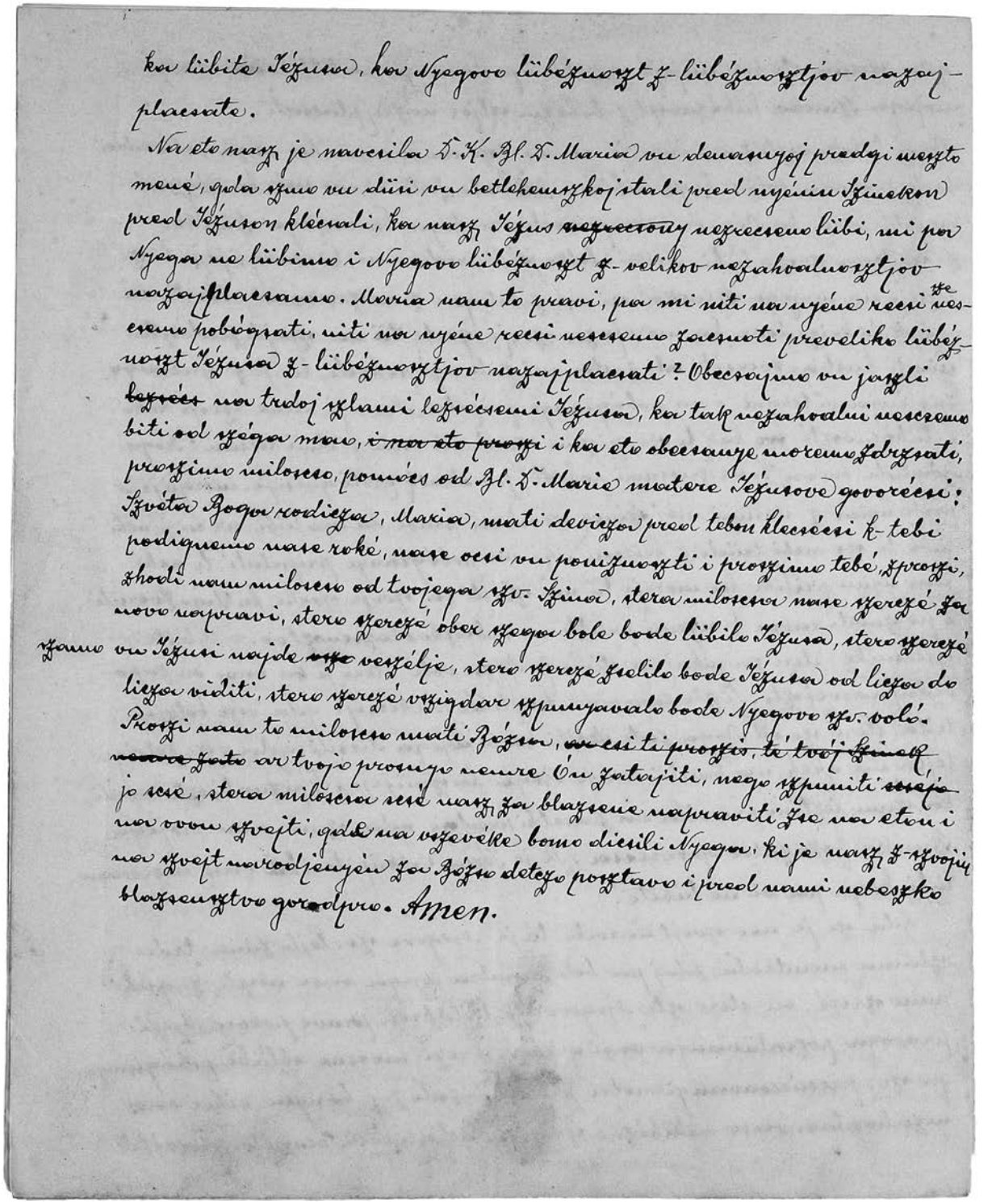

ka ljubita Jézusa, ka Njegovo ljubéznivszt z-ljubéznivsztjov nazaj-
plačata.

Na eto nazs je navcsila D. K. Zl. D. Maria vu denasnyoj predigi nevzto
mené, gda szmo vu dúri vu betlehemszkoj štali pred nyémi Zsusekom
pred Jézusom klécali, ka nasz Jézus ~~nepreetovy~~ nevcsecseno ljubi, mi pa
Njega ne ljubimo i Njegovo ljubéznivszt z-velikov nezahvalnivsztjov
nazaj plačamo. Maria nam to pravi, pa mi niti na nyéne recsi nes-
ecseno pobóžnati, niti na nyéne recsi nesecseno zaeneti preveliko ljubéz-
nivszt Jézusa z-ljubéznivsztjov nazaj plačati? Obecsajmo vu jazli
~~kapréci~~ na tvdoj vzlami lezécsemi Jézusa, ka tak nezahvalni nesecseno
biti od vzéga mao, ~~i nas eto prosi~~ i ka eto obecsanje moremo zdrzsati,
proszimo milosco, pomóes od Zl. D. Marie matere Jézusove govoréesi:
Szvéta Bogov rodiezsa, Maria, mati deviczo pred tebon klecséesi k-tebi
podignemo nase roké, nase ocsi vu ponizsnosti i proszimo tebé, zproszi,
zhodi nam milosco od tvojega szv. Zsina, stera milosesa nase szerezé za
novo napraviti, stero szerezé ober vsega bole bode ljubilo Jézusa, stero szerezé
szamo vu Jézusi najde ~~vsze~~ veszélje, stero szerezé zselilo bode Jézusa od liczo do
liczo viditi, stero szerezé vzigdavi vzpunyavalo bode Njegove szv. volé.
Proszi nam to milosco mati Józsua, ~~ar esi ti prosila, ta tvoji Zsinek~~
~~nesme zato~~ ar tvojo prosnyo nemre On zatajiti, nego vzpuniti ~~sesajo~~
jo sesé, stera milosesa sesé nasz za blazsenie napraviti Zse na eton i
na ovom szvejti, gda na vszevékse bomo diesili Njega, ki je nasz z-szvojim
na szvejt navrodjenjem za Józsua detczo pozstavo i pred nami nebeszko
blazsenstvo gorodprvo. Amen.

ka lübite Jézuša, ka Njegovo lübéznost z lübéznostjov nazajplačate.«

Na eto nas je navčila, dragi krščeniki, Blažena Devica Marija vu denašnjoj predgi mesto mené, gda smo vu düši vu betlehemskoj štali pred njénin Sinekon, pred Jézušon kléčali, ka nas Jézuš nezrečeno lübi, mi pa Njega ne lübimo i Njegovo lübéznost z velikov nezahvalnostjov nazajplačamo. Marija nam to pravi, pa mi niti na njéne reči se neščemo pobógšati, niti na njéne reči neščemo začnoti preveliko lübéznost Jézuša z lübéznostjov nazajplačati? Obečajmo vu jasli na trdoj slami ležéčemi Jézuši, ka tak nezahvalni neščemo biti od séga mao, i ka eto obečanje moremo zdržati, prosimo miloščo, pomóč od Blažene Device Marije, matere Jézušove, govoréči: Svéta Boga rodica, Marija, mati devica, pred tebon klečéči, k tebi podignemo naše roké, naše oči vu poniznosti i prosimo tebé, zprosi, zhodi nam miloščo od tvojega svétoga Sina, štera milošča naše srcé za novo napravi, štero srcé ober sega bole bode lübilo Jézuša, štero srcé samo vu Jézuši najde vesélje, štero srcé želilo bode Jézuša od lica do lica viditi, štero srcé vsigdar spunjavalo bode Njegovo svéto voló. Prosi nam to miloščo, mati Bóža, ar tvojo prošnjo nemre Ón zatajiti, nego spuniti jo ščé, štera milošča ščé nas za blažene napraviti že na eton i na ovon svejti, gde na vsevéke bomo dičili Njega, ki je nas z svojin na svejt narodjenjén za Bóžo detco postavo i pred nami nebesko blaženstvo gorodpro. Amen.

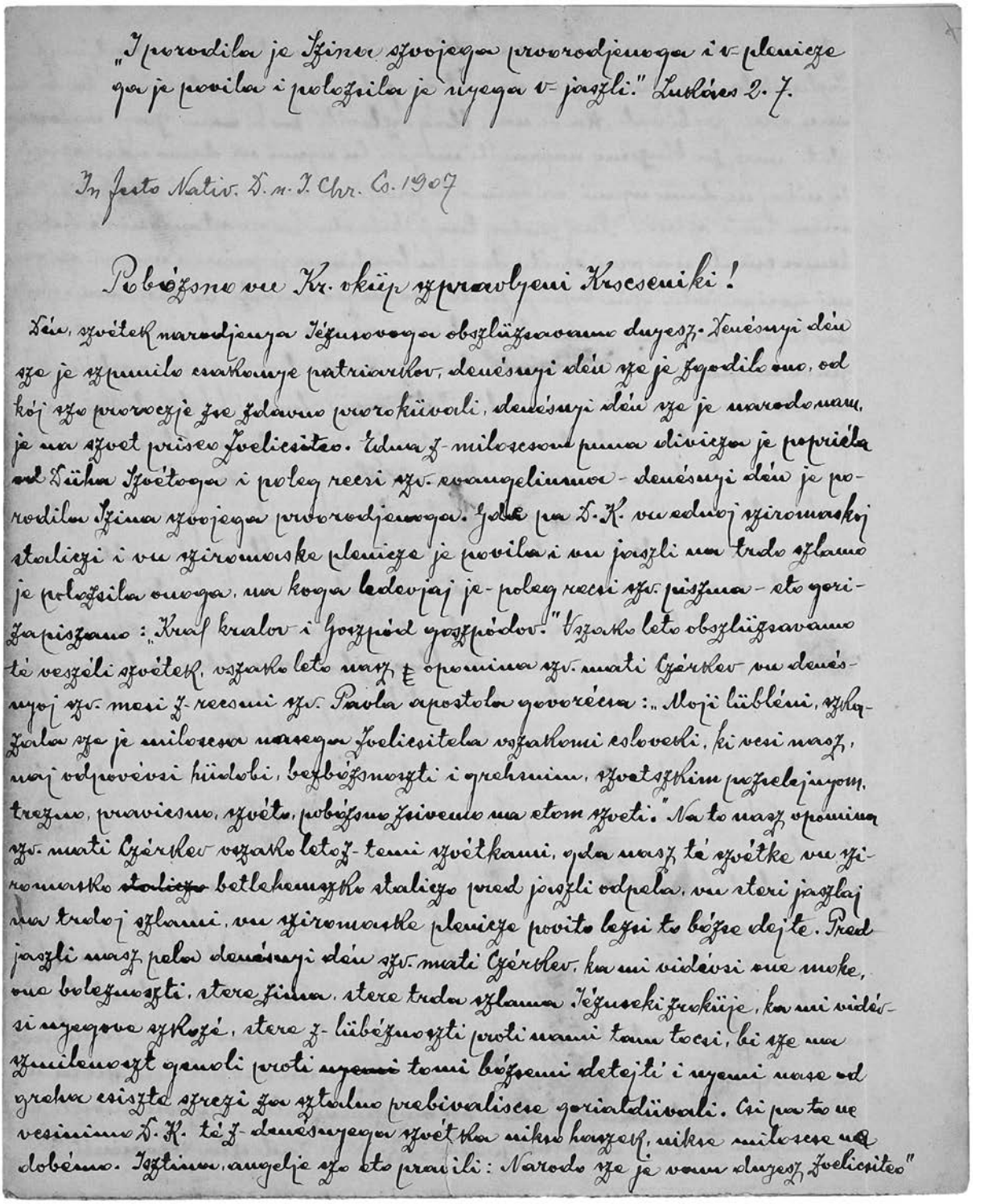

„I rodila je Szina szvojega prvorodjenoga i v-plenicze ga je povila i položila je nyega v-jaszli." Lukács 2. 7.

In festo Nativ. D. n. J. Chr. Co. 1907

Pobőzsne vre Kr. okűp zprávlyeni Krscseniki!

Dén, szvétek narodjenya Jézusovoga obszlűzsavamo danyesz. Denésnyi dén sze je szpunilo enakomuje patriarkov, denésnyi dén sze je zgodilo mo, od kój szo prerocje zse zdavno prerokűvali, denésnyi dén sze je narodo nam, je na szvet priseo Zveličsitelo. Edna z-miloscsov puna divicza je poprišla od Duha Szvétoga i poleg recsi szv. evangelistuve - denésnyi dén je porodila Szina szvojega prvorodjenoga. Jaslé na B. K. vu edno j sziromaszkoj stalicszi i vu sziromaszke plenicze je povila i vu jaszli na trdo szlamo je položila onoga, na kogo ledevjaj je - poleg recsi szv. piszma - eto gori zapiszano: „Kraj kralov i gozpód gozpódov." Vszako leto obszlűzsavamo té veszéli szvétek, vszako leto nasz K opomina szv. mati Czérkev na denésnyoj szv. misi z-recsmi szv. Paola apostola govorécsa: „Moji lübléni, vzhvaljala sze je miloscsa naszega Zveličsitela vszakomi esloveki, ki vesi nasz, naj odpovévsi hüdobi, bezbőzsnoszti i grehnim, vzvetszkim pozselejnyom, trezno, pravicsno, szvéto, pobőzsno zsiveno na etom szveti." Na to nasz opomina szv. mati Czérkev vszako leto z-temi szvétkami, eda nasz té szvétke vu szironaszke stalicze betlehemszke stalicze pred jaszli odpela, vu steri jaszlaj na trdoj szlami, vu szironaszke plenicze povito lezsi to bőzse dejte. Pred jaszli nasz polov denésnyi dén szv. mati Czérkev, ka mi vidévsi one muke, one bolezsnoszti, stere Zsina, stere trdo szlama Jézuseki zrokűje, ka mi vidévsi nyegove szrkozé, stere z-lübéznoszti proti nami tama tocsi, bi sze na zmilenoszt ganoli proti nyemi tomi bőzsemi detejli i nyemi nase od grehov esiszto szrezi za sztalno prebivalisce gorizadűvali. Csi pa to ne vesimmo D. K. té z-denésnyega szvétka nikse hasznyi, nikse milosese ne dobémo. Jzztinm, angelje sze eto pravili: Narodo sze je vam danyesz Zveličsitelo"

BOŽIČ
(25. 12. 1907, ČRENŠOVCI)

DPa64

»I porodila je Sina svojega prvorodjenoga i v plenice ga je povila i položila je njega v jasli.« Lukács 2. 7.

In festo Nativ. D. n. J. Chr.[60] Cs. 1907

Pobóžno vu Kristuši vküpspravljeni krščeniki!

Dén, svétek narodjenja Jézušovoga obslužavamo dnjes. Denéšnji dén se je spunilo čakanje patriarkov, denéšnji dén se je zgodilo ono, od kój so prorocje že zdavno proroküvali, denéšnji dén se je narodo nam, je na svet prišeo Zveličiteo. Edna z miloščom puna divica je poprijéla od Düha Svétoga i poleg reči svétoga evangeliuma – denéšnji dén je porodila Sina svojega prvorodjenoga. Gde pa, dragi krščeniki, vu ednoj siromaškoj štalici i vu siromaške plenice je povila i vu jasli na trdo slamo je položila onoga, na koga ledevjaj je – poleg reči svétoga pisma – eto gorizapisano: *»Kral kralov i Gospód gospódov.«* Vsako leto obslužavamo té veséli svétek, vsako leto nas opomina svéta mati Cérkev vu denéšnjoj svétoj meši z rečmi svétoga Pavla apoštola, govoréča: *»Moji lübléni, skazala se je milošča našega Zveličitela vsakomi človeki, ki vči nas, naj odpovévši hüdobi, bezbóžnosti i grehšnim, svetskim poželejnjom, trezno, pravično, svéto, pobóžno živemo na etom sveti.«* Na to nas opomina svéta mati Cérkev vsako leto z temi svétkami, gda nas té svétke vu siromaško betlehemsko štalico pred jasli odpela, vu šteri jaslaj na trdoj slami, vu siromaške plenice povito leži to bóže dejte. Pred jasli nas pela denéšnji dén svéta mati Cérkev, ka mi, vidévši one moke, one boleznosti, štere zima, štere trda slama Jézušeki zroküje, ka mi, vidévši njegove skozé, štere z lübéznosti proti nami tam toči, bi se na smilenost genoli proti tomi bóžemi detejti i njemi naše od greha čiste srci za stalno prebivališče gorialdüvali. Či pa to ne včinimo, dragi krščeniki, té z denéšnjega svétka nikšo hasek, nikše milošče ne dobémo. Istina, angelje so eto pravili: *»Narodo se je vam dnjes Zveličiteo,«*

[60] Latinska oznaka praznika: *In festo Nativitatis Domini nostri Jesu Christi* ('Na praznik Gospodovega rojstva').

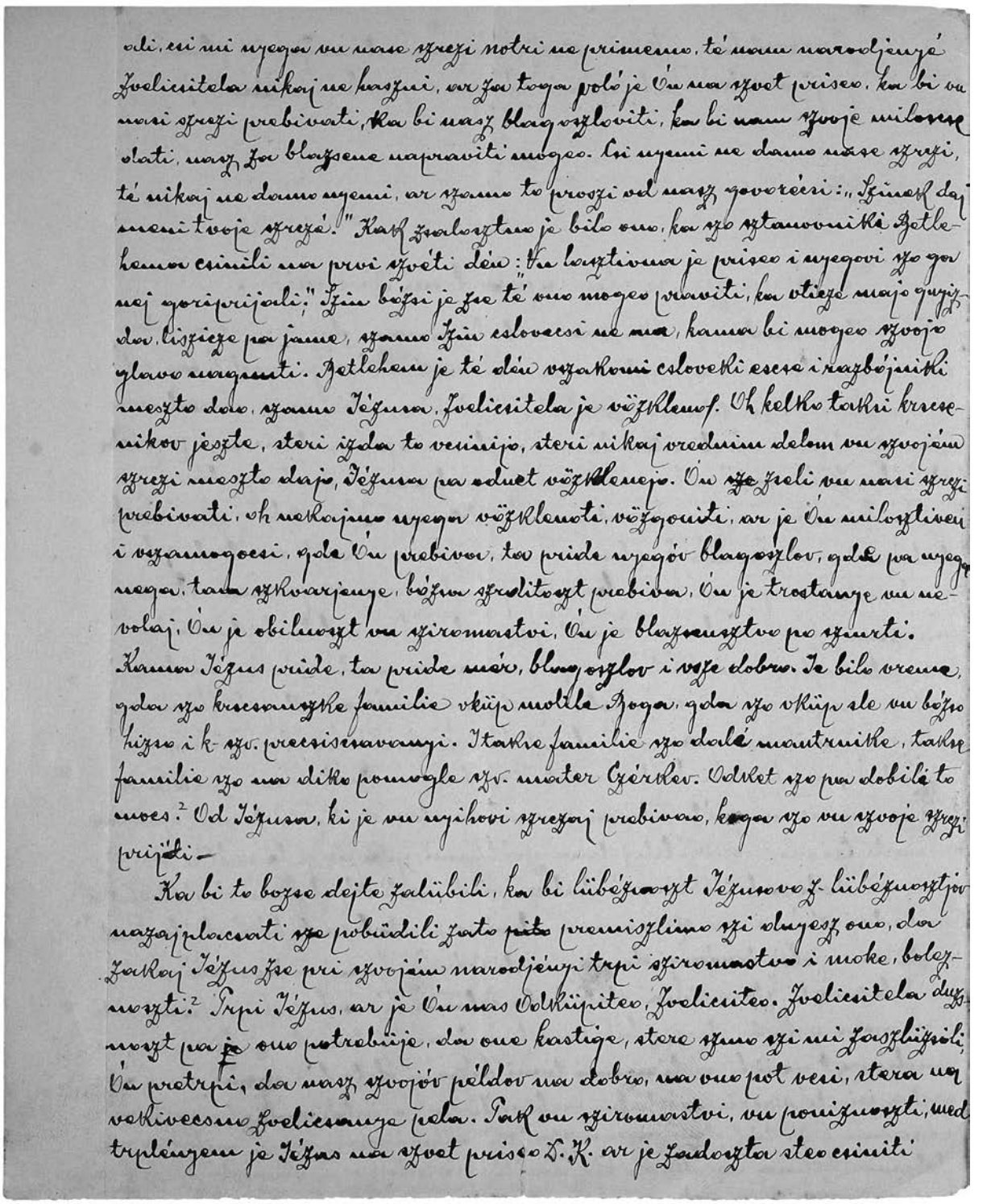

odi, esi mi vnyega vu nase szrezi nobri ne primenio, té nam narodjenyé Zvelicsitela nikaj ne haszni, ar zsa toga poló je Ón na szvet prisao, ka bi vu nasi szrezi prebivati, ka bi nasz blagoszloviti, ka bi nam szvoje milosze dati, nasz za blazsene napraviti mogeo. Ki nyemi ne damo nase szrezi, té nikaj ne domo nyemi, ar szamo to prozi od nasz govoréeri: „Szinek daj meni tvoje szrezé." Kaksa zsaloszt je bilo ono, ka szo sztanovniki Betlehema csinili na prvi szvéti dén: Ka loszt ivsa je prisao i nyegovi szo ga nej szprejeli! Szin bózsi je zse té vnio mogeo praviti, ka vtieze majo gnyezdo, liszicze pa jame, szamo Szin esloveczi ne ma, kamo bi mogeo szvojo glavo nagnyuti. Betlehem je té dén vszakomi esloveki esese i razbójniki meszto dao, szamo Jézusa, Zvelicsitela je vözkleno. Oh kelko takši krscsenikov jeszte, steri izdaa to vesinijo, steri nikaj vredniin delom vu szvojem szrezi meszto dajo, Jézusa na odmet vözkleneio. Ón nye szeli vu nasi szrezi prebivati, oh nekajmo nyega vözkleneti, vözjoniti, ar je Ón milosztiven i vszamogocsi, gda Ón prebiva, tea pride nyegov blagoszlov, gda pa nyega nega, tam szkvarjenye, bózsa zsrditoszt prebiva, Ón je trostanye vu nevolaj, Ón je obilnoszt vu sziromastvi, Ón je blazsenszto po szmrti. Kamo Jézus pride, tea pride mir, blagoszlov i vsze dobro. Ta bilo vrema, gda szo krscsenszke familie vkupi molile Zoga, gda szo vkupi sle vu bózso hizso i k szv. precsiszcsavanyi. Takve familie szo dale mantrnike, takve familie szo na dilko pomogle szv. mater Czérkev. Odtlet szo pa dobile to nocs.[2] Od Jézusa, ki je vu nyihovi szrczaj prebivao, kega szo vu szvoje szrczi prijéli –

Ka bi to bozse dejte zalübili, ka bi lübézsnoszt Jézusovo z lübéznoszt jov nazaj plascati szpo pobüdili zato pita premiszlimo szi dnyesz ono, da Zsalaj Jézus zse pri szvojem narodjenyi trpi sziromastvo i noke, bolesznoszti.[2] Trpi Jézus, ar je Ón nas Odküpitel, Zvelicsitel. Zvelicsitela duesnoszt pa je ono potrebüje, da one kastige, stere szmo szi mi zaszlüzili, Ón pretrpi, da nasz szvojov példov na dobro, na ono pot veri, stera na vekivecsno Zvelicsanye pela. Tak vu sziromastvi, vu ponizsnoszti, med trplenyem je Jézus na szvet prisao D. K. ar je Zsadoszta steo csiniti

ali, či mi njega vu naše srci notri ne primemo, té nam narodjenjé Zveličitela nikaj ne hasni, ar za toga voló je Ón na svet prišeo, ka bi vu naši srci prebivati, ka bi nas blagosloviti, ka bi nam svoje milošče dati, nas za blažene napraviti mogeo. Či njemi ne damo naše srci, té nikaj ne damo njemi, ar samo to prosi od nas, govoréči: *»Sinek, daj meni tvoje srcé.«* Kak žalostno je bilo ono, ka so stanovniki Betlehema činili na prvi svéti dén: *»Vu lastivna je prišeo i njegovi so ga nej goriprijali;«* Sin bóži že té ono mogeo praviti, ka vtice majo gnjizda, lisice pa jame, samo Sin človeči nema, kama bi mogeo svojo glavo nagnuti. Betlehem je té dén vsakomi človeki ešče i razbójniki mesto dao, samo Jézuša Zveličitela je vözklenol. Oh, kelko takši krščenikov jeste, šteri izda to včinijo, šteri nikaj vrednim delom vu svojém srci mesto dajo, Jézuša pa odnet vözklenejo. Ón želi vu naši srci prebivati, oh, nekajmo njega vözklenoti, vözgoniti, ar je Ón milostiven i vsamogoči, gde Ón prebiva, ta pride njegóv blagoslov, gde pa njega nega, tam skvarjenje, bóža srditost prebiva, Ón je troštanje vu nevolaj, Ón je obilnost vu siromaštvi, Ón je blaženstvo po smrti.

Kama Jézuš pride, ta pride mér, blagoslov i vse dobro. Je bilo vreme, gda so krščanske familije vküp molile Boga, gda so vküp šle vu bóžo hižo i k svétomi prečiščavanji. I takše familije so dalé mantrnike, takše familije so na diko pomogle svéto mater Cérkev. Odket so pa dobile to moč? Od Jézuša, ki je vu njihovi srcaj prebivao, koga so vu svoje srci prijéli.

Ka bi to bože dejte zalübili, ka bi lübéznost Jézušovo z lübéznostjov nazajplačati se pobüdili, zato premislimo si dnjes ono, da zakaj Jézuš že pri svojém narodjénji trpi siromaštvo i moke, boleznosti? Trpi Jézuš, ar je Ón naš Odküpiteo, Zveličiteo. Zveličitela dužnost pa ono potrebüje, da one kaštige, štere smo si mi zaslüžili, Ón pretrpi, da nas svojóv példov na dobro, na ono pot vči, štera na vekivečno zveličanje pela. Tak vu siromaštvi, vu poniznosti, med trplénjem je Jézuš na svet prišeo, dragi krščeniki, ar je zadosta šteo činiti

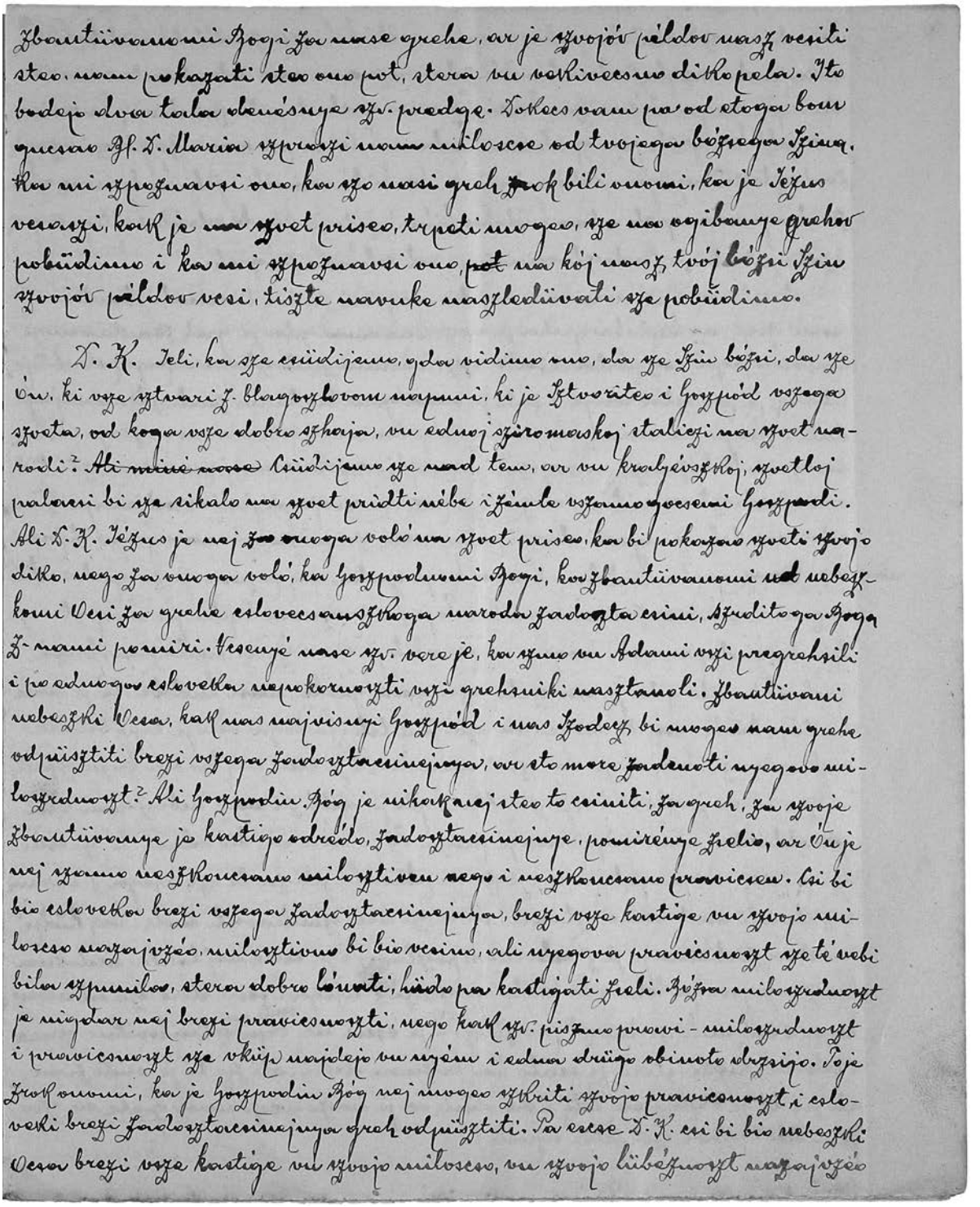

Zbantüvanomi Bogi za nase greha, ar je szvojov páldov naszj vesiti steo, nam pokazati steo ono pot, stera vu vekivecsno dikhopela. Ito bodeja dva tala slavésnya szv. predge. Zakecs vam pa od etoga bom govesao Bfl. D. Marian szpravzi nam miloscse od tvojega bóžjega Szina, kaa mi szpoznavsi ono, ka szo nasi greh krok bili onomi, ka je Jézus verovzi, kaik je na szvet priseo, trpeti mogeo, sze na ogibanye grehov pobüdimo i ka mi szpoznavsi ono, pot na kój naszj tvój bóžji Szin szvojov páldov vesi, tiszte navuke naszledüvati sze pobüdimo.

D. K. Teli, ka sze esüdijemo, gda vidimo mo, da sze Szin bózji, da sze Ón, ki vsze sztvari z. blagoszlovom narmi, ki je Sztvoráteo i Gozpód vszega szveta, od koga vsze dobro szhoja, vu edno j szíromasko italiczi na szvet narodi[2]. Ali mimé nasse esüdijemo sze nad tem, ar vu kraljévszkoj, szvetloj palavzi bi sze zikalo na szvet priti nébe i zémle vszemogoesemi Gozpodi. Ali D. K. Jézus je naj za onoga volo na szvet priseo, ka bi pokozao szvoje dilko, nego za onoga volo, ka Gozpodnomi Bogi, ka zbantüvanomi od nebeszkomi Oczi za grehe eslovecsanszkoga naroda zadoszta crini, szvidito ga Boga z-nami pomiri. Vesenjé nase szv. vere je, ka szmo vu Adami vszi pregrehsili i po edno m eslovetka nepokornovzti vszi grehsniki nasztanoli. Zbantüvani nebeszki Ocsa, kaik nas najvisnyi Gozpód i nas Szodecz, bi mogeo nam greha odpüsztiti brezi vszega zadoszta crinenjaya, ar sto more zadenoti nyegovo miloszrdnovzt? Ali Gozpodin Bóg je nikaknaj steo to crinili, za greh, za szvoje Zbantüvanye je kastigo odrédo, zadoszta crinenjaye, pomirénye Zelio, ar Ón je naj szamo neszkoncsano miloztivon nego i neszkoncsano pravicsen. Csi bi bio eslovetka brezi vszega zadoszta crinenjaya, brezi vsze kastige vu szvoje miloscse nazajvzéo, miloztivno bi bio vesmo, ali nyegova pravicsnovzt sze té vebi bila szpunilos, stera dobro lóvati, kúdo pa kastigati Zeli. Zózva miloszrdnovzt je nigdar naj brezi pravicsnovzti, nego kaik szv. piszmo pravi - miloszrdnovzt i pravicsnovzt sze vkúp najdeja vu nyém i edno drügo obimeto vdrzijo. Toje Zrok onomi, ka je Gozpodin Bóg naj mogeo zzbriti szvoje pravicsnovzt i eslovecski brezi zadoszta crinenjaya grehe odpüsztiti. Pa eszse D. K. csi bi bio nebeszki Ocsa brezi vsze kastige vu szvoje miloscse, vu szvoje lübéznovzt nazajvzéo

zbantüvanomi Bogi za naše grehe, ar je svojóv példov nas včiti šteo, nam pokazati šteo ono pot, štera vu vekivečno diko pela. I to bodejo dva tala denéšnje svéte predge. Dokeč vam pa od etoga bom gučao, Blažena Devica Marija, sprosi nam milošče od tvojega bóžega Sina, ka mi, spoznavši ono, ka so naši greh zrok bili onomi, ka je Jézuš včasi, kak je na svet prišeo, trpeti mogeo, se na ogibanje grehov pobüdimo, i ka mi, spoznavši ono, na kój nas tvój bóži Sin svojóv példov vči, tiste navuke nasledüvati se pobüdimo.

Dragi krščeniki. Jeli, ka se čüdijemo, gda vidimo ono, da se Sin bóži, da se Ón, ki vse stvari z blagoslovom napuni, ki je Stvoriteo i Gospód vsega sveta, od koga vse dobro shaja, vu ednoj siromaškoj štalici na svet narodi? Čüdijemo se nad tem, ar vu kraljévskoj, svetloj palači bi se šikalo na svet pridti nébe i zémle vsamogočemi Gospodi. Ali, dragi krščeniki, Jézuš je nej za onoga voló na svet prišeo, ka bi pokazao sveti svojo diko, nego za onoga voló, ka Gospodnomi Bogi, ka zbantüvanomi nebeskomi Oči za grehe človečanskoga naroda zadosta čini, srditoga Boga z nami pomiri. Včenjé naše svéte vere je, ka smo vu Adami vsi pregrehšili i po ednoga človeka nepokornosti vsi grehšniki nastanoli. Zbantüvani nebeski Oča, kak naš najvišnji Gospód i naš Sodec bi mogeo nam grehe odpüstiti brezi vsega zadostačinejnja, ar što more zadenoti njegovo milosrdnost? Ali Gospodin Bóg je nikak nej šteo to činiti, za greh, za svoje zbantüvanje je kaštigo odrédo, zadostačinejnje, pomirénje želio, ar Ón je nej samo neskončano milostiven, nego i neskončano pravičen. Či bi bio človeka brezi vsega zadostačinejnja, brezi vse kaštige vu svojo miloščo nazajvzéo, milostivno bi bio včino, ali njegova pravičnost se té ne bi bila spunila, štera dobro lónati, hüdo pa kaštigati želi. Bóža milosrdnost i pravičnost se vküp najdejo vu njém i edna drügo obinoto držijo. To je zrok onomi, ka je Gospodin Bóg nej mogeo skriti svojo pravičnost i človeki brezi zadostačinejnja greh odpüstiti. Pa ešče, dragi krščeniki, či bi bio nebeski Oča brezi vse kaštige vu svojo miloščo, vu svojo lübéznost nazajvzéo,

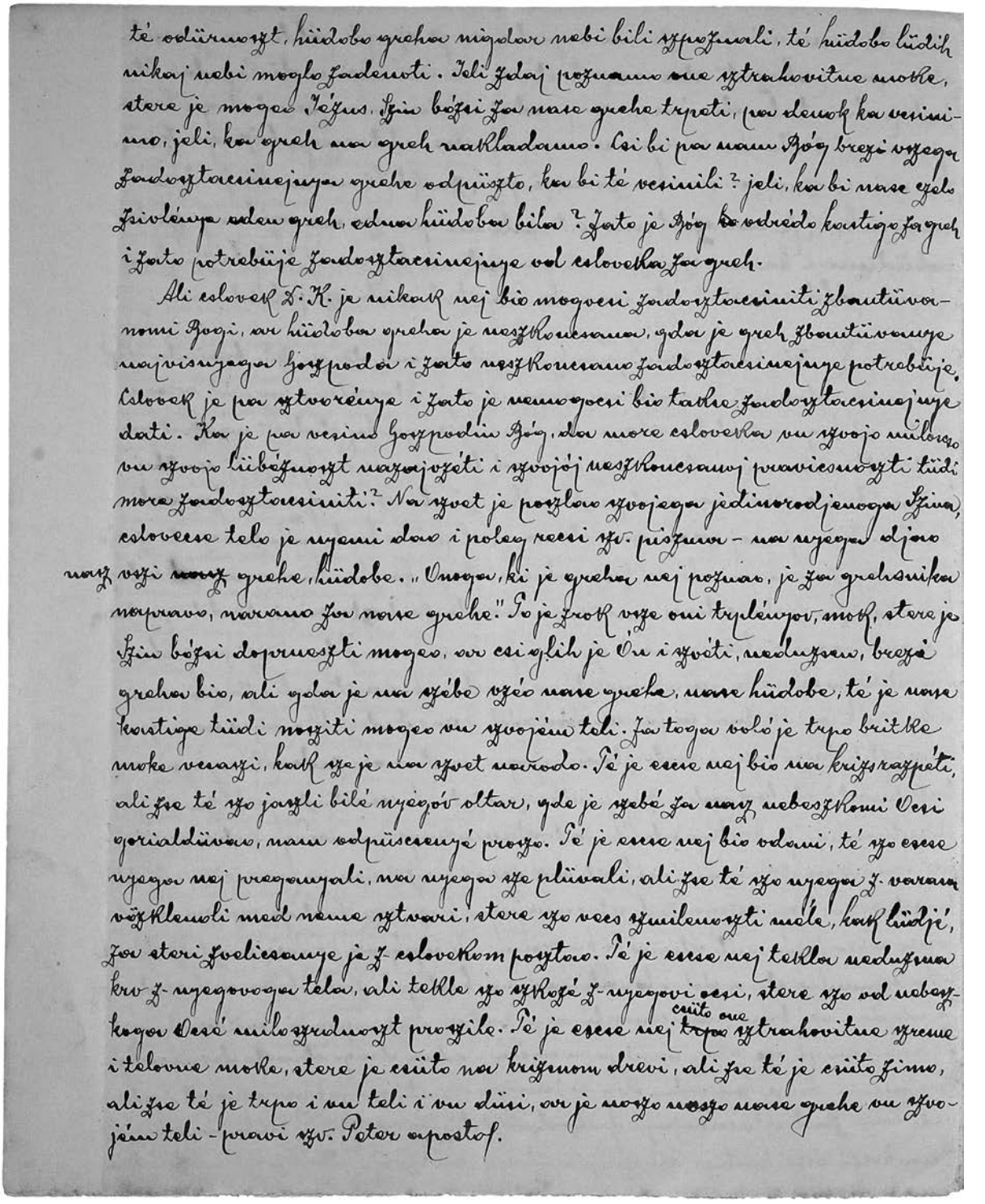

té odürnoszt, hüdobo grehov nigdar nebi bili szpoznali, té hüdobo hüdih nikaj nebi moglo zadenoti. Jeli zdaj poznamo one sztrahovitne moke, stere je mogeo Jézus, Szin bózsi za nasse greshe trpati, (na demok ka verimo, jeli, ka greh na greh nakladamo. Csi bi za nasa Bóg brezi vszega zadoszta-csinejnya greshe odpüszto, ka bi té verimili? jeli, ka bi nasse zselo szivlenya eden greh, edna hüdoba bila? Zato je Bóg ka odrédo kastigo za greh i zato potrebüje zadoszta-csinejnya od cslovéka za greh.

Ali cslovek Z. K. je nikak nej bio mogoci zadoszta-csiniti zbantüvanomi Bogi, ar hüdoba grehа je neszkoncsana, gda je greh zbantüvanye najvisnyega Gospoda i zato neszkoncsano zadoszta-csinejnye potrebüje. Cslovek je pa sztvorénye i zato je nemogoci bio take zadoszta-csinejnye dati. Ka je pa verno Gospodin Bóg, da more cslovéka po szvojo milosto po szvojo liibéznoszt nazaj vzéti i szvojoj neszkoncsanoj pravicsnoszti hüdi more zadoszta-csiniti? Na zvet je poszlao szvojega jédinorodjenoga Szina, cslovecse telo je nyemi dao i poleg reesi sz. piszma – na nyega djao vsze nase grehe, hüdobe. „Onoga, ki je grehа nej pozno, je za grehsnika napravo, navrano za nasse greshe." To je zrok vsze one trplenyov, moki, stere je Szin bózsi dopruneszti mogeo, ar csi eglih je Bra i szvéti, nedužan, brezi grehov bio, ali gda je na szébe vzéo nasse greshe, nasse hüdobe, té je nasa kastiga hüdi nozziti mogeo po szvojem teli. Za toga volo je trpo britke moke vecsazi, kak sze je na zvet narodo. Té je eesse nej bio na krizs razpéti, ali sze té szo jaszli bilé nyegov oltar, gde je szebé za nasz nebeszkomi Ocsi gorialdüvao, nam odpüscsenyé prosio. Té je eesse nej bio odani, té szo eesse nyega nej preganyali, na nyega sze plüvali, ali sze té szo nyega z-varana vöszklenoli med nasse sztvari, stere szo vecs szmilenoszti male, kak hüdjé, za stere Szocsesanye je z-cslovekom poszton. Té je eesse nej tekla nedužna kri z-nyegovoga tela, ali tekle szo szkoze z-nyegovi ocsi, stere szo od nebeszkoga Ocsé milosztnoszt proszile. Té je eesse nej trpo cziito one sztrahovitne szreme i telovne moke, stere je cziito na krizsnom drevi, ali sze té je cziito zimo, ali sze té je trpo i na teli i na düsi, ar je nosio nasse nase greshe na szvojem teli – pravi sz. Peter apostol.

té odürnost, hüdobo greha nigdar ne bi bili spoznali, té hüdobo lüdih nikaj ne bi moglo zadenoti. Jeli zdaj poznamo one strahovitne moke, štere je mogeo Jézuš, Sin bóži, za naše grehe trpeti, pa denok, ka včinimo, jeli, ka greh na greh nakladamo? Či bi pa nam Bóg brezi vsega zadostačinejnja grehe odpüsto, ka bi té včinili? Jeli, ka bi naše celo živlénje eden greh, edna hüdoba bila? Zato je Bóg odrédo kaštigo za greh i zato potrebüje zadostačinejnje od človeka za greh.

Ali človek, dragi krščeniki, je nikak nej bio mogoči zadostačiniti zbantüvanomi Bogi, ar hüdoba greha je neskončana, gda je greh zbantüvanje najvišnjega Gospoda, i zato neskončano zadostačinejnje potrebüje. Človek je pa stvorénje i zato je nemogoči bio takše zadostačinejnje dati. Ka je pa včino Gospodin Bóg, da more človeka vu svojo miloščo, vu svojo lübéznost nazajvzéti i svojój neskončanoj pravičnosti tüdi more zadostačiniti? Na svet je poslao svojega jedinorodjenoga Sina, človeče telo je njemi dao i, poleg reči svétoga pisma – na njega djao nas vsi grehe, hüdobe. *»Onoga, ki je greha nej poznao, je za grehšnika napravo, narano za naše grehe.«* To je zrok vse oni trplénjov, mok, štere je Sin bóži doprnesti mogeo, ar, čiglih je Ón i svéti, nedužen, brezi greha bio, ali gda je na sébe vzéo naše grehe, naše hüdobe, té je naše kaštige tüdi nositi mogeo vu svojém teli. Za toga voló je trpo britke moke včasi, kak se je na svet narodo. Té je ešče nej bio na križ razpéti, ali že té so jasli bilé njegóv oltar, gde je sebé za nas nebeskomi Oči gorialdüvao, nam odpüščenjé proso. Té je ešče nej bio odani, té so ešče njega nej preganjali, na njega se plüvali, ali že té so njega z varaša vözklenoli med neme stvari, štere so več smilenosti méle, kak lüdjé, za šteri zveličanje je z človekom postao. Té je ešče nej tekla nedužna krv z njegovoga tela, ali tekle so skozé z njegovi oči, štere so od nebeskoga Očé milosrdnost prosile. Té je ešče nej čüto one strahovitne srčne i telovne moke, štere je čüto na križnom drevi, ali že té je čüto zimo, ali že té je trpo i vu teli i vu düši, ar je noso naše grehe vu svojém teli – pravi svéti Peter apoštol.

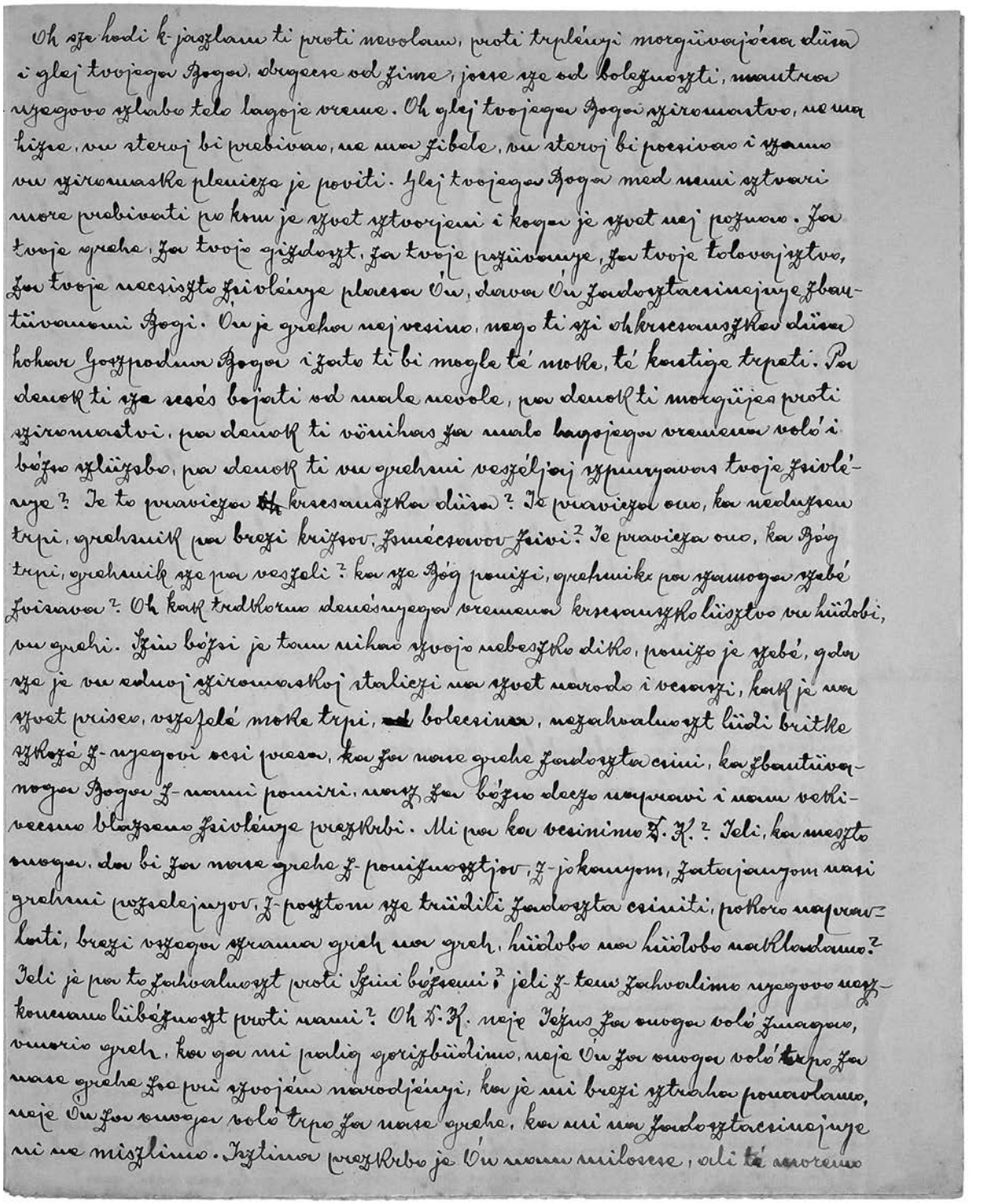

Oh sze hodi k-jaszlam ti proti nevolam, proti trplényi morgüvajócsa düsa i glej tvojega Zoga, obgecse od Zime, josse sze od bolezuozti, mautna vzegovo szlabo telo lagoje vrame. Oh glej tvojega Zoga sziromastvo, ne ma hizse, vu steroj bi prebivao, ne ma zibele, vu steroj bi poesivao i szpano vu sziromaske plenicza je poviti. Glej tvojega Zoga med nami sztvari more prebivati po kom je szvet sztvorjeni i kogav je szvet zaj pozuao. Za tvoje grehe, za tvoje gizdoszt, za tvoje pszüvanye, za tvoje tolovajsztvo, za tvoje necsiszto szivlénye plocsa Ov, dava Ov Zadoszta csinajoje zbantüvanomi Zogi. Ov je grehov nej vesino, nego ti szi ohkrsesanszkov düsa hohav Gozzpodna Zogov izato ti bi mogla té moke, té kastige trpeti. Za denok ti sze sesés bojati od male nevole, za denok ti morgüjes proti sziromastvi, za denok ti vönihas za male lagojega vremena volo i bózo szlüzsbo, za denok ti vu grehaui veszéljoj szpunyavas tvoje szivlénye? Je to pravicza ta krsesanszka düsa? Je pravicza ono, ka nedužen trpi, grehanik pa brezi krizov, fumécsanov zivi? Je pravicza ono, ka Zóg trpi, grehanik sze pa veszeli? ka sze Zóg ponizi, grehnike pa szamoga szebé zvisava? Oh kak trdkorno denásnyega vremena krsesanszko lüsztvo va hüdobi, vu grehi. Szin bózsi je tomu nihao zvoje nebeszko dilko, ponizo je szebé, gda sze je vu zadnoj sziromaskoj staliczi na szvet narodo i vesanzi, kak je na szvet prisao, vszefelé moke trpi, od bolecsinav, nezahvalnoszt lüdi britke szkuzé z-nyegovi ocsi prasa, ka za nase grehe Zadoszta csini, ka zbantüvanoga Zogov z-nami ponüri, nasz za bózo decso napravi i nam vekivecsno blazseno szivlénye prezkrbi. Mi pa ka vesinimo V. Sz.? Veli, ka megzto svoga, dav bi za nase grehe z-ponizuoszt jov, z-jokanyom, zatajanyom nasi grehaui pozsalejnyov, z-posztom sze trüdili Zadoszta csiniti, pokoro napravlati, brezi vszega szrama grehe na grehe, hüdobe na hüdobe nakkladamo? Veli je pa to zahvalnoszt proti Szini bózsemi? jeli z-tem zahvalimo nyegovo nazkoncsano libézuoszt proti nami? Oh V. Sz. noje Jézus za svoga volo Zmagov, vmorio greh, ka ga mi paliq gorizbüdimo, noje Ov za svoga volo trpo za nase grehe za pri szvojém narodjényi, ka je mi brezi sztrahov ponavlamo, noje Ov za svoga volo trpo za nase grehe, ka mi na Zadoszta csinajoje mi ne miszlimo. Izlima prezkrbo je Ov vsem milosese, oli té smrtenu

Oh, se hodi, k jaslam, ti, proti nevolam, proti trplénji morgüvajóča düša, i glej tvojega Boga, drgeče od zime, joče se od boleznosti, mantra njegovo slabo telo lagoje vreme. Oh, glej tvojega Boga siromaštvo, nema hiže, vu šteroj bi prebivao, nema zibele, vu šteroj bi počivao, i samo vu siromaške plenice je poviti. Glej tvojega Boga med [nemimi] stvari more prebivati, po kom je svet stvorjeni i koga je svet nej poznao. Za tvoje grehe, za tvojo gizdost, za tvoje psüvanje, za tvoje tolovajstvo, za tvoje nečisto živlénje plača Ón, dava Ón zadostačinejnje zbantüvanomi Bogi. Ón je greha nej včino, nego ti si, oh, krščanska düša, hohar Gospodna Boga i zato ti bi [mogla] té moke, té kaštige trpeti. Pa denok ti se ščéš bojati od male nevole, pa denok ti morgüješ proti siromaštvi, pa denok ti vönihaš za malo lagojega vremena voló i bóžo slüžbo, pa denok ti vu grehšni veséljaj spunjavaš tvoje živlénje? Je to pravica, krščanska düša? Je pravica ono, ka nedužen trpi, grehšnik pa brezi križov, žméčavov živi? Je pravica ono, ka Bóg trpi, grehšnik se pa veseli? Ka se Bóg ponizi, grehšnik pa samoga sebé zvišava? Oh, kak trdokorno denéšnjega vremena krščansko lüstvo vu hüdobi, vu grehi. Sin bóži je tam nihao svojo nebesko diko, ponizo je sebé, gda se je vu ednoj siromaškoj štalici na svet narodo, i včasi, kak je na svet prišeo, vsefelé moke trpi, bolečine, nezahvalnost lüdi britke skozé z njegovi oči preša, ka za naše grehe zadosta čini, ka zbantüvanoga Boga z nami pomiri, nas za bóžo deco napravi i nam vekivečno blaženo živlénje prezkrbi. Mi pa ka včinimo, dragi krščeniki? Jeli, ka mesto onoga, da bi za naše grehe z poniznostjov, z jokanjom, zatajanjom naši grehšni poželejnjov, z postom se trüdili zadosta činiti, pokoro napravlati, brezi vsega srama greh na greh, hüdobo na hüdobo nakladamo? Jeli je pa to zahvalnost proti Sini bóžemi? Jeli z tem zahvalimo njegovo neskončano lübéznost proti nami? Oh, dragi krščeniki, neje Jézuš za onoga voló zmagao, vmorio greh, ka ga mi palig gorizbüdimo, neje Ón za onoga voló trpo za naše grehe že pri svojém narodjénji, ka je mi brezi straha ponavlamo, neje Ón za onoga voló trpo za naše grehe, ka mi na zadostačinejnje ni ne mislimo. Istina, prezkrbo je Ón nam milošče, ali té moremo

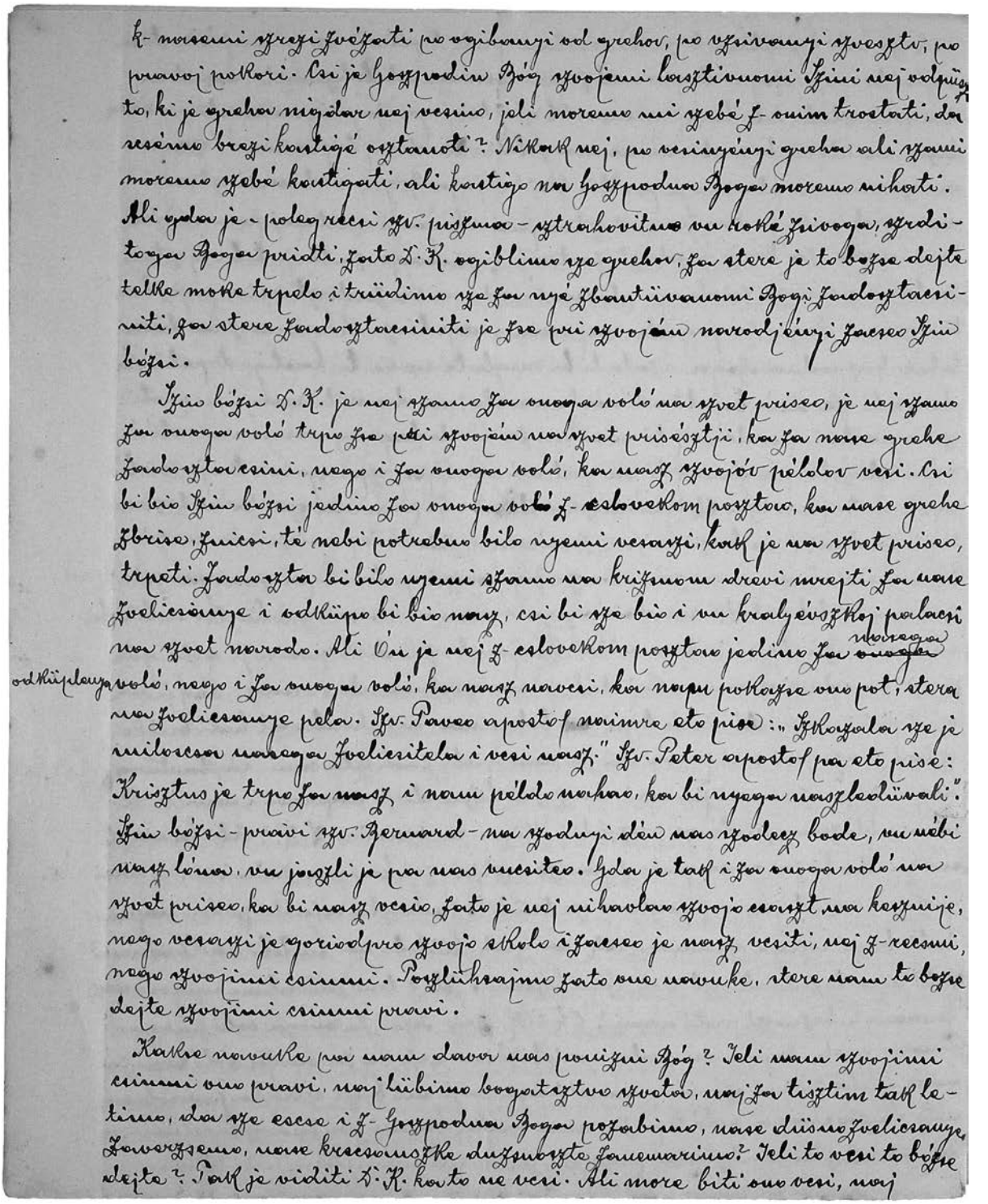

k- noseni vzrezi svéžati po vgibanyi od grehov, po vzrivanyi szvesztv, po pravoj pokori. Csi je Gozpodin Bóg vzvojemi lasztivnomi Szini nej odpüsztio to, ki je grehov nigdar nej vesino, jeli moremo mi zebé z- ovim troestati, da vesémo brezi kastigé oztanoti? Nikak nej, po vesinyényi grehov ali vzami moremo zebé kastigati, ali kastigo nov Gozpodnov Bogov moremo nihorti. Ali vzdan je - poleg recsi szv. piszmov - vztrahovitno vu kotéj zivoga, zredi-tocga Bogov priditi, zato Z. K. vgiblimo vze grehov, za stere je to bozse dejte telke motke trpelo i trüdimo vze za nyé zbantüvanomi Bogi zadoztaresiniti, za stere zadoztaresiniti je zse pri vzvojém navrodjényi zaeseo Szin bózsi.

Szin bózsi Z. K. je nej vzamo za onoga volé na zvet prisao, je nej vzamo za onoga volé trpo za vsi vzvojém na zvet prisésztji, ka za nase grehe zadoztaresini, nego i za onoga volé, ka nasz vzvojéh pélolov veri. Csi bi bio Szin bózsi jedino za onoga volé z- eslovekom pozztao, ka nase grehe zbriso, zmisi, te nebi potrabno bilo nyemi vesarzi, kak je na zvet prisao, trpeti. Zadoztao bi bilo nyemi szamo na krizmom drevi mrejti za nase zvelicsanye i odküpo bi bio nasz, csi bi vze bio i vu kralyévsztkoj palaczi na zvet narodo. Ali Ón je nej z- eslovekom pozztao jedino za onoga volé, nego i za onoga volé, ka nasz navesi, ka nam pokazse vno pot, stera na zvelicsanye pela. Szv. Pavao apostol noinve eto pise: „Zkazala vze je miloszesa nasega Zvelicsitela i veri nasz." Szv. Peter apostol pa eto pise: Kriszt(us) je trpo za nasz i nam példo nahao, ka bi nyega naszledüvali". Szin bózsi - pravi szv. Bernard - na vzodnyi dén nas vzodeez bode, na nébi nasz lóna, na jezli je za nas vucsitea. Zdan je tak i za onoga volé na zvet prisao, ka bi nasz vcsio, zato je nej nihavlao vzvojo esenyt na keszuije, nego vesarzi je gorivzdigno vzvojo zkrilo i zaeseo je nasz, vcsiti, nej z- recsmi, nego vzvojimi csinmi. Pozlühnajmo zato one navuke, stere nam to bozse dejte vzvojimi csinmi pravi.

Kakse navuke pa nam dasva nas poüczi Bóg? Jeli nam vzvojimi csinmi ono pravi, naj lübimo boogatsztvo vzveta, naj za tisztim tak le-timo, da vze esese i z- Gozpodnov Bogov pozabimo, nase düsno zvelicsanye zaveczsemo, nase kreszanszke duzsnoszte zanemarimo? Jeli to veri to bózse dejte? Tak je viditi Z. K. kaj to ne veri. Ali more biti ono veri, naj

k našemi srci zvézati po ogibanji od grehov, po vživanji svestv, po pravoj pokori. Či je Gospodin Bóg svojemi lastivnomi Sini nej odpüsto, ki je greha nigdar nej včino, jeli moremo mi sebé z onim troštati, da ščémo brezi kaštigé ostanoti? Nikak nej, po včinjénji greha ali sami moremo sebé kaštigati ali kaštigo na Gospodna Boga moremo nihati. Ali gda je – poleg reči svétoga pisma – strahovitno vu roké živoga, srditoga Boga pridti, zato, dragi krščeniki, ogiblimo se grehov, za štere je to bože dejte telke moke trpelo, i trüdimo se za njé zbantüvanomi Bogi zadostačiniti, za štere zadostačiniti je že pri svojém narodjénji začeo Sin bóži.

Sin bóži, dragi krščeniki, je nej samo za onoga voló na svet prišeo, je nej samo za onoga voló trpo že pri svojém na svet prišéstji, ka za naše grehe zadosta čini, nego i za onoga voló, ka nas svojóv példov vči. Či bi bio Sin bóži jedino za onoga voló z človekom postao, ka naše grehe zbriše, zniči, té ne bi potrebno bilo njemi včasi, kak je na svet prišeo, trpeti. Zadosta bi bilo njemi samo na križnom drevi mrejti za naše zveličanje, i odküpo bi bio nas, či bi se bio i vu kraljévskoj palači na svet narodo. Ali Ón je nej z človekom postao jedino za našega odküplenja voló, nego i za onoga voló, ka nas navči, ka nam pokaže ono pot, štera na zveličanje pela. Svéti Paveo apoštol najmre eto piše: *»Skazala se je milošča našega Zveličitela i vči nas.«* Svéti Peter apoštol pa eto piše: *»Kristuš je trpo za nas i nam példo nahao, ka bi njega nasledüvali.« »Sin bóži«* – pravi svéti Bernard – *»na sodnji dén naš sodec bode, vu nébi nas lóna, vu jasli je pa naš vučiteo.«* Gda je tak i za onoga voló na svet prišeo, ka bi nas včio, zato je nej nihavlao svojo čast na kesnije, nego včasi je goriodpro svojo školo i začeo je nas včiti, nej z rečmi, nego svojimi činmi. Poslühšajmo zato one navuke, štere nam to bože dejte svojimi činmi pravi.

Kakše navuke pa nam dava naš ponizni Bóg? Jeli nam svojimi činmi ono pravi, naj lübimo bogatstvo sveta, naj za tistim tak letimo, da se ešče i z Gospodna Boga pozabimo, naše düšno zveličanje zavržemo, naše krščanske dužnoste zanemarimo? Jeli to vči to bóže dejte? Tak je viditi, dragi krščeniki, ka to ne vči. Ali morebiti ono vči, naj

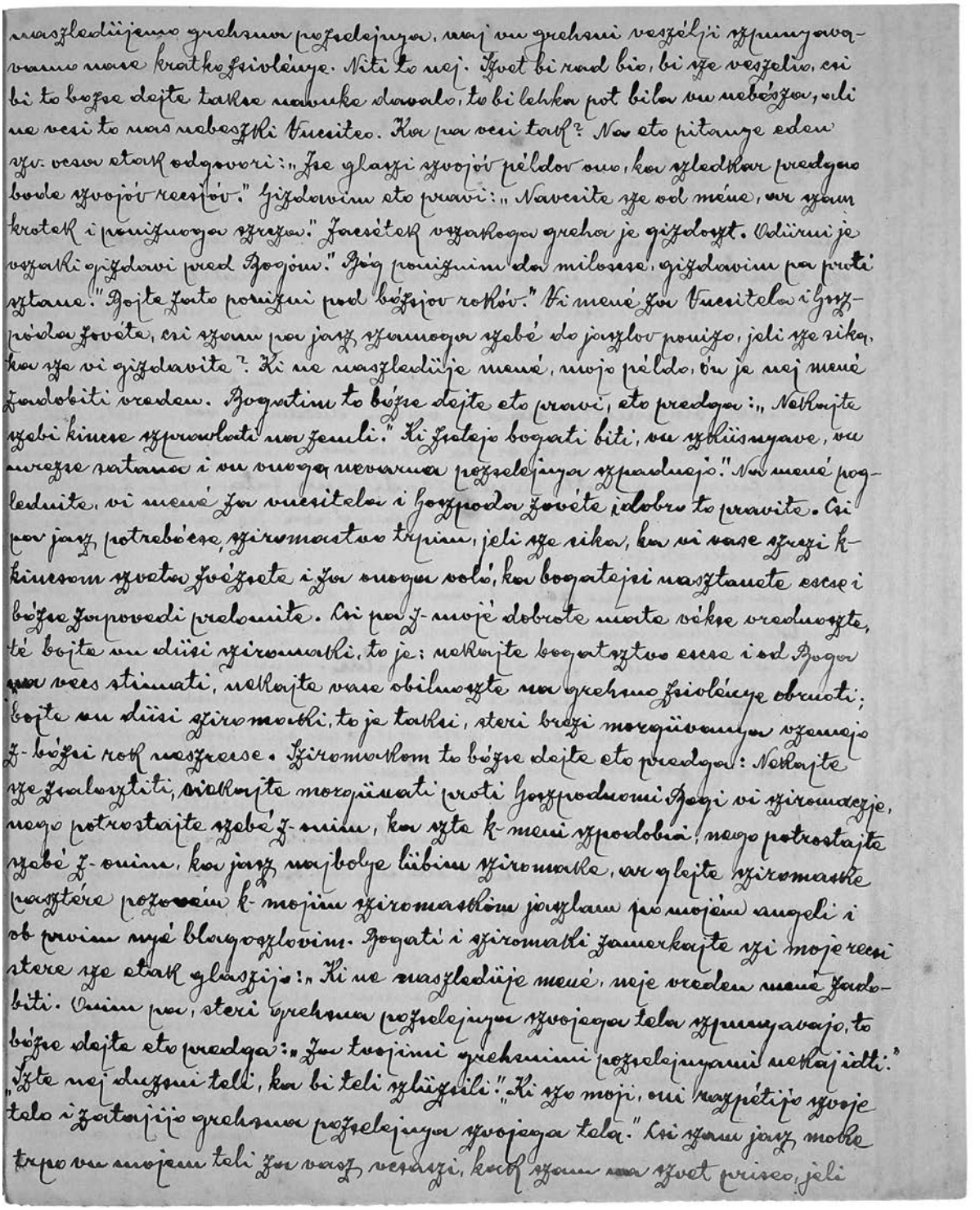

nasledüjemo grehšna poželejnja, naj vu grehšni vesélji [spunjavamo] naše kratko živlénje. Niti to nej. Svet bi rad bio, bi se veselio, či bi to bože dejte takše navuke davalo, to bi lehka pot bila vu nebésa, ali ne vči to naš nebeski Vučiteo. Ka pa vči tak? Na eto pitanje eden svéti oča etak odgovori: *»Že glasi svojóv példov ono, ka sledkar predgao bode svojóv rečjóv.«* Gizdavim eto pravi: *»Navčite se od méne, ar sam krotek i poniznoga srca. Začétek vsakoga greha je gizdost. Odürni je vsaki gizdavi pred Bogom. Bóg poniznim da milošče, gizdavim pa proti stane. Bojte zato ponizni pod bóžjov rokóv. Vi mené za Vučitela i Gospóda zovéte, či sam pa jas samoga sebé do jaslov ponizo, jeli se šika, ka se vi gizdavite? Ki ne nasledüje mené, mojo példo, ón je nej mené zadobiti vreden.«* Bogatim to bóže dejte eto pravi, eto predga: *»Nekajte sebi kinče spravlati na zemli. Ki želejo bogati biti, vu skušnjave, vu mreže šatana i vu vnoga nevarna poželejnja spadnejo. Na mené poglednite, vi mené za vučitela i Gospoda zovéte i dobro to pravite. Či pa jas potrebóče, siromaštvo trpim, jeli se šika, ka vi vaše srci k kinčom sveta zvéžete i za onoga voló, ka bogatejši nastanete, ešče i bóže zapovedi prelomite. Či pa z mojé dobrote mate vékše vrednoste, té bojte vu düši siromaki, to je: nekajte bogatstvo ešče i od Boga na več štimati, nekajte vaše obilnoste na grehšno živlénje obrnoti; bojte vu düši siromaški, to je takši, šteri brezi morgüvanja vzemejo z bóži rok nesreče.«* Siromakom to bóže dejte eto predga: *»Nekajte se žalostiti, nekajte morgüvati proti Gospodnomi Bogi, vi, siromacje, nego potroštajte sebé z onim, ka ste k meni spodobni, nego potroštajte sebé z onim, ka jas najbolje lübim siromake, ar glejte, siromaške pastére pozovém k mojim siromaškim jaslam po mojém angeli i obprvim njé blagoslovim.«* Bogati i siromaki, zamerkajte si moje reči, štere se etak glasijo: *»Ki ne nasledüje mené, neje vreden mené zadobiti.«* Onim pa, šteri grehšna poželejnja svojega tela spunjavajo, to bóže dejte eto predga: *»Za tvojimi grehšnimi poželejnjami nekaj idti.« »Ste nej dužni teli, ka bi teli služili.« »Ki so moji, oni razpétijo svoje telo i zatajijo grehšna poželejnja svojega tela.« »Či sam jas moke trpo vu mojem teli za vas včasi, kak sam na svet prišeo, jeli*

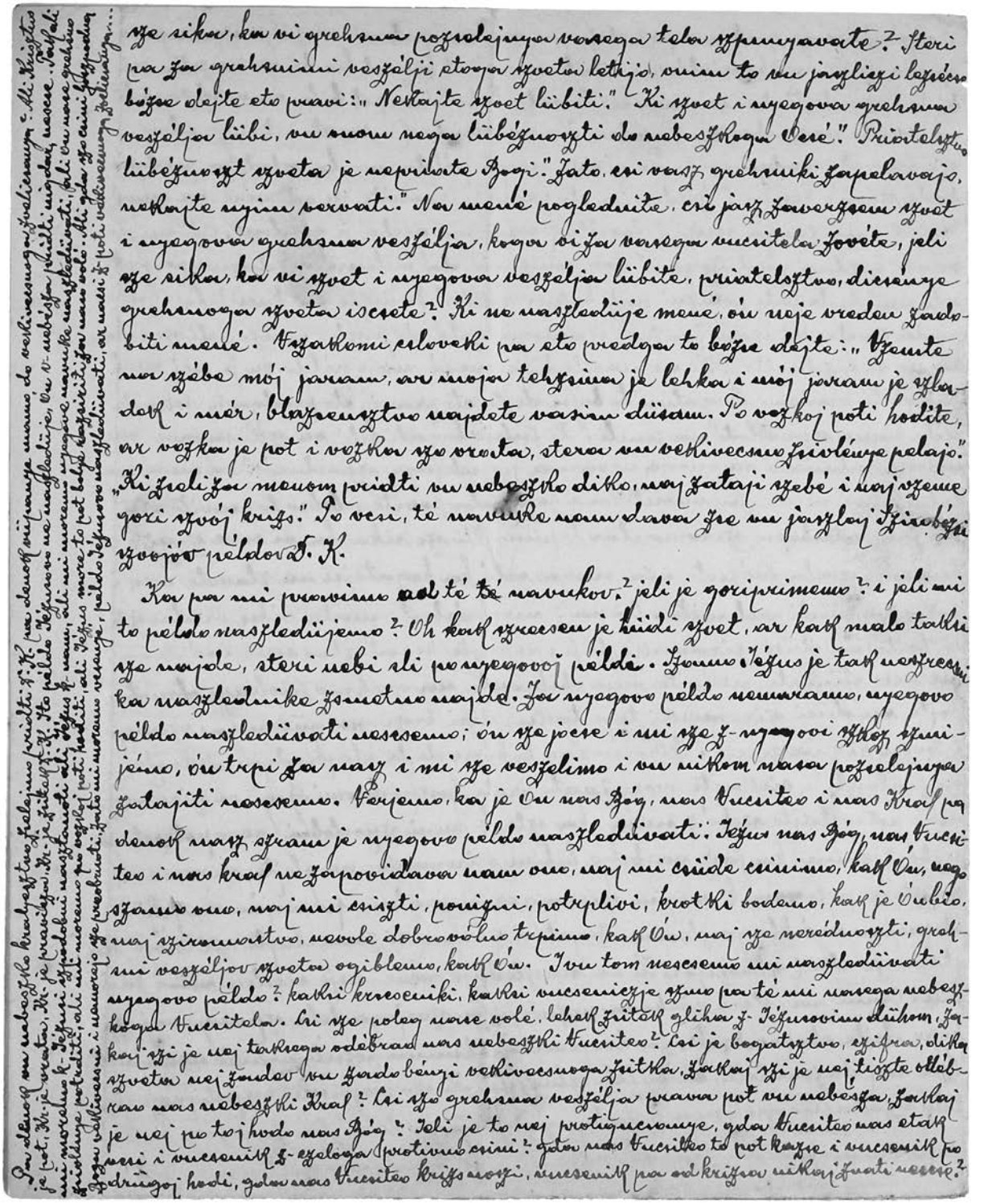

se šika, ka vi grehšna poželejnja vašega tela spunjavate?« Šteri pa za grehšnimi vesélji etoga sveta letijo, onim to vu jaslici ležéče bóže dejte eto pravi: *»Nekajte svet lübiti. Ki svet i njegova grehšna vesélja lübi, vu onom nega lübéznosti do nebeskoga Očé. Prijatelstvo lübéznost sveta je [neprijateo] Bogi. Zato, či vas grehšniki zapelavajo, nekajte njim vervati. Na mené poglednite, či jas zavržem svet i njegova grehšna vesélja, koga vi za vašega vučitela zovéte, jeli se šika, ka vi svet i njegova vesélja lübite, prijatelstvo, dičénje grehšnoga sveta iščete? Ki ne nasledüje mené, ón neje vreden zadobiti mené.«* Vsakomi človeki pa eto predga to bóže dejte: *»Vzemte na sébe mój jaram, ar moja tehžina je lehka i mój jaram je sladek i mér, blaženstvo najdete vašim düšam. Po vozkoj poti hodite, ar vozka je pot i vozka so vrata, štera vu vekivečno živlénje pelajo. Ki želi za menom pridti vu nebesko diko, naj zataji sebé i naj vzeme gori svój križ.«* To vči, té navuke nam dava že vu jaslaj Sin bóži svojóv példov, dragi krščeniki.

Ka pa mi pravimo od té navukov? Jeli je goriprimemo? I jeli mi to példo nasledüjemo? Oh, kak srečen je hüdi svet, ar kak malo takši se najde, šteri ne bi šli po njegovoj példi. Samo Jézuš je tak nesrečni, ka naslednike žmetno najde. Za njegovo példo ne maramo, njegovo példo nasledüvati neščemo; ón se joče i mi se z njegovi skoz smijémo, ón trpi za nas i mi se veselimo i vu nikom naša poželejnja zatajiti neščemo. Verjemo, ka je Ón naš Bóg, naš Vučiteo i naš Kral, pa denok nas sram je njegovo példo nasledüvati. Jézuš, naš Bóg, naš Vučiteo i naš kral ne zapovidava nam ono, naj mi čüde činimo kak Ón, nego samo ono, naj mi čisti, ponizni, potrplivi, krotki bodemo, kak je Ón bio, naj siromaštvo, nevole dobrovólno trpimo kak Ón, naj se nerédnosti, grehšni veséljov sveta ogiblemo kak Ón. I vu tom neščemo mi nasledüvati njegovo példo? Kakši krščeniki, kakši vučenicje smo pa té mi našega nebeskoga Vučitela? Či se poleg naše volé lehek žitek gliha z Jézušovim dühom, zakaj si je nej takšega odébrao naš nebeski Vučiteo? Či je bogatstvo, cifra, dika sveta nej zadev vu zadobénji vekivečnoga žitka, zakaj si je nej tiste odébrao naš nebeski Kral? Či so grehšna vesélja prava pot vu nebésa, zakaj je nej po toj hodo naš Bóg? Jeli je to nej protigučanje, gda Vučiteo nas etak vči i vučenik zceloga protivno čini? Gda naš Vučiteo to pot kaže i vučenik po drügoj hodi, gda naš Vučiteo križ nosi, vučenik pa od križa nikaj znati nešče?

Pa denok vu nebesko kraljestvo želejmo pridti, dragi krščeniki, pa denok vüpanje mamo do vekivečnoga zveličanja? Ali Kristuš je pot, Kristuš je vrata, Kristuš je pravica, Kristuš je žitek, dragi krščeniki. Što példo Jézušovo ne nasledüje, Ón v nebésa pridti nigdar nešče. Tak, ali mi moremo k Jézuši spodobni nastanoti ali Jézuš k nam, ali mi moremo njegove navuke nasledüvati ali Ón naše grehšno živlénje potrditi, ali mi moremo po vozkoj poti hoditi ali Jézuš more to pot bolje razširiti za našo voló. Ali gda so čini Gospodna Boga vekivečni i ne morejo se preobrnoti, zato mi moremo včenjé, példo Jézušovo nasledüvati, ar načі z poti vekivečnoga zveličanja …[61]

[61] Zapisano na margini.

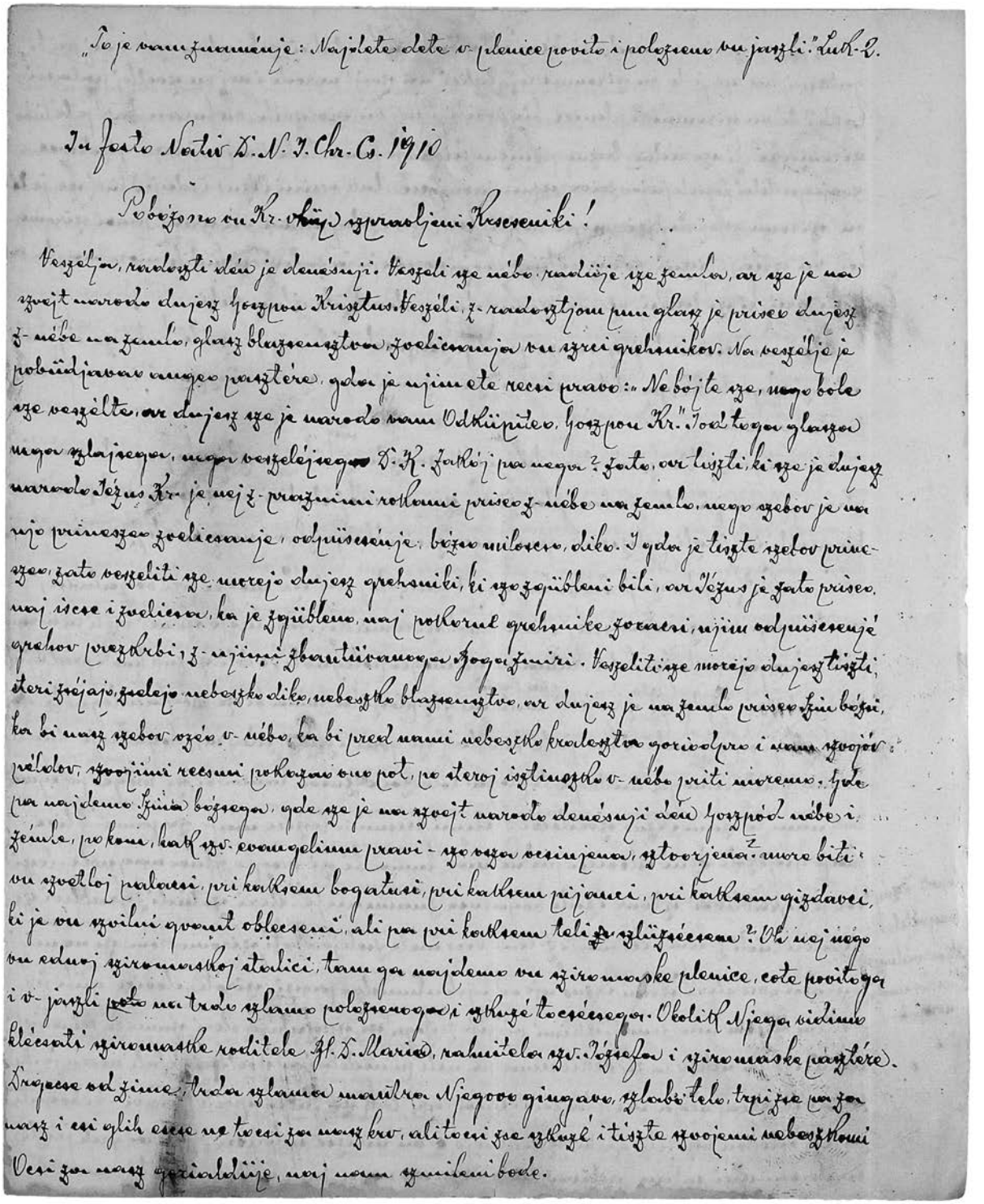

„To je vam znamenje: Najdete dete v plenice povito i položeno vu jaszli." Luk. 2.

Na fosto Noviv D. N. J. Chr. C. 1910

Pobožno vu Kr. [illegible] szpravlyeni Keresenski!

Veszélje, radoszti dén je denésnji. Veszeli sze nébo, raduje sze zemla, ar sze je na szvejt narodo dnjesz Jezpon Krisztus. Veszéli z radoszti jom pun glasz je prisel dnjesz z nébe na zemlo, glasz blazenszt[illegible], zoelicsanja vu szrci grehnikov. Na veszélje je pobüdjavao mnogo pasztére, gdov je njim ete recsi pravo: „Ne bójte sze, nego bote sze veszélte, ar dnjesz sze je narodo vam Odküpitev, Jezpon Kr." Tod togov glasza nego szlajsega, nego veszelejsega D. K. Zatkoj pa nego 2 zato, ar tiszti, ki sze je dnjesz narodo Jézus Kr. je nej z praznimi rokami prisez z nébe na zemlo, nego szebov je na nyo prinesszo zoelicsanje, odpüscsanje, bózo milosczo, dikso. I gdov je tiszte szebov prinesszo, zato veszeliti sze morejo dnjesz grehsniki, ki szo zgübleni bili, ar Jézus je zato prisao, naj isesze i zoelicsao, ka je zgübleno, naj pokoral grehnike zovaesi, njim odpüscsenjé grehov prezrbi, z njimi zbaranüvanoga Jezuszmiri. Veszelitisze morejo dnjesz tiszti, steri zréjajo, zselejo nebeszko dikso, nebeszko blazenszt[illegible], ar dnjesz je na zemlo prisao Sin bózji, ka bi nasz szebov vzéo v nébo, ka bi pred nami nebeszko kraloszt[illegible] gorivodpro i nam szvojov pálodov szvojimi recsmi pokazao ono pot, po steroj isztinoszko v nébo priti moremo. Jdte pa najdemo Sina bózjega, gdesze je na szvejt narodo denésnji dén Jezpod nébe i zemle, po kom, kak szv. evangelium pravi - sze szega vesinjena, sztvorjena 2 more biti: ne szvetloj palaczi, pri kakssem bogatasi, pri kakssem pijanci, pri kakssem gizdavci, ki je ne szvilni gvant obleczeni, ali pa pri kakssem teli je szlüzsécsem 2. Vk naj nego ne edno sziromaskoj stalici, tam ga najdemo ne sziromaske plenice, cote povitoga i v jaszli pote na trdo szlamo polozsenoga i szkuzé tocsécsega. Okolik Njega vidimo klécsati sziromaszke roditele Szl. D. Marieo, rakmicelov szv. Józefov i sziromaske pasztére. Dragesze od zime, trda szlamca mantrov Njegovo gingavo, szlabo tele, trpi sze na zoo mraz i esi glih esze ne tocsi zov mrzkro, ali tocsi sze szkuzé i tiszte szvojemi nebeszkomi Veri zov mraz spozivlivije, naj nam szmileni bode.

BOŽIČ
(25. 12. 1910, ČRENŠOVCI)

DPa134

»To je vam znaménje: Najdete dete, v plenice povito i položeno vu jasli.« Luk. 2.

In festo Nativ D. N. J. Chr. Cs. 1910

Pobóžno vu Kristuši vküpspravljeni krščeniki!

Vesélja, radosti dén je denéšnji. Veseli se nébo, radüje se zemla, ar se je na svejt narodo dnjes Gospon Kristuš. Veséli, z radostjom pun glas je prišeo dnjes z nébe na zemlo, glas blaženstva, zveličanja vu srci grehšnikov. Na vesélje je pobüdjavao angeo pastére, gda je njim ete reči pravo: *»Ne bójte se, nego bole se vesélte, ar dnjes se je narodo vam Odküpiteo, Gospon Kristuš.«* I od toga glasa nega slajšega, nega vesélejšega, dragi krščeniki. Zakój pa nega? Zato, ar tisti, ki se je dnjes narodo, Jézuš Kristuš, je nej z praznimi rokami prišeo z nébe na zemlo, nego sebov je na njo prineseo zveličanje, odpüščénje, bóžo miloščo, diko. I gda je tiste sebov prineseo, zato veseliti se morejo dnjes grehšniki, ki so zgübleni bili, ar Jézuš je zato prišeo, naj išče i zveliča, ka je zgübleno, naj pokorne grehšnike zvrači, njim odpüščenjé grehov prezkrbi, z njimi zbantüvanoga Boga zmiri. Veseliti se morejo dnjes tisti, šteri žéjajo, želejo nebesko diko, nebesko blaženstvo, ar dnjes je na zemlo prišeo Sin bóži, ka bi nas sebov vzéo v nébo, ka bi pred nami nebesko kralestvo goriodpro i nam svojóv példov, svojimi rečmi pokazao ono pot, po šteroj istinsko v nébo priti moremo. Gde pa najdemo Sina bóžega, gde se je na svejt narodo denéšnji dén Gospód nébe i zémle, po kom, kak svéti evangelium pravi – so vsa včinjena, stvorjena? Morebiti vu svetloj palači, pri kakšem bogatuši, pri kakšem pijanci, pri kakšem gizdavci, ki je vu svilni gvant oblečeni, ali pa pri kakšem teli slüžéčem? Oh, nej, nego vu ednoj siromaškoj štalici, tam ga najdemo vu siromaške plenice, cote povitoga i v jasli na trdo slamo položenoga, i skuzé točéčega. Okolik Njega vidimo kléčati siromaške roditele, Blaženo Devico Marijo, rahnitela, svétoga Józefa, i siromaške pastére. Drgeče od zime, trda slama mantra Njegovo gingavo, slabo telo, trpi že pa za nas i čiglih ešče ne toči za nas krv, ali toči že skuzé, i tiste svojemi nebeskomi Oči za nas gorialdüje, naj nam smileni bode.

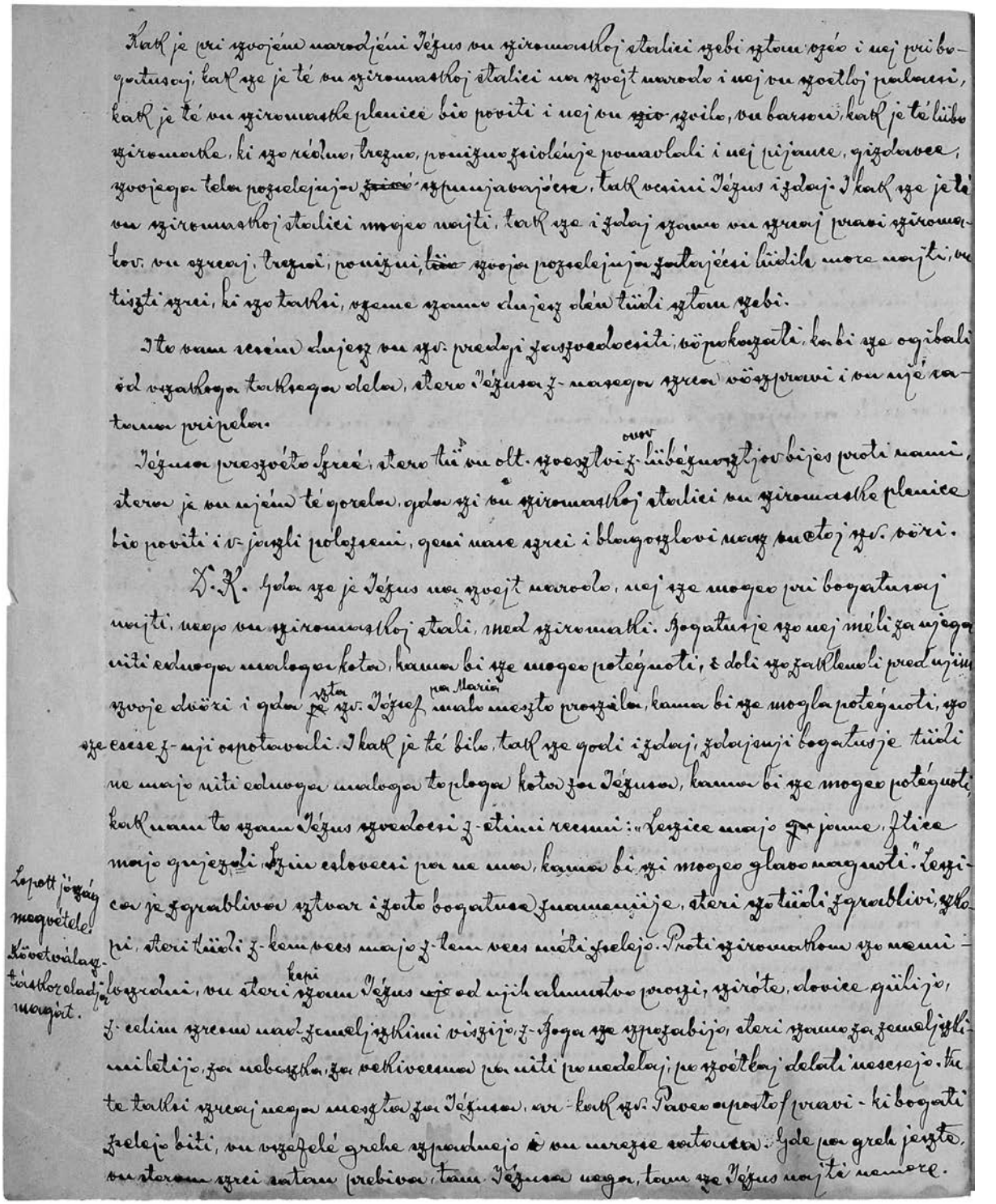

Kak je vri szvojému narodjéni Jézus vu sziromashtoj stalici szebi sztom széo i nej pri bogatusoj, kak sze je té vu sziromashtoj stalici na szvejt narodo i nej vu szoetloj palaci, kak je té vu sziromashte plenice bio poviti i nej vu szio szvilo, vu barsov, kak je té lübo sziromashe, ki szo rédko, brezno, ponizno sziolénje pomavlali i nej pijance, gizdavce, szvojega tela pozelejnjov ~~zmé~~ szpunjavajóce, tak vcsini Jézus i zdaj. I kak sze je té vu sziromashtoj stalici mogeo najti, tak sze i zdaj szamo vu szreaj pravi sziromashov. vu szreaj, trezni, ponizni, ~~tém~~ szvoja pozelejnja zatajéesi lüdih more najti, ve tiszti szrci, ki szo tashi, szame szamo dnjesz oléw tüdi sztom szebi.

Ite vam recsém dnjesz vu szv. predaji szzvedocsiti, vö pokazati, ka bi sze ogibali od vszakoga tashtega dela, sztero Jézusa z-nasega szrca vöszprovi i vu nje ratanm prijelav.

Jézusa preszvéto Szrcé, sztero tü vu olt. szvoszlovi z-lübéznostjov bijes proti nami, sterov je vu njém té gorelov, gda szi vu sziromashtoj stalici vu sziromashe plenice bio poviti i v-jaszli polozseni, gori nase szrci i blagoszlovi nasz vu etoj szv. vöri.

V.K. Gda sze je Jézus na szvejt narodo, nej sze mogeo pri bogatusoj najti, nego vu sziromashtoj stali, med sziromashi. Bogatusje szo nej méliza njégo niti edno mesto, kama bi sze mogeo poteégnoti, i doli szo zaklenoli pred njim szvoje dvéri i gda je ~~szta~~ szv. Józef na Mária malo mesztо proszila, kama bi sze mogla poteégnoti, szo sze esese z-nji oszpotavali. I kak je té bilo, tak sze godi i zdaj, zolojszuji bogatusje tüdi ne majo niti edno mesto toplega kotov za Jézusa, kama bi sze mogeo poteégnoti, kak nam to szam Jézus szvedocsi z-etimi recsmi: »Leszice majo ~~gn~~ jame, ftice majo grnjezda, Szin esloveczi pa ne ma, kama bi szi mogeo glavo nagnoti.« Leszica je zgrablivo sztvar i zato bogatusa znamenüje, steri szo tüdi zgrablivi, szlopri, steri tüdi z-kem vecs majo z-tem vecs méti zselejo. Proti sziromashom szo nami – bozsedni, vu steri ~~szom~~ kepi Jézus nje od nji hi almustvo prosi, szirote, dovice gülijo, z-celim szrcom nad zemelszkimi vicsijo z-zsega sze vzrazabijo, steri szamo za zemelszke miletijo, za nebosztvo, za vekivecsno pa niti pa nedelaj, pa szvetkaj delati nescejo. Ite te tashi szrcaj nasega mesztа za Jézusa, ar – kak szv. Pavel apostol pravi – ki bogati zselejo biti, vu vszakele grehe szpadnejo i vu nareze satanove. Gde pa greha jeszte, vu sterom szrci satan prebiva, tam Jézusa nega, tam sze Jézus najti nemore.

Lepott jézsáj nagvétele! Követválaztiástkor eladja magát.

Kak je pri svojém narodjénji Józuš vu siromaškoj štalici sebi stan vzéo i nej pri bogatušaj, kak se je té vu siromaškoj štalici na svejt narodo i nej vu svetloj palači, kak je té vu siromaške plenice bio poviti i nej vu svilo, vu baršon, kak je té lübo siromake, ki so rédno, trezno, ponizno živlénje ponavlali i nej pijance, gizdavce, svojega tela poželejnja spunjavajóče, tak včini Józuš i zdaj. I kak se je té vu siromaškoj štalici mogeo najti, tak se i zdaj samo vu srcaj pravi siromakov, vu srcaj trezni, ponizni, svoja poželejnja zatajéči lüdih more najti, vu tisti srci, ki so takši, vzeme samo dnjesdén tüdi stan sebi.

I to vam ščém dnjes vu svétoj predgi zasvedočiti, vöpokazati, ka bi se ogibali od vsakoga takšega dela, štero Józuša z našega srca vöspravi i vu njé šatana pripela.

Józuša presvéto Srcé, štero tü vu oltarskom svestvi z onov lübéznostjov biješ proti nami, štera je vu njém té gorela, gda si vu siromaškoj štalici vu siromaške plenice bio poviti i v jasli položeni, geni naše srci i blagoslovi nas vu etoj svétoj vöri.

Dragi krščeniki. Gda se je Józuš na svejt narodo, nej se mogeo pri bogatušaj najti, nego vu siromaškoj štali, med siromaki. Bogatušje so nej méli za njega niti ednoga maloga kota, kama bi se mogeo potégnoti, i doli so zaklenoli pred njim svoje dvöri, i gda sta svéti Józef pa Marija malo mesto prosila, kama bi se mogla potégnoti, so se ešče z nji ošpotavali. I kak je té bilo, tak se godi i zdaj, zdajšnji bogatušje tüdi ne majo niti ednoga maloga toploga kota za Józuša, kama bi se mogeo potégnoti, kak nam to sam Józuš svedoči z etimi rečmi: *»Lesice majo jame, ftice majo gnjezdi, Sin človeči pa ne ma, kama bi si mogeo glavo nagnoti.«*[62] Lesica je zgrabliva stvar i zato bogatuše znamenüje, šteri so tüdi zgrablivi, skopi, šteri tüdi z kem več majo, z tem več méti želejo. Proti siromakom so nemilosrdni, vu šteri kepi sam Józuš od njih almuštvo prosi, siróte, dovice gülijo, z celim srcom nad zemeljskimi visijo, z Boga se spozabijo, šteri samo za zemeljskimi letijo, za nebeska, za vekivečna pa niti po nedelaj, po svétkaj delati neščejo. Vu te takši srcaj nega mesta za Józuša, ar – kak svéti Paveo apoštol pravi – *»ki bogati želejo biti, vu vsefelé grehe spadnejo i vu mreže šatana«*. Gde pa greh jeste, vu šterom srci šatan prebiva, tam Józuša nega, tam se Józuš najti ne more.

---

[62] Na levi margini je avtor dodal madžarsko pripombo: »Lopott jószág megvétele. Követválasztáskor eladja magát.« 'Nakup ukradenega blaga/živine. Ob volitvah poslanca se proda.' Zapis se vsebinsko navezuje na kritiko bogatašev (prim. mesto v pridigi: »Lesica je zgrabliva stvar /…/ šteri tüdi z kem več majo, z tem več méti želejo.«). Besedilo izrecno omenja prodajanje osebne integritete ali imena za materialno korist; glede na čas nastanka (1910) opomba verjetno odseva družbeno aktualno temo korupcije v volilnem sistemu ogrskega parlamenta pred prvo svetovno vojno.

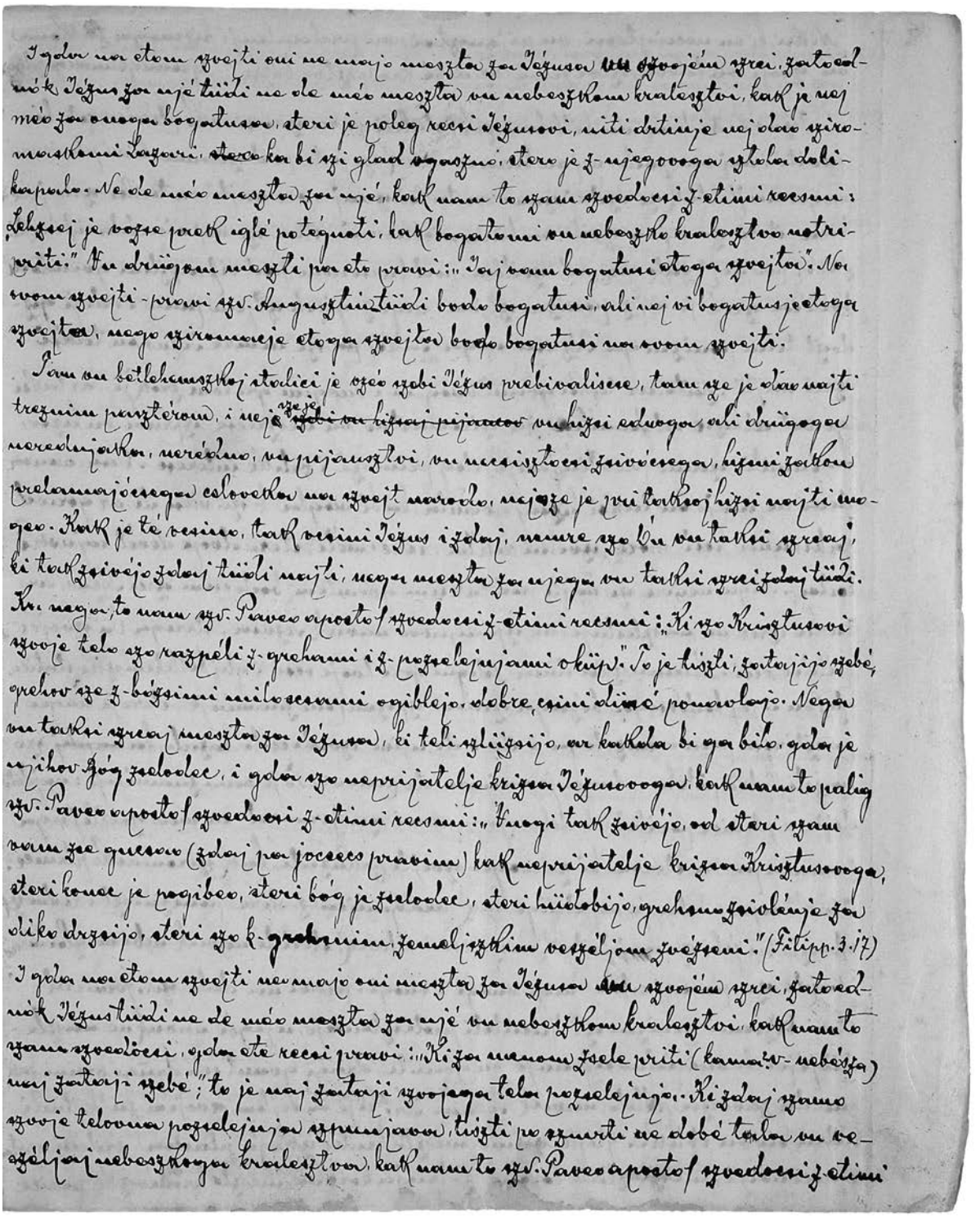

I gdar nar etom szvejti oni ne majo meszto zse Jézusov ~~ozvojém~~ szrei, zato ednák Jézus zse nyé tüdi ne de néo meszto vu nebeszkom kralesztvi, kak je nej néo zse onoga bogatuson, steri je poleg recsi Jézusovi, niti drtinje nej dano sziromastnami Lazari, sterco kar bi szi glad ogasno, steri je z-nyegovoga sztola dolikapado. Ne de néo meszto zse nyé, kak nam to szam szvedoesi z-etimi recsmi: „Lehkssej je vozze prtk iglé potégneti, kak bogatomi vu nebeszko kralesztvo notrivriti." Vu drügom meszti pa eto pravi: „Vaj vam bogatimi etoga szvejta". Nar svom szvejti - pravi szv. Augusztin tüdi bode bogatusi, ali nej vi bogatus je etoga szvejta, nego szirommeje etoga szvejta bodo bogatusi nar svom szvejti.

Sam vu betlehemszkoj stolici je ozéo szebi Jézus prebivalisce, tam sze je dav majti trezsim pasztérov, i nej ~~szebi~~ szeje ~~szebi vu hisaj prijatelov~~ vu hizsi zdravoga, ali drügoga nerodenjotka, nerédno, vu prijanszkvi, vu necsisztoesi zsivécsega, kisemi zsotkov prelamajócsega csloveka nar szvejt narodo, nejsze je pri kakvoj hizsi majti nogeo. Kak je té resino, tak resimi Jézus izdaj, nemre szo bi vu takisi szrcaj, ki tak zsivéjo zdaj tüdi majti, nego meszto zse nyega vu takisi szrca zdaj tüdi. Kr. nagon, to nam szv. Pavec apostol szvedoesi z-etimi recsmi: „Ki szo Krisztusovi szvoje telo szo razpéli z-grehami i z-pozselejenjami oküp". To je tiszti, zsotavijo szebé, grehov sze z-bógsimi milocsesmi ogiblejo, dobre csini csimé pomnozsijo. Nego vu takisi szrcaj meszto zse Jézusov, ki teli szlüzsijo, vu kakvola bi ga bilo, gdar je nyihov Bóg zselodec, i gdar szo nepriatelje krizsa Jézusovoga, kak nam to psalig szv. Pavec apostol szvedoesi z-etimi recsmi: „Vnogi tak zsivéjo, od steri szam vam zse gucsao (zdaj pa jocsecs pravim) kak nepriatelje krizsa Krisztusovoga, steri konec je pogibec, steri bóg je zselodec, steri hüdobijo, grehom zsivlenje zse oliko drzsijo, steri szo k-grehnim zemelj sztim veszeljom zsészeni." (Filipp. 3.17)

I gdar nar etom szvejti ne majo oni meszto zse Jézusov ~~nar~~ szvojém szrci, zato ednák Jézus tüdi ne de néo meszto zse nyé vu nebeszkom kralesztvi, kak nam to szam szvedoesi, gdar ete recsi pravi: „Ki zse nam vsze zsele priti (kamaj v- nebésza) naj zataji szebé"; to je naj zataji szvojega telesa pozselejenje. Ki zdaj szamo szvoje telo nam pozselejenje szpunjavao, tiszti po szmrti ne dobé tela na vecsélnoj nebeszkoga kralesztva, kak nam to szv. Pavec apostol szvedoesi z-etimi

I gda na etom svejti oni nemajo mesta za Jézuša vu svojém srci, zato ednók Jézuš za njé tüdi nede méo mesta vu nebeskom kralestvi, kak je nej méo za onoga bogatuša, šteri je, poleg reči Jézušovi, niti drtinje nej dao siromaškomi Lazari, štero, ka bi si glad vgasno, štero je z njegovoga stola dolikapalo. nede méo mesta za njé, kak nam to sam svedoči z etimi rečmi: *»Lehžej je vože prek iglé potégnoti, kak bogatomi vu nebesko kralestvo notripriti.«* Vu drügom mesti pa eto pravi: *»Jaj vam, bogatuši etoga svejta.« »Na ovom svejti«* – pravi svéti Augustin – *»tüdi bodo bogatuši, ali nej vi bogatušje etoga svejta, nego siromacje etoga svejta bodo bogatuši na ovom svejti.«*

Tam vu betlehemskoj štalici je vzéo sebi Jézuš prebivališče, tam se je dao najti treznim pastérom i nej se je vu hiži ednoga ali drügoga nerednjaka nerédno, vu pijanstvi, vu nečistoči živóčega, hižni zakon prelamajóčega človeka na svejt narodo, nej se je pri takšoj hiži najti mogeo. Kak je té včino, tak včini Jézuš i zdaj, nemre se Ón vu takši srcaj, ki tak živéjo, zdaj tüdi najti, nega mesta za njega vu takši srci zdaj tüdi. Ka nega, to nam svéti Paveo apoštol svedoči z etimi rečmi: *»Ki so Kristušovi, svoje telo so razpéli z grehami i z poželejnjami vküp.«* To je, tisti zatajijo sebé, grehov se z bóžimi miloščami ogiblejo, dobre, čini düšé ponavlajo. Nega vu takši srcaj mesta za Jézuša, ki teli slüžijo, ar kakda bi ga bilo, gda je njihov Bóg želodec i gda so neprijatelje križa Jézušovoga, kak nam to palig svéti Paveo apoštol svedoči z etimi rečmi: *»Vnogi tak živéjo, od šteri sam vam že gučao (zdaj pa jočeš, pravim), kak neprijatelje križa Kristušovoga, šteri konec je pogibeo, šteri bóg je želodec, šteri hüdobijo, grehšno živlénje za diko držijo, šteri so k grehšnim, zemeljskim veséljom zvéženi.«* (Filip. 3. 17)[63] I gda na etom svejti nemajo oni mesta za Jézuša vu svojém srci, zato ednók Jézuš tüdi nede méo mesta za njé vu nebeskom kralestvi, kak nam to sam svedoči, gda ete reči pravi: *»Ki za menom žele priti (kama? v nebésa), naj zataji sebé;«* to je, naj zataji svojega tela poželejnja. Ki zdaj samo svoja telovna poželejnja spunjava, tisti po smrti ne dobé tala vu veséljaj nebeskoga kralestva, kak nam to svéti Paveo apoštol svedoči z etimi ⟨rečmi:⟩

[63] Pismo Filipljanom 3,18–19.

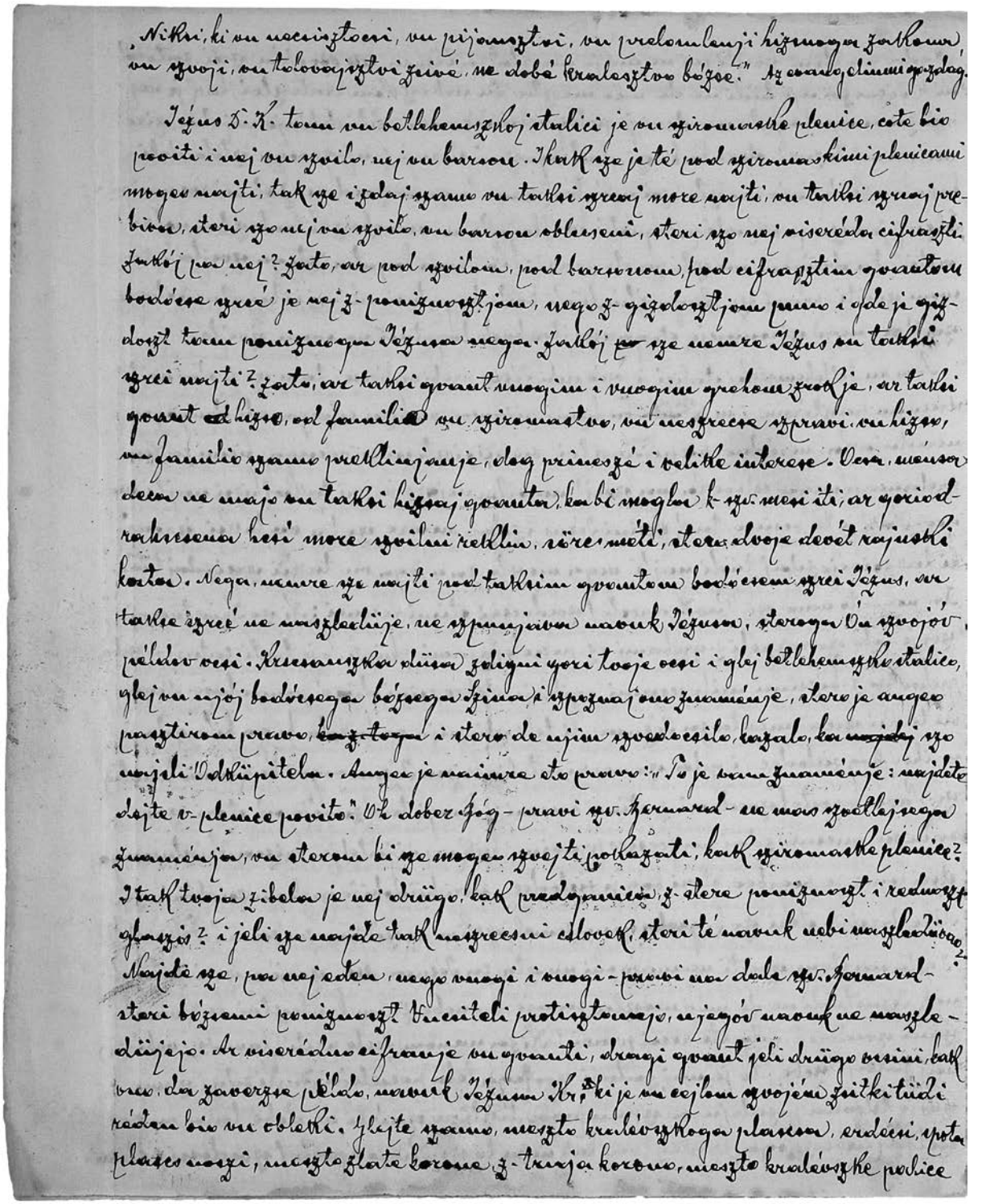

, Nikri, ki vu nacsinstoeni, vu pijanosztvi, vu prelomlenji hizne sze zakonv, vu szvoji, vu tolovajsztvi zsivé, ne dobé kralesztvo bózse." Iz evanj. clanka zgoraj dag.

Jézus D. Z. tam vu betlehemszkoj staliei je vu szironaske plenice, cate bio povito i noj vu szvilo, noj vu barsno. Kak sze je te pod szironaskimi plenicami mogeo najti, tak sze i zdaj szamo vu takisi szrcaj more najti, vu takisi szrcaj prebivse, steri szo noj vu szvilo, vu barsno oblecseni, steri szo noj viserédno cifrasztli. Zakaj vu noj? Zato, ar pod szvilom, pod barsnom, pod cifrasztim govorom bodósze szrcé je noj z-ponizsnoszt jom, nego z-gizdoszt jom puno i sode je gizdoszt tam ponizsnoga Jézusa nega. Zakaj ar sze nemre Jézus vu takisi szrci najti? Zato, ar takisi govorit nuogim i vuogim grehom zrodje, ar takisi govorit od hize, od familie vu szironastvo, vu nesrecse szpravi. vu hizso, vu familio szamo pretlimajuje, dog primesze i velike interese. Vera, mensa deca ne majo vu takisi hizsaj govorit, ka bi mogla k-szv. mesi iti; ar govorodrahtsecna heti more szvilni rettlin, rózse, nóti, steri dvoja deset rajnszke kostaju. Nega, nemre sze najti pod takisim govorom bodócsem szrci Jézus, vu takse szrcé ne nasztlacsuje, ne szpunjava nauk Jézusov, steroga On szvojov példov uczi. Krscsanszka düsa zeligni gori tvoje oczi i glej betlehemszke staliee, glej vu nejoj bodócsega bózsega Szina i szprazna jou znamenje, stero je angeo pasztirom pravo, kaj toga i stero de nasim szvedocsilo, kazalo, ka nejdaj sze nejdeli Odküpitelja. Angeo je nasim sze to pravo: „To je vama znamenje: najdete dojte v-plenice povito." Ok dober Józ- pravi szv. Jernard- ne mors szvetlejsega znamenja, vu steroma bi sze mogeo szvejti pokazati, kak szironaske plenice? I tak tvoja zibelka je noj drügo, kak predgnicsa, z-stere ponizsnoszt i redkoszt glasszi? i jeli sze najde tak nesrecsni clovek, steri te nauk nebi nasztlacsuvao? Najdé sze, pravi noj eden, nego vuogi i vuogi- pravi nas dale szv. Jernard- steri bózsemi ponizsnoszti Ucsitelji protistojuvaju, nejegov nauk ne nasztlacsujejo. Ar viserédno cifranje vu govoreti, dragi govorit jeli drügo ocsitni, kak vres. da zavergse példo, nauk Jézusa Kr. ki je vu cejlom szvojem zsitki tüdi rádam bio vu obleki. Ylejte szamo, nesztо kralévszkoga plasesa, erdécsi, zpotaplasesa nozsi, nesztо zlate korone, z-trnja korono, nesztо kralévszke podlice

»Nikši, ki vu nečistoči, vu pijanstvi, vu prelomlenji hižnoga zakona, vu svaji, vu tolovajstvi živé, ne dobé kralestvo bóže.« Az evangeliumi gazdág.[64]

Jézuš, dragi krščeniki, tam vu betlehemskoj štalici je vu siromaške plenice, cote bio poviti i nej vu svilo, nej vu baršon. I kak se je té pod siromaškimi plenicami mogeo najti, tak se i zdaj samo vu takši srcaj more najti, vu takši srcaj prebiva, šteri so nej vu svilo, vu baršon oblečeni, šteri so nej više réda cifrasti. Zakój pa nej? Zato, ar pod svilom, pod baršonom, pod cifrastim gvantom bodóče srcé je nej z poniznostjom, nego z gizdostjom puno, i gde je gizdost, tam poniznoga Jézuša nega. Zakój se nemre Jézuš vu takši srci najti? Zato, ar takši gvant vnogim i vnogim grehom zrok je, ar takši gvant hižo od familije vu siromaštvo, vu nesreče spravi, vu hižo, vu familio samo preklinjanje, dog prinesé i velike intereše. Oča, ménša deca nemajo vu takši hižaj gvanta, ka bi mogla k svétoj meši iti, ar goriodrahščena hčí more svilni reklin, šörc méti, štero dvoje devét rajnški košta. Nega, nemre se najti pod takšim gvantom bodóčem srci Jézuš, ar takše srcé ne nasledüje, ne spunjava navuk Jézuša, šteroga Ón svojóv példov vči. Krščanska düša, zdigni gori tvoje oči i glej betlehemsko štalico, glej vu njój bodóčega bóžega Sina i spoznaj ono znaménje, štero je angeo pastirom pravo, i štero de njim svedočilo, kazalo, ka so najšli Odküpitela. Angeo je najmre eto pravo: *»To je vam znaménje: najdete dejte, v plenice povito.«* »Oh, dober Bóg« – pravi svéti Bernard – *»nemaš svetlejšega znaménja, vu šterom bi se mogeo svejti pokazati, kak siromaške plenice? I tak tvoja zibela je nej drügo, kak predganica, z štere poniznost i rednost glasiš?«* I jeli se najde tak nesrečni človek, šteri té navuk ne bi nasledüvao? Najde se, pa nej eden, nego vnogi i vnogi – pravi na dale svéti Bernard – šteri bóžemi poniznost Vučiteli protistanejo, njegóv navuk ne nasledüjejo. Ar višerédno cifranje vu gvanti, dragi gvant jeli drügo včini kak ono, da zavrže példo, navuk Jézuša Kristuša, ki je vu cejlom svojém žitki tüdi réden bio vu obleki. Glejte, samo mesto kralévskoga plašča erdéči, špota plašč nosi, mesto zlate korone z trnja korono, mesto kralévske palice

[64] 'Bogataš iz evangelija.' Madžarski pripis se verjetno nanaša na vsebinski povzetek besedila o evangelijskem bogatašu.

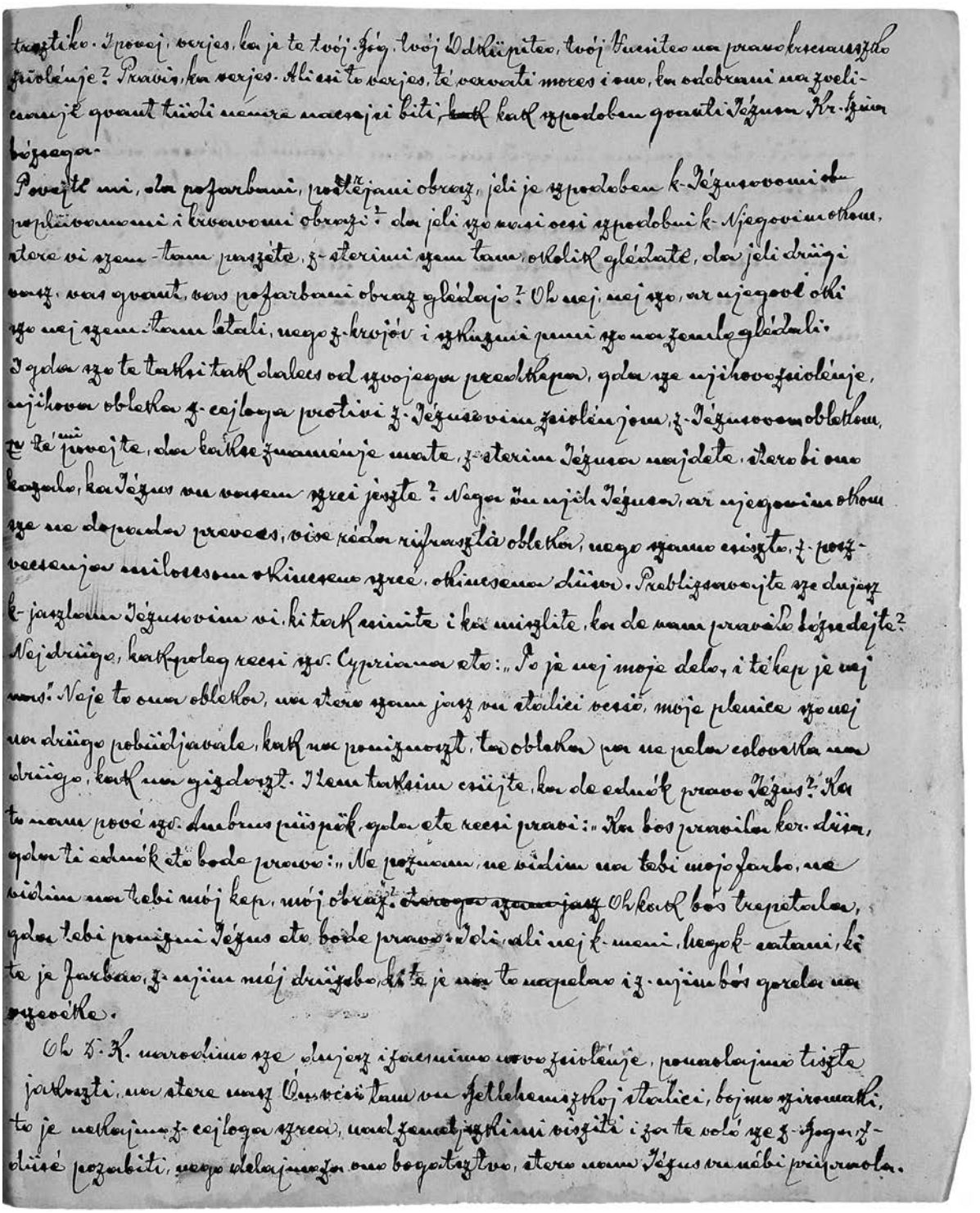

trezticko. Zroci, verjes, ka je te tvój Jézy, tvój Odkúpitel, tvój Vucitel na pravo krscanszko
zivlénje? Pravis, ka verjes. Ali esi te verjes, té verovati mores i ono, ka odobrami na zveli-
csanje? gvant tüdi némre naesaji biti, kak kak izpodoben gonuti Jézusa Kr. Szina
bózjega.

Povejte mi, ola pozarbani, prekrájani obraz, jeli je izpodoben k-Jézusovomi ob-
pliivanomi i krvavomi obrazi? ola jeli vze vasi vesi izpodobni k-Njegovim othom,
stere vi vzem-tam prejete, z-sterimi vzem tam, obolik glédate, ola jeli drüzi
vasz. vas gvant, vas pozarbani obraz glédajo? Oh moj, moj vze, ar njegovi oki
vze moj vzem-tam letali, nego z-krojov i sztiszkanimi pumi vze na zemle glédali.
I gda vze te tashi tak olalces od vzojega preobtheja, gda vze njihovo zivlénje,
njihova oblekla z-cejloga protivi z-Jézusovim zivlénjom, z-Jézusovom oblekom,
te mi povejte, ola kakse znamenje mate, z-sterim Jézusa najdete, stero bi nas
kazalo, ka Jézus na vasem szreci jeszte? Nego ov njih Jézus, ar njegovim othom
vze na dopovedan proveos, vise réden rifrasztli oblekla, nego vzamo enszte, z-vesz-
cesanjon miloscsom okinesenu szreco, okinesenu diisov. Prebligavajte vze dnjov
k-jaszlam Jézusovim vi, ki tak esinite i ka mislite, ka de vam pravilo bózsedejte?
Nej drüge, kak prolog recsi szv. Cyprijana ete: „To je nej moje delo, i tékaj je nej
mov." Naje te ovo oblekla, na stero szem jasz na stolici vecsi, moja plemica vze nej
na drüge pobüdjavale, kak na ponizivzt, ta oblekla pa na polen esloveka na
drüge, kak na gizdavzt. I kam takvim esüjte, ka de edinok pravo Jézus? Ka
te nam pové szv. Anbrus küspek, gda ete recsi pravi: „Ka bos pravilen ker. düsa,
gda ti edinok ete bode pravo: „Ne pozuam, ne vidim na tebi moje farbe, na
vidim na tebi nüj kap, nüj obraz." ~~Ovoga szem jasz~~ Oh kak bos trepetala,
gda tebi ponizni Jézus ete bode pravo: „Idi, ali nej k-meni, nepok-eatami, ki
te je farbao, z-njim nüj drüzbo, ki te je nas te napelao iz-njim bós gorela na
vecsnike.

Oh z-K. narodima vze dnjov i jezemimo novo zivlénje, ponizlajmo tüszte
jarbazti, na stere nasz Odrsesi tam na Betlehemszkoj stolici, bojmo zironahi,
te je nekajmaz-cejloga szreca, nasl zanat, szkrbimi vizsiti i za te volo vze z-Njega z-
düse pozabiti, nego vdelajmo za ono bogatesztvo, stero nam Jézus na nébi prijmola.

trstiko. I povej, verješ, ka je te tvój Bóg, tvój Odküpiteo, tvój Vučiteo na pravo krščansko živlénje? Praviš, ka verješ. Ali či to verješ, té vervati moreš i ono, ka odebrani na zveličanje gvant tüdi nemre načejši biti kak spodoben gvanti Jézuša Kristuša, Sina bóžega.

Povejte mi, da pofarbani, poštrejani obraz, jeli je spodoben k Jézušovomi poplüvanomi i krvavomi obrazi? Da jeli so vaši oči spodobni k Njegovim okom, štere vi sem tam paséte, z šterimi sem tam, okolik glédate, da jeli drügi vaš, vaš gvant, vaš pofarbani obraz glédajo? Oh, nej, nejso, ar njegovi oki so nej sem tam letali, nego z krvjóv i skuzmi puni so na zemlo glédali. I gda so te takši tak daleč od svojega predkepa, gda se njihovo živlénje, njihova obleka zcejloga protivi z Jézušovim živlénjom, z Jézušovim oblekom, té mi povejte, da kakše znaménje mate, z šterim Jézuša najdete, štero bi ono kazalo, ka Jézuš vu vašem srci jeste? Nega vu njih Jézuša, ar njegovim okom se ne dopada preveč, više réda [cifrasta] obleka, nego samo čisto, z posvečenja miloščom okinčeno srcé, okinčena düša. Prebližavajte se dnjes k jaslam Jézušovim vi, ki tak činite i ka mislite, ka de vam pravilo bóže dejte? Nej drügo kak – poleg reči svétoga Ciprijana – eto: *»To je nej moje delo, i té kep je nej naš.«* Neje to ona obleka, na štero sam jas vu štalici včio, moje plenice so nej na drügo pobüdjavale, kak na poniznost, ta obleka pa ne pela človeka na drügo kak na gizdost. I tem takšim čüjte, ka de ednók pravo Jézuš. Ka to nam pové svéti Ambruš püšpök, gda ete reči pravi: *»Ka boš pravila krščanska düša, gda ti ednók eto bode pravo: „Ne poznam, ne vidim na tebi mojo farbo, ne vidim na tebi mój kep, mój obraz.“«* Oh, kak bóš trepetala, gda tebi ponizni Jézuš eto bode pravo: *»Idi, ali nej k meni, nego k šatani, ki te je farbao, z njim méj drüžbo, ki te je na to napelao, i z njim bóš gorela na vsevéke.«*

Oh, dragi krščeniki, narodimo se dnjes i začnimo novo živlénje, ponavlajmo tiste jakosti, na štere nas Ón vči tam vu betlehemskoj štalici, bojmo siromaki, to je, nekajmo z cejloga srca nad zemeljskimi visiti i za te voló se z Boga, z düšé pozabiti, nego delajmo za ono bogatstvo, štero nam Jézuš vu nébi pripravla.

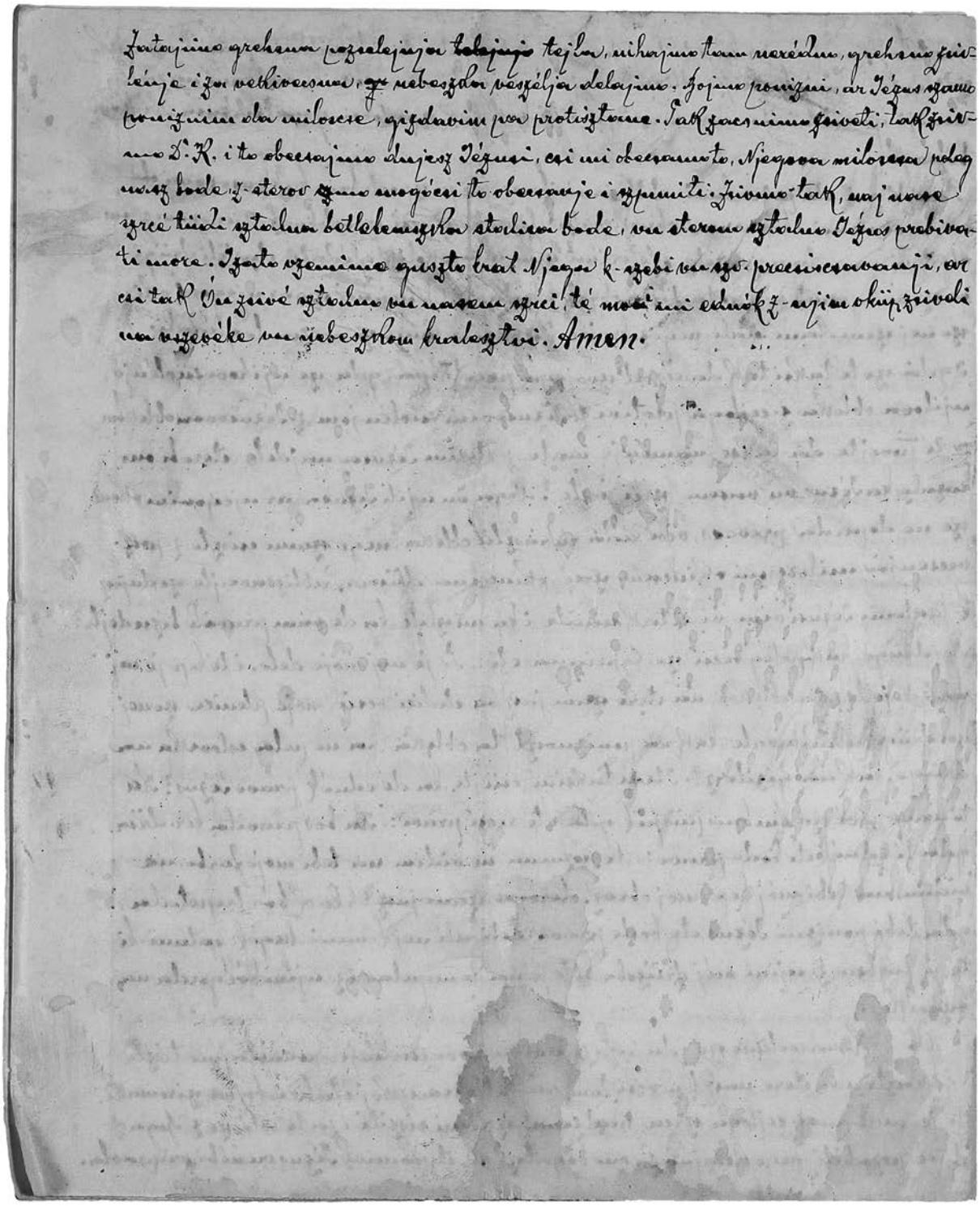

Fantovjimo grehom pozelejnjo ~~telejnjo~~ tejlov, nihovjmo tamu nerédnu, grehom živlénje i zvon vekivecsnim, ~~ge~~ nebeszkim pasélja delajmo. Hojmo ponizni, ar Jézus zgano ponizsnim ola milocse, gizdavim pa protivsztnne. Tak zacsnimo živeti, tak živimo D. K. i to obecsajmo dnjesz Jézusi, esi mi obecsanuto, Njegova milosca polag nasz bode z-sterov zgmo mogóesi to obecsanje i zpuniti. Živimo tak, naj nasze zrcé tüdi sztalnm betlehemszkom stanjem bode, vu sterom sztalnu Jézus prebivati more. Izato vzemimo gnyszto brat Njegov k-szebi vu szv. procsiscsavanji, ar esi tak Vas zsivé sztalnu vu nasem szrci, té mogi mi edinkz-nyim okup životi vu vszeke vu nebeszkom kralesztvi. Amen.

Zatajimo grehšna poželejnja tejla, nihajmo tam nerédno, grehšno živlénje i za vekivečna, nebeska vesélja delajmo. Bojmo ponizni, ar Jézuš samo poniznim da milošče, gizdavim pa protistane. Tak začnimo živeti, tak živmo, dragi krščeniki, i to obečajmo dnjes Jézuši; či mi obečamo to, Njegova milošča poleg nas bode, z šterov mo mogóči to obečanje i spuniti. Živmo tak, naj naše srcé tüdi stalna betlehemska štalica bode, vu šterom stalno Jézuš prebivati more. I zato vzemimo gustokrat Njega k sebi vu svétom prečiščavanji, ar či tak Ón živé stalno vu našem srci, té mo i mi ednók z njim vküp živeli na vsevéke vu nebeskom kralestvi. Amen.

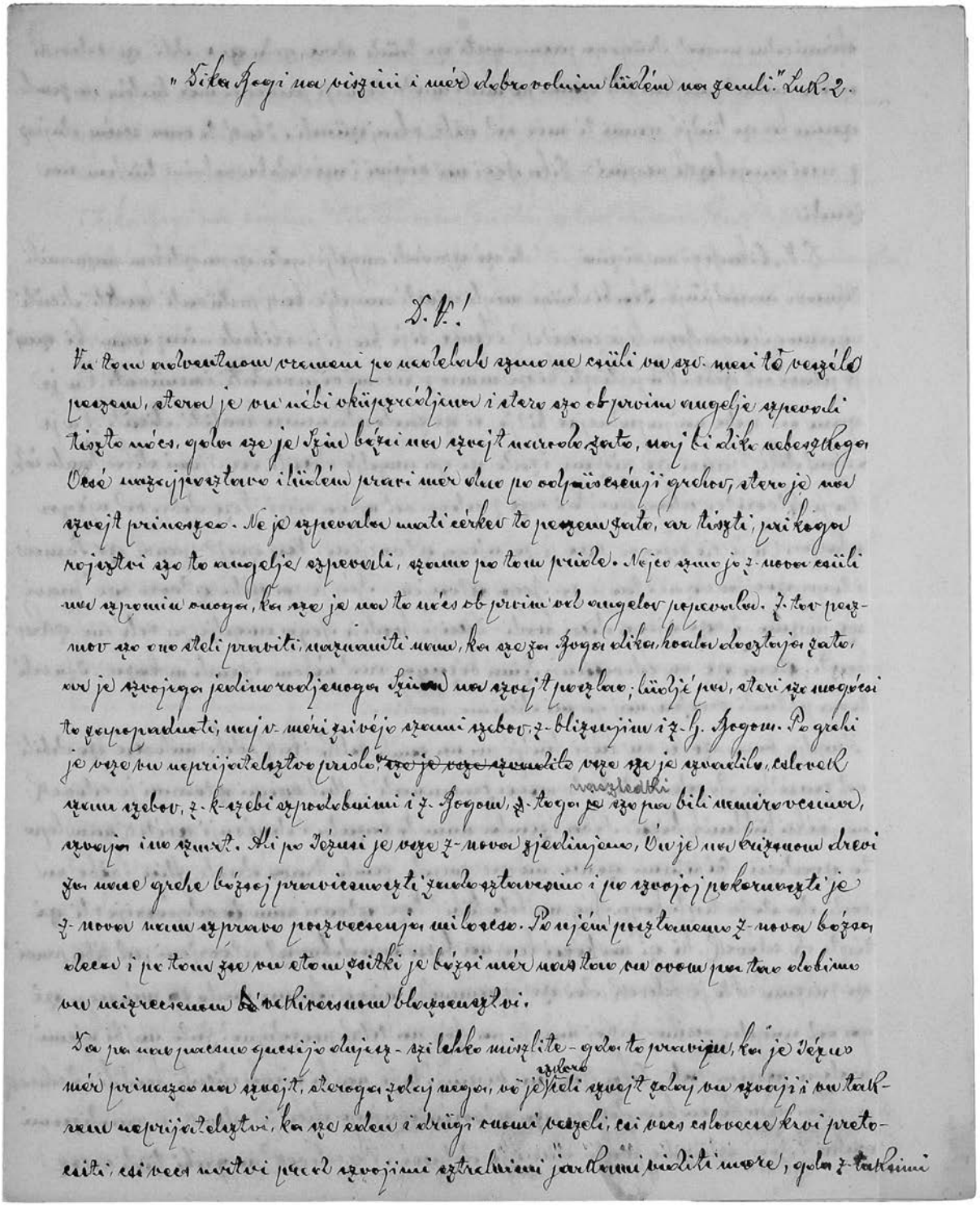

» Slika Gospodova na pozemlji i mér dobrovolnim ljudém na zemli.« Luk. 2.

V. K.!

Vu tom svetom adventnom vremeni po navadah szmo se szüli ov szv. meri tó vezálo proszim, sterov je ov nébi okünczrályjuv i sterov szo ob prvim angelje szpevali Visxto nács, golov sze je Szin bósi nav szvejt narodo zato, nej bi dike nebeszkoga Otcá mazcijvuzstvo i ljudém prazi mér dao po odpüscsanji grehov, sterov je nav szvejt prinesao. Ne je szpevalov mali cérkev to pesmen zato, ar Visxti, prikogov rojsztvi szo to angelje szpevali, szmo po tom prisli. Nejeo szmo je z-novov szüli ov szpomin onoga, ka sze je nav to nács ob prvim od angelov pejcovalo. Z-tov pozsmov sze one szleli prnviti, nazananiti nami, ka sze za Jezsa Gospoda dika, hvala dosztoji zato, ov je szvojega jedinorodjenoga Szina nav szvejt poszlao; ljudjé pa, steri sze mogocsi to zaprepadneti, nej v-méri szi véjo szami szebov z-bliznjim i z-h. Jezsom. Po grehi je peze ov neprijateljsztvo prislo, sto je peze szmudilo peze sze je szmudilo, celovek szam szebov, z-k-szebi szprotlobnimi i z-Jezsom, z-kogov je szo pa bili nemirovecsnovi, szvojim ino szmrt. Ali po Jezusi je peze z-novov zjedinjeno, ov je nav krizsnom drevi za nase greske bózsoj pravicsnosztji zadoszta vcsinio i po szvojoj pokornosztji je z-novov nam szprnvo prozvecsenja milosce. Po njém prozvetnemo z-novov bózse oltce i po tom sze ov etom czsitki je bózji mér nasi tom ov ovom pravom dobrim ov nicsrecsnom bratrecsnom blazsenszt vi.

Za pa nav pacsno gucsijo olnjesz - szi lehko mizslite - golov to pravijm, ka je Vézno mér prinesao nav szvejt, sterogov zelej nejeo, vö je szkeli szvejt zelej ov szvojji i ov takszem neprijateljsztvi, ka sze eden i drügi osnovi pezeli, esi pecs esloveese krvi preto esiti, esi pecs mrtvi preed szvojimi sztrelnimi jarkami pisdili more, golov z-takszimi

Božič
(2. obdobje,[65] verjetno Martjanci)

NP199

»Dika Bogi na visini i mér dobrovolnim lüdém na zemli.« Luk. 2.

Dragi verniki!

Vu tom adventnom vremeni po nedelah smo ne čüli vu svétoj meši to vesélo pesem, štera je vu nébi vküpzrédjena i štero so obprvim angelje spevali tisto nóč, gda se je Sin bóži na svejt narodo zato, naj bi diko nebeskoga Očé nazajpostavo i lüdém pravi mér dao po odpüščénji grehov, štero je na svejt prineseo. neje spevala mati cérkev to pesem zato, ar tisti, pri koga rojstvi so to angelje spevali, samo po tom pride. Nojco smo jo znova čüli na spomin onoga, ka se je na to nóč obprvim od angelov popevala. Z tov pesmov so ono šteli praviti, naznaniti nam, ka se za Boga dika, hvala dostaja zato, ar je svojega jedinorodjenoga Sina na svejt poslao; lüdjé pa, šteri so mogóči to zapopadnoti, naj v méri živéjo sami sebov, z bližnjim i z Gospodnim Bogom. Po grehi je vse vu neprijatelstvo prišlo, vse se je svadilo, človek sam sebov, z k sebi spodobnimi i z Bogom, toga nasledki so pa bili nemirovčina, svaja ino smrt. Ali po Jézuši je vse znova zjedinjeno, Ón je na križnom drevi za naše grehe bóžoj pravičnosti zadostavčino i po svojoj pokornosti je znova nam spravo posvečenja miloščo. Po njém postanemo znova bóža deca i po tom že vu etom žitki je bóži mér nastao, vu ovom pa tao dobimo vu neizrečenom vekivečnom blaženstvi.

Da pa naopačno gučijo dnjes – si lehko mislite – gda to pravim, ka je Jézuš mér prineseo na svejt, šteroga zdaj nega, vö je skoro celi svejt zdaj vu svaji vu takšem neprijatelstvi, ka se eden i drügi onomi veseli, či več človeče krvi pretočiti, či več mrtvi pred svojimi strelnimi jarkami viditi more, gda z takšimi

[65] Pridiga ni datirana. Iz omemb splošnega nemira, prelivanja človeške krvi, sovražnosti med narodi in vojaškega nasilja je mogoče sklepati, da je besedilo nastalo v času prve svetovne vojne (1914–1918). Takšno tematsko ozadje se v Horvatovih pridigah pojavlja le v obdobju vojne; poznejših svetovnih konfliktov avtor ni doživel.

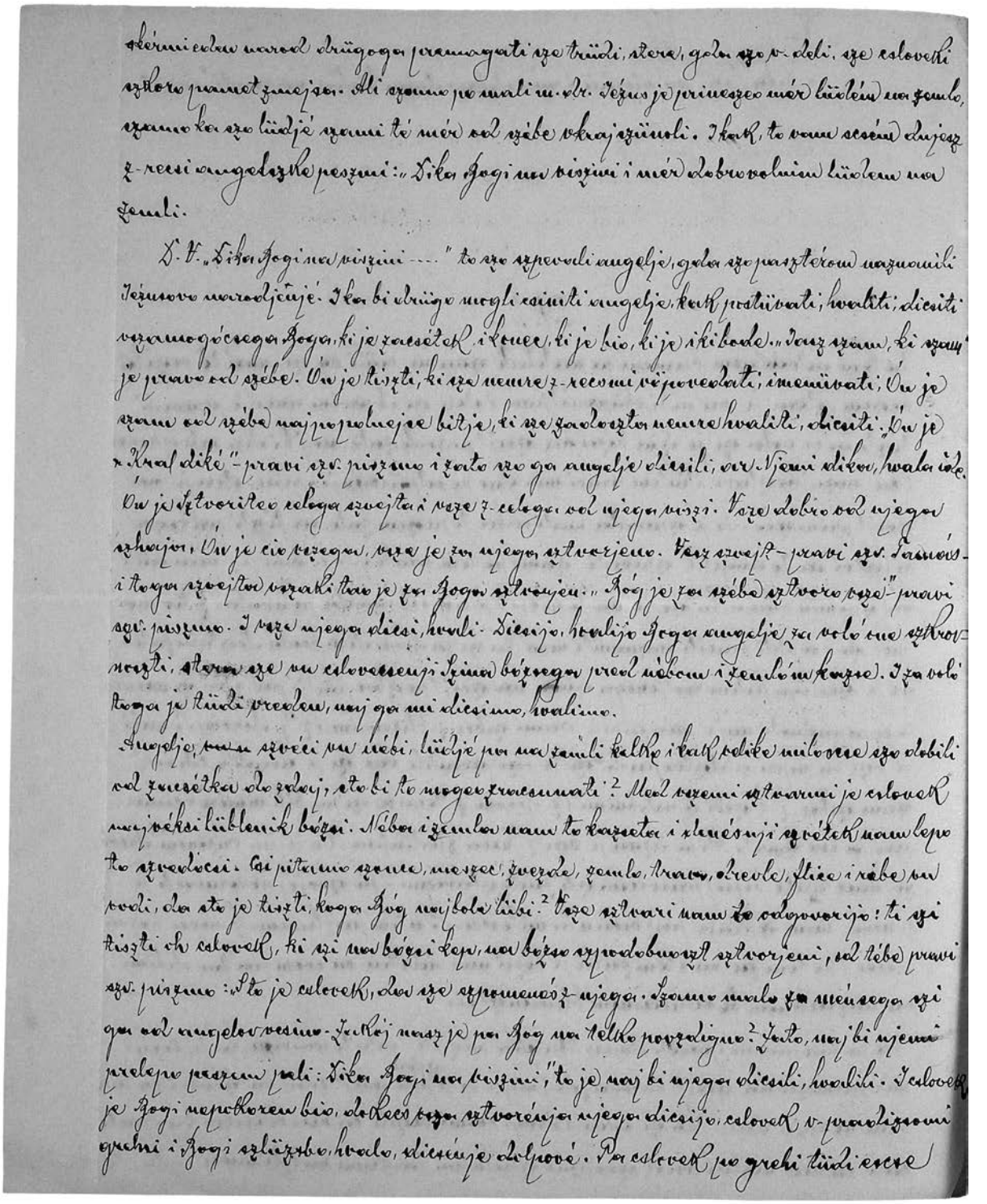

skérmi eden navod drügoga peramagati sze trüdi, zdaj, gda sze v-deli, sze eslovecki szlzov pamet zmejsa. Ali szamo pa mali m. vdr. Jézus je prineszeo mér lüdém na zemlo, szamo ka sze lüdjé szami té mér od szébe vkraj szünoli. Ikak, ta vama sesém dujesz z-recsi angelszke peszmi: „Dika Bogi na viszini i mér dobrovolnim lüdem na zemli.

D. V. „Dika Bogi na viszini ---" to sze szpevali angelje, gda sze pasztérom nazsnanili Jézusovo narodjenjé. Ikak bi drügo mogli csiniti angelje, kaj pratüvati, hvaliti, dicsiti vszamogócsega Boga, ki je zacsetek i konec, ki je bio, ki je i ki bode. „Dasz szam, ki szam" je pravo od szébe. Ov je tiszti, ki sze nemre z-recsmi répovedati, imenüvati, Ov je szam od szébe najpopolnejse bitje, ki sze zadoszta nemre hvaliti, dicsiti. „Ov je „Kral dike" - pravi szv. piszmo i zato sze ga angelje dicsili, ov. Njemi dika, hvala itd. Ov je Sztvoritelov celoga szvejta i vsze z-celoga od njega nizsi. Vsze dobro od njegov szhaja. Ov je cio vszega, vsza je za njega sztvorjeno. Vesz szvejt - pravi szv. Jasnovi i Bogu szvejtov vszaki klanja je za Bogov sztvorjen. „Bog je za szébe sztvoro vsze" - pravi szv. piszmo. I vsze njega dicsi, hvali. Dicsijo, hvalijo Boga angelje za volo ove sztvarnosztı, skera sze na celovecenji Krima bóznega pred nébom i zemlom kazse. Za volo kega je lüdi predlen, naj ga mi dicsimo, hvalimo.

Angelje, nam szvéti na nébi, lüdjé pa na zemli kalko i kak velike milovese sze dobili od zacsétka do zdaj, sto bi to mogeo zracsunati? Med vszemi sztvarmi je csloveк najvékši lüblenik bózji. Nébo i zemlo nam to kazsejta i zlesnéjsi szvétek nam lepo to szvedocsi. Szi pitamo szunce, mesecz, zvezde, zemlo, travo, drevle, ptice i zébe na vodi, da sto je tiszti, kega Bog najbole lübi? Vsze sztvari nam to odgovorijo: ti szi tiszti ch csloveк, ki szi na bózji kep, na bózjo szpredobnoszt sztvorjeni, od zébe pravi szv. piszmo: „Sto je csloveк, da sze szpomenes z-njega. Szamo malo za menszega szi ga od angelov vesimo. Jelkoj manj je pa Bog na telko povzdigno? Jesto, naj bi njemi prelepo piszmo pali: Dika Bogi na viszini", to je, naj bi njega dicsili, hvalili. I csloveк je Bogi nepokorne bio, dokecs vsze sztvorénjo njega dicsijo, csloveк v-pravdizsomi grehi i Bogi szlüzsbo, hvalo, dicsénje dolgové. Da csloveк pa greh tüdi esce

škérmi eden narod drügoga premagati se trüdi, štere, gda so v deli, se človeki skoro pamet zmejša. Ali samo pomali, moji dragi. Jézuš je prineseo mér lüdém na zemlo, samo ka so lüdjé sami té mér od sébe vkrajsünoli. I kak, to vam ščém dnjes z reči angelske pesmi: *»Dika Bogi na visini i mér dobrovolnim lüdem na zemli.«*

Dragi verniki. *»Dika Bogi na visini …,«* to so spevali angelje, gda so pastérom naznanili Jézušovo narodjenjé[66]. I ka bi drügo mogli činiti angelje, kak poštüvati, hvaliti, dičiti vsamogóčega Boga, ki je začétek i konec, ki je bio, ki je i ki bode. *»Jas sam, ki sam«* je pravo od sébe. Ón je tisti, ki se nemre z rečmi vöpovedati, imenüvati, Ón je sam od sébe najpopolnejše bitje, ki se zadosta nemre hvaliti, dičiti. *»Ón je Kral diké«* – pravi svéto pismo, i zato so ga angelje dičili, ar Njemi dika, hvala ide. Ón je Stvoriteo celoga svejta i vse zceloga od njega visi. Vse dobro od njega shaja, Ón je cio vsega, vse je za njega stvorjeno. Ves svejt – pravi svéti Tamáš – i toga svejta vsaki tao je za Boga stvorjen. *»Bóg je za sébe stvoro vse«* – pravi svéto pismo. I vse njega diči, hvali. Dičijo, hvalijo Boga angelje za voló one skrovnosti, štera se vu človečenji Sina bóžega pred nébom i zemlóm kaže. I za voló toga je tüdi vreden, naj ga mi dičimo, hvalimo.

Angelje, svéci vu nébi, lüdjé pa na zemli, kelke i kak velike milošče so dobili od začétka do zdaj, što bi to mogeo zračunati? Med vsemi stvarmi je človek najvékši lüblenik bóži. Néba i zemla nam to kažeta i denéšnji svétek nam lepo to svedoči. Či pitamo sonce, mesec, zvezde, zemlo, travo, drevle, ftice i ribe vu vodi, da što je tisti, koga Bóg najbole lübi. Vse stvari nam to odgovorijo: »Ti si tisti, oh, človek, ki si na bóži kep, na bóžo spodobnost stvorjeni, od tébe pravi svéto pismo: *„Što je človek, da se spomenéš z njega? Samo malo za ménšega si ga od angelov včino.“«* Zakój nas je pa Bóg na telko povzdigno? Zato, naj bi njemi prelepo pesem peli: *»Dika Bogi na visini,«* to je, naj bi njega dičili, hvalili. I človek je Bogi nepokoren bio, dokeč vsa stvorénja njega dičijo, človek v [paradižomi] grehši i Bogi slüžbo, hvalo, dičénje dolpové. Pa človek po grehi tüdi ešče

[66] Prečrtan ostrivec na prvem *e*.

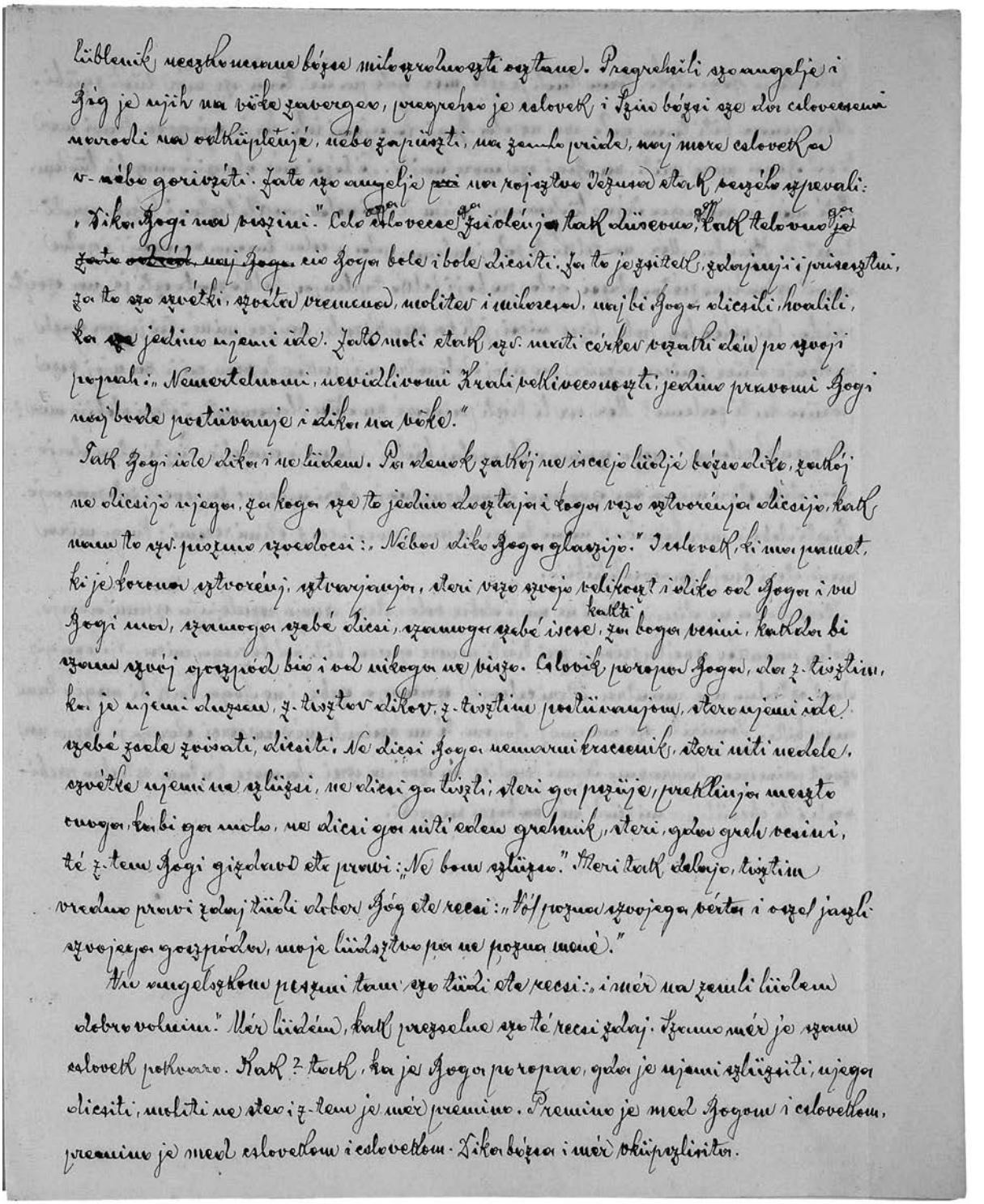

ljublenik neszhvalnome bózse miloszrdnoszti osztane. Pregrehali szo angelje i Zóg je nyih na vékše zavergao, pregrehno je zlovek i Szin bózsi szo dvi clovecsemi mesztoli na odküplenje, nebo zapüszti, na zemlo pride, nej more clovek v-nébo gorivzéti. Zato szo angelje [illegible] na rojsztvo Vézusovo stali peszéko szpevali: „Dika Zogi na piszini." Cele clovecse Zsiolénje kak dühovne, kak telovne je [illegible] nej Zoga. cio Zoga bole i bole dicsiti. Za to je jezsitelk, zdvajnji i piszanyi, za to szo szvétki, szvéta vremena, molitev i milosem, nej bi Zoga dicsili, hvalili, ka [illegible] jedino njemi ide. Zato moli stark szv. mrtli cérker vszathi dáv po szvoji propali: „Nemertelnomi, nevidlivomi Kralu veliksesnoszti, jedino pravomi Zogi naj bode poctüvanje i dika na véke."

Kak Zogi ide dika i nedolen. Pa clovek zakaj ne isce lüdi bózso dike, zakaj ne dicsi njega, za kogo szo to jedino dvezta i kogo vszo sztvorenje dicsi, kak nam to szv. piszmo szvedoesi: „Nébo dike Zogo glazijo." I clovek ki ima pamet, ki je koronao sztvorenj, sztvarjanjov, steri vszo szvojo velikoszt i dike od Zogo i vu Zogi mao, szamogo szebé dicsi, szamogo szebé isese, za boga penni, kakdor bi szam szvéj sztvoritel bio i od nikogo ne bivso. Clovik poroplen Zogov, dar z-tiszlim, ka je njemi danesen, z-tiszlov dikov, z-tiszlim poctüvanjom, stero njemi ide szebé zsele zsivati, dicsiti. Ne dicsi Zoga nemarni krscsenik, steri niti nedele, szvétke njemi na szlüzsi, ne dicsi ga tiszti, steri gov prezire, prekli ja meszto ovoga, kabi gov molo, ne dicsi gov niti zadnji grehnik, steri, gdov greh pecsini, té z-tem Zogi gizdavo ete provi: „Ne bom szlüzso." Steri kak delanje, tiszlim vredno provi zdaj küdi dobro Zóg ete recsi: „Kdo prezira szvojega pátra i szrcsi jasli szvojega gazpodov, moje lüdsztvo pa ne prezira menê."

Ale angelszkome peszmi tam szo lüdi ete recsi: „i mér na zemli lüdem dobre volejmi." Mér lüdém, kak prezselno szo té recsi zdaj. Szamo mér je szam clovek pohvaro. Kak z-kak, ka je Zoga preprao, gdov je njemi szlüzsiti, njega dicsiti, moliti ne stero i z-tem je mér premino. Premino je med Zogom i clovekom, premino je med clovekom i clovekom. Zakon bózsi i mér oküpzlivi.

lüblenik neskončane bóže milosrdnosti ostane. Pregrehšili so angelje i Bóg je njih na vöke zavrgeo, pregrehšo je človek i Sin bóži se da človečemi narodi na odküplenjé[67], nébo zapüsti, na zemlo pride, naj more človeka v nébo gorivzéti. Zato so angelje na rojstvo Jézuša etak vesélo spevali: *»Dika Bogi na visini.«* [Celoga] človečega živlénja tak düševnoga, kak telovnoga cio Boga bole i bole dičiti. Zato je žitek, zdajšnji i prišestni, zato so svétki, svéta vremena, molitev i milošča, naj bi Boga dičili, hvalili, ka jedino njemi ide. Zato moli etak svéta mati cérkev vsaki dén po svoji popah: *»Nemrtelnomi, nevidlivomi Krali vekivečnosti, jedino pravomi Bogi naj bode poštüvanje i dika na vöke.«*

Tak Bogi ide dika i ne lüdem. Pa denok, zakój ne iščejo lüdjé bóžo diko, zakój ne dičijo njega, za koga se to jedino dostaja i koga [vsa] stvorénja dičijo, kak nam to svéto pismo svedoči: *»Néba diko Boga glasijo.«* I človek, ki ma pamet, ki je korona stvorénj, stvarjanja, šteri vso svojo velikost i diko od Boga i vu Bogi ma, samoga sebé diči, samoga sebé išče, kakti za boga včini, kakda bi sam svój gospód bio i od nikoga ne viso. Človik poropa Boga, da z tistim, ka je njemi dužen, z tistov dikov, z tistim poštüvanjom, štero njemi ide, sebé žele zvišati, dičiti. Ne diči Boga nemarni krščenik, šteri niti nedele, svétke njemi ne slüži, ne diči ga tisti, šteri ga psüje, preklinja mesto onoga, ka bi ga molo, ne diči ga niti eden grehšnik, šteri, gda greh včini, té z tem Bogi gizdavo eto pravi: *»Ne bom slüžo.«* Šteri tak delajo, tistim vredno pravi zdaj tüdi dober Bóg ete reči: *»Vól pozna svojega vérta i osel jasli svojega gospóda, moje lüdstvo pa ne pozna mené.«*

Vu angelskom pesmi tam so ete reči: *»I mér na zemli lüdem dobrovolnim.«* Mér lüdém, kak preželne so té reči zdaj. Samo mér je sam človek pokvaro. Kak? Tak, ka je Boga poropao, gda je njemi slüžiti, njega dičiti, moliti ne šteo, i z tem je mér premino. Premino je med Bogom i človekom, premino je med človekom i človekom. Dika bóža i mér vküpslišita.

[67] Prečrtan ostrivec na prvem *e*.

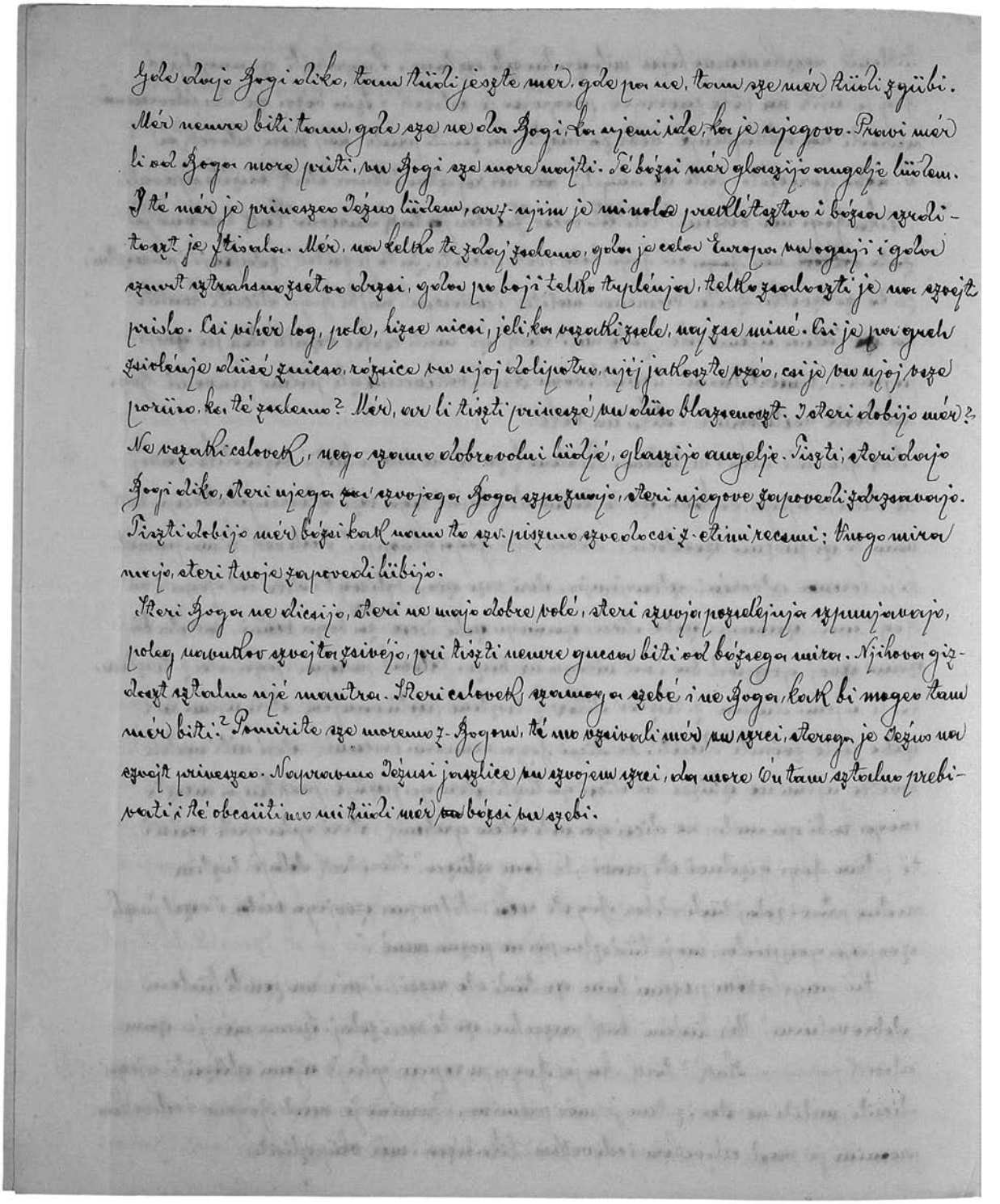

Gdo dvojo Bogi sliko, tam tüdi jeszte mér, gdo pa ne, tam sze mér tüdi zgübi. Mér nemre biti tam, gdo sze ne dva Bogi, ka njemi ide, ka je njegovo. Pravi mér li od Bogo more priti, pa Bogi sze more najti. Té bözi mér glazsijo angelje lüdem. Té mér je prinesze Jézus lüdem, ozv. njim je minole pretelétsztvo i bözov szvoditoszt je sztirala. Mér, na keliko te zdaj zselemo, gdov je celov Europa pa vogaji i gdov szmert sztrahsmo zsétov obzsi, gdov po boji telko trplénjov, telko zasovoszti je na szvejt prisla. Csi pitér log, pole, hize nicsi, jeli ka vszathi zsele, naj sze mine. Csi je pa greh zsivlénje oltüse zmesao, rózsice pa njoj odlipotno, njij jathoszte vzéo, csi je pa njoj veszé porüno, ka té zselemo? Mér, ar li tüszti prinesé pa düso blazsenoszt. Keteri dobijo mér? Ne vszathi csalovek, nego vszemo dobrovolni lüdjé, glazsijo angelje. Tüszti, keteri dvojo Bogi sliko, keteri njega zse vszojega Boga szpoznajo, keteri njegove zaprovedi zdrzsavajo. Tüszti dobijo mér bözi kak nama to szv. piszmo szvedocsi z-elimi recsmi: Vnogo mira majo, keteri tvoje zaprovedi lübijo.

Keteri Boga ne dicsijo, keteri ne majo dobre volé, keteri szvoje pozselénja szpunjavajo, poleg navukov szvejta zsivéjo, pri tüszti nemre gnesao biti od bözsega mira. Njihovo gizdavoszt sztalno njé mantrna. Keteri csalovek szamoga szebé i ne Boga, kak bi mogeo tam mér biti.[2] Pomirite sze moremo z-Bogom, té mo vzaivali mér pa vzrei, keroga je Jézus na szvejt prinesao. Nepravomo Jézusi jasztice pa szvojem vzrei, da more On tam sztalno prebivati i té obecsüti mo mi tüdi mér pa bözi pa szebi.

Gde dajo Bogi diko, tam tüdi jeste mér, gde pa ne, tam se mér tüdi zgübi. Mér nemre biti tam, gde se ne da Bogi, ka njemi ide, ka je njegovo. Pravi mér li od Boga more priti, vu Bogi se more najti. Té bóži mér glasijo angelje lüdem. I té mér je prineseo Jézuš lüdem, ar z njim je minolo preklétstvo i bóža srditost je ftišala. Mér, na kelko te zdaj želemo, gda je cela Europa vu ognji i gda smrt strahšno žétvo drži, gda po boji telko trplénja, telko žalosti je na svejt prišlo. Či vihér log, pole, hiže ničí, jeli, ka vsaki žele, naj že miné. Či je pa greh živlénje düšé zničo, rózico vu njoj dolipotro, njój jakoste vzéo, či je vu njoj vse porüšo, ka té želemo? Mér, ar li tisti prinesé vu düšo blaženost. I šteri dobijo mér? Ne vsaki človek, nego samo dobrovolni lüdjé, glasijo angelje. Tisti, šteri dajo Bogi diko, šteri njega za svojega Boga spoznajo, šteri njegove zapovedi zdržavajo. Tisti dobijo mér bóži, kak nam to svéto pismo svedoči z etimi rečmi: *»Vnogo mira majo, šteri tvoje zapovedi lübijo.«*

Šteri Boga ne dičijo, šteri nemajo dobre volé, šteri svoja poželejnja spunjavajo, poleg navukov svejta živéjo, pri tisti nemre guča biti od bóžega mira. Njihova gizdost stalno njé mantra. Šteri človek samoga sebé ⟨lübi⟩ i ne Boga, kak bi mogeo tam mér biti? Pomirite se moremo z Bogom, té mo vživali mér vu srci, šteroga je Jézuš na svejt prineseo. Napravmo Jézuši jaslice vu svojem srci, da more Ón tam stalno prebivati, i té občütimo mi tüdi mér bóži vu sebi.

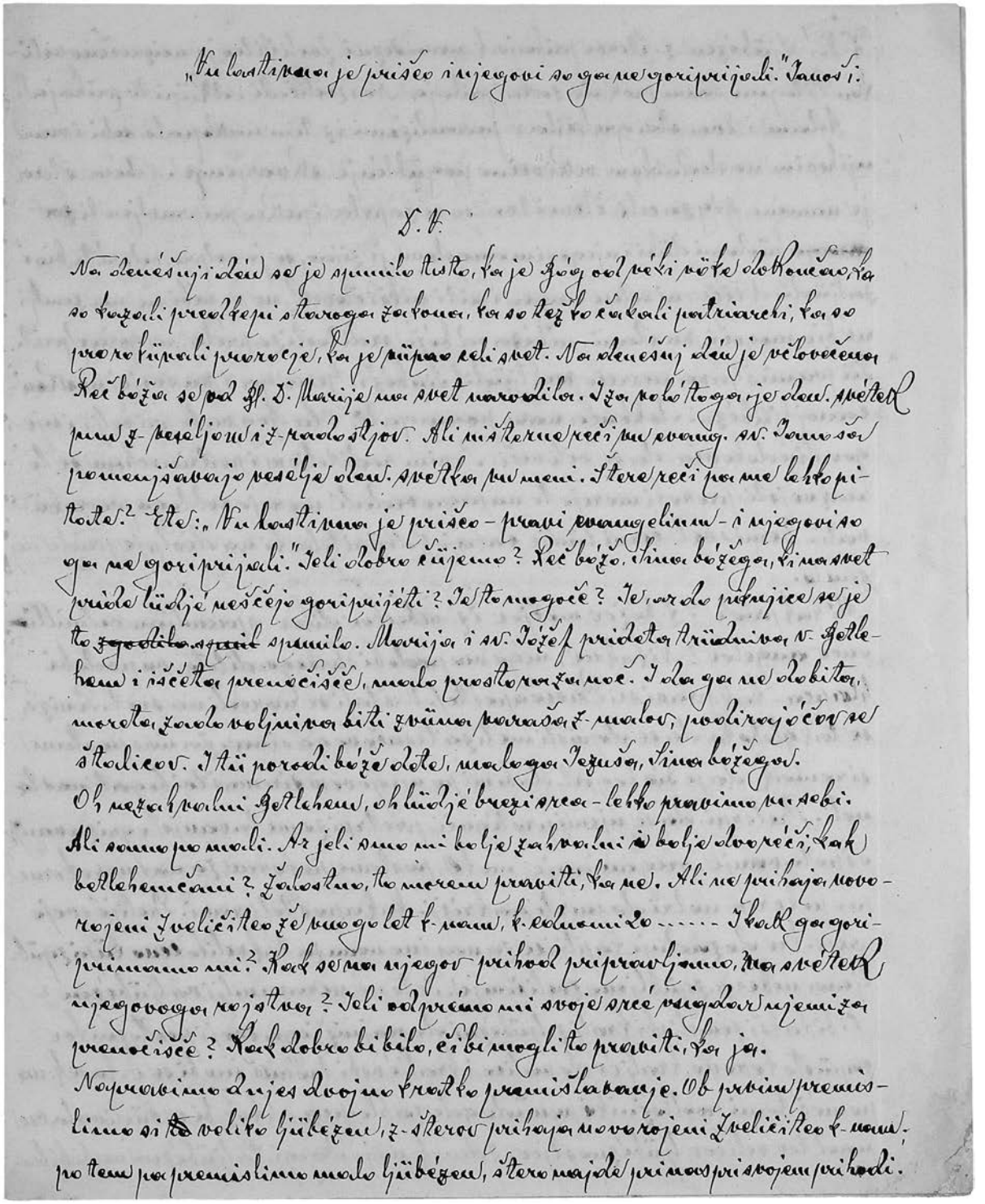

„Na lastnino je prišel i njegovi so ga ne sprejeli." Janez 1.

X. V.

Na današnji dán se je spunilo tisto, kar je Gúspod od pétki pôtke obétnoučao, kar so kazali preroki sterogar zakona, kar so bežé čakali patriarchi, kar so prerokúvali preroczje, kar je púpam celi svet. Na današnji dán je večlovečna Reč božja se pod Gf. D. Marijo na svet narodila. Iz polá tega je dan. svétek pun z-pesálj ov i z-paroškljov. Ali ništerne reči pa me sveti. Sv. Janez ov pomanjšavajo pesálje dan. svétka pa meni. Štere reči pa me lehko pitate? Eto: „Na lastnino je prišel – pravi evangelium – i njegovi so ga ne sprejeli." Zdi se dobro čújemo? Reč božjo, Sina božjega, Sina svet prišla lúdje nesrečno sprejéti? Je to mogoče? Je, ar do prihajace se je to zgodilo, spunilo. Marija i sv. Józef pridete Betlehem i iščéta prenočišče, nemalo prostora za-me. I dan ga ne dobita, morete, zakaj nej mogla biti zvúna porodna z-mudov, prodirajóčov se skodicov. I tü porodi bože dete, mučnega Jezusa, Sina božjega.

Oh nezahvalni Betlehem, oh lúdje brezsrcne – lehko pravimo na sebi. Ali samo pa mi bolje zahvalni i bolje slovo réči, kak betlehemčani? Žalostno, to moremo pravíti, da me. Ali ne prihaja novorojeni Zveličitel že mnogo let k-nam, k-odrešenikom ..... I kak ga sprejémamo mi? Kak se nan njegov prihod pripravljamo, na svétek njegovoga rojstva? Zdi se odpremo mi svoje srce prigodnov njemi za prenočišče? Kak dobro bi bilo, či bi mogli to praviti, da ja.

Nazovimo danes dvojno kratko premišlavanje. Ob prvim premislimo si to veliko ljúbézen, z-šterov prihaja novorojeni Zveličitel k-nam, pa tem pa premislimo malo ljúbézen, šteno najde pri nas pri svojem prihodi.

Božič
(3. obdobje, verjetno Martjanci)

NP387

»Vu lastivna je prišeo i njegovi so ga ne goriprijali.« Janoš 1.

Dragi verniki.

Na denéšnji dén se je spunilo tisto, ka je Bóg od véki vöke dokončao, ka so kazali predkepi staroga zakona, ka so težko čakali patriarki, ka so proroküvali prorocje, ka je vüpao celi svet. Na denéšnji dén je včlovečena Reč bóža se od Blažene Device Marije na svet narodila. I za voló toga je denešnji svétek pun z veséljom i z radostjov. Ali ništerne reči vu evangeliumi svétoga Janoša pomenjšavajo vesélje denešnjega svétka vu meni. Štere reči, pa me lehko pitate. Ete: *»Vu lastivna je prišeo«* – pravi evangelium – *»i njegovi so ga ne goriprijali.«* Jeli dobro čüjemo? Reč bóžo, Sina bóžega, ki na svet pride, lüdjé neščejo goriprijéti? Je to mogoče? Je, ar do piknjice se je to spunilo. Marija i svéti Józef prideta trüdniva v Betlehem i iščeta prenočišče, malo prostora za noč. I da ga ne dobita, moreta zadovoljniva biti zvüna varaša z malov, podirajóčov se štalicov. I tü porodi bóže dete, maloga Jezuša, Sina bóžega. Oh, nezahvalni Betlehem, oh, lüdjé brezi srca – lehko pravimo vu sebi. Ali samo pomali. Ar jeli smo mi bolje zahvalni i bolje dvoréči, kak Betlehemčani? Žalostno, to morem praviti, ka ne. Ali ne prihaja novorojeni Zveličiteo že vnogo let k nam, k ednomi 20 … I kak ga goriprimamo mi? Kak se na njegov prihod pripravljamo? Na svétek njegovoga rojstva? Jeli odprémo mi svoje srcé vsigdar njemi za prenočišče? Kak dobro bi bilo, či bi mogli to praviti, ka ja.

Napravimo dnjes dvojno kratko premišlavanje. Obprvim premislimo si veliko ljübézen, z šterov prihaja novorojeni Zveličiteo k nam; potem pa premislimo malo ljübézen, štero najde pri nas pri svojem prihodi.

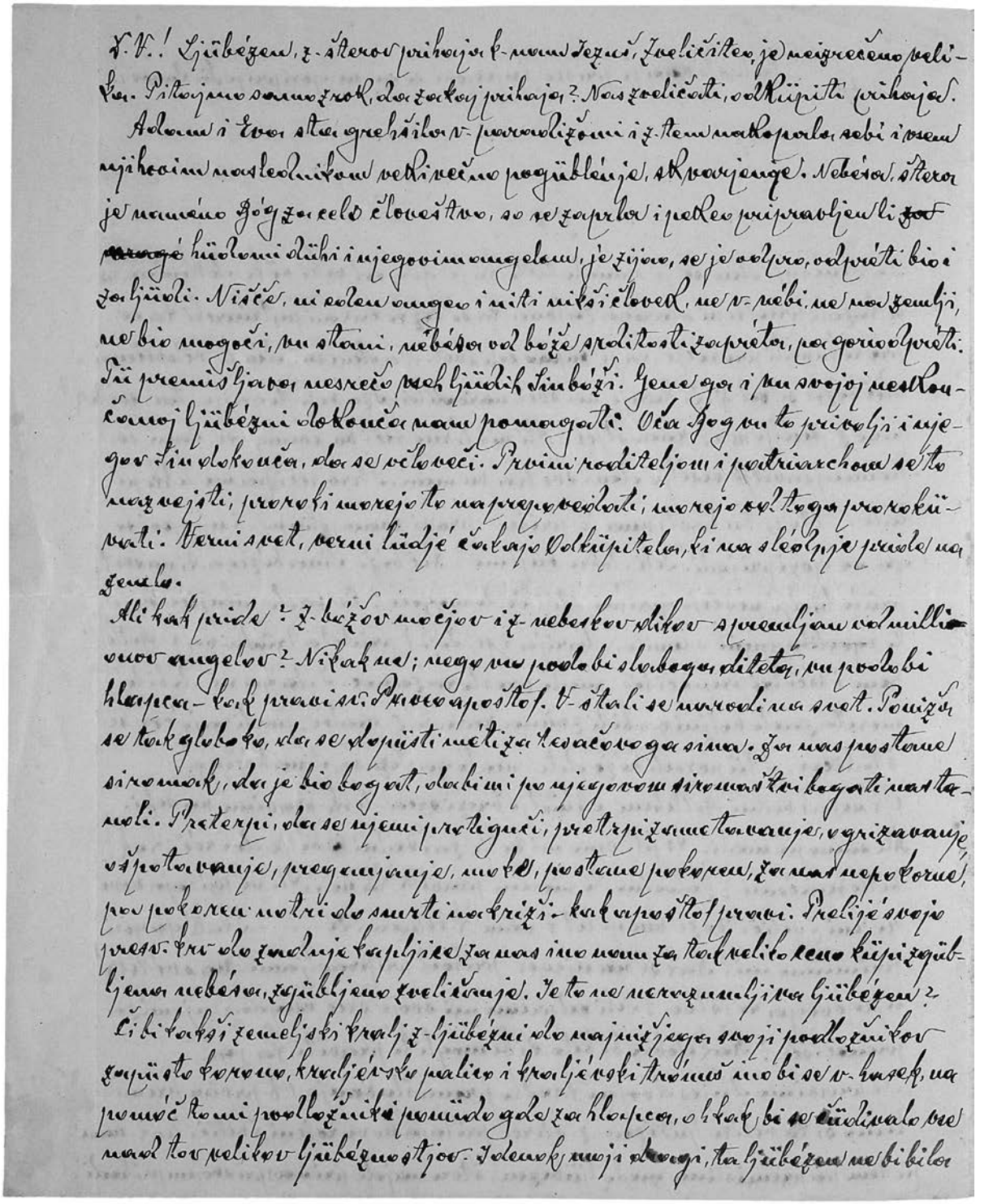

V. V.! Ljübézen, z- šteron prihoja k- nam Jezuš, Zveličitel, je najgrešnejše polübo. Pištojmo zamorzrok, dar zakoj prihaja? Nas zveličati, odküpiti prihaja.

Adam i Eva stera grehšilan- pravouljožoni i z- stem mathoparla, sebi i vsem nijhovim nasledníkom velikanesno pogübljenje, skvarjenge. Nebéso, šteron je namenio Gospon celo človeštvo, so se zaprlo i peklen pripravljen li za nagé hüdobni dühi i nejegovim angelom, je zijno, se je odprto, odprti bio i za hüdobi. Nišče, ni eden angeo i niti nikši človek, ne v- nébi, ne na zemlji, ne bio mogoči, na stopni, nébéso od bože sprolitosti zapréto, na gorio odprti. Ši premišljano nesrečo pach ljüdih šinbožji. Jene gor i na svojoj nesrečnoj ljübézni dokonča nam pomagati. Ova Gospon to privolji i nejegov Šin dokonča, dar se včlovéči. Proini rodiljoni i patriarchom se to nazvejsti, proroki morejo to napreprovidati; morejo vsi ti nagi proroki küpati. Verni svet, verni ljüdjé čakajo Odküpitelov, ki nas sléhnje pride na zemlo.

Ali kak pride? Z- božjov močjov i z- nebeskov slavov z proseljan vsi milliarnov angelov? Nikak ne; nego ne v podobi oholnega, diletog, ne v podobi hlapca- kak pravi sv. Pavel apošt. V- stali se navadi na svet. Ponižo se tak globoko, dar se dopüsti mučiti kakšnovega grišnika. Jen nas prostane siromak, dar je bio bogat, dar bi mi po nejegovom siromaštvi bogati postali. Preterpi, dar se njemi prerogani, prestrpi zamotovanje, vgrizavanje v šipov anje, preganjanje, muke, prostane prekoreni, za nas nepokorni, pro prekoreni notri do smrte na križi- kak apošt pravi. Prelije svojo prev. kri do zadnje kapljice za nas ino nam za tak velik cenu küpi zgübljenu nebéso, zgübljenu zveličanje. Je to ne nevrednalji ima ljübézen?

Či bi tak ši zemeljski kralj z- ljübézni do najnižjega svoji podložnikov zapüsto kraljevsko palico i kraljevski tröno i bi se v- kmeka, na pomoč tomi podloženi pomudo gda za hlapca, o kak bi se čudivalo vse navadi tov polikov ljübézen ostjov- Jedenok muji dragi, ta ljübézen ne bi bila

Dragi verniki! Ljübézen, z šterov prihaja k nam Jezuš, Zveličiteo, je neizrečeno velika. Pitajmo samo zrok, da zakaj prihaja? Nas zveličati, odküpiti prihaja.

Adam i Eva sta grehšila v paradižomi i z tem nakopala sebi i vsem njihovim naslednikom vekivečno pogüblénje, skvarjenje. Nebésa, štera je naméno Bóg za celo človeštvo, so se zaprla, i pekeo, pripravljen li hüdomi dühi i njegovim angelom, je zijao, se je odpro, odpréti bio i za ljüdi. Nišče, nieden angeo i niti nikši človek, ne v nébi, ne na zemlji, ne bio mogoči vu stani nebésa,[68] od bóže srditosti zapréta, pa goriodpréti. Tü premišljava nesrečo vseh ljüdih Sin bóži. Gene ga i vu svojoj neskončanoj ljübézni dokonča nam pomagati. Oča Bog vu to privolji i njegov Sin dokonča, da se včloveči. Prvim roditeljom i patriarkom se to nazvejsti, proroki morejo to naprepovedati, morejo od toga proroküvati. Verni svet, verni lüdjé čakajo Odküpitela, ki na slédnje pride na zemlo.

Ali, kak pride? Z bóžov močjov i z nebeskov dikov, spremljan od milijonov angelov? Nikak ne; nego vu podobi slaboga diteta, vu podobi hlapca – kak pravi svéti Paveo apoštol. V štali se narodi na svet. Poniža se tak globoko, da se dopüsti méti za tesačovoga sina. Za nas postane siromak, da je bio bogat, da bi mi po njegovom siromaštvi bogati nastanoli. Pretrpi, da se njemi protiguči, pretrpi zametavanje, ogrizavanje, ošpotavanje, preganjanje, moke, postane pokoren, za nas nepokorne pa pokoren notri do smrti na križi – kak apoštol pravi. Prelijé svojo presvéto krv do zadnje kapljice za nas ino nam za tak veliko ceno küpi zgübljena nebésa, zgübljeno zveličanje. Je to ne nerazumljiva ljübézen?

Či bi kakši zemeljski kralj z ljübézni do najnižjega svoji podložnikov zapüsto korono, kraljévsko palico i kraljévski trónuš ino bi se v hasek, na pomóč tomi podložniki ponüdo gde za hlapca, oh, kak bi se čüdivalo vse nad tov velikov ljübéznostjov. I denok, moji dragi, ta ljübézen ne bi bila

[68] Prečrtan ostrivec na prvem *e*.

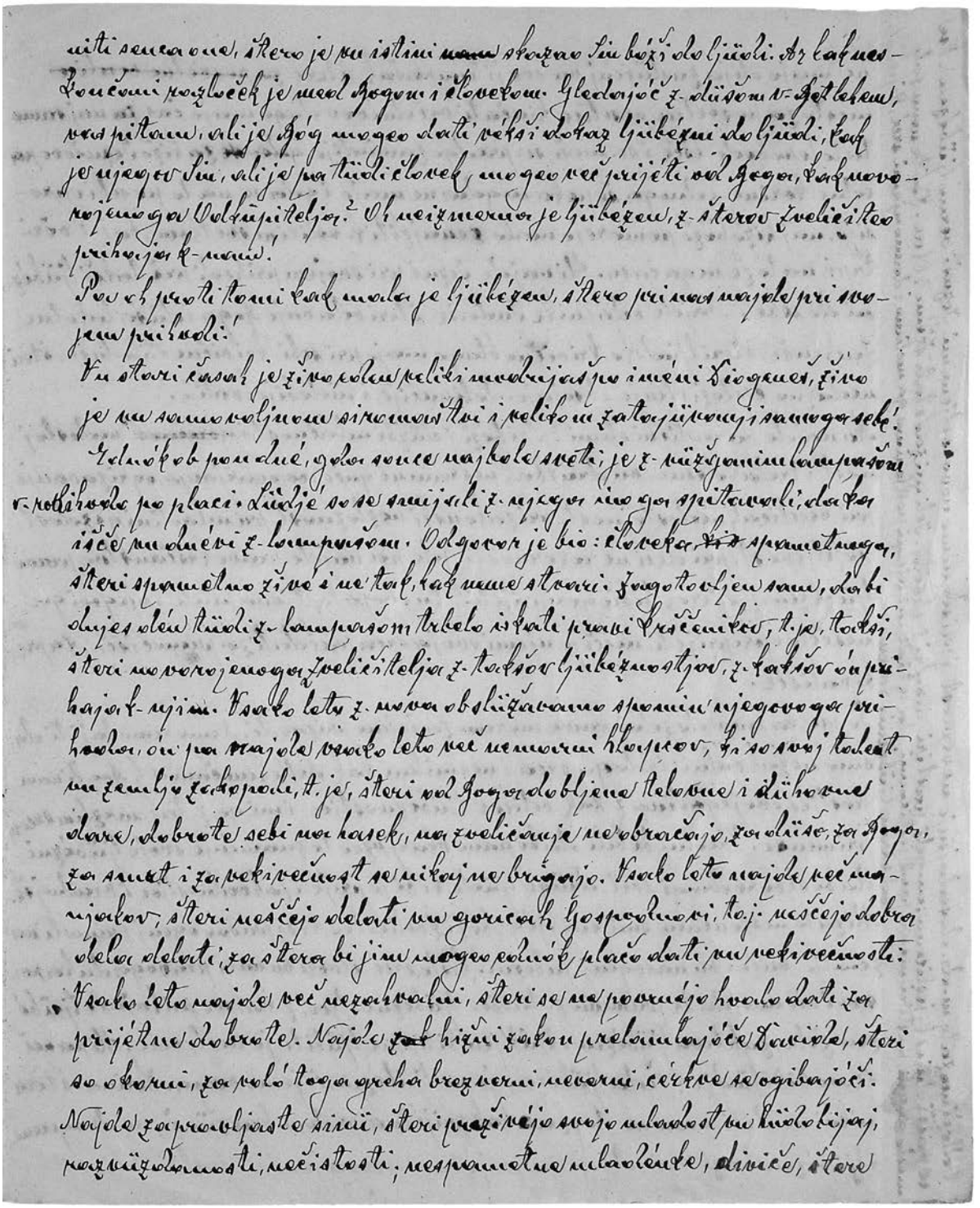

niti semena one, ſkero je pri ſtirih ſtrogo Sin bóži oblúbili. Az kak nes-
ſrečni prazlúček je med Bogom i človekom. Gledajóč z-oliſom v-Betlehem,
vas pitamo, zakaj je Bóg mogeo dati pékši dokaz ljübézni do ljüdi, kak
je nyegov Sin, zakaj je pa tüdi človek mogeo več prijéti od Boga, kak nove-
nyenoga Odküpitelja.[2] Oh neizmérna je ljübézen, z-ſterov zveličitelo
prihaja k-nami!

Pes ob pervi tomi kak mala je ljübézen, ſkero pri nas najde pri sve-
jem prihodi!

Vu ſtiri časah je zino pólek peklenſki mudrijanſtvo i méni Diogenes, zino
je na samo volnoſt sirotnoſt i peklom zatajüjóči i samoga sebé.

Človík ob pervi dnévi, gda sonce najbole sveti, je z-mézjanimi lampasami
v-pobiháolo po placi. Ljüdje so se smijali z-nyegov nemogoſt, dokaſ
ne ſče na dnévi z-lampasami. Odgovor je bio: človeka ſče spametnoga,
ſteri spametno živé i ne tak, kak mi ſtorimo. Evagelioljem nam, da bi
dnjes olém tüdi z-lampasami trbelo iskati pravi Kréſčenikov, t. j., tiſti,
ſteri na porojenoga Zveličitelja z-tiſtov ljübéznostjov, z-kakſov dajo pri-
hajati k-nyim. Vsako leto z-novov obsiženim spomínom nyegovoga pri-
hoda, óni pa najbole vsako leto več nemorni hlapcov, ki so svoj talent
na zemlji zakopali, t. j., ſteri od Boga dobljeno telesno i dühovno
dare, dobrote sebi na haſek, na zveličanje ne obračajo, za dühov, za Boga,
za amest i za pekinčenoſt se nikoj ne brigajo. Vsako leto najbole več ma-
njakov, ſteri méšajo delati na goricah Gospodnovi, t. j. méšajo dobro
delo delati, za ſtero bi jim mogeo polno plačo dati na nekinčenoſti.
Vsako leto najbole več nezahvalni, ſteri se na pomnéjo hvalo dati za
prijétne dobrote. Najbole pak hüdi zakon prelomlajóče Davidi, ſteri
so okoli, za polo Bogo greha brezverni, neverni, céſtne se ogibajóči.
Najbole za prevoljnoſte sinci, ſteri prezirajo svojo mladoſt na hüdo lijaj,
na zagübljenoſti, nečistoſti, nespametne mladénke, dinice, ſtere

niti senca one, štero je vu istini skazao Sin bóži do ljüdi. Ar kak neskončani razloček je med Bogom i človekom. Gledajóč z düšom v Betlehem vas pitam, ali je Bóg mogeo dati vékši dokaz ljübézni do ljüdi, kak je njegov Sin, ali je pa tüdi človek mogeo več prijéti od Boga kak novorojenoga Odküpitelja? Oh, neizmerna je ljübézen, z šterov Zveličiteo prihaja k nam! Pa, oh, proti tomi, kak mala je ljübézen, štero pri nas najde pri svojem prihodi!

Vu stari časah je živo eden veliki modrijaš po iméni Diogeneš, živo je vu samovoljnom siromaštvi i velikom zatajüvanji samoga sebé. Ednók ob poudné, gda sonce najbole sveti, je z vüžganim lampašom v roki hodo po placi. Lüdjé so se smijali z njega ino ga spitavali, da ka išče vu dnévi z lampašom. Odgovor je bio: »*Človeka spametnoga, šteri spametno živé i ne tak, kak neme stvari.*« Zagotovljen sam, da bi dnjesdén tüdi z lampašom trbelo iskati pravi krščenikov, to je takši, šteri novorojenoga Zveličitelja z takšov ljübéznostjov, z kakšov ón prihaja k njim. Vsako leto znova obslüžavamo spomin njegovoga prihoda, ón pa najde vsako leto več nemarni hlapcov, ki so svoj talent vu zemljo zakopali, to je, šteri od Boga dobljene telovne i dühovne dare, dobrote sebi na hasek, na zveličanje ne obračajo, za düšo, za Boga, za smrt i za vekivečnost se nikaj ne brigajo. Vsako leto najde več manjakov, šteri neščejo delati vu goricah Gospodnovi, to je, neščejo dobra dela delati, za štera bi jim mogeo ednók plačo dati vu vekivečnosti. Vsako leto najde več nezahvalni, šteri se ne povrnéjo hvalo dati za prijétne dobrote. Najde hižni zakon prelamlajóče Davide, šteri so okorni, za voló toga greha brezverni, neverni, cérkve se ogibajóči. Najde zapravljaste sinü, šteri preživéjo svojo mladost vu hüdobijaj, razvüzdanosti, nečistosti; nespametne mladénke, [divice], štere

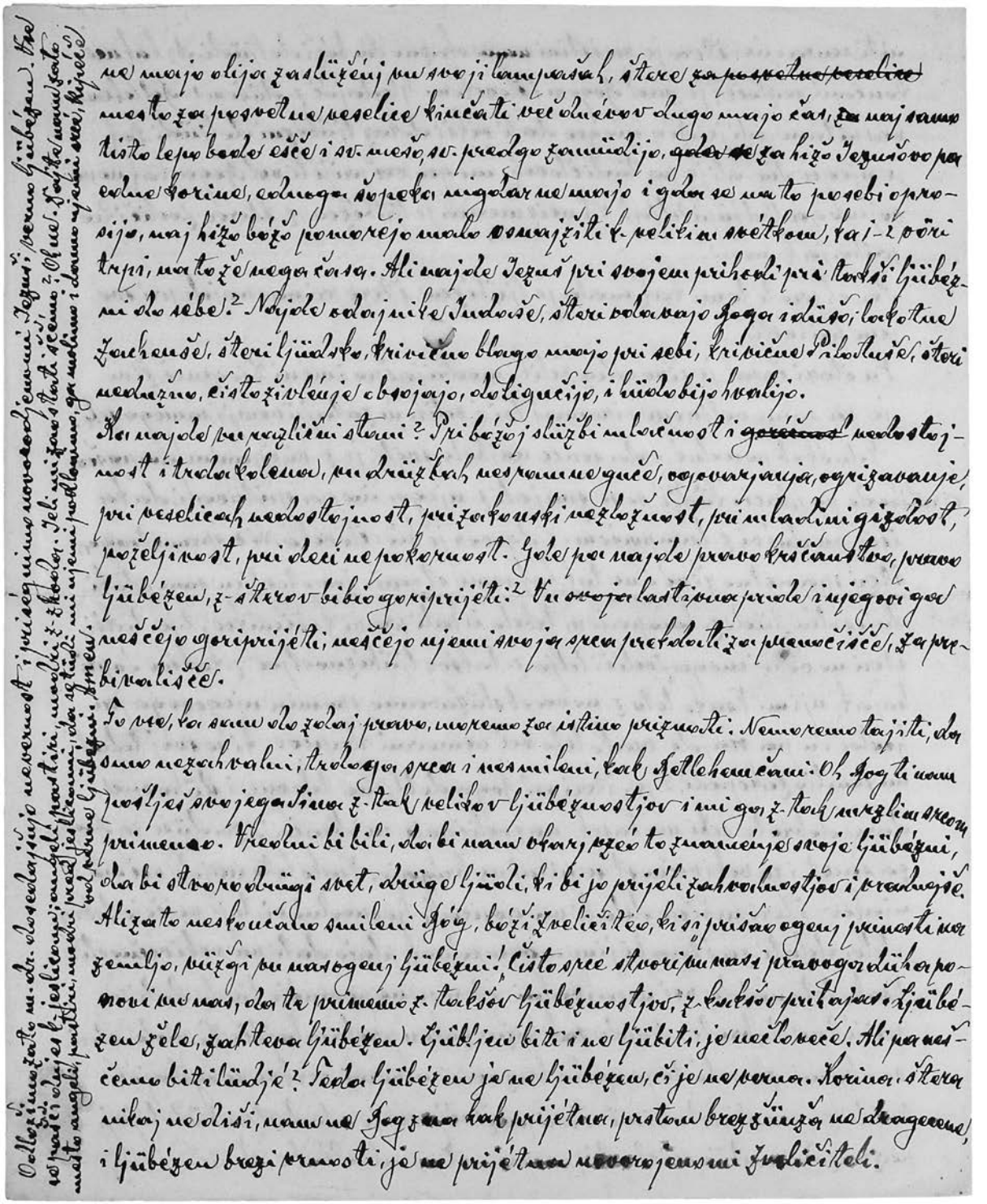

nemajo olija zaslüžénj vu svoji lampašah, štere mesto za posvetne veselice kinčati več dnévov dugo majo čas, naj samo tisto lepo bode, ešče i svéto mešo, svéto predgo zamüdijo, za hižo Jezušovo pa edne korine, ednoga šopeka nigdar nemajo, i gda se na to posebi oprosijo, naj hižo bóžo pomorejo malo osnajžiti k velikim svétkom, ka 1–2 vöri trpi, na to že nega časa. Ali najde Jezuš pri svojem prihodi pri takši ljübézni do sébe? Najde odajnike Judaše, šteri odavajo Boga i düšo; lakotne Zakeuše, šteri ljüdsko, krivično blago majo pri sebi, krivične Pilatuše, šteri nedužno, čisto živlénje obsojajo, doligučijo, i hüdobijo hvalijo.

Ka najde vu različni stani? Pri bóžoj slüžbi mlačnost i nedostojnost i trda kolena, vu drüžbah nesramne guče, ogovarjanja, ogrizavanje, pri veselicah nedostojnost, pri zakonski nezložnost, pri mladini gizdost, poželjivost, pri deci nepokornost. Gde pa najde pravo krščanstvo, pravo ljübézen, z šterov bi bio goriprijéti? Vu lastivna pride i njegovi ga neščejo goriprijéti, neščejo njemi svoja srca prekdati za prenočišče, za prebivališče.

To vse, ka sam do zdaj pravo, moremo za istino priznati. Ne moremo tajiti, da smo nezahvalni, trdoga srca i nesmileni kak Betlehemčani. Oh, Bog, ti nam pošlješ svojega Sina z tak velikov ljübéznostjov i mi ga z tak mrzlim srcom primemo. Vredni bi bili, da bi nam [vkraj]vzéo to znaménje svoje ljübézni, da bi stvoro drügi svet, drüge ljüdi, ki bi jo prijéli zahvalnostjov i vrednejše. Ali zato, neskončano smileni Bóg, bóži Zveličiteo, ki si prišao ogenj prinesti na zemljo, vüžgi vu nas ogenj ljübézni! »*Čisto srcé stvori*« vu nas i pravoga düha ponovi vu nas, da te primemo z takšov ljübéznostjov, z kakšov prihajaš. Ljübézen žele, zahteva ljübézen. Ljübljen biti i ne ljübiti, je nečloveče. Ali pa neščemo biti lüdjé? Teda ljübézen je ne ljübézen, či je ne verna. Korina, štera nikaj ne diši, nam ne Bog zna kak prijétna, prstan brez žüuža ne [dragocene], i ljübézen brezi [vernosti] je ne prijétna novorojenomi Zveličiteli.

Odložimo zato, moji dragi, dosedajšnjo nevernost i priségnimo novorodjenomi Jezuši verno ljübézen. Vse se pašči dnjes k jeslicam i angeli, pastiri, modri z zhoda. Jeli mi zaostati ščémo? Oh, ne. Dajte nam zato mesto angeli, pastiri, modri pred jeslicami, da se tüdi mi njemi poklonimo, ga molimo i damo njemi srcé, kipéče od verne ljübézni. Amen.[69]

[69] Zapisano na levi margini.

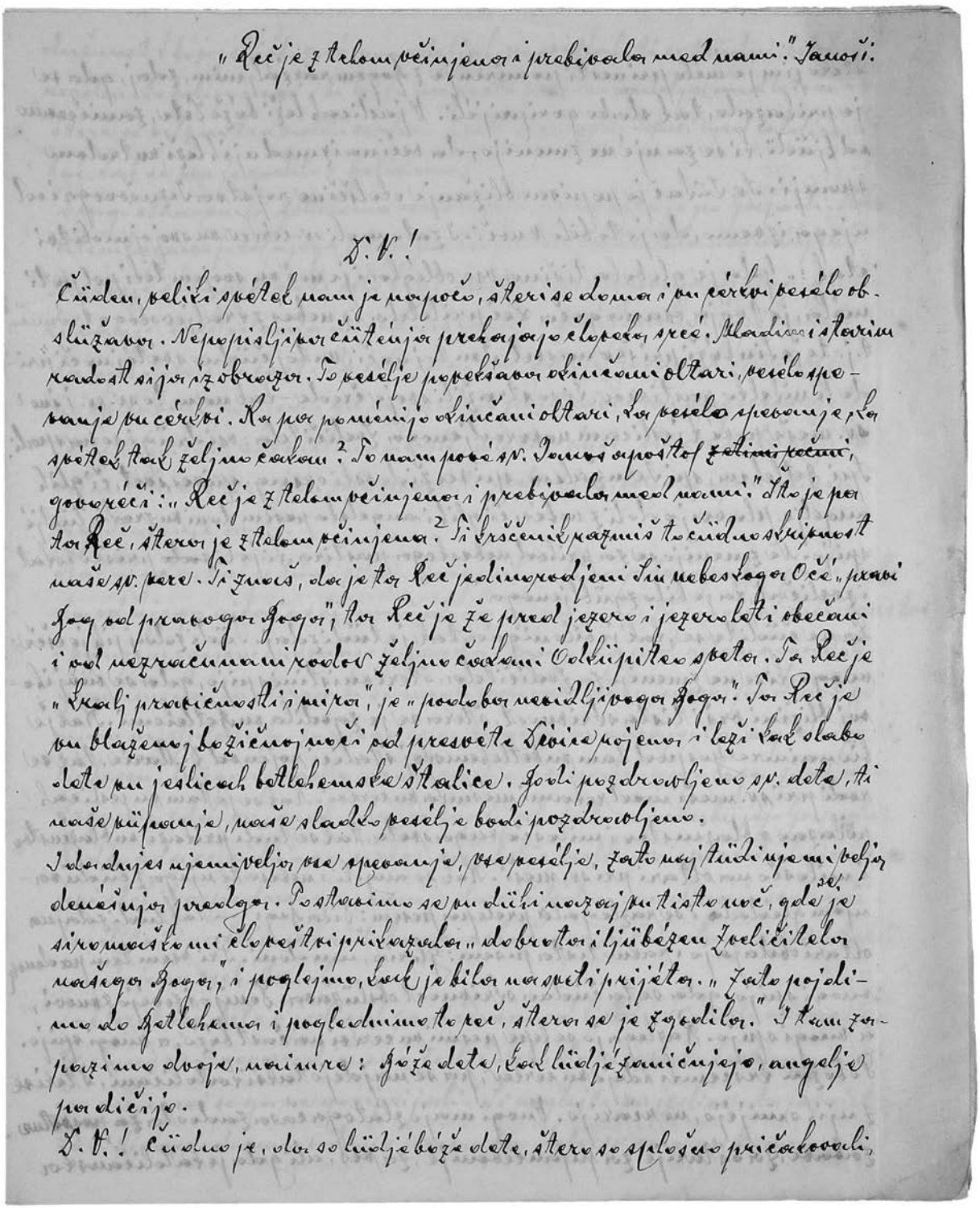

„Reč je z Telom pečinjeno i prebivalo med nami." Janoš.

V. V.!

Čüdem, peliki spétek nam je napoči, šteri se doma i pa férkvi pesélo obslužavo. Nepopisljivo čüštenje prekrajo človeka sreč. Mladina i storim radoszt sijo z obrazov. To pesélje popelšavo oltinčani oltari, pesélo spevanje pa cérkvi. Ka pak pomíni jo oltinčani oltari, ka pesélo spevanje, ka spétek štok željno čakam? To nam pové sv. Janoš oprošto z tolmi rečmi, govoréči: „Reč je z Telom pečinjeno i prebivalo med nami." Štoje pak ta Reč, šteroje z Telom pečinjena? Ši kršćenik razmiš ta čüdno skrivnoszt naše sv. vere. Ši znaš, da je ta Reč jedinorodjeni Sin nebeszkoga Očé „prava Boga od pravoga Boga", ta Reč je že pred jezero i jezerokrat obečani i od nezrečenimi rodov željno čakani Odküpitelo sveto. Ta Reč je „kralj pravičnoszti i miru", je „podobo nevidljivoga Boga". Ta Reč je pa blaženoj božičnoj noči od presvéte Divice rojeno i leži vek slabo dete pa jeslicah betlehemske štalice. Jovdi pozdravljeno sv. dete, ti naše püsmenje, naše sladko pesélje bodi pozdravljeno.

I dandanjes nejenivelijo vse spevanje, vse pesélje, zato nej štiri jeni bejo oleníšnjo pravdo. Postavimo se pa dühi noszoj pa tisto noč, gde se siromaško mi človeštvi prikazalo „dobrotni i ljübézen Zveličitelov naszega Boga", i poglejmo, kak je bilo na szveti prijétov. „Zato pojdimo do Betlehema i poglednimo to reč, šteroszase je zgodilo." I tam zagrizimo dvoja, noszimo: gléžé dete, kak lüdjé zmíčnjejo, angelje prodičijo.

V. V.! Čüdno je, da so lüdjé bože dete, štero so spalošeno pričakovali,

Božič
(3. obdobje, verjetno Martjanci)

NP388

»Reč je z telom včinjena i prebivala med nami.« Janoš 1.

Dragi verniki!

Čüden, veliki svétek nam je napočo, šteri se doma i vu cérkvi vesélo obslüžava. Nepopisljiva čüténja prehajajo človeka srcé. Mladim i starim radost sija iz obraza. To vesélje povekšava okinčani oltari, vesélo spevanje vu cérkvi. Ka pa poménijo okinčani oltari, ka vesélo spevanje, ka svétek tak željno čakan? To nam pové svéti Janoš apoštol, govoréči: *»Reč je z telom včinjena i prebivala med nami.«* Što je pa ta Reč, štera je z telom včinjena? Ti, krščenik, razmiš to čüdno skrivnost naše svéte vere. Ti znaš, da je ta Reč jedinorodjeni Sin nebeskoga Očé »pravi Bog od pravoga Boga«, ta Reč je že pred jezero i jezero leti obečani i od nezračunani rodov željno čakani Odküpiteo sveta. Ta Reč je »kralj pravičnosti i mira«, je »podoba nevidljivoga Boga«. Ta Reč je vu blaženoj božičnoj noči od presvéte Divice rojena i leži kak slabo dete vu jeslicah betlehemske štalice. Bodi pozdravljeno, svéto dete, ti naše vüpanje, naše sladko vesélje, bodi pozdravljeno.

I da dnjes njemi velja vse spevanje, vse vesélje, zato naj tüdi njemi velja denéšnja predga. Postavimo se vu dühi nazaj vu tisto noč, gde se je siromaškomi človeštvi prikazala »dobrota i ljübézen Zveličitela našega Boga«, i poglejmo, kak je bila na sveti prijéta. *»Zato pojdimo do Betlehema i poglednimo to reč, štera se je zgodila.«* I tam zapazimo dvoje, najmre: Bóže dete, kak lüdjé zaničujejo, angelje pa dičijo.

Dragi verniki! Čüdno je, da so lüdjé bóže dete, štero so splošno pričakovali,

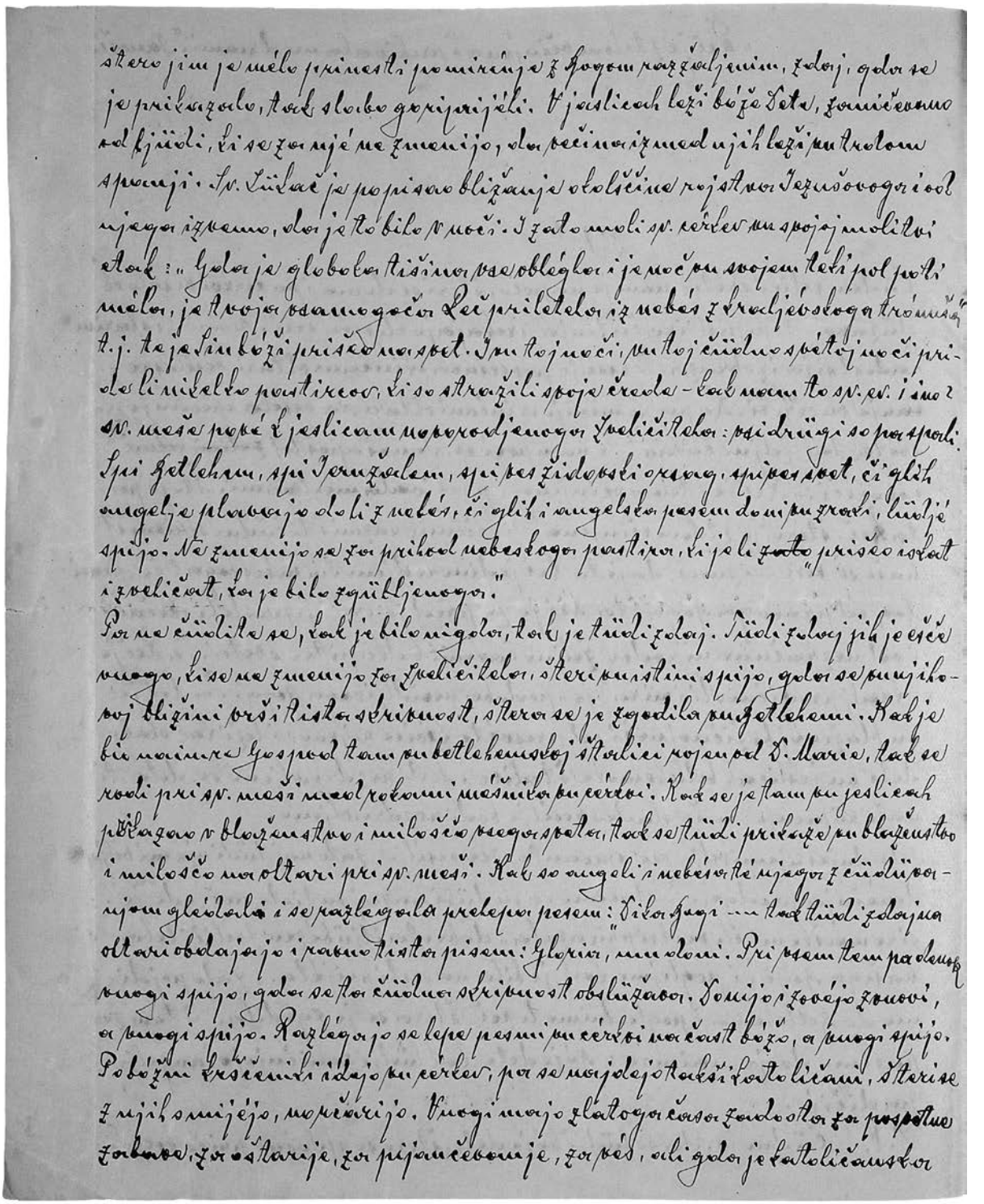

šterov jim je mélo prinesti promirénje z Bogom razveljenim, zdaj, gdor se je priverzolo, tak slobo gorpijrijéli. V jasličah leži božje Dete, zamíčeano od kjüdi, ki se zmenijé ne zmenijo, ako pečinovi iz med njih leži pun trnlom spunjeni. Sv. Lukač je popisao bližanje oblačina rojstvo Jezušovoga i od njegovi izrenje, dor je to bilo v noči. I zato moli sv. cerkev na spoj molitvi tak: „Gdor je globoko tišino vse obléglo i je noč po svojem teki pol puti mélo, je tvoja vsamogočna Reč priletela iz nebés z kraljévskoga trónuša" t. j. taja sin božji prišeo na spet. Ipa to noči, na toj čüdno spétoj noči prišli so li nikdo pastirov, ki so straživili spoje črede – tak nam to sv. ev. i ino sv. meše pové k jasličam naporodjenoga Zveličitelov: pa drügi so pa govorili. Spi Betlehem, spi Jeruzalem, spi pes židovski oranj, spi pes zvest, či glih angelje plavajo okoli z nebés, či glih i angelsko pesem do nih pa zroki, küdi je spijo. Ne zmenijo se za prihod nebeskoga pastirov, ki je li za to prišeo izkat i zveličat, kar je bilo zgübljenoga."

Por ne čüdi te se, tak je bilo nigdar, tak je čüdi zdaj. Čüdi zdaj jih je ešče mnogo, ki se ne zmenijo za Zveličitelov, šteri pri nas tini spijo, gdor se pa njih bližini prvi Kristus skrivnost, šteroga se je zgodila pa Betlehemi. Kak je bila naimre Gospod Bog pa betlehemskoj štalici pojen pod D. Marie, tak se zgodi pri sv. maši med rokami mašnika pa cérkvi. Kak se je Bog pa jasličah pobližao v blažensztvo i miloščo pregorspeti, tak se čüdi približuje pa blaženstvo i miloščo na oltari pri sv. maši. Kak so angeli i nebéske njegov z čüdnim veseljem gleidali i se razlégovali prelepo pesem: „Dika bogu" — tak čüdi zdaj na oltari obdajajo i pravo čistoga pisem: Gloria, in excelsis. Pri pesmi tem padejo mnogi spijo, gdor se ta čüdna skrivnost obslužavo. Domi jo zvonéjo zvoni, a mnogi spijo. Razlégajo se lepe pesmi pa cérkvi na čast božo, a mnogi spijo. Pobožni kršćeniki idajo pa cérkev, por se mnogi jo tak ši katoličani, šteri se z njih smijéjo, na pečarijo. Mnogi majo zlatoga časa za zdravstvo za prospetne zadeve, za oštarije, za pijančevanje, za péš, ali gdor je katoličanstvo

štero jim je mélo prinesti pomirénje z Bogom razžaljenim, zdaj, gda se je prikazalo, tak slabo goriprijéli. V jaslicah leži bóže Dete, zaničevano od ljüdi, ki se za njé ne zmenijo, da večina izmed njih leži vu trdom spanji. Svéti Lükač je popisao bližanje okolščine rojstva Jezušovoga i od njega izvemo, da je to bilo vnoči. I zato moli svéta cérkev vu svojoj molitvi etak: *»Gda je globoka tišina vse oblégla i je noč vu svojem teki pol poti méla, je tvoja vsamogoča Reč priletela iz nebés z kraljévskoga trónuša,«* to je, te je Sin bóži prišeo na svet. I vu toj noči, vu toj čüdno svétoj noči pride li nikelko pastircov, ki so stražili svoje črede – kak nam to svéti evangelium 1. ino 2. svéte meše pové k jeslicam novorodjenoga Zveličitela: vsi drügi so pa spali. Spi Betlehem, spi Jeružalem, spi ves židovski orsag, spi ves svet, čiglih angelje plavajo doli z nebés, čiglih i angelska pesem doni vu zraki, lüdjé spijo. Ne zmenijo se za prihod nebeskoga pastira, ki je li *»prišeo iskat i zveličat, ka je bilo zgübljenoga«*.

Pa ne čüdite se, kak je bilo nigda, tak je tüdi zdaj. Tüdi zdaj jih je ešče vnogo, ki se ne zmenijo za Zveličitela, šteri vu istini spijo, gda se vu njihovoj bližini vrši tista skrivnost, štera se je zgodila vu Betlehemi. Kak je bio najmre Gospod tam vu betlehemskoj štalici rojen od Device Marije, tak se rodi pri svétoj meši med rokami méšnika vu cérkvi. Kak se je tam vu jeslicah prikazao v blaženstvo i miloščo vsega sveta, tak se tüdi prikaže vu blaženstvo i miloščo na oltari pri svétoj meši. Kak so angeli i nebésa té njega z čüdüvanjom glédali i se razlégala prelepa pesem: *»Dika Bogi …,«* tak tüdi zdaj na oltari obdajajo i ravno tista pisem, Glorija, mu doni. Pri vsem tem pa denok vnogi spijo, gda se ta čüdna skrivnost obslüžava. Donijo i zovéjo [zvonovi], a vnogi spijo. Razlégajo se lepe pesmi vu cérkvi na čast bóžo, a vnogi spijo. Pobóžni krščeniki idejo vu cérkev, pa se najdejo takši katoličani, šteri se z njih smijéjo, norčarijo. Vnogi majo zlatoga časa zadosta za posvetne zabave, za oštarije, za pijančevanje, za vés, ali gda je katoličanska

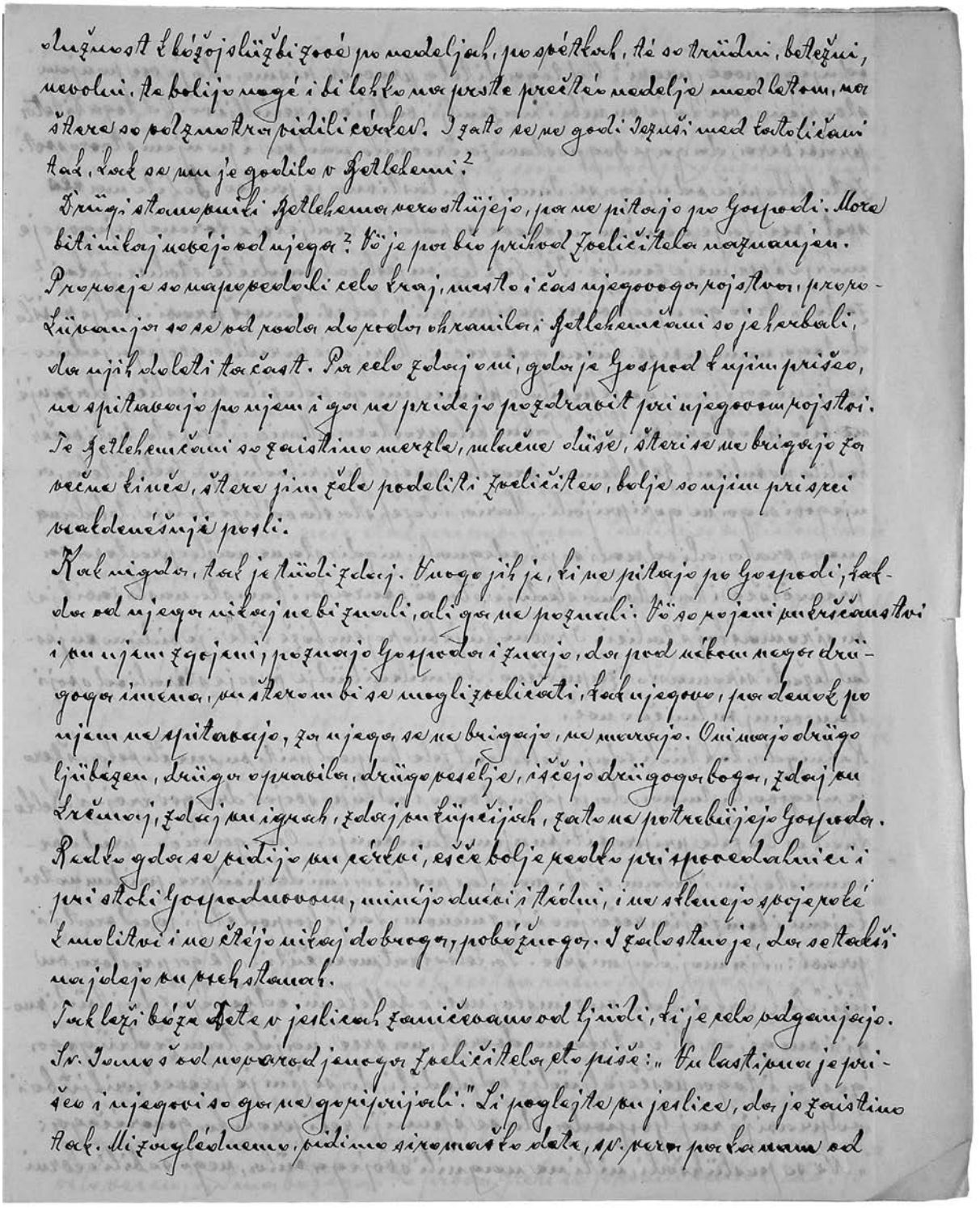

služnost k božoj službi zoóe po nedeljah, po spétkah, ke so trüdni, bolezni, nevolni. Ke bolijo nagé i bi lehko na poste preštáo nedelje med létom, na štere so polznotkrvpidili cérkev. I zato se ne godi Jezuši med katoličani tak, kak se mu je godilo v Betlehemi.[2]

Drügi, ki nompuiti Betlehema nevostüjejo, ga ne pitajo po Gospodi. Mora biti nikaj nebéjo od njega.[3] Vö je pa bio prihod Zveličitela naznanjen. Prerokje so napopredoki celo kraj, mesto i čas njegovoga rojstva, preroküvanjov so se od rodov do rodov ohranili. Betlehemčani so je herbali, da njih obdrži tá čast. Pa celo zdaj ovi, gda ja Gospod k njim prišeo, ne spitavajo po njem i gda ne pride jo pozdrabit pri njegovom rojstvi. Te betlehemčani so zaistino merzla, mlačne düše, šteri se ne brigajo za večna tiněe, štere jim žele podeliti Zveličitelov, bolje so njim pri srci svetdenešnji posli.

Kak nigdar, tak je tüdi zdaj. Vnogo jih je, ki ne pitajo po Gospodi, kak dav od njegov nikoj ne bi znali, ali gda ne pozneli. Vö so pojmi pokerščanstvi i po njem zgojeni, poznajo Gospodov i znajo, da pred nébom nega drügoga imena, po šterom bi se mogli zveličati, kak njegovo, pa denok po njem ne spitavajo, za njega se ne brigajo, ne merkajo. Oni majo drügo ljübézen, drügo opravilo, drügo veselje, išćejo drügoga boga, zdaj po cérkvaj, zdaj po cigrah, zdaj po küpčijah, zato ne potrebüjejo Gospodov. Radko gda se pridejo po cérkvi, ešče bolje redko pri spovedalnici i pri stoli Gospodnovom, minéjo düšo i štólni, i ne stlenejo spoje roke k molitvi i ne čtéjo nikoj dobrega, pobožnega. I zato stvo je, da se tak di na jolejo po prek stanah.

Tak leži božo dete v jeslicah zaničevano od ljüdi, ki je celo pogánjajo. Sv. Ivano v od nepárodjenoga Zveličitela, to piše: „Vu lastnino je prišeo i njegovi so ga ne sprejéli." Li poglejte po jeslice, da je zaistino tak. Mi zaglédnemo, pridemo z nekomaš to dete, ali perve pa kaj mamo od

dužnost k bóžoj slüžbi zové po nedeljah, po svétkah, té so trüdni, betežni, nevolni, te bolijo nogé i bi lehko na prste prečtéo nedelje med letom, na štere so odznotra vidili cérkev. I zato se ne godi Jezuši med katoličani tak, kak se mu je godilo v Betlehemi?

Drügi stanovniki Betlehema verostüjejo, pa ne pitajo po Gospodi. Morebiti nikaj nevéjo od njega? Vö je pa bio prihod Zveličitela naznanjen. Prorocje so napovedali celo kraj, mesto i čas njegovoga rojstva, proroküvanja so se od roda do roda ohranila i Betlehemčani so je herbali, da njih doleti ta čast. Pa celo zdaj oni, gda je Gospod k njim prišeo, ne spitavajo po njem i ga ne pridejo pozdravit pri njegovom rojstvi. Te Betlehemčani so zaistino mrzle, mlačne düše, šteri se ne brigajo za večne kinče, štere jim žele podeliti Zveličiteo, bolje so njim pri srci vsakdenéšnji posli.

Kak nigda, tak je tüdi zdaj. Vnogo jih je, ki ne pitajo po Gospodi, kakda od njega nikaj ne bi znali, ali ga ne poznali. Vö so rojeni vu krščanstvi i vu njem zgojeni, poznajo Gospoda i znajo, da pod nébom nega drügoga iména, vu šterom bi se mogli zveličati kak njegovo, pa denok po njem ne spitavajo, za njega se ne brigajo, ne marajo. Oni majo drügo ljübézen, drüga opravila, drügo vesélje, iščejo drügoga boga, zdaj vu krčmaj, zdaj vu igrah, zdaj vu küpčijah, zato ne potrebüjejo Gospoda. Redkogda se vidijo vu cérkvi, ešče bolje redko pri spovedalnici i pri stoli Gospodnovom, minéjo dnévi i tédni, i ne sklenejo svoje roké k molitvi i ne čtéjo nikaj dobroga, pobóžnoga. I žalostno je, da se takši najdejo vu vseh stanah.

Tak leži bóže Dete v jeslicah, zaničevano od ljüdi, ki je celo odganjajo. Svéti Janoš od novorodjenoga Zveličitela eto piše: *»Vu lastivna je prišeo i njegovi so ga ne goriprijali.«* Li poglejte vu jeslice, da je zaistino tak. Mi zaglédnemo, vidimo siromaško dete, svéta vera pa ka nam od

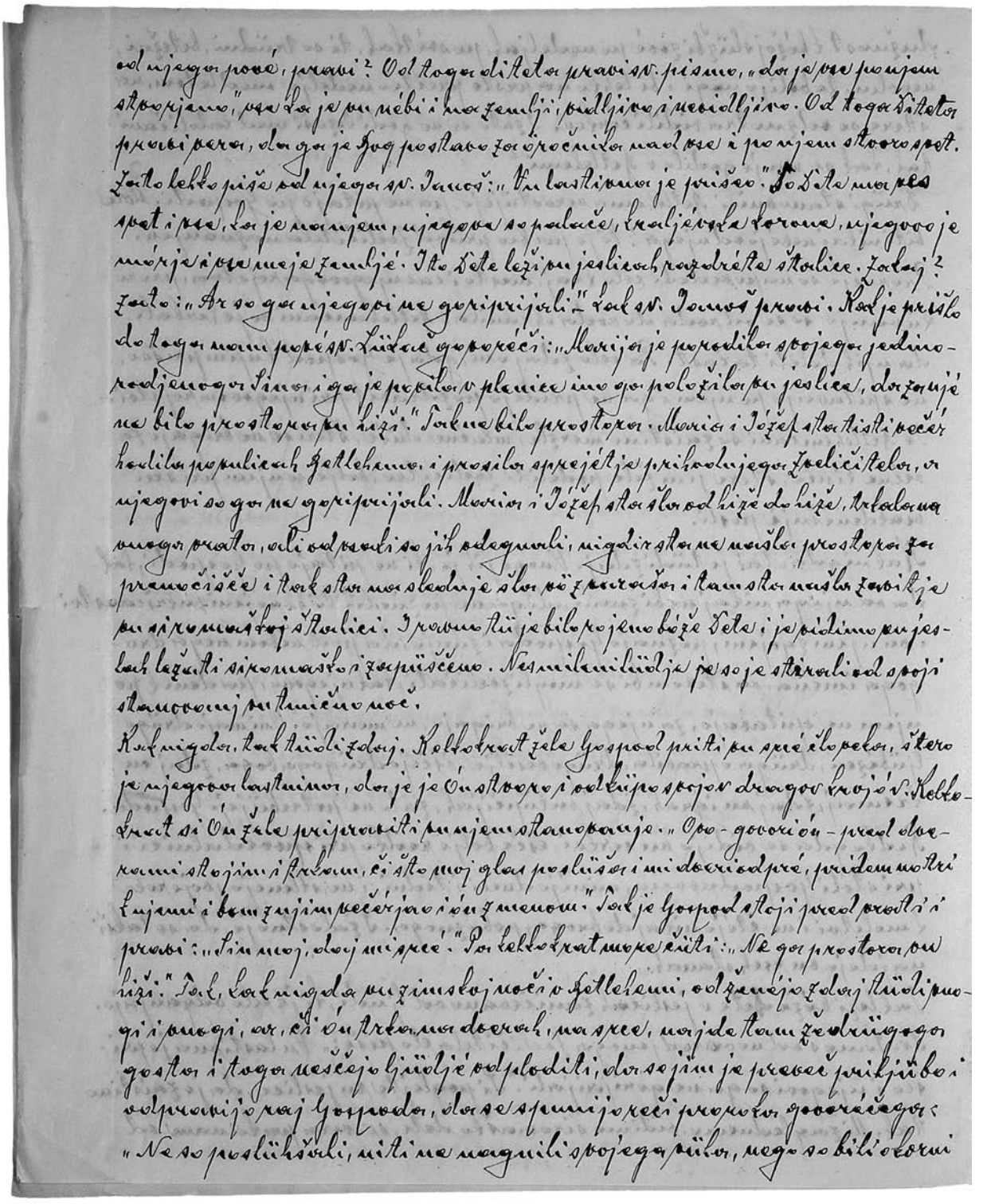

od njegovoga prove, pravi? Od tega dištetov pravi sv. pismo, „da je pre pomjem stopnjano," pravda je pa mébi i na zemlji, pidljivo i nevidljivo. Od tega dištetov provi pero, da ga je Bog postavo za opočnika nad vse i pomjem stvoro spet. Zato lepo piše od njegovga sv. Janoš: „Vu lastnino je prišeo." Jožéta mu pes spet i pre, da je nomjem, njegova so palače, kraljévska korona, njegovo je mórje i pre moje zemlje. Ito Béte ležijo pa jeslicah pozabréte štolice. Zadaj? zato: „Ar so ga njegovi ne sprejeli." Tak sv. Janoš provi. Kaj je prišlo do tega, nami prpéš sv. Lúkaš spovéči: „Marijo je porodilo spojega jedinorodjenega Sina i ga je pepalo v plenice inu ga položilo pa jeslica, dazanjé na bilo prostora pa lúži." Tak na bilo prostora Marica i Józef stanišli pečér hodilo po uliceh Betlehema i prosilo sprejétje pri hišah njegovi žoličištelov, a njegovi so ga ne sprejeli. Marica i Józef so šli od hiže do hiže, štekoma mnogo prosto, ali od povsdi so jih odagnali, nigdar so ne našli prostora za pranočišée i tak so ne slednje šli pa pé z pretéra i tam so našli zavétje pa siromašnoj štalici. I povnoči je bilo rojeno Bože Dete i je pidimo pa jeslah ležalti siromaško i zapüščeno. Nesmilenci ljudje so je stérali od spojih stanovanj pa tmičnо noč.

Kak nigdar, tak štüdi zdaj. Koltokrat žele Gospod priti pa sré človeka, štero je njegovo lastnino, da je je Ón stvoro i odküpo spejov dragov krvjó sv. Koltokrat si Ón žele prijpravoti pa njem stanovanje. „Po- govori ón – pred durmi stojim i štrkam, či što moj glas poslüšo i mi dvéri odpré, pridem notri k njemi i bom z njim pečérjo i ón z menom." Tak je Gospod stoji pred vrati i pravi: „Sin moj, daj mi spré." Pa koltokrat more čüti: „Ne gor prostora pa lúži." Tak, kak nigdar pa zimskoj noči je Betlehemi, odganjajo zdaj štüdi ino- gi i pa ogi, ar, či ón štrka na dvéreh, na spré, nej de stanu ženskinjega gosta i tega mešéjo ljüdjé odpalodili, da se jim je preveč prikjüpo i odpravijo nej Gospoda, da se spuni jo reči preroka govoréčega: „Ne so poslüšavali, niti ne magnili spojega püta, nego so bili oholni

od njega pové, pravi? Od toga diteta pravi svéto pismo, *»da je vse po njem stvorjeno,«* vse, ka je vu nébi i na zemlji, vidljivo i nevidljivo. Od toga Diteta pravi vera, da ga je Bog postavo za öročnika nad vse i po njem stvoro svet. Zato lehko piše od njega svéti Janoš: *»Vu lastivna je prišeo.«* To Dete ma ves svet i vse, ka je na njem, njegove so palače, kraljévske korone, njegovo je mórje i vse meje zemljé. I to Dete leži vu jeslicah razdréte štalice. Zakaj? Zato: *»Ar so ga njegovi ne goriprijali«* – kak svéti Janoš pravi. Kak je prišlo do toga, nam pové svéti Lükač, govoréči: *»Marija je porodila svojega jedinorodjenoga Sina i ga je povila v plenice ino ga položila vu jeslice, da za njé ne bilo prostora vu hiži.«* Tak ne bilo prostora. Marija i Jožef sta tisti večér hodila po vulicah Betlehema i prosila sprejétje prihodnjega Zveličitela, a njegovi so ga ne goriprijali. Marija i Jožef sta šla od hiže do hiže, trkala na vnoga vrata, ali od vsaki so jih odegnali, nigdir sta ne našla prostora za prenočišče i tak sta naslednje šla vö z varaša i tam sta našla zavitje vu siromaškoj štalici. I ravno tü je bilo rojeno bóže Dete i je vidimo vu jeslah ležati siromaško i zapüščeno. Nesmileni lüdje so je stirali od svoji stanovanj vu tmično noč.

Kak nigda, tak tüdi zdaj. Kelkokrat žele Gospod priti vu srcé človeka, štero je njegova lastnina, da je je Ón stvoro i odküpo svojov dragov krvjóv. Kelkokrat si Ón žele pripraviti vu njem stanovanje. *»Ovo«* – govori ón – *»pred dverami stojim i trkam, či što moj glas poslühša i mi dveri odpré, pridem notri k njemi i bom z njim večérjao i ón z menom.«* Tak je, Gospod stoji pred vrati i pravi: *»Sin moj, daj mi srcé.«* Pa kelkokrat more čüti: *»Nega prostora vu hiži.«* Tak kak nigda vu zimskoj noči v Betlehemi, odženéjo zdaj tüdi vnogi i vnogi, ar, či Ón trka na dverah, na srce, najde tam že drügoga gosta i toga neščejo ljüdjé odploditi, da se jim je preveč priljübo, i odpravijo raj Gospoda, da se spunijo reči proroka, govoréčega: *»Neso poslühšali, niti ne nagnili svojega vüha, nego so bili okorni,*

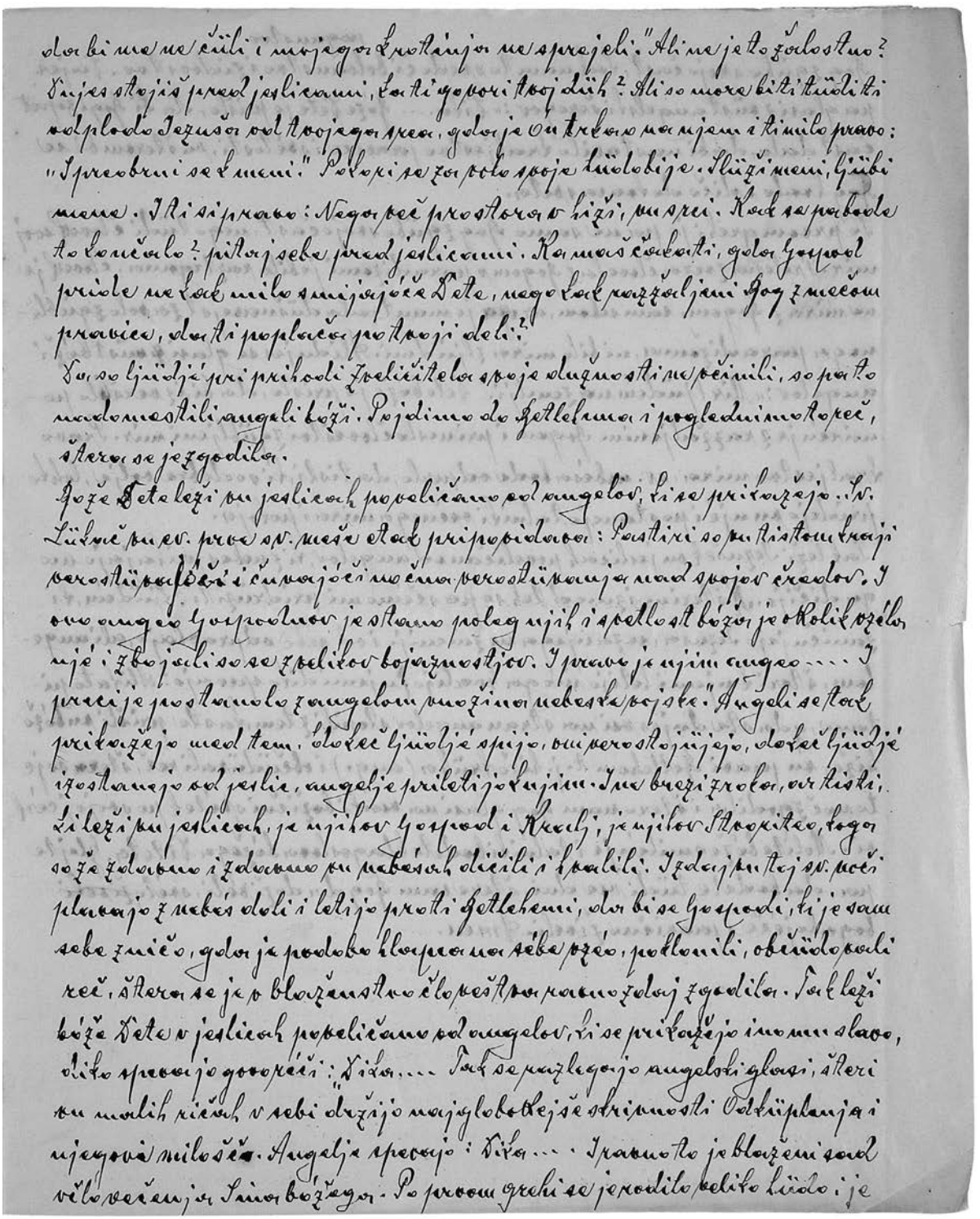

dor bi me ne čuli i mojega prošnjo ne sprejeli." Ali me je to žolostno? Vnjes stojiš pread jesličami, kaki govoriš tvoj duh? Ali so more biti tuđi ki odplodo Jezušov od tvojega srca, gdor je On trdno mojem i tiho pravo: „Spreobrni se k meni." Položi se zopet poje tvoje ljubezni. Služi meni, ljubi meno. Ti si prazno: Nagovori prostorno v hiži, pusti. Kdo se pobode do konca? pitaj sebe pread jesličami. Ko moš čuvati, gdor Gospod pride ne bode milo smijajočega Deta, nego bode razžaljeni Bog z mečom pravice, dor ti popačeno postopoji odeli?

Vni so ljudje pri prihodi Zveličitelov svoje dolžnosti ne spečinili, so prišlo nadomostili angeli božji. Pojdimo do Betlehema i pogledimo to reč, štero se je zgodila.

Jezuš Deta leži pu jesličah popeličano od mrazov, ki se prikazujejo. „V. Lučne pu ev. prve sv. meše dock pripopidavo: Postlixi so pu hlevu kraji perostipastirji i čuvajoči no čno perostikmalu nad svojov čredov. I ovo angeo Gospodnov je stano poleg njih i spello je božji je okolik njé i zbojali so se zvelikov bojaznostjov. I prave je njim angeo .... I preci je prostavilo z angelom množino nebeske vojske." Angeli se dock prikazujejo med tem, dokeč ljudje spijo, ovi perostojnjejo, dokeč ljudje izostanejo od jesli, angelje priletijo k njim. Ine brezi zrokov, ov hlevi, ki leži pu jesličah, je njihov Gospod i Kralj, je njihov Stvoritelo, kogo so že zdavnoo i zdavnoo pu nebesah oličili i spevali. Izdaj pu tej sv. noči plavajo z nebes doli i letijo prosti Betlehemi, dor bi se Gospodi, ki je sam sebe zničo, gdor je podobo hlapcova na sebe pzeo, podložili, obečano poli reč, štero se je p bloženstvo človeštvu navekomaj zgodila. Dock leži božje Dete v jesličah popeličano od mrazov, ki se prikazujejo ino mu slavo, dika spevajo govoreči: Vika.... Dock se razlegajo angelski glasovi, šteri vu malih rečeh v sebi obdržijo najglobokejše skrivnosti Odrešenjan i njegovi milošče. Angelje spevajo: Vika.... Pravično je bloženi zadol večpovečanje Sina božjega. Po prvom grehi se je godilo veliko hudo: je

da bi me ne čüli i mojega kroténja ne sprejeli.« Ali neje to žalostno? Dnjes stojiš pred jeslicami, ka ti govori tvoj düh? Ali [si] morebiti tüdi ti odplodo Jezuša od tvojega srca, gda je Ón trkao na njem i ti milo pravo: *»Spreobrni se k meni.«* Pokori se za volo svoje hüdobije. Slüži meni, ljübi mene. I ti si pravo: *»Nega več prostorov v hiži, vu srci.«* Kak se pa bode to končalo? Pitaj sebe pred jeslicami. Ka maš čakati, gda Gospod pride, ne kak milo smijajóče Dete, nego kak razžaljeni Bog z mečom pravice, da ti poplača po tvoji deli?

Da so ljüdjé pri prihodi Zveličitela svoje dužnosti ne včinili, so pa to nadomestili angeli bóži. Pojdimo do Betlehema i poglednimo to reč, štera se je zgodila.

Bože Dete leži vu jeslicah, poveličano od angelov, ki se prikažejo. Svéti Lükač vu evangeliumi prve svéte meše etak pripovidava: Pastiri so vu tistom kraji verostüvajóči i čuvajóči nočna verostüvanja nad svojov čredov. I ovo angeo Gospodnov je stano poleg njih i svetlost bóža je okolik vzéla njé i zbojali so se z velikov bojaznostjov. I pravo je njim angeo »*… I preci je postanolo z angelom vnožina nebeske vojske.«* Angeli se tak prikažejo med tem, dokeč ljüdjé spijo, oni verostüjejo, dokeč ljüdjé izostanejo od jeslic, angelje priletijo k njim. I ne brezi zroka, ar tisti, ki leži vu jeslicah, je njihov Gospod i Kralj, je njihov Stvoriteo, koga so že zdavno i zdavno vu nebésah dičili i hvalili. I zdaj vu toj svétoj noči plavajo z nebés doli i letijo proti Betlehemi, da bi se Gospodi, ki je sam sebe zničo, gda je podobo hlapca na sébe vzéo, poklonili, občüdovali reč, štera se je v blaženstvo človeštva ravno zdaj zgodila. Tak leži bóže Dete v jeslicah poveličano od angelov, ki se prikažejo ino mu slavo, diko spevajo, govoréči: *»Dika …«* Tak se razlegajo angelski glasi, šteri vu malih ričah v sebi držijo najglobokejše skrivnosti Odküplenja i njegove milošče. Angelje spevajo: *»Dika …«* I ravno to je blaženi sad včlovečenja Sina bóžega. Po prvom grehi se je rodilo veliko hüdo i je

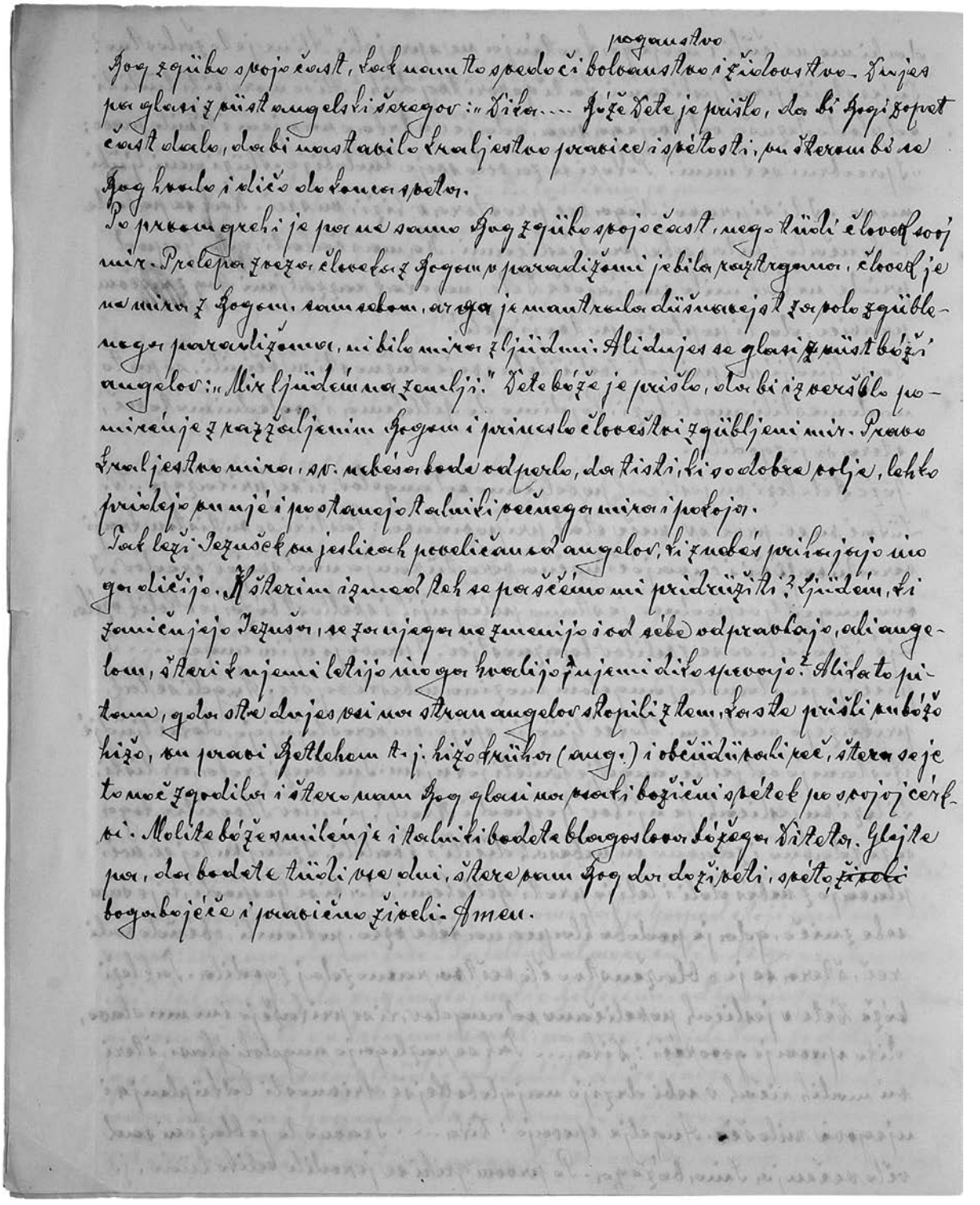

Bog zgübo spojo čovšt, tak namreč spedo či bolvanstvo i žlodovstvo – kajes
pa glasi z püšt angelski šeragov: „Diko ... Jože Dete je prišlo, da bi Bogi zopet
čovšt dalo, da bi nastavilo kraljestvo pravice i spétosti, pa šteram bi se
Bog hvalo i dičo dao na zemi spoko.
Po prvom grehi je pre ne samo Bog zgübo spojo čovšt, nego tüdi človek svoj
mir. Prelepa zveza človeka z Bogom v paradižomi je bila raztrgano, človek je
ne mir z Bogom, sam sebom, ar vga je mantrala düšnoga jost za polo zgüble-
nega paradižona, ni bilo mira v ljüdeh. Ali kaj se glasi z püšt božji
angelov: „Mir ljüdém na zemlji." Dete božje je prišlo, da bi izpovrščilo po-
miranje z razžaljenim Bogom i prinesło človeški zgübljeni mir. Pravo
kraljestvo mira, sv. nebéso vrata odpreto, da tisti, ki so dobre polja, lehko
prídejo pa mjé i postanejo stalni pečnega mira i pokoja.
Tak leži Jezušek pa jeslicah poveličani od angelov, ki znabés prikazujejo nio
govoličijo. Šteri in zmed tak se pa ščémo mi pridružiti z ljüdém, ki
zamičnjejo Jezuša, se za njega ne zmenijo i od sébe odpravlajo, ali ange-
lom, šteri k njemi letijo nio govo hvalijo pa njemi dičo spevajo? Ali da to pi-
tamo, gda ste dnjes pri nas štiri angelov skupili z tem, da ste prišli pa božo
hižo, pa prave Betlehem k. j. hižo Kristuša (aug.) i obenüdi pokoj peč, šteri se je
to noč zgodilo i šteri nam Bog gloši na svoti božični spétek pa svoji cérk-
vi. Molitke božje smilenja i stalni bodete blagoslovo božega Vitestva. Glejte
pa, da bodete tüdi pre olni, šteri pam Bog da bo dozipeli, spétoga živlenja
bogoboječe i pravično živeli. Amen.

Bog zgübo svojo čast, kak nam to svedoči bolvanstvo poganstvo i židovstvo. Dnjes pa glasi z vüst angelski šeregov: *»Dika …«* Bóže Dete je prišlo, da bi Bogi zopet čast dalo, da bi nastavilo kraljestvo pravice i svétosti, vu šterom bi se Bog hvalo i dičo do konca sveta.

Po prvom grehi je pa ne samo Bog zgübo svojo čast, nego tüdi človek svoj mir. Prelepa zveza človeka z Bogom v paradižomi je bila raztrgana, človek je ne ⟨meo⟩ mira z Bogom, sam sebom, ar ga je mantrala düšnavejst zavolo zgüblenoga paradižoma, ni bilo mira z ljüdmi. Ali dnjes se glasi z vüst bóži angelov: *»Mir ljüdém na zemlji.«* Dete bóže je prišlo, da bi izvršilo pomirénje z razžaljenim Bogom i prineslo človeštvi zgübljeni mir. Pravo kraljestvo mira, svéta nebésa bode odprlo, da tisti, ki so dobre volje, lehko pridejo vu njé i postanejo talniki večnega mira i pokoja.

Tak leži Jezušek vu jeslicah, poveličan od angelov, ki z nebés prihajajo ino ga dičijo. K šterim izmed teh se pa ščémo mi pridrüžiti? Ljüdém, ki zaničujejo Jezuša, se za njega ne zmenijo i od sébe odpravlajo, ali angelom, šteri k njemi letijo ino ga hvalijo, njemi diko spevajo? Ali ka to pitam, gda ste dnjes vsi na stran angelov stopili z tem, ka ste prišli vu bóžo hižo, vu pravi Betlehem, to je, hižo krüha (angelskoga) i občüdüvali reč, štera se je to noč zgodila i štero nam Bog glasi na vsaki božični svétek po svojoj cérkvi. Molite bóže smilénje i talniki bodete blagoslova bóžega Diteta. Glejte pa, da bodete tüdi vse dni, štere vam Bog da doživeti, svéto, bogabojéče i pravično živeli. Amen.

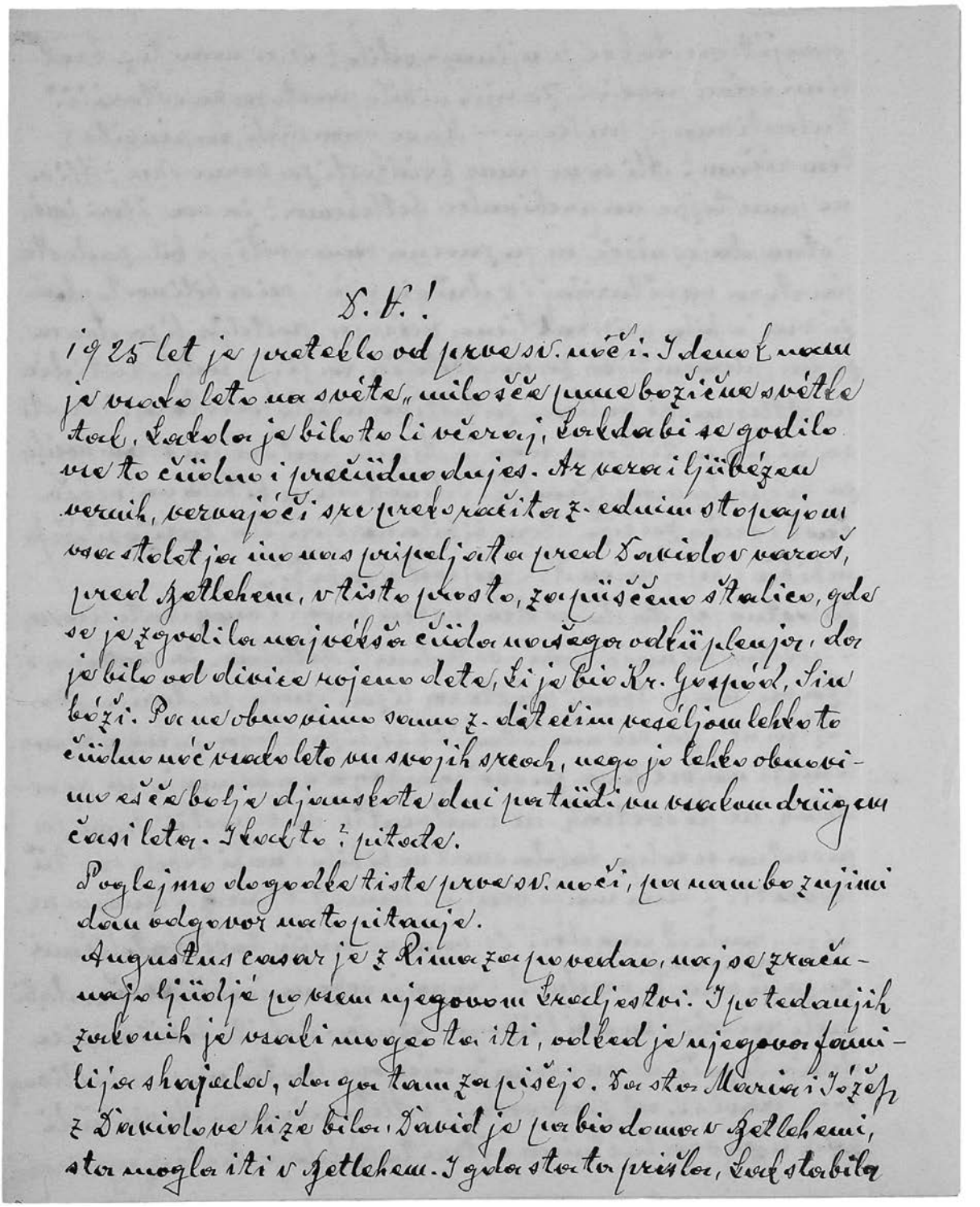

V. H.!

1925 let je preteklo od prve sv. noči. Ljudem naše je vsako leto na svetu „milo, sveto, nam božično svetlo dan“. Zakaj je bilo to li večeraj, takrat ko se godilo vse to čudno in prečudno dnjes. Ar vera i ljubezen vernih, verujočih sre prerodročitor z. eduim stopajom vse stolet jen ino nas pripelja otta pred Davidov varoš, pred Betlehem, v tisto pusto, zapuščeno štalico, gdes se je zgodilo naj večše čudo nevšega odkupljenja, dar je bilo od device rojeno dete, ki je bio Kr. Gospod, Sin božji. Pa ne obnovimo samo z. daljnim veseljem lehko to čudno noč vsako leto na svojih srcah, nego je lehko obnovimo še še bolje djanskoto dni pa tudi na vsakom drugem časi leta. Zakaj to? pitate.

Poglejmo dogodke tiste prve sv. noči, pa nam bo zajmi dom odgovor na to pitanje.

Augustus cesar je z Rima zapovedao, naj se zvršuje naj ljudje po vsem njegovom kraljestvi. I po tedanjih zakonih je vsaki moga to iti, odkod je njegov familija shajala, dar gor tam zapišejo. Zato Marija i Jožef z Davidove hiže bila, David je pa bio doma v Betlehemi, sto mogla iti v Betlehem. I gda sta tam prišla, kak stabila

Božič
(25. 12. 1925, verjetno Martjanci)

NPr389

Dragi verniki!

1925 let[70] je preteklo od prve svéte noči.[71] I denok nam je vsako leto na svéte milošče pune božične svétke tak, kakda je bilo to li včeraj, kakda bi se godilo vse to čüdno i prečüdno dnjes. Ar vera i ljübézen vernih, vervajóči src prekoračita z ednim stopajom vsa stoletja ino nas pripeljata pred Davidov varaš, pred Betlehem, v tisto prosto, zapüščeno štalico, gde se je zgodila najvékša čüda našega odküplenja, da je bilo od divice rojeno dete, ki je bio Kristuš Gospód, Sin bóži. Pa ne obnovimo samo z ditečim veséljom lehko to čüdno nóč vsako leto vu svojih srcah, nego jo lehko obnovimo ešče bolje djansko te dni pa tüdi vu vsakom drügom časi leta. »*I kak to?*« pitate.

Poglejmo dogodke tiste prve svéte noči, pa nam bo z njimi dan odgovor na to pitanje.

Augustus casar je z Rima zapovedao, naj se zračunajo ljüdjé po vsem njegovom kraljestvi. I po tedanjih zakonih je vsaki mogeo ta iti, odked je njegova familija shajala, da ga tam zapišejo. Da sta Marija i Jóžef z Davidove hiže bila, David je pa bio doma v Betlehemi, sta mogla iti v Betlehem. I gda sta ta prišla, kak sta bila

[70] Čeprav pridiga ni datirana, začetna poved (»1925 let je preteklo od prve svéte noči«) omogoča sklep, da je bila napisana oziroma izrečena na božič leta 1925.

[71] Prečrtan ostrivec na *o*.

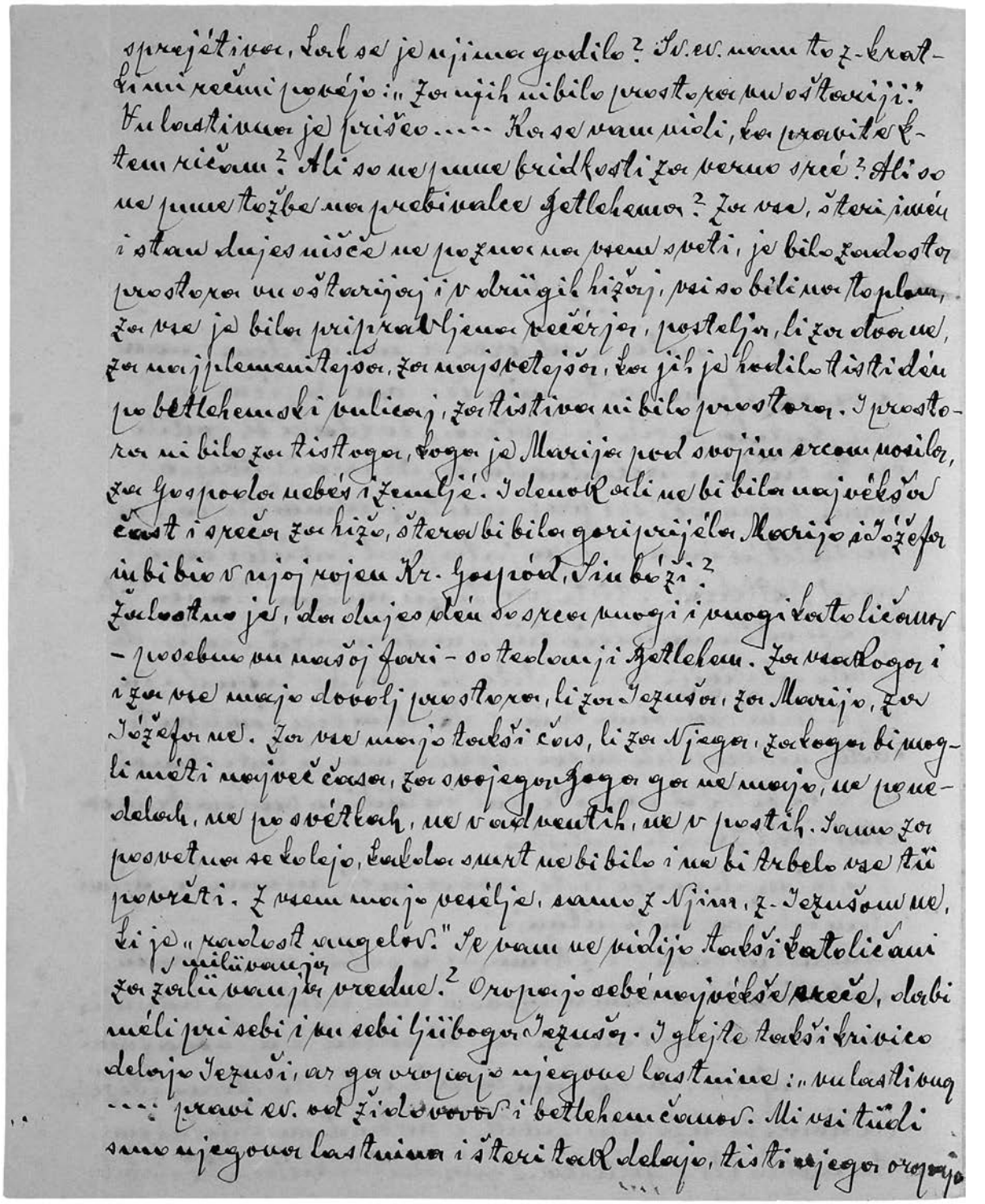

spravljétivec, kak se je njima godilo? Sv. ev. nam to z-kratka
v eni rečeni povéjo: „Za njih ni bilo prostora v oštariji."
Vu kostimu je prišeo ..... Ka se vam zdi, za pravitke k-
tem ričom? Ali so ne jime bridkosti za verno srcé? Ali so
ne jime tožbe na prebivalce Betlehema? Za vse, šteri imén
i stan dnjes ništ ne prozna na vsem svéti, je bilo zadosto
prostora vu oštariji i v drügih hižaj, pri so bili vu toplom,
za vse je bilo pripravlenje večérje, postelje, li za dvoje ne,
za najplemenitejše, za najsvetejše, kak jih je hodilo štirideset
po betlehemski vulicaj, za tistivec ni bilo prostora. I prosto-
ra ni bilo za tistoga, kogo je Marija pod svojim srcem nosila,
za Gospoda nebés i zemlje. I dnes Betlehem ne bi bila največši
čast i srečo za hižo, šteroga bi bila gori prijéla Marijo i Jožefa
in bi bio v njoj rojen Kr. Gospód, Sin božji.
Žalostno je, da dnjes vsém do sreca mnogi i mnogi katoličanov
– posebno pa naši fari – do Betlehema. Za vsakoga i
i za vse majo dovolj prostora, li za Jezušа, za Marijo, za
Jožefa ne. Za vse majo takši čas, li za Njega, zakoga bi mog-
li méti največ časa, za svojega Gospoda ga ne majo, ne pone-
delek, ne po svétkah, ne v adventih, ne v postih. Samo za
posvetne se koleje, kakoga smrt ne bi bilo i ne bi žrebelo vse tü
povrèti. Z vsem majo veselje, samo z Njim, z Jezušom ne,
ki je „radost angelov." Je pa ne pridijo takši katoličani
želüvanja
za zarlé nam ja predne. Oropajo sebé največše sreče, da bi
méli pri sebi i pa sebi Jüdogo Jezuša. I glejte takši krivico
delajo Jezuši, ar ga oropajo njegove lastnine: „nelastnoga
---: pravi ev. od Židovov i betlehemčanov. Mi vsi tüdi
samo njegove lastnine i šteri tak delaje, tisti njega oropa-

sprejétiva, kak se je njima godilo? Svéti evangelium nam to z kratkimi rečmi povéjo: *»Za njih ni bilo prostora vu oštariji.« »Vu lastivna je prišeo …«* Ka se vam vidi, ka pravite k tem ričam? Ali so ne pune bridkosti za verno srcé? Ali so ne pune tožbe na prebivalce Betlehema? Za vse, šteri imén i stan dnjes nišče ne pozna na vsem sveti, je bilo zadosta prostora vu oštarijaj i v drügih hižaj, vsi so bili na toplom, za vse je bila pripravljena večérja, postelja, li za dva ne, za najplemenitejša, za najsvetejša, ka jih je hodilo tisti dén po betlehemski vulicaj, za tistiva ni bilo prostora. I prostora ni bilo za tistoga, koga je Marija pod svojim srcom nosila, za Gospoda nebés i zemljé. I denok, ali ne bi bila najvékša čast i sreča za hižo, štera bi bila goriprijéla Marijo i Jóžefa in bi bio v njoj rojen Kristuš Gospód, Sin bóži?

Žalostno je, da dnjesdén so srca vnogi i vnogi katoličanov – posebno vu našoj fari – tedanji Betlehem. Za vsakoga i za vse majo dovolj prostora, li za Jezuša, za Marijo, za Jóžefa ne. Za vse majo takši čas, li za Njega, za koga bi mogli méti največ časa, za svojega Boga ga nemajo, ne po nedelah, ne po svétkah, ne v adventih, ne v postih. Samo za posvetna se kolejo, kakda smrt ne bi bilo i ne bi trbelo vse tü povrčti. Z vsem majo vesélje, samo z Njim, z Jezušom ne, ki je *»radost angelov«*. Se vam ne vidijo takši katoličani za žalüvanja, milüvanja vredne? Oropajo sebé najvékše sreče, da bi méli pri sebi i vu sebi ljüboga Jezuša. I glejte, takši krivico delajo Jezuši, ar ga oropajo njegove lastnine: *»Vu lastivna …,«* pravi evangelium od [židovov] i betlehemčanov. Mi vsi tüdi smo njegova lastnina i šteri tak delajo, tisti njega oropajo,

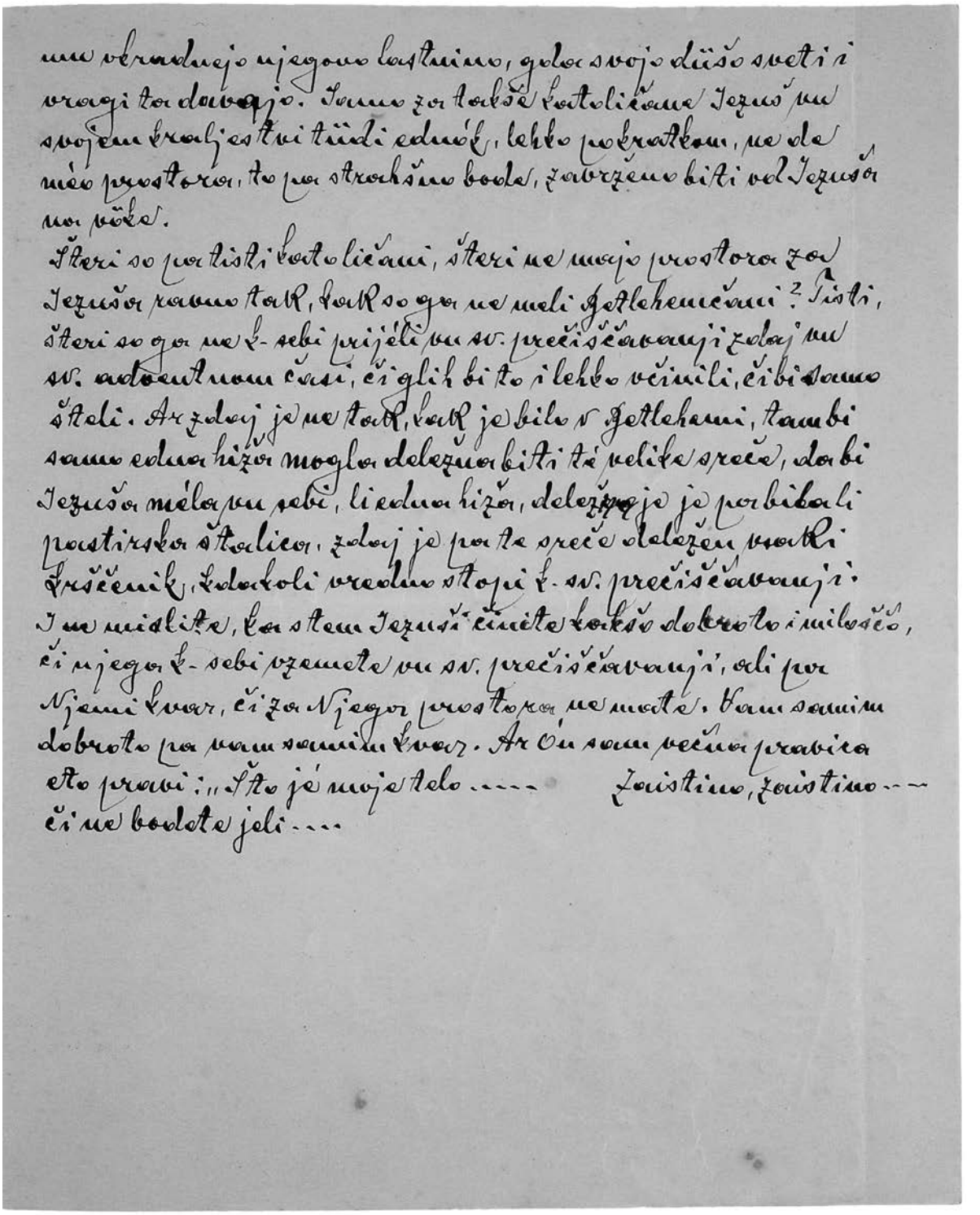

mne verujejo njegovo bostmino, gdor svojo dušo svetri
vragi ter dobrajo. Jamo zato bolše katoličane Jezuš me
spojem kraljestvi tüdi edinok, lehko pokratkem, ne de
mèo prostora, te me strokšino boode, zabrzeno biti od Jezušov
mo pöke.
Šteri so pertisti katoličani, šteri ne majo prostora za
Jezušov rajnio tolk, kolk so gor ne meli Betlehemčani? Tisti,
šteri so gor ne k-sebi prijéli pa sv. prečiščavanji zdaj pa
sv. adventnom časi, či glih bi to i lehko včinili, čibi samo
šteli. Ar zdaj je ne tolk, kolk je bilo v Betlehami, tambi
samo edna hižov mogla deležna biti te velike sreče, dabi
Jezuša méla pa sebi, li edna hižov, deležna je je perbibali
pastirsko štalico, zdaj je pa te sreče deležen vsaki
krščenik, kolekoli vredno stoji k-sv. prečiščavanji.
I pa mislite, ka s tem Jezuši činite kakšo dobroto i milošč,
či njega k-sebi vzemete pa sv. prečiščavanji, ali pa
Njemi kvar, či za Njega prostora ne mate. Vam samim
dobroto pa nam samim kvar. Ar On sam pečna prabica
eto pravi: „Sto je moje telo ..... Zaistino, zaistino ...
či ne bodete jeli ....

mu vkradnejo njegovo lastnino, gda svojo düšo sveti i vragi ta davajo. Samo za takše katoličane Jezuš vu svojem kraljestvi tüdi ednók, lehko po kratkom, nede méo prostora, to pa strahšno bode, [zavrženi] biti od Jezuša na vöke.

Šteri so pa tisti katoličani, šteri nemajo prostora za Jezuša ravno tak, kak so ga ne meli Betlehemčani? Tisti, šteri so ga ne k sebi prijéli vu svétom prečiščavanji zdaj vu svétom adventnom časi, čiglih bi to i lehko včinili, či bi samo šteli. Ar zdaj je ne tak, kak je bilo v Betlehemi, tam bi samo edna hiža mogla deležna biti té velike sreče, da bi Jezuša méla vu sebi, li edna hiža, deležna je je pa bila li pastirska štalica, zdaj je pa te sreče deležen vsaki krščenik, kdakoli vredno stopi k svétomi prečiščavanji. I ne mislite, ka s tem Jezuši činite kakšo dobroto i miloščo, či njega k sebi vzemete vu svétom prečiščavanji, ali pa Njemi kvar, či za Njega prostora nemate. Vam samim dobroto pa vam samim kvar. Ar Ón sam, večna pravica, eto pravi: *»Što jé moje telo …« »Zaistino, zaistino … či ne bodete jeli …«*

Viri in literatura

Kozma AHAČIČ, 2007: *Zgodovina misli o jeziku in književnosti na Slovenskem: protestantizem*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU. (Zbirka Linguistica et philologica, 18).

Anton BAJEC, Rudolf KOLARIČ, Mirko RUPEL, 1956: *Slovenska slovnica*. Ljubljana: DZS.

Marija BAJZEK LUKAČ, 2016: Glagolske predpone v gornjeseniškem govoru. V: Erika Kržišnik, Miran Hladnik (ur.): *Toporišičeva Obdobja*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta (Obdobja, 35). 165–172.

Karel BEDERNJAK, 1995: Teološka in moralna misel v Kleklovem oznanjevanju. V: Edo Škulj (ur.), *Kleklov simpozij v Rimu*. Celje: Mohorjeva družba. 45–57.

Karel BEDERNJAK, 2020: *Grafološka ocena pisave Jožefa Horvat*. Rokopis.

Nikola BENČIĆ et al., 2003: *Gramatika gradišćanskohrvatskoga jezika*. Željezno: Znanstveni inštitut Gradišćanskih Hrvatov.

France BEZLAJ, 1977: *Etimološki slovar slovenskega jezika A–J*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

France BEZLAJ, 1995 (dop. in ur. Marko Snoj in Metka Furlan): *Etimološki slovar slovenskega jezika P–S*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

France BEZLAJ, 2005: *Etimološki slovar slovenskega jezika Š–Ž*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Nina DITMAJER PRANDO, 2025: *Recepcija starejšega pesništva na Štajerskem in v Prekmurju*. Ur. Luka Vidmar. Ljubljana: Založba ZRC.

Előd DUDÁS, 2011: Madžarski kalk *hištvo* in sorodno v stari knjižni prekmurščini. *Slovenski jezik – Slovene Linguistic Studies 8*, 35–43.

Előd DUDÁS, 2014: Vprašanje časa prevzema madžarskih izposojenk v prekmurski knjižni jezik. *Jezikoslovni zapiski* 20/1, 135–144.

Jože FTIČAR, 1995: Jezik v Kleklovih delih. V: *Kleklov simpozij v Rimu* (ur. Edo Škulj). Celje: Mohorjeva družba. 147–160.

László HADROVICS, 1974: *Schrifttum und Sprache der burgenländischen Kroaten im 18. und 19. Jahrhundert: mit 12 Faksimiles*. Budapest: Akadémiai.

Mojca HORVAT, 2015: Jezikovna analiza Kardoševega prekmurskega prevoda prve Mojzesove knjige. *Protestantizem včeraj, danes in jutri: zbornik referatov mednarodnega simpozija Radenci 16.–17. 10. 2014*. Ur. Franc Kuzmič in Polonca Šek Mertük. Petanjci: Ustanova dr. Šiftarjeva fundacija. 297–309.

Šandor HORVAT, 2021: »Muka Jezuševa« i arhaične molitve gradišćanskih Hrvata. V: *Muka kao nepresušno nadahnuće kulture. Pasionska baština sjeverozapadne Hrvatske i Gradišća*. Zbornik radova XIII. međunarodnog znanstvenog simpozija. Ur. Jozo Čikeš. Zagreb: Pasionska baština. 177–192.

Tjaša JAKOP, 2008: *Dvojina v slovenskih narečjih*. (Linguistica et philologica, 21). Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.

Marko JESENŠEK, 1988: Pomenske funkcije nedoločnika, namenilnika in pasivnih konstrukcij v Kremplovih Dogodivšinah štajerske zemlje. *Časopis za zgodovino in narodopisje* 24/2, 200–215.

Marko JESENŠEK, 1995/96: Poskus periodizacije razvoja oblik na -č in -ši v slovenskem knjižnem jeziku 19. stoletja. *Jezik in slovstvo* 41/4, 179–198.

Marko JESENŠEK, 1998: *Deležniki in deležja na -č in -ši: razširjenost oblik v slovenskem knjižnem jeziku 19. stoletja*. Maribor: Slavistično društvo. (Zora, 5).

Marko JESENŠEK, 2005: Nastanek in razvoj prekmurskega knjižnega jezika. *Slavistična revija*, 1, 1–12.

Marko JESENŠEK, 2007: Slovensko panonsko besedje in razvoj slovenskega jezika. *Besedoslovne spremembe slovenskega jezika skozi čas in prostor*. Maribor: Slavistično društvo, 508–518.

Marko JESENŠEK, 2013: *Poglavja iz zgodovine prekmurskega knjižnega jezika*. Maribor: Mednarodna založba Oddelka za slovanske jezike in književnosti, Filozofska fakulteta. (Mednarodna knjižna zbirka Zora, 90).

Marko JESENŠEK, 2015: *Poglavja iz zgodovine vzhodnoštajerskega jezika*. Maribor: Mednarodna založba Oddelka za slovanske jezike in književnosti, Filozofska fakulteta. (Mednarodna knjižna zbirka Zora, 110).

Marko JESENŠEK, 2018: *Prekmurski jezik med knjižno normo in narečjem*. Ur. Marko Jesenšek. Maribor: Univerzitetna založba Univerze. (Zora, 129).

Marko JESENŠEK, 2021: *Poglavja iz razvoja slovenskega jezika*. Maribor: Univerzitetna založba Univerze. (Zora, 145).

Jutro, 7. 5. 1932: Iz Prekmurja. Let. 13, št. 106, str. 9.

Janko JURANČIČ, 1966: O leksiku v panonskih govorih. V: *Panonski zbornik*. Ur. Franc Zadravec. Murska Sobota: Pomurska založba. 31–41.

Kalendar Najsvetejšega Srca Jezušovoga za leto 1917: Pisma naših vojakov. III. XIV. leto.

Zorka KINDA-BERLAKOVIĆ, 2011: Razvojni put književnog jezika Gradišćanskih Hrvata do regionalnog hrvatskog standardnog jezika. *Croatica et Slavica Iadertina* 7/2. 377–387. Tudi na spletu.

Mihaela KOLETNIK, 2008: Narečna podoba Prekmurja. *Panonsko lončarsko in kmetijsko izrazje ter druge dialektološke razprave*. (Zora, 60). 9–16.

Majda MERŠE, 2005: Glagolski vid v stari knjižni prekmurščini in v osrednjem knjižnem jeziku. V: *Prekmurska narečna slovstvena ustvarjalnost* (Ur. Jože Vugrinec). Murska Sobota: Ustanova dr. Šiftarjeva Petanjci. 140–158.

Majda MERŠE, 2013: *Slovenski knjižni jezik 16. stoletja. Razprave o jezikovnem sistemu, besedju in prevodni problematiki*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU. (Zbirka Linguistica et philologica, 29).

Martin MERŠIĆ ml., 1972: *Znameniti i zaslužni Gradišćanski Hrvati*. Čakavski sabor.

Francek MUKIČ, 2005: *Porabsko-knjižnoslovensko-madžarski slovar.* Sombotel: Zveza Slovencev na Madžarskem.

Gerhard NEWEKLOWSKY, 2008a: *Gradišćansko-hrvatski jezik kao sistem. Referat prilikom 25. obljetnice »Nimško-gradišćanskohrvatsko-hrvatskoga rječnika«*. Na spletu.

Gerhard NEWEKLOWSKY, 2008b: O štokavskim osobinama u hrvatskim govorima Bandola i Nove Gore u južnom Gradišću. *Hrvatski dijalektološki zbornik* 14, 49–57. Na spletu.

France NOVAK, Vilko NOVAK, 2009: *Slovar beltinskega prekmurskega govora*. 2. ponatis. Murska Sobota: Pomurska založba.

Vilko NOVAK, 1978: O grafiki prve prekmurske knjige. Ljubljana: Filozofska fakulteta. *Linguistica* 18/1, 31–45.

Vilko NOVAK, 2014: *Slovar stare knjižne prekmurščine* (spletna izdaja). Ljubljana: Založba ZRC, Znanstvenoraziskovalni center SAZU.

Novine, 14. 7. 1929 (ur. Jožef Klekl): Srebrna meša v Martjancih. Let. 16, št. 28, str. 1–2.

Novine, 8. 5. 1932 (ur. Jožef Klekl): Horvat Jožef, martjanski plebanoš. Let. 19, št. 19, str. 1.

Matija OGRIN, 2023: Rokopisne objave kot kljubovanje cenzuri V: Marijan Dović (ur.), *Slovenci in cesarska cenzura od Jožefa II. do prve svetovne vojne: katalog*

razstave v Narodni in univerzitetni knjižnici. Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica. 44–47.

Martina OROŽEN, 1971: Oblike z deležnikom na *-n/-t* in s *se* v tekstih 18. (in 19.) stoletja. *Slavistična revija*, 19/3. 273–292.

Martina OROŽEN, 1974: O vzhodnoslovenskem knjižnem jeziku. *Zbornik Štefana Küzmiča: gradivo s simpozija ob 250-letnici rojstva* (ur. A. Leskovec, M. Medved, J. Ternar). Murska Sobota: Pomurska založba. 114–122.

Avgust PAVEL, 1916: A legújabb vend irodalom nyelve. *Nyelvtudomány*, 1, 102. Dostop 14. 4. 2022 na http://real-j.mtak.hu/1269/1/NYELVTUD_06.pdf.

Avgust PAVEL, 2013: *Prekmurska slovenska slovnica = Vend nyelvtan*. Prev. Marija Bajzek Lukač, ur. Marko Jesenšek. Maribor: Mednarodna založba Oddelka za slovanske jezike in književnosti, Filozofska fakulteta. (Zora, 100).

Maks PLETERŠNIK, 2014: *Slovensko-nemški slovar* (elektronski vir). Ljubljana: Založba ZRC, Znanstvenoraziskovalni center SAZU.

Jože POGAČNIK, 2000: Barok v retorski prozi Janeza Svetokriškega. V: *Zbornik o Janezu Svetokriškem* (ur. Jože Pogačnik in Jože Faganel). Ljubljana: SAZU; Inštitut za slovensko literaturo in literarne vede ZRC SAZU. 289–304.

Fran RAMOVŠ, 1924: *Konzonantizem (Historična gramatika slovenskega jezika II)*. Ljubljana: Učiteljska tiskarna.

Fran RAMOVŠ, 1935: *Historična gramatika slovenskega jezika. VII. Dialekti*. Ljubljana: Učiteljska tiskarna.

Fran RAMOVŠ, 1952: *Morfologija slovenskega jezika*. Ljubljana: DZS.

Fran RAMOVŠ, 1995: *Kratka zgodovina slovenskega jezika I*. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni center SAZU.

Cvetka REZAR, 2019: *Normativne in slogovne značilnosti Slomškovih pridig*. Doktorska disertacija. Maribor: Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta.

Jakob RIGLER, 1963: Pregled osnovnih razvojnih etap v slovenskem vokalizmu. *Slavistična revija* 14/1, 25–78.

Slovenec, 7. 7. 1929: Slovenska Krajina, Srebrna sveta maša. Let. LVII, št. 151, str. 6.

Slovenec, 7. 5. 1932: Župnik Horvat. Let. 60, št. 104, str. 3.

Marko SNOJ, 2015: *Slovenski etimološki slovar* (elektronski vir). Ljubljana: Založba ZRC, Znanstvenoraziskovalni center SAZU.

Szotar.net – www.szotar.net (dostop 2. 3. 2026).

Matej ŠEKLI, 2012: Alpskoslovansko in panonskoslovansko v slovenščini. V: M. Furlan, A. Šivic-Dular (ur.): *Praslovanska dialektizacija v luči etimoloških raziskav: ob stoti obletnici rojstva akademika Franceta Bezlaja: zbornik referatov z mednarodnega znanstvenega simpozija v Ljubljani*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.

Antun ŠOJAT, 1980: O jeziku i rječniku gradišćanskih Hrvata. *Rasprave* 6/7, 305–317.

Jože TOPORIŠIČ, 2004: *Slovenska slovnica*. Četrta, prenovljena in razširjena izdaja, drugi natis. Maribor: Obzorja.

Anton TRSTENJAK, 2006: *Človek in njegova pisava*. Ljubljana: Zavod za alternativno izobraževanje – GESD.

Natalija ULČNIK, 2017: Jezikovnonormativna določila v Pavlovi slovnici. V: Marko Jesenšek (ur.), *Avgust Pavel med Slovenci, Madžari in Avstrijci*. Maribor: Univerzitetna založba Univerze. 91–105. (Mednarodna knjižna zbirka Zora, 120).

Zinka ZORKO, 1997: Morfološke značilnosti vzhodnokoroških, štajerskih in panonskih narečij v primerjavi s slovenskim knjižnim jezikom. *Hrvatski dijalektološki zbornik* 10. 107–122.

Zinka ZORKO, 1998: *Haloško narečje in druge dialektološke študije* (ur. Jožica Čeh, Marko Jesenšek, Bernard Rajh). Maribor: Slavistično društvo. (Zbirka Zora, 6).

Zinka ZORKO, 2009: *Narečjeslovne razprave o koroških, štajerskih in panonskih govorih*. Maribor: Filozofska fakulteta. (Mednarodna knjižna zbirka Zora, 64).

Nina ZVER, 2022: Življenje in delo pridigarja Jožefa Horvata. *Studia Historica Slovenica*, 22/1–2, 63–90.

Nina ZVER, 2023: Govor treh Bistric v Prekmurju. *Slavia Centralis* 16/2, 66–90.

Nina ZVER, 2024: *Jezikovne značilnosti rokopisnih pridig Jožefa Horvata*. Doktorska disertacija. Maribor: Filozofska fakulteta.

Andreja ŽELE, 2011: Povedkovnik kot skladenjska in slovarska kategorija. *Jezikoslovni zapiski* 17/1, 27–34.

Nina Zver je raziskovalka na Oddelku za slovanske jezike in književnosti Filozofske fakultete Univerze v Mariboru. Ukvarja se z zgodovino slovenskega jezika, zlasti s prekmursko pisno tradicijo, homiletiko in zgodovinsko leksikografijo. V doktorski disertaciji je obravnavala jezik rokopisnih pridig Jožefa Horvata ter ga analizirala z vidika jezikovne variabilnosti in razvoja. Je avtorica več znanstvenih člankov s področja zgodovine slovenskega jezika. Sodeluje pri projektih, povezanih z digitalizacijo in filološko obdelavo zgodovinskih besedil, ter se aktivno vključuje v domači in mednarodni znanstveni prostor.

E-pošta: nina.zver@um.si

ISBN 978-961-6412-03-2 (PDF)